Kiŋwakti ki Nyɔ Miŋkaiŋ Mifiaŋ

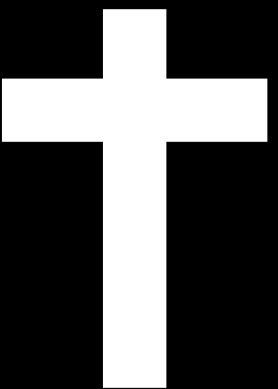

Chungmboko: Kiŋwakti ki Nyɔ Miŋkaiŋ Mifiaŋ (New Testament+)

for Cameroon

Kiŋwakti ki Nyɔ Miŋkaiŋ Mifiaŋ

Chungmboko: Kiŋwakti ki Nyɔ Miŋkaiŋ Mifiaŋ (New Testament+) for Cameroon

copyright © 2021 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Chung (Cung)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.
You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

- You include the above copyright and source information.
- If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.
- If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.
Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2025-05-01

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 30 Apr 2025 from source files dated 1 May 2025
ff8b447d-0e78-5782-840d-48c27035a093

Contents

Matiɔ 1
Mak 69
Luk 111
Jɔn 183
Kiŋwakti ki Nɔm . 234
Lum 299
1 Kɔlɛn 331
2 Kɔlɛn 361
Galɛshia 381
Ɛfɛsus 392
Filibi 403
Kɔlɔse 411
1 Tɛsalɔnika . . . 418
2 Tɛsalɔnika . . . 425
1 Timɔti 429
2 Timɔti 438
Taytus 444
Filimun 449
Hibulu 451
Jɛm 475
1 Bita 483
2 Bita 492
1 Jɔn 498
2 Jɔn 506
3 Jɔn 508
Jut 510
Gia yə Jisɔs nĭ chusi 513

Ntum wi Ndzəŋni wə wi kə kəm Jisəs si Matiə nǐ nyaka Gia yə yi kə i Kiŋwakti ki Matiə kələ mə

Ntum wi ndzəŋni wə wi kə i Kiŋwakti ki Matiə kələ mə, dzakaki a Jisəs kə Kimbwili wə Nyə nǐ kaka. Ntum wi ndzəŋni wələ kə i bəni bəchi fa kuku. Kiŋwakti kələ chusiki a Jisəs kə Mi wi Lanini wi chəŋ wə wi kɛiŋsiki kiəki i fuku baiŋsi gia yə bənchi bə Nyə dzakaki. Nlani wi Jisəs wichi i Kiŋwakti kələ mə kə num bə chiŋni i kifwu kite wə (1). Si Jisəs nǐ yaka tsə i ŋkwuŋ bɛiŋ ka shinum yisi i laniki bəni a ŋkuŋ bi bɛiŋ kə bibə (2). Si Jisəs nǐ nya ntəfi i bwa bu bə mbaŋ bà jwəfi ntsə bəfaa kəm nəm wə wi nǐ faaŋ bə yɛiŋ (3). Bəndi bà Jisəs nǐ ti kəm ŋkuŋ bi bɛiŋ (4). Nlani kəm fiɛŋ fiə mi wi mbaŋ wi Jisəs kə (5). Nlani kəm si mbi wələ bi kaaki bəh si ŋkuŋ bi Nyə bi dzə.

Kifwu ki gia kə ki kə i Kiŋwakti kələ mə

1:1–2:23 Chwəŋkijuŋ ki bə Jisəs Klistus bəh si bə nǐ bwə wi
3:1-12 Nəm wi Jən Njulibəkə
3:13–4:11 Si bə nǐ juli Jisəs i bəkə mə bəh si Satan nǐ məmsi wi
4:12–18:35 Nəm wə Jisəs nǐ nyaniki fəki i Galili
19:1–20:34 Jisəs nyə i Galili, ka tsə i Jɛlusalɛm
21:1–27:66 Shi yi Jisəs yi gəksini i Jɛlusalɛm bəh i kəmsi fɛiŋ
28:1-20 Si Bah Jisəs nǐ dza i kpi wə, ka chusi gwu i bəni bu

Chwəŋkijuŋ ki bə Jisəs Klistus
(Luk 3:23-38)

1 Kələ kə kiyɛli ki chwəŋkijuŋ ki bətii Jisəs Klistus: Jisəs Klistus nǐ kə waiŋ i chwəŋkijuŋ ki Ŋkuŋ Dɛbit wə wi nǐ kə waiŋ i chwəŋkijuŋ ki Ablaham wə.

2 Ablaham num tii Ayjik, ayaka Ayjik num tii Yakəb, Yakəb num tii Juda bəh bwa bə ba wi,

3 ayaka Juda num tii Bɛlɛs bəh Sɛla wə nih wi nǐ kə Tama. Ayaka Bɛlɛs num tii Ɛslən, Ɛslən num tii Lam.

4 Lam num tii Aminada, Aminada num tii Nashən, Nashən num tii Salmən.

5 Salmən num tii Bəas wə nih wi nǐ kə Lahab. Bəas num tii Ɔbɛt wə nih wi nǐ kə Lut. Ɔbɛt num tii Jɛse.

6 Jɛse num tii Ŋkuŋ Dɛbit.

Ŋkuŋ Dɛbit num tii Sələmən wə nih wi nǐ kə kpə Ulia.

7 Sələmən num tii Lɛhubuam, Lɛhubuam num tii Abija, Abija num tii Asi.

8 Asi num tii Jɛhushɛfat, Jɛhushɛfat num tii Jəlam, Jəlam num tii Usaya.

9 Usaya num tii Jətam, Jətam num tii Ahas, Ahas num tii Ɛsikaya,

* **1:10** Biŋwakti bikpu bidəkə kaŋaki lə yɛli wələ a Ɛməs.

10 Ɛsikaya num tii Manase,
Manase num tii Ɛmən,* Ɛmən
num tii Jəsaya.
11 Jəsaya num tii Jɛkənaya
bəh bwa bə niɦ wi. Bə nĭ ɓwǫ
bə num a bɛsi a twɛsi ka jəbi
wə bəni bə Babilən nĭ kwayi
bəni bə Islae tsə bəh bə i tumi
kibǫ wə i Babilən.
12 Si yəmaka nĭ tsə, asi bə
nĭ kwayi bəni bə Islae tsə
bəh bə i Babilən, Jɛkənaya
num tii Shiltia, Shiltia num tii
Sɛlubabɛl,
13 Sɛlubabɛl num tii Abiud,
Abiud num tii Ɛliakim, Ɛliakim
num tii Adzu,
14 Adzu num tii Sadək,
Sadək num tii Akim, Akim
num tii Ɛliyud,
15 Ɛliyud num tii Ɛliɛsa,
Ɛliɛsa num tii Matan, Matan
num tii Yakəb.
16 Yakəb num tii Yəsɛf wə
nyum Meli, Meli num wə wi
nĭ bwə Jisəs wə bə bəəŋki a
Klistus.
17 Ayakadəiŋ, chwəŋkijuŋ ki
bətii Jisəs kələ nĭ kə jwəfi ntsə
bənaa i yisi i Ablaham wə i
dzə buku i Ŋkuŋ Dɛbit wə, chu
num jwəfi ntsə bənaa i yisi i
Ŋkuŋ Dɛbit wə i dzə buku i jəbi
wə bə nĭ kwayi bəni bə Islae
tsə bəh bə i Babilən. Ayaka i
yisi i jəbi wə bə nĭ kwayi bəni
bə Islae i dzə buku i jəbi wə
bə nĭ bwə Klistus, chwəŋkijuŋ
ki bəba wi num tə jwəfi ntsə
bənaa.

Si mbwə wi Jisəs nĭ nyani
(Luk 2:1-7)

18 Mbwə wi Jisəs Klistus nĭ
nyani i dzəh yələ wə. Nih wi
Meli nĭ kə bə kɛiŋsi lə a wi bi
numki kpə Yəsɛf. Na ka bə nĭ
nəŋki i ndzə wi, yi buku lə a wi
kə bəh təə i ŋga bi Kiŋ'waka ki
Baiŋni wə.
19 Si yi num yakadəiŋ, a nĭ
kə Yəsɛf nyuwi num mi wi
chəŋ, wi kəŋ kə i gəmsi wi, ka
fasi a ŋgaiŋ ni gaali lə bəh wi i
jum wə.
20 Si wi nĭ kɛiŋki wi fasi
i fə yakadəiŋ, yi ka num a
chinda wi Bah dza dzə i wi
i ndəmsi wə i jəbi wə wi nĭ
nəki ka dzaka i wi a, "Yəsɛf,
waiŋ Ŋkuŋ Dɛbit, ki lwâ kə
i dzô Meli ka nih juŋ wa,
kəm təə wələ wi kwati lə wi
kwati num i ŋga bi Kiŋ'waka ki
Baiŋni wə.
21 Wi bi bwə lə waiŋ
nyukuni, wə bi dû yɛli wi a
Jisəs,† kəm wi bi bwiliki lə
bəni bu i chu bibǫ wə."
22 Gia yələ yichi nĭ num i
fə ka yi dzə kpɛiŋ asi Bah nĭ
dzaka i mi wi ntum wə a,
23 "Mbɛiŋ wôkəli, shu wi
waiŋkpaŋni widəkə bi num
lə bəh təə, wi bi bwə waiŋ
nyukuni bə bi bəəŋki wi a
Ɛmanwɛl." Yɛli wələ kə a, "Nyə
kələ bəh bukumbɛiŋ."
24 Si ndəmsi biələ nə wi
yakadəiŋ, Yəsɛf yəmi i kinu
wə ka fə asi chinda wi Bah
dzaka i wi. Wi dzə Meli ka nih
juŋ wi,
25 ayakalə bə nəki kiəni kə
gwu ka mi bəh kpə wi i tsə
buku i jəbi wə Meli nĭ bwə.
Si wi bwə Yəsɛf ka du yɛli wi
waiŋ a Jisəs.

2

Bəni bəmfi tsə beeŋ Jisəs asi
bə bwə wi

† **1:21** Yɛli wələ Jisəs kə a Nyə bwiliki lə.

1 Bə nɨ bwə Jisəs i kwili wi Bɛtelɛhɛm wə i kimbu ki Judea wə. A num i jəbi wə Hɛləd nɨ kə ŋkuŋ wi Judea wiwə. Yi num a bəni bəmfi bədəkə nɨ buku i tumi kidəkə wə i kimbu kə wəŋ bukuki yɛiŋ, dzə i Jɛlusalɛm ka bikəyiki a,

2 “Ŋkuŋ wi Bəju wə bə bwə kə i faiŋ a? Buku bikəyiki lə kəm buku si yɛiŋ jəŋ wi i kimbu kə wəŋ bukuki yɛiŋ, ka dzəki i beŋŋ wi.”

3 Jəbi wə Ŋkuŋ Hɛləd nɨ wəkə gia yələ, yi nəŋni shəm yi, nəŋni tasi bəh yi bəni bə Jɛlusalɛm bəchi.

4 Wi ka bəəŋ bətii mfə gia bəmbum bəchi, bəh bəni bəchi bə̀ bə nɨ laniki bənchi bə Nyə, bə juŋni dzə. Wi bikə i bə a, akə i faiŋ wə bə nɨ kaŋaki i bi bwə Kimbwili wə Nyə nɨ kaka a?

5 Bə chukuli i wi a, “Bə nɨ kə i bi bwə wi i di bi Bɛtelɛhɛm wə i Judea. Yələ gia kə asi mi wi ntum wi Nyə nɨ nyaka a,

6 ‘Wə Bɛtelɛhɛm i kwili wi Juda wə,
kiə wə ki kwâka kə a wə kə fidini finchiŋ nalə i tumi ki Juda wə.
Wə kɨ́ə a mi wi sakani bi bukuki lə i di biələ wə,
a num wə wi bi numki i sakaki bəni bəŋ bə Islae.’ ”

7 Ŋkuŋ Hɛləd ka bəəŋ tə bəni bəmfi bə̀ i jum wə jum wə ka kɛiŋsi bikəyi i wəkə i bə jəbi wə jəŋ wiwə si buku.

8 Si wi wəkə yakadəiŋ ka chiŋsi bə i Bɛtelɛhɛm, ka dzaka a, “Mbɛiŋ tsə̂ kɛ̂iŋsi nâŋ ndzəŋ waiŋ wiwə. Mbɛiŋ ka nəŋ yɛiŋ, mbɛiŋ fɨəni dzə̂ fûku i mih, ka mih tə ni tsə beŋŋ wi.”

9 Si bəni bəwə wəkə, si ŋkuŋ dzaka yakadəiŋ, ka buku dzə dzəh yibə. Si bə nɨ nyəki, yi ka num a jəŋ wə bə si yɛiŋ i kimbu kə wəŋ bukuki, wi nyani tsə i bə nshiŋ chusi dzəh i bə. Wi ka tsə buku i di biə waiŋ wiwə nɨ kə, ka num fɛiŋ.

10 Si bə yɛiŋ jəŋ wiwə yakadəiŋ, kinsaŋli jikə i bə wə nalə, gia yiwə ka ndzəŋki i bə nalə.

11 Bə ka tsə liə i juŋ yə waiŋ wiwə nɨ kə yɛiŋ, ka yɛiŋ waiŋ bəh nih wi Meli, ka gwuŋ i waiŋ wiwə nshiŋ ka beŋŋ wi. Si bə beŋŋ wi ka wɛli biba bibə bwili biɛiŋ bi beŋŋni bi Ŋkuŋ ka nya i waiŋ wiwə. Biɛiŋ biələ nɨ kə chwaka ki kpə ki bəkəli bəh ŋkaiŋni wi njiəŋ widəkə bə bəəŋ a flaŋkɛŋsins, bəh ŋkaiŋni bifiaŋsi bidəkə bə bəəŋ a mɛɛl.

12 Nyə ka kiŋ i bə i ndəmsi mə a bə ma fɨəni tsə̂, i tsə̂ yə̂iŋ Ŋkuŋ Hɛləd. Bə ka fiəni num i dzəh yidəkə wə chi chi i tsə i tumi kibə wə.

Yəsɛf dzə waiŋ wiwə bəh bə gɛiŋ tsə i Ijib

13 Si bəni bəmfi bə̀ nɨ buku i dzəh i tsəki, yi num a chinda wi Bah nɨ dza dzə i Yəsɛf i ndəmsi mə ka dzaka i wi a, “Dzə̂ bɛiŋ dzə̂ waiŋ wələ bəh nih wi ma mbɛiŋ bə gə̂iŋ tsə̂ i tumi ki Ijib wə, ma wə nûm fɛiŋ i tsə̂ bûku i jəbi wə mih bi dzakaki a mbɛiŋ fɨəni. Mih dzakaki lə kəm Ŋkuŋ Hɛləd ni nəŋki lə waiŋ wiwə i wəə.”

14 Yəsɛf ka dza bɛiŋ, dzə
waiŋ wiwə bəh nih wi nchəkə
ka gɛiŋ tsə i Ijib,
15 ka numki fɛiŋ i tsə buku
i jəbi wə Ŋkuŋ Hɛlɔd nǐ laka.
Yələ nǐ num lə i fə a yi dzə
kpɛiŋ si Nyə nǐ dzaka i dzaka
ki mi wi, wi ntum wə a, "Mih
bɔɔŋ Waiŋ wuŋ wi buku i
tumi ki Ijib mə."

Ŋkuŋ Hɛlɔd wɔɔyi bwa i Bɛtelɛhɛm

16 Jəbi wə Hɛlɔd ni kiə a bəni
bəmfi bà fwəkyi ŋgaiŋ, yi fə
wi bəksi tɔɔ nalə. Wi ka faaŋ
bəni a bɔ tsə i Bɛtelɛhɛm bəh
i bimbu biə bi kəmsiki dzəki
fɛiŋ wə bichi, bɔ wɔɔyi bwa
bənyuku bà bɔ kɔ i yisi jía yifa
wə i shi. Wi nǐ tsəsi ja yələ biəli
asi wi nǐ bikə i bəni bəmfi bà
ka wəkɔ ndzɔŋ jəbi wə bɔ nǐ
yɛiŋ jɔŋ wiwɔ.
17 Bɔ tsə wɔɔyi bwa bəwə
yakadəiŋ, yi ka dzə kpɛiŋ asi
mi wi ntum wi Nyə Jɛlimia nǐ
dzaka lə a,
18 "Bɔ wəkɔ wili wi tɔŋni i
kwili wi Lama wə,
a num mi wi fee bəh mindəm,
də kpi.
A num Lashɛl si wi dəki bwa
bu.
Ayaka bə chumsi wi chumsi
mɔŋ,
kəm bwa bu chu kɔkə."

Bə Yəsɛf nyə i Ijib ka fiəni

19 Asi Ŋkuŋ Hɛlɔd nǐ laka,
yi num a chinda wi Bah nǐ
tumbuku i Yəsɛf i ndəmsi mə
i tumi ki Ijib mə, dzaka i wi a,
20 "Dzâ bɛiŋ dzô waiŋ wələ
bəh nih wi ma mbɛiŋ bɔ fiəni
chû i tumi ki Islae mə, kəm bɔ
bà bɔ nǐ nəŋki i wɔɔ waiŋ wələ
kpiyi lɔ."
21 Yəsɛf ka dza bɛiŋ dzə
waiŋ wiwə bəh nih wi bəh bə
ka fiəniki dzəki i tumi ki Islae
wə.
22 Ayakalə, asi wi nǐ dzəki,
wəkə a waiŋ Ŋkuŋ Hɛlɔd Ak-
ilius kə num wi dzi kiŋgbəkə
ki ba wi ka ŋkuŋ wi Judea
i sakaki, Yəsɛf ka lwaki i tsə
fɛiŋ. Bə ka chu kiŋ i wi i
ndəmsi mə a wi ma môm i tsə
fɛiŋ. Wi ka ya dzəh tsə num i
kimbu ki Galili wə,
23 wi tsə i nəki i kwili wə bə
bɔɔŋki a Nasali. Yi dzə num
lə i kpɛiŋni asi mi wi ntum wi
Nyə nǐ dzaka lɔ a, "Bə bi bɔɔŋki
wi a Mi wi Nasali."

3

Nlani wi Jən Njulibəkə
(Mak 1:1-8; Luk 3:1-18; Jən 1:19-28)

1 A nǐ kɔ i jəbi wiwə wə, Jən
Njulibəkə nǐ nyə tsə i chwa i
kimbu ki Judea wə ka fukuki
i bəni a,
2 "Mbɛiŋ kwûni shóm
yimbɛiŋ, kəm ŋkuŋ bi bɛiŋ si
num kəmsi dzə."
3 Jən wələ kə mi wi ntum wi
Nyə wə Isaya, nǐ dzakaki kəm
wi i jəbi wə wi nǐ dzaka a,
"Ja yi mi wiliki i chwa a,
'Bə kêiŋsi dzəh yi Bah,
bə lûmsi yi a yi nûm chəŋ.' "
4 Jən nǐ ləəki bəmbuŋ num
bə kɛiŋsi bəh kiluli ki nyam
yidəkə yə bə bɔɔŋki a kamɛl,
wi kaŋa bəh chiŋnih num bə
kɛiŋsi bəh dzu yi nyam, biɛiŋ
bi bidzini nǐ kɔ chúmi bəh
nyu yi chwa.
5 Si wi nǐ fukuki yakadəiŋ,
bəni ka bukuki i Jɛlusalɛm
bəh i kidi kichi wə i Judea bəh

bimbu biə bi kəmsiki dzəki i Bəkɔ yi Jədan wə bichi, tsə i wi.
6 Si bɔ nĭ tsəki yakadəiŋ də kəm bə chu bibɔ, wi ka juliki bɔ i Bəkɔ yi Jədan mə.
7 Ayakalə, jəbi wə wi nĭ yɛiŋ si Bəfalasi bəh Bəsadusi bədəkɔ bəduli dzəki a wi juli bɔ i bəkɔ, wi dzaka i bɔ a, “Chwəŋkijuŋ ki fə́kəh, a təfi ndə mbɛiŋ a mbɛiŋ yốkɔ gêiŋ shəm yi ləli yi Nyɔ yə yi bi dzəki i mbɛiŋ wə a?
8 Mbɛiŋ fə̂ki gia yə yi chusiki a mbɛiŋ kwuni shóm yimbɛiŋ.
9 Kiə mbɛiŋ ki dzâkaki kə i gwu yimbɛiŋ wə a, Ablaham kɔ tii wimbɛiŋ. Mih fukuki i mbɛiŋ a Nyɔ kələ i fiəni kitəh kələ ki fiəni chu bwa bə Ablaham.
10 Mbɛiŋ kĭəki a, bə kɔ bə jiə lɔ fəkɔ i chwəŋ bi kɛiŋ wə. Kɛiŋ yichi yə yi wumki kə mintam mi ndzəŋni, bə bi gbaki yi i gaaŋ wə, bə kpa i gbuku wə.
11 Mih juliki mbɛiŋ i bəkɔ mə, kəm mbɛiŋ kwuni lɔ shóm yimbɛiŋ. Ayakalə, mi wə wi dzəki i mih jum wi tsəki lə mih. Na mih kpɛiŋniki kə i giŋ dzu yi yi gvu. Wi bi juliki mbɛiŋ num i Kiŋ'waka ki Baiŋni wə bəh i gbuku wə.
12 Wi kaŋa naka i kaŋ i gbəkəki gəŋ yɛiŋ, i yaŋa di biə wi gbəkəki yɛiŋ, i juŋni gəŋ yi i jiə i gba wə, i kɔh chi yiwɔ i kpa i gbuku wə wi bi nyumi kə.”

Jən juli Jisəs i bəkɔ (Mak 1:9-11; Luk 3:21-22)

13 Si Jən nĭ juliki bəni i bəkɔ yakadəiŋ, Jisəs nyə i kimbu ki tumi ki Galili wə ka dzə i Bəkɔ yi Jədan wə a Jən juli tə ŋgaiŋ i bəkɔ.
14 Ayakalə, Jən ka nəiŋki, dzaka i wi a, “A kaŋaki wɔ i juli mih i bəkɔ, wɔ bə́ dzə lɔ a mih juli wɔ dəiŋ a?”
15 Jisəs chukuli i wi a, “Bee ma yi num yakadəiŋ i liə. Akɔ i dzəh yələ wə buku wɔ ni fə gia yichi yi num chəŋ i Nyɔ nshiŋ.” Ayakadəiŋ, Jən ka bum juli Jisəs i bəkɔ.
16 Asi Jisəs nĭ bukuki dzəki i bəkɔ yakadəiŋ, wi yɛiŋ bəəli wɛli gwu, Kiŋ'waka ki Nyɔ shi dzə aka mbumi, dzə num i gwu yi wə.
17 Yi num, a ja nĭ dzaka dzə i bɛiŋ a, “Wələ kɔ Waiŋ wuŋ. Wi num shəm yiŋ. Mih kɔ bəh kinsaŋli nalə kəm wi.”

4

Ŋkpɛli ka məmsiki Jisəs (Mak 1:12-13; Luk 4:1-13)

1 Kiŋ'waka ki Baiŋni ka dzɔ Jisəs tsə bəh wi i chwa a ŋkpɛli məmsi wi.
2 Wi tsə ka numki fɛiŋ nshi bəh nchəkɔ bam dzaka i kaŋ wə mbaŋnyani. Asi yəmaka nĭ tsə dzəŋ bə́ wəɔ wi.
3 Wi wə wi shi kɔ a məmsiki bəni ka dzə dzaka i wi a, “Wɔ kabə num wain Nyɔ, dzâka la a kitəh kələ fiəni chu chəkɔ yi blɛd.”
4 Jisəs chukuli wi a, “Yi kɔ num bə nyaka a,
‘Mi nəki kə a kəm bə dzɛiŋ shəŋ.
Mi nəki tə kəm gia yichi yə yi bukuki i dzaka ki Nyɔ wə.’ ”
5 Ayakadəiŋ, ŋkpɛli ka dzɔ tsə bəh wi i kwili wi baiŋni

Jɛlusalɛm, ka təm wi i findəŋ
fi fwu wi juŋ yi fəni yi gia wə,
6 dzaka i wi a, “Wə kabə
num wainŋ Nyə, jāŋ shi la fa,
kəm yi kə num bə nyaka a,
‘Nyə ni dzaka i bəchinda bu a
bə təkni bəh wə.’
Yi chu num bə nyaka a,
‘Bə ni kwa wə,
maka wə chəkə gbu wa i təh
wə.’ ”
7 Jisəs chukuli i wi a, “Bə
nyaka tə a,
‘Ma mə̂msi Bah Nyə wa.’ ”
8 Ŋkpɛli chu dzə Jisəs fɛiŋ,
tsə bəh wi i fwu wi ŋkwuŋ
widəkə wi dəŋə i bɛiŋ nalə, ka
chusi kitumi kichi i mbi wələ
wə bəh mbum biwə yɛiŋ i wi.
9 Ayaka wi ka dzaka i wi a,
“Mih ni nya lə biɛiŋ biələ bichi
i wə, i jəbi wə wə ka gbə i mih
nshiŋ kəksi mih.”
10 Jisəs chukuli i wi a, “Dzâ
nyâ fa Satan! Bə nyaka a,
‘Wə kô̂ksi a Bah Nyə wa,
ma wə nə̂mki a wi shəŋ.’ ”
11 Ayakadəiŋ, ŋkpɛli ka bee
Jisəs, ka nyə. Yi num a
bəchinda bə Nyə nǐ dzə ka
tsɛiŋki wi.

Jisəs yisi nəm wi i Galili
(Mak 1:14-15; Luk 4:14-15)

12 Jisəs ka bi dza wəkə a bə
kwa Jən Njulibəkə ka fa i juŋ
yi nsəŋ mə, wi nyə ka fiəni chu
i kimbu ki Galili wə.
13 Wi tsə buku i Nasali, dza
fɛiŋ tsə ka nəki i kwili wi
Kafanaum wə. Kwili wələ
num kəmsi i kinchwə kim-
bum ki Galili wə bəh i kəmsi
tsə i bimbu bi bəni bə Sɛbulun
bəh bi Naftali wə.
14 Gia yələ nǐ dzə kpɛiŋ asi
mi wi ntum wi Nyə Isaya nǐ
dzaka a,
15 “Kimbu ki Sɛbulun bəh ki
Naftali
biə bi kə kəmsi i waka wi Bəkə
yi Jədan wəyaka wə,
i nshwaiŋ yi Galili wə i bəni bà
bə kəkə Bəju,
16 bəni bà bə ni nəki i jisi wə,
bə yɛiŋ baiŋni bimbum.
Wəŋ kaka
i bəni bələ bə ni nəki i di bi jisi
bi kpi wə.”
17 I yisi i jəbi wiwə wə, Jisəs
ka yisi i fukuki i bəni dzaka a,
“Mbɛiŋ kwûni shóm yimbɛiŋ,
kəm ŋkuŋ bi bɛiŋ si num
kəmsi dzə.”

Jisəs bəəŋ bəni bənaa a bə
numki bwa bu bə mbaŋ
(Mak 1:16-20; Luk 5:1-11)

18 Jisəs bi nyə ka nyaniki
tsəki i kinchwə kimbum ki
Galili kpəŋ, ka yɛiŋ bəni
bədəkə bəfa, num mi bəh
wainŋnih wi. Bəni bələ nǐ kə
Samən wə bə nǐ bəəŋki a Bita,
bəh wainŋnih wi Andulu, bə
tum gbi i bəkə, kəm bə nǐ kə
bəni bə kwani bwókə.
19 Jisəs dzaka i bə a, “Mbɛiŋ
bǐ̂ələliki mih, ma mih ni fə
mbɛiŋ kwaki num lə bəni.”
20 Akisəkə bə dza bee gi yibə
ka biəliki wi.
21 Jisəs ka bi kini tsə i nin-
shiŋ, chu tsə yɛiŋ bəni bədəkə
bəfa a num mi bəh wainŋnih
wi. Bəni bələ nǐ kə Jɛm bəh
wainŋnih wi Jən bə nǐ kə bwa bə
Sɛbide, bə num bəh ba wibə
Sɛbide i ŋgwuki mə kwə gi
yibə. Wi ka bəəŋ tə bə.
22 Akisəkə bə dza bee ŋgwuki
bəh ba wibə ka biəli wi.

Jisəs ka laniki bəni chu
chuku bà jwɛiŋ
(Luk 6:17-19)

23 Jisəs ka nyaniki i kimbu ki Galili kichi lani bəni i júŋ yi bijuŋni bibə wə chu fuku ntum wi ndzəŋni kəm ŋkuŋ bi Nyə. Wi chuku tə na yi naiŋ jwɛiŋ i bəni wə.

24 Ayakadəiŋ, ntum wələ kəm wi waŋ tsə i tumi ki Silia wə kichi. Bəni ka dzəki bəh bəni bəchi bà bə nǐ gwɛiŋki, bəh bà bə nǐ kə i nshili wə i wi, kəŋ a nǐ kə na bà bəchinda bə ŋkpɛli nǐ njiŋsiki bə, nabə bà bə nǐ gbəki kiŋgbə, bəh bà bə nǐ kə bə kpi wa wimu. Si bə nǐ dzəki bəh bə yakadəiŋ wi chuku bə bəchi.

25 Na faiŋ wi nǐ tsəki mbaŋ wi bəni wimbum ka kwuki i wi chɛiŋ. Bəni bələ nǐ nyəki dzəki i bimbu bi tumi ki Galili wə, bədəkə nyə dzə i Bikwili Jəfi wə, bədəkə i Jɛlusalɛm bəh i di bi Judea bidəkə wə. Bədəkə nyə dzə i kiwuŋ ki Bəkə ki Jədan wə.

5

Ndzəŋni biə bi kə num bimbum
(Luk 6:20-23)

1 Jəbi wə Jisəs nǐ yɛiŋ mbaŋ wi bəni yakadəiŋ, ka dza yaka tsə shinum i ŋkwuŋ bɛiŋ, bwa bu bə mbaŋ juŋni dzə kəmsi i wi wə.

2 Wi ka yisi i laniki bə dzaka a,

3 “Ndzəŋni bimbum kə i bəni
bà bə kiəki a bə kə bə
kifuu i kimbu ki Nyə
wə,
kəm ŋkuŋ bi bɛiŋ kə bibə.

4 Ndzəŋni bimbum kə i bəni bà
bə dəki,
kəm Nyə bi chumsi lə bə.

5 Ndzəŋni bimbum kə i bəni
bà bə dzəki gwu yibə i
kuku,
kəm bə bi dzi lə mbi.

6 Ndzəŋni bimbum kə i bəni bà
dzəŋ wəəki bə, kindəŋ
wəm bə kəm nəni ki
chəŋ,
kəm Nyə bi fə lə ma bə
fwuli.

7 Ndzəŋni bimbum kə i bəni
bà bə kwasiki nshɛiŋ i
bədəkə,
kəm Nyə bi kwasiki lə
nshɛiŋ i bə.

8 Ndzəŋni bimbum kə i bəni bà
shóm yibə baiŋki,
kəm bə bi yɛiŋ lə Nyə.

9 Ndzəŋni bimbum kə i bəni bà
bə dzəki bəh kimbəiŋni,
kəm bə bi bəəŋki bə a bwa
bə Nyə.

10 Ndzəŋni bimbum kə i bəni
bà bəni bwaŋki gvu i
bə chɛiŋ kəm a bə nəki
nəni ki chəŋ,
kəm ŋkuŋ bi bɛiŋ kə bibə.

11 Ndzəŋni bimbum kə bimbɛiŋ, jəbi wə bəni təyiki mbɛiŋ, bwaŋ gvu i mbɛiŋ chɛiŋ, dzaka gia yichu yichi kəm mbɛiŋ a kilələ kəm mbɛiŋ kə bəni bəŋ.

12 Jəbi wə yi bi numki yakadəiŋ, mbɛiŋ ka wə̂kəki ndzəŋni lâŋ gwu, kəm bəmbee bəmbɛiŋ bəmbum kə num i tumi ki bɛiŋ wə. Mbɛiŋ kǐəki a, akə ayaka si bəni nǐ bwaŋki gvu i bəni bə ntum bə Nyə chɛiŋ bà bə nǐ yisi dzə i ninshiŋ i mbɛiŋ.

Mbɛiŋ kə ŋkaka bəh baiŋni bi mbi wələ
(Mak 9:50; Luk 14:34-35)

13 Akɔ mbɛiŋ ŋkaka yi mbi wələ. Ayakalə, ŋkaka kabə num yi chu njwɔŋ kə, bə kɔ i chu fə dəiŋ bəh yi ka yi chu fiəni njwɔŋki a? Bə kɔkə i chu fə gia yindzɔŋni yidɔkɔ bəh yi, yi kɔ a shuku tɔkɔ bəni tsəki dəŋyiki bəh gvu.

14 Akɔ mbɛiŋ tə baiŋni bi mbi wələ. Kwili wimbum wə bə maa wi i ŋkwuŋ bɛiŋ wi si nyumi kə.

15 Mi si baiŋsi kə naka ki baiŋsini i chu dzɔ kah i kwusi baŋ yɛiŋ bɛiŋ. Wi si tɔm num i di biə bə tɔmki naka ki baiŋsini yɛiŋ, ka ki baiŋki ki chusi baiŋni i mi wichi wə wi kɔ i dzu.

16 Akɔ yakadəiŋ si baiŋni bimbɛiŋ kaŋaki i baiŋki i bəni nshiŋ, ka bɔ yɛiŋki nɔm wimbɛiŋ wi ndzɔŋni nya kiŋkɔksi i Tii wimbɛiŋ wə wi kɔ i bɛiŋ.

Nlani kɔm bənchi bə Muses

17 Kiə mbɛiŋ ki kwâka kə a mih dzə i chiksi gia yə yi kɔ i Kiŋwakti ki Bənchi bə Muses wə bəh yə yi kɔ i Biŋwakti bi bəni bə ntum bə Nyɔ wə. Mih dzə i fə a yi dzə kpɛiŋ ŋkɔŋ. Mih ka dzə dəkə i chiksi yi.

18 Mih fukuki ŋkɔŋ i mbɛiŋ a, i tsə buku na ka bɔɔli bəh nshwaiŋ bi kaa, fidzəkəhni fi gia i Kiŋwakti ki Bənchi mə, na kɔŋ fi sɛiŋniki na dəiŋ, bi tsə kə i kuku maka gia yiwɔ dzə kpɛiŋ asi yi chusiki.

19 Yi kɔ a, na ndə wə wi bi bwiŋki nchi i bənchi bələ wə, kɔŋ nchi wiwɔ sɛiŋniki na dəiŋ, ka laniki bəni a bɔ bwĩŋki yakadəiŋ tə, wəmaka mi bi numki mi wi nchiŋ i kintəəŋ ki ŋkuŋ bi bɛiŋ wə. Ayakalə, mi wə wi jiəki bənchi bələ, chu lani tə bəni a bɔ jĩəki, wəmaka mi bi numki mi wimbum i kintəəŋ ki ŋkuŋ bi bɛiŋ wə.

20 Ayakadəiŋ, mih fukuki i mbɛiŋ a, nɔni kimbɛiŋ ki chəŋ kabə tsəki kə ki bəni bà bɔ laniki bənchi bə Nyɔ bəh ki Bəfalasi, mbɛiŋ bi ma lansi liə i ŋkuŋ bi bɛiŋ wə.

Nlani kɔm shɔ́m yi bəksini

21 Mbɛiŋ nĩ wɔkɔ lɔ asi bə nĩ dzaka i bəni i kikpu wə a, ‘Kiə wɔ bi wɔ̂ɔ kə mi. Mi ka wɔɔ mi, yaka wi kaŋaki lə nsaka.’

22 Ayakalə, mih fukuki i mbɛiŋ a mi wichi wə wi bɔksiki shɔ́m bəh waiŋnih wi, yaka wi kaŋaki lə tə nsaka. Mi wə wi tɔyi waiŋnih wi, wi kĩəki a wi bi numki lə i bəni bà bɔ sakaki bənsaka nshiŋ. Mi wə wi bɔɔŋki waiŋnih wi a, ‘Kiyuŋ’ wi kĩəki a wi bi liəki lə i gbuku wimbum wə.

23 Ayakadəiŋ, yi kɔ a, wɔ kabə nəŋ i nya kinya ka i tɔŋ wi fəni wi gia wə, kwaka a waiŋnah kaŋaki lə wɔ i wi shɔm,

24 wɔ bêe kinya ka kə i tɔŋ wi fəni wi gia kpəŋ, wɔ tsô mbɛiŋ wi yisi kêiŋsi gia yiwɔ, ka wɔ fiəni tsə nya kinya ka.

25 Mi ka dzɔ wɔ i tsə bəh wɔ i juŋ yi nsaka wə, wɔ mômsi a mbɛiŋ wi kɔmsi kêiŋsi ka mbɛiŋ wi fiəni chu bəh nsɛiŋ a kɛiŋ i dzəh, ka wi ma ni tsə nya daŋsi wɔ i kaŋ yi mi wə wi sakaki bənsaka, wi ni nya daŋsi wɔ tə i kaŋ yi bəni bə jum wə, ma bɔ ni fah wɔ i juŋ yi nsəŋ mə.

26 Mih fukuki ŋkəŋ i wə a wə
ni buku kə fɛiŋ maka wə gəm
kaasi finini fichi fiə bə bikəki.

Nlani kəm ntəkəli

27 Mbɛiŋ nǐ wəkə lə asi bə nǐ
dzaka a, 'Kiə wə ki nô kə bəh
kpə mi.'

28 Ayakalə, mih fukuki i
mbɛiŋ a, na ndə wə wi tsɛiŋki
miŋkpaŋa bəh kiŋkəŋ ki nəni,
ma yi numki a wi nə lə bəh wi
i shəm yi mə.

29 Yi kabə num a dzəkəh wa
wi tsɛiŋ yiləkəli ka fəki a wə
fə chu, wə kâmbwili dzəkəh
wiwə wə lôtəkə. Yi ndzəŋki
a wə laksi kimbu ka ki gwu
kimu, a kəbi lə a bə bi ləə gwu
ya yichi i gbuku wimbum mə.

30 Tsɛiŋ ya yiləkəli kabə fəki
a wə fə chu, wə tâiŋ bwili tsɛiŋ
yiwə wə lôtəkə. Yi ndzəŋki lə
a wə laksi kimbu ka ki gwu
kimu, a kəbi lə a gwu ya yichi
bi tsə i gbuku wimbum mə.

Nlani kəm i kəŋŋ miŋkpaŋa
(Mak 10:11-12; Luk 16:18)

31 Bə kə bə dzaka tə a, 'Mi ka
bee kpə wi, wi kaŋaki i nyâka
kiŋwakti i nyâ i miŋkpaŋa
wiwə ki chusi a ŋgaiŋ bee wi.'

32 Ayakalə, mih fukuki i
mbɛiŋ a, mi ka bee kpə wi, a
kəbi a miŋkpaŋa wiwə kə bəh
nəni ki təkəlini, ma yi numki
a wi fə, miŋkpaŋa wiwə tsə
ka numki wi təkəlini. Mi ka
dzə miŋkpaŋa wə wi buku i
minyuku dzu ka jiə dzu, ma yi
numki a wi nəki bəh kpə mi.

Nlani kəm i kaiŋ ŋkaiŋ

33 Mbɛiŋ chu wəkə lə tə si bə
nǐ dzaka i bəni i kikpu wə a,
'Jəbi wə wə dzaka gia ka kaiŋ,
ki bêe kə i fâ yi. Wə kaŋaki i fə
gia yə wə dzaka ka kaiŋ i Bah
nshiŋ a wə ni fə lə.'

34 Ayakalə, mih fukuki i
mbɛiŋ a, kiə mi ki dzí kə ŋkaiŋ.
Kiə wi ma kâiŋ yɛli wi bɛiŋ wə,
kəm bɛiŋ kə kiŋgbəkə ki Nyə.

35 Kiə wi ki kâiŋ kə na
nshwaiŋ, kəm nshwaiŋ kə
kiŋgbəkə ki Nyə kigvu. Kiə
wi ki kâiŋ kə Jɛlusalɛm, kəm
Jɛlusalɛm kə kwili wi Ŋkuŋ
wimbum.

36 Kiə wi ki kâiŋ kə na fwu
wi wə, kəm wi kəkə i fə juŋ
yifwu a yi fiəni juŋ yi fukuli
nabə yi jisi.

37 Mi ka bum gia bəh dzaka
ki a, 'Aaŋ,' yi kpɛiŋ yakadəiŋ.
Wi ka nəiŋma a, 'Aayi,' ma yi
kpɛiŋ yakadəiŋ. Wi ka chu
kpɛiŋsi gia yidəkə yɛiŋ, ma gia
yiwə numki a yi nyə num i mi
wichu wə.

Nlani kəm bə kinchukuli
(Luk 6:29,30)

38 Mbɛiŋ wəkə lə si bə nǐ kə
bə dzaka tə a, 'Mi ka bwili
dzəkəh wi mi, bə bwili tə ŋ'wi.
Mi ka babwili jəŋ wi mi, bə
babwili tə ŋ'wi.'

39 Ayakalə, mih fukuki i
mbɛiŋ a, kiə mi ki sǐni kə bəh
mi wichu. Mi ka twɛiŋ kim-
baŋ ka ki tsɛiŋ yiləkəli, wə
fiəni ki tsɛiŋ yi kimiəkə wi
twɛiŋ kaasi.

40 Mi ka səmi wə a ŋgaiŋ dzə
mbuŋ wa wi nintəəŋ, wə nyâ
kaasi na bəh wi nimbɛiŋ wə i
wi.

41 Mi ka kaŋyi wə a wə
nyani tsə may wimu, wə
nyâni mbɛiŋ wi na bəmay
bəfa.

42 Mi ka nywa fiɛŋ i wɔ, wɔ
nyâ. Mi ka fwa fiɛŋ i wɔ, kiə
wɔ ki nâiŋ kə i nya.

Nlani kɔm si mi kɔ i fəki bəh
mbaiŋni wi
(Luk 6:27,28,32-36)

43 Mbɛiŋ wɔkɔ lɔ si bə kɔ bə
dzaka a, 'Wɔ kôŋki mi wə wi kɔ
kɔmsi i wɔ wə, wɔ bâiŋŋ mi wə
wi baiŋŋki wɔ.'

44 Ayakalə, mih fukuki i
mbɛiŋ a, mbɛiŋ kôŋki bəni bà
bɔ baiŋŋki mbɛiŋ, ma mbɛiŋ
tsâki i bà bɔ bwaŋki gvu i
mbɛiŋ chɛiŋ.

45 Ayakadəiŋ, mbɛiŋ ni
numki bwa bə Ba wimbɛiŋ wə
wi kɔ i bɛiŋ. Akɔ wi wə wi si fə
ka wɔŋ baiŋki i bəni bəchu wə
bəh i bəndzɔŋni wə. Asi faaŋ
wi tə dzaŋ a yi dzə i bəni bà
bɔ fəki gia yi chəŋ, bəh i bà bɔ
fəki kə gia yi chəŋ.

46 Mbɛiŋ kwakaki a mbɛiŋ
ka kɔŋki a bəni bà bɔ kɔŋki
mbɛiŋ, mbee wiwɔ ni numki
na nə i mbɛiŋ a? Na bəni bà bɔ
kwaki kiŋwakti* fəki kə ayaka
tə a?

47 Mbɛiŋ ka bɔniki a bwa
bə nih bəmbɛiŋ shəŋ, gia yə
mbɛiŋ fəki chi chi bəni bədɔkɔ
fə kə kɔ la nə a? Bəni bə tumi
si bɔŋ fə kə a yakadəiŋ a?

48 Yi kɔ a mbɛiŋ kâŋaki i
ndzɔŋki bwiliki fwu asi Ba
wimbɛiŋ wə wi kɔ i bɛiŋ
ndzɔŋki bwiliki fwu."

6

Nlani kɔm kinya

1 "Mbɛiŋ tôkniki a, jɔbi wə
mbɛiŋ fəki ndzɔŋni i bəni
nshiŋ, yi ma numki a mbɛiŋ
fəki a bɔ yêiŋki. Mbɛiŋ kabə
fəki yakadəiŋ, ma tii wimbɛiŋ
wə wi kɔ i bɛiŋ bi ma chu
makti mbɛiŋ.

2 Ayakadəiŋ, jɔbi wə wɔ
nyaki fiɛŋ i mi wə wi kaŋaki
kə, ma tôŋki sɔŋ asi bəni bà bɔ
dzakaki chi fə chi si shi fə i júŋ
yi tsani wə bəh i dzə́h wə, ka
bəni kôksiki bɔ. Mih fukuki
ŋkɔŋ i mbɛiŋ a bɔ kwati lɔ
bəmbee bəbɔ.

3 Ayakalə, jɔbi wə wɔ nyaki
fiɛŋ i mi, kiə wɔ ki fê kə a tsɛiŋ
ya yi ki miəkə kiə gia yə tsɛiŋ
yiləkəli fəki.

4 Ayakadəiŋ, ka kinya ka ni
numki i nyumi wə, ayaka Ba
wa wə wi si yɛiŋ gia yə bə fəki
i nyumi wə ni makti wɔ.

Nlani kɔm ntsa
(Luk 11:2-4)

5 Jɔbi wə mbɛiŋ tsaki, mbɛiŋ
ma fêki ka bəni bà bɔ dzakaki
chi fə chi si shi fə. Bɔ si shi
kɔŋ a numki i bɛiŋ i júŋ yi
tsani wə, bəh i dzə́h yi baŋsini
wə i tsaki, ka bəni yêiŋki bɔ.
Mih fukuki ŋkɔŋ i mbɛiŋ a bɔ
kwati lɔ mmakti wibɔ.

6 Ayakalə, jɔbi wə wɔ nəŋki i
tsa, liə tsə i kintəəŋ ki juŋ mə,
wɔ baŋ baka kijuŋ ka wɔ tsaki
i Ba wa wə wi kɔ i nyumi wə.
Ba wa wə wi si yɛiŋ gia yə bə
fəki i nyumi wə ni ka makti
wɔ.

7 Jɔbi wə mbɛiŋ tsaki, kiə
mbɛiŋ ki bâaŋ kə a dzâkaki
gia yiyəə yiyəə asi bəni bà bɔ
si kiə kə Nyɔ si shi fə. Bɔ si
fə yakadəiŋ bəh kiŋkwaka a bə
ni wɔkɔ lə ntsa wibɔ kɔm gia
yiduli yə bɔ faaki.

* **5:46** Bəni bà bɔ kwaki kiŋwakti akɔ bəni bà bəni nǐ yɛiŋki a, akɔ bəni bəchu.

8 Kiə mbɛiŋ ma nûmki ka
bə. Mbɛiŋ kîəki a Ba wimbɛiŋ
nî kə wi si kiə lə gia yə mbɛiŋ
nəŋki, na ka mbɛiŋ bikəki i wi.
9 Akə lə si mbɛiŋ kə i tsaki:
'Ba wibuku wə wi kə i bɛiŋ,
fâ bəni kəksiki yɛli wa,
10 fâ ŋkuŋ bia dzə,
fâ a gia yə wə nəŋki yi numki i
fa kuku asi yi kə i bɛiŋ.
11 Nyâ buku bəh dzɛiŋ bidaiŋ.
12 Ma wə dâlinya chu bibuku,
asi buku dalinyaki chu biə
bəni bədəkə fəki i buku.
13 Kiə wə ki bêe kə a buku liə i
mməmsi wə.
Bwîli buku i kaŋ yi mi wichu
wə.' * [Ŋkuŋ bi bɛiŋ kə
mbia, ŋga num mbia,
mbum num mbia i jəbi
wichi wə kiŋgəksi kəbi.
Ma yi num ayaka.] †
14 Mbɛiŋ kabə dalinyaki
chu biə bəni bədəkə fəki i
mbɛiŋ, ma Ba wimbɛiŋ wə wi
kə bɛiŋ ni dalinya tə bimbɛiŋ.
15 Ayakalə, mbɛiŋ kabə
dalinyaki kə chu biə bəni
bədəkə fəki i mbɛiŋ, ma Ba
wimbɛiŋ ma ni dalinya tə
bimbɛiŋ.

Nlani kəm mbam wi dzaka

16 Jəbi wə mbɛiŋ bamki
dzaka, kiə mbɛiŋ ma nûmki
bəh shi bi gwuŋni asi bəni bà
bə ghaŋsiki gwu si shi fə. Bə si
kwuni kishi kibə i jəbi wiwə
wə, ka bəni yêiŋki dzaka kibə
ki bamni. Mih fukuki ŋkəŋ i
mbɛiŋ a bə kwati lə mmakti
wibə.
17 Ayakalə, jəbi wə wə
bamki dzaka, wə wôkə shi
bia, wə fîaŋsi fwu wa,
18 ka mbam wa wi dzaka
ma yêiŋki num bəni, a yɛiŋki
num Ba wa wə wi kə i nyumi
wə. Ka Ba wa wə wi si yɛiŋ
gia yə bəni fəki i nyumi wə ni
makti wə.

Nlani kəm kiba
(Luk 12:33,34)

19 Kiə mbɛiŋ ma jîəki biba
bimbɛiŋ fa kuku a num i di
biə shəkə kə mɛiŋni, bi num tə
i chami, bəji num i bwiŋ liə i
chwə.
20 Mbɛiŋ jîəki biba bimbɛiŋ
num i tumi ki bɛiŋ wə, a num
di biə shəkə kəkə i mɛiŋni, bi
kəbi tə i chami, ayaka bəji kəbi
tə i bwiŋ liə i chwə.
21 Mbɛiŋ kîəki a di biə mi
jiəki kiba ki akə fɛiŋ wə shəm
yi kə.

Naka ki baiŋsini ki gwu
(Luk 11:34-36)

22 Dzəkəh wi mi kə naka ki
baiŋsini ki gwu. Ayakadəiŋ,
dzákəh ya kabə baiŋ, yaka
gwu ya yichi ni numki yi jikə
bəh baiŋni.
23 Ayakalə, dzákəh ya kabə
ji num jini, gwu ya yichi ni
numki yi jikə bəh jisi. A kabə
num baiŋni i gwu ya wə fiəni
chu num jisi, ma ŋgumi bi jisi
biwə ni numki dəiŋ a?

Nyə təkniki lə i bəni bu
(Luk 16:13; 12:22-31)

24 Mi kəkə i nəmki i
bətikwili bəfa. Yi kabə num
yakadəiŋ, ma wi ni baiŋŋki
widəkə, wi kəŋ widəkə,

---

* **6:13** Biŋwakti bidəkə kaŋaki lə di biələ a, "Bwîli buku i chu kintəəŋ." † **6:13** Biŋwakti bikpu bidəkə biə bə nî yisi nyaka gia yi Nyə yɛiŋ kaŋaki kə di biələ.

yudəkɔ wi ni wɔkɔki i widəkɔ nalə, wi sɛiŋsi widəkɔ. Mbɛiŋ kɔkə nəmki i Nyɔ chu nəm i kpɔ.

25 Ayakadəiŋ, mih fukuki i mbɛiŋ a kiə mbɛiŋ ma fûmsiki gwu kɔm nəni kimbɛiŋ a mbɛiŋ ni dzi nə, nabə i mu nə, yudəkɔ kɔm gwu yimbɛiŋ bəh a mbɛiŋ ni ləh nə. Kiŋ'waka ki mi tsəki kə biɛiŋ bidzini, ayaka gwu yi mi bɔŋ tsə kə tə bəmbuŋ a?

26 Mbɛiŋ yêiŋ si minyəni mə mɔ fuliki bɛiŋ kɔ. Mɔ si gbɛli kə, mɔ si kɔh kə dzɛiŋ i juŋni jiə i bəshaŋkwa wə. Ayakalə, Ba wimbɛiŋ wə wi kɔ i bɛiŋ saŋsi mɔ. Mbɛiŋ kiəki kə a mbɛiŋ kɔkniki tsəki lə minyəni a?

27 Akɔ ndə i mbɛiŋ kintəəŋ wə wi fumsiki gwu, wi num i kpɛiŋsi jɔbi twɛsi i nəni ki wə a?

28 Kɔm nə mbɛiŋ fumsiki gwu kɔm bə bəmbuŋ a? Mbɛiŋ yêiŋ si bəfluwa kɔɔki i chwa bɔ num. Bəfluwa si nɔm kə nabə i kɛiŋsi bəmbuŋ bəbɔ.

29 Ayakalə, mih fukuki i mbɛiŋ a, na Ŋkuŋ Sɔlɔmɔn bəh mbum bi bichi biə wi nǐ kaŋaki jɔbi wə wi nǐ lafiki gwu bəh bəmbuŋ, wi nǐ ka num buku dəkə ka fluwa widɔkɔ.

30 A kabə num lə si Nyɔ lafiki mfwaŋ i chwa, mfwaŋ biə bi kɔɔki daiŋ, bi kaŋa i buku kpiyi kijiəli a bə kpa i gbuku wə, wi ma ni lafi mbɛiŋ tsə yaka? Ɔɔɔ bəni bə kimbum ki twɛsi!

31 Ayakadəiŋ, mbɛiŋ ma fûmsiki gwu yimbɛiŋ a mbɛiŋ ni dzi nə, i mu nə, nabə i ləh nə i gwu wə a.

32 Biɛiŋ biələ bichi kɔ biə bəni bà bɔ kiəki kə Nyɔ si jiə shəm yɛiŋ wə. Mbɛiŋ kɔ fimbɛiŋ num Ba wimbɛiŋ wə wi kɔ i bɛiŋ kiəki lə a mbɛiŋ nəŋki lə biɛiŋ biələ bichi.

33 Mbɛiŋ yisi jǐə shəm yimbɛiŋ num i ŋkuŋ bi Nyɔ wə, bəh gia yə yi kɔ chəŋ i wi nshiŋ, ka wi ni nyaki mbɛiŋ tə bəh biɛiŋ biələ bichi.

34 Ayakalə, si yi kɔ lə, kiə mbɛiŋ ma fûmsiki gwu kɔm kijiəli. Bə ni buku fumsiki gwu kɔm biɛiŋ bi kijiəli, a num kijiəli. Bəŋgəkə bə chɔkɔ kpɛiŋki a bəh chɔkɔ biwɔ biə."

7

Kiə mi ki saka kə widəkɔ (Luk 6:37-38,41-42)

1 "Kiə mbɛiŋ ki sâka kə bimfə bi bəni bədɔkɔ, ka Nyɔ bi ma saka tə bimbɛiŋ.

2 Mbɛiŋ kǐəki a dzəh yə mbɛiŋ sakaki kimfə ki mi widɔkɔ yɛiŋ, kɔ a yi Nyɔ bi sakaki tə kimbɛiŋ yɛiŋ. Fiɛŋ fiə mi fəkəki biɛiŋ yɛiŋ i nya i mi, kɔ a fi Nyɔ ni fəkə yɛiŋ i nya i wəmaka mi.

3 Akɔ kɔm nə wɔ tsɛiŋki shəkə yi kpɛiŋ i dzəkəh wi wainŋnah wə, ayakalə wɔ yɛiŋ kə kimfuŋ ki kpɛiŋ kə ki kɔ i ŋ'wa dzəkəh wə a?

4 Wɔ kɔ i dzaka dəiŋ i wainŋnah a, 'Wainŋnih nûm ma mih bwili shəkə yi kpɛiŋ i dzəkəh wa mə,' ayakalə kimfuŋ ki kpɛiŋ num i ŋ'wa dzəkəh wə a?

5 Wɔ kɔ mi wə wi chusiki gwu! Yisi bwǐli kimfuŋ ki kpɛiŋ kə ki kɔ i dzəkəh wa wə na ka wɔ ni yɛiŋ ndzɔŋ shəkə

yi kpɛiŋ yə yi kɔ i dzəkəh wi wainŋnah wə, i bwíli.

6 Mbɛiŋ ma dzô nyâ fiɛŋ fi Nyɔ i bíə. Mbɛiŋ ka fə yakadəiŋ, ma yi ni fiəni gwu yi nɔmyi lə mbɛiŋ. Mbɛiŋ ma dzô nyâ tə bənsəŋ bəmbɛiŋ bə kpɔ bələkəli i bifi. Mbɛiŋ ka fə yakadəiŋ, ma bi ni nyufi lɔ bəh gvu.

Mbɛiŋ bikəki, nəŋ, kɔmyi
(Luk 11:9-13)

7 Mbɛiŋ bikə, ayaka ma Nyɔ ni nya i mbɛiŋ. Mbɛiŋ nəŋki, ayaka ma Nyɔ ni fə mbɛiŋ yɛiŋ. Mbɛiŋ kɔmyiki bakakijuŋ, ayaka ma Nyɔ ni wɛli i mbɛiŋ.

8 Mbɛiŋ kiəki a mi wichi wə wi bikəki, ni kwati lə, mi wichi wə wi nəŋki, wi ni yɛiŋ lə, mi wichi wə wi kɔmyiki bakakijuŋ bə ni wɛli lə i wi.

9 Akɔ ndə i mbɛiŋ kintəəŋ wə wainŋ wi ka bikəki nyəə, wi ni nya num təh i wi a?

10 Ma wi kabə bikə bwɔkɔ, wi ni nya num juŋŋ i wi a?

11 Na yaka mbɛiŋ bà mbɛiŋ kɔ bəni bəchu kabə kiə i nyaki biɛiŋ bindzɔŋni i bwa bəmbɛiŋ, ma Ba wimbɛiŋ wə wi kɔ i bɛiŋ wi ma ni nya tə biɛiŋ bindzɔŋni i bəni bà bɔ bikəki i wi tsə na ayaka a?

12 Ayakadəiŋ, na finə fiə mbɛiŋ kɔŋki a bəni fâki i mbɛiŋ, numki a fi mbɛiŋ kɔ i fâki tə i bɔ, kɔm yələ kɔ na gia yichi yə Kiŋwakti ki Bənchi bə Muses bəh Biŋwakti bi bəni bə ntum bə Nyɔ laniki.

Dzaka ki mbaiŋ kifaaŋnini bəh kiyamni
(Luk 13:24)

13 Mbɛiŋ líə i mbaiŋ wə num i dzaka kifiəŋə kifaaŋnini wə, kɔm dzaka ki mbaiŋ kə ki kɔ kiyamni bəh dzəh yə yi bəniki, tsəki i di biə bəni bi lakaki lakani, ayaka a num i fɛiŋ wə bəni bəduli liəki.

14 Mbɛiŋ kíəki a dzaka ki mbaiŋ kə ki kɔ kifaaŋnini, bəh dzəh yi ləkəki akɔ yə yi tsəki i nɔni kə ki bi tsə kaa kə. Bəni bà bɔ yɛiŋki i yi wə kɔ twɛsi.

Si bə kɔ i kiə bəni bà bɔ nyiki ntəkə a bɔ kɔ bəni bə ntum bə Nyɔ
(Luk 6:43,44)

15 Mbɛiŋ tôkniki kɔm bəni bà bɔ nyiki ntəkə a bɔ kɔ bəni bə ntum bə Nyɔ. Bɔ dzəki i mbɛiŋ chusi a bɔ kɔ shwáŋ, ayakalə i kintəəŋ bɔ num bəkwula bɔ num i kaasi shwáŋ num kaasini.

16 Mbɛiŋ bi kiəki bɔ num i kimfə kibɔ wə a num a liŋ asi bə si kiə kpɛiŋ i mintam mə mɔ wumki yɛiŋ wə. Bə kələ i kɔ mintam mi glɛb i bifaka wə, nabə i kɔ mintam* mi fig i kpɛiŋ wi bwayini wə a?

17 Yi kɔ a na winaiŋ kpɛiŋ wi ndzɔŋni si wum a mintam mə mɔ ndzɔŋki, kpɛiŋ wichu si wum mintam mə mɔ kɔ michu.

18 Kpɛiŋ wi ndzɔŋni kəkə bi wum mintam michu. Asi kpɛiŋ wichu kəkə tə i bi wɔm mintam mi ndzɔŋni.

19 Na winaiŋ kpɛiŋ wə wi wumki kə mintam mi

* **7:16** Mitam mələ kɔ mə bə dziki.

ndzəŋni bə si gba ləə wi i gbuku wə.
20 Ayakadəiŋ, mbɛiŋ bi kiəki bəni bə ntəkə bà num i kimfə kibə wə.
(Luk 13:25-27)
21 A kəkə dəkə mi wichi wə wi bəəŋki mih a, 'Bah, Bah', wi bi liəki i ŋkuŋ bi bɛiŋ wə. A bi liəki a mi wə wi fəki gia yə Ba wuŋ wə wi kə i bɛiŋ nəŋki.
22 A bi numki i chəkə bi nsaka wi gəksini wə, bəni bəduli bi bikəki i mih a, 'Bah, Bah, ntə buku nǐ fukuki lə bəntum bə Nyə i yɛli wa wə, bwili bəchinda bə ŋkpɛli i bəni wə i yɛli wa wə, chu fə gia yi kaŋyini i yɛli wa wə a?'
23 Mih ka ni chukuli i bə a, 'Mih nǐ ka num kiə dəkə mbɛiŋ. Mbɛiŋ lâkyi i dzákəh yiŋ wə, bəmfə chu.'

Mi wi maani wi mfii bəh wi kiyuŋ
(Luk 6:47-49)
24 Ayakadəiŋ, mi wichi wə wi wəkəki ndzaka wuŋ wələ fə asi ndzaka wiwə nəŋki, wi kə aka mi wi mfi wə wi nǐ maa juŋ yi i bianja bɛiŋ.
25 Dzaŋ dzə, bókə buku, fiəkə tsə chini juŋ yiwə, yi kəbi i muku, kəm wi nǐ kə wi chəkə chaka kiwə i bianja wə.
26 Ayakalə, mi wichi wə wi wəkəki ndzaka wuŋ wələ, tsə nəki fə kə asi wi kə, yaka wi kə aka mi wi kiyuŋ wə wi nǐ maa n'yi juŋ i mishambu bɛiŋ.
27 Dzaŋ dzə, bəkə buku, fiəkə tsə chini juŋ yiwə muku, gbə lə gbuuu."

Ŋga bi lanini biə Jisəs kaŋaki
28 Asi Jisəs nǐ dzaka kaasi gia yələ yichi, mbaŋ wi bəni wə ka num bəh ŋkaiŋyi i nlani wiwə wə,
29 kəm wi nǐ laniki ka mi wə wi kaŋaki ŋga bi lanini. Wi nǐ laniki kə ka bəni bəbə bà bə laniki bənchi bə Nyə nǐ laniki.

8

Jisəs chuku mi wi kumyini
(Mak 1:40-45; Luk 5:12-16)
1 Jisəs dza shi dzə i ŋkwuŋ bɛiŋ, mbaŋ wi bəni wimbum kwu i wi chɛiŋ.
2 Yi num a mi widəkə wə wi nǐ gwɛiŋki bəh jwɛiŋ yi kumyini, nǐ dza dzə tum binyu i Jisəs nshiŋ ka dzaka i wi a, "Bah, wə kabə kəŋki wə fâ mih bâiŋki."
3 Jisəs ka nani tsə tsɛiŋ yi kəm wi ka dzaka a, "Mih kəŋki lə, bônih ma wə bâiŋki." Akisəkə, jwɛiŋ yi kumyini yiwə kaa i gwu yi wə, wi ka baiŋki.
4 Jisəs ka kiŋ i wi a, "Yɛiŋ, kiə wə ki fûku kə yi i mi widəkə. Ayakalə, tsâ chûsi gwu ya i tii mfə gia, ma wə nyâ kinya kə Muses nǐ dzaka a mi kaŋaki i nyâ i chusi i bəni a ŋgaiŋ bənih lə i jwɛiŋ yələ wə ka baiŋki."

Jisəs chuku waiŋ wi nəm wi fwu wi bəni bə jum
(Luk 7:1-10)
5 Jisəs dza nyə tsə liə i kwili wi Kafanaum wə, fwu wi bəni bə jum widəkə dzə yɛiŋ wi ka kwuŋki kaŋ i wi dzaka a,
6 "Bah, waiŋ wuŋ wi nəm nəki dzu wi gwɛiŋ na bəh ŋga, num wi kpi wa wimu."
7 Jisəs dzaka i wi a, "Mih ni dzə chuku lə wi."

8 Ayakalə, tikwili wi bəni bə
jum wiwə chukuli i Jisəs a,
“Bah, mih kpɛiŋniki kə i mi wə
wə kə i dzə i wi dzu. Dzâka
shəŋ a ja ma waiŋ wuŋ wi
nəm bənih.
9 Mih kə mi i ŋga bi mi
widəkə chɛiŋ, bəh bəni bə jum
i mih chɛiŋ. Mih si dzə mih
dzaka i widəkə a, ‘Tsô,’ wi ka
tsəki a tsəni, i widəkə a, ‘Dzô,’
wi ka dzəki a dzəni. Mih si dzə
mih dzaka tə i mfa wuŋ a, ‘Fô
lə,’ wi ka fəki ayakadəiŋ.”
10 Jəbi wə Jisəs nĭ wəkə gia
yə wi dzaka yakadəiŋ, dzaka
wəm wi. Wi ka dzaka i bəni bə
bə nĭ biəliki wi a, “Mih fukuki
ŋkoŋ i mbɛiŋ a, mih kɛiŋki ki
yɛiŋ kə mi na i Islae ka wələ,
wi jiə ŋkaiŋni wi shəm yələ i
mih lə.
11 Mih fukuki i mbɛiŋ a,
bəni bəduli bi dzə lə i bimbu
bichi i yisi i di biə wɔŋ bubuki
bəh i tsə buku i di biə wi tsəki
liəki, bə bi dzə num i kuku i
dziki bəh bətii bəmbɛiŋ Abla-
ham bəh Ayjik bəh Yakəb i
ŋkuŋ bi Nyɔ wə i bɛiŋ,
12 ayakalə, bwa bə tumi
kiwə kə kibə, a bi numki num
bə ləə bwili bə i biŋ bi jisi wə, i
di biə bəni bi dəki bə dzi jəŋ.”
13 Si Jisəs dzaka yakadəiŋ
ka dzaka i fwu wi bəni bə jum
wiwə a, “Wə kwê tsô, yi nûm i
wə asi wə jiə shəm ya i mih.”
Waiŋ wi nəm wi fwu wi bəni
bə jum wiwə ka bənih akisəkə.

Jisəs chuku bəni bə jwɛiŋ
bəduli
(Mak 1:29-34; Luk 4:38-41)

14 Jisəs nĭ dza tsə liə i juŋ yi
Bita wə, ka yɛiŋ nih kpə Bita
num wi nɔ, gwu yaka wi na
bəh ŋga.
15 Jisəs kəm tsɛiŋ yi, jwɛiŋ
yiwə ka bee wi, wi ka dza bɛiŋ
tsɛiŋ fiɛŋ Jisəs dzi.
16 A dzə num i fijəbi, bəni
ka dzəki bəh bəni bəduli bà
bəchinda bə ŋkpɛli nĭ njiŋsiki
bə. Jisəs ka bwiliki biŋ'waka
biwə a bəh ja shəŋ. Wi chuku
tə bəni bəchi bà bə nĭ gwɛiŋki.
17 Yələ gia nĭ num i fə ka
yi dzə kpɛiŋ asi mi wi ntum
wi Nyɔ wə Isaya nĭ kə wi
dzaka lə a, “Wi dzɔ jwɛ́iŋ
yibukumbɛiŋ, giŋ tasi bəh
mijwɛiŋni mi bukumbɛiŋ.”

Bəŋgəkə bə mi wə wi biəliki
Jisəs
(Luk 9:57-62)

18 Jəbi wə Jisəs nĭ yɛiŋ mbaŋ
wi bəni wimbum juŋni kəmsi
dzə i wi wə, wi dzaka i bwa bu
bə mbaŋ a, “Bukumbɛiŋ dâŋ
buku tsô i kiwuŋ ki bəkə kə
yaka wə.”
19 Mi widəkə wə wi nĭ laniki
bənchi bə Nyɔ ka dza dzə
dzaka i Jisəs a, “Mi wi Lanini,
mih ni biəliki lə wə i na faiŋ
wə wə tsəki.”
20 Jisəs chukuli i wi a,
“Migumasha kaŋaki lə dzáŋə
yibə, minyəni mə mə fuliki i
bɛiŋ kaŋa tə júŋ yibə, ayakalə
mi wə yɛli wi kə Waiŋmi
kaŋaki kə na di wi kə i jiə fwu
wi yɛiŋ.”
21 Mi wi mbaŋ widəkə
dzaka i wi a, “Bah, bêe ma
mih tsə yisi lêə ba wuŋ ka mih
biəliki wə.”
22 Ayakalə, Jisəs chukuli i wi
a, “Wə bĭəli mih, bêe ma bəni
bà bə kpiyi ləəki bəni bəbə bə
kpiyini.”

Jisəs kaŋyi fuŋni kiləkəli
(Mak 4:35-41; Luk 8:22-25)

23 Jisəs dza tsə liə i ŋgwuki mə, bwa bu bə mbaŋ ka bəŋ biəli tə wi fɛiŋ.
24 Yi dzə num a, funɲni kiləkəli kidəkɔ nĭ dzə tumbuku yisi i nəŋniki kinchwɔ kimbum, mwi liə i ŋgwuki mə wi ka nəŋki i mini. A nĭ kɔ Jisəs nə mfih nəni.
25 Bwa bu bə mbaŋ tsə ka yɔmsiki wi dzaka a, "Bah, gâmti, bukumbɛiŋ ki kpiyiki lə."
26 Wi ka dza yaka bɛiŋ dzaka i bɔ a, "Ɔəə bəni bə kimbum kibəli. Mbɛiŋ lwaki nə a?" Si wi dzaka yakadəiŋ ka dza bɛiŋ wam kaŋyi funɲni kiləkəli kiwɔ bəh kinchwɔ kimbum kiwɔ, di ka kpichumi lə məəəŋ.
27 Dzaka wɔm bəni bəwɔ lə kuss. Bɔ yisi i dzakaki a, "Wələ kɔ winaiŋ mi lə, na funɲni kiləkəli bəh bəkɔ wəkɔ i wi a?"

Jisəs bwili bəchinda bə ŋkpɛli i bəni bəfa wə
(Mak 5:1-20; Luk 8:26-39)

28 Jisəs dza daŋ buku i kiwuŋ i kimbu ki bəni bə Gadala* wə. Wi baŋsi bəh bəni bəfa bɔ num bəh bəchinda bə ŋkpɛli i bɔ wə. Bəni bəwɔ nĭ buku i bitaa biə bə nĭ ləəki bəni yɛiŋ, bɔ nĭ chəfiki lə, mi nĭ kɔkə i tsə dzəh fɛiŋ.
29 Yi dzə num a bɔ nĭ yisi ka wiliki na bəh ŋga bikəyi a, "Waiŋ Nyɔ, wɔ nəŋki nə i buku wə a? Wɔ dzə fa i nya buku bəh ŋgəkə maka jɔbi kpɛiŋ na?"
30 A nĭ kɔ mbaŋ wi bifi biduli bidəkɔ dzi fɛiŋ i kimbu kiwɔ wə bi du.
31 Bəchinda bə ŋkpɛli bəwɔ ka tsa Jisəs a, "Buku tsaki wɔ, wɔ ka bwili buku, wɔ chĭŋsi buku i mbaŋ wi bifi biəyaka wə."
32 Jisəs ka dzaka i bɔ a, "Mbɛiŋ tsə̂." Bɔ ka buku, tsə liə i bifi biwɔ wə. Yi num a mbaŋ wi bifi biwɔ bichi nĭ sɛiŋ shi i káŋ wə, gbɔyi shi i kinchwɔ kimbum kiwɔ wə ka kpiyi fɛiŋ.
33 Bəni bə bɔ nĭ tɔkniki bəh bifi biwɔ kwuni bəh n'yɔkɔ tsə i kwili kintəəŋ, fuku gia yichi na bəh yə yi num bəh bəni bə bɔ nĭ kɔ bəh bəchinda bə ŋkpɛli i bɔ wə.
34 Yi dzə num a kwili wiwɔ wichi nĭ buku dzə yɛiŋ Jisəs. Si bɔ dzə yɛiŋ wi, tsa a wi nyə i di bibɔ wə.

9

Jisəs chuku mi num wi kpi wa wimu
(Mak 2:1-12; Luk 5:17-26)

1 Jisəs liə i ŋgwuki wə, fiəni daŋ tsə i kwili wi wə.
2 Yi dzə num a bəni bədəkɔ nĭ dzə bəh mi widəkɔ i wi, num wi kpi wa wimu, i kimbuŋ wə. Jɔbi wə Jisəs yɛiŋ si bəni bəwɔ jiə shóm yibɔ i wi, wi dzaka i mi wə wi nĭ kpi wa wimu a, "Nsɛiŋ wuŋ, kâŋa shəm ya. Mih dalinya lɔ chu bia."
3 Yi num a bəni bədəkɔ bà bɔ nĭ laniki nnyaki bənchi bə Nyɔ yisi i shwiŋyiki a bɔ bɔ dzakayi a, "Mi wələ fəkəliki bəh Nyɔ."

* **8:28** Biŋwakti bikpu bidəkɔ bəəŋki a, "Gadalen, bidəkɔ a Gɛlgɛsɛn."

4 Jisəs kiə gia yə bə kwakaki,
ka bikə i bə a, "Mbɛiŋ
kaŋaki kiŋkwaka kichu i shóm
yimbɛiŋ wə lə kəm nə a?
5 Yə yi bəniki i dzaka kə yi
naiŋ a? I dzaka i mi wələ a
mih dalinya lə chu bia, ma i
dzaka a wi dzâ bɛiŋ wi nyani
a?
6 Ayakalə, mih nəŋki i fə a
mbɛiŋ kiə a mi wə yɛli wi kə
Waiŋmi kaŋaki lə ŋga fa kuku
i dalinya chu." Si wi dzaka
yakadəiŋ ka dzaka i mi wə wi
nǐ kpi wa wimu a, "Dzâ bɛiŋ,
dzô kimbuŋ ka wə tsâki i wa
wa."
7 Wi dza bɛiŋ ka tsəki i wa
wi.
8 Si mbaŋ wi bəni yɛiŋ gia yə
yinum yakadəiŋ ndzaŋ liəni i
bə wə, bə ka tumyiki bikum bi
Nyə wə wi nya biələ ŋga i mi
wiwəm.

Jisəs bəəŋ Matiə
(Mak 2:13-17; Luk 5:27-32)

9 Si Jisəs nǐ nyə fɛiŋ ka
nyaniki tsəki ka yɛiŋ mi
widəkə bə bəəŋ a Matiə, num
mi wi kwani kiŋwakti, num
wi num kuku i di bi bi nəm
wə. Jisəs dzaka i wi a, "Wə
bǐəli mih." Wi ka dza bɛiŋ ka
biəliki wi.
10 Jisəs dza tsə shinum
i Matiə dzu, jəbi wə wi nǐ
dziki, yi dzə num a bəni
bədəkə bəduli bà bə nǐ kwaki
biŋwakti, bəh bəni bəchu
bədəkə bə ni dzə tə ka shinum
i dzi bə bəh Jisəs bəh bwa bu
bə mbaŋ.
11 Jəbi wə Bəfalasi yɛiŋ si
bəh bə dziki yakadəiŋ ka bikə
i bwa bu bə mbaŋ a, "Akə kəm
nə mi wimbɛiŋ wi lanini dziki
bəh bəni bà bə kwaki kiŋwakti
bəh bəni bəchu bədəkə a?"
12 Jisəs wəkə si bə bikəki, ka
dzaka i bə a, "Bəni bà bə kə
bəh gwu yiləkəli si nəŋ kə mi
wi tsa. Asi nəŋ num bà bə
gwɛiŋki.
13 Mbɛiŋ tsô kwaka yɛiŋ a
fwu wi gia yə bə nyaka si Nyə
dzakaki a, 'Mih nəŋki a bəni
kwâsiki num nshɛiŋ i bəni
wə, mih nəŋki kə a bə fâki
gia i mih', yəmaka kə a nə
a? Mbɛiŋ kǐə a mih ka dzə
dəkə i bəəŋ bəni bà bə kə chəŋ.
Mih dzə i bəəŋ num bà bə kə
bəchu."

Bəni bikə kəm mbam wi
dzaka
(Mak 2:18-22; Luk 5:33-39)

14 Bwa bə mbaŋ bə Jən
Njulibəkə nǐ dza dzə bikə i
Jisəs a, "Akə kəm nə wə buku
bəh Bəfalasi si bam dzaka,
bwa ba bə mbaŋ bam kə a?"
15 Jisəs chukuli i bə a,"Bə
kələ i laka bəni i dzini bi
miŋkpaŋa wimfiaŋ wə, bə kələ
i tsə i gwuŋki tsəŋəki nyum
miŋkpaŋa wimfiaŋ wiwə num
fɛiŋ bəh bə a? Ayakalə, kaŋ
dzəki lə yə bə bi dzə bwili
nyum miŋkpaŋa wiwə i bə, ma
bə bi ka bamki dzaka.
16 Mi widəkə kəkə i dzə
kinchumni kimbuŋ kimfiaŋ
i kwəyi mbuŋ wikpu yɛiŋ.
Wi ka fə yakadəiŋ, ma
kinchumni kimbuŋ kiwə ni
ŋgwuŋyi taŋa buku i kikpu kə
wə, dzəŋə yiwə ni fiəni kpali
tsə si yi nǐ kə.
17 Mi kəkə tə i dzə mbih
mimfiaŋ i jiə i kiŋgəə ki mbih

* **9:17** Bəju nǐ kɛiŋsiki kiŋgəə ki mbih num bəh dzu yi nyam.

mə num bə kɛiŋsi bəh dzu yi nyam* num ki jɛkə, wi ka fə yakadəiŋ, mbih mimfiaŋ miwɔ ni biəŋ, kiŋgəə ki mbih kiwɔ ni bumi baka mɔ ni tsə i kuku. Yi chəŋ kɔ a, bə kaŋaki i jĭə mbih mimfiaŋ i kiŋgəə kimfiaŋ mə. Ayakadəiŋ, ma mbih miwɔ bəh kiŋgəə kiwɔ ni numki bindzɔŋ."

Miŋkpaŋa widəkɔ kɔm Jisɔs ka bɔnih,
Jisɔs dzasi waiŋ mi wimbum
(Mak 5:21-43; Luk 8:40-56)

18 Asi Jisɔs nĭ kɛiŋki wi dzaka i bɔ yakadəiŋ, yi dzə num a mi wimbum widəkɔ, liə dzə tum binyu i wi nshiŋ ka tsaki wi a, "Waiŋ wuŋ wikpaŋni kpi a liə, ayakalə, dzâ kɔm wi bəh kaŋ ma wi fiəni chu wiwɔm."

19 Jisɔs ka dza bɛiŋ bɔ wi ka tsəki, bwa bu bə mbaŋ biəli tə wi.

20 Yi num a miŋkpaŋa widəkɔ nĭ gwɛiŋki lə bəh bikpakali i jía wə jwɔfi ntsɔ yifa, wi dzə i Jisɔs jum ka kɔm jəŋ wi wimbuŋ.

21 Wi nĭ kɔm yakadəiŋ, num wi nĭ kɔ wi dzaka i wi shɔm a, "Mih ka kɔm shəŋ a mbuŋ wi, yaka mih bɔnih."

22 Si wi kɔm yakadəiŋ, Jisɔs fiəni gwu yɛiŋ wi, dzaka i wi a, "Nih wuŋ, kiə wɔ ki lwâ kə. Shɔm ya yə wɔ jiə i mih yi fə lɔ wɔ bɔnih." Akisəkə, miŋkpaŋa wiwɔ ka bɔnih.

23 Jɔbi wə Jisɔs nĭ tsə buku i juŋ yi mi wimbum wə, ka yɛiŋ bəni bà bɔ nĭ tɔŋki kisɔŋ ki kpi tasi bəh mbaŋ wi bəni. Bɔ gɔkɔ di bəh mindəm mi kpi.

24 Jisɔs dzaka i bɔ a, "Mbɛiŋ dzâ nyô fa, waiŋ wiwɔ ka kpi dəkə, wi nɔki lə." Bəni bəwɔ ka suŋuki wi num suŋuni.

25 Jɔbi wə bɔ nĭ bwili bəni bəwɔ i biŋ, wi ka liə tsə i dzu, kaŋa waiŋ wiwɔ i tsɛiŋ yi wə, wi ka dza bɛiŋ.

26 Ntum kɔm gia yiwɔ fiəli tali i kimbu ki tumi kiwɔ kichi.

Jisɔs wɛli dzəkəh yi bimfəkə bifa

27 Si Jisɔs nĭ buku i fɛiŋ fibiŋ, ka nyaniki tsəki, bimfəkə bidəkɔ bifa, a num bənyuku ka yɔkɔki biəliki wi wamyi bəh ŋga dzakayi a, "Waiŋ Ŋkuŋ Dɛbit, kwâsi nshɛiŋ i buku wə."

28 Jɔbi wə Jisɔs nĭ tsə liə i dzu, bimfəkə biwɔ biəli wi, wi bikə i bɔ a, "Mbɛiŋ bum a mih kɔlə i fə gia yələ mbɛiŋ dəki lə a?" Bɔ bum a, "Aaŋ Bah."

29 Jisɔs ka kɔm dzəkəh yibɔ dzaka a, "Kɔm bə shɔm yə mbɛiŋ jiə i mih wə, ma yi nûm ayakadəiŋ i mbɛiŋ wə."

30 Dzákəh yibɔ baiŋ. Jisɔs ka lansi kiŋ i bɔ a, "Kiə mbɛiŋ ki mộm kə i fə̂ a mi widəkɔ kĭə."

31 Ayakalə, bɔ tsə ka waŋki tsəki lɔ gia yiwɔ kɔm nɔm wə Jisɔs fə i kimbu ki tumi kiwɔ kichi wə.

Jisɔs chuku kinchiŋni

32 Si bəni bəwɔ nĭ dza i nyəki, yi num a bəni nĭ dzə bəh kinchini kidəkɔ i Jisɔs chinda wi ŋkpɛli num i wi wə.

33 Jisɔs ka bwili chinda wi ŋkpɛli wiwɔ i mi wiwɔ wə wi yisi ka dzakaki. Mbaŋ wi bəni yɛiŋ yakadəiŋ dzaka wɔm bɔ, bɔ ka dzakayiki a, "Bɔ ka num

yɛiŋ dəkə ŋkaiŋni wi gia ka yələ i tumi ki Islae wə."

34 Ayakalə, Bəfalasi dzaka yibɔ a, "Wi bwiliki bəchinda bəh ŋkpɛli bələ num bəh ŋga bi ŋkuŋ wi bəchinda bə ŋkpɛli bà."

Ŋkɔh duki lə na bəh ŋga, bəni bə kɔhni num twɛsi

35 Jisɔs ka nyaniki i kikwili kimbum kichi, bəh i kidi wə lani bəni i júŋ yi tsani kibɔ mə, chu fuku tə ntum wi ndzɔŋni kɔm ŋkuŋ bi Nyɔ. Wi nĭ nyaniki yakadəiŋ chuku tə jwɛ́iŋ yichi bəh mijwɛiŋni michi.

36 Jɔbi wə wi nĭ yɛiŋ mbaŋ wi bəni, nshɛiŋ kwa wi bəh bɔ kɔm bɔ nĭ kɔ i biluŋ wə, na mi widəkɔ num kə i gamti bɔ, bɔ num aka shwáŋ yə yi kaŋaki kə mi wi tɔknini.

37 Wi ka dza dzaka i bwa bu bə mbaŋ a, "Ŋkɔh duki lə na bəh ŋga, ayakalə bəni bə kɔhni num a twɛsi.

38 Ayakadəiŋ, mbɛiŋ tsâki a Bah wə wi kaŋaki khə wiwɔ chîŋsi bəni bə kɔhni i wi khə."

10

Jisɔs faaŋ bwa bu bə mbaŋ jwəfi ntsɔ bəfa

(Mak 3:13-19; Luk 6:12-16)

1 Jisɔs dza bɔɔŋ bwa bu bə mbaŋ jwɔfi ntsɔ bəfa bɔ dzə. Wi nya ŋga i bɔ a bɔ bwíliki biŋ'waka bichu i bəni wə chu chûku jwɛ́iŋ yichi bəh mijwɛiŋni michi yɛiŋ.

2 Kələ kɔ kiyɛli ki bwa bə ntum bə Jisɔs bà jwɔfi ntsɔ bəfa: Wi ninshiŋ num Samən wə bə bɔɔŋki tə a Bita, bəh Andulu waiŋnih wi. Bədəkɔ num Jɛm wə wi nĭ kɔ waiŋ Sɛbide bəh waiŋnih wi Jɔn bəh

3 Filib bəh Batələmu, Təmɔs bəh Matiə wə wi nĭ kwaki kiŋwakti, Jɛm waiŋ Alfiyus, Tadeus bəh

4 Samən wə wi nĭ kɔ i mbaŋ wi dzɛlət wə* bəh Judas waiŋ Iskaliət wə wi nĭ taŋni Jisɔs.

(Mak 6:7-13; Luk 9:1-6)

5 Jisɔs nĭ faaŋ bəni bələ jwɔfi ntsɔ bəfa , dzaka i bɔ a, "Mbɛiŋ ka tsəki, kiə mbɛiŋ ki tsâ kə i di bi bəni bà bɔ kɔkə Bəju. Kiə mbɛiŋ ki tsâ kə i kikwili ki bəni bə Samalia wə.

6 Mbɛiŋ tsâ num i bwa bə Islae bà bɔ kɔ ka shwáŋ yə yi lakayi.

7 Si mbɛiŋ tsâki mbɛiŋ fukuki i bɔ a, 'Ŋkuŋ bi bɛiŋ si num a dzəh.'

8 Mbɛiŋ chûkuki tə bəni bà bɔ gwɛiŋki, fâ bəni bə kpili fiəni dza i kpi wə, chûku bəni bà bɔ kaŋaki jwɛ́iŋ yi kumyini, bwíli bəchinda bə ŋkpɛli i bəni wə. Mih nya ŋga biələ i mbɛiŋ kilələ. Mbɛiŋ tsâ gâmtiki tə bəni yɛiŋ kilələ.

9 Mbɛiŋ kabə nyə, kiə mi ki dzô kə kpɔ i shu i chiŋnih wə, nabə kpɔ wimbum, nabə wi nchiŋ, nabə wə wi sɛiŋniki.

10 Kiə mi ki dzô kə kiba. Kiə mi ki dzô kə bəmbuŋ bəfa nabə dzuyigvu yidəkɔ, nabə mbəŋ. Mbɛiŋ kĭə a mi wi nɔm kaŋaki i kwatiki dzɛiŋ i di biə wi nɔmki.

11 Mbɛiŋ ka tsə liə i kwili wə, yudəkɔ i di wə, mbɛiŋ nâŋ mi wi kpɛiŋni, mbɛiŋ ka nôki

* **10:4** Bədzɛlət nĭ kɔ Bəju bà bɔ nĭ təbiki tumi kibɔ, jwɔ i bwili ki i ŋgəkə wə, i kaŋ yi bəni bə Lum wə.

a bəh wi i tsâ bûku i jəbi wə mbɛiŋ bi nyəki fɛiŋ wə.

12 Mbɛiŋ ka tsə, asi mbɛiŋ liəki tsəki i mi dzu, mbɛiŋ bônih i juŋ yiwə a kimbəiŋni nûm bəh mbɛiŋ.

13 Juŋ yiwə kabə kpɛiŋni, kimbəiŋni kimbɛiŋ bâaŋ i yɛiŋ dzu. Juŋ yiwə kabə kpɛiŋniki kə, kimbəiŋni kimbɛiŋ fiəni dzə i mbɛiŋ wə.

14 Mi ka nəiŋ i dzɔ mbɛiŋ nabə i wɔkɔ gia yə mbɛiŋ dzakaki, mbɛiŋ bá buku yɛiŋ dzu nabə i kwili wiwə wə mbɛiŋ chûmni kwɔŋɔ bibə i gvu yimbɛiŋ wə.

15 Mih fukuki ŋkɔŋ i mbɛiŋ a, a bi numki i chɔkɔ bi nsaka wi gəksini wə, gia bi bəniki lə i kwili wi Sədəm wə bəh ki Gəmələ tsə kwili wiwə.

Bəŋgəkə bə bwa bə ntum bə Jisəs

(Mak 13:9-13; Luk 21:12-17)

16 Mbɛiŋ wôkəli, mih faaŋki mbɛiŋ, mbɛiŋ ni tsə mbɛiŋ numki ka shwáŋ i bəkwula kintəəŋ. Ayakadəiŋ, mbɛiŋ bá nyani mbɛiŋ ka fifiki ka júŋŋ, mbɛiŋ num tə alə mɔɔɔŋ aka mbumi.

17 Mbɛiŋ bá nyani mbɛiŋ ka tôkni kɔm bəni. Mbɛiŋ kîəki a bɔ bi kwa nya lə mbɛiŋ i kaŋ yi bəni bà bɔ sakaki bənsaka. Bɔ bi twɛiŋki mbɛiŋ i júŋ yibɔ yi tsani wə.

18 Bɔ bi guku tsə bəh mbɛiŋ i bəni bà bɔ sakaki bimbu bi tumi nshiŋ, bəh i bəŋkuŋ nshiŋ kɔm mih, ka mbɛiŋ dzakaki i bɔ bəh bəni bà bɔ kɔkə Bəju kɔm mih.

19 Bɔ bi ka nya mbɛiŋ i bɔ yaka, kiə mbɛiŋ bi ma fûmsi gwu a yuwidəkə mbɛiŋ ni tsə dzaka a nə i dzəh yi naiŋ wə, kɔm Nyɔ bi nyaki lə gia yə mbɛiŋ bi dzaka i jəbi wiwə wə.

20 A bi numki kə mbɛiŋ i dzakaki. A bi dzakaki Kiŋ'waka ki Ba wimbɛiŋ i mbɛiŋ dzəkə.

21 Mi bi dza dzɔ waiŋnih wi nya bə wɔɔ, ayaka tii waiŋ dzɔ waiŋ wi nya bə wɔɔ. Bwa bi dza bwaŋki lə gvu i bətii bəbɔ chɛiŋ, fə bə wɔɔyi bɔ.

22 Bəni bəchi bi baiŋŋki lə mbɛiŋ kɔm yɛli wuŋ. Ayakalə, mi wə wi bi kaŋaki shɔm i tsə buku i kiŋgəksi wə akɔ wə wi bi bəiŋki.

23 Jəbi wə bəni bi ka bwaŋ gvu i mbɛiŋ chɛiŋ i kwili wimu wə, mbɛiŋ yôkɔ tsə i kidəkɔ wə. Mih fukuki ŋkɔŋ i mbɛiŋ a, mbɛiŋ bi nyani tali kə kikwili ki Islae wə kichi maka mi wə yɛli wi kɔ Waiŋmi dzə.

24 Waiŋ wi kiŋwakti kəkə i tsə mi wi lanini, waiŋ wi nɔm si tsə kə tə tikwili wi.

25 Yi kpɛiŋniki lə a waiŋ wi kiŋwakti numki aka mi wi lanini, ayaka waiŋ wi nɔm num tə ka tikwili wi. Bə kabə bɔɔŋ tii juŋ a wi kɔ Bɛlsebu, ma bə ma ni bɔɔŋki bwa bə dzu i yɛli wə wi gumi tsə ŋ'wi a?

(Luk 12:2-7)

26 Ayakadəiŋ, mbɛiŋ ma lwâ bɔ. Mbɛiŋ kîəki a gia kɔkə yə bə baŋ, yi kəbi i bi baaŋ i buku i biŋ. Ayaka gia yidəkɔ kɔkə tə yə bə nyumiki a bə bi baaŋki i kiə yi.

27 Gia yə mih fukuki i mbɛiŋ nchəkɔ, mbɛiŋ dzâkaki i bəni a num nshifɔkɔ. Ayaka yə mih chumyiki dzakaki i mbɛiŋ, mbɛiŋ lâka i kifwu ki juŋ wə.
28 Mbɛiŋ ma lwâki bəni bà bɔ kɔ i wɔɔ a ntsaŋa ki gwu shəŋ kɔbi i wɔɔ tə kiŋ'waka. Mbɛiŋ lwâ Nyɔ wə wi kɔ i kaasi kiŋ'waka ki mi bəh ntsaŋa ki gwu i gbuku wimbum wə.
29 Ntə bə si taŋni lə minsii mifa i finini wə a? Ayakalə, fimu kɔbi i shi gbɔ i kuku maka Ba wimbɛiŋ bum.
30 Yi mbɛiŋ kɔ num Nyɔ kiə na júŋ yimbɛiŋ yifwu yichi yə yi kɔ i mbɛiŋ fuŋ.
31 Ayakadəiŋ, mbɛiŋ ma lwâki. Mbɛiŋ tsəki lə minsii miduli.

(Luk 12:8-9)

32 Na ndə wə wi bum mih i bəni nshiŋ a wi kiəki lə mih, yaka mih bi bum lə wi tə i Ba wuŋ nshiŋ wə wi kɔ i bɛiŋ.
33 Ayakalə, na ndə wə wi nəiŋ mih i bəni nshiŋ, akɔ wi mih bi nəiŋki tə i Ba wuŋ nshiŋ wə wi kɔ i bɛiŋ.

Jisɔs dzə bəh kiŋgali
(Luk 12:51-53; 14:26-27)

34 Kiə mbɛiŋ ma kwâkaki a mih dzə num bəh kimbɔiŋni i fa kuku. A kɔkə gia yə mih dzə bəh yi. Mih dzə num bəh jum.
35 Mbɛiŋ kǐəki a mih dzə i fə a waiŋ nyukuni jwɔki bəh tii, waiŋkpaŋni jwɔ tə bəh nih, kpə waiŋ jwɔ bəh nih nyuwi.
36 Bəmbainŋŋni bə mi bi numki bəni i wi dzu.
37 Mi wə wi kɔŋki ba wi nabə nih wi tsə mih, yaka wi kpɛiŋniki kə i numki mi wuŋ. Mi ka kɔŋki tə waiŋ wi wi nyukuni nabə wi kpaŋni tsə mih, yaka wi kpɛiŋniki kə i numki tə mi wuŋ.
38 Na ndə wə wi ka baaŋ i giŋ kintasi ki i biəliki mih, yaka wi kpɛiŋniki kə i numki mi wuŋ.
39 Mi wə wi tɔkniki bəh nəni ki, bi laksiki lə nəni kiwɔ. Ayakalə, na ndə wə wi laksi nəni ki kɔm mih, wi bi kwatiki lə nəni kə ki bi tsə kaa kə.

(Mak 9:41)

40 Mi wə wi dzɔ mbɛiŋ wi dzɔ num mih. Mi wə wi dzɔ mih, yaka wi dzɔ num mi wə wi faaŋ mih.
41 Mi wə wi dzɔ mi wi ntum wi Nyɔ, kɔm wi kiəki a, a faaŋ Nyɔ wi, wi bi kwatiki lə mmakti wə Nyɔ maktiki bəni bu bə ntum yɛiŋ, mi wə wi dzɔ mi wi chəŋ, kɔm wi kiəki a wi kɔ mi wi chəŋ, wi bi kwatiki lə mmakti wə Nyɔ maktiki bəni bə chəŋ yɛiŋ.
42 Mih fukuki ŋkɔŋ i mbɛiŋ a, mi ka nya na bwam wi mwi midəli i mi wimu i mbaŋ wi bəni bə nchiŋ bələ wə kɔm wi kiə a wi kɔ mi wuŋ wi mbaŋ, wəmaka mi bi dza kə mmakti wi."

11

Jən Njulibəkɔ faaŋ bwa bu bə mbaŋ i Jisɔs
(Luk 7:18-35)

1 Jɔbi wə Jisɔs nǐ kaasi i təfiki bwa bu bə mbaŋ bà jwɔfi ntsɔ bəfa wi ka nyə fɛiŋ kabə nyaniki tsəki i kikwili kə wə fɛiŋ lani bəni chu fuku ntum wi ndzɔŋni.

2 A nĭ kɔ i jəbi wiwɔ wə, Jɔn
Njulibɔkɔ num i juŋ yi nsəŋ
mə. Wi ka bi dza wɔkɔ kɔm
gia yə Klistus nĭ fəki, ka faaŋ
bwa bu bə mbaŋ a bɔ tsə̂,
3 bĭkə i wi a, akɔ a wi wə wi
nĭ kaŋaki i bi dzə a, ma buku
wɔkɔliki mi widɔkɔ chi chi a.
4 Bɔ tsə ka bikə, Jisɔs chukuli
i bɔ a, “Mbɛiŋ fĭəni tsə̂ fûku i
Jɔn gia yə mbɛiŋ wɔkɔ bəh yə
mbɛiŋ yɛiŋ.
5 Bimfəkə si yɛiŋ lɔ di,
bəŋgbɔ nyani dza nyani chəŋ,
bəni bà bɔ gwɛiŋki bəh jwɛiŋ
yi kumyini bɔnih, binchini
wɔkɔ gia, bəni bà bɔ nĭ kpiyi
fiəni dzayi, bə chu fuku tə
ntum wi ndzɔŋni wi Nyɔ i bəni
bə kifuu.
6 Kimbɔiŋsi kimbum kɔ i mi
wə wi ka məŋni dəkə mih.”

7 Bwa bə Jɔn bə mbaŋ ni dza
i nyəki, Jisɔs ka yisi i dzakaki i
mbaŋ wi bəni kɔm Jɔn, bikə a,
“Mbɛiŋ nĭ buku tsə chwa i tsə
yɛiŋ num nə a? Gaŋ biə fiəkə
tsəki nəŋniki a?
8 Asi kɔkə dəkə yakadəiŋ,
mbɛiŋ bə́ buku tsə fɛiŋ kɔm nə
la? Mbɛiŋ ni tsəki i yɛiŋ mi wə
wi si tum bəmbuŋ bə bɔnini i
gwu wə a? Mbɛiŋ wɔ̂kɔli, bəni
bà bɔ tumki bəmbuŋ bə bɔnini
i gwu wə si shi num a bəntɔŋ
wə.
9 Asi kɔkə dəkə yakadəiŋ,
mbɛiŋ bə́ buku tsə i yɛiŋ nə a?
I tsə yɛiŋ mi wi ntum wi Nyɔ
ma? Aaŋ, mih fukuki i mbɛiŋ
a, akɔ mi wi tsə mi wi ntum wi
Nyɔ.
10 Akɔ wi wə bə nĭ nyaka
kɔm wi Nyɔ dzaka a,
‘Wɔ̂kɔli, mih ni chiŋsi lə mi
wuŋ wi ntum ma wi tsə
i wɔ nshiŋ
wi kɛiŋsi dzəh ya ka wɔ bi
dzəki.’
11 Mih fukuki ŋkɔŋ i mbɛiŋ
a, i kintəəŋ ki bəni bà a bwɔ
miŋkpaŋa, mi widɔkɔ kɔkə
yɛiŋ wə wi kɔkniki tsə Jɔn
Njulibɔkɔ. Ayakalə, mi wə wi
kɔ na wi nchiŋ i kintəəŋ ki
ŋkuŋ bi bɛiŋ wə wi kɔ wi kɔkni
tsə Jɔn.
12 I yisi i chɔkɔ biə Jɔn
Njulibɔkɔ nĭ yisi nɔm wi i dzə
buku bidaiŋ a nĭ kɔ bəni jwɔ
ŋkuŋ bi bɛiŋ,* ayaka bəni bə
ŋga ka lɔkɔki bəh ŋga.
13 Bəni bə ntum bə Nyɔ
bəchi bəh bənchi bə Muses
nĭ dzakaki kɔm ŋkuŋ bi bɛiŋ
i dzə buku i jəbi wi Jɔn
Njulibɔkɔ wə.
14 Mbɛiŋ kabə yɛiŋ a mbɛiŋ
kɔlə i bum, mbɛiŋ bûm a Jɔn
wələ kɔ Ɛlaja wə wi nĭ kaŋaki i
dzə.
15 Mi wə wi kaŋaki bintuni i
wɔkɔ, wi wɔ̂kɔ.”
16 Jisɔs dza bə́ kaiŋyi a, “Mih
kɔ i fəkəni ŋgɔkɔ wi liə wələ
bəh finə a? Bɔ kɔ ka bwa
bənchiŋ bà bɔ numyi i bi di
bishi wə, bədɔkɔ bɔɔŋ bədɔkɔ
bikəyi a,
17 ‘Buku tɔŋ sɔŋ mbɛiŋ na
biŋ a? Nya júm yi kpi mbɛiŋ
bum kə a?’
18 Mih dzakaki lə kɔm Jɔn nĭ
dzə dzi kə na mu kə, mbɛiŋ ka
dzakaki a wi kaŋaki lə chinda
wi ŋkpɛli i gwu yi mə.
19 Mi wə yɛli wi kɔ Waiŋmi
dzə, wi dzi chu mu, mbɛiŋ
dzaka a bə yê̂iŋ, si wi məyiki
nnyaki dzɛiŋ bəh mbih mɔ

* **11:12** Nabə a, “...ŋkuŋ bi bɛiŋ kɔ bəh ŋga,”

kwa wi, chu num nsɛiŋ yiləkəli bəh bəni bà bɔ kwaki kiŋwakti bəh bəni bəchu bədəkɔ. Mbɛiŋ kĺə a mfi si chusi gwu num i fiɛŋ fiə bi nəmki."

Jisəs ka shaaŋki nəni bikwili bimbum bidəkɔ
(Luk 10:13-15)

20 Jisəs ka dza yisi i shaaŋki nəni bikwili bimbum bidəkɔ biə wi nĭ kɔmsiki fəki nnyaki gia yi dzaka kiwəmni yiduli fɛiŋ, na si wi ni fə yakadəiŋ, bəni bəwɔ fɛiŋ nĭ ka kwuni i nəni kibɔ wə.

21 Wi nĭ shaaŋki yakadəiŋ dzakayi a, "Ŋgəkə wimbum kɔ wimbɛiŋ bəni bə Kɔlasen, ŋgəkə wimbum kɔ tə wimbɛiŋ bəni bə Besayda. Mbɛiŋ kĺə a, gia yi dzaka ki wəmni yə mih nĭ dzə fə i kidi kimbɛiŋ wə, a nĭ kɔ a mih fə yi i Taya bəh Sidən, ma bɔ nĭ fiəni i chu bibɔ wə ka ləh bəmbuŋ bə kpi, fukuh kibwuŋ i gwu wə jiakɔbi i kɔmsi chusi a bɔ kwuni lɔ shɔ́m yibɔ.

22 Mih fukuki i mbɛiŋ a, a bi numki i chəkɔ bi nsaka wi gɔksini wə, gia bi bəniki lə i bəni bə Taya bəh bə Sidən tsə yimbɛiŋ.

23 Ayaka mbɛiŋ bəni bə Kafanaum, mbɛiŋ kwakaki a, akɔ mbɛiŋ bà bə bi yaksiki i bɛiŋ a? Aayi! Bə bi shisi mbɛiŋ shisini i tumi ki bəni bə kpili wə. Mbɛiŋ kiə a, a nĭ kɔ a gia yi dzaka kiwəmni yə mih nĭ fə i mbɛiŋ, a nĭ kɔ a yi num i Sədəm, ma kwili wiwɔ kɛiŋki lə fɛiŋ i dzə buku bidaiŋ.

24 Mih fukuki i mbɛiŋ a, a bi numki i chəkɔ bi nsaka wi gɔksini wə gia bi bəniki lə i bəni bə Sədəm tsə yimbɛiŋ."

Kimbuŋ ki Jisəs yaŋsiki alə
(Luk 10:21-22)

25 I jəbi wiwɔ wə, Jisəs dza dzaka a, "Mih nyaki kiyəŋni i wɔ Ba wuŋ Ŋkuŋ wi bɔəli bəh nshwaiŋ kɔm wɔ nyumi gia yələ i bəmfi bəh bəŋkiəgia, chusi yi num i bəni bə kiləlɔ bəh i bwa bənchiŋ.

26 Yi num yakadəiŋ Ba wuŋ, kɔm akɔ ayaka si wɔ nĭ kɔŋki a yi numki.

27 Ba wuŋ kɔ num wi nya lɔ biɛiŋ bichi i mih. Mi widəkɔ kəkə wə wi kiəki Waiŋ Nyɔ a kəbi a Ba wi. Ayaka mi widəkɔ num kə wə wi kiəki Ba wuŋ a kəbi a Waiŋ bəh bəni bà Waiŋ wi kɔ wi sabibwili i chusi Ba wi i bɔ.

28 Mbɛiŋ bəchi bà mbɛiŋ kɔ bəh biluŋ bi jii gaka mbɛiŋ, mbɛiŋ dzô i mih, ma mih fə mbɛiŋ waka.

29 Mbɛiŋ dzô tûŋ num kimbuŋ kəŋŋ, ma mbɛiŋ bĭəliki nlani wuŋ, kəm mih kɔ mfiŋ mi wi mbənini, kaŋa shəm yi wakani, ka mbɛiŋ dzə kwati ŋ'waka i shɔ́m yimbɛiŋ wə.

30 Kimbuŋ kəŋŋ kəkə i gaka mbɛiŋ i tuŋ, ayaka biluŋ biŋ jii kə."

12

Jisəs fuku baiŋsi kəm chəkɔ bimbam
(Mak 2:23-28; Luk 6:1-5)

1 I jəbi wiwɔ wə, Jisəs bəh bwa bu bə mbaŋ nyə ka nyaniki təliki tsəki i kikhə kigəŋ kidəkɔ wə, a num i chəkɔ bimbam wə. A nĭ kɔ dzəŋ si wəɔ bwa bu bə mbaŋ,

bɔ ka dza yisi i təiŋyiki kifwu kigəŋ dzi.
2 Jɔbi wə Bəfalasi nĭ yɛiŋ, bɔ dzaka i Jisɔs a, "Tsɛiŋ, bwa ba bə mbaŋ fəki gia yə nchi bumki kə a mi kɔlə i fəki i chɔkɔ bimbam wə."
3 Wi bikə i bɔ a, "Mbɛiŋ ka num fa dəkə i Kiŋwakti ki Nyɔ wə si dzɔŋ nĭ wɔɔki Dɛbit bəh mbaŋ wi, wi fə a?
4 Wi nĭ liə i juŋ yi Nyɔ wə, dzi blɛd wə bə nĭ baa jiə a akɔ wi Nyɔ, num nchi nĭ bumki kə a wi nabə bəni bà bɔ nĭ kɔ bəh wi kɔlə i dzî. A nĭ kɔ a dzî a bətii mfə gia.
5 Ma mbɛiŋ ka num fa tə i bənchi bə Muses wə si asi num i chɔkɔ bimbam wə, bətii mfə gia bwiŋ nchi i bimbam wə, bɔ fə bənɔm bəbɔ i juŋ yi fəni yi gia wə, ayakalə nsaka kɔbi a?
6 Mih fukuki i mbɛiŋ a gia yidɔkɔ kɔlə fa i liə yimbum yi tsə juŋ yi fəni gia.
7 Bə kɔ num bə nyaka i Kiŋwakti ki Nyɔ wə a Nyɔ dzakaki a, 'Mih nəŋki a bəni kwâsiki num nshɛiŋ i bəni wə, mih nəŋki kə a bə fâki gia i mih.' A nĭ kɔ a mbɛiŋ kiəki gia yə di biələ dzakaki, ma mbɛiŋ kɔkə i sakaki bəni bà bɔ kɔ maka bɔ gbɔ.
8 Yi kɔ a mi wə yɛli wi kɔ Waiŋmi kɔ Tikwili wi chɔkɔ bimbam."

Jisɔs chuku mi i chɔkɔ bimbam wə num tsɛiŋ yi kpi
(Mak 3:1-6; Luk 6:6-11)

9 Jisɔs nĭ nyə fɛiŋ, tsə liə i juŋ yi tsani yibɔ mə.
10 Yi num a, mi widɔkɔ nĭ kɔlə fɛiŋ num tsɛiŋ yi kpi. Bəfalasi bədɔkɔ dza bikə i Jisɔs a, "Nchi bumki lə a bə kɔlə i chûku mi i chɔkɔ bimbam wə a?" Bɔ nĭ bikəki yakadəiŋ nəŋ num gia yə bɔ ki jiəki i wi fuŋ.
11 Jisɔs chukuli i bɔ a, "Akɔ ndə i mbɛiŋ kintəəŋ wə wi kabə kaŋaki shwáŋ yi yimu gbɔ i fəŋ mə i chɔkɔ bimbam wə, wi ma ni kaŋa guku bwili yi a?
12 Mi wiwɔm tsəki kə shwaŋ nalə a? Yaka kɔ a bənchi bumki lə a mi kɔlə i fâ nɔm wi ndzɔŋni i chɔkɔ bimbam wə."
13 Wi ka dzaka i mi wə wi nĭ kpi wa wimu a, "Nâni tsɛiŋ ya." Mi wiwɔ nani, yi bɔnih ka num aka yidɔkɔ yə.
14 Ayakalə, Bəfalasi buku tsə ka fasi si bɔ ni fə ka bɔ wɔɔ Jisɔs.

Jisɔs kɔ mi wi nɔm wi Nyɔ wə wi saiŋbwili

15 Jisɔs kîə kɔm kimfasi kə bɔ kɔ bɔ jiə, ka dza nyə fɛiŋ. Bəni bəduli biəli wi. Wi chuku bɔ bəchi bà bɔ nĭ gwɛiŋki,
16 kiŋ a bɔ ma ni fə a bəni kiə ŋgaiŋ.
17 Yi num yakadəiŋ i fə a yi dzə kpɛiŋ asi mi ntum wi Nyɔ Isaya nĭ dzaka a,
18 "Mbɛiŋ tsêiŋ, wələ kɔ waiŋ
wuŋ wi nɔm wə mih
saiŋbwili.
Mih kɔŋki lə wi, ayaka shɔm
yiŋ wɔkɔki lə ndzɔŋni
bəh wi.
Mih ni nya lə Kiŋ'waka kəŋŋ i
wi,
ma wi bi fukuki i bi-
tumi kɔm dzáh yi chəŋ
yə mih təiŋyiki bənsaka
bəŋ yɛiŋ.
19 Wi bi yɔliki kə bəh bəni,
nabə i kɔmyiki dzaka.

Mi bi lansi wəkɔ kə ja yi i dzáh wə.
20 Wi bi bwiŋ kaasi kə mfwaŋ biə bi kɔ bi si bwiŋ.
Wi bi nyumsi kə baiŋni biə bi kɔ bi si libli baiŋ.
Yi bi num yakadəiŋ i tsə buku asi wi bi fəki dzəh yi chəŋ yə
wi təiŋyiki bənsaka yɛiŋ, dzi.
21 Ayaka bitumi bichi bi tsɛiŋki tsəki a ninshiŋ num bɔ jiə mfi bibɔ i wi wə."

Ŋga bi Jisɔs nyə faiŋ?
(Mak 3:20-30; Luk 11:14-23)

22 Bəni bədəkɔ nĭ dza dzə bəh mi widəkɔ i wi num wi fəkə wi chu num kinchini, chinda wi ŋkpɛli num i gwu yi wə. Jisɔs chuku wi, wi ka dzakaki chu yɛiŋ.
23 Dzaka wɔm bəni bə̀ bɔ nĭ kɔ fɛiŋ bəchi, bɔ ka bikəki a, "Yi kɔlə numki a mi wələ kɔ waiŋ Ŋkuŋ Dɛbit a?"
24 Ayakalə, Bəfalasi ka wɔkɔ si bɔ bikəki yakadəiŋ dzaka a, "Mi wələ bwiliki bəchinda bə ŋkpɛli num bəh ŋga bi Bɛlsebu wə wi kɔ ŋkuŋ wi bəchinda bə ŋkpɛli."
25 Jisɔs kĭə gia yə bɔ kwakaki ka dzaka i bɔ a, "Na kinaiŋ tumi ki gaali gwu ka jwəki a kiki, ki bi fiəni chu chi. Kwili nabə juŋ yə yi gaali gwu ka jwəki a yiyi, yi bi num kə.
26 Ayakadəiŋ, Satan kabə kɔɔŋki bwiliki Satan widəkɔ i mi wə, ma yi numki a wi gaali lə gwu yi. Yi ka numki yakadəiŋ, ma ŋkuŋ bi bi ma num.
27 A kabə num a mih bwiliki bəchinda bə ŋkpɛli num bəh ŋga bi Bɛlsebu, ma bwa bəmbɛiŋ ni bwiliki num bəh bi ndə a? Gia yə bwa bəmbɛiŋ fəki ni chusiki a mbɛiŋ gbɔ lɔ nsaka.
28 Ayakalə, mih kabə bwiliki bəchinda bələ num bəh ŋga bi Kiŋ'waka ki Nyɔ, ma yi numki a ŋkuŋ bi Nyɔ dzə lɔ i mbɛiŋ kintəəŋ.
29 Mbɛiŋ kwakaki a mi kɔ i liə dəiŋ i juŋ yi mi wi ləkəli wə, i kɔ buku bəh biɛiŋ bi, maka wi yisi kwa kaŋa mi wi ləkəli wiwɔ a? Jɔbi wə wi kaŋa yakadəiŋ wi ka ni kɔ buku bəh biɛiŋ bi ŋkɔŋ ŋkɔŋ.
30 Mbɛiŋ kĭə a, mi wə wi kɔkə bəh mih, wəmaka bwaŋki lə gvu i mih chɛiŋ. Mi wə wi gamtiki kə mih i juŋniki, wi shakyiki num shakyini.
31 Ayakadəiŋ, mih fukuki i mbɛiŋ a Nyɔ kɔlə i dalinya gia yichu bəh ja yichu yichi yə bəni dzakaki. Ayakalə, mi wə wi dzakaki ja yichu kɔm Kiŋ'waka ki Baiŋni, Nyɔ kɔkə i lansi dalinya wi.
32 Mi wə wi dzakaki ja yichu kɔm mi wə yɛli wi kɔ Waiŋmi, Nyɔ kɔlə i dalinya wi. Ayakalə, mi wə wi dzakaki ja yichu kɔm Kiŋ'waka ki Baiŋni, Nyɔ kɔkə bi lansi dalinya wi, na i jɔbi wi liə wə nabə i wi dzəni wə.

Bə si kiə kpɛiŋ i mintam miwɔ wə
(Luk 6:43-45)

33 Mi kabə kaŋaki kpɛiŋ wi ndzɔŋni, wi kaŋaki i wumki mintam mi ndzɔŋni. Mi kabə kaŋaki kpɛiŋ wichu, wi kaŋaki i wumki mintam michu. Bə

si kiə kpɛiŋ num i mintam mə mə wumki yɛiŋ wə.
34 Chwəŋbijuŋ bi fákəh biələ. Mbɛiŋ kɔ dəiŋ i dzakaki ndzaka wi ndzəŋni, mbɛiŋ num bəni bəchu a? Mbɛiŋ kîə a gia yə yi kɔ yi jikə i shɔm yi mi wə, kɔ yə yi si buku i dzaka ki wə.
35 Mi kabə num wi kaŋa kiba ki biɛiŋ bindzəŋni i wi mə, ma wi ni bwiliki a biɛiŋ bindzəŋni yɛiŋ. Aka bá num wə wi kaŋaki kiba ki biɛiŋ bichu, wi ni bwiliki a biɛiŋ bichu yɛiŋ.
36 Mih fukuki i mbɛiŋ, jəbi wə chɔkɔ bi nsaka wi gɔksini bi numki, mi kaŋaki i bi kɔmyi dzaka ki i ja yə yi nǐ bukuki i dzaka ki wə yi kpɛiŋni kə.
37 Mbɛiŋ kiəki a, jəbi wə bə bi sakaki mi, a bi num já yə yi bukuki i dzaka ki wə, yə yi bi fə wi gia na kwa wi, a num tə já yə yi bukuki i dzaka ki wə, yi bi fə wi gbɔ nsaka."

Bəni bədɔkɔ ka nəŋki a Jisəs chûsi gia yi kaŋyini
(Mak 8:11-12; Luk 11:29-32)

38 Bəni bədɔkɔ bà bɔ nǐ laniki bənchi bə Nyɔ bəh Bəfalasi ka bi dzaka i Jisəs a, "Mi wi lanini, buku nəŋki a wɔ fâ gia yə yi chusiki ŋga bia ma buku yɛiŋ."
39 Jisəs chukuli i bɔ a, "Ŋgɔkɔ wichu wə wi bee Nyɔ, ka fiəni chu aka miŋkpaŋa wi təkɔlini, nəŋki i yɛiŋ gia yə yi chusiki ŋga biŋ! Ayakalə, mih ni chusi kə gia yidɔkɔ i ŋgɔkɔ wələ a kɔbi a yi mi wi ntum wi Nyɔ Jɔna.
40 Asi Jɔna nǐ nɔ i bwɔkɔ yimbum shɔm kaŋ yitali, kɔ a liŋ asi mi wə yɛli wi kɔ Waiŋmi bi numki i kuku i kaŋ yitali wə.
41 A bi numki i jəbi bi nsaka wi gɔksini wə, bəni bə Ninewi bi num bəh ŋgɔkɔ wi liə wələ fə bə jiə wi i ŋgəkə wə, kɔm bɔ, bəni bə Ninewi nǐ wɔkɔ gia yə Jɔna nǐ fukuki, kwuni shɔm yibɔ. Ayakalə, mbɛiŋ wɔkɔli, mi widɔkɔ kɔlə fa bəh gia yimbum yi tsə yi Jɔna.
42 A bi numki chɔkɔ bi nsaka wi kaasini wə, Yaa wə wi nǐ sakaki tumi ki Shɛba bi numki lə tə bəh ŋgɔkɔ wi liə wələ, fə wi liə i ŋgəkə wə, kɔm wi nǐ dza dzə i kiŋgɔksi ki mbi wə, i wɔkɔ mfi bi ŋkuŋ Səlɔmən. Ayakalə, mbɛiŋ wɔkɔli, mi widɔkɔ kɔlə fa bəh gia yimbum yi tsə yi Səlɔmən.
(Luk 11:24-26)
43 Jəbi wə kiŋ'waka kichu si buku i mi wə ki tsə i chwa i nəŋki di biə ki ni nɔki. Ayakalə, jəbi wə ki ka nəŋ mɔŋ,
44 ki ni dzaka i gwu yi a, 'Mih ni fiəni tsə i mih dzu i di biə mih ni buku.' Jəbi wə ki fiəni dzə yɛiŋ juŋ yiwɔ kɛiŋ yiyəə, num bə yaŋa kɛiŋsi yi ka yi baiŋki,
45 ki ka fiəni dzə bəh biŋ'waka bichu bidɔkɔ nanitaŋ bi bəkə tsə wi, bɔ ka liə i nɔki yɛiŋ. Ayaka nɔni ki wəmaka mi ka fiəni bəkə tsə si ki nǐ kɔ i ninshiŋ. Akɔ ayaka si yi bi numki bəh ŋgɔkɔ wichu wələ."

Bəni bà bɔ kɔ chwəŋkijuŋ ki Jisəs
(Mak 3:31-35; Luk 8:19-21)

46 Asi Jisəs nĭ kɛiŋki wi
dzaka i bəni yaka, yi num a,
nih wi bəh bwa bə nih, dzə
num i biŋ, bə nəŋ i dzaka bəh
wi.
47 Mi widəkɔ dzaka i Jisəs a,
"Nih wa bəh bwa bə nah kɔ i
biŋ nəŋ a mbɛiŋ bə dzaka."*
48 Jisəs chukuli wi a, "Nih
wuŋ kɔ ndə, bwa bə nih bəŋ
num bənaiŋ a?"
49 Si wi bikə yakadəiŋ ka
səkəki bəni bu bə mbaŋ, ka
dzaka a, "Nih wuŋ bəh bwa bə
nih bəŋ kɔ bələ.
50 Mbɛiŋ kĭə a na ndə wə wi
fəki gia yə Ba wuŋ i bɛiŋ kɔŋki
akɔ wi wə wi kɔ waiŋnih wuŋ,
bəh jɛmi yiŋ, bəh nih wuŋ."

Bəndi kəm ŋkuŋ bi bɛiŋ

13

(13:1-50)

Ndi kəm mi wə wi nĭ tsə i mu ŋgəkɔ
(Mak 4:1-9; Luk 8:4-8)

1 A i chəkɔ biwɔ wə, Jisəs
ni dza buku i dzu, ka tsə
shinum kɔmsi i kinchwɔ kim-
bum kpəŋ.
2 Mbaŋ wi bəni wimbum
kwu juŋni tali wi lə maaa. Wi
ka dza liə shinum lɔ i ŋgwuki
mə i bəkɔ, mbaŋ wiwɔ ka
shinumyi i bəkɔ kpəŋ.
3 Wi yisi i fukuki gia yiduli i
bɔ i bəndi wə. Wi dzaka a, "Mi
widəkɔ nĭ laa i tsə mu ŋgəkɔ.
4 Asi wi nĭ muki, bədəkɔ
gbəyi i dzəh, minyəni dzə
chumyi dzi.
5 Bəŋgəkɔ bədəkɔ gbəyi i di
biə nshwaiŋ nĭ num i bianja
bɛiŋ, nshwaiŋ num ndzəŋ kə
fɛiŋ, ŋgəkɔ wiwɔ kɔmsi buku
yaka, kɔm nshwaiŋ nĭ chu-
miki kə fɛiŋ
6 Jəbi wə wɔŋ nĭ yisi i bainjki
ka twɛiŋ ŋgəkɔ wiwɔ. Si gaaŋ
yiwɔ nĭ ka liə ndzəŋ dəkə i
kuku, wi ka kpiyi.
7 Bəŋgəkɔ bədəkɔ gbəyi i bi-
faka wə. Bifaka biwɔ ka kɔ
baŋ ŋgəkɔ wiwɔ.
8 Bəŋgəkɔ bədəkɔ gbəyi num
i nshwaiŋ yindzəŋni wə, ka
buku yaka ka kɔ ka wum nalə.
Ayaka chwəŋ bidəkɔ kaŋa
dzákəh gbi, bidəkɔ mbaŋbisə,
bidəkɔ mbaŋtia.
9 Mi wə wi kaŋaki bintuni,
wi wôkɔ."

Gia yə yi nĭ fə ka Jisəs dza-
kaki i bəndi wə
(Mak 4:10-12; Luk 8:9-10)

10 Bwa bə mbaŋ bə Jisəs dza
dzə bikə i wi a, "Akɔ kɔm nə
wɔ dzakaki i bəni bələ num i
bəndi wə a?"
11 Wi chukuli i bɔ a, "Akɔ
mbɛiŋ bà Nyɔ kɔ wi fə lɔ a
mbɛiŋ kĭə gia yə yi nyumiki i
ŋkuŋ bi bɛiŋ wə. Ayakalə, wi
nəki fə kə a bəni bələ kĭə.
12 Mbɛiŋ kĭəki a mi wə wi
kaŋaki fiɛŋ bə ni kpɛiŋsiki lə
ma wi kaŋaki biduli. Ayakalə,
mi wə wi kaŋaki kə fiɛŋ, bə ni
dzɔ bwili lə i wi na fi twɛsi fiə
wi kaŋaki.
13 Akɔ gia yə mih dzakaki
i bɔ num i bəndi wə, kɔm
bɔ tsɛiŋki lə di yɛiŋ kə. Bɔ
wəkɔliki lə gia, kɔbi i wəkɔ
nabə i kiə yi gia.
14 Gia yə mi ntum wi Nyɔ
Isaya nĭ dzaka, yi dzə lansi

* **12:47** Biŋwakti bikpu bidəkɔ biə bə nĭ yisi nyaka gia yi Nyɔ yɛiŋ kaŋaki kə kimbu kələ.

kpɛiŋ nalə bəh gia yə bəni bələ
fəki. Wi nǐ kɔ wi dzaka a,
'Mbɛiŋ bi wɔkɔliki lə gia na
bindzɔŋ, ayakalə wɔkɔ
kiə kə.
Mbɛiŋ bi tsɛiŋki lə di na
bindzɔŋ, yɛiŋ kə.
15 Yi num yakadəiŋ kɔm shɔ́m
yi bəni bələ kɔ yi də lɔ,
bintuni bibɔ chini,
num bɔ baŋ lɔ dzə́kəh yibɔ.
Bɔ fə yakadəiŋ ka bɔ ma yɛiŋki
di bəh dzə́kəh yibɔ,
wɔkɔ gia bəh bintuni bibɔ,
ka shɔ́m yibɔ shiliki,
bɔ bi fiəni dzə i mih wə,
ma mih chuku bɔ.'
16 Ayakalə, kimbɔiŋsi kim-
bum kɔ kimbɛiŋ kɔm dzə́kəh
yimbɛiŋ kɔ yə yi yɛiŋki,
bintuni bimbɛiŋ num biə bi
wɔkɔki.
17 Mih fukuki ŋkɔŋ i mbɛiŋ
a, bəni bə ntum bə Nyɔ bəduli
bəh bəni bə chəŋ bədɔkɔ nǐ
shiki dəki lə i yɛiŋ gia yə
mbɛiŋ yɛiŋki, bɔ nəki yɛiŋ kə.
Bɔ nǐ dəki lə tə i wɔkɔ gia yə
mbɛiŋ wɔkɔki, bɔ nəki wɔkɔ
kə.

Gia yə ndi wə kɔm mi wə wi
nǐ muki ŋgɔkɔ chusiki
(Mak 4:13-20; Luk 8:11-15)

18 Mbɛiŋ wɔkɔ la gia yə ndi
wələ chusiki kɔm mi wə wi nǐ
muki ŋgɔkɔ.
19 Jɔbi wə mi wɔkɔki gia kɔm
ŋkuŋ bi bɛiŋ maka wi wɔkɔ
kiə, Satan mi wichu ka dzə
chufi bwili gia yə bə si gbɛli i
wi shɔm. Wələ kɔ ŋgɔkɔ wə bə
nǐ muki wi gbɔyi i dzəh.
20 Ŋgɔkɔ wə bə nǐ muki tsəki
wi gbɔyi i di bi kitəh wə kɔ
mi wə wi wɔkɔki gia yi Nyɔ
akisəkə dzɔ yi bəh kinsaŋli.
21 Ayakalə, gaaŋ yiwɔ num
maka yi liəni i gwu yi wə. Yi
mɔti a twɛsi. Jɔbi wə ŋgəkə yisi
nabə mbwaŋ gvu i wi chɛiŋ
kɔm gia yiwɔ, wi gbɔ i kim-
bum ki wə akisəkə.
22 Ŋgɔkɔ wə bə nǐ muki tsəki
wi gbɔyi i bifaka wə, kɔ mi wə
wi wɔkɔki gia yi Nyɔ, ayakalə
kifum kɔm biɛiŋ bi mbi biələ,
bəh kiŋkɔŋ i kaŋa mbum bi
juŋni baaŋ gia yiwɔ i wi shɔm
yi laka kilɔlɔ.
23 Ŋgɔkɔ wə bə nǐ muki
tsəki wi gbɔyi i nshwaiŋ
yindzɔŋni wə wi bá kɔ, kɔ
mi wə wi wɔkɔki gia yiwɔ,
wɔkɔ yi na bindzɔŋ ka fəki
asi yi nəŋki, wəmaka mi kɔ
aka ŋgɔkɔ wə wi nǐ wumki
mintam bədɔkɔ nya dzə́kəh
gbi, bədɔkɔ dzə́kəh mbaŋbisɔ,
bədɔkɔ mbaŋtia."

Ndi kɔm ŋgɔkɔ wi gəŋ bəh wi
mfwaŋ

24 Jisɔs chu ti ndi widɔkɔ i bɔ
a, "Bə kɔ i fəkəli ŋkuŋ bi bɛiŋ
bəh mi wə wi nǐ tsə i mu ŋgɔkɔ
wi gəŋ wi ndzɔŋni i wi khə.
25 Jɔbi wə bəni nǐ nɔki,
mbaiŋŋni wi dzə ka mu ŋgɔkɔ
wi mfwaŋ* wə wi bwɔsiki gəŋ
i ŋgɔkɔ wi gəŋ kintəəŋ ka nyə.
26 Jɔbi wə gəŋ yiwɔ nǐ
kɔ yaka lɔ ka yisi i nyaki
nchaiŋki, ŋgɔkɔ wi mfwaŋ wə
ka chusi tə.
27 Bəni bə nɔm bə mi wiwɔ
dzə bikə i wi a, 'Tikwili, wɔ
nǐ tsə mu num ŋgɔkɔ wi gəŋ i
khə, ŋgɔkɔ wi mfwaŋ wələ ka

* **13:25** Mfwaŋ biələ kɔ biə bə bɔɔŋki i já yi ŋkali wə a, "darnel" ŋgɔkɔ wiwɔ num kiləfi.

nyani na dəiŋ ka wi numki i yɛiŋ kintəəŋ a?'
28 Wi chukuli i bɔ a, 'A fə mbainŋŋni wuŋ gia yiwɔ yakadəiŋ.' Bəni bə nɔm bəwɔ bikə i wi a, 'Wɔ nəŋki a buku tsâ bâayi a?'
29 Tikwili wibɔ nəiŋ dzaka i bɔ a, 'Aka bá num yaka jɔbi wə mbɛiŋ ni saŋaki ma mbɛiŋ ni saŋa tasiki bəh gəŋ yɛiŋ kintəəŋ.
30 Mbɛiŋ bêe ma bɔ bəchi kɔɔki i tsə buku jɔbi wi kɔhni wə. Ka a ni numki i jɔbi wi kɔhni wə, mih ni dzaka i bəni bə kɔhni bəwɔ a bɔ yisi bâayi mfwaŋ biwɔ bɔ jûŋni kâŋa jîə i kaka kaka wə, ka bə ni kpa, ma bə ni ka juŋni jiə gəŋ i mih gba.' "

Ndi kɔm ŋkaiŋni wi ŋgəkɔ wi fintam fidəkɔ

(Mak 4:30-32; Luk 13:18-19)

31 Jisɔs chu ti ndi widəkɔ i bɔ a, "Ŋkuŋ bi bɛiŋ kɔ aka dzəkəh wi ŋgəkɔ wi fintam fidəkɔ,† wə mi nǐ dzɔ mu i wi khə.
32 Ŋgəkɔ wələ kɔ dzəkəh yiwɔ sɛiŋni na bəh ŋga tsə bəŋgəkɔ bədəkɔ bəchi. Ayakalə, jɔbi wə wi buku yaka wi ni kɔɔ, wi kpali tsə nteŋ wi biɛiŋ bichi, wi fiəni chu kpɛiŋ ka minyəni mə mɔ fuliki bɛiŋ dzə maa júŋ yibɔ i cha yiwɔ wə."

Ndi kɔm dzəəŋ

(Luk 13:20-21)

33 Jisɔs chu ti bɔ bəh ndi widəkɔ a, "Ŋkuŋ bi bɛiŋ kɔ aka dzəəŋ yə miŋkpaŋa nǐ fəkə muku i biŋkuŋɔ bimbum wə bitali, ka fwɛŋni ka chwali dzəəŋ yiwɔ fə muku miwɔ yaka."

(Mak 4:33-34)

34 Jisɔs nǐ dzaka gia yələ yichi i mbaŋ wi bəni, a num i bəndi wə. I yi ŋkɔŋ wə wi nǐ ka dzaka dəkə gia yidɔkɔ i bɔ a kɔbi i bəndi wə.
35 Wi nǐ fəki yakadəiŋ ka yi dzə kpɛiŋ asi mi wi ntum wi Nyɔ widɔkɔ nǐ dzaka a,
"Mih bi wɛliki dzaka kəŋŋ a
bəndi wə.
Mih bi tɔyi gia yə yi nǐ num i
nyumi wə
i yisi asi bə nǐ maa mbi."

Gia yə ndi wələ chusiki kɔm ŋgəkɔ wi gəŋ bəh wi mfwaŋ

36 Jisɔs nyə bee mbaŋ wi bəni ka liə tsə dzu. Bwa bu bə mbaŋ biəli wi bikə i wi a, "Fûku baiŋsi i buku kɔm gia yə ndi wi mfwaŋ wə i khə chusiki."
37 Wi ka dzaka a, "Mi wə wi nǐ muki ŋgəkɔ wi ndzɔŋni wə, akɔ mi wə yɛli wi kɔ Waiŋmi.
38 Khə wiwɔ kɔ mbi wələ. Ŋgəkɔ wi ndzɔŋni wiwɔ num bwa bə bɔ kɔ bə ŋkuŋ bi Nyɔ. Mfwaŋ biwɔ num bwa bə mi wichu wə.
39 Ayaka mbainŋŋni wə wi nǐ mu ŋgəkɔ wi mfwaŋ wiwɔ akɔ ŋkpɛli. Jɔbi wi kɔhni wiwɔ bi numki jɔbi wə mbi wələ bi kigɔksiki. Bəni bə kɔhni bəwɔ kɔ bəchinda bə Nyɔ.
40 Asi bə si baayi mfwaŋ juŋni ka bə kpa i gbuku wə, kɔ yakadəiŋ si yi bi numki i jɔbi wə mbi wələ bi gɔksiki.
41 Mi wə yɛli wi kɔ Waiŋmi bi chiŋsiki lə bəchinda bu, i

† **13:31** Fintam fiələ kɔ i já yi ŋkali wə a, "mustard".

nyani juŋni nnya biɛiŋ bichi biə bi dzəki bəh chu i bəni wə bəh bəni bəchu bəchi bà bɔ fəki chu bə bi bwili bɔ i ŋkuŋ bi wə,
42 ayaka bə lɔɔ bəchu i gbuku wi ghəkəni wə. A num di biə bəni bi dəki dzi jəŋ.
43 Ayakadəiŋ, bəni bà bɔ kɔ chəŋ bi baiŋki aka wɔŋ i ŋkuŋ bi Ba wibɔ wə. Mi wə wi kaŋaki bintuni, wi wôkɔ.

Ndi kəm kiba bəh ŋkaiŋni kitəh ki ndzəŋki kidəkə

44 Ŋkuŋ bi bɛiŋ kɔ aka bəkə ki kpɔ kə mi nǐ tsə yɛiŋ num bə nyumi i khə. Wi ka fiəni baŋ ki, ka kwɛki wəkɔ ndzəŋni, ka tsə taŋni biɛiŋ bichi biə wi nǐ kaŋaki, ka tsə taŋ khə wiwɔ.
45 Ayaka ŋkuŋ bi bɛiŋ chu kɔ aka mi wi shi widəkɔ wə wi nǐ nyaniki nəŋki ŋkaiŋni kitəh kidəkɔ ki ndzəŋki nalə.
46 Jəbi wə wi nǐ nəŋ yɛiŋ widəkɔ wə wi kɔ na wi ləkəli. Wi ka tsə taŋni biɛiŋ bichi biə wi nǐ kaŋaki wi tsə taŋ tə wiwɔ.

Ndi kəm gbi wi bwókə

47 Ŋkuŋ bi bɛiŋ chu kɔ aka gbi wə bə si tum i bəkɔ, ayaka ŋgɔkɔ yi bwókə yichi juŋni yɛiŋ mə,
48 yi jikə. Bəni guku bwili wi i kpa. Shinum kuku, sabibwili bwókɔ yindzəŋni jiə i káh wə, shukutəkɔ yichu yə.
49 Lə yibi numki ayaka i jəbi wə mbi wələ bi gɔksiki. Bəchinda bə Nyɔ bi buku dzə i gaali bəni bəchu i bəni bə chəŋ wə,
50 ayaka bə lɔɔ bəchu i gbuku wi ghəkəni wə, a num di biə bəni bi dəki dzi jəŋ."

51 Jisɔs ka bikə i bwa bu bə mbaŋ a, "Mbɛiŋ wɔkɔ kiə alə gia yələ yichi a?" Bɔ bum a "Aaŋ."
52 Wi ka dzaka i bɔ a, "Yi kɔ a, mi wichi wə wi laniki bənchi bə Nyɔ, num bə lani lɔ wi kɔm ŋkuŋ bi bɛiŋ, wi kɔ aka tii juŋ wə wi kaŋaki kiba ki ki biɛiŋ, wi num i bwili biɛiŋ bimfiaŋ nabə bikpu yɛiŋ."

Bə nəiŋ Jisɔs i di bi wə (Mak 6:1-6; Luk 4:16-30)

53 Jɔbi wə Jisɔs nǐ kaasi i tiki bəndi bələ, wi ka dza nyə fɛiŋ,
54 dzə i kwili wə, tsə liə ka laniki bəni i juŋ yibɔ yi tsani wə. Bɔ ka wɔkɔliki nlani wi ka numki lɔ bəh ŋkaiŋyi, yisi i kaiŋyiki a, "Mi wələ dzɔ faiŋ biələ mfi bimbum bəh ŋga i fəki ŋkaiŋni wi gia yələ yɛiŋ na?
55 A fa kɔkə a waiŋ tikwili wə wi kaaŋŋki kɛiŋ na? Ntə nih wi kɔ Meli a? Ntə bwa bə nih wi kɔ Jɛm bəh Yɔsɛf bəh Samən bəh Judas a?
56 Ntə jémi yi yichi kɔ bəh bukumbɛiŋ fa wə a? Mi wələ nyə faiŋ bəh yələ gia yichi lə a?"
57 Si bɔ kaiŋyiki yakadəiŋ ka nəiŋ wi. Jisɔs ka dzaka i bɔ a, "Bə si kɔksi lə mi wi ntum wi Nyɔ i di bichi wə, a kɔbi a i tumi ki wə, bəh i chwɔŋkijuŋ ki wə."
58 Jisɔs na chu fə gia yi kaŋyini yiduli fɛiŋ, kɔm bɔ nǐ ka jiə dəkə shɔm i wi.

14

Kpi yi Jən Njulibəkɔ (Mak 6:14-29; Luk 9:7-9)

1 A nĭ kɔ i jəbi wiwɔ wə, Ŋkuŋ Hɛlɔd wə wi nĭ sakaki
kimbu ki tumi ki Galili, wi
wɔkɔ kɔm nɔm wi Jisɔs.
2 Wi dzaka i bətii di bu a,
"Mi wələ kɔ Jɔn Njulibɔkɔ si wi
fiəni dza i kpi wə. Akɔ gia yə yi
fə wi, na ka wi kaŋaki ŋga i fəki
gia yi kaŋyini yələ lə."
3 A nĭ kɔ num Hɛlɔd nĭ
dzaka, bə kwa kaŋa Jɔn, bə fa i
juŋ yi nsəŋ mə kɔm bə Hɛlɔdia
kpə Filib wə wi nĭ kɔ wainŋnih
Hɛlɔd, wə Hɛlɔd nĭ dzɔ ka kpə
wi.
4 Jɔn nĭ nəiŋki lə ka dzaka a
nchi bumki kə a wi kɔlə i dzô
wi ka kpə wi.
5 Hɛlɔd ka nəŋki dzəh i wɔɔ
Jɔn, ayakalə wi lwa bəni, kɔm
bəni nĭ dzɔki Jɔn ka mi wi
ntum wi Nyɔ.
6 Yi dzə num i chɔkɔ biə
Ŋkuŋ Hɛlɔd nĭ fəki dzini, i
kwakaki chɔkɔ biə bə nĭ bwɔ
wi yɛiŋ. Waiŋ Hɛlɔdia wi
kpaŋni ka liə biŋ i bəni nshiŋ,
Hɛlɔd yɛiŋ yaka gwu shili wi
nalə.
7 Wi kaka i wainŋkpaŋni
wiwɔ, dzi ŋkaiŋ a ŋgaiŋ ni fiali
lə wi bəh na finə fiə wi bikə a
ŋgaiŋ nya i wi.
8 Nih wainŋkpaŋni wiwɔ ka
nyini wainŋ wi a wi dzaka i wi
a, wi nyâ ŋgaiŋ bəh fwu wi Jɔn
Njulibɔkɔ i nsaŋa wə.
9 Wi ka dzaka, Ŋkuŋ Hɛlɔd
wɔkɔ gia yiwɔ yakadəiŋ gwu
kpi wi. Ayakalə, kɔm bə ŋkaiŋ
biə wi nĭ dzi lɔ i bəni bə bini
nshiŋ, wi ka dzaka a bɔ fô asi
wainŋkpaŋni wiwɔ dzaka.
10 Wi ka faaŋ bəni, bɔ tsâ i
juŋ yi nsəŋ mə gbâ fwu wi Jɔn,
11 dzə bəh wi i nsaaŋ wə nya
i wainŋkpaŋni wiwɔ, wi tsə bəh
wi nya i nih wi.
12 Bwa bə Jɔn bə mbaŋ tsə
dzɔ wini wi Jɔn ka ləə, ka tsə
fuku ntum wiwɔ i Jisɔs.

Jisɔs saaŋ bəni bənchuku bəte
(Mak 6:30-44; Luk 9:10-17; Jɔn 6:1-14)

13 Jəbi wə Jisɔs nĭ wɔkɔ gia
yə yi num bəh Jɔn, ka liə i
ŋgwuki mə baka gwu tsə i di
biə bəni nĭ kɔkə fɛiŋ. Ayakalə,
mbaŋ wi bəni wɔkɔ, ka buku i
kikwili wə nyani bəh gvu biəli
wi.
14 Jəbi wə Jisɔs nĭ tsə buku
fɛiŋ kpa, wi yɛiŋ mbaŋ wi
bəni lə maaa. Ayaka nshɛiŋ
kwa wi bəh bɔ, wi ka chukuki
bəni bə̀ bɔ nĭ gwɛiŋki.
15 A bə́ num i fijəbi, bwa bu
bə mbaŋ dza dzə yɛiŋ wi ka
dzaka i wi a, "Fa kɔ i chwa,
num jəbi tsə lɔ, dzâka a mbaŋ
wi bəni bələ tsô i kikwili ki
kɔmsini wə i tâŋ dzɛiŋ bibɔ."
16 Jisɔs chukuli i bɔ a, "Bɔ
kaŋaki kə i nyə. Mbɛiŋ mwi
nyâ bɔ bəh dzɛiŋ bɔ dzî."
17 Bɔ chukuli i wi a, "Buku
kaŋaki a chɔkɔ yi blɛd yite bəh
bwɔ́kɔ yifa shəŋ."
18 Wi dzaka i bɔ a, "Mbɛiŋ
dzô nyâ i mih."
19 Bɔ dzə nya, wi ka dzaka
a mbaŋ wi bəni bəwɔ numyi
kuku i mfwaŋ wə. Wi dzɔ
chɔkɔ yi blɛd yə yite bəh
bwɔ́kɔ yifa yə, tsɛiŋ yaka i
bɛiŋ, nya kiyɔŋni i Nyɔ, ka
gbɛyi chɔkɔ yiwɔ ka nya i bwa
bu bə mbaŋ, bɔ gaa i mbaŋ
wiwɔ.
20 Bəni bəchi dzi fwuli. Bwa
bə Jisɔs bə mbaŋ ka juŋni

biŋka biə bi nǐ bɛsi bi jikə i káh wə jwəfi ntsə yifa.

21 Bəni bà bə nǐ dzi biɛiŋ bidzini biwə a nǐ kə bənyuku ka bənchuku bəte, na ka bə faaki bəkaŋa bəh bwa.

Jisəs nyani i mwi bɛiŋ
(Mak 6:45-52; Jən 6:15-21)

22 Jisəs ka dzaka i bwa bu bə mbaŋ a bə lǐə i ŋgwuki mə ma bə dâŋki tsâki i ninshiŋ i kiwuŋ kidəkə kəyaka wə, a ŋgaiŋ baaŋ bəni i mbaŋ wi bəni wə ka bə kwɛki.

23 Si wi ni baaŋ ka bəni i bə, ka dza yaka i ŋkwuŋ bɛiŋ a wi mbəŋ i tsa. Biŋ jii, wi kɛiŋ fɛiŋ a wi mbəŋ.

24 Ayakalə, a nǐ kə i jəbi wiwə wə, ŋgwuki wiwə nǐ kə num wi liə tsə i bəkə kintəəŋ nanu, bəkə fiəli bəh wi, kəm fiəkə nǐ dzəki i bə nshiŋ chini ŋgwuki wiwə.

25 Ayaka a num asi chəkə wəəki dzəki, Jisəs nyə ka dzəki i bə wə nyani dzə i mwi bɛiŋ.

26 Bwa bu bə mbaŋ ka yɛiŋ wi si wi nyaniki dzəki i mwi bɛiŋ, ndzaŋ kwa bə. Ayaka bə ka dzakaki a, “Akə ŋkwusa.” Bə ka wiliki bəh ŋga lwa.

27 Akisəkə Jisəs ka dzaka i bə a, “Mbɛiŋ kâŋa shóm yimbɛiŋ, akə mih. Mbɛiŋ ma lwâki.”

28 Bita dzaka i wi a, “Bah a kabə num wə, wə dzâka ma mih tə nyâni dzâ i mwi bɛiŋ i dzə i wə wə.”

29 Jisəs dzaka i wi a, “Dzâ la.” Bita ka buku i ŋgwuki mə ka nyaniki tsəki i mwi bɛiŋ i Jisəs wə.

30 Si wi nǐ nyaniki tsəki yakadəiŋ, wi ka yɛiŋ si fiəkə fəki, wi bà lwa, ka yisi i miniki i mwi mə. Si wi ni miniki shiki yakadəiŋ, wi ka də bwili a, “Bah gâmti mih!”

31 Akisəkə Jisəs ka nani tsə tsɛiŋ ka kaŋa wi dzaka i wi a, “Ɔ ɔɔ, mbum wa sɛiŋniki lə na bəh ŋga! Wə si məŋniki kəm nə?”

32 Bə wi ka yaka liə i ŋgwuki mə, fiəkə yiwə ka kpichumi.

33 Bwa bu bə mbaŋ bà bə nǐ kə i ŋgwuki mə ka nya ŋkəksi i wi dzaka a, “Ŋkəŋ, wə kə Waiŋ Nyə.”

Jisəs chuku bəni bə jwɛ́iŋ i Genesalet
(Mak 6:53-56)

34 Bə daŋ bəkə yə buku tsə i kimbu ki Genesalet wə.

35 Bəni bə fɛiŋ yɛiŋ kiə wi, ka faaŋ ntum i bimbu biwə wə bichi, bəni ka dzəki bəh bəni bə jwɛ́iŋ bəchi i Jisəs,

36 bə tsa wi a wi bêe ma bə kôm shəŋ a jəŋ wi wimbuŋ. Ayaka bə bəchi bà bə nǐ kəmki wi, ka bəniki.

15

Kəm nəni ki kwili bəh gia yi Nyə
(Mak 7:1-13)

1 Bəfalasi bəh bəni bədəkə bà bə nǐ laniki bənchi bə Nyə, nyə i Jɛlusalɛm dzə i Jisəs ka bikə i wi a,

2 “Akə kəm nə wə bwa ba bə mbaŋ bəkəliki nəni ki kwili ki bətii bəbuku bə kikpu wə a? Bə si wəkə kə kaŋ i dzəh yə nchi nəŋki ka bə dzi.”

3 Jisəs chukuli i bə a, “Akə kəm nə wə mbɛiŋ bwiŋki fimbɛiŋ bənchi bə Nyə, mbɛiŋ biəli num lə nəni kimbɛiŋ ki kwili a?

4 Mih dzakaki yələ, kɔm Nyɔ
nĭ kɔ wi dzaka lɔ a, ‘Kôksi ba
wa bəh nih wa.’ Chu dzaka tə
a, ‘Mi ka tɔyi ba wi nabə nih
wi, bə wôɔ tôkɔ wəmaka mi.’
5 Ayakalə, mbɛiŋ dzaka
yimbɛiŋ a, ‘Mi ka dza dzaka
i ba wi nabə nih wi a, “Fiɛŋ fiə
wɔ si kɔ i kwati i mih, mih nya
lɔ i Nyɔ,” ’
6 yaka kɔ wi kɔkə i chu kɔksi
ba wi nabə nih wi i dzɔ fiɛŋ
fiwɔ i nya i bɔ. Akɔ alə si
mbɛiŋ biəliki nɔni kimbɛiŋ ki
kwili, fə a gia yi Nyɔ fiəni chu
gia yi kilɔlɔ.
7 Bəni bà bɔ dzakaki chi fə
chi! Gia yə mi wi ntum wi Nyɔ
Isaya nĭ dzaka kɔm mbɛiŋ kɔ
na ŋkɔŋ, si wi nĭ dzakaki a,
8 ‘Bəni bələ kɔksiki mih a dzu
yi dzaka wə,
shɔ́m yibɔ num na i dzəh yi
dəəŋ i mih wə.
9 Ntsa wibɔ i mih kɔ a wi kilɔlɔ,
kɔm bɔ dzɔ gia yə a kwakaki
bəni lani a, akɔ bənchi
bəŋ.’ ”

Fiɛŋ fiə fi kɔ i bəkəli mi
(Mak 7:14-23)

10 Jisɔs bi dza bɔɔŋ mbaŋ wi
bəni bɔ dzə, ka dzaka i bɔ a,
“Mbɛiŋ wôkəli ndzɔŋ nalə.
11 Fiɛŋ fiə fi liəki i dzaka ki
mi wə, si bəkəli kə mi. Akɔ
num fiə fi bukuki bukuni i
dzaka ki mi wə, fikɔ i bəkəli
wi.”
12 Bwa bə Jisɔs bə mbaŋ dza
dzə dzaka i wi a, “Wɔ kiəki lə
a Bəfalasi si wɔkɔ gia yə wɔ si
dzakaki ayaka yi lɔ bɔ a?”
13 Jisɔs chukuli i bɔ a, “Na
winaiŋ kpɛiŋ wə Ba wuŋ wə
wi kɔ i bɛiŋ nĭ ka yəə dəkə bə
bi baa lə wi.
14 Mbɛiŋ dâli kɔm bə bɔ, bɔ
kɔ bimfəkə bi chusiki dzəh i
bəni. Kimfəkə ka chusiki dzəh
i kidɔkɔ, bɔ bəchi ni tsə gbɔyi i
fəŋ mə.”
15 Bita dzaka i Jisɔs a, “Fûku
bâiŋsi i buku gia yə ndi wələ
dzakaki.”
16 Jisɔs bikə a, “Yaka mbɛiŋ
tə wɔkɔki kiəki kə gia a?
17 Mbɛiŋ kiəki kə a biɛiŋ
bichi biə bi liəki i dzaka ki mi
wə bi shi i tɔɔ wi wə bi si fiəni
buku bukuni a?
18 Ayakalə, fiɛŋ fiə fi bukuki
i dzaka ki mi wə, fi nyəki dzəki
num i wi shɔm. Akɔ fiɛŋ fiə fi
kɔ i bəkəliki mi.
19 Fi si nyə num i shɔm
mə, na ka mi kaŋaki kiŋkwaka
kichu, ka wi wɔɔ mi, dzɔ
kpə mi nabə nyum mi, tɔkɔli,
chwɔ, beeŋ nsaka wi ntəkə
nabə i bəkəli yɛli wi mi.
20 Yələ kɔ gia yə yi kɔ i bəkəli
mi. Ayakalə, i dzi maka bə
wɔkɔ kaŋ kɔkə i bəkəli mi.”

Miŋkpaŋa widɔkɔ a num mi
wi tumi jiə shɔm yi i Jisɔs
(Mak 7:24-30)

21 Jisɔs ni dza fɛiŋ baka gwu
ka tsə i kimbu ki Taya bəh ki
Sidɔn wə.
22 Ayakadəiŋ, yi dzə num
a miŋkpaŋa widɔkɔ i Kanan
nĭ kɔlə fɛiŋ, wi nyə dzə yɛiŋ
Jisɔs, də i wi a, “Ɔ Bah, waiŋ
Ŋkuŋ Dɛbit, kwasi nshɛiŋ i
mih. Waiŋ wuŋ wi kpaŋni
kɔ chinda wi ŋkpɛli widɔkɔ
njiŋsiki wi na bəh ŋga.”
23 Ayakalə, Jisɔs wɔkɔ, nəki
dzaka kə gia yidɔkɔ. Bwa
bu bə mbaŋ kini dzə tsa wi
dzaka a, “Dzâka a miŋkpaŋa
wələ dzâ nyô. Kɔm wi biəliki
bukumbɛiŋ wi də nya ŋgəkə.”

24 Jisəs chukuli a, “Bə nǐ faaŋ mih num i bəni Islae shəŋ bà bɔ kɔ ka shwáŋ yə yi nyə ka njiŋki tsəki.”
25 Ayakalə, miŋkpaŋa wiwɔ ka tum binyu i Jisəs nshiŋ dzaka a, “Bah, gâmti mih.”
26 Jisəs chukuli i wi a, “Yi ndzəŋki kə i dzɔ dzɛiŋ bi bwa i ləɔ i bíə.”
27 Miŋkpaŋa wiwɔ dzaka a, “Akɔ ŋkɔŋ Ba wuŋ. Ayakalə, jəbi wə tikwili si dzi, bíə si bəŋyi lə biŋka biə bi si gbəyi.”
28 Jisəs ka chukuli i wi a, “Ɔ miŋkpaŋa wələ, mbum wa ləkəki lə. Ma yi num i wɔ asi wɔ kəŋki.” A fɛiŋ wə waiŋ wiwɔ bənih.

Jisəs saaŋ bəni bənchuku bənaa

29 Jisəs bi dza nyə fɛiŋ ka tsəki, tsə daŋsi i kɔmsi tsə i kinchwɔ kimbum ki Galili wə, ka yaka tsə i ŋkwuŋ bɛiŋ, shinum fɛiŋ.
30 Mbaŋ wi bəni widuli ka juŋni dzə i wi kpəŋ lə maaa. Bədəkɔ nǐ dzəki bəh bəni bà bɔ nǐ gbəki nyaniki, bəh bà bɔ nǐ kaŋaki bəŋgəkə i gwu wə, bəh bà bɔ nǐ kɔ bimfəkə, bəh bà bɔ nǐ kɔ binchini, bəh bə jwɛ́iŋ bədəkɔ bəduli. Si bɔ nǐ dzəki bəh bɔ yakadəiŋ, nəsi i wi nshiŋ wi chuku bɔ.
31 Mbaŋ wiwɔ ka num bəh ŋkaŋyi si bɔ nǐ yɛiŋki binchini dzaka, bəni bà bɔ nǐ kaŋaki bəŋgəkə i gwu wə bənih, bəŋgbɔ nyani nyani tə chəŋ, bimfəkə yɛiŋ di. Bɔ tum bikum bi Nyɔ wi bəni bə Islae.

(Mak 8:1-10)

32 Jisəs ka bɔɔŋ bwa bu bə mbaŋ bà dzaka i bɔ a, “Mih kwasiki lə nshɛiŋ i mbaŋ wələ, kɔm bɔ num bəh mih i kaŋ yitali wə, fiɛŋ fiə bɔ kɔ i dzi kəbi. Mih kɔŋki kə i bee bɔ, a bɔ tsəki bəh dzɔŋ, kɔm bɔ kələ i tsə gbəyi kɔm dzɔŋ i dzəh.”
33 Bwa bu bə mbaŋ bikə i wi a, “Buku ki dzəki faiŋ biɛiŋ bidzini i fa chwa biə buku kɔ i saaŋ ŋkaiŋni wi mbaŋ wi bəni bələ yɛiŋ a?”
34 Jisəs bikə i bɔ a, “Mbɛiŋ kaŋaki chəkɔ yi blɛd yi maiŋ?” Bɔ chukuli a, “Yi kɔ nanitaŋ bəh mibwəkəni midəkɔ twɛsi.”
35 Jisəs ka dzaka a mbaŋ wi bəni bəwɔ númyi i kuku.
36 Bɔ numyi, wi dzɔ chəkɔ yi blɛd yə nanitaŋ bəh bwókɔ yə, nya kiyɔŋni i Nyɔ, ka gbɛyi nya i bwa bu bə mbaŋ, bɔ gaa i bəni bəwɔ.
37 Mi wichi dzi fwuli. Bɔ ka juŋni biŋka biə bi nǐ bɛsi, bi jikə káh nanitaŋ.
38 Bəni bà bɔ nǐ dzi, a nǐ kɔ bənyuku bənchuku bənaa, na ka bə faaki bəkaŋa bəh bwa.
39 Wi ka bee mbaŋ wiwɔ bɔ kwɛ. Wi liə i ŋgwuki mə tsə i kimbu ki Magadan wə.

16

Bəni bədəkɔ ka nəŋki a Jisəs fə gia yi kaŋyini

(Mak 8:11-13; Luk 12:54-56)

1 Bəfalasi bəh Bəsadusi nǐ dza dzə i Jisəs, i məmsi wi, ka dzakaki a wi fə̂ gia yə yi chusiki ŋga biə bi nyə i bɛiŋ.
2 Jisəs dzaka i bɔ a, “Jəbi wə asi num i fijəbi bəəli bəkɔ, mbɛiŋ ka dzakaki a, ‘Biŋ ni

buku ndzəŋ lə', kəm mbɛiŋ si yɛiŋ bəəli bəkə.

3 Ayaka jəbi wə asi num kinchəŋəchəŋə bəəli bəkə num bikwu baŋ, mbɛiŋ ka dzakaki a, 'Dzaŋ yi fiəkə yiləkəli ni numki lə daiŋ', kəm mbɛiŋ si yɛiŋ si bəəli bəkəki num bikwu baŋ. Mbɛiŋ kiəki i tsɛiŋ bəəli i kiə si biŋ ni num, ayakalə akə kəm nə la mbɛiŋ kiəki kə bənchəsi bà bə chusiki gia yə yi numki i jəbi wi liə wə a?

4 Ŋgəkə wichu wə wi bee Nyə ka fiəni chu aka miŋkpaŋa wi təkəlini, nəŋki gia yə yi chusiki ŋga biə bi nyə bɛiŋ. Mih ni chusi kə gia yidəkə i ŋgəkə wələ a kəbi a yi mi wi ntum wi Nyə Jəna." Si wi dzaka yakadəiŋ ka bee bə, dza nyə.

Jisəs təfi bwa bu a bə tôkniki kəm nəni ki Bəfalasi bəh ki Bəsadusi
(Mak 8:14-21)

5 Jəbi wə bwa bə mbaŋ bə Jisəs nǐ daŋ buku i kiwuŋ kəyaka wə ka kwaka a bə si dali i dzə blɛd.

6 Jisəs ka bi dza dzaka i bə a, "Mbɛiŋ tôkniki chu dzə jəbi kəm bəh dzəəŋ yi Bəfalasi bəh yi Bəsadusi."

7 Bwa bu bə mbaŋ yisi i dzakaki a bə bə kəm gia yiwə, dzakayi a, "Wi dzakaki gia yi dzəəŋ yələ lə kəm bukumbɛiŋ si ka dzə dəkə bəh blɛd."

8 Jisəs kǐə gia yə bə dzakaki kəm yi ka dzaka a, "Ɔ əə bəni bə kimbum ki twɛsi bələ! Kəm nə mbɛiŋ dzakaki a mbɛiŋ mbɛiŋ kəm a mbɛiŋ kaŋaki kə blɛd a?

9 Mbɛiŋ kɛiŋki ki yɛiŋ kə gia a? Mbɛiŋ yiŋtiki kə chəkə yi blɛd yite yə bəni bənchuku bəte ni dzi a? Biŋka biə mbɛiŋ ni juŋni a ni kə káh yimaiŋ a?

10 Mbɛiŋ chu yiŋtiki kə tə chəkə yi blɛd nanitaŋ yə bəni bənchuku bənaa si dzi a? Mbɛiŋ si juŋni biŋka biə bi buku káh yimaiŋ a?

11 A fə nə mbɛiŋ si ka kiə dəkə a mih si dzakaki kə kəm blɛd a? Mih chu dzakaki i mbɛiŋ a mbɛiŋ dzôki jəbi kəm bə dzəəŋ yi Bəfalasi bəh yi Bəsadusi."

12 Si wi dzaka yakadəiŋ bə ka kiə a wi si dzakaki kə a bə dzə jəbi kəm dzəəŋ yə bə si fuŋni i blɛd wə, a wi si dzakaki kəm nlani wi Bəfalasi bəh wi Bəsadusi.

Bita fuku baiŋsi a Jisəs kə Kimbwili wə Nyə nǐ kaka
(Mak 8:27-30; Luk 9:18-21)

13 Jəbi wə Jisəs nǐ tsə buku i kimbu ki tumi ki Kaysalia Filibi, ka dza bikə i bwa bu bə mbaŋ a, "Bəni dzakaki a mi wə yɛli wi kə Waiŋmi akə ndə a?"

14 Bə chukuli i wi a, "Bəni bədəkə dzakaki a wə kə Jən Njulibəkə, bədəkə a Ɛlaja, ayaka bədəkə dzakaki a wə kə Jɛlimia yuwidəkə a wə kə mi wi ntum wi Nyə widəkə."

15 Wi bikə i bə a, "Mbɛiŋ dzakaki yimbɛiŋ a mih kə ndə a?"

16 Samən Bita chukuli a, "Wə kə Kimbwili wə Nyə nǐ kaka, wə Waiŋ Nyə, Nyə wə wi kaŋaki nəni."

17 Jisəs chukuli i wi a, "Samən waiŋ Jəna, ndzəŋni bimbum kə i wə, kəm gia yələ

ka fuku dəkə mi wiwəm i wə, a fuku Ba wuŋ wə wi kɔ bɛiŋ i wɔ.
18 Mih fukuki i wɔ a wɔ kɔ Bita,* a num i biaŋa wələ wə mih bi maaki kijuŋni kəŋŋ ki bəni bə bumni yɛiŋ. Ayaka ŋga bi kpi bi ma gaka kijuŋni kiwɔ.
19 Mih ni nya lə biŋ'wɛli bi ŋkuŋ bi bɛiŋ i wɔ. Gia yə wɔ ni kaŋa i fa kuku, yaka kɔ bə kaŋa lɔ i bɛiŋ. Gia yə wɔ ni shwa i fa kuku, yaka kɔ bə shwa lɔ i bɛiŋ."
20 Si Jisɔs dzaka yakadəiŋ, ka lansi kiŋ i bwa bu bə mbaŋ a kiə bɔ ki məm kə i fuku yi i mi a ŋgaiŋ kɔ Kimbwili wə Nyɔ nĭ kaka.

Jisɔs fuku kɔm ŋkaiŋni wi kpi wə wi bi kpi
(Mak 8:31-9:1; Luk 9:22-27)

21 I yisi i jɔbi wiwɔ wə, Jisɔs ka yisi i chusiki i bwa bu bə mbaŋ a ŋgaiŋ kaŋaki i tsə i Jɛlusalɛm. Ŋgaiŋ tsə yɛiŋ bəŋgəkə bəduli i kaŋ yi bəni bà bɔ sakaki tumi bəh bətii mfə gia bəmbum bəh bəni bà bɔ laniki bənchi bə Nyɔ. Bɔ ni wɔɔ lə ŋgaiŋ, i buku i kaŋ yitali wə ma ŋgaiŋ bi fiəni dza i kpi wə.
22 Bita ka dzɔ wi, bɔ wi baka gwu. Wi ka yisi i yɔliki i wi, i gia yiwɔ wə, wi dzaka a, "Bah, Nyɔ bâŋ dzəh yiwɔ. Gia yələ bi môm kə i nûm bəh wɔ."
23 Jisɔs fiəni gwu dzaka i Bita a, "Fiəni mih chɛiŋ Satan! Wɔ yɛiŋki gia ka mi wiwəm. Wɔ yɛiŋki kə si Nyɔ yɛiŋki."
24 Si Jisɔs dzaka yakadəiŋ, ka dzaka i bwa bu bə mbaŋ a, "Mi wə wi nəŋki i num mi wuŋ wi mbaŋ, wi kaŋaki i nâiŋ gwu yi, i gĭŋ kintasi ki i bĭəliki mih.
25 Mbɛiŋ kĭəki a mi wə wi təkniki bəh nɔni ki a wi ma laksi wi bi laksi lə. Ayakalə, mi wə wi laksi nɔni ki kɔm bə mih bi kwatiki lə nɔni.
26 Bə ka juŋni mbi wələ wichi, nya i mi, a wi dzi, wi num i laksi nɔni ki, ma mbee wiwɔ bi numki na nə? Ma a, akɔ na finə mi kɔ i təiŋ fwu wi yɛiŋ na?
27 Mbɛiŋ kĭə a mi wə yɛli wi kɔ Waiŋmi bi dzəki bəh bəchinda bu i mbum bi Ba wi wə, wi ka bi gɔm mi wichi i nɔm wə wi fə.
28 Mih fukuki ŋkɔŋ i mbɛiŋ a, bəni bədɔkɔ kɔlə fa bɔ kɔbi i bi musi kpi maka bɔ yɛiŋ mi wə yɛli wi kɔ Waiŋmi si wi dzəki bəh ŋkuŋ bi."

17

Jisɔs chusi mbum bi biə wi nĭ kaŋaki i bɛiŋ
(Mak 9:2-13; Luk 9:28-36)

1 Asi kaŋ nĭ tsə yisɔ, Jisɔs dzɔ Bita bəh Jɛm bəh Jɔn waiŋnih Jɛm bəh bɔ yaka i ŋkwuŋ wi dəəŋ widɔkɔ bɛiŋ, ka numki fɛiŋ a bɔ bɔ.
2 Bɔ dzaka a bɔ tsɛiŋ, yɛiŋ num kimbwəsi ki kwuni i bɔ nshiŋ, shi bi baiŋ ŋwayi aka wɔŋ, bəmbuŋ bu fuku tə mwayi alə mwaŋmwaŋmwaŋ.
3 Yi dzə num a Muses bəh Ɛlaja təkəli tumbuku i bɔ nshiŋ, ka dzakaki bɔ bəh Jisɔs.
4 Bita dza təkəli dzaka i Jisɔs a, "Bah, yi si ndzɔŋki

* **16:18** Yɛli wələ a Bita kɔ a, "Təh".

lə a bukumbɛiŋ numki fa. Wɔ kabə kɔŋ ma mih ni maa bitaŋ bitali, kidɔkɔ numki ŋka, kidɔkɔ num ki Muses, kidɔkɔ num ki Ɛlaja."

5 Asi wi nĭ kɛiŋki wi dzaka, yi dzə num a bikwu bi fuku lə buuu nyə dzə baŋ bɔ, ja ka dzaka i bikwu biwɔ kintəəŋ a, "Wələ kɔ Waiŋ wuŋ wi shɔm. Mih kɔ bəh kinsaŋli nalə kɔm wi. Mbɛiŋ wôkɔki num i wi."

6 Jɔbi wə bwa bu bə mbaŋ wɔkɔ ja yiwɔ ndzaŋ kwa bɔ, bɔ gbɔyi bəh bishi i kuku.

7 Ayakalə, Jisɔs tsə ka kɔm bɔ ka dzaka a, "Mbɛiŋ dzâyi bɛiŋ. Kiə mbɛiŋ ki lwâ kə."

8 Jɔbi wə bɔ nĭ dzasi dzákəh yibɔ i bɛiŋ na chu yɛiŋ mi widɔkɔ fɛiŋ a kɔbi a Jisɔs shəŋ.

9 Si bɔ nĭ nyə i ŋkwuŋ wiwɔ bɛiŋ ka shiki dzəki, Jisɔs kiŋ i bɔ a, "Kiə mbɛiŋ ki fûku kə gia yə dzákəh yimbɛiŋ si yɛiŋ i mi, maka mi wə yɛli wi kɔ Waiŋmi dza i kpi wə."

10 Bwa bu bə mbaŋ bikə i wi a, "Akɔ kɔm nə wə bəni bà bɔ laniki bənchi dzakaki a Ɛlaja kaŋaki i bi yisi dzə i Kimbwili wə Nyɔ nĭ kaka a?"

11 Jisɔs chukuli a, "Akɔ ŋkɔŋ, Ɛlaja kaŋaki i bi yisi dzə i kɛiŋsi gia yichi.

12 Ayakalə, mih fukuki i mbɛiŋ a Ɛlaja dzə lɔ, ayaka bə nəki kiə kə wi, bə fə bəh wi asi bə kɔŋki. Yi kɔ a liŋ asi mi wə yɛli wi kɔ Waiŋmi bi yɛiŋki ŋgəkə i bɔ kaŋ."

13 Si wi dzaka yakadəiŋ, bwa bu bə mbaŋ ka kiə a wi dzakaki kɔm Jɔn Njulibɔkɔ.

Jisɔs chuku waiŋ widɔkɔ wi nĭ gbɔki bəh kiŋgbɔ

(Mak 9:14-29; Luk 9:37-43a)

14 Jɔbi wə Jisɔs bəh bwa bu bə mbaŋ shi dzə i di biə mbaŋ wi bəni nĭ kɔ. Mi widɔkɔ dza dzə tum binyu i Jisɔs nshiŋ, ka dzaka i wi a,

15 "Bah, kwâsi nshɛiŋ i waiŋ wuŋ wi nyukuni wələ. Wi gwɛiŋki bəh jwɛiŋ yi kiŋgbɔ, wi wɔkɔ ŋgəkə na bəh ŋga. Wi si fə wi dza gbɔ i fitɔŋ, jɔbi widɔkɔ wi dza gbɔ i mwi mə.

16 Mih si dzə bəh wi i bwa ba bə mbaŋ bɔ məmsi wɔkɔ məŋ i chuku wi."

17 Jisɔs dzaka a, "Ɔɔɔ! Ŋgɔkɔ wi kilɔlɔ wələ, wi ka jiə dəkə shɔm i Nyɔ. Mih bi numki bəh mbɛiŋ i tsə buku dəiŋ na? Mih ni kaŋa shɔm bəh mbɛiŋ i tsə buku dəiŋ na? Mbɛiŋ dzâ nyâ waiŋ wiwɔ i mih fa."

18 Bɔ dzə bəh wi, Jisɔs kaŋyi chinda wi ŋkpɛli wə wi nĭ kɔ i waiŋ wiwɔ mə wi buku, wi ka bənih akisəkə.

19 Bwa bə Jisɔs bə mbaŋ dza tsə i wi i jum wə jum wə, bikə i wi a, "Akɔ kɔm nə wə buku si məmsi wɔkɔ məŋ i bwili chinda wi ŋkpɛli wiwɔ a?"

20 Wi chukuli i bɔ a, "Akɔ kɔm kimbum kimbɛiŋ kɔ kinchiŋ. Mih fukuki ŋkɔŋ i mbɛiŋ a, asi kɔ a mbɛiŋ kaŋaki kimbum ki sɛiŋni aka mintam* mi ntɔtɔ, ma mbɛiŋ kɔlə i dzaka i ŋkwuŋ wələ a wi muku fa wi tsə num fi, ma wi ni muku, gia yidɔkɔ ma ni numki yə yi kɔ i gaka mbɛiŋ.

* **17:20** Mintam mələ kɔ i já yi Ŋkali wə a, "mustard".

21 [Ayakalə, ŋkaiŋni wi chinda wi ŋkpɛli wələ kəkə i buku i mi wə a kəbi a i ntsa wə bəh mbam wi dzaka.] "†

Jisəs chu dzaka kəm ŋkaiŋni wi kpi yə wi bi kpi
(Mak 9:30-32; Luk 9:43b-45)

22 Si Jisəs bəh bwa bu bə mbaŋ nǐ juŋni i Galili, wi dzaka i bə a, "Mi wə yɛli wi kə Waiŋmi bə kaŋaki i nya wi i kaŋ yi bəni wə,

23 bə ni wəə wi, i kaŋ yitali wə, wi ni fiəni dza i kpi wə." Si bə wəkə yakadəiŋ, gwu bəhyi bə nalə.

Kəm kpə wi ləəni kiŋwakti i juŋ yi fəni yi gia mə

24 Jisəs bəh bwa bu bə mbaŋ nǐ tsə buku i Kafanaum, bəni bà bə nǐ kwaki kiŋwakti ki juŋ yi fəni yi gia dzə yɛiŋ Bita ka bikə i wi a, "Mi wimbɛiŋ wi Lanini si ləə alə kpə‡ wi kiŋwakti i juŋ yi fəni yi gia wə a?" 25 Wi bum a, "Aaŋ." Jəbi wə Bita nǐ kwɛ, Jisəs yisi jiə gia yiwə i kuku, bikə i wi a, "Samən, wə yɛiŋki n'ya a nə? Bəŋkuŋ bə fa kuku si kwa biŋwakti bəh mintsuti num i bə ndə a? Bə si dzə num i bwa bəbə ma, i bəni bədzəni a?"

26 Bita chukuli a, "Bə si dzə num i bəni bədzəni." Jisəs dzaka i wi a, "Yaka kə a bwa bəbə kaŋaki kə i ləəki.

27 Ayakalə, i fə a buku wə ma nəŋni shóm yi bəni bələ, tsâ lôə ŋgələ i kinchwə kimbum wə, bwəkə yə wə yisi kwa, yâsi dzaka kiwə wə ni yɛiŋ dzəkəh wi kpə yɛiŋ wə dzô wi ma wə tsê nyâ i bə i ləə kiŋwakti ki buku wə yɛiŋ."

18

Mi wə wi kə mi wimbum i kintəəŋ ki ŋkuŋ bi bɛiŋ wə
(Mak 9:33-37; Luk 9:46-48)

1 A jəbi wiwə wə, bwa bə Jisəs bə mbaŋ dzə bikə i wi a, "Mi wə wi kə mi wimbum tsə bəni bəchi i ŋkuŋ bi bɛiŋ wə akə winaiŋ a?"

2 Jisəs ka bəəŋ waiŋ wi nchiŋ təm i bə kintəəŋ,

3 ka dzaka a, "Mih fukuki ŋkəŋ i mbɛiŋ a, mbɛiŋ ka baaŋ i kwuni i numki ka bwa bənchiŋ bənchiŋ, yaka kə a mbɛiŋ bi lansi liə kə i ŋkuŋ bi bɛiŋ wə.

4 Na ndə wə wi shishi gwu yi i kuku i numki ka waiŋ winchiŋ wələ, wəmaka mi kə mi wimbum i kintəəŋ ki ŋkuŋ bi bɛiŋ wə.

5 Mi ka dzə waiŋ winchiŋ ka wələ i yɛli wuŋ wə, wi dzə num mih."

(Mak 9:42-48; Luk 17:1-2)

6 Yi kə a, "Na ndə wə wi fə a waiŋ wimu i mbaŋ wi bwa bəŋ bələ kintəəŋ bə jiə shəm yibə i mih fə chu, ma yi ndzəŋki a bə shu shəŋsi nəkə wimbum i məkə ki wəmaka mi wə, bə chini shi wi i kinchwə kimbum wə.

7 Ŋgəkə wimbum kə i bəni bə mbi wələ wə. Kəm gia yə yi taaŋki bəni bə fə chu bi lansi baaŋ kə i dzə, ayakalə, ŋgəkə wimbum i mi wə wi bi dzəki bəh gia yiwə.

† **17:21** Biŋwakti bikpu bidəkə biə bə nǐ yisi nyaka gia yi Nyə yɛiŋ kaŋaki kə di biələ.
‡ **17:24** Kpə wələ nǐ kə ka kiŋka ki ŋgəm wi nəm wi mi i chəkə wə.

8 Yi kabə num a tsɛiŋ ya
nabə gbu wa kabə fəki a wə
fə chu, wə tâiŋ tsɛiŋ yiwə
nabə gbu wiwə wə lôtəkə. Yi
ndzəŋki a wə liə i nəni kə ki
bi tsə kaa kə bəh kinchumni
ki tsɛiŋ nabə kinchumni ki
gbu, tsə a wə kaŋaki tsɛ́iŋ yichi
nabə gvu yichi yi num i dzə ləə
wə i gbuku wə wi bi tsə nyumi
kə.
9 Yi kabə num a dzəkəh wa
kabə fəki a wə fə chu, wə
kâmbwili lôtəkə. Yi ndzəŋki a
wə bi liə i nəni kə ki bi tsə kaa
kə bəh dzəkəh wimu, tsə a wə
kaŋaki dzákəh yichi, yi num
i bi ləə wə i gbuku wimbum
mə."

Ndi kəm shwaŋ yi lakani
(Luk 15:3-7)

10 "Mbɛiŋ tôkniki, kiə mbɛiŋ
ki tsisiki waiŋ widəkə i bwa
bənchiŋ bələ wə. Mih fukuki
i mbɛiŋ a, i bɛiŋ bəchinda bə
Nyə bà bə təkniki bəh bə, bə
shi kə jəbi wichi i Ba wuŋ
nshiŋ wə wi kə i bɛiŋ.
11 [A mi wə yɛli wi kə
Waiŋmi nǐ dzə i bwili bəni bà
bə kə bə laka lə.]*
12 Mbɛiŋ kwakaki a nə?
A mi kabə kaŋa shwáŋ gbi,
yimu laka yɛiŋ kintəəŋ, wi ma
ni yisi bee yə mbaŋ bwukə
ntsə bwukə i ŋkwuŋ wə, i tsə
yisi nəŋ shwaŋ yimu yə yi si
laka a?
13 Mih fukuki ŋkəŋ i mbɛiŋ
a, wi ka ni nəŋ yɛiŋ yi, ma
wi ni laŋki kəm shwaŋ yiwə
yimu, tsə yə mbaŋ bwukə ntsə
bwukə yi si ka laka dəkə.
14 Yi kə a liŋ tə si Ba
wimbɛiŋ wə wi kə i bɛiŋ kəŋki
kə a mi wimu i mbaŋ wi bwa
bə nchiŋ bələ laka.

Si mi kə i kɛiŋsi gia bəh
waiŋnih

15 Waiŋnah ka fə gia yichu i
wə, tsâ yɛ̂iŋ wi wə fûku ŋgəkə
wiwə i wi a mbɛiŋ wi bəfa.
Wi ka wəkə gia yə wə dzaka,
yi numki a wə fiəni kwati lə
waiŋnah.
16 A kabə num a wi kəŋki kə
i wəkəli gia yə wə dzakaki, wə
dzô mi wimu yuwidəkə bəfa
mbɛiŋ bə fiəni tsə i wi, ka
ndzaka wiwə wichi ni kwati
bəni bəfa yuwidəkə bətali bà
bə beeŋki nsaka wiwə.
17 Wi ka tsə nəiŋ i wəkəli gia
yə bə dzakaki, wə dzô tsâ bəh
wi i kijuŋni ki bəni bə bumni
wə. Wi ka nəiŋ i wəkəli na i
kijuŋni ki bəni bə bumni wə,
wə dzô wi ka mi wə wi kiəki
kə Nyə yudəkə na ka mi wə wi
kwaki kiŋwakti.
18 Mih fukuki ŋkəŋ i mbɛiŋ
a Gia yə mbɛiŋ ni kaŋa i fa
kuku, yaka kə bə kaŋa lə i
bɛiŋ. Gia yə mbɛiŋ ni shwa i
fa kuku, yaka kə bə shwa lə i
bɛiŋ.
19 Mih chu fukuki ŋkəŋ i
mbɛiŋ a, bəni bəfa i mbɛiŋ
kintəəŋ ka bum i gia wə fa
kuku, nywa i ntsa wə, Ba wuŋ
wə wi kə i bɛiŋ ni fə gia yiwə i
bə.
20 Mbɛiŋ kiəki a di biə bəni
bəfa yudəkə bətali ka juŋni i
yɛli wuŋ wə, yaka mih kələ i
bə kintəəŋ."

Ndi kəm mi wi fwa wə wi ni
kwasiki kə nshɛiŋ

* **18:11** A biŋwakti bikpu bədəkə biə bə nǐ yisi nyaka gia yi Nyə yɛiŋ kaŋaki kiŋka kələ.

21 Bita ka kəmsi i Jisəs wə
bikə i wi a, “Bah, akə kiŋkani
kimaiŋ waiŋnih wuŋ kə i fə
chu i mih a mih dâlinyaki wi
a? Yi kələ i tsə buku na kiŋkani
nanitaŋ a?”
22 Jisəs chukuli i wi a, “Mih
kəkə i dzaka i wə a, akə a
kiŋkani nanitaŋ shəŋ. Akə
numki mbaŋnanitaŋ kiŋkani
nanitaŋ.
23 Akə fiɛŋ fiə bə kə i fəkəli
ŋkuŋ bi bɛiŋ bəh ŋkuŋ widəkə
wə wi nǐ nəŋki i sisi gia yi kpə
bəh bəni bu bə nəm kəm kpə
wə wi nǐ kə i bə kaŋ.
24 Asi wi nǐ yisi i tsɛiŋki, bə
dzə bəh mi widəkə wi kaŋa
fwa yi biba bi kpə bənchuku
jwəfi.
25 Asi wi nǐ kəkə i gəm, ŋkuŋ
wiwə ka dzaka a, bə dzô wi
bəh kpə wi bəh bwa bu i tâsi
bəh biɛiŋ bi bichi bə tâŋni, bə
dzâ bəh kpə wiwə i gôm fwa yi
yɛiŋ.
26 Si ŋkuŋ dzaka yakadəiŋ,
mi wiwə gbə i wi nshiŋ kwuŋ
kaŋ i wi ka dzaka a, ‘Bah,
kaŋa shəm bəh mih, mih ni
gəm lə biɛiŋ bichi.’
27 Nshɛiŋ fə a tikwili wiwə
bee wi ka dali fwa yiwə.
28 Ayakalə, si mi wələ mwi
nǐ buku ka tsəki, baŋsi bəh mi
wə bəh bə nəmki i ŋkuŋ, mi
wiwə kaŋa wi bəh fwa kiba ki
kpə kimu.† Wi ka kaŋa wi i
kindəŋ wə dzaka i wi a, ‘Gəm
fwa ya.’
29 Mi wi nəm wiwə ka gbə tə
i wi nshiŋ, ka tsaki wi dzaka
a, ‘Kaŋa shəm bəh mih, mih ni
gəm lə wə.’
30 Ayaka wi nəiŋma, dzə wi
tsə fah i juŋ yi nsəŋ mə a wi
numki fɛiŋ i tsə buku i jəbi wə
wi bi gəmki fwa yiwə.
31 Bəni bədəkə bà bəh bə nǐ
nəmki ka yɛiŋ gia yə yi num,
yi nya bə bəh ŋgəkə nalə. Bə ka
tsə fuku gia yichi yə yi si num
i ŋkuŋ.
32 Ŋkuŋ bəəŋ wi wi dzə, wi
dzaka i wi a, ‘Wə kə mi wi nəm
wichu. Mih si dalinya fwa ya
yichi kəm wə si kwuŋ kaŋ i
mih.
33 Wə si kəkə i bəŋ kwasi
tə nshɛiŋ i mi wə mbɛiŋ bə
nəmki asi mih si kwasi tə i wə
a?’
34 Ŋkuŋ bəksi shəm, ka nya
wi a bə tsâ fâh i juŋ yi nsəŋ mə
bə châbsiki wi, i tsâ bûku jəbi
wə wi bi gəmki fwa yi yichi.
35 Ayakadəiŋ, yi kə a liŋ asi
Ba wuŋ wə wi kə i bɛiŋ bi fə
tə bəh mi wimu wimu i mbɛiŋ
kintəəŋ, jəbi wə mi ka dalinya
gia yichu yə waiŋnih wi fə i wi
bəh shəm yi yichi.”

19

Nlani kəm i kəŋŋ miŋkpaŋa
(Mak 10:1-12)

1 Jəbi wə Jisəs nǐ kaasi
ndzaka wələ, wi nyə i kimbu
ki tumi ki Galili wə, ka tsə i ki
Judea wə, i kiwuŋ ki Bəkə yi
Jədan wə.
2 Si wi tsə, mbaŋ wi bəni
wimbum kwu i wi chɛiŋ,
wi chuku bə bəchi bà bə nǐ
gwɛiŋki fɛiŋ.

(Mak 10:13-16; Luk 18:15-
17)

3 Bəfalasi dza dzə i wi i
məmsi wi, ka bikə i wi a,

† **18:28** Kiba kikpə kələ kə i já yi Glik wə kə ka bədanali gbi wə.

“Nchi bumki lə a mi kɔlə i kɔŋŋ kpə wi na i yi naiŋ gia wə a?”

4 Jisɔs chukuli i bɔ a, “Mbɛiŋ ka num fa dəkə gia yə bə nyaka a, ‘I kin'yisi wə mi wə wi nĭ maa bəni nĭ maa bɔ num minyuku bəh miŋkpaŋa’ a?

5 Wi nĭ maa yaka ka dzaka a, ‘Akɔ kɔm yələ minyuku kaŋaki i bee ba wi bəh nih wi i chiŋni bəh kpə wi, ma bɔ bəfa bi fiəni num i mi wimu.’

6 Ayakadəiŋ, bɔ chu mɔŋ bəni bəfa, bɔ kɔ i mi wimu. Yaka yi kɔ a, fiɛŋ fiə Nyɔ kɔ wi chiŋni lɔ, kiə mi ki môm kə i gâli.”

7 Bəni bəwɔ ka bikə i Jisɔs a, “Akɔ kɔm nə wə Muses nĭ dzaka a mi kɔlə i nyâka kiŋwakti i nyâ i kpə wi ki chusi a ŋgaiŋ bee wi, ka wi bee wi a?”

8 Jisɔs chukuli a, “A nĭ kɔ kɔm kifwu kimbɛiŋ kiləkəli ki nĭ fə ka Muses bee a mi kɔlə i kɔŋŋ kpə wi. Ayakalə, a kɔkə dəkə yakadəiŋ si yi nĭ kɔ i kin'yisi wə.

9 Mih fukuki i mbɛiŋ a, mi wə wi bee kpə wi ka dzɔ widəkɔ, a kɔbi a miŋkpaŋa wiwɔ təkɔliki lə i biŋ, ma yi numki a wi fə chu i nɔ bəh miŋkpaŋa widəkɔ.”

10 Bwa bə Jisɔs bə mbaŋ wəkɔ yi yakadəiŋ ka dzaka i wi a, “A kabə num si gia yiwɔ kɔ yaka kɔm minyuku bəh miŋkpaŋa, yi ndzɔŋki a mi baaŋ mfih yaka maka wi liə i ndzɔ miŋkpaŋa wə.”

11 Jisɔs dzaka i bɔ a, “A kɔkə dəkə mi wichi wə wi kɔ i bum gia yələ. Akɔ a bum a bəni bə Nyɔ kɔ wi fə a bɔ bum.

12 Mbɛiŋ kĭəki a bəni bədɔkɔ kɔlə, gwu yibɔ dza kə, num ayaka si bə nĭ bwɔ bɔ. Ayaka bədɔkɔ kɔ yaka num a fə bəni bəh kaŋ a bɔ numki yakadəiŋ. Bədɔkɔ num fibɔ yaka num a fə bɔ gwu yibɔ a bɔ numki yakadəiŋ kɔm ŋkuŋ bi bɛiŋ. Mi wə wi kɔ i bum yələ wi bûm.”

Jisɔs jiə kimbɔiŋsi i bwa bənchiŋ bənchiŋ wə

13 Bəni dza ka dzəki bəh bwa bəbɔ i Jisɔs a wi jĭəki kaŋ i bɔ fuŋ, bəh i tsâ i bɔ wə, ayaka bwa bu bə mbaŋ yisi i yɔliki i bəni bəwɔ.

14 Jisɔs dzaka mfih a, “Mbɛiŋ bêe ma bwa bənchiŋ dzâki i mih wə. Kiə mbɛiŋ ki chĭ kə bɔ, kɔm ŋkuŋ bi bɛiŋ kɔ num i bəni ka bələ.”

15 Si wi dzaka yakadəiŋ, ka jiə kaŋ yi i bɔ wə ka dza nyə.

Jisɔs bəh mi wimbum
(Mak 10:17-31; Luk 18:18-30)

16 Yi num a, mi widəkɔ nĭ dza dzə i Jisɔs, ka bikə i wi a, “Mi wi Lanini, gia yindzɔŋni yə mih kaŋaki i fə ka mih kaŋa nɔni kə ki bi tsə kaa kə kɔ na nə a?”

17 Jisɔs ka bikə i wi a, “Wɔ bikəki num i mih gia yə yi ndzɔŋki kɔm nə? Mi wi ndzɔŋni kɔ shəŋ a wimu. Wɔ kabə nəŋ i liə i nɔni kə ki bi tsə kaa kə, wɔ ka jĭəki bənchi bə Nyɔ.”

18 Mi wiwɔ bikə i Jisɔs a, “Bənchi bə Nyɔ kɔ bənaiŋ a?” Jisɔs ka chukuli a, “Kiə wɔ ki wôɔ kə mi, kiə wɔ ki nô kə bəh kpə mi, kiə wɔ ki chwô kə, kiə wɔ ki bêeŋ kə nsaka wi ntəkə,

19 Wə kôksiki ba wa bəh nih
wa, bəh a, wə kôŋki mi wə
wi kə kəmsi i wə kpəŋ asi wə
kəŋki gwu ya."
20 Sumi yiwə ka dzaka i wi
a, "Bənchi bələ bəchi kə num
mih ni jiəki lə. A chu baaŋ finə
a?"
21 Jisəs chukuli i wi a, "Wə
kabə nəŋki i num mi wə wi
ndzəŋki wi bwili fwu, wə
tâŋni biɛiŋ biə wə kaŋaki, wə
gâa kpə wiwə i bə kifuu, wə
bi ka kwati kiba num i bɛiŋ.
Wə ka fə yakadəiŋ wə dzâ ka
bîəliki mih."
22 Sumi yiwə wəkə
yakadəiŋ, ka dza ka tsəki num
a nshɛiŋ nshɛiŋ, kəm wi nǐ
kaŋaki lə mbum nalə.
23 Jisəs ka dzaka i bwa bu
bə mbaŋ a, "Mih fukuki ŋkəŋ
i mbɛiŋ a yi bi ləkə lə i mi
wimbum i liə i ŋkuŋ bi bɛiŋ
wə.
24 Mih chu fukuki i mbɛiŋ
a, yi bəniki alə i kikum* i liə
i dzəŋə yi nsala wə tsə si mi
wimbum kə i liə i ŋkuŋ bi Nyə
wə."
25 Bwa bə Jisəs bə mbaŋ
wəkə yi yakadəiŋ, ndzaka
wiwə fumsi bə nalə. Bə bikə i
wi a, "Yi kabə num yakadəiŋ,
ma ndə bi lansi bəiŋ a?"
26 Jisəs tsɛiŋ bə lə, ka dzaka i
bə a, "I mi wiwəm, yələ ləkəki
alə. Ayakalə, i Nyə gia yidəkə
kəkə yə yi ləkəki i wi."
27 Bita dzaka i wi a, "Tsɛiŋ,
buku bee biɛiŋ bichi ka biəliki
wə. Buku bi kwatiki nə?"
28 Jisəs dzaka i bə a, "Mih
fukuki ŋkəŋ i mbɛiŋ a jəbi wə
mi wə yɛli wi kə Waiŋmi bi
numki i kiŋgbəkə kimbum wə
i tumi kimfiaŋ wə, mbɛiŋ bələ
mbɛiŋ si biəli mih, bi num lə tə
i biŋgbəkə wə jwəfi ntsə bəfa i
sakaki chwəŋbijuŋ bi Islae biə
jwəfi ntsə bəfa .
29 Mi wichi wə wi bee juŋ
yi, nabə bwa bə nih wi, nabə
jémi yi, nabə ba wi, bəh nih
wi, nabə bwa bu, nabə kikhə
ki, a wi bee kəm mih, bi kwati
lə bəni bəh biɛiŋ kiŋkani gbi
tsə si wi nǐ kaŋaki. Wi bi kwati
tə nəni kə ki bi tsə kaa kə.
30 Ayakalə, bəni bəduli bà
bə kə i ninshiŋ i liə bi numki
num i jum wə, bəduli bà bə kə
i jum wə i liə bi numki num i
ninshiŋ."

20

Ndi kəm mi wə wi nǐ dzə jiə
bəni bə nəm i khə

1 Jisəs chu dzaka a, "Ŋkuŋ bi
bɛiŋ kə aka tikwili widəkə wi
nǐ buku dza kinchəŋəchəŋə
tsə i dzə bəni bə nəm i jiə i wi
khə.
2 Si wi nǐ tsə yɛiŋ bə, ayaka
bəh bə ka kɛiŋsi a wi ni gəm bə
nchuku nchuku i chəkə wə.*
Wi ka faaŋ bə, bə tsə ka nəmki
i wi khə.
3 Ayaka jəbi dzə num ka
mbiəŋə bwukə, wi buku tsə
yɛiŋ bəni bədəkə bə numyi i
bɛiŋ i shibɛiŋ a kilələ.
4 Wi dzaka i bə a, 'Mbɛiŋ tsâ
tə mbɛiŋ nômki i mih khə, mih
ni gəm mbɛiŋ bəh fiɛŋ fiə fi
kpɛiŋniki.' Ayakadəiŋ, bə ka
tsə.

* **19:24** Kikum kələ kə bə bəəŋki i ja yi ŋkali wə a, "camel". * **20:2** Nchuku wələ i já yi Glik wə kə "denarius" wimu, a num kpə wə bə nǐ shiki gəmki mi yɛiŋ i nəm wi i chəkə wə.

5 Wi chu buku tsə ka
nshichuŋ, ka chu buku ka
mbiəŋə mitali dzɔ a bəni bə
nɔm.
6 Ayaka a num ka mbiəŋə
mite wə i fijɔbi, wi chu buku
tsə yɛiŋ bəni bədɔkɔ bɔ numyi.
Wi bikə i bɔ a, 'Akɔ kɔm nə
mbɛiŋ numyi fa bɛiŋ chɔkɔ
bichili a kilɔlɔ lə a?'
7 Bɔ chukuli a, 'Akɔ kɔm mi
ka dzɔ dəkə buku i nɔm wə.'
Wi ka dzaka i bɔ a, 'Mbɛiŋ bɔŋ
tsô nômki la i mih khə.'
8 A dzə num i fijɔbi, tii khə
wiwɔ ka dzə dzaka i fwu wi
bəni bu bə nɔm a, wi bôɔŋ bəni
bə nɔm wi gôm bɔ, wi yîsi bəh
bəni bà bɔ si dzə i jum wə,
i tsô kâasi bəh bà bɔ si dzə i
ninshiŋ.
9 Wi ka yisi i gɔmki. Bəni bà
bə nǐ dzɔ i nɔm wə i mbiəŋə
mite wə wi gɔm bɔ nchuku
nchuku.
10 Ayaka bəni bà bə nǐ
yisi dzɔ i nɔm wə nǐ dzə ka
kwakaki a bə ni gɔm lə bɔ tsə
bədɔkɔ bà. Ayakalə, bə gɔm bɔ
tə a nchuku nchuku.
11 Bɔ dzɔ ŋgɔm wibɔ yisi i
shwiŋyiki tikwili wiwɔ,
12 dzaka a, 'Bəni bələ wɔ si
dzɔ i jum wə bɔ nɔm shəŋ
a mbiəŋə wimu wə, wɔ gɔm
buku bɔ a liŋ, num buku si
shi fa, ka muki nɔm i chɔkɔ
bichili wə wɔŋ twɛiŋ buku.'
13 Tii khə wiwɔ chukuli i
widɔkɔ i bɔ kintəəŋ a, 'Nsɛiŋ
wuŋ, mih ka fə dəkə gia yichu
yidɔkɔ i wɔ. Buku wɔ si ka
kɛiŋsi a wɔ ni fə nɔm wələ i
nchuku wimu a?
14 Dzô ŋgɔm wa, wɔ nyô. A
kɔŋ mih i gɔm bəni bələ bɔ dzə
i jum wə a liŋ asi mih gɔm
mbɛiŋ.
15 Mih kaŋaki kə ŋga i fə gia
yə mih kɔŋki bəh fiɛŋ fiə akɔ
mfiŋ a? Ma kindɔŋ finiki wɔ
kɔm mih baŋyiki kə kaŋ i bəni
a?' "
16 Si Jisɔs dzaka yakadəiŋ,
ka gɔksi a, "Akɔ asi bəni bà bɔ
kɔ i jum wə i liə bi numki bə
ninshiŋ, bə ninshiŋ num bə
jum wə."

Jisɔs chu dzaka kɔm ŋkaiŋni wi kpi yə wi ni kpi
(Mak 10:32-34; Luk 18:31-34)

17 Asi Jisɔs nǐ yakaki tsəki
i Jɛlusalɛm, bəh bwa bu bə
mbaŋ bà jwɔfi ntsɔ bəfa num i
dzəh, wi baka gwu bəh bɔ, ka
dzaka i bɔ a,
18 "Mbɛiŋ wɔkɔli, bukumbɛiŋ
yakaki tsəki i Jɛlusalɛm, bə
num i tsə nya mi wə yɛli wi kɔ
Waiŋmi i kaŋ yi bətii mfə gia
bəmbum bəh bəni bà bɔ laniki
bənchi bə Nyɔ, ka bɔ saka wi,
bɔ təiŋ nsaka a bə wôɔ wi,
19 bə ni nya wi i kaŋ yi bəni
bà bɔ kɔkə Bəju, bə suŋu wi,
bə twɛiŋ wi bəh ŋgaŋa, ka bə
baŋŋ wi i kintasi wə, a ni num
i kaŋ yitali wə Nyɔ fiəni dzasi
wi i kpi wə."

Nih Jɔn bəh Jɛm nywa biŋgbɔkɔ i bwa bu i Jisɔs
(Mak 10:35-45)

20 Ayaka nih bwa bə Sɛbide
dza dzə yɛiŋ Jisɔs bəh bwa bu,
tum binyu i wi nshiŋ i nywa
fiɛŋ fidɔkɔ i wi.
21 Jisɔs bikə i wi a, "Wɔ nəŋki
nə?" Wi chukuli i wi a, "Kâka
a, a bi numki i jɔbi wə wɔ bi
sakaki ŋkuŋ bia, ma bwa bəŋ
bələ bəfa bi nûm kɔmsi i wɔ
kpəŋ, widɔkɔ i tsɛiŋ ya yiləkəli
wə, widɔkɔ i yi kimiəkə wə."

22 Jisəs chukuli i bwa bəwə
a, “Mbɛiŋ kiəki kə gia yə
mbɛiŋ bikəki. Mbɛiŋ kələ i bi
mu bwam wi ŋgəkə wə mih bi
mu a?” Bə chukuli a, “Buku
kələ i bi mu.”
23 Wi dzaka i bə a, “Ŋkəŋ
mbɛiŋ bi mu lə bwam wuŋ.
Ayakalə, i shinum i tsɛiŋ yiŋ
yiləkəli nabə i yi kimiəkə wə
a kəkə mih i nya i mbɛiŋ. Di
biələ kə num i bəni bà Ba wuŋ
kə num wi kɛiŋsi jiə lə i bə.”
24 Jəbi wə kiŋka ki bwa bə
mbaŋ bə Jisəs bà jwəfi nǐ wəkə
kəm gia yiwə, shóm bəkə bə
kəm bwa bəfa bəwə.
25 Ayakalə, Jisəs bəəŋ bə
bəchi, ka dzaka i bə a, “Ntə
mbɛiŋ kiəki lə a bəni bə sakani
bà bə kəkə Bəju si yaka num
i bəni bəbə bɛiŋ, bəni bəbə
bəmbum chusi ŋga bibə num
i bə bɛiŋ a?
26 Yəmaka kaŋaki kə i
numki yakadəiŋ i mbɛiŋ
kintəəŋ. Mi wə wi nəŋki i num
mi wimbum i mbɛiŋ kintəəŋ
wi kaŋaki i num wə wi nəmki
num nəmni i mbɛiŋ.
27 Mi wə wi nəŋki i num mi
wi ninshiŋ i mbɛiŋ kintəəŋ,
wi kaŋaki i numki mfa i
mbɛiŋ.
28 Yi kə a liŋ asi mi wə yɛli wi
kə Waiŋmi nǐ ka dzə dəkə a bə
nôməki i wi. Wi nǐ dzə i nəmki
i bəni, i nya nəni ki ka n'yɛlih
i yɛlih bəni bəduli i kpi wə.”

Jisəs wɛli dzákəh yi bimfəkə bifa

(Mak 10:46-52; Luk 18:35-43)

29 Jisəs bəh bwa bu bə mbaŋ
ni bukuki i Jɛliku, mbaŋ wi
bəni ka kwu i wi chɛiŋ.
30 Yi num a, bimfəkə bidəkə
bifa a num bənyuku, bà bə nǐ
shiki numki a dzəh kpəŋ, jəbi
wə bə nǐ wəkə a Jisəs si tsə
wə, bə ka wamyiki dzakayi a,
“Bah, Waiŋ Ŋkuŋ Dɛbit, kwâsi
nshɛiŋ i buku wə.”
31 Mbaŋ wi bəni ka kaŋyi
bə, dzaka a bə bâŋ. Ayakalə,
bə chu wam tsə a ninshiŋ,
“Bah, Waiŋ Ŋkuŋ Dɛbit kwâsi
nshɛiŋ i buku wə.”
32 Jisəs ka num, bəəŋ bə, bə
dzə, wi bikə a, “Mbɛiŋ nəŋki a
mih fə nə i mbɛiŋ?”
33 Bə chukuli a, “Bah, fâ ma
dzákəh yibuku wɛli.”
34 Ayaka nshɛiŋ kwa Jisəs,
wi kəm dzákəh yibə. Akisəkə
bə ka yɛiŋki di, nyə ka biəliki
Jisəs.

21

Jisəs liə i Jɛlusalɛm ka ŋkuŋ (Mak 11:1-11; Luk 19:28-40; Jən 12:12-19)

1 Jisəs bəh bwa bu bə mbaŋ
nǐ kəmsiki tsəki i Jɛlusalɛm, bə
tsə buku i kwili wi Bɛtfajə wə i
Ŋkwuŋ wi Kɛiŋ yi Ɔlif wə, wi ka
faaŋ bwa bu bə mbaŋ bədəkə
bəfa,
2 dzaka i bə a, “Mbɛiŋ tsô i
kwili wi ninshiŋ wəyaka wə.
Jəbi wə mbɛiŋ tsə, mbɛiŋ ni
yɛiŋ nih njakas num bə shu
bəh waiŋ wi, num wi num
kəmsi i yi kpɛiŋ, ma mbɛiŋ
shwâli dzô bəh yi i mih.
3 Mi widəkə ka bikə a mbɛiŋ
shwaki yi kəm nə, mbɛiŋ
chukuli a Bah kaŋaki lə nəm
bəh yi, wi ni bee yi akisəkə
mbɛiŋ dzə dzə bəh yi.”

4 Gia yələ nĩ num i fə a yi dzê
kpêiŋ asi mi wi ntum wi Nyə
widəkə nĩ fukuki, dzaka a,
5 “Mi dzâka i kwili wi Sayəŋ
a,*
‘Mbɛiŋ tsɛiŋ, Ŋkuŋ wimbɛiŋ si
wi dzəki i mbɛiŋ.
Wi kə wi shishi gwu yi i kuku,
yaka i njakas wə, a num waiŋ
njakas,
yi kɛiŋ yinchiŋ.’ ”
6 Bwa bə Jisəs bə mbaŋ ka
tsə fə asi wi si dzaka.
7 Bə dzə dzə bəh njakas
wiwə tasi bəh waiŋ, jiə
bəmbuŋ bəbə i yi bɛiŋ, Jisəs
yaka num i yidəkə bɛiŋ ka
tsəki.
8 Mbaŋ wi bəni bəduli ka
təkəki tsəki bəmbuŋ bəbə i
dzəh, bədəkə fakayi cha yi
kɛiŋ təkə.
9 Mbaŋ wə wi nĩ tsəki i
Jisəs nshiŋ bəh bà bə nĩ biəliki
wi i jum wə wili a, “Lilili,†
kiŋkəksi kə i waiŋ Ŋkuŋ Dɛbit
wə əəə! Ma kimbəiŋsi ki Nyə
dzə i mi wə wi dzəki i yɛli wi
Bah wə əəə! Lilili, kiŋkəksi kə
i Nyə wi bɛiŋ wə əəə!”
10 Jisəs tsə buku i Jɛlusalɛm,
kwili wiwə wichi nəŋni.
Ayaka bəni ka kaiŋyiki, bikəyi
a, “Wələ kə ndə a?” 11 Mbaŋ
wə chukuli a, “Akə mi wi
ntum wi Nyə wə Jisəs wə wi
nyə i kwili wi Nasali wə i
Galili.”

*Jisəs kəŋŋ bəni bà bə ni fəki
shi i juŋ yi fəni yi gia yi Nyə mə*
*(Mak 11:15-19; Luk 19:45-
48; Jən 2:13-22)*

12 Jisəs nĩ tsə liə i təkə wi juŋ
yi fəni yi gia yi Nyə mə, kəŋŋ
bəni bəchi bà bə nĩ taŋniki bəh
bà bə nĩ taŋki biɛiŋ, beeŋsi
bibaŋ biə bəni nĩ kwuniki kpə
yɛiŋ, bəh biŋgbəkə bi bəni bà
bə nĩ taŋniki bibumi.
13 Wi nĩ kəŋŋki yaka dzaka i
bə a, “Yi kə bə nyaka i kiŋwakti
wə, a Nyə dzakaki a, ‘Bə bi
bəəŋki juŋ yiŋ a juŋ yi tsani.’
Mbɛiŋ ka fiəni yi a yi chu taa
wi bəji.”

14 Jisəs num i juŋ yi fəni yi
gia mə, bimfəkə bəh bəŋgbə
nyani ni dzəki i wi, wi chuku
bə.
15 Ayakalə, bətii mfə gia
bəmbum bəh bəni bà bə nĩ
laniki bənchi bə Nyə ka yɛiŋ
gia yi kaŋyini yə wi nĩ fəki,
bəh si bwa bənchiŋ bənchiŋ
wiliki i juŋ yi fəni yi gia mə,
dzakayi a, “Lilili, kiŋkəksi kə
i waiŋ Ŋkuŋ Dɛbit wə əəə,” bə
ka bəksi lə təə.
16 Bə ka bikə i Jisəs a, “Wə
wəkəki alə gia yə bwa bələ
dzakaki a?” Wi chukuli i bə
a, “Aaŋ, mih wəkəki lə. Yi
kə a mbɛiŋ ka num fa dəkə
gia yə bə nĩ nyaka a, ‘Nyə
kə wi fə kiŋkəksi kindzəŋni
kə ki kə ki tsə bwili fwu a
ki bukuki i dzaka ki bwa
bənchiŋ bənchiŋ wə, bəh i
dzaka ki bwa bà bə kɛiŋki bə
mah mbɛiŋŋ a?’ ”
17 Jisəs ka dza nyə bee bə
fɛiŋ ka buku nyə i kwili wiwə
kintəəŋ, ka tsə i di bi Bɛtani
wə, nə fɛiŋ.

*Jisəs liŋŋ kpɛiŋ wi findəŋ
widəkə*
(Mak 11:12-14,20-24)

* **21:5** Sayəŋ kə yɛli Jɛlusalɛm widəkə. Həsanna.

† **21:9** Lilili wələ kə i já yi Glik wə a

18 A dzə num kinchwəŋənchwəŋ, asi Jisəs nĭ fiəniki tsəki i kwili wi Jɛlusalɛm wə, dzəŋ wəə wi.

19 Wi yɛiŋ kpɛiŋ‡ widəkə wi num kəmsi i dzəh, num bə si dzi lə mintam miwə, wi ka tsə fɛiŋ, nəki yɛiŋ kə fiɛŋ fidəkə i yɛiŋ bɛiŋ, wi yɛiŋ a num a bidzɛni i yɛiŋ wə shəŋ. Ayaka wi ka liŋŋ kpɛiŋ wiwə dzaka a, “Kiə mintam bi ma chu lansi wûm i wə wə!” Akisəkə, kpɛiŋ wiwə ka kpiyi.

20 Jəbi wə bwa bə mbaŋ bə Jisəs yɛiŋ yakadəiŋ, dzaka wəm bə. Ayaka bə ka dzakayi a, “Kpɛiŋ wiwə nyani dəiŋ ka wi kpiyi lə akisəkə lə a?”

21 Jisəs chukuli i bə a, “Mih fukuki ŋkəŋ i mbɛiŋ a, mbɛiŋ ka jiə shəm i Nyə wə, mbɛiŋ məŋni kə, mbɛiŋ ma ni fə shəŋ a gia yə mih fə i kpɛiŋ wələ. Ayaka mbɛiŋ ka kəŋ i dzaka i ŋkwuŋ wələ a, ‘Mûku gwu ya fa ma wə tsə̂ gbô i kinchwə kimbum wə,’ ma yi ni num ayaka.

22 Ayaka kəŋ a numki na finaiŋ fiɛŋ fiə mbɛiŋ nywaki i ntsa wə, ma mbɛiŋ ni kwati i jəbi wə mbɛiŋ jiə shəm i Nyə wə.”

Bə bikə di biə ŋga bi Jisəs nyə yɛiŋ

(Mak 11:27-33; Luk 20:1-8)

23 Jisəs chu fiəni tsə liə i juŋ yi fəni yi gia wə, bətii mfə gia bəmbum bəh bəni bə̀ bə sakaki tumi ki Bəju dzə yɛiŋ si wi laniki bəni, ka bikə i wi a, “Wə dzə faiŋ ŋga na ka wə fəki gia yələ a? A nya ndə ŋga biwə i wə a?”

24 Jisəs chukuli i bə a, “Mih tə ki bikəki lə kimbikə i mbɛiŋ. Mbɛiŋ ka chukuli mih, mih ka ni fuku i mbɛiŋ mi wə wi nya ŋga a mih fə̂ki gia yələ.

25 Jən nĭ juliki bəni i bəkə num ŋga biwə nyə faiŋ? Bi nĭ nyə i bɛiŋ, ma nĭ nya mi wiwəm a?” Si wi bikə yaka, bə ka yisi i dzakayiki a bə bə a, “Bukumbɛiŋ ka chukuli a bi nĭ nyə i bɛiŋ, wi ni bikə i bukumbɛiŋ a aka fə nə ka bukumbɛiŋ ma bum i Jən a?

26 Ayakalə, bukumbɛiŋ kəkə i chukuli a, ‘A nĭ nya mi wiwəm,’ kəm bukumbɛiŋ lwaki mbaŋ wi bəni, kəm bə bəchi nĭ kə num bə bum a Jən kə mi wi ntum wi Nyə.”

27 Ayakadəiŋ, bə ka chukuli i Jisəs a, “Buku kiəki kə.” Jisəs ka dzaka i bə a, “Yaka mih tə ki fukuki kə i mbɛiŋ mi wə wi nya ŋga biwə i mih ka mih fəki gia yələ.”

Ndi kəm bwa bənyuku bəfa

28 Jisəs tsə a ninshiŋ bikə a, “Mbɛiŋ kwakaki a nə kəm yələ? Mi widəkə nĭ kaŋaki lə bwa bənyuku bəfa. Wi nyə tsə i waiŋ wi ninshiŋ wə, dzaka i wi a, ‘Waiŋ wuŋ, lâ tsə̂ shĭ nə̂mki i khə daiŋ.’

29 Wi chukuli a, ‘Mih laki kə.’ Ayakalə, wi baaŋ ka fiəni kwuni shəm yi ka la tsə i fɛiŋ khə.

30 Mi wiwə tsə i wi kəmsini wə ka dzaka tə a gia yə wi si dzaka i wi i ninshiŋ wə. Wi chukuli i wi a, ‘Mih ki laki lə ba wuŋ.’ Ayakalə, wi nəki la kə.

‡ **21:19** Kpɛiŋ wələ nĭ kə wə bə nĭ bəəŋki i já yi ŋkali wə a, “fig”.

31 I kintəəŋ ki bwa bələ bəfa
wə, akɔ winaiŋ wi nǐ fə gia
yə ba wi nǐ nəŋki a?" Bɔ
chukuli a, "Akɔ wi ninshiŋ
wə." Jisɔs ka dzaka i bɔ a,
"Mih fukuki ŋkɔŋ i mbɛiŋ a,
bəni bə kwani kiŋwakti bəh
bəkaŋa bə təkəlini si liə tsə lɔ i
ŋkuŋ bi Nyɔ wə i mbɛiŋ.
32 Mih dzakaki lə kɔm Jɔn
Njulibɔkɔ nǐ kɔ wi dzə chusi
dzəhh yi chəŋ i mbɛiŋ, mbɛiŋ
nəki bum kə wi, ayakalə bəni
bə kwani kiŋwakti bəh bəkaŋa
bə təkəlini bum wi. Ayaka i
jɔbi wə mbɛiŋ nǐ yɛiŋ na si
bɔ bum yaka, nəki kwuni kə
shóm yimbɛiŋ i bum tə i wi."

Ndi kɔm bəni bà mi nǐ jiə i wi khə
(Mak 12:1-12; Luk 20:9-19)

33 Jisɔs chu dzaka a, "Mbɛiŋ
chu wɔkɔ ndi widɔkɔ. Mi
widɔkɔ nǐ nɔm khə wi mintam
wə bə kɛiŋsiki mbi yɛiŋ, ka ta
fiəli mbaiŋ, chum kishwa kə
bə ni dəŋki mintam mbi buku
yɛiŋ, ka maa kibaŋ ki mi wə
wi ni chəniki khə wiwɔ, ka jiə
bəni i yɛiŋ khə, ka nyə tsə i
tumi kidɔkɔ wə.
34 Jɔbi wə bə si kɔh mintam
miwɔ dzə kpɛiŋ, wi fâaŋ bəni
bu bə nɔm i bəni bà wi nǐ jiə
i yɛiŋ khə, a bɔ tsô dzô mmu
mintam.
35 Ayaka bɔ tsə, bəni bà wi
nǐ jiə i yɛiŋ khə kwa bɔ, twɛiŋ
widɔkɔ, wɔɔ widɔkɔ, tumyi
widɔkɔ bəh kitəh.
36 Wi chu faaŋ bəni bə nɔm
bədɔkɔ bɔ du tsə bə ninshiŋ bà,
bəni bəwɔ chu fə a liŋ asi bɔ si
fə bəh bə ninshiŋ bà.
37 Si yəmaka nǐ tsə wi faaŋ
num waiŋ wi, kwaka a bɔ ni
tsə kɔksi lə waiŋ wi ŋgaiŋ wələ.
38 Ayakalə, wi tsə, bəni bə
nɔm bəwɔ ka yɛiŋ wi, dzaka
a bɔ bɔ a, 'Wələ kɔ ndzi kwili
wi khə wələ. Mbɛiŋ dzô ma
bukumbɛiŋ wôɔ wi ka bə dzi
biɛiŋ bi.'
39 Ayaka bɔ kwa guku buku
bəh wi yɛiŋ khə, ka wɔɔ."
40 Si Jisɔs dzaka yakadəiŋ,
ka bikə a, "Tii khə wələ jɔbi wə
wi bi dzə wi bi fə dəiŋ bəh bəni
bəwɔ a?"
41 Bɔ chukuli a, "Wi bi dzə
kaasiki lə minyamni miwɔ,
wi jiə bəni bədɔkɔ i yɛiŋ khə
bà bɔ bi nyaki mmu mintam i
jɔbi wi kɔhni wə."
42 Jisɔs bikə i bɔ a, "Mbɛiŋ ka
num fa dəkə i Kiŋwakti ki Nyɔ
wə a,

'Təh wə bəni bə maani nǐ nəiŋ,
akɔ wi wə wi nǐ fiəni chu təh
wi bu wi juŋ a?
Yələ kɔ mfə wi Bah,
buku ka tsɛiŋki num bəh
ŋkaiŋyi' a?

43 Ayakadəiŋ mih fukuki i
mbɛiŋ a, Nyɔ bi dzɔ bwili lə
ŋkuŋ bi i kaŋ yimbɛiŋ wə, wi
nya num i kitumi kə ki kɔ i fəki
si wi nəŋki."
44 ["Na ndə wə wi bi gbɔki
i təh wələ wə, wi mi wiwɔ bi
shakyi i biŋka wə, ayaka təh
wiwɔ ka bi gbɔ i mi bɛiŋ, ma
wi ni gɔksi wi i kwɔŋɔ wə."]§
45 Si Jisɔs ti ndi wiwɔ
yakadəiŋ, bətii mfə gia
bəmbum bəh Bəfalasi wɔkɔ,
ka kiə a wi ti kɔm bɔ ŋgaiŋni.

§ **21:44** Biŋwakti bikpu bidɔkɔ biə bə nǐ yisi nyaka gia yi Nyɔ yɛiŋ kaŋaki kə kiŋka kələ.

46 Bə ka nəŋki i kwa wi, ayakalə, fiəni lwa mbaŋ wi bəni, kəm mbaŋ wiwə nĭ dzəki Jisəs a wi kə na mi wi ntum wi Nyə.

22

Ndi kəm bini bi ndzə wi miŋkpaŋ wimfiaŋ
(Luk 14:15-24)

1 Jisəs chu dzaka i bə i bəndi wə, widəkə num a,
2 “Bə kə i fəkəni ŋkuŋ bi bɛiŋ bəh ŋkuŋ widəkə wə wi nĭ sisi dzini bi ndzə wi miŋkpaŋ wimfiaŋ i waiŋ wi wi nyukuni.
3 Wi faaŋ bəchinda bu a bə tsə̂ bə̂əŋ bəni bà wi ni laka bə i dzini bi ndzə wi miŋkpaŋ wimfiaŋ biələ wə a bə dzə̂. Ayakalə, bəchinda bà tsə bəni bəwə nəki dzə kə.
4 Wi chu faaŋ bəchinda bədəkə ka dzaka i bə a, ‘Mbɛiŋ tsə̂ fûku i bəni bà mih ni laka bə i dzini bi ndzə wi miŋkpaŋ wimfiaŋ biələ wə a bə wə̂kə, a mih kə mih kɛiŋsi lə dzɛiŋ, ka kum nyám yi bwilini bəh dəmi bi bwa bə nyám. Mih kɛiŋsi lə biɛiŋ bichi, a bə dzə̂ bini wə.’
5 Ayakalə, bə tsə, bəni bəwə chasi bə nəki tsə kə. Widəkə la i khə wi wə, widəkə la shi yi.
6 Kiŋka ki bəni bədəkə kwa bəchinda bədəkə chəbsi bə, ka wəəyi.
7 Shəm bəkə ŋkuŋ wiwə, wi faaŋ bəni bu bə jum, bə tsə laksi bəni bəwə bà bə wəəyi bəchinda bu, ka kpa kwili wibə.
8 Si wi fə yakadəiŋ, ka dzaka i bəchinda bu a, ‘Mih kə mih kɛiŋsi lə dzini bi ndzə wi miŋkpaŋa wimfiaŋ . Ayakalə, bəni bà mih ni laka bə kəkə bəni nalə kpaaa.
9 Mbɛiŋ tsə̂ i bi ntasi bi dzə́h yichi wə, mbɛiŋ lə̂ka bəni bəchi bà mbɛiŋ ni yɛiŋ, a bə dzə̂ i dzini bi ndzə wi miŋkpaŋa wimfiaŋ biələ wə.’
10 Bəchinda bəwə ka buku tsə i dzə́h yichi wə, juŋni bəni bəchi bà bə ni yɛiŋ, bəni bə ndzəŋni bəh bə chu dzə bəh bə fɛiŋ. Juŋ yi ndzə wi miŋkpaŋa yiwə jikə bəh bəni.
11 Ŋkuŋ dza liə i juŋ yi ndzə wi miŋkpaŋa yiwə wə i yɛiŋ bəni bà bə dzə i dzini biwə wə, ka yɛiŋ mi widəkə wi num maka wi ləh mbuŋ wi ndzəni wi miŋkpaŋa.
12 Wi bikə i wi a, ‘Nsɛiŋ wuŋ, wə nyani dəiŋ i liə fa wə kaŋa kə mbuŋ wi bini a?’ Mi wiwə kpichumi a məəŋ.
13 Ŋkuŋ ka dzaka i bəchinda bu a, ‘Mbɛiŋ kâŋa kaŋ yi bəh gvu yi, mbɛiŋ lə̂ə wi i biŋ bi jisi wə, i di biə bəni bi dəki dzi jəŋ.’ ”
14 Si Jisəs dzaka yakadəiŋ, ka dzaka a, “Ma mbɛiŋ kĭəki a Nyə bəəŋ bəni bəduli, ayakalə wi sabibwili a twɛsi.”

Bə taaŋ Jisəs kəm kpə wi ləəni kiŋwakti
(Mak 12:13-17; Luk 20:20-26)

15 Bəfalasi ka nyə tsə kɛiŋsi si bə ni fə Jisəs fini bəh ndzaka ka bə kwa wi.
16 Bə ka faaŋ bwa bəbə bə mbaŋ bəh bəni i mbaŋ wi Ŋkuŋ Hɛləd i Jisəs. Bə tsə dzaka i wi a, “Mi wi lanini buku kiəki lə a wə kə mi wi ŋkəŋ, wə laniki bəni bəh dzə́h yi Nyə biəli ŋkəŋ. Wə si lansi

dzə kə a mi widəkə kə chi chi, kəm wə si lansi tsɛiŋ kə mi kəm fiɛŋ fiə wi kə fi.

17 Fuku i buku i liə gia yə wə kwakaki. Nchi bumki lə a bukumbɛiŋ lôəki kiŋwakti i Kaysa ŋkuŋ wi Lum, ma bə ma lôəki a?"

18 Ayakalə, Jisəs kiə gia yə bə finiki bəh yi, ka dzaka i bə a, "Mbɛiŋ bəni bələ mbɛiŋ dzakaki chi fə chi, mbɛiŋ taaŋki mih kəm nə?

19 Mbɛiŋ dzə bəh kpə wə mbɛiŋ si ləə kiŋwakti yɛiŋ mih yɛiŋ." Bə dzə bəh dzəkəh wi kpə, nya i wi.

20 Jisəs bikə i bə a, "Fwu wələ bəh yɛli wələ yɛiŋ kə wi ndə?"

21 Bə chukuli a, "Akə wi Kaysa." Wi ka dzaka i bə a, "Mbɛiŋ nyâki i Kaysa fiɛŋ fiə fi kə fi Kaysa, mbɛiŋ nyâki i Nyə fiɛŋ fiə fi kə fi Nyə."

22 Si bə nǐ wəkə yi yakadəiŋ, dzaka wəm bə. Bə ka bee wi ka nyəki a nyəni.

Bə taaŋ Jisəs kəm ndza wi kpi

(Mak 12:18-27; Luk 20:27-40)

23 A chəkə biwə wə, Bəsadusi nyə dzə i Jisəs wə. Bəsadusi bələ kə mbaŋ wi bəni bà bə si dzaka a bəni bi dza kə i kpi wə. Si bə dzə, ka bikə i Jisəs a,

24 "Mi wi lanini, Muses nǐ dzaka a, 'Mi ka kpi wi kaŋa kə waiŋ bəh kpə wi, waiŋnih wi kaŋaki i nôsi miŋkpaŋa wiwə ka bə wi bwô bwa i yɛli wi ŋkwu wiwə wə.'

25 I liə, bwa bə mi widəkə nǐ kələ nanitaŋ. Wi ninshiŋ bi dzə miŋkpaŋa, wi nyani dzə kpi maka bə wi kwati waiŋ, bee kpə wi i waiŋnih wi wi kəmsini.

26 Yi num ayaka i wi kəmsini wiwə, bəh i shi buku i bà nanitaŋ bəchi.

27 Si yəmaka nǐ tsə miŋkpaŋa wiwə bəŋ kpi.

28 I liə si bə bəchi nanitaŋ nǐ kə bə nəsi lə miŋkpaŋa wiwə, a bi numki i chəkə biə bəni bi dzaki i kpi wə, miŋkpaŋa wiwə bi numki kpə ndə a?"

29 Jisəs chukuli i bə a, "Mbɛiŋ kə na fikpəŋ bəh ŋga, num kəm mbɛiŋ kiəki kə gia yə bə nyaka i Kiŋwakti ki Nyə wə. Nabə i kiə tə ŋga bi Nyə.

30 Ma mbɛiŋ kǐəki a, a bi numki i chəkə biə bəni bi dzayiki i kpi wə, bənyuku bəh bəkaŋa bi chu chiŋni kə i ndzə wi bəkaŋa wə, bəni bi chu nyaki kə bwa bəbə i chiŋni i ndzə wi bəkaŋa wə. Bə bi numki aka bəchinda bə Nyə i bɛiŋ.

31 Ayaka i dzaka kəm ndza wə bəni bi dzayiki i kpi wə, mbɛiŋ ka num fa Kiŋwakti ki Nyə i wəkə gia yə wi dzakaki i mbɛiŋ a? Nyə nǐ dzaka a,

32 'Akə mih Nyə wi Ablaham bəh wi Ayjik bəh wi Yakəb.' Yi num a Nyə kəkə Nyə wi bəŋkwu, wi kə Nyə wi bəni bəwəm."

33 Jəbi wə mbaŋ wə wi nǐ kə fɛiŋ wəkə gia yə Jisəs dzaka, dzaka wəm bə bəh nlani wi.

Nchi wə wi tsəki bənchi bəchi

(Mak 12:28-34; Luk 10:25-28)

34 Jəbi wə Bəfalasi nǐ dzə wəkə a Jisəs baŋ dzaka ki

Bəsadusi, bə juŋni gwu yibə
ka dzə i yɛiŋ wi.
35 Mi widəkə i bə kintəəŋ wə
wi nĩ lansiki kiəki bənchi bə
Nyə, ka məmsi wi bəh kim-
bikə kidəkə a,
36 "Mi wi lanini, nchi wi
ləkəli wə wi tsəki bənchi bəchi
kə winaiŋ a?"
37 Jisəs chukuli i wi a, "Nchi
wə wi ləkəli kə wə wi dza-
kaki a, 'Kôŋ Bah Nyə wa bəh
shəm ya yichi, nyâ gwu ya i wi
yichi, jĩə mfi bia i wi bichi.'
38 Wələ kə nchi wi ləkəli wi
ninshiŋ wə wi tsəki bənchi
bəchi.
39 Wə wi kəmsiki i wi, kə
aka wi. Wi num a, 'Wə kôŋki
mi wə wi kə kəmsi i wə kpəŋ
asi wə kəŋki gwu ya.'
40 Gia yichi yə yi kə i
Kiŋwakti ki Bənchi wə, bəh
yə yi kə i Biŋwakti bi bəni
bə ntum bə Nyə wə, bə kə a
bənchi bəfa bələ kintəəŋ."

Kimbwili wə Nyə nĩ kaka kə
waiŋ ndə?
(Mak 12:35-37; Luk 20:41-
44)

41 Asi Bəfalasi nĩ kə bə juŋni
dzə fɛiŋ, Jisəs ka dza bikə kim-
bikə kidəkə i bə a,
42 "Mbɛiŋ kwakaki a nə kəm
Kimbwili wə Nyə nĩ kaka a?
Mbɛiŋ kwakaki fimbɛiŋ a wi
kə waiŋ ndə?" Bə chukuli a,
"Akə waiŋ Ŋkuŋ Dɛbit."
43 Jisəs fiəni bikə i bə a, "Si
akə waiŋ Ŋkuŋ Dɛbit yi ka
nyani dəiŋ a Kiŋ'waka ki Nyə
fə Dɛbit bəəŋki wi a Bah wi
ŋgaiŋ a? Dɛbit nĩ dzaka a,
44 'Bah Nyə nĩ dzaka i Bah
wuŋ a,
wi shĩnum i tsɛiŋ yi yiləkəli
wə,
i tsâ bûku jəbi wə wi bi nəsi
bəmbaiŋŋni bu
wi təmyi gvu yi i bə bɛiŋ.'
45 Dɛbit kabə bəəŋki wi a Bah
wi ŋgaiŋ, wi fiəni nyani dəiŋ
ka wi numki waiŋ wi a?"
46 Si Jisəs dzaka yakadəiŋ, mi
widəkə nəki kaŋa kə gia i
chukuli i wi. Na i yisi chəkə
biwə, mi widəkə na chu məm
i bikə wi bəh kimbikə kidəkə.

23

Jisəs təyi chwəŋ ki bəni bà bə
nĩ laniki bənchi bəh ki Bəfalasi
(Mak 12:38-39; Luk
11:43,46; 20:45-46)

1 Jisəs ka dza dzaka i mbaŋ
wi bəni bəh bwa bu bə mbaŋ
a,
2 "Bəni bà bə laniki bənchi
bəh Bəfalasi kə bəni bà bə
num i kiŋgbəkə ki Muses wə.
3 Ayakadəiŋ, yi kə a, mbɛiŋ
wôkəki gia yichi yə bə fukuki i
mbɛiŋ, mbɛiŋ fə. Ayakalə, kiə
mbɛiŋ ma fəki gia yə bə fəki,
kəm bə fukuki chi, fə chi.
4 Bə si dza kaŋa bəntiə bà bə
jiki tsəki ŋga bi bəni, jikli bəni
yɛiŋ, na bə mwi kəbi i təbi na
waiŋkpaŋ i gamti bə.
5 Gia yichi yə bə fəki kə a
bəni yɛiŋki bə. Mintaiŋtaiŋ*
bibə bi Kiŋwakti ki Nyə num
na bimbum. Dzaka kijəŋ kibə
ki bəmbuŋ num na bi dəəŋ.
6 Bə si tsə i bini wə kəŋ i numki
a i di biə bəni ni kəksiki bə
yɛiŋ, bə si tsə i júŋ yi tsani wə
kəŋ a numki num a biŋgbəkə
bi ninshiŋ wə.

* **23:5** Mintaiŋtaiŋ mələ kə mə bə nĩ jiəki bənchi bə Nyə bədəkə yɛiŋ, kaŋa i kishi kibə wə bəh i tsɛiŋ wə.

7 Bɔ si kɔŋ tə i nyaniki i kidi
ki shi wə bəni bəni bɔ, chu kɔŋ
tə a bəni bôɔŋki bɔ a Bəlabay.
8 Ayakalə, kiə mi ki bûm kə
a bəni bɔɔŋki wi a Labay, kɔm
mbɛiŋ kaŋaki a Mi wi Lanini
wimu shəŋ, mbɛiŋ bəchi kɔ
bwa bə nih wimu.
9 Kiə mbɛiŋ ki bôɔŋ kə mi
widəkɔ i fa kuku a, akɔ Ba
wimbɛiŋ, kɔm mbɛiŋ kaŋaki a
Ba wimbɛiŋ wimu wə wi kɔ
bɛiŋ.
10 Kiə mi ki bûm kə a bə
bɔɔŋki wi a Tikwili, kɔm Tik-
wili wimbɛiŋ kɔ a wimu wə wi
kɔ Klistus.
11 Mi wimbum i mbɛiŋ
kintəəŋ kaŋaki i nûmki mi wə
wi nɔmki i mbɛiŋ.
12 Na ndə wə wi yaksiki gwu
yi, Nyɔ bi shisiki lə wi, na ndə
wə wi shisiki gwu yi, Nyɔ bi
yaksiki lə wi.

Jisɔs fuku chwəŋ ki bəni bà
bɔ laniki bənchi bəh ki Bəfalasi
(Mak 12:40; Luk 11:39-
42,44,52; 20:47)

13 Ŋgəkə wimbum kɔ
wimbɛiŋ, mbɛiŋ bəni bà bɔ
laniki bənchi bəh mbɛiŋ
Bəfalasi. Mbɛiŋ kɔ bəni bà
bɔ dzakaki chi, fə chi! Mbɛiŋ
numki i bəni nshiŋ kəŋ baŋ
dzəh yə yi liəki i ŋkuŋ bi bɛiŋ
wə. Mbɛiŋ kɔŋ kə i liə i yɛiŋ
wə, chu baŋ dzəh i bəni bà bɔ
kɔŋki i liə yɛiŋ.
[
14 Ŋgəkə wimbum kɔ
wimbɛiŋ, mbɛiŋ bəni bà bɔ
laniki bənchi bəh mbɛiŋ
Bəfalasi. Mbɛiŋ sɛiŋsiki biɛiŋ
bi bəkaŋa bəŋkwu, ka kwayiki
fəki bəh bəntsa bədəəŋ. Mbɛiŋ
kǐə a ŋgəkə wimbɛiŋ bi gumi
tsə lə wi bəni bədəkɔ.]†
15 Ŋgəkə wimbum kɔ
wimbɛiŋ, mbɛiŋ bəni bà bɔ
laniki bənchi bəh mbɛiŋ
Bəfalasi. Mbɛiŋ kɔ bəni bà
bɔ dzakaki chi, fə chi! Mbɛiŋ
si dza nyani tumi kichi chu
daŋ bókɔ yimbum alə a mbɛiŋ
nəŋki mi wimu a wi fiəni chu
mi wimbɛiŋ wi bumni, jɔbi
wə wi fiəni chu mi wimbɛiŋ
wi bumni, mbɛiŋ chu fiəni
fə wi, wi fɔɔ num fəni, wi ka
numki mi wi gbuku wimbum
aka mbɛiŋ.
16 Ŋgəkə wimbum kɔ
wimbɛiŋ. Mbɛiŋ kɔ bimfəkə
dzaka a mbɛiŋ chusiki dzəh
i bəni! Mbɛiŋ kɔ bəni bà bɔ
dzakaki a, 'A mi ka dzaka
gia, kaiŋ yɛli wi juŋ yi fəni
gia, a yəmaka məŋ gia yidəkɔ.
Ayakalə, mi ka dzaka gia
yidəkɔ ka kaiŋ num i yɛli wi
chwaka ki kpɔ ki juŋ yi fəni yi
gia mə, yaka ka wi kaŋaki i fə
gia yə wi si dzaka ka kaiŋ.'
17 Bimfəkə biələ! Mbɛiŋ kɔ
biyuŋ! Fiɛŋ fiə fi kpaliki tsəki
fidəkɔ kɔ fi naiŋ a? Fi kpalini
kɔ chwaka ki kpɔ ki baiŋni,
ma juŋ yi fəni yi gia yə yi fəki
chwaka kiwɔ ka ki numki fiɛŋ
fiə fi kɔ fi Nyɔ a?
18 Mbɛiŋ dzaka tə a, 'Mi ka
dzaka gia ka kaiŋ i yɛli wi
təŋ wi fəni wi gia wə, ma yi
numki kə gia yidəkɔ. Ayakalə,
mi ka dzaka gia yidəkɔ ka
kaiŋ num i yɛli wi fiɛŋ fiə
wi nya kiyɔŋni yɛiŋ, ma wi
kaŋaki i fə gia yiwɔ asi wi

† **23:14** Biŋwakti bikpu bidəkɔ biə bə nǐ yisi nyaka gia yi Nyɔ yɛiŋ kaŋaki kə di biələ.

dzaka ka kaiŋ.'

19 Bimfəkə biələ! Fiɛŋ fiə fi
kpaliki tsəki fidəkɔ kɔ fi naiŋ
a? Akɔ kinya kə, ma tɔŋ wi
fəni wi gia wə wi fə ka kinya
kiwɔ ni numki biɛiŋ biə bi kɔ
bi Nyɔ a?

20 Gia yə yi kɔ, kɔ a, mi ka
kaiŋ i yɛli wi tɔŋ wi fəni wi
gia wə, ma yi numki a wi kaiŋ
yaka ka kaiŋ tasi bəh biɛiŋ
bichi biə bi kɔ i tɔŋ wi fəni wi
gia wə.

21 Mi ka kaiŋ i yɛli wi juŋ yi
fəni yi gia wə, ma yi numki a
wi kaiŋ yaka ka kaiŋ tasi i Nyɔ
wə wi nɔki yɛiŋ dzu.

22 Mi wə wi kaiŋ num i tumi
ki bɛiŋ wə, ma yi numki a wi
kaiŋ num i kiŋkii ki Nyɔ wə,
bəh wi Nyɔ wə wi num yɛiŋ
bɛiŋ.

23 Ŋgəkə wimbum kɔ
wimbɛiŋ bəni bà bɔ laniki
bənchi bəh mbɛiŋ Bəfalasi.
Mbɛiŋ kɔ bəni bà bɔ dzakaki
chi, fə chi! Mbɛiŋ si nya
kimbu kimu i jwɔfi kintəəŋ
i Nyɔ i biɛiŋ bi jwa biə mbɛiŋ
kəkəki jiə i jwa wə, ayakalə
mbɛiŋ tsɛiŋ kə gia yi ləkəli yə
nchi dzakaki kɔm yi a mbɛiŋ
fôki, yə yi kɔ i fôki gia yi chəŋ
i bəni, kwâsi nshɛiŋ i bəni, ǰĩə
shɔm i Nyɔ. Mbɛiŋ si kaŋaki
i fôki gia yələ yichi bee kə
yidəkɔ.

24 Bimfəkə biə bi chusiki
dzəh i bəni! Mbɛiŋ yəliki
bwiliki michuchu i mbi wə,
ayakalə yiŋni məyi mu num
nyam yimbum!‡

25 Ŋgəkə wimbum kɔ
wimbɛiŋ mbɛiŋ bəni bà bɔ
laniki bənchi bəh mbɛiŋ
Bəfalasi. Mbɛiŋ kɔ bəni bà bɔ
dzakaki chi, fə chi! Mbɛiŋ
wɔkɔki kibwam bəh bətasa
i gwu wə, ayakalə kintəəŋ
kiwɔ num ki jikə bəh biɛiŋ
biə mbɛiŋ ləkɔ i bəni bəh biə
mbɛiŋ bukuki bəh dzákəh
yɛiŋ.

26 Bimfəkə bi Bəfalasi,
mbɛiŋ yisi wôkɔ kibwam bəh
bətasa i numə, ka bi bainki tə
i gwu wə.

27 Ŋgəkə wimbum kɔ
wimbɛiŋ mbɛiŋ bəni bà bɔ
laniki bənchi bəh mbɛiŋ
Bəfalasi. Mbɛiŋ kɔ bəni bà
bɔ dzakaki chi, fə chi! Mbɛiŋ
kɔ aka júm yə bə kɔ num bə
kɛiŋsi fiaŋsi yi bəh fiəŋ yi baiŋ
ndzɔŋ i dzəkəh wə, ayakalə i
yɛiŋ kintəəŋ num yi jikə bəh
biŋkuŋu bi bəni bə kpili bəh
biɛiŋ bi kinyɛŋ bichi.

28 Ayaka yi kɔ tə a liŋ si
mbɛiŋ chusiki gwu i bəni
nshiŋ a mbɛiŋ kɔ bəni bə chəŋ,
ayakalə i kintəəŋ, num mbɛiŋ
jikə bəh mfwɔkyi bəh nɔni
kichu.

(Luk 11:47-51)

29 Ŋgəkə wimbum kɔ
wimbɛiŋ mbɛiŋ bəni bà
mbɛiŋ laniki bənchi bəh
mbɛiŋ Bəfalasi. Mbɛiŋ kɔ
bəni bà bɔ dzakaki chi, fə chi!
Mbɛiŋ maaki júm yi bəni bə
ntum bə Nyɔ, kɛiŋsi ndzɔŋ
júm yi bəni bà bɔ nĩ kaŋaki
nɔni ki chəŋ.

30 Mbɛiŋ fəki yakadəiŋ
dzaka a, 'A nĩ kɔ a buku
numki i jɔbi wi bətii bəbuku
wə, ma buku nĩ ka ləkə dəkə

‡ **23:24** Nyam yimbum yələ kɔ i já yi ŋkali wə a, "camel".

kaŋ yibuku i gia yə bɔ nǐ fəki wɔɔyi bəni bə ntum bə Nyɔ.'
31 Mbɛiŋ dzakaki yakadəiŋ,
dzaka num kɔm i gwu
yimbɛiŋ wə tɔbi bəh dzaka
kimbɛiŋ a mbɛiŋ kɔ bwa bə
bəni bà bɔ nǐ wɔɔyiki bəni bə
ntum bə Nyɔ.
32 Mbɛiŋ tsô bəh nɔm i nin-
shiŋ mbɛiŋ kâasi nɔm wə bətii
bəmbɛiŋ nǐ yisi!
33 Júŋŋ yələ! Bwa bə fákəh
bələ! Mbɛiŋ kwakaki a mbɛiŋ
bi numki lə maka bə jiə mbɛiŋ
i gbuku wimbum wə a?
34 Si yi kɔ yakadəiŋ, mih
faaŋ bəni bə ntum bə Nyɔ i
mbɛiŋ bəh bəni bə mfi bəh
bəni bə lanini bənchi. Mbɛiŋ
bi wɔɔyi bədɔkɔ, baŋŋyi
bədɔkɔ i kintasi wə, twɛiŋ
bədɔkɔ i júŋ yimbɛiŋ yi tsani
mə, bwaŋ gvu i bədɔkɔ chɛiŋ i
kikwili kichi kə bɔ tsəki fɛiŋ.
35 Mbɛiŋ bi fəki yakadəiŋ ka
mwa mi bəni bəchi bà bɔ nǐ
nɔki nɔni ki chəŋ fa kuku bà
bə nǐ wɔɔyi bi numki i mbɛiŋ
fuŋ. Mwa mələ bi numki i
mbɛiŋ fuŋ i yisi i Abɛl wə bə nǐ
wɔɔ wi kaŋa kə ŋgəkə widɔkɔ,
i tsə buku i Sakalia wə waiŋ
Belekaya wə mbɛiŋ nǐ wɔɔ i
fintəŋ ki juŋ yi fəni yi gia wə
bəh i təŋ wi fəni wi gia wə.
36 Mih fukuki ŋkɔŋ i mbɛiŋ
a, lɔiŋ wi gia yələ bi kwati lə
ŋgɔkɔ wi liə wələ."

Jisɔs shaaŋ bəni bə Jɛlusalɛm
(Luk 13:34-35)

37 Si Jisɔs dzaka lə, wi
ka chu dzaka a, "Yəbɛɛy
Jɛlusalɛm! Yəbɛɛy Jɛlusalɛm!
Wɔ wɔɔyiki bəni bə ntum bə
Nyɔ, chu tumyi bəni bà Nyɔ
faaŋki i mbɛiŋ bəh kitəh! Akɔ
kiŋkani kimaiŋ si mih məmsi
i juŋni bwa ba asi nih shyə si
juŋni bwa bu wi kwumi baŋ
bəh bəkəli bi, wɔ nəiŋma a?
38 Tsêiŋ, bə kɔ num bə lətɔkɔ
lɔ juŋ ya, yi fiəni num chii.
39 Mih fukuki i mbɛiŋ a,
mbɛiŋ bi chu yɛiŋ kə mih, i
tsə buku jɔbi wə mbɛiŋ bi dza-
kaki a, 'Nyɔ jiə kimbɔiŋsi i mi
wə wi dzəki i yɛli wi Bah wə.' "

24

Jisɔs fuku a bə bi shakyiki lə
juŋ yi fəni yi gia
(Mak 13:1-2; Luk 21:5-6)

1 Jisɔs nǐ buku i juŋ yi fəni
yi gia wə, si wi tsəki, bwa bu
bə mbaŋ kɔmsi dzə i wi wə ka
chusiki júŋ yə yi kɔ i di bi juŋ
yi fəni yi gia wə i wi.
2 Ayakalə, Jisɔs dzaka i bɔ a,
"Mbɛiŋ yɛiŋ júŋ yələ a? Mih
fukuki ŋkɔŋ i mbɛiŋ a, təh
wimu bi baaŋ kə i widɔkɔ bɛiŋ
maka bə baka tɔkɔ wi i kuku."
(Mak 13:3-13; Luk 21:7-19)
3 Jɔbi wə Jisɔs nǐ tsə shinum i
Ŋkwuŋ wi Kɛiŋ yi Ɔlif wə, bwa
bu bə mbaŋ dza dzə i wi wə a
bɔ bɔ ka bikə a, "Fûku i buku
jɔbi wə gia yələ bi numki, bəh
kinchəsi kə ki bi chusiki jɔbi
wə wɔ fiəniki dzəki yɛiŋ bəh a
mbi si kaa tsə lə?"
4 Jisɔs chukuli i bɔ a, "Mbɛiŋ
tɔkniki, ka mi bi ma fwɔkyi
mbɛiŋ a mbɛiŋ ndzani dzəh.
5 Mbɛiŋ kiəki a bəni bəduli
bi dzə lə dzɔ yɛli wuŋ kəŋ i
bɔ nshiŋ, mi dzaka a ŋgaiŋ kɔ
Kimbwili wə Nyɔ nǐ kaka. Bɔ
bi fəki yakadəiŋ fwɔkyi bəni
bəduli a bɔ ndzani dzəh.

6 Mbɛiŋ bi wəkəki lə a bə tumki jum, chu wəkə tə gia kəm jum. Jəbi wə mbɛiŋ bi wəkəki yakadəiŋ, kiə shəm bi tâiŋyi kə mbɛiŋ. Yələ kə gia yə yi kaŋaki i bi num. Ayakalə, yi chusi kə a mbi si kaa tsəki lə.
7 Tumi bi tumki jum bəh kidəkə, ayaka ntəŋ widəkə tum jum bəh widəkə. Dzəŋ tə bi numki, nshwaiŋ bi nəŋniki i di di wə.
8 Yəmaka gia yichi bi numki aka ləli bi miŋkpaŋa wə wi yisi i nəmhki.
9 Bəni bi dzəki nyaki mbɛiŋ a bə chəbsiki mbɛiŋ, wəəyi mbɛiŋ. Bitumi bichi bi baiŋŋki lə mbɛiŋ kəm bə yɛli wuŋ.
10 Ayakadəiŋ, bəni bəduli bi ka gbəyiki i kimbum kibə wə, baiŋŋ gwu yibə, taŋni gwú yibə.
11 Bəni bəduli bà bə nyiki ntəkə a, a faaŋ Nyə bə bi tumbuku lə i fwəkyiki bəni bəduli.
12 Si chu bi duki tsəki i ninshiŋ, kə num lə si yi bi fəki kiŋkəŋ ki bəni bəduli bi dəki.
13 Ayakalə, mi wə wi bi kaŋaki shəm i tsə buku i kiŋgəksi wə akə wə wi bi bəiŋki.
14 Bə kâŋa i bi fuku ntum wi ndzəŋni wələ kəm ŋkuŋ bi Nyə i tsə buku i kiŋgəksi ki mbi wə kichi ka kitumi kichi bi wəkə, na ka yi bi numki a mbi tsɛiŋki i kaa.

Nlani kəm jəbi wi ŋgəkə wimbum
(Mak 13:14-23; Luk 21:20-24)

15 Ayakadəiŋ, jəbi wə mbɛiŋ bi yɛiŋki gia yi gumini yə yi kə i bəkəli di num yi dzə num i juŋ yi fəni yi gia wə, a num yə mi wi ntum wi Nyə Daniəl nǐ kə wi dzaka kəm yi, (mi wə wi faki kiŋwakti kələ wôkə yi na bindzəŋ),
16 bəni bà bə kə i Judea bi gêiŋ yâka i ŋkwúŋ wə.
17 Mi wə wi kə i fwu wi juŋ bɛiŋ wi bi ma chu shǐ lǐə i dzu a ŋgaiŋ dzôki fiɛŋ fidəkə.
18 Wə wi kə i khə bi ma chu kwê a wi tsô dzô mbuŋ wi baŋni wi gwu.
19 Ŋgəkə wimbum bi numki wi bəkaŋa bà bə bi numki bəh kitəə, bəh bà bə masiki bwa.
20 Mbɛiŋ tsâki a n'yəkə ŋgɛiŋ wələ bi ma num i jəbi wi fiəkə yiləkəli wə, nabə i chəkə bimbam wə,
21 kəm ŋgəkə wimbum bi numki lə i jəbi wiwə wə, ayaka wəmaka ŋkaiŋni wi ŋgəkə kɛiŋki ki num kə na si mbi nǐ yisi i dzə buku bidaiŋ, ayaka wəmaka ŋkaiŋni wi ŋgəkə kəbi i bi chu lansi num.
22 A nǐ kəkə a Nyə gaali kaŋ yi ŋgəkə yiwə, ma mi wiwəm na wimu bi bəiŋ kə. Ayakalə, Nyə kə wi gaali kaŋ yiwə kəm bə bəni bu bà wi kə wi sabibwili.
23 Mi ka bi dzaka i mbɛiŋ i kaŋ yiwə wə a 'Mbɛiŋ tsêiŋ, Kimbwili wə Nyə nǐ kaka a bə wi lə fa!' Yudəkə a, 'Bə wi yaka fi!' Kiə mbɛiŋ bi bûm kə yi.
24 Mbɛiŋ kǐə a bəni bi dzə lə nyi ntəkə a bə kə bəmbwili bà Nyə nǐ kaka, bədəkə dzaka a bə kə bəni bə ntum bə Nyə, bə fə bənchəsi bà bə chusiki ŋga bibə, fə tə gia yi dzaka ki wəmni, ka yi fwəkyiki bəni a

bɔ dali dzəh, i tasi na bəh bəni bà Nyɔ kɔ wi sabibwili, i jəbi wə dzəh ka num.

25 Mbɛiŋ wôkɔ, mih fukuki gia yələ i mbɛiŋ lə ka yi bi dzə kpɛiŋ.

26 Ayakadəiŋ, bəni ka dza dzaka i mbɛiŋ a, 'Mbɛiŋ tsêiŋ, Kimbwili wə Nyɔ nĭ kaka bə wi yaka i chwa,' kiə mbɛiŋ bi tsâ kə fɛiŋ. Yudɔkɔ a, 'Mbɛiŋ tsɛiŋ, bə wi yaka i fintəŋ fi juŋ mə,' kiə mbɛiŋ ki bûm kə i bɔ.

27 Mbɛiŋ kĭə a, asi dzaŋ si mwaiŋ yi baiŋ i kimbu kə wɔŋ bukuki, yi baiŋ i tsə buku i di biə wɔŋ liəki, yi bi numki a liŋ asi ndzə wi mi wə yɛli wi kɔ Waiŋmi bi numki.

28 'Na faiŋ wə kiŋkpili ki fiɛŋ kɔ, akɔ fɛiŋ wə bəŋguluŋ si juŋni.'

Kɔm ndzə wi Jisɔs
(Mak 13:24-27; Luk 21:25-28)

29 Akisəkə asi kaŋ yi ŋgəkə wimbum wələ bi dzə tsəki, wɔŋ bi dza jiki num jini, fiəŋŋ bi ma chu baiŋki tə, bijɔŋ bi gbɔyiki i bɛiŋ, biɛiŋ bichi biə bi kaŋaki ŋga i bɛiŋ bi nəŋniki.

30 Ma kinchəsi ki mi wə yɛli wi kɔ Waiŋmi bi chusi i bɔɔli bɛiŋ. Kitumi kichi i nshwaiŋ wə bi ka yisi i nyufiki gwu bəh mindəm. Bəni bi ka yɛiŋ mi wə yɛli wi kɔ Waiŋmi si wi dzəki i bikwu wə i bɛiŋ bəh ŋga bəh kiŋkɔkni kimbum.

31 Jɔbi wə jəŋ bi nyaki ja yi ləkəli i bɛiŋ, wi ka bi chiŋsi bəchinda bu i bimbu bi mbi binaa i bɛiŋ, a bɔ dzə juŋni bəni bu bà wi kɔ wi sabibwili lɔ.

(Mak 13:28-31; Luk 21:29-33)

32 Mbɛiŋ lâni dzô gia i kpɛiŋ wi fidəiŋ wə. Jɔbi wə cha yiwɔ yisi i nyaki mwi, bwili bindzɛni, mbɛiŋ ka kiəki a nyum kwuni lɔ gwu.

33 Yi kɔ a liŋ i jɔbi wə mbɛiŋ bi yɛiŋki gia yələ yichi, mbɛiŋ ka kiəki a, wi si num dzə a i dzaka kifiəŋə wə.

34 Mih fukuki ŋkɔŋ i mbɛiŋ a, ŋgɔkɔ wi liə wələ bi tsə kaa kə maka gia yələ yichi num lɔ.

35 Bɔɔli bəh nshwaiŋ bi tsə kaa lə, ayakalə gia yiŋ kɔbi i bi lansi nəŋni.

Mi widəkɔ kɔkə wə wi kiəki chəkɔ biə Jisɔs bi fiəni dzəki
(Mak 13:32-37; Luk 17:26-30,34-36)

36 Mi widəkɔ kɔkə wə wi kiəki chəkɔ biwɔ nabə jɔbi wiwɔ. Na bəchinda bə Nyɔ bà i bɛiŋ bəh Waiŋ Nyɔ kiəki kə tə chəkɔ biwɔ. Akɔ a Nyɔ Ba wi mbɔŋ wə wi kiəki.

37 Asi yi nĭ kɔ i jɔbi wi Nɔa wə, lə yi bi numki i chəkɔ biə Mi wə yɛli wi kɔ Waiŋmi bi fiəni dzə.

38 A nĭ kɔ maka mwi buku baŋ mbi wələ wichi, bəni nĭ kɔ fibɔ dzi a dzini chu mu, ayaka bəkaŋa bəh bənyuku chiŋni i ndzɔ wi bəkaŋa wə, bəni nya bwa bà bɔ i ndzɔ wi bəkaŋa wə, i tsə buku i chəkɔ biə Nɔa nĭ liə i ŋgwuki mə,

39 bəni bəwɔ nəki kiə kə gia yə yi kaŋaki ni num, i tsə buku i jɔbi wə mwi nĭ buku jikə i mbi wələ wichi wə, kɔh nyə bəh bɔ bəchi. Akɔ ayaka si yi

bi numki i chəkə biə mi wə yɛli wi kə Waiŋmi bi fiəni dzəki.

40 Bənyuku bəfa bi numki i khə, bə bi dzə wimu ma wimu bi baaŋ.

41 Bəkaŋa bəfa bi gəkəki nyəə i nəkə bɛiŋ, ma bə bi dzə wimu ma wimu bi baaŋ.

42 Ayakadəiŋ, mbɛiŋ nûmki bəh ŋkɛiŋsi wi gwu kəm mbɛiŋ kiəki kə chəkə biə Bah bi fiəniki numki i dzə yɛiŋ.

43 Mbɛiŋ kíəki a, tikwili kabə kiəki jəbi wə ji kaŋaki i dzə nchəkə fəkə, ma wi ni təkniki, wi ma ni buku bee a wi dzə bwiŋ juŋ yi.

44 Yi kə a mbɛiŋ tə kaŋaki i nûmki bəh ŋkɛiŋsi wi gwu, kəm mi wə yɛli wi kə Waiŋmi bi dzəki i jəbi wə mbɛiŋ kwakaki kə.

Nlani kəm waiŋ wi nəm wi ŋkəŋ bəh wi ntəkə
(Luk 12:41-48)

45 Waiŋ wi nəm wə wi kə wi ŋkəŋ chu kaŋa mfi kə winaiŋ? Ntə akə wə tikwili wi nǐ jiə a wi təkniki bəh juŋ yi a jəbi wə jəbi ka kpɛiŋ, wi ni nyaki biɛiŋ bidzini i bwa bu bə nəm a?

46 Kinsaŋli kimbum bi numki i waiŋ wi nəm wə tikwili wi bi dzə yɛiŋki num wi fə nəm wi a liŋ asi wi si nəŋki.

47 Mih fukuki ŋkəŋ i mbɛiŋ a, tikwili wi bi yaksi wi a wi təkniki bəh biɛiŋ bi bichi.

48 Ayakalə, waiŋ wi nəm wiwə kabə num wi kaŋa nəni kichu, ka dza dzaka i gwu yi a, 'Tikwili wuŋ ni kəmsi fiəni dzə kə',

49 ka yisi i twɛiŋki bwa bə nəm bədəkə bà bəh bə nəmki, wi dzi a dzini chu mu bəh bəni bà bə məki mbih məni,

50 tikwili wi waiŋ wi nəm wiwə bi təkəli tumbuku i chəkə biə wi si kwakaki kə bəh i jəbi wə wi si kiəki kə.

51 Ayaka i jəbi wiwə wə wi bi nya ŋgəkə i waiŋ wi nəm wiwə, wi bi chiŋsi wi i tsə numki bəh mbaŋ wi bəni bà bə dzakaki chi fə chi, a num i di biə bəni bi dəki dzi jəŋ."

25

Ndi kəm kishu ki bəkaŋa bədəkə jwəfi

1 "I jəbi wiwə wə bə bi siniki ŋkuŋ bi bɛiŋ bəh kishu ki bəkaŋa bədəkə jwəfi bà bə nǐ dzə bimbaiŋsi bibə, buku tsə i wəkəliki mi wə wi dzə miŋkpaŋa wimfiaŋ.

2 Bə nǐ kə yakadəiŋ, bəte num biyuŋ, bəte fifi.

3 Yi num a, bà bə nǐ kə biyuŋ dzə bimbaiŋsi bibə nəki dzə kə miə midəkə,

4 ayakalə bà bə nǐ fifiki dzə bimbaiŋsi bibə, dzə tasi bəh miə midəkə i bənsəkə wə.

5 Si bə tsə ka wəkəliki mi wə wi dzə miŋkpaŋa wimfiaŋ , wi bə́ ndəmi i dzə, kinu ka yisi i jiŋki bə bəchi, bə ka gbə kinu.

6 Aka numki nchəkə kintəəŋ, bə wəkə si mi yəŋsiki lə, 'Lilili, mbɛiŋ tsɛ̂iŋ, mi wə wi dzə miŋkpaŋa wimfiaŋ bə wi lə ɔɔɔ. Mbɛiŋ bûku dzâ dzô wi ɔɔɔ.'

7 Ayaka kishu ki bəkaŋa bəwə bəchi ka dza bɛiŋ, yaksi naka bibə bi baiŋsini.

8 Bà bə nǐ kə biyuŋ ka dzaka i bà bə ni fifiki a, 'Mbɛiŋ nyâ buku bəh miə mimbɛiŋ midəkə, kəm bimbaiŋsi bi

buku si shi tsə lə.’ 9 Ayakalə, bəfifini bà ka chukuli a, ‘Miə mibuku məŋ dəkə i kpɛiŋ i bukumbɛiŋ bəchi. Mbɛiŋ tsô num i bəni bà bɔ taŋniki, mbɛiŋ tâŋ mimbɛiŋ.’

10 Asi bɔ nǐ tsə i taŋ, mi wiwɔ baaŋ dzə, bəkaŋa bà bɔ nǐ kɛiŋsi gwu, ka liə bəh wi i juŋ yi dzəni miŋkpaŋa, bə ka fah dzaka ki juŋ.

11 Si yəmaka nǐ tsə bədəkɔ bà bɔ ni tsə i taŋ mibɔ miə bɔŋ tsə dzəh, ka dzakaki a, ‘Tikwili tikwili, wêli dzaka ki juŋ ma buku liə.’

12 Ayakalə, wi chukuli i bɔ a, ‘Mih fukuki ŋkɔŋ i mbɛiŋ a, mih kiəki kə mbɛiŋ.’

13 Yi kɔ a, mbɛiŋ kêiŋsi gwu yimbɛiŋ, i wəkəliki, kəm mbɛiŋ kiəki kə chəkɔ, nabə jəbi wiwɔ.

Ndi kəm bwa bə nəm bətali (Luk 19:11-27)

14 I jəbi wiwɔ wə, yi bi numki aka mi wə wi nǐ tsəki nyani, wi bɔɔŋ bwa bu bə nəm ka nya jiə kpɔ wi i bɔ kaŋ.

15 Wi nya waiŋ wi wi nəm widəkɔ bəh biba bi kpɔ bite, nya widəkɔ bəh biba bifa, ka nya widəkɔ bəh kiba ki kpɔ kimu. Wi nǐ nyaki biəli asi ŋga bi mi kɔ. Si wi nya yakadəiŋ, ka tsə nnyani wi.

16 Waiŋ wi nəm wə wi nǐ dzɔ biba bi kpɔ bite ka tsə akisəkə ka fəki shi yɛiŋ, dzi mbee biba bite.

17 Ayaka wə wi nǐ dzɔ biba bifa ka fə tə shi yɛiŋ, dzi mbee biba bifa.

18 Ayakalə, waiŋ wi nəm wə wi nǐ dzɔ kiba kimu tsə mfih chum dzəŋə nyumi kpɔ wi tikwili wiwɔ yɛiŋ.

19 Tikwili wi bwa bə nəm bà wi nǐ tsə nyani yaka ka tsə baaŋ fɛiŋ i jəbi wi dəəŋ wə. Wi bɔɔŋ bwa bu bə nəm a bəh bɔ sîsi gia.

20 Waiŋ wi nəm wə wi nǐ dzɔ biba bi kpɔ bite ka dzə bəh biba jwəfi, ka dzaka i wi a, ‘Tikwili, wɔ nǐ nya mih biba bi kpɔ bite. Yêiŋ, mih nǐ baaŋ ka fəki shi bəh wi, kwati biba bidəkɔ bite i yɛiŋ bɛiŋ.’

21 Ayaka tikwili wiwɔ dzaka i wi a, ‘Wɔ fə bindzəŋ. Wɔ kɔ waiŋ wi nəm wi ndzəŋni, bəh wi ŋkɔŋ! Wɔ nǐ baaŋ ka kiə i təkni bəh fiɛŋ fi nchiŋ na bindzəŋ. Ayakadəiŋ, i liə mih ni jiə lə wɔ a wɔ təkniki num bəh biɛiŋ biduli. Lîə la i kintəəŋ kindzəŋni bi tikwili wa wə.’

22 Waiŋ wi nəm wə ŋ'wi kpɔ nǐ kɔ biba bifa dzə tə, ka dzaka i wi a, ‘Tikwili, wɔ nǐ nya mih biba bi kpɔ bifa. Yêiŋ, mih baaŋ ka fəki shi bəh wi, ka kwati biba bi kpɔ bidəkɔ bifa i yɛiŋ bɛiŋ.’

23 Ayaka tikwili wiwɔ dzaka i wi a, ‘Wɔ fə bindzəŋ. Wɔ kɔ waiŋ wi nəm wi ndzəŋni bəh wi ŋkɔŋ! Wɔ nǐ baaŋ ka kiə i təkni bəh fiɛŋ fi nchiŋ na bindzəŋ. Ayakadəiŋ, i liə mih ni jiə lə wɔ a wɔ təkniki num bəh biɛiŋ biduli. Lîə la i kintəəŋ kindzəŋni bi tikwili wa wə.’

24 Waiŋ wi nəm widəkɔ wə wi nǐ dzɔ kiba ki kpɔ kimu dzə tə, ka dzaka i wi a, ‘Tikwili, mih kiəki lə a wɔ kɔ mi wi ləkəli. Wɔ si kəh lə maka wɔ

gbɛli, juŋni gəŋ maka wə mu.
25 Ayakadəiŋ, mih nĭ baaŋ
ka lwaki, ka tsə nyumi kpɔ wa
wiwə i kuku. Tsɛiŋ, bə kpɔ wa
wiwə lə, kaŋa.'
26 Tikwili wi chukuli i wi a,
'Wɔ kɔ waiŋ wi nɔm wichu,
wə chu num bəh kiŋkpəŋ! Wɔ
nĭ kiəki yaka a mih si kɔh
lə maka mih gbɛli, juŋni gəŋ
maka mih mu.
27 Si wə nĭ kiəki yakadəiŋ a
fə nə, a wɔ ma tsə jiə kpɔ wuŋ i
juŋ yi kpɔ wə ka mih ni fiəni
dzə dzɔ kpɔ wuŋ bəh mbee i
yɛiŋ bɛiŋ.'
28 Si wi dzaka yakadəiŋ, ka
dzaka a bə dzô kiba ki kpɔ
kiwə i wi, bə nyâ i wə wi
kaŋaki biba bi kpɔ jwɔfi.
29 Mbɛiŋ kĭəki a, mi wə wi
kaŋaki bə ni kpɛiŋsiki lə ma wi
kaŋaki biduli. Ayakalə, mi wə
wi kaŋaki kə, na fi twɛsi fiə wi
kaŋaki bə bi dzɔ bwili lə fi i wi.
30 Si wi dzaka yakadəiŋ ka
dzaka a, 'Mbɛiŋ lôɔ bwĭli waiŋ
wi nɔm wi kilələ wiwə i biŋ bi
jisi wə, i di biə bəni bi dəki dzi
jəŋ.'

Nlani kɔm nsaka wi gəksini

31 A bi numki i jəbi wə mi
wə yɛli wi kɔ Waiŋmi bi fiəni
dzəki i mbum bi wə, wi bi
dzəki bəh bəchinda bə Nyɔ
bəchi, wi bi ka num i kiŋgbɔkɔ
ki kimbum wə.
32 Bitumi bichi biə bi kɔ fa
kuku bi juŋni lə i wi nshiŋ, wi
bi ka gaali bɔ asi mi wə wi si
tɔkni bəh shwáŋ si gaali bwili
shwáŋ i bíi kintəəŋ.
33 Wi bi jiə shwáŋ yiwə i
tsɛiŋ yi yiləkəli wə, wi jiə bíi i
tsɛiŋ yi yi kimiəkə wə.
34 Wi wə wi kɔ Ŋkuŋ ni ka
dzaka i bà bɔ kɔ i tsɛiŋ yi
yiləkəli wə a, 'Bəni bà Ba wuŋ
kɔ wi bɔiŋsi bɔ, mbɛiŋ dzô
kwâti di i ŋkuŋ biə wi nĭ kɛiŋsi
jiə i mbɛiŋ i yisi si bə nĭ maa
mbi,
35 kɔm dzɔŋ nĭ wɔɔki lə
mih, mbɛiŋ nya mih bəh fiɛŋ
fidzini. Kindəŋ nĭ wəmki lə
mih, mbɛiŋ nya mih bəh fiɛŋ
mih mu. Mih nĭ kɔ mi wi
dzəni, mbɛiŋ dzɔ mih.
36 Mih nĭ kɔ bəh chwɔŋ
kiyəə, ayaka mbɛiŋ lɔh mbuŋ
i mih wə. Mih ni gwɛiŋki lə
mbɛiŋ dzə bɔni i mih. Mih
nĭ kɔ i juŋ yi nsəŋ mə, ayaka
mbɛiŋ dzə bɔni i mih.'
37 Jɔbi wə wi ni dzaka
yakadəiŋ, bəni bə chəŋ bà ka
ni bikə i wi a, 'Bah, akɔ i jɔbi
winaiŋ wə buku nĭ dzə yɛiŋ
wɔ dzɔŋ wɔɔ wɔ, buku nya
wɔ bəh fiɛŋ wɔ dzi, nabə yə
a kindəŋ nĭ wɔɔmki wɔ, buku
nya wɔ bəh fiɛŋ wɔ mu a?
38 A nĭ kɔ i jɔbi winaiŋ wə
buku nĭ yɛiŋ wɔ, wɔ num mi
wi dzəni, buku dzɔ wɔ, nabə
yə a wɔ nĭ chu kɔ bəh chwɔŋ
kiyəə, buku lɔh mbuŋ i wɔ wə
a?
39 A nĭ kɔ jɔbi winaiŋ wə
buku nĭ yɛiŋ wɔ, wɔ gwɛiŋ
chu num i juŋ yi nsəŋ mə,
buku dzə jikə wɔ a?'
40 Ŋkuŋ wiwɔ ka ni chukuli i
bɔ a, 'Mih fukuki ŋkɔŋ i mbɛiŋ
a, si mbɛiŋ nĭ fə gia yələ, i na
winaiŋ mi winchiŋ i bwa bə
nih bəŋ bələ, yi kɔ a mbɛiŋ nĭ
fə num i mih.'
41 Ayakadəiŋ, wi ka bi
dzaka i bà bɔ kɔ i tsɛiŋ yi
yi kimiəkə wə a, 'Mbɛiŋ bà

mbɛiŋ kə num ləiŋ kwa mbɛiŋ, mbɛiŋ dzâ nyô i mih nshiŋ, mbɛiŋ tsô lîə i gbuku wə bə nǐ kɛiŋsi jiə i ŋkpɛli bəh bəchinda bu,

42 kəm dzəŋ nǐ wəəki lə mih, mbɛiŋ na nya mih bəh fiɛŋ i dzi. Kindəŋ nǐ wəmki lə mih, mbɛiŋ na nya mih bəh fiɛŋ i mu.

43 Mih nǐ kə mi wi dzəni, mbɛiŋ na dzə mih. Mih nǐ kə chwəŋ kiyəə, mbɛiŋ na ləh mbuŋ i mih wə. Mih nǐ gwɛiŋki lə, ayaka chu num i juŋ yi nsəŋ mə, mbɛiŋ na dzə i bəni mih.'

44 Bə tə bi ka bəŋ bikə i wi a, 'Bah, akə i jəbi winaiŋ wə buku nǐ yɛiŋ wə dzəŋ wəə wə, nabə a kindəŋ nǐ wəəmki wə, nabə a wə num mi wi dzəni, nabə a wə chu num chwəŋ kiyəə, nabə yə a wə gwɛiŋ, bəh yə a wə chu num i juŋ yi nsəŋ mə, buku na gamti wə a?'

45 Wi bi ka chukuli i bə a, 'Mih fukuki ŋkəŋ i mbɛiŋ a, si mbɛiŋ nǐ ka fə dəkə gia yələ, i na winaiŋ mi winchiŋ i bwa bə nih bəŋ bələ, yi kə a mbɛiŋ nǐ ka fə dəkə num i mih.'

46 Bəmaka bəni bi ka dza nyə tsə liə num i ŋgəkə wə wi bi tsə kaa kə. Ayakalə, bə chəŋ bə̀ tsə liə fibə num i nəni kə ki bi tsə kaa kə."

26

Bə nyani bəh kinyəni i Jisəs chɛiŋ
(Mak 14:1-2; Luk 22:1-2; Jən 11:45-53)

1 Jəbi wə Jisəs nǐ dzaka kaasi gia yələ yichi, ka dzaka i bwa bu bə mbaŋ a,

2 "Mbɛiŋ kîə a, a baaŋ a kaŋ yifa ka dzini bi Ntsədaŋ yisi, bə num i ni nya mi wə yɛli wi kə Waiŋmi i bəni kaŋ ma bə baŋŋ wi i kintasi wə."

3 A i jəbi wiwə wə, bətii mfə gia bəmbum bəh bəni bə̀ bə sakaki tumi tsə ka juŋni gwu yibə i ntəŋ wi Kayfas wə a num wi Kayfas wiwə fwu wi bətii mfə gia,

4 bə ka jiə kimfasi i ni wɛli kwa Jisəs, i wəə wi.

5 Si bə fasiki yakadəiŋ, ka dzaka a, "Bukumbɛiŋ ma môm i fə̂ gia yələ i jəbi wi Dzini wə, kəm bukumbɛiŋ ka məm yi, ma yi ni dzə bəh ŋgəkə i bəni kintəəŋ."

Miŋkpaŋa widəkə fiaŋsi Jisəs bəh fiaŋsi bi tsɛŋə yindzəŋni i Bɛtani
(Mak 14:3-9; Jən 12:1-8)

6 Jəbi wə Jisəs nǐ kə i kwili wi Bɛtani wə, i juŋ yi Samən wə mi wi kiŋkumi.

7 Jəbi wə bə nǐ shi num ka dziki, miŋkpaŋa widəkə liə dzə bəh finsəkə* fi fiaŋsi fidəkə num bə kɛiŋsi bi bəh təh, a num fi fiaŋsi bi tsɛŋə yindzəŋni, bi ləkə i kpə wə nalə, ka shuku i fwu wi Jisəs wə.

8 Bwa bə Jisəs bə mbaŋ nǐ yɛiŋ yakadəiŋ gia yiwə fə bə bəksi lə təə. Bə ka dzakayiki a, "Wi bəkəli fiaŋsi biələ lə kəm nə a?

* **26:7** Finsəkə fiələ kə num bə nǐ kɛiŋsiki bəh kitəh kə bə bəəŋki a, "alabaster".

9 Bə si kələ i taŋni fiaŋsi biələ
i kpɔ widuli wə, i nya kpɔ
wiwɔ i bəni bə kifuu."
10 Ayakalə, Jisɔs kiə
kiŋkwaka kibɔ, ka dzaka i
bɔ a, "Mbɛiŋ nyaki ŋgəkə i
miŋkpaŋa wələ kɔm nə? Wi
fə num gia yindzɔŋni i mih.
11 Mbɛiŋ kîəki a bəni bə ki-
fuu ni numki lə bəh mbɛiŋ
jɔbi wichi ayakalə, mih bi
numki kə bukumbɛiŋ i jɔbi
wichi wə.
12 Wi shuku fiaŋsi biələ i
gwu yiŋ wə lə, wi kɛiŋsi mih
num kɛiŋsini i nlɔə wə.
13 Mih fukuki ŋkɔŋ i mbɛiŋ
a, na faiŋ bə bi fukuki ntum
wi ndzɔŋni wələ i mbi wichi
wə, gia yələ miŋkpaŋa wələ fə,
bə bi fukuki yi, bə kwaka wi."

Judas taŋni Jisɔs
(Mak 14:3-9; Jɔn 12:1-8)

14 Mi widɔkɔ i mbaŋ wi bwa
bə Jisɔs wə, i bà wə jwɔfi ntsɔ
bəfa kintəəŋ, a num wə bə nǐ
bɔɔŋki a Judas Iskaliɔt nyə tsə
yɛiŋ bətii mfə gia bəmbum,
15 ka bikə i bɔ a, "Mih ka nya
Jisɔs i mbɛiŋ kaŋ, ma mbɛiŋ ni
nya nə i mih a?" Bɔ ka fa kpɔ
mbaŋtia num bə nǐ kɛiŋsi wi
bəh chwaka ki kpɔ kifukuli,
ka nya i wi.
16 I yisi jɔbi wiwɔ wə, wi ka
yisi i nəŋki dzəh yə wi ni nya
Jisɔs yɛiŋ i bɔ kaŋ.

Jisɔs bəh bwa bu bə mbaŋ
dzi Dzini bi Ntsədaŋ
(Mak 14:12-21; Luk 22:7-
13,21-23; Jɔn 13:21-30)

17 A dzə num i chɔkɔ bi nin-
shiŋ i Dzini bi Blɛd wə bə ka
jiə dəkə Dzɔŋɔ yɛiŋ, bwa bə
mbaŋ bə Jisɔs dzə yɛiŋ wi, ka
bikə i wi a, "Wɔ nəŋki a buku
tsə kɛiŋsi faiŋ di biə wɔ ni dzi
Dzini bi Ntsədaŋ yɛiŋ na?"
18 Wi chukuli i bɔ a, "Mbɛiŋ
tsâ i kwili kintəəŋ, mbɛiŋ ni
yɛiŋ lə nchiŋ mi widɔkɔ fɛiŋ,
mbɛiŋ dzâka i wi a, 'Mi wi
Lanini dzaka a, jɔbi wi ŋgaiŋ
kpɛiŋ lɔ. Ŋgaiŋ bəh bwa bu
bə mbaŋ kaŋaki i dzi Dzini bi
Ntsədaŋ i wi dzu.' "
19 Ayaka bwa bə mbaŋ bà
tsə fə asi Jisɔs si dzaka i bɔ, ka
kɛiŋsi biɛiŋ bidzini bi Dzini bi
Ntsədaŋ biwɔ fɛiŋ.
20 A dzə num i fijɔbi, wi
shinum bəh bwa bu bə mbaŋ
bà jwɔfi ntsɔ bəfa i dziki.
21 Jɔbi wə bɔ nǐ dziki, wi dza
dzaka i bɔ a, "Mih fukuki ŋkɔŋ
i mbɛiŋ a, mi widɔkɔ i mbɛiŋ
kintəəŋ ni taŋni lə mih."
22 Si wi dzaka yakadəiŋ,
bwa bu bə mbaŋ dza ka
numki a bəh nshɛiŋ nshɛiŋ,
yisi i bikəki a wimu wimu a,
"Akɔ num mih ma Bah?"
23 Wi chukuli i bɔ a, "Mi wə
wi ni taŋni mih akɔ wə wi ləkə
kaŋ i fwɔti wə buku wi.
24 Mi wə yɛli wi kɔ Waiŋmi
kaŋaki bi nyə asi bə nǐ nyaka
kɔm wi. Ayakalə, ŋgəkə wim-
bum kɔ i mi wə wi taŋni Mi
wə yɛli wi kɔ Waiŋmi. Yi nǐ
ndzɔŋki a bə ma bwɔ wəmaka
mi."
25 Judas wə wi ni kaŋaki i
taŋni Jisɔs bɔŋ bikə tə i wi a,
"Mi wi Lanini akɔ num mih
ma?" Jisɔs chukuli i wi a, "Wɔ
dzaka bəh dzaka ka."

Jisɔs bəh bwa bu bə mbaŋ
dzi nchiŋni
(Mak 14:22-26; Luk 22:14-
20; 1 Kəlɛn 11:23-25)

26 Asi bə nǐ dziki, Jisəs dza
dzə blɛd, nya kiyəŋni i Nyə,
gbɛyi nya i bwa bu bə mbaŋ
ka dzaka a, “Mbɛiŋ kô dzî, fa
kə gwu yiŋ.”
27 Wi dzə tə bwam, nya
kiyəŋni i Nyə ka nya bwam
wiwə i bə ka dzaka a, “Mbɛiŋ
bəchi mû.
28 Mələ kə mwa məŋŋ mə
Nyə dzi miŋkaiŋ bəh mə, mə
shukuki bukuki kəm bəni
bəduli, ka wi ni dalinya chu
bibə.
29 Mih fukuki i mbɛiŋ a,
mih ni chu mu kə mbi mi
kpɛiŋ wi lani wələ i yisi i
liə i tsə buku i chəkə biə
mih bi muki mə mimfiaŋ
bukumbɛiŋ i kintəəŋ ki ŋkuŋ
bi Ba wuŋ wə.”
30 Jəbi wə Jisəs bəh bwa bu
bə mbaŋ kaasi, bə yəəŋ njaŋ
wi kəksini, buku ka yaka tsə i
Ŋkwuŋ wi Kɛiŋ yi Ɔlif wə.

Jisəs dzaka a Bita bi nəiŋ lə ŋgaiŋ
(Mak 14:27-31; Luk 22:31-34; Jən 13:36-38)

31 Si Jisəs bəh bwa bu bə
mbaŋ nǐ tsəki, wi dzaka i bə a,
“Daiŋ nchəkə mbɛiŋ bəchi ni
fiəni gɛiŋ chu lə i jum wə kəm
gia yə yi ni num bəh mih. Yi
num asi bə nyaka a, Nyə dza-
kaki a, ‘Mih ni wəɔ lə ntəkni
shwáŋ, ma mbaŋ wi shwáŋ
yiwə ni gaali.’
32 Ayakalə, jəbi wə Nyə bi
bwili mih i kpi wə, mih bi tsə i
mbɛiŋ nshiŋ i Galili.”
33 Bita ka dzaka lə mfih i wi
a, “Kəŋ bəni bəchi ni gɛiŋ fiəni
chu i jum wə kəm gia yə yi ni
num bəh wə, mih kəkə ni lansi
gɛiŋ chu i jum wə.”
34 Jisəs fiəni chukuli i wi a,
“Mih fukuki ŋkəŋ i wə a daiŋ
nchəkə, ka kwəkə ni təŋki,
num wə nəiŋ lə mih kiŋkani
kitali.”
35 Bita dzaka i wi a, “Kəŋ
mih ni numki i kpi bəh wə,
mih kəkə ni lansi nəiŋ wə.”
Si wi dzaka yakadəiŋ, bwa bə
mbaŋ bə Jisəs bədəkə bà bəchi
bəŋ dzaka ayaka tə.

Jisəs tsa i Gɛsɛmane
(Mak 14:32-42; Luk 22:39-46)

36 Jisəs bəh bwa bu bə
mbaŋ tsə liə i khə wi kɛiŋ yi
mintam midəkə wə, bə bəɔŋ
a Gɛsɛmane, Jisəs dzaka i
bwa bu bə mbaŋ a, “Mbɛiŋ
shînumyi fa mih kini tsə tsa.”
37 Wi dzə Bita bəh bwa bə
Sɛbide bəfa, bəh bə ka tsə.
Wi yisi i numki bəh nshɛiŋ
nshɛiŋ, shəm yi fumsi wi.
38 Wi ka dzaka i bə a, “Shəm
yiŋ kə a bəh nshɛiŋ nshɛiŋ
nalə na ka mih kpi num kpini.
Mbɛiŋ bâaŋ a fa bukumbɛiŋ
wôkəliki.”
39 Si wi dzaka yakadəiŋ, ka
kini tsə i ninshiŋ, gbə tum
kwusi shi bi i kuku ka bá tsa
a, “Ba wuŋ, dzəh kabə nûm yə
wə kə i fə ka bwam wi ŋgəkə
wələ tsə mih a mih ma mu,
wə fô. Ayakalə, ma fô si mih
nəŋki. Fô yi num asi wə nəŋki.”
40 Wi fiəni dzə buku i bə wə,
ka ti bə nə wə. Wi bikə i Bita a,
“Yaka mbɛiŋ kəkə i num bɛiŋ
bəh mih i tsə buku i mbiəŋə
wimu wə a?
41 Mbɛiŋ tsôŋəki, mbɛiŋ tsâ
a kiə kiməmsi ki dzə kə i
mbɛiŋ wə. Yi kə ŋkəŋ a shəm
kəŋki lə, ayakalə nyam yi gwu
bəhyi.”

42 Wi fiəni tsə fɛiŋ i kiŋkani
kifa wə ka tsa a, “Ba wuŋ, aka
bə́ num a bwam wələ kɔkə i tsə
maka mih mu wi, wɔ fə̂ asi wɔ
nəŋki.”
43 Si wi ni fiəni dzə, ka chu
ti bwa bu bə mbaŋ nɔ wə kɔm
kinu nǐ kɔ i dzəkəh yibɔ wə
nalə.
44 Wi fiəni bee bɔ ka tsə i
tsaki i kiŋkani kitali wə, wi tsa,
dzaka num a gia yə wi si kɔ wi
dzaka lɔ yi.
45 Wi chu fiəni dzə i bwa bu
bə mbaŋ dzaka i bɔ a, “Mbɛiŋ
kɛiŋki mbɛiŋ nɔ waka fimbɛiŋ
na? Mbɛiŋ tsə̂iŋ, jəbi kpɛiŋ
lɔ. Bə taŋni lɔ mi wə yɛli wi
kɔ Waiŋmi i kaŋ yi bəni bəchu
wə.
46 Mbɛiŋ dzâ bɛiŋ
bukumbɛiŋ tsə̂ki. Mbɛiŋ
tsə̂iŋ, mi wə wi taŋni mih bə
wi yaka wi dzəki.”

Bə kwa Jisɔs
(Mak 14:43-50; Luk 22:47-
53; Jən 18:3-12)

47 Asi Jisɔs nǐ kɛiŋki wi
dzaka, Judas wə wi nǐ kɔ mi i
mbaŋ wi bwa bə Jisɔs bə̀ jwəfi
ntsɔ bəfa dzə tumbuku. Wi
nǐ dzəki bəh mbaŋ wi bəni
bəduli, bɔ kaŋa bənywɔ bəh
bibɔkɔ, num a faaŋ bətii mfə
gia bəmbum bəh bəni bə̀ bɔ
sakaki tumi.
48 A nǐ kɔ num mi wə
wi taŋni Jisɔs, tsə kɛiŋsi lɔ
kinchəsi bəh bəni bəwɔ ka
dzaka a, “Mi wə mih ni bɔni
mih maŋni yaŋyi, akɔ wi
mbɛiŋ ni kwâ.”
49 Si bəh bɔ ni dzə, wi chəm
tsə a chəŋ i Jisɔs wə ka bɔni
i wi, “Mih bɔniki i wɔ Mi
Lanini.” Si wi bɔni yakadəiŋ,
ka maŋni wi bə́ yaŋyi wi.
50 Jisɔs ka dzaka i wi a,
“Nsɛiŋ wuŋ, fə̂ a gia yə wɔ dzə
i fə.”† Ayaka bəni bəwɔ ka tsə
kwa Jisɔs, kaŋa wi.
51 Yi num a mi widəkɔ wə wi
nǐ kɔ bɔ bəh Jisɔs ka guku baa
nywɔ wi jum ka gba chwiŋ
təiŋ kintuni ki mfa wi fwu wi
bətii mfə gia.
52 Jisɔs dzaka i mi wiwɔ a,
“Fǐəni lə̂kə nywɔ wa i di biə
wi si kɔ. Na ndə wə wi dzasi
nywɔ i bɛiŋ wi kǐəki a, wi bi
kpiki i nywɔ wə.
53 Wɔ kwakaki a mih kɔkə
i bɔɔŋ Ba wuŋ a wi chiŋsi
bəchinda bu bənchuku bɔ
tsə bəmbaŋ jwəfi ntsɔ bəfa
akisəkə a?
54 Ayakalə, mih ka fə
yakadəiŋ, ma yi ni nyani dəiŋ
ka yi dzə kpɛiŋ asi bə nyaka
i Kiŋwakti ki Nyɔ wə a, a yi
kaŋaki i bi num a?”
55 I fɛiŋ wə, Jisɔs ka bikə
i mbaŋ wiwɔ a, “Mbɛiŋ dzə
i kwa mih, ka dzəki bəh
bənywɔ bəh bibɔkɔ ka mbɛiŋ
dzəki i kwa num ji a? Mih
nǐ shi kɔ bəh mbɛiŋ chɔksi
chɔksi i juŋ yi fəni yi gia mə
lani bəni mbɛiŋ kwa kə mih
kɔm nə la?
56 Ayakalə, gia yələ yichi
num i fə a yi dzə kpɛiŋ asi bəni
bə ntum bə Nyɔ nǐ nyaka.”
Bwa bə Jisɔs bə mbaŋ bəchi ka
lətɔkɔ wi fɛiŋ, yɔkɔ gɛiŋ.

Jisɔs numbɛiŋ i juŋ yi nsaka
wə
(Mak 14:53-65; Luk 22:54-
55,63-71; Jən 18:13-14,19-24)

† **26:50** Yudəkɔ a, “Nsɛiŋ wuŋ, wɔ dzə i fə nə?”

57 Bəni bà bɔ nǐ kwa Jisɔs ka
dzɔ tsə bəh wi i Kayfas dzu
fwu wi bətii mfə gia. A nǐ
kɔ num bəni bà bɔ nǐ laniki
bənchi bə Nyɔ bəh bà bɔ nǐ
sakaki tumi nǐ juŋni.
58 Bɔ nǐ tsəki bəh Jisɔs Bita
biəli i jum wə i dzəh yi dəəŋ.
Wi ka tsə buku na i fitɔkɔ wi
fwu wi bətii mfə gia wə, ka
liə tsə num bəh bəni bà bɔ nǐ
tɔkniki bəh di biwɔ, wi tsɛiŋ, i
yɛiŋ si yi ni nyani num.
59 Bətii mfə gia bəmbum
bəh bəni bəchi bà bɔ nǐ sakaki
bənsaka ka nəŋki gia yi ntəkə
yə bɔ kɔ i jiə i Jisɔs fuŋ ka bɔ ni
wɔɔ wi.
60 Ayakalə, bɔ nəki kwati kə
gia yidɔkɔ, na ayaka si bəni
bəduli ni bukuki dzəki i nin-
shiŋ beeŋ nsaka bəntəkə. Gia
yiwɔ nyani lə, i kiŋgɔksi wə
bəni bədɔkɔ bəfa buku dzə
num i ninshiŋ,
61 ka dzakaki a, “Mbwə wələ
nǐ dzaka a, ŋgaiŋ kɔlə i shakyi
juŋ yi fəni yi gia yi Nyɔ i fiəni
maa yi i kaŋ yitali wə.”
62 Fwu wi bətii mfə gia
wiwɔ ka dza bɛiŋ bikə i Jisɔs a,
“Yaka wɔ kaŋaki kə gia yidɔkɔ
i chukuli a? Wɔ wɔkɔ alə gia
yə bəni bələ dzakaki i wɔ wə
a?”
63 Jisɔs kpichumi məŋ. Fwu
wi bətii mfə gia wiwɔ fiəni
dzaka i wi a, “I yɛli wi Nyɔ
wə wi kaŋaki nɔni, wɔ fa kabə
num Kimbwili wə Nyɔ nǐ
kaka, wə Waiŋ Nyɔ, fûku i
buku.”
64 Jisɔs chukuli a, “Yi kɔ
asi wɔ dzaka. Ayakalə, mih
fukuki i mbɛiŋ a, jɔbi wələ
ni tsə mbɛiŋ ni yɛiŋ lə mi wə
yɛli wi kɔ Waiŋmi, num wi
shinum i tsɛiŋ yiləkəli yi Mi
wə wi kaŋaki ŋga, mbɛiŋ bi
chu yɛiŋ si wi dzəki i bikwu
wə i bɛiŋ.”
65 Fwu wi bətii mfə gia
wə wɔkɔ yakadəiŋ, ka taŋyi
bəmbuŋ i gwu yi wə, dzaka
a, “Wi dzɔki di bi Nyɔ.
Bukumbɛiŋ nəŋki a mi widɔkɔ
chu dzə dzaka gia yidɔkɔ a?
Mbɛiŋ wɔkɔ lɔ si wi dzɔki di bi
Nyɔ.
66 Mbɛiŋ kwakaki a nə?” Bɔ
chukuli a, “Akɔ mi wə bə kaŋa
i wɔ̂ɔ wi num wɔɔni.”
67 Bɔ yisi i chuhyiki
mindzəŋ i shi bi wə chɔkɔ
twɛiŋ wi bəh biŋkɔɔ, bədɔkɔ
twɛiŋ bəh kaŋ, dzakaki i wi a,
68 “Wɔ wə wɔ kɔ Mbwili wə
Nyɔ nǐ kaka, fûku la ntum wi
Nyɔ wa wə i liə. Kaŋsi i buku
mi wə wi twɛiŋ wɔ.”

Bita nəiŋ Jisɔs
(Mak 14:66-72; Luk 22:56-62; Jɔn 18:15-18,25-27)

69 A nǐ kɔ Bita num i kuku
i biŋ i fitɔkɔ. Waiŋ kpaŋni
widɔkɔ wə wi nǐ nɔmki fɛiŋ,
dzə kɔmsi i wi kpəŋ ka dzaka
i wi a, “Wɔ tə si kɔ mbɛiŋ Jisɔs
wi Galili.”
70 Ayakalə, Bita nəiŋ i bəni
bəchi nshiŋ ka dzaka a, “Mih
kiəki kə gia yə wɔ dzakaki.”
71 Bita ka buku tsə ka
numki bɛiŋ i dzaka ki mbaiŋ
wə. Waiŋkpaŋni widɔkɔ wə wi
nǐ nɔmki tə fɛiŋ, yɛiŋ wi, ka
dzaka i bəni bà bɔ nǐ numyi i
bɛiŋ fɛiŋ a “Mi wələ si kɔlə bəh
Jisɔs wi Nasali.”
72 Bita chu nəiŋ ka kaiŋ,
dzaka a, “Mih kǐəki kə mi
wiwɔ.”

73 I jəbi wi twɛsi wə, bəni bè
bə nĩ numyi kəmsi tsə i Bita
wə ka dzaka i wi a, “I yi ŋkəŋ
wə, wə kə tə mi wibə, kəm
ndzaka wa tsəki aka wibə.”
74 Ayaka Bita ka kaiŋ, bəəŋ
num ləiŋ i fwu wi wə dzaka
a, “Mih kiəki kə mi wələ.”
Akisəkə kwəkə ka təŋ.
75 Bita kwaka ndzaka wə
Jisəs si dzaka i wi a, “Ka kwəkə
ni nəŋki i təŋki, num wə nəiŋ
lə mih kiŋkani kitali.” Wi nyə
fɛiŋ buku tsə i biŋ, ka də nalə.

27

Judas shiəŋ
(Mak 15:1; Luk 23:1-2; Jən 18:28-32)

1 Asi chəkə nĩ wəəki dzəki,
bətii mfə gia bəmbum bəh
bəni bè bə sakaki tumi, num
jiə ja kəm Jisəs, i wəə wi.
2 Bə ka kaŋa wi, dzə tsə nya
i kaŋ yi Baylɛ wə mi wi nsaka
i kimbu kiwə wə.
3 Jəbi wə Judas wə wi nĩ
taŋni Jisəs nĩ yɛiŋ a bə təiŋ a
bə ki wəəki lə Jisəs, wi bá təm,
dzə kpə wə mbaŋtia fiəni tsə
nya i bətii mfə gia bəmbum
bəh bəni bè bə sakaki tumi.
4 Wi tsə, dzaka i bə a, “Mih
fə chu i taŋni mi wi kaŋa kə
ŋgəkə widəkə.” Bə chukuli i wi
a, “Yəmaka kaŋaki nə i fə bəh
buku? A kiəki wə yəmaka.”
5 Judas waŋ kpə wiwə i
kuku i juŋ yi fəni yi gia wə, ka
buku tsə shiəŋ.
6 Bətii mfə gia bəmbum
fwəkyi kpə wiwə dzaka a,
“Wələ kə kpə wi mwa, nchi
bumki kə a bə ji̋lə wələ kpə i
kiba ki juŋ yi fəni yi gia mə.”
7 Bə num jiə ja, tsə taŋ di i
mi wə wi nĩ mwəmki mish-
wali bəh wi a bə ni ləəki bəni
bədzəni fɛiŋ.
8 Akə gia yə bə bəəŋki di
biwə i dzə buku bidaiŋ a, “Di
bi Mwa.”
9 Yi nĩ num yaka ka gia yə
mi wi ntum wi Nyə wə Jɛlimia
nĩ dzaka, ka yi dzə kpɛiŋ si
wi nĩ dzaka a, “Bə nĩ dzə kpə
mbaŋtia num kpə wə bwa bə
Islae nĩ sisi i dzə i fwu wi wə,
10 taŋ di yɛiŋ i mi wə wi nĩ
mwəmki mishwali bəh wi, asi
Bah Nyə nĩ dzaka i mih.”

Jisəs numbɛiŋ i Baylɛ nshiŋ
mi wi nsaka wi Ŋkali wi Lum
(Mak 15:2-5; Luk 23:3-5; Jən 18:33-38)

11 Si Jisəs nĩ numbɛiŋ i Baylɛ
mi wi nsaka nshiŋ, Baylɛ bikə
i wi a “Akə wə Ŋkuŋ wi Bəju
wə a?” Jisəs chukuli a, “Yi kə
asi wə dzaka.”
12 Ayakalə, bətii mfə gia
bəmbum bəh bəni bè bə nĩ
sakaki tumi kiwə yisi i jiəki
gia i wi fuŋ, wi na chu chukuli
gia yidəkə.
13 Baylɛ ka bikə i wi a, “Wə
wəkəki alə ŋkaiŋni wi gia yə bə
dzakaki kəm wə a?”
14 Ayakalə, Jisəs na chukuli
na gia yimu i wi kəm yə bə nĩ
jiəki i wi fuŋ. Mi wi sakani
wiwə tsɛiŋ lə dzaka wəm wi
nalə.
(Mak 15:6-15; Luk 23:13-25; Jən 18:39-19:16)
15 A nĩ dzəki numki i jəbi
wi dzini bi Ntsədaŋ wə, mi wi
sakani bwili mi wimu i juŋ yi
nsəŋ mə, wə bəni kəŋki a wi
bwi̋li.
16 A nĩ kə i jəbi wiwə wə, mi
widəkə num i juŋ yi nsəŋ mə,

bə kiə nalə a wi nǐ fəki lə chu, yɛli wi num a Balabas.

17 Jəbi wə bəni nǐ junni, Baylɛ bikə i bɔ a, “Mbɛiŋ kɔŋki a mih bwili num ndə i juŋ yi nsəŋ mə a? Mbɛiŋ kɔŋki a mih bwili yatɔkɔ num Balabas, ma Jisɔs wə bə bɔɔŋki a Kimbwili wə Nyɔ nǐ kaka a?”

18 Wi nǐ bikəki yaka kɔm wi nǐ kiəki lə a bɔ nǐ nya Jisɔs i wi, kɔm kindɔŋ nǐ finiki lə bɔ bəh wi.

19 I chu kpɛiŋ i yi wə, a nǐ kɔ jəbi wə wi nǐ shinum i di biə bə si num i saka bənsaka, kpə wi faaŋ ntum i wi, dzaka a, “Kiə wɔ ki fə̂ kə gia yidɔkɔ bəh mi wə. Akɔ mi wi chəŋ. Mih dzakaki lə kɔm ndəmsi si fumsi mih daiŋ nchɔkɔ nalə kɔm wi.”

20 Si Baylɛ bikə yakadəiŋ, bətii mfə gia bəmbum bəh bəni bə̀ bɔ sakaki tumi nyini bəni a bɔ dzaka a wi bwîli yatɔkɔ num Balabas, ma bə kâasi bəh Jisɔs.

21 Mi wi sakani chu dza bikə i bɔ a, “Mi wə mbɛiŋ kɔŋki a mih bwili yatɔkɔ i bəni bəfa bələ kintəəŋ kɔ winaiŋ?” Bɔ chukuli a, “Balabas.”

22 Baylɛ chu bikə i bɔ a, “Mih ka bwili yatɔkɔ yakadəiŋ i liə, mih ni fə dəiŋ bəh Jisɔs wə bə bɔɔŋki a Klistus a?” Bɔ bəchi dzaka a, “Bə bâŋŋ wi num bâŋŋni i kintasi wə.”

23 Wi fiəni bikə a, “Bə bâŋŋ wi kɔm nə a? Gia yichu yə wi fə kɔ nə a?” Ayakalə, bɔ chu wili tsə a ninshiŋ lɔ a, “Bə bâŋŋ wi i kintasi wə.”

24 Jəbi wə Baylɛ nǐ yɛiŋ a dzəh kɔkə, ka ŋgaiŋ kaasi gia yələ, dzaka yiŋni dza lɔ dzani. Wi dzɔ mwi, wɔkɔ kaŋ yi yɛiŋ i mbaŋ wi bəni nshiŋ dzaka a, “Kaŋ yiŋ kɔkə i kpi yi mi wələ wə. A kiəki mbɛiŋ i yi wə.”

25 Bəni bəchi chukuli i wi a, “Aaŋ, bêe ma mwa mi nûmki i kifwu kibuku wə bəh i bwa bəbuku wə.”

26 Baylɛ ka bwili yatɔkɔ Balabas asi bɔ nǐ kɔŋki, ka nya Jisɔs a bə twêiŋ bə tsə̂ bâŋŋ i kintasi wə.

Bəni bə jum bə́ nyiksiki Jisɔs (Mak 15:16-20; Jən 19:2-3)

27 Bəni bə jum bə mi wi sakani ka dzɔ Jisɔs liə bəh wi i ntɔŋ wə bə nǐ bɔɔŋki a Blitɔlium, ka juŋni kiŋka ki mbaŋ wi bəni bə jum bəchi bɔ fiəli baŋ wi.

28 Bɔ baayi bəmbuŋ bu, dzɔ mbuŋ wi bəŋkuŋ wi bɔkɔli tum i wi wə.

29 Ka bwaŋ kifɔ ki bəŋkuŋ ki num bə kɛiŋsi bəh bəbwaŋyi, bwaŋ i wi fuŋ, ka nya mbəŋ i tsɛiŋ yi yiləkəli wə a, akɔ mbeŋ wi bəŋkuŋ. Bɔ dzə ŋgwuŋyi i wi nshiŋ nyiksi wi dzakayi a, “Mbɛɛ jum yibɔkəli! Ŋkuŋ wi Bəju!”

30 Si bɔ nǐ fə yakadəiŋ, ka chuhyiki mindzəŋ i gwu yi wə, dzɔ mbəŋ wə ka twɛiŋki wi yɛiŋ i fuŋ.

31 Jəbi wə bɔ nǐ nyiksi kaasi yakadəiŋ, babwili mbuŋ wi ŋkuŋ wə i gwu yi wə, ləh num bəmbuŋ bu i gwu yi wə, ka dzɔ tsə bəh wi i baŋŋ i kintasi wə.

Bə baŋŋ Jisɔs i kintasi wə (Mak 15:21-32; Luk 23:26-43; Jən 19:17-27)

32 Si bə nǐ tsəki, bə dzə buku
i mi wi Sɛlin widəkɔ, yɛli wi
num a Samən. Bə kaŋyi mi
wiwɔ wi giŋ kintasi ki Jisɔs.
33 Jəbi wə bɔ nǐ tsəki bɔ tsə
buku i di bidəkɔ wə, bə bɔɔŋ
a Gəlgəta, (Yɛli wələ kɔ a Di bi
Ŋkuŋu Kifwu),
34 bɔ ka nya mbih i wi num
bɔ chwali bəh biəə yi ləli jiə a
wi mû. Ayakalə, si wi məm,
wi nəiŋma i mu.
35 Bɔ ka baŋŋ wi i kintasi
wə, dzɔ bəmbuŋ bu tum kaaŋ
yɛiŋ i gaa a bɔ bɔ.
36 Si bɔ fə yakadəiŋ ka
shinum fɛiŋ ka chəniki wi.
37 Bɔ nyaka kiŋwakti kə ki
nǐ chusiki gia yə yi fə ka bɔ
baŋŋ wi i kintasi wə, ka baŋyi
i kintasi wə i fwu wi bɛiŋ yi
num a, "Wələ kɔ Jisɔs, Ŋkuŋ wi
Bəju."
38 Bɔ baŋŋ tə bəji bəfa i kin-
tasi wə bɔ bəh Jisɔs, widəkɔ i
tsɛiŋ yiləkəli wə, widəkɔ i tsɛiŋ
yi yi kimiəkə wə. 39 Bəni ka
tsəki daŋsiki yɛiŋ Jisɔs nəŋni
fwu, bəkəli wi bəh ntɔyi,
40 dzakayi a, "Wɔ wələ wɔ
nǐ kɔ i shakyi juŋ yi fəni yi
gia i fiəni maa i kaŋ yitali wə,
gâmti gwu ya! Wɔ kabə num
Waiŋ Nyɔ, shi dzə i kintasi
kiwɔ wə."
41 Bətii mfə gia bəmbum
bəh bəni bà bɔ nǐ laniki bənchi
bəh bəni bà bɔ sakaki tumi ka
nyiksiki tə wi dzakayi a,
42 "Wi nǐ gamtiki bəni
bədəkɔ i liə wi kɔkə i gamti
gwu yi. Ntə wi kɔ Ŋkuŋ wi
bəni bə Islae. Wi shî la i
kintasi kiwɔ wə i liə ma buku
ka ni bum wi.
43 Wi ni jiə fwu wi i Nyɔ
wə. Nyɔ wiwɔ kabə kɔŋ wi,
ma wi gamti la wi i liə si wi ni
dzakaki a ŋgaiŋ kɔ Waiŋ Nyɔ."
44 Bəji bà bə nǐ baŋŋ bɔ bəh
Jisɔs i kintasi wə, təyi wi bəh
bəntəyi tə.

Kpi yi Jisɔs
(Mak 15:33-41; Luk 23:44-
49; Jən 19:28-30)

45 A dzə num nshichuŋ biŋ
ji, tumi kichi ji i tsə buku i
mbiəŋə mitali wə nshi.
46 A dzə num ka mbiəŋə mi-
tali, Jisɔs dza wam bəh ŋga a,
"Ɛli, Ɛli, lama sabaktani." Yi
num a, "Nyɔ wuŋ, Nyɔ wuŋ,
wɔ lətəkɔ mih lə kɔm nə?"
47 Bəni bədəkɔ bà bɔ nǐ num
kɔmsi fɛiŋ wəkɔ, ka dzaka a,
"Mi wiwɔ bɔɔŋki Ɛlaja."
48 Mi widəkɔ i bɔ kintəəŋ
ka yɔkɔ akisəkə tsə dzɔ kun-
cha, juli i mbih migbaŋlini
mə, bwaŋ i mbəŋ wə, ka sɔkɔ
tsə a wi mu.
49 Ayakalə, bəni bədəkɔ
dzaka a, "Bə wôkəli yêiŋ a
yuwidəkɔ Ɛlaja kɔlə i dzə
gamti wi!"
50 Jisɔs ka chu wam bəh ŋga
nya kiŋ'waka ki i Nyɔ kaŋ.
51 Yi dzə num a, mbuŋ wə
bə nǐ təiŋni juŋ yi fəni yi gia
yɛiŋ i fintəŋ, yisi i bɛiŋ taŋa shi
buku i kuku i bimbu bifa wə.
Nshwaiŋ nəŋni, biaŋa bakayi,
52 júm tə wɛli gwu, bəni
bəduli bà bɔ nǐ kɔ bə Nyɔ num
bɔ nǐ kɔ bɔ kpiyi lɔ fiəni dza i
kpi wə.
53 Jəbi wə Jisɔs nǐ dza i kpi
wə, bəni bəwɔ nyə tsə i kwili
wi baiŋni wə Jɛlusalɛm, bəni
bəduli yɛiŋ i bɔ wə.
54 Tikwili wi bəni bə jum wə
bəh bəni bà bɔ nǐ kɔ fɛiŋ chəni

Jisəs, yɛiŋ si nshwaiŋ nəŋniki bəh gia yichi yə yi nĭ dzəki di, ndzaŋ kwa bə na bəh ŋga. Bə ka dzaka a, “I yi ŋkəŋ wə mi wələ nĭ kə Waiŋ Nyə.”

55 Bəkaŋa bəduli nĭ kələ tə fɛiŋ i dzəh yi dəəŋ bə tsɛiŋ. Bəkaŋa bələ kə bà bə nĭ buku i Galili biəli Jisəs gamti wi.

56 I mbaŋ wibə wə nĭ kə Meli Magdalen bəh Meli wə nih Jɛm bəh Yəsɛf, bəh nih bwa bə Sɛbide.

Bə ləə Jisəs
(Mak 15:42-47; Luk 23:50-56; Jən 19:38-42)

57 A dzə num i fijəbi, tii kpə widəkə a num mi wi Alimatia dzə, yɛli wi num a Yəsɛf. Wi tə nĭ kə mi widəkə i mbaŋ wi Jisəs wə.

58 Wi tsə yɛiŋ Baylɛ tsa a wi nyâ wini wi Jisəs ka ŋgaiŋ tsə ləə. Baylɛ ka dzaka a bə tsâ dzô nyâ i wi.

59 Yəsɛf dzə wini wiwə ka kii i mbuŋ wi bainŋni wə,

60 ka tsə jiə i jum yi wə, yi kɛiŋ a yimfiaŋ, num wi nĭ tə jum yiwə i biaŋa mə, wi ka biŋsi təh wimbum ka baŋ dzaka ki jum kiwə yɛiŋ, ka nyə.

61 Meli Magdalen bəh Meli widəkə wə nĭ kə fɛiŋ, num bə shinum i tsɛiŋ daŋsi jum yiwə.

Bə ka chəniki jum yi Jisəs

62 Chəkə buku wəə, num chəkə biə bə si sisiki gia yi bimbam bibə yɛiŋ bi tsə, bətii mfə gia bəmbum bəh Bəfalasi tsə yɛiŋ Baylɛ,

63 dzaka i wi a, “Tikwili, buku kwakaki gia yə mi wi ntəkə wələ nĭ dzakaki jəbi wə wi nĭ kɛiŋki wiwəm. Wi nĭ dzakaki a, a bi numki i kaŋ yitali wə, ma ŋgaiŋ bi fiəni dza i kpi wə.

64 Si yi kə yakadəiŋ, dzâka a bəni bûku tsô chôniki jum yiwə i tsô bûku i kaŋ yitali wə, kəm buku lwaki a bwa bu bə mbaŋ kələ ni wɛɛli tsə chwə wini wi i nyə bəh wi, ka bə fukuki i bəni a, ‘Wi dza i kpi wə.’ Bə ka fə yakadəiŋ, ma ntəkə biələ i liə ni gumi tsə bi ninshiŋ biə.”

65 Baylɛ dzaka i bə a, “Mbɛiŋ dzô bəni bə jum ma mbɛiŋ bə tsô, mbɛiŋ dzâka bə chôniki jum yiwə bindzəŋ asi mbɛiŋ si kə i chəniki.”

66 Ayakadəiŋ, bə ka tsə kɛiŋsi baŋ dzaka ki jum kiwə, ka fə kinchəsi* i təh wə bə nĭ baŋ dzaka ki jum kiwə yɛiŋ, ka jiə bəni bə jum i chəniki.

28

Jisəs dza i kpi wə
(Mak 16:1-10; Luk 24:1-12; Jən 20:1-10)

1 Asi chəkə bimbam nĭ tsə, chəkə wəə dzə, i buku nya i chəkə bi ninshiŋ wə i shi wə, Meli Magdalen bəh Meli widəkə wə tsə i tsɛiŋ jum.

2 Yi num a, nshwaiŋ nĭ dza nəŋni bəh ŋga, kəm chinda wi Bah nĭ shi dzə bɛiŋ biŋsi təh wimbum wə bə nĭ baŋ dzaka kijum kiwə yɛiŋ ka shinum i yɛiŋ bɛiŋ.

3 Chinda wiwə nĭ kə shi bi mwaŋyi aka dzaŋ yi mwaŋyini, bəmbuŋ bu fuku lə buuu.

* **27:66** Kinchəsi kələ nĭ kə i fə a mi widəkə ki tsə kə fɛiŋ.

4 Bəni bà bɔ nǐ chəniki jum
yiwɔ yɛiŋ wi, lwa na bəh
ŋga, nyumyi lə kəkəkə, gbɔyi i
kuku nɔyi aka bi kpili bəni.
5 Chinda wi Nyɔ wiwɔ
dzaka i bəkaŋa bəwɔ a,
“Mbɛiŋ ma lwâki. Mih kiəki
lə a mbɛiŋ nəŋki Jisɔs wə bə ni
baŋŋ i kintasi wə.
6 Wi fa kɔkə, wi dza lɔ i kpi
wə asi wi nǐ dzaka. Mbɛiŋ dzê
yêiŋ di biə wi ni nɔ yɛiŋ.
7 Mbɛiŋ tsê fûku wakali i
bwa bu bə mbaŋ a wi dza
lɔ i kpi wə, wi tsəki i mbɛiŋ
nshiŋ i Galili. Mbɛiŋ ni yɛiŋ lə
wi fɛiŋ. Mbɛiŋ wôkɔli, mbɛiŋ
wɔkɔ lɔ si mih fuku i mbɛiŋ.”
8 Ayakadəiŋ, bəkaŋa bà ka
kɔmsi dza nyə i jum yiwɔ bɛiŋ
bəh nlwa, ayakalə bɔ num tə
bəh kinsaŋli nalə, ka yɔkɔ tsə i
fuku i bwa bə Jisɔs bə mbaŋ.
9 Si bɔ nǐ tsəki, yi dza num a
bɔ nǐ baŋsi bəh Jisɔs, wi dzaka
i bɔ a, “Mih bɔniki mbɛiŋ.” Bɔ
ka dzə kɔmsi i wi wə, ka gbɔ ka
bwam gvu yi, ka kɔksi wi.
10 Jisɔs dzaka i bɔ a, “Mbɛiŋ
ma lwâki. Mbɛiŋ tsê dzâka
i bwa bə nih bəŋ a bɔ tsêki i
Galili ma bɔ ni yɛiŋ mih fɛiŋ.”

Bəni bà bɔ nǐ chəniki jum yiwɔ fuku gia yə yi nǐ num

11 Jɔbi wə bəkaŋa bəwɔ ni
dza i tsəki, num bəni bə jum
bədɔkɔ bà bɔ nǐ chəniki jum
yiwɔ si nyə tsə i kwili kintəəŋ i
tsə fuku gia yichi yə yi si num
i bətii mfə gia bəmbum.
12 Bətii mfə gia bəmbum bà
ka juŋni bəh bəni bà bɔ sakaki
tumi bəh bɔ num jiə ja, ka
baŋyi kaŋ yi bəni bə jum bəh
kpɔ widuli,
13 dzaka i bɔ a, “Mbɛiŋ
dzâkaki i bəni a mbɛiŋ si nɔki
lə bwa bu bə mbaŋ dzə chwɔ
wini wi ka nyə bəh wi.
14 Mbɛiŋ kabə dzakaki
yakadəiŋ, yi ka liə i kintuni ki
mi wi sakani wə, wi ni kabə
nəŋ i nya ŋgəkə i mbɛiŋ, ma
buku ni tsə yɛiŋ wi, wi ma ni
chu nya ŋgəkə i mbɛiŋ.”
15 Ayakadəiŋ, bɔ ka dzɔ kpɔ
wiwɔ ka fukuki asi bə si dzaka
i bɔ. Kichum kiwɔ ka waŋ tsə
i kintəəŋ ki Bəju wə i dzə buku
i bidaiŋ wə a bə nǐ chwɔ wini
wi Jisɔs chwɔni.

Jisɔs faaŋ bəni bu i mbi wichi wə

(Mak 16:14-18; Luk 24:36-49; Jɔn 20:19-23; Kiŋwakti ki Nɔm 1:6-8)

16 Bwa bə mbaŋ bə Jisɔs
bà jwɔfi ntsɔ mu ka nyə tsə
i Galili, yaka tsə i ŋkwuŋ wə
Jisɔs nǐ fuku i bɔ.
17 Jɔbi wə bɔ ni yɛiŋ wi,
ka kɔksi wi. Ayakalə, bədɔkɔ
məŋni lɔ wi.
18 Jisɔs dza kini dzə dzaka i
bɔ a, “Ba wuŋ kɔ num wi nya
lɔ ŋga bichi i bɛiŋ bəh i kuku i
mih.
19 Ayakadəiŋ, mbɛiŋ tsê i bi-
tumi wə bichi, mbɛiŋ fêki bəni
numki bəni mbəŋ bə mbaŋ,
jûli bɔ i bɔkɔ i yɛli wi Nyɔ
Ba bəh Waiŋ bəh Kiŋ'waka ki
Baiŋni.
20 Mbɛiŋ lâniki bɔ a bɔ fêki
gia yichi yə mih nǐ laniki
mbɛiŋ yɛiŋ. Mbɛiŋ wôkɔli,
mih ni numki lə bəh mbɛiŋ i
jɔbi wichi wə i tsə buku na jɔbi
wə mbi bi tsə kaaki.”

Ntum wi Ndzəŋni wə wi kə kəm Jisəs si Mak nǐ Nyaka Gia yə yi kə i Kiŋwakti ki Mak kələ mə

Mak nǐ chiŋniki nəmki bəh Bita bəh Bəəl bəh Banabas. Yi chusiki a gia yə wi nǐ kiəki kəm Jisəs a nǐ lani Bita wi yɛiŋ. Ntum wi ndzəŋni wələ Mak nǐ nyaka chusiki a Jisəs kə mi wə wi nǐ fəki nəm wi Nyə chu kaŋa ŋga i dzaka gia yi nûm asi wi dzaka. Wi nǐ chusiki ŋga bi num i nlani wə bəh i bwiliki bəchinda bə ŋkpɛli bəh i dalinyaki chu bi bəni. Jisəs nǐ bəəŋki gwu yi a ŋgaiŋ kə mi wə yɛli wi kə Waiŋmi, wi dzə nya gwu yi i yɛlih bəni i ŋgəkə wə (10:45). Yɛli wələ a Waiŋmi kə wə wi kə i kiŋwakti ki Daniəl wə 7:3-14.

Mak nǐ du nyaka a kəm gia yə Jisəs nǐ fəki tsə yə wi nǐ laniki. Yɛiŋ dzəh yə bə gaa kiŋwakti kələ yɛiŋ

Kifwu ki gia kə ki kə i Kiŋwakti kələ mə

1:1-13 Ntum wi ndzəŋni kəm Jisəs
1:14–9:50 Nəm wi Jisəs i kimbu ki Galili wə
10:1-52 Jisəs nyə i Galili ka tsə i Jɛlusalɛm
11:1–15:47 Shi yi gəksini yi Jisəs i kəmsi tsə i Jɛlusalɛm bəh i kintəəŋ ki Jɛlusalɛm wə bəh i kaasi bəh kpi yi
16:1-8 Jisəs dza i kpi wə
16:9-20 Asi Jisəs nǐ chusi gwu yi, bəh asi wi nǐ dza i kpi wə bəh asi wi nǐ yaka i bɛiŋ

Ntum wə Jən Njulibəkə nǐ fukuki

(Matiə 3:1-12; Luk 3:1-18; Jən 1:19-28)

1 Fa kə ntum wi ndzəŋni kəm Jisəs Klistus Waiŋ Nyə.

2 Ntum wiwə nǐ yisi asi
Isaya mi wi ntum wi Nyə nǐ
nyaka a Nyə dzakaki a,
"Wôkəli, mih ni chiŋsi lə mi
wuŋ wi ntum i wə
nshiŋ,
ma wi tsə kɛiŋsi dzəh ya.
3 Ja yi mi wiliki i chwa a bə
kɛiŋsi dzəh yi Bah,
bə lûmsi yi a yi nûm chəŋ."

4 Ayakadəiŋ, mi widəkə bə nǐ bəəŋki a Jən Njulibəkə nǐ nyə tsə i chwa, ka fukuki i bəni a bə kwûni shóm yibə, ma ŋgaiŋ juli bə i bəkə ka Nyə bi dalinya chu bibə.

5 Bəni nǐ bukuki i bimbu bi tumi bi Judea wə bichi bəh i kwili wi Jɛlusalɛm wə wichi tsə i wi, də kəm bə chu bibə, wi ka juliki bə i Bəkə yi Jədan mə.

6 Jən nǐ ləəki bəmbuŋ num bə kɛiŋsi bəh kiluli ki nyam yidəkə yə bə bəəŋki a kamɛl, wi kaŋa bəh chiŋnih num bə kɛiŋsi bəh dzu yi nyam, wi nǐ dziki a chúmi bəh nyu yi chwa.

7 Jən nǐ lakaki a, "Mi widəkə dzəki lə i mih jum wi tsə mih, mih kpɛiŋniki kə na i ŋgwuŋ shi i kuku i baayi bəlaba bu.

8 Mih juliki mbɛiŋ num i bəkə, yakadəiŋ, wi ni juliki

mbɛiŋ num i Kiŋ'waka ki Baiŋni wə.”

Asi bə nǐ juli Jisɔs i bəkɔ bəh si Satan nǐ məmsi wi
(Matiə 3:13-4:11; Luk 3:21-22; 4:1-13)

9 A nǐ kɔ i kaŋ yə wə, Jisɔs nyə i Nasali i kimbu ki tumi ki Galili wə, dzə a Jɔn juli ŋgaiŋ i Bəkɔ yi Jədan mə.

10 Asi Jisɔs nǐ bukuki dzəki i bəkɔ yakadəiŋ, wi yɛiŋ bɔɔli wɛli gwu, Kiŋ'waka ki Baiŋni shi dzə i gwu yi wə ka kimbumi.

11 Ja dzaka i bɛiŋ a, “Wɔ kɔ Waiŋ wuŋ wi shɔm, mih wəkəki lə ndzɔŋni kɔm wɔ nalə.”

12 Akisəkə Kiŋ'waka ki Baiŋni ka fə Jisɔs tsə ka nɔki i chwa.

13 Wi nǐ kɔ fɛiŋ i kaŋ wə mbaŋnyani, ŋkpɛli məmsi wi. Wi nǐ kɔ fɛiŋ yakadəiŋ bəh nyám yi chwa, ayaka bəchinda bə Nyɔ dzə ka tsɛiŋki wi.

Jisɔs bɔɔŋ bəni bəna a bɔ nûmki bwa bu bə mbaŋ
(Matiə 4:12-22; Luk 4:14-15; 5:1-11)

14 Bə dza kwa Jɔn ka jiə i juŋ yi nsəŋ mə. Si yəmaka nǐ tsə, Jisɔs nyə dzə i Galili, ka fukuki ntum wi ndzɔŋni wi Nyɔ fɛiŋ.

15 Wi nǐ fukuki, dzaka a, “Jəbi dzə kpɛiŋ lɔ, wə ŋkuŋ bi Nyɔ si num a kaŋ. Mbɛiŋ kwûni shɔm yimbɛiŋ, ma mbɛiŋ bûm ntum wi ndzɔŋni wələ.”

16 Jisɔs bi nyə ka nyaniki tsəki i kinchwɔ kimbum ki Galili kpəŋ, ka yɛiŋ Samən bəh waiŋnih wi Andulu tum gbi i bəkɔ, kɔm bɔ nǐ kɔ bəni bə kwani bwɔ́kɔ.

17 Jisɔs dzaka i bɔ a, “Mbɛiŋ bǐəli mih ma mih ni fə mbɛiŋ numki bəni bà bɔ kwaki num lɔ bəni.”

18 Akisəkə, bɔ ka bee gi yibɔ, ka biəliki wi.

19 Jisɔs kini tsə i ninshiŋ, yɛiŋ Jɛm bəh waiŋnih wi Jɔn, bà bɔ nǐ kɔ bwa bə Sɛbide, bɔ num i ŋgwuki mə kwɔ gi yibɔ.

20 Jisɔs ka bɔɔŋ tə bɔ akisəkə. Bɔ bee ba wibɔ Sɛbide i ŋgwuki mə bəh bəni bà bɔ nǐ dzɔ a bəh bɔ nɔmki, ka biəli wi.

Jisɔs bwili kiŋ'waka kichu i mi mə
(Luk 4:31-37)

21 Bɔ bəh Jisɔs nyə tsə i kwili wi Kafanaum wə. Aka dzə num i chəkɔ bimbam wə, Jisɔs tsə liə i juŋ yi tsani mə akisəkə ka laniki bəni.

22 Bəni ka wɔkɔliki num lɔ bəh dzaka ki wɔmni i nlani wiwɔ wə, kɔm wi nǐ laniki ka mi wə wi kaŋaki ŋga bi lanini. Wi nǐ laniki kə ka bəni bà bɔ laniki bənchi bə Nyɔ si lani.

23 A jɔbi wiwɔ wə, mi widɔkɔ nyə dzə num i juŋ yi tsani yiwɔ mə, a num mi wi kaŋa kiŋ'waka kichu i gwu yi mə.

24 Si wi liə fɛiŋ, ka wam a, “Jisɔs wi Nasali, wɔ nəŋki nə i buku wə a? Wɔ dzə i kaasi buku a? Mih kiəki lə wɔ. Akɔ wɔ mi wi baiŋni wə wi nyə i Nyɔ wə.”

25 Jisɔs kaŋyi kiŋ'waka kichu kiwɔ, dzaka a, “Kpǐchumi məŋ, bûku i mi wələ mə.”

26 Kiŋ'waka kiwɔ ka fə wi gbɔ i kuku ka jwɔki, ki wam bəh ŋga, ka buku i gwu yi mə.

27 Bəni bəchi yɛiŋ yakadəiŋ, dzaka wɔm bɔ, ayaka bɔ ka dzakayiki a bɔ bɔ bikəyi a, “Yələ kɔ yi naiŋ lə a? Akɔ nlani wimfiaŋ widɔkɔ a bəh ŋga yɛiŋ na? Mi wələ kaŋaki ŋga i kaŋyi biŋ'waka bichu bi wɔkɔ i wi.”
28 Akisəkə, ntum wiwɔ kɔm Jisɔs waŋ tsə i bidi bichi wə i kimbu ki Galili wə.

Jisɔs chuku bəni bə jwɛiŋ bəduli
(Matiə 8:14-17; Luk 4:38-41)

29 Akisəkə Jisɔs buku i juŋ yi tsani yiwɔ mə, ka tsə i juŋ yi Samən bəh Andulu wə, Jɛm bəh Jɔn num bəh bɔ.
30 A nĭ kɔ nih kpə Samən nɔ i naŋbɛiŋ, gwu yi yakani yiləkəli yaka wi. Asi Jisɔs liə i yɛiŋ dzu, bə ka fuku i wi kɔm kpaŋa wiwɔ.
31 Jisɔs tsə i naŋ kə wi nĭ nɔki yɛiŋ, kaŋa wi i tsɛiŋ wə, dzasi wi i bɛiŋ. Ayaka jwɛiŋ yi yakani yiləkəli yiwɔ ka bee wi, wi dza bɛiŋ, tsɛiŋ fiɛŋ bɔ dzi.
32 A dzə num i fijɔbi i chɔkɔ biwɔ wə asi wɔŋ ni shiki tsəki i liə, bə ka dzəki bəh bəni bəchi bà bɔ nĭ gwɛiŋki bəh bəni bà bəchinda bə ŋkpɛli nĭ njiŋsiki bɔ i Jisɔs.
33 Kwili wiwɔ wichi juŋni i fifiəŋə.
34 Wi chuku bəni bəduli bà bɔ nĭ kaŋaki jwɛiŋ chi chi, chu bwili bəchinda bə ŋkpɛli i bəni bədɔkɔ bəduli wə. Wi nĭ bwiliki, wi chu bum kə a bəchinda bəwɔ dzaka gia yidɔkɔ, kɔm bɔ ni kiəki lə mi wə wi kɔ wi.

Jisɔs fuku gia yi Nyɔ i Galili wichi
(Luk 4:42-44)

35 A bi dzə num na kinchəŋəchəŋə, Jisɔs dza bɛiŋ, buku tsə i di bidɔkɔ wə wi mbɔŋ ka tsaki.
36 Samən bəh bəni bà bəh bɔ nĭ kɔ, baaŋ i jum wə ka buku tsə ka nəŋki wi.
37 Bɔ yɛiŋ wi, dzaka i wi a, “Bəni bəchi baaŋ ka nəŋki wɔ.”
38 Jisɔs chukuli mfih i bɔ a, “Bukumbɛiŋ dâŋ tsâ i bidi bidɔkɔ wə ka mih kələ i fuku tə gia yi Nyɔ fɛiŋ. Akɔ gia yə mih dzə kɔm yi.”
39 Ayaka wi ka nyaniki i bimbu bi Galili wə bichi fuku gia yi Nyɔ i juŋ yi tsani yibɔ wə, bwili bəchinda bə ŋkpɛli i bəni wə.

Jisɔs chuku mi wi gwɛiŋ bəh jwɛiŋ yi kumyini
(Matiə 8:1-4; Luk 5:12-16)

40 Mi widɔkɔ wi nĭ gwɛiŋki bəh jwɛiŋ yi kumyini nyə dzə tum binyu i Jisɔs nshiŋ, tsa wi dzaka a, “Wɔ kabə kɔŋki wɔ fâ mih bâiŋki.”
41 Ayaka nshɛiŋ kwa Jisɔs, wi nani tsə tsɛiŋ kɔm wi, dzaka i wi a, “Mih kɔŋki lə, bônih, ma wɔ bâiŋki.”
42 Akisəkə, jwɛiŋ yi kumyini yiwɔ ka bee wi, wi bənih ka baiŋki.
43 Jisɔs ka dzaka a wi tsâki, ka lansi kiŋ i wi,
44 dzaka a, “Kiə wɔ ki fûku kə gia yiwɔ i mi widɔkɔ. Ayaka, tsâ chûsi gwu ya i tii mfə gia, ma wɔ nyâ kinya kə Muses nĭ dzaka a mi kaŋaki i nyâ i chusi i bəni a wi bənih

lɔ i jwɛiŋ yi kumyini wə ka baiŋki."

45 Si Jisɔs kiŋ yakadəiŋ, mi wiwɔ ka buku tsə yisi i fukuki tsəki gia yiwɔ. Ayaka kwili wiwɔ ka waŋ tsə i bidi bichi wə, yi fə Jisɔs na chu liə nyani i kintəəŋ ki tumi wə. Wi ka baaŋ a numki i chwa, bəni nyə dzə i bidi di wə, dzə yɛiŋ wi.

2

Jisɔs chuku mi num wi kpi wa wimu
(Matiɔ 9:1-8; Luk 5:17-26)

1 Asi kaŋ yidɔkɔ ni tsə, Jisɔs fiəni tsə i Kafanaum. Bəni wɔkɔ a wi si num lɔ i dzu,

2 bɔ ka juŋniki dzəki i fɛiŋ bəduli, dzəh nĭ kɔkə fɛiŋ ka mi tɔm gvu na bəh i dzaka kifiəŋə wə. Wi ka bə́ fuku gia yi Nyɔ i bɔ.

3 Bəni bədɔkɔ bənaa ka dzəki bəh mi widɔkɔ i wi num bɔ buŋ wi i kimbuŋ wə, num wi kpi wa wimu.

4 Yi gaka bɔ i liə tsə bəh wi i Jisɔs wə kɔm bəni ni faaŋniki lə nalə. Bɔ ka yaka num i fwu wi juŋ bɛiŋ, tɔ kiyəə i di biə Jisɔs nĭ num. Si bɔ tɔ yakadəiŋ, ka shisi mi wiwɔ i kimbuŋ kə wi nĭ nɔki yɛiŋ wə.

5 Jisɔs yɛiŋ si bɔ jiə shɔm i wi wə, wi ka dzaka i mi wə wi nĭ kɔ num wi kpi wa wimu a, "Nsɛiŋ wuŋ, mih dalinya lɔ chu bia."

6 Bəni bədɔkɔ bə̀ bɔ nĭ laniki bənchi bə Nyɔ bɔ num fɛiŋ ka wɔkɔ yaka, ka shwiŋyiki i shɔm yibɔ wə, bikə a,

7 "Mi wələ dzakaki dəiŋ lə a? Wi dzɔki di bi Nyɔ. Akɔ ndə wə wi kɔ i dalinya chu a kɔbi a Nyɔ shəŋ a?"

8 Jisɔs ka kiə i shɔm yi wə gia yə bɔ ni kwakaki, ka bikə i bɔ a, "Mbɛiŋ biələ biŋkwaka kaŋaki i shə́m yimbɛiŋ wə lə kɔm nə a?

9 Yə yi bɔniki i dzaka i mi wələ kɔ yi naiŋ a? I dzaka a mih dalinya lɔ chu bi, ma a wi dzô kimbuŋ ki wi tsə̂ki a?

10 Ayakalə, mih nəŋki i fə a mbɛiŋ kiə a mi wə yɛli wi kɔ Waiŋmi kaŋaki lə ŋga i fa kuku i dalinya chu." Ayaka wi ka dzaka i mi wə wi nĭ kpi wa wimu a,

11 "Mih dzakaki i wɔ, dzâ bɛiŋ wɔ dzô kimbuŋ ka wɔ tsô i wɔ dzu."

12 Wi dza bɛiŋ, ka dzɔ kimbuŋ ki ka buku, bəni bəchi tsɛiŋ wi. Ayaka bɔ tsɛiŋ lə, dzaka wɔm bɔ, bɔ ka tumki bikum bi Nyɔ, dzaka a, "Buku kɛiŋki ki yɛiŋ kə gia yidɔkɔ ka yələ."

Jisɔs bəəŋ Lɛwi a wi nûm waiŋ wi wimbaŋ
(Matiɔ 9:9-13; Luk 5:27-32)

13 Jisɔs chu nyə ka tsə kɔmsi i kinchwɔ kimbum kpəŋ, mbaŋ wi bəni dzə i wi kpəŋ, wi ka yisi i laniki bɔ.

14 Asi wi nĭ nyaniki tsəki, wi yɛiŋ Lɛwi waiŋ Alfiyus, wi num i di bi bi nɔm wə, wi kwa kiŋwakti. Jisɔs ka dzaka i wi a, "Wɔ bǐəli mih." Wi ka dza bɛiŋ ka biəli wi.

15 Jisɔs bəh bwa bu bə mbaŋ ni tsə ka dziki i Lɛwi dzu bəh bəni bə̀ bɔ nĭ kwaki kiŋwakti bəh bəni bəchu bədɔkɔ tə, kɔm bəni ka bələ nĭ biəliki lə wi bəduli nalə.

16 Jəbi wə Bəfalasi bà bɔ nǐ laniki nnyaki bənchi bə Nyɔ yɛiŋ si Jisɔs dziki bəh bəni bəchu bəh bà bɔ nǐ kwaki kiŋwakti, ka bikə i bwa bu bə mbaŋ a, “Akɔ kɔm nə wi dziki bəh bəni bà bɔ kwaki kiŋwakti bəh bəni bəchu bədɔkɔ a?”
17 Jisɔs wɔkɔ si bɔ bikəki, ka dzaka i bɔ a, “Bəni bà bɔ gwɛiŋki kə si nəŋ kə mi wi chukuni. Asi nəŋ num bà bɔ gwɛiŋki. Mih ka dzə dəkə i bɔɔŋ bəni bà bɔ kɔ chəŋ. Mih dzə i bɔɔŋ num bəchu.”

Kimbikə kɔm bə mbam wi dzaka
(Matiə 9:14-17; Luk 5:33-39)

18 Yi dzə num a, bwa bə mbaŋ bə Jɔn Njulibɔkɔ, bəh Bəfalasi nǐ bamki lə dzaka. Bəni bədɔkɔ ka dzə bikə i Jisɔs a, “Akɔ kɔm nə wə bwa bə mbaŋ bə Jɔn, bəh bə Bəfalasi bamki dzaka, bwa ba bə mbaŋ bam kə a?”
19 Jisɔs chukuli i bɔ a, “Bə kɔlə i laka bəni i dzini bi miŋkpaŋa wimfiaŋ wə, ma bɔ chu dzə bamki dzaka nyum miŋkpaŋa wiwɔ num fɛiŋ bəh bɔ a? Bɔ kɔkə i bamki dzaka wi num bəh bɔ.
20 Ayakalə, kaŋ dzəki lə yə bə bi dzɔ bwili nyum miŋkpaŋa wiwɔ i bɔ, ma bɔ bi ka yisi i bamki dzaka i jɔbi wiwɔ wə.
21 Mi kɔkə i dzɔ kinchumni kimbuŋ kimfiaŋ, i kwɔyi mbuŋ wikpu yɛiŋ. Wi ka fə yakadəiŋ, ma kinchumni kimbuŋ kimfiaŋ kiwə ni taŋa kaasi mbuŋ wikpu wiwɔ, ma dzəŋə yiwɔ ni chu na yimbum.
22 Mi kɔkə i dzɔ tə mbih mimfiaŋ i jiə i kiŋgəə* ki mbih kikpu kə bə kɛiŋsi bəh dzu yi nyam. Wi ka fə yakadəiŋ, mbih mimfiaŋ miwɔ ni biəŋə wɔɔ kiŋgəə kikpu kiwɔ, mbih miwɔ i kiŋgəə kiwɔ wə ni laka kilɔlɔ. Yi kɔ a, bə kaŋaki i jiə mbih mimfiaŋ num i kiŋgəə kimfiaŋ wə.”

Kimbikə kɔm chɔkɔ bimbam
(Matiə 12:1-8; Luk 6:1-5)

23 A nǐ kɔ i chɔkɔ bimbam bidɔkɔ wə, Jisɔs bəh bwa bu bə mbaŋ ka nyaniki tsəki təliki i kikhə kigəŋ kidɔkɔ wə. Bwa bu bə mbaŋ ka yisi i təiŋyiki kifwu kigəŋ fiksi dzi.
24 Bəfalasi yɛiŋ yakadəiŋ, bikə i Jisɔs a, “Yɛiŋ na, akɔ kɔm nə wə bwa ba bə mbaŋ fəki gia yə nchi ka bum dəkə a mi fâki i chɔkɔ bimbam wə a?”
25 Jisɔs bikə tə i bɔ a, “Mbɛiŋ ka num fa dəkə i Kiŋwakti ki Nyɔ wə si dzɔŋ nǐ wɔɔki ŋkuŋ Dɛbit bəh mbaŋ wi, wi fə a?
26 A nǐ kɔ jɔbi wə Abiata nǐ kɔ fwu i bətii mfə gia, Dɛbit liə i juŋ yi Nyɔ mə wi dzɔ blɛd wə bə nǐ baa jiə a akɔ wi Nyɔ, dzi chu nya tə mbaŋ wi yɛiŋ, num a nǐ kɔ nchi bum kə a mi kɔlə i dzí blɛd wiwɔ a kɔbi a bətii mfə gia.”
27 Jisɔs dzaka kaasi i bɔ a, “Nyɔ nǐ jiə chɔkɔ bimbam kɔm mi. Wi nǐ ka maa mi kɔm chɔkɔ bimbam.
28 Ayakadəiŋ, mi wə yɛli wi kɔ Waiŋmi kɔ Bah na bəh wi chɔkɔ bi mbam.”

* **2:22** Kiŋgəə ki mbih kə Bəju nǐ shiki kɛiŋsi bə dzu yi nyam.

3

Jisəs chuku tsɛiŋ yi mi si yi kpi

(Matiə 12:9-14; Luk 6:6-11)

1 Ayakadəiŋ, Jisəs nǐ chu tsə liə i juŋ yi tsani wə. Mi widəkə num bəh tsɛiŋ yi kpili.

2 Bəni bədəkə bà bə nǐ kə fɛiŋ bə nǐ nəŋki gia yə bə ki jiəki i wi fuŋ, ka bwaŋ dzəkəh i gwu yi wə ka tsɛiŋki a wi ni chuku lə mi wiwə i chəkə bimbam wə a.

3 Jisəs dzaka i mi wə tsɛiŋ yi nǐ kə yi kpi a, “Dzâ bɛiŋ wə dzâ fa.”

4 Si wi dzə, Jisəs bikə i bəni a, “Gia yə nchi bumki a mi fâ i chəkə bimbam wə kə yi naiŋ na? I fâ gia yindzəŋni, ma yichu a? I bwíli mi, ma i wôə lə a?” Ayakalə, bə kpichumi məŋ.

5 Jisəs tsɛiŋ tali bə bəchi bəh tɔə wi bəkəli, gwu kpi wi kəm bə shəm yibə yichu. Wi dzaka i mi wə tsɛiŋ yi nǐ kə yi kpi a, “Nâni tsɛiŋ ya.” Wi nani yi kaa ka bənih.

6 Bəfalasi ka buku, tsə bəh mbaŋ wi bəni bə Ŋkuŋ Hɛlɔd i kɛiŋsi akisəkə si bə nǐ fə ka bə wɔə Jisəs.

Bəni dza i bimbu bichi dzə i Jisəs

7 Jisəs bəh bwa bu bə mbaŋ ka nyə fɛiŋ tsə i kinchwə kimbum ki Galili wə. Mbaŋ wi bəni bəduli biəli wi. Bəni bədəkə nǐ nyəki dzəki i bimbu ki Galili wə bəh ki Judea wə.

8 Bədəkə nǐ nyə i Jɛlusalɛm, bədəkə nyə i kimbu ki Idumea wə, bədəkə nyə i kimbu ki Bəkə yimbum yi Jədan wə i waka, bədəkə i bimbu bi Taya bəh Sidən wə. Mbaŋ wiwə nǐ dzə yaka kəm bə nǐ wəkə gia yə wi nǐ fəki yichi.

9 Jisəs dza dzaka a bwa bu bə mbaŋ nəŋ kɛiŋsi jiə ŋgwuki ka wi liə yɛiŋ kəm mbaŋ nǐ dzə kwu baŋ wi.

10 Wi nǐ dzaka yakadəiŋ kəm wi nǐ kə wi chuku lə bəni bəduli, ka bəni bə jwɛiŋ ma dzəki kəmki wi.

11 Bəni bà biŋ'waka bichu nǐ njiŋsiki bə nǐ yɛiŋki Jisəs bə ka gbəyiki i wi nshiŋ wamyi dzaka a, “Wə kə Waiŋ Nyɔ.”

12 Si bə wamyi yaka, Jisəs lansi kiŋ i bə a kiə bə ki fâ kə a bəni kiə ŋgaiŋ.

Jisəs babwili bəni jwəfi ntsə bəfa i nûmki bwa bu bə ntum

(Matiə 10:1-4; Luk 6:12-16)

13 Wi dza yaka tsə i ŋkwuŋ bɛiŋ, bɔɔŋ bəni bà wi nǐ nəŋki, bə dzə i wi.

14 Wi babwili bəni jwəfi ntsə bəfa, bɔɔŋ bə a bwa bu bə ntum,* ka bəh bə nûmki, wi fâaŋki bə a bə nyâniki fûkuki gia yi Nyə,

15 chu kaŋa ŋga i bwiliki bəchinda bə ŋkpɛli i bəni wə.†

16 Bəni bəwə nǐ kə: Samən, wə wi nǐ nya yɛli wi widəkə a Bita.

17 Jɛm bəh wainɲih wi Jən bà bə nǐ kə bwa bə Sɛbide, bà wi nǐ nya yɛli i bə a “Bɔanɛgɛs” num a, “Bwa bə dzaŋ yi wamyini.”

18 Bədəkə nǐ kə Andulu, Filib, Batələmu, Matiə, Təməs,

* **3:14** Biŋwakti bikpu bidəkə kaŋaki kə ndzaka wələ a, “Bɔɔŋ bə a bwa bu bə ntum.”
† **3:15** Biŋwakti bikpu bidəkə kə bi kpɛiŋ fa a, “Bə chuku tə bəni bə jwéiŋ.”

Jɛm wə wain Alfiyus, Tadeus, Samən wə wi nĭ kɔ mi wi mbaŋ wi dzɛlɔt,‡

19 bəh Judas Iskaliɔt wə wi nĭ nyani lə dzə taŋni Jisɔs.

Bəni ka dzakaki a Bɛlsebu ŋkuŋ wi bəchinda bə ŋkpɛli kɔ i Jisɔs mə

(Matiə 12:22-32; Luk 11:14-23; 12:10)

20 Jisɔs nĭ nyə tsə i di biə wi nĭ nəki, mbaŋ wi bəni chu juŋni fɛiŋ, bɔ bwa bu bə mbaŋ nəki kaŋa kə na dzəh lɔ i dzi.

21 Jɔbi wə chwɔŋkijuŋ ki nĭ wɔkɔ, ka tsə i dzɔ wi kɔm bəni nĭ dzaka a wi yuŋsiki lə.

22 Bəni bà bɔ nĭ laniki nnyaki bənchi bə Nyɔ bəh bà bɔ nĭ buku dzə i Jɛlusalɛm shi tsə fɛiŋ ka dzakaki a, “Bɛlsebu kɔ i wi mə, wi bwiliki bəchinda bə ŋkpɛli bələ num bəh ŋga bi ŋkuŋ wi bəchinda bəwɔ.”

23 Ayakadəiŋ, Jisɔs bɔɔŋ bɔ, bikə i bɔ i ndi wə a, “Satan kɔ i fiəni bwili gwu yi i mi wə dəiŋ wə a?

24 Tumi ka gaali dza ka jwɔki a kiki, ki ni chu num kə.

25 Juŋ ka gaali, dza ka jwɔki a yiyi, yi ni chu num kə.

26 Satan ka dza gaali bəh mbaŋ wi ka bá jwɔki a bɔ bɔ, wi nĭ chu num kə, ayakalə yaka kiŋgɔksi ki si tsə a ŋka wə.

27 Mbɛiŋ kĭə a mi kɔkə wə wi kɔ i liə juŋ yi mi wi ləkəli wə, i kɔ biɛiŋ biə wi kɔŋki i gɛiŋ nyə fɛiŋ, na ma wi yisi kaŋa mi wi ləkəli wiwɔ na ka wi kɔ biɛiŋ biwɔ.

28 Mih fukuki ŋkɔŋ i mbɛiŋ a, Nyɔ kələ i dalinya gia yichu bəh ja yichu yichi yə bəni dzakaki kɔm wi.

29 Ayakalə, na ndə wə wi dzaka ja yichu i fwu wi Kiŋ'waka ki Baiŋni wə, yi kɔ a Nyɔ bi dalinya kə wi, kɔm wi fə chu bi kpamu.”

30 Jisɔs nĭ dzaka yaka kɔm bəni bədɔkɔ nĭ dzaka a kiŋ'waka ki jisi kələ i gwu yi wə.

Nih Jisɔs bəh bwa bə nih bə Jisɔs

(Matiə 12:46-50; Luk 8:19-21)

31 Nih Jisɔs bəh bwa bə nih bə Jisɔs ka dzə, num i biŋ, faaŋ mi widɔkɔ a wi bɔɔŋ wi.

32 A nĭ kɔ mbaŋ wi bəni num fiəli ka juŋni baŋ wi. Bɔ dzaka i wi a, “Nih wa bəh bwa bə nah kɔ i biŋ bikə wɔ.”

33 Jisɔs chukuli wi a, “Nih wuŋ bəh bwa bə nih bəŋ kɔ ndə?”

34 Si wi bikə yaka ka tsɛiŋ bəni bà bɔ nĭ numyi fiəli wi, ka dzaka a, “Nih wuŋ bəh bwa bə nih bəŋ kɔ bələ.

35 Mbɛiŋ kĭəki a, na ndə wə wi fəki gia yə Nyɔ nəŋki, kɔ wi wə wi kɔ wainŋnih wuŋ bəh jɛmi yiŋ bəh nih wuŋ.”

4

Ndi kɔm mi wə wi nĭ muki ŋgɔkɔ

(Matiə 13:1-9; Luk 8:4-8)

1 Jisɔs ka chu yisi i laniki bəni i kɔmsi tsə i bɔkɔ kpəŋ mbaŋ wi bəni ka juŋniki dzəki fɛiŋ lə mɔɔɔŋ. Wi ka nyə liə lɔ i

‡ **3:18** Dzɛlɔt nĭ kɔ Bəju bà bɔ nĭ təbiki tumi, jwɔ i bwili bəni bəbɔ i ŋgəkə wə i kaŋ yi Lum wə.

ŋgwuki mə shinum yɛiŋ i bəkɔ, mbaŋ wiwɔ ka numyi i bəkɔ kpəŋ i kpa.

2 Wi ka laniki bɔ bəh gia yiduli i bəndi wə. Ayaka wi dza ti bɔ bəh ndi widəkɔ a,

3 “Mbɛiŋ wôkəli, mi nǐ laa i tsə mu ŋgɔkɔ.

4 Asi wi nǐ muki widəkɔ gbɔyi i dzəh, minyəni dzə chumi dzi.

5 Ŋgɔkɔ widəkɔ gbɔyi i di bi kitəh wə nshwaiŋ num kə fɛiŋ bindzɔŋ. Wi ka kɔmsi buku kɔm nshwaiŋ nǐ kɔkə fɛiŋ bindzɔŋ.

6 Jɔbi wə wɔŋ nǐ yisi i baiŋki, ka twɛiŋ ŋgɔkɔ wiwɔ wi kpiyi, kɔm gaaŋ yiwɔ nǐ ka liə.

7 Ŋgɔkɔ widəkɔ gbɔyi i bifaka wə. Bifaka biwɔ ka kɔ kwu baŋ ŋgɔkɔ wiwɔ ka wi ma wum mintam.

8 Ayaka ŋgɔkɔ widəkɔ gbɔyi num i nshwaiŋ yindzɔŋni wə, ka buku yaka ka kɔɔ ka wum, tsə si bə nǐ mu, dzəkəh yi ŋgɔkɔ yiwɔ wum dzákəh mbaŋtia, yidəkɔ dzákəh mbaŋbisɔ, yidəkɔ dzákəh gbi.”

9 Si Jisɔs ti yaka ka kaasi a, “Mi wə wi kaŋaki bintuni i wəkɔ wi wôkɔ.”

Gia yə Jisɔs nǐ dzakaki num i bəndi wə
(Matiə 13:10-17; Luk 8:9-10)

10 Jɔbi wə Jisɔs nǐ kɔ wi mbɔŋ, bəni bədəkɔ bà bɔ nǐ kɔ bəh wi bəh bwa bu bə mbaŋ bà jwəfi ntsɔ bəfa, bikə i wi kɔm ndi wiwɔ.

11 Wi chukuli i bɔ a, “Akɔ i mbɛiŋ Nyɔ kɔ wi fə lɔ a mbɛiŋ kiə gia yə yi nyumiki i ŋkuŋ bi Nyɔ wə. Ayakalə, i bəni bədəkɔ kɔ gia yichi num a bəndi wə,

12 ka bɔ nǐ tsɛiŋki, ayakalə yɛiŋ kə, wəkəli, wəkɔ kə. Asi məŋ yaka ma bɔ kwuni shóm yibɔ, Nyɔ dalinya chu bibɔ.”

Gia yə ndi wə Jisɔs nǐ ti yi chusiki
(Matiə 13:18-23; Luk 8:11-15)

13 Jisɔs dza bikə i bəni bà bɔ nǐ kɔ bəh wi a, “Yi kɔ a mbɛiŋ ka kiə dəkə gia yə ndi wələ dzakaki a? A mbɛiŋ ka baaŋ maka mbɛiŋ kiə ndi wələ, mbɛiŋ ni kiə bəndi bədəkɔ dəiŋ la?

14 Ŋgɔkɔ wə mi wə nǐ muki kɔ gia yi Nyɔ.

15 Ŋgɔkɔ wə wi nǐ gbɔyi i dzəh kɔ bəni bà bɔ wɔkɔki gia yi Nyɔ, Satan dzə akisəkə bwili gia yiwɔ i shóm yibɔ wə.

16 Ŋgɔkɔ wə wi nǐ gbɔyi i di bi kitəh wə kɔ bəni bà bɔ wɔkɔki gia yi Nyɔ, dzɔ akisəkə bəh kinsaŋli,

17 ayakalə, maka gaaŋ yiwɔ nyani liə i shóm yibɔ wə. Yi məti kə yɛiŋ twɛsi, bəŋgəkə ka dzə, nabə a bəni bwaŋ gvu i bɔ chɛiŋ kɔm gia yiwɔ, bɔ ka fiəni gbɔyi lɔ i jum wə akisəkə.

18 Ŋgɔkɔ wə wi nǐ gbɔyi i bifaka wə kɔ bəni bà bɔ wɔkɔki gia yi Nyɔ,

19 Ayakalə, kifum ki mbi wələ bəh kiŋkɔŋ ki mbum bəh kiŋkɔŋ ki biɛiŋ bidəkɔ dzə juŋni baŋ gia yiwɔ i shɔm yibɔ wə yi laka kilɔlɔ.

20 Ŋgɔkɔ wə wi nǐ gbɔyi i nshwaiŋ yindzɔŋni wə akɔ num bəni bà bɔ wɔkɔki gia yi Nyɔ, bɔ dzɔ, ka tsəki a ninshiŋ ninshiŋ, ka ŋgɔkɔ

wiwɔ wum dzákəh mbaŋtia, dzákəh yidəkɔ mbaŋbisɔ, dzákəh yidəkɔ gbi."

Ndi kɔm naka ki baiŋsini (Luk 8:16-18)

21 Jisɔs dza bikə a, "Mi si liə bəh naka ki baiŋsiki i dzu wi kwusi baŋ bəh kah, ma wi si jiə i kigasi wə a? Ma wi si liə tɔm num i di biə bə si tɔm naka ki baiŋsiki yɛiŋ wə a?

22 Mbɛiŋ kíəki a gia yichi yə yi nǐ kɔ i nyumi wə kɔ yi bə bi chusiki i ndaiŋ wə, yə yi nǐ kɔ i nyumi nyumi wə, yichi bə bi chusiki yi i baiŋni wə.

23 Mi wə wi kaŋaki bintuni i wɔkɔ, wi wôkɔ."

24 Jisɔs chu dzaka a, "Mbɛiŋ kabə wɔkɔliki gia yi Nyɔ mbɛiŋ ka wôkɔliki ndzɔŋki, kɔm dzəh yə mbɛiŋ wɔkɔliki yɛiŋ, kɔ ayaka si Nyɔ bi fəkə i mbɛiŋ, wi bi fəkə na yi du tsə.

25 Mi wə wi kaŋaki fiɛŋ kɔ wi bə bi kpɛiŋsiki. Mi wə wi kaŋaki kə fiɛŋ kɔ na wi bə bi dzɔ bwili fi twɛsi fiə wi kaŋaki i wi."

Ndi kɔm ŋgəkɔ wə wi kɔki

26 Jisɔs chu dzaka a, "Ŋkuŋ bi Nyɔ kɔ aka ŋgəkɔ wə mi nǐ mu i khə.

27 Jɔbi wə asi num nchəkɔ wi ka nɔ, chəkɔ ka wɔɔ wi dza. Num ŋgəkɔ wiwɔ si buku ka kɔɔki, wi chu kɔbi i kiə a ŋgəkɔ wiwɔ fə dəiŋ ka wi kɔki a,

28 nshwaiŋ si fə wi ka kɔki. Wi dza yisi i nyaki binchaiŋki, wi ka wum tum dzəkəh yɛiŋ.

29 Jɔbi wə ŋgəkɔ wiwɔ biəŋ, wi ka ni dzɔ fiŋkɔfi fi, liə i khə, kɔm jɔbi wi kɔhni kpɛiŋ."

Ndi kɔm chwəŋkijuŋ ki ŋgəkɔ wi mintam midəkɔ (Matiə 13:31-32,34; Luk 13:18-19)

30 Jisɔs chu dza dzaka a, "Bukumbɛiŋ kɔ i fəkəli ntɔŋ bi Nyɔ bəh nə? Bukumbɛiŋ kɔ i fəkəli bəh ndi winaiŋ a?

31 Wi kɔ ka ŋkaiŋni wi ŋgəkɔ wi fintam finchiŋ fidəkɔ fi sɛiŋni tsə na bəŋgəkɔ bəchi,*

32 Jɔbi wə bə ka gbɛli i khə wi ni buku yaka wi kɔɔ ka numki i kpɛiŋ wi kpali tsə ntəŋ wi biɛiŋ bichi biə bə gbɛli i khə, wi fiəni chu kpɛiŋ ka nya cha ka minyəni mə mɔ fuliki i bɛiŋ kɔ i maa júŋ yibɔ i wi wə, i kinjiŋjiŋ ki wi wə."

33 Akɔ lə si Jisɔs nǐ fukuki gia yi Nyɔ i bəni, i bəndi wə ka bələ, i dzəh yə bɔ kɔ i wɔkɔ kiə.

34 Wi nǐ ka num dzaka gia i bɔ kɔbi i bəndi wə. Ayakalə, jɔbi wə wi nǐ kɔ wi mbɔŋ num a bɔ bwa bu bə mbaŋ a bɔ bɔ, wi ka fiəni fuku baiŋsi bəndi bəwɔ bəchi i bɔ.

Jisɔs kaŋyi fuŋni kiləkəli (Matiə 8:23-27; Luk 8:22-25)

35 Jisɔs kaasi i laniki bəni chəkɔ biwɔ a num i fijɔbi, wi dzaka i bwa bu bə mbaŋ wə a, "Bukumbɛiŋ dâŋ bûku tsô i kiwuŋ ki bɔkɔ kə yaka wə."

36 Bɔ ka bee mbaŋ wi bəni wə wi nǐ kɔ fɛiŋ, ka liə i ŋgwuki wə Jisɔs nǐ kɔ wi si num lɔ yɛiŋ, bəh bɔ ka daŋki, bəŋgwuki bədɔkɔ biəli bɔ.

37 Si bɔ nǐ daŋki, fuŋni kiləkəli dzə tumbuku yisi ka

* **4:31** Fintam fiələ kɔ i já yi ŋkali wə a, "mustard".

nəŋniki mwi, mə liə i ŋgwuki mə ka nəŋki i jikə.
38 Jisəs nĭ kɔ i ŋgwuki mə i jum wə wi nɔ wə, num wi nəsi fwu wi i kiŋgbɔŋ wə. Bɔ ka tsə yəmsi wi ka dzaka a, “Mi wi lanini, kpi nəŋki i dzɔ bukumbɛiŋ wɔ kaŋa kə mfia jəbi kəm nə a?”
39 Jisəs dza bɛiŋ, kaŋyi fuŋni kiləkəli kiwə, dzaka i mwi miwə a, “Kpĭchumi məŋ.” Fuŋni kiləkəli kiwɔ ka kpichumi, di chimi alə məəəŋ.
40 Wi ka bikə i bwa bu bə mbaŋ a, “Mbɛiŋ lwaki nə? Mbɛiŋ kɛiŋki maka mbɛiŋ jiə shɔm i mih a?”
41 Dzaka wəm bɔ, bə ka dzakayiki a bɔ bɔ a, “Wələ kɔ winaiŋ mi lə a, na fuŋni kiləkəli bəh mwi mi bɔkɔ wɔkɔ i wi a?”

5

Jisəs bwili bəchinda bə ŋkpɛli i mi mə

(Matiə 8:28-34; Luk 8:26-39)

1 Jisəs bəh bwa bu bə mbaŋ daŋ kinchwə kimbum ka buku tsə i waka, i kimbu ki bəni bə Gɛlasen wə.
2 Si wi nĭ bukuki i ŋgwuki mə, wi baŋsi bəh mi widəkɔ biŋ'waka bichu njiŋsi wi, num wi buku i bita biə bə nĭ ləəki bəni yɛiŋ.
3 Mi wiwɔ nĭ nɔki i bita biwɔ mə. Mi widəkɔ kɔbi fɛiŋ wə wi nĭ kɔ i kaŋa wi, na bəh nsəŋ.
4 I kaŋ yiduli wə, bə nĭ shiki jiəki wi i biŋkɔm wə, kaŋa tsɛ́iŋ yi bəh bənsəŋ, wi guku təiŋyi bənsəŋ bəwɔ, shakyi biŋkɔm. Mi nĭ məŋ wə wi nĭ kɔ i kaŋa wi.
5 Mi wiwɔ nĭ fiəliki nnyaki i bita biwɔ yaka wi tsə buku i ŋkwuŋ wə nchəkɔ bəh nshi, wamyi, kwəksi gwu yi bəh kitəh.
6 Si wi yɛiŋ Jisəs wi kɛiŋ nanu, wi yɔkɔ tsə tum binyu i wi nshiŋ,
7 wi də bwili bəh ŋga a, “Jisəs Waiŋ Nyɔ wə wi kɔ Fwu wi Biɛiŋ Bichi wə, wɔ nəŋki nə i mih wə a? Mih tsâki wɔ i yɛli wi Nyɔ wə kiə wɔ ki nyâ kə ŋgəkə i mih.”
8 Wi nĭ dzakaki yakadəiŋ, kəm Jisəs nĭ kɔ wi kaŋyi lɔ a, “Kiŋ'waka kichu kələ bûku i mi wələ wə.”
9 Jisəs bikə i wi a, “Yɛli wa kɔ ndə.” Wi chukuli a, “Yɛli wuŋ kɔ mbaŋ, kəm buku duki lə.”
10 Si wi chukuli yakadəiŋ, ka tsaki Jisəs a fɛiŋ fɛiŋ a wi ma kôŋŋ bɔ i kimbu kələ wə.
11 A nĭ kɔ yaka mbaŋ wi bifi biduli dzi i ŋgaŋni chɛiŋ fɛiŋ.
12 Biŋ'waka bichu biwə ka tsa Jisəs a, “Chĭŋsi buku num i bifi biə yaka wə, ma buku liə i bi wə.”
13 Jisəs bum. Ayaka biŋ'waka biwɔ ka buku i mi wiwɔ wə, tsə liə i bifi wə. Mbaŋ wiwɔ nĭ kɔ bifi ka bənchuku bəfa. Bi sɛiŋ shi i fəŋ wə, shi tsə gbɔyi i bɔkɔ yiwɔ wə fɛiŋ ləŋ ka kpiyi.
14 Bəni bə̀ bɔ nĭ tɔkniki bəh bifi biwɔ dza fɛiŋ, gɛiŋ, tsə fuku gia yiwɔ i kwili kintəəŋ bəh i di bichi wə fɛiŋ. Bəni ka wɔkɔ, buku dzə i yɛiŋ gia yə yi si num.
15 Bɔ dzə i di biə Jisəs nĭ kɔ, yɛiŋ mi wə mbaŋ wi bəchinda bə ŋkpɛli nĭ shiki njiŋsiki wi,

num wi shinum fɛiŋ, ka lɔh bəmbuŋ bu, num mfi bi fiəni dzə. Bɔ lwa na bəh ŋga.

16 Bəni bà bɔ nǐ yɛiŋ gia yə yi num, ka fuku i bəni si yi nǐ num bəh mi wə mbaŋ wi biŋ'waka bichu biə nǐ kɔ i wi wə, i tasi bəh gia yi bifi.

17 Si bɔ wɔkɔ yakadəiŋ, yisi i tsaki Jisɔs a wi nyə̂ i di bibɔ wə.

18 Jisɔs ka liə i ŋgwuki mə, mi wə bəchinda bə ŋkpɛli nǐ buku i gwu yi mə ka tsaki Jisɔs a bɔ wi nyə.

19 Jisɔs nəiŋ, ka dzaka i wi a, "Nyə̂ tsə̂ i wɔ dzu, ma wɔ tsə̂ fûku i bəni ba gia yə Bah fə i wɔ, bəh si wi kwasi nshɛiŋ i wɔ."

20 Ayakadəiŋ, mi wiwɔ ka nyə, tsə ka nyaniki fukuki i tumi kichi kə bə bɔɔŋki a Kikwili Jwɔfi, gia yə Jisɔs fə i wi. Bəni ka wɔkɔ yaka, num lɔ bəh ŋkaŋyi.

Waiŋ Jaylus bəh miŋkpaŋa widəkɔ wə wi nǐ kɔm mbuŋ wi Jisɔs ka bənih

(Matiə 9:18-26; Luk 8:40-56)

21 Jisɔs fiəni daŋ i ŋgwuki wə tsə i kiwuŋ kəyaka wə i kɔmsi tsə i kinchwɔ kimbum kpəŋ, mbaŋ wi bəni chu juŋni dzə fɛiŋ.

22 Tikwili wi juŋ yi tsani widəkɔ ka dzə fɛiŋ, yɛli wi num Jaylus. Si wi yɛiŋ Jisɔs, ka tsə tum binyu i wi nshiŋ,

23 tsa wi a fɛiŋ fɛiŋ ka dzaka a, "Waiŋ wuŋ wi nchiŋ wi kpaŋni kɔ a i kpi. Mntee wɔ, dzə̂ ma wɔ kôm kaŋ ya i wi wə ma wi bənih ka wi ma kpi"

24 Jisɔs ka dza bɛiŋ bəh wi ka tsəki, mbaŋ wi bəni kwu biəli Jisɔs faaŋni.

25 Kpaŋa widəkɔ nǐ kɔlə i kintəəŋ ki mbaŋ wiwɔ wə num jɔbi wi shi baaŋ a baaŋni i jía wə jwɔfi ntsɔ yifa.

26 Wi nǐ kɔ wi bɔh nalə i bəni bə tsa bəduli chɛiŋ, bəkəli biɛiŋ bichi biə wi nǐ kaŋaki, jwɛiŋ tsə a ninshiŋ tsəni.

27 Si wi nǐ kɔ wi wɔkɔ lɔ kɔm Jisɔs, wi ka dzə i wi jum i mbaŋ kintəəŋ, kɔm mbuŋ wi,

28 kɔm wi nǐ kɔ wi dzaka i wi shɔm a, "Mih ka kɔm na a mbuŋ wi, ma mih nǐ bənih."

29 Si wi nǐ kɔm yakadəiŋ, jwɛiŋ yi kaa akisəkə. Miŋkpaŋa wiwɔ wɔkɔ na i gwu yi wə si wi bənih.

30 Jisɔs ka wɔkɔ asi ŋga buku i gwu yi wə, wi fiəni gwu akisəkə, bikə i bəni a, "A kɔm ndə mbuŋ wuŋ a?"

31 Bwa bu bə mbaŋ chukuli i wi a, "Wɔ yɛiŋ si bəni faaŋniki wɔ, wɔ chu bikə mi wə wi kɔm wɔ a?"

32 Jisɔs baaŋ a tsɛiŋki i yɛiŋ mi wə wi kɔm wi.

33 Ayakadəiŋ, kpaŋa wiwɔ ka kiə gia yə yi num bəh wi, wi ka dzə, lwa nyumi, tum binyu i Jisɔs nshiŋ fuku ŋkɔŋ wi wichi i wi.

34 Jisɔs dzaka i wi a, "Waiŋ wuŋ, shɔm ya yə wɔ jiə i mih yi fə wɔ bənih lɔ, tsə̂ bindzəŋ. Wɔ ta lɔ i jwɛiŋ ya wə."

35 Asi Jisɔs ni kɛiŋki wi dzaka i miŋkpaŋa wiwɔ yakadəiŋ, bəni bədəkɔ dzə fɛiŋ num bɔ nyə i juŋ yi Jaylus wə tikwili wi juŋ yi tsani, dzaka i wi a, "Waiŋ wa kpi lɔ. Ma

chu nyâ ŋgəkə i Mi wi Lanini wələ?”
36 Si bɔ dzaka yakadəiŋ, Jisɔs wɔkɔ, ayakalə wi fə aka wi ka wɔkɔ dəkə ka dzaka i Jaylus a, “Kiə wɔ ki lwâ kə, ǰĭə a shɔm ya i mih shəŋ.”
37 Asi bɔ nĭ tsəki, Jisɔs ka bum dəkə a mi widɔkɔ bǐəli wi a kɔbi a Bita bəh Jɛm bəh Jɔn wə wainɲih Jɛm.
38 Asi bɔ ni tsə buku i juŋ yi tikwili wi juŋ yi tsani wə, Jisɔs yɛiŋ si bəni gɔkɔki di bəh midɛm fɛiŋ.
39 Wi liə dzu, bikə a, “Mbɛiŋ gɔkɔki di bəh midɛm kɔm nə? Waiŋ wiwɔ ka kpi dəkə, wi nɔki num nɔni.”
40 Bɔ ka suŋuki lɔ wi suŋuni. Wi dza bwili bəni bəchi i biŋ, dzɔ shəŋ tii waiŋ bəh nih waiŋ bəh bəni bu bə mbaŋ bətali bəh bɔ liə tsə i di biə waiŋ wiwɔ nĭ nɔki.
41 Wi kaŋa waiŋ wiwɔ i tsɛiŋ wə dzaka i já yibɔ a, “Talita kumi!” Yi num a, “Wainkpaŋni, mih dzakaki i wɔ, dzâ bɛiŋ.”
42 Akisəkə yakadəiŋ, wi ka dza bɛiŋ ka nyani. Wainkpaŋni wiwɔ nĭ kɔ jía jwɔfi ntsɔ yifa. Bɔ yɛiŋ yaka dzaka wɔm bɔ.
43 Jisɔs kiŋ i bɔ nalə a kiə bɔ ki fâ kə a mi widɔkɔ kĭə gia yə yi num, ka dzaka a bɔ tsɛiŋ fiɛŋ wi dzi.

6

Bə məŋni Jisɔs i di bi wə (Matiə 13:53-58; Luk 4:16-30)

1 Jisɔs nyə fɛiŋ, bəh bwa bu bə mbaŋ dzə i kwili wə.
2 A num i chəkɔ bibɔ bimbam, wi tsə i juŋ yi tsani wə yisi i laniki bəni. Bəni bəduli wɔkɔ si wi laniki ka numki bəh ŋkaŋyi. Bɔ ka nyə ka kainyiki dzaka a, “Mi wələ nyə fainŋ bəh wələ nlani fa lə a? Wi dzɔ biələ mfi fainŋ a? Wi nyani dəiŋ na ka wi fəki yələ gia yi kaŋyini lə a?
3 A kɔkə a wi wə kaminda waiŋ Meli a? Wi num wainɲih Jɛm bəh Yɔsɛs bəh Judas bəh Samən wə a? Ntə jémi yi kɔ fa bukumbɛiŋ bɔ a?” Si bɔ kaŋyi yakadəiŋ ka nəiŋ wi.
4 Jisɔs ka dzaka i bɔ a, “Bə si kɔksi lə mi wi ntum wi Nyɔ i di bichi wə a kɔbi a tumi ki wə, bəh i chwɔŋkijuŋ ki wə bəh i wi dzu.”
5 Si bə məŋni wi yakadəiŋ, yi ka gaka wi i chu fəki gia yi kaŋyini fɛiŋ yiduli, a kɔbi alə wi nĭ kɔmyi bəni twɛsi bə bɔ nĭ gwɛiŋki fɛiŋ bəh kaŋ bɔ bənih.
6 Wi num lɔ bəh ŋkaŋyi si bɔ nĭ ka jiə dəkə shɔm i wi wə.

Jisɔs faaŋ bwa bu bə mbaŋ bà jwɔfi ntsɔ bəfa (Matiə 10:5-15; Luk 9:1-6)

Jisɔs bi nyə fɛiŋ ka nyaniki i bidi biə fɛiŋ wə lani bəni.
7 Wi dza bɔɔŋ bwa bu bə mbaŋ bà jwɔfi ntsɔ bəfa, ka faaŋ bwili bɔ bəfa bəfa, nya ŋga i bɔ a bɔ bwĭliki biŋ'waka bichu i bəni wə.
8 Wi bá nəŋ i faaŋ bɔ ka dzaka a kiə bɔ ki dzô kə na fiɛŋ kɔbi a mbəŋ. Kiə bɔ ki dzô kə biɛiŋ bidzini. Kiə bɔ ki dzô kə

* **6:8** A nĭ kɔ i ninshiŋ bə nĭ jiəki kpɔ i chiŋnih wə.

kiba nabə kpɔ i chiŋnih bibɔ wə.*
9 Bɔ lâkə dzuyigvu,
yakadəiŋ a kiə bɔ ma ləh
bəmbuŋ bəfa.
10 Wi chu dzaka i bɔ a,
"Mbɛiŋ ka tsə i kwili wə, juŋ
yə mbɛiŋ liə yɛiŋ, mbɛiŋ ka
nôki shəŋ a yi wə i tsə buku
chəkɔ biə mbɛiŋ bi nyəki fɛiŋ.
11 Kwili widəkɔ ka nəiŋ i dzɔ
mbɛiŋ, nabə i wɔkɔli gia yə
mbɛiŋ dzakaki, mbɛiŋ bá nəŋ
i nyə mbɛiŋ chûmni kwɔŋɔ
biə bi kɔ i gvu yimbɛiŋ wə, ka
kinchəsi ki gia yə bɔ məm."†
12 Bɔ ka nyə tsə ka nyaniki
fukuki a bəni kwûni shóm
yibɔ.
13 Bɔ chu bwili tə bəchinda
bə ŋkpɛli bəduli i bəni wə,
təkəsi fianʃsi bəni bə jwɛ́iŋ
bəduli, chuku bɔ.

Si bə nǐ wɔɔ Jən Njulibɔkɔ
(Matiə 14:1-12; Luk 9:7-9)

14 Ŋkuŋ Hɛlɔd nǐ wɔkɔ ntum
wiwɔ kɔm Jisɔs, si bəni kɔ
bɔ kiəni lə yɛli wi i di bichi
wə, bəni bədɔkɔ dzaka fibɔ a,
"Jisɔs wələ kɔ Jən Njulibɔkɔ si
wi fiəni dza i kpi wə. Akɔ gia
yə yi fə wi na ka wi kaŋaki ŋga
i fəki gia yi kaŋyini yələ lə."
15 Bədɔkɔ dzakayi fibɔ a,
"Akɔ Ɛlaja si wi fiəni dzə."
Bədɔkɔ a, "Wi kɔ mi wi ntum
wi Nyɔ widɔkɔ, wi num ka wi
kikpu."
16 Ayakalə, Hɛlɔd wɔkɔ gia
yiwɔ yakadəiŋ ka dzaka mfih
a, "Akɔ Jən Njulibɔkɔ wə mih
nǐ gba bwili fwu wi si wi fiəni
dza i kpi wə."
17 Jən kɔ num Hɛlɔd mwi nǐ
faaŋ bəni tsə kwa wi, fah i
juŋ yi nsəŋ mə kɔm bə Hɛlɔdia
kpə Filib wə wi nǐ kɔ wainŋnih
Hɛlɔd, num Hɛlɔd nǐ kɔ wi dzɔ
wi ka kpə wi.
18 Yi nǐ num yaka kɔm Jən nǐ
kɔ wi dzaka i Hɛlɔd a, "Nchi ka
bûm dəkə a mi kɔlə i dzô kpə
wainŋnih wi i kpə wi."
19 Si Jən nǐ dzakaki
yakadəiŋ, Hɛlɔdia ka fasi wi
i shɔm yi wə ka nəŋki dzəh i
wɔɔ wi, kwati kə,
20 kɔm Hɛlɔd nǐ lwaki Jən a
wi kɔ mi wi chəŋ wi chu num
mi wi Nyɔ. Wi ka təkniki a
bə ma wôɔ wi. Hɛlɔd nǐ shiki
wɔkɔliki gia yə Jən nǐ dza-
kaki, shɔm ka nyaki wi ŋgəkə
nalə, yakadəiŋ wi ka wɔkɔki
ndzɔŋni i wɔkɔliki gia yə wi
dzakaki.
21 Dzəh dzə baiŋ i Hɛlɔdia
wə kpə Hɛlɔd, i jɔbi wə nyuwi
nǐ fəki bini, wi bɔɔŋ bənji bu
bəh kifwu ki bəni bə jum,
bəh bəni bəmbum bəmbum
bə Galili, i kwaka chəkɔ biə bə
nǐ bwɔ wi.
22 Waiŋ Hɛlɔdia wi kpaŋni
liə dzə nyaka bini bindzɔŋni
i Hɛlɔd bəh bəni bu bə bini
nshiŋ. Wi ka dzaka i waiŋ
wiwɔ a, "Bîkə na finə fiə wɔ
kɔŋki, ma mih ni fô i wɔ."
23 Wi chu dzi ŋkaiŋ dzaka
a, "Bîkə na nə i mih, kɔŋ a
numki na kiŋka ki tumi kəŋŋ,
ma mih ni nya i wɔ."
24 Wainŋkpaŋni wiwɔ ka
buku tsə bikə i nih wi a, "Mih
dzaka a bə nyâ mih bəh nə?"
Nih wi chukuli a, "Tsô dzâka

† **6:11** Biŋwakti bikpu bidɔkɔ dzə kpɛiŋ fa a, "Mih fuku i mbɛiŋ ŋkɔŋ a, a bi numki i chəkɔ bi nsaka wi gəksini wə, gia bi bənih lə i tumi ki Sədəm bəh i ki Gəmələ wə tsə ki tumi kələ."

a bə nyâ fwu wi Jɔn Njulibɔkɔ i wɔ.”
25 Wi ka kɔmsi fiəni tsə akisəkə, dzaka i Ŋkuŋ Hɛlɔd a, “Mih nəŋki a wɔ nyâ fwu wi Jɔn Njulibɔkɔ i mih i liə i nsaŋa wə.”
26 Ŋkuŋ wɔkɔ yaka, gwu kpi wi na bəh ŋga. Ayakalə, wi nəki nəiŋ kə gia yə wi nǐ dzaka, kɔm ŋkaiŋ biə wi nǐ kɔ wi dzi lɔ i bəni nshiŋ num bəni bə̀ bɔ nǐ kɔ i bini biwɔ wə, wi na chu kwuni ja yi yə wi nǐ dzaka i waiŋ wiwɔ.
27 Wi ka faaŋ chinda akisəkə a wi tsə̂ dzə̂ bəh fwu wi Jɔn. Wi ka tsə i juŋ yi nsəŋ mə gba fwu wi Jɔn,
28 jiə i nsaŋa wə, dzə bəh wi nya i waiŋ wiwɔ. Wi dzɔ, buku fɛiŋ tsə nya i nih wi.
29 Bwa bə mbaŋ bə Jɔn wɔkɔ, ka tsə dzɔ wini wi Jɔn ka ləə.

Jisɔs saaŋsi bəni bənchuku bəte
(Matiə 14:13-21; Luk 9:10-17; Jɔn 6:1-14)

30 Bwa bə faaŋni bə Jisɔs bə̀ fiəni dzə yɛiŋ wi, fuku gia yichi yə bɔ nǐ fə, bəh yə bɔ nǐ lâniki bəni yɛiŋ i wi.
31 Wi ka dza dzaka i bɔ a, “Mbɛiŋ dzə̂ a mbɛiŋ mbɛiŋ, bə yâka tsə i di biə bəni məŋ fɛiŋ wə, bə wâka twɛsi.” Wi nǐ dzaka yaka kɔm bəni bəduli nǐ dzəki i di biə bɔ nǐ kɔ, bədɔkɔ nǐ nyəki, bədɔkɔ dzə. Bɔ kɔbi na i kaŋa na jɔbi i dzi.
32 Bə bɔ ka dza liə i ŋgwuki wə ka baka gwu a bɔ bɔ ka tsə i di biə bəni nǐ kɔkə fɛiŋ.
33 Ayakalə, bəni bəduli yɛiŋ bɔ si bɔ nǐ tsəki, ka kiə bɔ, ka buku i kikwili kichi wə ka yôkɔ tâiŋ bɔ. Bɔ yisi tsə buku fɛiŋ, na ka Jisɔs bəh bwa bu bə mbaŋ tsə buku fɛiŋ.
34 Jɔbi wə Jisɔs nǐ tsə buku fɛiŋ kpa, wi yɛiŋ mbaŋ wi bəni lə maaa, nshɛiŋ kwa wi bəh bɔ, kɔm bɔ nǐ kɔ aka shwáŋ bə ǰĭə mi wi tɔknini kôbi. Wi ka yisi i laniki bɔ bəh gia yiduli.
35 Jɔbi wə wɔŋ nǐ liəki tsəki, bwa bu bə mbaŋ dza dzə yɛiŋ wi ka dzaka a, “Fa kɔ i chwa num jɔbi tsə lɔ,
36 bə̂e bəni bələ ma bɔ tsə̂ i kikwili bəh i kidi ki kɔmsini wə fa, i tâŋ biɛiŋ bibɔ bidzini.”
37 Ayakalə, Jisɔs chukuli n'yi a, “Mbɛiŋ mwi nyâ bɔ bəh dzɛiŋ i dzî.” Bɔ bikə i wi a, “Wɔ nəŋki a buku tsə̂ nə̂ŋ bədanali gi yifa ka bə tâŋ biɛiŋ bidzini yɛiŋ i dzə̂ nyâ i bɔ ka bɔ dzi a?”
38 Jisɔs bikə i bɔ a, “Mbɛiŋ kaŋaki chɔkɔ yi blɛd yi maiŋ? Mbɛiŋ tsə̂ tsə̂iŋ.” Bɔ tsə tsɛiŋ, ka fuku a, “Chɔkɔ yi blɛd yite bəh bwɔ́kɔ yifa.”
39 Jisɔs ka dzaka a bwa bu bə mbaŋ dzâka a bəni nûmyi i mfwaŋ wə i mbaŋ wə mbaŋ wə, i kaka kaka wə.
40 Ayakadəiŋ, bəni bəwɔ ka nûmyi i kuku i mbaŋ wə gbi gbi bədɔkɔ mbaŋshi mbaŋshi.
41 Jisɔs dzɔ chɔkɔ yi blɛd yə yite bəh bwɔkɔ yə yifa, tsɛiŋ yaka i bɛiŋ, nya kiyɔŋni i Nyɔ, ka gbɛyi nya i bwa bu bə mbaŋ, a bɔ gâa i bəni. Wi gaa tə bwɔkɔ yifa yə i bɔ bəchi.
42 Bəni bəchi dzi fwuli.
43 Bwa bə Jisɔs bə mbaŋ juŋni biŋka bi blɛd bəh bwɔkɔ yə yi nǐ bɛsi, bi jikə káh jwɔfi ntsɔ yifa.

44 Bəni bà bɔ nǐ dzi biɛiŋ bidzini biwɔ nǐ kɔ bənyuku bənchuku bəte.

Jisɔs nyani i mwi bɛiŋ
(Matiɔ 14:22-33; Jɔn 6:15-21)

45 Jisɔs ka dzaka akisəkə a bwa bu bə mbaŋ lǐə i ŋgwuki wə bɔ dâŋ tsâ i ninshiŋ i Besayda, wi baaŋ ka bɔni bəni a bɔ kwê.
46 Si wi baaŋ bɔni bɔ yakadəiŋ, ka dza yaka i ŋkwuŋ bɛiŋ i tsa.
47 Biŋ ji, ŋgwuki num lɔ i bɔkɔ kintəəŋ, Jisɔs kɛiŋ a ŋkwuŋ bɛiŋ wi mbɔŋ.
48 Wi yɛiŋ si bwa bu bə mbaŋ fumki bəh ŋgwuki, kɔm fiəkə nǐ dzəki i bɔ nshiŋ chini ŋgwuki wiwɔ. A num asi chɔkɔ wɔɔki dzəki wi nyə ka dzəki i bɔ wə, nyani i mwi bɛiŋ. Wi nǐ dzəki ka wi nəŋki i tsə daŋsi bɔ.
49 Bɔ ka yɛiŋ wi si wi nyaniki dzəki i mwi bɛiŋ, ka kwakaki a, akɔ ŋkwusa. Bɔ wam bəh ŋga,
50 kɔm bɔ bəchi nǐ yɛiŋ wi yaka ndzaŋ kwa bɔ. Akisəkə, Jisɔs ka dzaka i bɔ a, "Mbɛiŋ kâŋa shɔ́m, akɔ mih. Kiə mbɛiŋ ki lwâ kə akɔ mih."
51 Si wi dzaka yakadəiŋ, ka liə num i ŋgwuki mə bəh bɔ, fiəkə yiwɔ ka kpichumi. Ayaka bɔ tsɛiŋ lə, dzaka wɔm bɔ,
52 kɔm bɔ nǐ ka kiə dəkə gia yə chɔkɔ yi blɛd yə nǐ chusiki kɔm Jisɔs, num kɔm bɔ nǐ ka wɛli dəkə shɔ́m yibɔ.

Jisɔs chuku bəni bə jwɛiŋ i Genesalet
(Matiɔ 14:34-36)

53 Jɔbi wə bɔ nǐ daŋ bɔkɔ yə buku tsə i kimbu ki Genesalet wə, ka fasi ŋgwuki wiwɔ i bɔkɔ kpəŋ.
54 Si bɔ nǐ buku i ŋgwuki wə, bəni bəduli ka kiə Jisɔs fɛiŋ akisəkə,
55 bɔ yɔkɔ tsə i bidi bibɔ bichi wə fɛiŋ, bwili bəni bə jwɛiŋ dzə bəh bɔ i di biə bɔ nǐ wɔkɔ a Jisɔs kɔ fɛiŋ.
56 Na faiŋ Jisɔs nǐ tsəki, na i midini wə i chwa, nabə i kikwili kimbum wə nabə i kitumi wə, bəni ka dzəki bəh bəni bə jwɛiŋ i di biə bəni si juŋni, bɔ ka tsaki wi a bɔ kôm a jəŋ wi wimbuŋ. Mi wichi wə wi nǐ kɔmki wi, wi bɔnih a bɔnihni.

7

Bənchi bə mi wiwɔm
(Matiɔ 15:1-9)

1 Chɔkɔ bidɔkɔ Bəfalasi bəh bəni bədɔkɔ bà bɔ nǐ laniki bənchi bə Nyɔ, nyə i Jɛlusalɛm dzə juŋni kɔmsi i Jisɔs kpəŋ.
2 Bɔ dza yɛiŋ bwa bə mbaŋ bə Jisɔs bədɔkɔ bɔ dzi bəh kaŋ yi baiŋ kə, yi num a bɔ nǐ ka wɔkɔ dəkə kaŋ.*
3 Bəfalasi, na bəh Bəju bəchi si biəli a nɔni ki kwili ki bətii bəbɔ bə kikpu, a mi ma dzî fiɛŋ maka wi wôkɔ kaŋ si bɔ si shi wôkɔ.
4 Jɔbi wə mi kwɛ i shibɛiŋ wi kɔkə i dzi fiɛŋ maka wi wɔkɔ kaŋ yi bəh gvu yi i yəmaka dzə́h wə, na ka wi numki i dzi. Bɔ chu fə gia yidɔkɔ i nɔni

* **7:2** Bɔ nǐ kaŋaki i wɔkɔ kaŋ biəli asi bəkukuli bəbɔ bə juŋ yi Nyɔ nǐ nəŋki i nɔni kibɔ ki kwili wə. † **7:4** Biŋwakti bikpu bidɔkɔ kɔ bi kpɛiŋ a, "... Biŋgbɔkɔ biə bɔ nǐ yəkliki yɛiŋ i dziki."

ki kwili wə yiduli, ka i wɔkɔ kibwam bəh bətasa bəh kəŋə.†
5 Bəfalasi bəh bəni bà bɔ nǐ laniki bənchi ka bikə i Jisɔs a, “Akɔ kɔm nə bwa ba bə mbaŋ biəliki kə nɔni ki kwili ki bətii bəbuku bə kikpu a? Akɔ kɔm nə wə bɔ dziki bəh kaŋ yi baiŋ kə a?”
6 Jisɔs chukuli i bɔ a, “Isaya mi wi ntum wi Nyɔ nǐ dzâka ŋkɔŋ kɔm mbɛiŋ a mbɛiŋ kɔ bəni bà bɔ dzakaki chi fə chi. Mbɛiŋ fâki a gia yə wi nǐ nyaka a, Nyɔ dzakaki a,

‘Bəni bələ kɔksiki mih a bəh dzu yi dzaka,
Shɔ́m yibɔ num nanu i mih wə.
7 Ntsa wibɔ i mih num a kilɔlɔ,
kɔm bɔ dzɔki gia yə bəni kwakaki,
lani a, akɔ ja yiŋ.’

8 Yi kɔ tə asi mbɛiŋ bee bənchi bə Nyɔ, ka kɔksiki num bà a jiə bəni.”
9 Jisɔs dzaka i bɔ a, “Mbɛiŋ tɔksiki kiəki lə na bindzɔŋ i nəiŋ bənchi bə Nyɔ ka mbɛiŋ biəliki num nɔni kimbɛiŋ ki kwili.
10 Yi kɔ a Muses nǐ nya nchi a, ‘Kô̂ksi ba wa bəh nih wa.’ Wi chu dzaka tə a, ‘Mi ka tɔyi ba wi nabə nih wi, bə wô̂ɔ wəmaka mi.’
11 Ayakalə, mbɛiŋ dzakaki fimbɛiŋ a, ‘Mi kabə kaŋa fiɛŋ fiə wi kɔ i gamti ba wi nabə nih wi yɛiŋ, wi ka dza dzaka i ba wi nabə i nih wi a fiɛŋ fiwɔ kɔ Kɔban,’ yi num a fi si num lɔ fi Nyɔ.
12 Mbɛiŋ bum a wi ma chu fə gia yidɔkɔ i gamti ba wi nabə nih wi yɛiŋ.
13 Mbɛiŋ fəki yakadəiŋ, fə ka gia yi Nyɔ fiəni chu gia yi kilɔlɔ kɔm nɔni kimbɛiŋ ki tumi kə mbɛiŋ laniki bəni yɛiŋ. Gia yiduli chu num tə yə mbɛiŋ fəki yaka.”

Fiɛŋ fiə fi bəkəliki mi (Matiə 15:10-20)

14 Jisɔs chu bɔɔŋ mbaŋ wi bəni bɔ dzə, wi dzaka i bɔ a, “Mbɛiŋ bəchi wô̂kɔli gia yə mih dzakaki, ka mbɛiŋ wô̂kɔ kǐə bindzɔŋ.
15 Fiɛŋ fidɔkɔ mɔŋ i biŋ fiə fi kɔ i liə i mi wə fi num i jisi mi wiwɔ. Akɔ num fiɛŋ fiə fi bukuki i mi wə fi si jisi mi. [
16 Mi wə wi kaŋaki bintuni i wɔkɔ, wi wô̂kɔ.”]‡
17 Jisɔs ka bee bəni bəwɔ, liə i dzu, bwa bu bə mbaŋ ka bikə i wi kɔm ndi wiwɔ.
18 Wi chukuli i bɔ a, “Yaka mbɛiŋ tə ka wɔkɔ kiə dəkə a? Mbɛiŋ kiəki kə a fiɛŋ fiə fi bukuki i dzaka ki mi wə akɔ fi, fi si bəkəli mi wiwɔ a?
19 Yi num yakadəiŋ, kɔm fi si liə kə num i shɔm yi mi wiwɔ wə, fi si shi num i tɔɔ wi wə, na ka fi fiəni buku.” (Si Jisɔs nǐ dzaka yakadəiŋ, yi ka num a biɛiŋ bichi baiŋki lə).
20 Ayaka wi chu tsə a ninshiŋ bəh ndzaka a, “Akɔ fiɛŋ fiə fi bukuki i mi wə fi jisiki mi,
21 kɔm fiɛŋ fiə fi bəkəli mi, fi nyəki dzəki i shɔm yi wə. Fiɛŋ fiwɔ dzəki bəh biŋkwaka bichu i nɔni ki mi wiwɔ wə ka nɔni ki tɔkɔlini, bəh ji, bəh i wɔɔ mi, bəh i dzɔ kpə mi nabə nyum mi,

‡ **7:16** Biŋwakti bikpu bidɔkɔ kaŋaki kə kiŋka ki 16 kələ.

22 bəh i bukuki bəh dzəkəh i biɛiŋ wə, chu nyi ntəkə, bəh i
fəki kinyɛŋ, bəh i ghəkəki, bəh
i ləəki ja i bəni, ghaŋsi gwu,
bəh i yuŋki.
23 Gia yichu yichi yələ kɔ
yə yi jisiki shɔm yi mi ka wi
bəkəki."

Shɔm yə miŋkpaŋa widəkɔ a num mi wi tumi nǐ jiə i Jisɔs
(Matiə 15:21-28)

24 Jisɔs nǐ nyə fɛiŋ, tsə i
kimbu ki tumi bi Taya wə bəh
i bi Sidən. Si wi tsə fɛiŋ, liə
i juŋ yidəkɔ wə fɛiŋ nəki kɔŋ
kə a mi widəkɔ kələ i kiə a wi
kɔ fɛiŋ. Ayakadəiŋ, bəni kɔbi i
baaŋ ki kiə kə a wi kələ fɛiŋ.
25 Miŋkpaŋa widəkɔ nǐ kələ
fɛiŋ kiŋ'waka kichu num
i waiŋ wi wi kpaŋni wə.
Akisəkə wi wəkɔ kɔm Jisɔs, ka
tsə gbɔ i gvu yi wə.
26 Miŋkpaŋa wiwɔ nǐ kɔ
num mi wi Glik, a nǐ kɔkə mi
wi Ju. Bə nǐ bwɔ wi i Fɔnishia
i tumi ki Silia wə. Si wi gbɔ
yaka, ka tsa Jisɔs a wi bwǐli
chinda wi ŋkpɛli wiwɔ i waiŋ
wi wə.
27 Jisɔs chukuli i wi a, "Bêe
ma bə yisi sâŋ bwa, kɔm yi
məŋ chəŋ i dzɔ dzɛiŋ bi bwa i
lɔɔ i bíə."
28 Miŋkpaŋa wiwɔ chukuli
i wi a, "Akɔ ŋkɔŋ ba wuŋ.
Ayakalə, na bíə si dzi lə biŋka
biə bi si gbɔyi i bwa kaŋ."
29 Jisɔs ka dzaka i wi a,
"Kɔm bə nchukuli wa, wɔ kələ
i tsâki mfia, chinda wi ŋkpɛli
wiwɔ bee lɔ waiŋ wa."
30 Miŋkpaŋa wiwɔ nyə ka
tsəki i wi dzu, ka tsə yɛiŋ waiŋ
wi nɔ i naŋbɛiŋ num chinda
wi ŋkpɛli wiwɔ buku lɔ i wi
wə.

Jisɔs fə kinchini ka wəkəki gia, dzaka

31 Jisɔs nyə i kimbu ki Taya
wə, tsə təli i Sidən ka chu təli
i kimbu ki Tumi ki Jəfi wə, ka
dzə buku i kinchwɔ kimbum
ki Galili wə.
32 Ayaka bəni bədəkɔ nǐ nyə
dzə bəh mi widəkɔ num kin-
chini i wi, mi wiwɔ kiə kə i
dzaka. Ayaka bɔ tsa Jisɔs a wi
jiə kaŋ yi i mi wiwɔ wə.
33 Ayaka Jisɔs dzɔ wi, bəh
wi buku i mbaŋ kintəəŋ. Wi
jiə bwa bu bə kaŋ i bintuni bi
mi wiwɔ wə, chuh midziŋ ka
kɔm lɔm wi mi wiwɔ yɛiŋ,
34 tsɛiŋ bɛiŋ, ka cham,§
dzaka i wi a, "Ɛfata," yi num
a, "Wêli."
35 Ayaka bintuni bi mi
wiwɔ ka wɛli akisəkə, lɔm wi
yaŋsi, wi yisi i dzakaki na
bindzəŋ.
36 Jisɔs ka kiŋ i bəni
bəwɔ a bɔ ki fûku kə i mi
widəkɔ. Ayakalə, si wi nǐ kiŋ
yakadəiŋ, bɔ ka tsə a ninshiŋ
ninshiŋ i fukuki tsəki yi.
37 Dzaka ka wɔm bəni na
bəh ŋga. Bɔ dza ka dzakayiki
a, "Jisɔs kiəki lə i fə gia yichi
na bindzəŋ. Wi fəki binchini
biə bi wɔkɔki kə bi wɔkɔ, biə bi
dzakaki kə bi dzaka."

8

Jisɔs saŋa bəni bənchuku bənaa
(Matiə 15:32-39)

1 A nǐ kɔ i kaŋ yiwɔ wə,
mbaŋ wi bəni widuli widəkɔ
juŋni. Yi nǐ num yaka bɔ kaŋa

§ **7:34** Jisɔs ni cham ka kwasi num nshɛiŋ i mi wiwɔ wə.

kə biɛiŋ bidzini, Jisəs bəəŋ bwa bu bə mbaŋ dzaka i bə a,
2 “Mih kwasiki lə nshɛiŋ i mbaŋ wi bəni bələ, kəm bə num bəh mih i kaŋ yitali wə, maka bə dzi fiɛŋ.
3 Mih ka dzaka a bə tsəki i kikwili kibə wə bəh dzəŋ, ma bə ni tsə gbəyi i dzəh, kəm bədəkə nyə i dzə́h yi dəəŋ wə”
4 Bwa bu bə mbaŋ chukuli a, “Yi kə i liə a mi kə i dzə faiŋ biɛiŋ bidzini i fa chwa i saŋa bəni bələ yɛiŋ a?”
5 Wi ka bikə i bə a, “Mbɛiŋ kaŋaki chəkə yi blɛd yi maiŋ?” Bə chukuli a, “Yi kə nanitaŋ.”
6 Jisəs ka dzaka a mbaŋ wi bəni bəwə nûmyi kuku. Bə shinumyi, wi ka dzə chəkə yi blɛd yə nanitaŋ, nya kiyəŋni i Nyə, gbɛyi nya i bwa bu bə mbaŋ a bə gâa i bə. Ayaka bə ka gaa.
7 Bə nǐ kaŋaki lə tə mibwəkəni midəkə twɛsi. Wi dzə, nya kiyəŋni i Nyə, dzaka a bə gâa i bəni bəwə.
8 Mi wichi dzi fwuli. Bə ka juŋni biŋka biə bi nǐ bɛsi, bi jikə káh nanitaŋ.
9 Bəni bə̀ bə nǐ dzi a nǐ kə ka bəni bənchuku bənaa.
10 Wi ka bee bə kwɛ. Wi liə i ŋgwuki mə akisəkə bəh bwa bu bə mbaŋ ka nyə tsə i kimbu ki Dalmanuta wə.

Bəfalasi ka nəŋki a Jisəs chûsi gia yi dzaka kiwəmni
(Matiə 12:38-42; 16:1-4)

11 Bəfalasi dza dzə i Jisəs, ka yisi i gukuliki bəh wi, dzaka a wi fə̂ gia yə yi chusiki ŋga biə bi nyə i bɛiŋ. Ayaka bə nǐ dzakaki yaka məmsi lə wi məmsini.
12 Jisəs cham na bəh ŋga, ka dzaka a, “Ŋgəkə wələ nəŋki gia yə yi chusiki ŋga biə bi nyə bɛiŋ i fə nə a? Mih fukuki ŋkəŋ i mbɛiŋ a mih ni lansi chusi kə gia yidəkə i ŋgəkə wələ.”
13 Wi ka dza bee bə, fiəni liə i ŋgwuki mə, ka daŋ tsə i waka widəkə wəyaka wə.

Jisəs təfi bwa bu bə mbaŋ a bə tô̂kniki kəm nəni ki Bəfalasi bəh ki Hɛləd
(Matiə 16:5-12)

14 Jisəs nǐ tsəki num bwa bu bə mbaŋ dali i dzə blɛd, kaŋa shəŋ a chəkə yimu yə yi si baaŋ i ŋgwuki mə.
15 Wi ka təfiki bə dzakayi a, “Mbɛiŋ tô̂kniki, chu dzô jəbi i dzəəŋ yi Bəfalasi bəh yi Hɛləd.”
16 Bwa bu bə mbaŋ yisi i dzakaki a bə bə kəm gia yiwə, dzakayi a, “Wi dzakaki gia yi dzəəŋ yələ lə kəm bukumbɛiŋ kaŋaki kə blɛd.”
17 Jisəs kiə gia yə bə dzakaki kəm yi, ka dzaka i bə a, “Kəm nə mbɛiŋ dzakaki a mbɛiŋ kaŋaki kə blɛd a? Yaka mbɛiŋ ka yɛiŋ kiə dəkə nabə i wəkə kiə gia yiwə a? Yaka mfi bimbɛiŋ ka wɛli dəkə a?
18 Kəm nə mbɛiŋ kaŋaki dzə́kəh mbɛiŋ kəbi i yɛiŋ di a? Mbɛiŋ kaŋa bintuni kəbi i wəkə gia kəm nə a? Mbɛiŋ kəbi tə i kwakaki gia kəm nə a?
19 Jəbi wə mih ni gbɛyi chəkə yi blɛd yə yite, bəni bənchuku bəte dzi fwuli, mbɛiŋ ni juŋni biŋka biə bi ni bɛsi bi jikə káh yimaiŋ a?”

Ayaka bɔ ka chukuli a, “Jɔfi ntsɔ yifa.”
20 Wi ka chu bikə, “Kɔm bə chɔkɔ yə nanitaŋ bəni bənchuku bənaa si dzi, mbɛiŋ si juŋni biŋka biə bi si bɛsi bi jikə káh yimaiŋ a?” Ayaka bɔ ka chukuli a, “Nanitaŋ.”
21 Wi ka bikə i bɔ a, “Yaka mbɛiŋ kɛiŋki maka mbɛiŋ wɔkɔ kiə gia yiwɔ a?”

Jisɔs wɛli dzákəh yi kifəkə i tumi ki Besayda wə

22 Jisɔs bə bwa bu bə mbaŋ daŋ buku i Besayda, bəni bədɔkɔ dzə bəh kifəkə kidɔkɔ i wi ka tsaki a wi kôm shəŋ wi a bəh kaŋ ka wi bɔnih.
23 Jisɔs kaŋa wi i tsɛiŋ wə ka dzɔ buku bəh wi i kwili kintəəŋ. Wi chuh midziŋ i dzákəh yi wə, jiə kaŋ i wi wə ka bikə i wi a, “Wɔ yɛiŋ lə fiɛŋ fidɔkɔ a?”
24 Ayaka kifəkə kiwɔ giŋsi dzákəh i bɛiŋ, tsɛiŋ di ka dzaka i wi a, “Mih yɛiŋ bəni bɔ num aka kɛiŋ bɔ nyani.”
25 Jisɔs chu jiə kaŋ i dzákəh yi mi wiwɔ wə, mi wiwɔ tsɛiŋ lə tulululu, dzákəh yi baiŋ, wi ka yɛiŋki biɛiŋ bichi na bindzɔŋ.
26 Jisɔs ka dzaka i wi a, “Kwɛ̂ dzu, asi wɔ tsəki kiə wɔ ki fəini líə kə i kwili wə.”

Bita fuku baiŋsi a Jisɔs kɔ Kimbwili wə Nyɔ nǐ kaka

(Matiə 16:13-20; Luk 9:18-21)

27 Jisɔs bəh bwa bu bə mbaŋ nyə fɛiŋ ka nyaniki taliki i kidi ki Kaysalia Filibi wə. Si bɔ nǐ tsəki i dzəh, wi bikə i bɔ a, “Bəni dzakaki a mih kɔ ndə?”
28 Bɔ chukuli i wi a, “Bəni bədɔkɔ dzakaki a wɔ kɔ Jɔn Njulibɔkɔ, bədɔkɔ a Ɛlaja, bədɔkɔ dzaka a wɔ kɔ mi wi ntum wi Nyɔ widɔkɔ.”
29 Wi ka fiəni bikə i bɔ a, “Mbɛiŋ dzakaki yimbɛiŋ a mih kɔ ndə?” Bita chukuli a, “Wɔ kɔ Kimbwili wə Nyɔ nǐ kaka.”
30 Jisɔs ka kiŋ a bɔ ki môm kə i fûku yi i mi.

Jisɔs dzaka kɔm ŋkaiŋni yi kpi yə wi bi kpi

(Matiə 16:21-28; Luk 9:22-27)

31 Wi ka yisi i laniki bwa bu bə mbaŋ dzaka kɔm gwu yi a, “Mi wə yɛli wi kɔ Waiŋmi kaŋaki i bi yɛiŋ bəŋgəkə bəduli, ma bəni bà bɔ sakaki tumi bəh bətii mfə gia bəmbum bəh bəni bà bɔ laniki bənchi bə Nyɔ bɔ bi nəiŋ wi. Bɔ bi wɔɔ wi, i kaŋ yitali wə Nyɔ bi fiəni dzasi wi i kpi wə.”
32 Wi nǐ fuku baŋsi gia yələ i bwa bu bə mbaŋ nshiŋ. Bita ka dzɔ wi, bɔ wi baka gwu, wi ka yisi i yɔliki i wi i gia yiwɔ wə.
33 Jisɔs fiəni gwu, tsɛiŋ bwa bu bə mbaŋ, wam kaŋyi Bita dzaka i wi a, “Fǐəni mih chɛiŋ Satan! Wɔ yɛiŋki gia ka mi wiwɔm. Wɔ yɛiŋki kə si Nyɔ yɛiŋki.”
34 Ayaka wi ka bɔɔŋ mbaŋ wi bəni bəh bwa bu bə mbaŋ, dzaka i bɔ a, “Na ndə wə wi nəŋki i biəliki mih, wi kaŋaki i nâiŋ gwu yi, i gǐŋ kintasi ki i bǐəliki mih.
35 Mbɛiŋ kǐəki a mi wə wi təkniki bəh nɔni ki wi kǐəki a wi bi laksiki num laksini. Ayakalə, mi wə wi laksi nɔni

ki kɔm mih bəh kɔm ntum wi ndzɔŋni, wi kɛiŋsi jiə num jiəni.
36 Bə ka juŋni na mbi wələ wichi ka nya a mi dzi, wi num i ni laksi nɔni ki, ma mbee wiwɔ ni numki na nə a?
37 Fiɛŋ fiə mi kɔ i təiŋ fwu wi yɛiŋ akɔ nə a?
38 Mbɛiŋ kîə a mi kabə ŋgəmni i biəli mih bəh gia yiŋ i ŋgɔkɔ wichu wələ kintəəŋ wə wi kɔ aka bəni bà bɔ təkliki i biŋ, wi kîəki a mi wə yɛli wi kɔ Waiŋmi bi bɔŋ ŋgəmni lə tə bəh wəmaka mi i jɔbi wə wi bi fiəni dzəki i mbum bi wə, biə bi kɔ bi Ba wi bəh bəchinda bə Nyɔ bə baiŋni."

9

1 Jisɔs chu dzaka i bɔ a, "Mih fukuki ŋkɔŋ i mbɛiŋ a, bəni bədɔkɔ kɔlə fa bɔ kɔbi i bi musi kpi maka bɔ yɛiŋ ŋkuŋ bi Nyɔ bi dzə bəh ŋga bi."

Gwu yi Jisɔs dza kwuni
(Matiə 17:1-13; Luk 9:28-36)

2 Asi kaŋ nǐ tsə yisɔ, Jisɔs dzɔ Bita bəh Jɛm bəh Jɔn bəh bɔ yaka tsə i ŋkwuŋ wi dəəŋ widɔkɔ bɛiŋ, ka numki fɛiŋ a bɔ bɔ. Bɔ dzaka a bɔ tsɛiŋ, yɛiŋ num kimbwɔsi ki kwuni i bɔ nshiŋ,
3 bəmbuŋ i gwu yi wə fuku ŋwaŋyi na tsə si mi kɔ i wɔkɔ fa kuku a wi baiŋ yaka.
4 I fɛiŋ wə bɔ dza yɛiŋ num Ɛlaja bəh Muses təkəli tumbuku i bɔ nshiŋ, ka dzakaki bɔ bəh Jisɔs.
5 Bita dza təkəli dzaka i Jisɔs a, "Tikwili, yi si ndzɔŋki lə a bukumbɛiŋ numki fa. Bee ma buku maa bintaŋ bitali, kidəkɔ num ŋka, kidəkɔ num ki Muses, kidɔkɔ num ki Ɛlaja."
6 Wi nǐ dzakaki yakadəiŋ kɔm ndzaŋ nǐ kɔ bi kwa bɔ na bəh ŋga wi chu kiə kə gia yə wi kɔ i dzaka.
7 Asi wi dzaka yakadəiŋ, bikwu dza dzə baaŋ bɔ, ja dzaka dzə i bikwu biwɔ kintəəŋ a, "Wələ kɔ Waiŋ wuŋ, wi num shɔm yiŋ. Mbɛiŋ wôkɔki num i wi."
8 Bɔ dzaka a bɔ tsɛiŋ na chu yɛiŋ i bəni bəwɔ wə, yɛiŋ num a Jisɔs shəŋ.
9 Si bɔ nǐ nyə i ŋkwuŋ wiwɔ bɛiŋ ka shiki dzəki, Jisɔs kiŋ i bɔ a kiə bɔ ki fûku kə gia yə bɔ yɛiŋ i mi, maka mi wə yɛli wi kɔ Waiŋmi dza i kpi wə.
10 Bɔ wɔkɔ yakadəiŋ ka jiə yi a bɔ shɔm, ka dzakayiki a bɔ bɔ, ayakalə ndzaka wələ kɔm ndza wi kpi chusiki a nə.
11 Bɔ ka dza bikə i Jisɔs a, "Akɔ kɔm nə wə bəni bà bɔ laniki bənchi dzakaki a Ɛlaja kaŋaki i bi yisi dzə i Kimbwili wə Nyɔ nǐ kaka a?"
12 Jisɔs chukuli i bɔ a, "Akɔ ŋkɔŋ, Ɛlaja kaŋaki i bi yisi dzə i kɛiŋsi gia yichi a yi fiəni num asi yi nǐ kɔ. Ayakalə, akɔ kɔm nə bə nǐ nyaka a mi wə yɛli wi kɔ Waiŋmi kaŋaki i bi yɛiŋ bəŋgəkə bəduli, ka bəni məŋni wi a?
13 Ayakalə, mih fukuki i mbɛiŋ a Ɛlaja dzə lɔ, ayaka bəni fə a gia yə bɔ kɔŋki bəh wi. Yi num asi bə nǐ nyaka kɔm wi."

Jisɔs bwili kiŋ'waka kichu i waiŋ widɔkɔ wə
(Matiə 17:14-21; Luk 9:37-43a)

14 Jəbi wə Jisəs bəh bwa bu
bə mbaŋ bà nǐ shi dzə buku
i bwa bu bə mbaŋ bədəkə bà
wə, yɛiŋ mbaŋ wi bəni wim-
bum num wi fiəli baŋsi bə,
bəni bədəkə bà bə nǐ laniki
bənchi bə Nyə gukuli bəh bə.
15 Akisəkə asi mbaŋ wichi
nǐ yɛiŋ Jisəs, təkəli nalə ka sɛiŋ
a bə bəchi, yəkə tsə i bənih i wi.
16 Wi bikə i bə a, "Mbɛiŋ
gukuliki kəm nə?"
17 Mi widəkə i mbaŋ kintəəŋ
chukuli wi a, "Mi wi lanini,
mih si dzə bəh waiŋ wuŋ i wə,
kəm kiŋ'waka kidəkə kə i gwu
yi wə, num ki fə wi, wi chu
kinchini.
18 Kiŋ'waka kiwə si chufi ləə
wi i kuku, bifu ka bukuki i
dzaka ki wə wi dzi jəŋ, wi dza
ləkə kəbi i chu ŋgwuŋ. Mih
ka dzaka a bwa ba bə mbaŋ
bwǐli kiŋ'waka kiwə, bə məmsi
wəkə məŋ."
19 Jisəs wəkə yakadəiŋ,
dzaka i bə a, "Ɔəə! Ŋgəkə wələ
wi kɛiŋki maka wi jiə shəm i
Nyə. Mih kə num bəh mbɛiŋ i
tsə buku dəiŋ a? Mih ni kaŋa
shəm bəh mbɛiŋ i tsə buku
dəiŋ na? Mbɛiŋ dzâ nyâ waiŋ
wiwə i mih fa."
20 Bə ka dzə dzə bəh waiŋ
wiwə i Jisəs. Si kiŋ'waka kiwə
yɛiŋ Jisəs, ka chufi waiŋ wiwə
akisəkə wi gbə i kuku ka jwəki
fɛiŋ, bifu buku i dzaka ki wə.
21 Jisəs bikə i tii waiŋ wiwə
a, "Gia yələ nǐ yisi wi yibwiŋ
na?" Wi chukuli a, "Yi nǐ yisi
wi, wi kɛiŋ a waiŋ.
22 Kiŋ'waka kiwə si dza chufi
ləə wi i gbuku wə i jəbi jəbi
wə bəh i mwi mə lansi nəŋ a
bəkəli wi. Wə kabə num i fə
gia, mntee, wə kwâsi nshɛiŋ i
buku, wə gâmti buku."
23 Jisəs bikə i wi a, "Yaka
mih kələ i fə gia yidəkə a? Gia
yichi kaŋaki lə dzəh i mi wə wi
jiə shəm."
24 Akisəkə tii waiŋ wiwə ka
wam bəh ŋga a, "Mih jiə shəm
i Nyə. Fâ ma mih jiə tsə yaka."
25 Jəbi wə Jisəs nǐ yɛiŋ a
mbaŋ wi bəni yəkəki juŋniki
dzəki i wi wə, wi wam kaŋyi
kiŋ'waka ki ŋkpɛli kiwə dzaka
i ki a, "Wə, kiŋ'waka ki ŋkpɛli
kələ ki fəki a waiŋ wələ ma
dzakaki chu wəkə kə tə gia,
mih dzakaki i wə, bûku i waiŋ
wələ wə, wə tsâki. Kiə wə bi
ma fiâni lǐə i gwu yi wə."
26 Ayaka kiŋ'waka kiwə
wam bəh ŋga, chu chufi lə
waiŋ wiwə i dzəh yichu wə,
ka buku i gwu yi wə. Wi ka
nə i kuku ka kiŋkpili ki mi. Si
bəni bəduli yɛiŋ yakadəiŋ, ka
dzakaki a, "Wi kpi lə."
27 Jisəs ka kaŋa wi i tsɛiŋ wə
giŋsi wi, wi dza num i bɛiŋ.
28 Jisəs bəh bwa bu bə mbaŋ
ka tsə liə i dzu, bə bikə i wi i
jum wə jum wə a, "Akə kəm nə
wə buku si məmsi wəkə məŋ
i bwili chinda wi ŋkpɛli wiwə
a?"
29 Wi chukuli i bə a, "Fiɛŋ fiə
fi kə i bwili ŋkaiŋni wi chinda
wiwə kə a ntsa shəŋ. Fiɛŋ
fidəkə chi chi məŋ i bwili."

Jisəs chu dzaka kəm bə kpi yə wi bi kpi

(Matiə 17:22-23; Luk 9:43b-45)

30 Bə nyə fɛiŋ tsə dzəh i
Galili, Jisəs kəŋ kə a mi widəkə
kiə di biə bə kə,

31 kɔm wi nǐ nyaniki tsəki wi lani tsə bwa bu bə mbaŋ. Wi nǐ laniki bɔ a bəni bi nya lə mi wə yɛli wi kɔ Waiŋmi i kaŋ yi bəni a bɔ wɔɔ wi. Bɔ ka bi wɔɔ wi, ma a bi numki i kaŋ yitali wə, wi bi dza i kpi wə.

32 Si wi dzaka yakadəiŋ, bɔ nəki wɔkɔ kiə kə gia yə wi dzakaki ayakalə, bɔ ka lwaki i bikə.

Mi wimbum kɔ ndə a?
(Matiə 18:1-5; Luk 9:46-48)

33 Bɔ dzə buku i Kafanaum, i jɔbi wə wi liə num i dzu wi bikə i bɔ a, "Mbɛiŋ si gukuliki i dzəh a nə?"

34 Bɔ kpichumi məŋ, kɔm bɔ nǐ nyaniki i dzəh gukuli a bɔ bɔ a, mi wimbum i bɔ kintəəŋ kɔ ndə a.

35 Jisɔs num kuku, bɔɔŋ bɔ bəchi jwɔfi ntsɔ bəfa, dzaka i bɔ a, "Mi wə wi nəŋki i num mi wi ninshiŋ, wi kaŋaki i dzôki gwu yi ka mi wi jum wə bəh ka mi wə wi nɔmki i bəni bəchi."

36 Si wi dzaka yakadəiŋ, ka dzɔ waiŋ wi nchiŋ tɔm i bɔ kintəəŋ, ka chu giŋ kumi wi i tsɛiŋ yi wə ka dzaka i bɔ a,

37 "Mi wə wi dzɔ waiŋ wələ kɔm bəh yɛli wuŋ, yaka wi dzɔ num mih. Mi wə wi dzɔ mih, wi ka dzɔ dəkə num mih, wi dzɔ num mi wə wi faaŋ mih."

Mi wə wi jwɔki kə wə, yaka wi təbiki lə wə
(Luk 9:49-50)

38 Jɔn dzaka i wi a, "Mi wi lanini, buku si yɛiŋ mi widɔkɔ wi bwili bəchinda bə ŋkpɛli i bəni wə i yɛli wa wə, buku ka kaŋyi wi, kɔm wi kɔkə mi wibuku wi mbaŋ widɔkɔ."

39 Jisɔs ka chukuli i bɔ a, "Kiə mbɛiŋ ki chî kə wəmaka mi. Mbɛiŋ kîə a mi wə wi fəki gia yi kaŋyini bɔɔŋ num yɛli wuŋ, wi kɔkə i chu dzakaki gia yichu kɔm mih.

40 Mi kabə jwɔki kə bukumbɛiŋ, yaka wi təbiki lə bukumbɛiŋ.

41 Mih fukuki ŋkɔŋ i mbɛiŋ a, na ndə wə wi nya na bwam wi mwi i mbɛiŋ i mu i yɛli wuŋ wə, bəh kɔm tə a mbɛiŋ kɔ bəni bə Klistus, wəmaka mi kɔkə i bi laksi mmakti wi."

Gia yə yi kɔ i fə a bəni fəki chu
(Matiə 18:6-9; Luk 17:1-2)

42 Jisɔs ka chu dzaka a, "Na ndə wə wi fə a waiŋ wimu i mbaŋ wi bwa bəŋ bələ kintəəŋ bɔ jiə shɔm yibɔ i mih fə chu, ma yi ndzɔŋki a bə shû shâŋsi nəkə wimbum i məkə ki wəmaka mi wə, bə chîni shî wi i kinchwɔ kimbum wə.

43-44 Yi chu num a, tsɛiŋ ya kabə fəki a wɔ fə chu, wɔ tâiŋ bwîli tsɛiŋ yiwɔ. Yi ndzɔŋki a wɔ liə i nɔni kə ki bi tsə kaa kə bəh tsɛiŋ yimu, kɔbi a wɔ kaŋaki tsɛiŋ yichi bə num i bi lɔɔ wɔ i gbuku wimbum mə, wi kɔbi i bi nyumi.*

45-46 Gbu wa kabə fəki a wɔ fə chu, wɔ tâiŋ bwîli gbu wiwɔ. Yi ndzɔŋki a wɔ liə i nɔni kə ki bi tsə kaa kə bəh gbu wimu, kɔbi a wɔ kaŋaki gvu yichi bə num i bi lɔɔ wɔ i gbuku wimbum mə.

* **9:43-44** + Biŋwakti bikpu bidɔkɔ kɔ num bə kpɛiŋsi fa chu kpɛiŋsi tə i jum wə kɔm 46 a, "Di biələ kɔ num n'yíŋ yiwɔ chu kpiyi kə dzi bəni fɛiŋ, ayaka gbuku chu num fɛiŋ nyumi kə."

47 Dzəkəh wa kabə fəki a wɔ fə chu, wɔ kâmbwili dzəkəh wiwɔ. Yi ndzɔŋki a wɔ liə i ŋkuŋ bi Nyɔ wə bəh dzəkəh wimu, kɔbi a wɔ kaŋaki dzákəh yichi, bə num i bi lɔɔ wɔ i gbuku wimbum mə.
48 Di biələ kɔ num n'yíŋ yə yi si kpiyi kə num fɛiŋ dzi bəni, gbuku wə wi si nyumi kə num fɛiŋ fisi bɔ.
49 Mbɛiŋ kîəki a gbuku bi kɔmki mi wichi asi bə si fianʃsi fiɛŋ bəh ŋkaka.
50 Ŋkaka kɔ fiɛŋ fi ndzɔŋni, ayaka yi ka laksi njwɔŋni bi bə kɔ i chu fə na dəiŋ ka yi chu fiəni njwɔŋki a? Mbɛiŋ numki aka ŋkaka yə yi njwɔŋki, mbɛiŋ num bəh bəni i mbɔiŋni wə."

10

Kɔm ŋkɔŋ wi miŋkpaŋa
(Matiə 19:1-12; Luk 16:18)

1 Jisɔs dza fɛiŋ, tsə i kimbu ki tumi ki Judea wə, daŋ Bɔkɔ yi Jɔdan ka tsə i kiwuŋ. Mbaŋ wi bəni ka chu juŋniki dzəki i wi kpəŋ, wi ka laniki bɔ asi wi nî shiki wi lani.
2 Bəfalasi dza dzə i məmsi wi, ka bikə i wi a, "Nchi bumki lə a mi kɔlə i kôŋŋ kpə wi a?"
3 Jisɔs fiəni bikə tə i bɔ a, "Muses nî nya nchi a mbɛiŋ fâki dəiŋ a?"
4 Bɔ chukuli a, "Muses nî kɔ wi bêe a mi kɔlə i bee kpə wi. Jɔbi wə wi bee, wi nyâka kiŋwakti ki chusi a ŋgaiŋ bee wi, wi nyâ i wi."
5 Jisɔs chukuli i bɔ a, "Akɔ kɔm kifwu kimbɛiŋ kiləkəli ka Muses nyaka nchi wələ i mbɛiŋ.
6 Ayakalə, a nî kɔ i kin'yisi ki mbi wə Nyɔ nî maa num minyuku bəh miŋkpaŋa. Si wi maa yakadəiŋ ka dzaka a,
7 'Akɔ kɔm yələ minyuku bi bêe ba wi bəh nih wi wi chîŋni bəh kpə wi,
8 ayaka ma bɔ bəfa bi fiəni num i mi wimu wə.' Ayakadəiŋ, bɔ bi chu num kə ka bəni bəfa, bɔ bi numki i mi wimu.
9 Yi kɔ a, fiɛŋ fiə Nyɔ kɔ wi chiŋni lɔ, kiə mi bi môm kə i gâli."
10 Jɔbi wə Jisɔs bəh bwa bu bə mbaŋ nî kɔ dzu, bɔ chu bikə i wi kɔm gia yiwɔ.
11 Wi chukuli i bɔ a, "Na ndə wə wi bee kpə wi ka dzɔ widəkɔ, yaka wi fə chu i kpə wi i nəki bəh miŋkpaŋa widəkɔ.
12 Miŋkpaŋa ka buku nyuwi, tsə dzɔ minyuku widəkɔ, yaka wi fə chu, i tsə nəki bəh minyuku widəkɔ."

Jisɔs jiə kimbəiŋsi i bwa bənchiŋ wə
(Matiə 19:13-15; Luk 18:15-17)

13 Bəni nî dza ka dzəki bəh bwa i Jisɔs a wi kɔm bɔ a bəh kaŋ, bwa bu bə mbaŋ kabə kaŋyi bɔ.
14 Jɔbi wə Jisɔs nî yɛiŋ yakadəiŋ, shɔm bəkɔ wi, wi dzaka i bɔ a, "Mbɛiŋ bêe ma bwa bəwɔ dzâki i mih wə, kiə mbɛiŋ ki chî kə bɔ, kɔm ŋkuŋ bi Nyɔ kɔ num i bəni ka bələ.
15 Mih fukuki ŋkɔŋ i mbɛiŋ a, mi wə wi ka dzɔ dəkə ŋkuŋ

bi Nyɔ ka waiŋ wi nchiŋ wələ, wi mɔŋ i bi liə i bi wə."

16 Si wi dzaka yakadəiŋ, dzɔ kumi bɔ, jiə kaŋ i bɔ wə, bɔiŋsi bɔ.

Jisɔs bəh tii kpɔ
(Matiə 19:16-30; Luk 18:18-30)

17 Jisɔs dza a ŋgaiŋ nyə wə, mi widəkɔ yɔkɔ dzə tum binyu i wi nshiŋ ka dzaka a, "Mi wi Lanini, wɔ wə wɔ kɔ mi wi ndzɔŋni, gia yə mih kaŋaki i fə̂ ka mih ni kwati nɔni kə ki bi tsə kaa kə kɔ na nə a?"

18 Jisɔs chukuli i wi a, "Wɔ bɔɔŋ mih a mi wi ndzɔŋni kɔm nə? Mi widəkɔ kɔkə wə wi ndzɔŋki. A kɔbi a Nyɔ shəŋ wə wi ndzɔŋki.

19 Ntə wɔ kiəki lə bənchi bə Nyɔ bà bɔ dzakaki a, 'Kiə wɔ ki wə̂ɔ kə mi, kiə wɔ ki nə̂ kə bəh kpə mi, kiə wɔ ki chwə̂ kə, kiə wɔ ki bêeŋ kə nsaka wi ntəkə, kiə wɔ ki fə̂ kə kimfikili, bəh wə a wɔ kə̂ksi ba wa bəh nih wa?' "

20 Mi wiwɔ chukuli i Jisɔs a, "Mi wi lanini, bənchi bələ bəchi kɔ num mih nǐ jiəki lə bɔ i yisi si mih nǐ kɛiŋki waiŋ wi sumi."

21 Jisɔs bwaŋ dzəkəh i wi wə lə tulululu, kɔŋ wi, ka dzaka i wi a, "Fiɛŋ fidəkɔ baaŋ fimu fiə wɔ kɛiŋki i fə̂. Tsə̂ tâŋni biɛiŋ bia bichi biə wɔ kaŋaki, ma wɔ gâa kpɔ wiwɔ i bəni bə kifuu, ka wɔ bi kwati mbum num i tumi ki bɛiŋ wə. Wɔ ka fə yakadəiŋ, wɔ dzə̂ bǐəli mih."

22 Si Jisɔs dzaka yakadəiŋ, mi wiwɔ wɔkɔ yaka shi wuuŋ wi i fuŋ, wi fiəni gwu ka tsəki num a nshɛiŋ nshɛiŋ, kɔm wi nǐ kaŋaki lə mbum nalə.

23 Jisɔs dza fiəni gwu tsɛiŋ tali bwa bu bə mbaŋ, dzaka i bɔ a, "Yi ləkəki lə na bəh ŋga i bəni bə kpɔ i bi liə i ŋkuŋ bi Nyɔ wə."

24 Ndzaka wiwɔ fumsi bwa bu bə mbaŋ. Jisɔs ka chu dzaka i bɔ a, "Bwa bəŋ, yi ləkəki lə na bəh ŋga i mi* i liə i ŋkuŋ bi Nyɔ wə!

25 Yi bɔniki alə i kikum i liə i dzəŋə yi nsala wə, tsə si mi wi kpɔ kɔ i liə i ŋkuŋ bi Nyɔ wə."

26 Bɔ wɔkɔ yaka, yi fumsi bɔ na bəh ŋga, bɔ ka dzakayiki a bɔ bɔ a, "Aka bə num yaka, ma ndə bi bɔiŋ a?"

27 Jisɔs fiəni tsɛiŋ bɔ lə, ka dzaka i bɔ a, "Yələ ləkəki alə i mi wiwɔm, ayakalə i Nyɔ gia yidəkɔ kɔkə yə yi ləkəki i wi."

28 Bita ka dza dzaka i Jisɔs a, "Tsə̂iŋ, buku bee biɛiŋ bichi ka biəliki wɔ."

29 Jisɔs chukuli i wi a, "Mih fukuki ŋkɔŋ i wɔ a, Mi kɔkə wə wi bee juŋ yi, nabə bwa bə nih wi, nabə jɛ́mi yi, nabə nih wi, nabə ba wi, nabə bwa bu, nabə khə wi, a wi bee kɔm mih bəh kɔm ntum wi ndzɔŋni wi Nyɔ,

30 a wi bi num wi kaŋa kə júŋ bəh bwa bə nih wi, bəh jɛ́mi yi, bəh nih wi, bəh bwa, bəh kikhə kiŋkani gbi tsə si wi nǐ kaŋaki. Ayaka bəni bi bwaŋki lə gvu tə i wi chɛiŋ, i jɔbi wi dzəni wə, wi bi kwati nɔni kə ki bi tsə kaa kə.

31 Ayakalə, bəni bəduli bà bɔ kɔ i ninshiŋ i liə bi numki num i jum wə, bəduli bà bɔ kɔ

* **10:24** Biŋwakti bikpu bidəkɔ kaŋaki i di biələ wə a, "Mi wə wi kɔ wi jiə mfii bi i mbum wə..."

i jum wə i liə bi numki num i ninshiŋ."

Jisəs chu dzaka i kiŋkani kitali wə kəm kpi yi
(Matiə 20:17-19; Luk 18:31-34)

32 Jisəs bəh bwa bu bə mbaŋ ka chu dza kwa dzəh, ka yakaki tsəki i Jɛlusalɛm wi tsə i ninshiŋ. Ayaka bwa bu bə mbaŋ num bəh ŋkaiŋyi. Bəni bà bɔ nǐ biəliki wi tə bá lwa. Jisəs chu dzɔ bwa bu bə mbaŋ bà jwɔfi ntsɔ bəfa bəh bɔ baka gwu wi fuku i bɔ gia yə yi ni num bəh wi.
33 Wi dzaka i bɔ a, "Mbɛiŋ wôkəli, bukumbɛiŋ si yaka tsə i Jɛlusalɛm, bə num i tsə nya mi wə yɛli wi kɔ Waiŋmi i kaŋ yi bətii mfə gia bəmbum bəh bəni bà bɔ laniki bənchi bə Nyɔ, bɔ ni saka təiŋ nsaka wi a bə wɔ̂ɔ wi, ka bɔ nya i kaŋ yi tumi wə,
34 ayaka bɔ ni tɔyi wi, chuhyi midziŋ i gwu yi wə, bə twɛiŋ wi, bə wɔɔ wi, a bi ka num i kaŋ yitali wə, wi bi dza i kpi wə."

Jɛm bəh Jɔn nywa biŋgbɔkɔ bimbum i Jisəs
(Matiə 20:20-28)

35 Jɛm bəh Jɔn bà bɔ nǐ kɔ bwa bə Sɛbide, dza dzə yɛiŋ Jisəs ka dzaka i wi a, "Mi wi lanini, gia yidɔkɔ kɔlə yə buku nəŋki a wɔ fə̂ i buku."
36 Wi bikə i bɔ a, "Mbɛiŋ nəŋki a mih fə̂ nə i mbɛiŋ?"
37 Bɔ chukuli a, "Buku nəŋki a jɔbi wə wɔ bi numki i mbum bia wə, ma buku bi num i biŋgbɔkɔ bimbum wə, mi widɔkɔ i tsɛiŋ ya yiləkəli wə, widɔkɔ i yi kimiəkə wə."
38 Jisɔs chukuli i bɔ a, "Mbɛiŋ kiəki kə gia yə mbɛiŋ bikəki. Mbɛiŋ kɔlə i bi mu bwam wi ŋgəkə wə mih bi mu, nabə i liə i ŋkaiŋni wi ŋgəkə wimbum wə mih bi liə yɛiŋ a?"
39 Bɔ chukuli a, "Buku kɔlə i fə." Jisɔs dzaka i bɔ a, "Mbɛiŋ kɔlə i mu bwam wi ŋgəkə wə mih ni mu, bəh i liə tə i ŋkaiŋni wi ŋgəkə wimbum wə mih bi liə yɛiŋ,
40 ayakalə i shinum i kimbu kəŋŋ ki tsɛiŋ yiləkəli wə nabə i yi kimiəkə wə a kɔkə di biŋ i nya i mi. Di biwɔ kɔ i bəni bà, bə nǐ kɛiŋsi di biwɔ i bɔ."
41 Jɔbi wə kiŋka ki bwa bə mbaŋ bə Jisɔs bà jwɔfi bɔ nǐ wɔkɔ kɔm gia yiwɔ bəksi tɔɔ i Jɛm bəh Jɔn.
42 Jisɔs bɔɔŋ bɔ bəchi, ka dzaka i bɔ a, "Ntə mbɛiŋ kiəki lə a bəni bà bɔ sakaki kitumi ki bəni bədɔkɔ si yaka num i bəni bəbɔ bɛiŋ, bəni bəmbum bəbɔ chusi ŋga bibɔ i bɔ bɛiŋ a?
43 Yəmaka kaŋaki kə i numki yakadəiŋ i mbɛiŋ kintəəŋ. Mi wə wi nəŋki i num mi wimbum i mbɛiŋ kintəəŋ wi kaŋaki i nûm wə wi nɔmki num nɔmni i mbɛiŋ.
44 Mi wə wi nəŋki i num mi wi ninshiŋ i mbɛiŋ kintəəŋ, wi kaŋaki i nûmki mfa wi mi wichi.
45 Mbɛiŋ kǐəki a mi wə yɛli wi kɔ Waiŋmi nǐ ka dzə dəkə a bə nô̂mki i wi. Wi nǐ dzə i nɔmki i bəni, i nya nɔni ki ka n'yɛlih i yɛlih bəni bəduli i kpi wə."

Jisɔs wɛli dzákəh yi Batimayus

(Matiə 20:29-34; Luk 18:35-43)

46 Bɔ nyani tsə buku i kwili wi Jɛliku wə. Jəbi wə Jisɔs nǐ nyəki fɛiŋ bəh bwa bu bə mbaŋ bəh mbaŋ wi bəni wimbum, kifəkə kidəkɔ shi num a dzə kpəŋ nywa biɛiŋ, yɛli wi num Batimayus, waiŋ Timayus.

47 Jəbi wə wi si wəkɔ a akɔ Jisɔs wi Nasali, wi yisi ka wamki bəh ŋga a, "Jisɔs, waiŋ Ŋkuŋ Dɛbit kwâsi nshɛiŋ i mih."

48 Bəni bəduli dza yisi i kaŋyi wi dzaka a wi bâŋ. Ayakalə, wi chu fiəni wam na bəh ŋga a, "Waiŋ Ŋkuŋ Dɛbit kwâsi nshɛiŋ i mih."

49 Jisɔs ka num, ka dzaka a bə bɔɔŋ wi. Bɔ bɔɔŋ kifəkə kiwɔ, ka dzaka i wi a, "Kâŋa shɔm, dzâ bɛiŋ, wi bɔɔŋki wɔ."

50 Kifəkə kiwɔ ka saka baa mbuŋ i gwu yi wə lɔɔ i kuku, saka dza bɛiŋ tsə i Jisɔs wə.

51 Jisɔs bikə i wi a, "Wɔ nəŋki a mih fâ nə i wɔ a?" Kifəkə kiwɔ chukuli a, "Mi wi Lanini, mih nəŋki i yɛiŋki biɛiŋ."

52 Jisɔs ka dzaka i wi a, "Wɔ tsâ mfia. Shɔm yə wɔ jiə i mih fə wɔ bɔnih." Akisəkə dzákəh yi baiŋ wi ka yɛiŋki biɛiŋ, ka biəliki Jisɔs i di biə wi nǐ tsəki.

11

Bə dzɔ Jisɔs i Jɛlusalɛm ka ŋkuŋ

(Matiə 21:1-11; Luk 19:28-40; Jɔn 12:12-19)

1 Jisɔs bəh bwa bu bə mbaŋ ni kɔmsiki tsəki i Jɛlusalɛm, bɔ kɛiŋ num kɔmsi tsə i kwili wi Bɛtfajə bəh bi Bɛtani wə biə bi kɔmsiki tsəki i ŋkwuŋ wi Kɛiŋ yi Ɔlif wə, wi ka faaŋ bwa bu bə mbaŋ bədəkɔ bəfa,

2 dzaka i bɔ a, "Mbɛiŋ tsâ i kwili wi ninshiŋ wəyaka wə. Jəbi wə mbɛiŋ ni liəki tsəki fɛiŋ akisəkə, mbɛiŋ ni yɛiŋ lə waiŋ njakas num bə shu, maka mi num yaka yɛiŋ bɛiŋ, mbɛiŋ shwâli dzâ bəh yi fa.

3 Mi widəkɔ ka bikə a mbɛiŋ shwaki yi kɔm nə a, mbɛiŋ chukuli a Bah kaŋaki lə nɔm bəh yi, a wi ki fiəniki dzəki lə bəh yi a liə liə."

4 Bɔ ka nyə tsə yɛiŋ yi num bə shu i fifiəŋə i dzəh kpəŋ. Ayaka bɔ ka shwaki.

5 Si bɔ nǐ shwaki waiŋ njakas wiwɔ bəni bədəkɔ bà bɔ nǐ kɔ fɛiŋ bikə i bɔ a, "Mbɛiŋ fəki nə yaka?"

6 Bɔ ka fuku i bɔ gia yə Jisɔs si dzaka. Bəni bəwɔ ka bee yi bɔ nyə bəh yi.

7 Si bɔ nǐ dzə bəh yi i Jisɔs, jiə bəmbuŋ bəbɔ i njakas yiwɔ bɛiŋ, Jisɔs ka yaka.

8 Bəni bəduli ka təkɔki tsəki bəmbuŋ bəbɔ i dzəh, bədəkɔ fakayi cha yi kɛiŋ yi chwa, təkɔ tə i dzəh.

9 Bəni bà bɔ nǐ tsəki i Jisɔs nshiŋ bəh bà bɔ nǐ biəliki i jum wə wili a, "Lilili, kiŋkɔksi kɔ Nyɔ wə ɔɔɔ! Nyɔ lɔɔ kimbɔiŋsi ki i mi wə wi dzəki i yɛli wi Bah wə ɔɔɔ Lilili.*

10 Nyɔ lɔɔ kimbɔiŋsi ki i ŋkuŋ bi wə tii wibuku wə

* **11:9** Lilili wələ kɔ i já yi Glik wə a "Hɔsanna".

Dɛbit wə wi si dzə lə! Ɔɔɔ, kiŋkɔkni kɔ i Nyɔ wi bɛiŋ wə Eeee!"

11 Jisɔs tsə buku i Jɛlusalɛm, liə i juŋ yi fəni yi gia wə, jɔbi wə wi nǐ tsɛiŋ tali si gia yichi kɔ. Si a nǐ kɔ asi num i fijɔbi wi ka fiəni bəh bwa bu bə mbaŋ bà jwɔfi ntsɔ bəfa tsə i Bɛtani.

Jisɔs liŋ kpɛiŋ widəkɔ
(Matiə 21:18-19)

12 Chəkɔ buku wɔɔ Jisɔs bəh bwa bu bə mbaŋ nyə i Bɛtani chu tsə i Jɛlusalɛm, ayaka dzɔŋ wɔɔ wi.

13 Wi lɔ dzəkəh yɛiŋ kpɛiŋ wi fig widəkɔ wi num nanu, kidzɛni num yɛiŋ nalə num bə si dzi lə mitam miwɔ.† Wi ka tsə buku fɛiŋ i yɛiŋ a yuwidəkɔ ŋgaiŋ kɔlə kwati fiɛŋ yɛiŋ i dzi. Wi ka tsə buku fɛiŋ nəki yɛiŋ kə fiɛŋ yɛiŋ wə, yɛiŋ shəŋ a kidzɛni yɛiŋ, kɔm a nǐ kɔkə jɔbi wə mitam si wum yɛiŋ.

14 Wi ka dzaka i kpɛiŋ wiwɔ a, "Kiə mi bi ma chu lansi dzî fiɛŋ i wɔ wə." Si wi dzaka yakadəiŋ bwa bu bə mbaŋ wɔkɔ yi.

Jisɔs kəŋŋ bwili bəni bə shi i juŋ yi fəni yi gia yi Nyɔ mə
(Matiə 21:12-17; Luk 19:45-48; Jən 2:13-22)

15 Si bɔ tsə buku i Jɛlusalɛm, Jisɔs tsə liə i tɔkɔ wi juŋ yi fəni yi gia mə yisi ka kɔŋŋki bəni bà bɔ nǐ taŋniki bəh bà bɔ nǐ taŋki biɛiŋ, beeŋsi bibaŋ biə bəni nǐ kwuniki kpɔ yɛiŋ, bəh biŋgbɔkɔ bi bəni bà bɔ nǐ taŋniki bibumi.

16 Wi nəki bum kə a mi kɔlə i giŋ fiɛŋ i tsə daŋsi bəh fi i tɔkɔ wi fəni wi gia wə.

17 Wi ka laniki bɔ dzaka a, "Ntə bə kɔ bə nyaka a, Nyɔ dzakaki a,

'Juŋ yiŋ kɔ bə bi bɔɔŋki a juŋ yi tsani i mbi wichi a?'

Mbɛiŋ ka fiəni yi a yi chu taa wi bəji."

18 Bətii mfə gia bəmbum bəh bəni bà bɔ nǐ laniki bənchi bə Nyɔ wɔkɔ yi ka nəŋki dzəh i wɔɔ wi. Bɔ ka lwaki wi kɔm mbaŋ wi bəni nǐ wɔkɔliki nlani wi wɔkɔ ndzɔŋni nalə.

19 Asi fijɔbi nǐ dzə, Jisɔs bəh bwa bu bə mbaŋ buku i kwili kintəəŋ.

Nlani wə wi bukuki i kpɛiŋ wə Jisɔs nǐ liŋ
(Matiə 21:20-22)

20 Si Jisɔs bəh bwa bu bə mbaŋ nǐ buku ka ghaniki kinchɔŋɔchɔŋɔ, bɔ yɛiŋ kpɛiŋ wiwɔ num wi kpiyi lɔ wichi shi buku i gaaŋ wə.

21 Bita ka kwaka gia yə yi ni num, ka dzaka i Jisɔs a, "Mi wi Lanini, yɛiŋ kpɛiŋ wə wɔ ni liŋ si wi kpiyi a."

22 Jisɔs chukuli i bɔ a, "Mbɛiŋ jîə shɔm i Nyɔ.

23 Mih fukuki ŋkɔŋ i mbɛiŋ a, mi ka dzaka i ŋkwuŋ wələ a, 'Mûku gwu ya fa tsâ gbô i kinchwɔ kimbum wə', Wi ka dzakaki yakadəiŋ məŋni kə yi i wi shɔm, num wi bum a gia yələ ŋgaiŋ dzakaki lə ni num lə, ma yi ni nûm i wi.

24 Ayakadəiŋ, mih fukuki i mbɛiŋ a, na finaiŋ fiɛŋ fiə mbɛiŋ nywaki i ntsa wə, num

† **11:13** Bə bɔɔŋki kpɛiŋ wiwɔ i já yi ŋkali wə a "fig".

mbɛiŋ bum a mbɛiŋ ni kwati lə, ma mbɛiŋ ni kwati.

25 Mbɛiŋ ka num i tsa, mi kaŋa mi widəkɔ i shɔm, wi dâlinya wi. Mbɛiŋ ka fəki yakadəiŋ ma Ba wimbɛiŋ wə wi kɔ i bɛiŋ ni dalinya chu bimbɛiŋ tə. [

26 Mbɛiŋ ka baaŋ i dalinyaki chu bi bəni bədəkɔ, ma Ba wimbɛiŋ wə wi kɔ bɛiŋ bi ma dalinya bimbɛiŋ tə.] "‡

Bə bikə di biə ŋga bi Jisɔs nyə (Matiə 21:23-27; Luk 20:1-8)

27 Jisɔs bəh bwa bu bə mbaŋ chu tsə liə i Jɛlusalɛm. Jɔbi wə wi nǐ nyaniki nnyaki i juŋ yi fəni yi gia wə, bətii mfə gia bəmbum bəh bəni bà bɔ nǐ laniki bənchi bə Nyɔ bəh bəni bà bɔ nǐ sakaki tumi ki Bəju nyə dzə yɛiŋ wi,

28 bikə i wi a, "Wɔ dzɔ faiŋ ŋga biələ na ka wɔ fəki gia yələ a? A nya ndə ŋga biwɔ i wɔ, a wɔ fâki gia yiwɔ a?"

29 Jisɔs chukuli i bɔ a, "Mih ki bikəki lə kimbikə kimu i mbɛiŋ, mbɛiŋ ka nǐ chukuli, mih ka ni fuku i mbɛiŋ mi wə wi nya ŋga a mih fâki gia yələ.

30 A nǐ nya ndə ŋga i Jɔn na ka wi juliki bəni i bɔkɔ a? Bi nǐ nyə i bɛiŋ ma nǐ nya mi wiwɔm a? Mbɛiŋ chukuli mih!"

31 Bə dza ka gukuliki a bɔ bɔ a, "Bukumbɛiŋ ka chukuli a, bi nǐ nyə i bɛiŋ, wi ni bikə i bukumbɛiŋ aka fə nə a bukumbɛiŋ ma bum i Jɔn a?

32 Bukumbɛiŋ ka ni chukuli a, a nǐ nya mi wiwɔm, dəiŋ na?" Bɔ nǐ lwaki bəni kɔm bɔ bəchi nǐ kɔ num bɔ bum a Jɔn kɔ na mi ntum wi Nyɔ.

33 Ayakadəiŋ, bɔ ka chukuli i Jisɔs a, "Buku kiəki kə." Jisɔs ka dzaka i bɔ a, "Yaka mih tə ki fukuki kə i mbɛiŋ mi wə wi nya ŋga i mih ka mih fəki gia yələ."

12

Ndi kɔm bəni bà mi nǐ jiə i khə (Matiə 21:33-46; Luk 20:9-19)

1 Jisɔs ka yisi i dzakaki i bɔ i bəndi wə a, "Mi widəkɔ nǐ nɔm khə wi mintam wə bə kɛiŋsiki mbih yɛiŋ, num wi ta fiəli bəh mbaiŋ, chum di biə bə nǐ dəŋki mintam miwɔ yɛiŋ mbih buku, ka maa kibaŋ ki chənini fɛiŋ, ka jiə bəni i khə wiwɔ wə, ka nyə tsə i tumi kidəkɔ wə. 2 Jɔbi wə bɔ nǐ kaŋaki i yisi ŋkɔh dzə kpɛiŋ, tii khə wiwɔ ka faaŋ waiŋ wi wi nɔm widəkɔ i bəni bà wi nǐ jiə khə wiwɔ i bɔ a bɔ tsô dzô mmu mintam.

3 Ayakalə, bɔ tsə kwa lɔ wi ka twɛiŋ kɔŋŋ wi bəh kaŋ yiyəə wi nyə.

4 Ayaka mi wi khə wiwɔ ka chu faaŋ waiŋ wi nɔm wi widəkɔ i bɔ, wi tsə bɔ chu twɛiŋ wi, wi kaŋa bali i fwu wi wə, ŋgəmsi wi.

5 Wi chu faaŋ widəkɔ, bɔ wɔɔ wəmaka. Wi chu faaŋ bədəkɔ bəduli, bɔ twɛiŋ bədəkɔ, wɔɔyi bədəkɔ.

6 Wi faaŋ lə, a dzə baaŋ a wimu, wəmaka num waiŋ wi wi shɔm. Ayaka wi fiəni faaŋ

‡ **11:26** Biŋwakti bikpu bidəkɔ bə nǐ yisi nyaka gia yi Nyɔ yɛiŋ kaŋaki kə kiŋka kələ.

wi i bɔ kwaka a bɔ ni tsə kɔksi
lə waiŋ wi ŋgaiŋ wələ.
7 Ayakalə, bəni bə nɔm bà
dzaka a bɔ bɔ a, ‘Wələ kɔ
ndzi kwili wi tii khə wələ,
mbɛiŋ dzâ ma bukumbɛiŋ
wôɔ wi ka biɛiŋ biwɔ numki
bibukumbɛiŋ.’
8 Ayaka bɔ kwa wi, ka wɔɔ,
guku buku bəh wi yɛiŋ khə.”
9 Si Jisɔs dzaka yakadəiŋ, ka
bikə a, “Gia yə tii khə wiwɔ nǐ
fə kɔ nə? Wi ni tsə kaasi bəni
bəwɔ, wi nya khə wiwɔ num i
bəni bədɔkɔ.
10 Mbɛiŋ ka fa dəkə di biələ i
Kiŋwakti ki Nyɔ wə a? Bə kɔ bə
nyaka a,
‘Təh wə, bəni bə maani nǐ
nəiŋ,
wi dzə fiəni num təh wi bu wi
juŋ.
11 Yələ kɔ mfə wi Bah,
buku ka tsɛiŋki num bəh
ŋkaiŋyi.’ ”
12 Bəni bəwɔ wɔkɔ ndi wələ,
ka kiə a Jisɔs tiki num i bɔ. Bɔ
ka nəŋki dzəh i kwa wi, ka lwa
num mbaŋ wi bəni wə wi nǐ
kɔ fɛiŋ. Bɔ ka bee wi ka nyə.

Bə taaŋ Jisɔs kɔm kpə wi
lɔɔni kiŋwakti
(Matiə 22:15-22; Luk
20:20-26)

13 Kifwu ki tumi ka dza
faaŋ Bəfalasi bəh bəni bədɔkɔ
bə mbaŋ wi Ŋkuŋ Hɛlɔd a
bɔ tsâ tâaŋ Jisɔs i kwâ wi i
ndzaka wi wə.
14 Bɔ dzə dzaka i Jisɔs a, “Mi
wi lanini, buku kiəki lə a wɔ
si dzaka a ŋkɔŋ, kɔm wɔ lwaki
kə dzákəh yi mi kɔŋ wəmaka
kɔ na ndə. Wɔ laniki ŋkɔŋ
num dzəh yi Nyɔ. Fûku i buku
a nchi bumki lə a bə lôɔki
kiŋwakti i Kaysa ŋkuŋ wim-
bum wi Lum, ma wi bumki kə
a?
15 Bukumbɛiŋ lôɔki, ma bə
ma lôɔki a?” Ayakalə, Jisɔs
kiə gia yə bɔ nǐ wɛɛliki bəh yi,
ka chukuli a, “Mbɛiŋ taaŋki
mih kɔm nə? Mbɛiŋ dzâ bəh
chwaka ki kpɔ mih yɛiŋ.”
16 Bɔ dzə bəh wi, wi dzɔ, bikə
i bɔ a, “Fwu wələ yɛiŋ kɔ wi
ndə a, yɛli wələ num wi ndə
a?” Ayaka bɔ chukuli a, “Akɔ
yɛli wi Kaysa ŋkuŋ wi Lum.”
17 Jisɔs ka dzaka i bɔ a,
“Mbɛiŋ nyâki fiɛŋ fiə fi kɔ fi
Kaysa i wi, ma mbɛiŋ nyâki fi
Nyɔ i Nyɔ.” Bɔ wɔkɔ yaka, gwu
kpi lɔ bɔ kɔm wi.

Bə taaŋ Jisɔs kɔm ndzɔ wi miŋkpaŋa
bəh jəbi wi ndza wi kpi
(Matiə 22:23-33; Luk
20:27-40)

18 Bəsadusi bəwɔ nyə dzə i
bikə gia i Jisɔs. Bəsadusi bələ
nǐ kɔ bəni bà bɔ nǐ dzaka a
bəni bi fiəni dzayiki kə i kpi
wə.
19 Si bɔ dzə yaka, dzaka a,
“Mi wi lanini, Muses nǐ nyaka
i bənchi i buku a,
‘Waiŋnih mi ka kpi bee
miŋkpaŋa bɔ wi kaŋa
kə waiŋ,
wanih mi wiwɔ kaŋaki lə i nɔsi
kpə ŋkwu wiwɔ,
ka bɔ wi bwɔ bwa i yɛli wi
waiŋnih wiwɔ wə.’
20 Ayakadəiŋ, bwa bə mi
widɔkɔ nǐ kɔlə nanitaŋ, wi
ninshiŋ dzə dzɔ miŋkpaŋa ka
kpi maka bɔ wi bwɔ waiŋ.
21 Wi kɔmsini wə nɔsi
miŋkpaŋa wiwɔ, ayakalə ka
kpi tə maka bɔ wi bwɔ waiŋ.

Yi bi num tali ayaka i bwa
bəwə nanitaŋ bəchi, mi i bə
kintəəŋ nəki bwə kə waiŋ bəh
miŋkpaŋa wiwə.
22 Bə nəsi fiəli wi yaka bə
bəchi, mi widəkə kəbi i bə
bələ nanitaŋ wə bəh miŋkpaŋa
wiwə bwə waiŋ. I kiŋgəksi wə
miŋkpaŋa wiwə bəŋ kpi tə.
23 I liə si bə bəchi nanitaŋ nĭ
kə bə nəsi lə miŋkpaŋa wiwə, a
bi numki jəbi wə bəni dzayiki
i kpi wə, ma wi bi numki kpə
ndə a?"
24 Jisəs chukuli i bə a, "Mbɛiŋ
dzakaki lə mbɛiŋ kiə alə a
mbɛiŋ kə fikpəŋ a? Mbɛiŋ kə
fikpəŋ kəm mbɛiŋ kiəki kə gia
yə bə nyaka i Kiŋwakti ki Nyə
wə, chu kiə kə tə ŋga bi Nyə.
25 Gia yə yi bi numki jəbi
wə bəni bi dzaki i kpi wə,
bənyuku bəh bəkaŋa bi chu
baŋsiki kə i ndzə wi bəkaŋa
wə. Bə bi numki aka bəchinda
bə Nyə i bɛiŋ.
26 Gia kəm ndza wi kpi, mbɛiŋ
ka num fa di bi Kiŋwakti ki
Muses kə kəm kpɛiŋ wə wi nĭ
fiiki a? Nyə nĭ dzaka i wi
Muses a,
'Akə mih Nyə wi Ablaham bəh
wi Ayjik bəh wi Yakəb
a?'*
27 Yi kə a Nyə kəkə Nyə wi
bəŋkwu, wi kə Nyə wi bəni
bəwəm. Mbɛiŋ dzani bəh
ŋga."

Nchi wə wi tsəki bənchi bəchi
(Matiə 22:34-40; Luk 10:25-28)

28 Mi widəkə wə wi nĭ laniki
bənchi bə Nyə, nĭ dzə ka wəkə
si Jisəs bəh bəni bəwə guku-
liki, chu yɛiŋ si wi chukuliki
gia yə bə nĭ bikəki i wi i dzəh
yindzəŋni wə, ayaka wi ka
bikə tə i Jisəs a, "Nchi wə wi
tsəki bənchi bəchi kə winaiŋ
a?"
29 Jisəs chukuli i wi a, "Nchi
wə wi tsəki bənchi bəchi kə
wələ wi dzakaki a,
'Ɔ bəni bə Islae mbɛiŋ wôkə,
Bah Nyə wə, Nyə wibukumbɛiŋ,
Bah Nyə wiwə kə a wimu.
30 Wə kôŋki Bah Nyə wa bəh
shəm ya yichi,
nyâ gwu ya yichi,
ǰĭə mfi bia i wi wə bichi,
nôm i wi bəh ŋga bia bichi.'
31 Nchi wə wi biəli wələ kə a,
'Wə kôŋki mi wə wi kə kəmsi
i wə kpəŋ asi wə kəŋki
gwu ya.'
Nchi widəkə chu kəkə wə wi
tsəki bələ."
32 Mi wə wi nĭ laniki bənchi
bə Nyə dzaka i Jisəs a, "Mi wi
Lanini, wə chukuli na chəŋ.
Wə dzaka num ŋkəŋ a Nyə
kə a wimu widəkə chu kəkə a
kəbi a wi shəŋ.
33 I kəŋki wi bəh shəm ya
yichi, jiə mfi i wi wə bichi,
nəm i wi bəh ŋga bichi bəh i
kəŋki mi wə wi kə kəmsi i wə
kpəŋ asi wə kəŋki gwu ya, yi
tsəki lə na i fəki bimfə gia bəh
nyám yi waŋni bəh bimfə gia
bidəkə."
34 Jisəs ka yɛiŋ si wi chukuli
ka mi wi mfi, wi ka dzaka i wi
a, "Wə kəkə dzəh yi dəəŋ i liə
ntəŋ bi Nyə wə." I jum wə fɛiŋ
wə, mi nəki chu məm kə i dzə
bikə gia i wi.

* **12:26** Ablaham bəh Ayjik bəh Yakəb kə bətii tii wi Bəju bà bə nĭ kpiyi na ka bə bwə Muses.

Kimbwili wə Nyɔ nǐ kaka kɔ waiŋ ndə
(Matiə 22:41-46; Luk 20:41-44)

35 Jisɔs dzə ka laniki bəni i tɔkɔ wi juŋ yi fəni yi gia wə, ka dza bikə i bɔ a, “Bəni bà bɔ laniki bənchi nyani dəiŋ na ka bɔ dzakaki a Kimbwili wə Nyɔ nǐ kaka kɔ waiŋ Ŋkuŋ Dɛbit a?
36 Kiŋ'waka ki Baiŋni nǐ fə lɔ Ŋkuŋ Dɛbit wələ dzaka kɔm Kimbwili wiwɔ dzakaki a,
‘Bah Nyɔ nǐ dzaka i Bah wuŋ
a,
wi nûm i tsɛiŋ yi yiləkəli wə,
i tsə̂ buku jɔbi wə ŋgaiŋ bi jiəki
bəni bu bà bɔ baiŋki wi
wi tɔmyi gvu yi i bɔ bɛiŋ.’
37 Dɛbit mwi ka bɔɔŋki wi a Bah wi, wi chu nyani dəiŋ ka wi numki waiŋ wi a?” Si Jisɔs ni dzakaki gia yiwɔ yakadəiŋ, mbaŋ wi bəni wə wi nǐ kɔ fɛiŋ, ka wɔkɔliki i wi bəh kinsaŋli bɔ wɔkɔ ndzɔŋni.

Jisɔs təyi kimfə ki bəni bà bɔ laniki bənchi bə Nyɔ
(Matiə 23:1-36; Luk 20:45-47)

38 Asi wi nǐ laniki bəni, wi dza dzaka i bɔ a, “Mbɛiŋ tə̂kniki, kɔm bə bəni bà bɔ laniki bənchi bə Nyɔ, bɔ kɔŋki i nyaniki nnyaki bəh bəmbuŋ bədəəŋ tsə i kidi ki shi wə, a bəni bə̂niki bɔ bəh kiŋkɔksi.
39 Chu kɔŋ i numki i di bi kɔknini wə i juŋ yi tsani wə, bəh i di bi bini wə.
40 A chu num a bɔ bà bɔ laksiki biɛiŋ bi bəkaŋa bəŋkwu, fwɔkyi dzɔ biɛiŋ bibɔ, kwayi fə bəntsa bədəəŋ. Ŋgəkə wibɔ bi numki na wimbum.”

Kinya ki kpə ŋkwu
(Luk 21:1-4)

41 Jisɔs nyə tsə shinum i kimbu kə ki nǐ tsɛiŋki daŋsiki ki kintaiŋntaiŋ ki nya kə i tɔkɔ wi juŋ yi fəni yi gia wə,† ka tsɛiŋki si bəni dzəki jiəki kpɔ i kintaiŋntaiŋ ki nya mə. Bəni bə kpɔ bəduli nǐ dzəki jiəki kpɔ fɛiŋ wi duli.
42 Kpə ŋkwu wi kifuu widɔkɔ nǐ dza dzə, jiə bədəli bəfa yɛiŋ, wi kpɛiŋ kə i fiɛŋ fidɔkɔ wə.
43 Ayaka Jisɔs bɔɔŋ bwa bu bə mbaŋ dzaka i bɔ a, “Mih fukuki ŋkɔŋ i mbɛiŋ a kpə ŋkwu wələ wi kɔ mi wi kifuu lə, wi nya tsə bəni bəchi bà bɔ jiəki biɛiŋ i kintaiŋntaiŋ kələ mə.
44 Bəni bəchi bà bɔ si nyaki, bɔ si nyaki num biŋka bibɔ bi kpɔ biə bi si jikə ka gbɔyiki kuku. Ayakalə, kpaŋa wələ dzə bəh gwu yi yichi nya biɛiŋ bichi biə wi kaŋaki, num a biə wi nɔki yɛiŋ wə.”

13

Gia yi kaiŋni bəh gia yə yi bi numki i jɔbi wi dzəni wə
(Matiə 24:1-2; Luk 21:5-6)

1 Jɔbi wə Jisɔs nǐ buku dzə i juŋ yi fəni gia mə, waiŋ wi mbaŋ widɔkɔ dzə ka kaiŋyiki i wi a, “Mi wi Lanini tsə̂iŋ kitəh kimbum kələ bə maa juŋ yələ yɛiŋ. Akɔ na mmaa wi juŋ wi ndzɔŋni lə!”
2 Jisɔs chukuli i wi a, “Mbɛiŋ yɛiŋ alə ŋkaiŋni wi maani wimbum wələ a? Təh wimu

† **12:41** Kinya kələ nǐ dzəki di i tɔkɔ wi nintəəŋ wə bəkaŋa nǐ tsaki fɛiŋ.

bi baaŋ kə i widəkɔ bɛiŋ maka bə baka təkɔ wi i kuku."

(Matiə 24:3-14; Luk 21:7-19)

3 Jɔbi wə Jisɔs nĭ tsə shinum i Ŋkwuŋ wi Kɛiŋ yi Ɔlif wə i kimbu kə ki tsɛiŋki daŋsiki juŋ yi fəni yi gia, i fɛiŋ wə Bita bəh Jɛm bə Jɔn bəh Andulu tsə a bɔ bɔ ka bikə i wi a,

4 "Fûku buku jɔbi wə gia yələ yichi bi numki, bəh binchəsi biə bi chusiki a jɔbi wi gia yələ yichi si num a kpɛiŋ."

5 Jisɔs yisi i dzakaki i bɔ a, "Mbɛiŋ tôkniki ka mi bi ma fwôkyi mbɛiŋ a mbɛiŋ ndzani dzəh.

6 Bəni bəduli bi dzə lə dzɔ yɛli wuŋ kəŋ i ninshiŋ, mi dzaka a, 'Akɔ mih wiwɔ.'* Jɔbi wə bɔ bi fəki yakadəiŋ ka fwɔkyiki bəni bəduli.

7 Jɔbi wə mbɛiŋ bi wɔkɔki a bə tumki jum, chu wɔkɔ tə gia kɔm jum, kiə shɔm bi ma tâiŋyiki mi. Yələ kɔ gia yə yi kaŋaki i bi num. Ayakalə, kiŋgɔksi kɛiŋ ki dzə kə.

8 Tumi bi tumki lə jum bəh kidəkɔ, ayaka ntəŋ widəkɔ tum jum bəh widəkɔ. Nshwaiŋ bi nəŋniki i di di wə, dzɔŋ tə bi numki. Yəmaka gia bi numki aka ləli bi miŋkpaŋa wə wi yisi i nɔmki.

9 Mbɛiŋ kaŋaki i tôkniki. Mbɛiŋ kĭəki a bə bi nya daŋsi lə mbɛiŋ i kaŋ yi bəni bà bɔ sakaki bənsaka. Bə bi twɛiŋki lə mbɛiŋ i juŋ yi tsani wə. Mbɛiŋ bi numyiki lə i bəni bà bɔ sakaki tumi nshiŋ, bəh i bəŋkuŋ nshiŋ kɔm mih, i beeŋ nsaka wuŋ.

10 Ayakalə, bə kaŋaki i bi yisi fuku ntum wi ndzɔŋni wi Nyɔ i kitumi kichi wə.

11 Jɔbi wə bɔ bi kwayi mbɛiŋ i tsə nya i juŋ yi nsaka wə, kiə fwu bi ma bôkɔ mbɛiŋ a mbɛiŋ ni tsə dzaka a nə a. Jɔbi wə mbɛiŋ tsə, mbɛiŋ ka dzakaki shəŋ a gia yə yi bukuki dzəki i shɔm yimbɛiŋ wə i jɔbi wiwɔ wə, kɔm ndzaka wiwɔ bi numki kə wimbɛiŋ. A bi nyaki Kiŋ'waka ki Baiŋni ndzaka i dzaka kimbɛiŋ wə.

12 Mi bi dza dzɔ lə waiŋnih wi nya a bə wɔɔ, tii waiŋ dzɔ waiŋ wi nya a bə wɔɔ. Bwa bi dza lə bwaŋ gvu i bətii bəbɔ bəh bənih bəbɔ chɛiŋ, fə bə wɔɔyi bɔ.

13 Bəni bəchi bi baiŋŋki lə mbɛiŋ kɔm yɛli wuŋ. Ayakalə, mi wə wi bi kaŋaki shɔm i tsə buku i kiŋgɔksi wə akɔ wə wi bi bɔiŋki.

Kɔm gia yi gumini yə yi bi numki

(Matiə 24:15-28; Luk 21:20-24)

14 (Mi wə wi faaki kiŋwakti kələ wôkɔ ndzɔŋ,) jɔbi wə mbɛiŋ bi yɛiŋki gia yi gumini yə yi kɔ i bəkəli di num yi dzə num i juŋ yi fəni yi gia wə, bəni bà bɔ kɔ i Judea bi gêiŋ yâka i ŋkwúŋ wə.

15 Mi wə wi kɔ i fwu wi juŋ bɛiŋ wi bi ma chu shĭ lĭə i dzu a ŋgaiŋ dzôki fiɛŋ fidəkɔ.

* **13:6** "…Mi wiwɔ." Bi dzakaki yaka a num kɔm Kimbwili wə Nyɔ nĭ kaka. Bɔ bi fəki yaka i fwɔkyi bəni bəduli ka bɔ ndzani dzəh.

16 Mi wə wi kɔ i khə wi bi ma
chu fiəni kwɛ̂ a ŋgaiŋ tsâ dzɔ̂
mbuŋ wi.
17 Ŋgəkə wimbum bi numki
wi bəkaŋa bà bɔ bi numki bəh
kitɔɔ, bəh bà bɔ masiki bwa.
18 Mbɛiŋ tsâki a kiə gia yiwɔ
bi ma nûm i jɔbi wi fiəkə
yiləkəli wə.
19 Bəni bi yɛiŋki lə bəŋgəkə i
chɔkɔ biwɔ wə, maka wəmaka
ŋkaiŋni wi ŋgəkə num num na
i yisi si Nyɔ nǐ maa mbi wələ
bəh i dzə buku bidaiŋ. Ayaka
wəmaka ŋkaiŋni wi ŋgəkə kɔbi
i bi chu num.
20 Ayaka asi məŋ a Bah
gaali kaŋ yi bəŋgəkə yiwɔ, ma
na mi wimu bi bɔiŋ kə i kaŋ
yiwɔ wə. Ayakalə, a akɔ kɔm
bəni bu bà wi nǐ sabi jiə, yi fə
wi gaali kaŋa yiwɔ.
21 Mi ka bi dzaka i mbɛiŋ i
kaŋ yiwɔ wə a 'Tsɛ̂iŋ, Kimb-
wili wə Nyɔ nǐ kaka a bə wi lə
fa!' Yudɔkɔ a, 'Mbɛiŋ tsɛ̂iŋ bə
wi yaka fi!' Kiə mbɛiŋ bi ma
bûm.
22 Mbɛiŋ kǐəki a bəni bi dzə
lə nyi ntəkə a bɔ kɔ bəmbwili
bà Nyɔ nǐ kaka, bədɔkɔ dzaka
a bɔ kɔ bəni bə ntum bə
Nyɔ, bɔ bi fəki bənchəsi bà
bɔ chusiki ŋga bibɔ, fə tə gia
yi dzaka ki wɔmni, məmsi
i fwɔkyi bəni bà Nyɔ kɔ wi
sabibwili bɔ ka jiə a bɔ dali
dzəh.
23 Mbɛiŋ tsɛ̂iŋ, mih fuku lɔ
gia yələ yichi i mbɛiŋ jɔbi kɛiŋ.

Siyi bi numki i jɔbi wə mi wə
yɛli wi kɔ Waiŋmi bi fiəni dzəki
(Matiə 24:29-31; Luk
21:25-28)

24 A bi numki i kaŋ yiwɔ wə
num bəŋgəkə bəwɔ tsə, wɔŋ bi
dza jiki num jini, fiəŋŋ bi ma
chu baiŋki tə,
25 bijɔŋ bi gbɔyiki i bɛiŋ,
biɛiŋ bichi biə bi kaŋaki ŋga i
bɛiŋ bi nəŋniki.
26 Ayakadəiŋ, bəni bi yɛiŋ si
mi wə yɛli wi kɔ Waiŋmi si wi
shiki dzəki i bikwu wə kaŋa
ŋga bimbum bəh kiŋkɔkni.
27 Ma wi bi ka chiŋsi
bəchinda bu bɔ tsə i bimbu bi
mbi binaa wə i di biə nshwaiŋ
gɔksiki bəh biə bɔɔli gɔksiki, a
bɔ dzə juŋni bəni bu bà wi kɔ
wi sabibwili lɔ.
(Matiə 24:32-35; Luk
21:29-33)

28 Mbɛiŋ lâni dzɔ̂ gia i kpɛiŋ
wi fidəiŋ wə. Jɔbi wə cha
yiwɔ yisi i nyaki mwi, bwili
bindzɛni, mbɛiŋ ka kiəki a
nyum kwuni lɔ gwu.
29 Yi kɔ a liŋ, i jɔbi wə mbɛiŋ
bi yɛiŋki gia yələ dzɔ di, mbɛiŋ
ka kiəki a jɔbi si num a kaŋ.†
30 Mih fukuki ŋkɔŋ i mbɛiŋ
a ŋgɔkɔ wi liə wələ bi tsə kaa
kə maka gia yələ yichi num.
31 Bɔɔli bəh nshwaiŋ bi tsə
kaa lə, ayakalə gia yiŋ kɔbi i bi
lansi nəŋni.
(Matiə 24:36-44)

32 Ayakalə, mi widɔkɔ kɔkə
wə wi kiəki chɔkɔ biwɔ nabə
jɔbi wiwɔ. Na bəchinda bə
Nyɔ bà i bɛiŋ nabə Waiŋ Nyɔ
tə kiəki kə. A kiəki a Ba, wi
mbɔŋ.
33 Ayakadəiŋ, mbɛiŋ tôkniki
chu wɔkɔli kɔm mbɛiŋ kiəki
kə jɔbi wə wi bi dzəki,‡

† **13:29** Yuwidɔkɔ a, "Wi si num kɔmsi dzə a dzaka kifiəŋə wə." ‡ **13:33** Biŋwakti bikpu bədɔkɔ kɔ kpɛiŋ fa a, "Ntsâ".

34 yi kɔ aka mi wə wi tsəki
nyani, jɔbi wə wi ni nyəki, wi
bee kwili wi i kaŋ yi bwa bu
bə nɔm, na ndə bəh chɔkɔ bi
bi nɔm, na ndə bəh chɔkɔ bi
bi nɔm, ka dzaka i mi wə wi
chəniki dzaka ki mbaiŋ a wi
bâaŋ châniki bindzɔŋ.
35 Ayakadəiŋ, mbɛiŋ nûmki
bəh ŋkɛiŋsi wi gwu, kɔm
mbɛiŋ kiəki kə jɔbi wə tikwili
wiwɔ bi fiəni dzəki. Yudɔkɔ
a bi numki i fijɔbi, yudɔkɔ
nchɔkɔ kintəəŋ, yudɔkɔ i jɔbi
wə kwɔkɔ ki ninshiŋ tɔŋki,
yudɔkɔ kinchɔŋɔchɔŋɔ.
36 Kiə wi bi ma təkəli tum-
buku wi yɛiŋ mbɛiŋ nɔ wə.
37 Ayaka gia yə mih dzakaki
i mbɛiŋ fa mih dzakaki yi i mi
wichi tə a, 'Mi wichi nûmki
bəh kinchəni.' "

14

Bəni jiə ja i kwa wɔɔ Jisɔs
(Matiə 26:1-5; Luk 22:1-2; Jɔn 11:45-53)

1 A nǐ baaŋ a kaŋ yifa ka bə
liə i Dzini bi Ntsədaŋ bəh bi
Blɛd wə bə ka jiə dəkə dzɔɔŋ
yɛiŋ. Bətii mfə gia bəmbum
bəh bəni bà bɔ laniki bənchi
bə Nyɔ ka nəŋki dzəh yi wɛlini
yə bɔ ni kwa Jisɔs yɛiŋ i wɔɔ.
2 Bɔ jiə ja a bɔ bɔ a, "Kiə
bukumbɛiŋ ki môm kə gia yələ
i jɔbi wə bə fəki Dzini biələ
yɛiŋ, kɔm bukumbɛiŋ ka məm
yi, ma yi ni dzə bəh ŋgəkə i
bəni kintəəŋ."

Miŋkpaŋa widɔkɔ fiaŋsi Jisɔs
bəh fiaŋsi bi tsɛŋə yindzɔŋni
(Matiə 26:6-13; Jɔn 12:1-8)

3 Jɔbi wə Jisɔs nǐ kɔ i Bɛtani,
i kwili wi Samən wə wi nǐ
yisi kɔ mi wi kumyini, bɔ nǐ
kɔ fɛiŋ bɔ dzi wə, miŋkpaŋa
widɔkɔ dza liə dzə bəh finsɔkɔ
fi fiaŋsi fidɔkɔ* a num bi tsɛŋə
yindzɔŋni. Fiaŋsi biwɔ nǐ kɔ
bi kpɔ wi ləkəli, num bə kɛiŋsi
a bəh nad shəŋ. Si wi liə,
ka bwiŋ dzaka ki finsɔkɔ fiwɔ
shuku fiaŋsi biwɔ i fwu wi
Jisɔs wə. 4 Bəni bədɔkɔ bà
bɔ nǐ kɔ fɛiŋ yisi i shwiŋyiki
dzakayi a, "Wi bəkəliki fiaŋsi
biələ kiləlɔ kɔm nə lə?
5 Num bə si kɔ taŋni fiaŋsi
biwɔ i kpɔ wə wi tsə bənchuku
gi yitali, i nyaki kpɔ wiwɔ i
bəni bə kifuu." Bɔ bə́ yəli i wi.
6 Ayakalə, Jisɔs dzaka i bɔ
a, "Mbɛiŋ bêe wi məŋ. Mbɛiŋ
nyaki ŋgəkə i wi kɔm nə? Wi
fə num gia yindzɔŋni i mih.
7 Mbɛiŋ kiə a bəni bə ki-
fuu kɔ bəh mbɛiŋ jɔbi wichi.
Mbɛiŋ num i gamtiki bɔ i na
winaiŋ jɔbi wə mbɛiŋ kɔŋki.
Ayakalə, i mih, mih ni numki
kə bukumbɛiŋ jɔbi wichi.
8 Kpaŋa wələ fə gia yə wi si
kɔ i fə. Wi shukuyi fiaŋsi biələ
i mih wə lə kɛiŋsi num gwu
yiŋ jɔbi kɛiŋ, si bə bi ləəki mih.
9 Mih fukuki ŋkɔŋ i mbɛiŋ a,
na faiŋ bə bi fukuki ntum wi
ndzɔŋni wələ i mbi wichi wə,
gia yələ miŋkpaŋa wələ fə bə bi
fukuki yi, bə kwaka wi."

Judas tsə taŋni Jisɔs
(Matiə 26:14-16; Luk 22:3-6)

10 Judas Iskaliɔt wə wi nǐ kɔ
mi i mbaŋ wi bwa bə Jisɔs bà
jwɔfi ntsɔ bəfa, ka nyə tsə yɛiŋ

* **14:3** Finsɔkɔ fiələ kɔ num bə nǐ kɛiŋsi bəh bitəh bidɔkɔ biə bə bɔɔŋki i já yi Glik wə a, "alabaster".

bətii mfə gia bəmbum taŋni Jisɔs i bɔ.

11 Jɔbi wə bɔ nĭ wɔkɔ yaka bɔ laŋ nalə, ka kaka wi a bɔ ni nya lə wi bəh kpɔ. Wi yisi i nəŋki dzəh yə wi ni nya Jisɔs yɛiŋ i bɔ kaŋ.

Jisɔs bə bwa bu dzi biɛiŋ bi dzini bi gɔksini
(Matiə 26:17-25; Luk 22:7-14,21-23; Jən 13:21-30)

12 A dzə num i chɔkɔ bi ninshiŋ i Dzini bi Blɛd wə bə ka jiə dəkə dzɔɔŋ yɛiŋ, biə bə si kum wainŋ jaka i Dzini bi Ntsədaŋ biwɔ wə. I fɛiŋ wə bwa bə Jisɔs bə mbaŋ bikə i wi a, "Wɔ nəŋki a buku tsə kɛiŋsi faiŋ di biə bə ni dzi Dzini bi Ntsədaŋ yɛiŋ a?"

13 Wi ka faaŋ bwa bu bə mbaŋ bədɔkɔ bəfa, dzaka i bɔ a, "Mbɛiŋ lĭə tsə̂ i kwili wə, mbɛiŋ ni baŋsi lə bə mi num wi bəkə kpəŋə wi mwi, mbɛiŋ bĭəli wi.

14 Jɔbi wə wi ni tsə liə, juŋ yə wi liə yɛiŋ, mbɛiŋ dzə̂ka i tii juŋ wiwɔ a, Mi wi Lanini bikəki a lum wi juŋ yi bəni bə dzəni kɔ faiŋ ka bɔ bwa bu bə mbaŋ num dzi Dzini bi Ntsədaŋ yɛiŋ a?

15 Wi ka ni chusi lum wimbum i juŋ yi bɛiŋ wə num bə kɛiŋsi jiə, yi wɔkɔli a wɔkɔlini, mbɛiŋ liə kɛiŋsi biɛiŋ bidzini yɛiŋ."

16 Bwa bu bə mbaŋ bə̀ ka nyə tsə i kwili kintəəŋ, tsə yɛiŋ biɛiŋ bichi num a liŋ asi Jisɔs si dzaka i bɔ. Bɔ ka kɛiŋsi biɛiŋ bi Dzini bi Ntsədaŋ fɛiŋ.

17 A dzə num i fijɔbi, Jisɔs bəh bwa bu bə mbaŋ bə̀ jwɔfi ntsɔ bəfa juŋni fɛiŋ.

18 Jɔbi wə bɔ nĭ num kuku ka dziki, Jisɔs yisi i dzakaki i bɔ a, "Mih fukuki ŋkɔŋ i mbɛiŋ a, mi widəkɔ i mbɛiŋ kintəəŋ ni taŋni lə mih, mi wiwɔ kɔlə fa wi dzi buku wi."

19 Si bɔ wɔkɔ yakadəiŋ, ka numki a nshɛiŋ nshɛiŋ, bɔ bá bikə i wi a wimu wimu a, "Akɔ mih ma?"

20 Wi chukuli i bɔ a, "Akɔ a mi i mbɛiŋ bələ jwɔfi ntsɔ bəfa kintəəŋ a num wə buku wi ni chiŋni n'yɔkɔ blɛd i tasa mə.

21 Mi wə yɛli wi kɔ Waiŋmi kaŋaki i bi nyə̂ asi bə nĭ nyaka kɔm wi. Ayakalə, ŋgəkə wimbum kɔ i mi wə wi taŋni mi wə yɛli wi kɔ Waiŋmi. Yi nĭ ndzɔŋki a bə ma bwɔ wəmaka mi."

Jisɔs bə bwa bu dzi kichiŋni
(Matiə 26:26-30; Luk 22:14-20)

22 Asi bɔ nĭ dziki, Jisɔs dza dzɔ blɛd, nya kiyɔŋni i Nyɔ, gbɛyi, nya i bwa bu bə mbaŋ ka dzaka i bɔ a, "Mbɛiŋ kə̂, a fa kɔ gwu yiŋ."

23 Wi ka dzɔ tə bwam, nya kiyɔŋni i Nyɔ, ka nya bwam wiwɔ bɔ bəchi mu fiəli.

24 Wi ka dzaka i bɔ a, "Mələ kɔ mwa məŋŋ mə Nyɔ dzi miŋkaiŋ bəh mɔ, mɔ shuku buku kɔm bəni bəduli.

25 Mih fukuki ŋkɔŋ i mbɛiŋ a, mih ni chu mu kə mbih mi kpɛiŋ wi laani wələ i tsə buku i chɔkɔ biə mih bi muki mɔ mimfiaŋ i kintəəŋ ki ntɔŋ bi Nyɔ wə."

26 Jɔbi wə Jisɔs bəh bwa bu bə mbaŋ kaasi, bɔ yəəŋ njaŋ wi kɔksini, buku ka yaka tsə i ŋkwuŋ wi Kɛiŋ yi Ɔlif wə.

Jisəs dzaka a Bita bi məŋni lə ŋgaiŋ
(Matiə 26:31-35; Luk 22:31-34; Jən 13:36-38)

27 Jisəs ka dzaka i bə a, "Mbɛiŋ bəchi ni fiəni gɛiŋ chu lə i jum wə kəm gia yə yi ni num bəh mih. Yi num asi bə nyaka a, Nyə dzakaki a,

'Mih ni wəə lə ntəkni shwáŋ
ma shwáŋ yiwə ni
gaali.'

28 Ayakalə, jəbi wə Nyə bi dzasi mih i kpi wə, mih bi tsə i mbɛiŋ nshiŋ i Galili."

29 Bita chukuli i wi a, "Kəŋ Bəni bəchi gɛiŋ chu i jum wə, mih kəkə ni məm i fiəni."

30 Jisəs fiəni chukuli i wi a, "Mih fukuki ŋkəŋ i wə a, daiŋ nchəkə, na ka kwəkə ni təŋki kiŋkani kifa, num wə məŋni lə mih kiŋkani kitali."

31 Bita baaŋ a dzakaki a dzakani a, "Kəŋ mih ni numki i kpi buku wə, mih kəkə i ni lansi nəiŋ wə." Si wi dzaka yaka, bədəkə bà bəchi bəŋ dzaka ayaka tə.

Jisəs tsa i Gɛsɛmane
(Matiə 26:36-46; Luk 22:39-46)

32 Bə dza tsə sə i di bidəkə wə, bə ni bəəŋki a Gɛsɛmane, Jisəs ka dzaka i bwa bu bə mbaŋ a, "Mbɛiŋ shînumyi fa, mih kini tsə tsa."

33 Wi ka dzə Bita bəh Jɛm bəh Jən, bəh bə tsə sə fɛiŋ. Wi dza ka kwakaki gia yiwə yi fumsi wi, shəm yi nya ŋgəkə i wi.

34 Wi ka dzaka i bə a, "Shəm yiŋ kə a bəh nshɛiŋ nshɛiŋ nalə na ka mih kpi num kpini. Mbɛiŋ bâaŋ a fa bukumbɛiŋ wôkəliki."

35 Si wi dzaka yakadəiŋ, ka kini tsə i ninshiŋ, gbə i kuku, bá tsa a, dzəh kabə num wə fə ma jəbi wi ŋgəkə wələ tsə daŋsi wi.

36 Wi ka tsa a, "Abba,† Ba wuŋ, gia yichi bəniki lə i wə i fə. Dzô bwîli bwam wi ŋgəkə wələ i mih wə. Ayakalə, ma yi num asi wə kəŋki. Kəbi si mih kəŋki."

37 Wi fiəni dzə buku i bə wə, ka ti bə nə wə. Wi bikə i Samən a, "Yi kə a mbɛiŋ kəkə i num bɛiŋ bəh mih i tsə buku i mbiənə wimu wə a?

38 Mbɛiŋ tsânəki, mbɛiŋ tsâ a kiə kiməmsi ki dzə kə i mbɛiŋ wə. Yi kə ŋkəŋ a shəm kəŋki lə, ayakalə nyam yi gwu bəhyi."

39 Si wi dzaka yakadəiŋ chu fiəni tsə i tsa, ka tsaki a gia yə wi si yisi tsa.

40 Si wi ni fiəni dzə, ka chu ti bwa bu bə mbaŋ nə wə kəm kinu nî kə i dzákəh yibə wə nalə. Ayaka bə nəki kiə kə gia yə bə kə i chukuli.

41 Wi chu fiəni dzə i kiŋkani kitali wə, bikə i bə a, "Mbɛiŋ kɛiŋki mbɛiŋ nə a nəni waka fimbɛiŋ a? Yi dzə kpɛiŋ i liə. Jəbi wiwə dzə kpɛiŋ. Bə kə bə taŋni lə mi wə yɛli wi kə Waiŋmi i kaŋ yi bəni bəchu wə.

42 Mbɛiŋ dzâ bɛiŋ bukumbɛiŋ tsâki. Mbɛiŋ tsɛ̂iŋ, mi wə wi taŋni mih bə wi yaka wi dzə."

Bə kwa Jisəs
(Matiə 26:47-56; Luk

† **14:36** Abba wələ kə i já yi Alamiak wə a ba wuŋ.

22:47-53; Jən 18:3-12)

43 Asi Jisəs nĭ kɛiŋki wi dzaka, akisəkə Judas wə wi nĭ kɔ mi i mbaŋ wi bwa bə Jisəs bà jwəfi ntsɔ bəfa dzə tumbuku. Wi ni dzəki bəh mbaŋ wi bəni bɔ kaŋa bənywɔ bəh bibəkɔ, num a faaŋ bətii mfə gia bəmbum bəh bəni bà bɔ laniki bənchi bəh bəni bà bɔ sakaki tumi.

44 A nĭ kɔ num mi wə wi taŋni Jisəs, tsə kɛiŋsi lɔ kinchəsi bəh bəni bəwɔ ka dzaka a, “Mi wə mih ni bɔni, mih maŋni yaŋyi, akɔ wi mbɛiŋ ni kwâ, mbɛiŋ tôkniki ka wi ma gêiŋ.”

45 Si Judas dzaka yaka, akisəkə ka nyə tsə i Jisɔs wə, bɔni wi a, “Mi wi Lanini.” Si wi bɔni yaka, bə́ maŋni wi yaŋyi.

46 Bəni bəwɔ ka kwa kaŋa Jisəs.

47 Mi widəkɔ wə wi nĭ kɔ bɔ bəh Jisəs ka guku baa nywɔ wi jum, gba chwiŋ təiŋ kintuni ki mfa wi fwu wi bətii mfə gia yɛiŋ, ki təiŋ.

48 Jisəs bikə i bəni bəwɔ a, “Mbɛiŋ dzə i kwa mih ka dzəki bəh bənywɔ tasi bəh bibəkɔ ka mbɛiŋ dzəki i kwa num ji a?

49 Mih nĭ shi kɔ bəh mbɛiŋ chəksi chəksi i juŋ yi fəni yi gia mə, lani bəni, mbɛiŋ na dzə kwa mih. Ayakalə, yələ num lə ka gia yə bə nĭ nyaka i Kiŋwakti ki Nyɔ wə ni dzə kpɛiŋ.”

50 Bwa bə Jisəs bə mbaŋ bəchi sɛiŋ bee wi fɛiŋ ka gɛiŋ bəchi.

51 Ayaka waiŋ sumi widəkɔ bə́ biəli wi, maka wi ləh fiɛŋ fidəkɔ i gwu yi wə, a num shəŋ a tsɛiŋ yi mbuŋ i gwu yi wə. Bɔ tsə i kwa tə wi,

52 Wi shwa bee tsə mbuŋ wiwɔ, ka yəkɔ gɛiŋ bəh chwɔŋ kiyəə.

Bə saka nsaka wi Jisəs
(Matiə 26:57-68; Luk 22:54-55,63-71; Jən 18:13-14,19-24)

53 Bɔ ka dzɔ Jisɔs, tsə bəh wi i fwu wi bətii mfə gia wə. Bətii mfə gia bəmbum bəh bəni bà bɔ sakaki tumi bəh bəni bà bɔ laniki bənchi bɔ juŋni fɛiŋ.

54 Bɔ nyə bəh Jisɔs, Bita biəli i jum wə i dzəh yi dəəŋ. Wi tsə buku na i təkɔ wi fwu wi bətii mfə gia wə, ka shinum bəh bəni bà bɔ nĭ chəniki kwili wiwɔ ka jɔkɔki gbuku.

55 I fɛiŋ wə bətii mfə gia bəmbum bəh bəni bəchi bà bɔ sakaki bənsaka bə́ nəŋ gia yə bɔ ki jiəki i Jisɔs fuŋ, ka bɔ ni wɔɔ wi. Ayakalə, bɔ nəki kwati kə gia yidəkɔ.

56 Bəni bəduli ka beeŋki nsaka wi ntəkə i jum wə kɔm Jisɔs. Ayakalə, bəndzaka bəbɔ nĭ kɔ chi chi bɔ na kwati dzəh yə bə kɔ i wɔɔ wi.

57 Bəni bədəkɔ dza numbɛiŋ, ka beeŋki nsaka wi ntəkə i wi fuŋ dzaka a,

58 “Buku ni wɔkɔ wi dzaka a ŋgaiŋ ni shakyi lə juŋ yi fəni yi gia yələ mi wiwɔm maa, ma ŋgaiŋ dzɔ kaŋ yitali i fiəni maa yə aka maa dəkə mi wiwɔm.”

59 Na si bɔ nĭ dzakaki yakadəiŋ, bəndzaka bəbɔ nĭ kɔ chi chi bɔ na kwati dzəh yə bə kɔ i wɔɔ wi.

60 Fwu wi bətii mfə gia wiwɔ ka dza numbɛiŋ i bɔ nshiŋ, ka bikə i Jisɔs a, “Yaka

wɔ kaŋaki kə gia i chukuli i gia yə bəni bələ dzakaki kɔm wɔ a?"
61 Ayakalə, Jisɔs kpichumi mɔŋ, nəki chukuli kə. Fwu wi bətii mfə gia wiwɔ chu bikə i Jisɔs a, "Akɔ wɔ Kimbwili wə Nyɔ nĭ kaka, Wainŋ Nyɔ wə bə kɔksiki a?"
62 Jisɔs chukuli a, "Akɔ mih. Mbɛiŋ ni yɛiŋ lə mi wə yɛli wi kɔ Wainŋmi num wi shinum i tsɛiŋ yilәkəli yi Wi wə wi kaŋaki Ŋga, mbɛiŋ chu fiəni yɛiŋ si wi shiki dzəki i bɛiŋ i bikwu wə."
63 I fɛiŋ wə fwu wi bətii mfə gia wɔkɔ yaka, ka taŋyi bəmbuŋ i gwu yi wə,‡ bikə a, "Bukumbɛiŋ nəŋki i chu wɔkɔ a nə, num wi dzaka kaasi lɔ gia yichi a?
64 Mbɛiŋ wɔkɔ alə si wi dzɔki di bi Nyɔ a? Mbɛiŋ dzaka yimbɛiŋ a nə?" Bəni bəchi təiŋ a wi kɔ mi ka bə wɔɔ num wɔɔni.
65 Bəni bədɔkɔ yisi i chuhyiki mindzəŋ i Jisɔs wə, kaŋa baŋ dzákəh yi, ka twɛiŋki wi bikə i wi a, fuku mi wə wi twɛiŋ wɔ, "Fuku la ntum wi Nyɔ wa wə i liə." Bəni bə jum yisi i nyiksiki Jisɔs twɛiŋ.

Bita məŋni Jisɔs
(Matiə 26:69-75; Luk 22:56-62; Jən 18:15-18,25-27)

66 Si Bita nĭ kɔ num wi num i kimbu ki dzəshi ki tɔkɔ wə, wainŋkpaŋni widɔkɔ wə wi nĭ nɔmki i kwili wi tii mfə gia wə, dza kɔmsi dzə i Bita wə.
67 Si wi yɛiŋ Bita wi jɔkɔki gbuku, wi tsɛiŋ wi lə tululu, ka dzaka a, "Wɔ tə si kɔlə mbɛiŋ bəh Jisɔs wi Nasali wəyaka."
68 Bita nəiŋ, ka dzaka a, "Mih kiəki kə gia yə wɔ dzakaki yaka. Mih kiəki kə." Si wi dzaka yakadəiŋ, nyə fɛiŋ ka tsə i dzaka ki mbaiŋ wə, kwɔkɔ ka təŋ.§
69 Jɔbi wə wainŋkpaŋni wə nĭ chu yɛiŋ wi, dzaka i bəni bà bɔ ni numyi fɛiŋ a, "Mi wələ kɔ mi i bɔ wə."
70 Bita chu nəiŋ. A i jɔbi wi twɛsi wə, bəni bà bɔ ni numyi fɛiŋ bɔ chu dzaka i Bita a, "I yi ŋkɔŋ wə akɔ mbɛiŋ bɔ, kɔm wɔ kɔ tə mi wi Galili."
71 Bita ka kaiŋ, bɔɔŋ num lɔiŋ i fwu wi wə i dzaka a, "Mih kiəki kə mi wə mbɛiŋ dzaka kɔm wi."
72 Akisəkə kwɔkɔ chu təŋ i kiŋkani kifa wə. Si wi wɔkɔ yaka ka kwaka ndzaka wə Jisɔs nĭ dzaka i wi a, "Ka kwɔkɔ ni təŋki i kiŋkani kifa wə, a ni numki num wɔ nəiŋ lɔ mih i kiŋkani kitali wə." I fɛiŋ wə, wi gbɔ mindəm ka dəki.

15

Jisɔs i Baylɛ nshiŋ
(Matiə 27:1-2,11-14; Luk 23:1-5; Jən 18:28-38)

1 Asi biŋ nĭ bainŋki dzəki, bətii mfə gia bəmbum bəh bəni bà bɔ sakaki tumi bəh bəni bà bɔ laniki bənchi, bəh kansi wichi shinum ka jiə kimfasi, kaŋa Jisɔs, dzɔ wi tsə

‡ **14:63** Wi ni taŋyi bəmbuŋ i gwu yi wə, kɔm gia yiwɔ nĭ lɔki lə wi. Biŋwakti bikpu bidɔkɔ kaŋaki kə ndzaka wələ a, "Kwɔkɔ ka təŋ."

§ **14:68**

nya i kaŋ yi Baylɛ Gɔmna wi Lum.

2 Baylɛ bikə i Jisɔs a, “Akɔ wɔ Ŋkuŋ wi Bəju a?” Jisɔs chukuli i wi a, “Yi kɔ asi wɔ dzaka.”

3 Bətii mfə gia bəmbum ka yisi i jiəki gia i Jisɔs fuŋ yiduli.

4 Ayakadəiŋ, Baylɛ chu bikə i Jisɔs a, “Wɔ kaŋaki kə gia i chukuli a? Wɔ wɔkɔ alə gia yə bə jiəki i wɔ fuŋ a?”

5 Ayakalə, Jisɔs na chu chukuli wi. Baylɛ num bəh ŋkaŋyi.

(Matiə 27:15-26; Luk 23:13-25; Jən 18:39-19:16)

6 A nǐ dzəki numki i jɔbi wi Dzini bi Ntsədaŋ biələ wə, Baylɛ bwili mi wi juŋ yi nsəŋ wimu wə Bəju tsa a wi bwíli.

7 A nǐ kɔ i jɔbi wiwɔ wə, mi widəkɔ num i juŋ yi nsəŋ mə yɛli wi num a Balabas, wi nǐ kɔ i mbaŋ wi bəni bà bɔ nǐ kɔ i juŋ yi nsəŋ mə, num bɔ nǐ yisi ndani i tumi wə wɔɔyi bəni.

8 Mbaŋ wi bəni dzə yisi i bikəki a Baylɛ fə̂ asi wi nǐ fəki wi fə i bɔ.

9 Baylɛ ka bikə i bɔ a, “Mbɛiŋ nəŋki a mih bwili num ŋkuŋ wi Bəju wələ a?”

10 Wi nǐ bikəki yaka kɔm wi nǐ kɔ wi kiə a bətii mfə gia bəmbum nya Jisɔs i kaŋ yi wə kɔm bɔ ni chiniki kindəŋ bəh wi.

11 Ayakalə, bətii mfə gia bəmbum nyini mbaŋ wi bəni a bɔ dzaka a wi bwíli num Balabas.

12 Baylɛ chu bikə i bɔ a, “Ayakadəiŋ, mih ki fəki dəiŋ bəh mi wələ mbɛiŋ bɔɔŋki a ŋkuŋ wi Bəju a?”

13 Bɔ ka wam na bəh ŋga a, “Bə bâŋŋ wi i kintasi wə.”

14 Baylɛ bikə i bɔ a, “Bə bâŋŋ wi kɔm nə? Gia yichu yə wi fə kɔ nə?” Ayakalə, bɔ ka chu wili tsə a ninshiŋ a, “Bə bâŋŋ wi i kintasi wə.”

15 Ayakadəiŋ, Baylɛ ka bwili yatəkɔ Balabas kɔm wi nǐ nəŋki i fə a mbaŋ wi bəni kɔŋki ŋgaiŋ. Wi dzaka a bə twɛ̂iŋ Jisɔs, ma bə tsâ bâŋŋ i kintasi wə.

Bəni bə jum bə Baylɛ ka nyiksiki Jisɔs

(Matiə 27:27-31; Jən 19:2-3)

16 Bəni bə jum bə Baylɛ ka dzɔ Jisɔs liə bəh wi i ntəŋ wə bə nǐ bɔɔŋki a Blitəlium. Si bɔ liə, ka bɔɔŋ juŋni mbaŋ wi bəni bə jum bəchi.

17 Ayaka bɔ ka dzɔ mbuŋ wi bəŋkuŋ tum i wi wə, chu bwaŋ kifɔ ki bəŋkuŋ num bə bwaŋyi bəbwaŋyi yɛiŋ ka bwaŋ i wi fuŋ.

18 Bɔ yisi ka beeŋki wi dzaka a, “Mbɛɛ jum yi bɔkəli. Ŋkuŋ wi Bəju.”

19 Si bɔ fə yakadəiŋ ka twɛiŋki wi bəh bəmbəŋ i fwu wə, chuhyi midziŋ i gwu yi wə, dzə tum binyu i wi nshiŋ, beŋŋ wi.

20 Si bɔ nǐ nyiksi kaasi wi yaka, ka fiəni babwili mbuŋ wi ŋkuŋ wə i gwu yi wə, fiəni dzɔ ləh num bəmbuŋ bu i gwu yi wə, ka dzɔ tsə bəh wi baŋŋ i kintasi wə.

Bə baŋŋ Jisɔs i kintasi wə

(Matiə 27:32-44; Luk 23:26-43; Jən 19:17-27)

21 Jɔbi wə bɔ nǐ tsəki bəh wi, mi widəkɔ baŋsi bəh bɔ wi

kwɛ i chwa yɛli num Samən, a num mi wi Sɛlin. Wi num tii Alɛksanda bəh Lufus. Ayaka bə ka kaŋyi wi a wi gĩŋ kintasi ki Jisəs.

22 Bə tsə buku bəh Jisəs i di biə bə nĩ bəəŋki a Gəlgəta, (Ayaka yɛli wələ kə a di bi Ŋkuŋu Kifwu),

23 bə ka nya mbih* i wi a wi mu num bə chwali bəh tsa yidəkə bə nĩ bəəŋki a mɛɛl. Ayaka Jisəs nəki mu kə.

24 Bə ka baŋŋ wi i kintasi wə. Bə dzə bəmbuŋ bu gaa a fwu fwu wə ka tumki kaaŋ bəh bəmbuŋ bəwə i kiə si mi wimu kə i kwati.

25 Jəbi wə bə nĩ baŋŋ Jisəs i kintasi wə, a nĩ kə jəbi num mbiəŋə bwukə kinchəŋəchəŋə.

26 Bə nĩ nyaka kiŋwakti ka baŋŋ i kintasi ki chusi gia yə yi fə ka bə baŋŋ wi, yi num a, wi kə, "Ŋkuŋ wi Bəju."

27 Bə baŋŋ tə bəji bəfa i kintasi wə, widəkə i tsɛiŋ yi Jisəs yiləkəli wə, widəkə i tsɛiŋ yi kimiəkə wə. [

28 Yələ dzə kpɛiŋ asi bə nĩ nyaka i Kiŋwakti ki Nyə wə a,

"Bə nĩ fa chiŋni wi i mbaŋ
wi bəni bà bə nĩ məmki
gia."]†

29 Bəni ka tsəki daŋsiki yɛiŋ Jisəs nəŋni fwu, bəkəli wi bəh ntəyi dzaka a, "Aŋghaaa! Wə wələ wə nĩ kə i shakyi juŋ yi fəni yi gia i fiəni maa i kaŋ yitali wə,

30 gamti la gwu ya i shi dzə i kintasi kiwə wə."

31 Bətii mfə gia bəmbum bəh bəni bà bə laniki bənchi bə ka suŋuki tə wi a bə bə dzakayi a, "Wi nĩ gamtiki bəni bədəkə i liə wi kəkə i gamti gwu yi.

32 Wi wə wi kə Kimbwili wə Nyə nĩ kaka, wi num ŋkuŋ wi bəni bə Islae wi shĩ la i kintasi kiwə wə i liə ma buku yɛiŋ ka buku bum wi." Bəni bà bə nĩ baŋŋ bə bəh Jisəs i kintasi wə bəŋ ləyi tə Jisəs bəh já.

Kpi yi Jisəs
(Matiə 27:45-56; Luk 23:44-49; Jən 19:28-30)

33 A dzə num nshichuŋ biŋ ji, tumi kichi ji i tsə buku i mbiəŋə mitali wə nshiŋ fəkə.

34 A dzə num ka mbiəŋə mitali, Jisəs dza wam bəh ŋga a, "Ɛləy Ɛləy lama sabaktani," Yi num a, "Nyə wuŋ, Nyə wuŋ, wə lətəkə mih kəm nə lə a?"

35 Bəni bədəkə bà bə nĩ num kəmsi fɛiŋ wəkə ka dzaka a, "Mbɛiŋ wôkə, wi bəəŋki Ɛlaja."

36 Mi widəkə i bə kintəəŋ ka yəkə tsə dzə kuncha, juli i mbih migbaŋlini mə, bwaŋ i mbəŋ wə səkə tsə a wi mu, ka dzaka a, "Bə bee wi yaka bə yɛiŋ yudəkə Ɛlaja ni dzə bwili lə wi i kintasi kələ wə."

37 Jisəs dza wam bəh ŋga ka waka kiŋ'waka ki kigəksini.

38 Mbuŋ wə bə nĩ təiŋni juŋ yi fəni yi gia yɛiŋ i numə taŋa shi i fintəŋ i bimbu bifa wə i yisi bɛiŋ shi buku kuku.

39 Tikwili wi bəni bə jum wə num i Jisəs nshiŋ ka yɛiŋ dzəh yə Jisəs kpi yɛiŋ, ka dzaka

* **15:23** Mbih mələ nĩ kə i fə a wi ma chu wəkəki ləli. † **15:28** Biŋwakti bikpu bidəkə kaŋaki kə kiŋka ki 28 kələ.

a, “Mi wələ nǐ kɔ Waiŋ Nyɔ ŋkɔŋ.”
40 Bəkaŋa bədɔkɔ nǐ kɔ fɛiŋ
num bɔ num i dzəh yi dəəŋ
bá tsɛiŋ. I mbaŋ wiwɔ wə nǐ
kɔ Meli Magdalen bəh Saləme
bəh Meli wə nih Jɛm winchiŋ
bəh Yɔsɛs.
41 Bəkaŋa bələ kɔ bà bɔ nǐ
biəliki Jisɔs i Galili gamti
wi. Bɔ nǐ kɔ fɛiŋ bəh bəkaŋa
bədɔkɔ tə bəduli bà bɔ nǐ biəli
Jisɔs bəh bɔ dzə i Jɛlusalɛm.

Bə ləə Jisɔs
(Matiə 27:57-61; Luk
23:50-56; Jən 19:38-42)

42 A dzə num i fijɔbi, kɔm a
nǐ kɔ Chɔkɔ bi Sisini i dza liə i
chɔkɔ bimbam wə,
43 mi wi Alimatia widɔkɔ bə
bɔɔŋ a Yɔsɛf, kaŋa shɔm tsə
yɛiŋ Baylɛ ka nywa wini wi
Jisɔs i tsə ləə. Yɔsɛf wələ nǐ kɔ
i mbaŋ wi bəni bà bɔ sakaki
tumi, bəni nǐ kɔksiki lə wi na
bindzɔŋ. Ayaka wi mwi nǐ
wɔkɔliki lə tə jɔbi wə ŋkuŋ bi
Nyɔ bi dzəki.
44 Si Baylɛ wɔkɔ yakadəiŋ,
dzaka wɔm wi a Jisɔs si kpi lɔ.
Wi bɔɔŋ fwu wi bəni bə jum,
ka bikə wɔkɔ i wi a Jisɔs si kpi
lɔ a.
45 Wi ka wɔkɔ i fwu wi bəni
bə jum wiwɔ a Jisɔs si kpi lɔ,
wi ka nya wini wiwɔ i Yɔsɛf.
46 Yɔsɛf ka nyə tsə taŋ mbuŋ
wi ndzɔŋni, tsə shisi wini wi
Jisɔs, kii wini wiwɔ, tsə jiə i
jum yə bə nǐ chum i biaŋa wə,
ka beeŋsi təh wimbum baŋ
dzaka ki jum kiwɔ bəh wi.
47 Meli Magdalen bəh Meli
wə nih Yɔsɛs yɛiŋ di biə bə ləə
Jisɔs yɛiŋ wə.

16

Jisɔs dza i kpi wə
(Matiə 28:1-8; Luk 24:1-12;
Jən 20:1-10)

1 Si chɔkɔ bimbam nǐ tsə,
Meli Magdalen bəh Meli wə
nih Jɛm, bəh Saləme taŋ
kidzɛni ki tsɛŋə yindzɔŋni ka
bá tsə i fiaŋsi wini wi Jisɔs wə.
2 A dzə num na kinchɔŋɔchɔŋɔ
i chɔkɔ bi ninshiŋ i shi wə, asi
wɔŋ kakaki dzəki, bɔ nyə tsə i
jum bɛiŋ.
3 Bɔ ka tsəki yaka dzakayi a
bɔ bɔ a, ni numki ndə i biŋsi
təh wə bəh ni baŋ dzaka ki
jum kə yɛiŋ na?
4 Si bɔ tsəki yaki, bɔ ka
lɔ dzəkəh, yɛiŋ num bə biŋsi
bwili lɔ təh wiwɔ. Təh wələ nǐ
kɔ na kimfaaŋ ki təh.
5 Bɔ ka liə tsə i jum mə, yɛiŋ
sumi yidɔkɔ si wi shinum i
jum mə i tsɛiŋ yiləkəli wə num
wi lɔh mbuŋ wi dəəŋ a num
wi fukuli. Gwu yɔkɔ bɔ lə wiii.
6 Sumi yiwɔ dzaka i bɔ a, “Kiə
dzaka ki wôm kə mbɛiŋ. Mih
kiəki lə a mbɛiŋ nəŋki num
Jisɔs wi Nasali wə bə ni baŋŋ
i kintasi wə. Wi chu məŋ fa.
Wi dza lɔ i kpi wə. Mbɛiŋ tsêiŋ
yêiŋ di biə bə ni nəsi wi yɛiŋ.
7 Mbɛiŋ tsə̂ fûku i bwa bu bə
mbaŋ bəh i Bita a wi tsə lɔ i
ninshiŋ i Galili. Mbɛiŋ ni yɛiŋ
lə wi fɛiŋ asi wi nǐ dzakaki i
mbɛiŋ.”
8 Bəkaŋa bà buku i jum
yiwɔ wə nyumyi lə kəkəkə,
dza fɛiŋ gɛiŋ num lɔ gɛiŋni,
num dzaka wɔm bɔ nalə. Bɔ
nəki dzaka kə gia yiwɔ i mi,
kɔm bɔ nǐ lwaki lə.*

* **16:8** Biŋwakti bikpu bidɔkɔ kaŋaki kə bimbu biələ 16:9-20.

Jisɔs chusi gwu yi i bəni

[

9 Jisɔs nǐ dza i kpi wə i chəkɔ
bi ninshiŋ i shi wə biŋ kɛiŋ
bilibili, yisi tumbuku num i
Meli Magdalen wə wi nǐ bwili
bəchinda bə ŋkpɛli i gwu yi wə
nanitaŋ.

10 Meli ka tsə fuku i bəni bà
bɔ bəh Jisɔs nǐ shi kɔ. Bəni bələ
nǐ kɔ bɔ də ka chuŋsi kifwu.

11 Si bɔ nǐ wəkɔ si miŋkpaŋa
wələ dzakaki a ŋgaiŋ si yɛiŋ
Jisɔs, wi num wiwɔm, bɔ nəki
bum kə.

(Luk 24:13-35)

12 Si yəmaka nǐ tsə Jisɔs chu
chusi gwu yi i bəni bu bə
mbaŋ bədɔkɔ bəfa bà bɔ nǐ
tsəki i kwili widɔkɔ wə, ayaka
bɔ nəki yɛiŋ kiə kə wi.

13 Bɔ fiəni i jum wə, tsə fuku
i kiŋka ki bəni bə mbaŋ bəbɔ,
bɔ nəki bum kə bɔ.

(Matiə 28:16-20; Luk 24:36-49; Jən 20:19-23)

14 Si yəmaka nǐ tsə Jisɔs
chusi gwu yi na i bwa bu bə
mbaŋ bà jwɔfi ntsɔ mu mwi bɔ
dzi wə. Wi yɔli i bɔ, kɔm bɔ nǐ
kaŋaki kə kimbum kiləkə, bəh
shɔm yiləkəli i bum i bəni bà
bɔ nǐ yɛiŋ wi, i jɔbi wə wi nǐ
dza i kpi wə.

15 Wi ka dzaka i bɔ a “Mbɛiŋ
tsâ i mbi wichi wə i tsâ fûkuki
ntum wi ndzɔŋni wi Nyɔ i bəni
bəchi.

16 Mi wə wi bum gia yiwɔ,
bə jûli wi i bəkɔ, wi ni bɔiŋ. Mi
wə wi nəiŋma i bum, kɔ wi, wə
wi gbɔ nsaka.

17 Bəni bà bɔ kɔ bɔ bum bɔ bi
fəki lə bənchəsi bà bɔ chusiki
ŋga bi Nyɔ ka bələ: Bɔ bi bwi-
liki lə bəchinda bə ŋkpɛli i bəni
wə i yɛli wuŋ wə. Bɔ num i ni
dzakaki já yimfiaŋ.

18 Bɔ num i kaŋaki júŋ bəh
kaŋ. Bɔ num i mu kiləfi, ki
kɔbi i fə gia yidɔkɔ bəh bɔ. Bɔ
jiəki kaŋ i bəni bə jwɛiŋ wə, bɔ
bɔnih.”

Jisɔs yaka i bɛiŋ
(Luk 24:50-53)

19 Si Bah Jisɔs dzaka kaasi i
bɔ yakadəiŋ, Nyɔ ka dzɔ yaka
bəh wi i bɛiŋ wi tsə shinum i
tsɛiŋ yiləkəli yi Nyɔ wə.

20 Bwa bu bə mbaŋ bà buku
ka nyaniki fukuki ntum wi
ndzɔŋni wiwɔ i di bichi wə.
Bah num bəh bɔ təbi gia yə
bɔ fukuki a yi kɔ ŋkɔŋ bəh
bənchəsi bà bɔ nǐ fəki yi chusi
ŋga bi Nyɔ.]

Ntum wi Ndzəŋni wə wi kə kəm Jisəs si Luk nǐ nyaka Gia yə yi kə i Kiŋwakti ki Luk kələ mə

Kiŋwakti ki Luk kələ dzakaki a Jisəs kə Kimbwili wə Nyə nǐ kaka bəni bə Islae bəh wi, chu num Kimbwili wi ŋgəkə wi bəni bəchi. Ki dzakaki gia yidəkə kəm Jisəs yi num shəŋ a kiŋwakti kələ wə. Ki fukuki si bə nǐ bwə Jisəs bəchinda bə Nyə ka yəəŋki, bətəkni shwáŋ tsə yɛiŋ waiŋ (2:8-20), ki dzaka tə si waiŋ wə Jisəs nǐ tsə baŋ i juŋ yi fəni yi gia wə i Jɛlusalɛm (2:41-50), ki dzakaki kəm ndi wə Jisəs nǐ ti kəm mi wi Samalia wi ndzəŋni (10:25-37), bəh wə kəm waiŋ wi lakani (15:11-32). Kiŋwakti ki Luk kələ dzaka tsəsi kəm ntsa (3:21; 5:16; 6:12; 11:1; 22:32; 23:34,46), ki dzaka tə kəm Kiŋ'waka ki Baiŋni (4:1,14; 10:21; 24:49) ki dzaka tə kəm bəkaŋa (7:11-12,36-50; 8:2-3; 10:38-42; 13:10-17; 23:27). Kiŋwakti ki Luk kələ dzaka tə si Nyə dalinyaki chu bi bəni, a num gia yə Jisəs nǐ dzə yi fa kuku (19:10).

Kifwu ki gia i kiŋwakti kələ mə

1:1-4 Kin'yisi
1:5–2:52 Si bə nǐ bwə Jən Njulibəkə, bəh si bə nǐ bwə Jisəs bə ka kəki
3:1-20 Nəm wi Jən Njulibəkə
3:21–4:13 Si bə nǐ juli Jisəs i bəkə, bəh si Satan nǐ məmsi wi
4:14–9:50 Kəm nəm wi Jisəs i Galili
9:51–19:27 Si Jisəs nǐ buku i Galili tsə i Jɛlusalɛm
19:28–23:56 Kəm shi yi gəksini yi Jisəs i Jɛlusalɛm
24:1-53 Si Jisəs nǐ dza i kpi wə, wi tumbuku i bəni nshiŋ, ka yaka i bɛiŋ

Kin'yisi

1 Mi wimbum Teəfilus, bəni bəduli nǐ məmsi lə i nyaka kəm gia yə yi nǐ num i buku kintəəŋ.

2 Bə nǐ nyaka gia yiwə a liŋ liŋ num a yə buku nǐ wəkə i bəni bà bə nǐ yɛiŋ bəh dzákəh yibə, ka fukuki yi asi yi nǐ yisi.

3 Si mih dzə jəbi, nəŋ gia yiwə yichi na i kin'yisi wə, ka yɛiŋ a yi si ndzəŋki lə i mih i chiŋni nyaka tə i wə i dzəh yindzəŋni wə.

4 Mih fə lə ka wə kǐə ŋkəŋ bi gia yə bə kə bə fuku lə i wə.

Chinda wi Nyə laka a bə bi bwə lə Jən Njulibəkə

5 Jəbi wə Nkuŋ Hɛləd nǐ sakaki Judea, tii mfə gia widəkə nǐ kələ bə bəəŋ a Sakalia. Wi nǐ nəmki i mbaŋ wi tii mfə gia wi Abija wə, nih juŋ wi tə nǐ buku i chwəŋkijuŋ ki Ɛləŋ wə, bə bəəŋ wi a Ɛlisabɛt.

6 Bəni bələ bəfa nǐ kə bəni bə num chəŋ i Nyə nshiŋ, bə jiə bənchi bə Bah bəchi, bə kaŋa kə ŋgbə widəkə.

7 Ayakalə, bə nǐ kaŋaki kə waiŋ, kəm Ɛlisabɛt nǐ kə

kaiŋni, num bɔ bəchi nĭ kɔ bɔ jwiŋ lə.

8 Jɔbi dzə kpɛiŋ wə, mbaŋ wi Sakalia ni nɔmki i juŋ yi fəni yi gia yi Bah wə. A nĭ kɔ wi tii mfə gia i Nyɔ nshiŋ chɔkɔ biwɔ,
9 bə nĭ babwili wi, biəli asi bɔ nĭ bayiki bətii mfə gia i nɔni kibɔ wə. Wi ka liə i juŋ yi fəni yi gia wə i kpa njiəŋ.
10 Ayaka jɔbi kpɛiŋ i kpa njiəŋ, bəni bəchi bà bɔ nĭ kɔ biŋ bɔ tsa wə.

11 Chinda wi Bah tumbuku alə i wi nshiŋ, ka num i tsɛiŋ yiləkəli yi tɔŋ wi njiəŋ wə.
12 Jɔbi wə Sakalia ni yɛiŋ wi, shɔm təiŋ wi, wi lwa.
13 Ayakalə, chinda wə dzaka i wi a, “Sakalia ki lwâ kə. Nyɔ wɔkɔ lɔ ntsa wa. Nih juŋ wa Ɛlisabɛt bi bwɔ lə waiŋ wi nyukuni, wɔ ni du yɛli wi a Jɔn.
14 Wi bi dzə bəh kinsaŋli bəh nlaŋ i wɔ, ayaka bəni bəduli bi num lə bəh kinsaŋli kɔm mbwɔ wi.*
15 Wi bi num mi wimbum i Nyɔ nshiŋ. Kiə wi bi mû kə mbih, kighə miləkəli. Kiŋ'waka ki Baiŋni bi jiksiki lə wi, wi kɛiŋ i nih wi shɔm.
16 Wi bi fə ka bəni bə Islae bəduli kwuni shɔ́m yibɔ, yi fiəni chu i Bah Nyɔ wibɔ wə.
17 Wi bi tsə i Bah nshiŋ, bəh shɔm bəh ŋga bi Ɛlaja, i kwuni shɔm yi bətii bwa, yi bi num i bwa bəbɔ. Wi bi fə bəni bə ləkəni kifwu, bee kifwu kiləkəli, kwuni nɔni bibɔ, kaŋa kiŋkwaka ki num ki bəni bə chəŋ. Wi bi fə yaka ka bəni bi numki bəh ŋkɛiŋsi wi gwu i wɔkɔliki Bah.”

18 Ayaka Sakalia nĭ bikə i chinda wi Nyɔ a, “Mih bi kiə gia yələ dəiŋ num buku nih juŋ wuŋ jwiŋ lɔ a?”

19 Chinda wi Nyɔ chukuli a, “Akɔ mih Gabliya, mih numki a bəh gvu i Nyɔ nshiŋ jɔbi wichi, a faaŋ wi mih a mih dzə fuku ntum wi ndzɔŋni wələ i wɔ.
20 Wâkəli, si wɔ ka bum dəkə ja yiŋ yələ, jɔbi bi dzə kpɛiŋ lə wə yi kaŋa i bi num, i liə wɔ ki fiəniki lə kinchini, chu dzaka kə, i tsâ bûku i jɔbi wə gia yələ bi numki.”
21 Si yi nĭ numki yaka, bəni bà bɔ nĭ kɔ i biŋ wɔkɔli Sakalia ka num bəh ŋkaŋyi a, a num nə wi mətsəsi i fɛiŋ numə i juŋ yi fəni yi gia lə a?
22 Jɔbi wə wi nĭ buku dzə fɛiŋ, wi chu kiə kə i dzaka i bɔ. Ayaka bɔ ka kiə a Nyɔ si chusi gia yi kaŋyini i wi fɛiŋ numə i juŋ yi fəni yi gia wə. Wi bá fəkəliki kinchəsi ki gia i bɔ bəh kaŋ, chu dzaka kə.
23 Jɔbi wə Sakalia nĭ kaasi nɔm wi i juŋ yi fəni yi gia wə, wi ka fiəni tsə i wi dzu.
24 Asi kaŋ yidɔkɔ tsə, kpə wi Ɛlisabɛt num bəh tɔɔ, ka numki a dzu i kifiəŋŋ kite wə.
25 Ayaka Ɛlisabɛt ka dzaka a, “I liə Bah nĭ kwasi lɔ nshɛiŋ i mih, ka bwili kiŋgəmni i fwu wuŋ wə i bəni kintəəŋ.”

Chinda wi Nyɔ laka a bə bi bwɔ lə Jisɔs

* **1:14** Na a, “Jɔbi wə bə nĭ bwɔ wi”.

26 Ayaka tɔɔ wi Ɛlisabɛt buku
kifiəŋŋ kisɔɔ, Nyɔ faaŋ chinda
wi Gabliya i kwili widɔkɔ wə i
Galili bə bɔɔŋ a Nasali.
27 Wi nĭ tsə bəh ntum i waiŋ
sumi widɔkɔ bə bɔɔŋ a Meli
wi kɛiŋ a shu wi waiŋkpaŋni.
Wi nĭ kɔ num bə kɛiŋsi a wi
bi num kpə Yɔsɛf wə wi nĭ kɔ i
chwɔŋkijuŋ ki Ŋkuŋ Dɛbit wə.
28 Chinda wi Nyɔ wiwɔ tsə
yɛiŋ Meli ka bɔni i wi a, “Mih
bɔniki wɔ, Bah chusi lɔ shɔm
yi yindzɔŋni i wɔ ka num bəh
wɔ.”
29 Meli wɔkɔ yaka yi fumsi
wi bəh ŋga, wi ka məŋki a kələ
ki bɔni kɔ kinaiŋ lə.
30 Ayakalə, chinda wi Nyɔ
dzaka i wi a, “Meli ki lwâki kə,
Nyɔ baa wɔ.
31 Wɔ̂kɔli, wɔ bi num lə bəh
tɔɔ, wɔ bwɔ waiŋ nyukuni, ma
wɔ bi du yɛli wi a Jisɔs.
32 Wi bi num mi wimbum,
ma bə bi bɔɔŋki wi a Waiŋ
Nyɔ, Nyɔ wə wi kɔ Fwu wi
Biɛiŋ Bichi wə. Bah Nyɔ bi tɔm
lə wi i kiŋgbɔkɔ ki Ŋkuŋ Dɛbit
wə wi kɔ tikwili i chwɔŋkijuŋ
kibɔ wə.
33 Wi bi sakaki lə
chwɔŋkijuŋ ki Yakɔb jɔbi
wichi, ayaka ŋkuŋ bi bi kaŋa
kə kiŋgɔksi.”
34 Meli ka bikə i chinda
wi Nyɔ wiwɔ a, “Yələ gia bi
num dəiŋ na, mih kɛiŋ shu wi
waiŋkpaŋni a?”
35 Chinda wi Nyɔ wiwɔ
chukuli i wi a, “Kiŋ'waka ki
Baiŋni bi dzə lə i wɔ wə, ayaka
ŋga bi Nyɔ wə wi kɔ Fwu wi
Biɛiŋ Bichi wə bi kumi baŋ
wɔ. Ayakadəiŋ, waiŋ wə wɔ bi
bwɔki bi numki wə wi baiŋki,
bə bi bɔɔŋki wi a Waiŋ Nyɔ.
36 Wɔ̂kɔli, waiŋ winnah
Ɛlisabɛt kɔ wi jwiŋ, a num wə
bə nĭ bɔɔŋki a kaiŋni, wi kɔ i
liə bəh tɔɔ i kifiəŋŋ kisɔɔ wə,
wi bi bwɔ lə waiŋ nyukuni.
37 Kĭə a gia yidɔkɔ kɔkə yə yi
kɔ i gaka Nyɔ.”
38 Ayaka Meli ka dzaka a,
“Yɛ̂iŋ, bə mih lə fa waiŋ wi
nɔm wi Bah. Ma yi nûm
ayaka i mih asi wɔ dzaka.” Si
wi dzaka yaka, chinda wi Nyɔ
ka nyə.

Meli laa njikə i Ɛlisabɛt

39 A kaŋ yiwɔ wə, Meli
kɛiŋsi gwu ka kɔmsi nyə tsə
i kwili widɔkɔ wə i tumi ki
ŋkwuŋ wi Judea wə,
40 wi tsə buku fɛiŋ, liə i
Sakalia dzu ka bɔni i nih juŋ
wi Ɛlisabɛt.
41 Si Ɛlisabɛt nĭ wɔkɔ mbɔni
wi Meli yaka, waiŋ ka təkəli
i wi shɔm. Kiŋ'waka ki Baiŋni
jikə i wi wə.
42 Wi ka yɔŋsi bəh ŋga,
dzaka a, “Kimbɔiŋsi ki Nyɔ kɔ
i gwu ya wə tsə bəkaŋa bəchi,
ayaka kimbɔiŋsi num i waiŋ
wə wɔ bi bwɔki.
43 Yələ gia yimbum lə num
dəiŋ lə, a nih Bah wuŋ laa
njikə i mih a?
44 Wɔ̂kɔli, jɔbi wə mih si
wɔkɔ mbɔni wa, waiŋ təkəli i
mih shɔm bə kinsaŋli.
45 Kinsaŋli kimbum kɔ i wɔ
kɔm wɔ bum a, gia yə Ba nĭ
dzaka i wɔ, bi dzə kpɛiŋ lə.”

Meli kɔksi Nyɔ

46 Meli dzaka a,
“Shɔm yiŋ kɔksiki Bah,

47 mih saŋliki lə bəh Nyɔ wə wi
kɔ Mbwili wuŋ.
48 Wi kwaka mih, mih num
kanti waiŋ wi, wi nɔm
wi nchiŋ.
Yêiŋ i yisi i liə i tsəki ninshiŋ
ŋgɔkɔ wichi bi bɔɔŋki
mih a,
mi wə Nyɔ jiə kimbɔiŋsi i wi
wə,
49 kɔm Nyɔ wi Ŋga Bichi fə lɔ,
gia yimbum yiduli i mih.
Yɛli wi kaŋaki kə kinsini.
50 Wi chusiki nshɛiŋ i bəni bà
bɔ kɔksiki wi,
nshɛiŋ yələ num i ŋgɔkɔ wichi.
51 Wi chusi ŋga bi bəh tsɛiŋ yi,
wi shakyi bəni bà bɔ ghaŋsiki
gwu, kimfasi kibɔ
shakyi.
52 Wi shisi bəŋkuŋ bəmbum
bəmbum i biŋgbɔkɔ
bibɔ wə,
ka yaksi a num kanti bəni bə
kilələ.
53 Wi saŋsi bəni bə dzɔŋ,
bɔ fwuli bəh biɛiŋ bindzɔŋni,
ayaka ka kɔŋŋ bəni bə kidəəŋ
bəh kaŋ yiyəə.
54-55 Wi gamti mi wi wi nɔm
wə Islae,
ka kwaka i chusi nshɛiŋ
i Ablaham bəh
chwɔŋkijuŋ ki,
i tsə buku asi wi nǐ kaka i bətii
tii bəbuku."
56 Si Meli dzaka yaka wi nɔ
bəh Ɛlisabɛt i kifiəŋŋ kitali wə
ka fiəni kwɛ i wa wibɔ.

Ɛlisabɛt bwɔ Jɔn Njulibəkɔ

57 Ayaka jɔbi dzə kpɛiŋ wə
Ɛlisabɛt nǐ kɔ i bwɔ, wi bwɔ
waiŋ nyukuni.
58 Chwɔŋkijuŋ ki bəh bəni bà
bɔ nǐ nɔki kɔmsiki i di biwɔ wə
nǐ wɔkɔ a Bah chusi nshɛiŋ yi
i wi, bɔ ka laŋki bəh wi.
59 Si kaŋ nǐ dzə buku nyaŋ,
bɔ dzə i suuŋ waiŋ, ka nəŋki i
du yɛli wi i yɛli wi ba wi wə a
Sakalia,
60 ayakalə nih wi nəiŋ
chiksi, dzaka a bə bôɔŋ wi a
Jɔn.
61 Ayaka bɔ dzaka i wi a,
"Mi widəkɔ məŋ i chwɔŋkijuŋ
kimbɛiŋ wə bəh yɛli wələ."
62 Ayaka bɔ ka fəkəliki
kinchəsi ki gia bəh kaŋ i kiə
i tii waiŋ, a wi nəŋki a bə du
yɛli wi waiŋ a ndə a.
63 Wi tə ka fəkəli tsə a bɔ dzə
bəh naka ki nyakani, bɔ dzə
bəh ki wi ka nyaka yɛiŋ a "Yɛli
wi kɔ Jɔn." Bɔ yɛiŋ yaka dzaka
wɔm bɔ.
64 Akisəkə, dzaka ki Sakalia
ka yasi, lɔm wi yaŋsi, wi ka
chu yisi ndzaka. Wi yisi i
tumki bikum bi Nyɔ.
65 Ayaka bəni bà bɔ nǐ nɔki
i kwili wiwɔ wə num bəh
ŋkaŋyi. Gia yiwɔ yichi waŋ tsə
i tumi ki ŋkwuŋ wi Judea wə
kichi.
66 Bəni bəchi bà bɔ nǐ wɔkɔ
gia yiwɔ yichi num bəh ŋkaŋyi
ka bikəki a wələ waiŋ bi num
winaiŋ na, kɔm yi nǐ chusiki a
kimbɔiŋsi ki Nyɔ kɔlə i wi wə.

Sakalia laka ntum wi Nyɔ

67 Ayaka Kiŋ'waka ki Baiŋni
dza jikə i Sakalia wə tii Jɔn, wi
yisi i dzakaki aka mi wi ntum
wi Nyɔ, dzakayi a,
68 "Bukumbɛiŋ kôksi Bah wə
wi kɔ Nyɔ wi bəni bə
Islae.
Wi nǐ dzə i yɛlih bəni bu.
69 Wi jiə mi wi, wi ləkəli wə wi
ni bwili buku,

num wi buku i chwəŋkijuŋ
ki mi wi, wi nəm Ŋkuŋ
Dɛbit.
70 Yələ gia kɔ asi wi nĭ kaka
i dzaka ki bəni bu bə
ntum bà bɔ baiŋki,
bà wi nĭ jiə a kɛiŋ i kikpu wə,
71 a wi bi bwili buku i kaŋ
yi bəni bà bɔ baiŋŋki
buku,
bəh bəni bà bɔ kɔŋki kə buku.
72 Wi nĭ kaka a wi bi kwasi
lə nshɛiŋ i bətii tii
bəbuku,
ka baaŋ a kwakaki ŋkaiŋ biə
wi Nyɔ nĭ dzi.
73 Wi nĭ təfi kichumi i tii bətii
bəbukumbɛiŋ wə Abla-
ham, ka kaiŋ a,
74 wi bi bwili lə buku i kaŋ
yi bəni bà bɔ baiŋŋki
buku,
ka buku bi nəmki i wi, chu
lwa kə,
75 nɔ nəni ki baiŋni bəh ki chəŋ
i wi nshiŋ, i
kaŋ yichi wə, i nəni
kibukumbɛiŋ wə.
76 Ayaka wɔ waiŋ wuŋ, bə bi
bɔɔŋki wɔ a mi ntum wi
Nyɔ,
Nyɔ wə wi kɔ Fwu wi Biɛiŋ
Bichi wə,
kəm wɔ bi tsəki i Bah nshiŋ i
kɛiŋsi dzəh yi.
77 Wɔ bi fuku i bəni bu dzəh yə
bɔ kɔ i kwatiki mbəiŋ
yɛiŋ,
num ndalinya wə Nyɔ bi
dalinyaki chu bibɔ,
78 kəm bə nshɛiŋ yimbum
yə Nyɔ wibukumbɛiŋ
kaŋaki i bəni wə.
Wi bi chiŋsiki Mbwili wi, ma
wi bi shiki dzəki i bɛiŋ
aka wəŋ wə wi kaka.
79 Wi bi nya baiŋni i bəni bà bɔ
kɔ i jisi wə,
bəh bà bɔ kɔ a dzaka ki kpi wə,
wi jiə bukumbɛiŋ i dzəh yi
kimbɔiŋni wə."
80 Ayaka waiŋ Sakalia wiwɔ
ka kɔki i nyam yi gwu wə, kɔ
tə i kiŋ'waka wə. Wi dza tsə
ka nəki i chwa, i tsə buku jɔbi
wə wi nĭ buku i chusi gwu yi i
bəni bə Islae.

2

Meli bwɔ Jisəs
(Matiə 1:18-25)

1 A nĭ kɔ i jɔbi wiwɔ, ndzaka
buku a bə fâ bəni bəchi i
kitumi ki mbi wi Lum wə.
Ndzaka wələ nĭ tsəsi Kaysa
Augustus wə wi nĭ kɔ ŋkuŋ
wimbum fɛiŋ.
2 Mfa wələ nĭ kɔ wi ninshiŋ i
jɔbi wə Kpwilinus nĭ kɔ mi wi
sakani wi saka i Silia i kimbu
ki mbi wi Lum wə.
3 Ayakadəiŋ, bəni bəchi ka
fiəniki i jum wə i di bibɔ wə, i
nyaka kiyɛli kibɔ, ka bə fa bɔ.
4 Ayaka Yɔsɛf tə nyə i kwili
wi Nasali wə i Galili, bɔ yaka
tsə i Bɛtelɛhɛm i kimbu ki
tumi ki Judea wə i kwili wə
bə nĭ bwɔ Ŋkuŋ Dɛbit. Wi
nĭ tsə fɛiŋ kəm wi nĭ kɔ mi i
chwəŋkijuŋ ki Ŋkuŋ Dɛbit wə.
5 Yɔsɛf nĭ nyə tsə i nyaka yɛli
bəh Meli wə wi nĭ laaki wi a
a bi numki kpə wi, ayaka wi
num bəh tɔɔ.
6 Si bɔ nĭ tsə buku fɛiŋ, jɔbi
wi wi bwɔni dzə kpɛiŋ.
7 Ayaka wi bwɔ waiŋ wi, wi
ninshiŋ a num waiŋ nyukuni,
kii wi i mbuŋ wə, jiə i gbɔkɔ wi
nyam mə, kəm di nĭ kɔkə i bɔ i
juŋ yi bəni bə dzəni wə.

Chinda wi Ba fuku mbwɔ wi Jisɔs i bətɔkni shwáŋ

8 A nǐ kɔ i jɔbi wiwɔ wə, bətɔkni shwáŋ bədɔkɔ num kɔmsi i kwili wiwɔ wə, tɔkni bəh shwáŋ yibɔ nchɔkɔ.

9 Chinda wi Bah chiŋ tumbuku alə i bɔ nshiŋ, baiŋni bi Nyɔ baiŋ i bɔ wə, ndzaŋ kwa bɔ nalə.

10 Ayakalə, chinda wiwɔ dzaka i bɔ a, “Kiə mbɛiŋ ki lwâ kə. Mbɛiŋ wɔ̂kɔ, mih dzə num bəh ntum wi ndzɔŋni i mbɛiŋ, ayaka wi ni nya lə ndzɔŋni bimbum i bəni bəchi.

11 I chɔkɔ bidaiŋ wə bə bwɔ Kimbwili wimbɛiŋ i kwili wi Nkuŋ Dɛbit wə, wi num Klistus Bah.

12 Kələ ni numki kinchəsi i chusi waiŋ wiwɔ i mbɛiŋ. Mbɛiŋ ni tsə yɛiŋ lə wi num bə kii wi i mbuŋ wə ka jiə i gbɔkɔ wi nyam wə.”

13 Ayakadəiŋ, bɔ dza təkəli yɛiŋ chinda wiwɔ bəh mbaŋ wi bədɔkɔ bəduli, bɔ yaksi Nyɔ, dzakayi a,

14 “Ma kiŋkɔkni nûm i Nyɔ wə
wi kɔ bɛiŋ
ayaka ma kimbɔiŋni nûm i
fa kuku, i bəni kintəəŋ
bà Nyɔ kɔ bəh kinsaŋli
kɔm bɔ.”

15 Jɔbi wə bəchinda bə Nyɔ bəwɔ nǐ bee bɔ ka fiəni yaka bɛiŋ, ayaka bətɔkni shwáŋ bəwɔ ka dzaka a bɔ bɔ a, “Bukumbɛiŋ tsə̂ i liə i Bɛtelɛhɛm, i tsə yɛiŋ gia yə yi num, yə Nyɔ fə a bukumbɛiŋ kiə.”

16 A jɔbi wiwɔ kisəkə, bɔ ka kɔmsi nyə tsə yɛiŋ Yɔsɛf bəh Meli tasi bəh waiŋ wi nɔ i gbɔkɔ wi nyam mə.

17 Si bɔ yɛiŋ wi, bɔ ka yisi i fukuki gia yichi yə chinda wi Nyɔ si fuku i bɔ kɔm waiŋ wələ.

18 Dzaka ka wɔm bəni bəchi bà bɔ nǐ wɔkɔ gia yə bətɔkni shwáŋ bəwɔ nǐ fukuki i bɔ.

19 Ayakalə, Meli wɔkɔ yi yakadəiŋ ka jiə yi i kiŋkwaka wə, ka kwakaki jɔbi wichi.

20 Bətɔkni shwáŋ bəwɔ fiəni yaksi Nyɔ tumyi bikum bi kɔm bɔ nǐ tsə yɛiŋ gia yichi a liŋ asi chinda wi Nyɔ nǐ fuku i bɔ.

Bɔ tsə nya waiŋ Jisɔs i juŋ yi fəni yi gia mə

21 Si waiŋ wiwɔ nǐ buku kaŋ nyaŋ, bɔ ka suuŋ wi ka du yɛli wi a Jisɔs, ayaka yɛli wələ num a wə chinda wi Nyɔ nǐ fuku ka nih wi dzə num bəh tɔɔ.

22 Jɔbi wi fəni gia dzə kpɛiŋ i wɔkɔ shi bibɔ asi bənchi bə Muses nǐ nəŋki. Bɔ ka dzɔ waiŋ wiwɔ yaka tsə bəh wi i Jɛlusalɛm i nya i Bah.

23 Yələ gia kɔ asi bə nǐ nyaka i Kiŋwakti ki Bənchi ki Bah wə a,

“Mi ka bwɔ waiŋ wi ninshiŋ a
num waiŋ nyukuni,
yi num a wi nyâ wi, ma wi
numki wi Bah.”

24 Bɔ nǐ tsə i fə gia yələ bəh mbumi bifa yudɔkɔ bəh bwa bə minduŋɔ mifa, asi Kiŋwakti ki Bənchi bə Bah fukuki.

25 A nǐ kɔ jɔbi wiwɔ wə, tikwili widɔkɔ num i Jɛlusalɛm bə bɔɔŋ a Semeɔn. Wi nǐ kɔ mi wi chəŋ wi nɔ asi Nyɔ nəŋki, ayaka wi nǐ wɔkɔliki mi wə wi bi dzə i bɔiŋsi shóm yi bəni bə Islae. Num Kiŋ'waka ki Baiŋni jikə i gwu yi wə,

26 ayaka ki nĭ fə wi kiə a
kpi bi dzɔ kə ŋgaiŋ maka ŋgaiŋ
yɛiŋ Kimbwili wi Bah wə wi
nĭ kaka.
27 Ayaka Kiŋ'waka ki Baiŋni
fə Semeɔn tsə i juŋ yi fəni yi
gia wə. Si Yɔsɛf bəh Meli nĭ dzə
bəh waiŋ wiwɔ i juŋ yi fəni yi
gia wə i fə asi bənchi nəŋki,
28 Semeɔn ka dzɔ waiŋ
wiwɔ kumi ka yisi i chɔŋyiki
Nyɔ dzakayi a,
29 "Bah, si wɔ fə kiŋkaka ka dzə
kpɛiŋ,
dzô la mi wa wi nɔm i liə i
kimbɔiŋni wə.
30 Dzákəh yiŋ yɛiŋ lɔ Kimbwili
wə,
31 wɔ faaŋ a bəni bəchi bi yɛiŋ
wi.
32 Wi ni numki baiŋni i bəni bà
bɔ kɔkə bə Islae,
ayakadəiŋ, ka bɔ tə bi kiə wɔ,
fə ka bɔ dzasi yɛli wi bəni ba
bə Islae i bɛiŋ."
33 Ayaka tii waiŋ bəh nih
waiŋ nĭ wɔkɔ gia yə Semeɔn
dzakaki i waiŋ wələ bɛiŋ,
dzaka wɔm bɔ.
34 Wi ka jiə Kimbɔiŋsi i bɔ
wə, dzaka i Meli nih wi a,
"Wôkəli Nyɔ kɔ wi saiŋbwili lɔ
waiŋ wələ, ndzə wi ni fə lə
ka bəni bə Islae bəduli gbɔyi,
ayakalə bədɔkɔ dzayi bɛiŋ. Wi
kɔ kinchəsi ki gia ka bəni bi
dzakaki gia kɔm wi.
35 Ayakadəiŋ, ka yələ bi
chusiki gia yə bəni nyumiki
i shɔ́m yibɔ wə. Gia yiwɔ yichi
bi fə shɔ́m ya numki ka bə
bwaŋ bəh finkɔfi."
36 A nĭ kɔ jɔbi wiwɔ wə,
kpaŋa widɔkɔ nĭ kɔlə bə
bɔɔŋ wi a, Ana, a num mi
wi ntum wi Nyɔ. Wi nĭ kɔ
waiŋ Fanuwɛl wi num mi
i chwɔŋkijuŋ ki Ashɛl wə.
Kpaŋa wiwɔ nĭ kɔ wi jwiŋ
lɔ nalə. Wi nĭ kɔ num wi fə
bəh nyuwi jía nanitaŋ shəŋ,
ayaka nyuwi ka kpi.
37 Wi ka baaŋ mfih kpə
ŋkwu, wi shi a i juŋ yi fəni yi
gia wə kɔksi Nyɔ nchɔkɔ bəh
nshi, wi bam dzaka, tsa. Jia
yi nĭ kɔ mbaŋ nyaŋ ntsɔ yinaa
(84).
38 A jɔbi wiwɔ wə bɔ nĭ dzə
bəh waiŋ i juŋ yi fəni gia
wə, kpaŋa wə dzə yɛiŋ bɔ,
ka nya kiyɔŋni i Nyɔ, dzaka
kɔm waiŋ wələ i bəni bəchi bà
bɔ nĭ wɔkɔliki jɔbi wə Nyɔ bi
təiŋ bəni bə Jɛlusalɛm i kaŋ yi
ŋgəkə wə.
39 Jɔbi wə Yɔsɛf bəh Meli nĭ
kaasi gia yichi yə bənchi bə
Bah nĭ nəŋki, bɔ fiəni chu i
kwili wibɔ wə i Nasali i kimbu
ki tumi ki Galili wə.
40 Ayaka Waiŋ wiwɔ ka
kɔɔki kaŋa ŋga, num wi jikə
bəh mfi bimbum, ayaka kaŋ
yi Nyɔ num i wi wə.

Jisɔs tsə baaŋ i juŋ yi fəni yi gia yi Nyɔ wə

41 Tii Jisɔs bəh nih wi nĭ
fəki bɔ yaka tsə i Jɛlusalɛm jía
yichi i Dzini bi Ntsədaŋ wə.
42 Jɔbi wə Jisɔs nĭ buku jía
jwɔfi ntsɔ yifa, bɔ ka chu yaka
tsə i Dzini biwɔ wə asi bɔ nĭ
fəki bɔ yaka.
43 Si bɔ nĭ dzi kaasi Dzini
biwɔ, bɔ bá fiəni kwɛ, waiŋ
wə Jisɔs ka baaŋ i jum wə i
Jɛlusalɛm, ayakalə ba wi bəh
nih wi kiə kə.
44 Bɔ ni nyani chɔkɔ bichili,
kwaka alə wi kɔ i mbaŋ wi
bəni kintəəŋ bà bəh bɔ nĭ

nyaniki. Bɔ ka yisi i nəŋki wi i kintəəŋ ki chwɔŋkijuŋ kibɔ wə bəh nsɛ́iŋ,

45 ka nəŋ məŋ, ka fiəni chu i Jɛlusalɛm i nəŋ wi fɛiŋ.

46 Kaŋ tsə yitali si bɔ nǐ yisi i nəŋki, bɔ yɛiŋ wi i juŋ yi fəni yi gia wə, wi num fɛiŋ bəh bəni bə lanini, wɔkɔli bənlani, bikə bəmbikə.

47 Bəni bəchi bà bɔ nǐ wɔkɔliki num bəh ŋkaŋyi nalə, wi kiə gia nalə chukuli bəmbikə chəŋ.

48 Si nih wi bəh ba wi yɛiŋ wi, dzaka wɔm bɔ nalə. Nih wi ka bɔɔŋ wi dzaka a, “Waiŋ, wə njiŋsiki nə buku lə? Tsêiŋ, buku ba wa si nəŋ wɔ nalə ka bəh.”

49 Wi chukuli a, “Mbɛiŋ si nəŋki mih kɔm nə? Mbɛiŋ si kiəki kə a mih kaŋaki i numki i juŋ yi Ba wuŋ wə fa?”

50 Ayakalə, bɔ nəki wɔkɔ kiə kə gia yə wi dzakaki.

51 Wi ka nyə bəh bɔ shi tsə i Nasali. Wi tsə ka wɔkɔki i bɔ na bindzɔŋ. Si gia yiwɔ nǐ num yakadəiŋ, nih wi jiə yi i kiŋkwaka wə ka bá kwakaki yi jɔbi wichi.

52 Jisɔs ka kɔki, kaŋa mfi bimbum bəh ŋga, Nyɔ kɔŋ wi, bəni tə kɔŋ wi.

3

Nlani wi Jən Njulibɔkɔ
(Matiə 3:1-12; Mak 1:1-8; Jən 1:19-28)

1-2 A nǐ kɔ jɔbi wə Jɔn wə waiŋ Sakalia nǐ kɔ i chwa, ntum wi Nyɔ dzə i wi. I jía yiwɔ wə Tibɛliu nǐ sakaki ka Ŋkuŋ wimbum i Lum i jía jwɔfi ntsɔ yite. I jɔbi wiwɔ wə Bəntiu Baylɛ bɔŋ sakaki bimbu bi tumi ki Judea, Hɛlɔd tə saka Galili. Filib wə waiŋnih Hɛlɔd nǐ sakaki bimbu ki Itulea bəh ki Tɛlakɔniti, Lisania saka Abilən. A nǐ kɔ tə i jɔbi wiwɔ wə Anas bəh Kayfas num kifwu ki bətii mfə gia.

3 Si Jɔn wɔkɔ ntum wi Nyɔ wiwɔ, ka nyə tsə i bimbu bi tumi bichi biə bi kɔmsiki i Bɔkɔ yi Jɔdan wə, ka fukuki i bəni a bɔ kwûni shóm yibɔ, ma ŋgaiŋ juli bɔ i bɔkɔ ka Nyɔ bi dalinya chu bibɔ.

4 Gia yələ kɔ asi Isaya mi wi ntum wi Nyɔ nǐ nyaka i Kiŋwakti ki wə a,

“Ja yi mi wiliki i chwa a,
bə kɛ̂iŋsi dzəh yi Bah,
bə lûmsi yi a yi nûm chəŋ,
5 bə bi mukuyiki lə ŋkwúŋ
yimbum bəh ŋgáŋni
yichi ma bə bi jiksi
kaŋŋ yichi,
ka yi bi num jiəli yichi,
bə i nani dzə́h yi ŋkwuyini ka
yi num chəŋ,
bə i jiksi káŋŋ yichi ka dzə́h bi
num lə lwɛɛɛs,
6 ka bəni bəchi bi yɛiŋ si Nyɔ
bwili bəni.”

7 Si Jɔn nǐ fukuki i bɔ yakadəiŋ, mbaŋ wi bəni ka dzə a wi juli bɔ i bɔkɔ. Wi dzaka i bɔ a, “Chwɔŋkijuŋ ki fə́kəh, a təfi ndə mbɛiŋ a mbɛiŋ yôkɔ gêiŋ shɔm yi Nyɔ yi bɔkɔsini yə wi bi bɔkɔsi i mbɛiŋ, ka mbɛiŋ dzəki lə a?

8 Mbɛiŋ fêki gia yə yi chusiki a mbɛiŋ kwuni shóm yimbɛiŋ. Kiə mbɛiŋ ma dzâkaki i gwu yimbɛiŋ wə a, Ablaham kɔ tii wimbɛiŋ. Mih

fukuki i mbɛiŋ a, Nyɔ kɔlə i fiəni kitəh kələ ki fiəni chu bwa bə Ablaham.
9 Mbɛiŋ kîəki a, bə kɔ bə jiə lɔ fɔkɔ i chwɔŋ bi kɛiŋ wə. Kɛiŋ yichi yə yi wumki kə mintam mi ndzɔŋni, bə bi gba shisi lə yi i kuku, bə kpa i gbuku wə."

10 Si mbaŋ wi bəni wɔkɔ gia yiwɔ yaka, ka bikə i Jɔn a, "Buku kɔ fə̂ na dəiŋ i liə a?"

11 Wi chukuli a, "Mi wə wi kaŋaki bəmbuŋ bəfa wi nyə̂ wimu i mi wə wi kaŋaki kə, ma wə wi kaŋaki biɛiŋ bidzini wi gâa bəh mi wə wi kaŋaki kə."

12 Bəni bə kwani kiŋwakti bədɔkɔ dzə i wi a wi juli bɔ i bɔkɔ mə, ka bikə i wi a, "Mi wi lanini, buku kɔ i fə̂ na dəiŋ?"

13 Wi chukuli bɔ a, "Kiə mbɛiŋ ki dzə̂ kə kpɔ wi kwani kiŋwakti wi du tsə si bənchi nəŋki."

14 Bəni bə jum bədɔkɔ bɔŋ dzə bikə i wi a, "Buku kɔ i fə̂ na dəiŋ?"

Wi chukuli a, "Mbɛiŋ tɔ̂kniki i lɔ̂kɔki kpɔ i bəni bəh ŋga, bəh i jîəki gia i bəni fuŋ kilɔlɔ. Mbɛiŋ nûmki bəh kinsaŋli i fiɛŋ fiə bə gɔmki mbɛiŋ yɛiŋ."

15 Si bəni nǐ wɔkɔli Kimbwili wə Nyɔ nǐ kaka, bɔ ka yisi i kwakaki i shóm yibɔ wə a, jɔbi widɔkɔ Jɔn kɔ Kimbwili wiwɔ si Nyɔ faaŋ.

16 Jɔn chukuli bɔ a, "Mih kɔ a, juliki mbɛiŋ i bɔkɔ mə, ayakalə mi wə wi gumiki tsəki mih, kɛiŋki wi dzə i jum wə, mih kpɛiŋniki kə i ŋgwuŋ shi i shwa dzu yi yigvu. Akɔ wi wə wi bi juliki mbɛiŋ i Kiŋ'waka ki Baiŋni wə bəh i gbuku wə.

17 Wi kaŋa naka i kaŋ i gbəkəki gəŋ yɛiŋ, i juŋni jiə i kiba wə, i kɔh chi yiwɔ i kpa i gbuku wə wi bi nyumi kə."

18 Akɔ lə si Jɔn nǐ fukuki ntum wi ndzɔŋni wi Nyɔ i bəni, chu nya bɔ bəh nlani i dzə́h yiduli wə.

19 Ayakalə, wi dzaka i Hɛlɔd mi wi sakani kɔm nɔni ki, tɔyi chwɔŋ ki, kɔm Hɛlɔd nǐ kɔ wi fiəni dzɔ Hɛlɔdia kpə waiŋnih wi i kpə wi, ka chu dzaka kɔm gia yichu yiduli yə Hɛlɔd nǐ kɔ wi fə.

20 Hɛlɔd ka chu bəkəli gia yiwɔ, ka dzaka a bə kwâ fâh Jɔn i juŋ yi nsəŋ mə.

Jɔn juli Jisɔs i bɔkɔ mə
(Matiə 3:13-17; Mak 1:9-11)

21 Jɔbi wə Jɔn nǐ juli kaasi bəni i bɔkɔ, Jisɔs ka bɔŋ dzə tə a wi jûli ŋgaiŋ i bɔkɔ mə. Si wi juli wi i bɔkɔ mə yaka, wi ka tsaki, bɔəli wɛli,

22 Kiŋ'waka ki Baiŋni shi dzə num i wi wə ka kimbwɔsi kimbumi, ja buku i bɛiŋ a, "Wɔ kɔ waiŋ wuŋ wi shɔm, mih kɔ bəh kinsaŋli nalə kɔm wɔ."

Chwɔŋkijuŋ ki bə Jisɔs
(Matiə 1:1-17)

23 Jɔbi wə Jisɔs nǐ buku ka jîa mbaŋtia, wi ka yisi nɔm wi. Bəni nǐ kwakaki a wi kɔ waiŋ Yɔsɛf, Yɔsɛf wiwɔ num waiŋ Ɛli.

24 Ɛli nǐ kɔ waiŋ Matat, Matat num waiŋ Lɛwi, Lɛwi num waiŋ Mɛlki, Mɛlki num waiŋ Janay, Janay num waiŋ Yɔsɛf.

25 Yɔsɛf wələ nɨ kɔ waiŋ
Matatia, Matatia num waiŋ
Ɛməs, Ɛməs num waiŋ Naum,
Naum num waiŋ Ɛsli, Ɛsli
num waiŋ Nagay.
26 Nagay nɨ kɔ waiŋ Mat,
Mat num waiŋ Matatia,
Matatia num waiŋ Semein,
Semein num waiŋ Yɔsek,
Yɔsek num waiŋ Jɔda.
27 Jɔda nɨ kɔ waiŋ Jɔanan,
Jɔanan num waiŋ Lesa,
Lesa num waiŋ Sɛlubabɛl,
Sɛlubabɛl num waiŋ Shiltia,
Shiltia num waiŋ Nɛli.
28 Nɛli nɨ kɔ waiŋ Mɛlki,
Mɛlki num waiŋ Adi, Adi num
waiŋ Kɔsam, Kɔsam num
waiŋ Ɛlmadam, Ɛlmadam num
waiŋ Ɛl.
29 Ɛl nɨ kɔ waiŋ Yɔshwa,
Yɔshwa num waiŋ Ɛliesa,
Ɛliesa num waiŋ Yɔlem, Yɔlem
num waiŋ Matat, Matat num
waiŋ Lɛwi.
30 Lɛwi nɨ kɔ waiŋ Semeɔn,
Semeɔn num waiŋ Juda, Juda
num waiŋ Yɔsɛf, Yɔsɛf num
waiŋ Yɔnam, Yɔnam num
waiŋ Ɛliakim.
31 Ɛliakim nɨ kɔ waiŋ Melia,
Melia num waiŋ Mena, Mena
num waiŋ Matata, Matata
num waiŋ Natan, Natan num
waiŋ Dɛbit.
32 Dɛbit nɨ kɔ waiŋ Jɛse,
Jɛse num waiŋ Ɔbɛt, Ɔbɛt num
waiŋ Bɔas, Bɔas num waiŋ
Sala, Sala num waiŋ Nashɔn.
33 Nashɔn nɨ kɔ waiŋ
Aminada, Aminada num
waiŋ Admin, Admin num
waiŋ Alni, Alni num waiŋ
Ɛslɔn, Ɛslɔn num waiŋ Bɛlɛs,
Bɛlɛs num waiŋ Juda.
34 Judas nɨ kɔ waiŋ Yakɔb,
Yakɔb num waiŋ Ayjik, Ayjik
num waiŋ Ablaham, Ablaham num waiŋ Tɛla, Tɛla
num waiŋ Naɔl.
35 Naɔl nɨ kɔ waiŋ Sɛlug,
Sɛlug num waiŋ Leu, Leu
num waiŋ Bɛlɛg, Bɛlɛg num
waiŋ Ɛbɛ, Ɛbɛ num waiŋ
Shɛla.
36 Shɛla nɨ kɔ waiŋ Kaynan,
Kaynan num waiŋ Alfasad,
Alfasad num waiŋ Shɛm,
Shɛm num waiŋ Nɔa, Nɔa
num waiŋ Lamek.
37 Lamek nɨ kɔ waiŋ Metusɛla, Metusɛla num waiŋ
Ɛnɔk, Ɛnɔk num waiŋ Jalɛd,
Jalɛd num waiŋ Malalɛl,
Malalɛl num waiŋ Kaynan.
38 Kaynan wələ nɨ kɔ waiŋ
Ɛnɔsh, Ɛnɔsh num waiŋ Sɛt,
Sɛt num waiŋ Adam, ayaka
Adam num waiŋ Nyɔ.

4

Satan məmsi Jisɔs
(Matiɔ 4:1-11; Mak 1:12-13)

1 Jisɔs nɨ fiəni i Bɔkɔ yi Jɔdan
wə, num wi jikə bəh Kiŋ'waka
ki Baiŋni. Ki dzɔ wi, wi nyə tsə
i nɔki chwa.
2 Wi nɨ kɔ fɛiŋ i kaŋ wə
mbaŋnyani ŋkpɛli məmsi wi,
wi dzi kə fiɛŋ. Asi yəmaka nɨ
tsə i kiŋgɔksi wə dzɔŋ bə́ wɔɔ
wi.
3 Ŋkpɛli ka dzaka i wi a, "Wɔ
kabə num waiŋ Nyɔ, dzâka la
a təh wələ fiəni chû dzɛiŋ."
4 Jisɔs chukuli i wi a, "Yi kɔ
num bə nyaka a,
'Mi nɔki kə a kɔm bə dzɛiŋ
shəŋ.' "

5 Ŋkpɛli chu dzɔ Jisɔs fɛiŋ
yaka tsə bəh wi i di bidɔkɔ wə,
chusi bəntɔŋ bəchi i bitumi
bichi wə i fa kuku i wi. Jisɔs
ka yɛiŋ lə wɛɛɛs.
6 Ayaka wi ka dzaka i wi a,
“Bə nĭ nya lɔ bəntɔŋ bə mbi
wələ i mih bəchi, a na ndə
wə mih kɔŋki mih nya i wi.
Mih ni nya lə ki i wɔ ma wɔ
sakaki, kaŋa mbum bəh ŋga
biwɔ bichi.
7 Yi kɔ a wɔ kôksi mih, ka
mih ni nya biɛiŋ bichi i wɔ.”
8 Jisɔs chukuli i wi a, “Yi kɔ
num bə nyaka a,
‘Wɔ kôksiki Bah Nyɔ wa,
ma wɔ nômki a wi shəŋ.’ ”
9 Ŋkpɛli ka dzɔ tsə bəh wi i
kwili wi Jɛlusalɛm wə, ka təm
wi i fwu wi juŋ yi fəni yi gia
wə, dzaka i wi a, “Wɔ kabə
num Waiŋ Nyɔ, jân shî la fa,
10 kɔm yi kɔ bə nyaka a,
‘Nyɔ ni dzaka i bəchinda bu a
bɔ təkni bəh wɔ.’
11 Ayaka yi chu num bə nyaka
a,
‘Bə ni kwa wɔ maka wɔ chɔkɔ
gbu wa i təh wə.’ ”
12 Jisɔs chukuli i wi a,
“Kiŋwakti ki Nyɔ dzakaki tə a,
‘Ma mômsi Bah Nyɔ wa.’ ”
13 Jɔbi wə ŋkpɛli nĭ mɔmsi
kaasi Jisɔs i dzáh yichi yə wi nĭ
nəŋki, wi nyə ka wɔkɔliki jɔbi
widɔkɔ.

Jisɔs yisi nɔm wi i Galili
(Matiə 4:12-17; Mak 1:14-15)

14 Jisɔs ka nyə fiəni chu i
Galili, num wi jikə bəh ŋga bi
Kiŋ'waka ki Baiŋni. Ntum kɔm
wi waŋ tsə i bimbu bi tumi
bichi wə fɛiŋ.
15 Wi nĭ laniki bəni i júŋ yi
tsani wə, bəni bəchi kɔksi wi.

Bə məŋni Jisɔs i di bibə wə i Nasali
(Matiə 13:53-58; Mak 6:1-6)

16 Jisɔs ka nyə dzə i Nasali
i kwili wə wi nĭ kɔ yaka yɛiŋ.
Ayaka a bi dzə num chɔkɔ
bibə bimbam, wi nyə tsə i juŋ
yi tsani wə, asi wi si fə. Wi dza
num i bɛiŋ i fa Kiŋwakti ki Nyɔ.
17 Bɔ ka nya wi bəh kiŋwakti
ki Isaya mi ntum wi Nyɔ nĭ
nyaka. Wi shwa tsɛiŋ di biə bə
nĭ nyaka a,
18 “Kiŋ'waka ki Bah Nyɔ kɔ i
gwu yiŋ wə,
kɔm wi kɔ wi babwili mih,
a mih dzâ lâka ntum wi
ndzɔŋni i bəni bə kifuu.
Wi faaŋ mih a mih dzâ,
lâka i bəni bà bɔ kɔ i juŋ yi
nsəŋ mə,
a bə bi bwiliki lə bɔ,
ma mih bi fiəni dzákəh yi
bimfəkə ma yi bi wɛli
gwu.
Wi faaŋ tə mih a mih dzâ,
bwíli bəni bu bà bə chəbsiki bɔ
i nsəŋ wə,
19 i chu laka tə a jia dzə kpɛiŋ
yə Bah ni kwasi nshɛiŋ i bwili
bəni bu,
ma bɔ bi kɔksiki wi.”
20 Si Jisɔs fa kaasi, fiəni kii
kiŋwakti kiwɔ nya i mi wə wi
nĭ jiəki bi, ka num i kuku.
Bəni bəchi bà bɔ nĭ kɔ fɛiŋ i juŋ
yi tsani yiwɔ wə lumsi dzákəh
i gwu yi wə.
21 Wi yisi i dzakaki i bɔ a,
“Gia yə mbɛiŋ wɔkɔ i Kiŋwakti
ki Nyɔ kələ wə yi dzə kpɛiŋ
ŋkɔŋ daiŋ.”
22 Bəni wɔkɔli yi lə, yi ndzɔŋ
i bɔ nalə, bɔ num bəh ŋkaŋyi

ka dzakaki kɔm bə ndzaka wi ndzɔŋni wə wi bukuki i dzaka ki wə. Ayakalə, ka yisi i məŋki, bikəyi a, “Wələ kɔ a wainŋ Yɔsɛf wə a?”

23 Jisɔs ka dzaka i bɔ a, “Asi kɔkə gia yi məŋnini a mbɛiŋ ni ti lə ndi kɔm mih a, ‘Mi wə wi chukuki bəni, chûku gwu ya.’ Mbɛiŋ ni dzaka a, ‘Gia yə buku ni wɔkɔ a wɔ ni fə i Kafanaum, fâ tə yi fa i wa wa.’ ”

24 Jisɔs chu dzaka i bɔ a, “Mih fukuki ŋkɔŋ i mbɛiŋ a, bə məŋ dəkə i kɔksi mi wi ntum wi Nyɔ i tumi ki wə.

25 I yi ŋkɔŋ wə, mih fukuki i mbɛiŋ a, a nǐ kɔ i jɔbi wi mi wi ntum wi Nyɔ wə Ɛlaja, dzaŋ nǐ num baaŋ i bɛiŋ i jía wə yitali bəh kifiəŋŋ kisɔɔ, ayaka dzɔŋ kwa tumi kichi. I jɔbi wiwɔ bəkaŋa bəŋkwu bəduli num fɛiŋ i tumi ki Islae wə.

26 Nyɔ nǐ ka faaŋ dəkə Ɛlaja i mi widəkɔ fɛiŋ i bɔ, wi nǐ faaŋ lɔ wi a num i kpə ŋkwu wi Dzalafat, i tumi ki Sidɔn wə.

27 A nǐ kɔ i jɔbi wi mi wi ntum wi Nyɔ Ɛlisha, bəni bə Islae bəduli kaŋa jwɛiŋ yi kumyini yiduli, mi widəkɔ i bɔ wə nǐ ka bɔiŋ. A kɔbi shəŋ a Naman wi mbɔŋ wə mi wi Silia, bə nǐ chuku wi, wi baiŋ.”

28 Si Jisɔs dzaka yakadəiŋ, bəni bəchi bà bɔ nǐ kɔ i juŋ yi tsani wə, wɔkɔ yaka, bɔ bɔksi tɔɔ na bəh ŋga.

29 Bɔ dza bɛiŋ ka chini wi, buku bəh wi i kwili kintəəŋ, ka tsə buku i dzaka ki kaŋŋ wə i di biə bə nǐ maa gɔksi kwili wiwɔ bə nɔ fɛiŋ, ka bə nəŋ i chini shi wi a wi gbɔ bəh fwu.

30 Ayakalə, wi tsə təli i bɔ kintəəŋ ka tsəki mfih.

Jisɔs bwili kiŋ'waka kichu i gwu yi mi wə
(Mak 1:21-28)

31 Jisɔs ka nyə shi tsə i Kafanaum, i kwili widəkɔ wə i Galili. A num i chɔkɔ bimbam wə, wi tsə ka laniki bəni i juŋ yi tsani mə.

32 Bəni bəwɔ bəchi wɔkɔ, num bəh ŋkaŋyi i nlani wiwɔ wə, kɔm nlani wiwɔ nǐ kaŋaki lə ŋga.

33 Mi widəkɔ num i juŋ yi tsani yiwɔ mə, kiŋ'waka kichu num i gwu yi wə. Wi ka wiliki ja yaka bɛiŋ a,

34 “Yəbɛɛy Jisɔs wi Nasali, wɔ nəŋki nə i buku wə a? Wɔ dzə lɔ i bəkəli buku a? Mih kiəki lə mi wə wɔ kɔ wi. Akɔ wɔ wə wɔ bainŋki, a num wɔ wə wɔ nyə i Nyɔ wə.”

35 Jisɔs kaŋyi kiŋ'waka kichu kiwɔ, dzaka a, “Kpíchumi məŋ, bûku i mi wələ mə.” Ayaka ki ka giŋ tɔkɔ wi i kuku i bəni kintəəŋ, ka buku i gwu yi mə, ayakalə ki nəki bɛiŋsi kə wi.

36 Bəni bəchi yɛiŋ yakadəiŋ, dzaka wɔm bɔ. Bɔ ka məŋki, bikəyi a, “Wələ ndzaka kɔ winainŋ lə mi wələ kaŋaki a? Wi kaŋaki ŋga biə bi kɔ bimbum i kaŋyi biŋ'waka bichu bi buku i gwu yi bəni wə.”

37 Ntum wiwɔ kɔm Jisɔs waŋ tsə i bidi bichi wə i kimbu kə wə fɛiŋ.

Jisɔs chuku bəni bəduli
(Matiɔ 8:14-17; Mak 1:29-39)

38 Jisəs dza buku i juŋ yi tsani yiwɔ mə, ka tsə liə i Samən dzu. A nĭ kɔ nih kpə Samən gwɛiŋ bəh gwu yi yakani yiləkəli. Bɔ tsa a Jisəs gâmti wi.

39 Wi ka tsə i di biə wi ni nəki, num i wi bɛiŋ, kaŋyi jwɛiŋ yiləkəli yiwɔ. Yi ka bee wi, wi bənih. Akisəkə, kpaŋa wiwɔ ka dza bɛiŋ, tsɛiŋ fiɛŋ fidzini nya bɔ dzi.

40 Si jəbi nĭ shiki tsəki, bəni bəchi bà bɔ nĭ kaŋaki bəni bà bɔ gwɛiŋki bəh jwɛiŋ chi chi, ka dzɔki dzəki bəh bɔ i Jisəs. Wi ka kɔmyiki bɔ bəchi bɔ bənih.

41 Bəchinda bə Satan ka bukuyiki tə i gwu yi bəni bəduli bədəkɔ wə, wili a, "Wɔ kɔ waiŋ Nyɔ." Ayakalə, Jisəs kaŋyi a bɔ ma dzâkaki, kɔm bɔ ni kiə Jisəs a akɔ Kimbwili wə Nyɔ nĭ kaka.

42 Si chəkɔ ni buku wɔɔ, Jisəs buku tsə i kwili widəkɔ wə wi mbəŋ. Bəni ni baŋ yisi i nəŋki wi. Jəbi wə bɔ ni yɛiŋ wi, wi ni nəŋki lə i nyə i kwili wiwɔ wə. Bɔ ka məmsiki dzəh a wi baaŋ bəh bɔ.

43 Ayakalə, wi nəiŋ ka dzaka i bɔ a, "Mih kaŋaki i fuku ntum wi ndzəŋni kɔm ŋkuŋ bi Nyɔ i kwili widəkɔ wə tə, kɔm akɔ gia yə Nyɔ faaŋ mih a mih dzâ fâ."

44 Wi ka dza tsə ka nyaniki fukuki ntum wi ndzəŋni wiwɔ i juŋ yi tsani wə i tumi kiwɔ wə kichi.

5

Jisəs bəəŋ bwa bu bə mbaŋ bə ninshiŋ

(Matiə 4:18-22; Mak 1:16-20)

1 A nĭ kɔ chəkɔ bidəkɔ, Jisəs num kɔmsi i bəkɔ yi Genesalet wə, num bəni fiəli baŋ wi faaŋni, ka wəkəliki gia yi Nyɔ.

2 Wi dza yɛiŋ bəŋgwuki bəfa i bəkɔ kpəŋ, num bəni bà bɔ nĭ kaŋaki bəŋgwuki bəwɔ, buku ka bá wəkɔki gi yibɔ.

3 Ayaka wi tsə liə i ŋgwuki widəkɔ wə, a num wi Samən, wi dzaka i wi a, wi chĭni lĭə tsâ bəh wi i bəkɔ twɛsi. Ayaka wi chini, Jisəs ka num yɛiŋ ka laniki bəni bà bɔ nĭ kɔ i kpa.

4 Si wi nĭ lani kaasi, ka dzaka i Samən a, "Nâa lĭə tsâ i limi bɛiŋ ma mbɛiŋ tûm gi yimbɛiŋ, ma mbɛiŋ ni kwa bwókɔ."

5 Samən chukuli a, "Tikwili, buku si nɔ a bɛiŋ i tumki gi chəkɔ wɔɔ, ayakalə buku nəki kwa kə fiɛŋ fidəkɔ. Si wɔ dzaka yaka, mih ki tumki lə."

6 Bɔ tsə tum, ka kwa bwókɔ yiduli, yi shi lə shiiim, jəbi wə bɔ nĭ nəŋki i bwili gi yibɔ yi ka nəŋki i təiŋyi. 7 Ayakadəiŋ, bɔ lasi bəni bəbɔ bə mbaŋ bəŋgwuki bədəkɔ, a bɔ dzâ gâmti bɔ. Bɔ ka dzə bwili bwókɔ yiwɔ yi jikə i bəŋgwuki bəbɔ wə, bɔ ka nəŋki i mini i bəkɔ.

8 Jəbi wə Samən Bita yɛiŋ gia yiwɔ yaka, ka tsə tum binyu i Jisəs nshiŋ dzaka a, "Mih tsaki wɔ Bah, dzâ nyâ mfia fa i mih kpɛiŋ, kɔm mih kɔ mi wichu."

9 Wi nĭ dzaka yakadəiŋ, kɔm wi bəh bəni bu bə mbaŋ nĭ yɛiŋ bwókɔ yə bɔ nĭ kwa, dzaka wɔm bɔ.

10 Ayaka ki wɔm tə Jɛm bəh Jɔn bwa bə Sɛbide bɔ nĭ kɔ i mbaŋ wi Samɔn wə. Jisɔs dzaka i Samɔn a, “Ma lwâki. I yisi i liə i tsə, wɔ ni kwâki num lɔ bəni.”

11 Si bɔ wɔkɔ yakadəiŋ, ka bwili bəŋgwuki bəbɔ i kpa, bee biɛiŋ bichi ka biəliki wi.

Jisɔs chuku mi wi jwɛiŋ yi kumyini
(Matiə 8:1-4; Mak 1:40-45)

12 A dzə num i jɔbi widɔkɔ wə, Jisɔs num i kwili widɔkɔ wə, mi widɔkɔ num fɛiŋ num jwɛiŋ yi kumyini dzi kaasi wi. Asi mi wiwɔ yɛiŋ Jisɔs, ka dzə gbɔ i wi nshiŋ, tsa wi, “Bah, wɔ kabə kɔŋki wɔ fâ mih baiŋ.”

13 Jisɔs nani tsɛiŋ yi ka kɔm wi, dzaka a, “Mih kɔŋki lə, bônih ma wɔ bâiŋki.” Akisəkə, jwɛiŋ yi kumyini yiwɔ kaa.

14 Jisɔs ka kiŋ i wi a, “Tôkni ma fûku i mi widɔkɔ. Ayakalə, tsô chûsi gwu ya i tii mfə gia, ma wɔ ka nyâ kinya kə Muses nĭ dzaka a mi kaŋaki i nyâ i chusi i bəni a, ŋgaiŋ bənih i jwɛiŋ yələ wə ka baiŋ.”

15 Jisɔs nĭ kiŋ i mi wiwɔ yaka, gia yiwɔ kɔm Jisɔs ka chu waŋ tsə lɔ, mbaŋ wi bəni bəduli ka juŋniki dzəki i wɔkɔki nlani wi, bə a wi chukuki jwɛiŋ yibɔ.

16 Ayakalə, Jisɔs si dza bee bɔ wi tsə i chwa i tsaki.

Jisɔs chuku mi num wi kpi wa wimu
(Matiə 9:1-8; Mak 2:1-12)

17 A num chɔkɔ bidɔkɔ Jisɔs lani bəni, ŋga bi Nyɔ num i gwu yi wə i chuku jwɛ́iŋ yɛiŋ. Bəfalasi bəh bəni bà bɔ nĭ laniki bənchi bə Nyɔ num fɛiŋ, num bɔ nĭ buku i bidi bichi wə i Galili bəh i bimbu bi Judea wə bəh bi Jɛlusalɛm.

18 Yi dzə num a bəni bədɔkɔ nĭ kɔ bɔ buŋ mi i kimbuŋ wə ka dzəki, num wi kpi wa wimu. Bɔ nĭ nəŋki a bɔ dzə liə bəh wi i dzu i nɔsi i Jisɔs nshiŋ.

19 Ayakalə, bɔ nəki kaŋa kə dzəh, kɔm bəni ni faaŋniki lə nalə. Bɔ ka yaka num i fwu wi juŋ bɛiŋ, tɔ kiyəə, shisi shi mi wiwɔ i bəni kintəəŋ i Jisɔs nshiŋ i wɔkɔ gia yə wi ki dzakaki.

20 Si Jisɔs nĭ yɛiŋ a bəni bəwɔ jiə shóm yibɔ i wi wə, wi ka dzaka i wi a, “Nsɛiŋ wuŋ, mih dalinya lɔ chu bia.”

21 Bəni bà bɔ nĭ laniki nnyaki bənchi bə Nyɔ, bəh Bəfalasi bà, ka yisi i wamki dzakaki a, “Wələ fa kɔ fində wi dzɔ di bi Nyɔ a? Akɔ ndə wə wi kɔ i dalinya chu, kɔbi a Nyɔ shəŋ a?”

22 Jisɔs kĭə gia yə bɔ chumyiki dzakaki, wi bikə i bɔ a, “Mbɛiŋ biələ biŋkwaka kaŋaki i shóm yimbɛiŋ wə lə kɔm nə a?

23 Yə yi bɔniki i dzaka kɔ yi naiŋ, i dzaka a mih dalinya lɔ chu bi mi wələ, ma i dzaka a wi dzâ bɛiŋ wi nyâni a?

24 Ayakalə, mih ki chusiki lə i mbɛiŋ i liə a mi wə yɛli wi kɔ Wainmi kaŋaki lə ŋga i fa kuku, i dalinya chu.” Ayaka wi ka dzaka i mi wə wi nĭ kɔ wi kpi wa wimu a, “Mih dzakaki i wɔ, dzâ bɛiŋ, dzô kimbuŋ ka wɔ tsâki i wɔ dzu.”

25 Akisəkə, wi dza bɛiŋ num i bəni nshiŋ, ka dzɔ naka kə wi

nǐ nəki i yɛiŋ wə ka tsəki i wi dzu, tumyi bikum bi Nyɔ.
26 Bəni yɛiŋ yaka, dzaka wəm bɔ, bɔ num bəh ŋkaŋyi, ka chəŋyiki Nyɔ ka dzakaki a, "Buku si yɛiŋ gia yi kaŋyini daiŋ."

Jisɔs bɔɔŋ Lɛwi
(Matiə 9:9-13; Mak 2:13-17)

27 Jisɔs dza buku fɛiŋ ka nyə. Si wi shiki tsəki, wi yɛiŋ mi widəkɔ a num mi wi kwani kiŋwakti, bə bɔɔŋ wi a Lɛwi, wi num i di bi, bi nɔm wə. Jisɔs dzaka i wi a, "Bǐəli mih."
28 Ayaka Lɛwi dza bɛiŋ, bee biɛiŋ bi bichi ka biəliki Jisɔs.
29 Lɛwi ka bi fə dzini bimbum i wi dzu i laŋki Jisɔs. Mbaŋ wi bəni bə kwani kiŋwakti ni kwu fɛiŋ, bəh chiŋni bəni bədəkɔ, num i kibaŋ kidzini wə ka dziki bəh wi.
30 Bəfalasi bəh mbaŋ wi bəni bà bɔ nǐ laniki bənchi bə Nyɔ, ka yisi i shwiŋyiki kɔm bwa bə mbaŋ wi Jisɔs, dzakayi a, "Akɔ kɔm nə mbɛiŋ dziki, mbɛiŋ mu bəh bəni bà bɔ kwaki kiŋwakti bəh bəni bəchu bədəkɔ a?"
31 Jisɔs chukuli i bɔ a, "Bəni bà bɔ kɔ bəh gwu yiləkəli si nəŋ kə mi wi tsa. Asi nəŋ num bà bɔ gwɛiŋki.
32 Mih ka dzə dəkə i bɔɔŋ bəni bà bɔ kɔ chəŋ. Mih dzə i bɔɔŋ num bəni bà bɔ kɔ bəchu ka bɔ kwuni i shɔ́m yibɔ wə."

Bɔ bikə i Jisɔs kɔm mbam wi dzaka
(Matiə 9:14-17; Mak 2:18-22)

33 Bɔ bikə i Jisɔs a, "Bwa bə mbaŋ bə Jɔn Njulibəkɔ si kɔmsi bam lə dzaka tsa, a num ayaka si bwa bə mbaŋ bə Falasi nǐ fəki, ayakalə mba baaŋ a dziki a dzini mu."
34 Jisɔs chukuli i bɔ a, "Bə kɔlə i laka bəni i dzini bi miŋkpaŋa wimfiaŋ wə, bɔ dzə, ma mi wiwɔ nǐ fiəni fə a bɔ bamki dzaka, ti bini kɛiŋ fɛiŋ bəh bɔ a?
35 Ayakalə, kaŋ dzəki lə yə bə bi dzɔ bwili nyum miŋkpaŋa wiwɔ i bɔ, ma bɔ bi ka yisi i bamki dzaka i jəbi wiwɔ wə."
36 Wi chukuli bəh ndi widəkɔ i bɔ a, "Mi kəkə wə wi kɔ i taŋa mbuŋ wimfiaŋ i kwɔyi i wikpu wə. Wi ka fə yakadəiŋ, yi ni numki a wi taŋa bəkəli kinchumni kimfiaŋ kə. Ki kɔbi i ni kpɛiŋ bəh kikpu kə liŋ.
37 Mi məŋ i dzɔ mbih mimfiaŋ, i jiə i kiŋgəə kikpu mə,* wi ka fə yakadəiŋ, mbih mimfiaŋ miwɔ ni biəŋə, mɔ ni wɔɔ kiŋgəə kikpu kiwɔ, ma mbih miwɔ ni laka kiləlɔ.
38 Yi ndzɔŋni kɔ a, bə kaŋaki i jiə mbih mimfiaŋ num i kiŋgəə kimfiaŋ wə.
39 Mbɛiŋ kiəki tə a, mi məŋ i muki mbih mi biəni, a wi chu kɔŋki mimfiaŋ, ma wi ni kɔŋki a mi biəni mə."

6

Jisɔs fuku baiŋsi kɔm chəkɔ bimbam
(Matiə 12:1-8; Mak 2:23-28)

1 A nǐ kɔ i chəkɔ bimbam bidəkɔ, Jisɔs bəh bwa bu bə

* **5:37** Kiŋgəə ki mbih kələ kɔ bə kɛiŋsi bəh dzu yi nyam.

mbaŋ nĭ nyaniki tsəki i khə wi gəŋ widəkɔ wə. Bwa bu bə mbaŋ dza yisi i təiŋyiki kifwu ki gəŋ fiksi i bɔ kaŋ dzi.

2 Bəfalasi bədəkɔ yɛiŋ yaka, bikə a, “Akɔ kɔm nə mbɛiŋ fəki gia yə bənchi kɔŋki kə a mi fəki i chəkɔ bimbam wə a?”

3 Jisɔs bɔŋ bikə tə i bɔ a, “Mbɛiŋ ka num fa dəkə i Kiŋwakti ki Nyɔ wə si dzɔŋ nĭ wɔɔki Ŋkuŋ Dɛbit bəh mbaŋ wi, wi fə a?

4 Wi nĭ liə i juŋ yi Nyɔ wə dzɔ blɛd wə bə nĭ baa jiə a akɔ wi Nyɔ, dzi ka nya tə mbaŋ wi, a nĭ kɔ nchi i mi i dzî blɛd wiwɔ a kɔbi a bətii mfə gia.”

5 Jisɔs ka dzaka kaasi i bɔ a, “Mi wə yɛli wi kɔ Wainɲmi, akɔ tikwili wi chəkɔ bimbam.”

Jisɔs chuku mi i chəkɔ bimbam wə

6 Aka bi chu num chəkɔ bimbam bidəkɔ, Jisɔs tsə liə i juŋ yi tsani wə i lani bəni. Mi widəkɔ num fɛiŋ num kimbu ki ki tsɛiŋ yiləkəli kpi.

7 Bəni bə̀ bɔ nĭ laniki bənchi bə Nyɔ bəh Bəfalasi yisi i nəŋki gia yə bɔ ki jiəki i Jisɔs fuŋ. Bɔ ka bwaŋ dzə́kəh i wi wə i yɛiŋ a wi ni chuku lə mi wiwɔ i chəkɔ bimbam wə a.

8 Jisɔs kiə gia yə bɔ nĭ finiki bəh yi, wi dzaka i mi wə tsɛiŋ yi nĭ kɔ yi kpi a, “Dzâ bêiŋ, dzâ nûm fa.” Wi ka dzə numbɛiŋ.

9 Jisɔs bikə i bɔ a, “Mih bikəki num i mbɛiŋ a, gia yə bənchi bumki a mi kɔlə i fə̂ i chəkɔ bimbam wə kɔ yi naiŋ? I fə̂ ndzɔŋni, ma i fə̂ chu a? I gâmti mi, ma i wôɔ a?”

10 Wi tsɛiŋ tali bɔ bəchi i shi chɛiŋ, ka dzaka i mi wiwɔ a, “Nâni tsɛiŋ ya.” Wi nani, yi kaa ka bənih.

11 Ayakalə, yi ka nya lɔ ŋgəkə i shóm yi bəni bəwɔ wə, bɔ ka yisi i sisiki kɛiŋsi si bɔ ki fəki bəh Jisɔs.

Jisɔs sabibwili bwa bu bə ntum jwəfi ntsɔ bəfa (Matiə 10:1-4; Mak 3:13-19)

12 A nĭ kɔ a kaŋ yiwɔ wə, Jisɔs nyə yaka i ŋkwuŋ wə i tsə tsa, wi nĭ baaŋ fɛiŋ a tsaki Nyɔ chəkɔ wɔɔ.

13 Si chəkɔ wɔɔ, wi bɔɔŋ bəmbiəli bu, bɔ dzə. Wi sabi bədəkɔ jwəfi ntsɔ bəfa bɔɔŋ bɔ a bwa bu bə ntum.

14 Kiyɛli ki bəni bəwɔ nĭ kɔ: Samən wə wi nĭ nya yɛli wi widəkɔ a Bita, bəh Andulu wə wainɲnih Samən. Bədəkɔ num Jɛm, Jɔn, Filib, Batələmu,

15 Matiɔ, Təmɔs bəh Jɛm wə waiŋ Alfiyus, Samən wə wi nĭ kɔ mi i mbaŋ wi Bədzɛlɔt,*

16 Judas wə waiŋ Jɛm bəh Judas Iskaliɔt wə wi nĭ tsə taŋni Jisɔs.

Jisɔs lani ka chu chuku bəni (Matiə 4:23-25)

17 Si wi sabi bɔ yakadəiŋ, bəh bɔ bəchi ka nyə shi dzə. Si bɔ shi dzə wi num i baa wi di wə, bəh bwa bu bə mbaŋ bə̀ bəh bɔ nĭ kɔ bɔ si num fɛiŋ bəh mbaŋ wi bəni wimbum bə̀ bɔ ni kwu fɛiŋ bəduli, num bɔ buku dzə i Judea bəh i Jɛlusalɛm wə. Bəni bədəkɔ nĭ nyəki dzəki i bidi biə bi

* **6:15** Dzɛlɔt nĭ kɔ Bəju bə̀ bɔ nĭ təbiki tumi kibɔ, i bwili tumi kiwɔ i ŋgəkə wə i kaŋ yi bəni bə Lum wə.

kɔ kɔmsiki i kinchwɔ kimbum wə ka Taya bəh Sidɔn.

18 Bɔ nĭ dzə i wɔkɔ nlani wi Jisɔs, a wi bɔŋ chûku tə jwéiŋ yibɔ. Bəni bà biŋ'waka bichu nĭ nyaki ŋgəkə i bɔ, nĭ dzəki tə wi bwili biŋ'waka biwɔ i bɔ wə.

19 Ayaka bəni bəchi ka jwɔki i kɔm i wi wə, kɔm ŋga biə bi nĭ bukuki i wi wə, nĭ chukuki lə bəni bəchi bà bɔ nĭ kɔmyiki wi.

Kimbɔiŋsi bəh nshɛiŋ (Matiə 5:1-12)

20 Jisɔs dza tsɛiŋ tali bəni bu bə mbaŋ dzaka i bɔ a,

“Kimbɔiŋsi kimbum kɔ
kimbɛiŋ bə kifuu,
kɔm ŋkuŋ bi Nyɔ kɔ
bimbɛiŋ.

21 Kimbɔiŋsi kimbum kɔ
kimbɛiŋ bà mbɛiŋ
kpiki dzɔŋ i liə,
kɔm Nyɔ bi fə lə ma mbɛiŋ
bi fwuli.

Kimbɔiŋsi kimbum kɔ
kimbɛiŋ bà mbɛiŋ dəki
i liə,
kɔm mbɛiŋ bi suŋɔyiki lə.

22 Kimbɔiŋsi kimbum kɔ kimbɛiŋ , i jɔbi wə mbɛiŋ biəli mi wə yɛli wi kɔ Waiŋmi, ayaka bəni baiŋŋ mbɛiŋ, kɔŋŋ bwili mbɛiŋ i mbaŋ wibɔ wə, tɔyi mbɛiŋ chu nya kiyɛli kichu i mbɛiŋ.

23 Jɔbi wə yi bi numki yakadəiŋ, mbɛiŋ bi numki bəh kinsaŋli i chɔkɔ biə yi bi numki i mbɛiŋ, ma mbɛiŋ bi ka laŋki, biŋ, wɔkɔ ndzɔŋni, kɔm mmakti wimbɛiŋ widuli kɔ i tumi ki bɛiŋ wə. Mbɛiŋ kĭəki a, akɔ asi bətii tii bəbɔ nĭ chəbsiki bəni bə ntum bə Nyɔ i kikpu wə.

24 Ayakalə, Ŋgəkə wimbum kɔ
i mbɛiŋ, bəni bəmbum,
kɔm ndzɔŋni bibɔ bi
kaaki num a fa kuku.

25 Ŋgəkə wimbum kɔ i mbɛiŋ,
bà kitɔɔ kibɔ kɔ kifwuli
i liə,
kɔm bɔ bi kpiki lə dzɔŋ.

Ŋgəkə wimbum kɔ i mbɛiŋ, bà
mbɛiŋ suŋuki i liə,
kɔm mbɛiŋ bi dəki lə
chuŋsi kifwu kimbɛiŋ.

26 Ŋgəkə wimbum kɔ i mbɛiŋ, i jɔbi wə bəni bəchi kɔksiki mbɛiŋ. Mbɛiŋ kĭə a, yi kɔ asi bətii tii bəbɔ nĭ kɔksiki bəni bəntəkə bà bɔ nĭ nyiki ntəkə a bɔ kɔ bəni bə ntum bə Nyɔ.

Kɔŋ bəmbaiŋni ba (Matiə 5:38-48)

27 Ayakalə, mih fukuki i mbɛiŋ bələ mbɛiŋ wɔkɔliki gia yə mih dzakaki a, mbɛiŋ kôŋki bəni bà bɔ baiŋŋki mbɛiŋ, mbɛiŋ fâki num gia yindzɔŋni i bà bɔ baiŋŋki mbɛiŋ.

28 Mbɛiŋ tsâ a Nyɔ faaŋ kimbɔiŋsi i bəni bà bɔ tsaki a ləiŋ kwaki mbɛiŋ, mbɛiŋ chu tsâ i bà bɔ chəbsiki mbɛiŋ.

29 Mi ka twɛiŋ wɔ i kimbaŋ wə, wɔ fiəni kidɔkɔ kə, wi twɛiŋ kaasi. Ayaka mi ka ba dzɔ mbuŋ wa wi nimbɛiŋ, wɔ bêe wi dzɔ kaasi wi numə.

30 Nyâ na ndə wə wi nywa fiɛŋ i wɔ, ayaka mi ka dzɔ biɛiŋ bia, kiə wɔ ki fiəni bikə kə.

31 Mbɛiŋ fâki gia i bəni, asi mbɛiŋ kɔŋki a bɔ fâki tə i mbɛiŋ.

32 Mbɛiŋ ka kɔŋki a bəni bà bɔ kɔŋki mbɛiŋ, gia yə bə bi kɔksi mbɛiŋ yɛiŋ kɔ yi naiŋ?

Na bəni bəchu si bəŋ fə kə ayaka tə a? Bə kəŋki tə a bə̀ bə kəŋki bə.

33 Mbɛiŋ ka fəki ndzəŋni a bəni bə̀ bə fəki tə i mbɛiŋ, gia yə bə bi kəksi mbɛiŋ yɛiŋ kə yi naiŋ? Na bəni bəchu si bəŋ fə kə a yakadəiŋ a?

34 Mbɛiŋ ka fwasiki biɛiŋ i bəni bə̀ mbɛiŋ yɛiŋki a bə kələ i chukuli bi, gia yə bə bi kəksi mbɛiŋ yɛiŋ kə yi naiŋ? Bəni bəchu tə si fwasi lə biɛiŋ i nsɛiŋ yibə kəm bə kiəki a bə bi chukuki lə bichi.

35 Yi kə chəŋ a mbɛiŋ kə̂ŋki bəni bə̀ bə baiŋki mbɛiŋ, mbɛiŋ fə̂ki num gia yindzəŋni i bə, mbɛiŋ ma fwâsiki biɛiŋ i bəni bəh kiŋkwaka i bi fiəni kwati. Ayakadəiŋ, mbɛiŋ bi ka kwati mmakti wimbɛiŋ wimbum, ma mbɛiŋ ka bi num bwa bə Nyɔ wə wi kɔ Fwu wi Biɛiŋ Bichi wə. Kəm yi kɔ tə ayaka si wi fəki gia yindzəŋni i bəni bə̀ bə bukuki bəh dzə́kəh, bəh bə̀ bə kɔ bəh shə́m yichu.

36 Mbɛiŋ kwâsiki nshɛiŋ i bəni wə, asi Ba wimbɛiŋ wə wi kɔ i bɔəli bɛiŋ kwasiki tə i bəni.

Kiə mi ki sâka kə widəkɔ (Matiə 7:1-5)

37 Kiə mbɛiŋ ki sâka kə bimfə bi bəni bədəkɔ, ka Nyɔ bi ma saka tə bimbɛiŋ. Kiə mbɛiŋ bi ma bwâŋki gvu i bəni bədəkɔ chɛiŋ a bə lîə i ŋgəkə wə, ka Nyɔ tə bi ma bwaŋ gvu i mbɛiŋ chəŋ. Mbɛiŋ dâlinyaki chu bi bəni bədəkɔ, ka Nyɔ tə bi dalinya bimbɛiŋ.

38 Mbɛiŋ nyâ kinya i bəni, Nyɔ bi nya tə i mbɛiŋ. Ka Nyɔ bi bə́ nya wi fəkə ndzəŋ nalə wi chəŋ, wi nəŋni ka bi shukuki i kuku.
Fiɛŋ fiə mi wiwɔ fəkə biɛiŋ bi yɛiŋ kɔ fi Nyɔ bi fiəni fəkəki yɛiŋ i nya i mi wiwɔ."

39 Jisɔs chu ti bɔ bəh ndi widəkɔ a, "Kimfəkə kidəkɔ kɔ i chusi dəiŋ dzə i kidəkɔ a? Wi ka məm bɔ bəchi ma ni gbɔyi i fəŋ mə a?

40 Mbɛiŋ kîəki a waiŋ wi kiŋwakti kɔkə tsə mi wi wi lanini. Ayakalə, jɔbi wə wi ka lani kiə kaasi, ma wi numki aka mi wə wi lani wi.

41 Akɔ kɔm nə wɔ tsɛiŋki shəkə yi kpɛiŋ i dzəkəh wi waiŋnah wə, ayakalə wɔ yɛiŋ kə kimfuŋ ki kpɛiŋ kə ki kɔ i ŋ'wa dzəkəh wə a?

42 Wɔ kɔ i dzaka dəiŋ i waiŋnah a, 'Waiŋnih nûm ma mih bwili shəkə yi kpɛiŋ i dzəkəh wa mə,' ayakalə kimfuŋ ki kpɛiŋ num i ŋ'wa dzəkəh wə a? Wɔ kɔ mi wə wi chusiki gwu! Yisi bwili kimfuŋ ki kpɛiŋ kə ki kɔ i dzəkəh wa wə, na ka wɔ ni yɛiŋ ndzəŋ shəkə yi kpɛiŋ yə yi kɔ i dzəkəh wi waiŋnah wə i bwili."

Bə si kiə kpɛiŋ i mintam wə (Matiə 7:16-20)

43 Jisɔs chu dzaka a, "Yi kɔ a, kpɛiŋ wi ndzəŋni kɔkə i wum mintam michu. Ayaka kpɛiŋ wichu kɔbi tə i wum mintam mi ndzəŋni.

44 Bə si kiə kpɛiŋ a num i mintam mə mɔ wumki yɛiŋ

wə. Mi kɔkə i kɔh fimbi i bifaka wə, ayaka mi kɔbi tə i kɔh migaali i kpɛiŋ wi chwa wə.

45 Mi wə wi kaŋaki kiba ki biɛiŋ bindzɔŋni i shɔm yi mə, ayaka wi si bwili num a biɛiŋ bindzɔŋni yɛiŋ. Mi wə wi kaŋaki kiba ki biɛiŋ bichu i shɔm yi mə, ayaka wi si bwili num a biɛiŋ bichu yɛiŋ. Yi kɔ yakadəiŋ kɔm gia yə yi kɔ yi jikə i shɔm yi mə, kɔ yə yi si buku i dzaka ki wə."

Chaka kindzɔŋni bəh kichu
(Matiɔ 7:24-27)

46 Jisɔs ka bikə a, "Akɔ kɔm nə wə mbɛiŋ bɔɔŋki mih a, 'Bah, Bah', mbɛiŋ fə kə gia yə mih dzakaki i mbɛiŋ a?

47 Mi wə wi dzəki i mih wi wɔkɔ nlani wuŋ, wi ka tsə fəki asi wi wɔkɔ, mih ni chusi lə i mbɛiŋ fiɛŋ fiə wi kɔ fi.

48 Wi kɔ aka mi wə wi nǐ nəŋki i maa juŋ, wi yisi chum shi, tsə kɔm i biaŋa wə, ka chɔkɔ chaka ki juŋ yɛiŋ wə, ka maa. Jɔbi wə bɔkɔ nǐ jikə buku dzə chɔkɔ juŋ yiwɔ, yi nəki gbɔ kə, kɔm wi nǐ kɔ wi maa yi bindzɔŋ.

49 Ayakalə, mi wə wi dzə, i wɔkɔ nlani wuŋ wələ tsə nəki fə kə asi yi kɔ, yaka wi kɔ aka mi wə wi nǐ nəŋki i maa juŋ ka tsə takyi a di maa a kuku chaka kɔbi, bɔkɔ buku dzə chɔkɔ chini juŋ yiwɔ, yi shi gbɔ akisəkə lə gbuuu, ka shakyi yichi."

7

Tikwili wi bəni bə jum jiə shɔm i Jisɔs
(Matiɔ 8:5-13)

1 Jisɔs nǐ kaasi nlani wələ wichi i bəni bəchi bà fɛiŋ, wi ka nyə tsə i kwili wi Kafanaum wə.

2 Tikwili wi mbaŋ wi bəni bə jum widɔkɔ wi Lum num fɛiŋ wi kaŋa mfa wi widɔkɔ, wi kɔŋ wi nalə. Mfa wiwɔ gwɛiŋ wi num a dzaka ki kpi wə.

3 Jɔbi wə tikwili wiwɔ nǐ wɔkɔ kɔm Jisɔs, wi ka faaŋ kifwu kə bɔ nǐ sakaki tumi ki Bəju, a bɔ tsə̂ tsə̂ Jisɔs a wi dzə̂ chû̀ku mfa wi ŋgaiŋ.

4 Bɔ ka tsə yɛiŋ Jisɔs, kwuŋ kaŋ i wi dzaka a, "Buku tsaki wɔ a tsə̂ gâmti mi wibuku wələ, kɔm wi lansiki nəŋki lə ŋgamti i wɔ.

5 Akɔ mi wi kɔŋ tumi kibukumbɛiŋ nalə, a num wi wə wi nǐ maa juŋ yibuku yi tsani."

6 Jisɔs ka nyə bəh bɔ ka tsəki, si bɔ ni shiki kɔmsiki tsəki i juŋ yi tikwili wi bəni bə jum wiwɔ, tikwili wiwɔ ka faaŋ nsɛ́iŋ yi yidɔkɔ a bɔ tsə̂ chǐi Jisɔs, bɔ tsə bəh bɔ baŋsi, bɔ fuku i wi a, "Bah, tikwili wi bəni bə jum dzaka a wɔ ma nyə̂ ŋgəkə i gwu ya wə. Kɔm ŋgaiŋ baiŋki kə ka wɔ liə i ŋgaiŋ dzu.

7 Akɔ gia yə ŋgaiŋ yɛiŋ a ŋgaiŋ kpɛiŋniki kə ka ŋgaiŋ dzə buku i wɔ wə. Ayakalə, a wɔ dzə̂ka a dzakani ma mfa wi ŋgaiŋ bənih.

8 A ŋgaiŋ tə kɔ mi i mi widɔkɔ chɛiŋ wə wi kaŋaki ŋga, ŋgaiŋ tə num mi bəh bəni bə jum i ŋgaiŋ chɛiŋ, a ŋgaiŋ si dzaka i widɔkɔ a, 'Tsə̂,' wi tsə a tsəni, i widɔkɔ a, 'Dzə̂,' wi dzə a dzəni, ŋgaiŋ dzaka i mfa wi

ŋgaiŋ tə a, ‘Fê lə,’ wi fə a fəni.”
9 Jɔbi wə Jisɔs nǐ wɔkɔ gia yiwɔ yakadəiŋ, dzaka wɔm wi, wi fiəni gwu ka dzaka i mbaŋ wi bəni bà bɔ nǐ biəliki wi a, “Mih fukuki gia yi ŋkɔŋ i mbɛiŋ a, mih kɛiŋki ki yɛiŋ kə mi widɔkɔ i Islae, wə wi jiə ŋkaiŋni wi shɔm ka mi wələ.”
10 Asi bəni bà tikwili wi bəni bə jum nǐ faaŋ nǐ fiəni tsə dzu, ka yɛiŋ num mfa wiwɔ si bɔnih lɔ.

Jisɔs dzasi waiŋ sumi wi nyukuni i kpi wə

11 Asi yəmaka nǐ tsə, Jisɔs bəh bwa bu bə mbaŋ nyə ka tsəki i kwili widɔkɔ wə bə bɔɔŋ a Nayin, mbaŋ wi bəni kwu i wi chɛiŋ.
12 Asi bɔ nǐ bukuki tsəki i dzaka ki mbaiŋ kə ki liəki tsəki i kwili wiwɔ wə, bɔ dzaka a bɔ tsɛiŋ ka yɛiŋ bə giŋ buku dzə bəh waiŋ num wi kpi, a num a wi i nih wi kaŋ. Nih wi nǐ kɔ kpə ŋkwu. Mbaŋ wi bəni i kwili wiwɔ wə fɛiŋ num bɔ kwu i nih waiŋ wiwɔ chɛiŋ biəli wi.
13 Jɔbi wə Bah nǐ yɛiŋ kpaŋa wiwɔ, nshɛiŋ kwa wi, wi dzaka i wi a, “Ki dâ kə.”
14 Si wi dzaka yakadəiŋ, ka tsə kɔm kimbuŋ kə bə nǐ giŋ wini wiwɔ yɛiŋ. Bəni bà bɔ nǐ giŋ wi ka num. Wi dzaka a, “Waiŋ sumi, mih dzakaki i wə, dzâ bɛiŋ!”
15 Wi ka dza num bəh chwəŋ, yisi i dzakaki, Jisɔs kaŋa wi i tsɛiŋ wə ka nya i nih wi.
16 Si bəni bəchi yɛiŋ yakadəiŋ, dzaka wɔm bɔ. Bɔ yisi i chəŋyiki Nyɔ dzakayi a, “Mi wi ntum wi Nyɔ wimbum dzə buku i buku kintəəŋ. Nyɔ dzə i gamti bəni bu.”
17 Ntum wələ kɔm Jisɔs waŋ tsə Judea wichi bəh i bitumi biə bi kɔ kɔmsi fɛiŋ wə.

Jən Njulibɔkɔ faaŋ bwa bu bə mbaŋ i Jisɔs
(Matiə 11:2-19)

18 Jɔbi wə bwa bə mbaŋ bə Jɔn nǐ wɔkɔ tə gia yiwɔ yichi, tsə fuku i wi. Wi bɔɔŋ bədɔkɔ bəfa,
19 Faaŋ i Bah a bɔ tsâ bǐkə i wi a, “Akɔ a wi wə wi nǐ kaŋaki i bi dzə ma buku wôkəliki num widɔkɔ a?”
20 Jɔbi wə bɔ nǐ tsə yɛiŋ Jisɔs dzaka i wi a, “Jən Njulibɔkɔ faaŋ buku i bikə i wɔ a, akɔ a wɔ wə wɔ ni kaŋaki i bi dzə a? Ma buku wôkəliki num widɔkɔ a?”
21 Bɔ nǐ bikəki yakadəiŋ, a num a jɔbi wə Jisɔs si chuku bəni bə jwɛ́iŋ bəduli, wi bwili biŋ'waka bichu i gwu yi bəni wə, wɛli dzákəh yi bimfəkə bəduli.
22 Jisɔs chukuli i bɔ a, “Mbɛiŋ fǐəni tsâ fûku i Jən gia yə mbɛiŋ yɛiŋ bəh yə mbɛiŋ wɔkɔ. Bimfəkə yɛiŋ di, bəni bà bɔ gbɔki nyaniki nyani chəŋ, bəni bà bɔ gwɛiŋki bəh jwɛiŋ yi kumyini bɔ bɔnih. Bichini wɔkɔ gia, bəni bà bɔ kpiyi fiəni dza bəwɔm, bə chu fuku tə ntum wi ndzəŋni wi Nyɔ i bəni bə kifuu.
23 Kimbɔiŋsi kimbum kɔ i mi wə wi ka məŋni dəkə mih.”
24 Jɔbi wə bəni bà Jɔn nǐ faaŋ nǐ fiəni nyə, Jisɔs ka yisi i dzakaki i mbaŋ wi bəni kɔm Jɔn, bikə a, “Mbɛiŋ nǐ buku tsə

chwa i tsə yɛiŋ num nə a? Gaŋ biə fiəkə tsəki bi nəŋni a?
25 Mbɛiŋ ni buku tsə i yɛiŋ nə? Mi wə wi si tum bəmbuŋ bə bənini i gwu wə a? Mbɛiŋ wôkəli, bəni bà bɔ si kaŋa gwu bəh bəmbuŋ bə ləkəli chu wəkɔ ndzəŋni, bəmaka si nɔ num i bəntəŋ wə.
26 Mbɛiŋ bá buku tsə i yɛiŋ nə a? Mi wi ntum wi Nyɔ ma? Aaŋ, mih fukuki i mbɛiŋ a, akɔ mi wi tsə mi wi ntum wi Nyɔ.
27 Akɔ wi wə bə nǐ nyaka kɔm wi, Nyɔ nǐ dzaka a,

'Wôkəli, mih ni chiŋsi lə mi
wuŋ wi ntum, ma wi
tsə i wɔ nshiŋ,
wi tsə kɛiŋsi dzəh ya ka wɔ bi
dzəki.'

28 Mih fukuki i mbɛiŋ a, i kintəəŋ ki bəni bà a bwɔ miŋkpaŋa, mi widəkɔ kɔkə yɛiŋ wə wi kɔ mi wimbum wə wi tsəki Jɔn Njulibəkɔ. Ayakalə, mi wə wi kɔ na wi nchiŋ i kintəəŋ ki ŋkuŋ bi Nyɔ wə, wi kɔ wi kɔkni tsə Jɔn."
29 Bəni bəchi na bəh bəni bà bɔ nǐ kwaki kiŋwakti nǐ wəkɔ si Jisɔs dzaka a Jɔn nǐ kɔ mi wi ntum wi Nyɔ, bɔ kɔksi ŋkuŋ bi Nyɔ a bi kɔ bi chəŋ, kɔm bɔ tə nǐ bum Jɔn juli bɔ i bɔkɔ.
30 Ayakalə, Bəfalasi bəh bəni bà bɔ nǐ təksiki kiəki bənchi bə Nyɔ nəiŋma fibɔ ntum wi ndzəŋni wi Nyɔ wiwɔ, ka nəiŋma a Jɔn ma juli bɔ i bɔkɔ.
31 Jisɔs ka dza dzaka i bɔ a, "Mih ki fəkəniki ŋgɔkɔ wi bəni wi liə wələ bəh finə a? Bɔ kɔ ka finə a?
32 Mih ki fukuki lə si bɔ kɔ, bɔ kɔ aka bwa, bɔ numyi i di bi shi wə, ka bɔɔŋki bədɔkɔ bikə i bɔ a, 'Buku təŋki sɔŋ mbɛiŋ biŋ kə kɔm nə? Nya ja yi kpi mbɛiŋ bum kə kɔm nə?'
33 Jɔn Njulibəkɔ nǐ dzə, wi dzi kə biɛiŋ bidzini mu kə mbih, mbɛiŋ ka dzakaki a wi kaŋaki lə chinda wi ŋkpɛli i gwu yi mə.
34 Mi wə yɛli wi kɔ Waiŋmi dzə, wi dzi, chu mu, mbɛiŋ dzaka a bə yɛ̂iŋ si wi məyiki nnyaki dzɛiŋ, məyiki mbih, wi chu num nsɛiŋ bəh bəni bà bɔ kwaki kiŋwakti bəh bəni bəchu bədɔkɔ.
35 Ayakalə, bəni bà bɔ bumki mfi bi Nyɔ, kɔ bà bɔ yɛiŋ a, bi kɔ chəŋ."

Jisəs dalinya chu bi kpaŋa wi təkəlini

36 Mi wi Falasi widəkɔ nǐ dza laka Jisəs a wi dzə dzi i ŋgaiŋ dzu. Jisəs bum ka tsə num ka dziki bəh wi. *
37 Kpaŋa wi təkəlini widəkɔ num fɛiŋ i kwili wiwə wə. Wi ka wəkɔ a Jisəs dziki i mi wi Falasi dzu, wi ka dzɔ finsəkɔ † fi fiaŋsi fidəkɔ fi fitsɛŋə yindzəŋni, tsə bəh fi fɛiŋ.
38 Wi tsə liə num i Jisəs jum, ka yisi i dəki, mindəm shi i gvu yi Jisəs wə. Wi ka ŋgwuŋ kuku, ka səki gvu yi Jisəs bəh juŋyifwu, kɔmyi yi ka fiaŋsiki bəh fiaŋsi biwɔ.

* **7:36** I num dzi, Bəju si num i nəni kibɔ wə, num bɔ yəkəli kimbu kimu i naka ki dzini wə. † **7:37** Finsəkɔ fiələ kɔ num bə nǐ kɛiŋsi bəh təh widəkɔ bə bɔɔŋ i já yi ŋkali wə a "alabaster".

39 Mi wi Falasi wə wi nǐ bɔɔŋ
Jisɔs a wi dzâ dzî, yɛiŋ yaka,
kwaka i shəm yi wə a, “Asi kɔ
a mi wələ fa numki mi ntum
wi Nyɔ, ma wi kiə gia yə kpaŋa
wələ wi kɔmyiki wi lə kɔ bəh
yi, a wi kɔ kpaŋa wi təkəlini.”
40 Jisɔs ka dza dzaka i mi wi
Falasi wiwɔ a, “Samən, mih
kaŋaki lə gia i dzaka i wɔ.”
Wi chukuli a, “Mi wi lanini,
dzâka.”
41 Jisɔs ka yisi a, “Mi widəkɔ
nǐ kɔ num wi fwasi bəni bəfa
bəh kpɔ, fwasi mi widəkɔ bəh
bədanali gi yite, fwasi widəkɔ
bədanali mbaŋshi.
42 Wi nǐ gaka bɔ bəchi i fiəni
gɔm, wi ka bee kpɔ wiwɔ i
bɔ. I liə wɔ yɛiŋ a i bəni bəfa
bələ kintəəŋ, mi wə wi kɔŋki
wi nalə kɔ winaiŋ a?”
43 Samən chukuli a, “Akɔ
i numki mi wə wi nǐ fwa
widuli.”
Jisɔs bum a, “Wɔ chukuli
ndzɔŋ.”
44 Si wi bum yakadəiŋ, fiəni
gwu tsɛiŋ kpaŋa wə, ka dzaka
i Samən a, “Wɔ yɛiŋ kpaŋa
wələ? Si mih si dzə i wɔ dzu,
wɔ si ka kɔŋ i nya na mih
bəh mwi, i wəkɔ gvu yiŋ yɛiŋ.
Ayakalə, kpaŋa wələ wəkɔ lɔ
gvu yiŋ num bəh mindəm, sɔ
bəh juŋyifwu.
45 Wɔ si ka bɔni i mih na i
kɔmyi mih. Ayakalə, na jɔbi
wə mih si dzə fa, kɔ a kpaŋa
wələ si wi kɔmyi gvu yiŋ.
46 Wɔ si ka fiaŋsi dəkə fwu
wuŋ bəh fiaŋsi. Ayakalə,
kpaŋa wələ fiaŋsi lɔ gvu
yiŋ num bəh fiaŋsi bi tsɛŋə
yindzɔŋni.
47 Ayakadəiŋ, mih fukuki i
wɔ a, kpaŋa wələ chusi kiŋkɔŋ
kimbum kɔm bə chu bi biduli
biə mih dalinya. Ayakalə, mi
wə bə dalinya chu bi num bi
twɛsi chusiki kiŋkɔŋ kitwɛsi.”
48 Jisɔs ka dzaka i kpaŋa
wiwɔ a, “Mih si dalinya lɔ chu
bia.”
49 Bəni bà bəh bɔ nǐ dziki ka
yisi i shwiŋyiki dzakayi a bɔ
bɔ a, “Wələ kɔ ndə wə wi kɔ na
i dalinya chu bi bəni a?”
50 Jisɔs ka fiəni dzaka i
kpaŋa wiwɔ a, “Nyâ mfia
bindzɔŋ, kɔm bə shɔm yə wɔ
jiə i mih, yi bwili wɔ.”

8

Bəkaŋa bà bɔ nǐ biəliki Jisɔs gamti wi

1 I Jɔbi widəkɔ wə twɛsi,
Jisɔs nyə ka nyaniki i kikwili
kimbum wə bəh bidi wə i
fukuki ntum wi ndzɔŋni kɔm
ŋkuŋ bi Nyɔ. Bwa bu bə mbaŋ
bà jwəfi ntsɔ bəfa biəli wi,
2 bəh bəkaŋa bədəkɔ bà wi nǐ
chuku jwɛiŋ yibɔ bəh bà wi nǐ
bwili biŋ'waka bichu i bɔ wə.
Bəkaŋa bələ nǐ kɔ Meli wə bə nǐ
bɔɔŋki a Magdalen, wə wi nǐ
bwili bəchinda bə ŋkpɛli i gwu
yi wə nanitaŋ.
3 Jɔana wə nyuwi nǐ kɔ
Chusa wi nǐ nɔmki i Hɛlɔd,
bəh Susana bəh bəkaŋa
bədəkɔ bəduli. Bɔ nǐ nyaniki
yakadəiŋ, bwili biɛiŋ i biba
bibɔ wə, i gamti Jisɔs bəh bwa
bu bə mbaŋ.

Ndi kɔm bə mi wə wi nǐ la i tsə mu ŋgəkə

(Matiə 13:1-9; Mak 4:1-9)

4 Bəni nǐ dza nyəki dzəki i di
di wə ka dzəki i Jisɔs. Jɔbi wə
mbaŋ wi bəni nǐ jikə fɛiŋ, wi
ti ndi i bɔ a.

5 “Mi nĭ laa i tsə mu ŋgəkɔ.
Asi wi nĭ muki ŋgəkɔ wiwə,
bədəkɔ gbəyi i dzəh, bəni
dəŋyi bəh gvu, minyəni mə mɔ
fuliki bɛiŋ dzə chumyi dzi.
6 Ŋgəkɔ widəkɔ gbəyi i di
bi kitəh wə, ka buku yaka ka
kpiyi kɔm di biwə nĭ kɔ di bi
wəmni.
7 Ŋgəkɔ widəkɔ gbəyi i bi-
faka wə, ka buku yaka bá kɔ
bəh bifaka biwə, bi ka baŋ
ŋgəkɔ wiwə a wi ma kɔki.
8 Widəkɔ gbəyi num i nsh-
waiŋ yindzəŋni wə, wi buku
yaka ka kɔ, ka wum mintam
gbi mɔ du tsə si bə nĭ mu.”
Si Jisɔs ti ndi wiwə yakadəiŋ
ka dzaka a, “Mi wə wi kaŋaki
bintuni i wəkɔ, wi wôkɔ.”

Fwu wi gia yə Jisɔs nĭ dza-
kaki i bəndi wə
(Matiə 13:10-17; Mak 4:10-
12)

9 Bwa bu bə mbaŋ nĭ dza
fiəni bikə i wi a ndi wələ
chusiki a nə a?
10 Wi chukuli a, “Akɔ i
mbɛiŋ bələ bà Nyɔ fə a mbɛiŋ
kiə gia yə yi nyumiki i ŋkuŋ bi
Nyɔ wə. Ayakalə, bəni bədəkɔ
wəkəki fibɔ num i bəndi wə,
ka yi ni num asi yi nĭ kɔ lɔ a,

‘Bɔ bi tsɛiŋki di, bɔ yɛiŋ kə,
bɔ bi wəkəki gia, bɔ wəkɔ kiə
kə.’

Jisɔs fuku baiŋsi ndi wiwə
(Matiə 13:18-23; Mak 4:13-
20)

11 Mbɛiŋ wəkɔ la fwu wi gia
wə ndi wələ chusiki. Ŋgəkɔ
wiwə kɔ gia yi Nyɔ.
12 Ŋgəkɔ wə wi nĭ gbɔ i dzəh,
kɔ bəni bà bɔ wəkəki gia yi Nyɔ
Satan dzə dzɔ bwili gia yiwə i
shɔ́m yibɔ wə, ka bɔ ma bum i
buku i chu wə.
13 Ŋgəkɔ wə wi nĭ gbɔ i di bi
kitəh wə, kɔ bəni bà bɔ wəkəki
gia yi Nyɔ, bɔ dzɔ yi bəh kin-
saŋli, ayakalə, yi kaŋa kə gaaŋ
i shɔ́m yibɔ wə, kimbum kibɔ
kɔ a dzu yi dzaka wə. Jəbi wə
məmsi dzə, bɔ gbəyi i mbum
wibɔ wə.
14 Ŋgəkɔ wə wi nĭ gbɔ i bi-
faka wə kɔ bəni bà bɔ wəkəki
gia yi Nyɔ, jəbi wə bɔ tsəki ki-
fum, bəh mbum, bəh ndzəŋni
bi biɛiŋ bi mbi wələ dzə jikə
baŋ gia yiwə yi laka.
15 Ŋgəkɔ wə wi nĭ gbɔ i nsh-
waiŋ yindzəŋni wə, akɔ num
bəni bà bɔ nĭ kaŋaki shɔ́m
yindzəŋni, bà bɔ wəkəki gia yi
Nyɔ, jiə yi i shɔ́m yibɔ wə, ka
kaŋa shɔm, ka fəki asi yi nəŋki
tsə a ninshiŋ ninshiŋ.

Naka ki baiŋsini kə bə kwusi
baŋ bəh kah
(Mak 4:21-25)

16 Mi si baiŋsi kə naka ki
baiŋsini i chu dzɔ kah i kwusi
baŋ yɛiŋ bɛiŋ, nabə i ləkə jiə
i kigasi. Wi kaŋaki i tuŋ ki i
di biə bə si tuŋ ka ki baiŋki i
na ndə wə wi liə i dzu, wi yɛiŋ
baiŋni biwɔ.
17 Gia yichi yə yi nyumiki
bi bukuki lə i baiŋni wə, bəh
biɛiŋ bi jum wə jum wə biə bi
nyumiki bi bukuki lə i baiŋni
wə.
18 Ayakadəiŋ, jəbi wə mbɛiŋ
wəkəliki gia yi Nyɔ, mbɛiŋ ka
wôkəliki bindzəŋ, kĭə a mi wə
wi kaŋaki, bə bi kpɛiŋsiki lə.
Ayakalə, mi wə wi kaŋaki kə,
na fi twɛsi fiə wi kwakaki a wi
kaŋaki lə bə bi dzɔ bwiliki lə fi
i wi.”

Bwa bə nih bə Jisəs bəh nih wi
(Matiə 12:46-50; Mak 3:31-35)

19 Nih Jisəs bəh bwa bə nih
bə Jisəs ka dzə num i biŋ, yi
gaka bɔ i liə tsə kɔm mbaŋ wi
bəni nĭ kwu fɛiŋ nalə.
20 Mi widəkɔ fuku i wi a,
"Nih wa bəh bwa bə nah kɔ i
biŋ nəŋ i yɛiŋ wɔ."
21 Wi dzaka i bɔ a, "Nih wuŋ
bəh bwa bə nih bəŋ kɔ bəni bà
bɔ wɔkɔki gia yi Nyɔ, fə asi yi
nəŋki."

Jisəs kaŋa ŋga i fuŋni wə bəh bəkɔ
(Matiə 8:23-27; Mak 4:35-41)

22 A num chɔkɔ bidəkɔ, Jisəs
dzaka i bwa bu bə mbaŋ a,
"Bukumbɛiŋ dâŋ bûku tsâ i
kiwuŋ ki bɔkɔ kə yaka wə." Bɔ
ka liə i ŋgwuki wə ka daŋki.
23 Si bɔ nĭ daŋki, Jisəs dza
gbɔ kinu. Fuŋni kiləkəli dzə
tumbuku, yisi ka nəŋniki bɔkɔ
na bəh ŋga, mwi liə i ŋgwuki
mə bə́ nəŋ i jiksi ŋgwuki wiwɔ,
bɔ nĭ kɔ a dzaka ki kpi wə.
24 Bɔ tsə ka yɔmsiki Jisəs
dzaka a, "Tikwili, Tikwili,
bukumbɛiŋ ki kpiyiki lə."
Jisəs yɔmi ka kaŋyi fuŋni
kiləkəli kiwɔ bəh bɔkɔ yi fəyini
yiwɔ ka kpichumi lə mɔɔɔŋ.
25 Wi ka bikə i bɔ a, "Mbɛiŋ
lansi jiə shɔ́m yimbɛiŋ i ndə
a?" Gwu kpi bɔ, bɔ lwa na
bəh ŋga ka məŋki a, "Wələ
kɔ winaiŋ mi wə wi kaŋyiki
na fuŋni kiləkəli bəh bɔkɔ, yi
wɔkɔ i wi a?"

Jisəs kaŋa ŋga i bəchinda bə ŋkpɛli wə
(Matiə 8:28-34; Mak 5:1-20)

26 Bɔ daŋ bɔkɔ yiwɔ buku i
waka i kimbu ki Gɛlasen wə,*
kə ki tsɛiŋki daŋsiki kimbu ki
Galili.
27 Si Jisəs nĭ buku i ŋgwuki
wə, a wi tsə buku tsə i kpa,
bɔ mi widəkɔ fɛiŋ i kwili
wiwɔ wə baŋsi, wi num bəh
bəchinda bə ŋkpɛli i wi mə
bɔ njəŋsiki wi. I jəbi wi dəəŋ
wə wi lɔ kə mbuŋ i gwu wə,
num bɔ nĭ nɔ i gwu yi wə nalə
wi nyani nnya a bəh chwɔŋ
kiyəə, wi nɔ num i bita biə bə
nĭ ləki bəni yɛiŋ. Wi nĭ chu
nɔki kə i dzu.
28 Si wi yɛiŋ Jisəs wə, ka tɔŋ
wili, tsə gbɔ i wi nshiŋ, wam
bəh ŋga a, "Jisəs, Waiŋ Nyɔ,
Nyɔ wə wi kɔ Fwu wi Biɛiŋ
Bichi wə, wɔ nəŋki nə i mih wə
a? Mih tsaki wɔ ma nya ŋgəkə
i mih."
29 Wi nĭ dzaka yakadəiŋ
kɔm Jisəs nĭ kɔ wi kaŋyi lɔ
kiŋ'waka kichu kiwɔ a ki bûku
i gwu yi mi wiwɔ mə. Ki nĭ
chufi lɔəki wi i kuku i jəbi
jəbi wə. Ayaka wi nĭ kɔ bə
kɔm chini kaŋ yi bəh kaka bi
bəh bənsəŋ ka bə təkniki bəh
wi. Bɔ kɔm yakadəiŋ wi təiŋyi
bənsəŋ bəwɔ, ki chufi wi wi ka
yɔkɔki tsəki i chwa.
30 Jisəs ka bikə i mi wiwɔ a,
"Yɛli wa kɔ ndə?" Wi chukuli
a, "Yɛli wuŋ kɔ mbaŋ." Wi
nĭ chukuli yakadəiŋ kɔm
bəchinda bə ŋkpɛli nĭ kɔ bɔ
chini i gwu yi wə.

* **8:26** Biŋwakti bikpu bidəkɔ si bɔəŋ a Gadalen, bidəkɔ bɔəŋ a Gelgesen.

31 Bəchinda bəwɔ tsa a Jisɔs
ma chĩŋsi bɔ num i fəŋ kə ki
shiki lə ŋɔɔɔŋ.
32 A nĩ kɔ mbaŋ wi bifi dzi
nnya i ŋgaŋni chɛiŋ, bəchinda
bə ŋkpɛli bəwɔ ka tsa Jisɔs a
wi bêe ma bɔ tsə liə num i bifi
biwɔ mə. Wi bum.
33 Bɔ ka buku i mi wiwɔ mə,
daŋsi tsə liə i bifi biwɔ mə. Bɔ
gbɔyi shi i fəŋ mə, liə shi i bɔkɔ
yiwɔ wə, ka ləŋ.
34 Jɔbi wə bəni bà bɔ nĩ
tɔkniki bəh bifi biwɔ yɛiŋ gia
yə yi num yakadəiŋ, dza fɛiŋ
kɔmsi yɔkɔ tsə fuku gia yiwɔ i
kwili kintəəŋ bəh i di biə fɛiŋ
wə.
35 Bəni wɔkɔ ka, bukuyi tsə
i yɛiŋ tə gia yə yi num. Bɔ dzə
i di biə Jisɔs nĩ kɔ, yɛiŋ mi wə
bəchinda bə ŋkpɛli bà nĩ buku
i wi wə, num wi num kɔmsi i
Jisɔs wə, bə lɔh bəmbuŋ i wi
wə, num mfi bi fiəni dzə. Bɔ
lwa bəh ŋga.
36 Bəni bà bɔ nĩ yɛiŋ gia
yə yi nĩ num, ka fuku i bɔ
asi yi nĩ num, mi wə wi nĩ
kaŋaki bəchinda bə ŋkpɛli si
wi bɔnih.
37 Bəni bəchi bà i bimbu bi
Gɛlasen wə kaŋa nlwa, ka tsa
Jisɔs a wi nyâ fɛiŋ wi tsâki.
Jisɔs ka nyə mfih, liə i ŋgwuki
mə a ŋgaiŋ nyəki lə,
38 mi wə bəchinda bə ŋkpɛli
nĩ buku i gwu yi mə ka tsaki
Jisɔs a bɔ wi nyâ. Jisɔs nəiŋma
fiəni chiŋsi wi i jum wə, dzaka
i wi a,
39 "Tsâ mfia i wɔ dzu ma wɔ
tsâ fûku gia yi dzaka ki wɔmni
yə Nyɔ si fə i wɔ." Ayaka, mi
wiwɔ ka fiəni tsə ka nyaniki
nnyaki i kwili wiwɔ wə kichi,
fuku gia yi kaiŋni yə Jisɔs si fə
i wi.

Jisɔs kaŋa ŋga i jwɛiŋ wə bəh i kpi wə
(Matiə 9:18-26; Mak 5:21-43)

40 Jisɔs nĩ fiəni daŋ chu i ki-
wuŋ ki bɔkɔ kəyaka wə. Mbaŋ
wi bəni bà bɔ ni kɔ bɔ si wɔkɔli
wi fɛiŋ, dzɔ wi.
41 Nyuku widɔkɔ dzə fɛiŋ bə
bɔɔŋ a Jaylus, num fwu i juŋ
yi tsani wə fɛiŋ. Si wi dzə,
ka tsə tum binyu i Jisɔs nshiŋ,
kwuŋ kaŋ a wi dzâ i ŋgaiŋ dzu,
42 kɔm waiŋ wi ŋgaiŋ kɔ a
dzaka ki kpi wə. Wi nĩ kaŋaki
a waiŋ wikpaŋani shəŋ num a
kaa a wi, wi num jía jwɔfi ntsɔ
yifa.

Bɔ Jisɔs nyə ka tsəki num
mbaŋ wi bəni kwu faaŋni i
Jisɔs wə.
43 Miŋkpaŋa widɔkɔ nĩ kɔlə
i kintəəŋ ki mbaŋ wi bəni bà
wə, num jɔbi wi shi baaŋ a
baaŋni i jía wə jwɔfi ntsɔ yifa.
Num wi nĩ bəkəli biɛiŋ bichi
biə wi nĩ kaŋaki i jwɛiŋ yiwɔ
wə, yi gaka bəni bə tsa bəchi i
chuku.†
44 Wi faaŋni liə tsə kɔm jəŋ
wimbuŋ wi Jisɔs i jum wə,
akisəkə jwɛiŋ yiwɔ kaa.
45 Jisɔs bikə a, "A kɔm ndə
mih a?" Bəni bəchi məŋni.
Bita bikə a, "Tikwili wuŋ, tə
wɔ yɛiŋ a mbaŋ wi bəni kwu
faaŋni i wɔ wə a?"
46 Jisɔs ka dzakaki a dza-
kani, "Mi widɔkɔ kɔm mih,
mih wɔkɔ si ŋga buku i mih
mə."

† **8:43** Biŋwakti bikpu bidɔkɔ kaŋaki kə ndzaka wələ a, "Num wi ni bəkəli biɛiŋ bichi biə wi ni kaŋaki jwɛiŋ yiwɔ."

47 Si kpaŋa wiwɔ yɛiŋ a dzəh məŋ ka ŋgaiŋ nyumi, wi ka nyumyiki dzə gbɔ i Jisɔs nshiŋ. Ka fukuki bəni bəchi fɛiŋ wɔkɔ gia yə yi si fə ka wi kɔm Jisɔs, asi wi kɔm wi yakadəiŋ jwɛiŋ yiwɔ kaa akisəkə.

48 Jisɔs dzaka i wi a, “Waiŋ wuŋ, shɔm ya yə wɔ jiə i mih wə, yi fə wɔ bɔiŋ. Ayaka wɔ tsə̂ bindzɔŋ.”

49 Asi Jisɔs nĭ kɛiŋki wi dzaka i kpaŋa wiwɔ yakadəiŋ, mi widɔkɔ dzə fɛiŋ num wi nyə dzə i Jaylus dzu, tikwili wi juŋ yi tsani, ka dzaka i wi a, “Waiŋ wa kpi lɔ. Ma chu nyâ ŋgəkə i mi wi lanini.”

50 Asi wi nĭ dzakaki yakadəiŋ, Jisɔs wɔkɔ, ka dzaka i Jaylus a, “Yi ma nyâ ŋgəkə i wɔ, jĭə a shɔm ya i mih shəŋ, ma waiŋ wa ni bɔnih.”

51 Bɔ ka dza dzə i Jaylus dzu, wi nĭ ka bum a mi widɔkɔ liə yɛiŋ dzu. Wi bɔɔŋ a Bita, Jɛm, Jɔn, tii waiŋ bəh nih waiŋ bəh bɔ liə.

52 A nĭ kɔ bəni bəchi də, fii bəh mindəm, kɔm bə kpi yi waiŋ wiwɔ. Jisɔs dzaka i bɔ a, “Mbɛiŋ ki dâ kə, waiŋ wələ ka kpi dəkə, wi nɔki lə.”

53 Bəni bəchi fɛiŋ dza ka suŋuki wi, kɔm bɔ ni kiəki na bindzɔŋ a waiŋ wiwɔ kɔ num wi kpi lɔ.

54 Wi tsə i di biə waiŋ wiwɔ nĭ nɔ, kaŋa wi i tsɛiŋ wə, bɔɔŋ wi a, “Waiŋkpaŋni, dzâ bɛiŋ!”

55 Wi ka fiəni dza wiwɔm, ka dza yaka bɛiŋ akisəkə. Jisɔs dzaka a bɔ tsə̂iŋ fiɛŋ ma wi dzĭ.

56 Nih wi bəh ba wi yɛiŋ gia yə yi num, dzaka wɔm bɔ. Jisɔs kĭŋ a bɔ ma fûku i mi widɔkɔ gia yə yi num.

9

Jisɔs faaŋ bwa bu bə mbaŋ bə̀ jwəfi ntsɔ bəfa

(Matiə 10:1-15; Mak 6:7-13)

1 Jisɔs ka dza bɔɔŋ bwa bu bə mbaŋ jwəfi ntsɔ bəfa, bɔ juŋni dzə. Wi nya bɔ bəh ŋga bəh dzəh i bwĭliki bəchinda bə ŋkpɛli i bəni wə bəh i chûkuki jwéiŋ,

2 ka faaŋ bɔ a bɔ tsə̂ fûkuki i bəni kɔm ŋkuŋ bi Nyɔ, bəh i chûku bəni bə jwéiŋ.

3 Wi chu dzaka i bɔ a, “Si mbɛiŋ tsəki, kiə mi ki dzə̂ kə fiɛŋ. Kiə mi ki dzə̂ kə mbəŋ, nabə kiba, nabə fiɛŋ fidzini, nabə kpɔ. Kiə mi ki dzə̂ kə bəmbuŋ bəfa.

4 Mbɛiŋ ka ni tsə liə i kwili wə, juŋ yə bə jiə mbɛiŋ yɛiŋ, mbɛiŋ ka nə̂ki a yɛiŋ, i tsə̂ bûku i jɔbi wə mbɛiŋ bi dza nyə i kwili wiwɔ wə.

5 Kwili wiwɔ ka nəiŋ i dzɔ mbɛiŋ, mbɛiŋ bûku fɛiŋ, jɔbi wə mbɛiŋ nəŋki i buku fɛiŋ mbɛiŋ chûmyi kwɔŋə i gvu yimbɛiŋ wə, i num ka kinchəsi i gia yə bɔ məm.”

6 Bɔ ka nyə ka tsəki, ka nyaniki i di di wə, fuku ntum wi ndzɔŋni wə kɔm ŋkuŋ bi Nyɔ, bɔ chuku bəni bə jwɛiŋ bəchi.

Ntum wə kɔm Jisɔs fumsi Hɛlɔd

(Matiə 14:1-12; Mak 6:14-29)

7 Ŋkuŋ Hɛlɔd wə wi nĭ sakaki kimbu ki tumi ki

Galili, wəkə gia yichi yə yi nǐ num, yi fumsi wi kəm bəni bədəkə nǐ dzakaki a Jisəs wələ kə Jən Njulibəkə si wi fiəni dza i kpi wə.

8 Bədəkə dzaka a, akə Ɛlaja si wi fiəni dzə. Bədəkə dzaka fibə a, akə mi wi ntum wi Nyə wi kikpu widəkə wi fiəni dza i kpi wə.

9 Hɛləd ka kaiŋyiki a, "Jən kə num mih nǐ gba bwili fwu wi. Wələ mi chu kə ndə mih wəkəki kələ kintəŋsi ki gia kəm wi a?" Wi ka nəŋki a ŋgaiŋ bəŋ yɛiŋ Jisəs wiwə.

Jisəs saŋsi bəni bənchuku bəte

(Matiə 14:13-21; Mak 6:30-44; Jən 6:1-14)

10 Bwa bə ntum bə Jisəs ni fiəni dzə, fuku gia yichi yə bə fə i wi. Wi ka dzə bə a bəh bə baka gwu, ka dzə dzəh yi kwili wi Besayda.

11 Ayakalə, mbaŋ wi bəni kiə yaka ka biəli wi, wi dzə bə yisi i fukuki kəm ŋkuŋ bi Nyə chu chuku bəni bà bə gwɛiŋki.

12 Si jəbi nǐ shiki tsəki i liə, bwa bə Jisəs bə mbaŋ bà jwəfi ntsə bəfa, ka kəmsi dzə i wi kpəŋ ka dzaka i wi a, "Dzâka i bəni bələ a bə tsâ i kikwili ki kəmsini wə, i nâŋ biɛiŋ bibə bidzini bəh di bibə bi nəni, kəm fa kə chwa."

13 Ayakalə, Jisəs chukuli n'yi a, "Mbɛiŋ mwi nyâ bə bəh fiɛŋ ma bə dzî." Bə dzaka i wi a, "Fiɛŋ fiə buku kaŋaki kə a chəkə yi blɛd yite bəh bwókə yifa shəŋ, yaka kə a wə nəŋki a buku tsâ tâŋ biɛiŋ bidzini taŋni i dzâ nyâ i bəni bələ bəchi a?"

14 Bə nǐ dzakaki yaka kəm bəni nǐ duki lə fɛiŋ bənyuku shəŋ nǐ kə ka bənchuku bəte. Jisəs ka dzaka i bwa bu bə mbaŋ a, "Mbɛiŋ dzâka a bəni nûmyi i kuku i di di wə, mbaŋshi mbaŋshi."

15 Bə ka dzaka bə bəchi numyi kuku.

16 Jisəs dzə chəkə yi blɛd yite bəh bwókə yifa yə, tsɛiŋ yaka bɛiŋ, nya kiyəŋni i Nyə, ka gbɛyi nya i bwa bu bə mbaŋ a bə gâa i bəni bəwə.

17 Bə gaa, bəni bəchi dzi fwuli, bwa bə Jisəs bə mbaŋ juŋni biŋka biə bi bɛsi, bi jikə káh jwəfi ntsə yifa.

Bita fuku baiŋsi a Jisəs kə Kimbwili wə Nyə nǐ kaka

(Matiə 16:13-20; Mak 8:27-30)

18 A dzə num chəkə bidəkə, Jisəs ka tsaki wi mbəŋ, bwa bu bə mbaŋ num kəmsi i wi wə. Wi dza bikə i bə a, "Bəni dzakaki a mih kə ndə?"

19 Bə chukuli a, "Bəni bədəkə dzakaki a wə kə Jən Njulibəkə, bədəkə a Ɛlaja, ayaka bədəkə dzaka a wə kə mi wi ntum wi Nyə wi kikpu widəkə wi fiəni dza i kpi wə."

20 Jisəs ka bikə i bə a, "Mbɛiŋ dzakaki yimbɛiŋ a mih kə ndə?" Bita chukuli a, "Wə kə Kimbwili wə Nyə nǐ kaka."

21 Jisəs ka lansi kiŋ i bə a kiə bə bi mâm kə i fûku yi i mi.

Jisəs dzaka kəm bəŋgəkə bu bə kpi

(Matiə 16:21-23; Mak 8:31-33)

22 Wi ka dzaka i bə a, "Mi wə yɛli wi kə Waiŋmi kaŋaki i bi yɛiŋ bəŋgəkə bəduli, ma bəni

bà bɔ sakaki tumi, bəh bətii mfə gia bəmbum bəh bəni bà bɔ laniki bənchi bə Nyɔ bɔ bi məŋni wi. Bɔ wɔɔ wi, i kaŋ yitali wə, Nyɔ bi fiəni dzasi wi i kpi wə."

Kintasi ki Jisɔs i mi wə wi biəli Jisɔs
(Matiə 16:24-28; Mak 8:34-38)

23 Jisɔs ka dzaka num i bəni bəchi a, "Mi wə wi nəŋki i num mi wuŋ, wi kaŋaki i nəiŋ gwu yi, i giŋ kintasi ki chəkɔ bichi i biəliki mih.
24 Mbɛiŋ kĭəki a mi wə wi təkniki bə nɔni ki a wi ma laksi, wi bi laksi ki num laksini. Ayakalə, mi wə wi laksi nɔni ki kɔm mih, wi bi kwatiki lə ki.
25 Bə ka juŋni na mbi wələ wichi ka nya i mi, a wi dzi, wi num i laksi nɔni ki, wi kɔbi i bi kwati ki, ma mbee wiwɔ bi numki nə a?
26 Mbɛiŋ kĭə a mi wə wi gəmniki i biəli mih bəh gia yiŋ, wi kĭə a mi wə yɛli wi kɔ Waiŋmi bi bɔŋ gəmni lə tə bəh wəmaka, i jɔbi wə wi bi fiəni dzəki i baiŋni bi wə, biə bi kɔ bi Ba wi, bə bəchinda bu bə baiŋni.
27 Mih fukuki ŋkɔŋ i mbɛiŋ a, bəni bədɔkɔ kɔlə fa bɔ kɔbi i bi musi kpi maka bɔ yɛiŋ si Nyɔ sakaki ntɔŋ bi."

Shi bi Jisɔs kwuni
(Matiə 17:1-8; Mak 9:2-8)

28 A bi dzə num aka kaŋa nyaŋ si Jisɔs nĭ dzaka gia yələ, wi dzɔ Bita bəh Jɔn bəh Jɛm bəh bɔ yaka tsə i ŋkwuŋ widɔkɔ wə i tsə tsa.
29 Si wi nĭ tsaki, shi bi dza kwuni, bəmbuŋ bu tə kwuni ka fukuki alə buuu mwayi alə mwaŋmwaŋmwaŋ.
30 Yi dzə num a bəni bədɔkɔ bəfa nĭ kɔ fɛiŋ, a num Muses bəh Ɛlaja, bɔ nĭ təkəli tumbuku alə ka dzakaki bɔ bəh Jisɔs.
31 Baiŋni bi Nyɔ baiŋ i bɔ wə. Ayaka bəh bɔ bə́ dzaka kɔm kpi yə Jisɔs ni kaŋaki i tsə kpi i Jɛlusalɛm, ayaka yi dzə kpɛiŋ si Nyɔ ni jiə.
32 Si bɔ ni dzakaki yaka, Bita bəh Jɔn bəh Jɛm gɔkɔ kinu. Si bɔ dza yaka, ka yɛiŋ si baiŋni bi Nyɔ baiŋki i Jisɔs wə, bɔ yɛiŋ bəni bəfa bələ num bəh wi.
33 Si bəni bəfa bələ ni fiəniki nyəki, Bita dza təkəli dzaka i Jisɔs a, "Tikwili, yi si ndzɔŋki lə a bukumbɛiŋ numki fa. Bêe ma buku maa bintaŋ bitali, kidɔkɔ numki ŋka, kidɔkɔ num ki Muses, kidɔkɔ num ki Ɛlaja." Wi nĭ dzakaki yakadəiŋ wi kiə kə na gia yə wi dzakaki.
34 Asi wi ni kɛiŋki wi dzaka yaka, bimba nyə dzə i bɔ bɛiŋ baŋ bɔ. Ndzaŋ kwa bɔ, si bɔ nĭ kɔ i yɛiŋ kintəəŋ.
35 Ja buku i kintəəŋ kiwɔ wə dzaka a, "Wələ kɔ Waiŋ wuŋ wə mih kɔ mih babwili. Mbɛiŋ wôkəki num i wi."
36 Si ja yiwɔ dzaka kaasi yaka, bɔ dza yɛiŋ Jisɔs num fɛiŋ a wi mbɔŋ. Ayaka bɔ kpi chumi bəh yi, i jɔbi wiwɔ bɔ nəki fuku kə i mi widɔkɔ gia yə bɔ yɛiŋ i ŋkwuŋ wiwɔ wə.

Jisɔs bwili chinda wi ŋkpɛli i

waiŋ nyukuni wə
(Matiə 17:14-21; Mak 9:14-29)

37 Chəkə buku wɔɔ, bɔ bəh Jisɔs nyə i ŋkwuŋ wiwɔ wə ka shiki dzəki, si bɔ ni shiki dzəki baŋsi bə mbaŋ wi bəni wimbum.
38 A bɔ tsɛiŋ yɛiŋ, bɔ yɛiŋ mi widəkɔ i mbaŋ wiwɔ kintəəŋ wi dza ka yisi i wiliki a, "Mi wi lanini, mih tsaki wɔ a wɔ tsɛ̂iŋ i waiŋ wuŋ wələ, akɔ a wi shəŋ.
39 Wɔ̂kəli, kiŋ'waka kidəkɔ dzaki ki chufi wi, ki ləɔ wi i kuku, wi ka jwəki, jumi, bifuu buku i dzaka ki wə. Ki baaŋ tsə a bəh wi bum kə a wi waka.
40 Mih si tsa bwa ba bə mbaŋ bɛ̀ a bɔ bwîli kiŋ'waka kiwɔ bɔ məmsi məŋ."
41 Jisɔs wəkɔ yaka, dzaka a, "Ɔ ɔɔ! Ŋgəkɔ wi kilələ wələ wi ka jiə dəkə shəm i Nyɔ wə. Mih kɔ ni num bukumbɛiŋ i tsə buku dəiŋ, mih ni kaŋa shəm bəh mbɛiŋ i tsə buku dəiŋ na?" Wi ka dzaka i tii waiŋ wiwɔ a, "Dzɛ̂ bəh waiŋ wa fa."
42 Asi wi dzɔ wi ka dzəki, chinda wi ŋkpɛli wə chu chufi waiŋ wiwɔ təkɔ kuku, wi ka jwəki. Jisɔs kaŋyi kiŋ'waka kichu kiwɔ ki buku i waiŋ wiwɔ wə, wi ka bɔnih. Jisɔs ka nya wi i ba wi.
43 Bəni bəchi yɛiŋ ŋga biə bi kɔ bi Nyɔ, dzaka wəm bɔ.

Jisɔs chu dzaka kəm bəŋgəkə bu bəh kpi.
(Matiə 17:22-23; Mak 9:30-32)

Si bɔ nǐ kɛiŋki num bəh ŋkaŋyi i gia yichi yə Jisɔs nǐ fəki, wi dza dzaka i bwa bu bə mbaŋ wə a,
44 "Mbɛiŋ lûmsi ndzəŋ bintuni bimbɛiŋ i gia yə mih nəŋki i dzaka. Mi wə yɛli wi kɔ Waiŋmi bə ni nya lə wi i kaŋ yi bəni wə."
45 Si wi dzaka yakadəiŋ, bɔ nəki wəkɔ kiə kə gia yə wi dzakaki, kɔm gia yiwɔ nǐ kɔ yi nyumi a bɔ ma kiə, ayakalə bɔ ka lwaki i bikə i wi kɔm ndzaka wiwɔ.

Mi wimbum kɔ ndə?
(Matiə 18:1-5; Mak 9:33-37)

46 Bɔ ka yisi ŋgukuli a bɔ bɔ a mi wimbum wə wi tsəki bɔ bəchi i bɔ kintəəŋ kɔ ndə a.
47 Jisɔs kǐə gia yə bɔ kwakaki i shɔm yibɔ wə, ka dzɔ waiŋ wi nchiŋ tɔm kɔmsi i wi wə,
48 dzaka i bɔ a, "Mi wə wi ka dzɔ waiŋ winchiŋ wələ i yɛli wuŋ wə, wi dzɔ num mih. Mi wə wi dzɔ mih, wi dzɔ num mi wə wi faaŋ mih. Yi kɔ a, mi wə wi jiə gwu yi i kuku i mbɛiŋ kintəəŋ akɔ wi wə wi kɔ mi wimbum wi tsə mbɛiŋ bəchi."

Mi wə wi ka nəiŋ dəkə wɔ, wi təbiki lə wɔ
(Mak 9:38-40)

49 Jɔn chukuli i Jisɔs a, "Tikwili, buku si yɛiŋ mi widəkɔ wi bwili bəchinda bə ŋkpɛli i bəni wə i yɛli wa wə, buku ka kaŋyi wi, kɔm wi kɔkə mi widəkɔ i mbaŋ wibukumbɛiŋ wə "
50 Jisɔs chukuli mfih a, "Kiə mbɛiŋ ki chǐ kə wəmaka mi, kɔm mi wə wi ka nəiŋ dəkə mbɛiŋ, wi təbiki lə mbɛiŋ."

Jisɔs fasi i tsə i Jɛlusalɛm, ayaka bəni bə Samalia nəiŋ i dzə wi

51 Si jɔbi nĭ kpɛiŋniki dzəki ka Nyɔ dzɔ Jisɔs i bɛiŋ, Jisɔs fasi i tsə i Jɛlusalɛm, wi ka nyə bá tsə.
52 Wi bá nəŋ i nyə ka faaŋ bəni bədɔkɔ i ninshiŋ. Bɔ tsə liə i kwili widɔkɔ wə i Samalia, i kɛiŋsi di fɛiŋ i wi.
53 Bəni bà fɛiŋ nəiŋ i dzɔ wi kɔm bɔ nĭ kiəki lə a wi tsəki səki num i Jɛlusalɛm.
54 Jɛm bəh Jɔn num bwa bə Jisɔs bə mbaŋ wə fɛiŋ ka wɔkɔ gia yiwɔ, bikə i wi a, "Bah, buku bɔɔŋ gbuku i bɛiŋ ma wi shi dzə kaasi bəni bələ a?"*
55 Jisɔs chu fiəni gwu kaŋyi lɔ bɔ,†
56 wi bəh bwa bu bə mbaŋ ka nyə ka tsəki səki dzəh i kwili widɔkɔ wə chi.

Kiə mi i mbaŋ wi Jisɔs wə ki tsɛiŋ kə i jum wə
(Matiə 8:19-22)

57 Asi bɔ nĭ nyaniki dzəki i dzəh, mi widɔkɔ dzə dzaka i Jisɔs a, "Mih ni biəliki lə wɔ, i na faiŋ wə wɔ tsəki."
58 Jisɔs chukuli i wi a, "Migumasha kaŋaki lə dzáŋə yibɔ, minyəni mə mɔ fuliki bɛiŋ kaŋa júŋ yibɔ, ayakalə mi wə yɛli wi kɔ Waiŋmi kaŋaki kə na di i jiə fwu wi yɛiŋ."
59 Jisɔs ka chu dzaka i mi widɔkɔ a, "Bĭəli mih." Ayaka mi wiwɔ chukuli a, "Bah, bêe ma mih tsə yisi ləə ba wuŋ, ka mih biəliki wɔ."
60 Ayakalə, Jisɔs chukuli i wi a, "Bêe ma bəni bà bɔ kpiyi, ləəki bəni bəbɔ bə kpiyini, tsô mfia wɔ fûkuki kɔm ŋkuŋ bi Nyɔ."
61 Mi widɔkɔ chu dzaka a, "Bah, mih ni biəliki lə wɔ, ayaka yisi bêe ma mih tsə bɔni i chwɔŋ kəŋŋ ki juŋ ka mih dzə biəliki wɔ."
62 Jisɔs chukuli i mi wiwɔ a, "Mi wə wi kwa dzəkə i kaŋ ŋguŋ shi kuku fiəni tsɛiŋ i jum wə, wəmaka ka kpɛiŋ dəkə i num i kintəəŋ ki ŋkuŋ bi Nyɔ wə."

10

Jisɔs faaŋ bəni mbaŋnanitaŋ ntsɔ bəfa

1 I jum wə fɛiŋ wə, Bah baayi bəni bədɔkɔ mbaŋnanitaŋ ntsɔ bəfa * ka faaŋ i wi nshiŋ, bəfa bəfa a bɔ tsô i kikwili kə, i nyani di biə wi nĭ kaŋaki i tsə i bi wə bichi.
2 Wi bá nəŋ i faaŋ bɔ, ka dzaka a, "Nʃkɔh duki lə na bəh ŋga, ayakalə bəni bə kɔhni num a twɛsi. Mbɛiŋ tsâki a Bah wə wi kaŋaki khə wiwɔ chĵŋsi bəni bə kɔhni.
3 Mbɛiŋ tsâki la. Yêiŋ, mbɛiŋ kĭəki a, mih faaŋki mbɛiŋ i tsə numki ka bwa bə shwáŋ i júm kintəəŋ.
4 Si mbɛiŋ tsəki kiə mi ki dzô kə kpɔ, nabə kiba bəh dzuyigvu yidɔkɔ. Jɔbi wə mbɛiŋ ka buku i dzəh, mbɛiŋ ma ni nûmki i bôniki i bəni.

---

* **9:54** Biŋwakti bikpu bidɔkɔ ni kpɛiŋsi fa wələ, "Aka Ɛlaja ni bɔɔŋki a?" † **9:55** Biŋwakti bikpu bidɔkɔ ni kpɛiŋ fa wələ, "Mbɛiŋ kiəki kə shɔ́m yə yi kaŋaki mbɛiŋ. Mbɛiŋ kiə a mi wə yɛli wi kɔ Waiŋmi ka dzə dəkə i wɔɔyi bəni. Wi dzə i bəiŋsi lɔ bɔ."

* **10:1** Biŋwakti bikpu bidɔkɔ dzakaki a mbaŋnanitaŋ (70).

5 Mbɛiŋ ka tsə liə i juŋ
yə mbɛiŋ liə yɛiŋ wə, mbɛiŋ
bôni bəni bəwə yɛiŋ dzu a,
‘Kimbəiŋni nûm ya dzu.’
6 A kabə num mi wə wi
kəŋki a kimbəiŋni num yɛiŋ
dzu, ma kimbəiŋni kiwə baaŋ
i gwu yi wə. Wə wi kəŋki kə
kimbəiŋni kiwə ki fiəni chu
jum wə i mbɛiŋ.
7 Jəbi wə mbɛiŋ ka liə i
dzu, mbɛiŋ ka nôki a yɛiŋ
dzu, mbɛiŋ ma kwuniki júŋ.
Mbɛiŋ dzîki, mbɛiŋ mû biɛiŋ
bichi biə bə nya i mbɛiŋ, kəm
mi wi nəm kaŋaki lə i kwati
ŋgəm wi.
8 Jəbi wə mbɛiŋ ka tsə liə
i kwili wiwə, bə dzə mbɛiŋ,
mbɛiŋ dzî na finə bə nya i
mbɛiŋ i dzî.
9 Jəbi wə mbɛiŋ ka numki
fɛiŋ mbɛiŋ ka chûkuki bəni bə
jwɛiŋ, fiəni fûku i bəni bəchi a
ŋkuŋ bi Nyə si kəmsi dzə i bə
wə.
10 Ayakalə, na yibwiŋ
mbɛiŋ liə i kwili wiwə, bə nəiŋ
i dzə mbɛiŋ, mbɛiŋ bûku tsô i
dzə́h wə mbɛiŋ dzaka a,
11 ‘Kwəŋə kikwili kimbɛiŋ
kələ buku dzə i gvu yibuku
wə bə bi lə buku chumni, gia
yichi fiəni dzə i kifwu kimbɛiŋ
wə. Ayakalə, mbɛiŋ kîə a ŋkuŋ
bi Nyə kə bi si num a fiəŋə.’
12 Mih fukuki i mbɛiŋ a, a
bi numki i chəkə bi nsaka wi
gəksini wə, gia bi bəniki lə i
kwili wi Sədəm wə, tsə kwili
wiwə.”

Ŋgəkə wi kikwili, bəh di biə
bi ka kwuni shóm yibə
(Matiə 11:20-24)

13 Wi nǐ shaaŋki yakadəiŋ
dzakayi a, “Ŋgəkə wimbum i
mbɛiŋ bəni bə Kələsen, ŋgəkə
wimbum kə tə wimbɛiŋ bəni
bə Besayda. Mbɛiŋ kîə a, gia yi
dzaka ki wəmni yə mih nǐ dzə
fə i kidi kimbɛiŋ wə, a nǐ kə a
mih fə yi i Taya bəh Sidən, ma
bə nǐ fiəni i chu bibə wə ka ləh
bəmbuŋ bə kpi, fuku kibwuŋ
i gwu wə jiakəbi, i kəmsi chusi
a bə kwuni lə shóm yibə.
14 Mbɛiŋ kîəki a, a bi numki
i chəkə bi nsaka wi gəksini wə,
gia bi bəniki lə i bəni bə Taya
bəh Sidən tsə yimbɛiŋ.
15 Ayaka mbɛiŋ bəni bə
Kafanaum, mbɛiŋ kwakaki a,
bə bi yaksiki lə mbɛiŋ i bɛiŋ a?
Aayi. Bə bi shisi mbɛiŋ shisini
i tumi ki bəni bə kpili wə.”
16 Jisəs ka dzaka i bəni bə̀ wi
nǐ faaŋ a, “Mi wə wi wəkə i
mbɛiŋ, wi wəkə num i mih. Mi
wə wi məŋni mbɛiŋ, wi məŋni
num mih. Ayaka wi wə wi
məŋni mih, wi məŋni num wə
wi faaŋ mih.”

Gia yə mi i mbaŋ wi Jisəs kə
i wəkəki ndzəŋni yɛiŋ

17 Bəni bə̀ mbaŋnanitaŋ
ntsə bəfa ka fiəni dzə wəkə
ndzəŋni, ka dzaka i Jisəs a,
“Bah, buku si bəəŋki yɛli wa,
na bəchinda bə ŋkpɛli, wəkə i
buku.”
18 Jisəs chukuli i bə a, “Mih
ni yɛiŋ Satan gbə i bɛiŋ aka
dzaŋ yi mwaŋ i bɛiŋ liə kuku.
19 Mbɛiŋ wôkəli, mih nyâ lə
ŋga i mbɛiŋ, biə mbɛiŋ kə i
nyaniki i júŋ bɛiŋ bəh i nyɛiŋ
bɛiŋ. Ayaka num mih chu
nyâ ŋga bichi i mbɛiŋ i tumdzi
Satan wə mbaiŋŋni wimbɛiŋ,
ayaka fiɛŋ fidəkə kəbi bi nəŋni
mbɛiŋ. 20 Ayakalə, mbɛiŋ ma

wəkɔki ndzɔŋni a bəchinda bə ŋkpɛli wəkɔki lə i mbɛiŋ. Mbɛiŋ wôkɔki ndzɔŋni a num a kiyɛli kimbɛiŋ kɔ num Nyɔ nyaka lɔ i kiŋwakti wə i bɛiŋ."

Jisɔs wɔkɔ ndzɔŋni
(Matiɔ 11:25-27; 13:16-17)

21 A jɔbi wiwɔ wə, Kiŋ'waka ki Baiŋni fə Jisɔs wɔkɔ ndzɔŋni. Wi ka dzaka a, "Mih nyaki kiyɔŋni i wɔ Ba wuŋ Ŋkuŋ wi bɔɔli bəh nshwaiŋ kɔm wɔ nyumi gia yələ i bəmfi, bəh bəŋkiəgia, chusi yi num i bəni bə kilɔlɔ bəh i bwa bənchiŋ. Yi num yakadəiŋ Ba wuŋ, kɔm akɔ ayaka si wɔ nǐ kɔŋki a yi numki."

22 Jisɔs chu dzaka a, "Ba wuŋ kɔ wi nya lɔ biɛiŋ bichi i mih. Mi widɔkɔ kɔkə wə wi kiəki Waiŋ Nyɔ, a kɔbi a Ba wi. Ayaka mi widɔkɔ num kə wə wi kiəki Ba wuŋ, a kɔbi a Waiŋ bəh bəni bà Waiŋmi kɔ wi sabibwili i chusi Ba wi i bɔ."

23 Wi dza fiəni gwu dzaka i bwa bu bə mbaŋ a bɔ bɔ a, "Kimbɔiŋsi kimbum kɔ kimbɛiŋ a dzákəh yimbɛiŋ yɛiŋ gia yiwɔ.

24 Mbɛiŋ kǐəki a bəni bə ntum bə Nyɔ bəduli bəh bəŋkuŋ nǐ dəki i yɛiŋ gia yə mbɛiŋ yɛiŋki, kɔbi i yɛiŋ. Ka nəŋki tə i wɔkɔ gia yə mbɛiŋ wɔkɔki, kɔbi i wɔkɔ."

Ndi kɔm bə mi wi Samalia wi ndzɔŋni

25 Yi dzə num a, mi widɔkɔ wə wi nǐ lansi kiəki bənchi bə Nyɔ, nyə dzə i məmsi Jisɔs, ka bikə i wi a, "Mi wi lanini, gia yə mih kaŋaki i fə ka mih kwati nɔni kə ki bi tsə kaa kə, kɔ nə a?"

26 Jisɔs bikə i wi a, "Bə nyaka i Kiŋwakti ki Bənchi bə Nyɔ wə a nə? Wɔ si fa wɔkɔ a nə?"

27 Wi chukuli a, "Bə nyaka a,

'Wɔ kôŋki Bah Nyɔ wa bəh
shəm ya yichi,
wɔ nyâ gwu ya yichi i wi,
wɔ nômki i wi bəh ŋga bia
bichi,
wɔ ǰĭə mfi bia bichi i wi wə,
wɔ kôŋki mi wə wi kɔ kɔmsi
i wɔ kpəŋ asi wɔ kɔŋki
gwu ya.' "

28 Jisɔs ka dzaka a, "Wɔ chukuli ndzɔŋ. Wɔ fə a yakadəiŋ ma wɔ bi kwati nɔni kə ki bi tsə kaa kə."

29 Mi wiwɔ dza ka nəŋki i chusi a ŋgaiŋ kɔ mi, ka bikə i Jisɔs a, "Mi wə wi kɔ kɔmsi i mi kpəŋ kɔ ndə a?"

30 Jisɔs chukuli lɔ bəh ndi a, "Mi widɔkɔ nǐ buku i Jɛlusalɛm kabə shi tsə i Jɛliku, i dzə wi liə i kaŋ yi bəji wə. Bɔ twɛiŋ wi, wi baaŋ a twɛsi i kpi, bɔ baayi bəmbuŋ bu, dzɔ tasi bəh biɛiŋ bi bichi, ka bee wi fɛiŋ ka gɛiŋ.

31 Yi dzə num a, mi widɔkɔ ni shiki tsəki i dzəh yiwɔ wə num tii mfə gia, wi yɛiŋ wi ka kwaŋ tsə i fikpəŋ.

32 Mi widɔkɔ tə ka nyə ka dzəki, num mi i chwɔŋkijuŋ ki Lɛwi wə, ka dzə buku fɛiŋ, yɛiŋ wi ka bɔŋ kwaŋ tsə tə a fikpəŋ.

33 Ayakalə, mi widɔkɔ bá nyani dzə a num mi wi Samalia. Wi dzə buku fɛiŋ, ka yɛiŋ wi, nshɛiŋ kwa wi.

34 Wi tsə buku i wi wə, jiə mbih bəh miə i biəkə yi

wə, kaŋa baŋ biəkə yiwɔ bəh mbuŋ, ka giŋ wi i nyam yi yə wi nǐ nyaniki i yɛiŋ bɛiŋ, ka tsə bəh wi i juŋ yi bəni bə dzəni wə ka bə́ təkniki bəh wi.
35 Bɔ wi nɔ, chəkɔ buku wɔɔ, wi bwili bədanali bəfa nya i mi wi juŋ yiwɔ, ka dzaka i wi a, 'Bâaŋ wɔ tôkniki bəh mi wələ. Wɔ ka baaŋ ka bəkəli kpɔ wi dutsə, mih ni fiəni dzə nya chukuli i wɔ.' "
36 Si Jisɔs ti yakadəiŋ, ka bikə i mi wə wi nǐ kɛiŋsi kiəki bənchi a, "I bəni bətali bələ kintəəŋ, wɔ yɛiŋki n'ya a mi wə wi nǐ chusi, a wi kɔ waiŋnih mi wə bəji bə nǐ twɛiŋ akɔ winaiŋ na?"
37 Wi chukuli a, "Akɔ mi wə wi nǐ kwasi nshɛiŋ i mi wə bəji bə̀ nǐ twɛiŋ." Jisɔs ka dzaka i wi a, "Tsə, wɔ fəki ayaka tə."

Jisɔs ya liə i jikə Mata bəh Meli

38 Jisɔs bəh bwa bu bə mbaŋ ka nyə ka tsəki, tsə liə i kwili widəkɔ wə, kpaŋa widəkɔ num fɛiŋ bə bɔɔŋ a Mata. Wi dzɔ Jisɔs i wi dzu.
39 Wi nǐ kaŋaki lə waiŋnih wi widəkɔ bə bɔɔŋ a Meli. Si Jisɔs nǐ tsə liə fɛiŋ, Meli ka tsə num kɔmsi i wi kpəŋ bə́ wəkɔliki gia yə wi laniki.
40 Mata fum fəbli bəh ntati. Wi nyə tsə ka bikə i Jisɔs a, "Bah, wɔ yɛiŋ a waiŋnih wuŋ kɔ fa bəh wɔ, mih fum a mih mbɔŋ, wɔ kaŋa kə jɔbi ndzɔ nə? Dzâka a wi dzâ gâmti mih."
41 Bah chukuli i wi a, "Mata, Mata, wɔ fumsiki gwu ya, wɔ wəkɔ ŋgəkə kɔm biɛiŋ bi duli, fwu wa bəkɔ kilələ,
42 fiɛŋ fiə bə nəŋki kɔ a fimu. Meli nûm wi sabibwili lɔ fiəmaka, a num findzɔŋni, fiə mi widəkɔ kɔbi i bi chu dzɔbwili i wi."

11

Jisɔs lani si bə kɔ i tsaki (Matiə 6:5-15)

1 A nǐ kɔ chəkɔ bidəkɔ, Jisɔs ka tsaki i di bidəkɔ wə, wi tsa kaasi, waiŋ wi widəkɔ i mbaŋ wi bwa bu kintəəŋ dzə dzaka i wi a, "Bah, lâni buku si buku kɔ i tsaki, asi Jɔn nǐ lani bəni bu bə mbaŋ si bɔ kɔ i tsaki."
2 Jisɔs ka dzaka i bɔ a,
"Mbɛiŋ bə́ tsa mbɛiŋ ka dzâkaki a,
'Ba wibuku,
fə̂ bəni kɔksiki yɛli wa,
fə̂ ma ŋkuŋ bia dzə.
3 Nyâ buku bəh dzɛiŋ bidaiŋ,
4 Ma wɔ dâlinya chu bibuku,
asi buku dalinyaki chu biə bəni bədəkɔ fəki i buku.
Kiə wɔ ki bêe kə a buku liə i məmsi wə.' "
5 Si wi dzaka yaka ka fəkəni i bɔ a, "Mbɛiŋ dzô a, mi widəkɔ i mbɛiŋ si nyə tsə kɔmyi juŋ yi nsɛiŋ wi nchəkɔ kintəəŋ dzaka i wi a, 'Nsɛiŋ wuŋ, dzâ bɛiŋ wɔ fwâsi mih bəh chuku yi nyə yitali.
6 Nsɛiŋ wuŋ widəkɔ dzə tumbuku alə, mih kaŋa kə fiɛŋ fiə mih kɔ i tati wi yɛiŋ.'
7 Bə dzɔ a nsɛiŋ wa wə wɔ si kɔmyiki dzaka ki kifiəŋə, ka fiəni chukuli dzə mfih i dzu a, 'Ma nyâki mih bəh ŋgəkə. Buku bwa bəŋ kɔ buku nɔ lɔ ka fa dzaka ki juŋ. Mih kɔkə i dza bɛiŋ a mih nəŋki fiɛŋ i nya wɔ.' "

8 Si Jisɔs fəkəni yaka, chu
dzaka a, “Mih fukuki i mbɛiŋ
a, namana yaka wi ka baaŋ i
dza nya wɔ bəh nyəə kɔm wɔ
kɔ nsɛiŋ wi, wi ni dza bɛiŋ
ma wi nya biɛiŋ bichi biə wɔ
nəŋki i jɔbi wə wɔ baaŋ a fɛiŋ
ka kɔmyiki wɔ bɔh kə.
9 Ayakadəiŋ, mih fukuki i
mbɛiŋ a, mbɛiŋ bîkəki, ma
Nyɔ ni nya i mbɛiŋ. Mbɛiŋ
nâŋki, ma Nyɔ ni fə mbɛiŋ
yɛiŋ. Mbɛiŋ kômyiki dzaka ki
juŋ, ma Nyɔ ni wɛli i mbɛiŋ.
10 Mbɛiŋ kîəki a mi wichi wə
wi bikəki, wi ni kwati lə, mi
wichi wə wi nəŋki, ni yɛiŋ lə,
wə wi kɔmyiki bakakijuŋ bə
ni wɛli lə i wi.
11 Akɔ tii waiŋ winaiŋ i
mbɛiŋ kintəəŋ wə waiŋ wi ka
bikə bwɔkɔ, wi ni nya num
juŋŋ i wi a?
12 Ma waiŋ ka bikə ŋgəəŋ,
wi ni nya num nyɛiŋ i wi a?
13 Na yaka mbɛiŋ bà mbɛiŋ
kɔ bəni bəchu ka kiəki i
nya biɛiŋ bindzəŋni i bwa
bəmbɛiŋ, ma Ba wimbɛiŋ wə
wi kɔ i bɛiŋ wi ma ni nya tə
Kiŋ'waka ki Baiŋni i bəni bà bɔ
bikəki i wi tsə yaka?”

Jisɔs bəh Bɛlsebu
(Matiə 12:22-30,43-45; Mak 3:20-27)

14 Jisɔs nǐ bwiliki chinda wi
ŋkpɛli i mi widəkɔ wə wi num
kinchini. Si chinda wi ŋkpɛli
wiwɔ nǐ buku i mi wiwɔ mə,
wi ka yisi i dzakaki. Mbaŋ wi
bəni yɛiŋ yaka dzaka wɔm bɔ.
15 Ayakalə, bəni bədəkɔ
ka dzakaki a, “Wi bwiliki
bəchinda bə ŋkpɛli num bəh
ŋga bi Bɛlsebu wə ŋkuŋ wi
bəchinda bə ŋkpɛli.”
16 Bəni bədəkɔ ka nəŋki i
məmsi wi, ka dzakaki a, wi fê
gia yə yi chusiki ŋga biə bi nyə
i bɛiŋ.
17 Jisɔs kiə kiŋkwaka kibɔ, wi
ka dzaka a, “Na kinaiŋ tumi
kə ki gaali gwu ka jwəki a kiki,
ki kɔkə i bi num, chwəŋkijuŋ
kə ki gaali gwu ka jwəki a bɔ
bɔ ki gaali lɔ.
18 Yi kɔ a liŋ asi Satan bəh
mbaŋ wi ka gaali gwu bə jwɔ
a bɔ bɔ, ma ŋkuŋ bi ni num
dəiŋ a? Mih dzaka lə kɔm
mbɛiŋ dzakaki a, mih bwiliki
bəchinda bə ŋkpɛli num bəh
ŋga bi Bɛlsebu.
19 A kabə num a mih
bwiliki bəchinda bə ŋkpɛli
num bəh ŋga bi Bɛlsebu,
ma bwa bəmbɛiŋ ni bwiliki
num bəh ŋga bi ndə? Gia yə
bwa bəmbɛiŋ bədəkɔ fəki ni
chusiki a, mbɛiŋ gbɔ lɔ nsaka.
20 Ayakalə, a kabə num
a mih bwiliki bəchinda bə
ŋkpɛli bəh kaŋ yi Nyɔ, yi
numki a ŋkuŋ bi Nyɔ dzə lɔ
i mbɛiŋ wə.

21 Mbɛiŋ kîə a, jɔbi wə mi
wi ləkəli ka kɛiŋsi gwu yi bəh
biɛiŋ bi jum ka num bə́ tsɛiŋ
na finaiŋ fiɛŋ, wi ni chu lwaki
kə fiɛŋ fidɔkɔ.
22 Ayakalə, mi wi ŋga
widəkɔ ka tsə dzəh, jwɔ tsə wi
bəh ŋga, ləkɔ biɛiŋ bi bi jum
biə wi si jiəki fwu wi yɛiŋ wə,
wi ləkɔ biɛiŋ bi bichi wi tsə
gaa bəh bəni .

23 Mbɛiŋ kîə a, mi wə
wi kɔkə bəh mih, wəmaka
bwaŋki lə gvu i mih chɛiŋ. Mi
wə wi gamtiki kə mih i juŋniki,
wi shakyiki num shakyini.

24 Jəbi wə kiŋ'waka kichu si
buku i mi wə ki tsə i chwa i
nəŋki di biə ki ni nəki. Jəbi
wə ki ka nəŋ məŋ ki ni dzaka
i gwu yi a, ‘Mih kaŋaki i fiəni
tsə i mih dzu, i di biə mih ni
buku.’
25 Jəbi wə ki fiəni dzə yɛiŋ
juŋ yiwə kɛiŋ yiyəə, num bə
yaŋa kɛiŋsi yi ka yi baiŋki,
26 ki ka fiəni dzə bəh
biŋ'waka bidəkə nanitaŋ bi
bəkə tsə wi, bə ka ni liə i nəki
yɛiŋ. Ayaka nəni ki wəmaka
mi ni fiəni bəkə tsə si ki nĭ kə i
ninshiŋ.”

Kinsaŋli kimbum kə ki bə
ndə a?
27 Asi Jisəs nĭ kɛiŋki wi
dzaka gia yiwə lə, kpaŋa
widəkə təkəli dzaka i mbaŋ
wi bəni kintəəŋ a, “Kimbəiŋsi
kimbum kə i miŋkpaŋa wə wi
nĭ bwə wə, na bəh mbɛiŋŋ wə
wə nĭ mah.”
28 Ayakalə, Jisəs chukuli a,
“Kimbəiŋsi kimbum kə num i
bəni bə bə wəkə gia yi Nyə fə
asi yi nəŋki.”

Bəni nĭ nəŋki i yɛiŋ gia yə yi
chusiki
di biə ŋga bi Jisəs nĭ buku
(Matiə 12:38-42; Mak 8:12)
29 Si mbaŋ wi bəni ni juŋniki
dzəki kəmsi tsə i wi wə, wi ka
dza dzaka a, “Chwəŋkijuŋ ki
liə kələ kə kichu. Bə nəŋki i
yɛiŋ gia yi dzaka ki wəmni,
yə yi chusiki ŋga biŋ, ayakalə
bə bi yɛiŋ kə gia yi dzaka ki
wəmni yidəkə a kəbi a yə mi
ntum wi Nyə wə Jəna nĭ chusi.
30 Gia yə Jəna nĭ fə, a nĭ kə
gia yi dzaka ki wəmni i bəni
bə Ninewi wə, yi kə a liŋ asi mi
wə yɛli wi kə Wainŋmi bi fə gia
yi dzaka ki wəmni i ŋgəkə wi
liə wələ.
31 A bi numki chəkə bi
nsaka wi kaasini wə, Yaa wə
wi nĭ sakaki tumi ki Shɛba
bi numki lə tə bəh ŋgəkə wi
liə wələ, fə bə liə i ŋgəkə wə,
kəm wi nĭ dza dzə i tumi ki
kiŋgəksi ki mbi wə, i wəkə mfi
bi Ŋkuŋ Sələmən. Ayakalə,
mbɛiŋ wôkəli, mi widəkə kələ
fa bəh gia yimbum yi tsə yi
Sələmən.
32 A bi numki i jəbi bi nsaka
wi gəksini wə, bəni bə Ninewi
bi num bəh ŋgəkə wi liə wələ
fə bə jiə wi i ŋgəkə wə, kəm
bə nĭ wəkə gia yə Jəna nĭ
fukuki, kwuni shəm yibə.
Mbɛiŋ wôkəli mi widəkə kələ
fa bəh gia yimbum yi tsə yi
Jəna, mbɛiŋ kwuni kə shóm
yimbɛiŋ.

Naka ki baŋsini ki gwu
(Matiə 5:15)
33 Mi si baiŋsi kə naka ki
baiŋsini i ləkə i kigasi. Wi məŋ
dəkə tə i chu fiəni dzə kah i
kwusi baŋ yɛiŋ bɛiŋ. Wi si
baiŋsi təm num i di biə bə si
təm naka ki baiŋsini yɛiŋ, a
bəni ka liə dzu bə yɛiŋki baiŋni
biwə.
34 Dzəkəh ya kə baiŋni i gwu
ya wə. Dzəkəh ya kabə baiŋ,
yaka gwu ya yichi ni numki
yi jikə bəh baiŋni. Ayaka,
dzəkəh ya ka baiŋki kə, gwu
ya yichi ni numki yi jikə bəh
jisi.
35 Yi kə a, mbɛiŋ təkniki a
baiŋni biə i gwu yimbɛiŋ wə
ma fiəni chu jisi.
36 Gwu ya yichi ka num yi
jikə bəh baiŋni, kimbu kidəkə
num kə i jisi wə, biɛiŋ bichi ka

baiŋki asi naka ki baiŋsiki si nya baiŋni i gwu ya wə.”

Jisəs təyi chwəŋ ki Bəfalasi bəh bəni bà bə laniki bənchi (Matiə 23:1-36; Mak 12:38-40)

37 Jisəs nǐ kaasi ndzaka wi, mi wi Falasi widəkə ka bəəŋ wi a wi dzə bə wi tsə dzi. Jisəs ka tsə liə, num bə wi ka dziki,

38 num ma wi yisi wəkə kaŋ yi.* Mi wi Falasi wə tsɛiŋ yi gaka wi.

39 Bah kiə gia yə wi kwakaki, ka dzaka i wi a, “Mbɛiŋ Bəfalasi wəkəki kibwam bəh bətasa a i jum yiwə wə, ayakalə gia yichu bəh dzákəh yi bukuni jikə i shəm yimbɛiŋ wə.

40 Biyuŋ biələ! Nyə wə wi nǐ maa biŋ kəkə a wə wi ni maa kintəəŋ a?

41 Mbɛiŋ nyaki biɛiŋ biə bi kə i bətasa wə bəh kibwam kimbɛiŋ wə i bəni bə kifuu, ka biɛiŋ bichi ni baiŋki i mbɛiŋ.

42 Ŋgəkə wimbum kə wimbɛiŋ Bəfalasi. Mbɛiŋ nyaki lə i Nyə kimbu kimu i jwəfi kintəəŋ i nəŋŋ biə mbɛiŋ kəkəki bəh biɛiŋ biə mbɛiŋ jiəki i jwa wə a yi fuliki, ayakalə mbɛiŋ bee lə i fəki gia yi chəŋ i bəni bəh i kaŋaki kiŋkəŋ i Nyə. Mbɛiŋ kânaki i fâki gia yiwə yichi bêe kə yidəkə.

43 Ŋgəkə wimbum kə wimbɛiŋ Bəfalasi. Mbɛiŋ si kəŋ a numki i biŋgbəkə bi ninshiŋ i júŋ yi tsani wə, chu kəŋ a bə bəniki mbɛiŋ i di bi shi wə bəh kiŋkəksi.

44 Ŋgəkə wimbum kə wimbɛiŋ, kəm mbɛiŋ kə ka júm yə yi chusiki kə, bəni nyani yɛiŋ bɛiŋ kiə kə.”

45 Si Jisəs nǐ dzaka yaka, mi widəkə wi kɛiŋsiki kiəki bənchi bə Nyə, dzaka i wi a, “Mi wi lanini, wə kiəki a gia yə wə dzakaki lə a yi kəmki lə buku tə a?”

46 Jisəs chukuli a, “Ŋgəkə wimbum kə tə wimbɛiŋ mbɛiŋ bəni bà mbɛiŋ kɛiŋsiki kiəki bənchi bə Nyə. Mbɛiŋ jikəliki bəni bəh ntiə wi tsə ŋga bibə ka mbɛiŋ kələ i jiə na wainkpaŋ i gamti bə.

47 Ŋgəkə wimbum kə wimbɛiŋ. Mbɛiŋ maaki júm yi bəni bə ntum bə Nyə bà bətii tii bəmbɛiŋ nǐ wəəyi.

48 Ayakadəiŋ, yələ chusiki a mbɛiŋ təksiki təbiki lə mfə wi bətii tii bəmbɛiŋ. Bə nǐ kə bə wəəyi bəni bə ntum bə Nyə, mbɛiŋ ka baaŋ ka sisiki i maa júm yibə.

49 Akə gia yə yi nǐ fə ka Nyə bəh mfi bi dzaka a, ‘Mih ni chiŋsi lə bəni bəŋ bə ntum bəh bwa bəŋ bə ntum i bə, bə ni wəəyi bədəkə bwaŋ gvu i bədəkə chɛiŋ.’

50 Ayakadəiŋ, Nyə bi bikə i ŋgəkə wi liə wələ kəm mwa mi bəni bu bə ntum bəchi bà bə nǐ wəəyi i yisi si mbi nǐ yisi.

51 Wi bi bikə i yisi i mwa mi Abɛl i tsə buku i mi Sakalia wə bə nǐ wəə i kintəəŋ ki təŋ wi fəni gia bəh juŋ yi fəni yi gia wə. Mih fukuki ŋkəŋ i mbɛiŋ a Nyə bi bikə lə i ŋgəkə wi liə wələ, kəm kpi yi bəni bəwə

* **11:38** Wi ni kaŋa i wəkə kaŋ yi i dzə yə nəni kitumi kibə ni nəŋki.

bəchi.
52 Ŋgəkə wimbum kɔ wimbɛiŋ bəni bà bɔ kɛiŋsiki kiəki bənchi bə Nyɔ. Mbɛiŋ nyumi kiŋwɛli kə bə wɛliki bakakijuŋ kə mi liəki yɛiŋ i kiə gia yə yi kɔ chəŋ. Mbɛiŋ nəiŋ i liə, ka chu kəŋki bəni bà bɔ nəŋki i liə a bɔ ma lĭə."
53 Jisɔs ka bi dza fɛiŋ a ŋgaiŋ nyə wə, Bəfalasi bəh bəni bà bɔ nĭ laniki bənchi bə Nyɔ yisi ka ləyiki wi bəh ja, bikə gia i wi yiduli yiduli,
54 bɔ ni fəki yaka bɔ taaŋ wi, i kwa wi i gia yə wi ki dzaki.

12

Kiə mi si dzâka kə chi wi fə̂ chi

1 Si Jisɔs nĭ dzakaki, mbaŋ wi bəni ka juŋniki dzəki fɛiŋ, i bənchuku, bənchuku wə faaŋni. Bədɔkɔ dəiŋyi gvu yi bədɔkɔ. Jisɔs dza yisi i dzakaki num i bwa bu bə mbaŋ wə a, "Mbɛiŋ dzə̂ki jɔbi i dzɔɔŋ yi Bəfalasi, yə akɔ mfə wibɔ, bɔ dzakaki chi, fə chi.
2 Mbɛiŋ kĭəki a, gia yidɔkɔ kɔkə yə bə baŋ, a yi bi baaŋ maka yi buku i baiŋni wə. Gia yidɔkɔ kɔbi yə bə nyumi a yi bi baaŋ maka bə kiə.
3 Mbɛiŋ kiə a gia yichi yə mbɛiŋ dzakaki nchɔkɔ, bə bi wɔkɔki lə nshi. Gia yichi yə mbɛiŋ si baŋ juŋ, ka mbɛiŋ chumyiki dzakaki, bə bi lakaki yi num i kifwu ki juŋ wə.

Mi wə bə kɔ i lwaki
(Matiə 10:28-31)

4 Nsɛ́iŋ yiŋ, mih nəŋki i fuku i mbɛiŋ a, mbɛiŋ ma lwâki bəni bà bɔ kɔ i wɔɔ a nyam yi gwu shəŋ, i yəmaka chɛiŋ bɔ nəki kaŋa kə gia yidɔkɔ i fə.
5 Mbɛiŋ wôkɔ mi wə mbɛiŋ kɔ i lwâki. Mbɛiŋ lwâki num Nyɔ kɔm akɔ wi wə wi kaŋaki ŋga i wɔɔ mi, chu num i ləkə wəmaka i gbuku wimbum wə. Mih chu fuku ŋkɔŋ i mbɛiŋ a, mbɛiŋ lwâki num wi.
6 Ntə mbɛiŋ kiəki lə a bə si taŋni minsii mite i minini mifa shəŋ a? Ayakalə, fidɔkɔ num kə fimu fiə Nyɔ kɔ wi dali fi.
7 Mbɛiŋ kɔ Nyɔ kiə na júŋ yimbɛiŋ yifwu yichi, yə yi kɔ i mbɛiŋ fuŋ. Mbɛiŋ ma lwâki. Mbɛiŋ tsəki lə minsii miduli.

Mi wə wi bum bəh wə wi nəiŋ Jisɔs
(Matiə 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

8 Mih chu fukuki i mbɛiŋ a, na ndə wə wi bum mih i bəni nshiŋ, a wi kiəki lə mih, ma mi wə yɛli wi kɔ Waiŋmi bi bum lə tə wəmaka i bəchinda bə Nyɔ nshiŋ.
9 Ayakalə, mi wə wi nəiŋ mih i bəni nshiŋ, mih bi nəiŋ lə tə wəmaka i bəchinda bə Nyɔ nshiŋ.
10 Yi chu num a, Nyɔ bi dalinya lə já yichu yə mi dzakaki kɔm mi wə yɛli wi kɔ Waiŋmi, ayakalə Nyɔ bi lansi dalinya kə já yichu yə mi dzakaki kɔm Kiŋ'waka ki Baiŋni.
11 Jɔbi wə bɔ bi kwa mbɛiŋ i tsə bəh mbɛiŋ i juŋ yi tsani wə, yuwidɔkɔ, i bəni bà bɔ sakaki tumi nshiŋ, yuwidɔkɔ i bəni bà bɔ kaŋaki ŋga bi sakani, a bɔ tsə saka mbɛiŋ, fwu ma bi bô̂kɔ mbɛiŋ a mbɛiŋ ni

tsə baŋyiki gwu yimbɛiŋ bəh chukuli winaiŋ a, yuwidəkɔ i dzaka a nə.
12 A ni num i jɔbi wiwɔ wə Kiŋ'waka ki Baiŋni ni nya lə mbɛiŋ bəh gia yə mbɛiŋ ni dzaka."

Ndi kɔm bə mi wimbum wi kiyuŋ

13 Si Jisɔs nǐ təfiki bwa bu bə mbaŋ yakadəiŋ, mi widəkɔ i mbaŋ wi bəni kintəəŋ dza dzaka a, "Mi wi lanini, dzâka i waiŋnih wuŋ a, wi gâa nyâ mbiŋ biɛiŋ."
14 Jisɔs bikə i wi a, "Nyuku wələ, a jiə ndə mih i numki mi wi nsaka wimbɛiŋ, chu gaa biɛiŋ bimbɛiŋ a?"
15 Si wi bikə yaka ka dzaka i bəni bəchi a, "Mbɛiŋ tôkniki nalə, kiə mbɛiŋ ma bûkuki bəh dzákəh i biɛiŋ wə, kɔm kiŋ'waka ki mi kɔkə kɔm bə biɛiŋ biə wi kaŋaki, kɔŋ wi kaŋaki biɛiŋ nalə."
16 Si wi nǐ dzaka yakadəiŋ, ka ti ndi a, "Tii kpɔ widəkɔ nǐ kaŋaki khə wi, dzɛiŋ buku yɛiŋ nalə.
17 Wi ka yisi i kwakaki a, ŋgaiŋ ki fâki na dəiŋ na? Ŋgaiŋ ni jǐə dzɛiŋ bi ŋgaiŋ naiŋ a?
18 Wi ka jiə kimfasi a, 'Mih kiə gia yə mih ki fâki. Mih ki shayiki lə bəshaŋkwa bəŋ ma, mih fiəni kpɛiŋsi, ka mih bi jiə dzɛiŋ bəh biɛiŋ biŋ yɛiŋ wə bichi.
19 Jɔbi wə mih ka fə yakadəiŋ, mih ni dzaka i gwu yiŋ a, mih kɔ mi wi kidəəŋ. Mih kwati biɛiŋ biə mih bi dziki i buku jǐa yiduli wə, chu wəkɔ kə ŋgəkə. Mih kɔ liə i dziki a dzini, chu mu a muni wəkɔ ndzəŋni.'
20 Si wi nǐ kɛiŋsi yakadəiŋ, Nyɔ ka bɔɔŋ wi a, 'Kiyuŋ kələ! Daiŋ nchəkɔ mih ni fiəni dzɔ lə kiŋ'waka ka. Biɛiŋ biələ bichi wɔ kɛiŋsi jiə lə bi ni numki bi ndə a?' "
21 Si Jisɔs dzaka yakadəiŋ ka dzaka a, "Yi kɔ ayaka i mi wə wi juŋniki mbum bi mbi i gwu yi wə, kaŋa kə mbum bidəkɔ i kimbu ki Nyɔ wə."

Mbɛiŋ jiə shəm i Nyɔ
(Matiɔ 6:25-34; 6:19-20)

22 Wi chu dza ka dzakaki num i bwa bu bə mbaŋ a, "Kiə mbɛiŋ ma fûmsiki gwu kɔm nɔni kimbɛiŋ, a mbɛiŋ ni dzi nə, na yudəkɔ kɔm gwu yimbɛiŋ a mbɛiŋ ni ləh nə.
23 Mbɛiŋ kiəki a kiŋ'waka ki mi tsəki lə biɛiŋ bi dzini, gwu yi mi tsə bəmbuŋ.
24 Mbɛiŋ yɛiŋ biŋaŋa, bi nɔmki kə, gbɛli kə. Na bi si kɔh kə dzɛiŋ i juŋni jiə i bəshaŋkwa wə nabə gba. Ayakalə, Nyɔ saŋsi bi bichi. Mbɛiŋ kiəki kə a mbɛiŋ kɔkniki tsəki lə minyəni a?
25 Akɔ ndə i mbɛiŋ kintəəŋ wə wi fumsiki gwu, wi num i kpɛiŋsi jɔbi twɛsi i nɔni ki wə a?
26 Si mbɛiŋ mɔŋ i fə na yi twɛsi yələ, mbɛiŋ bə́ fumsi gwu i nə a?
27 Mbɛiŋ yêiŋ si bəfluwa kɔɔki bɔ num. Bəfluwa si nɔm kə nabə i kɛiŋsi bəmbuŋ bəbɔ. Ayakalə, mih fukuki i mbɛiŋ a, na Ŋkuŋ Sələmən bəh mbum bi bichi biə wi nǐ kaŋaki, jɔbi wə wi nǐ lafiki gwu bəh bəmbuŋ wi nǐ ka

num buku dəkə ka fluwa widəkɔ.
28 A kabə num lə si Nyɔ
lafiki mfwaŋ i chwa, mfwaŋ
biə bi kɔki daiŋ, kijiəli bə kpa
i gbuku wə, ma wi Nyɔ ni lafi
mbɛiŋ i tsə buku dəiŋ a? Ɔ ɔɔ
bəni bə mbum wi twɛsi!
29 Yi kɔ a mbɛiŋ ma fûmsiki
gwu yimbɛiŋ i kwakaki kɔm
fiɛŋ fiə mbɛiŋ kaŋaki i dzi bəh
i mu,
30 kɔm gia yələ si kwaka
bəni bə mbi bà bɔ kiəki kə Nyɔ.
Mbɛiŋ kǐəki a, Ba wimbɛiŋ
kiəki lə a mbɛiŋ nəŋki lə biɛiŋ
biələ bichi.
31 Mbɛiŋ jǐə mfi bimbɛiŋ
num i ŋkuŋ bi Nyɔ wə, ka wi ni
nyaki mbɛiŋ tə bəh biɛiŋ biələ
bichi.
32 Mbaŋ wuŋ, si mbɛiŋ kɔ
twɛsi lə kiə mbɛiŋ ki lwâ kə
kɔm Ba wimbɛiŋ kɔ bə kin-
saŋli i nya ŋkuŋ bi i mbɛiŋ.
33 Mbɛiŋ tâŋni biɛiŋ biə
mbɛiŋ kaŋaki, ma mbɛiŋ gâa
kpɔ wiwɔ i bəni bə kifuu,
mbɛiŋ nâŋki biba bi kpɔ a
num biə bi kɔkə i shakyi.
Mbɛiŋ jǐəki kpɔ wimbɛiŋ num
i tumi ki Nyɔ wə, i di biə
bəji kɔkə i chwɔ, bəh i di biə
nchami kɔkə i kwa, bəh i di
biə shəkə kɔkə i mɛni.
34 Mbɛiŋ kǐəki a, di biə mi
jiəki kiba ki akɔ fɛiŋ wə shɔm
yi kɔ.

Bəni bə Jisəs wôkəliki Jisəs
(Matiə 24:45-51)

35 Mbɛiŋ kâŋa chiŋni
bimbɛiŋ ma mbɛiŋ bâiŋsi
naka bimbɛiŋ bi baiŋki, ma
mbɛiŋ wôkəliki nɔm,
36 aka bwa bə nɔm bà bɔ
kɛiŋsi gwu ka wɔkəliki tikwili
wibɔ, si wi fiəniki dzəki i di
bi dzɔni bi miŋkpaŋa wimfiaŋ
wə. Ka jɔbi wə wi ni fiəni dzə
kɔmyi dzaka ki juŋ, ma bɔ ni
wɛli akisəkə wi liə.
37 Kinsaŋli kimbum kɔ ki
bwa bə nɔm bà tikwili wibɔ ni
fiəni dzə yɛiŋ bɔ kɛiŋ wɔkəli
wi. Mih fukuki ŋkɔŋ i mbɛiŋ
a, wi ni tum mbuŋ i gwu yi
wə, ma bɔ num i kuku, wi tsəsi
dzɛiŋ i bɔ.
38 Kinsaŋli kimbum bi
numki ki bwa bə nɔm bà wi
bi kwatiki bɔ wɔkəli, kɔŋ wi
numki i bi fiəni dzə na nchɔkɔ
kintəəŋ, yudɔkɔ na i jɔbi wə
kwɔkɔ təŋki.
39 Mbɛiŋ kǐəki a, tikwili
kabə kiəki jɔbi wə ji kaŋaki i
dzə nchɔkɔ fɔkɔ, wi ma ni chu
bee a wi dzə bwiŋ juŋ yi.
40 Mbɛiŋ tə kaŋaki i nûmki
bəh ŋkɛiŋsi wi gwu, kɔm mi
wə yɛli wi kɔ Waiŋmi bi fiəni
dzə lə i jɔbi wə mbɛiŋ kiə kə.”
41 Bita ka dza bikə i wi a,
“Bah, wɔ ti ndi wələ num i
buku, ma i bəni bəchi a?”
42 Bah chukuli a, “Waiŋ wi
nɔm wə wi kɔ wi ŋkɔŋ, chu
kaŋa mfi, kɔ winaiŋ? Ntə akɔ
wə tikwili wi nǐ jiə a wi tɔkniki
bəh juŋ yi, a jɔbi wə, jɔbi ka
kpɛiŋ ma wi ni nyaki biɛiŋ
bidzini i bwa bu bə nɔm a?
43 Kinsaŋli kimbum bi
numki i waiŋ wi nɔm wə
tikwili wi bi dzə yɛiŋki num
wi fə nɔm wi a liŋ asi wi si
nəŋki.
44 Mih fukuki ŋkɔŋ i mbɛiŋ
a, tikwili wi bi yaksi wi a wi
tɔkniki bəh biɛiŋ bi bichi.
45 Ayakalə, waiŋ wi nɔm
wiwɔ ka dza dzaka i gwu yi
a, ‘Tikwili wuŋ ni kɔmsi fiəni

dzə kə,' ka yisi i twɛiŋki bwa bə nɔm bənyuku bəh bəkaŋa, dzi a dzini chu mu mbih mɔ kwa wi,

46 yaka yi kɔ a tikwili wi waiŋ wi nɔm wiwɔ bi təkəli tumbuku i chɔkɔ biə wi si kwakaki kə bəh i jɔbi wə wi si kwakaki kə bəh i jɔbi wə wi si kiəki kə. Ayaka wi bi gbayi waiŋ wi nɔm wiwɔ, wi chiŋsi wi i tsə numki bəh bəni bà bɔ kɔkə bə ŋkɔŋ.

47 Waiŋ wi nɔm wə wi kiəki gia yə tikwili wi nəŋki a wi fəki, wi nəki kɛiŋsi kə gwu yi i fəki yi, ma yi numki a bə bi twɛiŋ lə wi bəh ŋgaŋa yiduli.

48 Waiŋ wi nɔm wə wi kiəki kə gia yə tikwili wi nəŋki a wi fəki, wi fə gia yə bə kɔ i twɛiŋ wi bəh ŋgaŋa yiduli ma yi numki a bə bi twɛiŋki a wi twɛsi. Mi wə bə nya biɛiŋ biduli i wi, bə bi bikəki biduli i wi."

Jisɔs dzə bəh kiŋgali
(Matiə 10:34-36)

49 Jisɔs chu dzaka i bwa bu bə mbaŋ a, "Mih dzə i kpa num gbuku i fa kuku. Bə dzɔ a wi si bɛli lɔ.

50 Mih kaŋaki i liə i ŋgəkə wimbum widɔkɔ wə, shɔm yiŋ ni də a jɔbi wə mih ni liə i wi wə.

51 Mbɛiŋ kwakaki a, mih dzə num bəh kimbɔiŋni i fa kuku a? Ŋgaŋ, mbɛiŋ kɬəki a, mih dzə num bəh kiŋgaali.

52 I yisi i liə i tsə ninshiŋ, juŋ yə yi kɔ bəh bəni bəte ni gaali lə. Bəni bətali ni gaali bəh bəfa, bəfa ni gaali bəh bətali.

53 Tii waiŋ ni gaali lə bəh waiŋ wi, winyukuni, waiŋ wi winyukuni gaali bəh ba wi. Nih waiŋ ni gaali bəh waiŋ wi wikpaŋni, waiŋ wi wikpaŋni gaali bəh nih wi. Nih nyuku ni gaali bəh kpə waiŋ wi, kpə waiŋ gaali bəh ni nyuwi."

Bəni kiə jəbi
(Matiə 16:2-3)

54 Jisɔs dzaka i mbaŋ wi bəni wə a, "Mbɛiŋ ka yɛiŋ jɔbi wə bimba yakaki dzəki i kimbu kə wɔŋ liəki, mbɛiŋ yisi i dzakaki a, 'Dzaŋ nəŋki lə i dzə.' Ayaka yi dzə.

55 Mbɛiŋ ka yɛiŋ tə fiəkə fəkə i kimbu ki shiŋ wə, mbɛiŋ ka dzakaki a, 'Di ni shili lə nalə.' Ayaka bi num.

56 Mbɛiŋ bəni bà mbɛiŋ dzakaki chi, fə chi, si mbɛiŋ tsɛiŋki bɔɔli bəh kuku mbɛiŋ ka kiəki si biŋ ni numki, akɔ tə kɔm nə wə mbɛiŋ kɔkə i kiə gia yə Nyɔ chusiki i liə a?

57 Mbɛiŋ məŋ tə i bɔŋ kwakaki gia yi chəŋ yə yi kɔ a mbɛiŋ fəki a?

58 Mi ka dzɔ wɔ, i tsə bəh wɔ i juŋ yi nsaka wə, wɔ məmsi mbɛiŋ wi kɛiŋsi a kɛiŋ i dzəh, ka wi ma guku tsə nya wɔ i kaŋ yi mi wə wi sakaki bənsaka, ma wi nya daŋsi wɔ i kaŋ yi bəni bə jum wə, ma bɔ ni fa wɔ i juŋ yi nsəŋ mə.

59 Mih fukuki i wɔ a, wɔ ni buku kə fɛiŋ maka wɔ gɔm kaasi finini fichi fiə bɔ bikəki."

13

Mi wichi kwûni shɔm yi, kəbi yaka wi ni kpi

1 A nĭ kɔ i jɔbi wiwɔ wə, bəni bədɔkɔ dza ka fukuki i Jisɔs kɔm bəni bə Galili bədɔkɔ

bà bɔ nǐ tsəki i fə mfə gia i Nyɔ, Baylɛ faaŋ bəni bɔ tsə gbayi bɔ, mwa mibɔ chiŋni bəh minyam yə bɔ nǐ fə mfə gia yɛiŋ.

2 Jisɔs wɔkɔli lə, bikə i bɔ a, “Mbɛiŋ kwakaki a, bəni bà bɔ nǐ kpiyi i dzəh yələ wə, a bɔ nǐ kɔ na bəni bəchu tsə bəni bə Galili bəchi ma?

3 Ŋgaŋ, mih fukuki i mbɛiŋ a, mbɛiŋ baaŋ ki kwûni kə shóm yimbɛiŋ, ma mbɛiŋ bəchi bi kpiyi ayaka.

4 Mbɛiŋ kwakaki alə bəni bà jwɔfi ntsɔ nyaŋ bà juŋ yi dəəŋ yə i Siloam nǐ muku wɔɔyi bɔ a? Mbɛiŋ kwakaki a bɔ bədɔkɔ nǐ kpiyi yaka kɔm bɔ nǐ kɔ na bəni bəchu tsə bəni bə Jɛlusalɛm bəchi ma?

5 Ŋgaŋ, mih fukuki i mbɛiŋ a, mbɛiŋ baaŋ ki kwûni kə shóm yimbɛiŋ, ma mbɛiŋ bəchi bi kpiyi ayaka.”

Ndi kɔm kpɛiŋ wə wi wumki kə mintam

6 Jisɔs ka ti ndi widɔkɔ i bɔ a, “A nǐ kɔ jɔbi widɔkɔ wə, mi widɔkɔ yəə kpɛiŋ widɔkɔ * i wi khə. Jɔbi nǐ kpɛiŋ i wi i tsə kɔhyi mintam miwɔ wi tsə nəki yɛiŋ kə na fimu.

7 Wi ka dzaka i mi wi wi nɔm a, ‘Tsêiŋ kpɛiŋ wələ, i jía yitali wə mih si shi dzə fa i tsɛiŋ mintam i kpɛiŋ wələ wə, mih yɛiŋ kə na fimu. Gbâ tôkɔ kuku, wi baŋki lə di kilɔlɔ.’

8 Mi wi nɔm wiwɔ chukuli a, ‘Tikwili, bêe dəkə wi yaka, mih ki chəkyiki taliki lə chwɔŋ kiwɔ mih jiə chi yɛiŋ chɛiŋ.

9 Jɔbi wə wi ka wum mintam i jia yələ yi dzəki lə, ma yi ndzɔŋki, wi ka baaŋ i wum, ma wɔ ni gba təkɔ wi.’ ”

Jisɔs chuku kpaŋa widɔkɔ i chɔkɔ bimbam wə

10 A nǐ kɔ chɔkɔ bimbam bidɔkɔ, Jisɔs ka laniki bəni i juŋ yi tsani yidɔkɔ wə.

11 Kpaŋa widɔkɔ num fɛiŋ kiŋ'waka kichu kidɔkɔ num i wi wə, num kə ki si fə mi wi chu mi wi jwɛiŋ, ki nǐ fə wi gwɛiŋ i jía jwɔfi ntsɔ nyaŋ, jum yi ŋgwuŋ, wi kɔbi i chu num i bɛiŋ chəŋ.

12 Jɔbi wə Jisɔs nǐ yɛiŋ kpaŋa wiwɔ, ka bɔɔŋ wi, wi dzə, wi dzaka i wi a, “Nih wuŋ, wɔ bɔnih lɔ i jwɛiŋ ya wə daiŋ.”

13 Si wi dzaka yakadəiŋ, ka nani tsɛiŋ yi kɔm wi. Akisəkə, jum yi fiəni nani gwu ka kaa, wi num bɛiŋ chəŋ, ka chɔŋyiki Nyɔ.

14 Tikwili wi juŋ yi tsani yiwɔ yɛiŋ si Jisɔs chuku kpaŋa wiwɔ, a num i chɔkɔ bimbam wə, gia yiwɔ nya lɔ wi bəh ŋgəkə. Wi ka yɔliki i bəni a, “Kaŋ kɔ yisɔ yə bukumbɛiŋ kaŋaki i nɔmki yɛiŋ. Mbɛiŋ dzâki bə chukuki jwɛiŋ yimbɛiŋ i kaŋ yələ wə, ayakalə a kɔbi i chɔkɔ bimbam wə!”

15 Bah chukuli i wi a, “Mbɛiŋ bəni bà mbɛiŋ dzakaki chi, fə chi. I chɔkɔ bimbam wə, ntə mi wimu wimu i mbɛiŋ kintəəŋ, si dzɔ lə na’ wi, yuwidɔkɔ njakas wi i di biə yi nɔki, i tsə nya yi bəh mwi a?

* **13:6** Kpɛiŋ wiwɔ num bə bɔŋ i já yi ŋkali wə a, “Fig”.

16 Kpaŋa wələ kɔ waiŋ
Ablaham, wə Satan nĭ kaŋa i
bənsəŋ wə jía jwɔfi ntsɔ nyaŋ,
yaka yi si ndzəŋki kə si mih
gamti wi i ŋgəkə wi wələ, i
chɔkɔ bimbam wə a?"
17 Si Jisɔs dzaka yakadəiŋ,
bəni bə bɔ nĭ baiŋŋki wi,
gəmni i gwu yibɔ wə, bəni
bəduli bədɔkɔ num fibɔ bəh
kinsaŋli, kɔm bə gia yi kaŋyini
yichi yə Jisɔs nĭ fəki.

Ndi kɔm ŋgəkɔ wi fintam
fidɔkɔ
(Matiɔ 13:31-32; Mak 4:30-
32)

18 Jisɔs ka təmki a, mih ki
fəkəliki a, "Ntɔŋ bi Nyɔ kɔ aka
finə a? Fiɛŋ fiə mih ki fəkəliki
yɛiŋ kɔ nə a?
19 Bi kɔ aka ŋgɔkɔ† wi fin-
tam fidɔkɔ mi nĭ buku tsə i
gbɛli i wi khə, ŋgɔkɔ wiwɔ kɔ
yaka ka fiəni chu num kpɛiŋ,
minyəni mə mɔ fuliki i bɛiŋ
dzə maa júŋ yibɔ i cha yiwɔ
wə."

Ndi kɔm dzɔɔŋ
(Matiɔ 13:33)

20 Wi ka chu təmki a, "Akɔ
finaiŋ fiɛŋ mih ki fəkəniki
ŋkuŋ bi Nyɔ bəh fi a?
21 Bi kɔ aka dzɔɔŋ yə
miŋkpaŋa ni fəkə muku i
biŋkuŋɔ bimbum wə bitali ka
fwɛŋni, ka chwali yi fə muku
miwɔ yaka."

Dzaka kifiəŋə ki faaŋnini
(Matiɔ 7:13-14,21-23)

22 Jisɔs dza ka tsəki i bikwili
wə bəh i bidi wə si wi nĭ tsəki
lani tsə bəni, tsə sə dzəh yi i
Jɛlusalɛm.
23 Mi widɔkɔ dza bikə i wi
a, "Bah, akɔ a bəni twɛsi bɔ bi
bɔiŋki a?" Jisɔs ka chukuli lɔ i
bɔ bəchi a,
24 "Mbɛiŋ jwôki na bəh ŋga
i liə num i dzaka kifiəŋə ki-
faaŋnini. Mbɛiŋ kiəki a, bəni
bəduli bi nəŋki lə i liə i ki wə,
dzəh kɔbi.
25 Jɔbi bi kpɛiŋ lə wə, tii
juŋ wiwɔ bi dza fah dzaka ki
juŋ. Jɔbi wə wi bi fa, mbɛiŋ
bi baaŋ i biŋ i kɔmyiki dzaka
ki juŋ dzakayi a, 'Tikwili, wêli
a dzaka ki juŋ ka buku liə.'
Wi bi chukuli i mbɛiŋ a, 'Mih
kiəki kə di biə mbɛiŋ buku.'
26 Mbɛiŋ ka bi nɔmyiki
dzakaki, 'A kɔkə a buku bə
bukumbɛiŋ nĭ shiki dziki
chu mu a? Ayaka wɔ nĭ
nyaniki laniki nnyaki bəni i
bidi bibuku wə.'
27 Wi bi fiəni chukuli shəŋ
a, 'Mih fukuki i mbɛiŋ a mih
kiəki kə di biə mbɛiŋ buku.
Mbɛiŋ nyô i mih fiəŋə mbɛiŋ
bə mbɛiŋ nyaniki fəki chu.'
28 Mbɛiŋ bi yɛiŋ lə Ablaham
bəh Ayjik bəh Yakɔb bəh bəni
bə ntum bə Nyɔ bəchi i kintəəŋ
ki ŋkuŋ bi Nyɔ wə, num bə baŋ
mbɛiŋ i biŋ, mbɛiŋ bi ka dəki
dzi jəŋ.
29 Bəni bi dza i bimbu bichi
wə, i yisi i di biə wɔŋ bukuki
dzəki, bəh i di biə wi tsəki
liəki, bəh i di bi bɛiŋ bɛiŋ wə
bəh bi shiŋ i mbi wə, bɔ bi
dzə shinum i dziki i kintəəŋ ki
ŋkuŋ bi Nyɔ wə.
30 Mbɛiŋ wôkɔli bəni bəduli
bə bɔ kɔ i ninshiŋ i liə bi
numki num i jum wə, bəduli
bə bɔ kɔ i jum wə i liə bi numki

† **13:19** Ŋgɔkɔ wələ kɔ i já yi ŋkali wə a, "mustard".

num i ninshiŋ.”

Nshɛiŋ kwa Jisəs kəm Jɛlusalɛm
(Matiə 23:37-39)

31 A nĭ kɔ a jəbi wiwɔ wə, Bəfalasi dzə dzaka i Jisəs a, “Bûku nyê fa, tsə i kimbu kidəkɔ wə kɔm Ŋkuŋ Hɛlɔd nəŋki i wɔɔ wɔ.”

32 Jisəs chukuli i bɔ a, “Mbɛiŋ tsê dzâka i fifinchəŋ fiwɔ a mih ki bwiliki lə bəchinda bə ŋkpɛli i bəni wə daiŋ, mih chuku jwɛiŋ, i yisi i daiŋ bəh kijiəli, mih bi buku kaasi nɔm wuŋ shitsə kijiəli.

33 Ayakalə, mih ni yisi nyani wuŋ wi Jɛlusalɛm daiŋ, bəh i buku nyani kijiəli i tsə buku shitsə kijiəli. Yi kpɛiŋniki kə a bə wɔɔ mi wi ntum wi Nyɔ i di bidəkɔ wə a kɔbi a i Jɛlusalɛm.”

34 Si Jisəs dzaka lə, wi ka chu dzaka a, “Yəbɛɛy Jɛlusalɛm! Yəbɛɛy Jɛlusalɛm! Wɔ wɔɔyiki bəni bə ntum bə Nyɔ, chu tumyi bəni bà Nyɔ faaŋki i mbɛiŋ bəh kitəh. Akɔ kiŋkani kimaiŋ si mih məmsi i juŋni bwa ba asi nih shyə si juŋni bwa bu wi kwumi baŋ bəh bəkəli bi, wɔ nəiŋma a?

35 Tsêiŋ, bə kɔ num bə lətəkɔ lə juŋ ya yi fiəni num chii. Ayaka mih fukuki i mbɛiŋ a, mbɛiŋ bi chu yɛiŋ kə i mih wə, i tsə buku jəbi wə mbɛiŋ bi dzakaki a, ‘Nyɔ jiə kimbɔiŋsi i mi wə wi dzəki i yɛli wi Bah wə.’ ”

14

Jisəs chu chuku mi i chəkɔ bimbam
1 A nĭ kɔ i chəkɔ bimbam bidəkɔ wə, Jisəs tsə i dzi i juŋ yi mi wimbum wi Falasi widəkɔ. Bəni bà bɔ nĭ kɔ fɛiŋ nĭ tsɛiŋki Jisəs i yɛiŋ gia yə wi ni fə.

2 A nĭ kɔ mi widəkɔ num fɛiŋ i Jisəs nshiŋ wi gwɛiŋ bəh jwɛiŋ yidəkɔ yi fə kaŋ yi bəh kaka bi məyi.

3 Jisəs bikə i Bəfalasi bà bɔ nĭ kɔ fɛiŋ, bəh bəni bà bɔ nĭ kɛiŋsiki kiəki bənchi bə Nyɔ, “Bənchi bəbukumbɛiŋ bumki lə a bə chûku mi i chəkɔ bimbam wə, ma nə a?”

4 Bɔ nəki kaŋa kə gia yidəkɔ i chukuli. Jisəs kaŋa mi wiwɔ, chuku wi, ka dzaka a wi tsâki.

5 Jisəs ka fiəni bikə i bəni bəwɔ a, “Mi widəkɔ kabə kaŋa waiŋ* nabə na’, wi gbɔ i fəŋ mə i chəkɔ bimbam wə, wi ma ni bwili akisəkə a?”

6 Bɔ məŋni gia yə bɔ ki chukuliki.

Mi shîsi gwu yi i kuku
7 Jisəs dza yɛiŋ si bəni dzəki sabi di bibɔ num i ninshiŋ i numyi yɛiŋ, wi ka ti bɔ bə ndi a,

8 “Jəbi wə bə laka wɔ i dzini bi ndzɔ wi miŋkpaŋa wimfiaŋ wə, wɔ tsə ma nûm i di bi ninshiŋ wə, kɔm mi wimbum widəkɔ kələ fɛiŋ num bə si laka tə wi fɛiŋ.

9 Tikwili wə wi si laka mbɛiŋ bəchi, wi ni dza dzə dzaka i wɔ a, ‘Dzâ nyâ di biələ i mi wimbum wələ.’ Ma wɔ ka ni dza, num bəh kiŋgəmni i tsə num lɔ num i jum wə.

* **14:5** Biŋwakti bikpu bidəkɔ bəəŋ a, “njakas.”

10 Jɔbi wə bə laka wɔ i dzini bi dzɔni bi miŋkpaŋa wimfianŋ, wɔ tsô nûm num i jum wə, ka tii dzini bi miŋkaŋa wimfianŋ ni dzə dzaka i wɔ a, ‘Nsɛiŋ wuŋ, dzâ fa, tsô nûm num i ninshiŋ.’ Ayaka, wɔ ka ni kaŋa kiŋkɔksi i bəni bəchi nshiŋ.

11 Yi kɔ a liŋ i mi wichi wə wi yaksiki gwu yi, bə bi shisi lə wi. Mi wə wi shisiki gwu yi, bə bi yaksiki lə wi.”

Mi tɔkniki bəh bəni bə ŋgəkə

12 Jisɔs ka dza fiəni dzaka i tii juŋ wə a, “Jɔbi wə wɔ nəŋki i bɔɔŋ bəni a bɔ dzə dzi, ma ni bɔɔŋ num nsɛ́iŋ ya na bwa bə nah, na chwɔŋ ki juŋ ka, na bəni bə kpɔ, bà bɔ nɔki kɔmsiki i wɔ wə. Kɔm bɔ bi fiəni bɔɔŋ lə wɔ tə i juŋ yibɔ wə, ma yi ka bi numki a, bɔ nǐ chukuli lɔ kaŋ ya.

13 Jɔbi wə wɔ fəki dzini, laka num bəni bə kifuu, bəh biŋkəŋni, bəh bà bɔ gbɔki nyaniki, bəh bimfəkə.

14 Wɔ ka fə yakadəiŋ, ma Kimbɔiŋsi ki Nyɔ numki i wɔ wə, kɔm bəni bələ kaŋaki kə fiɛŋ fidɔkɔ, i bi fiəni chukuli i wɔ. Ma gɔm wa bi numki i Nyɔ, i chɔkɔ biə bəni bà bɔ kɔ chəŋ bi dzayiki i kpi wə.”

Ndi kɔm dzini bimbum (Matiə 22:1-10)

15 Si Jisɔs dzaka yakadəiŋ, mi widɔkɔ wə, bəh bɔ nǐ dziki wɔkɔ gia yiwɔ ka dzaka i wi a, “Kimbɔiŋsi kimbum kɔ i mi wə wi bi dziki blɛd i kintəəŋ ki ŋkuŋ bi Nyɔ wə.”

16 Jisɔs ka chukuli i wi a, “A nǐ kɔ jɔbi widɔkɔ wə, mi widɔkɔ kɛiŋsi bini bimbum, wi laka bəni bəduli.

17 Si chɔkɔ bi bini biwɔ nǐ dzə kpɛiŋ, wi faaŋ waiŋ wi wi nɔm a wi nyani fuku i bəni bəchi bà wi nǐ laka bini i bɔ, a ŋgaiŋ kɛiŋsi lɔ biɛiŋ bichi.

18 Waiŋ wi nɔm wiwɔ ka tsə yɛiŋ bɔ, bɔ yisi ka təmki wimu wimu. Mi wi ninshiŋ wə wi nǐ yɛiŋ dzaka i wi a, ‘Yɛ̂iŋ mih si kɔ mih taŋ khə wuŋ wimfianŋ, mih kaŋaki i tsə tsɛiŋ wi. Tɛsi, mih ni numki kə.’

19 Wi chu yɛiŋ widɔkɔ wə wi bɔŋ chukuli tə a, ‘Mih si kɔ mih taŋ bəna’ bəŋ bə nɔm jwɔfi, mih kaŋaki i tsə mômsi yi i liə. Tɛsi, mih ni numki kə.’

20 Wi chu yɛiŋ widɔkɔ wi bɔŋ chukuli tə a, ‘Mih dzɔ a kpə wuŋ wimfianŋ daiŋ, tɛsi, akɔ gia yə mih ni dzə kə.’

21 Si bɔ chukuli yakadəiŋ, waiŋ wi nɔm wiwɔ ka fiəni tsə fuku gia yichi i tikwili wi. Tikwili wiwɔ wɔkɔ gia yiwɔ, shɔm bɔkɔ wi. Wi ka fiəni faaŋ waiŋ wi nɔm wiwɔ, dzaka i wi a, ‘Bûku wakli, tsâ i kwili kintəəŋ, nyâni nnyâ i dzə́h yi tasini bəh i dzə́h yinchiŋ yinchiŋ wə, jûŋni bəni bà bɔ gbɔki nyaniki bəh bimfəkə bəh biŋkəŋni, ma wɔ dzâ bəh bɔ.’

22 Wi tsə fiəni dzə dzaka a, ‘Tikwili, mih fə lɔ gia yichi asi wɔ si dzaka ayakalə, juŋ kɛiŋki ki jikə kə.’

23 Tikwili wi dzaka i wi a, ‘Tsâ i dzə́h yimbum bəh yinchiŋ yichi ma wɔ dzô dzâ bəh bəni bəduli ka bɔ dzə jiksi juŋ yichi.

24 Mih fukuki i mbɛiŋ a, mi

i kintəəŋ ki bəni bà mih si yisi laka bɔ bi môm kə fiɛŋ fidzini i bini biŋ wə.' "

Dzə i num ka waiŋ mbaŋ wi Jisɔs
(Matiə 10:37-38; 5:13; Mak 9:50)

25 Jisɔs chu nyə ka tsəki, mbaŋ wi bəni kwu biəli wi. Wi ka dza fiəni dzaka i bɔ a,

26 "Mi wə wi nəŋki i biəli mih i num mi wuŋ wi mbaŋ wi kɔbi i kɔŋ mih i tsə ba wi, bəh nih wi, chu kɔbi i kɔŋ mih i tsə kpə wi bəh bwa bu, bəh bwa bə nih wi, bəh jémi yi, nabə i kɔŋ mih tə tsə si wi kɔŋki gwu yi, wi kɔkə i num mi wuŋ wi mbaŋ.

27 Mi wə wi nəŋki i num i mbaŋ wuŋ wə, wi kaŋaki i gîŋ kintasi ki i bîəliki mih.

28 Akɔ ndə i mbɛiŋ kintəəŋ wə wi nəŋki i maa juŋ yi dəŋə yaka i bɛiŋ, wi ma nǐ yisi i shi num i kuku i kwaka fwu wi, a kpɔ wə wi kaŋaki kɔlə bi kpɛiŋ ka wi bi maa kaasi yɛiŋ a?

29 Wi ka baaŋ i fə yakadəiŋ, wi ka yisi a chɔkɔki chaka ki juŋ kiwɔ, ki ni gaka wi i kaasi. Jɔbi wə bəni bi tsəki fɛiŋ ma bɔ bi suŋuki wi dzaka a,

30 'Mbwə wələ nǐ yisi juŋ, yi gaka wi i kaasi.'

31 Yi ni numki a liŋ tə a, akɔ winaiŋ ŋkuŋ wə wi nəŋki i laa tum jum bəh ŋkuŋ widɔkɔ, wi kɔbi i yisi num kuku i kwaka a ŋgaiŋ bəh bəni bu bə jum bənchuku jwəfi kɔlə i tsə jwɔ ŋkuŋ widɔkɔ wə wi kaŋaki bəni bu bə jum bɔ num i buku bənchuku mbaŋfia a?

32 Wi ka kwaka yɛiŋ a yi ləkəki lə, wi kaŋaki i bâayi bəni bu bədɔkɔ i fâaŋ a bɔ tsê yêiŋ ŋkuŋ widɔkɔ wə wi kɛiŋ i dzəh yi dəəŋ, i tsâ wi a wi fê dzəh yə kimbəiŋni kɔ i nûmki i bɔ kintəəŋ.

33 Yi ka numki a i dzəh yələ wə, mi wə wi ka baaŋ ki dali kə biɛiŋ bi bichi, wəmaka mi kɔkə i num i mbaŋ wi bwa bəŋ kintəəŋ.

34 Ŋkaka kɔ fiɛŋ fi ndzɔŋni. Ayakalə, yi ka laksi njwɔŋni bi, bə kɔ i chu fə na dəiŋ bəh yi ka yi fiəni njwɔŋki a?

35 Yi numki a, yi laka lɔ kiləlɔ. Yi kɔkə ka bə shuku i khə nabə i di bi chi wə. Yi kɔ a shuku tɔkɔ kiləlɔ. Mi wə wi kaŋaki bintuni i wɔkɔ wi wôkɔ."

15

Ndi kɔm shwaŋ yi lakani
(Matiə 18:10-14)

1 Bəni bà bɔ ni kwaki kiŋwakti, bəh bəni bəchu bədɔkɔ ni dzəki i Jisɔs i wɔkɔ gia yə wi laniki.

2 Bəfalasi bəh bəni bà bɔ ni laniki bənchi bə Nyɔ, yisi i shwiŋyiki dzakayi a, "Mi wələ dzɔ bəni bəchu kabə dzi bəh bɔ."

3 Ayakadəiŋ, Jisɔs ti ndi wələ i bɔ a.

4 "Akɔ ndə i mbɛiŋ kintəəŋ wə, wi kabə kaŋaki shwáŋ yi gbi, yimu laka, wi ni chəŋ num alə a? Wi ma ni yisi bee yə mbaŋ bwukə ntsɔ bwukə i chwa, i tsə nəŋ yimu yiwɔ, i tsə buku jɔbi wə wi ni yɛiŋ i yi wə a?

5 Wi ka ni nəŋ yɛiŋ yi, ma wi laŋki, wi giŋ yi i kimbəkəli wə,

6 wi kwɛki tsəki bəh yi i
dzu. Jəbi wə wi kwɛ, wi ni
bɔɔŋ juŋni nsɛ́iŋ yi, bəh bəni
bà bɔ nɔki kɔmsiki i wi kpəŋ
wi dzaka i bɔ a, ‘Mbɛiŋ dzə̂
bukumbɛiŋ lâŋki, kɔm mih
yɛiŋ shwaŋ yiŋ yi si laka.’
7 Mih fukuki ŋkɔŋ i mbɛiŋ
a, yi kɔ a liŋ asi, kinsaŋli kim-
bum bi numki i tumi ki bɛiŋ
wə, kɔm bə mi wichu wimu
wə wi kɔ wi kwuni shɔm yi. Bə
bi laŋki wəmaka mi tsə bəni
bà mbaŋ bwukə ntsɔ bwukə
bɔ kɔ chəŋ chu nəŋ kə ŋkwuni.

Ndi kɔm bə chwaka kikpɔ ki lakani

8 Ma akɔ winaiŋ miŋkpaŋa
wə wi kabə kaŋa chwaka bi
kpɔ jwɔfi, kimu laka, wi ma ni
baiŋsi naka ki baiŋsini i yaŋa
juŋ i nəŋ ndzɔŋ, i tsə buku i
jɔbi wə wi ni yɛiŋ a?
9 Wi ka ni nəŋ yɛiŋ, wi ni
bɔɔŋ juŋni nsɛ́iŋ yi bəh bəni
bà bɔ nɔki kɔmsiki i wi kpɛŋ,
wi dzaka i bɔ a, ‘Mbɛiŋ dzə̂
bukumbɛiŋ lâŋki kɔm mih si
fiəni bɔŋ kpɔ wuŋ si wi si laka,
mi ka fiəni yɛiŋ wi.’
10 Mih fukuki i mbɛiŋ a, yi
kɔ a liŋ tə, asi bəchinda bə Nyɔ
laŋki kɔm bə mi wichu wimu
wə wi kɔ wi kwuni shɔm yi.”

Ndi kɔm bəh waiŋ wi lakani

11 Jisɔs chu dzaka a, “Mi
widəkɔ nǐ kaŋaki lə bwa bu
bənyuku bəfa.
12 Waiŋ wi jum wə dza
dzaka i ba wi a, ‘Ba, gâa nyâ
mbiŋ biɛiŋ i liə.’ Ba wi ka gaa
biɛiŋ bi i bɔ.
13 A nəki num kə i jɔbi wi
dəəŋ wə, waiŋ wi jum wə dzɔ
biɛiŋ bi, ka juŋni bi bichi ka
taŋni, nyə tsə i tumi ki dzəh yi
dəəŋ wə. I fɛiŋ wə wi bəkəli
kaasi kpɔ wiwɔ i nɔni kichu
wə.
14 Jɔbi wə wi nǐ bəkəli kaasi
kpɔ wi, dzɔŋ yiləkəli ka kwa
tumi kiwɔ, wi chu kaŋa kə fiɛŋ
fidzini.
15 Ayakadəiŋ, wi ka tsə nəŋ
nɔm i mi widəkɔ i tumi kiwɔ
wə, a wi nɔmki i wi. Mi wiwɔ
ka faaŋ wi, wi tsə ka tɔkniki
bəh bifi bi.
16 Wi dza ka nəŋki i dziki
biɛiŋ bi dzini bi bifi, ayakalə
mi widəkɔ kɔbi i nya wi bəh
fɛiŋ fidəkɔ.
17 Wi ka yisi i təmki gia,
fiəni bɔɔŋ mfi bi, ka dzaka a,
‘Bəni bə nɔm bə ba wuŋ kaŋaki
biɛiŋ bidzini biduli bi gaka
bɔ, mih num fa kpi dzɔŋ.
18 Mih ni fiəni tsə lə i ba
wuŋ, mih dzaka i wi a, “Ba,
mih fə chu i Nyɔ nshiŋ bəh i
wɔ tə.
19 Mih chu kpɛiŋniki kə ka
bə bɔɔŋki mih a waiŋ wa. Dzə̂
ǰĭə mih aka mi wa wi nɔm.” ’
20 Ayakadəiŋ, wi ka dza
fiəni tsə i ba wi. Jəbi wə wi
nǐ bukuki kɔmsiki tsəki i kwili
wə, ba wi lɔɔ dzəkəh ka yɛiŋ
wi. Nshɛiŋ kwa wi bəh waiŋ,
wi dza bɛiŋ, yɔkɔ tsə, maŋni
wi, bə́ yaŋayi.
21 Waiŋ wiwɔ ka dzaka i wi
a, ‘Ba, mih fə chu i Nyɔ nshiŋ
bəh i wɔ. Mih chu kpɛiŋniki kə
ka bə chu bɔɔŋki mih a waiŋ
wa.’
22 Ayakalə, ba wi ka bɔɔŋ
bəni bu bə nɔm dzaka a,
‘Mbɛiŋ tsə̂ wakali, mbɛiŋ nə̂ŋ
dzə̂ bəh mbuŋ wə wi ndzɔŋki
nalə, mbɛiŋ dzə̂ lə̂ɔ i wi wə,
mbɛiŋ lə̂kə finsəŋ i kpaŋ wi

wə bəh dzuyigvu i gvu yi wə.
23 Mbɛiŋ tsə̂ kwâ dzə̂ waiŋ
na' wimbum, mbɛiŋ kûm yi,
ka bukumbɛiŋ dziki bə laŋ,
24 kɔm waiŋ wuŋ wələ nǐ
kpi, wi fiəni yɔmmi. Wi
nǐ laka, wi fiəni tumbuku.'
Ayakadəiŋ, bɔ ka yisi i laŋki.
25 Gia yələ nǐ num lə, waiŋ
wi ninshiŋ num i chwa. Jɔbi
wə wi nǐ kwɛki dzəki i buku
kɔmsi dzə i dzu, wi wɔkɔ biɛiŋ
bi kwuŋni jumi bəni biŋ.
26 Wi bɔɔŋ mi wibɔ wi nɔm
widɔkɔ bikə a, a num nə, bə
biŋki fa?
27 Wi chukuli i wi a,
'Waiŋnah si fiəni dzə daiŋ.
Ayakadəiŋ, ba wimbɛiŋ ka
kum dɔmi ki na' kimbum,
kɔm wi si yɛiŋ waiŋnah wi
num wiwɔm chu ləkə.'
28 Wi wɔkɔ yaka shɔm ka
bɔkɔ lɔ wi, wi ka nəiŋ i liə dzu.
Ba wi buku tsə ka tsaki wi a wi
lǐə a dzu.
29 Ayakalə, wi chukuli i ba
wi a, 'Tsə̂iŋ, mih ni nɔmki i
wɔ ka mfa i jía yələ wə yichi,
mih ka num nəiŋ i fə gia ya
yidɔkɔ. Wɔ ka num nya mih
na bəh waiŋ bii a, mih laŋki
buku nsɛ́iŋ yiŋ.
30 Waiŋ wa wələ, wə wi nǐ
tsə bəkəli biɛiŋ bia bəh bəkaŋa
bə tɔkɔlini, jɔbi wə wi si dzə,
wɔ ka tsə kwa waiŋ na' wim-
bum ka kum kɔm wi.'
31 Ba wi chukuli i wi a,
'Waiŋ wuŋ, buku wɔ shi kɔ a
fa jɔbi wichi, biɛiŋ bichi biə
mih kaŋaki akɔ mbia.
32 Ayakalə, yi si ndzɔŋki lə,
a bə lâŋki kɔm waiŋnah wələ
nǐ kpi lɔ, wi fiəni yɔmmi, wi nǐ
laka, wi fiəni tumbuku.' "

16

Waiŋ wi nɔm wi kimfikili

1 Jisɔs chu dzaka i bwa bu
bə mbaŋ a, "Mi wi kpɔ widɔkɔ
nǐ kaŋaki lə waiŋ wi wi nɔm,
wi nǐ jiə a wi tsə̂iŋki mbum bi.
Wi ka dza wɔkɔ a, waiŋ wi wi
nɔm wə bəkəliki lə kpɔ wi.
2 Wi ka bɔɔŋ waiŋ wi nɔm
wiwɔ, bikə i wi a, 'Yələ kɔ yi-
naiŋ gia mih wɔkɔki kɔm wɔ
lə a? Bâkti biŋwakti bichi biə
wɔ nyakaki kpɔ wuŋ yɛiŋ, wɔ
dzə̂ fiəni nyâ i mih. Kɔm wɔ ni
chu nɔmki kə i mih.'
3 Waiŋ wi nɔm wiwɔ tsə
num kwaka a, 'Si tikwili wuŋ
kɔŋŋki mih i nɔm wə, mih ni
fə dəiŋ a? Si mih kɔ mih kaŋa
kə ŋga i nɔmki bəh dzəkə, mih
chu ŋgəmni i nywaki.'
4 Wi ka fiəni kwaka a, 'Mih
kiə lɔ gia yə mih ni fə̂, i jɔbi
wə wi kɔŋŋ mih i nɔm wə, mih
kaŋaki lə nsɛ́iŋ yə yi kɔ i dzɔ
mih i bɔ dzu.'
5 Ayakadəiŋ, wi ka bɔɔŋ
bəni bə̀ bɔ ni kaŋaki fwa yi tik-
wili wi wimu wimu, wi nin-
shiŋ dzə wi bikə i wi a, 'Wɔ
gəmki tikwili wuŋ dəiŋ?'
6 Wi chukuli a, 'Akɔ bibeli
bimiə bimbum gbi.' Ayaka wi
dzaka a, 'Kô kiŋwakti ki fwa
kələ nûm kuku wakli, kwûni
nyâka a mbaŋshi.'
7 Wi fiəni bikə i widɔkɔ a,
'Wɔ gəmki ŋ'wa dəiŋ na?' Wi
chukuli a, 'Akɔ biba bigəŋ
gbi.' Ayaka wi dzaka a, 'Kô
kiŋwakti ki fwa kələ kwûni
nyâka a biba mbaŋnyani.'
8 Tikwili wi waiŋ wi nɔm
wələ nǐ yɛiŋ si wi finiki bəh wi
yaka, ka kɔksi wi a wi ni fifi
lə." Jisɔs ka kaasi a, "Bəni bə fa

kuku fifiki i gia yə bɔ fəki tsə si bəni bə baiŋni fifiki i gia yibɔ yi baiŋni wə.

9 Ayakadəiŋ, mih fukuki i mbɛiŋ a, mbɛiŋ dzôki mbum bimbɛiŋ bi fa kuku, i kwaki nséiŋ yɛiŋ, ka jɔbi wə bi bi kaa, Nyɔ bi ka dzɔ mbɛiŋ i wi dzu i di biə mbɛiŋ bi numki jɔbi wichi.

10 Mi wə wi kiəki kə i tɔkni bəh fiɛŋ finchiŋ, wi kɔkə i tɔkni tə bəh fiɛŋ fimbum. Ayaka mi wə wi fəki kimfikili i gia yi nchiŋ wə, wi kɔlə i fəki tə kimfikili i yimbum wə.

11 Si mbɛiŋ kɔkə tɔkni bəmbum bi fa kuku, a ni nya ndə mbɛiŋ mbum bi ŋkɔŋ a?

12 Mbɛiŋ kabə kiəki kə i tɔkniki bəh biɛiŋ bi bəni bədɔkɔ, ma ndə ni nya mbɛiŋ bəh fiə fi kɔ fimbɛiŋ a?

13 Waiŋ wi nɔm kɔkə i nômki i bətikwili bəfa. Yi kabə num yakadəiŋ, ma wi ni baiŋŋki widɔkɔ wi kɔŋ widɔkɔ, yudɔkɔ, wi ni wɔkɔki i widɔkɔ nalə wi sɛiŋni widɔkɔ. Mbɛiŋ kɔkə nɔmki i Nyɔ chu nɔm i kpɔ."

14 Si Jisɔs dzaka yaka, Bəfalasi wɔkɔ gia yichi, ka yisi i suŋuki wi, kɔm bɔ nǐ kɔŋki kpɔ nalə.

15 Jisɔs ka dzaka i bɔ a, "Akɔ mbɛiŋ bələ bà mbɛiŋ chusiki gwu a mbɛiŋ kɔ bəni bə ndzɔŋni i bəni nshiŋ, ayakalə Nyɔ kiə gia yichi yə yi kɔ i shóm yimbɛiŋ wə. Mbɛiŋ kiəki a gia yə bəni kɔksiki a, akɔ gia, akɔ yə Nyɔ tsɛiŋki yi nyɛŋ i wi."

Bənchi bə ŋkuŋ bi Nyɔ

16 Jisɔs chu dzaka a, "A nǐ kɔ i kikpu wə, bə nǐ laniki num bənchi bə Muses bəh gia yə bəni bə ntum bə Nyɔ nǐ nyakaki. Ayakalə, i yisi si Jɔn nǐ dzə, bə ka fuku num ntum wi ndzɔŋni kɔm ŋkuŋ bi Nyɔ. Mi wichi ka jwɔki i liə kintəəŋ ki ŋkuŋ bi Nyɔ wə.

17 Yi bɔniki alə i bɔɔli bəh nshwaiŋ i dza nyə, yi bɔniki kə i fidzəkəni fi Kiŋwakti ki Bənchi i bi laka kilələ.

18 Yi kɔ a, mi ka bee kpə wi, dzɔ widɔkɔ, ka nɔki bəh wi, yaka wi fə chu. Mi ka dzɔ miŋkpaŋa wə wi buku i mi widɔkɔ dzu, yəmaka numki a wi dzɔ kpə mi."

Lasalus bəh mi wimbum

19 Jisɔs ka dza chu dzaka a, "Mi wimbum widɔkɔ nǐ kələ, wi lafi gwu bəh bəmbuŋ bə kpɔ wi ləkəli bɔ ndzɔŋ nalə, dzi kidəəŋ ki chəkɔ bichi.

20 Mi wi kifuu widɔkɔ num fɛiŋ, yɛli wi num Lasalus. Wi num biəkə kwa gwu yi yichi. Bə nǐ dzəki jiəki wi i shiki i dzaka ki mbaiŋ ki mi wimbum wə mə,

21 wi wɔkɔli a yuwidɔkɔ jɔbi wə wi ni dziki, biɛiŋ biə bi ni bɛsiki ma ŋgaiŋ ni bɔŋyiki dziki. Si wi nǐ nɔki fɛiŋ yakadəiŋ, bíə dzə chu mɛni kaasi lɔ biəkə yi.

22 Aka numki i jɔbi widɔkɔ wə, mi wi kifuu wə kpi, bəchinda bə Nyɔ dzə giŋ wi, ka tsə jiə i di bindzɔŋni wə i kɔmsi i Ablaham wə. Ayaka mi wi kpɔ wə ni kpi tə bə ləə wi.

23 Wi tsə num i tumi ki bəni bə kpili wə, wi ka numki fɛiŋ i

ŋgəkə wimbum wə. Wi dza ləɔ dzəkəh, yɛiŋ Ablaham nanu bəh Lasalus, i wi kpəŋ.

24 Wi bɔɔŋ tsə a, ‘Ba Ablaham, kwâsi nshɛiŋ i mih, wɔ fâaŋ dzâ Lasalus, wi ləkə waiŋkpaŋ wi i mwi mə i dzâ dâsi kindɔŋ kəŋŋ yɛiŋ. Mih kɔ i nshili wimbum wə fa i gbuku wələ mə.’

25 Ablaham chukuli mfih a, ‘Waiŋ wuŋ, kwaka jɔbi wə wɔ nǐ kɛiŋki i mbi. Wɔ nǐ kaŋaki lə biɛiŋ bindzɔŋni bichi i jɔbi wiwɔ, Lasalus nǐ yɛiŋki mfih num ŋgəkə. I liə akɔ Lasalus wə, wi kɔ i ndzɔŋni mə, wɔ num i nshili wə.

26 A kɔkə shəŋ a yələ. Kǐə a fəŋ kimbum kɔ num bə kɛiŋsi jiə, kə mi kɔkə i dza fa i daŋsi dzə i wɔ wə fɔkɔ, yi kɔbi tə i mi i dza fɔkɔ i daŋsi dzə fa i buku wə.’

27 Mi wimbum wə chu tsa a, ‘Mintee Ba, fâaŋ Lasalus i kwili wibuku wə.

28 Mih kaŋaki bwa bə nih bəŋ bəte, a wi tsə kǐŋ i bɔ ka bɔ bi ma dzâ tə i di bi ŋgəkə biələ wə.’

29 Ablaham chukuli mfih a, ‘Bwa bə nah kaŋaki lə biŋwakti bi Muses, bəh biə bəni bə ntum bə Nyɔ nǐ nyaka, bɔ wôkɔli gia yə bi dzakaki.’

30 Mi wi kpɔ wə nəiŋ dzaka a, ‘Aayi Ba Ablaham, yi kɔ a mi widəkɔ dza i kpi wə, wi tsə fuku i bɔ ka bɔ wɔkɔ, ma bɔ kwuni shɔ́m yibɔ.’

31 Ablaham chukuli i wi a, ‘Bɔ ka nəiŋ i wɔkɔ gia yə biŋwakti bi Muses bəh bəni bə ntum bə Nyɔ dzakaki, bɔ kɔkə i wɔkɔ tə na yə mi wə wi dza i kpi wə dzakaki.’ ”

17

Jisɔs lani kɔm chu bəh nɔm bəh kimbum

1 Jisɔs dzaka i bwa bu bə mbaŋ a, “Gia yə yi taaŋki bəni bɔ fə chu bi lansi baaŋ kə i dzə. Ayakalə, ŋgəkə kɔ i mi wə wi bi dzəki bəh gia yiwɔ, a bəni gbɔyiki i chu wə.

2 Yi ni ndzɔŋki a bə shû shâŋsi nəkə wimbum i məkə ki wəmaka mi, bə chîni shǐ wi i kinchwɔ kimbum wə, tsə a wi fəki bwa bələ gbɔyiki i chu wə.

3 Jɔbi wə mbɛiŋ kɔ, mbɛiŋ ka tôkniki bəh gwu yimbɛiŋ.

Jɔbi wə waiŋnah fə gia yichu i wɔ, dzâka i wi. Wi ka kwuni, wɔ dâlinya wi.

4 Na yaka wi kabə fəki gia yichu i wɔ kiŋkani nanitaŋ i chɔkɔ wə, jɔbi wə wi fəki ka fiəniki dzəki kwuŋki kaŋ a ŋgaiŋ si gbɔ, wɔ kaŋaki i dâlinyaki wi.”

5 Bwa bə Bah bə ntum ka dzaka i wi a, “Kpêiŋsi kimbum kibuku ki ləkə ndzɔŋ.”

6 Bah chukuli a, “Asi kɔ a mbɛiŋ kaŋaki kimbum ki sɛiŋni aka fintam fi ntətɔ, ma mbɛiŋ kələ i dzaka i kpɛiŋ wimbum wələ a wi mûku i gaaŋ wə, i tsâ nûm i kinchwɔ kimbum wə, ma wi ni wɔkɔ i mbɛiŋ.

7 Mbɛiŋ dzô a, mi wimu i mbaŋ wimbɛiŋ wə, kabə kaŋa waiŋ wi wi nɔm, wi shi nɔm i khə, yudɔkɔ wi tɔkni bəh shwáŋ. Jɔbi wə wi kwɛ dzə, wɔ kələ i dzaka i waiŋ wi nɔm wiwɔ a, wi dzâ dzô biɛiŋ bi bidzini ma wi num dzǐ a?

8 Yi məŋ ayaka. Gia yə wi kɔ dzaka akɔ a, kɔmsi tsâ kwûni

bəmbuŋ ba, ma wɔ fə̂ biɛiŋ biŋ bidzini, ma wɔ dzə̂ bəh bi, ma wɔ kɛ̂iŋsi gwu ya wɔ wɔ̂kɔliki i jɔbi wə, ŋgaiŋ ni dzi, ŋgaiŋ mu kaasi, ka wi juŋni biɛiŋ wi tsə dzi a?

9 Wɔ kɔlə i dzaka i waiŋ wi nɔm wiwɔ a, kiyɔŋni ka, kɔm wɔ fə gia yichi yə mih si dzaka?

10 Yi kɔ a liŋ asi yimbɛiŋ kɔ. Jɔbi wə mbɛiŋ fə kaasi nɔm wə bə si nya i mbɛiŋ, mbɛiŋ dzaka a, ‘Buku kɔ shəŋ a bwa bə nɔm, buku fə nɔm wibuku.’ ”

Jisɔs chuku bəni bə jwɛiŋ yi kumyini jwɔfi

11 Si Jisɔs nǐ tsəki i Jɛlusalɛm, wi ka tsə dzəh i ji bi kimbu ki Samalia bəh ki Galili wə.

12 Si wi tsə liə i kwili widɔkɔ wə, bənyuku bədɔkɔ jwɔfi bɔ gwɛiŋ bəh jwɛiŋ yi kumyini, bɔ yɛiŋ wi kɛiŋ i dzəh yi dəəŋ,

13 ka bɔɔŋ bəh ja yiləkəli a, “Jisɔs Tii wi bəni, kwâsi nshɛiŋ i buku wə.”

14 Si Jisɔs nǐ yɛiŋ bɔ, dzaka i bɔ a, “Mbɛiŋ tsə̂ chûsi gwu yimbɛiŋ i bətii mfə gia.” Si bɔ nyə bə́ tsə, jwɛiŋ yibɔ kaa, bɔ baiŋ a kɛiŋ a dzəh.

15 Mi wimu i bɔ kintəəŋ yɛiŋ a ŋgaiŋ si bənih, wi ka fiəni dzə i Jisɔs ka yaksi Nyɔ nalə.

16 Si wi dzə, ka gbɔ i Jisɔs nshiŋ nya kiyɔŋni i wi. Ayaka mi wiwɔ nǐ kɔ mi wi Samalia.

17 Jisɔs dzaka a, “Bəni si kɔ jwɔfi bə̀ mih si chuku bɔ bənih ka baiŋ, bədɔkɔ bə̀ bwukə̀ kɔ faiŋ na?

18 Yaka kɔ mi widɔkɔ i bɔ ka yɛiŋ dəkə a wi kɔlə i fiəni dzə̂ nyə̂ kiyɔŋni i Nyɔ, a kɔbi a mi wi dzəni wələ a?”

19 Jisɔs ka dzaka i wi a, “Dzə̂ wɔ tsə̂ki mfia. Shɔm yə wɔ jiə i mih, yi fə wɔ bənih.”

Ntɔŋ bi Nyɔ i liə, bə bi dzəni (Matiə 24:23-28,37-41)

20 Bəfalasi bədɔkɔ ka bi dza bikə i Jisɔs a, ŋkuŋ bi Nyɔ bi dzə yibwiŋ na? Wi chukuli i bɔ a, “Ŋkuŋ bi Nyɔ bi dzə kə bəh kinchəsi kə ki bi chusiki i mbɛiŋ.

21 Mi widɔkɔ kɔkə wə wi bi dzakaki i mbɛiŋ a, ‘Mbɛiŋ tsɛ̂iŋ, bə Nyɔ lə wi sakaki fa,’ Na a, ‘Bə Nyɔ yaka wi sakaki fi.’ Mbɛiŋ wɔ̂kəli ndzəŋ, ŋkuŋ bi Nyɔ kɔ i kintəəŋ kimbɛiŋ wə.” *

22 Wi ka fiəni dzaka lɔ i bwa bu bə mbaŋ a, “Jɔbi bi dzə lə wə mbɛiŋ bi nəŋki i yɛiŋ mi wə yɛli wi kɔ Waiŋmi a i chɔkɔ bimu shəŋ, mbɛiŋ kɔbi i chu yɛiŋ i wi wə.

23 A bi numki i jɔbi wiwɔ bəni bədɔkɔ bi dzakaki lə a, ‘Mbɛiŋ tsɛ̂iŋ, bə wi yaka fi,’ Na a, ‘Mbɛiŋ tsɛ̂iŋ, bə wi lə fa.’ Bə ka dzakaki yakadəiŋ i mbɛiŋ kǐə mbɛiŋ bi bǐəli kə bɔ na i tsə tsɛiŋ.

24 Mbɛiŋ kiə asi dzaŋ si mwaiŋ i bɛiŋ lə mwaŋ bimbu bi mbi binaa bichi baiŋ lə mwaŋŋ bəni bəchi yɛiŋ, akɔ ayaka si bəni bəchi bi yɛiŋ mi wə yɛli wi kɔ Waiŋmi i chɔkɔ biə wi bi fiəni dzəki.

25 Ayakalə, si wi bi fiəni dzəki, wi bi yisi yɛiŋ lə

* **17:21** Na a, “Ntɔŋ bi Nyɔ kɔ i shɔm yi bəni wə.”

bəŋgəkə bəduli, i tsə kaasi, ma ŋgəkɔ wi liə wələ bi məŋni wi.
26 Asi yi nĭ kɔ i jɔbi wi Nɔa wə, lə yi bi numki i jɔbi wi Waiŋmi wə.
27 Bəni nĭ dziki lə, bɔ mu, bəni dzɔ bəkaŋa, bənyuku bəh bəkaŋa nĭ nyaki lə bwa bəbɔ i bəni i dzəki, i tsə buku i chəkɔ biə Nɔa nĭ liə i ŋgwuki mə, ayaka mwi nĭ buku dzə laksi bɔ bəchi.
28 Yi bi numki a liŋ asi yi nĭ kɔ i jɔbi wi Lɔt wə. Bəni nĭ dziki lə, bɔ mu, fə shi yibɔ, nɔm kikhə, chu mwəm júŋ.
29 I chəkɔ biə Lɔt nĭ buku i Sɔdɔm, Nyɔ ka shisi gbuku i bɛiŋ, wi ka shiki dzəki bɛli aka miŋkaiŋ migbuku, wi shi dzə kaasi bəni bə Sɔdɔm bəchi.
30 Yi bi num a liŋ asi yi bi numki i chəkɔ biə mi wə yɛli wi kɔ Waiŋmi bi tum buku.
31 A bi numki i chəkɔ biwɔ wə, mi wə wi kɔ i fwu wi juŋ wə bəh biɛiŋ bi i dzu, wi bi chu fiəni shĭ lĭə kə i dzu a wi dzô bi. Yi bi numki a liŋ tə, i mi wə wi kɔ i chwa, wi bi chu kwê kə a wi tsô dzô biɛiŋ bi.
32 Mbɛiŋ yiŋti gia yə yi nĭ num bəh kpə Lɔt.
33 Mi wə wi nəŋki i tɔkni bəh kiŋ'waka ki a ki ma lâka, wi bi laksi lə ki. Mi wə wi laksi kiŋ'waka ki, wi kɛiŋsi jiə ki.
34 Mih dzakaki i mbɛiŋ a, a bi numki nchəkɔ biwɔ, bəni bəfa bi nɔki i naŋ bɛiŋ, ma bə bi dzɔ wimu, widɔkɔ baŋ.
35 Bəkaŋa bəfa bi gɔkɔki nyəə i nəkə bɛiŋ, bə bi dzɔ wimu, widɔkɔ bâaŋ. [
36 Bənyuku bəfa bi numki i chwa, bə bi dzɔ wimu, widɔkɔ bâaŋ.]"†
37 Bwa bu bə mbaŋ ka bikə i wi a, "Bah, gia yiwɔ bi numki, num i faiŋ na?" Wi chukuli num bəh ndi a, "Mbɛiŋ kĭəki a di biə kiŋkpili ki fiɛŋ kɔ, akɔ di biə bəŋguluŋ si juŋni."

18

Ndi kəm kpə ŋkwu bəh mi wi sakani bənsaka

1 Jisɔs ka ti ndi widɔkɔ, i bwa bu bə mbaŋ a bɔ ki bôh kə i tsâki jɔbi wichi.
2 Wi dzaka a, "Mi wi sakani bənsaka widɔkɔ nĭ kɔ i kwili widɔkɔ wə, wi lwa kə Nyɔ, nabə i tsɛiŋ mi a wi kɔ fiɛŋ fidɔkɔ.
3 Kpə ŋkwu widɔkɔ num tə i kwili wiwɔ wə. Wi nĭ shiki tsəki jɔbi wichi wi kwuŋ kaŋ i mi wə wi sakani bənsaka dzaka i wi a, 'Gâmti mih ma wɔ tôiŋ nsaka wuŋ wələ mih kaŋaki bəh mi wələ wi baiŋŋki mih lə.'
4 I jɔbi wi dəəŋ wə mi wi sakani bənsaka wə jiə kə tunni ki i gia yə kpə ŋkwu wə dzakaki. Wi baaŋ a shiki tsəki a fɛiŋ, i jum wə mi wi sakani bə bənsaka wiwɔ, ka bi kwaka i gwu yi a, 'Namana yaka mih lwaki kə Nyɔ, mih tsɛiŋ dzákəh yi mi yi kpɛiŋni kə i mih,
5 ayakalə si kpə ŋkwu wələ nyaki ŋgəkə i mih lə, mih ni yɛiŋ lə a, mih ki sakaki nyaki lə nsaka wi wələ, a kɔbi yaka ma wi ni shiki dzəki nyaki ŋgəkə i mih, ma mi ni kpi i wi kaŋ.' "

† **17:36** Biŋwakti bikpu bədɔkɔ kaŋaki kə kiŋka kələ.

6 Si Bah ti ndi wiwɔ yakadəiŋ, ka dzaka i bɔ a,
“Mbɛiŋ wôkɔ gia yə mi wə wi
sakaki kə bənsaka chəŋ si wi
nǐ dzaka.
7 Si wi nǐ gamti kpə ŋkwu
wiwɔ yaka, yaka kɔ Nyɔ tə bi
bɔŋ gamti kə mbu bəni bà wi
nǐ sabibwili, bəh bà bɔ dəki i
wi nchɔkɔ bəh nshi a? Ma wi
bi chu guku gwu a?
8 Mih fukuki i mbɛiŋ a Nyɔ
bi təiŋ lə nsaka wibɔ na ma
wi mɔti. Ayaka mi wə yɛli wi
kɔ Waiŋmi bi fiəni dzəki, wi bi
yɛiŋ lə bəni fa kuku num bɔ jiə
shɔm yibɔ i Nyɔ wə a?”

Ndi kɔm bə mi wi Falasi bəh mi wi kwani kiŋwakti

9 Jisɔs dza fiəni ti ndi widɔkɔ
a num i bəni bà bɔ ni yɛiŋki
gwu yibɔ a bɔ kɔ bəni bə chəŋ,
nyɛŋsi bəni bədɔkɔ.
10 Wi dzaka a, “Bəni bədɔkɔ
bəfa nǐ yaka tsə liə i juŋ yi fəni
yi gia wə i tsa. Mi widɔkɔ nǐ kɔ
mi wi Falasi, widɔkɔ num mi
wi kwani kiŋwakti.
11 Bɔ tsə liə, mi wi Falasi wə
tsə num mfih wi mbɔŋ tsa a,
‘Nyɔ, mih nyaki kiyɔŋni i wɔ
kɔm mih kɔkə ka bəni bədɔkɔ.
Mih bukuki kə bəh dzə́kəh i
biɛiŋ wə. Fə kə kimfikili, biəli
kə bəkaŋa bə bəni. Mih kɔkə
na ka mi wi kwani kiŋwakti
wəyaka.
12 Mih si bam lə dzaka kaŋ
yifa i shi wə. I biɛiŋ biŋ bichi
biə mi kaŋaki, mih si nya lə
fimu i jwəfi kintəəŋ i wɔ.’
13 Ayakalə, mi wi kwani
kiŋwakti wə nǐ num mfih i
dzəh yi dəəŋ, wi nəki giŋsi
kə shi bi i tsɛiŋ i bɔɔli bɛiŋ,
wi chuŋsi fwu wi, ka kwumi
tsɛiŋ tsa a, ‘Ɔ Nyɔ, kwâsi
nshɛiŋ i mih, kɔm mih kɔ mi
wichu.’ ”
14 Si Jisɔs ti ndi wiwɔ yaka,
ka dzaka a, “Mih nəŋki i
fuku i mbɛiŋ a, mi wi kwani
kiŋwakti wələ nǐ buku ka bə
shi tsə i wi dzu wi num chəŋ
bəh Nyɔ, a kɔbi ka mi wi Falasi
wəyaka. Yi kɔ a liŋ i mi wichi
wə wi yaksiki gwu yi, bə bi
shisi lə wi, mi wichi wə wi
shisiki gwu yi, bə bi yaksiki
lə wi.”

Jisɔs kəŋki lə bwa bəni bənchiŋ
(Matiə 19:13-15; Mak 10:13-16)

15 Bəni dza ka dzəki bəh
bwa bənchiŋ i Jisɔs a wi kɔm
bɔ. Si bwa bu bə mbaŋ nǐ yɛiŋ
yaka, ka kaŋyiki bɔ.
16 Ayakalə, Jisɔs bɔɔŋ bwa
bəwɔ a bɔ dzəki, ka dzaka i
bwa bu bə mbaŋ a, “Mbɛiŋ
bêe ma bwa bənchiŋ bəwɔ
dzâki i mih. Kiə mbɛiŋ ki
kâŋyi kə bɔ, kɔm ŋkuŋ bi Nyɔ
kɔ num i bəni ka bələ.
17 Mih fukuki ŋkɔŋ i mbɛiŋ
a, mi wə wi ka dzô dəkə ŋkuŋ
bi Nyɔ ka waiŋ wi nchiŋ wələ,
wi məŋ i bi liə i bi wə.”

Jisɔs bəh mi wimbum
(Matiə 19:16-30; Mak 10:17-31)

18 Mi wimbum widɔkɔ bikə
i Jisɔs a, “Mi wi lanini wɔ wə
wɔ kɔ mi wi ndzɔŋni, gia yə
mih kaŋaki i fô ka mih kaŋa
nəni kə ki bi tsə kaa kə, kɔ na
nə a?”
19 Jisɔs bikə i wi a, “Wɔ
bɔɔŋ mih a mi wi ndzɔŋni kɔm
nə? Mi widɔkɔ kɔkə wə wi
ndzɔŋki. Akɔ a Nyɔ shəŋ wə wi
ndzɔŋki.

20 Ntə wɔ kiəki lə bənchi bə
Nyɔ bà bɔ dzakaki a,
‘Kiə wɔ ki nô kə bəh kpə mi,
kiə wɔ ki wɔô kə mi,
kiə wɔ ki chwô kə,
kiə wɔ ki bêeŋ kə nsaka wi
ntəkə’,
bəh wə a,
‘Wɔ kôksi ba wa bəh nih
wa?’ ”
21 Wi chukuli a, “Bənchi bələ
bəchi kɔ mih nǐ yisi i jiəki mih
kɛiŋ waiŋ sumi.”
22 Jisɔs ni wɔkɔ yakadəiŋ,
dzaka i wi a, “Ayaka gia yimu
kɛiŋki lə yə yi baaŋ ka wɔ fə.
Tsô tâŋni biɛiŋ bia bichi, wɔ
gâa kpɔ wiwɔ i bəni bə kifuu,
ma wɔ bi ka kwati mbum
num i tumi ki Nyɔ wə. Wɔ ka
fə yakadəiŋ, wɔ bîəli mih.”
23 Wi wɔkɔ yakadəiŋ, gwu kpi
wi, kɔm wi nǐ kaŋaki lə mbum
nalə.
24 Jisɔs tsɛiŋ wi lə, ka dzaka a,
“Yi ləkəki lə i mi wimbum i liə
i ŋkuŋ bi Nyɔ wə.
25 Yi ləkəki lə na bəh ŋga i mi
wimbum i liə i ŋkuŋ bi Nyɔ wə,
tsə si yi ləkəki i kikum i liə i
dzəŋə yi nsala wə.”*
26 Bəni bà bɔ nǐ wɔkɔ yi,
ka bikə a, “Yi kabə num
yakadəiŋ, ma ndə bi lansi
bɔiŋ a?”
27 Jisɔs chukuli a, “Gia yə yi kɔ
i gaka bəni i fə yi kɔkə i gaka
Nyɔ i fə.”
28 Bita dzaka i wi a, “Tsêiŋ,
buku bee biɛiŋ bibuku, ka
biəliki wɔ.”
29 Jisɔs chukuli i bɔ a, “Mih
fukuki ŋkɔŋ i mbɛiŋ a, mi
widəkɔ kɔkə wə wi bee kwili
wi, nabə kpə wi nabə bwa bə
nih wi, nabə ba wi bəh nih wi
nabə bwa bu kɔm bə ŋkuŋ bi
Nyɔ,
30 wə wi bi baaŋ i kwati
bəni, bəh biɛiŋ biduli i jɔbi wi
liə wələ wə tsə biə wi nǐ bee,
i jɔbi wi dzəni wə wi bi baaŋ
kə i kwati nɔni kə ki bi tsə kaa
kə.”

Jisɔs chu dzaka kɔm bə kpi yi

(Matiə 20:17-19; Mak 10:32-34)

31 Jisɔs ka dza dzɔ bwa bu
bə mbaŋ bà jwɔfi ntsɔ bəfa bəh
bɔ baka gwu. Wi dzaka i bɔ
a, “Mbɛiŋ wôkəli, bukumbɛiŋ
si yaka tsə i Jɛlusalɛm jɔbi wə
bukumbɛiŋ ni yaka liə fɛiŋ,
gia yichi yə bəni bə ntum bə
Nyɔ nǐ nyaka kɔm mi wə yɛli
wi kɔ Waiŋmi ni dzə kpɛiŋ.
32 Yi ni ka num a bə ni nya lə
wi i kaŋ yi bəni bə dzəni wə, bɔ
suŋu wi, bə tɔyi wi, bə chuhyi
mindzəŋ i shi bi wə.
33 Bɔ ni twɛiŋ wi bə ŋgaŋa,
bə wɔɔ wi, a ni num i kaŋa
yitali wə, wi ni dza i kpi wə.”
34 Jisɔs dzaka yaka, yi fumsi
bɔ, bɔ nəki wɔkɔ kiə kə a wi
dzakaki a nə, kɔm gia yidəkɔ
nǐ fə a bɔ ma kiə.

Jisɔs wɛli dzə́kəh yi kimfəkə

35 Jɔbi wə Jisɔs nǐ kɔmsiki
tsəki i kwili wi Jɛliku wə,
kimfəkə kidəkɔ num i dzəh
kpəŋ nywa biɛiŋ.
36 Wi wɔkɔ si mbaŋ wi bəni
nǐ kɔmki tsəki, wi ka bikə a, a
numki dzəki nə?
37 Bɔ chukuli i wi a, akɔ Jisɔs
wi Nasali wi tsəki.
38 Wi ka yisi i wiliki a,
“Jisɔs, waiŋ Ŋkuŋ Dɛbit, kwâsi
nshɛiŋ i mih.”

* **18:25** Kikum kələ kɔ i ja yikali wə a, “Kamɛl.”

39 Bəni bè bɔ nĭ tsəki i ninshiŋ wam kaŋyi wi dzaka a wi bâŋ. Ayakalə, wi chu fiəni wam na bəh ŋga a, “Waiŋ Ŋkuŋ Dɛbit, kwâsi nshɛiŋ i mih.”

40 Jisɔs ka num, ka dzaka a bə dzê bəh wi. Bə dzə bəh wi, Jisɔs bikə i wi a,

41 “Wɔ nəŋki a mih fê nə i wɔ a?” Wi chukuli a, “Bah, fê ma mih yêiŋki.”

42 Jisɔs ka dzaka i wi a, “Yêiŋ, shɔm ya yə wɔ jiə i mih, yi fə lɔ dzákəh ya baiŋ.”

43 Akisəkə i jɔbi wiwɔ wə, wi ka fiəni yisi i yɛiŋki di. Wi dza ka biəli Jisɔs, chəŋyi Nyɔ. Bəni bəchi bè bɔ nĭ kɔ fɛiŋ yɛiŋ yaka, ka nya kiŋkɔksi i Nyɔ.

19

Jisɔs bəh Sakiɔ

1 Jisɔs nĭ tsə liə i kwili wi Jɛliku wə, ka tsəki daŋsiki.

2 Mi widəkɔ num fɛiŋ yɛli wi num Sakiɔ, a num fwu wi bəni bè bɔ nĭ kwaki kiŋwakti, wi num tə tii kpɔ.

3 Wi bə nəŋ i yɛiŋ Jisɔs si wi tsəki. Ayakalə, yi gaka wi kɔm wi ni juliki lə, num mbaŋ wi bəni nĭ kɔ bɔ baŋ wi.

4 Wi ka yɔkɔ tsə i ninshiŋ, ka tsə yaka i kpɛiŋ widəkɔ bɛiŋ, i yɛiŋ Jisɔs si wi tsəki, kɔm wi nĭ kaŋaki i tsə dzəh fɛiŋ.

5 Jisɔs ka tsə buku fɛiŋ, lɔɔ yaka dzəkəh yi i bɛiŋ ka yɛiŋ ka bɔɔŋ “Sakiɔ, shî dzê wakli, kɔm mih kaŋaki i nɔ i wɔ dzu daiŋ.”

6 Wi ka kɔmsi shi i kpɛiŋ wiwɔ wə, ka dzɔ Jisɔs bəh kinsaŋli.

7 Bəni bəchi bè bɔ nĭ yɛiŋ si Jisɔs nĭ tsəki bəh wi ka yisi i shwiŋyiki dzakaki a, “Mi wələ tsəki i tsə nɔ bəh mi wichu.”

8 Bɔ tsə num, Sakiɔ ka dza num i bɛiŋ ka dzaka i Jisɔs a, “Bah, tsêiŋ yêiŋ, mih ki gaaliki lə biɛiŋ biŋ i fintəŋ mih nya i bəni bə kifuu. Aka num a, mih nĭ fə kimfikili i mi widəkɔ, mi ni fiəni nya kiŋkani kinaa i wi.”

9 Jisɔs wɔkɔ yakadəiŋ, ka dzaka i wi a, “Daiŋ mbɔiŋ dzə lɔ yaa dzu i bəni bələ, kɔm tikwili wələ kɔ tə waiŋ Ablaham.

10 Mi wə yɛli wi kɔ Waiŋmi nĭ dzə i nəŋ num bəni bè bɔ laka, bəh i bwili bɔ.”

Ndi kɔm kpə
(Matiɔ 25:14-30)

11 Si bəni nĭ wɔkɔliki si Jisɔs nĭ dzakaki gia yələ, wi ka dza kini tsə ninshiŋ ti ndi widəkɔ i bɔ, kɔm a nĭ baaŋ a twɛsi i wi i liə i Jɛlusalɛm, bəni nĭ kwakaki a, jɔbi widəkɔ Nyɔ si num i yisi i sakaki ŋkuŋ bi.

12 Wi dzaka a, “A nĭ kɔ jɔbi widəkɔ, waiŋ ŋkuŋ widəkɔ nĭ bee tumi kibɔ ka tsəki i tumi ki dzəh yi dəəŋ wə a bə tsê tôm wi i ŋkuŋ, ka wi ni fiêni dzê sâkaki ŋkuŋ bi.

13 Si wi nĭ nəŋki i nyə, wi bɔɔŋ bwa bu bə nɔm jwəfi, ka gaa kpɔ i bɔ kiba kiba, dzaka a, ‘Mbɛiŋ kô mbɛiŋ bâaŋ fâki shi yɛiŋ, i tsə buku i jɔbi wə mih bi fiəni dzə.’

14 Wi ka nyə, ayakalə bəni bə tumi kiwɔ nĭ baiŋŋki wi nalə. Bɔ ka baaŋ faaŋ bəni i wi jum a bɔ tsê dzâka a bɔ kəŋki kə a mi wiwɔ nûmki ŋkuŋ wibɔ.

15 Bə tsə təm a wi təmni. Wi
ka fiəni i jum wə, ka bɔɔŋ bwa
bu bə nəm bà wi nĭ gaa kpɔ wə
i bɔ a ŋgaiŋ yɛiŋ mbee wə bɔ nĭ
baaŋ ka fəki shi.
16 Wi ninshiŋ nĭ dzə dzaka
a, 'Tikwili, kiba ka ki kpɔ kə
wɔ nĭ nya i mih, mih baaŋ ka
kwati mbee yɛiŋ biba jwɔfi.'
17 Wi wɔkɔ ndzɔŋni, ka nya
kiyɔŋni i wi ka dzaka a, 'Wɔ kɔ
waiŋ wi nəm wi ndzɔŋni. Si
wɔ nĭ baaŋ ka kiə i təkniki bəh
fiɛŋ finchiŋ nalə, mih ni jiə lə
wɔ a wɔ sâkaki bidi jwɔfi.'
18 Ayaka wi kɔmsini dzə
dzaka a, 'Tikwili, kiba ka ki
kpɔ kə wɔ nĭ nya i mih, mih nĭ
baaŋ ka kwati mbee yɛiŋ biba
bite.'
19 Wi dzaka i wi a, 'Mih jiə
wɔ, a wɔ sâkaki bidi bite.'
20 Waiŋ wi nəm widɔkɔ wə
nĭ dzaka mfih a, 'Tikwili, kiba
ka ki kpɔ kələ fa, mih nĭ baaŋ
ka kaŋa i kinchumni kimbuŋ
wə ka jiə.
21 Mih nĭ jiə kɔm wɔ kɔ mi
wiləkəli, mih lwa wɔ. Wɔ
dzɔki lə maka wɔ jiə, i jɔbi
widɔkɔ wə wɔ kɔh maka wɔ
gbɛli fiɛŋ.'
22 Tikwili wə dzaka i wi a,
'Wɔ kɔ waiŋ wichu. Ndzaka
wə wi bukuki i dzaka ka wə,
akɔ wə mih ni dzɔ i saka wɔ
yɛiŋ. Wɔ nĭ kiəki a mih kɔ mi
wi ləkəli a mih dzɔki lə biɛiŋ
maka mih jiə, a mih kɔhki lə
biɛiŋ maka mih gbɛli.
23 Wɔ nĭ kiəki yaka, a fə nə a
wɔ dzɔ kpɔ wuŋ i tsə jiə i juŋ yə
bə jiəki kpɔ yɛiŋ wə, ka jɔbi wə
mih fiəni dzə ma mih ni dzə
kwati mbee yɛiŋ?'
24 Wi ka dzaka i bəni bà
bɔ nĭ num kɔmsi i wi wə a,
'Mbɛiŋ dzô kiba ki kpɔ kiwɔ i
wi, mbɛiŋ nyâ i wə wi kaŋaki
biba bi kpɔ jwɔfi.'
25 Bɔ ka fiəni dzaka lɔ a, 'Tik-
wili, wi si kaŋaki lə biba bi kpɔ
jwɔfi.'
26 Wi dzaka a, 'Mih fukuki i
mbɛiŋ a mi wə wi kaŋaki biɛiŋ
biduli bə ni kpɛiŋsi lə. Ayaka
mi wə wi kaŋaki kə, na fi twɛsi
fiə wi kaŋaki bə ni dzɔ bwili lə
i wi.
27 I liə, bəni bà bɔ nĭ baiŋŋki
mih, ka nəiŋki a mih kɔkə
i numki ŋkuŋ wibɔ, mbɛiŋ
tsô dzô dzô bəh bɔ ma mbɛiŋ
wôɔyi i mih nshiŋ.' "

Jisɔs liə i Jɛlusalɛm ka ŋkuŋ
(Matiə 21:1-11; Mak 11:1-
11; Jən 12:12-19)

28 Asi Jisɔs nĭ dzaka gia
yiwɔ, ka dza bee bɔ i jum wə
ka tsə i ninshiŋ i yaka tsə i
Jɛlusalɛm.
29 Jɔbi wə wi nĭ kɔmsi tsə i
kwili wi Bɛtfajə bəh wi Bɛtani
wə wi nĭ kɔmsiki i ŋkwuŋ wi
Ɔlif wə, wi ka faaŋ bwa bu bə
mbaŋ bədɔkɔ bəfa,
30 ka dzaka a, "Mbɛiŋ tsô i
kwili wi ninshiŋ wəyaka wə,
mbɛiŋ ni yɛiŋ waiŋ njakas
num bə shu, maka mi num
yaka yɛiŋ bɛiŋ, mbɛiŋ shwâli
dzô bəh yi fa. 31 Mi widɔkɔ
ka bikə a mbɛiŋ shwaki yi
kɔm nə, mbɛiŋ chukuli a Bah
kaŋaki lə nəm bəh yi."
32 Bwa bə mbaŋ bà tsə yɛiŋ
gia yichi a liŋ asi wi si dzaka.
33 Jɔbi wə bɔ nĭ shwaki waiŋ
njakas wiwɔ, mi wə wi nĭ
kaŋaki yi, ka bikə i bɔ a,
"Mbɛiŋ shwaki waiŋ njakas
wə kɔm nə a?"

34 Bɔ chukuli a, “Tikwili
nəŋki yi.”
35 Bɔ ka dzɔ dzə bəh yi i Jisɔs,
jiə bəmbuŋ bəbɔ i njakas yiwɔ
wə, ka yaksi Jisɔs i yi bɛiŋ.
36 Si wi nǐ tsəki, bəni ka
təkɔki bəmbuŋ bəbɔ i dzəh, a
wi tsə i yɛiŋ bɛiŋ.
37 I jɔbi wə wi nǐ dzə buku,
i shiki tsəki i ŋkwuŋ wi Ɔlif wə,
mbaŋ wi bəni bu bə mbaŋ yisi
ka wiliki yaksi Nyɔ bəh ŋga
kɔm bə gia yi kaiŋyini yichi yə
bɔ nǐ yɛiŋ.
38 Bɔ ka wiliki dzaka a, “Nyɔ
kɔ wi bɔiŋsi Ŋkuŋ wə wi dzəki i
yɛli wi Bah wə. Kimbɔiŋni kɔ i
bɛiŋ, kiŋkɔkni num ki Nyɔ wə
bɛiŋ.”
39 Bəfalasi bədɔkɔ bà bɔ nǐ kɔ
i mbaŋ kintəəŋ ka dza dzaka
i Jisɔs a, “Mi wi lanini, dzâka
i bəni ba bə mbaŋ bələ a bɔ
kpǐchumi.”
40 Jisɔs chukuli a, “Mih
fukuki i mbɛiŋ a, bɔ ka
kpichumi, na ma kitəh kələ
ni wiliki.”
41 I jɔbi wə Jisɔs nǐ kɔmsi tsə i
Jɛlusalɛm, wi tsɛiŋ kwili wiwɔ
lə, ka gbɔ mindəm,
42 ka dzaka, “Ɔ Jɛlusalɛm,
mbɛiŋ bələ si kiəki na gia yə yi
kɔ i dzə bəh kimbɔiŋni i mbɛiŋ
wə i chɔkɔ bidaiŋ. Ayakalə, i
liə mbɛiŋ kɔkə i kiə dəkə.
43 Mbɛiŋ kiəki a jɔbi bi dzə
lə wə bəni bəmbɛiŋ bà bɔ
baiŋŋki mbɛiŋ bi dzə maa tali
mbiaŋ wi fiəli baŋ mbɛiŋ i
fintəŋ.
44 Bɔ bi bəkəliki lə mbɛiŋ na
bəh bwa bəmbɛiŋ, shakyi júŋ
yimbɛiŋ, na təh widɔkɔ bi chu
baaŋ kə i widɔkɔ bɛiŋ. Yi bi
num yaka kɔm mbɛiŋ nǐ kiəki
kə jɔbi wə Nyɔ bi dzə i mbɛiŋ.”

Jisɔs kəŋŋ bəni bə shi i juŋ yi
fəni yi gia yi Nyɔ wə
(Matiə 21:12-17; Mak
11:15-19; Jən 2:13-22)

45 Jisɔs tsə i təkɔ wi juŋ yi
fəni yi gia wə, ka yisi i kəŋŋki
bəni bà bɔ nǐ taŋniki biɛiŋ fɛiŋ,
46 ka dzakaki i bɔ a, “Yi kɔ
num bə nyaka a, Nyɔ dzaka a,
‘Juŋ yiŋ kɔ num juŋ yi tsani.’
Ayakalə, mbɛiŋ fiəni yi, yi chu
‘Taa wi bəji.’ ”
47 Jisɔs bə́ shi wi lani bəni
i təkɔ wi juŋ yi fəni yi gia
wə chɔkɔ bichi. Bətii mfə gia
bəmbum bəh bəni bà bɔ nǐ
laniki bənchi bə Nyɔ bəh bəni
bəmbum bà fɛiŋ ka wɛɛliki i
wɔɔ wi.
48 Ayakalə, bɔ nəki kaŋa kə
dzəh, kɔm bəni bəchi nǐ kɔ
kɔmsi a Jisɔs wə, kɔm bɔ nǐ
kəŋki kə a gia yə wi laniki, a
yimu ma tsə̂ bɔ.

20

Bə bikə i Jisɔs di biə wi dzɔ
ŋga bi
(Matiə 21:23-27; Mak
11:27-33)

1 A num chɔkɔ bidɔkɔ, Jisɔs
num i juŋ yi fəni yi gia mə
wi lani bəni, chu fuku ntum
wi ndzɔŋni i bɔ kɔm Nyɔ, bətii
mfə gia bəmbum, bəh bəni bà
bɔ laniki bənchi bə Nyɔ, bəh
bəni bà bɔ sakaki tumi ki Bəju
dzə,
2 ka bikə i wi a, “Fûku i
buku, mi wə wi nya ŋga biələ i
wɔ a fə̂ki gia yələ a? A nya ndə
ŋga biwɔ i wɔ a?”

3 Jisɔs chukuli i bɔ a, “Mih
tə ki bikəki lə kimbikə i mbɛiŋ.
Mbɛiŋ fûku mih i liə.
4 A nǐ nya ndə ŋga i Jɔn na
ka wi jûliki bəni i bɔkɔ a? Bi
nǐ nyə i bɛiŋ, ma a nǐ nya mi
wiwɔm a?”
5 Bɔ ka dzaka a bɔ bɔ a,
“Bukumbɛiŋ ka chukuli a, bi
nǐ nyə i bɛiŋ, ma wi ni bikə
i bukumbɛiŋ a, aka fə nə a
bukumbɛiŋ ma bum i Jɔn a?
6 Bukumbɛiŋ ka chukuli
a, a nǐ nya mi wiwɔm, ma
mbaŋ wi bəni bələ fa ni tumyi
bukumbɛiŋ bəh kitəh, kɔm bɔ
bəchi nǐ bum ŋkɔŋ ŋkɔŋ a, Jɔn
nǐ kɔ mi wi ntum wi Nyɔ.”
7 Ayakadəiŋ, bɔ ka chukuli
a, “Buku kiəki kə mi wə wi nǐ
nya ŋga biwɔ.”
8 Jisɔs ka dzaka i bɔ a, “Yaka
mih tə ki fukuki kə i mbɛiŋ mi
wə wi nya ŋga biwɔ i mih a
mih fâki gia yələ.”

Ndi kɔm bəni bà bə nǐ jiə i khə
(Matiə 21:33-46; Mak 12:1-
12)

9 Jisɔs ka yisi i tiki ndi
widəkɔ i bəni a, “Mi widəkɔ
nǐ nɔm khə wi mintam wə bə
kɛiŋsiki mbih yɛiŋ. Ka nya khə
wiwɔ i bəni, ka nyə tsə i tumi
kidəkɔ wə, i tsə nɔ dzɔ fɛiŋ.
10 Jɔbi wə bɔ nǐ kaŋaki i yisi
ŋkɔh dzə kpɛiŋ, tii khə wiwɔ
ka faaŋ waiŋ wi wi nɔm, a wi
tsâ dzô mmu mintam i bɔ. Wi
tsə, ayakalə, bəni bà bə nǐ nya
khə i bɔ, twɛiŋ wi kɔŋŋ fiəni
wi bəh kaŋ yiyəə.
11 Mi wiwɔ chu faaŋ waiŋ
wi wi nɔm widəkɔ, ayakalə bɔ
chu twɛiŋ wi, ŋgəmsi wi, kɔŋ
fiəni wi bəh kaŋ yiyəə.
12 Mi wiwɔ ka chu faaŋ
kpɛiŋsi kiŋkɔmsi kitali widəkɔ
i bɔ, bɔ bɛiŋsi wi, ləə bwili wi i
biŋ.
13 Tii khə wiwɔ kwaka a,
‘Mih ki fəki na dəiŋ a? Mih ki
faaŋki i liə num waiŋ wuŋ wi
shɔm. Yudəkɔ bɔ kɔlə i ni kôksi
wi.’
14 Ayakalə, jɔbi wə bəni bə
nɔm bà wi nǐ nya khə i bɔ
yɛiŋ waiŋ wiwɔ dzə, bɔ ka
yisi i dzakayiki a bɔ bɔ a,
‘Wələ kɔ ndzi kwili wi tii
khə wələ. Mbɛiŋ dzâ ma
bukumbɛiŋ wôɔ wi ka biɛiŋ
biwɔ nûmki bibukumbɛiŋ.’
15 Ayaka bɔ kwa kuku buku
bəh wi yɛiŋ khə ka wɔɔ.”

Si Jisɔs dzaka yakadəiŋ, ka
bikə a, “Mbɛiŋ kwakaki a, mi
wi khə wə ni dzə fə dəiŋ bəh
bəni bəwɔ a?
16 Mih fukuki i mbɛiŋ a,
wi bi dzə kaasi lə bəni bəwɔ,
wi nya khə wiwɔ num i bəni
bədəkɔ chi chi.” Si bəni bəwɔ
ni wɔkɔ yakadəiŋ, ka nəiŋ,
dzaka a, “Nyɔ bâŋ dzəh yiwɔ.”
17 Jisɔs tsɛiŋ bɔ lə, bikə a,
“Yaka kɔ a gia yə bə nyaka i
Kiŋwakti ki Nyɔ wə, dzakaki a
nə,

‘A təh wə bəni bə maani nǐ
nəiŋ,
wi fiəni chu num na təh wi bu
wi juŋ wi ndzɔŋni a?’

18 Na ndə wə wi bi gbɔki i
təh wiwɔ wə, wi mi wiwɔ bi
shakyi i biŋka wə, ayaka təh
wiwɔ ka bi gbɔ i mi bɛiŋ, ma
wi ni gɔksi wi i kwɔŋɔ wə.”

Kimbikə kɔm nlɔə wi
kiŋwakti
(Matiə 22:15-22; Mak
12:13-17)

19 Si Jisɔs ti ndi wiwɔ yakadəiŋ, bəni bà bɔ laniki bənchi bə Nyɔ bəh bətii mfə gia bəmbum ka nəŋki a bɔ kwâ wi fɛiŋ akisəkə. Bɔ nĭ nəŋki i kwa wi kɔm bɔ nĭ kɔ bɔ wɔkɔ kiə a wi si ti ndi wiwɔ num i bɔ, ayakalə bɔ ka lwa gaka bəni.

20 Bɔ yisi i biəliki gvu yi, taŋyi bəni bədɔkɔ faaŋ bɔ, a bɔ tsâ kwâyiki fâki a bɔ kɔ bəni bə ndzəŋni. Bɔ ni fə lə i kwâ gia yi kintəŋsi i dzaka ki wə. Ka bɔ ni kwa nya wi i kaŋ yi bəni bà bɔ sakaki tumi i kimbu ki Lum wə.

21 Bəni bəwɔ dza ka bikə i Jisɔs a, “Mi wi lanini, buku kiəki lə a gia yə wɔ dzakaki bəh yə wɔ laniki kɔ na gia yi chəŋ, wɔ tsɛiŋ kə mi i dzákəh wə. Wɔ lani gia yi ŋkɔŋ yə Nyɔ nəŋki a bəni fəki.

22 I liə fûku i buku, jɔbi widɔkɔ bənchi bəbukumbɛiŋ bumki lə a, bə gômki kiŋwakti i Kaysa ŋkuŋ wi Lum, ma bə ma gômki a?”

23 Jisɔs kiə gia yə bɔ wɛɛliki bəh yi, ka dzaka a,

24 “Mbɛiŋ dzâ bəh kpɔ wə mbɛiŋ si lɔɔ kiŋwakti yɛiŋ mih yɛiŋ.” Bɔ dzə bəh wi, wi bikə a, “Fwu wələ wi kɔ yɛiŋ kɔ wi ndə, yɛli wələ num wi ndə a?” Ayaka bɔ chukuli a, “Akɔ wi Kaysa, yɛli num ŋ'wi.”

25 Jisɔs ka dzaka a, “Mbɛiŋ ka nyâki i Kaysa fiɛŋ fiə fi kɔ fi Kaysa, nyâ i Nyɔ fiə fi kɔ fi Nyɔ.”

26 Bəni bəwɔ wɔkɔ gia yiwɔ yaka yi fumsi bɔ, bɔ baŋ dzaka kibɔ nəki kwati kə dzəh yə bɔ si kɔ i kwa wi fɛiŋ i bəni kintəəŋ. Dzaka bə́ wɔm bɔ i gia yə wi si dzaka.

Kimbikə kɔm i Ndza i kpi wə (Matiə 22:23-33; Mak 12:18-27)

27 Bəni bədɔkɔ i mbaŋ wi Bəsadusi wə nĭ dza dzə i bikə gia i Jisɔs. Bəsadusi bələ nĭ kɔ bəni bà bɔ nĭ dzaka a bəni bi fiəni dzayiki kə i kpi wə.

28 Bɔ nĭ dzə ka bikə i Jisɔs a, “Mi wi lanini, Muses nĭ nyaka i bənchi i buku a,

‘Mi ka kpi bee kpə wi, maka
bɔ wi bwɔ wainŋ,
wainŋnih wi kaŋaki lə i nôsi kpə
ŋkwu wiwɔ,
ma bɔ wi bwɔ bwa i yɛli wi
ŋkwu wiwɔ.’

29 I liə, bwa bə mi widɔkɔ nĭ kələ nanitaŋ, wi ninshiŋ bi dzɔ miŋkpaŋa, dzə kpi wainŋ kɔbi.

30 Wi kɔmsini wə nɔsi miŋkpaŋa wiwɔ, ka kpi tə maka bɔ wi bwɔ wainŋ.

31 Wə wi biəliki wəmaka bɔŋ nɔsi tə miŋkpaŋa wiwɔ, ka dzə kpi tə wainŋ kɔbi. Ayaka yi bi num tali ayaka i bwa bəwɔ nanitaŋ bəchi, mi i bɔ kintəəŋ nəki bwɔ kə wainŋ bəh miŋkpaŋa wiwɔ.

32 I kiŋgɔksi wə miŋkpaŋa wiwɔ bɔŋ kpi tə.

33 I liə si bɔ bəchi nanitaŋ nĭ kɔ bɔ nɔsi lɔ miŋkpaŋa wiwɔ, a bi numki i jɔbi wə bəni bi fiəni dzayiki i kpi wə, ma wi bi numki kpə ndə a?”

34 Jisɔs chukuli i bɔ a, “I mbi wi liə bənyuku bəh bəkaŋa dzɔki lə gwu yibɔ, bəni nya bwa bəbɔ bɔ dzɔ gwu yibɔ.

35 Ayakalə, bəni bà bɔ kpɛiŋniki i bi kwati di i mbi

wi dzəni wə i chəkɔ biə bəni bi dzayiki i kpi wə, bɔ bi chu dzɔ kə bəkaŋa bəh bənyuku. Bəni bi chu nya kə bwa bəbɔ i bənyuku bəh i bəkaŋa.

36 Bɔ bi chu kpi kə kɔm bɔ bi numki aka bəchinda bə Nyɔ. Bɔ kɔ bwa bə Nyɔ kɔm bɔ dzayi lɔ i kpi wə.

37 Gia yi ŋkɔŋ kɔ a, na Muses mwi nǐ fuku baiŋsi yi a bəni bi dzayiki lə i kpi wə si wi nǐ nyaka i di bi kiŋwakti biə bi dzakaki kɔm kpɛiŋ wə wi nǐ bɛliki. Wi bɔɔŋki Bah i di bi kiŋwakti kiwɔ a, wi kɔ Nyɔ wi Ablaham, bəh wi Ayjik bəh wi Yakɔb.

38 Wi kabə bɔɔŋki yakadəiŋ, yaka kɔ bəŋkwu bələ kɔ bəwɔm, Nyɔ kɔkə wi bəni bə kpili, a num kə Nyɔ wi bəni bəwɔm, i wi bəni bəchi kɔ bəwɔm."

39 Si Jisɔs dzaka yakadəiŋ, bəni bà bɔ nǐ laniki bənchi bə Nyɔ kɔksi wi, chukuli a, "Mi wi lanini, wɔ chukuli yi chəŋ."

40 Ayakadəiŋ, mi i bɔ nəki chu mɔm kə i bikə kimbikə kidɔkɔ i wi.

Kimbwili wə Nyɔ nǐ kaka kɔ waiŋ ndə
(Matiə 22:41-46; Mak 12:35-37)

41 Jisɔs ka dza bikə i bɔ a, "Bəni nyani dəiŋ i dzakaki a, Kimbwili wə Nyɔ nǐ kaka, numki waiŋ Ŋkuŋ Dɛbit a?

42 Ntə mbɛiŋ kiəki lə a Dɛbit mwi nǐ nyaka i Kiŋwakti ki N'yaksi wə a,

'Bah Nyɔ nǐ dzaka i Bah wuŋ
a,
"Shînum i tsɛiŋ yiŋ yiləkəli
wə,
43 i tsâ bûku jəbi wə mih bi
nəsi bəni bà bɔ baiŋŋki
wɔ i wɔ nshiŋ,
ma wɔ təmyi gvu ya i bɔ bɛiŋ
ka kiŋgbəkɔ ka kigvu." '

44 Dɛbit kabə bɔɔŋki wi a Bah wi, wi chu nyani dəiŋ ka wi numki waiŋ wi a?"

Jisɔs kiŋ i bwa bu, kɔm bəni bà bɔ laniki bənchi bə Nyɔ
(Matiə 23:1-36; Mak 12:38-40)

45 Jisɔs ka dza dzaka i bwa bu bə mbaŋ bəh bəni bəchi bà bɔ nǐ kɔ fɛiŋ wɔkəli gia yə wi dzakaki a,

46 "Mbɛiŋ tôkniki, kɔm bə bəni bà bɔ laniki bənchi bə Nyɔ, bɔ kɔŋki i nyaniki nnyaki bəh bəmbuŋ bədəəŋ. Ayaka chu kɔŋ a, bəni bəniki bɔ bəh kiŋkɔksi i di bi shi wə. Chu kɔŋ i nûmki i di bi kɔksini i juŋ yi tsani wə, bəh i di bi bini wə.

47 A chu num a bɔ bà bɔ laksiki biɛiŋ bi bəkaŋa bəŋkwu, fwɔkyi dzɔ biɛiŋ bibɔ, kwayi fə bəntsa bədəəŋ. Bəni bələ kɔ ŋgəkə wibɔ bi numki na wimbum."

21

Kinya ki kpə ŋkwu wi kifuu
(Mak 12:41-44)

1 Jisɔs dza lɔɔ dzákəh, yɛiŋ si bəni bə kpɔ jiəki kinya kibɔ i kintaiŋntaiŋ kinya mə i juŋ yi fəni yi gia mə.

2 Wi yɛiŋ si kpə ŋkwu wi kifuu widɔkɔ jiəki bədəli bəfa i kintaiŋntaiŋ kinya mə.

3 Wi ka dzaka a, "Mih fukuki ŋkɔŋ i mbɛiŋ a kpə ŋkwu wələ wə wi kɔ mi wi

kifuu lə wi nya tsə bəni bəchi bà bɔ si nyaki.

4 Bəni bəchi bà bɔ si nyaki, bɔ si nyaki num biŋka bibɔ bi kpɔ biə bi si jikə ka gbɔyiki kuku. Ayakalə, kpaŋa wələ si wi kɔ na kifuu kifuu lə, wi si nya na biɛiŋ bichi biə wi nɔki yɛiŋ wə."

Jisɔs fuku a bə bi shayiki lə juŋ yi fəni yi gia
(Matiə 24:1-2; Mak 13:1-2)

5 Bwa bə Jisɔs bə mbaŋ bədɔkɔ nĭ dza ka dzakaki kɔm bə juŋ yi fəni yi gia, si yi ndzɔŋki bəh kitəh kindzɔŋni kə bə nĭ maa yɛiŋ, bəh kinya kiwɔ i Nyɔ.

6 "Jisɔs dzaka i bɔ a, mbɛiŋ yɛiŋ biɛiŋ biələ a? Chɔkɔ dzəki lə wə təh wimu bi baaŋ kə i widɔkɔ bɛiŋ maka bə baka tɔkɔ wi i kuku, na winaiŋ təh bi numki i di bi wə."

Bəŋgəkə bəh bəmbaiŋŋni
(Matiə 24:3-14; Mak 13:3-13)

7 Bɔ bikə i wi a, "Mi wi lanini, gia yələ bi numki i jɔbi winaiŋ wə a? Kinchəsi kə ki bi chusiki a yi si num a gvu wə akɔ nə?"

8 Jisɔs chukuli a, "Mbɛiŋ tôkniki, ka mi bi ma fwôkyi mbɛiŋ a mbɛiŋ ndzâni dzəh. Mbɛiŋ kĭəki a bəni bəduli bi dzə lə dzɔ yɛli wuŋ kəŋ i ninshiŋ, ma mi bi dzakaki a, akɔ ŋgaiŋ Kimbwili, a jɔbi dzə kpɛiŋ lɔ. Jɔbi wə bɔ bi dzakaki yaka, kĭə mbɛiŋ bi wôkɔli kə.

9 Jɔbi wə mbɛiŋ bi wɔkɔki a bə tumki júm bəh bəŋgəkə i bidi bidi wə, kiə mbɛiŋ ki lwâ kə, gia yələ kaŋaki lə i bi yisi nûm, ayakalə, yi kɔbi a kiŋgɔksi ki mbi dzə lɔ."

10 Jisɔs chu dzaka i bɔ a, "Tumi bi tumki lə jum bəh kidɔkɔ, ayaka ntəŋ widɔkɔ tum jum bəh widɔkɔ.

11 Gia yi gumini bi numki lə i di di wə. Nshwaiŋ bi nəŋniki na bəh ŋga. Dzɔŋ bi numki lə, ma jwɛiŋ bi numki i bidi bichi wə. Bənchəsi bà bɔ gumiki bi chusiki lə i bɔɔli wə nya nlwa i bəni.

12 Mbɛiŋ kĭəki a gia yələ bi dzə i num, num bə kwâ mbɛiŋ, njâŋsi nnyâ mbɛiŋ. Bə bi tsə bəh mbɛiŋ i juŋ yi nsaka wə, bəh i juŋ yi tsani wə, i chiŋsi mbɛiŋ i juŋ yi nsəŋ wə. Bə bi fiəni dzɔ mbɛiŋ kɔm bə yɛli wuŋ, bə tsə bəh mbɛiŋ i bəŋkuŋ nshiŋ bəh i bəni bà bɔ sakaki bitumi,

13 wəmaka bi numki jɔbi ka mbɛiŋ fukuki i bɔ kɔm mih.

14 Jɔbi wə bə bi dzɔ mbɛiŋ yaka, mbɛiŋ ki twêiŋ kə gwu a mbɛiŋ ni tsə dzaka a nə a,

15 kɔm a ni nya mih gia i dzaka kimbɛiŋ wə, bəh mfi i mbɛiŋ, ka bəni bà bɔ baiŋŋki mbɛiŋ ma bi chu num i gukuliki bəh mbɛiŋ na twɛsi.

16 Bəni bà bɔ bi taŋniki mbɛiŋ, bi numki bətii bəmbɛiŋ bəh bənih bəmbɛiŋ, bəh bwa bə nih bəmbɛiŋ, bəh na chwəŋkijuŋ kimbɛiŋ mwi, bəh nsɛiŋ yimbɛiŋ. A bi numki bɔ bədɔkɔ, bɔ bi wɔɔyiki mbɛiŋ bədɔkɔ.

17 Bəni bəchi bi baiŋŋki lə mbɛiŋ kɔm yɛli wuŋ.

18 Ayakalə, na juŋ yi fwu yimu i mbɛiŋ fuŋ bi laka kə i fwu wimbɛiŋ wə.

19 Mbɛiŋ kâŋa shóm
yimbɛiŋ bindzəŋ, ma mbɛiŋ
bi kwati nəni.

Jisəs fuku a bə bi kaasiki lə Jɛlusalɛm
(Matiə 24:15-21; Mak 13:14-19)

20 Jəbi wə mbɛiŋ bi yɛiŋki
bəni bə jum bɔ fiəli tali kwili
wi Jɛlusalɛm, mbɛiŋ ka kǐəki a
jəbi dzə kpɛiŋ i kaasi ki.

21 Yi bi ka num yaka, bəni
bà bɔ kɔ i Judea bi gêiŋ yâka
i ŋkwúŋ wə, bà bɔ kɔ i kwili
kiwɔ kintəəŋ bi bûkuyi. Mi wə
wi kɔ i chwa bi chu tsô lǐə kə
fɛiŋ.

22 Kaŋ yiwɔ kɔ yə Nyɔ bi
ləəki ŋgəkə i Jɛlusalɛm wə kɔm
bə nəni kibɔ, yi fə gia yichi
dzə kpɛiŋ asi bə nǐ nyaka i
kiŋwakti ki wə.

23 Ŋgəkə wimbum bi numki
wi bəkaŋa bà bɔ bi numki bəh
kitəə, bəh bà bɔ masiki bwa.
Nyɔ bi bɔksiki lə shóm bəh
bəni bələ, wi faaŋ ŋgəkə wim-
bum i tumi kələ wə.

24 Bə bi gbayiki lə bəni
bədɔkɔ bəh bənywɔ, bə kwayi
bədɔkɔ tsə fah i nsəŋ wə i tumi
bichi wə ka bəni bà bə tumdzi
i jum chɛiŋ. Bəni bà bɔ kɔkə
Bəju bi yaka i Jɛlusalɛm, i tsə
buku asi jəbi wibɔ bi kpɛŋki.

Jisəs fuku bənchəsi bà bɔ bi numki i jəbi wə wi bi fiəni dzəki
(Matiə 24:29-35; Mak 13:24-31)

25 Gia yi kaiŋni bəh
bənchəsi bi chusiki lə i wɔŋ wə
bəh i fiəŋŋ wə bəh i bijɔŋ wə,
bəh i nshwaiŋ wə si bitumi
bi numki i nshili wə, bə bi
gɛsiki numki alə si kinchwɔ
kimbum chɔkɔki yi fɛɛ lə wɔɔɔ.

26 Bəni bi kpiki bəh ndzaŋ
i gia yi gumini yə yi dzəki i
mbi wə kɔm ŋga bi nshwaiŋ bi
nəŋniki lə kəkəkə. Kɔm biɛiŋ
biə bi kɔ bɛiŋ bichi bi nəŋniki
lə bəh ŋga nalə.

27 Ayakadəiŋ, bəni bi ka
yɛiŋ si mi wə yɛli wi kɔ
Waiŋmi shiki dzəki i bikwu
wə kaŋa ŋga bəh kiŋkɔkni
kimbum.

28 Jəbi wə gia yələ bi yisi i
numki, mbɛiŋ ka bi nûmki
tsɛ̂iŋ yaka a bɛiŋ, kɔm jəbi wə
Nyɔ kɔ i bwili mbɛiŋ, si num
kɔmsi dzə."

29 Si Jisəs dzaka yakadəiŋ,
ka chukuli i ndi wə a, "Mbɛiŋ
lâni dzô gia i kpɛiŋ wi fidəiŋ
wə, bəh kɛiŋ yidɔkɔ, si yi fiəni
nyaki ndzɛni bibɔ,

30 mbɛiŋ ka kiəki, a nyum
kwuni lɔ gwu.

31 Yi kɔ a liŋ si mbɛiŋ bi
yɛiŋki jəbi wə gia yələ dzɔ di,
mbɛiŋ ka kǐəki a ŋkuŋ bi Nyɔ
si num kɔmsi dzə lə.

32 Mih fukuki ŋkɔŋ i mbɛiŋ
a, ŋgɔkɔ wi liə wələ bi tsâ kâa
kə maka gia yələ yichi dzô di.

33 Bɔɔli bəh nshwaiŋ bi kaa
lə, ayakalə gia yiŋ kɔbi i bi
lansi nəŋni.

34 Mbɛiŋ tôkni bəh kifwu
kimbɛiŋ, mbɛiŋ ma nyâ gwu
yimbɛiŋ i dzini bi mbi bəh
muni wə, i laksi mfi i nəni ki
fa kuku wə, ka chɔkɔ biwɔ bi
ma dzâ tûmbuku i kwâ mbɛiŋ
ka kintaŋ.

35 Gia yiwɔ, i chɔkɔ biwɔ wə
bi dzə i bəni bəchi bà bɔ kɔ fa i
nshwaiŋ wə.

36 Mbɛiŋ ka nûmki bəh gwu
yiləkəli tsa Nyɔ jəbi wichi, ka
gia yələ bi dzə i jəbi wələ wə,

mbɛiŋ kaŋa ŋga i bi ŋgbaksi tsə fɛiŋ ka mbɛiŋ bi num i Waiŋmi nshiŋ."

37 Jisɔs ka shiki wi lani bəni i juŋ yi fəni yi gia wə i kaŋ yiwɔ yichi. Asi num i fijɔbi, wi yaka tsə nɔ i ŋkwuŋ wi Ɔlif wə.

38 Bəni bəchi ka bukuki tsəki kinchɔŋɔchɔŋɔ i juŋ yi fəni yi gia wə i wɔkɔ nlani wi.

22

Judas bum i taŋni Jisɔs
(Matiə 26:1-5,14-16; Mak 14:1-2,10-11)

1 Jɔbi wi Dzini bi Blɛd wə bə ka jiə dəkə dzɔɔŋ yɛiŋ, bə nǐ bɔɔŋki a, Dzini bi Ntsədaŋ, bi nǐ kɔmsiki dzəki.

2 Bətii mfə gia bəmbum bəh bəni bà bɔ nǐ laniki bənchi bə Nyɔ, ka nəŋki dzəh i wôɔ Jisɔs fɛiŋ i nyumi wə, kɔm bɔ nǐ lwaki bəni.

3 Satan ka liə i shɔm yi Judas wə bə nǐ bɔɔŋki a Iskaliɔt, num mi i mbaŋ wi bwa bə Jisɔs bà jwɔfi ntsɔ bəfa.

4 Wi ka tsə i bətii mfə gia bəmbum bəh kifwu ki bəni bənchi bà bɔ nǐ tɔkniki bəh juŋ yi fəni yi gia. Ayaka bəh bɔ ka kɛiŋsi asi wi ki nyaniki ka wi taŋni Jisɔs i bɔ.

5 Bɔ wɔkɔ ndzɔŋni ka kɛiŋsi i gɔm wi bəh kpɔ.

6 Wi bum, ka tsə yisi i nəŋki dzəh i nya Jisɔs fɛiŋ i kaŋ yibɔ wə mbaŋ wi bəni du kə fɛiŋ.

Nsisi wi Dzini bi Ntsədaŋ
(Matiə 26:17-25; Mak 14:12-21)

7 Chɔkɔ biə Dzini bi Blɛd wə bə kɔ maka bə jiə dzɔɔŋ yɛiŋ, bɔ si kum waiŋ jaka kɔm bə Dzini bi Ntsədaŋ biələ jɔbi wə bi nǐ dzə kpɛiŋ,

8 Jisɔs ka faaŋ Bita bəh Jɔn ka dzaka a, "Mbɛiŋ tsô kêiŋsi biɛiŋ biə bukumbɛiŋ ni dzî Dzini biələ yɛiŋ."

9 Bɔ bikə i wi a, "Wɔ nəŋki a buku tsô kêiŋsi num faiŋ?"

10 Wi chukuli a, "Mbɛiŋ wôkɔ, asi mbɛiŋ liəki tsəki i kwili wə, mbɛiŋ ni baŋsi bəh mi, num wi bəkə mwi i kpəŋə mə, mbɛiŋ bîəli wi i juŋ yə wi ni tsə liə yɛiŋ.

11 Jɔbi wə mbɛiŋ biəli, mbɛiŋ dzâka i tii juŋ wiwɔ a, Mi wi Lanini bikəki di bi juŋ yi bəni bə dzəni a ŋgaiŋ bəh bwa bu bə mbaŋ ni dzi Dzini bi Ntsədaŋ yɛiŋ kɔ faiŋ a?

12 Wi ka ni chusi lum wimbum i juŋ yi bɛiŋ wə num bə kɛiŋsi jiə lɔ, mbɛiŋ ka ni tsô num yɛiŋ i kêiŋsi biɛiŋ bichi."

13 Bɔ tsə yɛiŋ a liŋ si Jisɔs nǐ dzakaki i bɔ. Ayaka bɔ ka kɛiŋsi biɛiŋ bi dzini bi Dzini bi Ntsədaŋ biə fɛiŋ.

Jisɔs bəh bwa bu dzi kinchiŋni
(Matiə 26:26-30; Mak 14:22-26)

14 Jɔbi nǐ dzə kpɛiŋ, Jisɔs bəh bwa bu bə ntum dzə shinum ka dziki.

15 Wi dza dzaka i bɔ a, "Mih si kɔŋki lə nalə a mih dzi Dzini bi Ntsədaŋ biələ bukumbɛiŋ ka mih yɛiŋ ŋgəkə wə wi dzəki lə.

16 Mbɛiŋ kîəki lə a mih bi chu dzi kə Bini biələ i tsə buku jɔbi wə bi bi dzə kpɛiŋki, ka Nyɔ bi sakaki ŋkuŋ bi."

17 Wi dzɔ bwam nya kiyɔŋni
i Nyɔ dzaka a, “Mbɛiŋ kô mû
tsôsi dâŋsi mbɛiŋ bachi.
18 Mih fukuki i mbɛiŋ a i yisi
i liə i tsə, mih ni chu mu kə
mbih mi kpɛiŋ wi laani wələ
na ka ŋkuŋ bi Nyɔ bi dzə.”
19 Wi dzɔ blɛd, nya kiyɔŋni
i Nyɔ, gbɛyi nya i bɔ, dzaka
a, “Fa kɔ gwu yiŋ, mih nyaki
i mbɛiŋ, mbɛiŋ fôki ayaka i
kwâkaki mih.”
20 Yi num ayaka, asi bɔ dzi
kaasi kichiŋni, wi dzɔ bwam
wi mbih ka dzaka a, “Bwam
wələ kɔ miŋkaiŋ mi Nyɔ mim-
fiaŋ mə Nyɔ dzi bəh mwa
məŋŋ mə mɔ shuku buku kɔm
mbɛiŋ.
21 Ayakalə, mbɛiŋ wôkɔ mi
wə wi ni taŋni mih, wi dziki lə
fa bəh mih.
22 Mbɛiŋ kîəki a mi wə yɛli
wi kɔ Waiŋmi bi nyə asi Nyɔ nǐ
sisi jiə. Ayakalə, ŋgəkə wim-
bum kɔ wi mi wə wi taŋni wi.”
23 Bɔ yisi i bikəki a bɔ bɔ
mi wə wi kɔ i fô yələ gia i bɔ
kintəəŋ akɔ ndə a?

Jisɔs lani si bəni bu kaŋaki i
dzəki gwu yibɔ

24 Bɔ dza yisi i ŋgukuli a bɔ
bɔ a, akɔ ndə mi wimbum i bɔ
kintəəŋ a?
25 Jisɔs dzaka i bɔ a, “Bəŋkuŋ
bə fa kuku kaŋaki lə ŋga i
bəni bəbɔ bɛiŋ, ayaka bəni bà
bɔ sakaki tumi, bə bɔɔŋ bɔ a
bimba bi bəni.
26 Ayakalə, yi məŋ dəkə
i num yaka bəh mbɛiŋ.
Wəmaka mi i mbɛiŋ kintəəŋ
kaŋaki i dzɔki gwu yi ka waiŋ
wi nchiŋ.
27 Mi wimbum kɔ winaiŋ,
mi wə wi yəkəli ka dziki a
dzini, ma mi wə wi tsəsiki
dzɛiŋ a? Ntə asi num mi
wə wi yəkəli ka dziki a dzini
a? Ayakalə, mih kɔ i mbɛiŋ
kintəəŋ ka mi wə wi nɔmki i
mbɛiŋ.
28 Akɔ mbɛiŋ bà mbɛiŋ ni
numki bəh mih bəh ŋga i jɔbi
wuŋ wi ŋgəkə wə wichi.
29 Yi kɔ a liŋ asi Ba wuŋ nya
mih bəh ntɔŋ a mih sakaki,
mih ni nya lə tə ŋga biwɔ a
mbɛiŋ i sakaki.
30 Mih nya lə, ka
bukumbɛiŋ ni dziki bə mu i
di bi ntɔŋ wuŋ wə, ka mbɛiŋ
bi num i biŋgbɔkɔ wə, i sakaki
chwɔŋbijuŋ bi Islae biə jwɔfi
ntsɔ bəfa.”

Jisɔs fuku a Bita ni məŋni lə
ŋgaiŋ
(Matiə 26:31-35; Mak
14:27-31; Jɔn 13:35-38)

31 Jisɔs ka dza bɔɔŋ Bita a,
“Samən, Samən wôkɔli, Satan
dzɔ ŋga i kpəkə mbɛiŋ bəchi i
bwili mbɛiŋ bədɔkɔ asi mi si
kpəkə chi i gəŋ wə.
32 Ayakalə, mih tsa i wɔ, a
shɔm ya ma búku i mih. Jɔbi
wə wɔ fiəni bɔɔŋ mfi bia, wɔ
nyâ ŋga i bwa bə nah.”
33 Bita dzaka a, “Bah, mih
kpɛiŋniki lə i tsə nsəŋ nabə i
kpi, bəh wɔ.”
34 Jisɔs chukuli i wi a, “Bita
wôkəli, mih fukuki i wɔ, ka
kwɔkɔ ni numki i tɔŋ daiŋ, wɔ
ni məŋni lə mih kiŋkani kitali,
a wɔ kiəki kə mih.”

Jisɔs təfi bwa bu bə mbaŋ i
kɛiŋsi shóm yibɔ

35 Wi dza bikə i bɔ a, “Mbɛiŋ
kwaka jɔbi wə mih nǐ faaŋ
mbɛiŋ kpɔ kɔbi kiba kɔbi

bəh dzuyigvu kəbi, mbɛiŋ nǐ nyaniki yaka mbɛiŋ nǐ num dzah finə a?" Ayaka bɔ chukuli a, "Aayi, buku nǐ ka num dza dəkə fiɛŋ."

36 Wi ka dzaka i bɔ a, "I liə, mi kabə kaŋa kpɔ nabə kiba wi dzɔ̂. Mi kabə kaŋaki kə nywɔ wi jum, wi tâŋni mbuŋ wi i tâŋ.

37 Mih dzakaki lə kɔm gia yə bə nǐ nyaka i Kiŋwakti ki Nyɔ wə a,
'Bə nǐ fa wi bəh bəni bəchu,'
yi kaŋaki lə i kpɛiŋ kɔŋ kɔm mih i liə. Mbɛiŋ kiəki a gia yə bə nǐ nyaka kɔm mih yichi si dzə i kpɛiŋ"

38 Bɔ ka chiŋ təkəli dzaka a, "Bah yɛ̂iŋ, buku kaŋaki lə bənywɔ bə jum bəfa." Wi chukuli a, "Mbɛiŋ bêe yaka."

Jisɔs tsa i ŋkwuŋ wi kɛiŋ yi Ɔlif wə
(Matiə 26:36-46; Mak 14:32-42)

39 Jisɔs ka dza buku i kwili wiwɔ wə bəh bwa bu bə mbaŋ, ka yisi i yakaki tsəki i ŋkwuŋ wi kɛiŋ yi Ɔlif wə, num asi wi si shi fə.

40 Bɔ yaka tsə buku i di biə bɔ nǐ tsəki, wi dzaka i bɔ a, "Mbɛiŋ tsâki ka kimɔmsi ma dzə i mbɛiŋ, i gaka mbɛiŋ."

41 Si wi dzaka yakadəiŋ, wi dza nyə i bɔ kpəŋ, ka kini tsə, asi mi kɔ i tum təh a wi tsə buku, ka tum binyu i kuku ka tsa Nyɔ a,

42 "Ba wuŋ, wɔ kabə kɔŋ, wɔ dzɔ̂ bwíli bwam wi ŋgəkə wələ i mih wə. Ayakalə fɔ̂ asi wɔ kɔŋki a kəbi si mih kɔŋki." [

43 Si wi tsa yakadəiŋ, chinda wi Nyɔ shi dzə i wi wə, nya wi bəh ŋga.

44 Jisɔs nǐ kɔ shɔm yi nya ŋgəkə nalə. Wi chu tsa na bəh ŋga ka bɔɔŋŋki, kiliəkə bə́ təkə i kuku aka mwa.]*

45 Wi tsa kaasi, fiəni dzə i bwa bu bə mbaŋ wə, yɛiŋ num nshɛiŋ fə bɔ bɔh ka nɔki.

46 Wi bikə i bɔ a, "Mbɛiŋ nɔki lɔ nɔni a? Mbɛiŋ dzâ bɛiŋ mbɛiŋ tsâki ka kimɔmsi ma dzə i mbɛiŋ, i gaka mbɛiŋ."

Bə kwa Jisɔs
(Matiə 26:47-56; Mak 14:43-50; Jɔn 18:3-11)

47 Asi wi nǐ kɛiŋki wi dzaka, mbaŋ wi bəni dzə buku a num lɔ Judas, wə wi nǐ kɔ mi i mbaŋ wi bwa bə Jisɔs bà jwɔfi ntsɔ bəfa, a num wi i ninshiŋ. Wi tsə kɔmsi i Jisɔs wə ka maŋni wi.

48 Ayakalə, Jisɔs bikə i Judas a, "Wɔ nəŋki i maŋni mi wə yɛli wi kɔ Wainmi i chusi a bə kwa a?"

49 Bwa bu bə mbaŋ bà bɔ nǐ kɔ i wi kpəŋ yɛiŋ gia yə yi nəŋki i num, bikə a, "Bah, buku gbâyi bəni bələ a?"

50 Mi widəkɔ i bɔ kintəəŋ ka gba chwiŋ bwili kintuni ki tsɛiŋ yiləkəli yi mfa wi fwu wi bətii mfə gia.

51 Jisɔs kaŋyi a, "Kiə mi ki chu môm kə," ka kɔm kintuni ki mi wiwɔ ki ka fiəni num fɛiŋ.

52 Bəni bà bɔ nǐ dzə i kwa Jisɔs nǐ kɔ bətii mfə gia bəmbum, bəh kifwu ki bəni bənchi, bəh bà bɔ nǐ təkniki

* **22:44** Biŋwakti bikpu bidəkɔ i já yə bə nǐ yisi nyaka Kiŋwakti ki Nyɔ yɛiŋ kaŋaki kə bimbu biələ 43-44.

bəh juŋ yi fəni yi gia, bəh bəni bà bɔ nĭ sakaki tumi. Wi bikə i bɔ a, “Mbɛiŋ dzəki i kwa mih, ka dzəki num bəh bənywɔ bəh bibɔkɔ ka mbɛiŋ dzəki i kwa num ji a?

53 Mih nĭ kɔ bəh mbɛiŋ chɔksi chɔksi i juŋ yi fəni yi gia mə, mbɛiŋ kɔbi i kɔm mih kɔm nə a? Ayakalə, i liə kɔ jɔbi wimbɛiŋ wə mbɛiŋ kɔ i fə gia yɛiŋ, a num jɔbi wi ŋga bi jisi.”

Bita məŋni Jisɔs
(Matiə 26:57-58,69-75; Mak 14:53-54,66-72; Jən 18:12-18,25-27)

54 Bəni bəwɔ ka kwa Jisɔs tsə bəh wi i kwili wi fwu wi bətii mfə gia wə, Bita biəli i jum wə i dzəh yi dəəŋ.

55 Bɔ tsə kpa gbuku i kintəəŋ ki tɔkɔ wə shinum ka jɔkɔki. Bita dzə shinum bəh bɔ.

56 Si gbuku wiwɔ nĭ bɛli, wainŋkpaŋni widɔkɔ wə wi nĭ nɔmki i kwili wiwɔ wə dza yɛiŋ Bita si wi shinum. Wi tsɛiŋ wi i dzəkəh wə bindzɔŋ dzaka a, “Mi wələ si kɔlə tə bəh mi wiwɔ.”

57 Bita ka nəiŋ dzaka a, “Kpaŋa wələ, mih kiəki kə mi wələ.”

58 Asi jɔbi tsə twɛsi, mi widɔkɔ chu yɛiŋ wi, ka dzaka a, “Wɔ kɔ mi i mbaŋ wibɔ wə tə.” Ayaka Bita dzaka a, “Nyuku wələ, mih kɔkə mi wibɔ.”

59 Asi mbiəŋə wimu tsə, mi widɔkɔ ka chu bwaŋ alə a, “Ŋkɔŋ ŋkɔŋ mi wələ si kɔlə bəh mi wiwɔ, kɔm wi kɔ mi wi Galili.”

60 Bita chukuli a, “Nyuku wələ, mih kiəki kə gia yə wɔ dzakaki yaka.” Asi wi nĭ kɛiŋki wi dzaka yaka, kwɔkɔ ka tɔŋ.

61 Bah fiəni gwu, dzákəh yibɔ Bita baŋsi, Bita kwaka ja yə Bah si dzaka i wi a, “Ka kwɔkɔ ni tɔŋ daiŋ a ni numki num wɔ nəiŋ lɔ mih i kiŋkani kitali wə.”

62 Bita nyə fɛiŋ buku tsə i biŋ, ka də nalə.

Bə suŋu Jisɔs ka chu twɛiŋ
(Matiə 26:67-68; Mak 14:65)

63 Bəni bà bɔ nĭ chəniki Jisɔs ka yisi i fəki nshəŋ i wi, twɛiŋ wi.

64 Bɔ baŋ shi bi bəh mbuŋ, twɛiŋ wi dzaka i wi a, “Fûku la ntum wi Nyɔ wa wə i liə. Kâŋsi i buku mi wə wi twɛiŋ wɔ.”

65 Bɔ ləyi wi bəh ja yiduli.

Bə saka Jisɔs
(Matiə 26:59-66; Mak 14:55-64; Jən 18:19-24)

66 Si chɔkɔ ni wɔɔ, bəni bà bɔ sakaki tumi bəh bətii mfə gia bəmbum bəh bəni bà bɔ laniki bənchi bə Nyɔ, bɔ juŋni gwu yibɔ bɔ bəchi, ka dzɔ Jisɔs dzə bəh wi i di biə bə si saka bənsaka.

67 Si bɔ tsə bəh wi yaka, bɔ dzaka i wi a, “A kabə num wɔ Kimbwili wə Nyɔ nĭ kaka wɔ fûku i buku.” Wi chukuli i bɔ a, “Mih ka fuku i mbɛiŋ, mbɛiŋ ma ni bum mih.

68 Ayaka mih ka bikə gia i mbɛiŋ, mbɛiŋ ma ni chukuli.

69 Ayakalə, i yisi i liə, mi wə yɛli wi kɔ Wainŋmi ni num i kimbu ki tsɛiŋ yiləkəli yi Nyɔ wə wi kaŋaki ŋga.”

70 Bɔ bəchi ka dzaka a “Akɔ a wɔ Wainŋ Nyɔ a?” Wi chukuli i bɔ a, “Yi kɔ asi mbɛiŋ dzaka”

71 Ayaka bɔ ka dzaka a, “Bə
chu nəiŋki mi a wi dzə dzaka
a nə a? Bə wɔkɔ lɔ ndzaka wə
wi buku i dzaka ka wə.”

23

Baylɛ bəh Hɛlɔd bikə
bəmbikə i Jisɔs
(Matiə 27:1-2,11-14; Mak
15:1-5; Jɔn 18:28-38)

1 Si mbaŋ wi bəni bà bɔ nǐ
sakaki bənsaka dzaka yaka,
ka dza bɔ bəchi dzɔ Jisɔs ka
tsəki bəh wi i Baylɛ.

2 Si bɔ tsə buku fɛiŋ, ka yisi
i jiəki gia i wi fuŋ, dzaka a,
“Mi wələ nyaniki bəkəli tumi
kibuku, nəiŋma a bəni ma
gɔmki kpɔ wi kiŋwakti i Kaysa
ŋkuŋ wi Lum, chu dzaka a wi
kɔ Kimbwili wə Nyɔ nǐ kaka,
yi chu chusi a wi kɔ ŋkuŋ
widɔkɔ.”

3 Baylɛ bikə i Jisɔs a, “Akɔ
a wɔ Ŋkuŋ wi Bəju a?” Jisɔs
chukuli i wi a, “Yi kɔ asi wɔ
dzaka.”

4 Baylɛ ka dza dzaka i bətii
mfə gia bəmbum bəh mbaŋ
wi bəni bà bɔ nǐ kɔ fɛiŋ a, “Mih
ka yɛiŋ dəkə gia yə mi wələ gbɔ
yɛiŋ.”

5 Bɔ bəchi ka bwaŋki alə,
“Mi wələ nyaniki wi lani bəni
i bi tumi bi Judea wə bichi,
nyini a bɔ lâkəki bəh kifwu.
Wi ni yisi i Galili, i liə wi si
num lɔ fa i tumi kələ wə.”

6 Si Baylɛ wɔkɔ yi yaka, ka
bikə a, “Mi wələ kɔ mi wi Galili
a?”

7 Bɔ bum, wi ka faaŋ Jisɔs
i Ŋkuŋ Hɛlɔd, kɔm a nǐ kɔ wi
wə wi ni sakaki kimbu ki tumi
kiwɔ, wi num tə i Jɛlusalɛm i
jɔbi wiwɔ wə.

8 Bɔ tsə bəh Jisɔs, Ŋkuŋ Hɛlɔd
yɛiŋ wi, wɔkɔ ndzɔŋni i jɔbi wə
wi nǐ yɛiŋ Jisɔs, kɔm wi nǐ kɔ
wi wɔkɔ lɔ kɔm Jisɔs, i jɔbi wi
dəəŋ wə wi nǐ kɔ wi wɔkɔli i
yɛiŋ Jisɔs, kwaka a jɔbi widɔkɔ
ŋgaiŋ ni yɛiŋ wi fə gia yi chusi
ŋga bi Nyɔ.

9 Wi dzɔ jɔbi ka bikəyiki gia
yiduli i Jisɔs, ayakalə wi nəki
chu chukuli kə gia yidɔkɔ.

10 Wi nǐ bikə yaka, bətii mfə
gia bəmbum bəh bəni bà bɔ
nǐ laniki bənchi bə Nyɔ num
fɛiŋ, bɔ buku tsə i ninshiŋ i
kɛiŋsi gia yiləkəli i jiə i Jisɔs
fuŋ.

11 Ŋkuŋ Hɛlɔd bəh bəni bu
bə jum ka dza yisi i suŋuki wi,
tum mbuŋ wi kwili i gwu yi
wə, ka fiəni chiŋsi wi i Baylɛ.

12 A nǐ kɔ Baylɛ bəh Ŋkuŋ
Hɛlɔd baiŋŋni. I chɔkɔ biwɔ,
bɔ kwa nsɛ́iŋ.

Baylɛ təiŋ nsaka asi bəni nǐ
kɔŋki
(Matiə 27:15-26; Mak 15:6-
15; Jɔn 18:39-19:16)

13 Si bɔ chiŋsi Jisɔs i jum
wə, Baylɛ juŋni bətii mfə gia
bəmbum bəh bəni bà bɔ nǐ
sakaki tumi kiwɔ, ka bɔɔŋ
juŋni tə bəni bəchi.

14 Bɔ juŋni dzə, wi dzaka i bɔ
a, “Mbɛiŋ si dzə bəh mi wələ fa
a wi fəki bəni ləkə bəh kifwu,
mih tsɛiŋ ləkə i gia yə mbɛiŋ
bwamki kɔm yi i mbɛiŋ nshiŋ,
mbɛiŋ tsɛ̂iŋ, mih ka yɛiŋ dəkə
gia yə wi gbɔ yɛiŋ, i gia yichi
yə mbɛiŋ jiəki i gwu yi wə, wi
ka fə dəkə gia yidɔkɔ,

15 num Ŋkuŋ Hɛlɔd ka yɛiŋ
dəkə tə yi. Akɔ gia yə yi ni
fə wi fiəni chiŋsi mi wələ i

bukumbɛiŋ. Mbɛiŋ yêiŋ tə a, mi wələ ka fə dəkə gia yidəkɔ yə bə kɔ i wôɔ wi wɔɔni.
16 Ayakadəiŋ, mih ki twɛiŋki wi a twɛiŋni, ma mih bêeka wi, ma wi tsâki."
17 [A nĭ kɔ i jəbi wiwɔ wə a num Dzini bi Ntsədaŋ, Baylɛ kaŋa i bwĭli mi wimu i juŋ yi nsəŋ wə i nyâ i bəni.]*
18 Bəni bəchi ka dza yisi i wiliki fɛiŋ a, "Kâasi mi wələ, bwĭli Balabas i juŋ yi nsəŋ mə ma wɔ nyâ i buku."
19 Balabas wələ nĭ kɔ i juŋ yi nsəŋ mə kɔm wi nĭ kɔ wi yisi ŋgəkə i kwili wə ka chu wɔɔ mi.
20 Baylɛ wɔkɔ yaka chu dzaka i bəni bəchi nalə kɔm wi ni nəŋki i bee Jisɔs.
21 Ayakalə, bɔ ka wiliki a, "Bə bâŋŋ wi i kintasi wə, bə bâŋŋ wi i kintasi wə."
22 Baylɛ chu dzaka i bəni i kiŋkani kitali wə a, "Bə baŋŋ wi kɔm nə? Gia yichu yə wi fə akɔ nə? Mih ka yɛiŋ ŋgəkə wə wi fə ka bə wɔɔ wi wɔɔni. Mih ki twɛiŋki wi a twɛiŋni, ma mih bee wi."
23 Bɔ ka baŋŋ a wiliki bəh ŋga a "Bə bâŋŋ wi i kintasi wə." Ŋ'wili wibɔ gaka Baylɛ.
24 Ayakadəiŋ, Baylɛ təiŋ nsaka ka bee wi, a bɔ fə bəh wi asi bɔ nəŋki. 25 Wi ka bwili yatəkɔ mi wə i juŋ yi nsəŋ wə, num wə bɔ ni bikəki, wə wi nĭ yisi ŋgəkə i kwili wə chu wɔɔ mi. Si wi bwili, ka nya Jisɔs i bɔ si bɔ nəŋki.

Bɔ baŋŋ Jisɔs i kintasi wə (Matiɔ 27:32-34; Mak 15:21-32; Jɔn 19:17-27)

26 Bɔ ka dzɔ Jisɔs i tsə baŋŋyi. Si bɔ ni tsəki, bɔ baŋsi bəh mi widəkɔ wi kwɛ dzə i chwa yɛli wi num Samən, num mi wi Sɛliŋ. Bɔ kwa wi ka jiə kintasi ki Jisɔs i kimbəkəli ki wə, wi ka giŋ ka biəli Jisɔs.
27 Bəh bɔ ka tsəki, mbaŋ wi bəni wimbum biəli wi. I bɔ kintəəŋ bəkaŋa bədəkɔ nĭ dəki lə, fa gia.
28 Jisɔs dza fiəni gwu dzaka i bɔ a, "Bəkaŋa bə Jɛlusalɛm, kiə mbɛiŋ ki dâ kə i mih. Mbɛiŋ dâki num i gwu yimbɛiŋ, bəh i bwa bəmbɛiŋ.
29 Mbɛiŋ kĭəki a jəbi bi dzəki lə wə bə bi dzakaki a, 'Kinsaŋli kimbum kɔ ki bəkaŋa bà bɔ kɔ kaiŋni maka bɔ num bwɔ waiŋ, maka bɔ num masi waiŋ.'
30 A bi numki i jəbi wiwɔ wə, bəni bi wamki dzakaki i ŋkwuŋ yimbum yimbum a, 'Mbɛiŋ gbôyi i buku wə,' dzaka i ŋkwuŋ yinchiŋ yinchiŋ a, 'Mbɛiŋ bâŋ buku.'
31 Bɔ ni wiliki yakadəiŋ kɔm bəni ka fə gia yələ a num i kpɛiŋ wi kɛiŋ wi dəli, bɔ bi ka fə na dəiŋ bəh wə wi kɔ wi wɔm lɔ."
32 Si bɔ ni tsəki bəh Jisɔs yakadəiŋ, bɔ nĭ kaŋaki lə bəni bə nsəŋ bəfa bà bɔ ni tsəki i wɔɔ tə.
33 Bɔ tsə buku i di biə bə bɔɔŋki a Ŋkuŋu Kifwu, ka baŋŋ Jisɔs fɛiŋ i kintasi wə, ka baŋŋyi tə bəni bə nsəŋ bəfa i kintasi wə, wimu i tsɛiŋ yi Jisɔs yiləkəli wə, widəkɔ i

* **23:17** Biŋwakti bikpu bidəkə bwili kimbu kələ17.

kimbu ki tsɛiŋ yi kimiəkə wə.
34 Jisɔs dza dzaka a, “Ba, dâlinya chu bi bəni bələ, kɔm bɔ kiəki kə gia yə bɔ fəki.”† Bəni bəwɔ dzɔ bəmbuŋ bə Jisɔs, ka tum kaaŋ yɛiŋ i gaa bəmbuŋ bəwɔ i bɔ kintəəŋ.

35 Gia yələ yichi nǐ numki bəh Jisɔs yakadəiŋ, num bəni num fɛiŋ tsɛiŋ. Bəni bà bɔ nǐ sakaki kwili wiwɔ ka dza fibɔ ka suŋuki dzaka a, “Wi nǐ gamtiki bəni, wi gâmti la gwu yi i liə, wi kabə num Kimbwili wə Nyɔ nǐ sainbwili.”

36 Bəni bə jum bà tə ka nyiksiki wi, nya mbih miŋgbɛnini i wi,
37 dzaka a, “Wɔ kabə num ŋkuŋ wi Bəju, wɔ gâmti la gwu ya.”
38 Bɔ nǐ nyaka kiŋwakti baŋŋ i fwu wi Jisɔs bɛiŋ a, “Wələ kɔ ŋkuŋ wi Bəju.”
39 Mi wi nsəŋ widəkɔ i bà wə bə nǐ baŋŋ i kintasi wə dza ka tɔyiki Jisɔs, dzaka a, “A məŋ a wɔ wə Kimbwili wə Nyɔ nǐ kaka a? Bwîli gwu ya, ma wɔ bwîli tə buku.”
40 Widəkɔ wə wɔkɔ gia yə wi dzaka, kaŋyi wi, bikə i wi a, “Wɔ lwaki kə Nyɔ a? Wɔ kɔ i ŋgəkə wə tə asi wi kɔ.
41 Yi kpɛiŋniki lə i buku wɔ i kpi i kwati mbee wi gia yichu yə buku wɔ fə, ayakalə mi wələ kpiki lə maka wi fə gia yichu yidəkɔ.”
42 Mi wi nsəŋ wələ ka dzaka a, “Jisɔs, wɔ bi kwâka mih i jəbi wə wɔ bi sakaki ntəŋ bia.”
43 Jisɔs dzaka i wi a, “Mih fukuki ŋkəŋ i wɔ a daiŋ lə buku wɔ ni numki lə i di bindzəŋni bi Nyɔ wə.”

Jisɔs Kpi
(Matiə 27:45-56; Mak 15:33-41; Jɔn 19:28-30)

44 A nǐ kɔ asi wɔŋ ni nəŋki i yaka lumsi, biŋ dza ji tumi kichi ji tsə buku i mbiəŋə witali wə nshifəkɔ,
45 kɔm wɔŋ nǐ chu baiŋki kə. Mbuŋ wə wi nǐ təiŋni juŋ yi fəni yi gia i fintəəŋ taŋa shi buku i biwa bifa wə. 46 Jisɔs num i kintasi wə, ka dza wam bəh ŋga a, “Ba wuŋ, mi nyaki kiŋ'waka kəŋŋ i wɔ kaŋ.” Si wi dzaka yakadəiŋ, ka waka kiŋ'waka ki kigɔksini.
47 Fwu wi bəni bə jum wə wi nǐ kɔ fɛiŋ, si wi yɛiŋ gia yə yi num, nya kiŋkɔksi i Nyɔ dzaka a, “Ŋkɔŋ, ŋkɔŋ, mi wələ nǐ kaŋaki kə gbɔ widəkɔ.”
48 Bəni bəchi bà bɔ nǐ juŋni fɛiŋ i yɛiŋ gia yə yi numki, si bɔ yɛiŋ yakadəiŋ ka dza fiəni kwɛ i kwili kibɔ wə num bɔ kwumi tsɛ́iŋ.
49 Nsɛ́iŋ yi Jisɔs yichi, nǐ dzə fibɔ num i dzəh yi dəəŋ ka tsɛiŋki gia yə yi num. Bədəkɔ num bəkaŋa bà bɔ nǐ buku i Galili biəli dzə wi.

Bə ləə Jisɔs
(Matiə 27:57-61; Mak 15:42-47; Jɔn 19:38-42)

50-51 Mi widəkɔ nǐ kɔ i jəbi wiwɔ wə bə bəəŋ a Yəsɛf, num wi nǐ buku i Alimatia i kwili wi Bəju kidəkɔ wə. Wi nǐ kɔ mi wi ndzəŋni chu num mi wi chəŋ i Nyɔ nshiŋ, chu wəkəli jəbi wə Nyɔ bi dzə sakaki ŋkuŋ bi. Wi nǐ kɔ tə mi wi mbaŋ

† **23:34** Biŋwakti bikpu bədəkɔ nǐ bwili kiŋka ki 34a.

wi bəni bà bɔ sakaki bənsaka. Ayakalə, wi nĭ ka bum mfih gia yə bɔ nĭ sisi i fə bəh Jisɔs.

52 Wi tsə i Baylɛ, tsa wi i dzɔ wini wi Jisɔs.

53 Baylɛ bum, wi ka tsə shishi wini wiwɔ, ka kii i mbuŋ wə, ka tsə lɔsi i jum yə bə nĭ chum i biaŋa wə, maka bə num jiə mi yɛiŋ wə.

54 A nĭ kɔ Chɔkɔ bi Sisini i buku nya i chɔkɔ bimbam wə, a ni baaŋ a twɛsi ka mbam wiwɔ yisi.

55 Bəkaŋa bà bɔ nĭ buku i Galili biəli Jisɔs, bɔ biəli Yɔsɛf i jum wə, i tsə yɛiŋ si wi jiəki wini wi Jisɔs.

56 Bɔ ni dza fɛiŋ, ka kwɛ i wa wibɔ, tsə kɛiŋsi bifiaŋsi bi tsɛŋə yindzɔŋni biə bə si fə i fiaŋsi wini yɛiŋ. A num chɔkɔ bimbam wə, bɔ shi mbam si bənchi bəbɔ nĭ nəŋki.

24

Jisɔs dza i kpi wə
(Matiə 28:1-10; Mak 16:1-8; Jən 20:1-10)

1 Asi chɔkɔ bimbam nĭ tsə, a num kinchɔŋɔchɔŋɔ i chɔkɔ bi ninshiŋ i shi wə. Bəkaŋa bà buku dza kinchɔŋɔchɔŋɔ, dzɔ fiaŋsi biə bɔ nĭ kɛiŋsi jiə ka tsə bəh bi i jum bɛiŋ.

2 Jɔbi wə bɔ nĭ tsə buku fɛiŋ, bɔ ti num bə biŋsi bwili təh wə bə nĭ baŋ dzaka ki jum kiwɔ yɛiŋ.

3 Asi bɔ liə tsə i jum yiwɔ kintəəŋ nəki yɛiŋ kə wini wi Bah Jisɔs.

4 Bɔ chiŋ num fɛiŋ alə nəki kiə kə gia yə bɔ kɔ i fə. Yi num a bənyuku bədɔkɔ bəfa nĭ dzə num kɔmsi i bɔ kpəŋ, num bɔ lɔh bəmbuŋ bə fukuli bɔ ŋwaŋyi alə.

5 Ndzaŋ kwa bəkaŋa bəwɔ na bəh ŋga, bɔ chuŋsi kifwu kibɔ i kuku. Bənyuku bà bikə i bɔ a, “Akɔ kɔm nə mbɛiŋ nəŋki mi wiwɔm i bəŋkwu kintəəŋ a?

6 Wi fa kɔkə, wi si dza lɔ i kpi wə. Mbɛiŋ yĭŋti gia yə wi nĭ dzaka i mbɛiŋ jɔbi wə mbɛiŋ bɔ nĭ kɔ i Galili.

7 Wi nĭ dzaka a, ‘Mi wə yɛli wi kɔ Waiŋmi bə kaŋaki lə i bi nyâ wi i kaŋ yi bəni bachu wə, ma bɔ baŋŋ wi i kintasi wə, i buku i kaŋ yitali wə, wi bi fiəni dza i kpi wə.’ ”

8 Bɔ ka yiŋti gia yə Jisɔs nĭ dzaka i bɔ.

9 Bɔ dza fiəni i jum yiwɔ bɛiŋ, ka tsə fuku gia yiwɔ yichi i bwa bu bə mbaŋ bà jwɔfi ntsɔ mu bəh bəni bəchi bà bɔ nĭ biəliki wi.

10 Bəkaŋa bà bɔ nĭ fuku gia yiwɔ yichi asi yi nĭ num i bwa bə ntum bə Jisɔs a nĭ kɔ, Meli Magdalen, Jɔana bəh Meli nih Jɛm bəh bəkaŋa bədɔkɔ.

11 Bɔ wɔkɔ ndzaka wiwɔ aka kiyuŋ ki gia, nəki bum kə yi.

12 Ayakalə, Bita ka dza kɔmsi, yɔkɔ tsə buku fɛiŋ i jum bɛiŋ, ka ŋgwuŋ tsɛiŋ ləkə i jum yiwɔ kintəəŋ ka yɛiŋ shəŋ a bəmbuŋ bà bə nĭ kii i Jisɔs wə. Wi bá fiəni tsə i dzu bəh dzaka ki wɔmni, kɔm gia yə yi num.

Bəni bədɔkɔ yɛiŋ Jisɔs i dzəh yi Ɛmayus wə
(Mak 16:12-13)

13 A dzə num a i chɔkɔ biwɔ wə, bəni bəfa bədɔkɔ bà bɔ nĭ biəliki Jisɔs, bɔ nĭ buku i Jɛlusalɛm nyə ka bá tsə i kwili

widəkɔ bə bɔɔŋ a, Ɛmayus, dzəh yiwɔ num aka bəmay nanitaŋ i tsə buku fɛiŋ.*

14 Bɔ nǐ nyə ka tsəki bɔ dzakayi a bɔ bɔ, kɔm gia yichi yə yi nǐ num.

15 Si bɔ nǐ nyaniki tsəki yakadəiŋ dzakayi, kaiŋyi, Jisɔs mwi kɔmsi dzə i bɔ wə, bəh bɔ bá nyaniki tsəki.

16 Gia yidəkɔ fə a bɔ ma kǐə mi wiwɔ.

17 Jisɔs ka dza bikə i bɔ a, “Akɔ nə mbɛiŋ nyaniki, dzakayi kɔm yi a?” Si wi bikə yaka, bɔ num bəh nshɛiŋ i shi bibɔ wə.

18 Mi widəkɔ i bɔ kintəəŋ yɛli wi num Kleɔfas, bikə i wi a, “Yaka akɔ a wɔ mbɔŋ shəŋ mi wi dzəni i Jɛlusalɛm, wə wɔ kiəki kə gia yə yi num i kaŋ yələ wə a?”

19 Wi bikə i bɔ a, “Yi naiŋ gia a?” Bɔ chukuli a, “Gia yə yi ni num bəh Jisɔs wi Nasali. Mi wələ nǐ kɔ mi wi ntum wi Nyɔ, gia yə wi nǐ fəki bəh yə wi nǐ dzakaki a nǐ kɔ yi kaiŋyini. Wi nǐ kɔ mi wimbum i Nyɔ nshiŋ bəh i bəni bəchi wə.

20 Bətii mfə gia bəmbum bəh bəni bà bɔ sakaki kikwili kibuku nǐ nya wi a bə wɔ̂ɔ, bə baŋŋ wi i kintasi wə.

21 Buku nǐ kaŋaki lə kiŋkwaka i wi a, akɔ wi wə wi bi təiŋ bəni bə Islae i kaŋ yi ŋgəkə wə. Ayakalə, a tsə a kaŋ yitali si gia yiwɔ num.

22 Yidəkɔ chu num a bəkaŋa bədəkɔ i mbaŋ wibuku wə, bɔ si dzaka i buku gia yi dzaka ki wəmni, a bɔ si tsə i jum bɛiŋ kinchɔŋɔchɔŋɔ,

23 bɔ nəki yɛiŋ kə wini wi Jisɔs wiwɔ. Bɔ ka fiəni dzə fuku i buku a, bɔ si yɛiŋ bəchinda bə Nyɔ aka ndəmsi, bɔ fuku i bɔ a Jisɔs kɔ wiwɔm.

24 Bəni bədəkɔ i mbaŋ wibuku wə, si tsə i jum bɛiŋ, ka yɛiŋ yi asi bəkaŋa bà si fuku, ayakalə bɔ nəki yɛiŋ kə wini wi Jisɔs wiwɔ.”

25 Jisɔs dzaka i bɔ a, “Ɔ ɔɔ, biyuŋ biələ, shóm yimbɛiŋ dəki na bəh ŋga i bum gia yə bəni bə ntum bə Nyɔ nǐ dzakaki.

26 Mbɛiŋ kiəki kə a, Kimbwili wə Nyɔ nǐ kaka a wi kaŋaki i yɛ̂iŋ bəŋgəkə bələ, ka wi lǐə i mbum bi wə a?”

27 Jisɔs ka yisi i fukuki baiŋsiki i bɔ gia yichi yə bə nǐ nyaka i biŋwakti bi Nyɔ wə bichi kɔm wi, bəh i yisi i Muses wə, i tsə buku tə i biə bəni bə ntum bə Nyɔ nǐ nyaka.

28 Asi bɔ nǐ dzə kɔmsi i kwili wə bɔ nǐ tsəki fɛiŋ, Jisɔs ka fə aka wi tsəki daŋsiki lə.

29 Bɔ buku tsə, ka tsaki wi nalə a, “Bukumbɛiŋ tsə̂ nɔ̂, kɔm jɔbi kɔ wi tsə nalə, biŋ chu num bi yisi i jiki.” Ayakadəiŋ, wi bum i tsə nɔ bəh bɔ.

30 Bɔ tsə, i jɔbi wə bɔ nǐ num i dzi, wi dzɔ chɔkɔ yi blɛd, ka nya kiyɔŋni i Nyɔ, gbɛyi gaa i bɔ.

31 Akisəkə dzəkəh yibɔ baiŋ, bɔ ka yɛiŋ kiə wi. Ayakalə, wi fiəni laka i bɔ nshiŋ.

32 Bɔ baaŋ ka dzakayiki a bɔ bɔ a, “Ntə shɔm yibuku wɔ si shiliki alə i jɔbi wə wi si dza-

* **24:13** May wimu nǐ kɔ bəntəm nchuku bəh gi nanitaŋ (1, 700).

kaki i buku wɔ i dzəh, fuku baiŋsi gia i Kiŋwakti ki Nyɔ wə i buku wɔ a?"

33 Bɔ dza akisəkə a i jɔbi wiwɔ i fijɔbi fiəni chu i Jɛlusalɛm. Si bɔ tsə ka yɛiŋ bwa bə mbaŋ bə Jisɔs bà jwɔfi ntsɔ mu num bɔ juŋni gwu yibɔ di bimu bəh bəni bədɔkɔ bà bɔ nǐ kɔ bɔ biəli bɔ.

34 Bɔ dzaka a, "Ŋkɔŋ, Bah wibukumbɛiŋ si dza i kpi wə. Wi si tumbuku i Samən nshiŋ."

35 Bɔ ka fuku tə i bɔ gia yə yi si num bəh bɔ i dzəh, chu fuku baiŋsi asi bɔ si yɛiŋ kiə wi i jɔbi wə wi si gbɛki blɛd.

Jisɔs tumbuku i kintəəŋ ki bwa bu bə mbaŋ wə
(Matiɔ 28:16-20; Mak 16:14-18; Jən 20:19-23)

36 Asi bɔ ni kɛiŋki bɔ dzaka yakadəiŋ, Jisɔs wi mwi ka chiŋ tumbuku i bɔ kintəəŋ ka bəni i bɔ a, "Ma kimbɔiŋni num bəh mbɛiŋ."

37 Ndzaŋ kwa bɔ, bɔ bá lwa, ka bá kwaka a yudɔkɔ bɔ yɛiŋ num ŋkwusa.

38 Wi bikə i bɔ a, "Mbɛiŋ lwaki nə? Akɔ kɔm nə wə mbɛiŋ məŋniki mih a?

39 Mbɛiŋ tsêiŋ kaŋ yiŋ bəh gvu yiŋ ka mbɛiŋ kǐə a, akɔ na mih. Mbɛiŋ mômyi gwu yiŋ mbɛiŋ ka ni kǐə, kɔm ŋkwusa si kaŋa kə nyam yi gwu bəh bikuŋɔ asi mbɛiŋ yɛiŋki mih kaŋa."

40 Asi wi dzaka yakadəiŋ, ka chusi kaŋ yi bəh gvu yi i bɔ.

41 Bɔ tsɛiŋ Jisɔs, kinsaŋli wɔɔ bɔ, bɔ ka chiŋ num alə. Yi gaka bɔ i bum a, akɔ wi. Wi dza bikə i bɔ a, "Mbɛiŋ kaŋaki lə fiɛŋ fidzini fa a?"

42 Bɔ dzɔ kiŋka ki bwɔkɔ yi waŋni, nya i wi.

43 Wi dzɔ dzi i bɔ nshiŋ.

44 Wi ka dzaka i bɔ a, "Gia yələ mbɛiŋ yɛiŋ daiŋ, akɔ gia yə mih nǐ dzakaki i mbɛiŋ kɔm yi mih kɛiŋ bəmbɛiŋ. Mih nǐ dzaka a, gia yichi yə bə nǐ nyaka kɔm mih i kiŋwakti ki Muses wə, bə i biŋwakti bi bəni bə ntum bə Nyɔ wə, bəh i kiŋwakti Kinyaksi wə, kaŋaki i dzâ kpêiŋ."

45 Wi ka wɛli mfi bibɔ, bɔ kiə gia yə yi kɔ i Kiŋwakti ki Nyɔ wə.

46 Wi ka dzaka i bɔ a, "Bə ni nyaka a Kimbwili wə Nyɔ nǐ kaka kaŋaki lə i yêiŋ bəŋgəkə i kpî, i kaŋ yitali wə, wi bi fǐəni dzâ i kpi wə.

47 Yi kɔ tə a, bə bi yǐsi i kintəəŋ ki Jɛlusalɛm i fûkuki i bitumi bichi kɔm yɛli wi a bəni bəchi kwûni shóm yibɔ ka Nyɔ bi dâlinya chu bibɔ.

48 Akɔ mbɛiŋ bələ mbɛiŋ kaŋaki i ni fûkuki asi mbɛiŋ nǐ yɛiŋ yi.

49 Mbɛiŋ wôkɔli, mih ni chiŋsi lə kinya kə Ba wuŋ nǐ kaka i mbɛiŋ. Ayakadəiŋ, mbɛiŋ bâaŋ a fa i kwili kintəəŋ mbɛiŋ wôkɔliki, i tsâ bûku i jɔbi wə ŋga biə bi nyə bɛiŋ bi shi dzə i mbɛiŋ wə."

Jisɔs nyə yaka i bɛiŋ
(Mak 16:19)

50 Wi dzɔ bɔ buku i kwili kintəəŋ, ka tsə bəh bɔ i dzəh yi dəəŋ i kɔmsi i kwili wi Bɛtani wə, wi gəŋsi kaŋ yi i bɛiŋ, jiə kimbɔiŋsi i bɔ wə.

51 Asi wi nǐ kɛiŋki wi jiə
kimbɔiŋsi i bɔ wə yaka, wi dza
bee bɔ ka bá yaka tsə i bɛiŋ, ka
yaka laka i dzákəh yibɔ wə.
52 Bɔ nya kiŋkɔksi kimbum i
wi, ka dza fiəni tsə i Jɛlusalɛm
bəh kinsaŋli i shóm yibɔ wə.
53 Bɔ tsə ka shiki a juŋ yi fəni
yi gia wə, kɔksi Nyɔ jɔbi wichi.

Ntum wi ndzəŋni wə wi kə kəm Jisəs si Jən nĭ nyaka Gia yə yi kə i Kiŋwakti ki Jən kələ mə

Ntum wi ndzəŋni wələ Jən nĭ nyaka kə i chusi a Jisəs kə Ja yi Nyə yə yi nĭ kə i kin'yisi wə, yi kaŋa kə kiŋgəksi, a num yi yə yi nĭ fiəni chu mi wiwəm. Kiŋwakti kələ mwi dzakaki a ntum wi ndzəŋni wələ kə num bə nĭ nyaka ka bəni bà bə faki ki bi bûm a Jisəs kə Kimbwili wə Nyə nĭ kaka, a num wi waiŋ Nyə, a bə ka ǰĭə shə́m i wi wə, ma bə ni kwati nəni kə ki bi tsə ka kə (20:31).

Gia yə Jən nyaka i kiŋwakti kələ mə fiəni nyaka chukuli kə kəm kinya kə ki kə nəni kə ki bi tsə kaa kə, yi num kəm Klistus. Kinya kələ kə mbum bi Nyə biə bi yisi i liə, bi num i bəni bà bə kə bə bum a Jisəs kə dzəh yi Nyə, wi num ŋkəŋ, wi num nəni. Dzəh yidəkə yə Jən nĭ nyaka kiŋwakti kələ yɛiŋ lansi kə chi chi kə i chusiki si Jisəs nĭ dzəki gia yə bəni kiəki i nəni kələ mə i lani si gia yi kiŋ'waka kə.

Kifwu ki gia kə ki kə i Kiŋwakti kələ mə

1:1-18 Kin'yisi kəm Ja yə yi nĭ fiəni chu mi wiwəm
1:19-51 Kəm Jən Julibəkə bəh bwa bə mbaŋ bə Jisəs bə ninshiŋ
2:1–12:50 Kəm si Jisəs nĭ nyaniki fəki nəm wi
13:1–19:42 Kəm kaŋ yi Jisəs yi kiŋgəksi i Jɛlusalɛm bəh i kəmsiki fɛiŋ
20:1-31 Kəm si Bah Jisəs nĭ dza i kpi mə, chusi gwu i bəni bu
21:1-25 Kiŋgəksi: Jisəs chusi gwu i bwa bu bə mbaŋ i Galili

Ja fiəni chu mi wiwəm

1 I kin'yisi wə a nĭ kə num Ja si num lə. Ja yiwə nĭ kə bəh Nyə, Ja yiwə num Nyə.

2 Wi nĭ kə wi si num lə i kin'yisi wə bəh Nyə.

3 Nyə nĭ maa biɛiŋ bichi tsə i kaŋ yi wə. Fiɛŋ fidəkə kəkə na fimu fiə Nyə nĭ maa wi kəbi.

4 I wi mə kə nəni, ayaka nəni kələ num baiŋni i bəni wə.

5 Baiŋni biwə baiŋki i jisi wə, ayaka jisi biwə kəbi i nyumsi bi.*

6 Mi widəkə nĭ kələ wə Nyə nĭ faaŋ, yɛli wi num Jən.

7 Wi nĭ dzə i dzaka kəm baiŋni, bəh i beeŋ nsaka wi baiŋni biwə, ka wi fə bəni bəchi bi ǰĭə shə́m i baiŋni biwə wə.

8 Jən mwi nĭ kəkə baiŋni biwə. Wi nĭ dzə a beeŋ nsaka i baiŋni biwə.

9 Baiŋni bi ŋkəŋ biwə biə bi chusiki baiŋni i bəni bəchi nĭ dzəki lə i mbi wələ mə.

10 Wi nĭ kələ i mbi wələ mə, mbi wələ num Nyə nĭ maa tsə i kaŋ yi wə, ayakalə bəni bà bə kə bə mbi wələ nəki kiə kə wi.

11 Wi nĭ dzə i mbu, ayaka bə nəki dzə kə wi.

* **1:5** Na yaka, jisi biwə kəbi i kiə wi.

12 Ayakalə, bəni bəchi bà bɔ
nǐ dzɔ wi, jiə shəm i yɛli wi
wə, wi nya ŋga i bɔ a bɔ nûmki
bwa bə Nyɔ.
13 Ayaka bwa bə Nyɔ bələ
kɔkə bà bə bwɔ biəli mwa mi
chwɔŋkijuŋ, nabə i kiŋkɔŋ ki
mi wə, nabə mbwɔ wi mi
wiwɔm. Bə bwɔ bɔ biəli a num
mbwɔ wə akɔ wi Nyɔ.
14 Ja yiwɔ nǐ fiəni chu
mi wiwɔm ka nɔki i buku
kintəəŋ, num wi jikə bəh
kiŋkɔŋ ki Nyɔ bəh ŋkɔŋ.
Ayaka buku yɛiŋ kiŋkɔkni ki.
Kiŋkɔkni kiwɔ num ki Waiŋ
wi shəŋ wə wi nyə i Ba wi wə.
15 Jɔn nǐ num mbeeŋ nsaka
kɔm wi, ka wiliki dzaka a,
“Wələ kɔ mi wə mih ni dza-
kaki kɔm wi, dzaka a, ‘Mi wə
wi dzəki i mih jum kɔkniki lə
tsə mih, kɔm wi nǐ kɔlə na ka
mih numki.’ ”
16 Si wi kɔ wi jikə bəh
kiŋkɔŋ ki Nyɔ, wi ka nyaki
bukumbɛiŋ bəchi bəh kiŋkɔŋ
i kiŋkɔŋ bɛiŋ.
17 Bukumbɛiŋ kiə a Nyɔ nǐ
nya bənchi tsə i kaŋ yi Muses
wə. Ayakalə, mbum bi Nyɔ
bəh ŋkɔŋ dzə ka tsəki i kaŋ yi
Jisɔs Klistus wə.
18 Mi widɔkɔ kɔkə wə wi
num yɛiŋ Nyɔ. Akɔ a Waiŋ
wi wimu wə shəŋ wə wi num
kɔmsi i Ba wi kpəŋ wə wi fə
bukumbɛiŋ kiə wi.

Mi wə Jɔn Njulibɔkɔ nǐ kɔ wi
(Matiɔ 3:1-12; Mak 1:1-8;
Luk 3:1-18)

19 Yələ kɔ gia yə Jɔn nǐ
dzaka i jɔbi wə kifwu ki Bəju i
Jɛlusalɛm nǐ faaŋ bətii mfə gia
bəh bəni bə Lɛwi a bɔ tsâ bǐkə
i Jɔn a, akɔ wi ndə a.
20 Jɔn nǐ ka nəiŋma dəkə i
chukuli kimbikə kibɔ. Wi nǐ
dzaka bəh dzaka ki a, “Mih
kɔkə Kimbwili wə Nyɔ nǐ
kaka.”
21 Bɔ bikə i wi a, “Wɔ kɔ
la ndə? Akɔ wɔ Ɛlaja ma?”
Wi chukuli i bɔ a, “Mih kɔkə
Ɛlaja.” Bɔ ka chu bikə i wi a,
“Akɔ wɔ wə Mi wi Ntum wi
Nyɔ wə ma?” † Wi nəiŋma.
22 Bɔ ka chu bikə i wi a,
“Wɔ kɔ la ndə? Wɔ dzaka la
a nə kɔm bə gwu ya? Fûku
ka buku kwati gia yə buku kɔ
fiəni tsə chukuli i bəni bà bɔ si
faaŋ buku.”
23 Jɔn ka chukuli i bɔ si
Isaya mi wi ntum wi Nyɔ nǐ
dzakaki a,

“Akɔ mih ja yə yi wiliki i chwa
a,
‘Bə lûmsi dzəh yi Bah a yi nûm
chəŋ.’ ”

24 Bəni bələ kɔ num a nǐ faaŋ
Bəfalasi bɔ.
25 Bɔ ka bikə i Jɔn a, “Wɔ
kabə num kə Kimbwili wə
Nyɔ nǐ kaka, wɔ num kə Ɛlaja,
nabə Mi wi Ntum wi Nyɔ wə,
wɔ ka bə juliki bəni i bɔkɔ kɔm
nə la?”
26 Jɔn ka chukuli i bɔ a, “Mih
kɔ mfiŋ a juliki bəni i bɔkɔ
mə, ayakalə mi widɔkɔ kɔlə i
mbɛiŋ kintəəŋ wə mbɛiŋ kiəki
kə wi.
27 Wi kɔ wə wi dzəki i mih
jum, na mih kpɛiŋni kə i
shwali dzu yi yigvu.”
28 Gia yələ yichi nǐ dzɔ di a
num i Bɛtani i kiwuŋ ki Bɔkɔ

† **1:21** Bəju bəduli nǐ wəkɔli mi wi ntum wi Nyɔ wə Ɛlaja a wi fiəni dzə kɛiŋsi dzəh yi Kimbwili wə Nyɔ nǐ kaka, (Mala. 4:5), bədəkɔ wəkɔli mi wi ntum wi Nyɔ aka Muses (Dit. 18:15).

yi Jədan wə i di biə Jən nĭ juliki bəni i bəkə.

Jən chusi Waiŋ Jaka ki Nyə i bəni

29 Si chəkə ni buku wəə, Jən yɛiŋ si Jisəs dzəki, wi ka dzaka a, “Mbɛiŋ tsɛ̂iŋ, wələ kə Waiŋ Jaka wi Nyə wə wi dzəki bwiliki chu bi mbi wələ!

30 Wələ kə wi wə mih nĭ dzakaki kəm wi a, ‘Mi widəkə dzəki i mih jum kəkni tsə mih, kəm wi nĭ kələ na ka mih numki.’

31 Mih mwi nĭ kiəki kə wi. Ayakalə, mih ni dzə ka juliki bəni i bəkə ka bəni bə Islae kĭə wi.”

32 Jən nĭ kə wi dzaka a ŋgaiŋ kə mbeeŋ nsaka wiwə, ka dzaka a, “Mih nĭ yɛiŋ Kiŋ'waka ki shi dzə bɛiŋ ka kimbumi, dzə num i wi wə.

33 Mih mwi nĭ kiəki kə wi. Ayakalə, mi wə wi nĭ faaŋ mih a mih dzâ jûliki bəni i bəkə a nĭ kə wi dzaka i mih a, ‘Mi wə wə ni yɛiŋ Kiŋ'waka shi dzə i bɛiŋ ka num i wi wə, akə wi wə wi ni juliki bəni num i Kiŋ'waka ki Baiŋni wə.’

34 Yələ kə gia yə mih nĭ yɛiŋ, ka numki mbeeŋ nsaka wiwə a mi wələ kə Waiŋ Nyə.”

Bəni bə̀ bə nĭ yisi num bwa bə Jisəs bə mbaŋ

35 Chəkə buku wəə, Jən ka chu numki i fɛiŋ i di biə wi nĭ kə bəh bwa bu bə mbaŋ bəfa.

36 Wi dza yɛiŋ si Jisəs nyaniki tsəki, ka dzaka a, “Mbɛiŋ tsɛ̂iŋ, wələ kə Waiŋ Jaka wi Nyə.”

37 Bwa bu bə mbaŋ bə bəfa bə̀ wəkə si wi dzaka yakadəiŋ, dza ka biəliki Jisəs.

38 Jisəs fiəni gwu yɛiŋ si bə biəliki, ka bikə i bə a, “Mbɛiŋ nəŋki nə?” Bə chukuli i wi a, “Labay, wə nəki faiŋ?” (Yɛli wələ a Labay kə a, “Mi wi Lanini wi Mbum.”).

39 Jisəs chukuli i bə a, “Mbɛiŋ dzâ yɛ̂iŋ.” Bə tsə ka yɛiŋ di biə wi nĭ nəki. Bəh bə shi fɛiŋ fuu dzə jum. Jəbi wə bə nĭ biəliki wi a nĭ kə ka mbiəŋə mina i fijəbi.

40 Mi wimu widəkə i bəni bəfa bə̀ kintəəŋ bə nĭ wəkə si Jən dzaka ka biəli Jisəs, a nĭ kə num Andulu wə waiŋnih Samən Bita.

41 Andulu wiwə nyə akisəkə tsə nəŋ waiŋnih wi Samən, fuku i wi a, “Buku si yɛiŋ Kimbwili wə Nyə nĭ kaka” (a num a Klistus).

42 Ayakadəiŋ, wi ka dzə dzə bəh Samən i Jisəs. Jisəs tsɛiŋ wi ləəə, ka dzaka a, “Wə kə Samən waiŋ Jən. Bə ni bəəŋki wə a Sɛfas.” (Yɛli wələ a Sɛfas kə a Bita).‡

Jisəs bəəŋ Filib bəh Natanial

43 Chəkə buku wəə, Jisəs yɛiŋ a ŋgaiŋ si kələ i tsə i kimbu ki Galili wə. Wi tsə ka yɛiŋ Filib, dzaka i wi a, “Wə bĭ̂əli mih.”

44 Filib wələ nĭ kə mi i kwili wi Besayda wə. Kwili wələ nĭ kə wi Andulu bəh Bita.

45 Filib tsə nəŋ Natanial dzaka i wi a, “Buku yɛiŋ lə mi wə Muses nĭ nyaka i Kiŋwakti ki Bənchi wə kəm wi, bəh wə bəni bə ntum bə Nyə nĭ nyaka tə kəm wi. Mi wələ kə num Jisəs wi Nasali waiŋ Yəsɛf.”

46 Natanial chukuli i wi a, “Gia yindzəŋni yidəkə kələ i

‡ **1:42** Yi num a Tə.

buku dzə i Nasali a?" Filib dzaka i wi a, "Dzâ yêiŋ."

47 Jisəs dza yɛiŋ si Natanial dzəki i wi wə, wi ka dzaka i wi kəm wi, "Mbɛiŋ tsêiŋ, mi wələ kə na mi wi Islae wi ŋkəŋ. Nəni kintəkə kidəkə kəkə i wi wə."

48 Natanial bikə i Jisəs a, "Wə nyani dəiŋ ka wə kiə mih?" Jisəs chukuli i wi a, "Na ka Filib tsɛiŋki i dzə bəəŋ wə, asi kə num mih si yɛiŋ lə wə i chwəŋ ki kpɛiŋ wi fig wə."§

49 Natanial chukuli i wi a, "Labay, wə kə Waiŋ Nyə! Wə num Ŋkuŋ wi Islae!"

50 Jisəs dzaka i wi a, "Wə bum mih i liə kəm mih dzaka i wə a mih si yɛiŋ wə i chwəŋ ki kpɛiŋ wə a? Wə bi yɛiŋki lə gia yimbum yi tsə yələ."

51 Jisəs chu dzaka i wi a, "Mih fukuki ŋkəŋ i mbɛiŋ a, mbɛiŋ bi yɛiŋ lə si bəəli wɛli gwu, bəchinda bə Nyə yaka chu shi, i mi wə yɛli wi kə Waiŋmi wə."

2

Jisəs kwuni mwi i mbih

1 A dzə num i kaŋ yitali wə, bə ka fəki bini bi ndzə wi miŋkpaŋa wimfiaŋ, a nǐ kə i kwili wi Kana wə i kimbu ki Galili wə, ayaka nih Jisəs num fɛiŋ.

2 Bə nǐ kə bə laka tə Jisəs bəh bwa bu bə mbaŋ i bini biwə wə.

3 Mbih dza kaa, nih Jisəs ka dzaka i wi fɛiŋ a, "Bə chu kaŋaki kə mbih."

4 Jisəs chukuli i wi a, "Miŋkpaŋa, yələ kaŋaki i fə nə bəh mih a? Jəbi wuŋ ka kpəŋ dəkə."

5 Nih wi ka dzaka i bəni bə gaani a, "Gia yichi yə wi ni dzaka a mbɛiŋ fê, mbɛiŋ fê."

6 A nǐ kə bikəŋə bisə num fɛiŋ num bə kɛiŋsi bəh təh. Kəŋə yələ nǐ kə yə Bəju nǐ jiəki mwi yɛiŋ a bə wəkəki gwu yibə yɛiŋ yi bain i Nyə nshiŋ. Kpəŋə wimu nǐ dzəki lə mwi ka bəlita mbaŋnanitaŋ ntsə bəte (75) i tsə buku bəlita gbi jwəfi ntsə bəte (115). 7 Jisəs ka dza dzaka i bəni bə gaani bəwə a, "Mbɛiŋ tôkə jǐksi mwi i kəŋə yələ mə." Bə ka jiə mwi i kəŋə yiwə mə yi jikə.

8 Wi ka dzaka i bə a, "I liə mbɛiŋ tôkəli midəkə mbɛiŋ tsê nyâ i fwu wi bəni bə gaani." Bə ka təkəli tsə nya.

9 Fwu wi bəni bə gaani wə ka dzə məm mwi miwə, wəkə num mə fiəni lə i mbih. Wi bá məŋ a mələ mbih nyə faiŋ na. (Ayakalə, bəni bə gaani bà bə nǐ təkə mwi miwə nǐ kiəki lə di biə mə buku). Ayaka fwu wi bəni bə gaani ka bəəŋ nyum miŋkaŋa wimfiaŋ wiwə,

10 bikə i wi a, "Bəni si yisi gaa fibə num mbih mi ndzəŋni i bini wə, i jəbi wə bəni mu fwuli, bə ka gaa mə mə ndzəŋki kə. Wə ka yiŋni jiə mbih mə mə ndzəŋki ka dzəki bəh mə num i liə a?"

11 Kələ nǐ kə kinchəsi ki ninshiŋ kə Jisəs nǐ fə yi chusi kiŋkəkni ki. Wi nǐ fə yi num i kwili wi Kana wə i kimbu ki Galili wə. Si wi fə yakadəiŋ yi chusi kiŋkəkni ki, bwa bu bə mbaŋ ka jiə shəm yibə i wi wə.

§ **1:48** Kpɛiŋ wi "fig" wələ i tumi ki Islae wə kə bə dzi mintam miwə.

12 Si yəmaka nĭ tsə, Jisəs ka nyə shi tsə i Kafanaum bəh nih wi bəh bwa bə nih wi bə nyuku bəh bwa bu bə mbaŋ, bəh bɔ nɔ dzɔ fɛiŋ i kaŋ yidɔkɔ wə.

Jisəs kɔŋŋ bwili bəni bə shi i juŋ yi fəni yi gia yi Nyɔ mə
(Matiə 21:12-13; Mak 11:15-17; Luk 19:45-46)

13 Chəkɔ bi Dzini bi Bəju bə nĭ bəəŋki a Ntsədaŋ nĭ kɔmsiki dzəki, Jisəs nyə yaka tsə i Jɛlusalɛm.

14 Si wi nĭ tsə buku i juŋ yi fəni yi gia wə, yɛiŋ bəni bɔ taŋni bəna' bəh shwáŋ bəh bimbumi bəh bəni bà bɔ nĭ kwuniki kpɔ num bɔ numyi i kuku fɛiŋ.

15 Wi dzɔ bəkwu ka kɛiŋsi figbaŋa yɛiŋ, kɔŋŋ bwili bɔ bəchi tasi bəh shwáŋ bəh bəna' bəwɔ i juŋ yi fəni yi gia wə. Wi chu shuku təkɔ kpɔ wi bəni bà bɔ nĭ kwuniki, chini shi bibaŋ bibɔ,

16 dzaka i bəni bà bɔ nĭ taŋniki bimbumi a, "Mbɛiŋ dzô bûku bəh biɛiŋ biələ fa. Kiə mbɛiŋ ki dzô kə juŋ yi Bah wuŋ i fĭəni i juŋ yi shi wə."

17 Si wi dzaka yakadəiŋ, bwa bu bə mbaŋ ka kwaka gia yə bə nyaka i Kiŋwakti ki Nyɔ wə a, "Kiŋkɔŋ kimbum kə mih kaŋaki i wɔ dzu ki kələ i wɔɔ mih num wɔɔni."

18 Kifwu ki Bəju ka bikə i wi a, "Gia yə yi chusiki kiŋkɔkni ka, yə wɔ kɔ i fə i chusi i buku a bə nya ŋga i wɔ i fô yələ akɔ na nə?"

19 Jisəs chukuli i bɔ a, "Mbɛiŋ shâkyi juŋ yi fəni yi gia yələ, ma mih ni dzɔ kaŋ yitali mih fiəni dzasi yaksi yi i bɛiŋ."

20 Bəju bəwɔ ka dzaka i wi a, "Yi nĭ dzɔ jía mbaŋnyani ntsɔ bəsɔ i maa juŋ yi fəni yi gia yələ, wɔ bá dzaka mfia a wɔ kələ i dzɔ a kaŋ yitali i fiəni dzasi yaksi yi a?"

21 Ayakalə, juŋ yi fəni yi gia yələ Jisəs nĭ dzakaki, a nĭ kɔ num gwu yi.

22 Ayakadəiŋ, jɔbi wə wi nĭ dza i kpi wə, bwa bu bə mbaŋ ka kwaka a fa kɔ gia yə wi nĭ dzaka. Bɔ ka bum gia yə yi kɔ i Kiŋwakti ki Nyɔ wə, chu bum ndzaka wə Jisəs nĭ dzakaki.

23 Jɔbi wə Jisəs nĭ kɔ i Jɛlusalɛm i Dzini bi Ntsədaŋ biə wə, bəni bəduli nĭ jiə shɔm yibɔ i yɛli wi wə kɔm bə binchəsi biə wi nĭ fəki ki chusi kiŋkɔkni ki.

24 Ayakalə, Jisəs nĭ ka jiə dəkə mfi bi i bɔ, kɔm wi nĭ kiəki lə bəni bəchi si bɔ kɔ.

25 Wi nĭ nəŋki kə i wɔkɔ gia yidɔkɔ yə mi wiwɔm widɔkɔ fukuki i wi kɔm mi, kɔm wi nĭ kiəki lə fiɛŋ fiə fikɔ i mi wiwɔm shɔm.

3

Jisəs dzaka i Nikədəmus kɔm mbwɔ wimfiaŋ

1 Mi wi mbaŋ wi Bəfalasi widɔkɔ nĭ kɔ bə bɔɔŋ a Nikədəmus, wi num mi i mbaŋ wi kifwu ki tumi ki Bəju wə.

2 Mi wələ nĭ dza dzə i Jisəs nchəkɔ, ka dzaka i wi a, "Labay, buku kiəki lə a wɔ kɔ mi wi lanini wə wi nyə i Nyɔ, kɔm mi widɔkɔ kɔkə wə wi kɔ i fə kinchəsi ki gia yələ wɔ fəki

lə, yi chusi kiŋkəkni ki Nyə, Nyə kəbi bəh wi."

3 Jisəs chukuli i wi a, "Mih fukuki ŋkəŋ i wə a, a kəbi a bə bwə lə mi, i mbwə wimfiaŋ wə, wəmaka mi kəkə bi yɛiŋ ŋkuŋ bi Nyə."

4 Nikədəmus bikə i Jisəs a, "Yi kə i num na dəiŋ, i chu bwə mi num wi ta lə a? Wi kələ i chu fiəni liə i nih wi shəm ka wi chu fiəni bwə wi a?"

5 Jisəs chukuli i wi a, "Mih fukuki ŋkəŋ i wə a, a kəbi a bə bwə lə mi i mwi mə bəh i Kiŋ'waka wə, wi kəkə i bi liə i ŋkuŋ bi Nyə wə.

6 Mi wiwəm bwəki mi wiwəm, kiŋ'waka bwə Kiŋ'waka.

7 Kiə dzaka ma wômki wə, a mih dzakaki i wə a bə kaŋaki i bwô mbɛiŋ bəchi i mbwə wimfiaŋ wə.

8 Fiəkə si tsə asi yi kəŋki, wə wəkə si yi tsəki, ayakalə wə kəbi i fuku a yi nyə faiŋ na, yi tsə sə faiŋ na. Yi kə a liŋ i mi wichi wə wi kə num bə bwə wi i Kiŋ'waka wə."

9 Nikədəmus ka təmki a, "Yələ kə i nyani dəiŋ a?"

10 Jisəs chukuli i wi a, "Wə kə mi wi lanini wi bəni bə Islae, wə kiə kə yələ a?

11 Mih fukuki ŋkəŋ i wə a, buku dzakaki gia num yə buku kiəki, beeŋ nsaka wi gia, a num yə buku kə buku yɛiŋ, ayakalə mbɛiŋ bum kə gia yə buku dzakaki.

12 Mih kabə fuku gia i mbɛiŋ a num yi fa kuku mbɛiŋ bum kə, mbɛiŋ bi nyani na dəiŋ i bum yə mih dzakaki a num yi tumi ki bɛiŋ wə a?

13 Mi widəkə məŋ wə wi num yaka i bɛiŋ. Akə shəŋ a wi wə wi nǐ nyə dzə fɛiŋ ka shi dzə fa kuku, mi wələ kə mi wə yɛli wi kə Waiŋmi.

14 Asi Muses nǐ shəŋsi juŋŋ yə bə nǐ kɛiŋsi bəh chwaka i kpɛiŋ bɛiŋ i chwa, yi kə a liŋ asi bə kaŋaki i ni shâŋsi mi wə yɛli wi kə Waiŋmi,

15 ka na ndə wə wi kə wi jiə shəm i wi wə, wi ni kwati nəni kə ki bi tsə kaa kə."

16 Nyə nǐ kəŋ mbi wələ nalə, ka faaŋ Waiŋ wi wimu shəŋ, a na ndə wə wi jiə shəm i wi bi laka kə, wi bi kwatiki num nəni kə ki bi tsə kaa kə.

17 Nyə nǐ ka faaŋ dəkə Waiŋ wi i mbi wələ wə a wi dzâ sâka bəni a bə gbə nsaka. Wi nǐ faaŋ a wi dzâ bwíli bə num bwilini.

18 A na ndə wə wi kə wi jiə shəm i wi wə, bi gbə kə nsaka. Ayakalə, mi wə wi ka jiə dəkə shəm i wi wə, wəmaka gbə lə nsaka, kəm wi ka jiə dəkə shəm i yɛli wi Waiŋ Nyə wə akə a wi shəŋ.

19 Yələ kə dzəh yə bə bi təiŋki nsaka wiwə yɛiŋ, kəm baiŋni kə bi dzə i mbi wə, bəni yiŋni kəŋ fibə num lə jisi tsə baiŋni. Bə kəŋki yakadəiŋ kəm kimfə kibə kə kichu.

20 Na ndə wə kimfə ki kə kichu wi si baiŋŋ lə baiŋni, wi kəkə i buku dzə i di biə baiŋni kə ka kimfə ki ma ni chusi.

21 Ayakalə, na ndə wə wi fəki gia yi chəŋ wi si dzə num i baiŋni wə, ka kimfə ki ni chusiki a, akə ki mi wə wi kə bəh Nyə.

Jən dzaka a Jisəs tsəki lə ŋgaiŋ

22 Si yəmaka nĩ tsə, Jisəs bəh bwa bu bə mbaŋ nyə tsə i kimbu kidəkə wə i Judea. Bəh bə tsə ka num fɛiŋ, wi ka juliki bəni i bəkə.
23 Jən tə nĩ juliki bəni i bəkə i kwili wi Ɛnən wə i kəmsi i Salim kəm mwi nĩ kə fɛiŋ nalə. Bəni ka dzəki wi juli bə i bəkə.
24 Yələ gia nĩ num maka bə fah Jən i juŋ yi nsəŋ wə.
25 Bwa bə Jən bə mbaŋ bədəkə bəh mi wi Ju widəkə ni dza yisi kiŋgukuli kəm bə gwu yi wəkəni i baiŋki i Nyə nshiŋ.
26 Bwa bə mbaŋ bə Jən nyə tsə yɛiŋ Jən, dzaka i wi a, “Labay, mi wə mbɛiŋ wi nĩ kə i waka wi Jədan wəyaka wə wə lansi dzaka kəm wi yaka, bə wi yaka wi juliki bəni i bəkə, bəni bəchi tsə num i wi.”
27 Jən chukuli i bə a, “Mi kəkə i num fiɛŋ fidəkə maka a fə Nyə a wi num fi.
28 Mbɛiŋ mwi kələ i beeŋ nsaka wuŋ a mih nĩ dzaka a, mih kəkə Kimbwili wə Nyə nĩ kaka. Ayakalə, bə nĩ faaŋ mih a mih tsə̂ i wi nshiŋ.
29 Nyum miŋkpaŋa wimfiaŋ kə mi wə wi kaŋaki miŋkpaŋa wiwə. Nsɛiŋ wi nyum miŋkpaŋa wiwə wə wi num bɛiŋ kəmsi i wi wə wəkə ja yi, si num bə kinsaŋli na bəh ŋga si wi wəkə ja yi. Yi kə a liŋ si mih kə i liə num mih jikə bəh kinsaŋli.
30 Wi kaŋaki i kəki tsəki a ninshiŋ, mih dzə i jum wə.
31 Mi wə wi nyə bɛiŋ wi tsəki lə bəni bəchi. Mi wi kuku kə mi wi kuku, gia yichi yə wi dzakaki akə yi fa kuku. Mi wə wi nyə i tumi ki bɛiŋ wə tsəki lə bəni bəchi,
32 wi beeŋki nsaka wi gia a num yə wi kə wi yɛiŋ ka chu wəkə. Ayakalə, mi widəkə kəkə wə wi bumki gia yə wi dzakaki.
33 Mi wə wi bumki gia yə wi dzakaki, akə wi wə wi chusi a ŋgaiŋ təbi gia wiwə a Nyə dzakaki ŋkəŋ.
34 Mi wə Nyə faaŋ si dzaka shəŋ a ja yi Nyə, kəm Nyə nya Kiŋ'waka ki i wi kimfəkəli kəbi.
35 Tii Waiŋ kəŋ Waiŋ, ka nya biɛiŋ bichi i wi kaŋ.
36 Na ndə wə wi kə wi jiə shəm i Waiŋ wələ wi kwati lə nəni kə ki bi tsə kaa kə. Mi wə wi wəkəki kə i wi bi kwati kə nəni. Wəmaka mi kə num shəm yi Nyə bəkə lə bəh wi.”

4

Jisəs bəh miŋkpaŋa wi Samalia widəkə baŋsi i dzəŋə yi mwi wə

1 Jisəs ka kiə a, Bəfalasi wəkə lə a ŋgaiŋ nəmki lə, mbaŋ wi bəni dzə ŋgaiŋ juli bə i bəkə tsə Jən.
2 Ayakalə, a nĩ məŋ dəkə Jisəs si wi nĩ juliki mbɛiŋ i bəkə, a nĩ juliki num bwa bu bə mbaŋ shəŋ.
3 Jəbi wə wi nĩ kiə yakadəiŋ, ka nyə i kimbu ki tumi ki Judea wə, ka fiəni tsəki i ki Galili wə.
4 Wi nĩ kaŋaki i tsə dzəh i kimbu ki Samalia wə.
5 Wi tsə buku i kwili wi Samalia widəkə wə bə bəəŋ a Sika, wi num kəmsi i khə wə Yakəb nĩ nya i waiŋ wi Yəsɛf.

6 Dzəŋə yi mwi yə Yakɔb nǐ
chum num fɛiŋ. Si Jisɔs nǐ
kɔ wi nyani lɔ nalə ka bɔh,
wi ka num kɔmsi i dzəŋə yi
mwi yiwɔ wə. Jɔbi num wi
si num ka mbiəŋə jwɔfi ntsɔ
bəfa nshifɔkɔ.
7 Miŋkpaŋa widɔkɔ i fɛiŋ
Samalia dza dzə i tɔkɔ mwi
fɛiŋ, Jisɔs dzaka i wi a, "Nyâ
mih bəh mwi mih mu."
8 A nǐ kɔ num bwa bə mbaŋ
bə Jisɔs tsə i kwili kintəəŋ i taŋ
biɛiŋ bidzini.
9 Miŋkpaŋa wiwɔ bikə i Jisɔs
a, "Wɔ kɔ mi wi Ju, mih num
mi wi Samalia, wɔ nyani dəiŋ
na ka wɔ nywaki mwi i mih
a?" Miŋkpaŋa wiwɔ nǐ dza-
kaki yakadəiŋ, kɔm Bəju nǐ
nyɛnsiki lə bəni bə Samalia.
10 Jisɔs chukuli i wi a, "Wɔ
kabə kiə kinya kə ki kɔ ki Nyɔ,
bəh ŋkaiŋni mi wə wi dzakaki
i wɔ a wɔ nyâ ŋgaiŋ bəh mwi,
ma wɔ tsa wi, a wi nyâ wɔ bəh
mwi mə mɔ nyaki nəni jɔbi
wichi."
11 Miŋkpaŋa wiwɔ fiəni bikə
i Jisɔs a, "Bah wuŋ, wɔ kaŋaki
kə fiɛŋ fidɔkɔ ka wɔ tɔkɔli mwi
yɛiŋ, dzəŋə yi mwi yiwɔ liə
nalə, wɔ ki dzɔki faiŋ mwi mə
mɔ nyaki nəni jɔbi wichi a?
12 Yi kɔ a wɔ tsəki lə tii
wibuku Yakɔb wə wi nǐ chum
jiə dzəŋə yələ i buku, na wi
mwi nǐ muki lə mwi yɛiŋ wə,
bwa bu mu, nyám yi mu tə a?"
13 Jisɔs chukuli i wi a, "Mi
wichi wə wi mu mwi mələ,
kindəŋ ki mwi bi fiəni wɔmki
lə wi.
14 Ayakalə, na ndə wə wi mu
mwi mə mih nya i wi, kindəŋ
ki mwi bi chu wɔmki kə wi.
Mwi mə mih ni nya i wi mɔ bi
fiəni chu ntɔŋ wi mwi mə mɔ
bukuki i wi wə jɔbi wichi, mɔ
dzə nya wi bəh nəni kə ki bi tsə
kaa kə."
15 Miŋkpaŋa wiwɔ ka dzaka
i Jisɔs a, "Bah wuŋ, nyâ mih
bəh ŋkaiŋni wi mwi mələ, mə
kindəŋ ki mwi bi chu wɔmki
kə mih ka mih ma chu dzâki
fa i dzâ tâkɔ mwi."
16 Jisɔs dzaka i wi a, "Tsâ
bɔ̂ɔŋ nyu wa ma mbɛiŋ wi
dzâ."
17 Miŋkpaŋa wiwɔ chukuli
i wi a, "Mih kaŋaki kə
minyuku." Jisɔs ka dzaka i wi
a, "Wɔ dzaka ŋkɔŋ si wɔ dzaka
a wɔ kaŋaki kə minyuku.
18 Wɔ kɔ wɔ si kaŋa lɔ
bənyuku bəte, wə mbɛiŋ wi
kɔ i liə a məŋ nyu wa. Gia yə
wɔ dzakaki akɔ ŋkɔŋ."
19 Miŋkpaŋa wiwɔ dzaka i
Jisɔs a, "Bah wuŋ, mih yɛiŋ i
liə a wɔ kɔ mi wi ntum wi Nyɔ.
20 Bətii bəbuku nǐ shiki
tsaki Nyɔ i ŋkwuŋ wələ wə,
ayaka mbɛiŋ Bəju dzaka
fimbɛiŋ a di biə bəni kaŋaki
i tsâki Nyɔ kɔ a i Jɛlusalɛm."
21 Jisɔs chukuli i wi a,
"Miŋkpaŋa, bum gia yə mih
fukuki i wɔ. Jɔbi bi dzəki lə wə
mbɛiŋ bi tsaki i Ba Nyɔ a chu
num kə i ŋkwuŋ wələ wə nabə
i Jɛlusalɛm.
22 Mbɛiŋ bəni bə Samalia
tsaki fiɛŋ fiə mbɛiŋ kiəki kə,
ayaka buku Bəju tsa fiɛŋ fiə
buku kiəki, kɔm mbɔiŋ tsəki
dzəh i Bəju wə.
23 Ayakalə, jɔbi dzəki lə,
ayaka wi dzə lɔ wə bəni bə bɔ
tsaki Nyɔ ŋkɔŋ ŋkɔŋ bi tsaki
Nyɔ Ba i kiŋ'waka wə bə i ŋkɔŋ

wə.* Fa kɔ ŋkaiŋni wi bəni bà
Nyɔ Ba nəŋki a bɔ tsaki i wi.
24 Nyɔ kɔ kiŋ'waka, bəni bà
bɔ tsaki i wi, kaŋa i tsaki i
kiŋ'waka wə bə i ŋkɔŋ wə."
25 Miŋkpaŋa wiwɔ dzaka i
Jisɔs a, "Mi kiəki lə a Kimbwili
wə Nyɔ nǐ kaka dzəki lə, wə bə
bɔɔŋ a Klistus. I jɔbi wə wi bi
dzəki, wi bi fuku bainsi lə gia
yichi i bukumbɛiŋ."
26 Jisɔs dzaka i wi a, "Mih
wələ mih dzakaki i wɔ akɔ wi
wiwɔ."
27 A jɔbi wiwɔ wə, bwa bə
Jisɔs bə mbaŋ ka fiəni dzə.
Dzaka wɔm bɔ a wi dzakaki
bə miŋkpaŋa. Ayakalə, mi
widɔkɔ i bɔ wə nəki bikə kə
i wi a wi nəŋki nə a, nabə
a Jisɔs dzakaki bə miŋkpaŋa
wələ kɔm nə a.
28 Miŋkpaŋa wiwɔ ka jiə bee
kpəŋə wi wi mwi fɛiŋ, tsə i
kwili kintəəŋ fuku i bəni a,
29 "Mbɛiŋ dzə̂ yɛiŋ mi
widɔkɔ wə wi dzə ka fukuki
gia yichi yə mih num fə. Yi
kɔlə i numki a mi wələ kɔ
Kimbwili wə Nyɔ nǐ kaka a?"
30 Bəni buku i kwili wə ka
tsəki i Jisɔs.
31 A nǐ kɔ bwa bə mbaŋ bə
Jisɔs baaŋ a tsaki Jisɔs dzaka i
wi a, "Labay, dzî."
32 Ayakalə, Jisɔs chukuli i bɔ
a, "Mih kaŋaki lə biɛiŋ bidzini
i dzi mbɛiŋ kiə kə bi."
33 Bwa bu bə mbaŋ ka
kaiŋyiki dzakayi a bɔ bɔ a, "Mi
widɔkɔ baaŋ dzə nya lə biɛiŋ
bidzini i wi a?"
34 Jisɔs dzaka i bɔ a, "Biɛiŋ
biŋ bidzini kɔ i fə̂ki gia yə wi
wə wi faaŋ mih kɔŋki, bəh i
kâasi nɔm wi wichi.
35 Ntə mbɛiŋ dzakaki
fimbɛiŋ a baaŋ kifiəŋŋ kinaa,
ka jɔbi wi kɔhni kpɛiŋ na?
Mih dzaka i mbɛiŋ a, mbɛiŋ
gîŋsi dzə́kəh i bɛiŋ ma mbɛiŋ
tsə̂iŋ yə̂iŋ asi biɛiŋ kpɛiŋ i
kikhə wə ka bə kə̂hki.
36 Mi wə wi kɔhki kaŋaki lə
ŋgɔm wi, wi juŋniki jiəki dzɛiŋ
i nɔni kə ki bi tsə kaa kə, ayaka
ka mi wə wi gbɛli bəh mi wə
wi kɔhki bi chiŋniki laŋki lə i
mi wimu wə.
37 Gia yələ chusiki a ndi
wələ kɔ ŋkɔŋ wə wi dzakaki a,
'Mi widɔkɔ si gbɛli lə, ayaka
mi widɔkɔ kɔh.'
38 Mih faaŋ mbɛiŋ a mbɛiŋ
tsə̂ kə̂h biɛiŋ biə mbɛiŋ nǐ ka
nɔm dəkə. Bəni bədɔkɔ nɔm,
mbɛiŋ liə i ndzɔŋni bi nɔm
wibɔ wə."

Bəni bə Samalia bəduli jiə
shɔm i Jisɔs wə

39 Bəni bə Samalia bəduli
i kwili wiwɔ wə nǐ jiə shɔm
i Jisɔs wə kɔm bə gia yə
miŋkpaŋa wiwɔ nǐ dzaka i bɔ,
a wi fuku ŋgaiŋ gia yichi yə
ŋgaiŋ nǐ kɔ num ŋgaiŋ fə.
40 Ayakadəiŋ, jɔbi wə bɔ nǐ
dzə yɛiŋ Jisɔs, tsa a bəh bɔ nə̂.
Wi bum, bəh bɔ nɔ kaŋ yifa.
41 Bəni bəduli ka chu jiə
shɔm i Jisɔs wə kɔm bə ndzaka
wi.
42 Bəni bəwɔ dzaka i kpaŋa
wiwɔ a, "Buku ka jiə dəkə
shɔm i wi a kɔm gia yə wɔ
si dzaka shəŋ. Buku mwi si
wɔkɔ lɔ bəh bintuni bibuku,
ka kiə lɔ a mi wələ kɔ Mbwili
wi mbi wələ ŋkɔŋ."

* **4:23** Bəni bədɔkɔ yɛiŋ a kiŋ'waka kələ kɔ Kiŋ'waka ki Baiŋni, ayaka bədɔkɔ yɛiŋ a yi kɔ kiŋ'waka ki mi wə.

Jisɔs chuku waiŋ mi wimbum

43 Kaŋ yiwɔ yifa tsə, Jisɔs nyə ka tsəki i Galili.

44 Wi mwi nĭ kɔ num wi dzaka lɔ a bə si kɔksi kə mi wi ntum wi Nyɔ i tumi ki wə.

45 Jɔbi wə wi nĭ tsə buku i Galili, bəni bə fɛiŋ dzɔ wi bindzɔŋ, kɔm bɔ nĭ kɔ bɔ yɛiŋ gia yə wi nĭ fə i bini wə i Jɛlusalɛm, kɔm bɔ tə nĭ kɔlə i bini biwɔ wə.

46 Jisɔs ka bi chu fiəni tsə i Kana i kimbu ki Galili wə di biə wi nĭ fiəni mwi i mbih. A nĭ kɔ tikwili widɔkɔ num i kwili wi Kafanaum wə, waiŋ wi winyukuni gwɛiŋ.

47 Jɔbi wə tikwili wiwɔ nĭ wɔkɔ a Jisɔs buku lɔ i Judea ka dzə i Galili, wi tsə i wi, kwuŋ kaŋ a wi shî dzâ chûku waiŋ wi ŋgaiŋ, a wi si num lɔ a dzaka ki kpi wə.

48 Jisɔs ka dzaka i wi a, “Mbɛiŋ kabə num maka mbɛiŋ yɛiŋ kinchəsi kə ki chusiki kiŋkɔkni ki Nyɔ, i yɛiŋ tə gia yi dzaka ki wɔmni, mbɛiŋ bi ma lansi jiə shɔm i mih.”

49 Mi wimbum wiwɔ dzaka i wi, “Ba wuŋ, dzâ bə kɔmsi nyâ, ka waiŋ wuŋ ma kpi.”

50 Jisɔs chukuli i wi a, “Wɔ tsâ, waiŋ wa ni baaŋ lə wiwɔm.” Mi wiwɔ nĭ bum gia yə Jisɔs dzaka i wi, nyə ka tsəki.

51 Si wi nĭ shiki, wi bəh bwa bu bə nɔm baŋsi, bɔ fuku i wi a waiŋ wi kɔlə wiwɔm.

52 Wi ka bikə i bɔ jɔbi wə wi ni yisi i bəniki. Bɔ dzaka i wi a, “A nĭ kɔ i ŋgbu aka mbiəŋə wimu nshifɔkɔ, gwu yi yakani yiwɔ bee wi.”

53 Tii waiŋ wiwɔ ka kwaka asi kɔ na jɔbi wə Jisɔs si dzaka i wi a, “Waiŋ wa ni baaŋ lə wiwɔm.” Wi bəh juŋ yi yichi ka jiə shɔm i Jisɔs.

54 Gia yələ kɔ yi kɔmsini yə yi chusiki kiŋkɔksi yə Jisɔs nĭ fə asi wi buku i Judea ka dzə i Galili.

5

Jisɔs chuku mi num wi gwɛiŋ i jia mbaŋtia ntsɔ nyaŋ

1 Si yəmaka nĭ tsə, bini bi Bəju bidɔkɔ num i Jɛlusalɛm, Jisɔs yaka tsə fɛiŋ.

2 Dzəŋə yi mwi yidɔkɔ num fɛiŋ i Jɛlusalɛm bə bɔɔŋ i já yi Hibulu wə a Bɛtɛsda, ayaka yi num kɔmsi tsə i Dzaka Ki mbaiŋ ki Shwáŋ wə. Bɔ nĭ kɔ bɔ maa kidi ki shini fɛiŋ kite,

3 bəni bə jwɛ́iŋ nĭ shi kwu kɔ a fɛiŋ bəduli nalə, a nĭ kɔ num bimfəkə, bəh bà bɔ nĭ gbɔki nyaniki bəh bà bɔ nĭ kpiyi wa wimu. [Bɔ nĭ shiki nɔyiki fɛiŋ wɔkɔli i jɔbi wə mwi miwɔ ni dza nəŋni.

4 Chinda wi Bah widɔkɔ nĭ fəki wi dza dzə i jɔbi jɔbi wə, wi liə nəŋni mwi miwɔ. Mi wi ninshiŋ wə wi yisi liə yɛiŋ kintəəŋ i jɔbi wə chinda wiwɔ nəŋni mwi miwɔ, ma wi ni bɔnih i jwɛiŋ yiwɔ wə, kɔŋ a numki na yi naiŋ jwɛiŋ.]*

5 Mi widɔkɔ nĭ kɔlə fɛiŋ num wi gwɛiŋ i jía mbaŋtia ntsɔ nyaŋ.

6 Jɔbi wə Jisɔs nĭ dzə fɛiŋ yɛiŋ wi, kiə a wi nɔ fɛiŋ na i

* **5:4** Kə fa wə bɔ fəli ka num i biŋwakti bikpu bidɔkɔ wə kə.

jəbi wi dəəŋ wə, ka bikə i wi a, “Wə kəŋki lə i bənih a?”

7 Mi wi jwɛiŋ wiwə chukuli a, “Tikwili, mih kaŋaki kə mi widəkə wə wi kə i ləkəsi mih i bəkə yələ wə jəbi wə yi nəŋni. Asi num jəbi wə yi nəŋni, mih ka nəŋki i liə num mi widəkə si yisi liə lə i ninshiŋ.”

8 Jisəs dzaka i wi a, “Dzâ bɛiŋ, dzô kiga ka, wə tsâki.”

9 Akisəkə, mi wiwə ka bənih, dzə kiga ki ka tsəki.

A nǐ kə chəkə biwə num chəkə bimbam.

10 Bəju ka dzaka i mi wə bə nǐ chuku a, “Daiŋ kə chəkə bimbam nchi bum kə a wə gǐŋ kiga ka.”

11 Wi chukuli i bə a, “Mi wə wi si chuku mih si dzaka a mih dzô kiga kəŋŋ mih tsâki.”

12 Bə bikə i wi a, “Akə ndə wiwə wi si dzaka i wə a wə dzə kiga ka ma wə tsəki a?”

13 Mi wə bə nǐ chuku, nǐ lansiki kiəki kə mi wə wi chuku wi, kəm Jisəs nǐ kə wi dza liə tsə i kintəəŋ ki mbaŋ wi bəni bà bə nǐ kə fɛiŋ.

14 Si yəmaka nǐ tsə, Jisəs yɛiŋ wi i juŋ yi fəni yi gia mə, dzaka i wi a, “Tsɛ́ŋ si wə kə wə bənih lə. Kiə wə ma chu fâki chu. Wə ka baaŋ a fəki chu, gia yi gumini yidəkə ni gbə i wə fuŋ tsə yələ.”

15 Mi wiwə nyə tsə fuku i Bəju a, akə Jisəs wə wi si chuku ŋgaiŋ.

16 Bəju ka yisi ka bwaŋki gvu i Jisəs chɛiŋ, kəm wi nǐ chuku mi wiwə a num chəkə i bimbam wə.

17 Jisəs dzaka i bə a, “Ba wuŋ si nəm jəbi wichi, mih tə nəmki ayaka.”

18 Ndzaka wələ fə Bəju ka fiəni nəŋki wi na bəh ŋga i wôə, kəm a nǐ kəkə shəŋ a chəkə bimbam wi nǐ bwiŋ. Wi nǐ bəəŋki tə Nyə a Ba wi, chu fəkəni a ŋgaiŋ kə a liŋ bəh Nyə.

Nga biə Nyə nya i Waiŋ wi

19 Jisəs dza dzaka i bə a, “Mih fukuki ŋkəŋ i mbɛiŋ a mih Waiŋ kəkə fə gia yidəkə i ŋga mbiŋ wə. Mih fəki shəŋ a gia yə mih yɛiŋ Ba wuŋ fə. Gia yə Tii Waiŋ fəki, akə a yə Waiŋ fəki tə,

20 kəm Tii Waiŋ wiwə kəŋki lə Waiŋ ka chusi i Waiŋ gia yichi yə wi Tii Waiŋ fəki. Wi kɛiŋ i chu chusi gia i wi yi tsə yələ, ka wi fəki, mbɛiŋ yɛiŋ dzaka wəm mbɛiŋ.

21 Si Tii Waiŋ dzasiki bəni i kpi wə nya nəni i bə, kə a liŋ si Waiŋ nyaki nəni i na ndə wə wi kəŋki.

22 I kpɛiŋsi yɛiŋ kə a Tii Waiŋ sakaki kə mi widəkə. Wi kə num wi nya bənsaka bəchi i Waiŋ kaŋ,

23 ka bəni bəchi kôksiki Waiŋ a liŋ si bə kəksiki Ba wi. Mi kabə num wə wi kəksiki kə Waiŋ, yaka wi kəksiki kə Ba wi wə wi faaŋ wi.

24 Mih fukuki ŋkəŋ i mbɛiŋ a mi wə wi wəkə ja yiŋ, ka bum i mi wə wi faaŋ mih, kə wə wi kaŋaki nəni kə ki bi tsə kaa kə. Wəmaka bi chu kaŋa kə nsaka. Wəmaka mi kə wi buku lə i kaŋ yi kpi wə, ka liə i nəni wə.

25 Mih fukuki ŋkəŋ i mbɛiŋ a jəbi dzəki lə, num wi dzə lə, a bəni bà bə kə bə kpiyi lə bi wəkə ja yi Waiŋ Nyə, ayaka

bà bɔ bi wɔkɔki, bɔ bi kwati lə nɔni.
26 Yi kɔ yakadəiŋ kɔm si nɔni nyəki dzəki i Ba, yi kɔ a liŋ si wi nya ŋga biwɔ i Waiŋ wi a nɔni nyəki dzâki tə i wi.
27 Wi kɔ wi nya tə ŋga i Waiŋ a wi təiŋyiki bənsaka, kɔm akɔ wi mi wə yɛli wi kɔ Waiŋmi.
28 Kiə dzaka ma wômki mbɛiŋ kɔm yi. Jɔbi dzəki lə wə bəni bəchi bà bɔ kɔ i júm kintəəŋ bi wɔkɔki ja yiŋ,
29 bɔ bukuyi i júm wə, ma bà bɔ nǐ fəki gia yindzɔŋni bi bukuyi liə i nɔni kə ki bi tsə kaa kə, ma bà bɔ nǐ fəki gia yichu bi bukuyi lə ma bə saka bɔ, bɔ gbɔ nsaka.
30 Mih kɔkə i fə gia yidɔkɔ i ŋga mbiŋ wə. Mih sakaki bənsaka biəli asi mih wɔkɔki, dzəh yə mih təiŋki yɛiŋ num yi chəŋ, kɔm mih nəŋki kə i fəki num gia yə a kɔŋki mih. Mih fəki num gia yə, mi wə wi faaŋ mih kɔŋki.

Gia yə yi chusiki mi wə Jisɔs kɔ

31 Mih ka fiəni beeŋ nsaka wuŋ, ma gia yə mih dzakaki ma yi ma numki chəŋ.
32 Ayakalə, mi widɔkɔ kɔlə wə wi beeŋki nsaka wuŋ, ayaka mih kiəki lə a gia yə wi dzakaki kɔm mih kɔ ŋkɔŋ.
33 Mbɛiŋ nǐ faaŋ bəni i Jɔn, wi tsə beeŋ nsaka kɔm ŋkɔŋ.
34 Yi kɔkə a mih nəŋki a mi wiwɔm dzâkaki mi wə mih kɔ wi. Ayakalə, mih dzakaki lə ka mbɛiŋ kələ bi bɔiŋ.
35 Jɔn nǐ kɔ aka naka ki baiŋsiki num bə baiŋsi ki bɛli ki nya baiŋni, mbɛiŋ nǐ kɔŋki a numki i baiŋni biwɔ kintəəŋ, a jɔbi wi juli wə, laŋ.
36 Fiɛŋ fidɔkɔ kɔlə fiə fi chusiki mi wə mih kɔ wi fi tsə Jɔn. Yi num a, nɔm wə Ba wuŋ kɔ wi nya a mih nôm kâasi, a num gia yələ mih fəki lə, yi chusiki a faaŋ Ba wuŋ mih.
37 Ba wuŋ wə wi faaŋ mih akɔ wi mwi tə wi kɔ mbeeŋ nsaka wuŋ. Mbɛiŋ ka num wɔkɔ dəkə lɔ ja yi, ayaka mbɛiŋ ka num yɛiŋ dəkə si wi kɔ.
38 Mbɛiŋ kaŋaki kə tə ja yi i shóm yimbɛiŋ wə, kɔm mbɛiŋ ka jiə dəkə shɔm i mi wə wi faaŋ.
39 Mbɛiŋ nəŋki i Kiŋwakti ki Nyɔ mə kɔm mbɛiŋ kwakaki a, akɔ yɛiŋ di biə mbɛiŋ bi kwatiki fiɛŋ fiə fi kɔ i fəki a mbɛiŋ kwati nɔni kə ki bi tsə kaa kə. Gia yə yi kɔ i Kiŋwakti kələ mə yi dzakaki num kɔm bə mih.
40 Ayakalə, mbɛiŋ ka chu nəiŋki i dzə i mih i kwati nɔni.
41 Mih nəŋki kə kiŋkɔksi kə ki nyəki dzəki i mi wiwɔm wə.
42 Ayakalə, mih kiəki lə mbɛiŋ. Mih kiə a mbɛiŋ kaŋaki kə na kiŋkɔŋ ki Nyɔ i shóm yimbɛiŋ wə.
43 Mih dzə i yɛli wi Ba wuŋ wə, mbɛiŋ nəki dzɔ kə mih. Asi kɔ mi widɔkɔ si wi dzə i yɛli wi wə, ma kɔ wəmaka mbɛiŋ si dzɔ.
44 Mbɛiŋ kɔ i nyani dəiŋ i bum i mih, mbɛiŋ num bəni bà bɔ nəŋki kiŋkɔksi kə ki nyəki dzəki a i mbɛiŋ wə, nəŋ kə kiŋkɔksi kə ki nyəki dzəki num i Nyɔ a num a ki shəŋ.
45 Mbɛiŋ ma kwakaki a,

akɔ mih wə mih bi təyiki chwəŋ kimbɛiŋ i Ba wuŋ wə. Akɔ Muses wə mbɛiŋ jiə mfi bimbɛiŋ i wi, a num wi wə wi təyiki chwɔ kimbɛiŋ i Ba wuŋ.
46 A nǐ kɔ a mbɛiŋ bum i Muses wə ŋkɔŋ, ma mbɛiŋ bum mih kɔm wi nǐ nyaka kɔm mih.
47 Ayakalə, na si mbɛiŋ nǐ ka bum dəkə gia yə wi nǐ nyaka, mbɛiŋ kɔ i nyani dəiŋ i bum gia yə mih dzakaki a?"

6

Jisɔs saŋsi bəni bənchuku bəte
(Matiə 14:13-21; Mak 6:30-44; Luk 9:10-17)

1 Si yəmaka nǐ tsə Jisɔs nyə tsə daŋ kinchwɔ kimbum ki Galili, tsə i waka widəkɔ wə. Bəkɔ yələ kɔ yə bə bɔɔŋki tə a yi Tibɛlias.
2 Mbaŋ wi bəni kwu i wi chɛiŋ kɔm bɔ nǐ kɔ bɔ yɛiŋ bənchəsi bà bɔ chusiki kiŋkɔkni ki, si wi nǐ fəki i bəni bà bɔ nǐ gwɛiŋki bəh jwɛiŋ wi chukuki bɔ.
3 Jisɔs bəh bwa bu bə mbaŋ nyə yaka tsə shinum i ŋkwuŋ bɛiŋ.
4 A nǐ kɔ jɔbi wiwɔ wə, Dzini bi Bəju bi Ntsədaŋ nǐ kɔ bi si kɔmsi dzə.
5 Jɔbi wə Jisɔs nǐ lɔ dzákəh, ka yɛiŋ si mbaŋ wi bəni dzəki i wi wə, wi ka bikə i Filib a, "Bukumbɛiŋ ki nyaniki dəiŋ ka bə taŋ biɛiŋ bidzini biə bəni bələ kɔ i dzi a?"
6 Wi nǐ bikəki yakadəiŋ məmsi Filib məmsini, kɔm wi mwi nǐ kiəki lə gia yə wi kɔ i fə.
7 Filib chukuli i wi a, "Bədanali gi yifa kɔkə i kpɛiŋ na ka bə taŋ biɛiŋ bidzini biə mi wimu i bɔ wə kɔ i kwati twɛsi twɛsi."*
8 Waiŋ wi mbaŋ widəkɔ yɛli wi nǐ kɔ Andulu a num waiŋnih Samən Bita ka dzaka i wi a,
9 "Waiŋ wi nyukuni widəkɔ kələ fa wi kaŋa chəkɔ yi blɛd yite bəh bwəkɔ yifa, ayakalə yələ kɔ i fə na nə bəh ŋkaiŋni bəni bəduli bələ a?"
10 Jisɔs dzaka a, "Mbɛiŋ dzâka bəni nûmyi kuku." A nǐ kɔ mfwaŋ num fɛiŋ nalə, bɔ ka dzaka a bɔ numyi, bənyuku shəŋ nǐ kɔ bənchuku bəte.
11 Jisɔs ka dzɔ chəkɔ yi blɛd yə, nya kiyəŋni i Nyɔ, ka gaa i bəni bà bɔ nǐ numyi fɛiŋ. Wi fə a liŋ bəh bwəkɔ yiwɔ. Ayaka mi wichi kwati asi wi nǐ kɔŋki.
12 Bɔ dzi fwuli, wi dzaka i bwa bu bə mbaŋ a, "Mbɛiŋ jûŋni biŋka biə ka fiɛŋ fidəkɔ ma lâka kilələ."
13 Ayakadəiŋ, bɔ ka juŋni biŋka bi blɛd biə bi nǐ bɛsi i chəkɔ yi blɛd yə wə yite, bi jikə káh jwəfi ntsɔ yifa.
14 Jɔbi wə bəni bəwɔ nǐ yɛiŋ gia yələ yi chusiki kiŋkɔkni ki yə wi fə, ka dzaka a, "Mi wələ lansi kɔ ŋkɔŋ Mi wi Ntum wi Nyɔ wə wi nǐ kaŋaki i bi dzâ i mbi wələ wə."
15 Jɔbi wə Jisɔs nǐ kiə a bəni bədəkɔ nəŋki i dzə kwa ŋgaiŋ bəh ŋga, i təm ka ŋkuŋ wibɔ, wi baka gwu fiəni yaka tsə i

* **6:7** Danali nǐ kɔ kpɔ wə bə nǐ gəmki waiŋ wi nəm yɛiŋ i chəkɔ wə.

ŋkwuŋ bɛiŋ ka numki fɛiŋ wi mbəŋ.

Jisəs nyani i mwi bɛiŋ
(Matiə 14:22-33; Mak 6:45-52)

16 Aka dzə num i fijəbi, bwa
bu bə mbaŋ shi tsə i kinchwə
kimbum wə,
17 liə i ŋgwuki mə yisi i daŋki
tsəki i Kafanaum. I jəbi wiwə
wə nǐ kə biŋ ji lə, Jisəs kɛiŋ
maka wi dzə buku i bə wə.
18 Bəkə dza ka fəyiki, kəm
fuŋni kiləkəli nǐ tsəki lə.
19 Jəbi wə bə ni na ŋgwuki tsə
buku ka bəmay bətali yudəkə
ka bənaa, bə dza təkəli yɛiŋ
Jisəs si wi nyaniki dzəki i mwi
bɛiŋ wi kəmsi dzə i ŋgwuki
wibə wə. Ndzaŋ kwa bə.
20 Ayakalə, wi dzaka i bə a,
“Kiə mbɛiŋ ki lwâ kə. Akə
mih.”
21 Si bə wəkə yakadəiŋ, ka
kəŋki i dzə wi i ŋgwuki wiwə
mə. Akisəkə, ŋgwuki wiwə tsə
buku i bəkə kpəŋ i di biə bə nǐ
tsəki.
22 Chəkə buku wəə, bəni bà
bə nǐ baaŋ i kiwuŋ ki bəkə
kəyaka wə ka yɛiŋ a, asi baaŋ
a ŋgwuki wimu fɛiŋ, bə kiə a
Jisəs si ka liə dəkə ŋgwuki wə
bwa bu bə mbaŋ si liə yɛiŋ, a
bwa bu bə mbaŋ si dza nyə a
bə bə.
23 Ayakalə, bəŋgwuki bədəkə
nǐ dza i kimbu ki Tibɛlias daŋ
dzə, i kəmsi i di biə Bah nǐ dzə
blɛd ka nya kiyəŋni yɛiŋ i Nyə,
bəni dzi.
24 Si bəni bəwə ni yɛiŋ a Jisəs
nabə bwa bu bə mbaŋ nǐ kəkə
fɛiŋ, bə ka liəyi i bəŋgwuki mə
bá daŋ tsə i Kafanaum i nəŋ
Jisəs.

Jisəs kə biɛiŋ bidzini biə bi nyaki nəni

25 Jəbi wə bə nǐ tsə yɛiŋ wi
i kiwuŋ kidəkə kəyaka wə, bə
bikə i wi a, “Labay, wə si dzə
fa yibwiŋ?”
26 Jisəs chukuli i bə a, “Mih
fukuki ŋkəŋ i mbɛiŋ a, mbɛiŋ
nəŋki kə mih kəm mbɛiŋ
yɛiŋki mih fə kinchəsi kə ki
chusiki kiŋkəkni kiŋ. Mbɛiŋ
nəŋki mih kəm mbɛiŋ ni dzi
chəkə yi blɛd yə ka fwuli.
27 Kiə mbɛiŋ ma nômki a i
kwâti biɛiŋ bidzini biə bi kə
i bəkə. Mbɛiŋ nômki i kwâti
num biɛiŋ bidzini biə bi bi
baaŋki a fɛiŋ i tsə buku i nəni
kə ki bi tsə kaa kə. Biələ kə biə
mi wə yɛli wi kə Waiŋmi wi ni
nya i mbɛiŋ. A num wi wə Nyə
Ba kə wi jiə kaŋ yi i wi wə i
chusi a ŋgaiŋ bum wi.”
28 Bə ka bikə i wi a, “Na gia
yə buku kaŋaki i fâki, ka yi
numki a buku fəki num nəm
wi Nyə, akə yi naiŋ?”
29 Jisəs chukuli i bə a, “Nəm
wi Nyə kə wələ, a mbɛiŋ ǰĭə
shóm yimbɛiŋ i mi wə wi
faaŋ.”
30 Ayakadəiŋ, bə ka bikə i
wi a, “Gia yə yi kə yi chusi
kiŋkəkni ka, yə wə kə i fə a
buku yɛiŋ, ka buku jiə shóm
yibuku i wə kə yi naiŋ? Gia yə
wə kə i fə kə na nə a?
31 Bətii bəbuku nǐ dziki
mana i chwa, yi num asi bə
nyaka a, ‘Wi nǐ nya bə bəh
biɛiŋ bidzini biə bi nǐ nyə i
bɛiŋ bə dzi.’ ”
32 Si bə dzaka yakadəiŋ,
Jisəs ka chukuli i bə a, “Mih
fukuki ŋkəŋ i mbɛiŋ, a kəkə
dəkə Muses wə wi nǐ nya biɛiŋ

bidzini biə bi nyəki dzəki i bɛiŋ i mbɛiŋ. Akɔ num Ba wuŋ wə wi nyaki biɛiŋ bidzini bi ŋkɔŋ biə bi nyəki dzəki i bɛiŋ.

33 Mbɛiŋ kɨəki a biɛiŋ bidzini bi Nyɔ kɔ biə bi nyə bɛiŋ shi dzə ka nyaki nəni i bəni i mbi wələ wə."

34 Bɔ dzaka i wi a, "Bah, ma wɔ nyâki buku bəh biɛiŋ bidzini biwɔ jəbi wichi."

35 Jisɔs ka dzaka i bɔ a, "Akɔ mih biɛiŋ bidzini biwɔ bi nyaki nəni. Na ndə wə wi dzə i mih, dzɔŋ bi chu wɔɔ kə wi. Ayaka na ndə wə wi jiə shɔm yi i mih, kindəŋ bi chu wɔm kə wi.

36 Ayakalə, mih fuku lɔ i mbɛiŋ a mbɛiŋ yɛiŋ mih, ayaka mbɛiŋ kɛiŋ ki jiə kə shɔm i mih.

37 Bəni bəchi bə Ba wuŋ kɔ wi nya i mih, bɔ ni dzəki i mih. Ayaka mi wə wi dzə i mih, mih bi kɔŋŋ kə wi.

38 Mih nyə bɛiŋ dzə fa kuku. Mih ka dzə dəkə i fə̂ num gia yə mih kɔŋki. Mih dzə i fə̂ num gia yə mi wə wi faaŋ mih kɔŋki.

39 Gia yə mi wə wi faaŋ mih kɔŋki kɔ yələ a, kiə mih bi ma lâksi na mi wimu i bəni bə wi nya i mih, ayakalə a mih bi bwɨ́li bɔ num bwilini i kpi wə i chɔkɔ bi gɔksini wə.

40 Mbɛiŋ kiə a gia yə Ba wuŋ kɔŋki kɔ yələ a, yi num a na ndə wə wi kɔ wi yɛiŋ waiŋ wi, ka jiə shɔm i wi, wəmaka bi kwatiki lə nəni kə ki bi tsə kaa kə, ayaka mih bi dzasi wi i kpi wə i chɔkɔ bi gɔksini wə."

41 Bəju ka yisi i shwiŋyiki wi kɔm wi nɨ́ kɔ wi dzaka a, ŋgaiŋ kɔ biɛiŋ bidzini biə bi nyə bɛiŋ ka shi dzə i fa kuku.

42 Bɔ ni shwiŋyiki bikəyi a, "Ntə wələ kɔ a Jisɔs wə waiŋ Yɔsɛf wə a? Ntə ba wi bəh nih wi kɔ a bə̀ bukumbɛiŋ kiəki bɔ a? Yi ka nyani dəiŋ i liə ka wi dzakaki a ŋgaiŋ nyə num bɛiŋ?"

43 Jisɔs chukuli i bɔ a, "Mbɛiŋ ki shuŋyi kə a mbɛiŋ mbɛiŋ.

44 Mi widəkɔ kɔkə i dzə i mih wə məŋni si Ba wuŋ wə wi faaŋ mih guku dzə bəh wi i mih wə. Ayaka ka mih bi dzasi wi i kpi wə i chɔkɔ bi gɔksini wə.

45 Bəni bə ntum bə Nyɔ nɨ́ nyaka a, 'Nyɔ ni laniki lə bɔ bəchi.' Ayakadəiŋ mi wichi wə wi wɔkɔ nlani wi Ba wuŋ wi kiə, yi ni numki a wi ni dzə lə i mih wə.

46 Mih dzakaki kə lə a mi widəkɔ kɔlə num wi num yɛiŋ Ba wuŋ. Akɔ a wi shəŋ wə wi nyə dzə i Nyɔ wə, wi kɔ num wi yɛiŋ Ba wi.

47 Mih fukuki ŋkɔŋ i mbɛiŋ a, mi wə wi kɔ num wi bum, wi bi kwati lɔ nəni kə ki bi tsə kaa kə.

48 Mih kɔ biɛiŋ bidzini biə bi nyaki nəni i bəni.

49 Bətii bəmbɛiŋ nɨ́ dzi mana i chwa, ayakalə ka dzə kpi a kpini.

50 Biɛiŋ bidzini biələ kɔ biə bi nyə bɛiŋ ayaka ka dzə, a mi wə wi ka dzi bi wi bi chu kpi kə.

51 Akɔ mih biɛiŋ bidzini biwɔ biə bi nyə bɛiŋ, biə bi nyaki nəni i bəni. Mi ka dzi i biɛiŋ bidzini biələ, wi

bi baaŋ lə wiwəm jəbi wichi kiŋgəksi kəbi. Ayaka biɛiŋ bidzini biwə biə mih bi nyaki ka bəni bə mbi wələ bi kwati nəni akə num gwu yiŋ."

52 Bəju ka dza yisi i gukuliki a bə bə bikə a, "Mi wələ kə nyani dəiŋ ka wi nya gwu yi a bukumbɛiŋ dziki a?"

53 Jisəs ka dzaka i bə a, "Mih fukuki ŋkəŋ i mbɛiŋ a, a kəbi a mbɛiŋ dzi lə gwu yi mi wə yɛli wi kə Waiŋmi, ka chu mu tə mwa mu, ma mbɛiŋ ma ni kaŋaki nəni i mbɛiŋ mə.

54 Mi wə wi dziki gwu yiŋ chu mu mwa məŋŋ wi kaŋaki lə nəni kə ki bi tsə kaa kə. Ayaka mih bi bwiliki lə wi i kpi wə i chəkə bi gəksini,

55 kəm gwu yiŋ kə na biɛiŋ bidzini, mwa məŋŋ num na biɛiŋ bi muni.

56 Mi wə wi dziki gwu yiŋ chu mu mwa məŋŋ wi nəki i mih wə mih tə nə i wi wə.

57 Ba wuŋ wə wi faaŋ mih wi kaŋaki lə nəni, mih tə kaŋaki lə nəni kəm Ba wuŋ. Ayakadəiŋ, mi wə wi dziki gwu yiŋ bi kaŋaki lə tə nəni kəm mih.

58 Biələ kə biɛiŋ bidzini biə bi nyə bɛiŋ dzə. Bi kəbi ka biə bətii bəmbɛiŋ nǐ dzi ka dzə kpi a kpini. Mi wə wi dziki biɛiŋ bidzini biələ wi bi baaŋ a wiwəm jəbi wichi kiŋgəksi kəbi."

59 Gia yələ kə yə Jisəs nǐ dzakaki i jəbi wə wi nǐ laniki bəni i juŋ yi tsani mə i Kafanaum.

Bəni bə Jisəs bə mbaŋ bəduli gbəyi i jum wə

60 Bəni bə Jisəs bə mbaŋ bəduli nǐ wəkə nlani wələ ka dzaka a, "Wələ kə ndzaka wi ləkə! Akə ndə i bum ŋkaiŋni wi ndzaka wələ lə a?"

61 Ayakalə, Jisəs kǐə a bəni bu bə mbaŋ shwiŋyiki a bə bə kəm ndzaka wiwə, ka bikə i bə a, "Gia yələ mih dzaka, yi nəŋni lə shəm yimbɛiŋ a?

62 A kabə num yaka mbɛiŋ bi fə nə i jəbi wə mbɛiŋ bi yɛiŋ mi wə yɛli wi kə Waiŋmi wi fiəni yaka tsə i di biə wi nǐ yisi kə a?

63 Kiŋ'waka ki Nyə kə fiɛŋ fiə fi nyaki nəni. Nyam yi gwu kaŋaki kə na gia yidəkə i fə. Ndzaka wə mih dzakaki i mbɛiŋ lə kə Kiŋ'waka, a num fiɛŋ fiə fi nyaki nəni.

64 Ayakalə, mbɛiŋ bədəkə ka bum dəkə ndzaka wiwə." Jisəs nǐ dzaka yələ kəm wi ni kiəki lə i kin'yisi wə bəni bə bə ka jiə dəkə shɔ́m i wi wə, wi kiə tə mi wə wi ni taŋni wi.

65 Wi chu dzaka i bə a, "Akə gia yə mih si kə mih dzaka lə i mbɛiŋ a, mi widəkə kəkə i dzə i mih maka Ba wuŋ nya dzəh i wi."

66 Asi yəmaka nǐ tsə, bəni bu bə mbaŋ bəduli ka gbəyi i jum wə na chu nyaniki bəh wi.

67 Jisəs dza bikə i bwa bu bə mbaŋ, bə jwəfi ntsə bəfa a, "Mbɛiŋ tə kəŋki lə i dza nyə a?"

68 Samən Bita chukuli i wi a, "Bah, buku kə i tsə i ndə. A kaŋa wə ndzaka wə wi nyaki nəni kə ki bi tsə kaa kə,

69 num buku bum, chu kiə a wə kə wə wi Baiŋki num wi wə wi nyə i Nyə wə."

70 Jisəs dzaka i bə a, "Ntə a sabi mih mbɛiŋ bələ jwəfi ntsə bəfa a? Ayakalə, mi widəkə i mbɛiŋ kintəəŋ kə ŋkpɛli."

71 Jisəs nĭ dzakaki yakadəiŋ a num kəm Judas waiŋ Saməŋ Iskaliət. Wi nĭ kə i mbaŋ wi bwa bə Jisəs bə jwəfi ntsə bəfa, a num wi wə wi kaŋaki i ni taŋni Jisəs.

7

Jisəs yaka tsə i Jɛlusalɛm i Dzini bi Bintaŋ wə

1 Si yəmaka nĭ tsə, Jisəs ka baaŋ a nyaniki a i kimbu ki Galili wə. Wi nĭ ka chu tsə i ki Judea wə, kəm Bəju nĭ nəŋki i wəə wi.

2 Dzini bi Bəju biə bə nĭ bəəŋki a Dzini bi Bintaŋ bi ni kiniki dzəki lə.

3 Bwa bə nih bə Jisəs ka dzaka i wi a, “Bêe di biələ ma wə tsô i Judea ka bəni ba bə mbaŋ ni yêiŋ nəm wə wə nəmki.

4 Mi kabə nəm nnəm nəŋ a bəni kîə wi, wi kəkə i nəmki wi nyumi nyumi. Si wə fəki gia yələ lə, tsô chûsi gwu ya i mbi.”

5 Bwa bə nih wi bà nĭ dzakaki yakadəiŋ kəm bə nĭ ka lansi jiə dəkə shəm yibə i wi.

6 Jisəs chukuli i bə a, “Jəbi wuŋ ka kpɛiŋ dəkə. I mbɛiŋ jəbi wichi si num wi kpɛiŋnini.

7 Bəni bə mbi wələ kəkə i baiŋŋki mbɛiŋ. Ayakalə, bə baiŋŋki mih kəm mih dzakaki i bə a kimfə kibə kə kichu.

8 Mbɛiŋ yâkaki tsâki fimbɛiŋ i Dzini biwə wə. Mih yakaki kə mfiŋ fɛiŋ. Jəbi wuŋ ka dzə kpɛiŋ dəkə.”

9 Si wi dzaka yakadəiŋ, ka baaŋ mfih i Galili.

10 Ayakalə, jəbi wə bwa bə nih wi nĭ yaka tsə i Dzini biwə wə, wi baaŋ bəŋ yaka tsə fɛiŋ. Jəbi wə wi ni yakaki wi nĭ ka yaka n'yaka wə bəni kə yɛiŋki wi, wi nĭ yaka mfih num i nyumi wə.

11 A nĭ kə Bəju si nəŋ lə wi i Dzini biwə wə, bə ka bikəki a, “Bə winaiŋ na?”

12 Bəni ka chumyiki dzakaki kəm wi nalə, bədəkə dzaka a, “Wi kə mi wi ndzəŋni.” Bədəkə dzaka a, “Wi fwəkyiki bəni.”

13 Ayakalə, mi widəkə fɛiŋ nəki dzaka bwili kə kəm wi, kəm bə nĭ lwaki kifwu ki Bəju.

Jisəs lani bəni i di bi bini wə

14 Si kaŋ yi dzini yiwə ni tsə buku i fintəŋ, Jisəs tsə liə i juŋ yi fəni gia mə ka laniki bəni.

15 Kifwu ki Bəju wəkə yaka num bəh ŋkaŋyi, ka bikəyiki a, “Mi wələ nyani dəiŋ na ka wi kiəki gia yələ məŋni si wi lani Kiŋwakti ki Nyə.”

16 Jisəs ka dza chukuli bə a, “Nlani wələ mih laniki lə kəkə wuŋ. Akə wi mi wə wi faaŋ mih.

17 Mi kabə nəŋki num i fəki gia yə Nyə kəŋki, wi ni ka kiə a nlani wələ nyəki dzəki num i Nyə wə, ma mih laniki num i ŋga biŋ wə.

18 Mi wə wi dzakaki i ŋga bi wə wi si nəŋ yɛli wimbum i wi wə. Ayakalə, mi wə wi si nəŋ yɛli wimbum num i yɛli wi mi wə wi faaŋ wi, wəmaka kə mi wi ŋkəŋ ayaka ntəkə bidəkə kəbi i wi wə.

19 Ntə Muses nĭ nya bənchi i mbɛiŋ na? Ayakalə, na mi widəkə i mbɛiŋ kintəəŋ jiəki kə bənchi bəwə! Mbɛiŋ nəŋki i wəə mih kəm nə?”

20 Bəni bəwɔ chukuli i wi a,
“Wɔ kaŋaki lə chinda wi ŋkpɛli
i wɔ wə. Mi wə wi nəŋki i wɔɔ
wɔ kɔ ndə a?”
21 Jisɔs chukuli i bɔ a, “Mih
nǐ fə nɔm wimu, mbɛiŋ num
bəh ŋkaŋyi kɔm yi.
22 Muses nǐ kɔ wi nya nchi
a mbɛiŋ suuŋki bwa. Na yaka
wi nǐ ka buku dəkə num i
Muses. Wi nǐ buku num i bətii
bəmbɛiŋ. Mbɛiŋ ka suuŋki
bwa na i chɔkɔ bimbam wə.
23 Bə ka suuŋ mi i chɔkɔ
bimbam ka bə ma bwiŋ nchi
wi Muses, mbɛiŋ kabə bɔksi
tɔɔ kɔm mih a mih chuku mi,
wi bɔnih kaasi a num i chɔkɔ
bimbam kɔm nə?
24 Mbɛiŋ ma chiŋki sakaki
təiŋki nsaka maka mbɛiŋ
tsɛiŋ ndzɔŋ. Mbɛiŋ sakaki
num i dzəh yi chəŋ wə.”

Bəni məŋniki a Jisɔs kɔ
Kimbwili wə Nyɔ nǐ kaka

25 Bəni bə Jɛlusalɛm bədɔkɔ
ka dza bikə a, “Wələ kɔkə a mi
wə bə si nəŋki i wɔ̂ɔ wi a?
26 Mbɛiŋ yêiŋ bə wi lə fa, wi
dzakaki i bəni kintəəŋ, na mi
dzaka kə gia yidɔkɔ i wi. Yi
kɔlə i numki a kifwu ki tumi
si lansi kiə a mi wələ kɔ Kimb-
wili wə Nyɔ nǐ kaka a?
27 Ayakalə, bukumbɛiŋ
kiəki lə di biə mi wələ buku.
Ayaka jɔbi wə Kimbwili wə
Nyɔ nǐ kaka bi dzəki mi
widɔkɔ bi kiə kə di biə wi
buku.”
28 Ayakadəiŋ, si Jisɔs nǐ
laniki bəni i juŋ yi fəni gia
mə wi dza ka wam bəh ŋga
a “Mbɛiŋ kiəki lə mih kiə tə di
biə mih buku. Ayakalə, mih
ka dzə dəkə i ŋga biŋ wə, wi
wə wi faaŋ mih kɔ mi wi ŋkɔŋ,
ayaka mbɛiŋ kiə kə wi.
29 Mih kiəki lə wi kɔm mih
nyə i wi wə a num wi wə wi nǐ
faaŋ mih,”
30 Si wi dzaka yakadəiŋ,
bəni bədɔkɔ ka nəŋki i kwa wi.
Ayakalə, mi widɔkɔ nəki kɔm
kə wi bəh kaŋ, kɔm jɔbi wi nǐ
kɛiŋki ki kpɛiŋ kə.
31 Ayakalə, bəni bəduli jiə
shɔm i wi dzakayi a, “Jɔbi wə
Kimbwili wə Nyɔ nǐ kaka bi
dzə, ma wi bi chu fə kinchəsi
kə ki chusiki kiŋkɔkni ki Nyɔ
tsə yə mi wələ fəki lə a?”

Bə faaŋ bəni bə jum a bɔ tsə̂
kwə̂ Jisɔs

32 Jɔbi wə Bəfalasi nǐ wɔkɔ si
mbaŋ wi bəni chumyiki dza-
kayiki kɔm Jisɔs, bɔ bəh bətii
mfə gia bəmbum ka faaŋ bəni
bə jum a bɔ tsə̂ kwə̂ wi.
33 Si bɔ tsə, Jisɔs dzaka i bɔ a,
“Mih ni num lə bəh mbɛiŋ a i
jɔbi wə twɛsi, ma mih ka fiəni
tsə i mi wə wi nǐ faaŋ mih.
34 Mbɛiŋ ni baaŋ nəŋ lə mih
mbɛiŋ kɔbi i chu yɛiŋ i mih
wə. Di biə mih tsəki mbɛiŋ
kɔkə i dzə fɛiŋ.”
35 Kifwu ki Bəju ka dzakaki
a bɔ bɔ a, “Mi wələ nəŋki i tsə
faiŋ wə bukumbɛiŋ ni nəŋ wi
bə kɔbi i ni chu yɛiŋ i wi wə a?
Wi nəŋki i tsə i kitumi kə bəni
bəbuku waŋ tsə i nɔki fɛiŋ, i
tsə laniki bəni bə tumi bəwɔ a?
36 Gia yə wi dzakaki a,
‘Mbɛiŋ ni baaŋ nəŋ lə mih
mbɛiŋ kɔbi i chu yɛiŋ i mih
wə, ayaka di biə mih tsəki
mbɛiŋ kɔkə i dzə fɛiŋ,’ yəmaka
kɔ a nə?”

Jisəs kaka bəni bəh mwi mə mə nyaki nəni

37 A nǐ kɔ asi num chəkɔ
bi gəksini bi Dzini, a num
chəkɔ bi dzini bimbum biwɔ,
Jisəs dza num bɛiŋ wam bə ja
yiləkəli a, "Na ndə wə kindəŋ
wəmki wi, wi dzâ i mih wi mû.
38 Mi wə wi kɔ wi jiə shəm
i mih yi bi num num asi
Kiŋwakti ki Nyɔ dzakaki a,
'Mwi mə mə nyaki nəni mə
ni bukuki i wi shəm shi lə
kəkəkɔ.' "
39 Yələ kɔ Jisəs nǐ dzakaki
kəm Kiŋ'waka kə bəni bà bɔ nǐ
kɔ bɔ jiə shəm i wi bi kwatiki.
A nǐ kɔ i jəbi wələ wə bə kɛiŋ
maka bə nya Kiŋ'waka kiwɔ i
bɔ, kəm Jisəs nǐ kɛiŋki maka bə
yaksi wi ka wi liə i kiŋkəkni ki
wə.

Bəni gali gwu kəm Jisəs

40 Jəbi wə bəni nǐ wəkɔ gia
yələ Jisəs nǐ dzaka, bədəkɔ ka
dzakaki a, "Mi wələ kɔ na Mi
wi Ntum wi Nyɔ wə."
41 Bədəkɔ dzaka a, "Wələ kɔ
Kimbwili wə Nyɔ nǐ kaka."
Ayakalə, bədəkɔ bikə fibɔ a,
"Yaka kɔ Kimbwili wə Nyɔ nǐ
kaka kaŋaki i bi bûku num i
Galili a?
42 Ntə Kiŋwakti ki Nyɔ
dzakaki a Kimbwili wələ bi
bukuki num i chwəŋkijuŋ
ki Ŋkuŋ Dɛbit wə, i kwili wi
Bɛtelɛhɛm wə, a num kwili wi
Dɛbit a?"
43 Si bəni bəwɔ dzaka
yakadəiŋ, kiŋgaali ka num i
kintəəŋ kibɔ wə kəm Jisəs.
44 Bɔ bə bədəkɔ ka nəŋki i
kwa wi, ayakalə mi widəkɔ
nəki kəm kə wi bəh kaŋ.

Kifwu ki Bəju məŋni Jisəs

45 Bəni bə jum bà ka fiəni
dzə i bətii mfə gia bəmbum
bəh Bəfalasi, bɔ bikə i bəni bə
jum bəwɔ a, "Mbɛiŋ ka dzə
bəh wi fa kəm nə?"
46 Bəni bə jum bəwɔ chukuli
i bɔ a, "Mi widəkɔ nǐ ka num
dzaka dəkə ka mi wələ"
47 Bəfalasi bikə i bɔ a, "Yaka
ka wi bəŋ tsə fwəkyi tə mbɛiŋ?
48 Mbɛiŋ yɛiŋ lə si kifwu ki
tumi nabə Bəfalasi si bɔ jiə
shəm i wi wə a?
49 Akɔ a mbaŋ wələ wi kiəki
kə nchi wi Nyɔ. Ləiŋ kɔ i bɔ
fuŋ."
50 Nikɔdəmus wə wi nǐ kɔ mi
widəkɔ i mbaŋ wi Bəfalasi wə,
num wi nǐ yisi tsə yɛiŋ Jisəs i
jəbi widəkɔ wə nǐ kələ fɛiŋ. Wi
bikə i bɔ a,
51 "Nchi wibukumbɛiŋ bum
a bə kələ i tâiŋ nsaka wi mi
maka bə yisi wôkəli wôkɔ gia
yə wi fə a?"
52 Bɔ ka bikə i wi a, "Wɔ
bəŋ buku tə i Galili a? Nâŋ
i Kiŋwakti ki Nyɔ mə bindzəŋ
ma wɔ ni yɛiŋ a mi wi ntum
wi Nyɔ widəkɔ bi lansi buku
kə i Galili."
53 *[Bɔ ka nyə, mi tsə i wi
dzu, mi tsə i wi dzu.

8

Bə dzə bəh miŋkpaŋa widəkɔ i Jisəs si bə kwa wi bəh mi widəkɔ

1 Jisəs dza mfih ka tsə i
Ŋkwuŋ yi Kɛiŋ yi Ɔlif wə.
2 Chəkɔ buku wɔɔ, wi chu
fiəni tsə i juŋ yi fəni yi gia mə.
Bəni bəchi ka juŋniki kəmsi

* **7:53** Biŋwakti bikpɔ bidəkɔ biduli kaŋaki kə kimbu kələ 7:53-8:11.

dzəki i wi wə, wi shinum i kuku ka yisi i laniki bɔ.

3 Bəni bà bɔ nǐ laniki bənchi bəh Bəfalasi nyə dzə bəh miŋkpaŋa widəkɔ si bɔ kwa wi, wi nɔ bə mi nyuku widəkɔ. Si bɔ nǐ dzə bəh wi, ka tɔm wi i bɔ nshiŋ,

4 dzaka i Jisɔs a, "Mi wi Lanini, miŋkpaŋa wələ kɔ num bə si kwa wi, wi nɔ bəh minyuku widəkɔ.

5 I bənchi wə kɔ num Muses nǐ dzaka a wələ miŋkpaŋa kɔ wə bə kaŋaki i tûmyi a tumyini bəh kitəh a wi kpî. Wɔ dzaka n'ya a nə a?"

6 Bɔ nǐ fəki yakadəiŋ taaŋ lɔ Jisɔs taaŋni ka wi fiini bəh ndzaka ma bɔ ka ni kwâti gia yə bɔ ki jǐəki i wi fuŋ. Ayakalə, Jisɔs ŋgwuŋ shi kuku ka nyakaki gia i kuku bəh wainjkpaŋ.

7 Bɔ baaŋ a numki fɛiŋ i bikəyiki gia i wi. Wi giŋsi yaka gwu yi i bɛiŋ ka dzaka i bɔ a, "Mi kabə num i mbɛiŋ kintəəŋ wi kaŋa kə chu, wi nûm mi wi ninshiŋ i yisi tûm wi bəh təh."

8 Si Jisɔs dzaka yakadəiŋ, ka chu fiəni ŋgwuŋ shi i nyakaki gia i kuku bəh wainjkpaŋ.

9 Si bɔ wəkɔ gia yə Jisɔs dzaka, bɔ yisi i gaaliki a fimu fimu yisi num bəh bəkukuli. Bɔ gaali, a dzə num baaŋ a miŋkpaŋa wiwɔ fɛiŋ i Jisɔs nshiŋ.

10 Jisɔs fiəni giŋsi gwu i bɛiŋ, ka bikə i miŋkpaŋa wiwɔ a, "Miŋkpaŋa, bə bɔ naiŋ? Mi widəkɔ ka baaŋ dəkə wə wi dzaka a wɔ kaŋaki i kpî a?"

11 Wi chukuli a, "Mi widəkɔ məŋ dəkə, Bah." Jisɔs ka dzaka a, "Mih kəkə i chu dzaka tə a wɔ kaŋaki lə i kpî. Wɔ tsâ, ayakalə kiə wɔ ma chu fâki chu."]

Jisɔs kɔ baiŋni i mbi wə

12 Jisɔs chu dzaka i bəni a, "Mih kɔ baiŋni bi mbi wələ. Na ndə wə wi biəli mih wi ni nyaniki kə i jisi wə. Wi ni kaŋaki lə baiŋni biə bi nyaki nəni i bəni."

13 Bəfalasi ka dzaka i wi a, "Wɔ beeŋki kiəki nsaka wa. Gia yə wɔ dzakaki yi kəkə chəŋ."

14 Jisɔs chukuli i bɔ a, "Mih kabə beeŋki na nsaka wuŋ, gia yə mih dzakaki kɔ chəŋ, kɔm mih kiəki lə di biə mih nyə, kiə tə di biə mih tsəki. Ayakalə, mbɛiŋ kiəki kə di biə mih nyə nabə di biə mih tsəki.

15 Mbɛiŋ sakaki bəni ka bəni bəwɔm. Mih saka kə mfiŋ mi.

16 Ayakalə, mih si kɔ i saka na mi, yaka mih sakaki i dzəh yi chəŋ wə, kɔm mih sakaki kə mih mbɔŋ. Mih sakaki bəh Ba wuŋ wə wi faaŋ mih.

17 I kiŋwakti kimbɛiŋ ki bənchi wə kɔ bə nyaka a, bəni bəfa ka beeŋ nsaka i gia wə, yaka yi kɔ ŋkɔŋ.

18 Mih beeŋki nsaka wuŋ, ayaka Ba wuŋ wə wi faaŋ mih beeŋ tə nsaka wuŋ."

19 Bɔ ka bikə i wi a, "Bə Ba wa naiŋ?" Jisɔs chukuli a, "Mbɛiŋ kiəki kə mih nabə Ba wuŋ. Mbɛiŋ kabə kiə mih, ma mbɛiŋ ni kiəki tə Ba wuŋ."

20 Jisɔs nǐ dzakaki gia yiwɔ yichi si wi laniki bəni i juŋ yi fəni yi gia mə, num wi num

kəmsi i di biə bə nǐ nyaki kpɔ i juŋ yi fəni yi gia mə. Ayakalə, mi na kwa wi, kəm jəbi wi nǐ kɔ maka wi kpɛiŋ.

Jisəs chusi a wi nyə bɛiŋ

21 Jisəs chu dzaka i bɔ a, "Mih ni nyə lə, ayaka mbɛiŋ num i ni baaŋ nəŋki mih, mbɛiŋ ka bi kpiyi i chu bimbɛiŋ wə. Di biə mih tsəki mbɛiŋ kɔkə i dzə fɛiŋ."

22 Bəju ka bikə a, "Wi ni wɔɔ lə gwu yi ma, si wi dzakaki a ŋgaiŋ tsəki i di biə bukumbɛiŋ kɔkə i dzə fɛiŋ na?"

23 Jisəs dzaka i bɔ a, "Mbɛiŋ kɔ bəni bə fa kuku, mih nyə mfiŋ i bɛiŋ. Mbɛiŋ kɔ bəni bə mbi wələ. Mih kɔkə mi i mbi wələ.

24 Mih kɔ mih yisi dzaka lɔ a mbɛiŋ bi kpiyiki lə i kintəəŋ kichu bimbɛiŋ wə. Mbɛiŋ kiə a mbɛiŋ bi kpiyi i kintəəŋ kichu bimbɛiŋ wə i jəbi wə mbɛiŋ ka bum dəkə a, akɔ mih wiwɔ."

25 Bɔ bikə i wi a, "Akɔ wə ndə?" Jisəs chukuli a, "Mih kɔ mi wə mih si dzakaki i mbɛiŋ i kin'yisi wə.

26 Mih kaŋaki lə gia yiduli yə mih kɔ i dzaka kəm mbɛiŋ bəh gia yiduli yə mih kɔ i sakaki mbɛiŋ yɛiŋ wə. Ayakalə, mi wə wi faaŋ mih akɔ mi wi ŋkɔŋ. Gia yə mih fukuki i mbi wələ wə kɔ yə mih wɔkɔ i wi."

27 Si wi dzaka yakadəiŋ, bɔ nǐ ka wɔkɔ kiə dəkə a wi dzakaki kəm Ba wi.

28 Ayakadəiŋ, Jisəs ka dzaka i bɔ a, "Jəbi wə mbɛiŋ bi giŋsiki mi wə yɛli wi kɔ Waiŋmi i bɛiŋ, ma mbɛiŋ ka bi kiə a, akɔ mih wiwɔ, ayaka a mih fəki kə gia yidəkɔ i ŋga biŋ wə, a mih dzakaki lə num asi Ba wuŋ lani mih.

29 Mi wə wi faaŋ mih wi kɔ buku wi. Wi ka bee dəkə mih a mih numki mih mbɔŋ, kəm mih si fə gia i jɔbi wichi a num yə yi ndzɔŋki i wi."

30 Si Jisəs ni dzakaki gia yiwɔ yakadəiŋ, bəni bəduli jiə shəm i wi.

Ŋkɔŋ bwiliki lə bəni i mfa wə

31 Jisəs ka dzaka i Bəju bà bɔ nǐ jiə shəm i wi a, "Mbɛiŋ ka baaŋ a ja yiŋ wə, mbɛiŋ numki na bəni mbəŋ bə mbaŋ ŋkɔŋ,

32 mbɛiŋ ka ni kiə ŋkɔŋ, ma ŋkɔŋ biwɔ ni bwili mbɛiŋ i mfa wə."

33 Bɔ chukuli i wi a, "Buku kɔ chwɔŋkijuŋ ki Ablaham, buku ka num, num dəkə mfa i mi widɔkɔ. Yi nyani dəiŋ ka wɔ dzakaki a buku bi buku lə i mfa wə a?"

34 Jisəs chukuli i bɔ a, "Mih fukuki ŋkɔŋ i mbɛiŋ a mi wichi wə wi fəki chu kɔ mfa i chu wə.

35 Mfa kɔkə i bi baaŋ mi i chwɔŋkijuŋ kə wi kɔ yɛiŋ wə kpamu. Asi baaŋ a waiŋ yɛiŋ dzu mi wi chwɔŋkijuŋ kiwɔ wə kpamu.

36 Ayakadəiŋ, Waiŋ ka bwili mbɛiŋ i mfa wə, ma yi numki a mbɛiŋ buku lɔ i mfa wə ŋkɔŋ.

37 Mih kiəki lə a mbɛiŋ kɔ kimbwɔ ki Ablaham, ayakalə mbɛiŋ bá nəŋ i wɔɔ mih kəm ja yiŋ kaŋaki kə di i mbɛiŋ wə.

38 Mih dzakaki num gia yə mih yɛiŋ i Ba wuŋ, mbɛiŋ

fə fimbɛiŋ num gia yə mbɛiŋ wɔkɔ i ba wimbɛiŋ."

39 Bɔ chukuli i wi a, "Ba wibuku kɔ Ablaham." Jisɔs dzaka i bɔ a, "Asi kɔ a mbɛiŋ numki bwa bə Ablaham, ma mbɛiŋ fəki lə gia yə wi nĭ fəki.

40 Mih kɔ mi wə mih kɔ mih fuku gia yi ŋkɔŋ i mbɛiŋ yə mih wɔkɔki i Nyɔ. Ayakalə, i liə mbɛiŋ bá nəŋ i wɔɔ mih, yələ num kə gia yə Ablaham nĭ fəki.

41 Mbɛiŋ fəki num gia yə tii wimbɛiŋ fəki." Bɔ dzaka i wi a, "Bə nĭ ka bwɔ dəkə buku i kuku. Buku kaŋaki a Ba wimu, a num Nyɔ."

42 Jisɔs dzaka i bɔ a, "Asi kɔ a Nyɔ numki tii wimbɛiŋ, ma mbɛiŋ kɔŋki lə mih, kɔm mih nyə i Nyɔ kpəŋ ka mih numki fa. Mih nĭ ka dzə dəkə i ŋga biŋ wə. A faaŋ wi mih.

43 Akɔ kɔm nə mbɛiŋ wɔkɔki kə gia yə mih dzakaki a? Akɔ kɔm mbɛiŋ nəiŋki i wɔkɔ ja yiŋ.

44 Mbɛiŋ kɔ bwa bə tii wimbɛiŋ ŋkpɛli, yi num a gia yə mbɛiŋ kɔŋki i fəki kɔ yə tii wimbɛiŋ kɔŋki. I yisi i kin'yisi wə wi nĭ kɔ ŋ'wɔɔyi bəni. Wi kaŋaki kə gia yidɔkɔ i fə bəh ŋkɔŋ, kɔm wi kaŋaki kə ŋkɔŋ i wi wə na twɛsi. Jɔbi wə wi nyiki ntəkə, wi dzakaki asi nɔni ki kɔ, kɔm wi kɔ mi wi ntəkə a num wi tii ntəkə.

45 Ayakalə, mih dzakaki yiŋ a num ŋkɔŋ, akɔ gia yə mbɛiŋ bumki kə mih.

46 Akɔ ndə i mbɛiŋ kintəəŋ wə wi kɔ i chusi chu biə mih fə a? Si mih dzakaki ŋkɔŋ i mbɛiŋ, Aka fə nə a mbɛiŋ ma bum mih a?

47 Mi wə wi kɔ mi wi Nyɔ si shi wɔkɔli a gia yi Nyɔ. Gia yə mbɛiŋ kɔŋki kə i wɔkɔli gia yi Nyɔ akɔ kɔm mbɛiŋ kɔkə bəni bə Nyɔ."

Jisɔs nĭ kɔlə na ka Ablaham numki

48 Bəju ka dzaka i Jisɔs a, "Buku si ka dzaka ŋkɔŋ i wɔ a, a wɔ kɔ mi wi Samalia chinda wi ŋkpɛli num i gwu ya wə a?"

49 Jisɔs chukuli i bɔ a, "Chinda wi Satan kɔkə i mih wə. Mih kɔksiki lə mfiŋ Ba wuŋ, ayakalə mbɛiŋ kɔksi kə mih.

50 Yi kɔkə a mih nəŋki yɛli wimbum i mih wə. Mi widɔkɔ kɔlə wimu wə wi nəŋki wi, a num wi wə wi təiŋyiki bənsaka.

51 Mih fukuki ŋkɔŋ i mbɛiŋ a na ndə kabə wɔkɔ ja yiŋ, wi bi yɛiŋ kə kpi."

52 Bəju dzaka i wi a, "Buku kiə lɔ i liə a chinda wi ŋkpɛli kɔlə i gwu ya wə. Ablaham nĭ kpi, bəni bə ntum bə Nyɔ kpiyi tə, wɔ kabə dzaka a mi wə wi wɔkɔ gia ya, wi bi lansi musi kə kpi.

53 Wɔ tsəki lə tii wibuku Ablaham wə wi nĭ kpi, tsə tə bəni bə ntum bə Nyɔ bà bɔ nĭ kpiyi tə a? Wɔ kwakaki a wɔ kɔ na nə?"

54 Jisɔs chukuli a, "Mih kabə kɔksi num gwu yiŋ, ma kiŋkɔksi kiwɔ numki kilɔlɔ. Wə wi kɔksiki mih kɔ Ba wuŋ, a num wi wə mbɛiŋ dzakaki a, akɔ Nyɔ wimbɛiŋ.

55 Ayakalə, mbɛiŋ kiə kə wi. A kiəki a mih wi. Mih ka dzaka a mih kiəki kə wi, ma yi numki a mih kɔ mi wi ntəkə aka mbɛiŋ. Ayakalə,

mih kiəki lə wi, mih wɔkɔ gia yi.
56 Ba wimbɛiŋ Ablaham nĭ kɔ bəh kinsaŋli a ŋgaiŋ bi yɛiŋ lə chɔkɔ biŋ. Ayaka wi dzə yɛiŋ bi, ka numki bəh kinsaŋli."
57 Bəju ka dza bá dzaka i wi a, "Wɔ kɔ maka wɔ buku jía mbaŋshi, num wɔ nĭ yɛiŋ lɔ Ablaham a?"
58 Jisɔs chukuli bɔ a, "Mih fukuki ŋkɔŋ i mbɛiŋ a, na ka Ablaham numki, Mih num."*
59 Bɔ wɔkɔ yakadəiŋ, ka dzɔ kitəh a bɔ tumyi Jisɔs yɛiŋ. Jisɔs nyumi gwu yi ka buku i juŋ yi fəni yi gia yiwɔ mə.

9

Jisɔs wɛli dzəkəh yi mi num bə nĭ bwɔ wi kimfəkə

1 Si Jisɔs dza ka nyaniki nnyaki, wi yɛiŋ minyuku widɔkɔ num bə nĭ bwɔ wi kifəkə.
2 Bwa bu bə mbaŋ bikə i wi a, "Labay, a nĭ fə ndə chu ka bə bwɔ mi wələ kifəkə a? A nĭ fə mi wiwɔ ma ba wi bəh nih wi a?"
3 Jisɔs chukuli i bɔ a, "Yi kɔkə a, mi wələ nabə ba wi bəh nih wi nĭ fə chu. Bə nĭ bwɔ wi yakadəiŋ ka bə bi yɛiŋ nɔm wi Nyɔ i gwu yi wə.
4 Bukumbɛiŋ kaŋaki i nômki nɔm wi mi wə wi faaŋ mih a kɛiŋ nshi. Nchɔkɔ dzəki lə, a num jɔbi wə mi widɔkɔ kɔkə i nɔm fiɛŋ fidɔkɔ.
5 I tsə buku na winaiŋ jɔbi wə mih kɔ i fa mbi wələ wə, mih kɔ bainŋni bi mbi wələ."
6 Si Jisɔs dzaka ndzaka wələ yaka, ka chuh midziŋ i kuku, nayi nshwaiŋ bəh mɔ ka fianŋsi dzákəh yi mi wiwɔ yɛiŋ,
7 ka dzaka i wi a, "Tsâ wôkɔ i di bi Limi bi Siləam wə." (Yɛli wələ Siləam kɔ a, "Bɔ faaŋ."). Wi ka tsə wɔkɔ, bə fiəni dzə yɛiŋ.
8 Bəni bà bɔ nĭ nɔki kɔmsi i wi kpəŋ bəh bəni bà bɔ nĭ shiki yɛiŋki wi, ka mi wi nywani ka kaiŋyiki a, "Ntə wələ kɔ a mi wə wi ni shiki numki i kuku wi nywa biɛiŋ a?"
9 Bədɔkɔ ka dzakaki a, "Akɔ wi." Bədɔkɔ a, "Aayi wi bwɔsiki wi bwɔsini." Mi wiwɔ ka dzaka i bɔ a, "Akɔ mih mi wiwɔ."
10 Ayakadəiŋ, bɔ ka bikə i wi a, "Dzákəh ya nyani dəiŋ ka yi baiŋ a?"
11 Wi chukuli a, "Mi wə bə bɔɔŋki a Jisɔs si nayi nshwaiŋ ka fianŋsi i dzákəh yiŋ wə, ka dzaka a mih tsâ i Siləam mih wôkɔ. Mih ka tsə wɔkɔ, dzákəh yiŋ ka baiŋ."
12 Bɔ bikə i wi a, "Bə wi naiŋ?" Wi chukuli a, "Mih kiəki kə."

Kiŋgali dzə i kintəəŋ ki Bəfalasi wə kɔm ŋga bi Jisɔs

13 Bɔ ka dza dzɔ mi wə wi ni shi kɔ kifəkə yaka ka tsə bəh wi i Bəfalasi.
14 Chɔkɔ biə Jisɔs ni na nshwaiŋ chu wɛli dzákəh yi mi wiwɔ yɛiŋ, a nĭ kɔ num i chɔkɔ bi mbam wə.
15 Bəfalasi bəwɔ chu bikə i wi si wi nyani ka dzákəh yi baiŋ. Wi chukuli i bɔ a, "Wi

* **8:58** Yɛli wələ a, "Mih num" akɔ yɛli wə Nyɔ nĭ dzaka i Muses a, akɔ wi ŋgaiŋ (Kimbuŋ 3:14).

si fianŋsi dzákəh yiŋ bəh nshwainŋ, mih ka tsə wəkə yi, ka mih yɛinŋki di."

16 Bəfalasi bəwə ka dzaka a, "Mi wələ ka nyə dəkə i Nyə wə, kəm wi nəmki i chəkə bi mbam wə." Bədəkə dzaka fibə a, "Mi wə wi fəki chu wi kə nyani dəiŋ na ka wi fəki biələ binchəsi biə bi chusiki kiŋkəkni ki Nyə a?" Ayaka kiŋgaali ka dzə i bə kintəəŋ.

17 Bə chu fiəni bikə i mi wiwə a, "Wə dzaka mfia a nə kəm mi wələ si wi si wɛli dzákəh ya?" Wi chukuli i bə a, "Mi wələ kə mi wi ntum wi Nyə."

18 Bəju nǐ ka bum dəkə a mi wələ nǐ kə num wi fəkə, ka bə wɛli dzəkəh yi. Bə nyani lə ka bi tsə bəəŋ ba wi bəh nih wi, bə dzə.

19 Bə bikə i bə a, "Wələ kə a wainŋ wimbɛiŋ wə mbɛiŋ dzakaki a bə nǐ bwə wi, num wi fəkə lə a? Wi nyani dəiŋ na ka wi yɛiŋki di i liə a?"

20 Nih wi bəh ba wi chukuli a, "Buku kiəki lə a wələ kə na wainŋ wibuku num bə nǐ bwə wi kimfəkə.

21 Ayakalə, buku kiəki kə a yi jikə na dəiŋ na ka wi yɛiŋki di i liə. Ayaka buku kiə kə tə mi wə wi wɛli dzákəh yi. Mbɛiŋ bíkə num i wi. Wi si num lə i mi. Wi num i fuku bəh dzaka ki."

22 Nih wi bəh ba wi nǐ dzakaki yakadəiŋ kəm bə nǐ lwaki lə Bəju, yi num, num Bəju nǐ jiə a, mi ka məm i dzaka bəh dzaka ki a Jisəs kə Kimbwili wə Nyə nǐ kaka, bə kôŋŋ bwíli wəmaka mi i juŋ yi tsani mə.

23 Akə gia yə nih wi bəh ba wi nǐ dzaka a wi si num lə i mi, a bə bíkə num i wi.

24 I ŋkainŋni kifa wə, bə chu bəəŋ mi wə wi nǐ kə wi fəkə, ka dzaka i wi a, "Dzâka gia yi ŋkəŋ ma kiŋkəksi tsô i Nyə. Buku kiəki yibuku a mi wələ kə mi wə wi fəki chu."

25 Wi chukuli a, "Yaka wi fəki lə chu, mih kiəki kə. Gia yimu yə mih kiəki kə a, mih ni kə kimfəkə, i liə mih yɛiŋki lə di."

26 Bə chu bikə i wi a, "Wi si fə dəiŋ bəh wə? Wi si fə dəiŋ ka wi wɛli dzákəh ya?"

27 Wi chukuli i bə a, "Mih si fuku lə i mbɛiŋ, mbɛiŋ na kəŋ dəkə i wəkəli. Mbɛiŋ bá chu nəŋ i wəkə fə nə a? Mbɛiŋ tə nəŋki i num bəni bu bə mbaŋ a?"

28 Ayaka bə təyi num təyini dzaka a, "Akə wə mi wi wi mbaŋ. Buku num fibuku bəni bə mbaŋ wi Muses.

29 Buku kiəki a Muses kə num Nyə nǐ dzakaki lə bəh wi. Ayakalə, i wələ mi buku kiəki kə di biə wi buku."

30 Mi wiwə chukuli a, "Yəbɛɛy, akə gia yi kaiŋni! Mbɛiŋ dzakaki a mbɛiŋ kiəki kə di biə wi buku a? Ayakalə, wi wɛli dzákəh yiŋ.

31 Buku kiəki lə a Nyə si wəkə kə ntsa wi mi wə wi fəki chu. Ayakalə, na winaiŋ mi wi yaksiki Nyə, fə gia yə wi kəŋki, Nyə wəkəki lə ntsa wi.

32 I yisi na si mbi nǐ yisi, bə ka num wəkə dəkə a, mi num wɛli dzákəh yi mi num bə nǐ bwə wi, wi num kimfəkə.

33 Asi kəkə a mi wələ numki a wi nyə i Nyə wə, ma wi si ka fə yələ gia lə."

34 Bə dzaka i wi a, “Wə
kə num bə nǐ bwə wə na i
chu kintəəŋ mwi, wə bə nəŋ
i lani buku a?” Si bə dzaka
yakadəiŋ, ka kəŋŋ wi i bə
kintəəŋ.

Mi wə wi kə kimfəkə i biɛiŋ
bi Nyə wə

35 Jisəs ka bi wəkə a bə kəŋŋ
bwili mi wə i bə kintəəŋ, wi ka
nəŋ yɛiŋ wi, bikə i wi a, “Wə jiə
alə shəm ya i mi wə yɛli wi kə
Waiŋmi a?”

36 Wi bikə a, “Mi wiwə kə
ndə, ba wuŋ? Fûku mih, ka
mih ǰǐə shəm yiŋ i wi.”

37 Jisəs dzaka i wi a, “Wə
yɛiŋ lə wi. Akə wi wə mbɛiŋ wi
dzakaki i liə.”

38 Mi wiwə ka dzaka a,
“Bah mih jiə.” Si wi dzaka
yakadəiŋ, ka tum binyu i wi
nshiŋ nya kiŋkəksi i wi.

39 Jisəs dzaka a, “Mih dzə
i fa mbi wələ wə ka bə saka
bəni, ka bà bə yɛiŋki kə di ni
yɛiŋki, ka bà bə yɛiŋki di ni
fiəni bimfəkə.”

40 Si Jisəs dzaka yakadəiŋ,
Bəfalasi bədəkə bà bə nǐ
kə kəmsi i wi kpəŋ wəkə
yakadəiŋ ka bikə i wi a, “Buku
tə kə bimfəkə a?”

41 Jisəs dzaka i bə a, “Asi kə
a mbɛiŋ numki bimfəkə, ma
kaŋ yimbɛiŋ kə yiyəə i kimbu
kichu wə. Ayakalə, i liə si
mbɛiŋ dzakaki a mbɛiŋ yɛiŋki
lə di, chu bimbɛiŋ ni baaŋ a
numki i kifwu kimbɛiŋ wə.”

10

Jisəs kə ntəkni wi shwáŋ wi
ndzəŋni

1 “Mih fukuki ŋkəŋ i mbɛiŋ
a, mi wə wi liəki i mbaiŋ wi
shwáŋ wə, maka wi liə num i
dzaka ki mbaiŋ wə, wi yaka lə
yakani ka wi liə i mbaiŋ wə,
wəmaka mi kə ji, wi num mi
wə wi ləkəki biɛiŋ bəh ŋga.

2 Ayakalə, mi wə wi si
nchəni shwáŋ si shi liə mfih
num i dzaka ki mbaiŋ wə.

3 Wəmaka mi kə mi wə, mi
wə wi si chəniki dzaka kim-
baiŋ si wɛli dzaka kimbaiŋ i
wi, wi liə ka bəəŋki shwáŋ yə
yi kə n'yi i yɛli wə, yi wəkə ja
yi, wi ka dzə buku bəh yi.

4 Jəbi wə wi bwili n'yi yichi
i biŋ, wi ni tsəki i yi nshiŋ wi
bəəŋ yi yi biəli wi, kəm yi kiəki
lə ja yi.

5 A kabə num mi wi dzəni yi
kəkə i biəli wi. Yi ni yəkə gɛiŋ
lə gɛiŋni, kəm yi kiəki kə ja yi
mi wi dzəni.”

6 Jisəs nǐ ti ndi wələ i bə
yakadəiŋ, bə nəki wəkə kiə kə
gia yə wi dzaka i bə i ndi wiwə
wə.

7 Ayakadəiŋ, Jisəs chu
dzaka i bə a, “Mih fukuki ŋkəŋ
i mbɛiŋ a, akə mih dzaka ki
mbaiŋ di biə shwáŋ tsəki.

8 Bəni bəchi bà bə nǐ yisi dzə
i mih, a nǐ kə num bəji bəh
bəni bà bə ni ləkəki biɛiŋ i bəni
bəh ŋga. Ayakadəiŋ, shwáŋ
yiwə nəki wəkəli kə gia yə bə
ni dzakaki.

9 Akə mih dzaka ki mbaiŋ.
Mi ka tsə i mih wə ka wi liə
wi bi bəiŋ. Wi bi numki aka
shwaŋ yə yi bukuki tsə dzi
fiəni dzə liə i mbaiŋ mə.

10 Ji si dzə a i chwə, bəh i
wəə, bəh i bəkəli biɛiŋ. Mih
dzə mfiŋ a bəni kwati nəni, a
num nəni kə ki kə na kichili.

11 Akə mih ntəkni wi shwáŋ
wi ndzəŋni. Ntəkni wi shwáŋ

wə wi ndzəŋki si nya lə nəni ki i kpi kəm shwáŋ yi.

12 Mi wə bə dzə num dzəni i nnəm wə, wi num kə ntəkni wi shwáŋ wiwə, shwáŋ yiwə chu kəbi n'yi, wi si yɛiŋ jəbi wə kuula dzəki, wi yatəkə shwáŋ yiwə wi yəkə gɛiŋ, kuula wiwə baaŋ kwayi shwáŋ saŋ gaali yidəkə.

13 Wi si yəkə kəm bə dzə wi dzəni aka mi wi nəm, wi kaŋa kə jəbi kəm shwáŋ yiwə.

14 Mih kə ntəkni wi shwáŋ wi ndzəŋni. Mih kiəki lə shwáŋ yə yi kə yiŋ, shwáŋ yiŋ kiə tə mih,

15 a liŋ asi Ba wuŋ kiəki mih, mih kiə tə Ba wuŋ, mih nya nəni kəŋŋ i kpi kəm shwáŋ yiŋ.

16 Mih kaŋaki lə tə shwáŋ yidəkə yə yi kəkə i mbaŋ wələ wə. Mih kaŋa i tsə dzəh bəh yi tə a yi wəkəki ja yiŋ, ka mbaŋ wi shwáŋ yiwə fiəni chu wimu, ma ntəkni wi shwáŋ yiwə numki a wimu.

17 Mih kə num mih nǐ nya nəni kəŋŋ i kpi ka mih bi fiəni dzə nəni kəŋŋ. Akə gia yə Ba wuŋ kəŋki mih.

18 Mi widəkə dzəki kə nəni kəŋŋ i mih. A nyaki mih nəni kəŋŋ i ŋkəŋ wuŋ wə. Mih kaŋaki lə ŋga i nya nəni kəŋŋ i kpi, mih kaŋa ŋga i fiəni dzə nəni kəŋŋ. Gia yələ kə gia num a dzaka Ba wuŋ a mih fə."

19 Jisəs dzaka gia yiwə yakadəiŋ, kiŋgaali chu num i kintəəŋ ki Bəju wə.

20 Bə bəduli ka dzakayiki a, "Wi kaŋaki lə chinda wi ŋkpɛli, wi dzaki lə. Mbɛiŋ wəkəliki nə i wi a?"

21 Ayakalə, bədəkə dzakayi a, "Fa kəkə bəndzaka bə mi wə wi kaŋaki chinda wi ŋkpɛli. Chinda wi ŋkpɛli kələ i wɛli dzákəh yi kifəkə a?"

Jisəs chusi a ŋgaiŋ kə waiŋ Nyə

22 A dzə num i jəbi widəkə wə bə nǐ fəki Dzini bidəkə i fiəni kwaka si bə nǐ wɛli juŋ yi fəni yi gia i Jɛlusalɛm,*

23 Jisəs tsə bá ghani nnya i kintəəŋ ki juŋ yi fəni yi gia wə, i gbəŋ wi Sələmən wə. A num i jəbi wi fiəkə wə. 24 Bəju dza dzə juŋni fiəli wi, bikə i wi a, "Wə ni bee buku a buku baaŋ nûmki kîə kə fwu wibuku i tsâ bûku dəiŋ a? A kabə num a wə kə Kimbwili wə Nyə nǐ kaka, wə fûku i buku chəŋ."

25 Jisəs chukuli i bə a, "Mih kə num mih dzaka lə i mbɛiŋ, mbɛiŋ na bum yiŋ. Bənəm bà mih fəki i yɛli wi Ba wuŋ wə akə bə bà bə chusiki mi wə mih kə wi.

26 Ayakalə, mbɛiŋ ka bum dəkə, kəm mbɛiŋ kəkə i mbaŋ wi shwáŋ yiŋ wə.

27 Shwáŋ yiŋ si wəkə lə ja yiŋ. Mih kiə yi, ayaka yi biəli mih,

28 mih nya yi bəh nəni kə ki bi tsə kaa kə. Ayaka yi bi lansi laka kə. Mi widəkə kəbi wə wi bi lansi ləkə yi i mih kaŋ.

29 Ba wuŋ wə wi nya shwáŋ yiwə i mih tsəki lə mi wichi, mi widəkə kəkə i ləkə yi i wi kaŋ.

* **10:22** Dzini biələ nǐ kə i kwaka si bə nǐ wəkə juŋ yi fəni gia si midəkə wə wi nǐ kəkə mi wi Ju nǐ dzə bifii dzə kum yɛiŋ.

30 Buku Ba wuŋ kɔ fiɛŋ
fimu."
31 Bəju chu dzɔ kitəh i tumyi
wi yɛiŋ.
32 Jisɔs bikə i bɔ a, "Mbɛiŋ
yɛiŋ lɔ bənɔm bà ndzɔŋni
bəduli bà Ba wuŋ dzaka a mih
fəki. Akɔ winaiŋ wə mbɛiŋ
nəŋki i tumyi mih bəh kitəh
kɔm wi a?"
33 Bɔ chukuli i wi a, "Buku
tumyiki kə wɔ kɔm bə nɔm
wi ndzɔŋni wə wɔ fəki. Buku
tumyiki wɔ kɔm wɔ bəkəliki
yɛli wi Nyɔ. Wɔ kɔ a liŋ mi
wiwɔm, dzaka a wɔ kɔ Nyɔ."
34 Jisɔs chukuli i bɔ a, "Ntə
bə nyaka i Kiŋwakti kimbɛiŋ
ki bənchi wə a, Nyɔ dzakaki
yɛiŋ a, 'Mih dzakaki a mbɛiŋ
kɔ bənyɔ' a?
35 Nyɔ bɔɔŋki bəni bà a
bənyɔ, a num bɔ bà ja yiwɔ
nǐ tsəki i bɔ, ayaka buku kiəki
a gia yə yi kɔ i Kiŋwakti ki Nyɔ
mə kɔkə bi kwuni.
36 Si yi kɔ yakadəiŋ, akɔ kɔm
nə wə mbɛiŋ dzakaki i mi wə
Ba wi kɔ wi saiŋbwili wi ka
faaŋ i fa mbi wələ wə, a wi
bəkəliki yɛli wi Nyɔ, kɔm wi
dzaka a ŋgaiŋ kɔ waiŋ Nyɔ a?
37 Mih kabə num mih fə kə
bənɔm bə Ba wuŋ, mbɛiŋ ma
bum mih.
38 Ayakalə, mih kabə fəki
num bɔ, kɔŋ yi numki a mbɛiŋ
ka bum dəkə i mih, mbɛiŋ
bum num i bɔ, ka mbɛiŋ ni kiə
na bindzɔŋ a Ba wuŋ kɔ i mih
wə, mih num i Ba wuŋ wə."
39 Bəju ka nəŋki i chu kwa
wi, wi tɔsi buku i kaŋ yibɔ wə.

40 Jisɔs chu tsə ndaŋ Bəkɔ yi
Jədan tsə i kiwuŋ kə Jɔn nǐ yisi
i juliki bəni i bəkɔ, ka numki
fɛiŋ.
41 Bəni bəduli ka nyəki
dzəki yɛiŋki wi. Bɔ dza dzaka
a, "Jɔn nǐ ka kɛiŋsi fə na gia
yidəkɔ yə yi chusiki kiŋkɔkni
ki Nyɔ. Ayakalə, gia yichi yə
wi nǐ dzakaki kɔm mi wələ nǐ
kɔ na ŋkɔŋ."
42 Ayakadəiŋ, bəni bəduli jiə
shɔm i Jisɔs wə fɛiŋ.

11

Kpi yi Lasalus nsɛiŋ Jisɔs

1 Mi widəkɔ nǐ kɔlə yɛli
wi num Lasalus, wi dza yisi
jwɛiŋ. Wi num mi i kwili wi
Bɛtani wə, wi nǐ nɔki fɛiŋ bəh
jémi yi Meli bəh Mata.
2 Meli wələ wə waiŋnih wi
Lasalus nǐ gwɛiŋki lə, akɔ wə
wi nǐ fiaŋsi gvu yi Bah bəh
fiaŋsi bi tsɛŋə yindzɔŋni, ka sɔ
bəh juŋ yi yifwu.
3 Si wi nǐ gwɛiŋki yakadəiŋ,
jémi yi ka faaŋ ntum i Jisɔs
a, "Bah, wə wi kɔ shɔm ya
gwɛiŋki lə."
4 Si Jisɔs wɔkɔ ntum wiwɔ,
ka dzaka a, "Jwɛiŋ yələ kɔkə
yi kpi. Yi kɔ i chusi num
kiŋkɔkni ki Nyɔ, ka Waiŋ Nyɔ
ni kwati yɛli wimbum i yi
wə."
5 Jisɔs nǐ kɔŋki lə Mata bəh
waiŋnih wi Meli bəh Lasalus
nalə.
6 Ayakalə, jɔbi wə wi nǐ
wɔkɔ a Lasalus gwɛiŋki lə, wi
chu nɔ baaŋ i di biə wi nǐ kɔ i
kaŋ yifa wə.
7 Si yəmaka nǐ tsə, wi ka
dzaka i bwa bu bə mbaŋ
a, "Bukumbɛiŋ fǐəni chû i
Judea."

8 Bɔ ka bikə i wi a, “Labay,
ntə akɔ a ŋgbu ŋgbu si Bəju ni
nəŋki i tumyi wɔ bəh kitəh a
wɔ kpĭ, wɔ bə́ chu nəŋ i fiəni
tsə i fɛiŋ na?”
9 Jisɔs chukuli i bɔ a, “Ntə
chəkɔ kaŋaki mbiəŋə jwəfi
ntsɔ bəfa? Mi kabə nyaniki
nshifəkɔ, wi kɔkə i damti i
biɛiŋ bɛiŋ, kɔm baiŋni bi mbi
wələ baiŋki lə i wi.
10 Ayakalə, na ndə wə wi
nyaniki nchəkɔ, wi kɔlə i
damti, kɔm wi kaŋaki kə
baiŋni i wi.”
11 Si wi dzaka yakadəiŋ,
ka dzaka i bɔ a, “Nsɛiŋ
wibukumbɛiŋ Lasalus gbɔ
kinu. Ayakalə, mih ki tsəki
lə fɛiŋ i yɔmsi wi i kinu kiwɔ
wə.”
12 Bwa bu bə mbaŋ ka
dzaka i wi a, “Bah, yi kabə
num a wi gbɔ kinu, ma wi ni
bənih.”
13 Jisɔs nĭ dzakaki num kɔm
kpi yi Lasalus, ayakalə, bwa
bu bə mbaŋ wɔkɔ yaka ka
kwakaki a wi dzakaki kɔm
kinu ŋkɔŋ.
14 Jisɔs ka fuku baiŋsi yi i bɔ
a, “Lasalus kɔ num wi kpi lɔ.
15 Ayakalə, mih kɔ bəh kin-
saŋli kɔm bə mbɛiŋ, a mih ni
kɔkə fɛiŋ, ka mbɛiŋ ni jĭlə shɔm
i mih. Ayakadəiŋ, bə tsə̂ bûku
fɛiŋ.”
16 Təmɔs wə bə nĭ bɔɔŋki
yɛli wi widəkɔ a Bimaŋsi, ka
dzaka i bwa bə mbaŋ bədəkɔ
bə̀ a, “Bukumbɛiŋ tsə̂ tə ka
bukumbɛiŋ ni kpĭ bəh wi.”

Jisɔs bwili Lasalus i kpi wə

17 Jisɔs tsə buku fɛiŋ, ka
wɔkɔ a Lasalus kɔ num wi nɔ
lɔ i jum kintəəŋ kaŋ yina.
18 Bɛtani wələ nĭ kɔ ka
bəmay bəfa i kɔmsi tsə i
Jɛlusalɛm.
19 Bəju bəduli nĭ dzə i Mata
bəh Meli i kwasi nshɛiŋ bəh bɔ
kɔm kpi yi waiŋnih wibɔ.
20 Jɔbi wə Mata nĭ wɔkɔ a
Jisɔs si dzə wə, wi ka buku
tsə a bɔ wi baŋsi, ayakalə Meli
baaŋ dzu.
21 Mata tsə dzaka i Jisɔs a,
“Bah, a ni kɔ a wɔ numki fa,
ma waiŋnih wuŋ ni ka kpi
dəkə.
22 Ayakalə, mih kiəki lə a i
liə, na finə wɔ bikə i Nyɔ wi ni
nya i wɔ.”
23 Jisɔs dzaka i wi a,
“Waiŋnih wa ni fiəni dza lə i
kpi wə.”
24 Mata ka dzaka i wi a,
“Mih kiəki lə a wi bi fiəni dza
lə i chəkɔ bi gɔksini biə bəni bi
dzaki i kpi wə.”
25 Jisɔs dzaka i wi a, “Akɔ
mih wə mih bwiliki bəni i kpi
wə, a num mih wə mih nyaki
nɔni. Mi wə wi jiə shɔm yi i
mih bi baaŋ lə wiwɔm, kɔŋ yi
numki a wi kpi,
26 ayaka na ndə wə wi kɛiŋki
wiwɔm ka jiə shɔm yi i mih, bi
kpi kə. Wɔ bum alə yakadəiŋ
a?”
27 Wi bum a, “Aaŋ Bah, mih
bum a wɔ kɔ Kimbwili wə Nyɔ
nĭ kaka. Wɔ kɔ Waiŋ Nyɔ wə
wi nĭ kaŋaki i bi dzə fa mbi
wələ wə.”
28 Si Mata dzaka yakadəiŋ,
ka tsə bɔɔŋ Meli waiŋnih wi,
dzaka i wi a kuku kuku a, “Mi
wi lanini si num lɔ fa, ayaka
wi bɔɔŋki wɔ.”
29 Si Meli wɔkɔ yakadəiŋ, ka
saka dza bɛiŋ i tsə yɛiŋ wi.

30 A nǐ kɔ maka Jisɔs dzə liə i
kwili wiwɔ wə. Wi nǐ kɛiŋki a
di biə Mata ni tsə yɛiŋ wi.
31 Bəju bà bɔ nǐ kɔ bəh Meli
i dzu kwasi nshɛiŋ bəh wi, ka
yɛiŋ si wi saka dza bɛiŋ buku
biŋ, bɔ ka biəliki wi kwaka a
wi tsəki i jum bɛiŋ i tsə dəki
fɛiŋ.
32 Jɔbi wə Meli nǐ tsə buku
i di biə Jisɔs ni kɔ, yɛiŋ wi, ka
gbɔ i gvu yi wə dzaka a, “Bah,
a ni kɔ a wɔ numki fa, ma
waiŋnih wuŋ ni ka kpi dəkə.”
33 Si Jisɔs yɛiŋ si wi dəki, bəh
Bəju bà bɔ nǐ biəli wi bɔŋ də tə,
gia yiwɔ nya ŋgəkə i shɔm yi
wə nalə, gwu kpi wi nalə.
34 Wi ka bikə a, “Mbɛiŋ ləə
faiŋ wi a?” Bɔ dzaka i wi a,
“Bah, dzə yɛiŋ.”
35 Jisɔs də.
36 Bəju yɛiŋ yakadəiŋ ka
dzaka a, “Mbɛiŋ yêiŋ si wi ni
kɔŋki wi.”
37 Ayakalə, bɔ bədɔkɔ dzaka
lɔ a, “Ntə wələ kɔ wi wə wi
nǐ wɛli dzákəh yi kimfəkə a?
Kɔm nə wə wi ni ka yɛlih fwu
wi mi wələ i kpi wə a?”
38 Shɔm chu nəŋni Jisɔs na
bəh ŋga. Wi dza tsə buku i jum
bɛiŋ. Jum yələ nǐ kɔ num taa
wə bə nǐ baŋ dzaka kiwɔ bəh
təh wimbum.
39 Jisɔs dzaka a, “Mbɛiŋ
gǐŋsi təh wə.” Mata jɛmi yi mi
wi kpili dzaka i Jisɔs a, “Bah,
i liə ni numki num wi si fwuli
lɔ. I liə si num lɔ kaŋ yina si
wi ni kpi.”
40 Jisɔs bikə i wi a, “Mih si
dzaka alə i wɔ, a wɔ ka jiə
shɔm ya i mih, ma wɔ ni yɛiŋ
mbum biə bi kɔ bi Nyɔ a?”
41 Ayakadəiŋ, bɔ ka giŋsi təh
wiwɔ. Jisɔs giŋsi dzákəh yi i
bɛiŋ ka dzaka a, “Ba wuŋ, mih
nyaki kiyəŋni i wɔ si wɔ wɔkɔ
ntsa wuŋ.
42 Mih kiəki lə na bindzəŋ
a wɔ si wɔkɔ lə ntsa wuŋ i
jɔbi wichi wə. Ayakalə, mih
dzakaki yələ kɔm bəni bələ bɔ
kɔ fa, ka bɔ bûm a, a faaŋ wɔ
mih.”
43 Si wi dzaka yakadəiŋ,
ka wam bəh ja yiləkəli a,
“Lasalus, bûku!”
44 Ayaka mi wi kpili wiwɔ
dza buku dzə, kaŋ yi bəh gvu
yi num bə lim bəh kinchumni
ki mbuŋ, lim tə shi bi bəh
kinchumni ki mbuŋ. Jisɔs ka
dzaka i bɔ a, “Mbɛiŋ shwâ wi,
mbɛiŋ bêe wi tsâki.”

Kifwu ki tumi jiə kimfasi i wəə Jisɔs

(Matiə 26:1-5; Mak 14:1-2; Luk 22:1-2)

45 Jɔbi wə Bəju bəduli bà bɔ
nǐ dzə i Meli yɛiŋ gia yə Jisɔs
fə, ka jiə shɔm i wi wə.
46 Ayakalə, bədɔkɔ tsə fibɔ
ka yɛiŋ num Bəfalasi, fuku i
bɔ gia yə Jisɔs fə.
47 Bətii mfə gia bəmbum
bəh Bəfalasi ka juŋni kifwu
ki tumi dzaka i bɔ a,
“Bukumbɛiŋ ki fəki dəiŋ na?
Mi wələ fəki binchəsi biduli
biə bi chusiki kiŋkɔkni ki Nyɔ.
48 Bukumbɛiŋ ka bee a
wi tsəki a bəh yi i nin-
shiŋ, ma bəni bəchi ni
jiə shɔm i wi, ayaka ma
bəni bə Lum bà bɔ sakaki
bukumbɛiŋ ni dza dzə bəkəli

di bibukumbɛiŋ bi baiŋni bəh tumi kibukumbɛiŋ."*

49 Ayakalə, mi widəkɔ i bɔ kintəəŋ yɛli wi num Kayfas, wə wi nĭ kɔ fwu wi bətii mfə gia i jia yiwɔ wə ka dza dzaka mfih i bɔ a, "Mbɛiŋ kiəki kə na gia yidəkɔ lə kpaaa.

50 Mbɛiŋ kiəki kə a yi ndzəŋki lə i mbɛiŋ a mi wimu kpĭ i bəni bəchi, tsə a kitumi kichi laka num lakani a?"

51 Kayfas nĭ dzakaki gia yələ num kə i mfi bi wə. Si wi nĭ kɔ fwu wi bətii mfə gia i jia yiwɔ wə, dzaka yakadəiŋ laka num ntum wi Nyɔ, a Jisɔs nĭ kaŋaki lə i kpi i kitumi ki Bəju wə.

52 A num kə a kitumi kiwɔ shəŋ, kpi yi nĭ kaŋaki i juŋni bwa bəchi bə̀, bɔ kɔ bə Nyɔ i kitumi kidəkɔ wə, ka bɔ numki i fiɛŋ fimu wə.

53 I yisi chəkɔ biwɔ wə, kifwu kitumi ka yisi i fasiki si bɔ bi wɔəki Jisɔs.

54 Ayakadəiŋ, Jisɔs nəki chu nyani kə i kintəəŋ ki Bəju wə. Wi dza nyə mfih fɛiŋ bəh bwa bu bə mbaŋ ka tsə nɔki i kwili widəkɔ wə wi kɔ kɔmsi i tumi ki mishambu kə bə nĭ bɔɔŋki a Ɛfelɛm.

55 Dzini bi Bəju bi Ntsədaŋ nĭ kɔ num bi si kɔmsi dzə lɔ, bəni ka nyəki dzəki i bimbu wə dzə i Jɛlusalɛm i dzə wɔkɔ kishi kibɔ ka bini biwɔ ni dzə kpɛiŋ.

56 Bɔ tsə yisi i nəŋki Jisɔs bikə a bɔ bɔ i jɔbi wə bɔ nĭ numyi i bɛiŋ i juŋ yi fəni yi gia mə dzaka a, "Mbɛiŋ kwakaki a nə? A wi ni dzə kə i dzini biələ wə a?"

57 A nĭ kɔ bətii mfə gia bəmbum bəh Bəfalasi tsəsi ja a na ndə kabə kiəki di biə Jisɔs kɔ, wi fə̂ ma bɔ kĭə, ka bɔ ni kwâ wi.

12

Meli fiaŋsi Jisɔs i Bɛtani
(Matiə 26:6-13; Mak 14:3-9)

1 A nĭ baaŋ a kaŋ yisɔ ka Dzini bi Ntsədaŋ yisi, Jisɔs nyə tsə i kwili wi Bɛtani wə i di biə Lasalus wə Jisɔs nĭ dzasi i kpi wə nĭ kɔ.

2 Si wi tsə fɛiŋ, bə fə biɛiŋ bidzini i tati wi yɛiŋ. Mata num mi wə wi nĭ gaaki, Lasalus num mi widəkɔ i mbaŋ wi bəni bə̀ bɔ ni shinum ka dziki bəh Jisɔs.

3 Meli dza dzɔ finsəkɔ fi fiaŋsi fidəkɔ bi tsɛŋə yindzɔŋni, shuku i gvu yi Jisɔs wə, ka sɔ bəh juŋ yi yifwu. Fiaŋsi biələ nĭ ləkəki lə i kpɔ wə nalə, num bə nĭ kɛiŋsi bəh fiɛŋ fidəkɔ a fi fi bə bɔɔŋ a nad. Si wi shuku yakadəiŋ, kintəəŋ ki juŋ kiwɔ kichi dza ka fwuliki a tsɛŋə yindzɔŋni.

4 Judas Iskaliət wə wi nĭ kɔ mi i mbaŋ wi bwa bə Jisɔs, (wə wi nĭ nyani lə dzə taŋni Jisɔs) dza dzaka lɔ a,

5 "A fə nə a bə ma taŋni fiaŋsi biələ i bənchuku gi yitali,* i nya kpɔ wiwɔ i bəni bə kifuu a?"

6 Judas ni dzaka yakadəiŋ yi kɔbi a wi kwakaki kɔm bəni bə kifuu. Wi nĭ kɔ ji a num wi

* **11:48** Bɔ nĭ lwaki yakadəiŋ kɔm a nĭ kɔ a Bəju bum a Jisɔs kɔ Kimbwili, bɔ ni ka dza yisi i bəŋgəkə bə bəni bə Lum bə̀ bɔ sakaki bɔ ka wi bwili bɔ i kaŋ yi bəni bə Lum wə. * **12:5** Bənchuku bələ gi yitali kɔ i jaa yi Glik wə a "denarii 300"

mi wibɔ wi kiba, wi nǐ shiki
ləkəki lə kaŋ yɛiŋ wi gamti
gwu yi yɛiŋ wə.
7 Jisɔs dzaka a, “Bêe wi mɔŋ.
Wi jiə fianŋsi biələ lə i bi kɛiŋsi
chɔkɔ biŋ bi ləəni yɛiŋ.
8 Bəni bəkifuu ni shiki
numki lə bəh mbɛiŋ jɔbi wichi
ayakalə, mih ni numki kə bəh
mbɛiŋ jɔbi wichi.”
9 Jɔbi wə mbaŋ wi Bəju nǐ
wɔkɔ a Jisɔs kɔ fɛiŋ, bɔ ka dzə
fɛiŋ. Bɔ nǐ dzəki kə a kɔm
Jisɔs shəŋ. Bɔ nǐ dzəki tə i yɛiŋ
Lasalus wə Jisɔs nǐ dzasi i kpi
wə.
10 Ayakadəiŋ, bətii mfə gia
bəmbum ka fasiki a bɔ ni wɔ̂ɔ
lə Lasalus tə,
11 kɔm a nǐ kɔ kɔm wi, Bəju
bəduli nǐ beeki bɔ ka jiə shɔm
yibɔ num i Jisɔs.

Jisɔs liə i Jɛlusalɛm ka Ŋkuŋ
(Matiə 21:1-11; Mak 11:1-
11; Luk 19:28-40)

12 Chɔkɔ buku wɔɔ, mbaŋ
wi bəni wə wi nǐ dzə i dzini
biələ wə ka wɔkɔ a Jisɔs si num
i dzəh wi dzə i Jɛlusalɛm.
13 Bɔ ka dzɔ biali yi sóm
buku tsə i dzɔ wi i dzəh. Bɔ
ka tsəki wili dzakayi a, “Lilili,
kiŋkɔksi kɔ i Nyɔ wə ɔɔɔ! Nyɔ
kɔ wi jiə kimbɔiŋsi i mi wə wi
dzəki i yɛli wi Bah wə ɔɔɔ! Akɔ
wi Ŋkuŋ wi Islae ɔɔɔ!”†
14 Jisɔs nəŋ waiŋ njakas,
yaka yɛiŋ bɛiŋ. Ayaka yi ka
num asi bə nyaka a,
15 “Bəni bə Sayɔŋ, kiə mbɛiŋ
ma lwâki.
Mbɛiŋ tsɛ̂iŋ, Ŋkuŋ wimbɛiŋ si
wi dzəki,
num wi yaka i waiŋ njakas
bɛiŋ.”
16 Bwa bə Jisɔs bə mbaŋ nǐ
ka kiə dəkə gia yə gia yiwɔ nǐ
chusiki i kin'yisi wə. Jɔbi wə
wi nǐ liə i mbum bi wə, bɔ ka
kwaka a bə nǐ nyaka gia yələ
num kɔm wi, ayaka yi num
bəh wi asi bə nǐ nyaka.
17 Mbaŋ wə wi nǐ kɔ bəh
Jisɔs i chɔkɔ biə wi nǐ bɔɔŋ
Lasalus i jum mə, bwili wi i
kpi wə bɔ nǐ tsəki fuku tsə gia
yə bɔ nǐ yɛiŋ.
18 Fwu wi gia wə mbaŋ wələ
nǐ buku tsə i dzɔ wi i dzəh a nǐ
kɔ kɔm bɔ nǐ kɔ num bɔ wɔkɔ a
wi nǐ kɔ wi fə gia yə yi chusiki
mbum bi Nyɔ.
19 Ayakadəiŋ, Bəfalasi ka
dzakayiki a bɔ bɔ a, “Si mbɛiŋ
yɛiŋ a? Gia yidɔkɔ chu kɔkə yə
bukumbɛiŋ kɔ i fə. Mbi wichi
kɔ num wi kwu lɔ i wi chɛiŋ.”

Bəglik bədɔkɔ ka nəŋki i yɛiŋ
Jisɔs

20 Bəni bədɔkɔ nǐ kɔ i mbaŋ
wi bəni bà bɔ nǐ yaka tsə i
Jɛlusalɛm i tsa Nyɔ i jɔbi wi
dzini biələ wə, a num Bəglik.
21 Bəglik bələ tsə yɛiŋ Filib
wə wi ni buku dzə i kwili wi
Besayda wə i kimbu ki Galili
wə, dzaka i wi a, “Kukuli,
buku nəŋki i yɛ̂iŋ Jisɔs.”
22 Filib ka tsə fuku yi i An-
dulu, bɔ wi ka tsə fuku i Jisɔs.
23 Jisɔs chukuli i bɔ a, “Jɔbi
dzə kpɛiŋ wə bə ni yakasi mi
wə yɛli wi kɔ Waiŋmi i liə i
mbum bi wə.
24 Mih fukuki ŋkɔŋ i mbɛiŋ
a, ŋgɔkɔ wi fiɛŋ ka baaŋ i gbɔ i
nshwaiŋ wə i kpi, ŋgɔkɔ wiwɔ
ni baaŋ a wi. Ayakalə, wi ka

† **12:13** Lilili wələ kɔ i ja yi Glik wə a Hɔsanna.

kpi, ma wi ni wum mintam miduli.
25 Na ndə wə wi kɔŋki nəni
ki nalə ni laksi lə nəni kiwə,
ayaka na ndə wə wi baiŋŋki
nəni ki fa mbi wələ wə wi jiəki
num jiəni i bi kwati nəni kə ki
bi tsə kaa kə.
26 Mi kabə nəmki i mih, wi
kaŋaki i bîəliki mih, na faiŋ
wə mih kɔ, mi wuŋ wi nəm
kaŋaki i nûmki tə fɛiŋ. Mi wə
wi nəmki i mih, Ba wuŋ ni
kəksi wi."

Jisəs dzaka kəm kpi yi

27 Jisəs dza dzaka a, "I liə
shəm yiŋ fumsiki lə mih. Mih
kɔ i dzakaki a nə? A Ba wuŋ,
bwîli mih i kintəəŋ ki jəbi wi
ŋgəkə wələ wə a? Aayi, akɔ
kəm jəbi wələ mih nǐ dzə.
28 Ba wuŋ, fə̂ yɛli wa
kaŋa mbum." Si wi dzaka
yakadəiŋ, ja shi dzə i bɛiŋ a,
"Mih fə lɔ wi wimbum, mih
kɛiŋ i ni chu fə."
29 Mbaŋ wə wi nǐ kɔ fɛiŋ
wəkɔ ja yiwɔ, ka dzaka fibɔ
a, "A wamyiki dzaŋ." Bədəkɔ
dzaka a, "A dzakaki chinda
wi Nyɔ i wi."
30 Jisəs chukuli a, "Ja yələ
dzə kəm bə mbɛiŋ. Yi ka dzə
dəkə kəm mih.
31 I liə si num lɔ jəbi wə bə ki
sakaki mbi wələ. I liə si num
jəbi i shisi kəŋŋ bwili ŋkuŋ wə
wi sakaki mbi wələ.
32 Ayakalə, yiŋ num a jəbi
wə bə bi giŋsiki mih i bɛiŋ fa
kuku, mih ni guku bəni bəchi
ma bɔ dzə i mih wə."
33 Jisəs nǐ dzakaki yakadəiŋ,
wi chusi num ŋkaiŋŋi yi kpi yə
wi bi kpiki.
34 Mbaŋ wi bəni bəwɔ
chukuli i wi a, "Buku wəkɔki
i Kiŋwakti ki Bənchi wə a,
Kimbwili wə Nyɔ nǐ kaka
bi fiəli lə. Wɔ nyani dəiŋ i
dzakaki a, bə kaŋaki i bi giŋsi
mi wə yɛli wi kɔ Waiŋmi i bɛiŋ
a? Wəmaka mi wə yɛli wi kɔ
Waiŋmi kɔ winaiŋ a?"
35 Jisəs dzaka i bɔ a, "Baiŋni
ni numki bəh mbɛiŋ a jəbi wi
juli wələ wə. Mbɛiŋ nyâniki si
baiŋni biwɔ kɛiŋki bəh mbɛiŋ,
ka jisi bi ma gaka mbɛiŋ. Mi
wə wi si nyani i jisi wə si kiə
kə di biə wi tsəki.
36 Si baiŋni biwɔ kɔ bəh
mbɛiŋ, mbɛiŋ jîə shəm i
baiŋni biwɔ wə, ka mbɛiŋ bi
num bwa bə baiŋni."

Ja yi Jisəs ni saka lə mi wə wi nəiŋ i dzə ja yiwə

Si Jisəs dzaka gia yələ lə, ka
nyə tsə nyumi gwu yi i bɔ.
37 Namana yaka, si wi nǐ kɔ
wi fə lɔ binchəsi biduli biə bi
chusiki kiŋkəkni ki i bɔ nshiŋ,
ayaka bɔ nəki jiə kə shəm i wi.
38 Yi nǐ num yakadəiŋ ka yi
kpɛiŋ asi Isaya mi ntum wi
Nyɔ nǐ dzaka a,
"Bah, akɔ ndə wə wi kɔ num
wi bum gia yə buku
dzakaki a?
Ayaka a num i bə ndə Bah
chusi ŋga bi bitsɛiŋ a?"
39 Ayakadəiŋ, bɔ nǐ kəkə i jiə
shəm i wi, kəm Isaya nǐ kɔ wi
chu dzaka i di bidəkɔ wə a,
40 "Wi baŋ dzákəh yibɔ,
fə shɔ́m yibɔ də,
ka bɔ ma yɛiŋki di bəh dzákəh
yibɔ,
kəbi i kiə bəh shɔ́m yibɔ,
ka bɔ fiəni dzə i mih a mih
chuku bɔ."

41 Isaya nǐ dzakaki gia yələ kəm wi nǐ kə wi yɛiŋ lə mbum bi Jisəs, ka dzakaki kəm wi.

42 Na ayaka si bəni nǐ ka jiə dəkə shəm i Jisəs, a nǐ kə bəni bəduli na bə̀ bə̀ nǐ kə kifwu i tumi wə nǐ jiə shəm i wi, ayakalə bə nəiŋ i dzaka bəh dzaka kibə, kəm bə nǐ lwaki Bəfalasi ka bə ma ni kəŋŋ bə i juŋ yi tsani wə.

43 Bə nǐ lwaki yaka kəm bə nǐ kəŋki i kwatiki kiŋkəksi ki bəni tsə kə ki dzəki i Nyə.

44 Jisəs dza wam bəh ŋga dzaka a, “Mi wə wi jiə shəm i mih, wi ka jiə dəkə a mih shəŋ. Wi jiə num i mi wə wi faaŋ mih.

45 Mi ka yɛiŋ mih, yaka wi yɛiŋ num mi wə wi faaŋ mih.

46 Mih dzə fa i mbi wələ wə ka baiŋni, ka na ndə wə wi jiə shəm yi i mih ni baaŋ kə i jisi wə.

47 Mi ka wəkə ja yiŋ, nəki jiə kə, mih ni saka kə wi, kəm mih ka dzə dəkə i saka bəni bə mbi wələ a bə gbə nsaka. Mih nǐ dzə i bwili bə num bwilini.

48 Mi wə wi məŋni mih ka nəiŋ i dzə ja yiŋ, wi kaŋaki lə gia yə yi bi sakaki wi. Ja yə mih kə mih dzaka i wi akə yi yə yi bi sakaki wi, wi gbə nsaka i chəkə bi gəksini wə.

49 Yi kə yakadəiŋ kəm mih dzakaki kə i ŋga biŋ wə. Ba wuŋ wə wi faaŋ mih akə wi wə wi dzaka a mih dzâkaki, a nya wi gia yə mih kaŋaki i dzâkaki, fuku si mih kə i dzâkaki.

50 Mih kiəki lə a gia yə wi dzaka a mih dzakaki akə yə yi nyaki nəni kə ki bi tsə kaa kə. Ayakadəiŋ, gia yə mih dzakaki akə yə Ba wuŋ kə wi dzaka a mih dzâkaki.”

13

Jisəs wəkə gvu yi bwa bu bə mbaŋ

1 A dzə num i buku dza i chəkə bi Dzini bi Ntsədaŋ wə, Jisəs kǐə a jəbi wi kpɛiŋ i bee mbi wələ, i fiəni tsə i Ba wi kpəŋ. Si wi nǐ kəŋki bəni bə̀ bə nǐ kə mbu i mbi wələ wə, wi kəŋ bə tsə bwili fwu.

2 A dzə num si bə nǐ dziki i fijəbi, num ŋkpɛli jiə lə kiŋkwaka i shəm yi Judas wə waiŋ Samən Iskaliət, a wi taŋni Jisəs.

3 Si Jisəs nǐ kə wi si kiə lə a Ba wi nya biɛiŋ bichi i wi kaŋ, bəh a wi nǐ nyə i Nyə wi fiəni tsə i Nyə,

4 wi ka dza i biɛiŋ bidzini bɛiŋ, baa bəmbuŋ bu bə nimbɛiŋ, dzə batali ka kaŋa i bwɛli ki wə,

5 ka dza shuku mwi i naka ki mwi mə, yisi ka wəkəki gvu yi bwa bu bə mbaŋ, sə bəh batali wə wi si kaŋa i bwɛli ki wə.

6 Wi wə̂kə ka dzə̀ buku i Samən Bita wə, wi bikə i wi a, “Bah, wə nəŋki i wəkə gvu yiŋ a?”

7 Jisəs chukuli i wi a, “Gia yə mih fəki wə kəkə i kiə i liə. Wə bi kiəki yi num i jum wə”

8 Bita dzaka i Jisəs a, “Wə bi lansi wəkə kə gvu yiŋ.” Jisəs chukuli i wi a, “Mih ka baaŋ i wəkə wə, wə ma ni kaŋaki gia yidəkə bəh mih.”

9 Samən Bita ka dzaka i Jisəs a, “Bah, a kabə num yaka, ma wəkə shəŋ a gvu yiŋ, wəkə tasi

bəh tsɛiŋ yiŋ bəh fwu wuŋ yɛiŋ."

10 Jisɔs dzaka i wi a, "Mi wə wi kɔ wi wɔkɔ lɔ gwu yi wi baiŋki lə gwu yichi wi kaŋaki kə i chu wôkɔ gwu, a kɔbi a gvu yi. Mbɛiŋ kɔ mbɛiŋ si baiŋ lɔ, ayakalə a kɔbi mbɛiŋ bəchi bà mbɛiŋ baiŋki."

11 Jisɔs nǐ dzakaki yakadəiŋ kɔm wi nǐ kɔ wi si kiə lɔ mi wə wi ni taŋni wi. Akɔ gia yə wi nǐ dzaka a, "A kɔkə mbɛiŋ bəchi bà mbɛiŋ baiŋki."

12 Jɔbi wə Jisɔs nǐ wɔkɔ kaasi gvu yibɔ, wi lɔh bəmbuŋ bu, fiəni chu i di bi wə, ka bikə i bɔ a, "Mbɛiŋ kiə gia yə mih fə i mbɛiŋ lə a?

13 Mbɛiŋ bɔɔŋki mih a Mi wi Lanini chu bɔɔŋ a Bah, mbɛiŋ bɔɔŋki num ŋkɔŋ, kɔm akɔ fiɛŋ fiə mih kɔ.

14 Mih ka Bah wimbɛiŋ chu num Mi wimbɛiŋ wi Lanini, mih wɔkɔ gvu yimbɛiŋ, mbɛiŋ tə kaŋaki i wôkɔki gvu yi mi bəh mi.

15 Mih fə lə i chusi i mbɛiŋ a mbɛiŋ fôki tə asi mih fə i mbɛiŋ.

16 Mih fukuki ŋkɔŋ i mbɛiŋ a, waiŋ wi nɔm si mbɔm tsə kə tikwili wi, mi wə bə faaŋ wi si kɔkni tsə kə wə wi faaŋ wi.

17 Mbɛiŋ kabə kiə gia yələ kabə fô yi, kinsaŋli kimbum ni numki kimbɛiŋ.

18 Mih dzakaki kə num i mbɛiŋ bəchi. Mih kiəki lə bəni bà mih kɔ mih babwili. Ayakalə, yi kɔ a gia yə yi kɔ i Kiŋwakti ki Nyɔ wə kaŋaki i dzə kpɛiŋ si bə nǐ nyaka a, 'Mi wə wi dzi biɛiŋ biŋ bidzini, wi chumki gvu yiŋ.'

19 Mih fukuki gia yələ i mbɛiŋ i liə, ka yi bi dzə num, ka yi bi ka num mbɛiŋ bi bum a akɔ na mih wiwɔ.

20 Mih fukuki ŋkɔŋ i mbɛiŋ a mi wə wi dzɔ na ndə wə mih faaŋ, wi dzɔ num mih. Ayaka mi wə wi dzɔ mih wi dzɔ num mi wə wi faaŋ mih."

Jisɔs chusi mi wə wi ni taŋni wi

21 Si Jisɔs dzaka gia yələ lə, shɔm yi dza ka nyaki wi bəh ŋgəkə. Wi dza dzaka baiŋsi a, "Mih fukuki ŋkɔŋ i mbɛiŋ a mi widəkɔ i mbɛiŋ kintəəŋ ni taŋni lə mih."

22 Bwa bu bə mbaŋ dza ka tsɛiŋki taliki gwu a wi dzakaki num mi winaiŋ a.

23 Mi widəkɔ i mbaŋ wi bwa bə Jisɔs mə, wə Jisɔs nǐ kəŋki ni yəkəli kɔmsi i Jisɔs wə dzi.*

24 Samən Bita lasi wi dzaka i wi a wi bikə a akɔ ndə a.

25 Wi yəkəli tsə i Jisɔs wə bikə i wi a, "Bah, akɔ ndə?"

26 Jisɔs chukuli i wi a, "Akɔ mi wə mih ni gbɛɛ blɛd mih n'yəkɔ i mwi mijwa mə mih nya i wi." Ayakadəiŋ, wi ka n'yəkɔ blɛd i mwi mijwa mə gbɛɛ nya i Judas waiŋ Samən Iskaliət.

27 Asi Judas dzɔ blɛd wiwɔ yakadəiŋ, Satan ka liə i wi mə. Jisɔs dzaka i wi a, "Kɔmsi fô gia yə wɔ nəŋki i fô."

28 Mi widəkɔ i mbaŋ wibɔ wə nǐ ka kiə dəkə gia yə wi dzaka i wi yakadəiŋ.

29 Bədəkɔ nǐ kwakaki a, asi Judas kɔ mi wə wi jiəki kiba,

* **13:23** I num dziki, Bəju si num, num bə yəkəli kimbu kimu ka bɔ dziki.

ayaka a Jisəs dzakaki i wi a wi tsâ tâŋ biɛiŋ biə bə kəŋki i dzi Dzini biələ yɛiŋ, yudəkə a wi tsâ nyâ fiɛŋ i bəni bə kifuu.

30 Si Judas dzə blɛd wiwə yakadəiŋ dzi, ka buku akisəkə nyə. Ayaka a nǐ kə num nchəkə.

Jisəs təfi kpi yi i bwa bu bə mbaŋ

31 Si Judas buku tsə yakadəiŋ, Jisəs baaŋ dzaka a, “Akə i liə bə kə i yisi i yɛiŋki kiŋkəkni ki mi wə yɛli wi kə Waiŋmi, na i yɛiŋ tə mbum biə bi kə bi Nyə i gwu yi wə.

32 Bə ka yɛiŋ mbum bi Nyə i gwu yi wə, ma Nyə ni chusi tə mbum bi Waiŋ wi i wi Nyə wə. Ayaka wi ni chusi lə akisəkə.

33 Bwa bəŋ, mih ni num lə bəh mbɛiŋ a i jəbi wi juli wə. Ayaka mbɛiŋ num i ni baaŋ nəŋki mih chu kəbi i yɛiŋ i mih wə. Asi mih nǐ dzaka i Bəju, yi kə a liŋ si mih dzakaki i mbɛiŋ i liə a, ‘Di biə mih tsəki mbɛiŋ kəkə i dzə fɛiŋ’

34 Mih nyaki nchi wələ i mbɛiŋ, num nchi wimfiaŋ, a mbɛiŋ bâaŋ mbɛiŋ kôŋniki. Mbɛiŋ kôŋniki a liŋ asi mih kəŋ mbɛiŋ.

35 Mbɛiŋ baaŋ ka kəŋniki yakadəiŋ, yələ ni fə bəni bəchi kiə a mbɛiŋ kə bwa bəŋ bə mbaŋ.”

Jisəs dzaka a Bita ni nəiŋ lə ŋgaiŋ

(Matiə 26:31-35; Mak 14:27-31; Luk 22:31-34)

36 Saməŋ Bita ka bikə i Jisəs a, “Bah, wə tsəki i faiŋ a?” Jisəs chukuli a, “Di biə mih tsəki wə məŋ i biəli mih i liə. Wə bi baaŋ biəliki lə.”

37 Bita fiəni bikə i wi a, “Bah, akə kəm nə mih məŋ dəkə i biəli i liə a? Mih ni nya lə nəni kəŋŋ i kpi kəm wə.”

38 Jisəs bikə i wi a, “Wə kələ i nya nəni ka i kpi kəm mih a? Mih fukuki ŋkəŋ i wə a, ka kwəkə ni təŋki num wə nəiŋ mih kiŋkani kitali.”

14

Jisəs kə Dzə yə yi tsəki i Nyə wə

1 Jisəs chu dzaka i bwa bu bə mbaŋ a, “Kiə mbɛiŋ ki bêe kə a shóm yimbɛiŋ fûmsiki mbɛiŋ. Mbɛiŋ jǐə shəm i Nyə wə, bəh i mih tə.

2 I Ba wuŋ dzu, bəlum bəduli kələ. Asi məŋ a yi numki yaka, ma mih ka fuku dəkə a mih tsəki i kɛiŋsi di i mbɛiŋ.

3 Jəbi wə mih ka tsə kɛiŋsi di i mbɛiŋ, mih ni fiəni dzə dzə mbɛiŋ bukumbɛiŋ numki, ka di biə mih kə, mbɛiŋ ni nûmki tə fɛiŋ.

4 Mbɛiŋ kiəki lə dzəh yə yi tsəki i di biə mih tsəki.”

5 Təməs ka dzaka i wi a, “Bah, buku kiəki kə di biə wə tsəki. Buku kə i nyani na dəiŋ i kiə dzəh yiwə a?”

6 Jisəs chukuli a, “Akə mih dzəh, a num mih ŋkəŋ, a num mih nəni. Mi kəkə i tsə i Ba wuŋ maka wi tsə dzəh i mih wə.

7 Asi kə a mbɛiŋ kiəki mih ma mbɛiŋ kiəki lə tə Ba wuŋ. Ayaka i yisi i liə yi kə a mbɛiŋ si kiə lə wi, mbɛiŋ chu yɛiŋ tə wi.”

8 Filib dzaka i wi a, “Bah
chûsi Ba wa i buku, ma buku
yêiŋ wi ka buku fwuli.”
9 Jisəs chukuli wi a, “Filib,
buku mbɛiŋ nə nalə wə kiə
kə mih filib? Mi wə wi yɛiŋ
mih, wi yɛiŋ lə Ba wuŋ. Wə
nyani dəiŋ na i chu dzaka a
mih chûsi Ba wuŋ i mbɛiŋ a?
10 Yaka wə ka bum dəkə a
mih kɔ i Ba wuŋ mə, Ba wuŋ
num i mih mə a? Ndzaka wə
mih dzakaki i mbɛiŋ kɔkə a
mih dzakaki i ŋga biŋ wə. Ba
wuŋ wə wi kɔ i mih wə akɔ wi
wə wi fəki bənɔm bu.
11 Mbɛiŋ bûm mih a mih kɔ
i Ba wuŋ mə, Ba wuŋ num
i mih mə. Mbɛiŋ kabə num
maka mbɛiŋ bum mih kɔm
gia yə mih dzakaki, mbɛiŋ
bûm kɔm bə bənɔm bà mih
fəki.
12 Mih fukuki ŋkɔŋ i mbɛiŋ
a mi wə wi kɔ wi jiə shɔm i
mih, wi ni fəki tə bənɔm bà
mih fəki. Ayaka wi ni numki
i fə bənɔm tsə na bà mih fəki,
kɔm mih si tsə lɔ i Ba wuŋ wə.
13 Na finə fiə mbɛiŋ bikə i
yɛli wuŋ wə, mih ni fə, ka
Tii Waiŋ ni numki i kaŋa yɛli
wimbum kɔm Waiŋ.
14 Mbɛiŋ ka bikə na finə i
yɛli wuŋ wə, ma mih ni fə.

Jisəs kaka bəni bu bə
Kiŋ'waka ki Baiŋni

15 Mbɛiŋ kabə kɔŋ mih,
mbɛiŋ ni ǰíəki bənchi bəŋ,
16 mih ni tsa Ba wuŋ wi ni
nya mbɛiŋ bəh Mi wi Gamtini
widəkɔ wə wi bi numki mbɛiŋ
bɔ jəbi wichi.
17 Mi wələ kɔ Kiŋ'waka ki
ŋkɔŋ. Wi kɔkə mi wə bəni bà
bɔ kɔ bə mbi wələ kɔ i dzɔ wi
kɔm bɔ yɛiŋki kə i wi wə nabə
i kiə wi. I yimbɛiŋ wə, mbɛiŋ
kiəki lə wi, kɔm wi nɔki mbɛiŋ
bɔ, ayaka wi ni numki i mbɛiŋ
mə.
18 Mih ni beeka kə mbɛiŋ a
mbɛiŋ bâaŋ ka bwa bəŋkwu.
Mih ni fiəni dzə baaŋ lə bəh
mbɛiŋ.
19 Baaŋ a twɛsi lə bəni bà bɔ
kɔ bə mbi ma ni chu yɛiŋ i mih
wə. Ayakalə, mbɛiŋ ni yɛiŋ lə
i mih wə. Si mih kɔ wiwɔm,
mbɛiŋ tə ni numki bəwɔm.
20 A bi numki chɔkɔ biwɔ,
mbɛiŋ bi kiə a mih kɔ i Ba
wuŋ mə, mbɛiŋ num i mih
mə, ayaka mih num i mbɛiŋ
mə.
21 Mi wə wi kiəki bənchi bəŋ
wi jiə, akɔ mi wə wi kɔŋki mih.
Mi wə wi kɔŋki mih Ba wuŋ
kɔŋki lə wi. Mih tə ni kɔŋki wi,
mih ni chusi gwu yiŋ i wi.”
22 Judas widəkɔ (a kɔbi wə
bə ni bɔɔŋki a Iskaliɔt) bikə i
wi a, “Bah, yi ni nyani na dəiŋ
a wɔ ni numki i chusi gwu ya
num i buku, a kɔbi i bəni bà bɔ
kɔ bə mbi wələ a?”
23 Jisəs chukuli i wi a, “Mi
kabə kɔŋki mih, wi ni ǰíəki
ndzaka wuŋ, Ba wuŋ ni kɔŋki
wi, buku Ba wuŋ ni dzə i wi
wə buku ni nɔki bəh wi.
24 Mi wə wi kɔŋki kə mih,
wəmaka mi si jiə kə ndzaka
wuŋ. Ndzaka wə mbɛiŋ
wəkɔki a kɔkə wuŋ. Akɔ wi
Ba wuŋ wə wi faaŋ mih.
25 Gia yələ kɔ yə mih dza-
kaki i mbɛiŋ mih kɛiŋ bəh
mbɛiŋ.
26 Ayakalə, Mi wi Gamtini
wə wi kɔ Kiŋ'waka ki Baiŋni wə
Ba wuŋ bi faaŋ i yɛli wuŋ wə
bi lani lə mbɛiŋ bəh gia yichi,

wi chu fə mbɛiŋ i kwaka gia yichi yə mih nǐ kɔ mih dzaka lɔ i mbɛiŋ.

27 Mih jiə kimbɔiŋni a ki nûm bəh mbɛiŋ. Mih nyaki kimbɔiŋni kə akɔ kəŋŋ i mbɛiŋ. Mih nyaki kə kimbɔiŋni kələ i mbɛiŋ si bəni bà bɔ kɔ bə mbi si nya. Mbɛiŋ ki bee kə shóm yimbɛiŋ a yi fumsiki mbɛiŋ nabə i kaŋa ndzaŋ.

28 Mbɛiŋ wɔkɔ lɔ si mih dzakaki a mih si nyə lə, mih num i bi fiəni dzə num bəh mbɛiŋ. Asi kɔ a mbɛiŋ kɔŋki mih, ma mbɛiŋ lâŋki laŋni, kɔm mih tsəki num i Ba wuŋ wə, si Ba wuŋ kɔ wi kɔkni tsə mih.

29 I liə mih fuku gia yələ i mbɛiŋ ka yi bi num, ayaka ka yi bi dzə kpɛiŋ, mbɛiŋ ka bi bum mih.

30 Mih ni chu baaŋ kə a dzakaki bəh mbɛiŋ nalə, kɔm ŋkuŋ wə wi sakaki mbi wələ si dzə lɔ. Yi kɔkə a wi kaŋaki lə ŋga i mih bɛiŋ.

31 Ayakalə, mih fəki num asi Ba wuŋ kɔ wi dzaka a mih fâki ka bəni bà bɔ kɔ bə mbi wələ ni kǐə a mih kɔŋki lə Ba wuŋ. Mbɛiŋ dzâ bɛiŋ bə nyâ.”

15

Jisəs kɔ kpɛiŋ bəni bu num cha yiwɔ

1 “Akɔ mih kpɛiŋ wi laani wi mintam mi ŋkɔŋ, Ba wuŋ num mi wə wi kɛiŋsiki kpɛiŋ wi laani wiwɔ.

2 Cha yichi i mih wə yə yi wumki kə mintam, wi si gba bwili lə yi, yə yi wumki mintam wi si kɛiŋsi kaŋŋ lə yi ka yi baiŋki yi wum mintam miduli.

3 Ndzaka wə mih kɔ mih dzaka i mbɛiŋ lə wi fə lɔ mbɛiŋ kabə baiŋki.

4 Mbɛiŋ bani baaŋ i mih wə, mih tə ni numki i mbɛiŋ wə. Cha kɔkə i wumki mintam a yiyi a kɔbi a yi bani baaŋ i kpɛiŋ wiwɔ wə. Yi kɔ tə a liŋ asi mbɛiŋ kɔkə bi fə gia yidɔkɔ maka mbɛiŋ bani i mih wə.

5 Akɔ mih kpɛiŋ wi laani wi mintam wiwɔ, mbɛiŋ num cha yiwɔ. Mi wə wi bani baaŋ i mih wə, mih tə num i wi wə, wəmaka mi kɔ aka cha yə yi wumki mintam miduli, kɔm mih kabə kɔbi, mi kɔkə i fə gia yidɔkɔ.

6 Mi wə wi ka baaŋ dəkə i numki a bəh mih, wi kɔ aka cha yə bə ni gba tɔkɔ yi a yi wɔm. Ŋkaiŋni yi cha yələ kɔ yə bə si juŋni lɔɔ i gbuku wə a yi fiki.

7 Mbɛiŋ ka bani baaŋ a numki i mih mə, ja yiŋ num i mbɛiŋ mə, mbɛiŋ kɔlə i bikə na finə fiə mbɛiŋ nəŋki, ma bə ni fə yi i mbɛiŋ.

8 Mbɛiŋ kabə num cha yə yi wumki mintam miduli, yi nyaki yɛli wimbum i Ba wuŋ, yi ni ka chusiki a mbɛiŋ kɔ bəni mbəŋ bə mbaŋ.

9 Asi Ba wuŋ kɔŋki mih akɔ ayaka si mih kɔŋki mbɛiŋ. Mbɛiŋ bani baaŋ a i numki i kiŋkɔŋ kəŋŋ kintəəŋ.

10 Mbɛiŋ ka jiəki bənchi mbəŋ, mbɛiŋ ni baaŋ a numki a kiŋkɔŋ kəŋŋ kintəəŋ, asi mih jiə bənchi bə Ba wuŋ, ka chu baaŋ a numki i kiŋkɔŋ ki mə.

11 Mih dzakaki gia yələ i

mbɛiŋ lə ka kinsaŋli kəŋŋ ni nûmki i mbɛiŋ mə, mbɛiŋ ka ni kaŋaki kinsaŋli num ki jikə.

12 Nchi wuŋ kɔ wələ wə wi kɔ a mbɛiŋ kəŋniki asi mih kəŋki mbɛiŋ.

13 Kiŋkəŋ kidəkɔ chu kəkə kə ki tsəki kə a mi nyâ nəni ki i kpî kɔm bə nsɛ́iŋ yi.

14 Mbɛiŋ kabə fəki gia yə mih dzakaki a mbɛiŋ fâki, yaka kɔ a mbɛiŋ kɔ nsɛ́iŋ yiŋ.

15 Mih ni chu bôɔŋki kə mbɛiŋ a bwa bə nɔm, kɔm bwa bə nɔm si kiə kə gia yichi yə tikwili wibɔ fəki. Mih si bɔɔŋ lə mbɛiŋ a nsɛ́iŋ yiŋ kɔm gia yichi yə mih wəkɔ i Ba wuŋ kɔ num mih fə lɔ mbɛiŋ kiə yi.

16 A nǐ ka saiŋbwili dəkə mbɛiŋ mih. A nǐ saiŋbwili mih mbɛiŋ, bwili jiə a mbɛiŋ tsô nûmki ka chá yə yi wumki mintam, mintam mə mɔ bi tsə kaa kə. Mbɛiŋ kabə fəki lə, ma na finə fiə mbɛiŋ bikə i Ba wuŋ, i yɛli wuŋ wə wi ni nya i mbɛiŋ.

17 Nchi wə mih nyaki i mbɛiŋ kɔ a wələ, a mbɛiŋ kôŋniki.

Jisɔs fuku a mbi wələ ni baiŋŋki lə bəni bu

18 Bəni bà bɔ kɔ bə mbi wələ kabə baiŋŋki mbɛiŋ, mbɛiŋ kiəki a bɔ nǐ yisi baiŋŋ mih na ka bɔ baiŋŋki mbɛiŋ.

19 Mbɛiŋ kabə num bəni bà bɔ kɔ bə mbi wələ, ma bəni bə mbi wələ ni kɔŋki mbɛiŋ ka bəni bəbɔ. Ayakalə, mbɛiŋ kəkə bəni bə mbi wələ, mih baa mbɛiŋ i kintəəŋ ki bəni bə mbi wələ wə. Akɔ gia yə bəni bə mbi bələ baiŋŋki mbɛiŋ.

20 Mbɛiŋ kwâka ndzaka wə mih si dzaka i mbɛiŋ, a waiŋ wi nɔm si mbɔm tsə kə tikwili wi. Bɔ ka bwaŋki gvu i mih chɛiŋ, ma bɔ ni bwaŋki tə i mbɛiŋ chɛiŋ. Bɔ ka wəkɔki ndzaka wuŋ, ma bɔ ni wəkɔki tə wimbɛiŋ.

21 Yələ yichi kɔ gia yə bə bi fəki i mbɛiŋ kɔm mih, kɔm bɔ kiəki kə mi wə wi faaŋ mih.

22 A nǐ kɔ a mih nǐ ka dzə dzaka i bɔ, ma yi numki a bɔ kaŋaki kə ŋgbɔ widəkɔ. Ayakalə, i liə bɔ kaŋaki kə gia yidəkɔ yə bɔ kɔ dzaka kɔm chu bibɔ.

23 Mi wə wi baiŋŋki mih wi baiŋŋki lə tə Ba wuŋ.

24 A nǐ kɔkə a mih nǐ fə ŋkaiŋni bənɔm bədəkɔ i bɔ kintəəŋ bà mi widəkɔ kɛiŋki ki fə kə, ma bɔ ka kaŋa dəkə ŋgəkə widəkɔ. Ayakalə, bɔ kɔ bɔ yɛiŋ, bɔ kɛiŋ baiŋŋ mih bəh Ba wuŋ.

25 Yələ kɔ i fə a ja yiwɔ dzə kpɛiŋ asi bə nǐ nyaka i Kiŋwakti ki Bənchi bəbɔ wə a,

‘Bɔ baiŋŋ mih kilələ.’

26 Ayakalə, Mi wi Gamtini wə mih ni chiŋsi bi dzə lə, num wi buku dzə i Ba wuŋ wə. Mi wi Gamtini wələ akɔ num Kiŋ'waka ki ŋkɔŋ kə ki nyə dzə i Ba wuŋ wə. I jɔbi wə wi ni dzə wi ni num mbêeŋ nsaka wuŋ.

27 Mbɛiŋ tə bi nûmki bəmbeeŋ nsaka bəŋ, kɔm mbɛiŋ kɔ num bukumbɛiŋ nǐ kələ i kin'yisi wə bəh i dzə buku bidaiŋ.”

16

1 “Mih dzakaki gia yələ
yichi i mbɛiŋ ka mbɛiŋ bi ma
gbɔ i kimbum kimbɛiŋ wə.
2 Bə bi kɔŋŋki lə mbɛiŋ i júŋ
yi tsani mə. Yi ŋkɔŋ kɔ a,
jəbi dzəki lə wə na ndə wə wi
bi wɔɔki mi i mbɛiŋ wə, wi
ni kwakaki a ŋgaiŋ fəki num
nəm wi ndzəŋni i Nyɔ.
3 Bə bi fə yakadəiŋ, kɔm bɔ
ka kiə dəkə Ba wuŋ nabə mih.
4 Mih dzakaki gia yələ yichi
i mbɛiŋ lə, ka jəbi wiwɔ bi dzə
kpɛiŋ mbɛiŋ bi kwaka a mih
nĭ kɔ num mih dzaka lɔ yi i
mbɛiŋ.

Nəm wə kiŋ'waka ki baiŋni bi dzə i fəki

Mih nĭ ka fuku dəkə gia yələ
i mbɛiŋ i kin'yisi wə kɔm mih
nĭ shi kɔ a bəh mbɛiŋ.
5 I liə si num a mih fiəniki
tsəki i wi wə wi nĭ faaŋ mih.
Ayakalə, mi widəkɔ i mbɛiŋ
kintəəŋ na bikə i mih a mih
tsəki faiŋ na.
6 Mbɛiŋ kɔ a nshɛiŋ nshɛiŋ
kɔm mih dzaka gia yələ i
mbɛiŋ.
7 Na si yi kɔ yakadəiŋ lə, mih
fukuki ŋkɔŋ i mbɛiŋ a, akɔ
num gia yindzəŋni i mbɛiŋ a
mih nyə. Mih ka baaŋ maka
mih nyə̂, ma Mi wi Gamtini
wə bi ma dzə̂. Ayakalə, mih
ka nyə, mih bi ka chiŋsi wi i
mbɛiŋ.
8 Jɔbi wə wi bi dzəki, wi bi
tɔyi gia yi bəni bə̀ bɔ kɔ bə mbi
wələ, fə̂ bɔ yɛ̂iŋ chu bibɔ, fə̂ bɔ
yɛ̂iŋ gia yə yi kɔ nəni ki chəŋ,
fə̂ tə a bɔ yɛ̂iŋ yə yi kɔ i nsaka
wi Nyɔ wə.
9 Wi bi fə̂ a bɔ yɛ̂iŋ chu bibɔ
si bɔ nĭ ka jiə dəkə shəm i mih,
10 fə̂ a bɔ yɛ̂iŋ gia yə yi kɔ i
nəni ki chəŋ wə si mih tsəki i
Ba wuŋ, mbɛiŋ kɔbi i ni chu
yɛiŋ i mih wə.
11 Wi bi fə̂ lə ka bɔ yɛ̂iŋ gia
yə yi kɔ i nsaka wi Nyɔ wə
kɔm ŋkuŋ wi mbi wələ kɔ num
nsaka kwa wi.
12 Mih kɛiŋki mih kaŋa na
gia yiduli i dzaka i mbɛiŋ
ayakalə, yi kɔbi i liə ndzɔŋ i
bintuni bimbɛiŋ wə i liə.
13 Jɔbi wə, Kiŋ'waka ki ŋkɔŋ
bi dzəki, wi bi gamti mbɛiŋ a
mbɛiŋ kiə ŋkɔŋ bichi. Wi bi
dzakaki kə num i ŋga bi wə.
Gia yichi yə wi kɔ wi wɔkɔ akɔ
yə wi bi dzakaki, wi fuku i
mbɛiŋ gia yichi yə yi kɔ i bi
dzə.
14 Wi bi chusi lə mbum biŋ,
si wi bi dzɔ gia yə akɔ yiŋ wi
fuku i mbɛiŋ.
15 Biɛiŋ bichi biə Ba wuŋ
kaŋaki akɔ biŋ. Akɔ gia yə mih
dzakaki a wi bi dzɔki gia yə yi
kɔ yiŋ wi fuku i mbɛiŋ.

Nshɛiŋ yi bwa bə Jisəs bi fiəniki chu kinsaŋli

16 A baaŋ a twɛsi mbɛiŋ ma
chu yɛiŋ i mih wə, ayaka bə ni
məti a twɛsi ma mbɛiŋ ni fiəni
chu yɛiŋ mih.”
17 Si Jisəs dzaka yakadəiŋ,
bwa bu bə mbaŋ bədəkɔ
dzaka i bədəkɔ a, “Wi dzakaki
a nə i bukumbɛiŋ lə, a baaŋ a
twɛsi bukumbɛiŋ ma chu yɛiŋ
ŋgaiŋ, ayaka a bə ni məti a
twɛsi bukumbɛiŋ ni fiəni chu
yɛiŋ ŋgaiŋ, bə a ŋgaiŋ tsəki i Ba
wi ŋgaiŋ na?

18 Gia yə wi dzakaki lə, a
baaŋ a twɛsi yəmaka kɔ a nə
a? Bukumbɛiŋ ka kiə dəkə gia
yə wi dzakaki yakadəiŋ."
19 Jisɔs dza yɛiŋ a bɔ nəŋki
i bikə i ŋgaiŋ gia yə wi dza-
kaki, wi ka bikə i bɔ a, "Mbɛiŋ
shwiŋyiki a mbɛiŋ mbɛiŋ kɔm
a gia yə mih si dzaka a, 'A
baaŋ a twɛsi mbɛiŋ ma ni chu
yɛiŋ mih, ayaka a bə ni mɔti
a twɛsi ma mbɛiŋ ni fiəni chu
yɛiŋ i mih' a?
20 Mih fukuki ŋkɔŋ i mbɛiŋ
a, mbɛiŋ bi dəki lə mindəm
wili, bəni bà bɔ kɔ bə mbi wələ
bi laŋki fibɔ. Mbɛiŋ bi numki
a i nshɛiŋ wə, ayakalə nshɛiŋ
yiwɔ bi dza fiəni i kinsaŋli wə.
21 Jɔbi wə miŋkpaŋa si
nɔmh, wi ka wɔkɔki lɔli, kɔm
jɔbi wi bwɔni kpɛiŋ lɔ. Jɔbi
wə wi bwɔ waiŋ wi, wi na
chu kwakaki lɔli biwɔ, kɔm
wi wɔkɔki num ndzɔŋni a mi
wiwɔm dzə i mbi wə.
22 Akɔ asi yi kɔ i mbɛiŋ i
liə. Mbɛiŋ kɔ a nshɛiŋ nshɛiŋ,
ayakalə jɔbi wə mih bi fiəni
dzə yɛiŋ mbɛiŋ, ka mbɛiŋ bi
numki bəh kinsaŋli i shóm
yimbɛiŋ wə, kəmaka kinsaŋli
bi numki kə mi widɔkɔ kɔkə bi
dzɔ i mbɛiŋ.
23 A bi numki i jɔbi wiwɔ
wə, mbɛiŋ bi ma chu bikə gia
yidɔkɔ i mih. Mih fukuki ŋkɔŋ
i mbɛiŋ a, mbɛiŋ ka bikə na
finə i Ba wuŋ i yɛli wuŋ wə, wi
ni nya fi i mbɛiŋ.
24 Na i dzə buku i liə, mbɛiŋ
ka bikə dəkə fiɛŋ fidɔkɔ i Ba
wuŋ, i yɛli wuŋ wə. Mbɛiŋ
bikə, ma mbɛiŋ ni kwati, ka
kinsaŋli kimbɛiŋ ni jikə.
25 Mih dzakaki ndzaka wələ
num a ŋkwiŋ ŋkwiŋ, ayakalə
jɔbi dzəki lə wə mih bi chu
dzakaki kə i mbɛiŋ ŋkwiŋ
ŋkwiŋ. Mih bi dzaka baiŋsi
lə i mbɛiŋ kɔm Ba wuŋ.
26 A bi numki i jɔbi wiwɔ
wə, mbɛiŋ bi bikəki lə fiɛŋ i
Ba wuŋ, i yɛli wuŋ wə. Mih
dzakaki kə a mih bi nywaki lə
fiɛŋ i Ba wuŋ kɔm mbɛiŋ.
27 Ba wuŋ mwi kɔŋki lə
mbɛiŋ, kɔm mbɛiŋ kɔŋ mih ka
chu bum a mih nyə i wi Ba
wuŋ.
28 Mih nǐ nyə i Ba wuŋ wə
ka mih dzə i mbi wələ wə, i liə
mih beeki mbi wələ i fiəni tsə
i Ba wuŋ wə."
29 Si Jisɔs dzaka yakadəiŋ
bwa bu bə mbaŋ təbi ka
dzaka a, "Aaŋ! I liə wɔ dzaka
bwili chu kəbi ŋkwiŋ ŋkwiŋ!
30 I liə buku yɛiŋ lɔ a wɔ
kiəki lə gia yichi chu wɔkɔli kə
a mi widɔkɔ bikə num bikəni i
wɔ. Gia yələ fə buku ka bum a
wɔ nyə i Nyɔ wə."
31 Jisɔs chukuli i bɔ a, "Yaka
mbɛiŋ bum i liə a?
32 Jɔbi dzəki lə, num wi si
dzə lɔ, wə mbɛiŋ bi gaaliki
fimu fimu na ndə tsə i wi dzu,
mbɛiŋ ni gɛiŋ bee mih, mih
mbɔŋ. Ayakalə, mih kɔkə mih
mbɔŋ, kɔm Ba wuŋ kɔlə buku
wi.
33 Mih fukuki gia yələ i
mbɛiŋ lə si mbɛiŋ kɔ i mih mə,
mbɛiŋ ni kaŋa lə kimbɔiŋni.
I mbi wələ wə mbɛiŋ kaŋaki
lə bəŋgəkə, ayakalə mbɛiŋ
nûmki bəh shɔm yi kaŋani.
Kɔm mih gaka lɔ mbi wələ."

17

Jisɔs tsa i gwu yi bəh i bəni

bu

1 Jəbi wə Jisəs nĭ dzaka kaasi
ndzaka wələ, ka dza giŋsi
dzə́kəh yi tsɛiŋ i bɛiŋ tsa a,
“Ba wuŋ, jəbi kpɛiŋ lə. Chûsi
kiŋkəkni ki Waiŋ wa ka Waiŋ
tə ni chûsi kiŋkəkni ka.
2 Wi kələ i chusi kəm wə nya
ŋga i wi i bəni bəchi bɛiŋ a wi
nyâ nəni kə ki bi tsə kaa kə, i
bà bəchi bà wə kə wə nya i wi.
3 Nəni kələ ki bi tsə kaa kə
akə num kələ a bə kĭə̀ki wə
Nyə a num a wə Nyə wi ŋkəŋ,
bəh mih Jisəs Klistus wə wə nĭ
faaŋ.
4 Mih chusi lə mbum bia i
fa kuku asi mih kaasi nəm wə
wə nĭ nya a mih nôm.
5 I liə Ba wuŋ, fiəni nyâ mih
kiŋkəkni i wə nshiŋ kə mih nĭ
kaŋaki buku wə i ninshiŋ ka
mbi yisi.
6 Mih chusi lə wə i bəni bà
wə nĭ sabi i fa mbi wələ wə ka
nya i mih. Bəni bələ nĭ kə mba,
ayaka wə ka nya bə i mih. Bə
ka wəkə ja ya.
7 I liə bə kiə lə a biɛiŋ bichi
biə mih kaŋaki kə num bi nyə
i wə.
8 Mih dzakaki lə kəm mih kə
mih nya lə gia yə wə nĭ nya i
mih i bə, bə dzə yi, ka kiə ŋkəŋ
a mih nyə dzə i wə wə, ka bum
tə a, a nĭ faaŋ wə mih.
9 Mih tsaki lə a num i bələ.
Mih tsaki kə num i bà bə kə
num bə mbi wələ. Mih tsaki
num i bələ wə nya i mih, kəm
akə bəni ba.
10 Biɛiŋ bichi biə mih kaŋaki
akə mbia, biɛiŋ bichi biə wə
kaŋaki akə mbiŋ. Akə i bəni
bələ mbum biŋ chusiki.
11 I liə mih chu məŋ i fa mbi
wələ wə. Ayakalə, bə kɛiŋki lə
i fa mbi wələ wə, ayaka mih
si fiəni dzə i wə. Ba wuŋ wi
baiŋni, jĭlə bə i yɛli wa wə wə
nya i mih, ka bə numki i mi
wimu wə asi buku wə kə i mi
wimu wə.
12 Jəbi wə mih nĭ kə bəh bə,
mih nĭ jiə bə i yɛli wa wə wə
nya i mih. Mih təkni bəh bə
mi i bə wə na laka, a kəbi a wə
wi nĭ kə num wə wi nĭ kaŋaki i
laka. Ayaka yələ num ka gia
yə bə nĭ nyaka i Kiŋwakti ki
Nyə wə, a yi dzə kpɛiŋ.
13 I liə mih si fiəni dzə i wə
wə, mih dzaka gia yələ mih
kɛiŋ i mbi wələ wə ka bə ni
kaŋa kinsaŋli kə ki kə kəŋŋ
num ki jikə i bə wə.
14 Mih kə mih nya ja ya i bə
kaŋ, bəni bà bə kə bə mbi wələ
ka bə baiŋŋ bə, kəm bə chu
məŋ bəni bə mbi wələ, a liŋ asi
mih kəkə mi i mbi wələ wə.
15 Mih tsaki kə lə a wə bwĭli
bə i mbi wələ wə. Mih tsaki
num a wə tôkni bəh bə, kiə bə
ki lĭə kə i kaŋ yi mi wichu wə.
16 Bə kəkə bəni bə mbi wələ,
a liŋ asi mih kəkə mi i mbi
wələ wə.
17 Kêiŋsi bə wə jĭlə chi chi ma
bə baiŋki i ŋkəŋ kintəəŋ. Ja ya
kə ŋkəŋ.
18 Asi wə nĭ faaŋ mih i mbi
wələ wə, akə a liŋ asi mih faaŋ
bə tə i mbi wə.
19 Mih ka kɛiŋsi jiə gwu yiŋ
chi chi kəm bəh bə, ka bə tə
kɛiŋsi jiə gwu yibə chi chi i
ŋkəŋ wə.
20 Mih tsaki kə a bəni bələ
shəŋ. Mih tsaki tə i bəni bəchi
bà bə bi wəkəki ndzaka wibə
jiə shəm i mih wə.
21 Mih tsaki a bə bəchi bi dzə
num i mi wimu wə, na asi wə
Ba wuŋ kə wə num i mih wə
mih num tə i wə wə. Mih tsa a

bɔ tə bi nûmki i buku wɔ wə, ka bəni bə mbi wələ bi bûm a, a nĭ faaŋ wɔ mih.

22 Mbum biə wɔ nĭ duksi mih yɛiŋ mih nya lɔ i bɔ, ka bɔ bi nûmki i mi wimu wə, asi buku wɔ kɔ i mi wimu wə,

23 mih kɔ i bɔ mə, wɔ num i mih mə. A bɔ nûmki nalə i mi wimu wə, ayakadəiŋ ka bəni bà bɔ kɔ bə mbi wələ kĭə a, a nĭ faaŋ wɔ mih, wɔ kɔŋ bɔ asi wɔ kɔŋki mih.

24 Ba wuŋ, mih nəŋki a bà wɔ nya i mih a bɔ bi dzə̂ nûm tə bəh mih i di biə mih kɔ, ka bɔ bi yə̂iŋ kiŋkɔkni kə wɔ nĭ nya i mih kɔm bə kiŋkɔŋ ka i mih wə na ka mbi wələ yisi.

25 Wɔɔɔ Ba wuŋ wi chəŋ, bəni bə mbi wələ kiəki kə wɔ ayakalə, mih kiəki lə wɔ, bəni bəŋ bələ kiə a nĭ faaŋ wɔ mih.

26 Mih fə lɔ bɔ kiə wɔ, mih kɛiŋ i ni fəki bɔ kiə wɔ, ka kiŋkɔŋ ka kə wɔ kɔŋ mih yɛiŋ numki i bɔ mə, mih tə num i bɔ mə."

18

Bə faaŋ bəni bə jum bɔ tsə kwa Jisɔs

(Matiə 26:47-56; Mak 14:43-50; Luk 22:47-53)

1 Jɔbi wə Jisɔs nĭ tsa kaasi, wi bəh bwa bu bə mbaŋ ka nyə fɛiŋ, tsə ndaŋ kaŋŋ yə bə nĭ bɔɔŋki a Kidlən ka tsə i waka widəkɔ wəyaka wə, khə wi kɛiŋ yi mitam num fɛiŋ, bɔ bwa bu bə mbaŋ ka liə fɛiŋ.

2 A nĭ kɔ Judas wə wi nĭ taŋni Jisɔs kĭə tə di biwɔ, kɔm Jisɔs bəh bwa bu bə mbaŋ nĭ kɔmsiki tsəki lə fɛiŋ.

3 Ayakadəiŋ, Judas ka tsə fɛiŋ bəh mbaŋ wi bəni bə jum bəh bəni bədəkɔ bà bɔ nĭ tsɛiŋki juŋ yi fəni yi gia. Bəni bələ num a faaŋ bətii mfə gia bəmbum bə Bəfalasi bɔ. Bɔ nĭ tsəki kaŋa gbuku wi baiŋsini bəh naka bi baiŋsini bəh biɛiŋ bi jum.

4 Si Jisɔs ni kiə gia yə yi kaŋaki i nûm bəh wi, wi ka buku dzə i ninshiŋ, bikə i bɔ a, "Mbɛiŋ nəŋki num ndə?"

5 Bɔ ka chukuli i wi a, "Jisɔs wi Nasali." Jisɔs ka dzaka i bɔ a, "Akɔ mih wiwɔ." A nĭ kɔ Judas wə wi nĭ taŋni wi, wi num i bɛiŋ bəh bəni bəwɔ fɛiŋ.

6 Jɔbi wə Jisɔs fuku i bɔ a, akɔ ŋgaiŋ wiwɔ, bɔ ka chu lɔ bəh jum bəh jum, gbɔyi i kuku.

7 Wi ka chu bikə i bɔ a, "Mbɛiŋ nəŋki num ndə a?" Bɔ chukuli a, "Jisɔs wi Nasali."

8 Jisɔs dzaka i bɔ a, "Mih si fuku lɔ i mbɛiŋ a, akɔ mih wiwɔ. Yaka mbɛiŋ fa nəŋki num mih, mbɛiŋ bêe bəni bələ nyə̂."

9 Wi nĭ dzaka yaka i fə a yi dzə kpɛiŋ i ja yə wi nĭ kɔ wi dzaka lɔ i Nyɔ a, ŋgaiŋ ka laksi dəkə mi wimu i bà wi nĭ nya i ŋgaiŋ.

10 Samən Bita nĭ kaŋaki lə nywɔ wi jum. Wi ka baa nywɔ i kimbaka wə ka gba chwiŋ təiŋ kintuni ki tsɛiŋ yiləkəli yi mfa wi fwu wi bətii mfə gia. Yɛli wi mfa wiwɔ num a Malkus.

11 Jisɔs ka dzaka i Bita a, "Fĭəni lâkə nywɔ wa i kimbaka wə. Yaka mih ni mu kə bwam wi ŋgəkə wə Ba wuŋ kɔ wi nya i mih ma?"

Bə dzə Jisɔs tsə bəh wi i Anas

12 Fwu wi bəni bə jum bəh
mbaŋ wi bəni bə jum bəh bəni
bà bɔ nǐ tsɛiŋki juŋ yi fəni yi
gia yi Bəju ka kwa Jisɔs ka
kaŋa wi bəh bəkwu.
13 Bɔ yisi dzɔ wi tsə bəh wi
i Anas, kɔm Anas nǐ kɔ tii kpə
Kayfas wə wi nǐ kɔ fwu wi
bətii mfə gia i jia yiwɔ wə.
14 Kayfas wələ kɔ wə wi nǐ
yisi nya kintəfi i Bəju a yi
ndzəŋki a mi wimu kpi i bəni
bəchi fuŋ.

Bita nəiŋ a ŋgaiŋ kiəki kə Jisɔs

(Matiə 26:69-70; Mak 14:66-68; Luk 22:55-57)

15 Si bɔ nǐ tsəki bəh Jisɔs
yakadəiŋ, Samən Bita bəh
waiŋ wi mbaŋ wi Jisɔs widɔkɔ
ka biəli Jisɔs. Si waiŋ mbaŋ wi
Jisɔs wələ nǐ kɔ fwu wi bətii
mfə gia kiə wi, wi ka biəli Jisɔs
tsə liə i tɔkɔ wi fwu wi bətii
mfə gia wə.
16 Bita num baaŋ i biŋ i
dzaka ki mbaiŋ kpəŋ. Waiŋ
mbaŋ wi Jisɔs wə fwu wi bətii
mfə gia nǐ kiəki wi, fiəni buku
tsə dzaka i waiŋkpaŋni wə wi
nǐ tsɛiŋki dzaka ki mbaiŋ, dzɔ
liə dzə bəh Bita.
17 Waiŋkpaŋni wiwɔ bikə i
Bita a, "Ntə wɔ kɔ tə mi wi
mbaŋ wi mi wələ a?" Bita
chukuli a, "A məŋ mih."
18 A nǐ kɔ biŋ də, bwa bə
nɔm bəh bəni bà bɔ nǐ tsɛiŋki
juŋ yi fəni yi gia kpa gbuku ka
numyi bɛiŋ ka bá jɔkɔki. Bita
ka tsə num tə bɛiŋ bá jɔkɔ.

Fwu wi bətii mfə gia ka bikəyiki gia i Jisɔs

(Matiə 26:59-66; Mak 14:55-64; Luk 22:66-71)

19 Fwu wi bətii mfə gia ka
bikə kimbikə i Jisɔs kɔm bə
bwa bu bə mbaŋ bəh kɔm
nlani wi.
20 Jisɔs chukuli i wi a, "Mih
si fuku baiŋsi lɔ yi i mbi wichi.
Mih si lani lə bəni i juŋ yi tsani
wə bəh i juŋ yi fəni yi gia wə i
di biə Bəju bəchi si juŋni. Mih
ka num dzaka dəkə gia yidɔkɔ
i nyumi wə.
21 Wɔ bikəki gia yələ num
i mih kɔm nə? Bǐkə num i
bəni bà bɔ si wɔkɔ si mih dza-
kaki. Bɔ kiəki lə gia yə mih si
dzaka."
22 Si Jisɔs dzaka yakadəiŋ,
mi widɔkɔ i mbaŋ wi bəni bà
bɔ nǐ tsɛiŋki juŋ yi fəni yi gia
num wi num bɛiŋ i kɔmsi i wi
kpəŋ ka wɔɔ kaŋ i kimbaŋ ki
wə, bikə i wi a, "Akɔ dzəh yə
wɔ chukuliki fwu wi bətii mfə
gia lə a?"
23 Jisɔs bikə i wi a, "A kabə
num a mih si dzaka i fikpəŋ,
wɔ chûsi kiŋgbɔ kəŋŋ. A kabə
num a mih si dzaka num
ŋkɔŋ, wɔ ka twɛiŋ lɔ mih kɔm
nə?"
24 Anas ka dza chiŋsi Jisɔs i
Kayfas fwu wi bətii mfə gia.
Jisɔs nǐ kɛiŋki a bəkwu wə.

Bita ka chu nəiŋ a ŋgaiŋ kiəki kə Jisɔs

(Matiə 26:71-75; Mak 14:69-72; Luk 22:58-62)

25 Si Samən Bita nǐ kɛiŋki
num wi num i bɛiŋ jɔkɔ
gbuku, bəni bikə i wi a, "Ntə
wɔ kɔ mi widɔkɔ i mbaŋ wi
bəni bu wə a?" Bita nəiŋ ka
dzaka a, "A məŋ dəkə mih."
26 Waiŋ wi nɔm wi fwu wi
bətii mfə gia widɔkɔ chu bikə
i Bita a, "Mih si ka yɛiŋ mbɛiŋ

wi i khə wi mbaiŋ wə a?" Waiŋ wi nɔm wələ nĭ kɔ mi i chwɔŋkijuŋ ki mi wə Bita si təiŋ kintuni ki.

27 Bita ka chu nəiŋ. A i jɔbi wiwɔ wə kwɔkɔ ka tɔŋ.

Bə tsə bəh Jisɔs i Baylɛ
(Matiə 27:1-2,11-14; Mak 15:1-5; Luk 23:1-5)

28 Bəni ka dzɔ Jisɔs i juŋ yi Kayfas wə ka tsəki bəh wi i ntɔŋ wi mi wi Lum wə wi sakaki fɛiŋ. A nĭ kɔ a kɛiŋ kinchɔŋɔchɔŋɔ. Jɔbi wə bɔ nĭ tsə bɔ nĭ ka liə fibɔ i ntɔŋ wi mi wiwɔ wə, kɔm a nĭ kɔ a bɔ liə, ma bɔ nĭ jisi shi bibɔ, na dzi dəkə Dzini bi Ntsədaŋ.

29 Ayakadəiŋ, Baylɛ ka buku dzə yɛiŋ bɔ bikə i bɔ a, "Akɔ yi naiŋ gia mbɛiŋ yɛiŋ mi wələ gbɔ yɛiŋ a?"

30 Bɔ chukuli i wi a, "Asi kɔ a mi wələ ma numki mi wichu, ma buku ka dzə dəkə bəh wi i nya a bə wɔɔ."

31 Baylɛ ka chukuli i bɔ a, "Mbɛiŋ dzô wi, ma mbɛiŋ sâka kiə wi a mbɛiŋ mbɛiŋ asi bənchi bəmbɛiŋ nəŋki." Bəju ka dzaka i wi a, "Buku kaŋaki kə ŋga i wɔɔ mi."

32 Ndzaka wələ dzə kpɛiŋ i ja yə Jisɔs nĭ kɔ wi dzaka lɔ chusi ŋkaiŋni yi kpi yə wi kaŋaki i bi kpî.

33 Baylɛ fiəni liə tsə i ntɔŋ wi wə, ka dzaka a bə dzə bəh Jisɔs, wi ka bikə i wi a, "Akɔ wɔ Ŋkuŋ wi Bəju a?"

34 Jisɔs bikə i wi a, "Wɔ dzaka yələ num i kiŋkwaka ka wə, ma a dzaka bəni bədɔkɔ i wɔ kɔm mih a?"

35 Baylɛ bikə i wi a, "Mih kɔ mi wi Ju a? Akɔ bəni ba bə kwili bəh bətii mfə gia bəmbum bɔ dzɔ wɔ ka dzə nya i mih. Wɔ fə num nə?"

36 Jisɔs chukuli i wi a, "Ŋkuŋ biŋ kɔkə ka bi fa mbi wələ wə. Asi kɔ a ŋkuŋ biŋ numki ka bi fa mbi wələ, ma bəni bəŋ bə nɔm si jwɔ a bə ki nyâ kə mih i kaŋ yi Bəju wə. Ayakalə, ŋkuŋ biŋ kɔkə dəkə biə bi nyə i mbi wələ wə."

37 Baylɛ ka bikə i wi a, "Yaka wɔ kɔ ŋkuŋ a?" Jisɔs chukuli i wi a, "Yi kɔ asi wɔ dzaka a mih kɔ ŋkuŋ. Bə nĭ bwɔ mih kɔm yələ, ayaka mih nĭ dzə i mbi wələ wə kɔm bə yələ a mih dzakaki kɔm bəh ŋkɔŋ. Na ndə wə wi biəliki ŋkɔŋ wi wɔkɔki lə ja yiŋ."

38 Baylɛ bikə i wi a, "Ŋkɔŋ kɔ nə a?" Si wi dzaka yakadəiŋ ka fiəni buku tsə yɛiŋ Bəju i biŋ dzaka i bɔ a, "Mih ka yɛiŋ dəkə ŋgbɔ widɔkɔ i wi wə.

39 Ayakalə, mbɛiŋ si kaŋa lə nəni kimbɛiŋ kidɔkɔ a i jɔbi wi Dzini bi Ntsədaŋ wə mih bwĭli mi wi juŋ yi nsəŋ wimu. Mbɛiŋ nəŋki a mih bwĭli num ŋkuŋ wi Bəju wələ a?"

40 Bəju bəwɔ wili bəh ŋga a, "Aayi, buku nəŋki kə num mi wələ, bwĭli num Balabas!" Balabas wə wi nĭ kɔ mi i mbaŋ wi bəni bà bɔ nĭ jwɔki Gɔmna wi Lum.

19

Bə saka təiŋ a bə wôɔ Jisɔs

1 Baylɛ ka dzɔ Jisɔs nya bə shɛli wi bəh ŋgaŋa.

2 Bəni bə jum fə kifɔ ki ŋkuŋ kii bə bwaŋyi yɛiŋ ka bwaŋ i wi fuŋ, dzɔ mbuŋ wi bəŋkuŋ wi bɔkɔli, ka tum i wi wə.

3 Bɔ ka dzə i wi dzaka a, “Mbɛɛ, jum yi bɔkɔli. Ŋkuŋ wi Bəju.” Si bɔ nĭ dzakaki yakadəiŋ twɛiŋ wi bəh kaŋ.

4 Baylɛ ka chu buku tsə i biŋ dzaka i bəni a, “Mbɛiŋ yêiŋ, mih ki bwiliki lə mi wələ i biŋ mih nya i mbɛiŋ, ka mbɛiŋ kiə a mih ka yɛiŋ dəkə gia yə wi gbɔ yɛiŋ.”

5 Jisɔs ka bukuki dzəki bəh kifɔ ki bəmbwaŋyi kə i wi fuŋ bəh mbuŋ wi bəŋkuŋ i wi wə. Baylɛ ka dzaka i bɔ a, “Mbɛiŋ yêiŋ bə mi wiwɔ lə!”

6 Bətii mfə gia bəmbum bəh bəni bà bɔ nĭ chəniki juŋ yi fəni yi gia, yɛiŋ wi yakadəiŋ, ka yisi i wiliki a, “Bâŋŋ wi i kintasi wə, bâŋŋ wi i kintasi wə!” Baylɛ dzaka i bɔ a, “Mbɛiŋ dzô la wi bəh kaŋ yimbɛiŋ ma mbɛiŋ bâŋŋ i kintasi wə, kɔm mih ka yɛiŋ dəkə gia yə wi gbɔ yɛiŋ.”

7 Bəju bəwɔ fiəni chukuli i wi a, “Buku kaŋaki lə nchi wibuku, nchi wiwɔ chusiki a wi kaŋaki lə i kpî, kɔm wi fə gwu yi a ŋgaiŋ kɔ Waiŋ Nyɔ.”

8 Jɔbi wə Baylɛ wɔkɔ ndzaka wiwɔ yaka chu num lwa nalə.

9 Bɔ Jisɔs fiəni liə tsə i saŋ wi wi shini wə, wi bikə i Jisɔs a, “Wɔ nyə faiŋ?” Ayakalə, Jisɔs nəki chukuli kə gia yidɔkɔ i wi.

10 Baylɛ bikə i Jisɔs a, “Wɔ dzakaki kə i mih a? Wɔ kiəki kə a mih kaŋaki lə ŋga i bwili wɔ, mih chu kaŋa ŋga i dzaka a bə baŋŋ wɔ i kintasi wə a?”

11 Jisɔs chukuli i wi a, “Wɔ si kɔkə i kaŋa ŋga i mih bɛiŋ a kɔbi a bə nĭ nya ŋga biwɔ i wɔ i bɛiŋ. Ayakadəiŋ, kɔm yələ, mi wə wi nya mih i wɔ kaŋ, kaŋaki lə chu bi kpali tsə mbia.”

12 Si Baylɛ wɔkɔ ndzaka wələ, ka yisi i nəŋki dzəh i yatɔkɔ wi. Ayakalə, Bəju wam bəh ŋga a, “Wɔ ka mɔm i bee mi wələ, yi numki a wɔ kɔkə nsɛiŋ wi Kaysa ŋkuŋ wimbum wi Lum. Na ndə wə wi fə gwu yi a ŋgaiŋ kɔ ŋkuŋ wi kɔ baiŋŋni wi Kaysa.”

13 Jɔbi wə Baylɛ chu wɔkɔ ndzaka wiwɔ, ka buku bəh Jisɔs i biŋ, shinum i kiŋgbɔkɔ ki nsaka wə kə bə nĭ bɔɔŋki a Di biə bə maa bəh Kitəh, num i já yi Hibulu wə a Gabata.

14 A nĭ kɔ Chɔkɔ bi Nsisi bi Dzini bi Ntsədaŋ, jɔbi nĭ kɔ aka mbiəŋə jwɔfi ntsɔ bəfa nshifɔkɔ. Baylɛ dzaka i Bəju a, “Mbɛiŋ yêiŋ bə ŋkuŋ wimbɛiŋ lə!”

15 Bəju bəwɔ wamyi a, “Nyô bəh wi, nyô bəh wi, bâŋŋ wi i kintasi wə!” Baylɛ bikə i bɔ a, “Mih baŋŋ ŋkuŋ wimbɛiŋ i kintasi wə a?” Bətii mfə gia bəmbum chukuli i wi a, “Buku kaŋaki kə ŋkuŋ widɔkɔ a kɔbi a Kaysa.”

16 Baylɛ ka nya Jisɔs i bɔ a bɔ tsô bâŋŋ i kintasi wə.

Bə baŋŋ Jisɔs i kintasi wə (Matiə 27:32-44; Mak 15:21-32; Luk 23:26-43)

17 Bɔ ka dzɔ Jisɔs, buku bəh wi. Wi giŋ kintasi ki ka tsəki i di biə bə nĭ bɔɔŋki a Ŋkuŋu Kifwu, yi num i já yi Hibulu wə a Gɔlgɔta.

18 Bɔ ka tsə baŋŋ wi fɛiŋ i kintasi wə, baŋŋ tasi bəh bəni bədɔkɔ bəfa i bintasi wə, widɔkɔ i tsɛiŋ yiləkəli wə,

widəkɔ i tsɛiŋ yi kimiəkə wə, Jisɔs num i fintəŋ.

19 Baylɛ bɔŋ nyaka gia yidəkɔ ka baŋŋ i kintasi ki Jisɔs wə. Gia yə wi nĭ nyaka yɛiŋ nĭ kɔ a, "Jisɔs wi Nasali, Ŋkuŋ wi Bəju."

20 Bəju bəduli fa gia yə wi nyaka yɛiŋ, kɔm di biə bɔ nĭ baŋŋ Jisɔs i kintasi wə nĭ kɔ kɔmsi tsə i kwili wə, wi nĭ nyaka gia yələ i já yi Hibulu wə bəh yi Latin wə bəh yi Glik wə. 21 Bətii mfə gia bəmbum bə Bəju tsə dzaka i Baylɛ a, "Kiə wɔ ki nyâka kə a, 'Ŋkuŋ wi Bəju.' Nyâka a, 'Mi wələ dzaka a ŋgaiŋ kɔ ŋkuŋ wi Bəju.' "

22 Baylɛ chukuli i bɔ a, "Gia yə mih kɔ mih nyaka mih nyaka lɔ."

23 Jəbi wə bəni bə jum nĭ baŋŋ Jisɔs i kintasi wə, bɔ ka dzɔ bəmbuŋ bu gaa i bidi binaa wə ayaka di bimu num i mi wi jum wimu. Bɔ dzɔ tə mbuŋ wi nimbɛiŋ. Ayakalə, mbuŋ wələ nĭ kɔ num bə nĭ tum wi wiyamni i yisi i məkə wə i shi buku i gvu wə.

24 Ayakadəiŋ, bɔ ka dzaka a bɔ bɔ a, "Kiə bukumbɛiŋ ki tâŋa kə mbuŋ wələ. Bukumbɛiŋ tâ shaŋ bəh wi, bə yɛiŋ mi wə wi ki kwatiki mbuŋ wiwɔ." Gia yələ nĭ num i fə a yi dzâ kpêiŋ asi bə nĭ nyaka i Kiŋwakti ki Nyɔ wə a,

"Bɔ nĭ gaa bəmbuŋ bəŋ a bɔ
bɔ,

ka ta shaŋ bəh mbuŋ wuŋ."*

Ayakadəiŋ, yələ kɔ gia yə bəni bə jum bəwɔ nĭ fə lə.

25 Bəkaŋa bədəkɔ nĭ num bɛiŋ kɔmsi fɛiŋ i kintasi ki Jisɔs wə. Bəkaŋa bələ nĭ kɔ nih Jisɔs bəh waiŋnih nih Jisɔs bəh Meli wə kpə Klɔbas bəh Meli Magdalen.

26 Asi Jisɔs dzaka a wi tsɛiŋ ka yɛiŋ nih wi bəh waiŋ wi wi mbaŋ wə wi nĭ kəŋki num bɔ num kɔmsi i wi kpəŋ i bɛiŋ, wi dzaka i nih wi a, "Miŋkpaŋa, tsêiŋ, fa si num waiŋ wa."

27 Si wi dzaka yakadəiŋ fiəni dzaka tə i waiŋ wi wi mbaŋ wə a, "Tsêiŋ, fa si num nih wa." I yisi i jɔbi wiwɔ wə waiŋ wi wi mbaŋ wiwɔ ka dzɔ nih Jisɔs bɔ wi tsə ka nɔki i wi dzu.

Jisɔs Kpi

(Matiɔ 27:45-56; Mak 15:33-41; Luk 23:44-49)

28 Si yəmaka nĭ tsə, si Jisɔs nĭ kɔ wi si kiə lɔ a gia yichi kaa, i fə a yi dzə kpɛiŋ asi bə nĭ nyaka i Kiŋwakti ki Nyɔ wə, ka dza dzaka a,
"Kindəŋ wəmki lə mih."
29 Kilɛti kidəkɔ nĭ kɔ fɛiŋ bəh mbih migbaŋlini yɛiŋ num mɔ jikə i yɛiŋ mə. Bəni bə jum bəwɔ ka juli kuncha yɛiŋ ka bwaŋ i kpɛiŋ wi yisɔp wə ka bwaŋ ləkə tsə i dzaka ki wə.†
30 Jɔbi wə Jisɔs nĭ dzɔ mbih miwɔ ka dzaka a, "Yi kaa lɔ." Si wi dzaka yakadəiŋ, chuŋsi fwu wi, kiŋ'waka ki kaa.

Bə bwaŋ biəli yi Jisɔs

31 Si chəkɔ biwɔ nĭ kɔ a chu num Chəkɔ bi Kɛiŋsini gwu i

* **19:24** Ŋkaiŋni wi shaŋ yələ nĭ kɔ kitəh num bə chəsi. † **19:29** Hisɔp wələ kɔ yɛli wi kpɛiŋ widəkɔ.

nya i chəkə bimbam wə, Bəju nĭ nəŋki i fə a biwini biwə ma bâaŋ i bintasi wə i chəkə bimbam wə, (kighə si bimbam biwə nĭ kə bi mbum). Bə ka tsə yɛiŋ Baylɛ ka tsa wi dzaka a bə tsô bwĭŋyi kaka bi bəni bà bə nĭ kə i bintasi wə ka bə kəmsi kpĭyi ka bə shĭsi, dzô bwĭli bə.

32 Ayakadəiŋ, bəni bə jum bà ka bwiŋyi kaka bi mi wi ninshiŋ wə, ka bwiŋyi tə widəkə wə bə nĭ baŋŋ bəh wi.

33 Ayakalə, jəbi wə bə nĭ dzə buku i Jisəs wə, yɛiŋ num wi si kpi lə, bə nəki chu bwiŋyi kə kaka bi.

34 Mi widəkə i mbaŋ wi bəni bə jum wə bwaŋ biəli yi Jisəs bəh gəŋ. Si wi bwaŋ yaka, akisəkə mwa bəh mwi tumbuku fɛiŋ.

35 Mi wə wi nĭ yɛiŋ gia yələ kə num wi mbeeŋ nsaka wiwə, ayaka ndzaka wiwə num ŋkoŋ, wi kiə a ŋgaiŋ dzakaki num ŋkəŋ ka mbɛiŋ kə i bûm.

36 Gia yələ nĭ num i fə gia yə bə nĭ nyaka i Kiŋwakti ki Nyə wə dzâ kpêiŋ si bə nyaka a, “A ŋkuŋu ki kimu bi bwiŋ kə.”

37 Ayaka yi chu num bə nĭ nyaka i di bidəkə wə i Kiŋwakti ki Nyə wə a, “Bəni bi tsɛiŋki lə mi wiwə wə bə bwaŋ.”

Bə ləə Jisəs
(Matiə 27:57-61; Mak 15:42-47; Luk 23:50-56)

38 Si yəmaka nĭ tsə Yəsɛf wi Alimatia nyə tsə yɛiŋ Baylɛ ka tsa a wi bûm a ŋgaiŋ dzô bwĭli wini wi Jisəs. Yəsɛf wələ nĭ kə mi wi mbaŋ wi Jisəs ayakalə wi num a jum wə jum wə kəm wi nĭ lwaki Bəju. Baylɛ bum, wi ka tsə i dzə bwili wini wiwə.

39 Nikədəmus wə wi nĭ yisi tsə yɛiŋ Jisəs chəkə bidəkə nchəkə, wi nĭ tsə tə bəh fianŋsi bidəkə bi kaŋa tsɛŋə yindzəŋni num bə chiŋni kɛiŋsi bəh mɛɛl bəh aləs nji wi ntiə wiwə nĭ kə bəkilə mbaŋtia ntsə yitali.

40 Bə wi ka tsə dzə bwili wini wi Jisəs wiwə ka kii bə bəmbuŋ num bə fianŋsi bəh fianŋsi biə wi nĭ dzə bəh bi, asi nləə wi Bəju kə i nəni ki tumi kibə wə.

41 A nĭ kə khə wi mbaiŋ num kəmsi tsə i di biə bə nĭ baŋŋ Jisəs i kintasi wə. Ayaka khə wiwə num yaka jum yimfiaŋ yidəkə num fɛiŋ maka bə num ləə lə mi yɛiŋ.

42 Ayakadəiŋ, si chəkə biwə nĭ kə Chəkə bi Bəju bi Sisini wi chəkə Bimbam, ayaka jum yiwə num kəmsi fɛiŋ, bə ka jiə Jisəs yɛiŋ.‡

20

Bə nəŋ wini wi Jisəs məŋ
(Matiə 28:1-8; Mak 16:1-8; Luk 24:1-12)

1 A dzə num i chəkə bi ninshiŋ i shi wə, Meli Magdalen buku dza na kinchəŋəchəŋə biŋ kɛiŋ bi ji, ka tsə i jum bɛiŋ, yɛiŋ num bə dzasi lə təh wə bə nĭ baŋ dzaka kijum yɛiŋ.

2 Ayakadəiŋ, wi ka yəkə tsə yɛiŋ Saməŋ Bita bəh waiŋ wi mbaŋ wi Jisəs widəkə wiwə wə Jisəs nĭ kəŋki nalə, ka dzaka i bə a, “Bə bwili Bah i

‡ **19:42** Bə nĭ jiə Jisəs fɛiŋ yaka ka chəkə bimbam tsə, bə ka dzə lansi nləə wi i nəni kibə wə.

jum mə, buku ka kiə dəkə di biə bə nəsi wi yɛiŋ."

3 Bita bəh waiŋ wi mbaŋ wi Jisəs wə ka buku i tsəki i jum bɛiŋ.

4 Bə nǐ tsəki yaka yəkə num yəkəni, ayakalə waiŋ wi mbaŋ wi Jisəs widəkə wiwə wə yəkə tsə Bita ka yisi tsə buku i jum bɛiŋ.

5 Si wi tsə buku, ŋgwuŋ shi tsɛiŋ ləkə, ka yɛiŋ shəŋ a bəmbuŋ bà, bə nǐ kii i Jisəs wə bə nə fɛiŋ. Si wi tsɛiŋ yakadəiŋ nəki liə kə yɛiŋ.

6 Samən Bita biəli wi dzə buku fɛiŋ, ka liə tsə akisəkə i jum yiwə kintəəŋ. Si wi liə, yɛiŋ shəŋ a bəmbuŋ bà bə nə fɛiŋ,

7 ayaka kinchumni ki mbuŋ kə bə nǐ kii fwu wi Jisəs yɛiŋ nǐ ka nə chiŋni bəh bidəkə bà. Ayakalə, num bə lim ka jiə a mbi di wə a kiki.

8 Waiŋ mbaŋ wi Jisəs widəkə wiwə wə wi nǐ yisi tsə buku fɛiŋ ka bəŋ liə tsə i jum yiwə mə yɛiŋ gia yiwə ka bum.

9 A nǐ kə bə kɛiŋ ki kiə kə fwu wi gia yə yi kə i Kiŋwakti ki Nyə mə a Jisəs nǐ kaŋaki lə i dzâ i kpǐ wə.

Jisəs chusi gwu yi i Meli Magdalen

10 Bwa bə mbaŋ bə Jisəs bà fiəni kwɛ i kikwili wə.

11 Ayakalə, Meli ka num baaŋ bɛiŋ i biŋ i jum kpəŋ ka dəki. Si wi nǐ dəki yaka ka dza ŋgwuŋ shi tsɛiŋ ləkə i jum yiwə kintəəŋ,

12 yɛiŋ bəchinda bə Nyə bəfa num bə ləh bəmbuŋ bə fukuli num bə shinum i di biə bə nǐ nəsi wini wi Jisəs, widəkə nǐ shinum i di biə fwu wi Jisəs nǐ kə, widəkə i di biə gvu yi nǐ kə.

13 Bəchinda bə Nyə bəwə bikə i wi a, "Miŋkpaŋa, wə dəki nə a?" Wi chukuli a, "Mih dəki kəm bə giŋ buku bəh Bah wuŋ mih kiə kə di biə bə jiə wi."

14 Si wi dzaka yakadəiŋ, wi bá nəŋ i fiəni gwu yi ka yɛiŋ Jisəs num wi num bɛiŋ. Ayakalə, wi nəki kiə kə a, akə Jisəs.

15 Jisəs bikə i wi a, "Miŋkpaŋa, wə dəki nə a? Wə nəŋki num ndə a?" Meli ka kwakaki a, yuwidəkə akə mi wə wi tsɛiŋki khə wiwə. Wi ka dzaka i wi a, "Tikwili, aka bá num a wə giŋ nyə bəh wi, wə fûku i mih di biə wə jiə wi yɛiŋ, ka mih tsə giŋ nyə bəh wi."

16 Jisəs dza bəəŋ wi a, "Meli." Wi fiəni gwu bəəŋ wi i já yibə yi Hibulu wə a, "Labəni," yi num a, "Mi wi lanini."

17 Jisəs dzaka i wi a, "Ma kâŋa mih, kəm mih kɛiŋki ki yaka kə i Ba wuŋ wə. Tsâ i bwa bə nih bəŋ ma wə fûku i bə a mih si yaka tsə i Ba wuŋ wə wi num tə Ba wimbɛiŋ, Nyə wuŋ num tə Nyə wimbɛiŋ."

18 Meli Magdalen ka tsə fuku i bwa bə Jisəs bə mbaŋ a ŋgaiŋ yɛiŋ Bah, ka fukuki tə i bə gia yə wi si dzaka i ŋgaiŋ.

Jisəs chusi gwu yi i bwa bu bə mbaŋ

(Matiə 28:16-20; Mak 16:14-18; Luk 24:36-49)

19 A nĭ kɔ i fijəbi a chɔkɔ
biwɔ, a num chɔkɔ bi ninshiŋ
i shi yiwɔ wə, bwa bə mbaŋ
bə Jisɔs num dzu num bɔ baŋ
dzaka bifiəŋə, kɔm bɔ nĭ lwaki
Bəju. Jisɔs dza tumbuku i bɔ
kintəəŋ, ka bɔni i bɔ a, "Ma
kimbɔiŋni nûm bəh mbɛiŋ."
20 Si wi bɔni i bɔ yakadəiŋ,
ka chusi kaŋ yi bəh biəli yi i
bɔ. Bwa bə Jisɔs bə mbaŋ ka
numki bəh kinsaŋli nalə si bɔ
yɛiŋ Bah.
21 Jisɔs chu fiəni dzaka i
bɔ a, "Kimbɔiŋni nûm bəh
mbɛiŋ. Si Ba wuŋ nĭ faaŋ mih,
yi kɔ a liŋ si mih ki faaŋki
mbɛiŋ i liə."
22 Si wi dzaka yakadəiŋ, ka
waka i bɔ wə ka dzaka a,
"Mbɛiŋ dzô Kiŋ'waka ki Baiŋni.
23 Mbɛiŋ ka dalinya chu
bi mi, ma yi numki a Nyɔ
dalinya lɔ wi. Mbɛiŋ baaŋ ki
dalinya kə wi, yaka Nyɔ ka
dalinya dəkə wi."

Jisɔs chusi gwu yi i Təməs

24 A nĭ kɔ i jɔbi wə Jisɔs nĭ
dzə i bwa bu bə mbaŋ wə,
Təməs wə wi nĭ kɔ i mbaŋ wi
bwa bə Jisɔs bə jwɔfi ntsɔ bəfa
wə bə nĭ bɔɔŋki yɛli wi widɔkɔ
a bimaŋsi nĭ kɔkə dəkə bəh bɔ.
25 Bwa bə mbaŋ bə Jisɔs
bədɔkɔ ka dzaka i Təməs a,
"Buku si yɛiŋ Bah." Ayakalə,
Təməs dzaka mfih i bɔ a, "A
kɔbi a mih yɛiŋ lə dzaka ki
bali ki mibaiŋ i kaŋ yi wə,
ka jiə waiŋkpaŋ wuŋ i dzaka
biwɔ wə, jiə tə kaŋ yiŋ i biəli yi
wə, mih ma ni lansi bum gia
yiwɔ."
26 Shi dzə kpɛiŋ, bwa bə
Jisɔs bə mbaŋ chu num i
dzu, Təməs num tə bəh bɔ,
dzaka bifiəŋə num bə fah.
Ayakalə, Jisɔs dzə tumbuku
i bɔ kintəəŋ, ka bɔni i bɔ a,
"Kimbɔiŋni nûm bəh mbɛiŋ."
27 Si wi bɔni i bɔ yakadəiŋ,
ka dzaka i Təməs a, "Jĭə
waiŋkpaŋ wa fa i káŋ yiŋ wə,
wɔ yɛiŋ si yi kɔ, ma wɔ chu jĭə
tə kaŋ ya i biəli yiŋ wə. Ma
wɔ ma chu nûmki bəh ŋkaŋyi
i bûm."
28 Təməs ka chukuli i Jisɔs a,
"Bah wuŋ, bəh Nyɔ wuŋ."
29 Jisɔs dzaka i wi a, "Wɔ
bum i liə kɔm wɔ yɛiŋ i mih wə
a? Ndzəŋni bimbum kɔ i bəni
bà bɔ ka yɛiŋ dəkə i mih wə,
ayakalə bum mih."

Gia yə bə nĭ nyaka kiŋwakti
kələ

30 Jisɔs nĭ kɔ wi fə binchəsi
bəduli bà bɔ chusiki ŋga bi
Nyɔ i bwa bu bə mbaŋ nshiŋ,
maka bə nyaka yi i kiŋwakti
kələ mə.
31 Ayakalə, yələ bə nyaka
kɔ i fə̂ a mbɛiŋ bûm a Jisɔs
kɔ Kimbwili wə Nyɔ nĭ kaka,
num waiŋ Nyɔ. A mbɛiŋ
ka bum yakadəiŋ, mbɛiŋ ni
kwati nɔni kə ki bi tsə kaa kə
kɔm yɛli wi.

21

Jisɔs chusi gwu yi i bwa
bu bə mbaŋ i kinchwɔ kimbum
kpəŋ

1 Si yəmaka nĭ tsə, Jisɔs chu
chusi gwu yi i bwa bu bə
mbaŋ i kinchwɔ kimbum ki
Tibɛlias kpəŋ. Yələ kɔ dzəh yə
yi nĭ num:
2 Samən Bita bəh Təməs wə
bə nĭ bɔɔŋki a bimaŋsi, bəh
Natanial wi Kana i kimbu ki

Galili wə, bəh bwa bənyuku bə Sɛbide, bəh bwa bə mbaŋ bə Jisəs bədəkə bəfa nǐ juŋni kə i di bimu wə.

3 Samən Bita ka dzaka i bə a, “Mih laki bwəkə.” Bə ka dzaka i wi a, “Bukumbɛiŋ lâa.” Bə buku tsə liə i ŋgwuki mə. Ayakalə, bə nə a bəh tsəŋə nəki kwa kə fiɛŋ.

4 Asi chəkə ni wəəki dzəki, Jisəs dzə num i bɛiŋ i kpa wi bəkə wə, bwa bu bə mbaŋ nəki kiə kə a, akə Jisəs.

5 Jisəs ka bikə i bə a, “Bwa mbəŋ, mbɛiŋ kwa alə bwəkə a?” Bə chukuli a, “Aayi.”

6 Wi dzaka i bə a, “Mbɛiŋ tûm gbi i kimbu ki tsɛiŋ yiləkəli yi ŋgwuki wə ma mbɛiŋ kwa fiɛŋ.” Bə ka tum, si bə tum, wi gbi bá gaka bə i guku bwili, kəm bə bwəkə yiduli yə yi nǐ kə yɛiŋ.

7 Waiŋ wi mbaŋ wi Jisəs wə Jisəs nǐ kəŋki ka yɛiŋ yakadəiŋ ka dzaka i Bita a, “Akə Bah.” Si Samən Bita wəkə a, akə Bah, ka ləh bəmbuŋ i gwu wə kəm wi nǐ kə a bəh gwu yiyəə. Si wi lə yakadəiŋ ka jiŋ shi i bəkə ka bá tsəki i Jisəs wə.

8 Bwa bə mbaŋ bədəkə bà ka biəli wi i ŋgwuki mə ka gukuki gbi wiwə num wi jikə bəh bwəkə. A nǐ dəŋəki kə i buku tsə i kpa. A nǐ baaŋ aka bəntəm mbaŋshi.

9 Jəbi wə bə nǐ tsə buku i kpa yɛiŋ bikaa bigbuku gbuku ghəkə yɛiŋ, bwəkə num yɛiŋ, blɛd num tə yɛiŋ.

10 Jisəs dzaka i bə a, “Mbɛiŋ dzâ bəh bwəkə yidəkə yə mbɛiŋ kwa.”

11 Ayakadəiŋ, Samən Bita tsə yaka liə i ŋgwuki mə, ka guku bwili gbi wiwə i kpa num wi jikə bəh bifaaŋ bi bwəkə gbi bəh mbaŋshi ntsə yitali (153). Na si yi nǐ duki yakadəiŋ lə, gbi wiwə nǐ ka təiŋyi dəkə.

12 Jisəs ka dzaka i bə a, “Mbɛiŋ dzə̂ dzî.” Na mi wimu i bwa bu bə mbaŋ wə nǐ ka məm na i bikə i wi a, akə wə ndə a? Kəm bə nǐ kə num bə kiə a, akə Bah.

13 Jisəs ka tsə dzə blɛd wə nya i bə, bəh bwókə yə fɛiŋ.

14 Yələ nǐ kə kiŋkani kitali si Jisəs nǐ kə num wi chusi gwu yi i bwa bu bə mbaŋ si wi nǐ dza i kpi wə.

Jisəs fiəni nya nəm i Bita

15 Jəbi wə bə nǐ dzi kaasi, Jisəs bəəŋ Bita bikə i wi a, “Samən waiŋ Jən, wə kəŋki lə mih tsə bədəkə bələ a?” Wi chukuli a, “Aaŋ Bah, wə kiəki lə a mih kəŋki lə wə.” Jisəs dzaka i wi a, “Wə sâŋ bwa bəŋ bə shwáŋ.”

16 Jisəs chu bəəŋ wi i kiŋkani kifa wə bikə i wi a, “Samən waiŋ Jən, wə kəŋki alə mih a?” Wi chukuli a, “Aaŋ Bah, wə kiəki lə a mih kəŋki lə wə.” Wi ka dzaka i wi a, “Wə tôkniki bəh shwáŋ yiŋ.”

17 Jisəs chu bəəŋ wi i kiŋkani ki kitali wə bikə i wi a, “Samən waiŋ Jən, wə kəŋki alə mih a?” Si Bita wəkə Jisəs bikə i wi i kiŋkani ki kitali wə yakadəiŋ, a wi kəŋki lə ŋgaiŋ na, yi nya ŋgəkə i wi. Wi dzaka i Jisəs a, “Bah, wə kiəki lə gia yichi, wə kiə a mih kəŋki lə wə.” Jisəs ka dzaka i wi a, “Wə sâŋ shwáŋ yiŋ.

18 Mih fukuki ŋkɔŋ i wɔ a, jəbi wə wɔ nĭ kɛiŋki waiŋ sumi, a nĭ shiki ləəki wɔ mbuŋ wa wɔ tsə na faiŋ wə wɔ kɔŋki. Ayakalə, jəbi wə wɔ ni jwiŋ wɔ ni giŋsiki tsɛiŋ ya i bɛiŋ mi widəkɔ chi chi ləh mbuŋ wa, wi dzɔ tsə bəh wɔ i di biə wɔ kɔŋki kə i tsə."

19 Jisɔs nĭ dzakaki yələ i chusi kaiŋni yi kpi yə Bita ni kaŋaki i bi dzə kpi, yi dzə bəh yɛli wimbum i Nyɔ. Si Jisɔs dzaka yakadəiŋ ka dzaka i wi a, "Wɔ bĭəli mih."

20 Bita bə́ nəŋ i fiəni gwu yɛiŋ a waiŋ wi mbaŋ wə Jisɔs nĭ kɔŋki wi biəli bɔ. Waiŋ wi mbaŋ wələ kɔ wə wi nĭ num yəkəli i Jisɔs wə i jəbi wə bɔ nĭ dziki i fijəbi wi gɔksini wə wi bikə i wi a, "Bah, akɔ ndə wə wi nəŋki i ni taŋni wɔ a?"

21 Jəbi wə Bita yɛiŋ waiŋ wi mbaŋ wiwɔ biəli bɔ, wi bikə i Jisɔs a, "Bah, yi mi wələ kɔ a nə a?"

22 Jisɔs chukuli i wi a, "A kabə num a mih nəŋki a wi bâaŋ wiwɔm i tsâ bûku jəbi wə mih bi fiəni dzəki, yəmaka kaŋaki nə i fə bəh wɔ a? Wɔ bĭəli mih."

23 Si Jisɔs dzaka yakadəiŋ, ndzaka wiwɔ ka nyani i kintəəŋ ki bəni bə bumni wə, a waiŋ wi mbaŋ wi Jisɔs wələ bi kpi kə. Ayakalə, Jisɔs nĭ ka dzaka dəkə lɔ a wi bi kpi kə. Wi nĭ dzaka shəŋ a, "A kabə num a mih nəŋki a wi bâaŋ wiwɔm i tsâ bûku jəbi wə mih bi fiəni dzəki, yəmaka kaŋaki nə i fə bəh wɔ."

Kɔm mi wə wi nyaka kiŋwakti kələ

24 Waiŋ wi mbaŋ wələ kɔ wə wi dzakaki kɔm gia yələ, a chu num wi wə wi nyaka gia yələ, ayaka buku kiə a gia yə wi dzakaki kɔ yi ŋkɔŋ.

25 Gia yiduli yidəkɔ kələ tə yə Jisɔs nĭ fə, a nĭ kɔ a bə nyakaki gia yiwɔ yichi, ma mih yɛiŋki a di kəkə i fa mbi wələ wə wichi bə kɔ i jiə biŋwakti biwɔ yɛiŋ.

Kiŋwakti Ki Nəm ki bwa bə ntum bə Jisəs Gia yə yi kɔ i Kiŋwakti ki nəm kələ mə

Kiŋwakti ki nəm ki bwa bə ntum bə Jisəs kələ nĭ nyaka Luk, i kpɛiŋsi i ntum wi ndzəŋni wə, wə kəm Jisəs, wə wi nĭ yisi nyaka i Kiŋwakti ki Luk wə. Ntum wi ndzəŋni wələ kɔ a Jisəs nĭ kpi i kintasi wə ka fiəni dza, ka bə ləə wi, Nyɔ fiəni dzasi wi i kpi wə.

Fwu wi gia yə kiŋwakti kələ dzakaki kəm yi, kɔ i fuku si Kiŋ'waka ki Baiŋni nĭ fə a bwa bə mbaŋ bə Jisəs nĭ fə ntum wi ndzəŋni wələ kəm Jisəs waŋ tsə i Jɛlusalɛm bəh i bimbu bi Judea bəh bi Samalia wə bichi, i tsə buku i bimbu bi mbi binaa biə mbi tsə gɔksiki (1:8). Kiŋwakti kələ kɔ kichum kəm si mbaŋ wi bəni bə Klistus nĭ yisi i kintəəŋ ki Bəju wə, ka jiə shəm i Jisəs wə, yi ka fiəni num gia yi mbi wichi.

Kifwu ki gia i Kiŋwakti kələ mə

1:1-26 Nyɔ kɛiŋsi bəni bə fukuni
1:1-14 Jisəs nya kintəfi kigəksini bəh kiŋkaka ki
1:15-26 Mi dzɔ di bi Judas
2:1–8:3 Bə fuku ntum wi Jisəs i Jɛlusalɛm
8:4–12:25 Bə fuku ntum wi Jisəs i Judea bəh Samalia
13:1–28:31 Nəm wi Bəəl
13:1–14:28 Nnyani wi Bəəl wi ninshiŋ
15:1-35 Kijuŋni i Jɛlusalɛm
15:36–18:22 Nnyani wi Bəəl wi kəmsini
18:23–21:16 Nnyani wi Bəəl wi kiŋkaŋni kitali
21:17–28:31 Bəəl num mi wi nsəŋ, ka fukuki a gia yi Nyɔ i Jɛlusalɛm bəh i Kaysalia bəh Lum

1 Tikwili Teəfilus, i kiŋwakti ki ninshiŋ kə mih nĭ nyaka i wɔ, mih nĭ nyaka yɛiŋ kəm gia yichi yə Jisəs nĭ fəki bəh yə wi nĭ laniki bəni yɛiŋ, i kin'yisi wə si wi nĭ yisi nəm wi,

2 i tsə buku chəkɔ biə Nyɔ nĭ dzɔ wi i bɛiŋ. Ka Nyɔ dzɔ wi wi yaka i bɛiŋ, wi nĭ tsə dzəh i ŋga bi Kiŋ'waka ki Baiŋni wə, i təfi bwa bu bə ntum bà wi nĭ sabibwili.

3 Jɔbi wə wi nĭ dza i kpi wə, wi nĭ chusi gwu yi i bɔ i kaŋ wə mbaŋnyani i dzə́h yiduli yiduli wə, yi chusi a wi kɔ wiwəm. Wi ka chu dzakaki i bɔ kəm ŋkuŋ bi Nyɔ.

4 Si wi nĭ kɔ bəh bɔ yakadəiŋ, wi dzaka i bɔ a, “Kiə mbɛiŋ bi bûku kə i Jɛlusalɛm. Mbɛiŋ wôkɔliki kinya kə Ba wuŋ nĭ kaka i mbɛiŋ num yə mbɛiŋ nĭ wɔkɔ mih dzaka kəm yi.

5 Mbɛiŋ kiəki a Jən nĭ juliki bəni i bɔkɔ mə, ayakalə i kaŋ yidɔkɔ wə twɛsi Nyɔ ni juliki mbɛiŋ num i kaŋ yi Kiŋ'waka ki Baiŋni wə.”

Jisəs yaka bɛiŋ

6 Jisəs bəh bwa bu bə ntum juŋni dzə num i jɔbi widɔkɔ wə, bɔ bikə i wi a, “Bah, jɔbi kpɛiŋ lɔ ka wɔ fə bəni bəbuku

bə Islae fiəni sâkaki ntəŋ wibə a?"
7 Wi chukuli i bə a, "Jəbi wiwə nabə chəkə biwə bi kpɛiŋki num asi Ba wuŋ kɛiŋsi bəh ŋga bi, yi kəkə i mbɛiŋ i bi kiə jəbi wiwə.
8 Gia yə mbɛiŋ kaŋaki i kiəki kə a Kiŋ'waka ki Baiŋni bi dzə jiksiki lə mbɛiŋ, ma mbɛiŋ bi kwati ŋga, mbɛiŋ yisi i fukuki kəm mih i Jɛlusalɛm bəh bimbu bi Judea bəh bi Samalia wə bichi, i tsə buku i bimbu bi mbi binaa wə."
9 Asi wi dzaka yaka, Nyə dzə wi, wi dza ka yakaki i bɛiŋ bə bwaŋ dzákəh ka tsɛiŋki si wi yakaki tsəki i bɛiŋ, wi yaka tsə bikwu baŋ wi, wi laka i dzákəh yibə wə.
10 Si bə nĭ bwaŋ dzákəh yibə bɛiŋ i tsɛiŋki si wi yakaki tsəki, yi dzə num a, bənyuku bədəkə bəfa dza tumbuku i bə nshiŋ num kəmsi i bə wə num bə tum bəmbuŋ bə fukuli i gwu wə,
11 bikə i bə a, "Bənyuku bə Galili, mbɛiŋ num ka tsɛiŋki nə i bɛiŋ na? Jisəs wələ Nyə dzə i mbɛiŋ kintəəŋ lə, wi yaka i bɛiŋ, wi bi fiəni dzə a liŋ asi mbɛiŋ si yɛiŋ wi yaka i bɛiŋ."

Bə baa Matias a wi dzô di bi Judas

12 Bwa bə faaŋni bə Jisəs ka dza i ŋkwuŋ wə bə bəəŋki a wi Kɛiŋ yi Ɔlif ka fiəni tsəki i Jɛlusalɛm, a nĭ kə aka kiŋka ki may i tsə buku fɛiŋ.*
13 Si bə liə fɛiŋ, ka yaka tsə i kimbu ki lum wi juŋ yi bɛiŋ wə bə nĭ tsəki shiki yɛiŋ. Bəni bələ nĭ kə Bita, Jən, Jɛm bəh Andulu, Filib bəh Təməs, Batələmu bəh Matiə, Jɛm waiŋ Alfiyus, Samən wə wi nĭ kə mi wi mbaŋ wi Bədzɛlət† bəh Judas waiŋ Jɛm.
14 Bə bəh bəkaŋa bədəkə bəh Meli nih Jisəs bəh bwa bə nih Jisəs nĭ fəki bə juŋni i fiɛŋ fimu wə i tsaki jəbi wichi.
15 A nĭ kə i kaŋ yə wə, bwa bə mbaŋ bə Jisəs juŋni. Bə nĭ kə fɛiŋ ka bəni gbi ntsə mbaŋfia (120). Bita dza bɛiŋ dzaka i bə a,
16 "Bwa bə nih bəŋ, gia yə Kiŋwakti ki Nyə dzakaki nĭ kaŋaki lə i dzə kpɛiŋ. Akə gia yə Kiŋ'waka ki Baiŋni nĭ fə Dɛbit dzaka, a kɛiŋ i kikpu wə kəm Judas wə wi nĭ num i ninshiŋ ka bə dzə kwa Jisəs.
17 Mbɛiŋ kiə a Judas wələ nĭ kə mi widəkə i mbaŋ wibuku wə, wi kaŋa nəm wi i bukumbɛiŋ kintəəŋ."
18 (Ka Bita dzakaki yaka num Judas dzə lə kpə wə bə nĭ nya i wi i gia yichu yə wi nĭ məm ka taŋ di bidəkə yɛiŋ. Di biələ kə biə wi nĭ gbə yɛiŋ bəh fwu təə wi tə bilaa buku bichi.
19 Bəni bə Jɛlusalɛm bəchi wəkə, ka bəəŋki di biwə i já yibə wə a Akɛldema, yi num a, "Di bi Mwa.").
20 Bita chu dzaka a, "Dɛbit nĭ nyaka i Kiŋwakti ki Nkəksi wə a,

'Bə bêe ma kwili wi fiəni chû chi,
ka mi ma chu nə fɛiŋ.'

Yi kə wi chu nyaka a,

* **1:12** Kiŋka ki may nĭ kə asi mi kə i nyani i chəkə bimbam wə. † **1:13** Bədzɛlət bələ nĭ kə mbaŋ wi bəni Bəju bə bə nĭ təbiki tumi, i jwə bwili bəni i ŋgəkə wə i kaŋ yi bə Lum wə.

‘Mi widɔkɔ kaŋaki i dzô di bi bi nɔm.’
21-22 Si yi kɔ yaka, mi widɔkɔ kaŋaki i chĩŋni i buku wə, ma buku bɔ fûkuki a Bah Jisɔs nĩ dza i kpi wə. Mi wiwɔ kɔ i num mi wə wi ni nyaniki buku bɔ jɔbi wichi asi Jisɔs nĩ nyaniki buku bɔ i yisi i jɔbi wə Jɔn nĩ juliki bəni i bɔkɔ mə, i tsə buku i jɔbi wə Nyɔ nĩ dzɔ Jisɔs i buku kintəəŋ wi yaka i bɛiŋ.”

23 Si wi dzaka yaka, bɔ baayi jiə bəni bəfa. Wimu nĩ kɔ Yɔsɛf wə bə nĩ bɔɔŋki a Basabas bə chu bɔɔŋ tə a Justus, widɔkɔ num Matias.

24 Si bɔ baayi jiə yaka, ka tsa a, “Bah, wɔ kiəki lə shɔ́m yi bəni bəchi. Ayakadəiŋ, chûsi i buku mi wə wɔ kɔ wɔ saiŋbwili i kintəəŋ ki bəni bəfa bələ,

25 ayakadəiŋ, ka wi nûm waiŋ ntum wi Jisɔs, wə wi ni dzɔ di bi nɔm biə Judas nĩ bee ka tsə i di bi wə.”

26 Si bɔ tsa yakadəiŋ, ka nyaka kiyɛli kibɔ, ka tum, wi Matias ka buku gbɔ. Bɔ ka kpɛiŋsi wi i mbaŋ wi bwa bə ntum bə Jisɔs bà jwɔfi ntsɔ mu.

2

Kiŋ'waka ki Baiŋni dzə

1 Jɔbi wi Dzini biə bɔ nĩ bɔɔŋki a Bɛntekɔs nĩ dzə kpɛiŋ, bəni bəchi bà bɔ nĩ kɔ bɔ jiə shɔ́m i Jisɔs wə nĩ juŋni i di bimu wə.

2 Bɔ ka təkəli wɔkɔ fiɛŋ fi jumi shi dzə i bɛiŋ aka fiəkə yiləkəli. Fi shi liə jiksi juŋ yichi yə bɔ nĩ kɔ yɛiŋ wə.

3 Bɔ dzaka a bɔ tsɛiŋ, bɔ yɛiŋ fiɛŋ fidɔkɔ fi num aka kilɔm kigbuku, fi ka waŋ tsə i bɔ wə mi wimu wimu.

4 Kiŋ'waka ki Baiŋni ka jikə i bɔ bəchi wə, fə bɔ ka dzakaki já yi tumi chi chi.

5 A nĩ kɔ i jɔbi wiwɔ wə, Bəju bà bɔ nĩ kɔ bɔ jiə shɔm i Nyɔ wə nalə bɔ num i Jɛlusalɛm, num bɔ dza i bitumi bichi biə bi kɔ fa nshwaiŋ wə.

6 Si bɔ wɔkɔ yakadəiŋ, ka juŋni dzə bɔ bəduli i bəni bà bɔ nĩ kɔ bɔ jiə shɔm i Jisɔs wə. Bəni bà bɔ nĩ jiə shɔ́m i Jisɔs ka dzakayiki, na winaiŋ mi wɔkɔ i já yibɔ wə. Yi fumsi bɔ.

7 Dzaka wɔm bɔ, bɔ ka kaiŋyiki, dzakayi a, “Ntə bəni bələ bəchi bɔ dzakaki lə, akɔ num bəni bə Galili a?

8 Yi nyani dəiŋ a mi i bukumbɛiŋ wɔkɔki si bɔ dzakaki i já yi tumi bibukumbɛiŋ wə a?

9 Buku bədɔkɔ buku i Batia, bədɔkɔ buku i Mɛdes bəh i Ɛlam, bədɔkɔ buku i Misəbətɛmia bəh i Judea bəh i Kafadɔsia, bədɔkɔ buku i Bɔntus bəh i Ɛsia. 10 Buku bədɔkɔ buku i Fligia bədɔkɔ i Bamfilia, bədɔkɔ i Ijib bəh i bimbu bi Libia wə, bà bɔ kɔ kɔmsi i kwili wi Sɛlin wə. Buku bədɔkɔ buku i Lum, a num Bəju bəh bəni bà bɔ kwuni kwunini ka numki i mbum wi Bəju wə.

11 Buku bədɔkɔ buku i Klɛt bəh i Alɛbia. Buku wɔkɔki lə, i já yi tumi kibukumbɛiŋ wə si bəni bələ dzakaki gia yi kaŋyini yə Nyɔ fə.”

12 Dzaka wɔm bɔ, bɔ ka kaiŋki a bɔ bɔ a yələ gia chusiki a nə.

13 Bəni bədɔkɔ ka nyiksiki lɔ fibɔ dzaka a, “Bəni bələ kɔ

mbih kwa bɔ."

Bita dzaka i bəni

14 Ayakadəiŋ, Bita ka dza
num i bɛiŋ bəh bwa bə ntum
bə Jisɔs bə jwɔfi ntsɔ mu. Bita
ka yisi ka dzaka i mbaŋ wi
bəni wə bəh ŋga a, "Mbɛiŋ
Bəju bəh bəni bəchi bə̀ bɔ nɔki
i Jɛlusalɛm, mih nəŋki a mbɛiŋ
kǐə gia yələ. Mbɛiŋ nyâ bin-
tuni bimbɛiŋ i gia yə mih ki
dzakaki.

15 Mbih ka kwa dəkə̀ bəni
bələ si mbɛiŋ kwakaki. I
liə kɛiŋki a mbiəŋə bwukə̀ i
kinchɔŋɔchɔŋɔ.

16 Gia yələ yi numki i liə akɔ
yə Juɛl mi wi ntum wi Nyɔ nǐ
dzaka lɔ a,

17 'Nyɔ dzakaki a, a bi numki i
chɔkɔ bi gɔksini wə,
ma ŋgaiŋ bi shuku Kiŋ'waka ki
i bəni bəchi wə.
Ayakadəiŋ, bwa bəmbɛiŋ
bənyuku bəh bəkaŋa
bi wɔkɔki lə gia yə ŋgaiŋ dza-
kaki, fuku i bəni,
sumi yimbɛiŋ bi yɛiŋki lə fiɛŋ
aka dəmsi,
ma dəmsi bi kwaki bəni
bəkukuli bəmbɛiŋ.

18 A bi numki i chɔkɔ biwɔ wə,
ma ŋgaiŋ bi shuku Kiŋ'waka
ki i bəni bu bə nɔm wə
bəchi,
bənyuku bəh bəkaŋa,
bɔ bi wɔkɔki gia yə ŋgaiŋ dza-
kaki, bɔ fuku i bəni.

19 Ŋgaiŋ bi fə lə gia yi dzaka ki
wɔmni i bɛiŋ,
ma ŋgaiŋ bi fiəni fə tə kinchəsi
kə ki chusiki ŋga bi i
kuku.
Mwa bəh gbuku bəh fimiəkə
figumini bi num lə.

20 Wɔŋ bi ji lə,
fiəŋŋ bi bɔkɔki aka mwa,
ka chɔkɔ bimbum bi Bah bi
kaiŋni bi dzə.

21 Ayakadəiŋ, na ndə wə wi
bi bɔɔŋki yɛli wi Bah, bi
bəiŋki lə.' "

22 Bita chu dzaka a, "Bəni
bə Islae, mbɛiŋ wɔkɔli ndzɔŋ
gia yə mih dzakaki. Jisɔs wi
Nasali nǐ kɔ mi wə Nyɔ nǐ lansi
chusi i mbɛiŋ a, a faaŋ ŋgaiŋ
wi asi wi nǐ fə Jisɔs a wi fəki
binchəsi biə bi chusiki ŋga bi
Nyɔ bəh gia yi dzaka ki wɔmni
bəh yi kaŋyini yə Nyɔ nǐ fə i
mbɛiŋ kintəəŋ. Mbɛiŋ kiəki lə
na gia yiwɔ bindzɔŋ.

23 Jisɔs wələ kɔ mi wə bə nǐ
nya wi i mbɛiŋ, akɔ Nyɔ wə wi
nǐ fasi, ka yi numki yaka num
wi si kiə lɔ. Mbɛiŋ nǐ wɔɔ wi si
mbɛiŋ nǐ nya wi i kaŋ yi bəni
bəchu wə, bɔ baŋŋ wi i kintasi
wə.

24 Ayakalə, Nyɔ fiəni dzasi
wi i kpi wə, bwili wi i kaŋ yi
kpi wə kɔm kpi nǐ kaŋaki kə i
kaŋa baaŋ bəh wi.

25 Dɛbit nǐ kɔ wi dzaka kɔm
Jisɔs wələ a,

'Mih yɛiŋki lə Bah wə wi kɔ
buku wi jɔbi wichi i
tsɛiŋ yiŋ yiləkəli wə,
ka gia yidɔkɔ ma kɔm mih.

26 Ayakadəiŋ, shɔm yiŋ
wɔkɔki lə ndzɔŋni,
mih dzakaki bəh kinsaŋli.
Na si mih kaŋaki i kpi,
ayakalə mih tsɛiŋki tsəki a
ninshiŋ,

27 kɔm wɔ Nyɔ kɔkə ni bee
kiŋ'waka kəŋŋ i tumi ki
bəni bəkpili wə.
Ayaka wɔ kɔbi i ni bee a Waiŋ
wa wi nɔm wi Baiŋni,
fɔɔ i jum kintəəŋ.'

28 Wɔ fə mih kiə dzəh yə mih
kɔ i tsə yɛiŋ i kwati
nəni.
Si mih ni numki i wɔ nshiŋ
wɔ ni jiksi mih bəh kin-
saŋli."

29 Bita chu dzaka a, "Bwa
bə nih bəŋ, mih kɔlə i dzaka
i mbɛiŋ məŋ kə a tii tii
wibukumbɛiŋ ŋkuŋ Dɛbit nǐ
kpi, bə ləə wi, jum yi kɔlə fa i
dzə buku bidaiŋ.

30 Wi nǐ kɔ mi wi ntum wi
Nyɔ ayaka wi chu kiə kiŋkaka
kə Nyɔ nǐ kaka i wi bəh ŋkaiŋ,
a ŋgaiŋ bi təm lə Waiŋ i chwɔŋ
ki ki juŋ wə i kiŋgbɔkɔ ki bɛiŋ.

31 Wi ka kɔmsi yɛiŋ gia yə
Nyɔ nǐ kɔ i fə, wi ka dzaka a
Kimbwili wə Nyɔ nǐ kaka bi
dza lə i kpi wə. Akɔ gia yə wi
nǐ dzaka a,
'Wi nǐ ka baaŋ dəkə i tumi ki
bəni bəkpili wə,
gwu yi nǐ ka fɔɔ dəkə i jum
kintəəŋ.'

32 Jisɔs wələ nǐ kɔ num Nyɔ nǐ
dzasi wi i kpi wə, buku bəchi
bə buku kɔ bəni bu bə mbaŋ nǐ
yɛiŋ yi bəh dzákəh.

33 Nyɔ dzasi lə wi ka təm
wi i tsɛiŋ yi yiləkəli wə, nya
Kiŋ'waka ki Baiŋni i wi asi wi
nǐ kaka. Gia yə mbɛiŋ yɛiŋki
chu wɔkɔ i liə kɔ Kiŋ'waka kiwɔ
si Jisɔs nya i buku.

34 A nǐ kɔkə dəkə Dɛbit wə wi
nǐ yaka i bɛiŋ. Dɛbit mwi nǐ kɔ
wi dzaka a,
'Bah Nyɔ nǐ kɔ wi dzaka i Ba
wuŋ a,
nûm i tsɛiŋ yiŋ yiləkəli wə,

35 i tsâ bûku jɔbi wə mih bi
nɔsi bəni bà bɔ baiŋŋki
wɔ i wɔ nshiŋ,
ma wɔ tômyi gvu ya i bɔ bɛiŋ
ka kiŋgbɔkɔ ka kigvu.'

36 Ayakadəiŋ, mbɛiŋ bəni
bə Islae bəchi ma mbɛiŋ kǐə
bindzɔŋ a Jisɔs wələ mbɛiŋ
nǐ baŋŋ i kintasi wə akɔ wi
wə Nyɔ jiə a wi nûmki Bah
chu nûm Kimbwili wə wi nǐ
kaka."

37 Si bəni bəwɔ nǐ wɔkɔ
yakadəiŋ, shɔm təiŋ bɔ. Bɔ ka
bikə i Bita bəh bwa bə ntum
bə Jisɔs bədɔkɔ a, "Bwa bə nih
bəbuku, buku ki fâki dəiŋ i liə
a?"

38 Bita chukuli i bɔ a, "Mi
wimu wimu i mbɛiŋ kintəəŋ
kwûni shɔm yi, ma bə juli wi
i bɔkɔ i yɛli wi Jisɔs Klistus wə,
ka Nyɔ dalinya chu bi wi nya
tə kinya kə ki kɔ Kiŋ'waka ki
Baiŋni.

39 Kiŋkaka kələ kɔ i mbɛiŋ
wə, bəh i bwa bəmbɛiŋ wə,
chu num i bəni bəchi bà bɔ
kɔ i dzəh yi dəəŋ. Wi kɔ i
bəni bəchi bà Bah Nyɔ wibuku
bɔɔŋki bɔ dzə i wi wə."

40 Bita chu dzaka gia yiduli,
təfi bɔ, tsa a bɔ gamti gwú yibɔ
i ŋgəkə wə wi dzəki i ŋgɔkɔ
wichu wələ wə.

41 Bəni wɔkɔ ndzaka wi Bita
wiwɔ lə, bəduli bum, bɔ ka juli
bɔ i bɔkɔ. Chɔkɔ biwɔ bəni
kpɛiŋsi i mbaŋ wibɔ wə, ka
bənchuku bətali (3,000).

42 Bɔ ka nya shɔm yibɔ i
wɔkɔliki gia yə bwa bə ntum
bə Jisɔs nǐ laniki. Bəh bɔ
ka numki i kijuŋni wə, gbɛyi
blɛd, chu tsa ka kijuŋni.

Nəni i mbaŋ wi bəni bə
bumni kintəəŋ

43 Bwa bə faaŋni bə Jisɔs ka
fəki gia yi dzaka ki wɔmni bəh
binchəsi biduli biə bi chusiki

ŋga bi Nyɔ, bəni ka yɛiŋki yaka yi gaka bɔ.
44 Mbaŋ wi bəni bə bumni
bəchi nǐ kɔ a fiɛŋ fimu, kaŋa
biɛiŋ bibɔ a fiɛŋ fimu wə.
45 Bɔ nǐ fəki bɔ taŋni di bibɔ
bəh biɛiŋ bibɔ, gaa kpɔ wiwɔ a
bɔ bɔ asi ŋgəkə wi mi kɔ.
46 Bɔ ka shiki juŋniki i juŋ yi
fəni yi gia wə kaŋ yichi, chiŋni
dzi i juŋ juŋ wə bəh kinsaŋli
i shɔm yibɔ wə buku kə bəh
dzákəh,
47 kɔksi Nyɔ. Bəni bəchi kɔŋ
bɔ. Bah ka bwiliki bəni kaŋ
yichi, kpɛiŋsi i mbaŋ wibɔ wə.

3

Bita bəh Jɔn chuku kiŋkəni

1 A nǐ kɔ i chɔkɔ bidɔkɔ wə,
Bita bəh Jɔn nyə ka yakaki
tsəki i juŋ yi fəni yi gia wə jɔbi
num mbiəŋə witali nshifɔkɔ,
a num i jɔbi wi tsani wə.
2 A jɔbi wiwɔ wə bəni nǐ giŋ
mi widɔkɔ ka dzəki bəh wi dzə
jiə i kuku i dzaka ki mbaiŋ kə
wə bə nǐ bɔɔŋki a ki Ndzɔŋni ki
liə tsə i juŋ yi fəni yi gia mə.
Mi wiwɔ num bə nǐ bwɔ wi
kiŋkəni. Bəni shi giŋ wi chɔkɔ
bichi dzə jiə fɛiŋ i nywâki kpɔ
i bəni bə bɔ tsəki liəki fɛiŋ.
3 Wi yɛiŋ Bita bəh Jɔn si bɔ
dzəki i liə fɛiŋ, ka nywaki kpɔ
i bɔ.
4 Bɔ lumsi dzákəh i wi wə.
Bita dzaka i wi a, “Tsêiŋ
buku!”
5 Wi ka tsɛiŋ bɔ, kwaka a bɔ
ki nyaki lə fiɛŋ i ŋgaiŋ.
6 Bita dzaka i wi a, “Mih
lansiki kaŋaki kə kpɔ ayakalə,
mih ki nyaki lə wɔ bəh fiɛŋ fiə
mih kaŋaki. Mih dzakaki i wɔ,
i yɛli wi Jisɔs Klistus wi Nasali
wə, dzâ bɛiŋ wɔ nyâniki!”
7 Si wi dzaka yakadəiŋ,
ka kaŋa wi i wa wi tsɛiŋ yi
yiləkəli wə giŋsi wi i bɛiŋ.
Akisəkə kaka bi mi wiwɔ bəh
mikɔkɔ ka ləkə.
8 Wi jiŋ num i bɛiŋ, ka yisi i
nyaniki. Bəh bɔ ka tsə liə i juŋ
yi fəni yi gia mə, wi bá nyani
fɛiŋ wi jiŋyi, yaksi Nyɔ.
9 Bəni bəchi bà bɔ nǐ yɛiŋ si
wi nyaniki wi yaksi Nyɔ,
10 bɔ kiə a, fa kɔ mi wə wi
nǐ shiki numki wi nywa a ny-
wani i dzaka ki mbaiŋ kə bə nǐ
bɔɔŋki a Ndzɔŋni ki liə tsə i juŋ
yi fəni yi gia mə. Dzaka wɔm
bɔ, bɔ ka numki bəh ŋkaiŋyi i
gia yə yi num i wi.

Bita dzaka i bəni i juŋ yi fəni yi gia mə

11 Mi wiwɔ shu baaŋ i Bita
chɛiŋ bəh Jɔn. Bəni yɛiŋ yaka
dzaka wɔm bɔ, bɔ ka yɔkɔki
tsəki chiŋni i saŋ wi Səlɔmən
wə.
12 Bita yɛiŋ si bəni juŋni dzə,
wi dzaka i bɔ a, “Bəni bə Islae,
akɔ kɔm nə wə dzaka wɔmki
mbɛiŋ kɔm gia yələ, mbɛiŋ
tsɛiŋki buku lə kɔm nə? Mbɛiŋ
kwakaki yimbɛiŋ a, a fə ŋga
bibuku ka mi wələ nyaniki a?
Ma mbɛiŋ kwakaki yimbɛiŋ
a, a fə nɔni kibuku ki baiŋni
na? Yi mɔŋ dəkə yakadəiŋ.
13 Yi kɔ a Nyɔ wi Ablaham
bəh wi Ayjik bəh wi Yakɔb,
wə wi kɔ Nyɔ wi bətii tii
bəbukumbɛiŋ bəchi a num wi
wə wi nǐ kɔ num wi yaksi lɔ
Jisɔs mi wi wi nɔm jiə i wi
kpəŋ. Jisɔs wələ kɔ wə mbɛiŋ
nǐ nəiŋ ka dzɔ nya i bəni bə

nsaka, Baylɛ kabə nəŋ i bee wi, ayakalə mbɛiŋ nəiŋ.
14 Jisɔs nĭ kɔ mi wi baiŋni,
chu num chəŋ, mbɛiŋ nəiŋ wi,
dzaka a bə bwĭli num mi wə
wi nĭ wɔɔyiki bəni, bə nyâ i
mbɛiŋ.
15 Mbɛiŋ fə yakadəiŋ ka wɔɔ
mi wə wi nĭ nyaki nɔni i bəni
ayakalə, Nyɔ fiəni dzasi wi
i kpi wə, buku yɛiŋ wi ka
fukuki.
16 Akɔ i yɛli wi Jisɔs wələ wə,
wi fə ka kiŋkəni kələ mbɛiŋ
yɛiŋki lə, mbɛiŋ chu kiə wi, si
wi nyaniki. Yi num yaka kɔm
buku jiə shɔm i Jisɔs, shɔm yə
buku jiə i wi wə, yi fə mi wələ
ta na bindzɔŋ asi mbɛiŋ yɛiŋki
lə.
17 I liə bwa bə nih bəŋ, mih
kiəki lə a gia yə mbɛiŋ bəh
kifwu ki kwili nĭ fə i Jisɔs,
mbɛiŋ nĭ fəki yaka kɔm mbɛiŋ
nĭ kiəki kə.
18 Yi nĭ num i dzəh yələ wə
lə i fə̂ a yi dzə̂ kpə̂iŋ asi Nyɔ
nĭ kɔ wi fuku lɔ i kikpu wə i
dzaka ki bəni bu bə ntum wə
a, Kimbwili wə wi nĭ kaka bi
yɛiŋ lə ŋgəkə.
19 Ayakadəiŋ, mbɛiŋ kwûni
shɔ́m yimbɛiŋ mbɛiŋ fĭəni
chû i wi wə, ka wi dalinya chu
bimbɛiŋ,
20 ka wi fə shɔ́m yimbɛiŋ
dəki, wi bi chiŋsi lə Jisɔs Kimb-
wili wə wi nĭ babwili i mbə̂iŋ.
21 Jisɔs wələ kaŋaki i bâaŋ
bɛiŋ i tsə̂ bûku i jəbi wə Nyɔ bi
kɛiŋsiki biɛiŋ bichi ma bi fiəni
chu bimfiaŋ asi wi nĭ dzaka i
dzaka ki bəni bu bə baiŋni bə
ntum a kɛiŋ i kikpu wə.
22 Muses nĭ kɔ wi dzaka lɔ a,
‘Bah Nyɔ bi bwili lə mi wi
ntum widəkɔ i bwa bə
nih bəmbɛiŋ kintəəŋ,
ma wi chiŋsi i mbɛiŋ, asi wi nĭ
bwili mih,
ayaka mbɛiŋ kaŋaki i wə̂kɔki
gia yə wi dzakaki i
mbɛiŋ.
23 Mi wə wi bi baaŋki i wə̂kɔ
gia i mi wi ntum wiwɔ,
bə bi bwĭli wəmaka wi i mbaŋ
wi bəni bə Nyɔ kintəəŋ,
bə kaasi bəh wi.’
24 Yi kɔ tə ayaka si bəni bə
ntum bə Nyɔ i yisi i Samwɛl,
bəh bə̀ bɔ nĭ dzə i jum wə, bɔ
nĭ dzə chiŋni dzaka lɔ kɔm gia
yə yi numki i chəkɔ bidaiŋ wə.
25 Gia yichi yə Nyɔ nĭ kaka i
dzaka ki bəni bu bə ntum bələ
wə, bəh miŋkaiŋ mə Nyɔ nĭ dzi
bəh bətii tii bəmbɛiŋ bi kɔ tə i
mbɛiŋ. Yi kɔ asi Nyɔ nĭ dzaka
i Ablaham a,
‘Mih ni bɔiŋsi lə bəni bəchi i
shwaiŋ wə
tsə dzəh i waiŋ i wɔ dzu.’
26 Nyɔ ka saiŋbwili mi wi
wi nɔm, ka yisi faaŋ wi a
num i mbɛiŋ a wi dzə̂ bəh
kimbɔiŋsi i mbɛiŋ wə, ma
wi fə̂ ma mbɛiŋ bêe dzə́h
yimbɛiŋ yichu.”

4

Bita bəh Jɔn kɔmyi dzaka

1 Asi Bita bəh Jɔn nĭ kɛiŋki
bɔ dzaka i bəni yakadəiŋ, bətii
mfə gia bədəkɔ bəh fwu wi
bəni bə jum bə̀ bɔ nĭ chəniki
juŋ yi fəni yi gia bəh Bəsadusi
bədəkɔ dzə jəŋ liə fɛiŋ.
2 Bɔ nĭ bəksi shɔ́m kɔm Bita
bəh Jɔn nĭ laniki bəni, fuku a
Jisɔs nĭ dza i kpi wə, ayaka a
bəni bə̀ bɔ nĭ kpiyi bi dzayiki
lə tə i kpi wə.

3 Bɔ ka kwa bɔ tsə fa i juŋ yi
nsəŋ mə kɔm a nĭ kɔ i fijɔbi, bɔ
ka bee a chɔkɔ buku wôɔ ka bə
wôkɔ.
4 Ayakalə, bəni bəduli bà
bɔ nĭ wɔkɔliki nlani wi Bita
bəh Jɔn ka bum, mbaŋ wibɔ
kpɛiŋsi, bənyuku nĭ kɔ ka
bənchuku bəte (5,000).

5 Chɔkɔ ka buku wɔɔ, kifwu
ki kwili kiwɔ bəh bəni bà bɔ
nĭ sakaki kwili wiwɔ, bəh bəni
bà bɔ nĭ laniki bənchi bə Nyɔ,
juŋni di bimu i Jɛlusalɛm.
6 Anas fwu wi bətii mfə
gia bəh Kayfas bəh Jɔn bəh
Alɛksanda bəh bəni bədɔkɔ bà
bɔ nĭ kɔ tə i chwɔŋkijuŋ ki fwu
wi bətii mfə gia wə, num fɛiŋ.
7 Bɔ ka tɔm Bita bəh Jɔn i bɔ
nshiŋ, bikə i bɔ a, “Mbɛiŋ ni
dzɔ faiŋ ŋga ka mbɛiŋ chuku
mi wələ yɛiŋ na? Mbɛiŋ ni
chuku i yɛli wi ndə wə a?”
8 Kiŋ'waka ki Baiŋni num ki
jikə i Bita wə, wi ka chukuli
bɔ a, “Bətii di bəh bəni bà bɔ
sakaki di,
9 buku daiŋ fa kɔmyiki
dzaka kɔm nɔm wi ndzɔŋni
wə buku ni fə i kiŋkəni, ka wi
nyaniki. Si mbɛiŋ nəŋki i kiə
si yi ni tsə,
10 mbɛiŋ bəh bəni bə Islae
bəchi kĭə a, mi wələ wi num
i mbɛiŋ nshiŋ wi ləkəli i liə,
akɔ kɔm yɛli wi Jisɔs Klistus
wi Nasali. Jisɔs wiwɔ num wə
mbɛiŋ nĭ dzɔ baŋŋ i kintasi
wə, wi kpi, ayakalə Nyɔ fiəni
dzasi wi i kpi wə.
11 Wi kɔ təh wə Kiŋwakti ki
Nyɔ dzakaki kɔm wi a,

‘Təh wə mbɛiŋ bəni bə maani
nĭ nəiŋ
wi fiəni chu lɔ wi bu wi juŋ.’

12 Akɔ a Jisɔs shəŋ wə wi bwi-
liki bəni. Yɛli wi mi widɔkɔ
kɔkə fa kuku wə Nyɔ kɔ wi jiə
a wi kɔ i bwiliki bukumbɛiŋ.”

13 Bəni bà bɔ nĭ sakaki, wɔkɔ
si Bita bəh Jɔn dzakaki chu
lwa kə, chu yɛiŋ a bɔ kɔ a
nchiŋ bəni bɔ kiə kə kiŋwakti,
dzaka wɔm bɔ. Bɔ ka kiə a,
akɔ kɔm bɔ kɔ bəni bà bɔ nĭ
nyaniki bəh Jisɔs.
14 Bɔ nəki chu kaŋa kə gia
yə bɔ kɔ gukuliki kɔm Bita bəh
Jɔn i fɛiŋ wə, kɔm bɔ nĭ yɛiŋki
lə mi wə bɔ nĭ chuku, wi num
bəh bɔ.
15 Bəni bà bɔ nĭ sakaki dza
bwili bɔ i biŋ, ka baaŋ ka
saniki fasi a bɔ bɔ dzakayi a,
16 “Bukumbɛiŋ ni fə dəiŋ
bəh bəni bələ a? Bəni bəchi i
Jɛlusalɛm bɔ si kiə lɔ kɔm gia
yələ yi chusiki ŋga bi Nyɔ daiŋ
si bɔ fə, bukumbɛiŋ kɔbi i nəiŋ
yi.
17 Ayakalə, i fə a gia yələ
ma chu wâŋ tsô i bəni, bukumbɛiŋ kiŋ i bəni bələ a
bɔ ma chu môm i dzâka gia
yidɔkɔ i mi widɔkɔ kɔm yɛli
wi Jisɔs wələ.”
18 Bɔ ka fiəni bɔɔŋ Bita bəh
Jɔn bɔ fiəni liə. Bɔ ka kiŋ i bɔ a
bɔ ma chu môm i dzaka nabə
i lani mi widɔkɔ kɔm yɛli wi
Jisɔs.
19 Bita bəh Jɔn chukuli fibɔ
a, “Mbɛiŋ kwâka tə a, gia yə yi
kɔ chəŋ i Nyɔ kɔ a buku wɔkɔ
num i mbɛiŋ, ma i wi Nyɔ a?
20 Buku məŋ i bee i dzakaki
kɔm gia yə buku kɔ buku yɛiŋ
ka chu wɔkɔ.”
21 Bəni bà bɔ nĭ sakaki, chu
kĭŋ i bɔ nalə, bee bɔ ka tsəki,
kɔm bɔ ni dza gia yə bɔ kɔ i jiə
ŋgəkə yɛiŋ i bɔ fuŋ, kɔm bəni

bəchi nĭ kəksiki lə Nyɔ i gia yə yi nĭ num,
22 i kpɛiŋsi i yi wə, mi wə bɔ nĭ fə gia yə yi nĭ chusiki ŋga bi Nyɔ, i chuku wi, a nĭ kɔ wi tsə jía mbaŋnyani.

Bəni bə bumni tsa i kwati ŋga i Nyɔ

23 Asi bɔ nĭ yatəkɔ Bita bəh Jɔn yakadəiŋ, bɔ fiəni tsə i mbaŋ wibə wə ka fuku gia yə bətii mfə gia bəmbum bəh bəni bà bɔ nĭ sakaki kwili dzaka i bɔ.
24 Si bɔ wəkɔ yakadəiŋ, bɔ bəchi juŋni i fiɛŋ fimu wə tsa Nyɔ a, “Bah Tikwili, a nĭ maa wɔ bɔɔli bəh nshwaiŋ bəh kinchwɔ kimbum bəh biɛiŋ bichi biə bi kɔ i kidi kələ wə.
25 Wɔ nĭ fə tii tii wibuku Dɛbit waiŋ wa wi nəm dzaka i ŋga bi Kiŋ'waka ki Baiŋni wə a,

Akɔ kɔm nə bəni bà bɔ kɔkə
Bəju, gia yakaki i bɔ shóm,
ayaka bəni jiə kimfasi kə ki
kɔkə i nyani a?

26 Bəŋkuŋ bə fa kuku fasiki
jum,
bəni bà bɔ sakaki kwili juŋni
i jwɔ Bah bəh mi wi wə wi
kɔ wi fiaŋsi tɔm a wi
numki Kimbwili.

27 Akɔ a gia yə yi nĭ kɔ fa kwili wələ wə. Ŋkuŋ Hɛlɔd bəh Bəntiu Baylɛ nĭ kɔ bɔ chiŋni bəh bəni bə dzəni, bəh bəni bə Islae dzi minaŋ i jum wə kɔm Jisɔs wə Waiŋ wa wi nɔm wi baiŋni wə wɔ nĭ fiaŋsi tɔm ka Kimbwili.
28 Bɔ nĭ juŋni i fə num gia yə wɔ nĭ kɛiŋsi lɔ bəh ŋga bia, a wɔ kɔŋki a yi bi num.
29 Ayakadəiŋ, i liə Bah, yɛ̂iŋ dzəh yə bəni bələ gumsiki buku yɛiŋ. Nyâ buku bəni ba bə nɔm bəh shóm yiləkəli i fukuki ntum wa lwa kə.
30 Nyâ buku bəh ŋga bia i chukuki bəni chu fə binchəsi biə bi chusiki ŋga bia bəh yi dzaka kiwəmni i yɛli wi Jisɔs Waiŋ wa wi nɔm wi baiŋni wə.”
31 Jɔbi wə bɔ nĭ tsa kaasi di biə bɔ nĭ juŋni fɛiŋ nəŋni. Kiŋ'waka ki Baiŋni jikə i bɔ wə bɔ yisi ka fukuki gia yi Nyɔ lwa kə.

Mbaŋ wi bəni bə bumni kaŋa biɛiŋ bibɔ a fiɛŋ fimu wə

32 Mbaŋ wi bəni bə bumni num i shɔm yimu, ka numki a mi wimu wə, mi kɔbi i bɔɔŋ fiɛŋ fidɔkɔ a, akɔ mfih wimbɔŋ. Fiɛŋ fi mi wimu num fi bəni bəchi.
33 Nyɔ nya ŋga bimbum i bwa bə ntum bə Jisɔs, bɔ ka chu fukuki i bəni nalə, a Bah Jisɔs nĭ dza i kpi wə. Bɔ num ŋgamti wi Nyɔ wimbum num i bɔ wə nalə.
34 Mi widɔkɔ nĭ kɔkə i bɔ kintəəŋ wə wi nĭ dzaki fiɛŋ fidɔkɔ, kɔm bəni bà bɔ nĭ kaŋaki kikhə nabə júŋ, nĭ fəki bɔ taŋni dzə bəh kpɔ wiwɔ,
35 nya i bwa bə ntum bə Jisɔs kaŋ, bɔ ka gaa i bəni bəchi asi ŋgəkə wi mi kɔ.
36 Mi widɔkɔ nĭ kələ bə bɔɔŋ a Yɔsɛf, num bwa bə ntum bə Jisɔs nĭ du yɛli wi widɔkɔ a Banabas, (wi num a Mi Wi shili Shóm yi bəni). Wi nĭ kɔ mi i chwəŋkijuŋ ki Lɛwi wə, num bə nĭ bwɔ wi i Sayblus.

37 Wi tsə ka taŋni tə khə wi, dzə nya kpɔ wiwɔ i bwa bə ntum bə Jisɔs kaŋ.

5

Ananias bəh Safilia

1 Mi widəkɔ bə nǐ bɔɔŋki a Ananias bəh kpə wi Safilia taŋni tə di bibɔ.

2 Ayakalə, wi gaali kpɔ wiwɔ jiə kiŋka kiwɔ kpə wi kiə yɛiŋ, tsə nya kiŋka i kaŋ yi bwa bə ntum bə Jisɔs.

3 Si wi nya yakadəiŋ, Bita bikə i wi a, “Ananias, akɔ kɔm nə wɔ bee a Satan lîə i shɔm ya mə, fə a wɔ nyî ntəkə i Kiŋ'waka ki Baiŋni, wɔ ka gaali kpɔ wə wɔ taŋni di yɛiŋ na?

4 Ntə wɔ si taŋni di biələ a num mbia? Wɔ taŋni di kpɔ wiwɔ kɛiŋ a ŋ'wa? Aka fə nə a wɔ fə ŋkaiŋni wi gia ka yələ a? Wɔ ka nyi dəkə ntəkə num i bəni, wɔ nyi num i Nyɔ.”

5 Akisəkə asi Ananias wɔkɔ ndzaka wiwɔ yakadəiŋ, ka gbɔ kpi. Ayaka bəni bəchi bà bɔ nǐ wɔkɔ gia yiwɔ ndzaŋ kwa bɔ nalə.

6 Bwa bə sumi bənyuku dzə kii wini wi bəh mbuŋ, dzɔ buku tsə ləə.

7 I yɛiŋ jum, asi mbiəŋə mitali tsə, kpə wi ka liə dzə, kiə kə gia yə yi si num bəh nyuwi.

8 Bita bikə i wi a, “Fûku mih, a wələ kɔ kpɔ wichi wə mbɛiŋ nyu wa si taŋni di yɛiŋ?” Ayaka wi chukuli a, “Aaŋ, akɔ wi wichi yaka.”

9 Bita chu bikə i wi a, “Akɔ kɔm nə mbɛiŋ nyu wa si kɛiŋsi i məmsi Kiŋ'waka ki Bah a? Wôkəli wôkɔ si gvu yi bəni bà bɔ tsə ləə nyu wa kɔmki dzəki i fifiəŋə, bɔ kaŋa i bəŋ giŋ buku bəh wɔ yakadəiŋ tə i tsə ləə.”

10 Si Bita dzaka yakadəiŋ, akisəkə Safilia gbɔ ka kpi i wi nshiŋ. Ayakalə, bwa bə sumi bà liə dzə num wi kpi lɔ, bɔ ka giŋ wi buku tsə ləə kɔmsi i nyuwi kpəŋ.

11 Kijuŋni ki bəni bə bumni kichi bəh bəni bəchi bà bɔ nǐ wɔkɔ kɔm gia yiwɔ ndzaŋ liəni i bɔ wə nalə.

Gia yə yi chusiki ŋga bi Nyɔ bəh gia yi dzaka ki wəmni

12 Bwa bə faaŋni bə Jisɔs ka fəki bənchəsi bà bɔ chusiki ŋga bi Nyɔ bəh gia yi dzaka ki wəmni yiduli i bəni kintəəŋ. Bəni bə bumni bəchi nǐ shiki juŋniki i saŋ wi Sɔlɔmɔn wə i juŋ yi fəni yi gia mə.

13 Na nchiŋ mi nəki məmsi kə i chiŋni i mbaŋ wibɔ wə. Ayakalə, bəni bəduli nǐ kɔksiki lə bɔ nalə.

14 Bənyuku bəh Bəkaŋa bəduli bà bɔ nǐ jiə shɔm i Bah wə, ka kpɛiŋsiki i mbaŋ wibɔ wə.

15 Gia yə bwa bə ntum bə Jisɔs nǐ fəki, yi fə bəni ka giŋki bəni bə jwɛiŋ tsə nɔsi i dzə́h kpəŋ, i binaŋ wə, bəh i biga wə, a jɔbi wə Bita ni tsəki, yuwidəkɔ kinjəŋŋjəŋ ki ni tsə i bɔ bɛiŋ.

16 Mbaŋ wi bəni ka nyəki dzəki i kikwili kə ki kɔ kɔmsi i Jɛlusalɛm bəh bəni bə jwɛiŋ bəh bà bɔ nǐ kaŋaki biŋ'waka bi jisi i bɔ wə, bɔ chuku bɔ bəchi.

Bə ka ghəkəki bwa bə ntum bə Jisɔs

17 Fwu wi bətii mfə gia bəh mbaŋ wi a num Bəsadusi, dza

ka yisi i ghəkəki bwa bə ntum bə Jisɔs,
18 ka faaŋ bəni, bɔ tsə kwa fah bɔ i juŋ yi nsəŋ mə.
19 Ayakalə, a dzə num nchəkɔ, chinda wi Bah dzə wɛli dzaka bifiəŋə ki juŋ yi nsəŋ bwili bɔ. Si wi bwili bɔ, ka dzaka a,
20 “Mbɛiŋ tsə̂ i juŋ yi fəni yi gia mə, mbɛiŋ fûkuki gia yichi i bəni kɔm nɔni kimfiaŋ kələ.”
21 Si bɔ wɔkɔ yakadəiŋ, ka tsə. Asi biŋ nǐ baiŋki dzəki, bɔ ka tsə i juŋ yi fəni yi gia mə, ka yisi i laniki bəni.

Jɔbi wiwɔ, fwu wi bətii mfə gia bəh bəni bu bə mbaŋ, ni bɔŋ juŋni bəni bə Islae bə̀ bɔ sakaki kikwili kichi bəh bɔ shinum, ka faaŋ bəni bə jum a bɔ tsə̂ dzə̂ bəh bwa bə ntum bə Jisɔs i juŋ yi nsəŋ mə.
22 Bɔ tsə buku fɛiŋ nəŋ bɔ nəki yɛiŋ kə i bɔ wə ka fiəni dzə fuku a,
23 “Buku tsə buku i juŋ yi nsəŋ mə, yɛiŋ dzaka bifiəŋə num bə lansi fah bi nalə, bəni bə jum num fɛiŋ chəni. Asi buku wɛli juŋ yiwɔ ka liə nəki yɛiŋ kə mi widɔkɔ fɛiŋ.”
24 Fwu wi bəni bə jum wə bɔ nǐ chəniki juŋ yi fəni yi gia bəh bətii mfə gia bəmbum, wɔkɔ yakadəiŋ, yi fumsi bɔ, bɔ ka dzaka a, buku ni tsə faiŋ bəh gia yələ lə.
25 Mi widɔkɔ nyə dzə liə fuku i bɔ a, “Mbɛiŋ wɔ̂kɔli, bəni bə̀ mbɛiŋ si fah i juŋ yi nsəŋ mə, bə bɔ yaka lɔ i juŋ yi fəni yi gia mə, bɔ laniki bəni.”
26 Si bɔ wɔkɔ yakadəiŋ, fwu wi bəni bə jum bəh mbaŋ wi ka buku tsə dzɔ bɔ, ka dzəki bəh bɔ. Ayakalə, bɔ nǐ dzəki kə bəh bɔ bəh ŋga, kɔm bəni bə jum bəwɔ nǐ lwaki lə a bəni nǐ tumyi lə bɔ bəh kitəh.
27 Bɔ dzə bəh bwa bə ntum bə Jisɔs, liə tɔm bɔ i bəni bə̀ bɔ sakaki kwili nshiŋ. Ayaka fwu wi bətii mfə gia ka bikəki bəmbikə i bɔ dzaka a,
28 “Buku nǐ lansi kiŋ a mbɛiŋ ma chu môm i lâni mi kɔm yɛli wi mi wələ. Ayakalə, mbɛiŋ yêiŋ gia yə mbɛiŋ mɔm! Mbɛiŋ fə nlani wimbɛiŋ waŋ Jɛlusalɛm wichi. Mbɛiŋ nəŋki i fə yi chusiki ka buku kiəki lə gia kɔm kpi yi.”
29 Bita bəh mbaŋ wi bwa bə ntum bə Jisɔs chukuli a, “Buku kaŋaki i wɔkɔ num i Nyɔ, a kɔbi i mi.
30 Mbɛiŋ nǐ baŋŋ Jisɔs i kintasi wə wi kpi. Ayakalə, Nyɔ wi bətii tii bəbukumbɛiŋ fiəni dzasi wi i kpi wə,
31 giŋsi wi, tɔm i tsɛiŋ yi yiləkəli wə, a wi num Tikwili bəh Kimbwili, ka bəni bə Islae kələ ni kwûni shóm yibɔ, ma Nyɔ ni dalinya chu bibɔ.
32 Buku yɛiŋ gia yələ kabə fukuki i bəni, ayaka Kiŋ'waka ki Baiŋni kə Nyɔ nyaki i bəni bə̀ bɔ wɔkɔki i wi, ki bɔŋ tɔbi a gia yələ kɔ ŋkɔŋ.”
33 Si bəni bə̀ bɔ nǐ sakaki tumi wɔkɔ ndzaka wiwɔ yaka, shóm bɔkɔ lɔ bɔ bɔkɔni. Bɔ ka nəŋki i wɔɔyi bwa bə ntum bə Jisɔs.
34 Ayakalə, mi widɔkɔ i mbaŋ wi bəni bə̀ bɔ nǐ sakaki kwili dza bɛiŋ, yɛli wi num Gamalia, a num mi wi Falasi a chu num mi wə wi laniki bənchi bə Nyɔ, bəni bəchi

kəksi wi na bindzəŋ. Si wi dza bɛiŋ yakadəiŋ, ka dzaka a bə bwíli dəkə bwa bə ntum bə Jisəs i biŋ.

35 Wi baaŋ dzaka i bəni bà bə nǐ sakaki kwili a, “Bəni bə Islae, mbɛiŋ dzô jəbi i gia yə mbɛiŋ nəŋki i fə bəh bəni bələ.

36 Mbɛiŋ yíŋti a, a nǐ kɔ i jəbi widəkɔ wə, mi widəkɔ nǐ dza fa, bə bɔɔŋ a Teədas ka chusiki a ŋgaiŋ kɔ mi wimbum. Bəni kwu i wi chɛiŋ, ka gi yina. Bə nyani dzə wɔɔ wi, mbaŋ wiwɔ gaali, ayaka gia yə wi nǐ dzəki bəh yi ka laka kilələ.

37 Asi yəmaka nǐ tsə, widəkɔ chu tumbuku dzə i jəbi wə bə nǐ faaki bəni bə bɔɔŋ wi a Judas, a num mi wi Galili. Wi guku bəni bəduli i wi chɛiŋ. Bə nyani dzə wɔɔ tə wi, ayaka mbaŋ wi waŋyi tə.

38 I yələ wə, mih təfiki mbɛiŋ a, mbɛiŋ ma môm i fô gia yidəkɔ bə bəni bələ. Mbɛiŋ bêe dzəh yibɔ. A kabə num a gia yə bɔ dzəki bəh yi chu lani bəni bəh yi a, akɔ gia num a yisi mi, ma yi ni laka kilələ.

39 A kabə num a gia yiwɔ yisi Nyɔ, ma yi ni numki a mbɛiŋ kɔkə i gaka bɔ. Mbɛiŋ baaŋ ki təkni kə yi bi baiŋ buku a mbɛiŋ jwəki num bəh Nyɔ.”

40 Si Gamalia dzaka yaka, bəni bà bɔ nǐ sakaki kwili wəkɔ ntəfi wi, fiəni bɔɔŋ bwa bə ntum bə Jisəs, a bɔ líə dzô. Si bɔ liə dzə yaka, bɔ twɛiŋ bɔ ka kiŋ a bɔ bi ma chu môm i lani mi widəkɔ kɔm yɛli wi Jisəs ka bee bɔ nyə.

41 Si bɔ buku fɛiŋ kabə tsə fibɔ num bəh kinsaŋli, a bɔ kɔ num bɔ kpɛiŋ i bəni bà bɔ kɔ i ŋgəmsi bɔ kɔm yɛli wi Jisəs.

42 Bɔ tsə yakadəiŋ, ka chu laniki bəni chɔkɔ bichi i juŋ yi fəni yi gia mə bəh i kikwili wə, fuku ntum wi ndzɔŋni, a Jisəs kɔ Kimbwili wə Nyɔ nǐ kaka.

6

Bə baayi bəni bə nɔm nanitaŋ

1 A dzə num i jəbi widəkɔ wə, si mbaŋ wi bəni bə bumni nǐ kɔki tsəki a ninshiŋ, Bəju bà bɔ nǐ dzakaki já yi Glik yisi i shwiŋyiki, Bəju bà bɔ nǐ dzakaki já yi kwili, a bɔ gaaki biɛiŋ i bəkaŋa bəŋkwu chɔkɔ bichi tsɛiŋ kə bəbɔ.

2 Ayakadəiŋ, bwa bə ntum bə Jisəs bà jwɔfi ntsɔ bəfa juŋni bəh mbaŋ wi bəni bə bumni bəchi dzaka i bɔ a, “Yi ndzɔŋki kə a, buku bêe i fûkuki gia yi Nyɔ, i tsô num, i gâaki num biɛiŋ.

3 Bwa bə nih bəbuku, yi ndzɔŋki lə a mbɛiŋ bâyi bəni nanitaŋ i mbɛiŋ kintəəŋ ma buku nya nɔm wələ i bɔ kaŋ. Mbɛiŋ kabə bayi, mbɛiŋ ka tsêiŋki num bəni bà bɔ kaŋaki nəni kindzɔŋni, num bɔ jikə bəh Kiŋ'waka ki Baiŋni chu kaŋa mfi.

4 Ayakadəiŋ, ma buku ni nyâ gwu yibuku num i ntsa wə bəh i nɔm i gia yi Nyɔ wə.”

5 Bəni bəchi wəkɔ ndzaka wiwɔ, wi ndzɔŋ i bɔ nalə. Bɔ ka babwili Stifɛn num mi wə kimbum ki jikə nalə, num wi jikə tə bəh Kiŋ'waka ki Baiŋni. Bədəkɔ num Filib bəh Blukɔlus, Nikanɔ bəh Timən, Balmɛnas bəh Nikɔlaus wə wi

nǐ kɔ mi wi Antiɔk, num wi nǐ fiəni fiənini i kimbum ki Bəju wə.
6 Bɔ ka dzɔ bəni bələ ka tɔm bɔ i bwa bə ntum bə Jisɔs nshiŋ, bɔ jiə kaŋ yibɔ i bɔ wə ka tsa i bɔ.
7 Gia yi Nyɔ ka waŋki tsəki. Mbaŋ wi bəni bə bumni i Jɛlusalɛm kɔ tsə a i ninshiŋ. Bətii mfə gia bəduli jiə tə shóm i Jisɔs wə.

Bɔ ka jiəki gia i Stifɛn fuŋ

8 Stifɛn nǐ kɔ num wi jikə bəh ŋgamti wi Nyɔ bəh ŋga, i fəki gia yi dzaka ki wɔmni bəh bənchəsi bà bɔ chusiki ŋga bi Nyɔ i bəni kintəəŋ.
9 Bəni bədɔkɔ dza yisi i ŋgukuliki bəh Stifɛn. Bəni bələ nǐ kɔ Bəju bà bɔ nǐ buku dzə i Sɛlin bəh Alɛksandia bəh Silishia bəh Ɛsia. Bəni bəwɔ nǐ kɔ bəni bə juŋ yi tsani yə bə nǐ bɔɔŋki a juŋ yi Mfá yə bɔ Buku i Mfa wə.
10 Si bɔ nǐ gukuliki yakadəiŋ, Kiŋ'waka ki Baiŋni nya Stifɛn bəh mfi mi widɔkɔ chu kɔbi i gaka wi.
11 Bɔ ka dza nyini bəni bədɔkɔ i jum wə jum wə, a bɔ nyiki ntəkə a, bɔ nǐ wɔkɔ Stifɛn dzaka gia yichu kɔm Muses bəh kɔm Nyɔ.
12 Si bɔ fə yaka, ka nəŋni shɔm yi bəni bəh yi bəni bà bɔ sakaki kwili, bəh yi bəni bà bɔ laniki bənchi bə Nyɔ. Bɔ ka liəni i Stifɛn wə, dzɔ tsə bəh wi i bəni bə kwili bà bɔ sakaki bənsaka nshiŋ.
13 Bəni bələ chu dzə bəh bəni bədɔkɔ a bɔ bêeŋki bənsaka bəntəkə, bɔ jiə gia i Stifɛn fuŋ dzaka a, “Mi wələ si lansi baaŋ kə i dzaka gia yichu kɔm juŋ yi fəni yi gia yələ, bəh i bənchi bə Muses.
14 Buku wɔkɔ si wi dzakaki a Jisɔs wi Nasali wə bi shakyi lə juŋ yi fəni yi gia yələ, wi bi chu kwuni tə nɔni kibukumbɛiŋ bi kwili biə Muses nǐ laniki bukumbɛiŋ yɛiŋ.”
15 Bəni bəchi bà bɔ nǐ kɔ i juŋ yi nsaka yiwɔ wə bwaŋ dzákəh i Stifɛn wə, a bɔ tsɛiŋ, yɛiŋ num shi bi kwuni lɔ gwu ka bwɔsiki bi chinda wi Nyɔ.

7

Ndzaka wi Stifɛn i bəni bà bɔ sakaki kwili wimbum

1 Fwu wi bətii mfə gia bikə i Stifɛn a, “Gia yələ bə dzakaki lə akɔ a ŋkɔŋ a?”
2 Stifɛn chukuli a, “Bəba bəh bwa bə nih, mbɛiŋ wɔ̂kɔli. Nyɔ wi kiŋkɔkni nǐ tumbuku i tii wibuku Ablaham, wi kɛiŋ i Misɔbɔtɛmia, ka wi bi nyə tsə i nɔki i Alan,
3 ka dzaka i wi a,
‘Bêe chwɔŋ ka ki juŋ, wɔ bûku
i kwili wimbɛiŋ wə,
wɔ tsâ i tumi kə mih ni chusi i
wɔ.’
4 Ayakadəiŋ, wi buku nyə fɛiŋ i Kaldia, ka tsə i nɔki i Alan. Jɔbi wə ba wi nǐ kpi, Nyɔ fə wi dza dzə fa i di biə mbɛiŋ nɔki i liə lə.
5 Wi nǐ kɔ fa Nyɔ nəki nya kə wi na bəh fidini fidɔkɔ fiə wi kɔ i tɔm gvu yɛiŋ. Ayakalə, Nyɔ kaka a ŋgaiŋ bi nya lə mbi wələ i wi a a nûmki ŋ'wi bəh ŋgɔkɔ wi. I jɔbi wə Nyɔ nǐ fə kiŋkaka ki kələ, a nǐ kɔ maka Ablaham kwati waiŋ.
6 Nyɔ ka dzaka tə i wi a,

‘Bwa ba bi numki bəni bə
dzəni i tumi ki bəni
bədəkə wə.
Bə bi numki mfa fɛiŋ,
bə bi chəbsiki bə i jía wə gi
yina (400).
7 Mih bi lə lə ŋgəkə i tumi kiwə
wə,
bwa ba bi buku dzə fɛiŋ, bə
dzə tsaki i mih fa.’
8 Nyə chu dzi tə miŋkaiŋ bəh
Ablaham, kinchəsi ki miŋkaiŋ
miwə num a Ablaham ni
sûuŋki lə bwa bu. Ablaham
ka bi bwə Ayjik, jəbi kpɛiŋ
kaŋ nyaŋ wi suuŋ wi. Ayjik
ka bi bwə Yakəb suuŋ tə wi.
Yakəb tə ka bi suuŋ bwa bu
jwəfi ntsə bəfa bà bə kə bətii
tii bəbuku a num i bə wə
chwəŋkijuŋ kibuku nǐ yisi.
9 Bətii tii bəbuku bəwə bi ka
dza bá ghəkəki Yəsɛf waiŋnih
wibə, ka taŋni wi, wi tsə ka
numki mfa i tumi ki Ijib wə.
Ayakalə, Nyə bá təkni bəh wi
fɛiŋ,
10 gamti wi i bəŋgəkə bu wə
bəchi. Nyə chu nya tə wi bəh
mfi, fə Fɛlə ŋkuŋ wi Ijib ka
kəŋki wi, ka jiə wi, i nûmki
mi wə wi kəmsiki i wi wə chu
nûm mi wə wi tsɛiŋki chwəŋ
ki ki juŋ.
11 Dzəŋ ka bi dza kwa Ijib
wichi bəh tumi ki Kanan, bəni
yɛiŋ ŋgəkə nalə. Bətii tii
bəbuku nəki chu kaŋa kə biɛiŋ
bidzini.
12 Yakəb ka bi wəkə a biɛiŋ
bidzini kələ i Ijib, ka faaŋ bwa
bu bà bə kə bətii tii bəbuku,
bə ka tsə fɛiŋ i chəkə bibə bi
ninshiŋ wə.
13 Bə ka fiəni tsə fɛiŋ i ntsə
wibə wi kəmsini wə, Yəsɛf ka
fə bwa bə nih wi kiə wi. Wi ka
chusi tə bə i Fɛlə.
14 Yəsɛf ka faaŋ ntum i
Yakəb ba wi, a wi bəh chwəŋ
ki ki juŋ kichi shi dzə i
Ijib. Chwəŋkijuŋ ki Yakəb
nǐ kə i jəbi wiwə wə bəni
mbaŋnanitaŋ ntsə bəte (75).
15 Yakəb wəkə yaka, ka dzə
chwəŋkijuŋ ki kichi, shi bəh
bə i Ijib. Wi bəh bətii tii
bəbuku nǐ dzə kpiyi i fɛiŋ wə
bə bəchi.
16 Bə dzə giŋ biwini biwə ka
fiəni dzə bəh bi i Shɛkɛm, ləə i
jum yə Ablaham nǐ taŋ i bwa
bə Aməl.
17 Si jəbi nǐ kpɛiŋniki dzəki
wə Nyə nǐ kə i fə gia yə wi
nǐ kaka i Ablaham, num bəni
bəbuku du i Ijib nalə.
18 Bəni bà fɛiŋ bi dzə təm
ŋkuŋ widəkə wi nəki kiə kə
Yəsɛf.
19 Ŋkuŋ wiwə ka wɛɛliki
chəbsiki bəni bəbuku i dzəh yi
mfi wə kaŋyi a bətii tii bəbuku
lôətəkəki bwa bənchiŋ i biŋ a
bə kpiyiki.
20 A nǐ kə i jəbi wələ wə, bə
nǐ bwə Muses, a num waiŋ
wi ndzəŋ nalə i Nyə. Bə kuku
yaka wi i ba wi dzu, i kifiəŋŋ
kitali wə,
21 ka dzə tsə jiə wi i biŋ.
Ayaka waiŋ ŋkuŋ Fɛlə wi
kpaŋni ka bi tsə bəŋ wi, kuku
yaka wi ka waiŋ wi.
22 Bə ka lani Muses bəh mfi
bi bəni bə Ijib bichi, wi num
mi wə wi kiəki ndzaka bəh i
fəki gia nalə.
23 I jəbi wə wi nǐ kə yaka
buku jía mbaŋnyani, yi dzə i
wi shəm a ŋgaiŋ tsə yɛiŋ bwa
bə nih bə ŋgaiŋ bəni bə Islae.
24 Jəbi wə wi nǐ tsəki, wi yɛiŋ
mi wi Ijib widəkə twɛiŋ mi wi

Islae. Wi ka liə i jwɔ biwɔ wə
i chukuli, ka wɔɔ mi wi Ijib
wiwɔ ka ləə.
25 Wi nǐ kwakaki a bwa bə
nih wi ni kiə lə, a faaŋ Nyɔ
ŋgaiŋ a ŋgaiŋ dzâ bwîli bɔ i
bəŋgəkə wə. Ayakalə, bɔ nəki
kiə kə.
26 Chɔkɔ buku wɔɔ, Muses
ka tsəki, tsə tumbuku i bəni
bə Islae bədɔkɔ wə bəfa bɔ dza
ka jwɔki. Ayaka wi liə yɛiŋ i
gaali jwɔ biwɔ, ka bikə i bɔ a,
'Bwa bə nih, mbɛiŋ bəchi kɔ
mi bəh waiŋnih, akɔ kɔm nə
mbɛiŋ jwɔki a mbɛiŋ mbɛiŋ
a?'
27 Ayakalə, mi wə wi nǐ la
jwɔ i waiŋnih wi chini Muses
chinini, bikə i wi a, 'A jiə ndə
wɔ i sakaki buku chu təiŋyi
bənsaka bəbuku a?
28 Wɔ nəŋki i bɔŋ wɔɔ mih
asi wɔ ni wɔɔ mi wi Ijib wə i
ŋgbufɔkɔ a?'
29 Asi Muses wɔkɔ
yakadəiŋ, wi lwa ka gɛiŋ
buku i tumi ki Ijib wə, gɛiŋ tsə
i nɔki i tumi ki Midian wə, ka
bwɔ bwa bənyuku bəfa fɛiŋ.
30 Asi jía nǐ tsə mbaŋnyani,
chinda wi Nyɔ tumbuku i
Muses nshiŋ i gbuku wə wi nǐ
bɛli i kpɛiŋ wə i chwa i kɔmsi
tsə i ŋkwuŋ wi Sina wə.
31 Muses yɛiŋ yaka yi gaka
wi, wi kini tsə i tsɛiŋ ndzɔŋ. Si
wi kɔmsi tsə, wi wɔkɔ Bah Nyɔ
dzaka i wi a,
32 'Akɔ mih Nyɔ wi bətii tii
bəmbɛiŋ,
Nyɔ wi Ablaham bəh wi Ayjik
bəh wi Yakɔb.'
Muses wɔkɔ yakadəiŋ,
ndzaŋ kwa wi, wi ka nyumki
bəh nlwa, na chu məm i tsɛiŋ.
33 Bah Nyɔ chu dzaka i wi a,
'Bâyi dzu ya yigvu, kɔm di biə
wə num yɛiŋ yaka akɔ
di bi baiŋni.
34 Mih lansi yɛiŋ si bə chəbsiki
bəni mbəŋ i Ijib,
chu wɔkɔ si bɔ kwiŋki,
ayaka mih ka shi dzə i bwili
bɔ i ŋgəkə wiwɔ mə,
wôkɔli, i liə mih ki faaŋki lə wɔ
i Ijib.'
35 Muses wələ kɔ wə bɔ nǐ
yisi nəiŋ, bikə i wi a, 'A jiə ndə
wɔ i sakaki buku chu təiŋyi
bənsaka bəbuku a?' Akɔ wi
wə Nyɔ nǐ faaŋ a wi tsô nûmki
mi wi nsaka wibɔ, i bwîli bɔ
i bəŋgəkə wə. Nyɔ nǐ faaŋ
num chinda wi, wi dzə i kpɛiŋ
wə wi nǐ bɛliki, a wi dzô lâka
ntum wiwɔ i wi.
36 Muses ka tsə i Ijib, fə
gia yi dzaka ki wɔmni bəh
bənchəsi bà bɔ chusiki ŋga bi
Nyɔ, ka bwili bɔ fɛiŋ. Wi
fə yidɔkɔ i Bɔkɔ yi Mbum yi
Bɔkɔli wə, chu fə yidɔkɔ i
chwa i di biə bɔ nǐ nyani i jía
wə mbaŋnyani.
37 Ayaka Muses nǐ kɔ wi
dzaka i bəni bə Islae a,
'Nyɔ bi bwili lə mi wi ntum
widɔkɔ i bwa bə nih
bəmbɛiŋ kintəəŋ,
wi chiŋsi i mbɛiŋ asi wi nǐ
bwili mih.'
38 A chu num wi Muses wə
chinda wi Nyɔ nǐ dzaka i wi
i ŋkwuŋ wi Sina wə, jɔbi wə
kijuŋni ki bəni bə Islae nǐ kɔ i
chwa bəh bətii tii bəbuku, Nyɔ
nǐ nya já yə yi nyaki nɔni a wi
tsôsi i bukumbɛiŋ.
39 Ayakalə, bətii tii bəbuku
ka nəiŋ i wɔkɔ i Muses, ka
nyɔkɔ jum i wi, ka kɔŋki a bɔ
fiəni tsə i Ijib.

40 Bə ka dzaka i Ɛləŋ a,
'Mwâm bənyə i buku bà bə
nĭ tsəki i bukumbɛiŋ nshiŋ,
kəm buku kiəki kə gia yə yi
num bəh Muses wə wi bwili
bukumbɛiŋ i tumi ki Ijib wə.'
41 Bə ka kɛiŋsi fiməsə fi
bwəsi waiŋ na', kum nyám,
fə gia yɛiŋ i fi, ka laŋki i fi wə
num a kɛiŋsi bə bəh kaŋ yibə.
42 Si bə fə yakadəiŋ, Nyə ka
nyəkə jum i bə, bə ka yisi lə i
tsaki num i wəŋ bəh fiəŋŋ bəh
bijəŋ. Yi num asi bə nyaka
i kiŋwakti ki bəni bə ntum bə
Nyə wə, num Nyə nĭ dzaka a,
'Bəni bə Islae, mbɛiŋ nĭ kumki
nyám i chwa i jía
mbaŋnyani,
fə gia yɛiŋ i mih a?
43 Mbɛiŋ nĭ nyaniki giŋki kin-
taŋ a num ki nyə wə
yɛli wi kə a Mələk,
chu giŋ jəŋ wə mbɛiŋ nĭ kɛiŋsi
a, akə nyə wə, yɛli wi kə
Lefan,
a num miməsə mə mbɛiŋ nĭ
kɛiŋsi i tsaki i mə,
kəm yələ lə mih ni kəŋŋ bwili
lə mbɛiŋ, ma mbɛiŋ ni
dza tsə daŋsi na i Ba-
bilən.'
44 Bətii tii bəbuku nĭ
nyaniki i chwa bə kaŋa kintaŋ
ki chusi a, Nyə kələ bəh bə,
num bə nĭ maa kintaŋ kiwə
biəli a liŋ aka kə Nyə nĭ chusi
i Muses. 45 Bwa bə bətii tii
bəbuku nĭ dzə kintaŋ kələ i
bətii bəbə, giŋ dzə bəh ki i
fa i jəbi wə bə bə Jəshua nĭ
ləkəki kidi i bitumi biə bi nĭ
kə fa, num a nĭ tsəki Nyə i
bə nshiŋ kəŋŋ bwili bitumi
biwə. Kintaŋ kələ ka numki fa
i tsə buku jəbi wə Ŋkuŋ Dɛbit
nĭ sakaki kwili wələ.
46 Ayaka wi ka yɛiŋ a kaŋ yi
Nyə kələ i wi wə nalə, wi ka tsa
a Nyə bûm ma ŋgaiŋ maa juŋ,
i nya i wi Nyə wi Yakəb, a wi
nəki yɛiŋ.
47 Ayakalə, a nĭ kə num
Sələmən i bi dzə maa juŋ yi
Nyə yiwə.
48 Na ayaka Bah Nyə wə wi
kə Fwu wi Biɛiŋ Bichi wə, si nə
kə i júŋ wə num a maa bəni
bəh kaŋ. Yi kə a liŋ si mi wi
ntum wi Nyə widəkə nĭ nyaka
a, Nyə nĭ dzaka a,
49 'Bɛiŋ kə kiŋgbəkə kəŋŋ,
ayaka fa kuku num kiŋgbəkə
kəŋŋ kigvu.
Juŋ yə mi kə i maa a yi numki
yiŋ, yi kə i numki na
dəiŋ na?
Ma di kələ biə mih kə i numki
fɛiŋ na?
50 A kəkə mih wə mih fə biɛiŋ
biələ bichi a?' "
51 Stifɛn ka dza dzaka i bə
a, "Mbɛiŋ ləkəki bəh kifwu
nalə, shəm yimbɛiŋ bəh bin-
tuni bimbɛiŋ kə num maka
bə suuŋ. Mbɛiŋ bəh bətii tii
bəmbɛiŋ kə a liŋ. Jəbi wichi
mbɛiŋ nəiŋ i wəkəli i Kiŋ'waka
ki Baiŋni wə.
52 Mi wi ntum wi Nyə
widəkə nĭ kələ wə bətii tii
bəmbɛiŋ nĭ baaŋ i bwaŋ gvu
i wi chɛiŋ a? Bə nĭ wəəyi bəni
bə ntum bə Nyə bà bə nĭ dzaka
a mi wi nəm wi Nyə wi Chəŋ bi
dzə lə. Ayaka wi bi dzə, mbɛiŋ
taŋni wi, ka chu wəə wi.
53 Akə mbɛiŋ bələ bəchinda
bə Nyə nĭ dzə bəh bənchi bə
Nyə i mbɛiŋ, mbɛiŋ nəiŋma i
biəli bə."

Bə tumyi Stifɛn bəh kitəh

54 Si bəni bà bɔ nǐ sakaki
kwili wɔkɔ gia yə Stifɛn dzaka,
shɔm bəkɔ bɔ, bɔ ka dziki jəŋ.
55 Ayaka Kiŋ'waka ki Baiŋni
jikə i Stifɛn wə, wi bə́ tsɛiŋ
mfih num i bɛiŋ, ka yɛiŋ
baiŋni bi Nyɔ, yɛiŋ tə Jisɔs
num wi numbɛiŋ i tsɛiŋ
yiləkəli yi Nyɔ wə.
56 Stifɛn dza dzaka i bɔ a,
"Mbɛiŋ tsêiŋ, mih yɛiŋ bɔɔli
wɛli, num mi wə yɛli wi kɔ
Waiŋmi num wi numbɛiŋ i
tsɛiŋ yiləkəli yi Nyɔ wə."
57 Bɔ wɔkɔ yəmaka gia, ka
baŋ bintuni bibɔ bəh kaŋ, ka
wiliki bəh ŋga, i fɛiŋ wə bɔ
bəchi sɛiŋ, ka chiŋni i Stifɛn
wə,
58 guku buku bəh wi i kwili
kintəəŋ, tsə ka yisi i tumyiki
wi bəh kitəh. Ayaka bəni
bà bɔ nǐ kɔ bəmbeeŋ nsaka
baayi bəmbuŋ bəbɔ, nya i
sumi widəkɔ wə bə nǐ bɔɔŋki a
Sɔɔl ka bɔ tumyiki.
59 Si bɔ nǐ tumyi Stifɛn bəh
kitəh yakadəiŋ, wi tsa a, "Bah
Jisɔs, dzô kiŋ'waka kəŋŋ."
60 Ayaka wi ka tum binyu i
kuku, wam bəh ŋga a, "Bah,
ki tsêiŋ kə gia yichu yələ
bəni bələ fəki." Si wi dzaka
yakadəiŋ, ka kpi.

8

1 Si bə nǐ wɔɔki Stifɛn
yakadəiŋ Sɔɔl nǐ tɔbiki lə a bə
wɔɔ wi.

Sɔɔl nya ŋgəkə i kijuŋni ki
bəni bə bumni

A chɔkɔ biwɔ wə, bə yisi i
nyaki ŋgəkə wi ləkəki i kijuŋni
ki bəni bə bumni i Jɛlusalɛm.
Kijuŋni kiwɔ kichi dza buku
fɛiŋ ka waŋ tsə buku i bimbu
bi Judea wə bichi bəh bi
Samalia wə, a nǐ baaŋ a bwa
bə ntum bə Jisɔs fɛiŋ.
2 Bənyuku bədɔkɔ bà bɔ nǐ
kɔ num bɔ jiə shɔ́m i Nyɔ wə
nalə, dzə dzɔ wini wi Stifɛn ka
tsə ləə, də wi nalə.
3 Ayakalə, Sɔɔl num mfih
a kaasiki kijuŋni ki bəni
bə bumni, daŋ a juŋ bəh
juŋ kwayi bəni bə bumni,
bənyuku bəh bəkaŋa, chiŋsi
i juŋ yi nsəŋ mə.

Filib fuku gia yi Nyɔ i
Samalia

4 Bəni bà bɔ nǐ gaali tsə i bidi
bichi wə, tsə ka fukuki gia yi
Nyɔ.
5 Filib shi tsə mfih i kwili wi
Samalia wə, ka fukuki ntum
wi ndzɔŋni, kɔm Kimbwili wə
Nyɔ nǐ kaka.
6 Bəni bəduli wɔkɔ chu yɛiŋ
bənchəsi bà bɔ chusiki ŋga bi
Nyɔ, yə wi nǐ fəki, bɔ ka nya
ntuni i wi nalə.
7 Biŋ'waka bi jisi nǐ bukuki
lə i bəni wə, bi wili bəh ŋga,
bəni bəduli bà bɔ nǐ kɔ bɔ kpiyi
kiwa kimu bəh bəŋkəkni
bənih tə.
8 Ayakadəiŋ, kinsaŋli kim-
bum num i tumi kiwɔ wə fɛiŋ.
9 Mi widəkɔ nǐ kɔ i tumi
kiwɔ wə yɛli wi num Samən,
a nǐ kɔ mi wi fə mfim, bəni
bə Samalia bəchi nǐ yɛiŋki
yakadəiŋ dzaka wɔm bɔ.
Ayaka wi chu dzaka a ŋgaiŋ
kɔ mi wimbum widəkɔ.
10 Bəni bəchi i kwili wiwɔ
wə i yisi i bənchiŋ bənchiŋ i
tsə buku i bəmbum bəmbum
wə, nya ntuni i wi ka dzakaki
a, "Mi wələ kɔ ŋga bi Nyɔ biə bə
bɔɔŋki a, Ŋga bi Mbum."

11 Bə nĭ nya ntuni i wi yakadəiŋ, kəm wi nĭ kə wi si chusi mfim i jəbi wi dəəŋ wə bəni yɛiŋ dzaka wəm bə.
12 Ayakalə, i jəbi wə Filib nĭ dzə ka fukuki kəm ntum wi ndzəŋni kəm ŋkuŋ bi Nyə, bəh kəm yɛli wi Jisəs Klistus, bənyuku bəh bəkaŋa bum gia yə Filib nĭ fukuki wi ka juli bə i bəkə.
13 Samən wə mwi bum tə gia yə Filib nĭ fukuki, wi ka juli wi i bəkə. Wi ka baaŋ a bəh Filib ka yɛiŋki gia yi kaŋyini yimbum yimbum bəh bənchəsi bà bə chusiki ŋga bi Nyə, yə Filib nĭ fəki dzaka wəm wi.
14 Bwa bə faaŋni bə Jisəs bi ka wəkə i Jɛlusalɛm a bəni bə Samalia nĭ dzə lə gia yi Nyə, bə ka faaŋ Bita bəh Jən i bə.
15 Bə tsə buku fɛiŋ, tsa i bəni bə bumni bà a, bə kwati Kiŋ'waka ki Baiŋni,
16 kəm Kiŋ'waka ki Baiŋni nĭ ka dzə dəkə na i mi wimu wə i bə wə. Bə nĭ juli bə i bəkə shəŋ a i yɛli wi Bah Jisəs wə.
17 Bita bəh Jən jiə kaŋ i bə wə tsa i bə, bə ka kwati Kiŋ'waka ki Baiŋni.
18 Jəbi wə Samən nĭ yɛiŋ a bwa bə ntum bə Jisəs jiəki kaŋ i bəni wə Kiŋ'waka ki Baiŋni dzə i bə wə, wi ka nyaki kpə i Bita bəh Jən,
19 ka dzakaki a, "Mbɛiŋ nyâ mih bəh ŋga biələ tə, ka na ndə wə mih jiə kaŋ yiŋ i wi wə, ma wi ni kwati Kiŋ'waka ki Baiŋni."
20 Ayaka Bita chukuli i wi a, "Mbɛiŋ kpə wa wiwə lâka. Wə kə dəiŋ i kwakaki a wə kələ i taŋ kinya kə ki kə ki Nyə bəh kpə a?
21 Wə kaŋaki kə na gia yidəkə i nəm wələ kintəəŋ, kəm shəm ya baiŋki kə i Nyə nshiŋ.
22 Kwûni shəm ya i gia yichu yələ wə fəki, ma wə tsâ yuwidəkə Bah Nyə ni dalinya kiŋkwaka kichu kələ wə kaŋaki i shəm ya wə.
23 Mih yêiŋ a, dzákəh yi bukuni bəh chu jikə i wə shəm."
24 Ayaka Samən tsa Bita bəh Jən a, "Mintee mbɛiŋ tsâ i mih i Bah, a gia yidəkə i kintəəŋ ki gia yə mbɛiŋ dzaka lə, a yidəkə ma nûm bəh mih."
25 Bita bəh Jən kaasi i fukuki gia yi Nyə, bəh i dzaka gia yə bə kiəki kəm Jisəs, ka nyə bá fiəni tsə i Jɛlusalɛm. Si bə nĭ fiəniki tsəki, bə nĭ tsəki daŋsiki lə i bidi biduli bi Samalia wə, fuku tsə ntum wi ndzəŋni kəm Nyə fɛiŋ.

Filib juli mi wi Itəfia i bəkə

26 Ayaka chinda wi Bah dza dzaka i Filib a, "Dzâ shĭ tsâ i kimbu kishɛiŋ wə, i dzəh yə yi nyəki i Jɛlusalɛm yi tsə təli i chwa tsə sə i Gasa."
27 Filib ka dza i shiki. Mi wimbum wi Itəfia widəkə num fɛiŋ dzəh. Mi wiwə num bə nĭ bwili wi, wi nĭ kə mi wə wi nĭ tsɛiŋki mbum bi Yaa Kanda wə wi nĭ sakaki tumi ki Itəfia kiwə. Mi wiwə nĭ buku i Jɛlusalɛm i di biə wi nĭ tsə i tsa Nyə,
28 ka fiəniki kwɛki i kədək wi bɛiŋ a guku num nyám, num wi num i yɛiŋ wə ka

faaki gia i Kiŋwakti kə mi wi ntum wi Nyɔ Isaya nĭ nyaka.
29 Kiŋ'waka ki Baiŋni dzaka i Filib a, "Kĭni kômsi tsə̂ i kədək wəyaka wə."
30 Filib yɔkɔ kɔmsi tsə i wi kpəŋ, wɔkɔ si mi wiwɔ faaki Kiŋwakti ki Isaya. Wi bikə i wi a, "Wɔ faaki lə wɔ wɔkɔ kiə gia yə ki dzakaki a?" 31 Wi chukuli a, "Mih kɔ i wɔkɔ kiə dəiŋ maka mi fuku baiŋsi yi i mih a?" Wi ka dzaka a Filib yâka nûm bəh wi i kədək wiwɔ wə.
32 Di biə wi nĭ faaki i Kiŋwakti kiwɔ wə nĭ dzakaki a,
"Wi nĭ kɔ aka shwaŋ yə bə
tsəki i kum,
wi chu num tə aka waiŋ jaka
wə bə kəə kiluli ki,
yi də kə.
Akɔ yakadəiŋ tə si wi nĭ kɔ a
mɔŋ.
33 Bɔ nĭ ŋgəmsi wi, nəiŋ i saka
nsaka wi chəŋ.
A bi dzə lansi dzakaki ndə
kɔm bwa bu,
num bə təiŋ lɔ nɔni ki i fa kuku
a?"
34 Ayaka mi wimbum wiwɔ dzaka i Filib a, "Mintee, fuku mih, mi wi ntum wi Nyɔ wələ dzakaki kɔm ndə a? Wi dzakaki kɔm gwu yi, ma kɔm mi widəkɔ a?"
35 Filib ka yisi a bəh di bi Kiŋwakti kiwɔ, ka fuku baiŋsi ntum wi ndzɔŋni wiwɔ kɔm Jisɔs i wi.
36 Si bɔ wi nĭ tsəki səki i dzəh, bɔ ka tsə buku i di bidəkɔ wə bɔkɔ num fɛiŋ. Mi wimbum wiwɔ dzaka a, "Yɛiŋ bɔkɔ fa, akɔ chu nəiŋ nə a wɔ ma jûli mih i bɔkɔ a?" [
37 Filib chukuli i wi a, "A kabə num a wɔ bum i Jisɔs Klistus bəh shɔm ya yichi mih juli wɔ i bɔkɔ." Wi chukuli a, "Mih bum a Jisɔs Klistus kɔ Waiŋ Nyɔ."]*
38 Mi wimbum wiwɔ ka dzaka a bə nûm bəh kədək wiwɔ. Bɔ Filib shi tsə liə i bɔkɔ, Filib ka juli wi i bɔkɔ.
39 Asi bɔ buku yaka i bɔkɔ, Kiŋ'waka ki Bah Nyɔ chufi nyə bəh Filib fɛiŋ, mi wimbum wiwɔ na chu yɛiŋ i wi wə. Ayakalə, wi nyə ka laŋki tsəki mfih.
40 Filib dza ka təkəli yɛiŋ wi num lɔ i Asɔtus, wi dza ka təliki tsəki bəh dzəh i kwili wiwɔ bichi, fuku tsə ntum wi ndzɔŋni wi Nyɔ, ka tsə buku i tumi ki Kaysalia wə.

9

Sɔɔl kwuni ka jiə shɔm i Jisɔs

1 A nĭ kɔ i jɔbi wiwɔ wə, Sɔɔl kɛiŋ shili gumsi bəni bə mbaŋ wi Bah a ŋgaiŋ ni wɔ̂ɔyi lə bɔ. Wi ka tsə i fwu wi bətii mfə gia,
2 bikə biŋwakti a ŋgaiŋ tsə bəh bi i júŋ yi tsani wə i Damaskus, biə bi chusiki a ŋgaiŋ ka yɛiŋ bəni num fɛiŋ bə̀ bɔ biəliki Dzəh yi Bah, na bənyuku bəh bəkaŋa, ma ŋgaiŋ ni kwâ kâŋa fĭəni dzə̂ bəh bɔ i Jɛlusalɛm.
3 Wi nya, Sɔɔl nyə ka tsəki i Damaskus, si wi nĭ kɔmsiki tsəki i kwili wiwɔ wə, baiŋni bidəkɔ nyə a bɛiŋ lə, baiŋ shi dzə i wi wə.

* **8:37** Biŋwakti bikpu bidəkɔ kaŋaki lə di biələ i dzɛni wi kiŋwakti wələ chɛiŋ.

4 Wi gbɔ i kuku, wɔkɔ ja
dzaka i wi a, “Sɔɔl, Sɔɔl, akɔ
kɔm nə wɔ bwaŋki gvu i mih
chɛiŋ lə a?”
5 Wi bikə a, “Bah, akɔ wɔ
ndə?” Ja yiwɔ chukuli a, “Akɔ
mih Jisɔs, a num mih wə wɔ
bwaŋki gvu i mih chɛiŋ.
6 I liə dzâ bɛiŋ, lîə tsô i kwili
mə, ma bə ni fuku i wɔ gia yə
wɔ kaŋaki i fô.”
7 Bəni bà bɔ nǐ nyaniki bəh
Sɔɔl chiŋ num fɛiŋ alə, si bɔ
nǐ wɔkɔ ja yiwɔ, yɛiŋ kə i mi
wiwɔ wə.
8 Sɔɔl ka dza bɛiŋ, dzaka a
ŋgaiŋ yasi dzákəh yi, na chu
yɛiŋ di. Bɔ ka kaŋa wi i
tsɛiŋ wə, ka tati liə bəh wi i
Damaskus.
9 Wi tsə ka numki i kaŋ
yitali wə yɛiŋ kə di. Wi ka
numki yakadəiŋ, wi dzi kə
fiɛŋ, nabə i mu tə fiɛŋ.
10 Mi wi bumni widɔkɔ num
fɛiŋ i Damaskus wiwɔ, yɛli wi
num Ananias. Bah Jisɔs dza
bɔɔŋ wi i fiɛŋ wə ka ndəmsi a,
“Ananias.” Wi bum a, “Bah,
bə mih lə fa.”
11 Bah dzaka i wi a, “Dzâ
bɛiŋ, wɔ tsôki i dzəh yə bə
bɔɔŋki a Chəŋ, wɔ ka ni buku
i kwili wi Judas wə, bîkə mi
wi Tasus widɔkɔ wə bə bɔɔŋki
a Sɔɔl. Wôkɔli, wi kɔ fɛiŋ wi
tsaki,
12 wi si yɛiŋ lɔ mi widɔkɔ i
fiɛŋ wə aka ndəmsi bə bɔɔŋ wi
a Ananias, num wi si dzə jiə
kaŋ yi i wi wə, a wi fiəni yɛiŋki
di.”
13 Ayakalə, Ananias dzaka
a, “Bah, mih kɔ num mih wɔkɔ
lɔ i bəni bəduli kɔm mi wələ
i gia yichu yə wi fəki i bəni
bà bɔ kɔ bə Nyɔ i kintəəŋ ki
Jɛlusalɛm wə.
14 Wi dzə lə, num wi dzɔ
ŋga i bətii mfə gia bəmbum, a
ŋgaiŋ dzô kwâyi bəni bəchi fa
bà bɔ tsaki bɔ bɔɔŋ yɛli wa.”
15 Bah chukuli i wi a, “Tsô a
tsəni. Mih babwili lɔ mi wiwɔ,
ka mi wuŋ wi nɔm, wə wi ni
fukuki kɔm yɛli wuŋ i bəni
bà bɔ kɔkə Bəju, bəh i bəŋkuŋ
bəbɔ, bəh i bəni bə Islae.
16 Mih mwi ni chusi lə i wi si
wi kaŋaki i yêiŋ ŋgəkə kɔm yɛli
wuŋ.”
17 Ayakadəiŋ, Ananias ka
tsə liə fɛiŋ dzu, jiə kaŋ yi i Sɔɔl
wə, bɔɔŋ a, “Sɔɔl waiŋnih wuŋ,
a faaŋ Bah Jisɔs mih. Akɔ wi
Jisɔs wə wi ni chusi gwu yi i
wɔ i dzəh i jɔbi wə wɔ ni dzəki
fa. Wi faaŋ mih, a mih dzə
fə ma wɔ fiəni yɛiŋki di, ma
Kiŋ'waka ki Baiŋni dzə jikə i
gwu ya wə.”
18 Asi wi dzaka yakadəiŋ,
fiɛŋ fidɔkɔ ka bibami nyə i
dzákəh yi Sɔɔl wə, gbɔ i kuku,
wi fiəni ka yɛiŋki di. Wi dza
bɛiŋ, bɔ ka juli wi i bɔkɔ.
19 Wi ka dzi, ŋga fiəni dzə i
wi wə.

Sɔɔl fuku gia yi Jisɔs i Damaskus

Sɔɔl nɔ i Damaskus bəh
mbaŋ wi bəni bə bumni, i kaŋ
yidɔkɔ wə,
20 wi ka yisi akisəkə ka tsəki
i júŋ yi tsani wə, fuku a, “Jisɔs
kɔ Waiŋ Nyɔ.”
21 Bəni bəchi bà bɔ nǐ
wɔkɔki, bɔ ka kaiŋyiki a, “Wələ
kɔkə a mi wə wi nǐ kaasiki
bəni bà bɔ nǐ tsaki bɔ bɔɔŋ yɛli
wələ i Jɛlusalɛm a? Ntə wi dzə
fa lə i kwayi bà bɔ kɔ fa i chu

tsə nya i kaŋ yi bətii mfə gia
bəmbum wə a?”
22 Ayaka Səəl baaŋ tsə a
mfih i fukuki kəm Jisəs nalə,
chusi a Jisəs kə Kimbwili wə
Nyə nǐ kaka. Bəju bà bə nǐ kə i
Damaskus məŋni gia yə bə kə
i chukuli i wi.
23 Asi kaŋ yiduli nǐ tsə, Bəju
bəwə shinum, jiə kimfasi i
wəə Səəl.
24 Bə ka dzəki shiki, bə
wəkəli wi i dzaka ki mbaiŋ
ki Damaskus wə, nchəkə bəh
nshiŋ, a wi bá tsə ma bə wəə
wi. Ayakalə, Səəl kiə kimfasi
kibə.
25 Bəni bu bə mbaŋ ka dzə
wi nchəkə, ləkə i kah mə, bwili
i wundu wi mbaiŋ wə, shisi
shi wi i kuku i biŋ.

Səəl tsə i Jɛlusalɛm

26 Səəl fiəni tsə i Jɛlusalɛm,
ka nəŋki i chiŋni bəh mbaŋ wi
bəni bə bumni, bə ka lwaki wi
lwani, kəm bə nǐ bumki kə a
wi lansi kə mi wi mbaŋ wibə.
27 Ayakalə, Banabas dzə wi,
bə wi tsə i bwa bə ntum bə
Jisəs. Wi fuku i bə asi Səəl ni
yɛiŋ Bah i dzəh Bah dzaka i
wi, ka chu fuku i bə asi Səəl nǐ
fukuki kəm Jisəs i Damaskus
lwa kə.
28 Ayakadəiŋ, Səəl ka numki
bəh bə nyani di bichi i
Jɛlusalɛm, fuku kəm Jisəs, lwa
kə.
29 Wi ka dzakaki tə i Bəju bà
bə nǐ dzakaki já yi Glik, gukuli
gia bəh bə, bə dza ka nəŋki i
wəə wi.
30 Bəni bə bumni kiə a bə
nəŋki i wəə wi, ka dzə wi shi
bəh wi i kwili wi Kaysalia wə,
faaŋ tsə wi i Tasus .
31 I jəbi wiwə wə, kijuŋni
ki bəni bə bumni i bimbu bi-
tumi bi Judea bəh bi Galili bəh
bi Samalia, waka i ŋgəkə wə.
Ayaka Kiŋ'waka ki Baiŋni fə
bijuŋni biwə num, chu gamti
mbaŋ wiwə kə tsə a ninshiŋ.
Bə ka nəki, kəksi a Bah shəŋ.

Bita tsə i di bi Lida bəh ki Jəba wə

32 Bita bá nyani tsə i bəni bà
bə kə bə Nyə i bidi bichi wə,
wi nyani tsə buku i bà bə kə i
Lida.
33 Si wi nǐ kə fɛiŋ wi yɛiŋ mi
widəkə num wi kpi wa wimu,
yɛli wi num Ɛnias, num wi fə
jía nyaŋ i naŋ bɛiŋ wi nyani
kə.
34 Si Bita yɛiŋ wi ka bəəŋ a,
“Ɛnias, Jisəs Klistus si chuku
wə. Dzâ yâka ma wə kǐi kiga
ka.” Akisəkə Ɛnias ka dza yaka
bɛiŋ.
35 Bəni bə Lida bəh bəni bə
baa wi Shalən wə yɛiŋ si mi
wiwə bənih, bə jiə shəm yibə i
Bah Jisəs.
36 A nǐ kə kpaŋa widəkə
num i kwili wi Jəba wə, a
num mi wi bumni, yɛli wi
num Tabita i já yi Alamiak
wə, num Dəkas* i já yi Glik wə.
Wi nǐ fəki lə gia yindzəŋni jəbi
wichi, wi gamti bəni bə kifuu.
37 I kaŋ yiwə wə wi gbə
jwɛiŋ ka kpi. Bə wəkə wini wi
ka tsə nəsi i lum widəkə wə i
juŋ yi bɛiŋ wə.
38 Si Jəba nǐ kə kəmsi i
Lida, mbaŋ wi bəni bə bumni
wəkə a Bita kə i Lida, bə faaŋ

* **9:36** Yɛli wələ a Tabita kə i já yi Alamiak bəh yɛli wələ a Dəkas i já yi Glik wə ki kichi kə a kibwəbwə.

bənyuku bəfa a bɔ tsô tsâ wi, a wi tâiŋ a taiŋni wi ma môti.

39 Bita ka dza yaka bəh bɔ ka tsəki, si wi tsə buku fɛiŋ, bɔ dzɔ wi ka yaka tsə bəh wi i lum wi juŋ wi bɛiŋ mə. Num bəkaŋa bəŋkwu bəchi fɛiŋ juŋni i wi kpəŋ, də chusi bəmbuŋ bà Dɔkas nǐ tumki i jəbi wə wi nǐ kɛiŋki wiwɔm bəh bɔ.

40 Bita bwili bəni bəchi i biŋ. Wi ka tum binyu bi i kuku ka tsa, dza fiəni gwu yi dzaka i wini wiwɔ a, “Tabita dzâ yaka!” Wi ka yasi dzákəh yi ka yɛiŋ Bita ka dza num i bɛiŋ.

41 Bita kaŋa tsɛiŋ yi ka gamti wi, wi dzə num bəh gvu yi. Wi ka fiəni bɔɔŋ bəni bà bɔ kɔ bə Nyɔ bəh bəkaŋa bəŋkwu bə, ka chusi Tabita i bɔ wi fiəni num wiwɔm.

42 Gia yiwɔ waŋ tsə i Jɔba wichi. Bəni bəduli jiə shɔm yibɔ i Bah wə.

43 Bita num i Jɔba kaŋ yiduli, wi nɔ bəh mi widɔkɔ bə bɔɔŋ a Samən wə wi nǐ kɛiŋsiki dzu yi nyam.

10

Fiɛŋ ka ndəmsi dzə i Kɔniliɔs

1 Mi widɔkɔ nǐ kɔlə i kwili wi Kaysalia wə bə bɔɔŋ a Kɔniliɔs, wi num fwu i mbaŋ wi bəni bə jum bədɔkɔ i Lum wə bə nǐ bɔɔŋki a wi Itali.

2 Wi nǐ kɔ mi num wi bəh chwəŋ ki kijuŋ kichi jiə shɔm i Nyɔ nalə. Wi kɔksi Nyɔ chu tsa wi jəbi wichi, chu nya kinya i bəni bə kifuu nalə.

3 A num chɔkɔ bidɔkɔ aka mbiəŋə mitali i fijəbi, fiɛŋ fidɔkɔ ka ndəmsi dzə i wi, wi yɛiŋ chinda wi Nyɔ i ndəmsi biwɔ wə. Ayaka chinda wiwɔ liə dzə ka bɔɔŋ wi a, “Kɔniliɔs.”

4 Kɔniliɔs lwa, bwaŋ dzákəh i wi wə bikə a, “Tikwili, akɔ nə?” Chinda wiwɔ chukuli a, “Nyɔ kɔ wi wɔkɔ lɔ ntsa wa, ka chu yɛiŋ binya biə wɔ nyaki i bəni bə kifuu, ka kwaka wɔ.

5 I liə, fâaŋ bəni i Jɔba a bɔ tsâ bôɔŋ mi widɔkɔ wə yɛli wi kɔ Samən, yɛli wi widɔkɔ num a Bita.

6 Wi nǐ dzə ka nɔki bəh Samən widɔkɔ wə wi si kɛiŋsi dzú yi nyám, juŋ yi num kɔmsi i kinchwɔ kimbum kpəŋ.”

7 Si chinda wi Nyɔ wə dzaka yakadəiŋ ka nyə. Kɔniliɔs baaŋ ka bɔɔŋ bəni bu bə nəm bəfa, chu bɔɔŋ tə mi wi jum widɔkɔ wə wi nǐ kɔ wi tɔkni bəh wi, ayaka a nǐ kɔ mi num wi jiə tə shɔm i Nyɔ nalə.

8 Bɔ dzə, wi fuku gia yichi yə yi si num i bɔ, ka faaŋ bɔ i Jɔba.

Nyɔ chusi gia yi kaŋyini i Bita

9 Asi chɔkɔ nǐ buku wɔɔ, a num asi wəŋ nǐ kɔ a yaka lumsi, a num jəbi wə bɔ nǐ kɔmsiki dzəki i kwili wi Jɔba wiwɔ wə. Bita dza yaka tsə i kimbu ki juŋ ki bɛiŋ wə i tsa.

10 Dzɔŋ yisi i wɔɔki wi, wi bà nəŋ fiɛŋ i dzi, ayaka bə kɛiŋ fə biɛiŋ bidzini. Fiɛŋ fidɔkɔ ka ndəmsi dzə i wi.

11 Wi yɛiŋ i fiɛŋ fiwɔ mə, si bɔɔli wɛli, fiɛŋ fidɔkɔ shi dzə i bɛiŋ num aka fwu wimbuŋ, num bə kaŋa i bimbu binaa wə fi shi dzə fa kuku.

12 I yɛiŋ kintəəŋ num ŋgəkɔ yi nyám yichi, yə yi nyaniki, bəh yə yi sɛiŋki kuku, bəh minyəni mə mɔ fuliki bɛiŋ, num i mbuŋ wiwɔ wə.
13 Ja dza dzaka i wi a, “Bita, dzâ bɛiŋ kûm dzî.”
14 Bita chukuli a, “Bah, mih kɔkə i mɔm, kɔm mih kɛiŋki ki dzi kə fiɛŋ fi kiləlɔ nabə fiə fi baiŋki kə.”
15 Ja yiwɔ chu dzaka kpɛiŋsi i wi a, “Kiə wɔ ki nyêŋsi kə fiɛŋ fiə Nyɔ kɔ wi fə fi num fibaiŋni.”
16 Yi num ayaka i buku kiŋkani kitali, bə ka fiəni giŋsi fiɛŋ fiwɔ i bɛiŋ.
17 Bita ka məŋki a gia yə yi dzə i wi lə chusiki a nə. A jɔbi wiwɔ wə bəni bà Kɔniliɔs nǐ faaŋ, num bɔ dzə ka bikəki kwili wi Samən wə wi kɛiŋsiki dzú. Num bɔ si num lɔ a dzaka ki mbaiŋ kiwɔ wə,
18 ka bɔɔŋki bikəyi a, “Mi wi dzəni widəkɔ kɔ alə fa yɛli num Samən Bita a?”
19 Si Bita nǐ kɛiŋki wi kwaka kɔm gia yə yi num i wi, Kiŋ'waka ki Baiŋni dzaka i wi a, “Yêiŋ, bəni bətali nəŋki wɔ.
20 Dzâ bɛiŋ, ma wɔ shǐ mbɛiŋ bɔ tsâki gvu wimu. Kiə wɔ ki gûku kə gwu, a faaŋ mih bɔ.”
21 Ayakadəiŋ, Bita ka nyə shi tsə, dzaka i bəni bəwɔ a, “Akɔ mih wə mbɛiŋ nəŋki. Mbɛiŋ dzə a nə?”
22 Bɔ chukuli a, “Kɔniliɔs wə wi kɔ fwu i mbaŋ wi bəni bə jum bədəkɔ i Lum si faaŋ buku. Wi kɔ mi wi chəŋ, wi lwa Nyɔ, ayaka Bəju bəchi kəksi wi. Chinda wi baiŋni widəkɔ nǐ kɔ wi dzaka i wi a, a wi chǐŋsi ntum i wɔ a wɔ dzâ i ŋgaiŋ dzu, ka wi wəkɔ gia yə wɔ ni dzaka i wi.”
23 Si bɔ chukuli yakadəiŋ, Bita ka dzaka a, bɔ lǐə ma bəh bɔ nô.

Bita tsə bəh ntum wi Nyɔ i Kɔniliɔs dzu

Si chəkɔ buku wɔɔ, wi nyə bəh bɔ ka tsəki. Bəni bə bumni bə Jɔba bədəkɔ biəli wi.
24 Bɔ nyani lə ka nɔ i dzəh, chəkɔ buku wɔɔ ka bɔ liə i Kaysalia. Kɔniliɔs bəh bəni bu bə chwəŋkijuŋ bəh nsɛ́iŋ yi yi shəm, bəh bəni bà wi nǐ laka nǐ wɔkɔliki bɔ.
25 Asi Bita nǐ liəki tsəki yɛiŋ dzu bɔ Kɔniliɔs baŋsi. Kɔniliɔs gbɔ i wi nshiŋ kɔksi wi.
26 Ayakalə, Bita dzasi wi i bɛiŋ ka dzaka a, “Dzâ bɛiŋ, mih kɔ tə mfiŋ a mi wiwɔm ka wɔ.”
27 Wi nǐ dzakaki bəh Kɔniliɔs bɔ wi liə tsə i dzu, si bɔ liə tsə, wi yɛiŋ num bəni num fiəli baŋsi i dzu.
28 Wi dzaka i bɔ a, “Mbɛiŋ kiəki lə bindzəŋ a, nchi wibuku bûmki kə, a mi wi Ju lâa njikə nabə i tâsi nsɛiŋ bəh mi wə wi kɔkə mi wi Ju. Ayakalə, Nyɔ chusi i mih a mih kaŋaki kə i bôɔŋki mi widəkɔ a, wi kɔ mi wi kiləlɔ nabə a wi baiŋki kə.
29 Ayakadəiŋ, jɔbi wə mbɛiŋ si faaŋ ntum a mih dzâ, mih si ka nəiŋ dəkə i dzə, mih ka dzə. I liə mih bikəki i mbɛiŋ a, akɔ kɔm nə mbɛiŋ si bɔɔŋki mih a?”
30 Kɔniliɔs ka chukuli a, “Daiŋ si num kaŋ yina si mih nǐ kɔ i mih dzu mih tsa, a nǐ

kɔ ka jəbi wələ wə i mbiəŋə witali wə nshifəkɔ. I fɛiŋ wə mi widəkɔ num wi tum bəmbuŋ bə mwaŋyini i gwu wə, dza təkəli tumbuku alə i mih nshiŋ.
31 Wi dzaka i mih a, ‘Kɔniliɔs, Nyɔ wɔkɔ lɔ ntsa wa, ka yɛiŋ kinya kə wɔ nyaki i bəni bə kifuu wi ka kwaka wɔ.
32 Ayakadəiŋ, fâaŋ bəni i Jəba a bɔ tsâ bôɔŋ mi widəkɔ wə yɛli wi kɔ Samɔn, widəkɔ num a Bita. Wi nǐ dzə ka nɔki bəh Samɔn wə wi si kɛiŋsi dzú yi nyám, kwili wi num kɔmsi i kinchwɔ kimbum kpəŋ.’
33 Akisəkə mih ka faaŋ ntum a wɔ dzâ. Si wɔ dzə lə, yi ndzɔŋ nalə. I liə buku kɔ i Nyɔ nshiŋ i wɔkɔ gia yə Bah si faaŋ wɔ a wɔ dzâ fûku i buku.”

Bita dzaka i bəni bà bɔ kɔkə Bəju kɔm Jisɔs

34 Bita ka yisi i dzakaki a, “Mih yɛiŋ ŋkɔŋ ŋkɔŋ a, Nyɔ chusiki kə chi chi.
35 Mi wichi wə wi lwaki Nyɔ chu fə gia yə yi kɔ chəŋ i Nyɔ nshiŋ, wəmaka mi kɔ num Nyɔ dzɔki lə wi, kɔŋ wi numki na mi wi tumi kinaiŋ.
36 Mbɛiŋ kiəki lə ntum wə Nyɔ nǐ chiŋsi i bəni bə Islae, fuku ntum wi ndzɔŋni a Jisɔs Klistus nǐ dzə ka kimbəiŋni nûmki. Jisɔs Klistus wələ kɔ Tikwili wi bəni bəchi.
37 Mbɛiŋ kiəki lə gia yə yi nǐ num i tumi ki Judea wə kichi, yi nǐ yisi i Galili asi jɔbi wə Jɔn nǐ fukuki ntum wi ndzɔŋni juli bəni i bɔkɔ nǐ tsə.
38 Mbɛiŋ kiəki lə tə si Nyɔ nǐ shuku Kiŋ'waka ki Baiŋni i Jisɔs wi Nasali wə, chu nya ŋga i wi, ka num bəh wi. Si Nyɔ nǐ num bəh wi, wi yisi i nyaniki i di bichi wə, fə nɔm wi ndzɔŋni chu chuku bəni bà Satan nǐ chəbsiki bɔ.
39 Akɔ buku bà buku nǐ yɛiŋ gia yə wi nǐ fəki i tumi ki Bəju wə kichi bəh yə wi nǐ fəki i Jɛlusalɛm. Bə nǐ baŋŋ wi i kintasi wə wi kpi.
40 Ayakalə, asi kaŋ yitali nǐ kpɛiŋ, Nyɔ dzasi wi i kpi wə, fə bəni yɛiŋ wi.
41 A nǐ kɔkə bəni bəchi bà bɔ nǐ yɛiŋ wi, a nǐ yɛiŋ a buku bà wi Nyɔ nǐ sabi a buku fûkuki kɔm Jisɔs. Buku nǐ dzi ka mu bəh Jisɔs i jɔbi wə wi nǐ dza i kpi wə.
42 Wi dzaka a, buku bi fûkuki ntum wi Nyɔ i bəni, chu fûku i bɔ a, ŋgaiŋ kɔ wə Nyɔ nǐ babwili a ŋgaiŋ bi sakaki bəni bəwɔm bəh bəkpili.
43 Jisɔs wələ kɔ wi wə bəni bə ntum bə Nyɔ bəchi nǐ dzakaki kɔm wi a, na ndə wə wi jiə shɔm yi i wi ma Nyɔ bi dalinya chu bi, tsə dzəh i yɛli wi wə.”

Kiŋ'waka ki Baiŋni dzə i bəni bà bɔ kɔkə Bəju

44 Asi Bita nǐ kɛiŋki wi dzaka gia yiwɔ, Kiŋ'waka ki Baiŋni nyə shi dzə i mi wichi wə wi nǐ kɔ fɛiŋ wi wɔkɔli ndzaka wiwɔ.
45 Dzaka wɔm bəni bə bumni bà Bəju bà bɔ nǐ biəli Bita, si bɔ nǐ yɛiŋ a, Nyɔ nya tə kinya ki kə ki kɔ Kiŋ'waka ki Baiŋni i bəni bà bɔ kɔkə Bəju.
46 Bəju bəwɔ wɔkɔ si bɔ dzakaki i já yə bɔ kiəki kə, yaksi Nyɔ, Bita ka bikə a,

47 “I liə si Kiŋ'waka ki Baiŋni dzə i bəni bələ wə asi ki nĭ dzə i bukumbɛiŋ wə, akɔ ndə wə wi kɔ i nəiŋ a bə ma juli bɔ i bɔkɔ a?”
48 Si Bita bikə yakadəiŋ, ka dzaka a bə jûli bɔ i bɔkɔ i yɛli wi Jisɔs Klistus wə. I fɛiŋ wə, bɔ ka tsa wi a, wi nô baaŋ bəh bɔ i kaŋ yidɔkɔ wə.

11

Bita fuku gia yə yi num i Kəniliəs dzu

1 Bwa bə faaŋni bə Jisɔs bəh bəni bə bumni bə Judea bəchi ka wɔkɔ a bəni bà bɔ kɔkə Bəju ni dzɔ tə gia yi Nyɔ.
2 Jɔbi wə Bita nĭ fiəni yaka tsə i Jɛlusalɛm, bəni bə bumni bədɔkɔ ka sakaki wi. Bəni bələ kɔ bəni bà bɔ nĭ bwaŋki a bə kaŋaki i suuŋ mi wə wi kɔkə wi Ju, ka wi numki mi wi Nyɔ.
3 Bɔ ka sakaki wi bikə a, “Wɔ si nyani dəiŋ i laa njikə i bəni bà bɔ kɛiŋki maka bà suuŋ bɔ, chu fiəni dzi mbɛiŋ bɔ kɔm nə a?”
4 Bita ka kɛiŋsi fuku baiŋsi gia yichi yə yi si num, ka dzaka i bɔ a,
5 “Mih nĭ kɔ i kwili wi Jɔba wə mih tsa, fiɛŋ fidɔkɔ ka ndəmsi dzə i mih. Mih tsɛiŋ i fiɛŋ fiwɔ kintəəŋ ka yɛiŋ fiɛŋ fidɔkɔ shi dzə i bɛiŋ num aka fwu wimbuŋ num bə kaŋa i bimbu binaa wə. Ayaka fi shi dzə ka num i mih nshiŋ.
6 Mih tsɛiŋ ndzɔŋ i yɛiŋ kintəəŋ, yɛiŋ ŋgɔkɔ yi nyám yichi a chwɔŋkijuŋ chwɔŋkijuŋ wə, yidɔkɔ num yi dzu, yidɔkɔ num yi chwa bəh yə yi sɛiŋki kuku, bəh minyəni mə mɔ fuliki i bɛiŋ.
7 Mih dza wɔkɔ ja yi dzaka i mih a, ‘Bita, dzâ bɛiŋ kûm dzî.’
8 Mih ka chukuli a, ‘Bah, mih kɔkə i mɔm, kɔm mih kɛiŋki ki dzi kə fiɛŋ fi kiləlɔ nabə fiə fi baiŋki kə, fi ka num liə dəkə i dzaka kəŋŋ wə.’
9 Ja yiwɔ chu dzaka kpɛiŋsi i mih a, ‘Kiə wɔ ki nyêŋsi kə fiɛŋ fiə Nyɔ kɔ wi fə fi fi baiŋ.’
10 Gia yiwɔ num yaka i buku kiŋkani kitali, bə ka fiəni guku yakasi fiɛŋ fiwɔ fichi i bɛiŋ.
11 A jɔbi wiwɔ wə, bəni bədɔkɔ bətali dzə buku i juŋ yə mih nĭ nɔki yɛiŋ, num bɔ nyə i Kaysalia, num bə fâaŋ bɔ a bɔ dzâ bôɔŋ mih.
12 Kiŋ'waka ki Baiŋni dzaka i mih a, mih ma nyɛŋsi i tsə bəh bəni bəwɔ. Ayaka bwa bə nih bəbuku bələ bəsɔ i Jɔba, biəli mih, buku bɔ bəchi chiŋni tsə liə i juŋ yi mi wiwɔ wə.
13 Si buku tsə liə, wi fuku i buku a, ŋgaiŋ si yɛiŋ chinda wi Nyɔ i ŋgaiŋ dzu, wi dzaka a ŋgaiŋ fâaŋ mi i Jɔba a wi tsə bɔɔŋ mi widɔkɔ wə bə bɔɔŋki a Samən Bita.
14 Mi wiwɔ ni dzə lə bəh ntum wə ŋgaiŋ bəh bəni bəchi bà bɔ kɔ i ŋgaiŋ dzu ni bəiŋ.
15 Asi mih nĭ yisi ndzaka, Kiŋ'waka ki Baiŋni nyə shi dzə i bəni bəwɔ bɛiŋ a liŋ asi ki nĭ dzə i bukumbɛiŋ i kin'yisi wə.
16 Ayaka si mih yɛiŋ yakadəiŋ, ka kwaka gia yə Bah nĭ dzaka a, ‘Jɔn nĭ juliki bəni i bɔkɔ, ayakalə, Nyɔ bi

juliki mbɛiŋ num i Kiŋ'waka ki Baiŋni wə.'

17 Si Nyɔ kɔ num wi nya bəni bəwɔ bə kinya a num kə wi nĭ nya i bukumbɛiŋ i jɔbi wə bukumbɛiŋ nĭ jiə shɔm i Bah Jisɔs Klistus, mih si kɔ numki ndə i nəiŋ gia yə a fəki Nyɔ a?"

18 I jɔbi wə bəni bəwɔ nĭ wɔkɔ si Bita dzaka yakadəiŋ, bɔ na chu saka wi. Ayaka bɔ ka dza yisi ka kɔksiki Nyɔ, dzakayi a, "Aka bə num yakadəiŋ, yaka kɔ a Nyɔ nya tə dzə i bəni bà bɔ kɔkə Bəju, a bɔ kwûni shóm yibɔ i ni kwati nəni kə ki bi tsə kaa kə."

Bəni bəduli bà bɔ nĭ kɔkə Bəju jiə shɔm i Bah Jisɔs i Antiɔk

19 Bəni bə bumni bà bɔ nĭ gaali si ŋgəkə nĭ yisi i jɔbi wə bə nĭ wɔɔ Stifɛn, bɔ nĭ waŋ tsə i di di wə tsə buku i Fɔnishia, bədɔkɔ tsə num i Sayblus, bədɔkɔ i Antiɔk. Si bɔ tsə yaka, ka fukuki ntum wi Nyɔ num a i Bəju shəŋ.

20 Ayakalə, bəni bə bumni bədɔkɔ bɔ nĭ buku dzə i Sayblus bəh i Sɛlin, tsə i Antiɔk ka fukuki tə ntum wi ndzəŋni wiwɔ kɔm Bah Jisɔs i bəni bà bɔ kɔkə Bəju.

21 I ŋga bi Bah Nyɔ wə, bɔ fə bəni bəduli jiə shɔm i Bah Jisɔs wə, ka kwuni fiəni chu i wi.

22 Ntum kɔm gia yələ ka liə i ntuni ki mbaŋ wi bəni bə bumni bə i Jɛlusalɛm. Bɔ ka faaŋ Banabas i fɛiŋ Antiɔk.

23 Jɔbi wə wi nĭ tsə buku fɛiŋ, ka yɛiŋ si Nyɔ chusi kiŋkɔŋ, gia yiwɔ ndzəŋ i wi, wi ka təfiki bɔ a bɔ bîəli Bah bəh shóm yibɔ yichi.

24 Banabas wələ nĭ kɔ mi wi ndzəŋni, num wi jikə bəh Kiŋ'waka ki Baiŋni chu kaŋa kimbum nalə. Ayakadəiŋ, wi fə bəni bəduli fɛiŋ jiə shóm yibɔ i Bah.

25 Banabas ka dza tsə i Tasus i nəŋ Sɔɔl.

26 Wi nəŋ yɛiŋ wi, ka dzɔ wi, bɔ wi fiəni chu i Antiɔk. Bɔ wi num fɛiŋ i jia yichili wə bəh kijuŋni ki bəni bə bumni, lani bəni bəduli. A nĭ kɔ i fɛiŋ Antiɔk bə nĭ yisi i bɔɔŋki mbaŋ wi bəni bə bumni a, bəni bə Klistus.

27 A jɔbi wiwɔ wə, bəni bədɔkɔ bà bɔ si fuku i bəni gia yə Nyɔ dzaka i bɔ, nyə i Jɛlusalɛm shi tsə i Antiɔk.

28 Kiŋ'waka ki Baiŋni fə mi wə yɛli wi nĭ kɔ Agabus wi ka dza num bɛiŋ, laka a dzəŋ yiləkəli bi kwa lə kitumi kiwɔ kichi. Dzəŋ yiwɔ nĭ dzə dzɔ di num i jɔbi wə Klawdius nĭ kɔ ŋkuŋ wi Lum.

29 Mbaŋ wi bəni bə bumni i Antiɔk wɔkɔ yakadəiŋ, kɛiŋsi a mi wichi tsû kpɔ si wi kaŋaki, ma bɔ ni gâmti bwa bə nih bəbɔ, bà bɔ kɔ i Judea bəh wi.

30 Bɔ ka tsu, ka faaŋ Banabas bəh Sɔɔl, a bɔ tsô nyâ i bətii kijuŋni ki bəni bə bumni fɛiŋ wə.

12

Ŋkuŋ Hɛlɔd nya ŋgəkə i bəni bə bumni

1 A nĭ kɔ i jɔbi wiwɔ wə, Ŋkuŋ Hɛlɔd nĭ yisi i nyaki ŋgəkə i kijuŋni ki bəni bə bumni bədɔkɔ.

2 Wi dzaka bə gba wɔɔ Jɛm wainŋnih Jən bəh nywɔ.

3 Wi yɛiŋ a yi ndzəŋki lə i Bəju, wi bə́ tsə a bəh yi i ninshiŋ dzaka bə kwa tə Bita. Bɔ nǐ kwa wi a num i kaŋ yi Dzini bi Blɛd wə bə ka jiə dəkə dzɔɔŋ yɛiŋ.

4 Si bɔ kwa wi, ka fah i juŋ yi nsəŋ mə, jiə mbaŋ wi bəni bə jum bənaa, a bɔ chânikì wi bəni bənaa bənaa. Hɛlɔd nǐ jiə Bita yaka a Dzini bi Ntsədaŋ kaa, ka wi bwílì jǐə wi i bəni nshiŋ ma bɔ sâka wi.

5 Bita ka numki a i juŋ yi nsəŋ mə. Ayakalə, kijuŋni ki bəni bə bumni ka tsaki Nyɔ kɔm wi nalə.

Chinda wi Nyɔ bwili Bita i juŋ yi nsəŋ mə

6 A bə́ num nchəkɔ ka chəkɔ buku wɔɔ a Hɛlɔd bwili Bita ma bɔ saka wi, Bita nǐ nɔki i fintəŋ fi bəni bə jum wə bəfa num bɔ kaŋa wi bəh bənsəŋ bəfa, ka chəniki. Bəni bə jum bədəkɔ num i dzaka kifiəŋə wə chəəŋni juŋ yi nsəŋ yiwɔ.

7 Yi num a chinda wi Bah nǐ dza tumbuku alə, baiŋni baiŋ i juŋ yi nsəŋ yiwɔ mə. Chinda wiwɔ kɔmyi Bita i kimbəkəli wə, wi yɔmi. Chinda wiwɔ dzaka i wi a, “Dzâ yaka bɛiŋ wakli.” Si wi dzaka yakadəiŋ, bənsəŋ bə̀ ka shwali i tsɛiŋ yi Bita wə gbɔyi i kuku.

8 Wi chu dzaka i wi a, “Lôh mbuŋ i gwu ya wə, ma wɔ ləkə dzú ya yigvu.” Bita ka fə ayaka. Chinda wiwɔ chu dzaka a, “Kǐi mbuŋ wa ma wɔ bǐəli mih.”

9 Bita kii, ka biəli wi i biŋ. Asi wi tsəki wi na kiə gia yələ chinda wiwɔ fəki akɔ ŋkɔŋ. Wi nǐ kwakaki a akɔ fiɛŋ ka ndəmsi si fi dzə i wi.

10 Bɔ wi nyani tsə daŋsi di bi ninshiŋ, i dí biə bəni bə jum bə̀ nǐ chəniki, chu tsə bi kɔmsini, ka dzə i dzaka ki mbaiŋ kə ki bukuki tsəki i kwili wə, num bɔ nǐ kɛiŋsi bəh chwaka. Ayaka dzaka ki mbaiŋ kiwɔ wɛli a ki, bɔ buku. Si bɔ buku yaka, ka nyaniki shiki tsəki a dzəh dzəh, chinda wi Bah Nyɔ wiwɔ ka nyə laka i wi nshiŋ.

11 Bita baaŋ, mfi bi fiəni dzə wi dzaka a, “I liə mih kiə lɔ a, akɔ ŋkɔŋ a asi faaŋ Bah chinda wi a wi dzâ bwílì mih i kaŋ yi Hɛlɔd wə, ka mih bəiŋ i ŋgəkə wə Bəju ni wɔkɔliki a bɔ ni nyaki i mih.”

12 Si wi kiə yakadəiŋ, ka dza tsə i Meli dzu nih Jɔn Mak, bəni num fɛiŋ bə juŋni bəduli tsa wə.

13 Wi tsə buku fɛiŋ, kɔmyi dzaka ki mbaiŋ, waiŋ kpaŋni widɔkɔ yɛli wi num Lɔda, wə wi nǐ nɔmki i yɛiŋ dzu dzə i wɛli.

14 Ayaka wi ka wɔkɔ num ja yi Bita, kinsaŋli dzɔ wi, wi na wɛli dzaka ki mbaiŋ kiwɔ, wi fiəni yɔkɔ liə tsə lɔ i dzu, fuku i bəni a, “Bita kɔ dzaka ki mbaiŋ wə.”

15 Bɔ chukuli i wi a, “Wɔ dzaki lə.” Ayaka wi baaŋ a bəh ndzaka a akɔ Bita. Bɔ ka dza dzaka a “A kɔlə numki chinda wi wi Nyɔ.”

16 Si bɔ nǐ dzakaki yakadəiŋ, Bita baaŋ a kɔmyiki. Bɔ ka wɛli, yɛiŋ ŋkɔŋ a num wi, dzaka wɔm bɔ.

17 Wi fəkəni bəh kaŋ a bɔ baŋ dzaka, ka fuku i bɔ si Bah si bwili wi i juŋ yi nsəŋ mə,

chu dzaka a bɔ fûku i Jɛm bəh i bəni bə bumni bəchi. Si wi dzaka yakadəiŋ, ka dza tsə i di bidəkɔ wə.

18 Chəkɔ wɔɔ, mfi bi bəni bə jum ka shakyi shakyini a, a num nə bəh Bita.

19 Hɛlɔd bwili bəni a bɔ nyâni nâŋ wi. Bɔ nəŋ, nəŋ məŋ. Wi ka bɔɔŋ bəni bə jum bà bɔ nǐ chəniki Bita bikə gia i bɔ, ka dza dzaka a bə dzô bɔ bə tsô lâksi. I jum wə fɛiŋ, Hɛlɔd nyə i kimbu ki tumi ki Judea wə, shi tsə ka numki i kwili wi Kaysalia wə.

Kpi yi Ŋkuŋ Hɛlɔd

20 A num i jəbi wiwɔ wə Ŋkuŋ Hɛlɔd nǐ bəksiki shɔm bəh bəni bə Taya bəh bə Sidɔn. Bəni bəwɔ ka juŋni gwu i tsə kwuŋ kaŋ a kimbəiŋni nûmki, kɔm tumi kibɔ nǐ kwatiki biɛiŋ bidzini num i tumi kiwɔ wə. Ayaka bɔ tsə, yisi kwa nsɛiŋ bəh Blastus wə wi nǐ kɔ tantɔ.

21 Chəkɔ ka dzə kpɛiŋ, Ŋkuŋ Hɛlɔd tum bəmbuŋ bə kwili i gwu wə, shinum i kiŋgbəkɔ wə, ka tsəsi ja i bəni bəwɔ.

22 Bɔ nyə ka wiliki, kɔksi wi dzakayi a, “Wələ ndzaka kɔ wi nyɔ, a kɔkə i numki wi mi wiwɔm.”

23 Akisəkə, chinda wi Bah ka faaŋ jwɛiŋ i Ŋkuŋ Hɛlɔd wə, kɔm wi nǐ ka daŋsi dəkə kiŋkɔksi kiwɔ i Nyɔ. Ayaka ŋgɛni ka dzi wi, wi kpi.

24 Ayakalə, gia yi Nyɔ ka liəki i shóm yi bəni wə, waŋ tsə a ninshiŋ ninshiŋ.

25 Banabas bəh Sɔɔl ka kaasi gia yə bə nǐ faaŋ bɔ i Jɛlusalɛm, ka fiəni tsə i Antiɔk. Si bɔ nǐ fiəniki tsəki bɔ dzɔ Jɔn Mak.

13

Bə faaŋ Banabas bəh Sɔɔl

1 Bəni bədəkɔ nǐ kɔ i kijuŋni ki bəni bə bumni wə i Antiɔk, a num bà bɔ nǐ fukuki gia yə bɔ nǐ wəkɔki Nyɔ dzaka, chu lani bəni. Bəni bəwɔ nǐ kɔ Banabas bəh Semeɔn wə bə nǐ bɔɔŋki a Wi Jisi, bəh Lushus wi Sɛlin bəh Sɔɔl bəh Manɛɛn wə bə nǐ kuku yaka bəh Hɛlɔd mi wi nsaka

2 Si bɔ nǐ bamki dzaka tsa Bah, Kiŋ'waka ki Baiŋni dza dzaka i bɔ a, “Mbɛiŋ bâbwili jîə Banabas bəh Sɔɔl chi chi, i nəmki nəm wə mih bɔɔŋ bɔ a bɔ nəmki.”

3 Bɔ wəkɔ yakadəiŋ baaŋ a bamki dzaka tsa, si yəmaka tsə bɔ ka jiə kaŋ i bɔ fuŋ ka chiŋsi bɔ, bɔ ka tsəki.

Banabas bəh Sɔɔl tsə i Sayblus

4 Banabas bəh Sɔɔl ka dza ka tsəki asi Kiŋ'waka ki Baiŋni nǐ faaŋ bɔ. Bɔ nyə shi tsə i tumi ki Sɛlusia wə, liə i ŋgwuki wimbum mə i bɔkɔ, ka daŋki tsəki i tumi ki Sayblus wə.

5 Asi bɔ nǐ daŋ buku i kwili wi Salamis wə, bɔ ka nyaniki fukuki gia yi Nyɔ i júŋ yi tsani yi Bəju wə. Num Jɔn Mak nǐ nyaniki bəh bɔ wi gamti bɔ.

6 Bɔ nǐ nyani təli i tumi bi bəkɔ bichi kintəəŋ, daŋsi tsə buku na i kwili wi Bafɔs wə. Si bɔ tsə bɔ tumbuku i mi wi Ju widəkɔ wə fɛiŋ, a num mi wi mfim yɛli wi num Bal Jisɔs, wi nǐ shiki nyiki ntəkə a ŋgaiŋ kɔ mi wə wi fukuki gia yə ŋgaiŋ si wəkɔ si Nyɔ dzakaki.

7 Wi nǐ shiki a bɔ Sɛgus
Bəəlus wə wi nǐ sakaki tumi
kiwɔ. Mi wi nsaka wiwɔ nǐ kɔ
mi wi kaŋa mfi nalə. Wi dza
bəəŋ Banabas bəh Səəl kəm wi
nǐ nəŋki i wɔkɔ gia yi Nyɔ.
8 Bɔ dzə, ayakalə Ɛlimas mi
wi mfim asi yɛli wiwɔ kɔ i já
yi Glik wə ka jwɔki a bɔ ma fə̂
a mi wi nsaka wiwɔ jǐə shəm i
Jisəs.
9 Kiŋ'waka ki Baiŋni jikə i
Səəl, wə yɛli wi widɔkɔ nǐ kɔ a
Bəəl, wi bwaŋ dzákəh i mi wi
mfim wiwɔ wə,
10 dzaka i wi a, "Wɔ kɔ waiŋ
Satan, wɔ kɔ mi wə wi baiŋŋki
gia yichi yə yi kɔ yindzɔŋni.
Mfwɔkyi bəh ntəkə kɔ bi jikə i
wɔ shəm. Yaka wɔ məŋ i baaŋ
maka wɔ kwuni ŋkɔŋ wi Bah
a bi fiəni ntəkə a?
11 Wə̂kəli, tsɛiŋ yi Bah ni gbɔ
lə i gwu ya wə ma wɔ fəkə,
yi bi dzɔ jɔbi ka wɔ fiəni yɛiŋ
na wɔŋ." Akisəkə i jɔbi wiwɔ,
fiɛŋ fidɔkɔ shi aka bikwu, baŋ
dzákəh yi Ɛlimas. Wi dza ka
məmyiki di, nəŋ mi wə wi ni
chiŋsi wi.
12 Mi wi nsaka wə yɛiŋ
yakadəiŋ, ka jiə shəm i Jisəs,
si wi nǐ kaŋaki ŋkaiŋyi i gia yə
bɔ nǐ laniki kəm Bah Jisəs.

Bəəl bəh Banabas tsə i Antiək wi Bisidia

13 Bɔəl bəh mbaŋ wi liə i
ŋgwuki wimbum wə i Bafəs,
daŋ kinchwɔ kimbum buku
i kwili wi Bɛlga wə i tumi ki
Bamfilia wə. Si bɔ buku fɛiŋ,
Jən Mak bee bɔ ka fiəni chu i
Jɛlusalɛm.
14 Bɔ nyə fɛiŋ, ka tsəki i kwili
wi Antiɔk wi Bisidia. Ayaka
a bi num chɔkɔ bimbam wə,
bɔ tsə liə ka num i juŋ yi tsani
wə. 15 Bəni dza fa kaasi i
Kiŋwakti ki Bənchi bə Muses
bəh ki bəni bə ntum bə Nyɔ,
bətii kwili bə juŋ yi tsani yiwɔ
ka faaŋ ntum i bə Bɔɔl a, "Bwa
bə nih bəbuku, mbɛiŋ kabə
kaŋaki gia yidɔkɔ i təfi bəni
bəh yi, mbɛiŋ dzâka."

16 Bɔəl ka dza bɛiŋ, ka
fəkəliki i bəni bəh kaŋ dzaka
a, "Bəni bə Islae bəh bəni bà bɔ
kɔkə Bəju bà bɔ kɔksiki tə Nyɔ,
mbɛiŋ wɔ̂kəli.
17 Nyɔ wi bəni bə Islae nǐ
sabibwili bətii tii bəbuku, fə
chwɔŋkijuŋ kibɔ num kim-
bum i jɔbi wə bɔ nǐ kɔ bəni bə
dzəni i tumi ki Ijib wə. Wi ka
bi bwili bɔ fɛiŋ bəh ŋga bi,
18 wi kaŋa shəm bəh bɔ, bá
tɔkniki bəh bɔ i chwa i jía wə
mbaŋnyani.
19 Wi ka fə bɔ tumdzi kitumi
nanitaŋ i nshwaiŋ yi Kanan
wə, ka nya nshwaiŋ yiwɔ a yi
numki yibɔ.
20 Gia yələ yichi nǐ dzɔ jía
ka gi yina bəh mbaŋshi (450).
Si wi nya nshwaiŋ yiwɔ i bɔ,
ka jiə bəni bà bɔ ni sakaki bɔ.
Bɔ ka sakaki i tsə buku i jɔbi
wə mi wi wi ntum Samwɛl nǐ
sakaki.
21 I jɔbi wiwɔ wə bɔ dza ka
tsaki a bɔ kwâti num ŋkuŋ,
Nyɔ ka nya Səəl waiŋ Kish i bɔ,
i chwɔŋkijuŋ ki Bɛnjamen wə.
Ayaka wi saka ntɔŋ wiwɔ i jía
mbaŋnyani.
22 Nyɔ bi shishi Səəl, ka tɔm
Dɛbit ka ŋkuŋ wibɔ. Nyɔ nǐ kɔ
wi dzaka kəm Dɛbit wələ a,

'Mih yɛiŋ a Dɛbit waiŋ Jɛse kɔ
shəm yiŋ.

Wi ni fəki lə gia yichi yə mih
nəŋki.'
23 A nǐ kɔ i chwəŋkijuŋ ki
Ŋkuŋ Dɛbit kələ wə Nyɔ nǐ
bwili Kimbwili, nya i bəni bə
Islae asi wi nǐ kaka. Kimbwili
wələ num Jisɔs.
24 Ka Jisɔs wələ yisi nɔm wi,
Jɔn nǐ kɔ wi si fuku lɔ i bəni bə
Islae bəchi a bɔ kwûni shóm
yibɔ ma ŋgaiŋ juli bɔ i bɔkɔ.
25 Jɔbi wə Jɔn nǐ kɔ a kaasi
nɔm wi, ka dza bikə i bəni
a, 'Mbɛiŋ kwakaki a mih kɔ
ndə? Mih kɔkə mi wə mbɛiŋ
wɔkɔliki. Mi wiwɔ dzəki lə i
jum wə, mih lansi kpɛiŋniki
kə i ŋgwuŋ shi i shwa dzu yi
yigvu.' "
26 Bɔɔl tsə a ninshiŋ, ka dza-
kaki a, "Bwa bə nih bəŋ bà
akɔ chwəŋkijuŋ ki Ablaham
bəh bəni bəchi bà bɔ kɔkə Bəju
bɔ kɔksi tə Nyɔ, Nyɔ nǐ faaŋ
ntum wələ bəni num i bɔiŋ
yɛiŋ num i bukumbɛiŋ.
27 Ayakalə, bəni bə
Jɛlusalɛm bəh bəni bà bɔ nǐ
sakaki tumi, nəki dzɔ kə Jisɔs
ka Kimbwili. Ayaka bɔ nəki
kiə kə kifwu ki gia kə bəni bə
ntum bə Nyɔ nǐ nyaka kɔm
wi. A num yə bɔ nǐ shiki faaki
i chɔkɔ bimbam bichi. Jɔbi wə
bɔ nǐ dzaka a bə wôɔ wi yaka,
yi ka fə a yi dzə kpɛiŋ asi bəni
bə ntum bə Nyɔ bə nǐ dzakaki.
28 Na si bɔ nǐ ka yɛiŋ ŋgbɔ
widɔkɔ wə bɔ nǐ wɔɔ wi yɛiŋ,
bɔ tsə a ninshiŋ ka dzakaki i
Baylɛ a bə wôɔ wi.
29 Jɔbi wə bɔ nǐ fə gia yichi
si Kiŋwakti ki Nyɔ nǐ dzakaki
kɔm Jisɔs, bɔ shishi wi i kin-
tasi wə ka tsə nɔsi wi i jum yi
taa mə.
30 Ayakalə, Nyɔ fiəni dzasi
wi i kpi mə.
31 Wi chusi gwu yi i kaŋ
yiduli wə i bəni bà bɔ nǐ nyə i
Galili tsə i Jɛlusalɛm. Akɔ bɔ bà
bɔ fukuki kɔm wi i liə i bəni bə
Islae.
32 Ayakadəiŋ, buku kɔ tə fa
i liə i fukuki ntum wi ndzəŋni
wiwɔ i mbɛiŋ. Ntum wiwɔ kɔ,
a gia yə Nyɔ nǐ kaka i bətii tii
bə bəni bə Islae bəh yi,
33 kɔ yi wi fə yi dzə kpɛiŋ
i liə i jɔbi wibukumbɛiŋ wə,
bukumbɛiŋ bà bə kɔ bwa
bəbɔ. Yələ kpɛiŋni asi Nyɔ
nǐ dzasi Jisɔs i kpi wə. Bə
nǐ kɔ bə nyaka lɔ kɔm gia
yələ i Kiŋwakti ki N'yaksi wə
i bimbu bifa wə Nyɔ dzakaki
a,
'Wɔ kɔ Waiŋ wuŋ,
mih num Ba wa daiŋ.'
34 Kɔm ndzasi wə Nyɔ nǐ dzasi
Jisɔs i kpi wə a wi ma fɔɔ, Nyɔ
nǐ kɔ wi dzaka i dzəh yələ wə
a,
'Mih bi nya lə mbɛiŋ bəh
kimbɔiŋsi kə akɔ kəŋŋ,
kə mih nǐ kaka i Dɛbit, ka dzi
ŋkaiŋ.'
35 Yi kɔ bə chu nyaka i
di bidɔkɔ wə i Kiŋwakti ki
N'yaksi wə Dɛbit dzakaki a,
'Wɔ bi bee kə Waiŋ wa wi nɔm
wi Baiŋni,
a wi fɔɔ i jum kintəəŋ.'
36 Yə kɔm Dɛbit kɔ a wi nǐ nɔm
nnɔm wi wə Nyɔ nǐ nya i wi i
jɔbi wi wə, ka kpi bə ləə kɔmsi
wi i ba wi kpəŋ, wi fɔɔ.
37 Ayakalə, mi wələ wə Nyɔ nǐ
dzasi i kpi wə nǐ ka fɔɔ dəkə i
jum mə.
38 Ayakadəiŋ, bwa bə nih
bəŋ, mbɛiŋ kiəki bindzəŋ a,

ntum wələ bə fukuki a Nyɔ dalinyaki lə chu bi bəni, wi dalinyaki kɔm Jisɔs wələ.

39 Mi wə wi jiə shɔm yi i Jisɔs wə, wi kɔ wi bɔiŋ lɔ i chu bi bichi wə, a num gia yə bənchi bə Muses kɔkə i fə.

40 Ayakadəiŋ, mbɛiŋ tɔkniki a gia yə bə nyaka i kiŋwakti ki bəni bə ntum bə Nyɔ mə ma bi kwa mbɛiŋ. Bɔ dzakaki i yɛiŋ wə a,

41 ‘Mbɛiŋ wôkɔ mbɛiŋ bà
mbɛiŋ shwiŋyiki Nyɔ.
Dzaka bi wɔm lə mbɛiŋ, ma
mbɛiŋ kpiyi.
Mih ni fə lə gia i jɔbi wimbɛiŋ
wə,
num yə na kɔŋ mi widɔkɔ
fuku yi i mbɛiŋ mbɛiŋ
bi ma bum.’ ”

42 Si Bɔɔl bəh Banabas nǐ bukuki i juŋ yi tsani wə, bəni bəwɔ ka tsa a bɔ bi fiəni dzô i bimbam bi dzəni biəyaka wə i dzô chû fûku gia yələ.

43 Asi bəni nǐ bukuki i juŋ yi tsani wə, bəni bəduli bà bɔ nǐ kɔ Bəju bəh bəni bà bɔ nǐ fiəni num fiənini i num bəni bə kimbum ki Bəju wə, ka biəli Bɔɔl bəh Banabas. Bɔ ka dzakaki lani bəni bəwɔ a bɔ bâaŋ a nûmki i ŋgamti wi Nyɔ wə.

44 A dzə num i bimbam biə bi biəliki bimbam biwɔ, bəni juŋni a nǐ baaŋ alə twɛsi ka kwili wiwɔ wichi buku dzə i wɔkɔ gia yi Nyɔ.

45 Bəju yɛiŋ si mbaŋ wi bəni juŋniki yaka, kindɔŋ ka finiki bɔ, bɔ ka waliki gia yə Bɔɔl dzakaki, tɔyi wi.

46 Bɔɔl bəh Banabas ka dzakaki lwa kə, dzaka a, “Yi kɔ chəŋ a buku kaŋaki i yǐsi fûku gia yi Nyɔ num i mbɛiŋ Bəju. Si mbɛiŋ chasiki yi, dzɔ gwu yimbɛiŋ a mbɛiŋ kpɛiŋniki kə i kwati nɔni kə ki bi tsə kaa kə, buku ni fiəni lə gwu yibuku i tsə fukuki num i bəni bà bɔ kɔkə Bəju.

47 Yi kɔ asi Nyɔ nǐ dzaka i buku, a ŋgaiŋ nǐ dzaka a,

‘Mih jiə wɔ a wɔ nûmki ka
baiŋni i bəni bà bɔ kɔkə
Bəju,
wɔ fə ka bəni bə bimbu bi mbi
bichi bi bɔiŋ.’ ”

48 Bəni bà bɔ kɔkə Bəju wɔkɔ yakadəiŋ, ka wɔkɔki ndzɔŋni, kɔksi gia yi Bah. Bəni bəduli bum gia yiwɔ, a num bà Nyɔ nǐ kɔ wi babwili lɔ a bɔ bi kwati lə nɔni kə ki bi tsə kaa kə.

49 Gia yi Bah ka nyani tumi kiwɔ kichi.

50 Ayakalə, Bəju ka dza nyini bətii kwili bəh bəkaŋa bəmbum, bəkaŋa bələ, kɔ bà bɔ nǐ shiki dzəki i juŋ yi tsani wə, bɔ ka baiŋŋki Bɔɔl bəh Banabas, kɔŋŋ bɔ a bɔ bûku fɛiŋ.

51 Jɔbi wə bɔ nǐ nyəki, bɔ chumni kwəŋɔ i gvu yibɔ wə ka kinchəsi ki gia yə bɔ məm, ka tsə i kwili wi Ikɔnium wə.

52 Mbaŋ wi bəni bə bumni, baaŋ fibɔ ka wɔkɔki ndzɔŋni nalə, Kiŋ'waka ki Baiŋni num ki jikə i bɔ wə.

14

Bɔɔl bəh Banabas fuku ntum wi ndzəŋni kɔm Jisɔs i Ikɔnium

1 Asi Bɔɔl bəh Banabas tsə i Ikɔnium, bɔ fə asi bɔ nǐ fə i Antiɔk, i liə i juŋ yi tsani yi Bəju wə fɛiŋ, i fuku ntum wi ndzɔŋni fɛiŋ. Bɔ lansi fuku,

Bəju bəh bəni bà bɔ nǐ kɔkə Bəju bum bəduli.

2 Ayakalə, Bəju bà bɔ ni nəiŋ i bum dza nyini bəni bədɔkɔ bà bɔ nǐ kɔkə Bəju, fiəni shɔ́m yibɔ a bɔ bôksiki shɔ́m bəh bəni bə bumni.

3 Bɔɔl bəh Banabas nǐ nɔ dzɔ fɛiŋ i jɔbi wi dəəŋ wə, ka fukuki ntum wi ndzɔni kɔm Bah lwa kə. Bah nya bɔ bəh ŋga i fəki bənchəsi bà bɔ chusiki ŋga bi Nyɔ bəh gia yi dzaka ki wɔmni yi chusi a, gia yə bɔ fukuki kɔm Bah, asi wi chusi shɔm yi yindzɔŋni i bəni kɔ ŋkɔŋ.

4 Bəni bə kwili wiwɔ nǐ gaa gwu. Bədɔkɔ tsə i kimbu ki Bəju bà bɔ nǐ ka bum, bədɔkɔ tsə i kimbu ki bwa bə ntum bə Jisɔs.

5 Bəju bà bəh bəni bà bɔ nǐ kɔkə Bəju bəh kifwu ki tumi juŋni, jiə kimfasi i chəbsiki bwa bə ntum bə Jisɔs, i tumyi bɔ bəh kitəh a bɔ kpiyi.

6 Bɔ kiə kimfasi kibɔ, ka gɛiŋ tsə i tumi ki Likɔnia wə, ka nyaniki i di bi Lista bəh bi Dɛlbi wə bəh i bidi biə bi kɔmsiki fɛiŋ,

7 i fukuki nnyaki ntum wi ndzɔŋni fɛiŋ.

Bɔɔl bəh Banabas chuku kiŋkəni i Lista

8 Mi widɔkɔ nǐ kɔlə i Lista, num wi nǐ shi kɔ a kuku wi kɔbi i dza nyani, kɔm bə nǐ bwɔ wi num kiŋkəni, num wi nǐ ka num nyani na chɔkɔ bidɔkɔ.

9 A dzə num jɔbi widɔkɔ wə wi num ka wɔkɔliki gia yə Bɔɔl nǐ laniki. Bɔɔl ka bwaŋ dzákəh i wi wə, yɛiŋ a mi wiwɔ kaŋaki lə kimbum a Nyɔ kɔlə i chuku ŋgaiŋ,

10 ka dzaka i wi bəh ŋga a, “Dzâ nûm bɛiŋ.” Wi ka jiŋ num i bɛiŋ, yisi i nyaniki.

11 Si mbaŋ wi bəni yɛiŋ gia yə Bɔɔl fə, yisi i tɔŋki wili, dzaka i já yi Likɔnia wə a, “Bənyɔ fiəni i bəni ka shi dzə i bukumbɛiŋ wə.”

12 Bɔ ka bɔɔŋki Banabas a Siyus, bɔɔŋ Bɔɔl a Ɛmis* kɔm wi nǐ shi kɔ a mi wə wi nǐ kɔmsiki dzakaki.

13 A nǐ kɔ num juŋ yi fəni yi gia yi nyɔ yələ bɔ bɔɔŋki a Siyus num kɔmsi i kwili wiwɔ wə. Tii mfə gia wə fɛiŋ ka dzɔ bəna’ bənyuku ka dzəki bəh yi i dzaka ki mbaiŋ wə a bɔ bəh bəni fô gia yɛiŋ i Banabas bəh Bɔɔl.

14 Jɔbi wə Bwa bə faaŋni bə Jisɔs bələ nǐ kiə gia yə bəni bəwɔ nǐ nəŋki i fə, bɔ taŋyi bəmbuŋ i gwu yibɔ wə,† yɔkɔ liə i bəni bəwɔ kintəəŋ, ka wamki kaŋyiki a,

15 “Bəni bələ, mbɛiŋ fəki num nə lə a? Buku kɔ a bəni liŋ ka mbɛiŋ, buku dzə fa i fukuki ntum wi ndzɔŋni wə wi nyəki dzəki i Nyɔ wə, a mbɛiŋ bêe bənyɔ bə kilələ bələ, i bǐəli num Nyɔ wiwɔm. Nyɔ wələ kɔ wə wi nǐ maa bɔɔli bəh nshwaiŋ bəh kinchwɔ kimbum bəh biɛiŋ bichi biə bi kɔ i kidi kələ wə.

16 A nǐ kɔ i kikpu wə, wi nǐ beeki lə bəni i kitumi kichi wə, bɔ fə asi bɔ kɔŋki.

---

* **14:12** Siyus nǐ kɔ nyɔ wi Bəglik wimbum, Ɛmis num wə wi tsəki bəntum bu.
† **14:14** Bɔ ni shakyi bəmbuŋ i chusi a gia yə bɔ nəŋki i fə akɔ yichu i bɔ.

17 Ayakalə, wi ka fəki a gia yə yi ndzɔŋki i bəni, i chusi a ŋgaiŋ kɔ lə. Wi ka nyaki bɔ bəh dzaŋ, bɔ kwati dzɛiŋ i jɔbi wi ndzɔŋni wə, bɔ dzi wɔkɔ ndzɔŋni."

18 Na si Banabas bəh Bɔɔl dzakaki gia yiwɔ i bɔ yakadəiŋ, yi nǐ ləkə i bɔ i bee mfə gia i bɔ.

19 Bəju bədɔkɔ ka dza dzə fɛiŋ, num bɔ nyə i Antiɔk bəh Ikɔnium, nyini bəni bəduli bɔ ka tumyiki Bɔɔl bəh kitəh. Si bɔ tumyi yakadəiŋ, ka guku buku bəh wi i kwili kintəəŋ kwaka a wi kpi lɔ.

20 Ayakalə, mbaŋ wi bəni bə bumni dzə juŋni i wi bɛiŋ, wi fiəni dza i bɛiŋ, ka fiəni dzə i kwili wiwɔ mə. Si chɔkɔ buku wɔɔ, wi bəh Banabas dza fɛiŋ ka tsəki i kwili ki Dɛlbi wə.

21 Si Bɔɔl bəh Banabas liə i Dɛlbi, ka fukuki ntum wi ndzɔŋni kɔm Jisɔs, ka kwati bəni bə bumni fɛiŋ bəduli. Bɔ nyə fɛiŋ ka chu fiəniki i jum wə, ka tsəki daŋsiki i kwili ki Lista bəh ki Ikɔnium bəh Antiɔk wi Bisidia.

22 Bɔ ka tsəki daŋsiki yakadəiŋ, shili shɔ́m yi bəni bə bumni, təfi bɔ a, bɔ bâaŋ nûmki a bindzɔŋ i kimbum kibɔ wə, kiə a bəh bɔ kaŋaki lə i yɛiŋ bəŋgəkə bəduli ka bɔ bi tsɛiŋki i liə i ŋkuŋ bi Nyɔ wə.

23 Bɔ ka chu bayiki bətii kijuŋni ki bəni bə bumni, ka jiəki i bijuŋni bi bəni bə bumni bichi wə. Jɔbi wə bɔ ni jiəki bɔ, bɔ ka bamki dzaka tsa, nya bɔ i kaŋ yi Bah Jisɔs wə bɔ nǐ bum i wi.

Bɔɔl bəh Banabas fiəni tsə i Antiɔk wi Silia

24 Bɔɔl bəh Banabas ka bi tsə təli i tumi ki Bisidia wə, ka daŋ tsə i Bamfilia,

25 i fuku gia yi Nyɔ i kwili wi Bɛlga wə, ka shi tsə i kwili wi Atalia wə.

26 Si bɔ shi fɛiŋ, liə i ŋgwuki mə, ka fiəni dzə i Antiɔk. Antiɔk fa kɔ di biə bə nǐ nya bɔ i kaŋ yi Nyɔ wə, wi nya bɔ bəh ŋgamti wi na ka bɔ nyaniki fəki nɔm wələ wə bɔ kɔ bɔ kaasi.

27 Si bɔ dzə buku fɛiŋ i Antiɔk, juŋni kijuŋni ki bəni bə bumni, fuku gia yichi i bɔ si Nyɔ nǐ nɔmki yakaki bəh bɔ, bəh si wi nǐ wɛli shɔ́m yi bəni bà bɔ kɔkə Bəju, bɔ jiə shɔm i Jisɔs.

28 Bɔɔl bəh Banabas nɔ bəh mbaŋ wi bəni bə bumni bəwɔ i jɔbi wi dəəŋ wə.

15

Bəni bə bumni kaŋa kijuŋni i Jɛlusalɛm

1 Bəni bədɔkɔ nǐ nyə i Judea, shi dzə i Antiɔk, ka laniki bəni bə bumni a, Nyɔ kɔkə i bwili mi maka bə suuŋ wi asi bənchi bə Muses chusiki.

2 Bɔɔl bəh Banabas nəiŋma nlani wiwɔ, bɔ bəh bəni bəwɔ shi i gukuniki kɔm gia yiwɔ ŋgukuni wiwɔ kɔbi wi twɛsi. Ayakadəiŋ, yi ka gaka, kijuŋni ki bəni bə bumni i Antiɔk bɔ babwili Bɔɔl bəh Banabas bəh bəni bə bumni bədɔkɔ, faaŋ bɔ i yâka tsâ i Jɛlusalɛm a bɔ yâka tsâ yêiŋ bwa bə ntum bə Jisɔs bəh bətii kijuŋni ki bəni bə bumni fɛiŋ, ma bɔ jiə gia yələ i bɔ nshiŋ.

3 Ayakadəiŋ, kijuŋni ki bəni
bə bumni i Antiɔk ka faaŋ bɔ,
bɔ ka tsəki tɔliki i bimbu bi
Fɔnishia bəh bi Samalia wə
fuku i bəni bə bumni bə fɛiŋ a
bəni bà bɔ kɔkə Bəju kwuni lɔ.
Bəni bəchi ka wɔkɔ yakadəiŋ,
gia yiwɔ ndzɔŋ i bɔ nalə.

4 Bɔ bi ka yaka dzə i
Jɛlusalɛm, kijuŋni ki bəni bə
bumni bəh bwa bə ntum bə
Jisɔs bəh bətii kijuŋni ki fɛiŋ
dzɔ bɔ. Bɔ ka fuku gia yichi i
bɔ si Nyɔ nɔm i kaŋ yibɔ wə.

5 Ayakalə, bəni bə bumni
bədɔkɔ bà bɔ nǐ kɔ tə i mbaŋ
wi Bəfalasi wə, dza yaka i bɛiŋ
ka dzaka a, “Bɔ kaŋaki i sûuŋ
bəni bà bɔ kɔkə Bəju, ka dzaka
a bɔ kaŋaki i jǐəki bənchi bə
Muses.”

6 Si bɔ dzaka yakadəiŋ, bwa
bə ntum bə Jisɔs bəh bətii ki-
juŋni chu num i tsɛiŋ ləkə i
kintəəŋ ki gia yiwɔ wə.

7 Bɔ sisi yi i tsə buku i jɔbi
wi dəəŋ wə, Bita ka dza num
bɛiŋ dzaka a, “Bwa bə nih bəŋ,
mbɛiŋ kiə a, a nǐ kɔ i kikpu wə
Nyɔ nǐ babwili mih i mbɛiŋ
kintəəŋ a, akɔ i dzaka kəŋŋ wə
bəni bà bɔ kɔkə Bəju bi wɔkɔki
ntum wi wi ndzɔŋni, ma bɔ
bumki yi.

8 Nyɔ wə wi kiəki shɔ́m yi
bəni bəchi, wi nǐ chusi a ŋgaiŋ
dzɔ bəni bà bɔ kɔkə Bəju, nya
bɔ bəh Kiŋ'waka ki Baiŋni a liŋ
asi wi nǐ nya i bukumbɛiŋ.

9 Wi nǐ ka chusi dəkə chi chi
i bukumbɛiŋ bəh bɔ. Wi nǐ kɔ
wi fə shɔ́m yibɔ ka baiŋki kɔm
bɔ nǐ kɔ bɔ jiə shɔm i Jisɔs.

10 Si yi kɔ yaka, mbɛiŋ
nyani dəiŋ i nəŋniki shɔm yi
Nyɔ, mbɛiŋ dzɔki bəntiə jiə
i mbaŋ wi bəni bə bumni
wə, num bəntiə bələ nǐ gaka
lɔ bukumbɛiŋ bəh bətii tii
bəbukumbɛiŋ a?

11 Yi kɔkə chəŋ. Bukumbɛiŋ
kɔ bə bum a Nyɔ bwiliki
bukumbɛiŋ, num a fə shɔm
yindzɔŋni yə Bah Jisɔs chusi i
bukumbɛiŋ. Yi kɔ a liŋ tə si wi
bwiliki bəni bà bɔ kɔkə Bəju.”

12 Si Bita dzaka kaasi, bəni
bəchi kpichumi məŋ, ka
wɔkɔliki si Banabas bəh Bɔɔl
təkəki gia asi bɔ nǐ nyaniki
tsəki i bəni bà bɔ kɔkə Bəju,
num Nyɔ nya bɔ bəh ŋga a
bɔ fə̂ki bənchəsi bà bɔ chusiki
ŋga bi Nyɔ bəh gia yi dzaka ki
wɔmni yɛiŋ.

13 Bɔ dzaka kaasi, Jɛm ka
dzaka a, “Bwa bə nih bəŋ,
mbɛiŋ wə̂kɔli wə̂kɔ gia yə mih
ki dzakaki.

14 Samɔn nǐ fuku lɔ i
bukumbɛiŋ si Nyɔ nǐ yisi
chusiki tə tɔkni wi i bəni bà bɔ
kɔkə Bəju, ka sabibwili bəni
bu bədɔkɔ i bɔ kintəəŋ a, akɔ
mbu.

15 Gia yə bəni bə ntum bə
Nyɔ nǐ nyaka yi nyaniki a fiɛŋ
fimu bəh yə Nyɔ nǐ fə. Bɔ nǐ
nyaka a,

16 ‘Jɔbi dzəki lə wə mih bi fiəni
dzə,
i kɛiŋsi juŋ yi Dɛbit yə yi kɔ yi
gbɔ lɔ.
Mih ni fiəni maa lə chaka
kiwɔ,
ki fiəni num bɛiŋ.

17 Ayakadəiŋ, biŋka bi bəni bi
nəŋki lə Bah,
bəni bələ bəchi kɔ bà bɔ kɔkə
Bəju bà mih babwili
a, akɔ bəni mbəŋ.

18 Yələ gia kɔ a dzaka Nyɔ,

wi nǐ fə bəni kiə lɔ yi a kɛiŋ na
i kikpu wə.'
19 Mih ka yɛiŋ yiŋ a
bukumbɛiŋ ma nyaki ŋgəkə
i bəni bə bɔ kɔkə Bəju, bə bɔ kɔ
num bɔ jiə shɔm i Nyɔ wə.
20 Bukumbɛiŋ nyâka a num
kiŋwakti i bɔ, i dzaka a, bɔ
ma dzǐki biɛiŋ biə bəni fə gia
yɛiŋ i bənyɔ, kɔm akɔ biɛiŋ bi
kinyɛŋ. A bɔ bwǐli kaŋa yibɔ i
nɔni ki tɔkɔlini wə. Kiə bɔ ma
dziki nyam yə yi kɔ maka bə
kum a mwa buku. Kiə bɔ ma
dzǐki mwa mi nyam.
21 Bə nyaka yaka, kɔm bɔ nǐ
kɔ num bɔ nǐ lani lɔ bənchi bə
Muses bələ i jɔbi wi dəəŋ wə i
di bichi wə bəni wɔkɔ, a num
yi yə bə faaki daiŋ i júŋ yi
tsani wə i kaŋ yi mbam yichi."

Bɔ nyaka kiŋwakti i bəni bə
bumni bə̀ bɔ kɔkə Bəju

22 Ayakadəiŋ, bwa bə ntum
bə Jisɔs bəh bətii kijuŋni bəh
kijuŋni ki bəni bə bumni kichi
bum gia yiwɔ, ka yɛiŋ a yi
ndzɔŋki lə a bɔ bâ bəni bədɔkɔ
i bɔ kintəəŋ i fâaŋ bɔ bəh Ba-
nabas bəh Bɔɔl i tsâ i Antiɔk.
Bɔ ka babwili Judas wə yɛli
wi widɔkɔ kɔ a Basabas, chu
babwili tə Silas. Bəni bəfa bələ
nǐ kɔ kifwu i kintəəŋ ki bəni bə
bumni wə.
23 Bɔ nyaka kiŋwakti kibɔ ka
faaŋ ki i bɔ num a:
"Buku bwa bə nih bəmbɛiŋ
bə̀ bɔ kɔ bwa bə ntum bə
Jisɔs bəh bətii kijuŋni bəniki
i mbɛiŋ bəni bə bumni bəchi
bə̀ bɔ kɔkə Bəju, bəh bə̀ bɔ kɔ i
kwili wi Antiɔk wə bəh bə̀ bɔ
kɔ i kimbu ki Silia wə bəh bə̀
bɔ kɔ i kimbu ki Silishia wə.
24 Buku wɔkɔ a bəni bədɔkɔ
buku i buku kintəəŋ dzə
ka nyaki ŋgəkə, shakyi mfi
bimbɛiŋ bəh nlani widɔkɔ na
məŋni si buku faaŋ bɔ.
25 Buku ka shinum bəchi
bum a bə bâ bəni bədɔkɔ bə
fâaŋ i mbɛiŋ, a bɔ bəh Ba-
nabas bəh Bɔɔl dzə, bɔ num
nsɛiŋ yibuku yi shɔm.
26 Bəni bələ kɔ num bɔ
musi lɔ kpi kɔm nɔm wi Bah
wibukumbɛiŋ Jisɔs Klistus.
27 Buku ka faaŋ Judas bəh
Silas a bɔ dzə bɔŋ fuku tə
bəh dzaka kibɔ gia yə yi kɔ i
kiŋwakti kələ wə.
28 Buku bəh Kiŋ'waka ki
Baiŋni num ka yɛiŋ a yi
ndzɔŋki kə i jikəli mbɛiŋ bəh
ntiə widɔkɔ wə wi tsəki bənchi
bələ̀kəli bələ bɔ kɔ a:
29 Kiə mbɛiŋ ma dzǐki biɛiŋ
bidzini biə bə kɔ num bə fə
bimfə gia yɛiŋ i bənyɔ. Kiə
mbɛiŋ ma dzǐki mwa mi
nyam. Kiə mbɛiŋ ma dzǐki
nyam yə yi kɔ maka bə kum
yi a mwa buku. Kiə mbɛiŋ ma
lâkəki kaŋ i nɔni ki tɔkɔlini wə.
Mbɛiŋ ka yɔkɔ gɛiŋ gia yələ,
mbɛiŋ fəki num gia yi chəŋ.
Bə bɛsi."
30 Bɔ nyaka yaka ka faaŋ
bəni bə̀ fɛiŋ a bɔ shǐ tsâ i
Antiɔk. Bɔ tsə juŋni bəni
bə bumni fɛiŋ bəchi, ka nya
kiŋwakti kiwɔ i bɔ.
31 Bɔ fa kiŋwakti kiwɔ, ntum
wiwɔ dəsi shɔ́m yibɔ, bɔ jikə
bəh kinsaŋli nalə.
32 Judas bəh Silas bə̀ bɔ nǐ
kɔ bəni bə̀ bɔ fukuki gia yə
bɔ wɔkɔki si Nyɔ dzakaki, nya
bətəfi bəduli i bəni bə bumni,
fə bɔ ka kaŋaki ŋga i shɔ́m yibɔ
wə.
33 Bɔ nǐ nɔ dzɔ fɛiŋ i jɔbi
widɔkɔ wə. Bəni bə bumni bə

fiəni chiŋsi bɔ, bɔ ka tsəki bəh kimbɔiŋsi i bəni bà bɔ nǐ faaŋ bɔ.
34 *
35 Bɔɔl bəh Banabas baaŋ fɛiŋ i Antiɔk, bɔ bəh bəni bədɔkɔ ka laniki fuku gia yi Bah.

Bɔɔl bəh Banabas gali

36 Asi kaŋ nǐ tsə twɛsi, Bɔɔl dzaka i Banabas a, “Bukumbɛiŋ fiəni tsô i jum wə bə nyani nnya i bitumi biə buku wɔ nǐ fukuki gia yi Bah i bi wə, ma bə yêiŋ a bəni bə bumni bə fɛiŋ fəki dəiŋ a.”
37 Banabas ka nəŋki i dzɔ Jɔn Mak a bəh bɔ nyaniki.
38 Bɔɔl nəki kɔŋ kə a bɔ dzɔ wi, kɔm wi nǐ nyə bee bɔ i Bamfilia na kɔŋ i kaasi nyani wə bəh bɔ nǐ kaŋaki.
39 Bɔɔl bəh Banabas baaŋ a gukuliki gia yiwɔ nalə, ka gaali. Banabas dzɔ Mak, bɔ wi liə i ŋgwuki wimbum mə, ka tsə i Sayblus.
40 Bɔɔl baa mfih num Silas. Ka bɔ nyə, num bəni bə bumni nya bɔ i kaŋ yi ŋgamti wi Bah wə.
41 Bɔ tsə dzəh i bimbu bi Silia wə bəh bi Silishia wə, ka nyaniki shili shóm yi bijuŋni bi bəni bə bumni.

16

Timəti liə i mbaŋ wi Bɔɔl bəh Silas wə

1 Bɔɔl nyani tsə buku i kwili wi Dɛlbi wə, ka dza tsə i ki Lista wə. Mi wi mbaŋ wi Jisɔs widɔkɔ num fɛiŋ i Lista yɛli wi num Timɔti, nih wi num mi wi Ju, a num tə mi wi bumni, ayakalə ba wi nǐ kɔ mi wi Glik.
2 Timɔti wələ nǐ kɔ mi i bəni bə bumni bə Lista bəh bə Ikɔnium, bɔ bəchi kɔksi wi.
3 Bɔɔl ka nəŋki i dzɔ wi a bɔ wi nyâniki, ka suuŋ wi.* Wi nǐ suuŋ wi yakadəiŋ, kɔm Bəju bəchi bà bɔ nǐ nɔki i kimbu kiwɔ wə nǐ kiəki lə a tii Timɔti nǐ kɔ mi wi Glik.
4 Bɔ ka nyaniki tsəki i bitumi wə, si bɔ nǐ tsəki dzaka i bəni bə bumni kɔm bənchi bà bwa bə ntum bə Jisɔs, bəh kifwu ki kijuŋni ki Jɛlusalɛm nǐ shinum bum a bɔ jǐə.
5 Ayakadəiŋ, kijuŋni ki bəni bə bumni bəwɔ ka ləkəki tsəki a ninshiŋ ninshiŋ i mbum wibɔ wə. Bəni kpɛiŋsi i bɔ wə chɔkɔ bichi.

Fiɛŋ ka ndəmsi dzə i Bɔɔl i Təwas

6 Bɔɔl bəh mbaŋ wi nyə a bɔ tsô fûku gia yi Nyɔ i tumi ki Ɛsia wə, Kiŋ'waka ki Baiŋni nəiŋ. Bɔ ka nyani tsə num i kimbu ki Fligia bəh ki Galɛshia wə.
7 Bɔ ka tsə buku kɔmsi i tumi ki Misia wə ka nəŋki i liə tsə i kimbu ki Bitinia wə, Kiŋ'waka ki Jisɔs chu nəiŋ.
8 Ayakadəiŋ, bɔ ka tsə i tumi ki Misia wə, daŋsi tsə i kwili wi Təwas wə.
9 A dzə num nchɔkɔ, fiɛŋ ka ndəmsi dza dzə i Bɔɔl wə. Wi yɛiŋ i fiɛŋ fiwɔ mə a mi widɔkɔ i Masedɔnia tsaki wi a, “Mntee, dâŋ dzâ i fa Masedɔnia wɔ gâmti buku.”

* **15:34** Biŋwakti bikpu bidɔkɔ kaŋaki lə kiŋka ki di kələ 34, yi num a, “Ayakalə, Silas baaŋ mfih i Antiɔk.” * **16:3** Bɔ nǐ suuŋ Timɔti ka wi fûkuki gia yi Nyɔ i Bəju bɔ chu nyɛŋsi kə wi kɔm ba wi nǐ kɔkə mi wi Ju.

10 Si fiɛŋ fiwə dzə i Bəəl yakadəiŋ, buku bə† ka yɛiŋ a Nyə chusi i buku a buku tsə̂ fûku ntum wi ndzəŋni i tumi ki Masedənia wə. Akisəkə, buku ka kɛiŋsi i tsə fɛiŋ.

Lidia jiə shəm i Jisəs i Filibi

11 Buku nyə i Təwas, daŋ bəkə chəŋ i ŋgwuki wimbum mə, tumbuku i Samətɛs. Chəkə buku wəə buku tsə i ninshiŋ ka buku i Niabəlis.

12 Buku nyə fɛiŋ nyani tsə i Filibi, num i kwili wi kimbu ki ninshiŋ ki Masedənia.‡ Kwili wiwə nĭ kə wi gəmna wi Lum. Ayaka buku nə fɛiŋ i kaŋ yidəkə wə.

13 A dzə num i chəkə bim-bam wə, buku dza i kwili wiwə wə, ka tsə i bəkə yidəkə kpəŋ i di biə buku nĭ kwakaki a Bəju kələ i kaŋaki di bi tsani fɛiŋ. Si buku tsə yakadəiŋ, bəkaŋa bədəkə num bə juŋni dzə fɛiŋ, buku ka shinum ka dzakaki i bə.

14 Kpaŋa widəkə nĭ kə yɛiŋ wə wi wəkəli buku yɛli wi num Lidia, wi nĭ shi kə a kəksiki Nyə. Wi nĭ buku i kwili wi Tayatila wə, wi nĭ shi kə a taŋniki bəmbuŋ bə num ka bə bəkəki bəkəni, bə ləkə i kpə wə. Bah wɛli shəm yi, wi bum gia yə Bəəl nĭ dzakaki.

15 Bə bi dzə juli wi i bəkə bəh bəni bu bə dzu, wi ka tsa buku dzaka a, “Mntee, mbɛiŋ ka yɛiŋ a mih jiə shəm yiŋ yichi i Bah wə, mbɛiŋ dzə̂ nô i mih dzu.” Wi baaŋ a tsaki a tsani, buku bum ka tsə.

Bə fah Bəəl bəh Silas i juŋ yi nsəŋ mə i Filibi

16 A dzə num chəkə bidəkə buku bə́ tsə i di bi tsani wə, baŋsi bəh waiŋ kpaŋni widəkə num mfa. Wi nĭ kaŋaki kiŋ'waka kidəkə i wi mə, a num kə ki si fə a mi numki mi wi n'yɛiŋ. Bəni bə̀ bə nĭ kaŋaki waiŋ kpaŋni wiwə nĭ kəki lə kpə i gwu yi wə na bindzəŋ kəm wi nĭ shiki fukuki a gia yə yi kə i num.

17 Waiŋ kpaŋni wiwə ka yɛiŋ buku Bəəl, ka biəli buku, wili dzaka a, “Bəni bələ kə bəni bə nəm bə Nyə wə wi kə Fwu wi biɛiŋ Bichi wə, bə chusiki dzəh yə yi kə i mbɛiŋ i nyaniki yɛiŋ ka mbɛiŋ bi bəiŋ yɛiŋ.”

18 Wi fə yakadəiŋ lə i buku i kaŋa yiduli wə, Bəəl bəksi təə, wi fiəni gwu yi kaŋyi kiŋ'waka kiwə dzaka a, “Mih fukuki i wə i yɛli wi Jisəs Klistus wə, bûku i waiŋ wələ wə.” Ayaka ki ka buku i gwu yi mə akisəkə.

19 Bəni bə̀ bə nĭ kaŋaki mfa wiwə yɛiŋ a dzəh yibə yi kpə kaa, bə ka kwa Bəəl bəh Silas guku tsə bəh bə i di bi shi wə i bətii di nshiŋ.

20 Si bə nĭ tsə bəh bə, jiə i bəgəmna bə Lum nshiŋ bə̀ bə nĭ sakaki bənsaka ka dzaka a, “Bəni bələ kə Bəju, bə nya ŋgəkə i kwili wibuku wə.

21 Bə laniki bəni bəh nəni kə bənchi bəbukumbɛiŋ bumki kə. Buku kə bəni bə Lum, buku kəbi i biəliki nəni kiwə.”

† **16:10** Luk wə wi nĭ nyaka kiŋwakti kələ nĭ liə i mbaŋ wi bə Bəəl wə fa i Təwas, bəh bə ka nyaniki. ‡ **16:12** Masedənia nĭ kə num bə gaa i bimbu binaa wə, kələ nĭ kə kimbu ki ninshiŋ.

22 Mbaŋ wi bəni bà bɔ nǐ kɔ
fɛiŋ bɔ ka təbi bɔ, kwu i Bɔɔl
bəh Silas wə. Bəgɔmna bà bɔ
nǐ sakaki bənsaka ka shakyi
bəmbuŋ i Bɔɔl bəh Silas wə,
dzaka a bə twêiŋ bɔ.
23 Bɔ twɛiŋ bɔ nalə, dzɔ bɔ
tsə fah i juŋ yi nsəŋ wə, dzaka
i mi wə wi təkniki bəh juŋ yi
nsəŋ a wi kêiŋsiki tsêiŋki bɔ
bindzəŋ.
24 Si wi wɔkɔ yaka, ka dzɔ bɔ
tsə fah na i kimbu kintəəŋ ki
juŋ yi nsəŋ wə, fah kaka bibɔ
i kikɔm mə.
25 A num ka nchɔkɔ kintəəŋ,
Bɔɔl bəh Silas tsa wə yəəŋ
kɔksi Nyɔ, bəni bə nsəŋ
wɔkɔli,
26 akisəkə nshwaiŋ dza ka
nəŋni bəh ŋga, juŋ yi nsəŋ
nəŋni tsə buku i chaka wə.
Akisəkə, dzaka bifiəŋə bichi
wɛli gwu, bənsəŋ shwali i
bəni bə nsəŋ wə bəchi.
27 Mi wə wi ni təkniki bəh
juŋ yi nsəŋ yiwɔ dza yaka,
ka yɛiŋ dzaka bifiəŋə num bi
wɛli, wi ka kwakaki a bəni bə
nsəŋ kɔ num bɔ gɛiŋ lɔ. Wi ka
babwili nywɔ i kimbaka wə
ka nəŋki i wɔɔ gwu yi yɛiŋ.
28 Bɔɔl wam bəh ŋga dzaka
a, “Ma wôɔ gwu ya. Buku
bəchi kɔ fa.”
29 Mi wə wi nǐ təkniki bəh
juŋ yi nsəŋ yiwɔ bɔɔŋ a bə dzê
ŋgaiŋ bəh naka ki baiŋsini, wi
yɔkɔ liə i dzu, tsə tum binyu
i Bɔɔl bəh Silas nshiŋ nyumi
bəh lwa.
30 Wi dza dzɔ bɔ, buku bəh
bɔ i biŋ, bikə i bɔ a, “Bəba, mih
kɔ i fə dəiŋ ka mih bɔiŋ a?”
31 Bɔ chukuli i wi a, “Jǐə
shɔm ya i Bah Jisɔs, ma wɔ bəh
bəni ba i wɔ dzu bi bɔiŋ.”
32 Ayaka bɔ ka fuku ntum
wə kɔm Bah i wi bəh i bəni
bəchi i wi dzu.
33 Wi dzɔ bɔ fɛiŋ nchɔkɔ ka
wɔkɔ biəkə yibɔ. Akisəkə, bɔ
ka juli wi bəh bəni bəchi bà i
wi dzu i bɔkɔ.
34 Wi ka dzɔ bɔ, bəh bɔ yaka
tsə i wi dzu, wi nya bɔ bəh
biɛiŋ bidzini bɔ dzi. Bɔ bəh
bəni bəchi bə i wi dzu ka laŋki
a bɔ jiə shɔm yibɔ i Nyɔ wə.
35 Chɔkɔ buku wɔ, bəgɔmna
bə Lum bà bɔ nǐ sakaki
bənsaka faaŋ bəni bə jum, a
bɔ tsô dzâka i mi wə wi təkniki
bəh juŋ yi nsəŋ a, wi bwǐli
bəni bà ma bɔ tsâki.
36 Mi wə wi nǐ təkniki
bəh juŋ yi nsəŋ yiwɔ ka
tsə yɛiŋ Bɔɔl dzaka i wi a,
“Bəgɔmna faaŋ ntum a mih
dzô bwǐli mbɛiŋ, a mbɛiŋ tsâki
i kimbɔiŋni wə.”
37 Ayakalə, Bɔɔl dzaka i bəni
bə jum bəwɔ a, “Bɔ ni twɛiŋ
buku i bəni kintəəŋ maka bɔ
yisi saka nsaka wibuku dəkə,
na yaka buku num tə bəni bə
Lum, chu fah buku i juŋ yi
nsəŋ mə, ka dzakaki i liə a,
bə bwǐli buku i jum wə jum
wə dəiŋ na? Yi kɔkə num
yaka. Akɔ a Gɔmna wiwɔ i
bwili buku.”
38 Bəni bə jum bəwɔ fiəni
tsə fuku i bəgɔmna gia yə Bɔɔl
dzaka. Si bɔ wɔkɔ a Bɔɔl bəh
Silas kɔ tə bəni bə Lum, ka
lwaki.
39 Bɔ dzə ka kwuŋ kaŋ i
bɔ, bwili bɔ i juŋ yi nsəŋ mə,
chiŋsi bɔ, tsa a bɔ bûku i kwili
wiwɔ mə.
40 Bɔɔl bəh Silas buku i juŋ
yi nsəŋ mə, tsə i juŋ yi Lidia

wə ka kwati bəni bə bumni fɛiŋ, bɔ təfi bɔ ka nyə fɛiŋ.

17

Bəəl bəh Silas tsə Tɛsalənika

1 Bəəl bəh Silas ka tsəki, tsə daŋsi i kikwili ki Amfibəlis bəh Abələnia wə, daŋsi tsə buku i Tɛsalənika. Juŋ yi tsani yi Bəju num fɛiŋ.

2 Bəəl ka tsə liə i juŋ yi tsani yiwɔ mə asi wi si fə jəbi wichi, ka yisi i dzakaki i bəni fɛiŋ kɔm gia yi Nyɔ i shi yitali wə i kaŋ yi mbam wə, wi chusi gia yichi i Kiŋwakti ki Nyɔ wə.

3 Ayaka wi ka chusiki fɛiŋ, təyi a Kimbwili wə Nyɔ nǐ kaka nǐ kaŋaki i yêiŋ ŋgəkə, i fǐəni dza i kpi wə. Jisɔs wələ ŋgaiŋ fukuki kɔm wi kɔ Kimbwili wiwɔ.

4 Ayaka bəni bədɔkɔ wɔkɔ yaka, bum ka chiŋni Bəəl bəh Silas. Ayaka Bəglik bədɔkɔ bà bɔ nǐ kɔksiki Nyɔ bəh bəkaŋa bəmbum bədɔkɔ bum tə bəduli.

5 Ayakalə, kindɔŋ ka finiki Bəju bədɔkɔ kɔm Bəəl bəh Silas, bɔ juŋni bəni bədɔkɔ bà bɔ nǐ nyaniki nnyaki kilələ bəh bɔ chiŋni i mbaŋ wə, yisi bəndzaka i kwili kintəəŋ. Bɔ ka nyə tsə bwiŋ juŋ yi Jasɔn a bɔ nəŋki Bəəl bəh Silas i bwili nya i bəni i biŋ.

6 Ayaka bɔ ka nəŋ məŋ, ka guku Jasɔn bəh bəni bə bumni bədɔkɔ tsə bəh bɔ i bətii kwili nshiŋ, ka wiliki dzakayi a, “Bəni bələ kɔ bà bɔ nyaniki beensiki mbi jiəli, bɔ dzə buku lɔ fa,

7 Ayaka Jasɔn dzɔ bɔ jiə i wi dzu. Bɔ bəchi bwiŋki bənchi bə ŋkuŋ wi Lum, ka dzaka a ŋkuŋ widəkɔ kələ yɛli wi num a Jisɔs.”

8 Ayaka bətii kwili bəh bəni wɔkɔ yaka, bɔ dza ka wɛsiki.

9 Bɔ ka kaŋyi Jasɔn bəh bəni bə bumni, bɔ gɔm kpɔ, a yi bi ka chu num, bɔ bi ma chu fiəni nya kpɔ wiwɔ i bɔ. Bɔ ka bee a bɔ nyô.

Bəəl bəh Silas tsə i Bɛlia

10 Si fuu nǐ jum dzə, bəni bə bumni dzɔ Bəəl bəh Silas chiŋsi bɔ ka tsəki i kwili wi Bɛlia wə. Si bɔ liə fɛiŋ, tsə i juŋ yi tsani yi Bəju mə.

11 Bəju bə fɛiŋ nǐ kɔ bəni bɔ kiə gia tsə bə Tɛsalənika, kɔm bɔ nǐ dzɔ nlani wiwɔ bəh kiŋkɔŋ, bɔ nəŋ i Kiŋwakti ki Nyɔ wə kaŋ yichi i yɛiŋ a gia yə Bəəl laniki bɔ yɛiŋ akɔ a ŋkɔŋ a.

12 Bɔ bəduli ka bum gia yi Nyɔ. Bəkaŋa bəmbum bəduli bà bɔ nǐ kɔ Bəglik , bəh bənyuku bəduli bà bɔ nǐ kɔ tə Bəglik bum tə.

13 Ayakalə, Bəju bə Tɛsalənika bi wɔkɔ a Bəəl tsə lɔ ka fukuki gia yi Nyɔ i Bɛlia, bɔ ka bəŋ tsə tə fɛiŋ, nyini mbaŋ wi bəni bɔ yisi bəŋgəkə.

14 Bəni bə bumni ka dzaka a Bəəl nyə akisəkə wi tsə i kinchwɔ kimbum kpəŋ. Ayakalə, Silas bəh Timəti baaŋ a Bɛlia.

15 Bəni bà bɔ nǐ tsə i chiŋsi Bəəl, tsə buku i Atɛn ka bee wi fɛiŋ. Jəbi wə bɔ nǐ fiəniki dzəki Bəəl faaŋ bɔ bəh ntum, a bɔ tsô lâka i Silas bəh Timəti a bɔ mômsi wâkli i dzô bûku i ŋgaiŋ wə.

Bəəl ka numki i Atɛn

16 Bəəl ka wəkəliki Silas bəh Timəti i Atɛn. Jəbi wə wi nĭ nyaniki fɛiŋ, wi yɛiŋ num kwili wiwə jikə bəh miməsə, yi nəŋni shəm yi nalə.

17 Ayakadəiŋ, wi ka tsə i juŋ yi tsani yi Bəju wə dzaka bəh bə, tasi bəh bəni bà bə nĭ kəkə Bəju bə tsa tə Nyə fɛiŋ. Wi chu dzaka tə chəkə bichi i di bi shi wə bəh bəni bà bə nĭ shiki dzəki fɛiŋ.

18 Bəni bə lanini bədəkə bà bə nĭ bəəŋki bə a Ɛbikəlia bəh bà bə nĭ bəəŋki bə a Sitəyik nĭ nyə dzə tə ka gukuliki bə bəh Bəəl. Si Bəəl nĭ fukuki kəm Jisəs bəh ndza wi kpi, bədəkə ka bikəki a, “Kiyuŋ kələ kəmki dzaka a nə a?” Bədəkə dzaka fibə a, “Yi kə ka wi fukuki kəm bənyə bə bəni bədəkə.”

19 Ayakadəiŋ, bə ka dzə Bəəl bəh bə tsə i kijuŋni kə bə nĭ bəəŋki i já yibə wə a Aleəbagus* bə dzaka i wi a, “Buku nəŋki i chu wəkə kəm nlani wimfiaŋ wələ wə dzəki bəh wi lə.

20 Wə dzakaki gia yidəkə maka buku num wəkə yi. Ayakadəiŋ, buku nəŋki i kiə fwu wi gia yiwə.”

21 (Bəni bə Atɛn bəh bəni bədzəni bà fɛiŋ nĭ shi kə fibə a wəkəliki gia yimfiaŋ chu dzaka kəm yi).

22 Bəəl ka dza num bɛiŋ i kintəəŋ ki Aleəbagus nshiŋ, dzaka a, “Bəni bə Atɛn, mih yɛiŋ a i dzáh yichi wə a mbɛiŋ kəksiki bənyə nalə.

23 Mih dzakaki lə, kəm mih ni nyaniki nnyaki i kwili wimbɛiŋ kintəəŋ, mih tsɛiŋ bidi biə mbɛiŋ tsaki bənyə yɛiŋ, mih yɛiŋ bitəŋ bi fəni gia bidəkə num bə nyaka i yɛiŋ wə a, ‘I nyə wə bə kiəki kə.’ Nyə wiwə wə mbɛiŋ tsaki i wi, wə bə kiəki kə, akə wi wə mih ki fukuki i mbɛiŋ i liə.

24 Nyə wələ kə wə wi nĭ maa mbi wələ bəh biɛiŋ bichi biə bi kə yɛiŋ wə. Akə wi Ŋkuŋ wi bəəli bəh nshwaiŋ, wi nə kə i juŋ yi fəni yi gia wə yə a maa bəni.

25 Wi dzaki kə fiɛŋ fidəkə fiə wi tsɛiŋki a mi nəm i wi, kəm akə wi wə wi nyaki bəni bəchi kiŋ'waka ka bə numki bəwəm bəh biɛiŋ bichi biə bə nəŋki.

26 Wi nĭ kə wi fə chwəŋkijuŋ ki bəni bəchi buku i mi wimu ka bə bi nə i nshwaiŋ yələ yichi wə. Ka wi fə yakadəiŋ num wi nĭ kɛiŋsi lə jəbi wə bə bi numki fɛiŋ bəh kiŋgəksi ki di biə bə bi nəki yɛiŋ wə.

27 Wi nĭ fə yakadəiŋ, ka bəni bi nəŋki nnyaki wi, a jəbi widəkə bə bi yɛiŋ lə i wi wə. Ayakalə, Nyə kəkə i dzəh yi dəəŋ i mi widəkə wə i bukumbɛiŋ kintəəŋ.

28 Gia yələ kə a liŋ asi mi widəkə nĭ dzaka lə a,

‘Akə wi, wi fəki ka bukumbɛiŋ
nəki, nyani,

chu num asi bukumbɛiŋ kə.’

Mi wimbɛiŋ wi kichum widəkə nĭ dzaka tə a,

‘Buku təksi kə bwa bu.’

29 Asi bukumbɛiŋ kə bwa bə Nyə, yakadəiŋ bukumbɛiŋ ma kwakaki a Nyə bwəsiki fiɛŋ fiə a kɛiŋsi mi bəh mfi

* **17:19** Kinjuŋni kələ kə di biə bə nĭ shiki sisiki migiani midəkə i tumi ki Atɛn wə, chu saka bənsaka fɛiŋ.

bi, biəŋə bəh chwaka ki kpɔ, nabə a bə kɛiŋsi bəh təh.
30 A nĭ kɔ i jɔbi wiwɔ bəni kɛiŋ i jisi wə, fə biɛiŋ bichu biələ, Nyɔ beeka. Ayakalə, i liə wi dzaka i mi wichi a bɔ kwûni shóm yibɔ.
31 Bɔ kwûni kɔm wi jiə chɔkɔ biə wi bi saka mbi wichi yɛiŋ biəli i dzəh yi chəŋ wə. Wi babwili lɔ mi wə wi ni sakaki. Yələ kɔ num wi chusi lɔ i mi wichi a, akə ŋkɔŋ asi wi nĭ dzasi mi wiwɔ i kpi wə."

32 Si Bɔɔl dzaka yakadəiŋ, bɔ wɔkɔ kɔm ndza wi kpi, bəni bədɔkɔ dza ka suŋuki wi. Bədɔkɔ dzaka fibɔ a, "Buku nəŋki lə i chu wɔkɔ kɔm gia yələ wɔ dzakaki lə."

33 Ayakadəiŋ, Bɔɔl ka buku bee bɔ.
34 Ayakalə, bəni bədɔkɔ bum gia yə wi nĭ dzakaki, ka chiŋni wi. Mi widɔkɔ i bɔ wə nĭ kɔ Diɔnisius wə wi nĭ kɔ mi wi kijuŋni wi Aleɔbagus, widɔkɔ nĭ kɔ miŋkpaŋa yɛli wi num Damalis bəh bəni bədɔkɔ tə.

18

Bɔɔl tsə i Kɔlɛn

1 I yəmaka jum, Bɔɔl nyə i Atɛn tsə i kwili wi Kɔlɛn.
2 Si wi tsə fɛiŋ, bɔ mi wi Ju widɔkɔ baŋsi yɛli wi num Akpwila, num bə nĭ bwɔ wi i Bɔntus. Akpwila nĭ kukti dzə i Itali bəh kpə wi Blisilia, kɔm Klawdius ŋkuŋ wi Lum nĭ kɔ wi tsəsi ja a, Bəju bəchi buku i Lum. Bɔɔl ka laa njikə i bɔ,

3 ka tsə yɛiŋ bɔ kɛiŋsi dzú yə bə baŋki bitaŋ yɛiŋ, a num tə a nɔm wə wi Bɔɔl nĭ nɔmki. Kɔm yaka, wi ka nɔki fɛiŋ, bəh bɔ nɔm.
4 Aka numki i kaŋ yi mbam wə yichi, wi ka tsəki i juŋ yi tsani wə, dzaka i Bəju bəh i Bəglik məmsi i fə a bɔ bûm gia yə wi laniki.

5 I jɔbi wə Silas bəh Timəti nĭ buku i Masedɔnia dzə, Bɔɔl ka dzɔ jɔbi wi wichi ka fukuki num gia yi Nyɔ, chusi i Bəju a, Kimbwili wə Nyɔ nĭ kaka kɔ Jisɔs.

6 Ayakalə, Bəju bəwɔ ka nyə ka waliki gia yə wi nĭ dzakaki, tɔyi wi. Wi ka nəŋni bəmbuŋ i gwu yi wə dzaka i bɔ a, "Kpi yimbɛiŋ kɔ i mbɛiŋ kaŋ. Kaŋ yiŋ kəkə yɛiŋ. Ayaka i yisi i liə, mih tsəki num i bəni bà bɔ kɔkə Bəju."

7 Wi ka bee bɔ, buku tsə ka nɔki num bəh mi widɔkɔ a num kə mi wi Ju, mi wiwɔ nĭ kɔ mi wi kɔksi Nyɔ, yɛli wi num Titius Justus, kwili wi num kɔmsi i juŋ yi tsani wə.

8 Klisbus wə wi kɔ fwu i juŋ yi tsani wə bəh bəni bəchi bà i wi dzu jiə shóm yibɔ i Bah. Bəni bə Kɔlɛn bəduli ka wɔkɔki si Bɔɔl fukuki kɔm Jisɔs, bum, bə ka juliki bɔ i bɔkɔ.

9 A dzə num chɔkɔ bidɔkɔ nchɔkɔ, Bah dzaka i Bɔɔl i fiɛŋ wə aka ndəmsi a, "Ma lwâki, wɔ fûku tsə a bəh gia yiŋ. Kiə wɔ ki bêe kə yi,

10 kɔm mih kɔlə bəh wɔ, ayaka mi widɔkɔ kɔkə i fə na gia yidɔkɔ bəh wɔ fɛiŋ. Bəni bəŋ kɔlə i kikwili kələ wə bəduli."

11 Ayakadəiŋ, Bɔɔl ka fə jia yichili fɛiŋ bəh kiŋka, lani bəni bəh gia yi Nyɔ.

12 I jəbi wə Bəəl nĩ kɔ fɛiŋ,
Galiə dzə num mi wi nsaka i
kimbu ki Akɛya wə, Bəju ka
juŋni gwu yibɔ kwa wi tsə bəh
wi i juŋ yi nsaka wə,
13 dzaka i Galiə a, "Mi wələ
məmsiki i fiəniki fwu ki bəni
a bɔ kɔksiki Nyɔ i dzə́h yidɔkɔ
wə chi chi a num kə si bənchi
nəŋki."
14 Asi Bəəl nĩ dza a ŋgaiŋ
dzaka, Galiə dza bəh ndzaka,
dzaka i Bəju bəwə a, "Bəju
mbɛiŋ wɔ̂kəli, asi kɔ a gia
yələ numki gia yichu yidɔkɔ
mi wələ fə, nabə a wi gbɔ i
nchi widɔkɔ wə, ma mih kaŋa
shɔm i wɔkəli gia yə mbɛiŋ
dzakaki.
15 Ayakalə, si akɔ gia yi
gukulini kɔm já bəh kiyɛli bəh
bənchi bəmbɛiŋ, mbɛiŋ kɛ̂iŋsi
yi a mbɛiŋ mbɛiŋ. Kɔm mih ni
saka kə yəmaka gia."
16 Si wi dzaka yaka, ka kɔŋŋ
bɔ, bɔ buku i juŋ yi nsaka mə.
17 Bɔ bạchi ka dza liəni i
Sɔstɛnes tikwili wi juŋ yi tsani
wə, ka twɛiŋ wi i juŋ yi nsaka
nshiŋ. Galiɔ nəki kaŋa kə jəbi
i yəmaka gia wə.

Bəəl fiəni chu i Antiək

18 I yəmaka jum, Bəəl chu
nɔ i Kəlɛn bəh bəni bə bumni
i kaŋ yiduli wə, ka bi dza bee
bɔ, bɔ bəh Blisilia bəh Akp-
wila ka liə i ŋgwuki wimbum
mə i tsəki i Silia. Si bɔ dza i
Sɛŋklia di biə bɔ nĩ liə i ŋgwuki
wimbum mə, Bəəl kəə fwu wi
kɔm kiŋkaka kə wi nĩ fə i Nyɔ.
19 Bɔ tsə buku i Ɛfɛsus, Bəəl
bee Blisilia bəh Akpwila fɛiŋ,
tsə mfih num i juŋ yi tsani yi
Bəju wə, dzaka bɔ Bəju bə̀ fɛiŋ.
20 Bɔ tsa a wi chû nô̂ bəh bɔ
i kaŋ yiduli wə, wi nəiŋma.
21 Ayakalə, i jəbi wə wi nĩ
nyəki, wi dzaka i bɔ a, "Mih
ni fiəni dzə lə i jəbi wə Nyɔ ka
bum." Si wi dzaka yakadəiŋ,
ka liə i ŋgwuki wə nyə i Ɛfɛsus.
22 Ŋgwuki wiwɔ tsə buku i
Kaysalia, Bəəl buku fɛiŋ, yaka
tsə bəni i kijuŋni ki bəni bə
bumni i Jɛlusalɛm, ka nyə shi
tsə i Antiək.
23 Wi nĩ tsəsi jəbi widɔkɔ
fɛiŋ, ka fiəni nyə ka nyaniki i
di di wə i bimbu bi Galɛshia
wə bəh bi Fligia wə, shili shóm
yi bəni bə bumni fɛiŋ.

Abəlɔs fuku gia yi Nyɔ i Ɛfɛsus

24 Mi wi Ju widɔkɔ nĩ nyə
dzə i Ɛfɛsus yɛli wi num
Abəlɔs, num bə nĩ bwɔ wi i
Alɛksandia. A nĩ kɔ mi wi kiə
ndzaka, chu kiə Kiŋwakti ki
Nyɔ nalə.
25 Bə nĩ kɔ bə lani lɔ wi bəh
dzəh yə Bah chusiki, wi ka fiki
bəh nlani kɔm Jisɔs, lani bəni
chəŋ. Ayakalə, wi nĩ kiəki
shəŋ a gia yə Jɔn nĩ fukuki juli
bəni i bɔkɔ.
26 Si wi dzə i Ɛfɛsus, ka yisi
i laniki bəni i juŋ yi tsani wə
chu lwa kə. Blisilia bəh Akp-
wila ka wɔkɔ si wi laniki yaka,
dzɔ wi, tsə ka chu təfi baiŋsi wi
nalə si Dzəh yi Nyɔ chusiki.
27 Abəlɔs dza ka kwakaki
a ŋgaiŋ si kɔlə i ndaŋ tsə i
kimbu ki Akɛya wə. Bəni bə
bumni bə̀ bɔ nĩ kɔ i Ɛfɛsus
ka gamti wi, nyaka kiŋwakti
i mbaŋ wi bəni bə bumni bə̀
bɔ nĩ kɔ i Akɛya, təbi a, bɔ dzô̂
wi. I jəbi wə wi ni tsə fɛiŋ,
wi lansi gamti bəni bə bumni
nalə, bəni bələ nĩ kɔ bə̀ Nyɔ nĩ

chusi shəm yi yindzəŋni i bə, ayaka fə bə jiə shóm i Jisəs wə.
28 Wi gukuli bəh Bəju i shi bɛiŋ, ŋgukuli wiwə num kə wi twɛsi, wi gaka bə, chusi i Kiŋwakti ki Nyə wə a Jisəs kə Kimbwili wə Nyə nǐ kaka.

19

Bəəl tsə i Ɛfɛsus

1 A nǐ kə i jəbi wə Abələs nǐ kə i Kəlɛn, Bəəl dza dzə dzəh yi jum wə i kimbu kə wi nǐ nyani yɛiŋ, dzə i Ɛfɛsus. Si wi dzə fɛiŋ wi yɛiŋ mbaŋ wi bəni bə bumni bədəkə,
2 bikə i bə a, “Kiŋ'waka ki Baiŋni nǐ dzə alə i mbɛiŋ wə, i jəbi wə mbɛiŋ nǐ jiə shəm i Jisəs wə a?” Bə chukuli a, “Buku ka num wəkə dəkə a gia yidəkə kələ ka Kiŋ'waka ki Baiŋni.”
3 Bəəl bikə i bə a, “A kabə num yaka, bə nǐ juli mbɛiŋ i bəkə kəm nə la?” Bə chukuli a, “Bə nǐ juli buku i bəkə biəli si Jən nǐ fukuki.”
4 Bəəl ka dzaka i bə a, “Jən nǐ juliki bəni i bəkə i chusi a bə nǐ kwuni shóm yibə, wi nǐ dzakaki a bə bûm num i mi wə wi dzəki i ŋgaiŋ jum, ayaka mi wə wi nǐ dzakaki kə Jisəs.”
5 Bəni bəwə wəkə si Bəəl dzaka yakadəiŋ, bə ka juli bə i bəkə num i yɛli wi Bah Jisəs wə.
6 Bəəl jiə kaŋ i bə wə, Kiŋ'waka ki Baiŋni ka dzə i bə wə. Bə dza ka dzakaki já yidəkə bə kiə kə yi, ka chu fukuki tə i bəni gia yə bə wəkə si Nyə dzakaki.
7 Bəni bəwə nǐ kə ka jwəfi ntsə bəfa.
8 Bəəl ka numki a i Ɛfɛsus, ka tsəki i juŋ yi tsani wə i kifiəŋŋ kitali wə, dzaka i bəni chu lwa kə. Bəh bə gukuli bəŋgukuli, wi məmsi i fə a bə bûm gia yə wi dzakaki kəm ŋkuŋ bi Nyə.
9 Bəni bədəkə ləkə kifwu, nəiŋ i bum, ka dzakaki ja yichu i bəni nshiŋ kəm dzəh yi Bah. Bəəl ka bee bə, dzə mbaŋ wi bəni bə bumni bəh bə tsə num i juŋ yi lanini yi Taylanus wə, ka dzakaki i bə fɛiŋ chəkə bichi.
10 Bəəl fə yaka lə i jía wə yifa. Ayakadəiŋ, Bəju bəh Bəglik bəchi bə i tumi ki Ɛsia wə fɛiŋ wəkə gia yi Bah.

Bwa bə Sikɛfa ka fukuliki Bəəl

11 Bəəl nǐ kə, Nyə nǐ fəki, wi ka fəki gia yi kaŋyini num yi dzaka ki wəmni.
12 Bə nǐ dzəki na finaiŋ fiɛŋ fi, ka kinchumni kimbuŋ nabə mbuŋ wi nəm, tsə kəm mi wi jwɛiŋ yɛiŋ, wi bənih a bəninih kəŋ a numki na mi wə wi kaŋaki kiŋ'waka kichu i gwu wə, ki buku.
13 Bəju bədəkə bə bə nǐ nyaniki bwiliki biŋ'waka bichu i bəni wə, bə dza ka məmsiki i bəəŋki yɛli wi Bah Jisəs, ka bə bwili biŋ'waka bichu biwə. Mi ka dzaki dzakaki i biŋ'waka bichu a, “Mih bwiliki wə i yɛli wi Jisəs wə Bəəl fukuki.”
14 Bəni bə bə nǐ məmsiki gia yiwə nǐ kə nanitaŋ, a nǐ kə bwa bə Sikɛfa wə fwu wi bətii mfə gia wi Bəju.
15 Ayaka kiŋ'waka kichu ka bi bikə i bə a, “Mih kiəki lə

Jisəs, kiə tə Bəəl, mbɛiŋ kə fimbɛiŋ num bə ndə a?"

16 Mi wə kiŋ'waka kichu kiwə nĭ kə i gwu yi wə dza chufi kwa lə bəni bəwə bəchi, kwəksi bə i kuku, bə kwini buku i juŋ yi mi wiwə mə, a bəh chwəŋ kiyəə bəh biəkə i gwu wə.

17 Bəju bəh Bəglik bəchi bà bə nĭ nəki i Ɛfɛsus wəkə kəm gia yiwə, ka lwaki. Ayaka bəni yisi i kəksiki yɛli wi Bah Jisəs, tsə a ninshiŋ.

18 Bəni bəduli bà bə nĭ kə num bəni bə bumni ka dzəki fukuki chu təyi gia yichi yichu yə bə nĭ fəki i nyumi wə.

19 Bədəkə bəduli bà bə nĭ fəki mfim, juŋni biŋwakti bibə bi mfim, dzə fɛiŋ ka kpa i bəni nshiŋ. Ayaka bə fa kpə wi biŋwakti biwə wichi, wi buku bənchuku mbaŋshi (50,000).*

20 Ayakadəiŋ, gia yələ yichi fə gia yi Bah liə i shɔ́m yi bəni wə nalə, ka waŋki tsəki a ninshiŋ ninshiŋ.

Bəni yisi ndani i Ɛfɛsus

21 Si yəmaka nĭ tsə, Bəəl yɛiŋ a ŋgaiŋ ni tsə lə i Jɛlusalɛm, a i jəbi wə ŋgaiŋ ni nyəki, ŋgaiŋ ni tsə dzəh i bimbu bi Masedənia bəh bi Akɛya. Wi ka chu dzaka a, "Mih ka ni tsə buku i Jɛlusalɛm, ma mih ni kaŋaki i tsə buku tə i Lum."

22 Wi ka yisi faaŋ bəni bəfa i ninshiŋ, a num Timəti bəh Ɛlastus bà bə nĭ gamtiki wi, bə tsə i ninshiŋ i Masedənia. Wi baaŋ chu nə dzə i Ɛsia twɛsi.

23 A num jəbi wiwə, ndani nĭ dza yisi i Ɛfɛsus kəm dzəh yi Bah a kəbi kə wi twɛsi.

24 Tii wi biəŋni biɛiŋ widəkə nĭ kə fɛiŋ, yɛli num Dɛmitiyus, wi nĭ shi kə a biəŋki biɛiŋ biə bi bwəsiki juŋ yi fəni yi gia yi nyə wə bə nĭ bəəŋki a Atɛmis.† Nəm wələ nĭ dzəki lə bəh kpə i bəni bà bə biəŋki biɛiŋ biwə a kəbi kə wi twɛsi.

25 Dɛmitiyus ka juŋni bəni bà bə nĭ biəŋki biɛiŋ biwə bichi, bəh bəni bà bə nĭ nəmki ŋkaiŋni wi nəm wiwə, bə juŋni dzə. Wi ka dzaka i bə a, "Bwa bə nih bəŋ, mbɛiŋ kiəki alə, a nəm wələ kə wə bukumbɛiŋ kafiki kpə yɛiŋ.

26 Mbɛiŋ yɛiŋki lə chu wəkə gia yə fimbwə fiələ bə bəəŋki a Bəəl si wi fəki. Wi nyaniki dzakaki a bənyə bà, bə kɛiŋsi a num bəh kaŋ kəkə bənyə. Wi fə lə yaka, ka fiəni mfi bi bəni bəduli i fa Ɛfɛsus, wi si bəəŋ fiəni tə bəni bə Ɛsia bəchi, bə ka bum i wi.

27 Mih yɛiŋ a nəm wibukumbɛiŋ wələ ni kwati lə yɛli wichu. A kəbi shəŋ ayaka, juŋ yi fəni yi gia yi nyə wimbum wi kpaŋni wə Atɛmis wələ yi ni fiəni i fiɛŋ fi kilələ. Yi ka num yakadəiŋ, ma yi ni numki a bə ŋgəmsi lə nyə wimbum wələ wə wi kə bə kəksi i Ɛsia wichi, mbi wələ wichi kəksi tə wi."

28 Si bəni bəwə wəkə yaka, shɔ́m bəkə bə. Bə ka yisi i wiliki, dzakayi a, "Atɛmis wi Ɛfɛsus kə nyə wimbum."

29 Kwili wiwə wichi nəŋni.

* **19:19** Kikpə kələ nĭ kə dzəkə wimu num ŋgəm wi mi wi nəm i chəkə wə. † **19:24** Atɛmis nĭ kə nyə wi dzəiŋ i Bəglik.

Mbaŋ wi bəni bà bɔ nǐ juŋni ka liəni i Gayus bəh Alistakus wə, a num bəni bə Masedɔnia bà bɔ nǐ nyaniki bɔ bəh Bɔɔl, guku tsə bəh bɔ i juŋ yi juŋnini a chu num yi nəni.

30 Bɔɔl ka nəŋki i liə tsə i ninshiŋ wi mbaŋ wiwɔ, bəni bə bumni nəiŋ.

31 Bəni bəmbum bədɔkɔ, a kaŋa bɔ tumi kiwɔ bɔ num nsɛiŋ yi fɛiŋ, chu faaŋ ntum i wi, tsa a, wi ma môm i tôm gvu wi fɛiŋ.

32 Mbaŋ wi bəni bà bɔ juŋni dza nəŋni ka wiliki na dəiŋ. Ayaka bədɔkɔ ni wiliki tsəki lə, bədɔkɔ wili tsə lə. Bəni bəduli nəki kiə kə gia yə bɔ si juŋni fɛiŋ kɔm yi.

33 Bəju ka dzɔ Alɛksanda tsəsi i ninshiŋ i mbaŋ wi bəni wə, bəni bədɔkɔ yɛiŋ ka kwakaki a wi kiəki lə gia yidɔkɔ yɛiŋ. Wi ka chiki bəni bəh kaŋ ka wi baŋyiki gwu yi.

34 Jɔbi wə bəni bəwɔ nǐ kiə a Alɛksanda kɔ mi wi Ju, bɔ chu wili kaasi tsə sə a ninshiŋ a i mi wimu wə, dzakayi a, “Atɛmis wi Ɛfɛsus kɔ nyɔ wimbum.” Ayaka bɔ wili yakadəiŋ, i tsə buku i mbiəŋə wifa wə.

35 Mi wi nyakani wi Kwili wimbum wiwɔ ka dza chi bɔ, bɔ kpichumi. Wi bikə i bɔ a, “Bəni bə Ɛfɛsus, mi kɔlə wə wi məŋniki a, akɔ bukumbɛiŋ bəni bə Ɛfɛsus bà bɔ kaŋaki juŋ yi fəni yi gia yi nyɔ wi Atɛmis, bəh təh wi nyɔ wə wi nǐ gbɔ i bɛiŋ a?

36 Si mi məŋ wə wi kɔ i gukuliki gia yələ, mbɛiŋ kaŋaki i kpîchumi məŋ, mbɛiŋ ma fâki ka bəni bə yuŋsini.

37 Mbɛiŋ dzə bəh bəni bələ fa maka bɔ chwɔ fiɛŋ i juŋ yi bənyɔ wə, nabə i dzaka ja yichu yidɔkɔ kɔm bənyɔ wi kpaŋni wibukumbɛiŋ wələ.

38 A kabə num a, Dɛmitiyus bəh bəni bu kaŋaki lə nsaka bəh mi widɔkɔ, chɔkɔ biə bə si saka bənsaka yɛiŋ kɔlə, biə bɔ kɔ tsə yɛiŋ bəni bà bɔ sakaki bənsaka bəh bɔ saka.

39 Gia yidɔkɔ kabə kɛiŋki yə mbɛiŋ nəŋki yi tsə yələ, bə ni tsɛiŋ ləkə i yɛiŋ kintəəŋ i kijuŋni ki bətii kwili wə.

40 Mih dzakaki lə, kɔm mih yɛiŋ a gia yi daiŋ kɔlə i ləkə bukumbɛiŋ i gia wə, a bukumbɛiŋ kɔ, num bə yisi ndani. Yi ka num yakadəiŋ, bukumbɛiŋ ma ni chu kaŋa na gia yi chəŋ yə bə kɔ i chukuli.”

41 Si wi dzaka yakadəiŋ, ka dzaka i kijuŋni kiwɔ gâali.

20

Bɔɔl tsə i Masedɔnia bəh Glees

1 Asi ndani biə i Ɛfɛsus nǐ kaa, Bɔɔl bɔɔŋ mbaŋ wi bəni bə bumni, təfi bɔ ka bɔni bɔ ka nyə i tsəki i Masedɔnia.

2 Wi tsə nyani jikə bimbu biwɔ fɛiŋ wə, shili shóm yi bəni bə bumni nalə, ka daŋsi tsə i Glees,

3 nɔ fɛiŋ kifiəŋŋ kitali. Wi dza a ŋgaiŋ nəŋki i tsə liə i ŋgwuki wimbum wə i tsə i Silia, ka wɔkɔ a Bəju gbɔki wi i dzəh. Wi ka yɛiŋ a yi ndzɔŋki lə a ŋgaiŋ fiəni tsə dzəh i Masedɔnia.

4 Wi ni nyaniki bɔ bəh Sɔbata wə waiŋ Bilus wi Bɛlia,

bəh Alistakus bəh Sɛkundus bə Tɛsaləŋika, bəh Gayus wi Dɛlbi, bəh Timəti, bəh Tichikus bəh Təfimus bà bɔ nǐ kɔ bəni bə Ɛsia.

5 Bəni bələ ka tsə i ninshiŋ ka wɔkɔli buku bəh Bəəl i Təwas.

6 Ayaka Dzini bi Blɛd wə bə ka jiə dəkə dzəəŋ yɛiŋ tsə, buku liə ŋgwuki wimbum i Filibi, dzɔ kaŋ yite i kwati bɔ ka chiŋni bəh bɔ i Təwas, buku bɔ nɔ fɛiŋ kaŋ nanitaŋ.

Bəəl chu jikə kijuŋni ki Təwas

7 A dzə num i chɔkɔ bi ninshiŋ wə i shi wə, buku bəh kijuŋni, juŋni i fijɔbi i gbɛ blɛd. Si Bəəl nǐ kɔ i buku nyə kichwɔŋɔchwɔŋ, wi ka yisi i dzakaki i bɔ, ka dzaka i tsə buku nchɔkɔ kintəəŋ.

8 Buku bɔ nǐ kɔ num i kimbu ki juŋ yi bɛiŋ wə, bimbaiŋsi baiŋ fɛiŋ numə biduli.

9 Waiŋ sumi widɔkɔ yɛli wi num Yutikus num i wundu wə. Wi ka dza yisi i nɔki, si Bəəl nǐ dzakaki tsəki a dzakani. I jɔbi wiwɔ wə wi gɔkɔ kinu, ka dza fɛiŋ gbɔ shi i kuku, fɛiŋ nǐ kɔ juŋ yi tumnini yitali i yisi i kuku. Ayaka bɔ tsə dzɔ wi num wi kpi lɔ.

10 Bəəl shi tsə ŋgwuŋ i wi bɛiŋ, maŋni wi dzaka i bəni a, “Wi kɛiŋki lə, mbɛiŋ ki nyûfiki kə gwu yimbɛiŋ.”

11 Bəəl fiəni yaka i kimbu ki bɛiŋ kiwɔ mə, gbɛ blɛd dzi, ka chu yisi i dzakaki bəndzaka chɔkɔ wɔɔ wi ka nyə.

12 Bəni ka dzɔ sumi wiwɔ kwɛ bəh wi i dzu wi num wiwɔm, shɔm yibɔ də nalə.

Bəəl nya ntəfi i bətii kijuŋni bə Ɛfɛsus

13 Buku liə i ŋgwuki wimbum mə i bɔkɔ, ka tsə i Asɔs, si Bəəl nǐ sisi jiə a, akɔ fɛiŋ di biə buku nǐ dzɔ wi. Wi nǐ dzaka yakadəiŋ, kɔm wi nǐ nəŋki i nyani bəh gvu.

14 Wi ka kwati buku i Asɔs, buku ka dzɔ wi i ŋgwuki wə, buku bɔ tsə buku i Mitilin.

15 Buku ka nyə fɛiŋ i ŋgwuki wə, chɔkɔ buku wɔɔ, buku dzə i kɔmsi i Kiɔs, tsə, chɔkɔ chu buku wɔɔ, buku dzə buku i Samɔs, chu tsə, chɔkɔ chu buku wɔɔ, buku ka liə i Miletus.

16 Buku nǐ nyaniki yakadəiŋ, kwaŋ tsə i Ɛfɛsus kɔm Bəəl nǐ kəŋki kə i wɔɔ jəbi i Ɛsia. Wi nǐ fəbliki tsəki yaka kɔm a yuwidɔkɔ ŋgaiŋ kɔlə ni tsə buku i Jɛlusalɛm i chɔkɔ bi Dzini bi Bɛntekɔs wə.

17 Si buku liə i Miletus, Bəəl faaŋ ntum i bətii kijuŋni ki bəni bə bumni i Ɛfɛsus a bɔ dzə yɛiŋ ŋgaiŋ.

18 Bɔ dzə, wi dzaka i bɔ a, “Mbɛiŋ kiəki lə si nɔni kəŋŋ nǐ kɔ bəh mbɛiŋ i yisi i chɔkɔ bi ninshiŋ biə mih nǐ tɔm gvu yiŋ i nshwaiŋ yi Ɛsia wə.

19 Mih nǐ kɔ num mih shisi gwu yiŋ, ka nɔmki i Nyɔ bə mindəm i dzákəh yiŋ chɛiŋ. Mih chu yɛiŋ bəŋgəkə i dzáh yiduli wə si Bəju nǐ bwaŋki gvu i mih chɛiŋ.

20 Mbɛiŋ chu kiəki lə tə si mih nǐ laniki mbɛiŋ i bəni kintəəŋ, chu nyani nlani i juŋ juŋ wə. Mih nǐ nyumiki kə gia yidɔkɔ yə yi kɔ i gamti mbɛiŋ.

21 Mih nǐ fukuki shəŋ num a gia yimu i Bəju bəh bəni

bà bɔ kɔkə Bəju, fuku a bɔ kwûni shóm yibɔ, yi fiâni dzâ i Nyɔ, bəh i jîə shóm i Bah wibukumbɛiŋ wə Jisɔs Klistus.
22 I liə, mbɛiŋ wôkɔli, mih tsəki i Jɛlusalɛm num asi Kiŋ'waka ki Baiŋni dzaka i mih, mih kiəki kə a, akɔ tsə num nə bəh mih fɛiŋ.
23 Gia yə mih kiəki kɔ a di bichi biə mih tsəki i fɛiŋ, Kiŋ'waka ki Baiŋni fukuki lə i mih, a nsəŋ bəh ŋgəkə wəkɔliki mih i ninshiŋ.
24 Ayakalə, mih yɛiŋki kə nəni kəŋŋ, a akɔ fiɛŋ fidɔkɔ, a kɔbi a mih kâasi lə nɔm wə Bah Jisɔs kɔ wi nya i mih, yi num a, mih fûkuki ntum wi ndzɔŋni kɔm si Nyɔ chusi shɔm yi yindzɔŋni i bəni.
25 I liə, mbɛiŋ wôkɔli, mih kiəki kə a mi widɔkɔ i mbɛiŋ kintəəŋ kɔlə wə buku bɔ nǐ kɔ mih fuku kɔm ŋkuŋ bi Nyɔ, bi chu yɛiŋ lə shi mbiŋ a.
26 Mih lansiki dzakaki i mbɛiŋ daiŋ a mi widɔkɔ kabə num i mbɛiŋ kintəəŋ wi num i laka i liə, mih kaŋaki kə kaŋ yɛiŋ,
27 kɔm mih nǐ ka nyumi i fuku gia yichi i mbɛiŋ yə Nyɔ kɔŋki.
28 Jɔbi wə mbɛiŋ baaŋ, mbɛiŋ ka tôkniki bəh gwu yimbɛiŋ, bəh mbaŋ wi bəni bə bumni bà bɔ kɔ ka shwáŋ, bà Kiŋ'waka ki Baiŋni kɔ ki fə mbɛiŋ num kifwu i bɔ bɛiŋ. Mbɛiŋ nûmki bəntɔkni shwáŋ i kijuŋni ki bəni bə Nyɔ bà wi nǐ taŋ bəh mwa mi Waiŋ wi.
29 Mih kiəki lə a mih nǐ ka fiəni gbaksi gwu, bəkwula ni dzə liə i mbaŋ wimbɛiŋ wə, ma bɔ ma ni bee mi widɔkɔ i kwa.
30 Bəni bədɔkɔ ni buku lə na i mbɛiŋ kintəəŋ, i fwɔkyiki mbaŋ wi bəni bə bumni, guku bɔ, bɔ tsə i mbaŋ wibɔ wə.
31 Ayakadəiŋ, mbɛiŋ tôkniki, mbɛiŋ kwaka a mih lani mbɛiŋ bəchi i jía yitali wə, nchɔkɔ bəh nshi bəh mindəm i dzákəh yiŋ chɛiŋ.
32 Mih nyaki mbɛiŋ i liə i kaŋ yi Nyɔ wə, bəh gia yi yə yi kɔ kɔm ŋgamti wi Nyɔ i bəni. Gia yələ kɔlə i fə mbɛiŋ kɔɔki, ka mbɛiŋ bi kwati di i di biə Nyɔ jiə i bəni bà wi fə a bɔ kɔ mbu.
33 Mih nǐ kaŋaki kə kindzəŋ i kpɔ wi mi wə nabə bəmbuŋ bu.
34 Mbɛiŋ kiə bindzɔŋ a, akɔ kaŋ yiŋ yələ yi nǐ nɔmki biɛiŋ bichi biə buku mbaŋ wuŋ nǐ nəŋki.
35 I biɛiŋ bichi biələ, mih nǐ chusiki i mbɛiŋ a, mi kaŋaki i nɔmki bindzɔŋ, ka wi ni gamtiki bəni bə ŋgəkə, kwaka si Bah Jisɔs nǐ dzaka a, ‘Ndzɔŋni bimbum kɔ bi mi wə wi nyaki, tsə bi mi wə wi dzɔki.’ ”
36 Si Bɔɔl dzaka kaasi yakadəiŋ, bəh bɔ ka tum binyu i kuku bəchi, tsa.
37 Ayaka bɔ dza gbɔ bəh mindəm ka dəki, maŋni Bɔɔl kɔmyi wi, a bə bɛsi.
38 Gia yə yi nǐ fə bɔ ka dəki bəh ŋga akɔ gia yə Bɔɔl nǐ dzaka a bɔ bi chu yɛiŋ kə shi bi. Bɔ ka tsə chiŋsi wi, wi liə i ŋgwuki wimbum mə.

21

Bəəl tsə i Jɛlusalɛm

1 Asi buku bəh Bəəl bəni,
buku ka nyə fɛiŋ daŋ i ŋgwuki
wimbum mə chəŋ, tsə buku i
Kəs. Chəkɔ buku wɔɔ, buku tsə
i Lədəs, nyə fɛiŋ, tsə i Batala.

2 Si buku tsə buku fɛiŋ, yɛiŋ
ŋgwuki wimbum widəkɔ wi
tsə i Fənishia, buku liə yɛiŋ ka
tsəki.

3 Buku yɛiŋ Sayblus, ka bee
i tsɛiŋ yi kimiəkə wə ka daŋsi
tsə buku i Taya i tumi ki Silia
wə i di biə ŋgwuki nǐ kaŋaki i
bwili biɛiŋ fɛiŋ.

4 Buku nəŋ bəni bə bumni
fɛiŋ, buku bɔ nɔ kaŋ nanitaŋ.
Kiŋ'waka ki Baiŋni fə, ka bɔ
təfi Bəəl a wi ma môm i tsô i
Jɛlusalɛm.

5 Buku bɔ nɔ, chəkɔ dzə
kpɛiŋ ka buku nyə, buku ka
kwa dzəh. Bɔ bəchi buku,
bəkaŋa bəbɔ bəh bwa bəbɔ, i
chiŋsi buku, buku bɔ buku i
kwili wiwɔ kintəəŋ tsə buku i
kinchwɔ kimbum kpəŋ, buku
bɔ tum binyu i kuku, tsa ka
bəni.

6 Buku liə i ŋgwuki mə, bɔ ka
fiəni tsə i juŋ yibɔ wə.

7 Buku ka nyə i Taya, kwa
dzəh, tsə buku i Təlɛmay.
Buku bwa bə nih bə bumni
bəni, ka nɔ kpaŋ wimu.

8 Chəkɔ buku wɔɔ, buku nyə
tsə buku i Kaysalia, ka tsə i
Filib dzu wə wi nǐ nyaniki
fukuki gia yi Nyɔ, buku bɔ nɔ.
Filib wələ nǐ kɔ mi wimu i
mbaŋ wi bəni bà wə nanitaŋ
bà bə nǐ sabi.

9 Wi kaŋa bwa bəkaŋa
bənaa, bɔ kɛiŋ ki kiə kə
bənyuku, bɔ nǐ fukuki i bəni
gia yə bɔ wəkɔki Nyɔ dzakaki.

10 Buku num fɛiŋ i kaŋ
yiduli wə, mi widəkɔ wə wi nǐ
fukuki gia yə wi wəkɔki si Nyɔ
dzakaki bi nyə i Judea shi dzə
fɛiŋ, yɛli wi num Agabus.

11 Agabus dzə yɛiŋ buku,
dzɔ chiŋni wi Bəəl, ka fiəni
kaŋa gvu bəh kaŋ yi yɛiŋ, ka
dzaka a, "Kiŋ'waka ki Baiŋni
dzakaki a, akɔ asi Bəju bə
Jɛlusalɛm bi kaŋa mi wə wi
kaŋaki chiŋni wələ, i nya wi i
kaŋ yi bəni bà bɔ kɔkə Bəju."

12 Buku wɔkɔ yakadəiŋ,
buku bəh bəni bəchi bà bɔ nǐ
kɔ fɛiŋ ka tsaki Bəəl a wi ma
tsô i Jɛlusalɛm.

13 Wi chukuli a, "Mbɛiŋ fəki
num nə lə a? Mbɛiŋ kiəki kə
a mbɛiŋ dəki lə mbɛiŋ nəŋni
num shɔm yiŋ a? Mih kɔ mih
kɛiŋsi gwu a kɔbi a i liə i nsəŋ
wə i Jɛlusalɛm shəŋ. Mih kɔ
num mih chu kɛiŋsi tə gwu
na i kpi fɛiŋ kɔm yɛli wi Bah
Jisɔs."

14 Si dzəh nǐ ka num fɛiŋ i fə
a wi kwûni kiŋkwaka ki, buku
ka bee, ka dzaka shəŋ a, "Ma
yi nûm asi Bah nəŋki."

15 Kaŋ yidəkɔ tsə, buku
juŋni biɛiŋ bibuku, ka yakaki
tsəki i Jɛlusalɛm.

16 Bəni bə bumni bədəkɔ bà i
Kaysalia yaka buku bɔ, dzɔ tsə
bəh buku i juŋ yi Manasi wə,
i di biə buku nǐ kaŋaki i nɔki.
Ayaka Manasi wələ nǐ kɔ mi
wi Sayblus, a num mi widəkɔ
i kintəəŋ ki bəni bà bɔ nǐ yisi
jiə shɔm i Jisɔs wə.

Bəəl laa njikə i Jɛm bəh bətii kijuŋni ki bəni bə bumni

17 Asi buku nĭ tsə buku
i Jɛlusalɛm, bəni bə bumni
bə fɛiŋ dzɔ buku bindzəŋ.
18 Chəkɔ buku wəɔ, buku bəh
Bəɔl laa njikə i Jɛm, bətii bə
kijuŋni bəchi nĭ kɔ tə fɛiŋ.
19 Bəɔl ka bəni bɔ, ka dzaka
gia yichi i bɔ yə Nyɔ nĭ fə i bəni
bə bɔ kəkə Bəju tsə dzəh i nəm
wə wi nĭ nəmki.
20 Bɔ wəkɔ yaka, ka yisi i
tumki bikum bi Nyɔ. Ayakalə,
bɔ dzaka i Bəɔl a, "Waiŋnih
wibuku, tsêiŋ si Bəju kɔ bɔ
jiə shəm i Jisɔs wə bənchuku
bənchuku. Ayakalə, bɔ num
yakadəiŋ bɔ kɛiŋ bɔ num i
bənchi bə Muses wə na bəh
ŋga,
21 Bə kɔ bə fuku lɔ i bɔ kəm
wɔ, a wɔ nyaniki laniki Bəju
bə bɔ nəki i tumi kidəkɔ wə,
a bɔ bee bənchi bə Muses,
dzaka a, kiə bɔ ma sûuŋki bwa
bəbɔ, bəh a kiə bɔ ma bîəliki
nəni ki tumi kiwɔ.
22 Si yi kɔ yaka bɔ kaŋaki lə i
ni kiə a wɔ dzə, bukumbɛiŋ ki
fâki dəiŋ i liə?
23 Buku ni fuku lə i wɔ gia yə
wɔ ni fê. Buku kaŋaki lə bəni
fa bənaa num bɔ fə kiŋkaka i
Nyɔ.
24 Dzô bɔ, mbɛiŋ bɔ tsê wôkɔ
shi bimbɛiŋ, wɔ gôm biɛiŋ
bichi biə bə kaŋaki i gɔm ka
bɔ tsê kâə kifwu kibɔ. Wɔ
ka fə yakadəiŋ, bəni bəchi ka
ni kiə a wɔ jiəki lə tə bənchi
bə Muses, ayaka gia yichi yə
bə dzakaki kəm wɔ yi ma ni
numki ŋkəŋ.
25 I bəni bə bumni bə bɔ kəkə
Bəju, buku kɔ num buku nĭ
jiə kimfasi ka nyaka kiŋwakti
chiŋsi i bɔ a, kiə bɔ ma dzîki
biɛiŋ bidzini biə bə fə bimfə
gia yɛiŋ i bənyɔ wə. Kiə bɔ
ma dzîki mwa mi nyam. Kiə
bɔ ma dzîki nyam yə yi kɔ
maka bə kum yi mwa buku.
A bɔ bwili kaŋ yibɔ i nəni ki
təkəlini wə."
26 Ayakadəiŋ, Bəɔl ka dzɔ
bəni bəwɔ, chəkɔ buku wɔɔ
bəh bɔ tsə wəkɔ shi bibɔ. Bəɔl
ka tsə i juŋ yi fəni yi gia mə,
fuku chəkɔ biə kaŋ yi wəkəni
shi ni tsə, bə ni ka nya binya i
bɔ i mi wimu wimu.

Bə kwa Bəɔl i juŋ yi fəni yi gia mə

27 Asi kaŋa yiwɔ nanitaŋ nĭ
kɔ a kaa, Bəju bədəkɔ bə bɔ
nĭ buku dzə i Ɛsia yɛiŋ Bəɔl i
juŋ yi fəni yi gia mə, ka nyini
mbaŋ wi bəni, kwa wi,
28 bɔ ka wiliki dzakayi a,
"Bəni bə Islae, mbɛiŋ gamti
buku. Akɔ mi wələ wi nyaniki
laniki gia yichu, i bəni i di
bichi kəm tumi kibuku bəh
bənchi bə Muses bəh kəm juŋ
yi fəni gia yələ. Wi fiəni bəkəli
kaasi i dzəki bəni bə bɔ kəkə
Bəju, dzə bəh bɔ i juŋ yi fəni
yi gia mə fa, ka bəkəli di bi
baiŋni biələ."
29 Bɔ nĭ dzakaki yaka, kəm
bɔ nĭ yɛiŋ Bəɔl wi nyani nnya
i kwili wə bəh Təfimus mi wi
Ɛfɛsus. Bɔ ka kwaka a Bəɔl liə
bəh wi i juŋ yi fəni gia mə.
30 Ayaka wili wiwɔ fə kwili
wichi nəŋni, bəni ka yəkəki
dzəki fɛiŋ. Bɔ bwam kaŋa
Bəɔl, guku buku bəh wi i juŋ
yi fəni gia mə, akisəkə, bɔ ka
baŋ dzaka bifiəŋə.
31 Bɔ ka nəŋki i wəɔ Bəɔl,
ntum wiwɔ liə i ntuni ki tik-
wili wi fwu wi bəni bə jum

bə Lum a, Jɛlusalɛm wichi si shakyi.

32 Wi ka nyə akisəkə, dzɔ bəni bənchi bəh kifwu ki mbaŋ wi bəni bə jum bədəkɔ bəh bɔ yɔkɔ shi tsə fɛiŋ. Si bəni nǐ yɛiŋ bəni bə jum bəh tikwili wi fwu wi bəni bə jum num fɛiŋ, bɔ ka bee i twɛiŋki Bəəl.

33 Tikwili wi bəni bə jum wiwɔ ka dzə kwa Bəəl, dzaka a bɔ kaŋa wi bəh bənsəŋ bəfa. Wi bikə i bɔ a, “Wələ kɔ ndə? Wi fə nə?”

34 I fɛiŋ wə, bəni dza ka wiliki tsəki lə, bədəkɔ wili tsə lə. Wi nəki kiə kə gia yə yi num. Wi ka dza dzaka i bəni bu a bɔ dzô Bəəl bɔ yâka bəh wi i di bi bəni bə jum wə.

35 Bəni bə jum bəwɔ dzɔ wi, jɔbi wə bɔ nǐ yakaki tsəki i dzəh yə yi kɔ i bəntəm bəntəm wə, bɔ dza giŋ lɔ Bəəl giŋni kɔm mbaŋ wi bəni nǐ jumki i lɔkɔ wi.

36 Bɔ nǐ biəliki yaka, wili dzakayi a, “Bə laksi wi.”

Bəəl kɔmyi dzaka

37 Asi bɔ nǐ liə bəh Bəəl i di bi bəni bə jum wə, wi tsa tikwili wi fwu wi bəni bə jum a, “Mih kɔlə i dzaka gia yidɔkɔ i wɔ a?” Wi wɔkɔ yaka, ka bikə i Bəəl a, “Wɔ kiəki lə já yi Glik a?

38 A məŋ wɔ mi wi Ijib wə wi nǐ yisi ndani bəh kifwu ki tumi i jɔbi widɔkɔ wə, wi guku mbaŋ wi bəni bənchuku bənaa (4,000), bà bɔ nǐ wɔɔyiki bəni bà bɔ tsə ka numki i chwa a?”

39 Bəəl chukuli a, “Mih kɔ mi wi Ju, bə nǐ bwɔ mih i Tasus i tumi ki Silishia wə, Tasus num kə kwili wi nchiŋ. Mih tsaki wɔ, nyâ mih bəh dzəh mih dzâka i bəni bələ.”

40 Tikwili wi fwu wi bəni bə jum bəwɔ ka nya dzəh a wi dzaka. Bəəl ka num i di biə bi nǐ kɔ i bəntəm bəntəm wə, ka chi bəni bəh kaŋ. Bɔ ka kpichumi məŋ, wi dzaka i bɔ i já yi Hibulu wə a.

22

1 “Bəba bəh bwa bə nih bəŋ, mbɛiŋ wôkɔ ndzaka wuŋ i mbɛiŋ nshiŋ.”

2 Bɔ ka wɔkɔ si wi dzakaki num i já yibɔ yi Hibulu wə, bɔ ka kpichumi lə məɔɔŋ. Bəəl ka dzaka a,

3 “Mih kɔ mi wi Ju, bə nǐ bwɔ mih i Tasus i tumi ki Silishia wə, ayakalə bə kuku yaka mih i fa Jɛlusalɛm, mih lani kiŋwakti i kaŋ yi Gamalia wə. Wi nǐ kɛiŋsi lani mih bəh bənchi bə bətii bəbuku, mih ka numki bəh ŋga i gia yi Nyɔ wə nalə, asi mbɛiŋ bəchi bələ mbɛiŋ kɔ fa daiŋ lə.

4 Mih nǐ dzəki nyaki lə ŋgəkə bwaŋ gvu i bəni bà bɔ biəliki Dzəh yi Bah, fə bə wɔɔyi bɔ, kwa bənyuku bəh bəkaŋa chiŋsi i juŋ yi nsəŋ mə.

5 Fa kɔ gia yə kifwu ki bətii mfə gia bəh bəni bà bɔ sakaki kwili kiəki lə yi lə gbuuŋ. A nǐ nyaki bɔ biŋwakti a mih tsô kwâyiki bwa bə nih bəbuku bà bɔ kɔ i Damaskus. Mih bá tsə i kwâyi bəni bà bɔ biəliki Dzəh yi Bah, kâŋa dzô bəh bɔ i Jɛlusalɛm bə nya ŋgəkə i bɔ.

Bəəl fuku si wi nǐ nyani ka wi jiə shəm i Jisəs

6 A jɔbi wə mih nǐ kɔmsiki tsəki i Damaskus a num ka nshichuŋ, baiŋni bimbum

bidəkə dza mwaiŋ shi i mih bɛiŋ.
7 Mih gbə i kuku, ka wəkə ja yi dzaka dzə i mih a, ‘Səəl, Səəl, wə bwaŋki gvu i mih chɛiŋ lə kəm nə?’
8 Mih bikə a, ‘Bah, akə wə ndə?’ Ja yiwə chukuli a, ‘Akə mih Jisəs wi Nasali, num mih wə wə bwaŋki gvu i wi chɛiŋ.’
9 Bəni bà bə nǐ kə buku bə nǐ yɛiŋ baiŋni biwə, ayakalə nəki wəkə kə ja yi mi wə wi nǐ dzakaki buku wi.
10 Mih ka chu bikə a, ‘Bah, mih kə i fə dəiŋ a?’ Wi chukuli i mih a, ‘Dzâ bɛiŋ, lǐə tsô i Damaskus, ma bə fûku i wə fɛiŋ, nəm wichi wə Nyə kə wi kɛiŋsi jiə i wə a wə nəmki.’
11 Mih ka dza fɛiŋ, num baiŋni biə fə mih fəkə, bəni bə buku bə nǐ nyaniki ka tati liə tsə bə mih i Damaskus.
12 Mi widəkə num fɛiŋ i Damaskus, yɛli wi num Ananias, wi kəksi Nyə nalə, jiə bənchi bəbuku Bəju bəchi bà bə nǐ kə fɛiŋ kəksi wi.
13 Wi dzə yɛiŋ mih, num bɛiŋ i kəmsi i mih kpəŋ ka dzaka i mih a, ‘Səəl waiŋnih wuŋ, fləni yêiŋ di.’ Akisəkə yakadəiŋ, mih fiəni ka yɛiŋki di, ka yɛiŋ tə wi Ananias.
14 Wi dzaka i mih a, ‘Nyə wi bətii bəbuku kə wi babwili lə wə a wə kǐə gia yə wi kəŋki, bəh i yêiŋ Mi wi Nəm wi Chəŋ, i wôkə ndzaka wə wi bukuki dzaka ki wə.
15 Wə bi numki mi wə wi fukuki kəm wi, fuku i bəni bəchi gia yə wə yɛiŋ bəh yə wə wəkə.
16 Si yi kə yaka i liə, wə chu wəkəliki nə? Dzâ bɛiŋ bə juli wə i bəkə, i wəkə chu bia, asi wə tsaki i Bah.’

Bəəl fuku si Jisəs ni faaŋ wi i bəni bà bə kəkə Bəju

17 Mih nǐ fiəni tsə i Jɛlusalɛm, mih bə́ tsa i juŋ yi fəni yi gia wə, fiɛŋ ka ndəmsi dzə i mih wə.
18 Mih yɛiŋ Bah i fiɛŋ fiwə wə, wi dzaka i mih a, ‘Kəmsi nyô fa i Jɛlusalɛm wakli kəm bəni bə fa ni bum kə gia yə wə fukuki kəm mih.’
19 Mih chukuli i wi a, ‘Bah, bə kiəki lə na bindzəŋ a mih nǐ liəki i júŋ yi tsani mə, kwayi bəni bà bə jiə shóm i wə wə twɛiŋ bə.
20 Jəbi wə bə nǐ wəəki Stifɛn wə wi nǐ fukuki i bəni kəm wə, akə mih wə mih nǐ kə na fɛiŋ mih təbi. Ayaka akə mih wə bəni bà bə nǐ wəə Stifɛn nǐ baayi nya bəmbuŋ bəbə mih kaŋa.’
21 Bah chu dzaka i mih a, ‘Nyô fa, kəm mih ni faaŋ lə wə i dzəh yi dəəŋ i bəni bà bə kəkə Bəju.’ ”
22 Si Bəəl nǐ dzakaki bəni wəkəli, jəbi wə ndzaka nǐ bukuki i dzaka ki wə, bə yisi ka wiliki na bəh ŋga, dzakayi a, “Bə kâasi bəh ŋkaiŋni mi wələ i fa nshwaiŋ wə. Akə kə mi wə wi kə i nûmki wiwəm.”
23 Bə nǐ wiliki yaka, sɛksi bəmbuŋ bəbə i bɛiŋ, ka waŋki kwəŋə i bɛiŋ.
24 Tikwili wi fwu wi bəni bə jum ka dza dzaka a bəni bə jum dzô Bəəl ma bə tsô bəh wi i di bibə wə, jəbi wə bə ka tsô bə twêiŋ wi, bə bǐkə gia i wi, a wi fuku gia yə yi fə ka Bəju wiliki lə.

25 Bɔ ka tsə bəh wi ka kaŋa a
bɔ twɛiŋki, Bɔɔl bikə i fwu wi
mbaŋ wi bəni bə jum widɔkɔ
wə wi nǐ kɔ fɛiŋ a, “Nchi
bumki lə a bə twêiŋki mi wi
Lum maka bə saka nsaka wi
a?”
26 Fwu wi mbaŋ wi bəni bə
jum wiwɔ wɔkɔ yakadəiŋ, ka
tsə yɛiŋ tikwili wibɔ, dzaka i
wi a, “Wɔ nəŋki mɔm num nə
lə? Kǐə a mi wələ kɔ mi wi
Lum.”
27 Tikwili wiwɔ wɔkɔ
yakadəiŋ, ka tsə yɛiŋ Bɔɔl bikə
i wi a, “Lansi fûku i mih, a wɔ
kɔ mi wi Lum a?” Ayaka wi
bum.
28 Tikwili wiwɔ dzaka i wi a,
“Mih nǐ taŋ bəh kpɔ widuli, ka
mih numki mi wi Lum.” Bɔɔl
chukuli i wi a, “Mih kɔ mfiŋ
mi wi Lum i bwɔ wə.”
29 Bəni bà bɔ nǐ kɔ i bikəyiki
bəmbikə bəwɔ i wi ka fiəni
chu i jum wə akisəkə. Tikwili
wibɔ ka lwaki tə, kɔm wi nǐ kɔ
wi dzaka bə kaŋa Bɔɔl a num
mi wi Lum.

Bɔɔl kɔmyi dzaka i bəni bà bɔ sakaki tumi ki Bəju nshiŋ

30 Tikwili wiwɔ ka nəŋki i
kɛiŋsi kiə gia yə Bəju nǐ jiəki
i Bɔɔl wə. Ayaka chɔkɔ buku
wɔɔ, wi dzaka a bə shwâ Bɔɔl,
wi bɔɔŋ bətii mfə gia bəmbum
bəh bəni bəchi bà bɔ sakaki
tumi, bɔ dzə, wi jiə Bɔɔl i bɔ
nshiŋ.

23

1 Bɔɔl lɔmsi dzákəh i bəni bà
bɔ sakaki tumi kiwɔ, ka dzaka
a, “Bwa bə nih bəŋ, i nɔni kəŋŋ
wə i dzə buku daiŋ, mih si fə
num a gia yə mih kiəki a yi kɔ
chəŋ i Nyɔ nshiŋ, gia yidɔkɔ
kɔbi yə yi sakaki mih i shɔm
yiŋ wə.”
2 Ananias wə wi nǐ kɔ fwu
wi bətii mfə gia, dzaka i bəni
bà bɔ nǐ numbɛiŋ i kɔmsi i Bɔɔl
kpəŋ, a bɔ chôkɔ wi i dzaka
wə.
3 Bɔɔl chukuli i wi a, “Nyɔ
ni chɔkɔ lə wɔ tə. Wɔ bwɔsiki
kimbu ki juŋ kə bə chikə bəh
fiəŋ wi fuku a biŋ. Wɔ lansi
num a wɔ sakaki mih biəli
nchi, chuku bwiŋ nchi wiwɔ
chu dzaka a bə twêiŋ mih a?”
4 Bəni bà bɔ nǐ num bɛiŋ i
kɔmsi i Bɔɔl wə bikə i wi a, “Wɔ
tɔyi fwu wi bətii mfə gia wi
Nyɔ a?”
5 Wi chukuli a, “Bwa bə nih
bəŋ, mih si kiəki kə a, akɔ fwu
wi bətii mfə gia. Bə nyaka a,

‘Kiə mi ki dzâka kə gia yichu
kɔm mi wə wi sakaki
bəni.’ ”

6 Jɔbi wə Bɔɔl nǐ yɛiŋ a
bəni bədɔkɔ nǐ kɔ fɛiŋ a
num Bəsadusi, bədɔkɔ num
Bəfalasi, wi ka dzaka bə ja
yiləkəli i kintəəŋ ki bəni bà bɔ
sakaki tumi a, “Bwa bə nih
bəŋ, mih kɔ mi wi Falasi, mih
num waiŋ wi Bəfalasi. Mih kɔ
fa i nsaka wə kɔm mih tsɛiŋki
tsəki a ninshiŋ, kiə a bəŋkwu
bi dza lə i kpi wə.”
7 Si wi dzaka yakadəiŋ,
Bəsadusi bəh Bəfalasi ka yisi i
yɔliki, kijuŋni kiwɔ gaali.
8 Bɔ nǐ yɔliki yakadəiŋ, kɔm
Bəsadusi nǐ shiki dzakaki a
bəŋkwu bi dza kə i kpi wə,
chu dzaka a fiɛŋ fidɔkɔ kɔkə
ka bəchinda bə Nyɔ nabə
biŋ'waka. Ayakalə, Bəfalasi nǐ
bumki lə a biɛiŋ biələ bichi
kɔlə.

9 N'yɔli wiwɔ ləkə tsə a
ninshiŋ, bəni bədɔkɔ bà bɔ
nǐ laniki bənchi num i mbaŋ
wi Bəfalasi wə, numbɛiŋ
fɛiŋ dzaka bəh ŋga, dzakayi
a, “Buku ka yɛiŋ gia yə mi
wələ gbɔ yɛiŋ. A kɔlə numki
kiŋ'waka kidɔkɔ, yuwidɔkɔ
chinda wi Nyɔ wi dzakaki i
wi.”
10 N'yɔli wiwɔ ka nəŋki a
fiəni chu jwɔ, tikwili wi fwu
wi bəni bə jum ka lwaki a
yudɔkɔ bɔ kɔlə i shakyi Bɔɔl
fɛiŋ i biŋka wə. Wi ka dzaka
a bəni bə jum shǐ tsô lôkɔ Bɔɔl
fɛiŋ i kaŋ yibɔ wə, fǐəni yâka
dzô bəh wi i kwili wi bəni bə
jum wə.
11 A num nchɔkɔ, Bah
numbɛiŋ i kɔmsi i Bɔɔl wə,
dzaka i wi a, “Kaŋa shɔm. Si
wɔ kɔ wɔ fuku lɔ i bəni kɔm
mih i Jɛlusalɛm, akɔ tə a liŋ si
wɔ ni fuku tə i Lum kɔm mih.”

Bəni bədɔkɔ dza kɛiŋsi i wɔɔ Bɔɔl

12 Chɔkɔ buku wɔɔ, Bəju
bədɔkɔ jiə kimfasi, dzi ŋkaiŋ a
bɔ ni dzi kə fiɛŋ nabə i mu a
kɔbi a bɔ ni wɔɔ lə Bɔɔl.
13 Bəni bà bɔ nǐ jiə kimfasi
kiwɔ dzi ŋkaiŋ biwɔ nǐ tsəki lə
bəni mbaŋnyani.
14 Bɔ ka tsə i bətii mfə gia
bəmbum, bəh bəni bà bɔ
sakaki kwili, dzaka i bɔ a,
“Buku kɔ buku lansi dzi ŋkaiŋ,
a buku ki ləkəsiki kə fiɛŋ i
dzaka wə a kɔbi a buku ni wɔɔ
lə Bɔɔl.
15 I liə wə, mbɛiŋ bəh bəni
bəchi bà bɔ sakaki tumi chǐŋsi
ntum i tikwili wi fwu wi bəni
bə jum, mbɛiŋ kwâyi dzaka
i wi a wi fǐəni chǐŋsi shǐ dzô
Bɔɔl, wi dzə i mbɛiŋ nshiŋ,
a mbɛiŋ nəŋki i tsɛiŋ baiŋsi
i nsaka wi nalə. Ayakadəiŋ,
buku ni gbɔ wi i dzəh, jɔbi wə
bɔ ni shiki dzəki bəh wi, buku
ka ni wɔɔ wi a kɛiŋ i dzəh.”
16 Si bɔ nǐ jiə kimfasi kiwɔ
yakadəiŋ, waiŋ jɛmi wi Bɔɔl
wi nyukuni wɔkɔ, wi ka tsə i di
bi bəni bə jum wə, fuku i Bɔɔl.
17 Wi ka bɔɔŋ fwu wi mbaŋ
wi bəni bə jum widɔkɔ dzaka
i wi a, “Dzô sumi wələ ma wɔ
tsô bəh wi i tikwili wi fwu wi
bəni bə jum, wi kaŋaki lə gia i
fuku i wi.”
18 Wi ka dzɔ wi, ka tsə bəh
wi i tikwili wi fwu wi jum wə,
dzaka i wi a, “Bɔɔl mi wi nsəŋ
bɔɔŋ mih, dzaka a mih dzô
sumi wələ ma mih dzô bəh wi
i wɔ, a wi kaŋaki lə gia i fuku i
wɔ.”
19 Tikwili wiwɔ ka kaŋa wi i
tsɛiŋ wə, bəh wi baka gwu, wi
bikə i wi a, “Akɔ nə wɔ nəŋki i
fuku i mih a?”
20 Sumi wiwɔ chukuli a,
“Bəju bədɔkɔ jiə kimfasi a bɔ
ni dzaka lə i wɔ a wɔ nyâ shǐ
dzô Bɔɔl wi dzə i bəni bà bɔ
sakaki kwili kijiəli, a bɔ nəŋki
tsɛiŋ ləkə baiŋsi i nsaka wi
wə bindzəŋ, bɔ dzakaki yaka
kwayi fə fəni i wɔɔ wi.
21 Kiə wɔ ki bûm kə, kɔm
bəni kɔlə fɛiŋ bɔ tsə bəni
mbaŋnyani num bɔ gbɔ wi i
dzəh, bɔ dzi ŋkaiŋ a bɔ ni dzi
kə fiɛŋ nabə i mu fiɛŋ a kɔbi a
bɔ wɔɔ lə Bɔɔl. Bɔ kɔ i liə num
bɔ kɛiŋsi lɔ gwu, ka wɔkɔliki
num gia yə wɔ ni dzaka.”
22 Tikwili wi fwu wi bəni
bə jum wiwɔ ka dzaka a sumi
yiwɔ tsâki, ka kiŋ i wi a si
wi tsəki kiə wi ki fô kə a mi
widɔkɔ kǐə a wi fuku gia yiwɔ

i ŋgaiŋ.

Bə faaŋ Bəəl i Kaysalia i Fɛlek wə mi wi nsaka

23 Tikwili wi fwu wi bəni bə jum wə ka bəəŋ kifwu kimbaŋ ki bəni bə jum bəfa dzaka i bɔ a, "Mbɛiŋ kêiŋsi jîə bəni bə jum gi yifa (200) bəh bəni bə bikum mbaŋnanitaŋ (70) bəh bəni bəgəŋ gi yifa (200), i mbiəŋə wə bwukə nchəkɔ, bɔ ni nyə tsə i Kaysalia.

24 Mbɛiŋ kêiŋsi tə kikum i Bəəl, mbɛiŋ dzô tsâ bəh wi i Fɛlek mi wi nsaka fiɛŋ fidəkɔ ma kôm wi i dzəh."

25 Si wi dzaka yaka, ka nyaka kiŋwakti ki dzaka a.

26 "Akɔ mih Klawdius Lisias. Mih nyakaki kiŋwakti kələ i wɔ mi wimbum Fɛlek wə mi wi sakani. Mih bɔniki dzəki i wɔ.

27 Bəju si kwa mi wələ ka nəŋki i wəɔ. Mih ka wəkɔ a, akɔ mi wi Lum, buku bəni mbəŋ bə jum ka liə fɛiŋ ləkɔ wi i kaŋ yibɔ wə.

28 Mih bá nəŋ i wəkɔ gia yə bɔ jiəki i wi fuŋ, mih ka shi bəh wi i bəni bəbɔ bà bɔ sakaki tumi.

29 Jəbi wə bə ni tsɛiŋ ləkə i yɛiŋ, mih ka yɛiŋ a gia yə bə bwaŋki i wi chɛiŋ akɔ a kiŋgukuli kɔm bənchi bəbɔ maka wi fə gia yidəkɔ yə bə si kɔ i wəɔ wi yɛiŋ, nabə i jiə wi i juŋ yi nsəŋ mə.

30 Jəbi wə mi si fuku i mih a Bəju bədəkɔ jiə kimfasi i wəɔ mi wələ, mih ka chiŋsi wi i wɔ akisəkə. Mih dzaka tə a bəni bà bɔ jiəki gia i wi fuŋ dzô yêiŋ num wɔ, bɔ dzaka gia yə bɔ kaŋaki bəh wi."

31 Bəni bə jum ka fə asi tikwili wibɔ dzaka, dzɔ Bəəl nchəkɔ, bəh bɔ tsə buku i Antibati.

32 Chəkɔ buku wəɔ, bəni bə jum bà bɔ ni nyaniki bəh gvu bee Bəəl i kaŋ yi bəni bà bɔ ni nyaniki i bikum bɛiŋ a bɔ tsəki bəh wi a ninshiŋ ka fiəni i jum wə i di bibɔ wə.

33 Bɔ tsə liə i Kaysalia, ka nya kiŋwakti kiwɔ i mi wi sakani wiwɔ chu nya tə Bəəl i wi.

34 Wi fa kiŋwakti kiwɔ, ka bikə i Bəəl di biə wi buku yɛiŋ. Wi ka wəkɔ a Bəəl kɔ mi wi Silishia,

35 ka dzaka i wi a, "Mih ni wəkəli lə nsaka wa i jəbi wə bəni bà bɔ kaŋaki nsaka bəh wɔ ni dzə buku fa." Wi ka dzaka a bɔ dzô Bəəl ma bɔ tsâ jîə wi i ntəŋ wi Hɛlɔd wə, ma bə tsêiŋki wi.

24

Bə jiə nsaka wi Bəəl i Fɛlek nshiŋ

1 Si kaŋ dzə buku yite, Ananias fwu wi bətii mfə gia wə, bəh bəni bədəkɔ bà bɔ nǐ sakaki tumi, bəh Tɛtulus wə wi nǐ kɔ wi kɛiŋsi lani nchi, shi tsə i Kaysalia. Bɔ ka tsə yɛiŋ Fɛlek mi wi nsaka, jiə nsaka wibɔ kɔm Bəəl i wi nshiŋ.

2 Bɔ ka bəəŋ Bəəl, Tɛtulus ka yisi i jiəki gia i wi wə, dzaka i Fɛlek a, "Mi wimbum, kimbɔiŋni kələ i tumi kələ wə i dzə buku i liə, a num kɔm nsaka wa wi ndzəŋni, bəŋkwuni bəh ndzəŋni kɔ fa bəduli i tumi kələ wə num kaŋ ya.

3 Bəni bəchi wəkəki lə
ndzəŋni bimbum chu dzə
nsaka wa i di bichi jəbi wichi.
4 Mih nəŋki kə i dzə jəbi
wa wichi, mih tsaki wə, a wə
wôkəli a twɛsi, wə wôkə gia yə
buku ki dzakaki.
5 Buku kə buku yɛiŋ a mi
wələ kə mi wi gia. Wi nyaniki
nəŋniki ndani i kintəəŋ ki Bəju
wə i kifwu ki nshwaiŋ wə
kichi. Ayaka a chu num wi
tikwili wi mbaŋ wə bə bəəŋki
a wi Nasali.
6-7 Wi nǐ nəŋki i bəkəli tə juŋ
yi fəni yi gia, buku kwa wi.*
8 Wə ka bikəyi gia i mi wələ,
wə ni wəkə i wi gia yichi yə
buku dzaka kəm wi."
9 Si Tɛtulus dzaka yakadəiŋ,
Bəju təbi, kəksi a gia yələ yichi
kə ŋkəŋ.

Bəəl kəmyi dzaka i Fɛlek nshiŋ

10 Mi wi nsaka wiwə fəkəni
i Bəəl a wi dzaka. Wi ka dzaka
a, "Mih kiəki a wə kə wə saka
lə bənsaka i tumi kələ wə i jía
yiduli wə. Mih kə bəh kin-
saŋli i num i wə nshiŋ i kəmyi
dzaka kəŋŋ.
11 Wə ka dza ka bikəyiki,
wə ni wəkə a kaŋ ka tsə dəkə
jwəfi ntsə yifa si mih nǐ yaka i
Jɛlusalɛm i tsə tsa Nyə.
12 Bəju nǐ ka yɛiŋ, mih
gukuli bəŋgukuli buku mi, bə
nǐ ka yɛiŋ mih, mih nyini bəni
i juŋ yi fəni gia wə nabə i juŋ
yi tsani wə, nabə i di bidəkə
wə i kwili wə.
13 Bə kaŋaki kə na gia yə yi
chusiki a mih nǐ fə gia yələ yə
bə jiəki i mih wə.
14 Mih bum yələ i wə nshiŋ,
a mih tsaki Nyə wi bətii
bəbuku biəli Dzəh yə bə bəəŋki
a yi kə yichu. Ayaka mih
bumki num gia yichi yə yi kə
i Kiŋwakti ki Bənchi bə Muses
wə bəh yə yi kə i Biŋwakti bi
bəni bə ntum bə Nyə wə.
15 Mih tsɛiŋki tsəki a nin-
shiŋ i Nyə, a liŋ asi bəni bələ tə
tsɛiŋki, a bəni bə ndzəŋni bəh
bəchu bəchi bi dza lə i kpi wə.
16 Ayakadəiŋ, mih məmsiki
nalə i jəbi wichi wə i nəki nəni
ki chəŋ i Nyə nshiŋ bəh bəni,
ka gia ma numki yə yi sakaki
mih i shəm yiŋ mə.
17 Akə jía yiduli si mih nǐ
buku i Jɛlusalɛm, mih ka fiəni
tsə fɛiŋ i nya kpə i bəni mbəŋ
bə kwili, bəh i fə gia.
18 Akə gia yələ bə nǐ yɛiŋ mih
i juŋ yi fəni yi gia mə si mih
fəki, num mih wəkə shi mbiŋ.
Bəni nǐ məŋ fɛiŋ nabə dzaka
ki kəmni.
19 A nǐ kə shəŋ a Bəju bədəkə
bə Ɛsia si bə nǐ kə fɛiŋ, ayaka
bə si kaŋaki i numki fa i dzaka
i wə gia yə bə kaŋaki kəm mih,
jəbi wə gia yidəkə kə.
20 A kəbi yakadəiŋ, ma bəni
bələ ni fuku gia yə bə ni yɛiŋ
a mih gbə jəbi wə mih nǐ
numbɛiŋ i bəni bà bə sakaki
tumi nshiŋ,
21 a kəbi a gia yə mih ni
də bwili bəh ja yiləkəli i bə a,
mih kə i bə nshiŋ jəbi wələ lə

* **24:6-7** Biŋwakti bikpu bidəkə kaŋaki lə 6b-8a num bə nyaka a, "Buku nǐ nəŋki i saka wi biəli bənchi bəbuku, Lisias wə tikwili wi kifwu ki bəni bə jum liə fɛiŋ, ləkə wi i buku kaŋ, dzaka a buku dzâ yêiŋ num wə, a bə saka nsaka wiwə i wə nshiŋ."

i nsaka wə kəm mih ni bum a bəŋkwu bi dza lə i kpi wə."

22 Si Bəəl dzaka yakadəiŋ, Fɛlek wəkəli lə, a nǐ kə mi wi təksi kiə kəm Dzəh yi Bah, wi ka jiə nsaka dzaka a, "Jəbi wə Lisias wə tikwili wi fwu wi bəni bə jum, ni shi dzə, ka mih ni təiŋ nsaka wimbɛiŋ."

23 Wi ka dzaka a fwu wi mbaŋ wi bəni bə jum dzô Bəəl wi tsô jǐə i dzu, wi chəniki wi. Ayakalə, a bɔ nyâ wi bəh dzəh, ka nsɛ́iŋ yi dzâki gâmtiki wi.

Fɛlek jiə nsaka wi Bəəl i jia yifa wə

24 Kaŋ yidəkɔ tsə, Fɛlek bəh Dusila kpə wi wə wi nǐ kə mi wi Ju bɔ dzə. Fɛlek tsə bɔɔŋ Bəəl a wi dzə, wi ka wəkəliki gia yə Bəəl dzakaki kəm njiə wi shəm i Klistus Jisɔs wə.

25 Si wi dzaka kəm si mi kɔ numki mi wi chəŋ bəh si mi kɔ i təkniki bəh gwu yi bəh si Nyɔ bi saka bəni, Fɛlek wəkɔ yaka lə ka lwa. Ayaka wi ka dzaka i Bəəl a, "Wɔ kələ tsəki i liə, jəbi wə mih ni kaŋa jəbi mih ni fiəni bɔɔŋ wɔ."

26 Wi ni dzaka yakadəiŋ, kaŋa kiŋkwaka a jəbi widəkɔ Bəəl ni taŋyi lə ŋgaiŋ. Ayaka wi shi a bɔɔŋki Bəəl a fɛiŋ fɛiŋ a bɔ wi təkəki biɛiŋ bi təkəni.

27 Ayaka, yaka, jía yifa tsə. Bə bi ka jiə Bəlsius Fɛstus i kimgbəkɔ ki Fɛlek wə, Fɛlek ka nəŋki a ŋgaiŋ fə Bəju kɔŋki ŋgaiŋ, wi ka bee Bəəl i juŋ yi nsəŋ mə.

25

Bəəl dzɔ nsaka wi tsə bə wi i Ŋkuŋ wi Lum nshiŋ

1 A dzə num i kaŋ yitali wə si Fɛstus yisi i sakaki kimbu ki tumi ki Judea, wi nyə i Kaysalia ka yaka tsə i Jɛlusalɛm.

2 Bətii mfə gia bəmbum bəh kifwu ki Bəju i tumi kiwɔ wə ka dzə yɛiŋ wi, jiə nsaka wə bɔ kaŋaki bəh Bəəl i wi nshiŋ, ka tsa wi a,

3 wi chûsi shəm yindzəŋni i bɔ i fə a bə chǐŋsi Bəəl a wi dzə i Jɛlusalɛm. Bɔ nǐ fəki yaka, num bɔ kɛiŋsi lɔ a bɔ ni gbɔ wi i dzə i wɔɔ.

4 Fɛstus chukuli i bɔ a, "Bəəl kɔ i juŋ yi nsəŋ mə i Kaysalia, mih mwi ni fiəni tsə lə fɛiŋ i kaŋ yələ wə.

5 Bəni bà bɔ kaŋaki ŋga i saka bənsaka, bədəkɔ bǐəli mih i tsô i Kaysalia, i dzâka gia yə wi gbɔ yɛiŋ i jəbi wə gia yidəkɔ kɔ."

6 Fɛstus nǐ nɔ bəh bɔ i tsə buku ka kaŋ nyaŋ yuwidəkɔ jwɔfi, ka wi fiəni shi tsə i Kaysalia. Si chəkɔ buku wɔɔ, wi tsə i juŋ yi nsaka mə, dzaka a bə dzô bəh Bəəl.

7 Si Bəəl dzə, Bəju bà bɔ nǐ buku dzə i Jɛlusalɛm shi tsə fɛiŋ, ka numbɛiŋ fiəli tali wi, ka yisi i jiəki gia yiduli i wi fuŋ, yi nchiŋ kəbi. Ayakalə, gia yidəkɔ nǐ kəkə yə bɔ nǐ kɔ i fuku yi chusi a wi fə gia yidəkɔ i yə wə bɔ nǐ dzakaki.

8 Bəəl baŋyi gwu yi bəh ndzaka, ka dzaka a, "Mih ka gbɔ dəkə nchi wi Bəju, nabə wi juŋ yi fəni yi gia, nabə bəh wi Ŋkuŋ wi Lum."

9 Ayakalə, Fɛstus bə nəŋ a ŋgaiŋ fə Bəju kɔŋki ŋgaiŋ, ka bikə i Bəəl a, "Wɔ kɔŋki lə

i yaka tsə i Jɛlusalɛm a mih mwi ni saka nsaka wa fɛiŋ i gia yələ wə a?"

10 Bəəl chukuli a, "Mih si num lə fa i di bi nsaka nshiŋ, a num bi Ŋkuŋ wi Lum. A num i fa wə bə kɔ i saka nsaka wuŋ. Wɔ mwi kiə na bindzəŋ a mih ka gbɔ dəkə gia yidəkɔ i Bəju.

11 A kabə num a mih bwiŋ nchi widəkɔ, nabə i gbɔ gia yə yi kɔ i fə a bə wəə mih, mih ma ni nəiŋ i kpi. Ayakalə, a kabə num a gia yə bɔ jiəki i mih fuŋ a, akɔ ntəkə, ayaka mi widəkɔ məŋ wə wi kɔ i nya mih i kaŋ yi Bəju bələ wə. Mih tsaki a nsaka wuŋ tsə i Ŋkuŋ wi Lum nshiŋ."

12 Fɛstus wəkɔ yakadəiŋ, bəh bəni bu bà bɔ nĭ sakaki bənsaka chumyi dzaka. Wi ka dzaka i Bəəl a, "Si wɔ kɔ wɔ tsa lɔ a nsaka wa tsə̂ i Ŋkuŋ wi Lum nshiŋ, yaka wi ki tsə̂ki lə fɛiŋ."

Fɛstus fuku i Ŋkuŋ Aglifa kəm bə nsaka wi Bəəl

13 Kaŋ yidəkɔ tsə, Ŋkuŋ Aglifa bəh Bɛnis* laa njikə i Fɛstus i Kaysalia i bɔni i wi.

14 Si bɔ ni nɔ fɛiŋ i kaŋ yiduli wə, Fɛstus dza fuku i Ŋkuŋ kəm nsaka wi Bəəl, ka dzaka a, "Mi widəkɔ kɔ fa si Fɛlek nĭ bee i juŋ yi nsəŋ mə,

15 si mih ni tsə i Jɛlusalɛm, bətii mfə gia bəmbum bəh bəni bà bɔ sakaki tumi ki Bəju jiə nsaka wiwɔ i mih nshiŋ a mih dzaka a wi gbɔ nsaka.

16 Mih dzaka i bɔ a, nɔni ki bəni bə Lum ka bum dəkə i təiŋ a mi gbɔ nsaka, maka bə nya dzəh i mi wiwɔ i liə numbɛiŋ i kintəəŋ kintainŋntaiŋ ki nsaka mə i bəni nshiŋ bà bəh bɔ kaŋaki nsaka, i baŋyi gwu yi kɔm gia yə bɔ jiəki i wi fuŋ.

17 Jɔbi wə bɔ nĭ dzə fa, mih nĭ ka məti. Si chɔkɔ buku wɔɔ, mih tsə num i juŋ yi nsaka wə ka dzaka a bə dzə̂ bəh mi wiwɔ.

18 Bəni bà bɔ ni kaŋaki nsaka ka num bɛiŋ, bɔ nəki chusi kə ŋgbɔ wə mih nĭ kwakaki asi bɔ dzakaki i mih.

19 Bɔ ka dzakaki lɔ, a num gia yi ŋgukulini bəh mi wiwɔ kɔm dzəh yə bɔ tsaki Nyɔ yɛiŋ, bəh kɔm bəh mi widəkɔ bə bɔɔŋki a Jisɔs num wi nĭ kpi lɔ, ayaka Bəəl bwaŋ alə a wi kɛiŋki wiwɔm.

20 Si mih si kiəki kə si mih kɔ i liə i kintəəŋ ki gia yiwɔ wə, mih ka bikə i Bəəl yuwidəkɔ wi kɔŋki i yaka i Jɛlusalɛm a bə saka nsaka wi fɛiŋ kɔm gia yələ.

21 Wi chukuli a ŋgaiŋ ni baaŋ a juŋ yi nsəŋ mə, a a bi təiŋki a Ŋkuŋ wi Lum nsaka wi ŋgaiŋ. Mih ka dzaka a bɔ ǰĭə wi i dzu, i wə̂kɔliki i tsə̂ bû̂ku i jɔbi wə mih ni chiŋsi wi i Ŋkuŋ wi Lum."

22 Aglifa wəkɔli lə, dzaka i Fɛstus a, "Mih mwi kɔŋki lə i wəkɔ gia yələ i dzaka ki mi wiwɔ wə." Fɛstus chukuli a, "Wɔ bi buku wəkɔki lə kijiəli."

23 Si chɔkɔ buku wɔɔ, Aglifa bəh Bɛnis ka nyaniki dzəki bəh kiŋkɔkni kimbum. Bɔ bətii kifwu ki bəni bənchi bəh bəni bəmbum bə kwili, nyani dzə liə i saŋ mə. Fɛstus ka

* **25:13** Bɛnis nĭ kɔ jɛmi yi Ŋkuŋ Aglifa.

dzaka a bə dzâ bəh Bɔɔl.
24 Si bɔ dzə bəh wi, Fɛstus dzaka a, “Ŋkuŋ Aglifa bəh bəni bəchi bà bɔ kɔ fa, mbɛiŋ yêiŋ mi wələ. Akɔ mi wə Bəju bəchi dzəki yɛiŋki mih fa bəh i Jɛlusalɛm kɔm wi, wamyi, dzaka a wi kɔkə mi wə wi kaŋaki i chu numki wiwɔm.
25 Ayakalə, mih ka yɛiŋ dəkə a wi fə gia yidɔkɔ yə bɔ kɔ i wɔɔ wi yɛiŋ. Si wi nǐ tsa a nsaka wi tsə i Ŋkuŋ wi Lum nshiŋ, mih ka yɛiŋ a mih ni chiŋsi lə wi i wi.
26 Ayakalə, mih tɔksiki kiəki kə gia yə mih kaŋaki i nyaka i Ŋkuŋ tikwili wuŋ kɔm wi. Ayakadəiŋ, mih ka tɔm wi i liə i mbɛiŋ bəchi nshiŋ i na bə wɔ Ŋkuŋ Aglifa, a mbɛiŋ tsêiŋ lâkə i nsaka wi wələ, yudɔkɔ mih ni kwati gia yə mih kɔ i nyaka.
27 Mih yɛiŋ na yi kɔkə chəŋ i mih i chiŋsi mi wi nsəŋ i Ŋkuŋ mih kɔbi i chusi gia yə bə kɔ i dzakaki a wi gbɔ yɛiŋ wə.”

26

Bɔɔl baŋyi gwu yi i Ŋkuŋ Aglifa nshiŋ

1 Ŋkuŋ Aglifa ka dzaka i Bɔɔl a, “Akɔ di bia i liə i dzâka bəh dzaka ka.” Bɔɔl ka giŋsi kaŋ i bɛiŋ, yisi i kɔmyiki dzaka dzaka a,
2 “Mbɛɛ, mih yɛiŋ a, akɔ fwu wi ndzəŋni a mih num i wɔ nshiŋ i dzaka bəh dzaka kəŋŋ daiŋ gia yichi yə Bəju jiəki i mih fuŋ.
3 Mih dzakaki lə, kɔm wɔ tɔksiki kiəki lə nɔni kə tumi ki Bəju bəh bəŋgukuli bà bɔ si kaŋa. Ayakadəiŋ, mih tsaki wɔ i kâŋa shɔm twɛsi i wôkɔli gia yə mih nəŋki i dzaka.
4 Bəju bəchi kiəki lə nɔni kəŋŋ i yisi na mih kɛiŋ sumi. Bɔ kiə si mih nǐ nɔki i tumi kibuku wə bəh i Jɛlusalɛm.
5 Bɔ kiəki lə na bindzɔŋ a, i yisi i jɔbi wi dəəŋ wə a mih kɔ mi wi mbaŋ wi Bəfalasi num mbaŋ wə wi ləkəki i gia yi Nyɔ wə, tsə bəmbaŋ bəchi. Yələ kɔ gia num bɔ kabə kɔŋ, ma bɔ ni fuku bəh dzaka kibɔ, bɔ num i bum a, akɔ ŋkɔŋ.
6 Mih num fa i liə i nsaka wələ wə kɔm mih tsɛiŋki tsəki a ninshiŋ, kiə kiŋkaka kə Nyɔ nǐ kaka i bətii bəbuku.
7 Kiŋkaka kələ kɔ kə chwɔŋkijuŋ kibuku jwɔfi ntsɔ bəfa wɔkɔliki, si bɔ tsaki Nyɔ kɔksi wi nchɔkɔ bəh nshi. Mbɛɛ, akɔ kɔm kiŋkaka kələ Bəju kaŋaki nsaka yɛiŋ buku bɔ.
8 Mih bikəki i mbɛiŋ i liə, akɔ kɔm nə mbɛiŋ ləkəki i bum a Nyɔ kələ i dzasi mi i kpi wə a?
9 Mih mwi nǐ kwakaki a mih kələ i fə gia yichi, i yɛiŋ a mih chiksi yɛli wi Jisɔs wi Nasali.
10 Ayaka yələ kɔ gia num mih nǐ fə lɔ yi i Jɛlusalɛm. Mih nǐ dzɔki ŋga i bətii mfə gia bəmbum, kwayi bəni bəduli bà bɔ nǐ kɔ bə Nyɔ, fah i juŋ yi nsəŋ mə. A nǐ kɔkə a yələ shəŋ. Jɔbi wə bə nǐ kɔ a bə nəŋki i wɔɔyi bɔ mih tə nǐ tɔbiki lə.
11 Mih nya ŋgəkə i bɔ a fɛiŋ fɛiŋ i juŋ yi tsani wə yichi, kaŋyi a bɔ dzakaki já yichu kɔm mi wə Jisɔs. Shɔm bɔkɔ mih bəh bɔ nalə, mih nǐ bwaŋki lə gvu i bɔ chɛiŋ, i tsə

buku i kikwili ki bəni bədɔkɔ wə.

Bɔɔl chu fuku si wi nĩ kwuni ka num mi wi Klistus

12 Mih ka nyə ka tsəki i Damaskus, num bətii mfə gia bəmbum nya mih bəh ŋga, ka chu nyaka kiŋwakti nya i mih.

13 Mbɛɛ, mih kabə tsə a num nshichuŋ asi wɔŋ yaka lumsi, mih yɛiŋ baiŋni bidɔkɔ bi dza baiŋ lə mwaiŋ i bɛiŋ bi baiŋ tsə wɔŋ, bi baiŋ shi i mih wə bəh i bəni bà buku bɔ nĩ nyaniki.

14 Buku bəchi dza gbɔyi i kuku, mih ka wɔkɔ ja yi dzaka dzə i mih i já yi Hibulu wə a, 'Sɔɔl, Sɔɔl, wɔ bwaŋki gvu i mih chɛiŋ kɔm nə lə? Wɔ fəki lə, wɔ chɔkɔ num gwu ya, asi na' yi nɔm si chɔkɔ gwu yi i mbəŋ wi ba wi wə.'

15 Mih ka bikə a, 'Bah Akɔ wɔ ndə?' Ayaka wi chukuli a, 'Akɔ mih Jisɔs, a num mih wə wɔ bwaŋki gvu i wi chɛiŋ.

16 Dzâ nûmbɛiŋ. Gia yə yi fə mih, a mih tumbuku i wɔ akɔ i babwili wɔ ka mi wuŋ wi nɔm, ka wɔ bi fûkuki gia yə wɔ yɛiŋ ndaiŋ bəh yə mih kɛiŋki i ni chusi i wɔ.

17 Mih ni gamti lə wɔ i kaŋ yi Bəju wə bəh bəni bà bɔ kɔkə Bəju, a num bɔ bà mih ni faaŋ wɔ i bɔ,

18 wɔ tsâ wêli dzákəh yibɔ, wɔ bwĩli bɔ i jisi wə, wɔ jĩə bɔ i baiŋni wə, bɔ ka ni buku i kaŋ yi Satan wə, i num bəh Nyɔ, bɔ ni jiə shɔm i mih wə, ka Nyɔ ni dalinya chu bibɔ. Bɔ ni ka kwati kimbu i di bi bəni bà wi nĩ fə a, akɔ na mbu.'

19 Mbɛɛ, si yi nĩ num yakadəiŋ, mih ka fə asi wi nĩ dzaka i mih i bɛiŋ.

20 Mih ka yisi, yisi i fukuki i Damaskus, ka mih tsə i Jɛlusalɛm. Ayaka mih nyani i bitumi bichi i Judea bəh i bitumi bichi biə bi kɔkə bi Bəju, i fukuki i bɔ a bɔ kwûni shóm yibɔ, bɔ chû i Nyɔ, bɔ fâki num gia yə yi chusiki a bɔ kwuni.

21 Akɔ gia yə yi fə ka Bəju kwa mih i juŋ yi fəni yi gia wə, kabə nəŋ i wɔɔ.

22 Ayakalə, i dzə buku bidaiŋ mih kɔ kɔm bə ŋgamti wə Nyɔ gamtiki mih yɛiŋ. Na ka mih num fa i liə i fukuki i bəni bəmbum bəh i bənchiŋ. Gia yə mih fukuki kɔ a yə Muses bəh bəni bə ntum bə Nyɔ nĩ lakaki a yi bi dzə num lə.

23 Bɔ nĩ dzakaki a Kimbwili wə Nyɔ nĩ kaka kaŋaki lə i bi dzâ yêiŋ ŋgəkə, a nûm mi wi ninshiŋ i bi dzâ i kpi wə, wi bi chusiki lə baiŋni i Bəju bəh i bəni bà bɔ kɔkə Bəju."

24 Si Bɔɔl nĩ kɛiŋki wi baŋyi gwu yi, Fɛstus dza kiŋ lɔ kiŋni ka dzaka a, "Bɔɔl wɔ si yuŋsi yuŋsini. Nlani wa wimbum wələ fə wɔ bə yuŋsi."

25 Bɔɔl chukuli i Fɛstus a, "Mih yuŋsiki kə yuŋsini mi wimbum. Gia yə mih dzakaki akɔ ŋkɔŋ, mih dzakaki mfi mbiŋ num fɛiŋ.

26 Mih dzakaki i Ŋkuŋ lə lwa kə, kɔm wi kiəki lə gia yələ, yi ni ka num dəkə i nyumi wə, yidɔkɔ chu num kə yə wɔ məŋniki.

27 Mbɛɛ, wɔ bum alə a gia yə Biŋwakti bi bəni bə ntum bə

Nyɔ dzakaki a? Mih kiəki lə a wə bum."
28 Ayaka Ŋkuŋ Aglifa bikə
i Bɔɔl a, "Wɔ kwakaki a wɔ
ki fiəniki lə mih i num mi wi
Klistus i jɔbi wi juli wələ wə
a?"
29 Bɔɔl chukuli a, "Kɔŋ a
numki i jɔbi wi juli wə nabə
wi dəəŋ wə, ntsa wuŋ i Nyɔ
kɔ a, a ma numki a wɔ shəŋ.
Mi wichi wə wi kɔ fa daiŋ
wi wɔkɔliki si mih dzakaki wi
fiəni numki aka mih tə, ayaka
wi ma baaŋ i bənsəŋ bələ wə."
30 Ŋkuŋ ka dza bɛiŋ, mi wi
sakani bəh Bɛnis bəh bəni bà
bɔ nǐ kɔ bəh bɔ ka biəliki.
31 Bɔ buku, ka dzakaki a bɔ
bɔ a, "Mi wələ ka fə dəkə gia yə
bə kɔ i wɔɔ wi, nabə i jiə wi i
juŋ yi nsəŋ mə."
32 Ŋkuŋ Aglifa ka dzaka i
Fɛstus a, "Asi kɔkə a mi wələ
numki num wi tsa lɔ a nsaka
wi tsə i Ŋkuŋ wi Lum, ma bə
bee wi."

27

Bə chiŋsi Bɔɔl i Lum

1 Jɔbi wə bə nǐ kɛiŋsi a buku
bəh Bɔɔl i liə i ŋgwuki wimbum
wə i tsə i tumi ki Itali wə, bɔ
ka nya Bɔɔl bəh bəni bə nsəŋ
bədɔkɔ i kaŋ yi Julius wə wi
nǐ kɔ fwu i mbaŋ wi bəni bə
jum bədɔkɔ a num wi Ŋkuŋ wi
Lum.
2 Buku bɔ liə i ŋgwuki wim-
bum wə wi buku i Adamiti-
tium, wi num i ni numyiki
tsəki i kpa i kimbu ki di ki
bɔkɔ yi Ɛsia wə. Alistakus
mi wi Tɛsalɔnika, i tumi ki
Masedɔnia num tə buku bɔ.
Buku bɔ ka tsəki.
3 Chɔkɔ buku wɔɔ, buku
dzə buku i Sidɔn, Julius chusi
kiŋkɔŋ i Bɔɔl, ka bee wi a wi
tsə yɛiŋ nsɛ́iŋ yi i kwili kintəəŋ
ka bɔ gamti wi bə biɛiŋ biə wi
nəŋki.
4 Jɔbi wə buku ni fiəni liə
i ŋgwuki mə fɛiŋ, kabə tsəki,
fiəkə dzə i buku nshiŋ chini,
buku ka kwaŋki tsəki i fikpəŋ
fikpəŋ i tumi ki Sayblus kə ki
kɔ i bɔkɔ kintəəŋ ki kəŋki fiəkə.
5 Buku tsə daŋ kinchwɔ
kimbum kə ki kɔ i fintəŋ
kitumi ki Silishia bəh ki
Bamfilia, ka dzə i kwili wi
Mila i tumi ki Lisia wə.
6 Fwu wi mbaŋ wi bəni
bə jum wə ka yɛiŋ ŋgwuki
i bɔkɔ num wi buku dzə i
Alɛksandia daŋsi tsə sə i Itali,
wi bwili buku, ləkə buku yɛiŋ
wə.
7 Buku bi dza fɛiŋ, nyani alə
tɛsi tɛsi i kaŋ yiduli wə, buku
fum i bəŋgəkə bələ wə i tsə
buku i kwili wi Sinidus wə. Si
fiəkə nǐ bumki kə a buku tsə i
ninshiŋ chəŋ, ayaka buku ka
kwuni ka kwaŋ tsə dzəh i Klɛt
tumi ki bɔkɔ kintəəŋ wə, di
biwɔ ka kəŋki buku bəh fiəkə,
buku ka tsə daŋsi Salmɔni di
biə bi liəki tsəki i bɔkɔ kintəəŋ.
8 Buku ka kwaŋki tsəki a
bɔkɔ kpəŋ bɔkɔ kpəŋ, fum
num fumni ka buku buku i
di biə bə nǐ bɔɔŋki a Kpa wi
Bɔkɔ wi Kimbɔiŋni, kə ki nǐ kɔ
kɔmsi i kwili wi Lasia wə.
9 Si buku nǐ kɔ num buku
bəkəli lɔ jɔbi wi dəəŋ i dzəh,
a nǐ kɔ yaka num Chɔkɔ Bim-
bam bi Ndalinya Chu tsə lɔ, a
num i jɔbi wi funi kiləkəli wə,
Bɔɔl ka nya kintəfi i bəni bà i
ŋgwuki mə a,
10 "Bəba, mih yɛiŋ a i
yisi fa i tsə ninshiŋ nyani

wibukumbɛiŋ ni bəkə lə, kinlaka kimbum ni numki lə, nlaka wiwɔ ni numki kə a biɛiŋ shəŋ bəh ŋgwuki, bəni tə ni kpiyi lə."

11 Ayakalə, fwu wi bəni bə jum wə nəki wɔkɔ kə ndzaka wi Bɔɔl, ka wɔkɔ n'yi num i fwu wi bəni bə ŋgwuki bəh tii ŋgwuki wiwɔ.

12 Yɛiŋ si chwɛiŋ wi bɔkɔ yiwɔ nǐ ndzɔŋki kə ka bɔ num fɛiŋ i jɔbi wi funŋni kiləkəli wə, mi wi duli ka tɔbi a yi ndzɔŋki lə a bə mômsiki tsâki a ninshiŋ, yuwidɔkɔ bə ni tsə buku i chwɛiŋ wi bɔkɔ yi Fɔniks wə, a num tumi i Klɛt ki kəŋ fiəkə, i tsəsi jɔbi wiwɔ fɛiŋ. Chwɛiŋ wi bɔkɔ wiwɔ nǐ kɔ ki tsɛiŋ daŋsi i kimbu ki nimbɛiŋ bəh kishɛiŋ i di biə wɔŋ tsəki liəki.

Fubi kiləkəli giŋ ŋgwuki wimbum

13 Fiəkə yidɔkɔ dza ka yakaki dzəki i kimbu kishɛiŋ wə a tɛsi tɛsi, bəni bə ŋgwuki bəwɔ ka kwakaki a bɔ kwati fiɛŋ fiə bɔ si nəŋki. Bɔ ka babwili ntukpa wi ŋgwuki, ka tsəki a i chwɛiŋ wə chwɛiŋ wə i bɔkɔ yi Klɛt wə.

14 Bə bɔɔŋ fubi kiləkəli kiwɔ a, "Fubi ki kimbu kitsɛiŋ yi kimiəkə i di biə wɔŋ bukuki", fubi kiwɔ dza tumbuku dzə i tumi kə wə, ka shi i bɔkɔ. 15 Si ki shi dzə, chɔkɔ i ŋgwuki wə, dzəh nəki num kə fɛiŋ ka ŋgwuki wiwɔ tsəki i funŋni kiwɔ wə, bɔ ka bee ŋgwuki wiwɔ i funŋni kiləkəli kiwɔ wə ki giŋ ka tsəki bəh wi.

16 Buku ka tsəki a tsəni, tsə daŋsi tsə i kimbu kishɛiŋ wə i tumi kinchiŋ kidɔkɔ wə i kintəəŋ ki bɔkɔ yə bə bɔɔŋki a Kawda. Tumi kiwɔ bə́ kəŋ buku bəh fiəkə, buku ka fumki i yaksi ŋgwuki i chwɛiŋ wi bɔkɔ wimbum wə.

17 Buku yaksi, ka shu kaŋa ŋgwuki wimbum wiwɔ bəh bəkwu a wi ma shakyi, jɔbi wə buku nǐ tsəki buku bə́ lwa a ŋgwuki wiwɔ ni tsə chɔkɔ lə gwu yi i dumi kinshambu wə i bɔkɔ kintəəŋ i kɔmsi tsə i tumi ki Libia wə. Bɔ ka shisi mbuŋ wi fiəkə, ka bee ŋgwuki wiwɔ bə́ tsə a wi wi.

18 Si funŋni kiləkəli kiwɔ ni ləkəki tsəki a ninshiŋ, chɔkɔ ka buku wɔɔ, bə ka yisi i bwiliki biɛiŋ i ŋgwuki wimbum wiwɔ mə, ləəyiki i bɔkɔ.

19 Chɔkɔ chu buku wɔɔ, bəni bə ŋgwuki bəwɔ ka bwili biɛiŋ bi ŋgwuki mə ləəyi i bɔkɔ bəh kaŋ yibɔ.

20 Kaŋ yiduli tsə maka buku yɛiŋ wɔŋ nabə bijɔŋ, funŋni kiləkəli kiwɔ kɛiŋ jumi a jumini a num kə ki twɛsi, buku ka kiəki a yibuku kaa lɔ.

21 Si bəni nǐ kɔ num bɔ nɔ i kaŋ yiduli wə dzi kə fiɛŋ, Bɔɔl dzə num i ninshiŋ ka dzaka a, "Bəba, a nǐ kɔ a mbɛiŋ bum i wɔkɔ yiŋ a bə baaŋ a Klɛt, ma bukumbɛiŋ ka kwati dəkə ŋgəkə wələ bə kinlaka kələ lə.

22 Ayakalə, mih tsaki a mbɛiŋ kâŋa shɔm, kɔm mi i mbɛiŋ kintəəŋ ni laka kə, a ni laka shəŋ a ŋgwuki wimbum wələ.

23 Mih dzakaki lə kɔm Nyɔ wə wi kaŋaki mih, a num wə mih tsaki i wi, wi si faaŋ chinda wi i mih daiŋ nchɔkɔ wi dzə num i mih kpəŋ,

24 ka dzaka i mih a, ‘Bɔɔl, ma lwâki. Wɔ kaŋaki i bi num i Ŋkuŋ wi Lum nshiŋ. Tsêiŋ, si Nyɔ chusi kiŋkɔŋ i wɔ ka fə a mi widɔkɔ i mbaŋ wi bəni bà mbɛiŋ bɔ kɔ i ŋgwuki wimbum wələ wə ni laka kə.’
25 Ayakadəiŋ, bəba, mbɛiŋ kâŋa shɔm. Mih jiə shɔm i Nyɔ wə, a gia yə wi dzaka i mih ni num ayaka si wi dzaka.
26 Ayakalə, ŋgwuki wimbum wələ kaŋaki lə i ni tsə chɔkɔ gwu yi i tumi kidɔkɔ wə i bɔkɔ kintəəŋ.”
27 A dzə num i kaŋ jwɔfi ntsɔ bənaa funŋni kiləkəli kə kɛiŋ fiəli a fiəlini bəh buku i kinchwɔ kimbum ki Adia wə.* A dzə num ka nchɔkɔ kintəəŋ, bəni bà bɔ nɔmki i ŋgwuki wiwɔ wə dza ka kwakaki a yudɔkɔ bɔ si kɔmsi tsə i chwɛiŋ wə.
28 Bɔ ka fəkəni bɔkɔ si yi liəki bəh kwu num bɔ shiŋsi fiɛŋ fi jili yɛiŋ wə, ka yɛiŋ yi num a bəntəm mbaŋfia. Ayaka bɔ tsə kpɛiŋsi i ninshiŋ, chu fəkəni , ka yɛiŋ yi num a bəntəm jwɔfi ntsɔ bəte.
29 Bɔ ka lwaki a yudɔkɔ ŋgwuki kələ i chɔkɔ i biaŋa wə, ka shisi bəntukpa bənaa i bɔkɔ i ŋgwuki jum, ka tsaki alə chɔkɔ wɔɔ.
30 Bəni bà bɔ nɔmki i ŋgwuki mə dza ka nəŋki i yɔkɔ buku i ŋgwuki wimbum wiwɔ mə, bɔ ka nəŋki i shisi ŋgwuki winchiŋ i bɔkɔ, ka bə kwayi fə a bɔ nəŋki i shisi bəntukpa i shi bi ŋgwuki wə i bɔkɔ.
31 Bɔɔl ka dzaka i fwu wi bəni bə jum wə bəh i bəni bu a, “Bəni bələ ka mɔm i buku i ŋgwuki wimbum wələ wə, na ma mi widɔkɔ i mbɛiŋ wə ma ni bəiŋ.”
32 Bəni bə jum ka təiŋyi bəkwu bà bɔ nǐ kaŋa ŋgwuki winchiŋ wiwɔ yɛiŋ i wimbum wə, ka bee a wi ləŋki tsəki.
33 Asi chɔkɔ nǐ wɔɔki dzəki, Bɔɔl ka tsa bəni bəchi a bɔ dzî fiɛŋ, ka dzaka a, “Daiŋ si num kaŋ jwɔfi ntsɔ bənaa mbɛiŋ num a bəh nlwa maka mbɛiŋ ləkə fiɛŋ i dzaka mə.
34 Ayakadəiŋ, mih tsaki mbɛiŋ a mbɛiŋ dzî fiɛŋ, ka bi nya mbɛiŋ bəh ŋga. Ayaka na juŋ yi fwu i mi fuŋ ni laka kə.”
35 Si wi dzaka yakadəiŋ, ka dzɔ blɛd, nya kiyəŋni i Nyɔ, gbɛ ka dziki i bəni bəchi nshiŋ.
36 Bɔ bəchi ka kaŋa shɔm ka dzi.
37 Buku bəchi bà buku nǐ kɔ i ŋgwuki wimbum wiwɔ mə nǐ kɔ bəni gi yifa bəh mbaŋnanitaŋ ntsɔ bəsɔ (276).
38 Jɔbi wə bəni bəchi nǐ dzi fwuli, bɔ ka bwili gəŋ yə yi nǐ kɔ i ŋgwuki mə, ləəyi i bɔkɔ i fə a wi yaŋsi.

Ŋgwuki shakyi

39 Jɔbi wə chɔkɔ nǐ wɔɔ dzə, bɔ yɛiŋ tsə kpa, bəni bà bɔ nɔmki i ŋgwuki mə nəki kiə kə di biwɔ. Ayakalə, bɔ yɛiŋ nchisi wi bɔkɔ num wi tsə buku i mishambu wə, bɔ ka yɛiŋ a bɔ kələ i mɔmsi a ŋgwuki liə tsə num fɛiŋ i bɔkɔ kpəŋ.
40 Bɔ ka təiŋyi bəshəiŋ bɔ mini shi tsə i bɔkɔ, ka chu fiəni shwa bəkwu bà bɔ nǐ

* **27:27** Biŋwakti bidɔkɔ bɔɔŋki kinchwɔ kimbum kələ a Mɛditɛlinian.

kaŋayi bəmbəŋ bà bɔ lumsiki ŋgwuki yɛiŋ, ka yaksi mbuŋ wi fiəkə i ninshiŋ fiəkə liə yɛiŋ ka chiniki ŋgwuki wiwɔ wi bə́ tsə i nchisi wə i bəkɔ kpəŋ.

41 Ayakalə, wi tsə chɔkɔ gwu yi i dumi ki mishambu wə i bɔkɔ. Kimbu ki ŋgwuki ki ninshiŋ liə baaŋ fɛiŋ chu nəŋni kə. Bəwaa bə ləkəli shakyi tɔkɔ kimbu ki jum wə kə.

42 Bəni bə jum dza kabə nəŋ a bɔ wɔɔyi bəni bə nsəŋ bəchi ka bədɔkɔ ma ni châli bûku i gêiŋ.

43 Ayakalə, fwu wi bəni bə jum wə ka nəŋki i lɔkɔ Bɔɔl, ka kaŋyi a bɔ ma fə̂ yakadəiŋ, ka dzaka n'yi a bəni bà bɔ kiəki nchali yisi gbɔyi chali buku i kpa,

44 ma kiŋka ki bəni bədɔkɔ baaŋ biəli num i bibaŋ bi kɛiŋ bɛiŋ bəh i bishakli biŋka bi ŋgwuki wə. Yələ kɔ dzəh yə buku nǐ məmsi i buku yaka kpa wə alə nyiki.

28

Bə Bɔɔl dzə buku i Malta

1 Si buku nǐ tsə buku i kpa wə alə nyiki yakadəiŋ, ka wɔkɔ a, bə bɔɔŋki di biwɔ a Malta, a num tumi i bɔkɔ kintəəŋ.

2 Bəni bə tumi kiwɔ chusi kiŋkɔŋ kiləkəli i buku, dzɔ buku, kpa gbuku buku ka jɔkɔki, kɔm dzaŋ nǐ kɔ yi yisi lɔ i dzəki fiəkə num.

3 Bɔɔl nyani juŋni ŋgaŋa, ka tsə i kpa, ayaka fəkə num i ŋgaŋa yiwɔ mə, gbuku shili fə fəkə kiwɔ buku ka nɔm tsɛiŋ yi ka shəiŋ baaŋ yɛiŋ wə.

4 Bəni bə tumi kiwɔ ka yɛiŋ si ki shəiŋ baaŋ i tsɛiŋ yi wə, ka dzakaki a bɔ bɔ a, “Mi wələ nǐ wɔɔ mi. Wi si bɔiŋ i bɔkɔ, ayakalə lɔiŋ kwa wi, wi ni baaŋ kə wiwɔm.”

5 Ayakalə, Bɔɔl mikə fəkə kiwɔ ki gbɔ i gbuku mə, gia yidɔkɔ nəki num kə bəh wi.

6 Bəni bəwɔ ka wɔkɔliki, kwaka a gwu yi Bɔɔl ni yisi lə i mɔki, yudɔkɔ a wi ki gbɔki kpiki lə. Si bɔ ni wɔkɔli wɔkɔ mɔŋ mɔŋ, bɔ ka yɛiŋ a gia yidɔkɔ ka num dəkə bəh wi, bɔ kwuni kiŋkwaka kibɔ dza ka dzakaki a, “Mi wələ kɔ nyɔ widɔkɔ.”

7 Mi wə wi nǐ sakaki di biwɔ fɛiŋ nǐ kaŋaki lə kikhə, ki kɔmsi tsə i di biə buku nǐ kɔ. Yɛli wi mi wiwɔ num a Bublius. Wi dzɔ buku fɛiŋ, buku bɔ nɔ i kaŋ yitali wə wi tɔkni yaka bəh buku na bindzɔŋ.

8 Yi num a tii Bublius nǐ kɔ i naŋbɛiŋ gwu num bəh wi tasi bəh chwɔ yi bɔkɔli. Bɔɔl ka liə tsə i lum wə wi nǐ nɔki yɛiŋ, jiə kaŋ i wi wə, tsa ka chuku wi.

9 Si yi nǐ num yakadəiŋ, bəni bə tumi kiwɔ kichi bà bɔ nǐ kaŋaki jwə́iŋ ka dzəki Bɔɔl chuku tə bɔ.

10 Bɔ ka nyaki buku bəh biɛiŋ biduli. Jɔbi wə buku nǐ nyəki fɛiŋ, bɔ chu dzə a bəh biɛiŋ bichi biə buku nǐ kɔŋki jiə i ŋgwuki mə.

Bə Bɔɔl nyə i Malta ka tsə i Lum

11 Buku liə i ŋgwuki wimbum mə ka tsəki num buku nɔ lə i Malta i tumi ki bɔkɔ kintəəŋ kifiəŋŋ kitali. Ŋgwuki wiwɔ nǐ kɔ wi Alɛksandia wə

bə nǐ bəəŋki a Bənyɔ bà bɔ kɔ Bimaŋsi,* ayaka wi nǐ kɔ i tumi kiwɔ wə wɔkɔli a jəbi wi fiəkə yiləkəli nǐ tsə daŋsi.

12 Buku tsə buku i bɔkɔ kpəŋ i kwili wi Silakus wə, nɔ fɛiŋ i kaŋ yitali wə,

13 ka nyə fɛiŋ, tsə buku i kwili wi Lɛgium wə ka nɔ tə fɛiŋ. Si chɔkɔ buku wɔɔ, fiəkə yisi i yakaki dzəki i kimbu ki shɛiŋ wə, buku ka tsəki, i kaŋ yifa wə, buku dzə buku i kpa wi Butiəli wə.

14 Si buku dzə buku fɛiŋ, yɛiŋ bəni bə bumni fɛiŋ, bɔ tsa a buku dzə̂ ma buku bɔ nə̂ kaŋ nanitaŋ. Buku bɔ ka nɔ, buku ka nyə dzə i Lum.

15 Si buku nǐ tsəki, bəni bə bumni bə Lum ka wɔkɔ a buku si dzə wə, bɔ buku ka nyaniki dzəki a buku bɔ baŋsi. Ayaka bɔ dzə buku na i shi yi Abiyus wə, bəh i Juŋ yi Bəni bə Nyanini wə Yitali. Asi Bɔɔl yɛiŋ bɔ, shɔm yi də, wi nya kiyɔŋni i Nyɔ.

16 Buku dzə buku i Lum, bɔ bee Bɔɔl wi ka numki mfih wi mbəŋ, mi wi jum widɔkɔ chəəŋni kə wi.

Bɔɔl num mi wi nsəŋ i Lum wi fuku gia yi Nyɔ fɛiŋ

17 Kaŋ ni tsə yitali, Bɔɔl bɔɔŋ kifwu ki Bəju bà fɛiŋ. Asi bɔ dzə, wi dzaka i bɔ a, “Bwa bə nih bəŋ, mih kɔ i bənsəŋ wə lə num bə nǐ kwa mih i Jɛlusalɛm, nya i kaŋ yi bəni bə Lum wə na maka mih gbɔ na i gia yidɔkɔ wə i bəni bəbukumbɛiŋ nabə i nɔni ki bətii bəbukumbɛiŋ.

18 Jɔbi wə bəni bə Lum ni tsɛiŋ ləkə i nsaka wuŋ wə, nəki yɛiŋ kə gia yə bɔ kɔ i wɔɔ mih yɛiŋ. Bɔ ka nəŋki i bee mih,

19 ayakalə, Bəju nəki bum kə. Mih nǐ kaŋaki a tsâ a nsaka wuŋ tsə̂ i ninshiŋ i Ŋkuŋ wi Lum. Mih nǐ dzakaki yakadəiŋ, a kɔbi a mih kaŋaki lə gia yidɔkɔ i jiə i bəni mbəŋ fuŋ.

20 Akɔ gia yə yi fə mih ka mih bɔɔŋ mbɛiŋ a bukumbɛiŋ dzâka. Mih kɔ i bənsəŋ bələ wə lə num kɔm bə mi wə bukumbɛiŋ bəni bə Islae nǐ wɔkɔliki.”

21 Bəni bəwɔ ka chukuli i wi a, “Buku ka yɛiŋ dəkə kiŋwakti kidɔkɔ ki dza dzə i Judea kɔm wɔ, mi widɔkɔ i bwa bə nih bə buku bà bɔ nyə dzə fɛiŋ ka sɔmi dəkə wɔ i buku nabə i dzaka gia yichu kɔm wɔ.

22 Ayakalə, buku si kɔŋki lə i wɔkɔ i wɔ kɔm kiŋkwaka ka. Yə buku kiəki kɔ shəŋ a mbaŋ wə wɔ kɔ yɛiŋ bəni bəchi dzakaki lə kɔm wi.”

23 Bɔ ka jiə chɔkɔ biə bɔ bi dzəki ma Bɔɔl dzaka i bɔ. A dzə num i chɔkɔ biwɔ, bəni bəduli juŋni i di biə wi nǐ nɔki, wi yisi i fukuki baiŋsiki gia yichi i bɔ, i yisi kinchɔŋɔchɔŋɔ i tsə buku i fijəbi, fuku kɔm ŋkuŋ bi Nyɔ. Wi bə́ chu dzaka i bɔ chusi gia yə yi kɔ i Kiŋwakti ki Bənchi bə Muses bəh i Biŋwakti bi bəni bə ntum bə Nyɔ mə kɔm Jisɔs, mɔmsi i fə a bɔ bûm gia yə ŋgaiŋ dzakaki a yi kɔ ŋkɔŋ.

24 Ayaka bəni bədɔkɔ bum

* **28:11** Bənyɔ bələ kɔ bà bɔ bɔɔŋki a Kastɔ bəh Bulɔk.

gia yə wi nǐ dzakaki, bədəkɔ nəki bum kə.
25 Bɔ nǐ dza ka shakyiki di
fɛiŋ a bɔ bɔ yisi i bukuyiki a
num si Bəəl ləɔ ja a, “Gia yə
Kiŋ'waka ki Baiŋni nǐ dzakaki
i bətii bəbukumbɛiŋ tsə dzəh i
mi wi ntum wi Nyɔ wə Isaya a
nǐ kɔ na ŋkɔŋ.
26 Wi nǐ dzaka a,
‘Tsə̂ dzâka i bəni bəwɔ a,
mbɛiŋ bi wəkɔki lə na gia
bindzɔŋ ayakalə wɔkɔ
kiə kə,
tsɛiŋ na biɛiŋ bindzɔŋ ayakalə
yɛiŋ kə.
27 Yi num yakadəiŋ kɔm shə́m
yi bəni bəwɔ kɔ
yi də lɔ.
Bɔ baŋ bintuni bibɔ,
ayaka baŋ dzâkəh yibɔ.
Bɔ fə yakadəiŋ a dzə́kəh yibɔ
ma ni yɛ́ĩŋki di,
bintuni bibɔ wə̂kɔ kə gia,
shə́m yibɔ shíli,
ka bɔ bi fĩəni dzə i mih, ka mih
chû̂ku bɔ.’ ”
28 Bəəl ka kaasi a, “Mbɛiŋ
kiəki a ntum wi Nyɔ wi mbɔiŋ
wələ kɔ num wi faaŋ i bəni
bə̀ bɔ kɔkə Bəju, bɔ num i ni
wɔkɔ.”
29 † [Si wi dzaka yakadəiŋ,
Bəju bəwɔ dza ka bukuyiki,
gukuli i gia yiwɔ bɛiŋ a bɔ
bɔ, kiŋgukuli kiwɔ nǐ kɔkə ki
twɛsi.]
30 Bəəl ka nɔki i juŋ yə wi
nǐ gɔm i jía yifa wə, dzə̂ bəni
bəchi bə̀ bɔ nǐ dzəki i wi.
31 Wi ka fukuki kɔm ŋkuŋ
bi Nyɔ, chu lani bəni kɔm Bah
Jisɔs Klistus, dzaka chu lwa
kə, mi chu nya kə wi bəh
ŋgəkə.

† **28:29** Biŋwakti bikpu bidəkɔ kaŋaki kə kimbu kələ.

Kiŋwakti kə Bəəl nĩ nyaka i kijuŋni ki Lum
Gia yə yi kɔ i Kiŋwakti ki Lum kələ mə

Kiŋwakti kələ nĩ nyaka Bəəl i bəni bə bumni bə Lum, fuku i bɔ gia yə wi kiəki kɔm bumni biə bi kɔ bi bəni bə Klistus bəh gia yə bumni biwɔ nəŋki a bəni fêki. Kiŋwakti kələ kaŋaki gia yichi yə yi kɔ kɔm bənlani bə Bəəl, tsə i biŋwakti bi bidɔkɔ bəchi.

Wi kɔ wi dzaka a bəni bəchi, kɔŋ a numki Bəju nabə bəni bà bɔ kɔkə Bəju kaŋaki i kêiŋsi gwú yibɔ bəh Nyɔ, kɔm bɔ bəchi kaŋaki lə chu. Wi kɔ wi dzaka a, i mi i kɛiŋsi gwu yi bəh Nyɔ kɔ i jɔbi wə wi jiə shɔm i Jisɔs Klistus.

Bəəl nĩ nyaka tə i sisi nyani wə wi nĩ kaŋaki i nyani tsə yɛiŋ kijuŋni ki bəni bə bumni bə Lum. Wi nĩ sisi a jɔbi wə ŋgaiŋ tsə buku fɛiŋ, ma ŋgaiŋ ni baaŋ bəh bɔ twɛsi i fə nɔm i bɔ kintəəŋ, ka bɔ bi gamti ŋgaiŋ ma ŋgaiŋ bi tsə i ninshiŋ, i tsə buku i Sbɛɛn.

Kifwu ki gia kə ki kɔ i Kiŋwakti kələ mə

1:1-17 Kin'yisi bəh kifwu ki gia
1:18–3:20 Kɔm mbɔiŋ wə bəni bəchi fa kuku nəŋki i bi bɔiŋ yɛiŋ
3:21–4:25 Dzəh yə Nyɔ nəŋki a bəni tsə yɛiŋ ka bɔ bi bɔiŋ
5:1–8:39 Nɔni kifiaŋ kə bəni bə Klistus kaŋaki
9:1–11:36 Bəni bə Islae i kimfasi ki Nyɔ wə
12:1–15:13 Nɔni ki bəni bə Klistus
15:14–16:27 Kimbɔni kigɔksini i bəni

1 Akɔ mih Bəəl waiŋ wi nɔm wi Klistus Jisɔs. Nyɔ nĩ bɔɔŋ mih a mih nûmki waiŋ ntum wi Jisɔs, ka jiə a mih fûkuki ntum wi ndzɔŋni wi ŋgaiŋ.

2 Ntum wi ndzɔŋni wələ kɔ wə Nyɔ nĩ kaka i bəni tsə dzəh i bəni bu bə ntum wə, yi num asi bə nyaka i Kiŋwakti ki ki baiŋni wə.

3 Wi kɔ kɔm Waiŋ wi wə wi nĩ dzɔ gwu yi mi wiwɔm, ayaka bə bwɔ wi i chwɔŋkijuŋ ki Ŋkuŋ Dɛbit wə.

4 Bah wibuku Jisɔs Klistus kɔ num Nyɔ nĩ chusi wi tsə dzəh i Kiŋ'waka ki Baiŋni wə a, akɔ Waiŋ wi ŋgaiŋ wi kaŋa ŋga si wi nĩ dzasi wi i kpi wə.*

5 A fə Jisɔs Klistus ka Nyɔ baa mih, fə a mih nûmki waiŋ wi wi ntum, ka mih fə bəni bə tumi bichi bà bɔ kɔkə Bəju jĩə shɔm i wi, wôkɔki num i wi kôksi yɛli wi.

6 Mbɛiŋ tə kɔ mbaŋ wi bəni bà Nyɔ bɔɔŋ a bɔ nûmki bəni bə Jisɔs Klistus.

7 Mih nyakaki kiŋwakti kələ i mbɛiŋ bəchi bà mbɛiŋ kɔ shɔm yi Nyɔ i Lum, ayaka wi

* **1:4** Nabə a, "Jisɔs Klistus kɔ num Nyɔ nĩ chusi ŋga bi tsə dzəh i Kiŋ'waka ki Baiŋni wə a wi kɔ Waiŋ wi ŋgaiŋ si wi nĩ dzasi i kpi wə."

bɔɔŋ a bɔ nûmki bəni bà bɔ kɔ mbu.

Ma Nyɔ Ba wibukumbɛiŋ bəh Bah Jisɔs Klistus chûsi shɔm yindzɔŋni i mbɛiŋ chu nyâ mbɛiŋ bəh kimbɔiŋni.

Bɔɔl ka nəŋki i laa njikə i bəni bə Lum

8 Mih nəŋki i yisi nya kiyɔŋni i Nyɔ wuŋ kɔm mbɛiŋ bəchi tsə dzəh i Jisɔs Klistus wə, kɔm mbi wichi dzakaki lə kɔm shɔm yə mbɛiŋ jiə i wi wə.

9 Nyɔ wə mih nɔmki i wi bəh shɔm yiŋ yichi i ntum wi wi ndzɔŋni wələ wə kɔm Waiŋ wi kɔ mbeeŋ nsaka wuŋ a mih si kwaka lə mbɛiŋ jɔbi wichi i ntsa wuŋ wə.

10 I ntsa wuŋ wə mih si tsa a dzəh num i mih ka mih dzə i mbɛiŋ i liə jɔbi wə Nyɔ bum,

11 kɔm mih kɔŋki lə nalə i yɛiŋ mbɛiŋ ka mih ni nya mbɛiŋ bəh kinya ki Kiŋ'waka, ki ni fə mbɛiŋ ləkəki.

12 Yi num a, bukumbɛiŋ shíliki shɔm yibukumbɛiŋ, shɔm yə mbɛiŋ jiə i Nyɔ wə shíliki yiŋ, yiŋ shíli tə yimbɛiŋ.

13 Bwa bə nih bəŋ, mih nəŋki a mbɛiŋ kiə a mih kaka kiŋkani kiduli a mih dzə buku i mbɛiŋ wə, jɔbi wə mih kaka gia yidɔkɔ tasi mih. Ayaka mih nəŋki a mih dzə ka mih ni kwati ŋkɔh i mbɛiŋ wə, a liŋ si mih kɔ num mih kwati lɔ i bəni bədɔkɔ bà bɔ kɔkə Bəju.

14 Nɔm wələ kɔm bəni bəchi kɔ i məkə kəŋŋ wə, kɔŋ a numki bəni bà bɔ kɔ i kwili kintəəŋ, nabə bà bɔ kɔ i chwa, nabə bəni bà bɔ kaŋaki mfi, nabə bà bɔ kɛiŋki i kiyuŋ wə.

15 Akɔ gia yə shɔm shiliki mih nalə i fuku ntum wi ndzɔŋni i mbɛiŋ tə bà bɔ kɔ i Lum.

Nga bi ntum wi ndzɔŋni wi Nyɔ

16 Mbɛiŋ kíəki a mih ŋgəmniki kə gia yidɔkɔ kɔm ntum wi ndzɔŋni wi Nyɔ. Kɔm akɔ i fɛiŋ wə ŋga bi Nyɔ biə bi bwiliki mi wichi wə wi kɔ wi jiə shɔm i wi kɔ. Ayaka gia yələ yisiki tsəki num i Bəju ka yi tsə tə i bəni bà bɔ kɔkə Bəju.

17 Yi num a ntum wi ndzɔŋni wələ chusiki dzəh yə Nyɔ dzɔki a mi kɔ chəŋ i wi nshiŋ. Ayaka yələ yisi tsə kaasi bəh shɔm yə wəmaka kɔ wi jiə i wi. Akɔ gia yə bə kɔ bə nyaka a,

“Mi wi chəŋ bi nôki kɔm shɔm
yə wi jiə i Nyɔ.”

Shɔm bəkɔki Nyɔ si bəni fəki gia yi gumini

18 Mih dzakaki lə i dzaka a shɔm yi Nyɔ yə wi bɔksiki i bɛiŋ i bəni bà bɔ nəiŋma wi, fə gia yi gumini nɔni kichu kibɔ baŋ ŋkɔŋ kɔm gia yi Nyɔ.

19 Yi bɔkɔki yaka kɔm gia yə bəni kɔ i kiə kɔm Nyɔ chusiki alə, kɔm wi Nyɔ kɔ wi chusi lɔ i bɔ.

20 Ayaka na i kin'yisi wə si Nyɔ nǐ maa mbi, ŋga bi biə bi tsə kaa kə, bəh si wi Nyɔ kɔ, kɔ num bəni yɛiŋ lɔ, ka chu kiə i biɛiŋ biə wi kɔ wi maa, na si bəni yɛiŋki kə wi. Ayakadəiŋ, dzəh chu kɔbi yə mi wiwɔm kɔ i dza lɔbli dzaka a bɔ kiəki kə Nyɔ.

21 Na yaka si bɔ kiəki Nyɔ yakadəiŋ, bɔ kɔksi kə wi ka Nyɔ, nabə i nya kiyɔŋni i wi.

Biŋkwaka bibɔ fiəni chu a bi kiləlɔ. Kifwu kibɔ kiyəə jikə bəh jisi.

22 Bɔ dzaka a bɔ kaŋaki lə mfi, num bɔ fiəni chu lɔ biyuŋ.

23 Bɔ kɔ bɔ bee i tsaki Nyɔ wi kiŋkɔksi wə wi bi kpi kə, tsə ka tsaki num i mimɔsɔ mə bə̀ kɛiŋsi bəh kaŋ mɔ bwɔsi bəni bə̀ bɔ kɔ i kpi, bəh minyəni bəh nyám yə yi nyaniki, bəh yə yi sɛiŋki i kuku.

24 Si yi kɔ yaka Nyɔ ka bee bɔ a bɔ fəki num gia yə shɔm yibɔ kɔŋki a num gia yi kinyɛŋ, bɔ fəki yaka bəh gwu yibɔ i mi mi, ka ŋgəmsiki gwu yibɔ.

25 Bɔ kwuni ŋkɔŋ kɔm Nyɔ bi fiəni chu num ntəkə, tsa chu nɔm num i biɛiŋ biə Nyɔ maa, tsə lɔ i tsaki chu nɔm i wi Kimaa wiwə. Ayaka akɔ wi wə bukumbɛiŋ kɔ i kɔksiki jɔbi wichi na i bi tsə buku i kiŋgɔksi wə. Yi nûm ayaka.

26 Si bɔ fəki yakadəiŋ, Nyɔ ka bee bɔ, gwu bə́ shili bɔ i fəki gia yi ŋgəmnini. Ayaka bəkaŋa nɔ bəh bəkaŋa bədɔkɔ, num Nyɔ nǐ ka maa bəkaŋa a bɔ fəki yakadəiŋ.

27 Ayaka yi kɔ a liŋ si bənyuku bee dzəh yə Nyɔ nǐ fə i nɔki bəh bəkaŋa, gwu fwu lɔ bɔ i nɔki num bəh bənyuku. Ayaka bənyuku fə gia yi ŋgəmni bəh bənyuku bədɔkɔ. Si bɔ fəki yakadəiŋ jiə num ŋgəkə i kifwu kibɔ wə a num ŋgɔm wi kimfə kibɔ kichu.

28 Si bəni bəwɔ nǐ ka yɛiŋ a yi ndzɔŋki lə i kiə Nyɔ, Nyɔ ka bee bɔ a bɔ kaŋa mfi a num bi kiyuŋ, fə̂ num gia yə bɔ si kaŋaki kə i fəki.

29 Shɔ́m yibɔ bə́ num, num yi jikə bəh gia yichu chi chi. Bɔ mɔmyi gia yi gumini, dzə́kəh buku bɔ, bɔ kaŋa shɔm yichu, kindɔŋ fiini bɔ bəh bəni, wɔɔyi bəni, jwɔ, fwɔkyi, tsɛiŋ bəni bəh dzə́kəh yi chu, nyani bəh kinyəni,

30 bəkəli yɛli ki bəni, baiŋŋ Nyɔ, kaŋa bətɔyi bəchi i lɔm kibɔ wə, gukuli, ləkə bəh kifwu, ghaŋsi gwu, mɔm dzə́h yichi i fəki chu, ləkə bəh kifwu i bətii bəbɔ bəh i bənih bəbɔ.

31 Bɔ kɔ biyuŋ, num kə i ja yibɔ bɛiŋ. Bɔ chəbsi bəni bədɔkɔ, bɔ kwasi kə nshɛiŋ i bəni wə.

32 Bɔ fəki yakadəiŋ bɔ kiə na a Nyɔ kɛiŋsi a mi wə wi fəki gia yələ wi kaŋaki i kpî. Ayakalə, bɔ fə a fəni tsə a nishiŋ, chu kɔksi bəni bə̀ bɔ fəki ŋkaiŋni wi gia yələ.

2

Nyɔ bi sakaki mi wi biəli kimfə ki mi wiwɔ

1 Ayakadəiŋ, wɔ wə wɔ sakaki kimfə ki mi widɔkɔ, kɔŋ wɔ numki na ndə, wɔ kǐəki a wɔ tə dzaki kə kiŋgbɔ. Wɔ kǐəki a, asi wɔ sakaki kimfə ki mi widɔkɔ kɔ asi wɔ ləkəsiki gwu ya i ŋgəkə wə, kɔm wɔ wə wɔ sakaki wɔ fəki tə a gia yə wi fəki.

2 Bukumbɛiŋ kiəki lə a, Nyɔ ka jiə ŋgəkə i bəni bə̀ bɔ fəki gia yələ, wi jiəki biəli num ŋkɔŋ.

3 Ayakadəiŋ, wɔ wə wɔ sakaki kimfə ki bəni bə̀ bɔ fəki ŋkaiŋni wi gia yələ, ayakalə wɔ mwi fə yi tə, wɔ kwakaki a wɔ

kələ i bi gɛiŋ buku i nsaka wi Nyɔ wə a?

4 Ma wɔ yɛiŋki kə a Nyɔ kaŋaki lə shɔm yindzɔŋni i bəni nalə, kaŋa shɔm nalə, num tə bəh kimbɔiŋni nalə a? Wɔ yɛiŋki yakadəiŋ wɔ kwaka akɔ gia yi kilələ, kɬə a shɔm yindzɔŋni yi Nyɔ i wɔ, chusiki a wɔ kwûni shɔm ya.

5 Ayakalə, si wɔ nəiŋma i kwuni shɔm ya, wɔ fə̂ yi ləkə tsə a ləkəni, yəmaka kɔ a wɔ kpɛiŋsiki num ŋgəkə i gwu ya wə, wə wi bi numki i chɔkɔ biə Nyɔ bi chusiki shɔm yi yi bɔkɔli i jɔbi wə wi sakaki bəni bəchi i dzəh yi chəŋ wə.

6 Nyɔ bi gɔmki na winaiŋ mi biəli kimfə ki.

7 Bəni bà bɔ kaŋaki shɔm i nɔm wi ndzɔŋni wə, nəŋki num mbum bəh kiŋkɔksi bəh nəni kə ki bi tsə kaa kə, wi bi nyâ lə nəni kə ki bi tsə kaa kə i bɔ.

8 Ayakalə, i bəni bà bɔ tsɛiŋki a gwu yibɔ shəŋ, bɔ nəiŋ i wɔkɔ ŋkɔŋ, ka fəki num a gia yichu, yi kɔ a Nyɔ ni chusi lə shɔm yi bɔksini bəh ŋgəkə i bɔ wə.

9 Ŋgəkə wimbum bəh ləli bi numki i mi wichi wə wi fəki chu, i yisi i Bəju i tsə buku i bəni bà bɔ kɔkə Bəju.

10 Ayakalə, kiŋkɔkni bəh kiŋkɔksi bəh kimbɔiŋni bi numki i bəni bà bɔ fəki gia yindzɔŋni i yisi i Bəju i tsə buku i bəni bà bɔ kɔkə Bəju.

11 Yi bi numki yakadəiŋ, kɔm Nyɔ si chusi kə chi chi.

12 Bəni bəchi bà bɔ fəki chu bɔ kaŋa kə na bənchi bə Muses, bɔ bi liəki num i ŋgəkə wə liəni kɔŋ bɔ ma kaŋaki bənchi. Ayaka bəni bəchi bà bɔ fəki chu bɔ num i bənchi chɛiŋ, bə bi sakaki bɔ biəli bənchi bəwɔ.

13 Yi kɔ yakadəiŋ kɔm Nyɔ bi dzɔ kə mi a wi kɔ chəŋ i wi nshiŋ kɔm wi wɔkɔki gia yə bənchi dzakaki. Wi bi dzɔ mi a wi kɔ chəŋ i jɔbi wə wəmaka fəki gia yə bənchi nəŋki.

14 Bəni bà bɔ kɔkə Bəju kabə num bənchi kɔbi, dza ka fəki gia i kiŋkwaka kibɔ wə, a num gia yə bənchi nəŋki, yaka bɔ mwi si num lɔ bənchi, namana yaka bɔ kaŋa kə bənchi bà Nyɔ nɬ̂ nya i Bəju.

15 Yəmaka chusiki a gia yə bənchi nəŋki kɔ num Nyɔ nyaka yi i shɔ́m yibɔ wə. Shɔ́m yibɔ təbi tə yi. Jɔbi wə bɔ fəki gia yichu, shɔ́m yibɔ ka sakaki bɔ. Jɔbi wə bɔ fəki gia yindzɔŋni yi ka təbiki bɔ.

16 Gia yələ bi dzɔki di i jɔbi wə Nyɔ bi sakaki gia yichi yə bəni fəki i nyumi wə tsə dzəh i Klistus Jisɔs wə, si ntum wi ndzɔŋni wələ mih fukuki lə chusiki.

Bəju ghaŋsiki gwu bəh bənchi

17 Wɔ wə wɔ bɔɔŋki gwu ya a mi wi Ju, wɔ jiə fwu wa i bənchi bə Muses wə, chu ghaŋsi gwu a wɔ kɔ mi wi Nyɔ,

18 bə lani lɔ wɔ bəh bənchi, wɔ kiə gia yə Nyɔ nəŋki, kiə tə gia yə yi təksiki ndzɔŋki nalə.

19 Wɔ kiəki lə na bindzəŋ a wɔ kɔ wɔ wə wɔ chusiki dzəh i bimfəkə, num tə baiŋni i bəni bà bɔ kɔ i jisi mə,

20 wɔ chu num wə wɔ təfiki biyuŋ, a num wɔ wə wɔ laniki bəni bà bɔ kiəki kə gia ka

bwa bənchiŋ. Wɔ fəki lə kɔm bənchi nya lɔ wɔ bəh mfi bichi bəh ŋkɔŋ.

21 Wɔ wə wɔ laniki bəni yakadəiŋ, wɔ laniki alə tə n'ya gwu a? Wɔ wə wɔ fukuki a kiə mi ki chwô kə, wɔ tə fəki dəiŋ a?

22 Wɔ wə wɔ wamyiki a kiə nyum mi nabə kpə mi ki nô kə bəh mi widəkɔ, na wɔ fəki kə yakadəiŋ? Wɔ wə wɔ kaiŋyiki gia kɔm mimɔsɔ, na wɔ tə chwɔki kə biɛiŋ i júŋ yi fəni yi gia yi mimɔsɔ wə a?

23 Wɔ wə wɔ ghaŋsi gwu bəh bənchi bə Nyɔ, yaka wɔ ŋgəmsiki kə Nyɔ si wɔ bwiŋki bənchi bəwɔ a?

24 Akɔ gia yə bə nyaka a, “Bəni bà bɔ kɔkə Bəju si bəkəli lə yɛli wi Nyɔ a num kimfə kimbɛiŋ ki Bəju.”

25 I suuŋ mi kaŋaki lə mbee,* jɔbi wə mi wiwɔ fəki gia yə bənchi dzakaki. Ayakalə, jɔbi wə wɔ bwiŋki bənchi, nsuuŋ wə bə suuŋ wɔ yɛiŋ kɔ aka wɔ kɛiŋki kinchɔk.

26 Mi kabə kɛiŋki kinchɔk, wi fə gia yi chəŋ yə bənchi nəŋki, bə ma ni dzɔ wi ka wə bə kɔ num bə suuŋ lɔ wi na si wi kɛiŋki kinchɔk a?

27 Ayakadəiŋ bəni bà bɔ kɔ kinchɔk i nyam yi gwu wə ayakalə bɔ jiə bənchi, bɔ bi fə bə jiə mbɛiŋ Bəju i ŋgəkə wə mbɛiŋ bà mbɛiŋ kaŋaki bənchi bà bə nǐ nyaka, ayaka mbɛiŋ suuŋ bəni, mbɛiŋ kɛiŋ bwiŋ bənchi bəwɔ.

28 Mbɛiŋ kǐəki a, mi wi Ju mwi kɔkə wə bə yɛiŋki i nyam yi gwu wə. Ayaka nsuuŋ wi kɔŋ kɔkə gia yə bə yɛiŋki i biŋ i nyam yi gwu wə.

29 Mi wə wi kɔ mi wi Ju wi ŋkɔŋ kɔ num i shɔm mə. Ayaka nsuuŋ wi ŋkɔŋ kɔ wə wi kɔ i shɔm mə, a num mfə wi Kiŋ'waka ki Nyɔ, a kɔbi nsuuŋ wə wi biəliki num bənchi bà bə nyaka num nyakani. Wəmaka mi kɔ a si kɔksi num Nyɔ wi. A si kɔksi kə bəni.

3

Nyɔ si num a ja yi bɛiŋ

1 Si yi kɔ yakadəiŋ, Bəju tsəki bəni bədɔkɔ i finə wə a? Ma mbee kɔlə i nsuuŋ wə a?

2 Aaŋ, Bəju tsəki lə bəni bədɔkɔ i dzáh yiduli wə. Yimbum yɛiŋ kɔ a Nyɔ nǐ kɔ wi nya ja yi, a num i bɔ kaŋ.

3 Bə kɔ i dzaka a si bəni bədɔkɔ nǐ numki kə i ja yiwɔ wə, yaka yəmaka ni fə ma Nyɔ ma numki i ja yi bɛiŋ na?

4 Yi məŋ num yakadəiŋ! Na si bəni bəchi kɔ bəntəkə Nyɔ bi baaŋ a wi ŋkɔŋ, yi num asi bə nyaka a,

“Nyɔ, wɔ ka dzâka ndzaka wa,
yaka ndzaka wiwɔ kɔ chəŋ.
Ayaka wɔ si shi saka dzi lə bənsaka ba.”

5 Ayakalə, a kabə num a kimfə kibukumbɛiŋ kə ki kɔkə chəŋ gamtiki i fəki a kimfə ki Nyɔ kə ki kɔ chəŋ numki i yəŋə wə, yaka bukumbɛiŋ kɔ i dzaka a nə? A Nyɔ fəki i fikpəŋ i lɔɔki ŋgəkə i bukumbɛiŋ wə a? Mih bikəki yələ lə asi mi wiwɔm si bikə.

* **2:25** Nsuuŋ nǐ chusiki a bɔ kɔ chwɔŋkijuŋ ki bəni bà Nyɔ nǐ dzi miŋkaiŋ bəh bɔ.

6 Yi məŋ i numki yakadəiŋ!
Asi kɔ a yi numki yaka, ma
Nyɔ sakaki dəiŋ mbi a?
7 Ayakalə, mih kabə nyiki
ntəkə bi fə ŋkɔŋ bi Nyɔ yəŋə
tsə a ninshiŋ ninshiŋ dzə bəh
kiŋkɔksi i yɛli wi wə, bɔ bə́ chu
sakaki mih ka mi wichu kɔm
nə?
8 Yi kabə num yakadəiŋ,
bukumbɛiŋ ma dzakaki a,
“Yi ndzɔŋki lə a buku fə̂ki
chu ka gia yindzɔŋni ni dzəki
a?” Bəndzaka bələ kɔ bə̀ bəni
bədɔkɔ bəkəliki yɛli wibuku
bəh bɔ, dzaka a a dzakaki
buku, bəmaka bəni bi kwati
lə ŋgəkə wə bɔ kɔ i bi kwati.

Mi wi chəŋ məŋ nalə kpaaa

9 Bukumbɛiŋ ki dzakaki a
nə i liə a? A bukumbɛiŋ Bəju
tsəki lə bəni bədɔkɔ a? Yi məŋ
dəkə yaka lə! Bukumbɛiŋ kɔ
bə yɛiŋ lɔ a Bəju bəh bəni bə̀ bɔ
kɔkə Bəju kɔ num i kaŋ yi ŋga
bichu wə.
10 Yələ kɔ si bə nyaka a,
“Mi wi chəŋ məŋ, na wimu
məŋ.
11 Mi məŋ wə wi kaŋaki mfi,
mi num kə wə wi nəŋki Nyɔ.
12 Bəni bəchi kɔ bə̀ bɔ n'yɔkɔ
nya jum i Nyɔ.
Bɔ bəchi chu biɛiŋ bi kilɔlɔ.
Mi məŋ wə wi fəki gia yə yi kɔ
chəŋ, na wimu məŋ.
13 Bɔ yamsi bindɔŋ bibɔ jiə bi
biyəə aka júm.
Bɔ kɔ bəni bə ja.
Ndzaka wə wi bukuki i dzaka
kibɔ wə kələ i wốɔ mi
aka kiləfi ki juŋŋ.
14 Bələiŋ bəh bəndzaka bələli
jikə i dzaka kibɔ wə.
15 Gvu yibɔ si yaŋsi alə i tsə
wɔɔ mi.
16 Bɔ si shi bəkəli lə biɛiŋ
tsə bəh bəŋgəkə i di bichi biə
bɔ tsəki.
17 Bɔ chu kiəki kə dzəh yə
yi dzəki bəh nəni ki
bəiŋnini.
18 Bɔ kaŋaki kə na nlwa wi Nyɔ
i shə́m yibɔ mə.”
19 Bukumbɛiŋ kiə i liə a gia
yə bənchi dzaka, bɔ dzakaki i
bəni bə̀ bɔ nəki i bənchi chɛiŋ,
ka mi ma ni kaŋa na gia yə wi
kɔ i ləbli dzaka asi mi wichi i
fa mbi wələ wə bi num i Nyɔ
nshiŋ nəmyi dzaka.
20 Mbɛiŋ kǐə a, na mi
wiwəm wimu bi numki kə wə
Nyɔ bi dzəki a wi kɔ chəŋ i
wi nshiŋ kəm wi fəki gia yə
bənchi nəŋki, kəm bənchi fəki
bəni ka kiəki gia yichu yə bɔ
fəki.

Dzəh yə Nyɔ dzəki a mi kɔ chəŋ yɛiŋ

21 Ayakalə, i liə Nyɔ chusi
lɔ dzəh yə wi dzəki mi yɛiŋ a
wi kɔ chəŋ i wi nshiŋ. Ayaka
dzəh yiwɔ kaŋa kə gia yidɔkɔ
i fə bəh bənchi. Dzəh yələ
kɔ num Kiŋwakti ki Muses ki
bənchi bəh bi bəni bə ntum bə
Nyɔ nǐ təbiki lə.
22 Dzəh yə Nyɔ dzəki a mi kɔ
chəŋ yɛiŋ, kɔ yə yi biəliki shəm
yə mi kɔ wi jiə i Jisɔs Klistus
wə. Nyɔ fəki yələ i mi wichi wə
wi jiə shəm i Klistus wə, kəm i
Nyɔ mi widɔkɔ kɔkə chi chi,
23 si mi wichi kɔ wi fə lɔ chu
ka numki na i dzəh yi dəəŋ i
mbum bi Nyɔ wə.
24 Ayakalə, Nyɔ chusi lɔ
shəm yi yindzɔŋni i bəni i nya
bɔ bəh kinya kilɔlɔ yi num a bɔ
kaŋaki kə kiŋgbɔ kidɔkɔ. Yələ
nǐ tsə dzəh i Klistus Jisɔs wə wi

nǐ təiŋ bəni i kaŋ yi bəŋgəkə wə.
25 Nyɔ nǐ kɔ wi nya wi ka mfə gia i fə kimaiŋ bəh mwa mu. Ayaka kimaiŋ kələ kɔ i bəni bəchi bà bɔ jiə shɔm i wi wə. Wi nǐ fə kimaiŋ kələ i chusi a ŋgaiŋ Nyɔ kɔ mi wi chəŋ, kɔm wi Nyɔ nǐ kaŋaki shɔm kaŋani bəh chu bibɔ biə bɔ nǐ fəki i kikpu wə.
26 Wi nǐ fə yi i chusi a wi Nyɔ mwi kɔ mi wə wi fəki gia yi chəŋ i jɔbi wi liə wə, yi chu num a ŋgaiŋ dzɔki mi wə wi jiə shɔm i Jisɔs a wəmaka kaŋaki kə kiŋgbɔ.
27 Si yi kɔ yaka, gia yidɔkɔ kələ yə bukumbɛiŋ kɔ i ghaŋsiki gwu yɛiŋ na? Gia yidɔkɔ məŋ! Yi məŋ dəkə kɔm nə a? Ma yi kələ i numki kɔm nɔm widɔkɔ wə bukumbɛiŋ nɔmki a? Yi məŋ yaka! Yi kɔ num i numki i nchi wə bukumbɛiŋ jiə shɔm i Jisɔs.
28 Lə yi kɔ yaka. Bukumbɛiŋ kɔ bə təiŋ a, Nyɔ dzɔki mi a wi kɔ kiŋgbɔ kidɔkɔ kɔbi akɔ kɔm njiə wi shɔm wə wi jiə i Jisɔs wə, yi num kə kɔm wi fəki gia yə bənchi nəŋki.
29 Ma Nyɔ kɔ a Nyɔ wi Bəju shəŋ a? Ntə wi kɔ tə Nyɔ wi bəni bà bɔ kɔkə Bəju a? Aaŋ, wi kɔ tə Nyɔ wi bəni bà bɔ kɔkə Bəju,
30 si Nyɔ kɔ shəŋ a wimu, a num wi wə wi bi dzɔ bəni bà bə suuŋ bɔ a bɔ kɔkə bəh ŋgbɔ widɔkɔ, a num shəŋ kɔm shɔm yə bɔ jiə i Klistus wə, yi num a liŋ si wi bi dzɔ bəni bà bɔ kɛiŋki kinchɔk, a bɔ kɔ ŋgbɔ widɔkɔ kɔbi num tə kɔm shɔm yə bɔ jiə i Klistus wə.
31 Yaka yi kɔ a bukumbɛiŋ lətɔkɔ bənchi kɔm shɔm yə bukumbɛiŋ jiə i Klistus wə a? Yi məŋ yakadəiŋ! Yi kɔ a bukumbɛiŋ kaŋaki i nûmki numni i bənchi wə.

4

Ablaham kɔ kinchəsi ki mi wə Nyɔ dzɔki a wi kaŋaki kə kiŋgbɔ kidɔkɔ

1 Bukumbɛiŋ kɔ i dzaka a Ablaham ba wi bətii tii bəbukumbɛiŋ nǐ yɛiŋ finə i gia yələ wə a?
2 A nǐ kɔ a Nyɔ dzɔ a Ablaham kɔkə bəh ŋgbɔ widɔkɔ num kɔm nɔm wi ndzəŋni wə wi nǐ fə, ma wi kaŋaki lə gia yə wi kɔ i ghaŋsiki gwu kɔm yi. Ayakalə, wi kaŋaki kə na gia yə wi kɔ i ghaŋsiki gwu yɛiŋ i Nyɔ nshiŋ,
3 kɔm Kiŋwakti ki Nyɔ dzakaki a,
“Ablaham nǐ jiə shɔm i Nyɔ,
Nyɔ ka dzɔ wi a wi kɔ mi wi chəŋ.”
4 Mi wə wi nɔmki bə gɔm wi, na yibwiŋ wi ka nɔm bə gɔm wi, bə ma ni dzɔ a ŋgɔm wiwɔ kɔ kinya bə nya i wi. Bə ni dzɔ a, akɔ ŋgɔm wə wi si kɔ i kwati.
5 Ayakalə, mi kabə num maka wi nɔm fiɛŋ fidɔkɔ, num wi jiə shɔm i Nyɔ wə wi dzɔki bəni bəchu a bɔ kɔkə bəh kiŋgbɔ kidɔkɔ i wi nshiŋ, Nyɔ dzɔki wəmaka a wi kɔ chəŋ i wi nshiŋ kɔm shɔm yə wi jiə i wi.
6 Dɛbit tə nǐ dzaka a ndzəŋni bimbum kɔ i bəni bà Nyɔ dzɔki a bɔ kɔ chəŋ i wi nshiŋ a num kə kɔm bənɔm bà bɔ nɔm.
7 Wi nǐ dzaka a,

“Ndzəŋni bimbum kɔ i bəni
bà Nyɔ kɔ wi dalinya lɔ
bəŋgbɔ bəbɔ,
ka baŋ chu bibɔ.
8 Ayaka ndzəŋni bimbum kɔ i
mi wə Nyɔ chu
ŋgwuŋki kə waiŋkpaŋ kɔm chu
bi.”
9 Si yi kɔ yakadəiŋ, ndzəŋni
bimbum biələ kɔ a bəni bà bɔ
kɔ num bà suuŋ bɔ ma? Ma,
bi kɔ tə i bəni bà bɔ kɛiŋki
kinchɔk a? Buku si kɔ buku
dzaka lɔ a, “Shɔm yə Ablaham
nǐ jiə i Nyɔ wə nǐ fə Nyɔ dzɔ wi
a wi kɔ mi wi chəŋ.”
10 Nyɔ nǐ dzɔ Ablaham a wi
kɔ mi wi chəŋ, num i winaiŋ
jɔbi wə a? A nǐ kɔ num
bə suuŋ lɔ wi, ma wi kɛiŋ
kinchɔk a? A nǐ kɔ wi kɛiŋ
kinchɔk maka bə suuŋ wi.
11 Bə nǐ suuŋ wi jiə ka
kinchəsi i chusi a wi kɔ mi
wi chəŋ kɔm shɔm yə wi nǐ
jiə i Nyɔ i jɔbi wə wi nǐ kɛiŋki
kinchɔk. Ayakadəiŋ, Ablaham ka num tii wi bəni bichi
bà bɔ jiə shɔm i Nyɔ maka bə
suuŋ bɔ, ka Nyɔ dzɔ tə bɔ a bɔ
kɔ bəni bə chəŋ i wi nshiŋ.
12 Ayaka wi num tə tii wi
bəni bà bɔ kɔ num bə suuŋ bɔ,
a num kə kɔm bə suuŋ bɔ. Akɔ
kɔm bɔ dzɔ a gvu yi, i shɔm yə
wi nǐ jiə i Nyɔ ka bə suuŋ wi.

Ablaham nǐ kwati fiɛŋ fiə
Nyɔ kaka
num kɔm shɔm yə wi nǐ jiə i Nyɔ

13 Kiŋkaka kə Nyɔ nǐ kaka i
Ablaham a wi bəh bwa bu bi
dzi lə mbi wələ, yi num kə kɔm
Ablaham nǐ jiəki bənchi. Akɔ
kɔm shɔm yə wi nǐ jiə i Nyɔ wə,
Nyɔ ka dzɔ wi a wi kɔ chəŋ i wi
nshiŋ.
14 A kabə num a bəni bà bɔ
kwati fiɛŋ fiə Nyɔ kaka kɔm i
nɔki si nchi nəŋki, yaka shɔm
yə bə jiə i Nyɔ kaŋaki kə mbee
widɔkɔ, kiŋkaka kə Nyɔ kaka
numki tə a kilələ.
15 Gia yə yi kɔ, kɔ a bənchi si
fə shɔm yi Nyɔ ka bɔkɔki tsə a
nishiŋ, kɔm di biə nchi kɔkə,
gia yidɔkɔ ma ni numki a mi
bwiŋ nchi.
16 Yi kɔ num a, kiŋkaka kiwɔ
biəliki num shɔm yə wi nǐ
jiə i Nyɔ ka yi numki shɔm
yi yindzəŋni i wi, yə wi nǐ
kaka a yi kaŋaki i bi num i
chwɔŋkijuŋ ki kichi wə, a kɔbi
a bəni bà bɔ num i bənchi
wə. Akɔ tə i bəni bà bɔ jiə
shɔm i Nyɔ wə a liŋ asi Ablaham nǐ jiə, kɔm Ablaham kɔ tii
wibukumbɛiŋ bəchi bà bɔ kɔ
bəni bə Nyɔ.
17 Yələ kɔ asi bə nyaka a Nyɔ
dzakaki i Ablaham a,
“Mih kɔ mih fə a wɔ numki tii
wi bitumi biduli.”
Wi num tikwili wibuku i Nyɔ
nshiŋ. A num Nyɔ wə Ablaham nǐ jiə shɔm i wi. Ayaka
yi num a, a fəki wi ka bəni
bà bɔ kpiyi fiəni chu bəwɔm.
Ayaka yi chu num a, a fəki wi
ka biɛiŋ biə bi kɔkə, bi nûmki.
18 Ablaham nǐ tsɛiŋki tsəki a
ninshiŋ kiə a ŋgaiŋ kələ bi
kwati fiɛŋ fiə Nyɔ nǐ kaka i
ŋgaiŋ, na si wi nǐ kɔ wi chu
tsɛiŋ kə fiɛŋ fidɔkɔ i ninshiŋ.
Ayakalə, wi jiə a shɔm i Nyɔ
na ka wi nyani lə i dzə numki,
“Tii wi bitumi biduli,” asi Nyɔ
nǐ kaka i wi a,
“Bwa ba bi ləŋki a ləŋni.”
19 A nǐ kɔ Ablaham si num tsə
lɔ jía gbi, ayakalə wi nǐ ka dəsi
dəkə shɔm yə wi nǐ jiə i Nyɔ,

na yaka si wi nǐ kɔ wi yɛiŋ lɔ i gwu yi wə a ŋgaiŋ si num lɔ aka kiŋkpili ki mi, ka yɛiŋ tə a kpə wi Sɛla kɔ ŋkaiŋni wi kɔbi i bwɔ.
20 Wi nǐ ka kaŋa dəkə kiməŋni i kaŋaki shɔm yifa kɔm kiŋkaka kə Nyɔ nǐ kaka i wi. Shɔm yə wi nǐ jiə i Nyɔ nǐ ləkəki tsəki a ninshiŋ, wi ka tumyiki a bikum bi Nyɔ.
21 Wi nǐ kɔ wi bum na bəh shɔm yi yichi a Nyɔ kaŋaki lə ŋga i fə gia yə wi nǐ kaka.
22 Akɔ gia yə shɔm yə wi nǐ jiə i Nyɔ nǐ fə a Nyɔ dzɔ wi a wi kɔ mi wi chəŋ i wi nshiŋ.
23 Ayakalə, ndzaka wə wi kɔ a, “Nyɔ nǐ dzɔ wi yakadəiŋ,” Yi kɔkə a bə nǐ nyaka a i Ablaham wə shəŋ.
24 Yi kɔ tə i bukumbɛiŋ wə. Nyɔ wə bukumbɛiŋ jiə shɔm i wi, ni dzɔ lə bukumbɛiŋ tə yakadəiŋ. Akɔ wi wə wi nǐ bwili Jisɔs Bah wibukumbɛiŋ i kpi wə.
25 Jisɔs kɔ wə bə nǐ nya wi kpi kɔm chu bibukumbɛiŋ. Ayaka Nyɔ fiəni dzasi wi i kpi wə ka ŋgaiŋ dzɔ a bukumbɛiŋ kɔkə bəh kiŋgbɔ kidɔkɔ.

5

Kinsaŋli kə bukumbɛiŋ kaŋaki kɔm Nyɔ
dzɔki bukumbɛiŋ a bukumbɛiŋ kɔkə bəh kiŋgbɔ kidɔkɔ

1 I liə si Nyɔ kɔ wi dzɔ lɔ bukumbɛiŋ a bukumbɛiŋ kɔkə bəh kiŋgbɔ kɔm shɔm yə bukumbɛiŋ jiə i wi wə, bukumbɛiŋ bá num i kimbɔiŋni wə bəh wi kɔm gia yə Bah wibukumbɛiŋ wə Jisɔs Klistus fə.
2 A fə wi ka bukumbɛiŋ kaŋa dzəh i liə i shɔm yindzəŋni yi Nyɔ yə bukumbɛiŋ kɔ yɛiŋ wə i liə kɔm shɔm yə bukumbɛiŋ jiə i wi. Bukumbɛiŋ bá laŋ si bukumbɛiŋ tsɛiŋki tsəki a ninshiŋ, kiə a bukumbɛiŋ bi kwatiki lə i mbum bi Nyɔ wə.
3 Yi na baaŋ dəkə yakadəiŋ, bukumbɛiŋ laŋki tə i bəŋgəkə bà bukumbɛiŋ yɛiŋki, kɔm bukumbɛiŋ kiəki lə a bəŋgəkə fəki mi kiə i kaŋa shɔm.
4 Ayaka shɔm yi kaŋani fəki a Nyɔ kɔksi mi a wi kpɛiŋ. Nyɔ ka kɔksi mi a wi kpɛiŋ, wi ka tsɛiŋki tsəki a ninshiŋ i fiɛŋ wə, kiə a ŋgaiŋ bi kwati lə.
5 Fiɛŋ fiə bukumbɛiŋ tsɛiŋki tsəki i ninshiŋ i fi wə bi lansi tsə kə i kuku, kɔm Nyɔ kɔ wi jiksi shóm yibukumbɛiŋ bəh kiŋkɔŋ ki, tsə dzəh i Kiŋ'waka ki Baiŋni kə wi nya i bukumbɛiŋ.
6 Yi num a jɔbi wə bukumbɛiŋ nǐ kɔkə i gamti gwu yibukumbɛiŋ, Klistus dzə i jɔbi wi ndzəŋni wə, ka kpi kɔm bukumbɛiŋ bəni bà bɔ kiəki kə Nyɔ.
7 Akɔ ŋkɔŋ a yi ləkəki lə i mi i kpi kɔm mi wə wi kaŋaki kə kiŋgbɔ, ayaka mi widɔkɔ kɔlə i məmsi i kpi kɔm mi wi ndzəŋni widɔkɔ.
8 Ayakalə, Nyɔ nǐ chusi kiŋkɔŋ ki i bukumbɛiŋ i dzəh yələ wə a, jɔbi wə bukumbɛiŋ nǐ kɛiŋki bəni bəchu, Klistus kpi kɔm bukumbɛiŋ.
9 I liə si bukumbɛiŋ kɔ num mwa mu fə Nyɔ dzɔ bukumbɛiŋ a bukumbɛiŋ

kɔkə bəh kiŋgbɔ kidɔkɔ, yaka wi bi tsə lə i bukumbɛiŋ nshiŋ i bwili bukumbɛiŋ i kaŋ yi shɔm yi Nyɔ yi bɔksini yə wə bəh bəni.
10 Yəmaka num a, na jɔbi wə bukumbɛiŋ nǐ kɛiŋki bəni bà bɔ baiŋŋki Nyɔ, kpi yi Waiŋ wi chiŋni bukumbɛiŋ bəh Nyɔ, wi ni tsə lə i ninshiŋ i liə i bwili bukumbɛiŋ bəh nɔni ki, si wi kɔ wi chiŋni bukumbɛiŋ bəh Nyɔ.
11 A kɔkə a gia yələ shəŋ yə bukumbɛiŋ laŋki kɔm yi. Bukumbɛiŋ laŋki tə bəh Nyɔ kɔm Bah wibukumbɛiŋ Jisɔs Klistus wə wi kɔ num wi chiŋni bukumbɛiŋ bəh Nyɔ.

Gia yə Adam nǐ dzə bəh yi, bəh yə Klistus nǐ dzə bəh yi

12 Si chu nǐ tsə dzəh i mi wimu wə, ka bi dzə i mbi wə, ayaka kpi tə tsə dzəh i chu chɛiŋ ka bi dzə, ayaka kpi ka waŋ tsə i mi wichi wə, kɔm mi wichi fə chu.
13 Chu nǐ kɔ bi si num lɔ i fa mbi wə, na ka Nyɔ nyaki bənchi. Ayakalə, bənchi kabə num kə bə kɔkə i ŋgwuŋki wainkpaŋ i chu biə bəni fəki.
14 I yisi i jɔbi wi Adam wə i dzə buku i jɔbi wi Muses wə a nǐ kɔ kpi kaŋa ŋga i mi wichi bɛiŋ nabə bà bɔ nǐ fəki chu ayaka bɔ fə kə asi Adam wə wi nǐ bwiŋ nchi. Adam nǐ kɔ i dzə yidɔkɔ wə aka Klistus wə wi nǐ kɔ i bi dzə.
15 Ayakalə, kinya ki Nyɔ kə wi nya i bəni kilɔlɔ kɔkə ka chu biə Adam nǐ fə. A kabə num a bəni bəduli nǐ kpiyi kɔm chu bi mi wimu, yaka kɔ ŋkɔŋ a shɔm yindzɔŋni yi Nyɔ bəh kinya ki nǐ dzə kɔm shɔm yindzɔŋni yi mi wimu wə wi kɔ Jisɔs Klistus, ma yi ni numki i dzə i bəni bəduli wə tsə lɔ tsəni.
16 Gia yə kinya ki Nyɔ kələ Nyɔ nǐ nya kilɔlɔ dzə bəh yi kɔkə liŋ bəh yə chu bi mi wimu nǐ dzə bəh yi. Chu bi mi wimu dzə bəh nsaka i bəni bəchi wə ka jiə bɔ i ŋgəkə wə. Ayakalə, kinya ki Nyɔ kələ nǐ dzə i jum wə, i chu bi bəni bəduli biə bɔ nǐ fə, ayaka Nyɔ dzɔ bɔ a bɔ kɔkə bəh kiŋgbɔ kidɔkɔ.
17 Yi kabə num a, chu bi mi wimu nǐ fə kpi kaŋa ŋga i mi wichi bɛiŋ kɔm mi wimu, yaka kɔ a bəni bà bɔ dzɔ kiŋkɔŋ ki Nyɔ kimbum kələ, bəh kinya kə ki kɔ ndzɔ wə Nyɔ dzɔ bəni kilɔlɔ a bɔ kɔ chəŋ, bɔ ni kwati nɔni ki du kɔm mi wimu wə Jisɔs Klistus.
18 Ayakadəiŋ, si chu bi mi wimu nǐ dzə bəh ŋgəkə i bəni bəchi wə, kɔ a liŋ si kimfə ki chəŋ ki mi wimu fə Nyɔ dzɔ bəni a bɔ kɔkə bəh kiŋgbɔ, bɔ bəchi num i bi kwati nɔni.
19 Yi num a asi mi wimu nǐ ləkə bəh fwu i Nyɔ yəmaka fə bəni bəduli num bəh chu, yi kɔ asi mi wimu nǐ wɔkɔ i Nyɔ ŋ'wɔkɔ wiwɔ fə Nyɔ dzɔ bəni bəduli a bɔ kɔ chəŋ i wi nshiŋ.
20 Nyɔ nǐ nya bənchi i fə a chu duki. Ayakalə, si chu duki akɔ a liŋ si kiŋkɔŋ ki Nyɔ kə ki kɔ kinduksi i bəni wə duki tsəki a ninshiŋ tə.
21 Yi kɔ lə, ka chu kaŋaki ŋga i bəni wə, bɔ kpiyi, kɔ asi kiŋkɔŋ ki Nyɔ kə kaŋaki ŋga i bəni wə tsə dzəh i ndzɔ wə Nyɔ dzɔki bəni a bɔ kɔ chəŋ i

wi nshiŋ, i bi nya bɔ bəh nɔni kə ki bi tsə kaa kə kɔm Jisɔs Klistus wə Bah wibukumbɛiŋ.

6

Mi wə wi kɔ wi chiŋni lɔ bəh Klistus, wi kpi buku i kaŋ yichu wə

1 Si yi kɔ yakadəiŋ, bukumbɛiŋ ki dzakaki a nə? Yaka kɔ bukumbɛiŋ ki baaŋki tsəki a fəki chu ka nshɛiŋ yi Nyɔ yə yi kɔ kinduksi i bəni wə duki tsəki tə a ninshiŋ a?

2 Yi mɔŋ nûm yaka! Yi kɔ i chu num dəiŋ a bukumbɛiŋ bà bə kpi buku i kaŋ yichu wə chu kɔ i nɔki i chu mə a?

3 Ma mbɛiŋ kiəki kə a bukumbɛiŋ bəchi bà bə juli i bɔkɔ chiŋni bəh Klistus Jisɔs, bə juli tə bukumbɛiŋ yaka chiŋni bəh kpi yi a?

4 Bə nǐ juli bukumbɛiŋ i bɔkɔ yakadəiŋ yi bə́ num a bə nǐ chiŋni bukumbɛiŋ bɔ i kpi yi wə ka ləə, ka yi numki si Klistus nǐ fiəni dza i kpi wə i ŋga bimbum bi Ba wi wə, yaka kɔ a bukumbɛiŋ kaŋaki i nôki num i nɔni kimfiaŋ wə.

5 Yi kɔ lə kɔm, a kabə num a bukumbɛiŋ nǐ chiŋni lɔ bəh Klistus i kpi yə akɔ n'yi, yaka bukumbɛiŋ chu kɔkə i məŋniki a bukumbɛiŋ bi chiŋni lə bukumbɛiŋ bɔ tə i ndza wi kpi yə akɔ n'yi.

6 Bukumbɛiŋ kiəki lə a gwu yibukumbɛiŋ yə akɔ nɔni kikpu kɔ num bə nǐ baŋŋ lɔ i kintasi wə bəh Klistus, ka bə chiksi gwu yiwɔ yə yi kɔ yichu, ka bukumbɛiŋ ma bi chu numki mfa i kaŋ yichu wə,

7 kɔm jɔbi wə mi kpi, yaka wi buku lɔ i kaŋ yichu wə.

8 Si bukumbɛiŋ kɔ bukumbɛiŋ kpi lɔ bəh Klistus, yaka bukumbɛiŋ bum a bukumbɛiŋ bi nɔki lə tə bukumbɛiŋ bɔ,

9 kɔm bukumbɛiŋ kiəki lə a na si Nyɔ nǐ dzasi Klistus i kpi wə, wi bi chu kpi kə. Kpi kɔbi i chu kaŋa ŋga i wi bɛiŋ.

10 Kpi yə wi nǐ kpi wi nǐ kpi i chu wə kpamu yi kaa yakadəiŋ. Ayaka nɔni kə wi kaŋaki i liə kɔ num ki Nyɔ.

11 Si yi kɔ yakadəiŋ, mbɛiŋ tə yɛiŋ i gwu yimbɛiŋ wə a mbɛiŋ kpi lɔ i chu mə, ka nɔki i liə biəli si Nyɔ nəŋki, si mbɛiŋ chiŋni lɔ bəh Klistus Jisɔs.

12 Ayakadəiŋ, kiə mbɛiŋ ki bêe kə a chu kaŋaki ŋga i ntsaŋa bimbɛiŋ bi gwu wə i fâki mbɛiŋ wɔkɔ num i gia yə mwa mimbɛiŋ nəŋki a mbɛiŋ fâki.

13 Kiə mbɛiŋ ki bêe kə a chu dzôki bimbu bimbɛiŋ bi gwu ka biɛiŋ bi binɔm i fâki gia yichu yɛiŋ. Mbɛiŋ nyâ gwu yimbɛiŋ num i Nyɔ ka bəni bà bə bwili bɔ i kpi wə ka nya bɔ bəh nɔni. Mbɛiŋ nyâ tə bimbu bimbɛiŋ bi gwu i Nyɔ ka biɛiŋ bi binɔm i fəki gia yi chəŋ yɛiŋ.

14 Chu chu kaŋaki kə i kâŋaki ŋga i mbɛiŋ bɛiŋ, kɔm mbɛiŋ kɔkə i bənchi chɛiŋ. Mbɛiŋ nɔki i shɔm yi Nyɔ yindzɔŋni chɛiŋ.

Mi wə wi chiŋni bəh Klistus kɔ mfa i nɔni ki chəŋ wə

15 Si yi kɔ yaka, bukumbɛiŋ ki dzakaki a nə? Yaka kɔ

a bukumbɛiŋ fêki chu kɔm bukumbɛiŋ nɔki i shɔm yi Nyɔ yindzɔŋni chɛiŋ, kɔbi i bənchi chɛiŋ ma? Yi mɔŋ yaka!

16 Mbɛiŋ kiəki kə a mi ka dzɔ gwu yi nya i mi widɔkɔ i wɔkɔki i wi ka mfa, yaka wi kɔ mfa i mi wə wi wɔkɔki i wi a? Mi ka nya gwu yi i chu, yaka wi kɔ mfa i chu wə. Yi ni dzə num bəh kpi. Mi ka nya gwu yi i wɔkɔki num i Nyɔ wə, yaka wi kɔ mfa wi Nyɔ. Yəmaka ni fə wi kwati nəni ki chəŋ.

17 Ayakalə, kiyɔŋni kɔ ki Nyɔ asi mbɛiŋ nǐ kɛiŋki mbɛiŋ num mfá yichu, i liə mbɛiŋ bum bəh shɔ́m yimbɛiŋ yichi gia yi lanini yə bə nǐ nya i mbɛiŋ chusiki.

18 Mbɛiŋ kɔ num bə bwili lɔ mbɛiŋ i kaŋ yichu wə, mbɛiŋ fiəni chu mfá i nəni ki chəŋ wə.

19 Mih dzakaki yələ ka mi wiwɔm, kɔm mbɛiŋ ka bəni bəwɔm mbɛiŋ kɔkə i kiə gia i tsə buku si yi kɔ. Mbɛiŋ kǐəki a, a nǐ kɔ i kikpu wə mbɛiŋ nǐ nyaki lə bimbu bimbɛiŋ bi gwu i biɛiŋ bi kinyɛŋ wə bəh chu biduli, ka mfá. Mbɛiŋ nyâki bimbu bimbɛiŋ bi gwu num i gia yi chəŋ wə i numki bəni bə baiŋni.

20 Jɔbi wə mbɛiŋ nǐ kɔ mfá i chu wə, nəni ki chəŋ nǐ kaŋaki kə gia yidɔkɔ i fə bəh mbɛiŋ.

21 Si mbɛiŋ nǐ kɔ yakadəiŋ, mbee wə mbɛiŋ nǐ kwati i gia yələ wə yə mbɛiŋ kɔ i liə ŋgəmni num ŋgəmnini i yi wə kɔ nə a? Gia yiwɔ yichi gɔksiki num bəh kpi shəŋ.

22 Ayakalə, i liə si bə kɔ bə bwili lɔ mbɛiŋ i kaŋ yichu wə ayaka mbɛiŋ fiəni chu num mfá yi Nyɔ, yi kɔ a mbee wiwɔ kɔ a mbɛiŋ si num dzə bəni bə baiŋni, ayaka kiŋgɔksi kiwɔ num nəni kə ki bi tsə kaa kə.

23 Mbɛiŋ kǐəki a ŋgɔm wi gia yichu kɔ kpi, ayakalə nəni kə ki bi tsə kaa kə kɔ kinya kə Nyɔ nyaki a kiləlɔ i bəni bà bɔ kɔ bɔ chiŋni bəh Klistus Jisɔs Bah wibukumbɛiŋ.

7

Nchi si kaŋa ŋga i mi bɛiŋ a i jəbi wə mi wiwɔ kɛiŋki wiwɔm

1 Bwa bə nih bəŋ, mih nəŋki i dzaka yələ i mbɛiŋ ka bəni bà bɔ kiəki nchi. Mbɛiŋ kiəki kə a nchi si kaŋa ŋga i mi bɛiŋ a jɔbi wə mi kɛiŋki wiwɔm a?

2 Bukumbɛiŋ dzô kifəkəli i ndzɔ wi miŋkpaŋa bəh minyuku. Nchi si kaŋa baaŋ bəh miŋkpaŋa i nyuwi wə i jɔbi wə nyuwi kɛiŋki wiwɔm. Ayakalə, i jɔbi wə nyuwi ka dza kpi, wi ka ni buku i nchi wə wi kaŋaki wi bəh nyuwi.

3 Ayakadəiŋ, wi ka dza nyə tsə i minyuku widɔkɔ nyuwi kɛiŋ wiwɔm, bə bôɔŋ wi a miŋkpaŋa wi tɔkɔlini. Ayakalə, nyuwi ka kpi, yaka wi buku lɔ i nchi wiwɔ wə. Wi ka tsə dzɔ minyuku widɔkɔ, wi ma chu numki miŋkpaŋa wi tɔkɔlini.

4 Yi kɔ a liŋ bwa bə nih bəŋ si mbɛiŋ kpi lɔ i bənchi wə tsə dzəh i gwu yi Klistus yə bə nǐ baŋŋ i kintasi wə. Mbɛiŋ kpi yakadəiŋ ka mbɛiŋ numki bəni bə mi widɔkɔ. Ayaka mi wələ kɔ wə bə nǐ dzasi i kpi wə, ka bukumbɛiŋ nôki bə fê num gia yə yi ndzɔŋki i Nyɔ.

5 Jɔbi wə bukumbɛiŋ nĭ
kɛiŋki bə biəli asi nyam yi
gwu yibukumbɛiŋ nəŋki,
bənchi nĭ shiki dzasiki lə gwu
yibukumbɛiŋ yə yi fwuki i
fə̂ki chu, yi ka fə̂ki bimbu
bibukumbɛiŋ bi gwu ka
nɔmki gia yə yi kɔ i dzə num
bəh kpi i bukumbɛiŋ wə.

6 Ayakalə, i liə bukumbɛiŋ
buku lɔ i bənchi chɛiŋ ka
kpi gaali bəh bənchi bəwɔ
bə̀ bɔ nĭ kaŋa bukumbɛiŋ.
Bukumbɛiŋ buku ka nɔmki
i nɔni kimfiaŋ kə ki kɔ ki
Kiŋ'waka ki Baiŋni, a chu kɔbi
i dzəh yikpu yi bənchi bə̀ bə nĭ
nyaka.

Nchi fəki bukumbɛiŋ kiə gia yichu

7 Bukumbɛiŋ ki dzâkaki a
nə kɔm nchi a? Yaka kɔ a
nchi kɔ gia yichu a? Yi mɔŋ
yakadəiŋ! Asi mɔŋ kɔm bə
bənchi ma mih kiəki kə gia
yichu. Asi mɔŋ a nchi dzakaki
a mi ma bûkuki bəh dzə́kəh
i fiɛŋ fi mi wə, ma mih kiəki
kə a mbuku wi dzə́kəh kɔ gia
yichu.

8 Ayakadəiŋ, chu ka dzɔ
dzəh i nchi wələ chɛiŋ nəŋni
dzə́kəh yi bukuni i mih wə i
dzə́h dzə́h wə, nchi nĭ kɔkə ma
chu kaŋaki kə ŋga.

9 Mih nĭ yisiki nɔki maka
nchi dzə. Ayakalə, jɔbi wə
nchi nĭ dzə, chu yɔmi, mih ka
kpi.

10 Bənchi bə̀ mwi bɔ nĭ kɔ
i dzə num bəh nɔni i mih, bɔ
dzə lɔ num bəh kpi i mih wə.

11 Yi num a chu nĭ kwati
dzəh i bənchi bələ wə, fwɔkyi
mih, nyumi i bɔ chɛiŋ wɔɔ
mih.

12 Ayakadəiŋ, bənchi kɔ gia
yi baiŋni, gia yə bənchi dza-
kaki kɔ gia yi baiŋni, a num yi
chəŋ chu ndzɔŋ.

13 Yi ka num a gia yə yi
ndzɔŋki ni dzə lɔ bəh kpi i mih
wə a? A kɔkə yakadəiŋ! A
nĭ kɔ chu, bi ni nyumi i gia
yindzɔŋni chɛiŋ i dzə bəh kpi
i mih, ka bukumbɛiŋ ni yɛiŋ
a chu kɔ chu, ayaka yi chusi
num i gia yə bənchi dzakaki a
chu bəkəki nalə.

Jwə biə bi kɔ i mi wə

14 Bukumbɛiŋ kiəki a
bənchi kɔ gia yə yi nyə i Nyɔ
wə. Ayakalə, mih kɔ mfiŋ
mi wiwɔm mih kaŋa nyam
yi gwu, num bə taŋni mih ka
mfa i chu wə.

15 Mih kiəki kə gia yə mih
fəki, kɔm gia yə mih nəŋki i fə̂
a kɔkə yə mih fəki. Mih dza
yiŋni fə lɔ gia a num na yə mih
baiŋŋki.

16 Si mih fəki lɔ gia a num yə
mih kɔŋki kə, yaka mih bum
ŋkɔŋ a nchi kɔ gia yindzɔŋni.

17 Si yi kɔ yakadəiŋ, a fəki kə
mih gia yiwɔ. A fəki num chu
biə bi kɔ i mih mə.

18 Mih kiəki lə nalə a gia
yindzɔŋni kɔkə i mih mə. Yaka
kɔ a gia yindzɔŋni kɔkə i mwa
məŋŋ mə. Mih si dza nəŋ lə i
fə gia yi chəŋ, mih kɔbi i fə.

19 Gia yindzɔŋni yə mih
nəŋki i fə̂ a kɔkə yə mih fəki.
Gia yichu yə mih kɔŋki kə i
fə̂ki, akɔ yə mih yiŋni fəki.

20 Si mih dzaki fəki num gia
yə mih kɔŋki kə i fəki, yaka kɔ
a chu mɔŋ i mih wə, mih fəki
gia yiwɔ. A fə num chu biə bi
kɔ i mih mə.

21 Si yi kɔ yakadəiŋ, mih ka yɛiŋ lɔ a, akɔ nchi i jɔbi wə mih nəŋki i fə gia yindzɔŋni, aka yaŋsiki lɔ gia yichu i mih i fəki.
22 I shɔm yiŋ mə mih saŋliki lə bəh bənchi bə Nyɔ nalə.
23 Ayakalə, mih yɛiŋki lə nchi widəkɔ wi num i mih mə. Nchi wiwɔ tumki lə jum bəh nchi wichu wə wi kɔ i kiŋkwaka kiŋ mə.
24 Kiŋkpili ki mi ka mih! Akɔ ndə i bwili mih i nyam yi gwu yələ yi dzəki bəh kpi a?
25 Kiyɔŋni ki Nyɔ wə wi kɔ i gamti mih tsə dzəh i Jisɔs Klistus wə Bah wibukumbɛiŋ!

Si yi kɔ yakadəiŋ mih kabə num i liə mfa wi bənchi bə Nyɔ i kiŋkwaka kiŋ wə, ayakalə num mfa wi bənchi bə chu i nyam yi gwu wə.

8

I Nəki si Kiŋ'waka ki Baiŋni nəŋki

1 Yi kɔ a, i liə mi wə wi chiŋni bəh Klistus Jisɔs bi chu liə kə i ŋgəkə mə.
2 Wi bi chu liə kə kɔm nchi wi Kiŋ'waka ki Nyɔ wə wi nyaki nɔni i bəni bə bɔ chiŋni lɔ bəh Klistus Jisɔs, num wi bwili lɔ bukumbɛiŋ i kaŋ yi nchi wə wi kɔ wichu bəh wi kpi.
3 Nyɔ kɔ wi fə lɔ gia yə nchi nǐ kaŋaki kə ŋga i fə. Nchi nǐ kaŋaki kə ŋga, a num mfə wi nyam yi mi yi gwu yi bɔyini. Gia yə Nyɔ nǐ fə kɔ a wi nǐ faaŋ Waiŋ wi, wi dzə ka mi wiwɔm wə wi fəki chu i bwiŋ chu. Akɔ yaka si Nyɔ nǐ bwiŋ ŋga bichu i mi wiwɔm wə.
4 Wi nǐ fə yakadəiŋ ka gia yi chəŋ yə nchi nəŋki a bukumbɛiŋ kɔlə i fâki asi yi kɔ. Bukumbɛiŋ bələ kɔ bà Kiŋ'waka ki Nyɔ nəŋki, kɔbi i chu fəki si nyam yi gwu nəŋki.
5 Bəni bà bɔ nɔki biəli asi nyam yi gwu nəŋki, bɔ si jiə mfi bibɔ a num i gia yə nyam yi gwu nəŋki, ayaka bà bɔ nɔki biəli asi Kiŋ'waka ki Nyɔ nəŋki, bɔ si jiə mfi bibɔ num i gia yə Kiŋ'waka ki Nyɔ nəŋki.
6 Mi ka jiə mfi bi num i nyam yi yi gwu wə, yaka wi ni kpi lə. Ayakalə, mi ka jiə mfi bi num i Kiŋ'waka ki Nyɔ wə, yaka wi ni kwati lə nɔni bəh kimbɔiŋni.
7 Si yi kɔ yakadəiŋ mi wə wi jiə mfi bi num i gia yə nyam yi gwu nəŋki akɔ wə wi si baiŋŋ Nyɔ. Wəmaka mi si wɔkɔ kə i nchi wi Nyɔ. Ayaka kɔ ŋkɔŋ a wi kɔkə i wɔkɔki.
8 Mi wə wi nɔki asi nyam yi gwu nəŋki wi kɔkə i fəki gia yə Nyɔ kɔ i wɔkɔki ndzɔŋni bəh wi.
9 Ayakalə, mbɛiŋ kɔkə fimbɛiŋ bəni bà bɔ nɔki biələ asi nyam yi gwu nəŋki. Mbɛiŋ biəliki asi Kiŋ'waka nəŋki, jɔbi wə yi kɔ a Kiŋ'waka ki Nyɔ nɔki lə i mbɛiŋ wə. Mi kabə num wi kaŋa kə Kiŋ'waka ki Klistus, yaka wi kɔkə mi wi Klistus.
10 Klistus kabə num i mbɛiŋ wə, na yaka si gwu yimbɛiŋ bi kpiki kɔm chu, Biŋ'waka bimbɛiŋ kɔ biwɔm kɔm Nyɔ fə mbɛiŋ num chəŋ i wi nshiŋ.
11 A kabə num a Kiŋ'waka ki wi wə wi nǐ bwili Jisɔs i kpi wə nɔki lə i mbɛiŋ wə, ma wi wə wi nǐ bwili Klistus Jisɔs i

kpi wə ni nya tə nəni i nyam yimbɛiŋ yi gwu yə yi bi kpiki. Wi ni nya tsə dzəh i Kiŋ'waka ki wə, kə ki nəki i mbɛiŋ wə.

12 Ayakadəiŋ, bwa bə nih bəŋ, bukumbɛiŋ kaŋaki lə gia i fə̂, gia yələ kəkə i nə̂ki biəli si nyam yibukumbɛiŋ yi gwu nəŋki.

13 Mbɛiŋ ka nəki biəli si nyam yimbɛiŋ yi gwu nəŋki, yaka mbɛiŋ ni kpi lə. Ayakalə, mbɛiŋ ka bee Kiŋ'waka ki Nyɔ fə mbɛiŋ bəkəli kimfə kichu kə nyam yi gwu nəŋki, yaka mbɛiŋ ni kwati lə nəni.

14 Bəni bəchi bə bɔ nəki biəli si Kiŋ'waka ki Nyɔ chusiki bɔ kɔ bwa bə Nyɔ.

15 Nyɔ nǐ ka nya dəkə mbɛiŋ num bəh kiŋ'waka ki mfa kə ki kɔ fə mbɛiŋ fiəni nəki bəh nlwa. Wi nǐ nya Kiŋ'waka i mbɛiŋ kə ki fəki mbɛiŋ num bwa bu. Ayaka ki ka fəki mbɛiŋ bɔɔŋ wi a, “Abba,* Ba wibuku.”

16 Kiŋ'waka kələ mwi bəh kiŋ'waka kibukumbɛiŋ beeŋki lə nsaka a bukumbɛiŋ kɔ bwa bə Nyɔ.

17 A kabə num a bukumbɛiŋ si num lɔ bwa bə Nyɔ, bukumbɛiŋ bi numki i dzi biɛiŋ, biɛiŋ biə bi kɔ bi Nyɔ. Bukumbɛiŋ bəh Klistus bi chiŋni dzi bi jɔbi wə bukumbɛiŋ ka yɛiŋki ŋgəkə si Klistus nǐ yɛiŋki, bukumbɛiŋ tə bi kwati i kiŋkɔkni ki wə.

Kinsaŋli kə ki kɔ ki bwa bə Nyɔ

18 Mih kiəki lə na bindzəŋ a ŋgəkə wə bukumbɛiŋ yɛiŋki i liə wi ka buku na wə bə kɔ i fəkəni bəh ndzəŋni biə bi bi numki bibukumbɛiŋ.

19 Biɛiŋ bichi biə Nyɔ nǐ maa bi lansi wəkɔliki jɔbi wə Nyɔ bi chusiki bwa bə̀ bɔ kɔ mbu.

20 Yi kɔ a biɛiŋ bichi biə Nyɔ nǐ maa bi fiəni chu biɛiŋ bi kiləlɔ. Bi ka num dəkə biɛiŋ bi kiləlɔ yaka a, a kəŋki bi. A nǐ kəŋ Nyɔ i fə a bi numki yakadəiŋ. Ayakalə, bi tsɛiŋ tsə a ninshiŋ kiə a,

21 chəkɔ bidəkɔ bi num Nyɔ bi bwili bi, bi bɔiŋ i nsəŋ wə wi kɔ a biɛiŋ biwɔ bichi kaŋaki lə i bi fɔɔ. Jɔbi wə Nyɔ bi bwiliki bi yakadəiŋ, bi ka bi kaŋa ndzəŋni biə akɔ bi bwa bə Nyɔ.

22 Bukumbɛiŋ kiəki lə a biɛiŋ bichi biə Nyɔ nǐ maa bi kwiŋki bəh lɔli i dzə buku bidaiŋ aka miŋkpaŋa wə wi nəmhki.

23 A kəkə shəŋ a biɛiŋ biə Nyɔ nǐ maa bi baaŋ a numki i ŋgəkə wə. Bukumbɛiŋ bə̀ bə kaŋaki kinya ki ninshiŋ, a num Kiŋ'waka ki Nyɔ kə wi nya i bukumbɛiŋ, bukumbɛiŋ kwiŋki tə a shɔm shɔm wəkɔli na bəh ŋga a Nyɔ fə̂ bukumbɛiŋ nû̂mki bwa bu, a num ntəiŋ wə Nyɔ bi təiŋki bukumbɛiŋ bəchi i kaŋ yi ŋgəkə wə.

24 Akɔ gia yə bukumbɛiŋ tsɛiŋki tsəki a ninshiŋ kiə a bukumbɛiŋ bi kwatiki lə a num yə Nyɔ bwîli bukumbɛiŋ kɔm bə yi. Ayakalə, gia yə mi kɔ i tsɛiŋki tsəki i ninshiŋ i yi wə a ŋgaiŋ bi kwati lə num yi si num lɔ i wi nshiŋ, a kəkə i chu numki yi yə wi kɛiŋki

* **8:15** Abba kɔ i já yi Alamiak wə a Ba wibuku.

wi wəkəli wəkəlini. Akɔ ndə wə wi kɔ i chu tsɛiŋki tsəki i ninshiŋ i fiɛŋ fidəkɔ i bi kwati num fi si num lɔ i wi nshiŋ a?

25 Ayakalə, bukumbɛiŋ kabə tsɛiŋ tsə a ninshiŋ i fiɛŋ wə kiə a bukumbɛiŋ bi kwatiki lə, bukumbɛiŋ kɛiŋ ki yɛiŋ kə i fi wə, bukumbɛiŋ kaŋaki i kâŋa shɔm i nûmki alə mɔɔŋ wôkəli.

26 Kiŋ'waka ki Baiŋni tə gamtiki lə bukumbɛiŋ i mbəyih wibukumbɛiŋ wə, asi bukumbɛiŋ kiəki kə i tsaki bəh si bukumbɛiŋ kaŋaki i tsaki si bukumbɛiŋ kɔ i tsâki. Kiŋ'waka kiwɔ mwi si tsa lə Nyɔ i bukumbɛiŋ bəni bà bɔ kɔ bə Nyɔ də i wi i dzəh yə wə mi kəkə i chu dzaka.

27 Nyɔ wə wi si tsɛiŋ shóm yi bəni wi si kiə lə kiŋkwaka ki Kiŋ'waka ki Baiŋni, kɔm Kiŋ'waka kiwɔ si tsa lə Nyɔ i bəni bà bɔ kɔ bə Nyɔ i dzəh yə Nyɔ kɔŋki.

28 Bukumbɛiŋ kiəki lə a Nyɔ nɔmki i gia yichi wə wi fə yi tsə i dzəh yindzɔŋni wə i bəni bà bɔ kɔŋki wi, bà wi bɔɔŋ biəli gia yə wi nəŋki i bɔ.

29 Bəni bà Nyɔ nǐ kɔ wi si kiə bɔ a kɛiŋ i kikpu wə, yi kɔ num wi nǐ kɛiŋsi jiə lɔ bɔ chi chi a bɔ bi kwûni nûm ka Waiŋ wi, ka Waiŋ wi wələ kɔlə i numki Waiŋ wi ninshiŋ i bwa bə nih bəduli kintəəŋ.

30 Bəni bà wi nǐ kɔ wi sisi jiə lɔ chi chi, wi ka bi bɔɔŋ bɔ. Ayaka bəni bà wi nǐ bɔɔŋ num wi dzɔ lɔ bɔ a bɔ kɔ ŋgbɔ widəkɔ kɔbi. Ayaka bà wi nǐ bɔɔŋ wi dzɔ a bɔ kɔ ŋgbɔ widəkɔ kɔbi, num wi nǐ fə a bɔ liə i mbum bi wə.

Mi wə wi kɔ i chu fə bukumbɛiŋ bəh gia yidəkɔ kɔ na ndə a?

31 Si gia yələ yichi kɔ lə, bukumbɛiŋ chu kɔ i dzaka a nə? Si Nyɔ si num lɔ i kimbu kibukumbɛiŋ wə, mi wə wi kɔ i chu fə bukumbɛiŋ bəh gia akɔ na ndə a?

32 Wi Nyɔ kabə kaŋaki kə kiŋghəkə i Waiŋ wi, i nya a wi kpi i bukumbɛiŋ bəchi bɛiŋ, ayakalə wi ma nǐ nyâ biɛiŋ bichi i kpɛiŋsi yɛiŋ i bukumbɛiŋ a?

33 Akɔ ndə wə wi kɔ i chu nəŋki nsaka bəh bəni bà Nyɔ kɔ wi sabibwili lɔ a? Nyɔ num wə wi dzɔki bəni a bɔ kaŋaki kə ŋgbɔ widəkɔ.

34 Mi kɔlə wə wi kɔ i chu jiə bukumbɛiŋ i ŋgəkə wə a? Klistus Jisɔs nǐ kpi, wi fiəni dza i kpi wə, wi num i liə i tsɛiŋ yi Nyɔ yiləkəli wə, wi lansi tsa Nyɔ i bukumbɛiŋ.

35 Mi wə wi bi chu lansi gaaliki bukumbɛiŋ bəh Klistus a wi ma chu kəŋki bukumbɛiŋ kɔ na ndə a? Akɔ bəŋgəkə, ma nshili, ma i bwaŋki gvu a bəni gbɔyiki i jum wə, ma dzɔŋ, ma chwɔŋ kiyəə, ma gia yi gumini, ma kpi, kɔlə i gaali a?

36 Yi kɔ num bə nyaka a bəni bədəkɔ nǐ dzakaki i Nyɔ a,

"Buku tsɛiŋki tsəki kpi chɔkɔ
bichi kɔm wɔ.
Bəni dzɔki buku aka shwáŋ yə
bə tsəki i kum."

37 Na i biɛiŋ biələ bichi wə bukumbɛiŋ tumki dziki lə bi

bəh ŋga bi Klistus wə wi nǐ kɔŋ bukumbɛiŋ.
38 Mih kiəki lə na bindzɔŋ a kpi nabə nɔni, nabə ŋkaiŋni bəchinda bənaiŋ, nabə biŋ'waka biə bi sakaki, nabə biɛiŋ biə bi kɔ i liə, nabə biə bi kɔ i bi dzə, nabə biɛiŋ biə bi kaŋaki ŋga,
39 nabə biə bi kɔ i bɛiŋ, nabə biə bi kɔ i nichɛiŋ, nabə binaiŋ biɛiŋ i mbaŋ wi biɛiŋ biə Nyɔ nǐ maa bichi, fidɔkɔ kɔkə yɛiŋ fi kɔ i gaali bukumbɛiŋ i kiŋkɔŋ ki Nyɔ kə wi kaŋaki i bukumbɛiŋ kɔm Klistus Jisɔs Bah wibukumbɛiŋ.

9

Nyɔ nǐ saiŋbwili bəni bə Islae a bɔ numki bəni bu

1 Gia yələ mih dzakaki kɔ ŋkɔŋ ka mi wi Klistus. Mih nyiki kə ntəkə, Kiŋ'waka ki Baiŋni fəki shɔm yiŋ təbi a mih nyiki kə ntəkə.
2 Yi kɔ a mih kɔ bəh nshɛiŋ yimbum chu num bəh ləli biə bi kaaki kə i shɔm yiŋ mə,
3 kɔm bwa bə nih bəŋ bə kwili bà buku bɔ kɔ mwa mimu. Mih nəŋki lə na bəh ŋga a ləiŋ dzô i mih wə i gâali mih buku Klistus kɔm bɔ.
4 Bəni bələ kɔ bəni bə Islae bà Nyɔ nǐ dzɔ bɔ fə a bɔ numki bwa bu, chusi kiŋkɔkni ki i bɔ, dzi miŋkaiŋ bəh bɔ, nya bənchi bu i bɔ kaŋ, chusi bɔ si bɔ kɔ i kôksiki Nyɔ, fə biŋkaka bəh bɔ.
5 Bɔ kɔ bəni bà bətii tii bəbɔ nǐ yisi chwəŋkijuŋ kələ a num bəni bə Nyɔ bà bə ni kiəki bɔ, Mbwili wə Nyɔ nǐ kaka jɔbi wə wi nǐ dzə ka mi wiwɔm, bə bwɔ wi num i chwəŋkijuŋ ki bəni bələ wə. Bukumbɛiŋ nyâki kiŋkɔksi jɔbi wichi ki kaa kə i Mbɔiŋsi wə wi kɔ Nyɔ, wi kaŋa ŋga i biɛiŋ bichi wə. Yi nûm ayaka.

6 Yi mɔŋ a, gia yə Nyɔ nǐ kaka a yi laka kiləlɔ, kɔm a kɔkə bəni bə Islae bəchi bà bɔ kɔ bwa bə Islae bə ŋkɔŋ.
7 Ayaka a kɔkə tə bwa bəchi bà bɔ buku i Ablaham wə bɔ kɔ bwa bu. Ayakalə, yi kɔ asi Nyɔ nǐ dzaka i Ablaham a,

"Akɔ Ayjik wə, wi bi bwɔki
bwa bà bɔ bi duki yɛli
wa."

8 Yələ gia chusiki a, a kɔkə bwa bəchi bà bɔ buku i Ablaham wə bɔ kɔ bwa bə Nyɔ. Akɔ bwa bà Nyɔ nǐ kaka Ablaham yɛiŋ, bə dzɔki a bɔ kɔ bwa bə Ablaham.
9 Jɔbi wə Nyɔ nǐ fə kiŋkaka kələ dzaka a,

"A bi fiəni numki i jɔbi wələ
wə i jia yi dzəni wə,
mih bi fiəni dzə, ma Sɛla bi
kwati waiŋ nyukuni."

10 A mɔŋ dəkə a yələ shəŋ. Gia ka yələ nǐ num tə bəh Lɛbika wə tii bwa bu nǐ kɔ Ayjik wə tii bətii bəbukumbɛiŋ.
11-12 Na ka bə tsɛiŋki i bwɔ bimaŋsi biələ, na ka bə numki i fə gia yindzɔŋni yidɔkɔ nabə yichu, a nǐ kɔ num Nyɔ dzaka i nih wibɔ a,

"Kukuli bi nɔmki lə i waiŋ wi
nchiŋ."

Nyɔ nǐ dzaka yakadəiŋ chusi a wi baaki mi biəli mba wi. Wi si baa kə biəli nɔm widɔkɔ wə mi fə. Wi baaki biəli num gia yə wi Nyɔ nəŋki.
13 Yi kɔ asi bə nyaka a,

"Yakɔb kɔ mih kɔŋ wi, mih
baiŋŋ Ɛsau."

Nyɔ si fə a gia yə wi kɔŋki

14 Si yi kɔ lə, bə kɔ i dzaka a
nə? Yaka kɔ a Nyɔ fəki kə gia
yi chəŋ ma? Yi məŋ yakadəiŋ!
15 Nyɔ nǐ dzaka i Muses a,
"Mih bi cham lə bəh nshɛiŋ i
mi wə mih kɔŋki,
mih kwasi nshɛiŋ i wə mih
kɔŋki."
16 Ayakadəiŋ, Nyɔ baaki kə
mi biəli si mi wiwɔm nəŋki,
nabə i bənɔm bà wi nɔmki. Wi
baaki kɔm nshɛiŋ yə wi kaŋaki
i bəni wə.
17 Yələ gia kɔ asi bə nǐ nyaka
tə i Kiŋwakti ki Nyɔ wə a Nyɔ nǐ
dzakaki i fɛlɔ ŋkuŋ wi Ijib a,
"Mih yaksi wɔ ka ŋkuŋ, fwu
wiwɔ num a,
mih ni chusiki ŋga biŋ i wɔ
wə,
ka bəni bi tsâ bəh yɛli wuŋ i
mbi wələ wichi wə."
18 Yələ gia ka chusi a Nyɔ
kwasiki nshɛiŋ i mi wə wi
nəŋki i kwasi nshɛiŋ i wi, nya
fwu wi ləkəli i mi wə wi nəŋki
a wi ləkəki bəh fwu.
19 Mi widɔkɔ kɔlə i dza bikə i
mih a, "A kabə num yakadəiŋ,
Nyɔ kabə kpiki bəh bəni kɔm
nə a? Mi wə wi kɔ i nəiŋ gia
yə Nyɔ nəŋki a yi num, akɔ ndə
a?"
20 Mi ma bîkə yakadəiŋ. Akɔ
na winaiŋ mi wiwɔm wə wi
kɔ i sini bəh Nyɔ a? Mi kɔlə i
mwəm fiɛŋ bəh fiəŋ ma fi ni
chu bikə i wi a, "Wɔ mwəm
mih lə kɔm nə a?"
21 Mi wə wi mwəmki
mishwali kaŋaki lə ŋga i fiəŋ
wiwɔ bɛiŋ i chum kaŋ yi fiəŋ
i mwəm biɛiŋ yɛiŋ chi chi,
fidɔkɔ num fiə fi kaŋaki nɔm
wimbum, fidɔkɔ num fiə fi
chiŋ kɔ. 22 Yikɔ a liŋ si Nyɔ
fəki. Wi nǐ nəŋki i chusi shɔm
yi yi bɔksini i bəni, chu fə a
bəni kîə ŋga bi. Ayakalə, wi
nǐ lansi kaŋa shɔm bəh bəni
bà bɔ nǐ fəki shɔm bɔkɔ wi,
bəh bà bə nǐ kɔ i kaasi bɔ num
kaasini.
23 Wi nǐ fə yakadəiŋ i chusi
mbum bi bimbum biə bi kɔ i
bəni bà wi kwasiki nshɛiŋ i bɔ.
Bəni bələ kɔ bà wi nǐ kɛiŋsi jiə
na ka yi dzə num a bə bi kwati
lə mbum biwɔ.
24 Akɔ na bukumbɛiŋ bəni
bəwɔ bà wi bɔɔŋ. A kɔbi a Bəju
shəŋ. Bəni bà bɔ kɔkə Bəju kɔlə
tə yɛiŋ.
25 Akɔ na yi yə Nyɔ dzaka i
Kiŋwakti ki mi wi wi ntum wə
Ɔsia a,
"Bəni bà bɔ kɔkə bəni bəŋ,
Mih ni bɔɔŋki bɔ a 'Bəni bəŋ.'
Ayaka bà mih ni kɔŋki kə bɔ,
mih ni bɔɔŋki bɔ a 'Shɔm yiŋ.' "
26 "Ayaka a fɛiŋ i di biə Nyɔ si
dzaka i bəni bəwɔ a,
'Mbɛiŋ kɔkə bəni mbəŋ',
Yi kɔ a bə ni bɔɔŋki bɔ a,
'Bwa bə Nyɔ wə wi kaŋaki
nəni.' "
27 Isaya mi wi ntum wi Nyɔ
nǐ də tə kɔm bəni bə Islae ka
dzaka a,
"Na ayaka si bəni bə Islae
duki lə,
num aka mishambu mi
kinchwɔ kimbum,
a bi bəiŋki a bədɔkɔ i bɔ wə
twɛsi.
28 Yi num a Nyɔ bi dza akisəkə
wi lɔ ŋgəkə
i nshwaiŋ yələ yichi wə wi
kaasi biɛiŋ bichi."
29 Wi Isaya nǐ kɔ wi dzaka lɔ a,

"A nǐ məŋ a, Bah Nyɔ wə wi kaŋaki ŋga bichi
bɛsi bwa i chwɔŋkijuŋ kibukumbɛiŋ wə,
ma bukumbɛiŋ fiəni chu lɔ aka kwili wimbum Sədəm
bəh wi Gəmɔla."

Bəni bə Islae nəiŋ dzəh yə bəni kaŋaki i bǐəliki
i num chəŋ i Nyɔ nshiŋ

30 Si yi kɔ lə, bukumbɛiŋ ki dzakaki a nə? Bukumbɛiŋ ki dzakaki a bəni bə bɔ kɔkə Bəju bə bɔ nǐ ka məmsi dəkə i num chəŋ i Nyɔ nshiŋ, bɔ num lɔ i liə chəŋ i Nyɔ nshiŋ kɔm shɔm yə bɔ jiə i wi.

31 Ayakalə, bəni bə Islae bə bɔ nǐ məmsi i numki chəŋ i Nyɔ nshiŋ biəli num dzəh yə bənchi nəŋki, bɔ nǐ ka biəli i dzə num chəŋ i wi nshiŋ.

32 A nǐ kɔ kɔm nə? Akɔ kɔm bɔ nǐ ka məmsi i biəli dzəh yə bɔ kɔ i jiə shɔm i Nyɔ. Bɔ nǐ kwakaki a gia yə yi kɔ fə a mi num chəŋ i Nyɔ nshiŋ kɔ num bənɔm bə wəmaka fəki. Bɔ fə yakadəiŋ ka ndamti i təh wə bəni ndamtiki i yɛiŋ bɛiŋ.

33 Təh wələ kɔ wə bə nyaka kɔm wi a,
"Mbɛiŋ tsêiŋ, mih jiə təh i kwili wi Sayɔŋ wə,
a num təh wə bəni bi ndamtiki yɛiŋ wə.
A num biaŋa wə bəni bi gbɔyiki yɛiŋ wə.
Ayakalə, mi wə wi jiə shɔm i wi wə, bi chu numki kə i ŋgəmni wə."

10

1 Bwa bə nih bəŋ, gia yə mih nəŋki bəh shɔm yiŋ yichi, bəh ntsa wuŋ i Nyɔ, kɔ a bəni mbəŋ bə Islae bələ bi kwati mbɔiŋ.

2 Gia yə mih kiəki, a num yə mih kɔ i dzaka kɔ a, bɔ kaŋaki lə kiŋkɔŋ na bəh ŋga i Nyɔ. Ayakalə, bɔ kiəki kə dzəh yi chəŋ yə bɔ kɔ i biəliki wi yɛiŋ.

3 Si bɔ kiəki kə dzəh yə Nyɔ dzɔki a mi si num chəŋ i wi nshiŋ yɛiŋ, bɔ kabə nəŋ lɔ i jiə num dzəh yibɔ, ayaka na chu nya gwu yibɔ i biəliki dzəh yə Nyɔ dzɔki a mi kɔ chəŋ yɛiŋ i wi nshiŋ.

4 Si Klistus nǐ dzə, dzəh yi bənchi yə bəni nǐ biəliki i numki chəŋ i Nyɔ nshiŋ ka kaa, ka i numki chəŋ i Nyɔ nshiŋ i liə ni numki i jǐə shɔm i Klistus wə.

Mbəiŋ dzə lɔ i mi wichi

5 Muses nǐ nyaka kɔm dzəh i numki chəŋ i Nyɔ nshiŋ yə yi biəliki num bənchi a, "Mi wə wi fəki si bənchi dzakaki ni nɔki lə kɔm wi jiəki bənchi bəwɔ bəchi."

6 Ayakalə, kɔm dzəh yə yi kɔ a mi kɔ chəŋ i Nyɔ nshiŋ biəliki num shɔm yə wi jiə i wi wə, yi num bə nyaka a,
"Kiə wɔ ma bikəki i shɔm ya wə a, 'A ni yaka ndə i bɛiŋ na?' "
(Yi num a, a ni yaka ndə i tsə dzəh bəh Klistus a).
7 Nabə a, "A ni shi ndə i kii a?"
(Yi num a, i tsə dzasi Klistus i kpi wə).
8 Ayakalə, yi dzakaki a nə? Yi dzakaki a,
"Gia yi Nyɔ kɔ kɔmsi i wɔ wə.
Yi kɔ i dzaka ka wə, bəh i shɔm ya wə."
Ayaka a num yi, buku fukuki kɔm njiə wi shɔm i Jisɔs wə.

9 Wɔ ka dzaka bəh dzaka ka a
Jisɔs kɔ Bah, ayaka, ka bum i
shɔm ya wə a Nyɔ nǐ dzasi wi
i kpi wə, ma wɔ bi bəiŋ.
10 Yi kɔ a, mi bumki num bəh
shɔm yi na ka Nyɔ dzɔ wi a
wi kaŋaki kə kiŋgbɔ kidəkɔ.
Ayaka mi dzâkaki bəh dzaka
ki ka bi bɔiŋ.
11 Kiŋwakti ki Nyɔ dzakaki a,
"Mi wə wi kɔ wi bum i wi bi
num kə i kiŋgəmni wə."
12 Mbɛiŋ kiəki a chi chi kɔkə i
kintəəŋ ki mi wi Ju bəh mi wə
wi kɔkə mi wi Ju. Bah wə wi kɔ
Bah wi mi wichi akɔ a wimu.
Ayaka wi si shi wɛli kaŋ yi nya
mbum i mi wichi wə wi dəki i
wi.
13 Yi kɔ num bə nyaka i
Kiŋwakti ki Nyɔ wə a,
"Mi wichi wə wi bi bɔɔŋki yɛli
wi Bah,
wi bi bɔiŋki lə."
14 Ayakalə, bəni kɔ i nyani
dəiŋ na ka bɔ dəki bɔɔŋ wi
maka bɔ jiə shóm i wi a?
Ayaka bɔ kɔ nyani dəiŋ i jiə
shɔm i wi maka bɔ num wɔkɔ
kɔm wi a? Bɔ kɔ nyani na dəiŋ
i wɔkɔ maka mi num fuku
kɔm wi i bɔ a.
15 Ayaka bəni kɔ i nyani
dəiŋ i tsə fukuki maka bə faaŋ
bɔ a? Yi kɔ num bə nǐ nyaka a,
"Gvú yi bəni bà bɔ si dzə bəh
ntum wi ndzɔŋni,
si ndzɔŋ nalə."
16 Ayakalə, bəni bə Islae
bəchi kɛiŋki maka bɔ bum
ntum wi ndzɔŋni wələ. Yi kɔ a
liŋ asi kiŋwakti ki mi wi ntum
wi Nyɔ wə Isaya dzakaki a,
"Bah, a bum ndə gia yə buku
fukuki a?"
17 Yi bá num a, njiə wi shɔm i
Klistus dzəki num i gia yə mi
wɔkɔ. Ayaka gia yə mi wɔkɔ
dzəki num i mfuku wə kɔm
Klistus.
18 Mih ka bikə a, yaka bɔ nǐ
ka wɔkɔ a? Ŋkɔŋ bɔ nǐ wɔkɔ.
Kiŋwakti ki Nyɔ dzakaki a,
"Já yibɔ tsə i nshwaiŋ yichi,
ayaka ndzaka wibɔ tsə i
biŋgɔksi bi mbi wə
bichi."
19 Mih chu bikəki a, yaka kɔ a
jɔbi wə bəni bə Islae nǐ wɔkɔ,
na wɔkɔ ndzɔŋ a? Muses nǐ kɔ
wi yisi dzaka a Nyɔ dzakaki a,
"Mih ni fâ lə kindɔŋ chiniki
mbɛiŋ bəh kitumi
ki bəni bə kilɔlɔ,
fə shóm bɔkɔki mbɛiŋ bəh ki-
tumi kə bɔ kɔ bəni bə
kiyuŋ."
20 Isaya chu dzaka lwa kə a
Nyɔ dzakaki a,
"Bəni bà bɔ nǐ nəŋki kə mih kɔ
bà bɔ yɛiŋ mih.
Ayaka mih chusi gwu yiŋ i
bəni bà bɔ ni bikəki kə
mih."
21 Ayakalə, yə kɔm bəni bə Is-
lae Nyɔ nǐ dzaka a,
"I kaŋ yichi wə kɔ mih jiə kaŋ
yiŋ wɔkɔli a bəni dzə
mih dzô bɔ,
ayaka bɔ ləkə tsə a bəh kifwu i
ninshiŋ, tsə i yibɔ dzəh
wə."

11

Nyɔ ka məŋni dəkə bəni bə Islae məŋnini

1 Mih chu bikəki a yaka Nyɔ
məŋni lɔ bəni bu a? Yi məŋ
yaka! Mih mwi kɔ waiŋ wi
Islae. Mih num waiŋ i juŋ yi
Ablaham wə, num mih buku
i chwəŋkijuŋ ki Bɛnjamen wə.
2 Nyɔ ka məŋni dəkə lɔ bəni
bu bà wi nǐ sabibwili i kin'yisi

wə. Ntə mbɛiŋ kiəki lə gia yə
Kiŋwakti ki Nyɔ dzakaki kɔm
Ɛlaja, si wi nǐ dəki i Nyɔ kɔm
gia yə bəni bə Islae nǐ fəki a?
3 Wi nǐ dəki dzakayi i Nyɔ a,
"Bah, bə wɔɔyi bəni ba bə
ntum,
ka mukuyi shi kintɔŋ ki fəni
ki gia.
A baaŋ shəŋ a mih,
ayaka bə nəŋ tə i kaasi bəh
mih."
4 Wi nǐ dəki yakadəiŋ Nyɔ
chukuli wi a nə? Wi chukuli
wi a,
"Mih jiə bəni num mbəŋ
bənchuku nanitaŋ
(7,000),
bɔ ka num tum dəkə binyu
i Baal nshiŋ a num
fimɔsɔ i tsa fi."
5 Yi kɔ a liŋ asi yi kɔ i jɔbi
wələ wə. Bəni bədɔkɔ kɛiŋki lə
fɛiŋ i Islae twɛsi a num bəni
bə Nyɔ. Ayaka bələ kɔ num
wi nǐ saiŋbwili kɔm shɔm yi
yindzɔŋni.
6 Yi kabə num a wi nǐ saiŋbwili
kɔm shɔm yi yindzɔŋni, ma
yi ma chu numki kɔm nɔm
widɔkɔ wə bɔ nǐ fə. A nǐ kɔ a
numki kɔm nɔm widɔkɔ si bɔ
nǐ fə, ma yi ma chu numki a,
akɔ shɔm yindzɔŋni.
7 Gia yə mih dzakaki kɔ a
nə? Yi kɔ a bəni bə Islae
bəduli nǐ ka nyani dzə num
dəkə chəŋ i Nyɔ nshiŋ asi bɔ nǐ
nəŋki. A nǐ kɔ shəŋ a bəni bà
Nyɔ nǐ sabibwili, bɔ nǐ nyani
dzə kwati dzəh i numki chəŋ
i wi nshiŋ. Ayakalə, Nyɔ fə
shɔ́m yi kiŋka ki bəni bəwɔ
ləkə tsə, ka baaŋ ayaka.
8 Yələ kɔ asi bə nyaka a,
"Nyɔ nǐ fə bɔ ka fuŋfuŋki,
dzákəh yibɔ kɔbi i chu yɛiŋ di,
ayaka bintuni bibɔ kɔbi i
wɔkɔki gia.
Bɔ num baaŋ yaka i dzə buku
bidaiŋ."
9 Ayaka Dɛbit dzaka tə a,
"Nyɔ fə̂ ma biɛiŋ bidzini biə bɔ
dziki wɔkɔ ndzɔŋni,
bi lǐm bɔ aka gbi,
bi chu kwâ bɔ aka kintaŋ.
Bi fiəni nûm ka fiɛŋ fiə fi kɔ i
guku lɔɔ bɔ i kuku,
ma yi ni num ŋgɔm wi kimfə
kibɔ.
10 Nyɔ fə̂ dzákəh yibɔ ji ka bɔ
ma yɛǐŋki di.
Wi fə̂ tə júm yibɔ ŋgwuŋ baaŋ
ayaka."
11 Mih bikəki a, yaka bəni
bə Islae nǐ ndamti yaka gbɔ
baaŋ kuku baaŋni a? Yi mɔŋ
nûm yaka. Chu biə bɔ nǐ fə nǐ
dzə lɔ bəh mbɔiŋ i bəni bà bɔ
kɔkə bə Islae, ka bəni bə Islae
bi chiniki kindɔŋ.
12 Yi kabə num a chu biə bɔ
nǐ fə nǐ fiəni chu lɔ ka mbum
i mbi wələ, ŋgbɔ wə bɔ nǐ gbɔ
nǐ dzə lɔ bəh mbum i bəni bà
bɔ kɔkə bə Islae, yaka mbum
biə bi bi numki jɔbi wə bəni bə
Islae bəchi bi bumki i Klistus
bi numki dəiŋ a?

Kiə bəni bà bɔ kɔkə bə Islae ma
chə̂kɔki kijum i bəni bə Islae

13 I liə mih nəŋki i dzaka i
mbɛiŋ bəni bà bɔ kɔkə bə Islae.
Si mih kɔ waiŋ ntum wi Jisɔs i
bəni bà bɔ kɔkə bə Islae, mih
bá dzɔ nɔm wuŋ wələ a, akɔ
fiɛŋ fimbum.
14 Mih fəki lə, ka mih fə Bəju
bəbuku fiiki kindɔŋ, ka yi kɔm
bɔ, ka bɔ bədɔkɔ bi bəiŋ.
15 Yi kabə num a jɔbi wə Nyɔ
nǐ məŋni bəni bə Islae, yələ nǐ

fə bəni bədəkɔ i fa mbi wələ wə fiəni num i fiɛŋ fimu wə bəh Nyɔ, yaka jɔbi wə wi bi fiəni dzɔ bɔ, ma yi bi numki dəiŋ a? Yi bi numki aka jɔbi wə mi kpi ka fiəni dza i kpi wə.

16 Mi ka gbɛɛ nyəə bi ninshiŋ nya i Nyɔ, yaka nyəə biwɔ bichi kɔ bi Nyɔ. Ŋgaaŋ yi kpɛiŋ kabə num yi Nyɔ, yaka cha yi kpɛiŋ yiwɔ kɔ tə yi Nyɔ.

17 Ayakalə, yi kabə num a chá yi kɛiŋ yidəkɔ kɔ num bə nǐ fakayi ka lətəkɔ ka dzɔ num mbɛiŋ bà mbɛiŋ kɔ kɛiŋ yi Ɔlif yi kɔɔbi, ka dzə basi i kpɛiŋ wi Ɔlif wə bə nǐ yəə num yəəni, i di biə chá yidəkɔ yə nǐ buku, ka mbɛiŋ ni kwati tə mwi mə mɔ bukuki i kpɛiŋ wiwɔ wə,

18 yaka mbɛiŋ kaŋaki kə i chôkɔki kijum bə chá yidəkɔ yə. Mbɛiŋ kabə chəkɔki kijum i bɔ, mbɛiŋ ka kǐəki a mbɛiŋ kɔ a chá. A fəki kə mbɛiŋ ka gaaŋ yiwɔ numki. A fəki num gaaŋ ka mbɛiŋ numki.

19 Mi widəkɔ i mbɛiŋ wə kələ i dza dzakaki a, “Bə nǐ gbayi chá yiwɔ i basi num mih fɛiŋ.”

20 Yəmaka kɔ ŋkɔŋ. Bə nǐ fakayi bwili bɔ ka lətəkɔ kɔm bɔ nǐ dzaki kimbum. Mbɛiŋ num ndzɔŋ bəh ŋga kɔm shɔm yə mbɛiŋ jiə i Klistus wə. Ayakadəiŋ, kiə mbɛiŋ ma ghaŋsiki gwu i yi wə. Mbɛiŋ kaŋaki i numki lɔ bəh nlwa.

21 Mbɛiŋ kǐəki a, a nǐ mɔŋ a Nyɔ bɛsi bee chá yi kpɛiŋ yə bə gbɛli num gbɛlini, ma wi mɔŋ bi bɔŋ bɛsi bee mbɛiŋ.

22 Mbɛiŋ tsêiŋ, a Nyɔ kaŋaki lə shɔm yindzɔŋni nalə chu kaŋa tə shɔm yi bəksini. Wi si lɔ lə bəh bəni bà bɔ gbɔ, ayakalə chusi shɔm yindzɔŋni i mbɛiŋ jəbi wə mbɛiŋ baaŋ a biəliki dzəh yi. A kəbi yakadəiŋ, ma wi nǐ fakayi lətəkɔ mbɛiŋ.

23 Ayaka i bəni bə Islae, bɔ ka kwuni kaŋa kimbum, ma Nyɔ ni fiəni dzɔ basi bɔ i kpɛiŋ wiwɔ wə, kɔm akɔ gia, Nyɔ kaŋa ŋga i fiəni fə yi.

24 Mbɛiŋ kǐəki a, mbɛiŋ kabə num chá yə bə nǐ fakayi i kpɛiŋ wi Ɔlif wə wi si kɔ i kɔɔbi wə, dzə basi i wə bə yəə num yəəni, a num gia yə yi kaŋaki kə i nûmki yakadəiŋ, yaka bə kɔkə i fiəni dzɔ chá yi kpɛiŋ yə bə nǐ fakayi i fiəni dzə basi i kpɛiŋ wiwɔ wə i tsə yaka a?

Nyɔ bi kwasiki lə nshɛiŋ i bəni bə Islae bəchi

25 Bwa bə nih bəŋ, mih nəŋki a mbɛiŋ kǐə ŋkɔŋ biələ bi kɔ i nyumi wə, ka mbɛiŋ ma ni dza i ghâŋsiki gwu a mbɛiŋ fifiki nalə. Yi kɔ a nləkə fwu dzə i bəni bə Islae bədəkɔ. Bɔ bi ləkəki bəh fwu wiwɔ yaka i tsə buku i jɔbi wə bəni bəchi bà bɔ kɔkə bə Islae bà bɔ kaŋaki i liə i mbaŋ wi bəni bə Klistus wə, bi liə.

26 Jɔbi wə yi bi numki yaka, bəni bə Islae bəchi bi ka bɔiŋ. A num yi yə bə nǐ nyaka, Nyɔ dzakaki a,

“Mi wə wi bi bwiliki bəni i
ŋgəkə wə bi bukuki i
Sayɔŋ.
Wi bi bwili nɔni kichu kiwɔ
i chwɔŋkijuŋ ki Yakɔb
wə.
27 Ayaka biələ num miŋkaiŋ
biə mih dzi bəh bɔ
jɔbi wə mih dzɔ bwili chu
bibɔ.”

28 I kimbu ki ntum wi ndzəŋni
wi Nyɔ wə, bəni bə Islae
kɔ bəmbaiŋŋni bə Nyɔ kɔm
mbɛiŋ. Ayaka i kimbu ki
baayini wə Nyɔ ni baayi lɔ bɔ,
a bɔ bəni bə Islae kɔ shɔm yi,
kɔm ŋkaiŋ mə wi nǐ dzi bəh
bətii tii bəbɔ.
29 Yi num lə kɔm Nyɔ ka nya
kinya i mi wi chu məŋ i fiəni
dzɔ, wi ka bɔɔŋ mi, wi chu
məŋ i fiəni bee wi.
30 Si mbɛiŋ bà mbɛiŋ kɔkə bəni
bə Islae nǐ yisiki wɔkɔki kə
i Nyɔ, ayakalə mbɛiŋ kɔ i liə
wi kwasi nshɛiŋ i mbɛiŋ kɔm
bəni bə Islae wɔkɔki kə i wi,
31 yi kɔ a liŋ si bɔ tə wɔkɔki
kə i Nyɔ i liə ka nshɛiŋ yə wi
nǐ chusi i mbɛiŋ nǐ fə wi tə
kwasiki nshɛiŋ i bɔ.
32 Gia yə yi kɔ, kɔ a, Nyɔ kɔ wi
jiə bəni bəchi i juŋ yi nsəŋ yi
fwu wi ləkəli wə, ka yi numki
a ŋgaiŋ kɔlə i kwasiki nshɛiŋ i
bɔ wə bəchi.

Ma kiŋkɔksi nûm i Nyɔ

33 Ɔ ɔɔ, mbɛiŋ tsêiŋ, kiŋkɔksi
kə ki kɔ ki Nyɔ kɔ na kimbum,
ayaka mfi bi num tə na bim-
bum, gia yə wi kiəki wi kiəki tə
na bindzəŋ! Mi kɔkə i kiə dzəh
yə wi təiŋki gia yi yɛiŋ. Yi kɔ
a mi widɔkɔ kɔkə i kiə dzəh yə
wi fəki gia yi yɛiŋ.
34 Yələ kɔ asi bə nyaka i
Kiŋwakti ki Nyɔ wə a,
"Akɔ ndə wə wi kɔ i kiə
kiŋkwaka ki Bah a?
Ayaka a num ndə wə wi kɔ i
təfi wi a?
35 Akɔ ndə wə wi num nya Nyɔ
bəh fiɛŋ
ka Nyɔ bi fiəni gɔm wi a?"
36 Biɛiŋ bichi nyə i wi wə.
Biɛiŋ bichi tsə nûm i kaŋ yi
wə, biɛiŋ bichi num kɔm wi.
Kiŋkɔksi nûm i wi jəbi wichi
na kiŋgɔksi kəbi. Yi nûm
ayaka.

12

Mbɛiŋ nyâ gwú yimbɛiŋ i Nyɔ

1 Bwa bə nih bəŋ, si Nyɔ
kɔ wi kwasi lɔ nshɛiŋ i
bukumbɛiŋ wə, mih kwuŋki
kaŋ i mbɛiŋ a mbɛiŋ nyâ
gwú yimbɛiŋ i Nyɔ ka biɛiŋ
bi kiyɔŋni bi num biwɔm bi
baiŋ num Nyɔ bum bi. Yələ kɔ
dzəh yi chəŋ i mbɛiŋ i kɔksiki
Nyɔ yɛiŋ wə.
2 Kiə mbɛiŋ ma bîəliki
gia yə bəni bə fa kuku fəki.
Mbɛiŋ bêe Nyɔ nyâki mbɛiŋ
bəh biŋkwaka bimfiaŋ ka bi
kwûŋni mbɛiŋ. Mbɛiŋ ka fəki
yakadəiŋ, mbɛiŋ ka ni kiə i
tsɛiŋ baiŋsi gia yə Nyɔ nəŋki,
a num yindzɔŋni, num Nyɔ
bum, yi ndzɔŋ i wi tsə bwili
fwu.
3 Mih ka mi wə Nyɔ kɔ wi
chusi shɔm yi yindzɔŋni i wi
ka duksi wi, mih nəŋki i dzaka
i mbɛiŋ bəchi a, kiə mi ma
kwâkaki a wi kɔ fiɛŋ fidɔkɔ tsâ
fiɛŋ fiə wi kɔ. Mi kwâkaki kɔm
gwu yi i dzəh yi chəŋ wə. Mi
kwâkaki wi bîəli kimfəkə ki
kimbum kə Nyɔ kɔ wi nya i wi.
4 Bukumbɛiŋ kîəki a gwu yi
mi kɔ a yimu, ayaka yi kaŋa
bimbu chi chi, bimbu biwɔ
kaŋa nɔm chi chi.
5 Yi kɔ a liŋ si bukumbɛiŋ
kɔ. Na ayaka si bukumbɛiŋ kɔ
bəduli lə, yi kɔ a bukumbɛiŋ
bəchi kɔ i gwu yimu i Klistus
wə. Ayaka mi widɔkɔ kɔbi wə
wi kɔ a wi mbɔŋ shəŋ.

6 Bukumbɛiŋ kâŋaki binya
chi chi biəli ŋgamti wə Nyɔ nya
i bukumbɛiŋ. Bukumbɛiŋ
nômki bəh bi. Kinya ki mi
kabə num i fukuki ntum
wi Nyɔ, wi ka fûkuki bîəli
kimfəkə ki kimbum kə Nyɔ kɔ
wi nya i wi.
7 Kinya ki mi kabə num i
nɔmki i bəni, wi ka nɔmki i
bɔ. I wə wi laniki bəni, wi ka
lâniki.
8 Kinya ki mi kabə num i
shiliki shóm yi bəni, wi ka
shîliki yi. I wə kinya ki kɔ i
nyaki biɛiŋ i bəni, wi wêli kaŋ
yi. I wə kinya ki kɔ i tɔkniki i
bəni wə, wi ka tôkniki i bɔ bəh
shɔm yi yichi. I wə kinya ki kɔ
i kwasiki nshɛiŋ i bəni, wi ka
kwâsiki wɔkɔ ndzɔŋni.

Kiŋkɔŋ ki ŋkɔŋ

9 Kiŋkɔŋ kimbɛiŋ kaŋaki i
numki ki ŋkɔŋ. Mbɛiŋ baiŋŋki
gia yichu, nûm num i gia
yindzɔŋni wə.
10 Mbɛiŋ kôŋki gwú yimbɛiŋ
bəh shóm yichi ka bwa bə nih.
Mbɛiŋ kôksiki bəni bədɔkɔ
tsə si mbɛiŋ kɔksiki gwu
yimbɛiŋ.*
11 Kiə mbɛiŋ ma fêki
kiŋkpəŋ i na finə wə. Mbɛiŋ
nômki nɔm wi Nyɔ jɔbi wichi
bəh shɔm yi shilini.
12 Mbɛiŋ lâŋki i gia yə mbɛiŋ
tsɛiŋki tsəki i ninshiŋ kiə a
mbɛiŋ bi kwatiki lə. Mbɛiŋ
kâŋaki shóm i bəŋgəkə wə.
Mbɛiŋ nûmki i ntsa wə jɔbi
wichi.
13 Mbɛiŋ gâmtiki bəni bà
akɔ bə Nyɔ bɔ kaŋaki kə.
Mbɛiŋ dzôki bəni bədzəni i
júŋ yimbɛiŋ wə tôkni ndzɔŋ
bəh bɔ.
14 Mbɛiŋ tsâki a Nyɔ jiə num
kimbɔiŋsi i bəni bà bɔ bwaŋki
gvu i mbɛiŋ chɛiŋ. Mbɛiŋ
tsâki num kimbɔiŋsi i bɔ. Kiə
mbɛiŋ ma tsâki a lɔiŋ dzâki i
bɔ wə.
15 Mbɛiŋ lâŋki mbɛiŋ bəni
bà bɔ laŋki, mbɛiŋ dâki mbɛiŋ
bəni bà bɔ dəki.
16 Mbɛiŋ nôki i fiɛŋ fimu
wə. Kiə mbɛiŋ ma ghâŋsiki
gwu. Mbɛiŋ kwâsiki nsɛ́iŋ
bəh bəni bə kilələ. Kiə mbɛiŋ
ma dzôki a mbɛiŋ kiəki lə gia
tsə si mbɛiŋ kiəki.

17 Kiə mbɛiŋ ma chûkuliki
chu bəh chu. Mbɛiŋ kâŋaki
kiŋkwaka i fâki num gia
yə bəni bəchi yɛiŋki a, akɔ
yindzɔŋni.
18 Dzəh kabə num, si mbɛiŋ
yɛiŋki, mbɛiŋ mômsiki i nôki i
kimbɔiŋni wə bəh bəni bəchi.
19 Nsɛ́iŋ yiŋ yi shɔm, kiə
mbɛiŋ bi ma lânsi môm i
chûkuli gia yichu. Mbɛiŋ bêe
ma Nyɔ bi chusi shɔm yi yi
bɔksini i bɔ. Akɔ yi yə bə
nyaka a,

"Kinchukuli kaŋaki mih i
chukuli.
Akɔ mih wə mih bi gɔmki bɔ.
Yələ dzaka Bah."

20 Yə yi kɔ, kɔ a, mbɛiŋ fâki asi
bə nyaka i Kiŋwakti ki Nyɔ wə
a, "Dzɔŋ kabə wɔɔ mi wə wi
baiŋŋki wɔ, wɔ nyâ fiɛŋ wi dzî.
Kindɔŋ kabə wɔm wi, wɔ nyâ
wi fiɛŋ wi mû. Wɔ kabə fâki
yakadəiŋ, ma yi numki a wɔ
jiə kiŋgəmni i wi fwu."

* **12:10** Nabə a, "Mbɛiŋ numki bəni bə ninshiŋ i nya kiŋkɔksi i bəni."

21 Kiə mbɛiŋ ki bêe kə a chu
gaka mbɛiŋ. Mbɛiŋ gâka chu
gakani bəh gia yindzəŋni.

13

Bukumbɛiŋ wôkəki i bəni bà
bə kaŋaki ŋga bi sakani

1 Mi wichi kaŋaki i wôkəki
i bəni bà bə kaŋaki ŋga bi
sakani, kəm ŋga bidəkə kəkə
biə bi ka nyə i Nyə. I bà bə
sakaki a jiə Nyə bə.

2 Yi kə yi num a, mi wə
wi chusiki gwu i ləkəki bəh
fwu i bəni bà bə kaŋaki ŋga bi
sakani, yaka wəmaka chusiki
num i bəni bà a jiə Nyə bə.
Ayaka i bəni bà bə chusiki fwu
wi ləkəli bəəŋki num ŋgəkə i
gwu yibə wə.

3 Mbɛiŋ kîəki a bəni bà bə
kaŋaki nəni kindzəŋni, si lwa
kə bəni bà bə kaŋaki ŋga bi
sakani. Asi lwa num bà bə
kaŋaki nəni kichu. Wə kabə
nəŋki i numki wə lwa kə mi wə
wi kaŋaki ŋga bi sakani, wə ka
fâki a gia yə yi ndzəŋki, ka wi
kəksiki wə.

4 Mi wə wi sakaki bəni wi
nəmki num i Nyə, a bəni
nûmki bindzəŋ. Ayakalə, wə
kabə fəki gia yichu, yaka wə
kaŋaki i lwâki wi, kəm ŋga biə
bə nya i wi i jîəki bəni i ŋgəkə
wə kəkə bi kilələ. Akə mi wi
nəm wi Nyə wi chusiki shəm
yi Nyə yi bəkəli i bəni bà bə fəki
gia yichu.

5 Ayakadəiŋ, mbɛiŋ kaŋaki
i wôkəki i bəni bà bə sakaki
tumi, a kəbi shəŋ kəm mbɛiŋ
lwâki shəm yi Nyə yi bəkəli.
Mbɛiŋ wôkəki tə i bə ka gia
yidəkə ma numki yə yi sakaki
mbɛiŋ i shəm.

6 Akə gia yə yi fəki mbɛiŋ
na ka mbɛiŋ ləəki tə kiŋwakti,
kəm bəni bà bə kaŋaki ŋga
bi sakani nəmki num i Nyə,
bə nya jəbi wibə wichi i nəm
wiwə wə.

7 Mbɛiŋ nyâki biɛiŋ bichi
biə mbɛiŋ kaŋaki i nyâki i mi
wichi. A kabə num kiŋwakti
kiləəni, mbɛiŋ lôə. A kabə
num biɛiŋ biə mbɛiŋ kaŋaki i
gəm, mbɛiŋ gôm. A kabə num
mi wə mbɛiŋ kaŋaki lwaki
wi, mbɛiŋ ka lwâki. A kabə
num wə mbɛiŋ kaŋaki i nyaki
kiŋkəksi i wi, mbɛiŋ ka nyâki.

Mbɛiŋ kəŋniki gwú yimbɛiŋ

8 Kiə mi ki kâŋa kə fwa bəh
mi widəkə, a kəbi a fwa yə
akə kiŋkəŋ. Mbɛiŋ kîəki a, mi
kabə kəŋ mi widəkə, yaka wi
jiə lə bənchi bəchi.

9 Bənchi bə Nyə bà bə dza-
kaki a,
“Kiə wə ki bîəli kə kpə mi,
kiə wə ki wôə kə mi,
kiə wə ki chwô kə,
kiə wə ki bûku kə bəh dzákəh,”
na winaiŋ nchi kə num bə
chiŋni i nchi wə wi dzakaki a,
“Kôŋ mi wə wi kə kəmsi i wə
kpəŋ asi wə kəŋki gwu
ya.”

10 Mi kabə kəŋ mi widəkə, wi
kəkə i chu fə wi bəh gia yichu
. Ayakadəiŋ, mi kabə kəŋ mi
widəkə, yaka wi jiəki lə bənchi
bəwə bəchi.

11 Mbɛiŋ fâki gia yələ lə, kîə
si jəbi si num lə i liə. Jəbi wiwə
kə wi kpɛiŋ lə i mbɛiŋ i yômi.
Mbɛiŋ yômi kəm jəbi wə Nyə
ni bəiŋsi bukumbɛiŋ si num
kəmsi dzə, wi tsə si wi nǐ kə i
jəbi wə bukumbɛiŋ nǐ jiə shəm
i Jisəs Klistus wə.

12 Biŋ bi jili si kaa tsə, biŋ si baiŋ dzə lɔ. Bukumbɛiŋ bêe nɔni bi nchɔkɔ, bə dzô yaka num nɔni ki baiŋni ka biɛiŋ bi jum.

13 Bukumbɛiŋ nôki nɔni kə ki kaŋaki kiŋkɔksi ka bəni bà bɔ nyaniki nshi. Kiə mbɛiŋ ma dzîki, mû fâ ka bíə. Kiə mbɛiŋ ma mûki mbih mɔ kwa mbɛiŋ. Kiə mbɛiŋ ma nôki nɔni kinyɛŋ bəh ki tɔkɔlini. Kiə mbɛiŋ ma yôliki chu kaŋa kiŋghəkə.

14 Mbɛiŋ dzô yâka num nɔni ki Bah Jisɔs Klistus i mbɛiŋ wə. Kiə mbɛiŋ ki lansi nyâ kə di i nyam yimbɛiŋ yi gwu ka mbɛiŋ ma fəki biɛiŋ bichu biə yi nəŋki.

14

Kiə mi ki sûka kə widɔkɔ

1 Mbɛiŋ dzôki bəni bà kimbum kibɔ ləkəki kə i mbɛiŋ kintəəŋ. Kiə mbɛiŋ bəh bəmaka bəni ma gûkuniki bəŋgukuli i gia yə bɔ kwakaki a yi kɔ chəŋ i fəki.

2 Mi widɔkɔ kɔ num wi bum a ŋgaiŋ kɔlə i dziki biɛiŋ bichi. Ayakalə, widɔkɔ wə kimbum ki bɔhki wi dzi mfih a jwa yi ndzɛiŋni.

3 Kiə mi wə wi dzîki biɛiŋ bichi sabi kə ki nyênsi kə mi wə wi sabiki. I mi wə wi sabiki ki saka kə mi wə wi dziki biɛiŋ bichi sabiki kə təiŋ nsaka wi təiŋni, kɔm bɔ bəchi kɔ num Nyɔ dzɔ bɔ.

4 Akɔ wɔ ndə i sakaki mi wi nɔm wi mi widɔkɔ? A kaŋaki tikwili wi waiŋ wi nɔm wiwɔ i tsɛiŋ yɛiŋ a waiŋ wi wi nɔm numki lə bindzəŋ ma wi gbɔki gbɔni a. Ayaka wi ni num lə i bɛiŋ, kɔm Bah kələ i dzasi wi i bɛiŋ wi num ndzəŋ.

5 Mi widɔkɔ kɔlə tə wi dzɔ a kaŋ yidɔkɔ kɔlə yimbum tsə yidɔkɔ. Ayaka widɔkɔ dzɔ a kaŋ yichi kɔ a liŋ. Gia yə yi kɔ, kɔ a, mi nûmki i gia yi wə yə wi kiəki i kiŋkwaka ki wə a, akɔ yindzɔŋni.

6 Mi wə wi dzɔki a kaŋ yidɔkɔ kɔlə yimbum, wi fəki yaka i nya kiŋkɔksi i Bah. Ayaka mi wə wi dziki biɛiŋ bichi, wi dziki tə i nya kiŋkɔksi i Bah, si wi fəki yakadəiŋ wi nyaki kiyɔŋni i Nyɔ. Mi wə wi nyɛiŋsiki i dzi biɛiŋ bichi, wi nyɛiŋsiki tə i nya kiŋkɔksi i Bah, si wi tə fəki yakadəiŋ wi nyaki kiyɔŋni i Nyɔ.

7 Bukumbɛiŋ kiəki a, mi kabə num wiwɔm yaka a kaŋaki kə wi gwu yi. Wi ka kpi, a kaŋaki kə wi gwu yi.

8 Bukumbɛiŋ ka baaŋ bəwɔm, yaka bukumbɛiŋ kɔ a bəh Bah, bukumbɛiŋ ka kpi, yaka bukumbɛiŋ kɔ a bəh Bah. Ayakadəiŋ, kɔŋ bukumbɛiŋ numki bəwɔm, ma bə kpiyi lɔ a kaŋaki a Bah bukumbɛiŋ.

9 Akɔ i fwu wi gia wələ wə Klistus nǐ kpi ka fiəni buku i kpi mə ka numki wiwɔm. Wi nǐ fə yaka ka wi numki Bah wi bəni bəchi bà bɔ kɛiŋki bəwɔm bəh bà bɔ kɔ bɔ kpiyi lɔ.

10 Ayakadəiŋ, akɔ kɔm nə wə wɔ sakaki waiŋnih wa wɔ təiŋ nsaka wi təiŋni a? Ayaka a num tə kɔm nə wə wɔ nyɛiŋsiki waiŋnih wa a? Mbɛiŋ kǐə a bukumbɛiŋ bəchi

bi numki lə i Nyɔ nshiŋ ka wi saka bukumbɛiŋ.

11 Akɔ gia yə bə nyaka a,
“Mih Bah dzakaki a, si mih kɔ,
mi wichi bi tumki lə binyu i mih nshiŋ,
mi wichi bi dzakaki lə bəh dzaka ki a, mih kɔ Nyɔ.”
12 Yaka yi num a, mi wimu wimu i bukumbɛiŋ kintəəŋ kaŋaki i bi num i Nyɔ nshiŋ i fuku si kimfə ki nǐ kɔ.

Kiə mi ki fə kə gia yə waiŋnih wi kɔ i gbɔ num gbəni

13 Ayakadəiŋ, kiə bukumbɛiŋ ma chu sâkaki mi bəh mi i bukumbɛiŋ təiŋ nsaka. Gia yə bukumbɛiŋ kaŋaki i fâki kɔ a, jɔbi wə mi fəki gia yidɔkɔ wi tôkniki ka yi ma numki gia yə waiŋnih wi kɔ i bənli yɛiŋ wə nabə i gbɔ lɔ gbəni.

14 Mih kiəki lə na bindzɔŋ, num mih bum ka mi wi Bah Jisɔs a fiɛŋ fidzini fidɔkɔ kɔkə a fifi fiə fi kɔ a fi baiŋki kə. Ayakalə, mi wə wi yɛiŋ a biɛiŋ bidzini bidɔkɔ kɔlə biə bi baiŋki kə, yi ni numki ayaka i wi.

15 Wɔ kabə dzi fiɛŋ fi bəkəli waiŋnah, yaka wɔ chusiki kə kiŋkɔŋ i wi. Kiə wɔ ma bêe a fiɛŋ fiə wɔ dziki fə waiŋnah wə Klistus nǐ kpi kɔm wi gbɔ.

16 Ayakadəiŋ, kiə wɔ ki fâ kə a gia ya yindzɔŋni yə wɔ fəki a yi dzâ fĩəni nûmki num yə bə nǐ dzakaki a yi kɔ yichu.

17 Mbɛiŋ kĩəki a, ŋkuŋ bi Nyɔ kɔkə kɔm biɛiŋ bidzini bəh biɛiŋ bi muni. Akɔ kɔm i kâŋaki nɔni ki chəŋ bəh nɔni ki bɔiŋnini bəh i kâŋa kinsaŋli kə ki nyəki dzəki i Kiŋ'waka ki Baiŋni wə.

18 Mi kabə nɔmki i Klistus wə i yələ dzəh wə, ma Nyɔ ni wɔkɔki ndzɔŋni bəh wi, bəni kɔksiki tə wi.

19 Bukumbɛiŋ biəliki num gia yə yi dzəki bəh kimbɔiŋni bəh yə yi gamtiki i maaki num maani mi bəh mi i bukumbɛiŋ kintəəŋ.

20 Kiə mbɛiŋ ki bâkəli kə nɔm wi Nyɔ kɔm biɛiŋ bidzini. Yi kɔ ŋkɔŋ a biɛiŋ bidzini bichi baiŋki lə, ayakalə wɔ kabə dzi fiɛŋ fi num i fə a mi widɔkɔ gbɔ num gbɔni, yəmaka kɔ gia yichu wɔ fəki.

21 Akɔ gia yindzɔŋni i nəiŋ i dzi nyam, nabə i mu mbih, nabə i fə na finə fiə fi kɔ i fə a waiŋnah gbɔ num gbɔni.

22 Shɔm yə wɔ jiə i Nyɔ ka bum i fiɛŋ fidɔkɔ wə, wɔ bêe aka a kiəki a mbɛiŋ Nyɔ bəfa. Ndzɔŋni bimbum kɔ i mi wə wi kaŋaki kə gia yidɔkɔ yə wi kɔ i sakaki gwu yi yɛiŋ, kɔm wi fəki gia yə wi tɔbi a yi kɔ chəŋ.

23 Ayakalə, mi wə wi dziki fiɛŋ wi num bəh ŋkaŋyi i shɔm yi wə asi num lɔ ŋgəkə, kɔm wi fəki gia a num kə yə shɔm yə wi jiə i Nyɔ bumki. Mbɛiŋ kĩə a, gia yichi yə mi fəki maka shɔm yə wi jiə i Nyɔ bum yi, yaka asi num lɔ chu.

15

Mi fəki gia yə yi ndzəŋki tə i waiŋnih

1 Bukumbɛiŋ bà bə ləkəki i kimbum wə, kaŋaki i kaŋaki shɔm i ŋgbɔ wə bəni bə bɔyini gbɔyiki. Bukumbɛiŋ ma fêki a

gia yə gwu kɔ i ndzɔŋki num a bukumbɛiŋ.
2 Na ndə i bukumbɛiŋ kintəəŋ kaŋaki i mômsi i fêki gia yə yi ndzɔŋki i waiŋnih wi i gamtiki wi ka kimbum ki kɔɔki.
3 Mbɛiŋ kîə tə a Jisɔs Klistus nǐ fəki kə a gia yə gwu nǐ ndzɔŋki num a wi. Wi nǐ fəki yi num asi bə nyaka a mi dzakaki i Nyɔ a,
"Bəntɔyi bà bəni tɔyiki wɔ yɛiŋ
bɔ fiəni chu num i mih wə."
4 Bukumbɛiŋ kiəki lə a gia yichi yə bə nǐ nyaka i Kiŋwakti ki Nyɔ wə i kikpu wə, a nǐ kɔ i lani bukumbɛiŋ, ka yi ni fə bukumbɛiŋ num ndzɔŋ, shɔm yibukumbɛiŋ shiliki, bukumbɛiŋ ka tsɛiŋki tsəki a ninshiŋ i fiɛŋ fiə bə bi kwatiki.
5 Mih tsaki a Nyɔ wə wi fəki bəni num bəh ŋga wi chu fə tə shóm yi bəni shili, wi fê mbɛiŋ nɔki i fiɛŋ fimu wə bəh bəni bichi biəli asi Klistus Jisɔs chusiki,
6 ka i kijuŋni wə mbɛiŋ ni tumyiki bikum bi Nyɔ wə wi kɔ Ba wi Bah wibukumbɛiŋ Jisɔs Klistus i ja yimu wə.

Mbɛiŋ dzô mi wichi a liŋ asi Klistus kɔ wi dzɔ mbɛiŋ

7 Mbɛiŋ dzôki mi wichi a liŋ asi Klistus kɔ wi dzɔ mbɛiŋ, ka kiŋkɔksi tsəki i Nyɔ wə.
8 Mih fukuki i mbɛiŋ a, Klistus nǐ kɔ wi jiə gwu yi ka waiŋ wi nɔm i Bəju i chusi i bɔ a Nyɔ si dzaka ŋkɔŋ. Wi nǐ fə yakadəiŋ i təbi biŋkaka biə Nyɔ nǐ nya i bətii tii bəbɔ.
9 Ayaka wi nǐ chu fə yakadəiŋ ka bəni bà bɔ kɔkə Bəju bi tumyi tə bikum bi Nyɔ kɔm nshɛiŋ yə wi nǐ kaŋa i bɔ.
Yələ kɔ asi bə nǐ nyaka a,
"Si yi kɔ yakadəiŋ,
mih bi kɔksi lə wɔ i kintəəŋ ki bəni bà bɔ kɔkə Bəju.
Ayaka mih bi yəəŋki kɔksi yɛli wa."
10 Ayaka yi chu num bə nyaka a,
"Mbɛiŋ bà mbɛiŋ kɔkə Bəju, mbɛiŋ sâŋliki bəh bəni bə Nyɔ."
11 Ayaka yi chu num bə nyaka tə a,
"Bəni bà bɔ kɔkə Bəju, mbɛiŋ kôksiki Bah.
Bitumi bichi, mbɛiŋ kôksiki Bah."
12 Isaya nǐ kɔ wi chu dzaka tə a,
"Ntəŋ widɔkɔ bi tumbuku dzə lə i chwɔŋkijuŋ ki Jɛse wə.
A num mi wə wi bi sakaki bəni bə tumi.
Akɔ i wi wə bitumi bi jiəki mfi bibɔ."
13 Mih tsaki a Nyɔ wə bukumbɛiŋ tsɛiŋki tsəki a ninshiŋ i wi jîksi shóm yimbɛiŋ bəh kinsaŋli kichi bəh kimbɔiŋni si mbɛiŋ jiə shɔm i wi, ka i ŋga bi Kiŋ'waka ki Baiŋni wə, mbɛiŋ bi tsɛiŋki tsəki shəŋ a ninshiŋ jɔbi wichi i gia yə mbɛiŋ kiəki a mbɛiŋ bi kwatiki lə.

Fwu wi gia yə Bɔɔl nǐ nyaka i dzəh yə wi nǐ nyaka yɛiŋ

14 Bwa bə nih bəŋ, mih mwi kiəki lə bindzɔŋ a mbɛiŋ kaŋaki lə nəni kindzɔŋni nalə, num mbɛiŋ jikə bəh mfi, kiə tə i təfi gwú yimbɛiŋ.
15 Ayakalə, i gia yidɔkɔ wə, mih nyaka lansi tɔyi chwɔŋ

kimbɛiŋ num tɔyini. Ayaka mih fə lə i yiŋti mbɛiŋ, kɔm ŋgamti wə Nyɔ kɔ wi nya i mih,

16 a mih numki mi wi nɔm wi Klistus Jisɔs i bəni bə tumi. Mih fəki nɔm wələ aka tii mfə gia, nɔm i ntum wi ndzɔŋni wi Nyɔ, ka bəni bà bɔ kɔ kə Bəju nûmki ka biɛiŋ bi bəmfə gia biə Nyɔ kɔ num wi bum bi, Kiŋ'waka ki Baiŋni kɛiŋsi bɔ jiə chi chi bɔ bá baiŋ.

17 Ayakadəiŋ, mih kələ i ghaŋsiki gwu i nɔm wuŋ wə mih nɔmki i Nyɔ kɔm mih chiŋni bəh Klistus Jisɔs.

18 Mih kɔkə i mɔm i dzaka kɔm gia yidɔkɔ chi chi, a kɔbi a yə Klistus kɔ wi fə lɔ tsə dzəh i mih wə, a bəni bə bɔ kɔkə Bəju ǰĭə shóm i Nyɔ. Bɔ nǐ jiə shɔm biəli gia yə mih nǐ dzakaki bəh yə mih nǐ fəki.

19 Yi nǐ num yakadəiŋ biəli ŋga bi bənchəsi bà bɔ chusiki ŋga bi Nyɔ bəh gia yi dzaka ki wɔmni yə mih nǐ fəki, tsə dzəh i ŋga bi Kiŋ'waka ki Nyɔ wə. Ayakadəiŋ, i yisi i Jɛlusalɛm i tali tsə buku i kimbu ki Illilikum wə, akɔ num mih fuku lɔ ntum wi ndzɔŋni kɔm Klistus fɛiŋ.

20 Mih nǐ fəki yakadəiŋ, kiŋkwaka kiŋ kimbum num a mih fûkuki ntum wi ndzɔŋni wələ num i di biə bə ka num wɔkɔ dəkə kɔm Klistus, ka mih ma tsə i maaki i chaka ki mi widɔkɔ wə.

21 Mih nǐ fəki yələ biəli asi bə nǐ nyaka a,

“Bəni bà bə ka num fuku dəkə
i bɔ kɔm wi,
bɔ bi yɛiŋ lə ŋkɔŋ bi,
ayaka i bəni bà bɔ ka num
wɔkɔ dəkə kɔm wi, bi
kiə wi.”

Si Bɔɔl nǐ fasiki i tsə i Lum

22 Akɔ a nyani wələ wi nǐ tasiki mih kiŋkani kiduli i dzə buku i mbɛiŋ wə ka bukumbɛiŋ yɛiŋni.

23 Ayakalə, i liə di bi nɔm chu kɔkə i bimbu biələ wə. Ayakadəiŋ si mih nǐ shi kɔ bəh kiŋkwaka i jía yiduli wə i dzə ka bukumbɛiŋ yɛiŋni,

24 mih kwakaki i fə yaka i liə, kiə na bindzɔŋ a bukumbɛiŋ ni yɛiŋni lə jɔbi wə mih tsəki səki i Sbɛɛn. Mih kwakaki tə a mbɛiŋ ni gamti lə mih i nnyani wuŋ wələ, i tsə buku fɛiŋ jɔbi wə bukumbɛiŋ ni mɔti twɛsi, mih wɔkɔ ndzɔŋni i mbɛiŋ kintəəŋ.

25 Ayakalə, i liə mih tsəki i Jɛlusalɛm i nɔm i bəni bà bɔ kɔ bə Nyɔ fɛiŋ.

26 Mih tsəki fɛiŋ kɔm bəni bə bumni bə Masedɔnia bəh bə Akɛya nǐ kɔŋ i fə kintsu i gamti bəni bə kifuu bà bɔ kɔ bə Nyɔ i Jɛlusalɛm.

27 A nǐ kɔŋ bɔ i fə yakadəiŋ, a num na ŋkɔŋ a bɔ nǐ kaŋaki lə i fâ gia i bɔ yaka, kɔm bɔ bà bɔ kɔkə Bəju kwati lɔ bimbɔiŋsi biə bi gamtiki biŋ'waka bibɔ a num bi Bəju, yaka bɔ kələ tə i gamti Bəju bəh biɛiŋ bi mbi wələ biə Nyɔ kɔ wi duksi bɔ yɛiŋ.

28 Ayakadəiŋ, jɔbi wə mih ni kaasi nɔm wələ, mih yɛiŋ a kintsu kə bə nǐ tsu a ki liə alə i kaŋ yi Bəju wə a, mih ka ni dza fɛiŋ, mih tsə dzəh i mbɛiŋ wə, ma bukumbɛiŋ yɛiŋni, ka mih tsə i Sbɛɛn.

29 Ayaka mih kiəki lə a jɔbi wə mih bi dzə i mbɛiŋ mih bi

dzə bəh kimbɔiŋsi ki Klistus i mbɛiŋ num ki jikə.

30 Bwa bə nih bəŋ, mih kwuŋki kaŋ kwuŋni i mbɛiŋ i yɛli wi Bah wibukumbɛiŋ Jisɔs Klistus bəh i kiŋkəŋ ki Kiŋ'waka ki Baiŋni, a mbɛiŋ chîŋni bəh mih a bukumbɛiŋ chiŋni i tsâki nalə i Nyɔ kɔm mih,

31 ka mih ni buku i kaŋ yi bəni bà bɔ kɔ maka bɔ bum i Judea. Bukumbɛiŋ tsâki tə a bəni bà bɔ kɔ bə Nyɔ ni bûm nɔm wə mih tsəki i fə i Jɛlusalɛm.

32 Nyɔ ka bum, mih ni dzəki i mbɛiŋ wəkɔ ndzɔŋni, shɔm yiŋ də i mbɛiŋ kintəəŋ.

33 Nyɔ wə wi kɔ Nyɔ wi kimbɔiŋni nûmki bəh mbɛiŋ bəchi. Yi nûm ayaka.

16

Bəbəni

1 Mih nəŋki i fuku i mbɛiŋ jɛmi yibukumbɛiŋ yidəkɔ wə yɛli wi kɔ Fwɛbɛ a mbɛiŋ kiə wi. Wi gamtiki nɔm wi Nyɔ i kijuŋni ki bəni bə bumni ki Sɛŋklia wə.

2 Jɔbi wə wi dzə, mbɛiŋ dzô wi i yɛli wi Bah wə i dzəh yi bəni bà bɔ kɔ bə Nyɔ. Fiɛŋ fidəkɔ kabə num fiə wi nəŋki mbɛiŋ gâmti wi yɛiŋ, mbɛiŋ kÍə a wi kɔ wi lansi gamti bəni bəduli, gamti tasi tə bəh mih.

3 Mbɛiŋ bôni Blisilia bəh Akpwila i mih. Akɔ bəni num bɔ chiŋni buku bɔ i nɔm wi Klistus Jisɔs wə.

4 Bɔ kɔ num kpi ləkɔli bɔ kɔm mih. Akɔ bəni, a kɔbi a mih shəŋ mih nyaki kiyɔŋni i bɔ. Bijuŋni bi bəni bə bumni bəh bəni bà bɔ kɔkə Bəju bəchi nyaki tə kiyɔŋni i bɔ.

5 Mbɛiŋ bôni tə i kijuŋni ki bəni bə bumni bà bɔ juŋniki i bɔ dzu i mih. Mbɛiŋ bôni i Abɛnɛtus nsɛiŋ wuŋ wi shɔm. Wi nǐ kɔ mi wi ninshiŋ i kwuni num mi wi Klistus i tumi ki Ɛsia wə.

6 Mbɛiŋ bôni tə i Meli wə wi kɔ wi nɔm na bəh ŋga i mbɛiŋ kintəəŋ.

7 Mbɛiŋ bôni i Andulnikus bəh Junias bɔ kɔ bəni mbəŋ bə kwili, buku bɔ nǐ kɔ i juŋ yi nsəŋ mə. A num bəni bə kiə bɔ i mbaŋ wi bwa bə ntum bə Jisɔs wə. A nǐ yisi jiə bɔ shɔm i Klistus i mih.

8 Mbɛiŋ bôni tə i Ambliyatus wə wi kɔ nsɛiŋ wuŋ wi shɔm wə buku wi kɔ bə chiŋni i Bah wə.

9 Mbɛiŋ bôni i Ubanus wə buku bɔ chiŋni i nɔm i Klistus, bəni tə i Stakis wə wi kɔ nsɛiŋ wuŋ wi shɔm.

10 Mbɛiŋ bôni i Ɛbɛlɛs. Akɔ mi num wi chusi a ŋgaiŋ num ndzɔŋ bəh Klistus. Mbɛiŋ bôni tə i bəni i juŋ yi Al-istəbulus wə.

11 Mbɛiŋ bôni i Hɛlədiən wə wi kɔ mi wuŋ wi kwili, bôni tə i bəni bà bɔ kɔ bɔ chiŋni i Bah bɔ num i juŋ yi Nasisus wə.

12 Mbɛiŋ bôni tə i Tilfena bəh Tilfɔsa. Akɔ bəkaŋa bà bɔ nɔmki nɔm wi Bah. Mbɛiŋ bôni tə i Bɛsis wə wi kɔ shɔm yiŋ. Akɔ tə miŋkpaŋa wi nɔm, nɔm wi Bah na bəh ŋga.

13 Mbɛiŋ bôni i Lufus wə Bah saiŋbwili wi i num mi wi, bôni tə i nih wi wə wi nǐ fəki bəh mih aka waiŋ wi.

14 Mbɛiŋ bôni i Asinklitus
bəh i Fligən bəh Ɛmis bəh
Batləbas bəh Ɛmas, bəh bwa
bə nih bəbukumbɛiŋ bà bɔ kɔ
bəh mbɛiŋ.
15 Mbɛiŋ bôni i Filələgus bəh
Julia, bôni i Nelius bəh jɛmi
yi. Mbɛiŋ bôni tə i Ɔlimbas bəh
bəni bà bɔ kɔ bə Nyɔ bɔ num
bəh bɔ.
16 Mbɛiŋ bôni i gwu
yimbɛiŋ, mbɛiŋ mâŋni yâŋyi
gwu yimbɛiŋ ka bəni bə Nyɔ.
Bijuŋni bi bəni bə bumni bə
Klistus bichi bəniki i mbɛiŋ.

Ntəfi wi kaasini

17 Bwa bə nih bəŋ, mih tsaki
mbɛiŋ a mbɛiŋ tôkniki kɔm
bəni bà bɔ dzəki bəh kiŋgaali
fumsi mbɛiŋ bəh nlani wə wi
nəiŋki wə bə nǐ yisi lani mbɛiŋ
yɛiŋ. Mbɛiŋ yôkɔ gêiŋ bəmaka
bəni.
18 Mbɛiŋ kǐəki a bəmaka
bəni nɔmki kə num i Bah
wibukumbɛiŋ Klistus. Bɔ
nɔmki num i kitɔɔ kibɔ wə. Bɔ
dzəki ndzaka wi njwɔni num
wi fwɔkyini fwɔkyi bəni bà bɔ
kiəki kə na gia yidɔkɔ.
19 I liə si bəni bəchi kɔ num
bɔ wɔkɔ lɔ kɔm mbɛiŋ a mbɛiŋ
kɔ bəni bà bɔ wɔkɔki gia fə
yi, mih bə́ wɔkɔ ndzɔŋni kɔm
mbɛiŋ. Ayakalə, mih nəŋki a
mbɛiŋ fífiki, mbɛiŋ bǐəli num
gia yə yi ndzɔŋki, kâŋa kə kaŋ
i gia yichu wə.

20 A baaŋ a twɛsi Nyɔ wə wi
kɔ Nyɔ wi kimbɔiŋni ni tɔkɔ
Satan i kuku ma mbɛiŋ tɔmyi
gvu i wi bɛiŋ. Mih tsaki a
Bah wibukumbɛiŋ Jisɔs Klis-
tus chûsi shɔm yi yindzɔŋni i
mbɛiŋ.
21 Timɔti wə buku wi
nɔmki bəniki dzəki i mbɛiŋ.
Ayaka Lushus bəh Jasɔn bəh
Sɔsibata bà bɔ kɔ bəni mbəŋ
bə kwili bəniki tə i mbɛiŋ.
22 Mih Tɛtius wə Bɔɔl dza-
kaki mih nyaka kiŋwakti kələ,
bəni tə i mbɛiŋ i yɛli wi Bah
wə.
23 Gayus wə mih Bɔɔl nɔki
i wi dzu a num wə kijuŋni ki
bəni bə bumni bəchi fa juŋniki
i wi dzu bəniki i mbɛiŋ. Ayaka
Ɛlastus wə wi kɔ mi wi kiba
i kwili wələ wə, bəh waiŋnih
wibukumbɛiŋ wə yɛli wi kɔ
Kwatus bəniki tə i mbɛiŋ.
24 [Ma Bah wibukumbɛiŋ
Jisɔs Klistus chûsi shɔm yi
yindzɔŋni i mbɛiŋ. Yi nûm
ayaka.]*

Kiŋkɔksi nûm i Nyɔ

25 Kiŋkɔksi nûm i Nyɔ. Akɔ
wi wə wi kɔ i fə a mbɛiŋ
nûm bəh ŋga, i biəliki ntum
wi ndzɔŋni wələ mih fukuki.
Ntum wi ndzɔŋni wələ num
wə mih fukuki kɔm Jisɔs Klis-
tus. Yi nǐ yisi kɔ gia yi
nyumini num bə nyumi a
kɛiŋ na i kikpu wə, ayakalə
i liə kɔ num bə chusi lɔ yi i
bukumbɛiŋ.
26 Gia yi nyumini yiwɔ kɔ
num bə chusi lɔ. Gia yə bəni
bə ntum bə Nyɔ nǐ nyaka yi fə
yi gia baiŋ i bitumi bichi wə.
Nyɔ wə wi kɔ Nyɔ wi jɔbi wichi
kɔ wi wə wi nǐ dzaka a bə fûku
i bitumi bichi ka bɔ jǐə shɔm i
wi, wôkɔ i wi.

* **16:24** Biŋwakti bikpu biduli biə bə nǐ yisi nyaka gia yi Nyɔ yɛiŋ kaŋaki kə kiŋka kələ.

27 Kiŋkɔksi nûm jɔbi wichi
i Nyɔ wɔlɔ wɔ wi kɔ Nyɔ wi
mfi bimbum, ki tsɔ dzɔh i Jisɔs
Klistus wɔ. Yi nûm ayaka.

Kiŋwakti ki ninshiŋ kə Bəəl nĩ nyaka i kijuŋni ki Kəlɛn

Gia yə yi kɔ i Kiŋwakti ki Kəlɛn ki ninshiŋ kələ mə

Kijuŋni ki bəni bə bumni i Kəlɛn kɔ num a nĩ yisi Bəəl. Wi nĩ nyaka kiŋwakti ki ninshiŋ kələ i təfi bɔ kɔm shóm yə bɔ jiə i Klistus wə bəh gia yidəkɔ kɔm Klistus. Kəlɛn wələ nĩ kɔ di shi shili fɛiŋ nalə, bəni bə fɛiŋ ghaŋsi gwu kɔm nəni kibɔ ki kwili, kinyɛŋ ki təkəlini num tə fɛiŋ na bəh ŋga, bɔ tsa tə i bənyɔ bəduli. Bəəl lansi dzaka i kiŋwakti kələ mə kɔm gia yə yi ndzəŋki kə, yə yi nĩ numki i kintəəŋ ki bəni bə bumni wə. Kimbu 13 kɔ kə ki chusiki a kiŋkɔŋ kɔ kinya ki Nyɔ, ki tsə bənya bəchi. Kəmaka kimbu chusiki a, akɔ kə bəni kiəki ndzəŋki i kiŋwakti kələ mə.

Kifwu ki gia kə ki kɔ i kiŋwakti kələ mə

1:1-9 Kin'yisi
1:10–4:21 Kiŋgali i kintəəŋ ki kijuŋni ki bəni bə bumni
5:1–7:40 Kɔm nəni kinyɛŋ ki təkəlini bəh kɔm nəni ki miŋkpaŋa bəh nyuwi
8:1–11:1 Kɔm bə bəni bə Klistus bəh kɔm bə bɔ kəkə bəni bə Klistus
11:2–14:40 Si kijuŋni ki bəni bə bumni kɔ fəki gia bəh dzəh yə bɔ kɔ i tsaki yɛiŋ
15:1-58 Bəni bə bumni bi dza lə i kpi wə asi Jisɔs nĩ dza
16:1-4 Kinya kə bə nĩ nyaki i gamti bəni bə Klistus bə Judea yɛiŋ
16:5-24 Kimfasi kə Bəəl nĩ fasi bəh kiŋgɔksi ki gia

1 Akɔ mih Bəəl wə Nyɔ nĩ bəəŋ asi wi kəŋki a mih numki waiŋ ntum wi Klistus Jisɔs. Mih kɔ buku Sɔstɛnes wə waiŋnih wibukumbɛiŋ.

2 Kiŋwakti kələ tsəki i kijuŋni ki bəni bə Nyɔ i Kəlɛn bà wi baa chiŋni jiə chi chi bəh Klistus Jisɔs. Nyɔ nĩ bəəŋ mbɛiŋ a mbɛiŋ númki bəni a num mbu, asi bəni bəchi bà bɔ bəəŋki yɛli wi Bah Jisɔs Klistus i kidi kichi wə kɔ. Wi kɔ Bah wibɔ a liŋ asi wi kɔ wibukumbɛiŋ.

3 Nyɔ Ba wibukumbɛiŋ bəh Bah Jisɔs Klistus chûsi shɔm yibɔ yindzəŋni i mbɛiŋ, bɔ chu nyâ mbɛiŋ bəh shɔm yi dəli.

Bəəl nya kiyəŋni si Nyɔ duksi bəni bə Kəlɛn

4 Mih si nya kiyəŋni i Nyɔ jəbi wichi kɔm mbɛiŋ, kɔm ŋgamti wə Nyɔ nya i mbɛiŋ, si mbɛiŋ chiŋni bəh Klistus Jisɔs.

5 Si yi kɔ yakadəiŋ i Klistus, Nyɔ ka shuku mbum bi i mbɛiŋ wə i dzáh yichi wə, kighə i kiəki gia yichi, bəh i kiəki i dzakaki gia yichi na bindzəŋ.

6 Mbum biələ i mbɛiŋ təbiki a mbɛiŋ bum ntum wə mbɛiŋ nĩ wɔkɔki kɔm Klistus.

7 Ayakadəiŋ, mbɛiŋ kɔ i liə mbɛiŋ chu dzah kə kinya ki Nyɔ kidəkɔ, si mbɛiŋ wɔkɔliki jəbi wə Bah wibukumbɛiŋ

Jisɔs Klistus bi fiəni dzəki ma mbɛiŋ bi yɛiŋ i wi wə.
8 Wi Bah wibukumbɛiŋ Jisɔs Klistus ni fə lə a mbɛiŋ nûm ndzɔŋ nalə i tsə buku i kiŋgɔksi wə, ka mbɛiŋ bi numki kaŋa kə kiŋgbɔ kidɔkɔ i chɔkɔ bi biə wə.
9 Nyɔ kɔ Nyɔ wi ja yimu. Akɔ wi wə wi nǐ bɔɔŋ mbɛiŋ, mbɛiŋ bəh Waiŋ wi Jisɔs Klistus wə wi kɔ Bah wibukumbɛiŋ chiŋni num i fiɛŋ fimu wə.

Ntəfi kɔm kiŋgaali

10 Bwa bə nih bəŋ, mih tsaki mbɛiŋ i yɛli wi Bah wibukumbɛiŋ Jisɔs Klistus, a mbɛiŋ bəchi chîŋni nûm dzaka kimu. Kiə kiŋgaali ma nûmki i mbɛiŋ kintəəŋ. Mbɛiŋ nûmki i mi wimu wə, kâŋa kiŋkwaka kimu, nôm i fiɛŋ fimu wə.
11 Mih dzakaki lə bwa bə nih bəŋ, kɔm bəni i Klɔy dzu fuku i mih a mbɛiŋ si kaŋa lə n'yɔli i mbɛiŋ kintəəŋ.
12 Gia yə mih dzakaki kɔ a, mi i mbɛiŋ si dzaka a ŋgaiŋ biəliki Bɔɔl, widɔkɔ dzaka a ŋgaiŋ biəliki Abɔlɔs, widɔkɔ a ŋgaiŋ biəliki Sɛfas,* widɔkɔ a ŋgaiŋ biəliki mfih num a Klistus.
13 Yaka bə gaa lə Klistus wiwɔ i bimbu bimbu wə a? Akɔ Bɔɔl bə nǐ baŋŋ i kintasi wə kɔm mbɛiŋ ma? Ma bə nǐ juli mbɛiŋ i bɔkɔ wə i yɛli wi Bɔɔl wə a?
14 Mih nyaki kiyɔŋni i Nyɔ a mih nǐ ka juli dəkə mi widɔkɔ i mbɛiŋ kintəəŋ i bɔkɔ, a kɔbi a Klisbus bəh Gayus,
15 ka mi i mbɛiŋ ma dzakaki a bə nǐ juli ŋgaiŋ i bɔkɔ i yɛli wuŋ wə.
16 Ɔ ɔɔ! Mih nǐ juli tə Stɛfanas bəh bəni bu bə dzu i bɔkɔ. I bəmaka jum, mih chu kiəki kə a mi widɔkɔ chu kɔlə wə mih nǐ juli i bɔkɔ.
17 Mbɛiŋ kǐəki a Klistus nǐ ka faaŋ dəkə mih a mih dzâ jûliki bəni i bɔkɔ. Wi nǐ faaŋ mih a mih dzâ fûkuki num ntum wi wi ndzɔŋni. Ayaka mih fukuki kə num bəh ja yi mfi yi mi wiwɔm, yi num lə ka ŋga bi kpi biə Klistus nǐ kpi i kintasi wə ma ni fiəni gia yi kilɔlɔ.

Klistus kɔ ŋga bəh mfi bi Nyɔ

18 Yi kɔ a, ntum wi ndzɔŋni kɔm kpi yi Klistus i kintasi wə kɔ kiyuŋsi i bəni bà bɔ lakaki tsəki kilɔlɔ. Ayakalə, ntum wələ kɔ ŋga bi Nyɔ i bukumbɛiŋ bà wi bwiliki.
19 Yi kɔ num bə nyaka a,
"Mih ni chiksi lə mfi bi bəni bà
bɔ chusiki mfi,
mih ni shakyi biŋkwaka ki
bəni bà bɔ fifiki."
20 Si yi kɔ yakadəiŋ, bəni bà bɔ kɔ i chu chusi mfi i liə kɔ la faiŋ? Bəni bà bɔ laniki bənchi bə Nyɔ kɔ la faiŋ? Ayaka bəni bà bɔ gukuliki bəŋgukuli i jɔbi wələ wə kɔ la faiŋ? Ntə Nyɔ kɔ wi chusi lɔ a mfi bi fa kuku kɔ kiyuŋ a?
21 Akɔ gia yə Nyɔ wə wi kiəki gia yichi bindzɔŋ nǐ fə a bəni bə mbi wələ ma kiə wi bəh mfi bibɔ. Yi nǐ ndzɔŋ i Nyɔ a ŋgaiŋ kɔlə i bwili num bəni bà bɔ kɔ bɔ bum ntum wə buku fukuki, bəni yɛiŋ a, akɔ gia yi yuŋsini.

* **1:12** Yɛli wələ a Sɛfas kɔ tə a Bita.

22 Bəju nəŋki i yɛiŋ bənchəsi
bà bɔ chusiki ŋga bi Nyɔ ka bɔ
bum, Bəglik nəŋ num mfi bi
gia ka bɔ bum.
23 Ayakalə, buku fukuki
yibuku kɔm si bə nǐ baŋŋ
Klistus i kintasi wə. Yi lɔ Bəju
num lɔni. Ayaka bəni bà bɔ
kɔkə Bəju yɛiŋ a, akɔ gia yi
yuŋsini.
24 Ayakalə, i bəni bà Nyɔ kɔ
wi bɔɔŋ, kɔŋ a numki Bəju,
nabə Bəglik kɔ ntum wələ kɔm
Klistus kɔ num ŋga bi Nyɔ bəh
mfi biə akɔ bi Nyɔ.
25 Yi num yakadəiŋ, kɔm gia
yə yi chusiki a, akɔ kiyuŋ ki
Nyɔ kɔ num mfi bi tsə na bi
mi wiwɔm wichi. Ayaka gia
yə yi chusiki a, akɔ mbwɔ wi
Nyɔ kɔ num ŋga bi tsə na bi mi
wiwɔm wichi.
26 Bwa bə nih bəŋ, mbɛiŋ
chu kwâka ŋkaiŋni bəni bà
mbɛiŋ nǐ yisi kɔ i jɔbi wə Nyɔ
nǐ bɔɔŋ mbɛiŋ. Mbɛiŋ bəduli
nǐ kɔkə bəni bə mfi si bəni bə
fa kuku nəŋki. Mbɛiŋ bəduli
nǐ kɔkə bəni bə ŋga. Ayaka
mbɛiŋ bəduli nǐ ka buku dəkə
i chwɔŋbijuŋ ki bəni bəmbum
wə.
27 Ayakalə, Nyɔ ka sabib-
wili bəni bə kiyuŋ fa kuku
i gəmsi bəmfi yɛiŋ, sabibwili
bə bɔyini i fa kuku i gəmsi
bələkəli yɛiŋ.
28 Nyɔ nǐ kɔ wi sabibwili
biɛiŋ biə bəni sɛiŋsiki i fa
kuku, bəh biə bəni nyɛnsiki,
sabibwili na biɛiŋ biə bi kɔkə
biɛiŋ, i fə a biɛiŋ biə bəni
yɛiŋki a bi kɔ biɛiŋ bi fiəni chu
biɛiŋ bi kilələ.
29 Wi nǐ fə yakadəiŋ, ka mi
wiwɔm ma num i wi nshiŋ i
chɔkɔki kijum.
30 Akɔ wi Nyɔ wə wi nǐ
chiŋni mbɛiŋ bəh Klistus Jisɔs.
Wi fə Klistus num dzəh yi mfi
yə yi kɔ yi Nyɔ i bukumbɛiŋ, fə
tə wi jiə bukumbɛiŋ chəŋ i wi
nshiŋ, kɛiŋsi jiə bukumbɛiŋ i
bəni bu, təiŋ bukumbɛiŋ i kaŋ
yi ŋgəkə wə.
31 Yi kɔ num asi bə nyaka a,
“Jɔbi wə mi chɔkɔki kijum,
wi chôkɔki num i gia yə a fə
Bah yi.”

2

Ntum kɔm Klistus si bə nǐ baŋŋ i kintasi wə

1 Bwa bə nih bəŋ, mbɛiŋ
yiŋti jɔbi wə mih nǐ dzə i
mbɛiŋ i fuku ntum wi Nyɔ
i mbɛiŋ, wə wi nǐ yisi kɔ i
nyumi wə. Mih nǐ fukuki kə
bəh já yi njwɔŋni yudɔkɔ i mfi
mbiŋ wə,
2 kɔm jɔbi wə mih nǐ kɔ bəh
mbɛiŋ mih nǐ fasi lɔ a mih ni
ǰîə kə mfi i gia yidɔkɔ wə a kɔbi
a fukuki kɔm Jisɔs Klistus bəh
si bə nǐ baŋŋ wi i kintasi wə.
3 Si mih nǐ kɔ bəh mbɛiŋ,
mih nǐ bɔyiki lə, lwa, nyumyi
nalə.
4 Jɔbi wə mih nǐ dzakaki
fuku ntum wi ndzɔŋni i
mbɛiŋ, mih nǐ fukuki kə num
bəh já yi mfi yi njwɔni. Mih
nǐ dzakaki num a chusi ŋga bi
Nyɔ bi ŋkɔŋ biwɔ.
5 Mih nǐ fə yakadəiŋ, ka
mbɛiŋ ma ǰîə shɔm i mfi bi mi
wiwɔm wə, a mbɛiŋ ǰîə num i
ŋga bi Nyɔ wə.

Mfi bi Nyɔ

6 Bəni bà bɔ kɔ bɔ num
ndzɔŋ bəh Nyɔ, buku si nya lə

mfi i bɔ. Ayaka mfi biələ num kə bi fa kuku kɔŋ a numki na bi ndə wə wi sakaki i fa kuku i liə. Ŋga bibɔ ni kaa lə bi laka a kilɔlɔ.
7 Mfi biə akɔ bi Nyɔ biə buku fukuki lə kɔ num gia yə yi nǐ yisi kɔ i nyumi wə na ka mbi yisi, i bi dzə fə ka bukumbɛiŋ numki i mbum bi kintəəŋ.
8 Mfi biələ mi widɔkɔ kɔkə i mbaŋ wi bəni bà bɔ sakaki i jɔbi wi liə wələ wə wi kiəki fwu wiwɔ, kɔm a nǐ kɔ a bɔ kiəki, ma bɔ nǐ ka baŋŋ dəkə Bah wi kiŋkɔkni i kintasi wə.
9 Ayakalə, i bukumbɛiŋ yi kɔ asi bə nǐ nyaka a,
“Gia yə dzəkəh kɛiŋ ki yɛiŋ kə,
bəh yə ntuni kɛiŋ ki wɔkɔ kə,
bəh yə mi kɛiŋ ki kwaka kə,
akɔ yi yə Nyɔ nǐ sisi jiə i bəni
bà bɔ kɔŋki wi.”
10 Nyɔ kɔ wi fə Kiŋ'waka ki chusi gia yələ i bukumbɛiŋ. Kiŋ'waka ki Nyɔ kiwɔ si tsɛiŋ lə gia yichi, tsɛiŋ tasi na bəh yi nyumini wi Nyɔ,
11 kɔm mi widɔkɔ mɔŋ wə wi kiəki gia yə mi widɔkɔ kwakaki i wi shɔm a kɔbi a kiŋ'waka ki wəmaka mi, kə ki kɔ i wi mə. Yi kɔ a liŋ si mi kiəki kə gia yə Nyɔ kwakaki a kɔbi a Kiŋ'waka ki Nyɔ.
12 Kiŋ'waka kə Nyɔ nǐ nya i bukumbɛiŋ kɔkə ki mbi wələ. Kiŋ'waka kələ nyə i Nyɔ wə i fə a bukumbɛiŋ kiəki kinya kichi kə Nyɔ kɔ wi duksi bukumbɛiŋ yɛiŋ a kilɔlɔ.
13 Buku fukuki gia yələ num kə bəh já yə bə lani i mfi bi mi wiwɔm wə. Buku fukuki num bəh já yə a lani Kiŋ'waka ki Nyɔ buku yɛiŋ, ka bə fukuki baiŋsiki ŋkɔŋ bi Kiŋ'waka i bəni bà bɔ kaŋaki Kiŋ'waka ki Nyɔ.
14 Mi wə wi kaŋaki kə Kiŋ'waka ki Nyɔ i gwu yi wə, kɔkə i dzɔ gia yə yi dzəki i Kiŋ'waka ki Nyɔ wə. Wi si dza mfih yɛiŋ a, akɔ kiyuŋ ki gia. Ayaka wi kɔbi i kiə si yi kɔ, kɔm akɔ gia yə akɔ a fə a Kiŋ'waka ki Nyɔ ka mi ni kiəki.
15 Ayakalə, mi wə Kiŋ'waka ki Nyɔ kɔ i wi wə kɔlə i tsɛiŋ gia yichi bindzɔŋ i kiə fwu wiwɔ, mi widɔkɔ kɔbi wə wi kɔ i tsɛiŋ gia yi wəmaka mi.
16 Yi kɔ asi bə nyaka a,
“Mi kɔkə wə wi kɔ i kiə
kiŋkwaka ki Bah
ka wi kɔ i təfi wi.”
Ayakalə, bukumbɛiŋ kaŋaki biŋkwaka a num biə Klistus kaŋaki.

3

Bəni bə Klistus nûmki dzaka kimu
1 Bwa bə nih bəŋ, i jɔbi wə bukumbɛiŋ nǐ kɔ, mih nǐ kaŋaki kə i dzakaki i mbɛiŋ ka bəni bà bɔ si wɔkɔ num i Kiŋ'waka ki Baiŋni wə. Mih kabə dzakaki i mbɛiŋ ka i bəni bà bɔ kɛiŋki bɔ biəliki num gia yə nyam yi gwu kɔŋki, bəh i bà bɔ kɔ aka bwa bənchiŋ i gia yi Klistus wə.
2 Mih nǐ nyaki num mbɛiŋŋ i mbɛiŋ. Mih nǐ nyaki kə biɛiŋ bidzini bi ləkəli, kɔm mbɛiŋ nǐ kɛiŋki maka mbɛiŋ kpɛiŋ. Ayaka na i dzə buku bidaiŋ mbɛiŋ kɛiŋki maka mbɛiŋ kpɛiŋ.
3 Mbɛiŋ kɛiŋki mbɛiŋ biəli num gia yə nyam yi gwu

kɔŋki. I liə si kiŋghəkə bəh bən'yəli kɛiŋki i mbɛiŋ kintəəŋ, yaka yəmaka chusiki a mbɛiŋ biəliki num nyam yi gwu yələ a? Ntə yələ chusiki a mbɛiŋ kɛiŋki mbɛiŋ kaŋa kimfə ki bəni bə fa kuku a?

4 Mi ka dza dzaka a ŋgaiŋ biəliki mfih num Bɔɔl, widɔkɔ a ŋgaiŋ biəliki num Abələs. Yələ chusiki a kimfə kimbɛiŋ kɔ aka ki bəni bə fa kuku a?

5 Abələs kɔ ndə? Bɔɔl num ndə a? Buku wi bəchi kɔ shəŋ a bwa bə nɔm bə Bah, bà bɔ nǐ fə na ka mbɛiŋ jiə shɔm i wi, na ndə nɔm nnɔm wi asi Bah nǐ nya i wi.

6 Ŋ'wuŋ nɔm nǐ kɔ i gbɛliki ŋgɔkɔ, wi Abələs num i shukyiki mwi, ayakalə a fəki Nyɔ na ka wi kɔɔki.

7 Ayakadəiŋ, mi wə wi gbɛliki ŋgɔkɔ bəh wə wi shukyiki mwi kɔkə fiɛŋ fidɔkɔ. Akɔ shəŋ a Nyɔ wi fəki a wi kɔɔki wi kɔ fiɛŋ fidɔkɔ.

8 Mi wə wi gbɛliki bəh wə wi shukyiki mwi kɔ a liŋ, Nyɔ bi maktiki mi wichi biəli asi nɔm wi kɔ.

9 Bukumbɛiŋ chiŋni ka nɔmki nɔm wi Nyɔ. Mbɛiŋ num khə wi Nyɔ chu num juŋ yi.

10 Mih nǐ chɔkɔ chaka ki juŋ kiwɔ ka mi wi maani wə wi kɛiŋsiki kiəki nɔm wi, biəli ŋgamti wi Nyɔ wə wi nǐ nya i mih. Si mih nǐ chɔkɔ chaka kiwɔ yakadəiŋ, mi widɔkɔ chi chi ka dzə maaki juŋ yiwɔ. Jɔbi wə mi maaki i chaka kələ wə, wi ka kǐəki si wi mâaki.

11 Mbɛiŋ kǐəki a mi widɔkɔ kɔkə i chɔkɔ chaka kidɔkɔ chi chi a kɔbi a kə bə nǐ kɔ bə chɔkɔ jiə lɔ, a num Jisɔs Klistus.

12 Bəni bə́ maa i yɛiŋ bɛiŋ bəh biɛiŋ bidɔkɔ chi chi. Mi widɔkɔ dza dzɔ num chwaka ki bɔkɔli, widɔkɔ dzɔ num ki-fukuli, widɔkɔ dzɔ num tə kə ki ləkəli i kpɔ wə na ka wi maaki yɛiŋ. Ayaka widɔkɔ dzɔ num kɛiŋ, widɔkɔ dzɔ num mfwaŋ, widɔkɔ dzɔ num njɔkɔ na ka wi maaki yɛiŋ.

13 Kɔŋ bɔ maaki na dəiŋ, jɔbi dzəki lə wə bà bi yɛiŋki si nɔm wi mi kɔ, jɔbi wə wi bi bukuki i yəŋə wə i Chɔkɔ biə Klistus bi dzəki bəh gbuku. Gbuku wiwɔ num i bi mɔm wɔkɔ nɔm wi na ndə si wi kɔ.

14 Yi ka num a, fiɛŋ fiə mi maa i chaka kiwɔ bɛiŋ ka baaŋ i fii, ma mi wiwɔ ni kwati mmakti wi.

15 Fi fiɛŋ ka fii, yaka mi wiwɔ laksi makti wi, wi mwi bi bɔiŋ lə, ayakalə wi bi numki aka mi wə wi tsə təli i gbuku wə.

Bəni bə Klistus kɔ juŋ yi Nyɔ

16 Mbɛiŋ kiəki kə a mbɛiŋ kɔ juŋ yi fəni yi gia yi Nyɔ ayaka Kiŋ'waka ki Nyɔ nɔ i mbɛiŋ wə a?

17 Mi ka bəkəli juŋ yi fəni yi gia yi Nyɔ, ma Nyɔ tə ni kaasi bəh wəmaka mi, kɔm juŋ yi fəni yi gia yi Nyɔ kɔ juŋ yi baiŋni, ayaka mbɛiŋ num juŋ yiwɔ.

18 Kiə mi ki fwôkyi kə gwu yi. Mi widɔkɔ i mbɛiŋ wə kabə kwakaki a ŋgaiŋ kaŋaki lə mfi i jɔbi wi liə wələ wə, wi fiəni chu kiyuŋ ka wi kwati mfi bi mfi.

19 Mih dzakaki lə kɔm gia yə bəni bə fa kuku kiəki a yi kɔ

gia yi mfi, Nyɔ yɛiŋ a, akɔ gia yi kiyuŋ. A num yi yə bə nǐ nyaka a,
“Nyɔ si dzɔ a mfi bi bəni bà bɔ fifiki
kwayi bɔ yɛiŋ.”
20 Ayaka yi chu num bə nyaka a,
“Bah kiəki lə a, gia yə bəni bə mfi si kwaka
asi num a yi kilɔlɔ.”
21 Yi kabə num a, kiə mi ki ghaŋsi kə gwu a mi widɔkɔ kɔ wi ŋgaiŋ, kɔm biɛiŋ bichi kɔ bimbɛiŋ.
22 Bɔɔl nabə Abɔlɔs nabə Sɛfas nabə mbi wələ nabə nɔni nabə kpi nabə biɛiŋ bi liə nabə biə bi kɛiŋki i dzə, bichi kɔ bimbɛiŋ,
23 ayaka mbɛiŋ kɔ bə Klistus, Klistus num wi Nyɔ.

4

Bəni bə Klistus ki ghâŋsi kə gwu bəh mi widɔkɔ

1 Yi si ndzɔŋki a mbɛiŋ dzôki buku a buku kɔ bwa bə nɔm bə Klistus, bà Nyɔ kɔ wi nya nɔm wi, wi ntum wi ndzɔŋni wə wi nǐ kɔ i nyumi wə i bɔ kaŋ.
2 Yi kɔ a, mi wə bə kɔ bə nya nɔm i wi kaŋ kaŋaki i fâki asi tikwili wi nəŋki.
3 I yiŋ wə, mbɛiŋ, nabə juŋ yi nsaka kabə saka mih, mih ma yɛiŋki a, akɔ gia yidɔkɔ. Mih kɔkə na i fiəni saka gwu yiŋ.
4 Gia yidɔkɔ kɔkə yə yi sakaki shɔm yiŋ. Ayakalə, yəmaka chusiki kə a mih baiŋki lə. Mi wə wi bi sakaki mih kɔ Bah.
5 Ayakadəiŋ, kiə mbɛiŋ ma tâiŋyiki nsaka maka jəbi kpɛiŋ. Mbɛiŋ wôkɔli Bah dzə. Akɔ wi wə wi bi wɛliki biɛiŋ bichi biə bi kɔ i liə num bə nyumi i jisi wə i baiŋni wə, ma gia yichi yə bəni kaŋaki i shɔm yibɔ wə bi yəŋə. Ayakadəiŋ, Nyɔ bi ka kɔksi mi wichi wə bə kaŋaki i kɔksi.
6 Bwa bə nih bəŋ, gia yə mih dzakaki kɔm buku Abɔlɔs kɔ i gamti mbɛiŋ, ka mbɛiŋ lâni dzô i buku i fâki gia bǐəli a yə bə nyaka. Ayakadəiŋ, ka mbɛiŋ ma bi fiəni ghaŋsiki gwu bəh mi widɔkɔ dzɔ widɔkɔ kuku.
7 A fə ndə a wɔ numki chi chi i mi widɔkɔ wə a? Wɔ kaŋaki finə maka bə nya fi i wɔ nyani a? Si yi kɔ yakadəiŋ, wɔ nyani dəiŋ na ka wɔ ghaŋsiki gwu ka bə si ka nya dəkə i wɔ nyani a?
8 Ntə mbɛiŋ si dzɔ a mbɛiŋ si kaŋa lɔ biɛiŋ bichi mbɛiŋ num bəni bəmbum, saka ka bəŋkuŋ buku kɔbi a? Bə dzô a mbɛiŋ si num lɔ bəŋkuŋ ka buku bəŋ kwati i sakaki bukumbɛiŋ bəchi.
9 Mih yɛiŋki a Nyɔ kɔ wi jiə lɔ buku bà buku kɔ bwa bə ntum bə Jisɔs jiə ka biŋgɔksi. Buku kɔ ka bəni bà bə tsəki i wɔɔyi i yəŋə wə. Buku si num lɔ binjəŋŋjəŋ bi mbi wələ biə bəni bəh bəchinda bə Nyɔ tsɛiŋki.
10 Buku si num lɔ biyuŋ kɔm Klistus, ayakalə mbɛiŋ num bəni bə Klistus bà bɔ fifiki. Buku kɔ bəni bə kiŋkpəŋ, mbɛiŋ num bəni bə ŋga. Bəni kɔksi mbɛiŋ, dzɔ buku i kuku.
11 I yisi dzə i dzə buku i

jəbi wi liə wələ wə, buku kɔ bəh dzɔŋ, kindɔŋ wɔm buku. Buku lɔɔki binshakali bimbuŋ, bəni chəbsi buku, buku kaŋa kə di bi nɔni.

12 A jwɔki buku i nɔm bəh kaŋ yibuku ka buku dzi. Jəbi wə bəni tɔyiki buku, buku ka tsaki num kimbɔiŋsi i bɔ. Jəbi wə bɔ bwaŋki gvu i buku chɛiŋ, buku kaŋa, a shɔm.

13 Jəbi wə bɔ lɔyiki buku bəh já yichu, buku chukuli num bəh já yi bɔnini. Ayaka i dzə buku liə, buku fiəni chu ka biɛiŋ biə bə lɔtɔkɔ i fəŋ wə. Buku si num lɔ aka biɛiŋ bi fɔɔli i mbi wələ wə.

14 Mih nyakaki kə gia yələ i mbɛiŋ lə a mih nəŋki a mbɛiŋ ŋgâmniki. Mih təfiki mbɛiŋ təfini kɔm mbɛiŋ kɔ bwa mbəŋ bə shɔm.

15 Kɔŋ mbɛiŋ kaŋaki na bəni bəduli bà bɔ laniki mbɛiŋ kɔm Klistus, yəmaka mɔŋ dəkə a mbɛiŋ kaŋaki lə bətii bəduli. Akɔ mih tii wimbɛiŋ, kɔm a nǐ fə mih ka mbɛiŋ chiŋni bəh Klistus Jisɔs jəbi wə mih nǐ fuku ntum wi ndzɔŋni wələ i mbɛiŋ.

16 Ayakadəiŋ, mih tsaki a mbɛiŋ tômki gvu yimbɛiŋ asi mih tɔmki yiŋ.

17 Akɔ kɔm yi gia mih faaŋ Timɔti i mbɛiŋ a num waiŋ wuŋ i Bah wə. Wi num shɔm yiŋ, num wi num tə i gia yələ wə bəh shɔm yi yimu. Wi bi dzə wi chu yiŋti mbɛiŋ asi nɔni kəŋŋ kɔ ka mi wi Klistus Jisɔs. Gia yə wi ni fuku i mbɛiŋ kɔ a yə mih nyaniki laniki bijuŋni bi bəni bə bumni bichi yɛiŋ i di bichi wə.

18 Bəni bədɔkɔ i mbɛiŋ kintəəŋ yisi lɔ i ghaŋsiki gwu kɔm bɔ kwakaki a mih bi chu dzə kə i mbɛiŋ wə.

19 Ayakalə, Bah ka bum, yaka yi baaŋ a twɛsi ka mih chu fiəni dzə. Jəbi wə mih ni dzə, mih ni ka yɛiŋ a bəni bədɔkɔ bà bɔ ghaŋsiki gwu, kɔm a dzaka, ma bɔ kaŋaki binaiŋ ŋkaiŋni ŋga a,

20 kɔm ŋkuŋ bi Nyɔ kɔkə gia yi dzaka ki kɔmni. Akɔ ŋga biə bi nyə i Nyɔ.

21 Mbɛiŋ nəŋki a mih bá dzə, mih dzə dəiŋ a? Mbɛiŋ nəŋki a mih bá dzə mih dzə bəh figbaŋa ma bəh shɔm yi kiŋkɔŋ bəh kimbɔiŋni a?

5

Bə bwîli mi wi kinyɛŋ ki təkɔlini i bəni bə Klistus kintəəŋ

1 Bə fuku mih ŋkɔŋ a nɔni kinyɛŋ ki təkɔlini kɔlə i mbɛiŋ kintəəŋ. Ayaka nɔni kinyɛŋ ki təkɔlini kələ kɔ na kichu ŋkaiŋni kə mi wichu wə wi kiəki kə Nyɔ si mɔm kə. Yi kɔ a, mi widɔkɔ i mbɛiŋ kintəəŋ dzɔki lə kpə ba wi.

2 Mbɛiŋ yɛiŋ ŋkaiŋni kinyɛŋ kələ, mbɛiŋ nəki də kə num dəni, mbɛiŋ bá ghaŋsi lɔ gwu a? Mbɛiŋ kaŋaki i bwîli mi wə wi mɔm yəmaka gia i mbɛiŋ kintəəŋ.

3 Namana yaka si mih kɔkə i mbɛiŋ nshiŋ, ayaka mih kɔlə bəh mbɛiŋ i kiŋ'waka wə. Mih təiŋ lɔ nsaka aka mih kɔlə bəh mbɛiŋ, kɔm mi wə wi mɔm yəmaka gia.

4 I yɛli wi Bah wibukumbɛiŋ Jisɔs, jəbi wə mbɛiŋ juŋni, mih

numki lə bəh mbɛiŋ i kiŋ'waka wə, ŋga bi Bah num tə fɛiŋ,

5 mbɛiŋ dzô wəmaka mi mbɛiŋ nya i kaŋ yi Satan wə, ka wi bəkəli nyam yi yi gwu, ka kiŋ'waka ki bi bɔiŋ i chɔkɔ biə Bah bi fiəni dzəki.

6 Mbɛiŋ ghaŋsiki gwu lə yi ndzɔŋ kə. Mbɛiŋ kiəki kə a bə si dzɔ dzɔɔŋ twɛsi bə chwali i muku mə, yi fə muku miwɔ michi yaka a?

7 Mbɛiŋ bwili dzɔɔŋ yə yi kɔ nɔni kikpu i mbɛiŋ kintəəŋ, ma mbɛiŋ ni numki bəni bəmfiaŋ ka muku mə bə ka jiə dəkə dzɔɔŋ yɛiŋ wə, ayaka akɔ lə si mbɛiŋ kɔ. Mbɛiŋ kiə a Klistus kɔ waiŋ Jaka wə Nyɔ nǐ fə mfə gia yɛiŋ kɔm bəbukumbɛiŋ aka wə bə si kum i jɔbi wi Dzini bi Ntsədaŋ wə.

8 Ayakadəiŋ, bukumbɛiŋ nûm ka bəni bà bɔ dziki Dzini bi Ntsədaŋ bəh blɛd wə wi kɔ maka bə jiə dzɔɔŋ yɛiŋ, a num shóm yi baiŋni bəh ŋkɔŋ. Bukumbɛiŋ ma nûmki ka bəni bà bɔ dziki Dzini biələ num bəh blɛd wikpu wə bə jiə dzɔɔŋ yɛiŋ a num nɔni kichu bəh kimfə kichu.

9 I kiŋwakti kə mə mih nǐ nyaka i mbɛiŋ, mih nǐ nyaka yɛiŋ a, kiə mbɛiŋ ma chǐŋniki bəh bəni bà bɔ nɔki nɔni kinyɛŋ ki tɔkɔlini.

10 Mih nǐ dzakaki kə lə kɔm bəh bəni i fa mbi wələ wə bà bɔ nɔki nɔni kinyɛŋ, nabə bà bɔ bukuki bəh dzákəh i biɛiŋ wə, nabə bà bɔ bwiŋki kidi dzɔ biɛiŋ bi bəni, nabə bà bɔ tsaki i bənyɔ bə kilələ wə. A kabə num yəmaka, mbɛiŋ kaŋaki i bêe mbi wələ beeni.

11 Mih nǐ dzakaki num a, kiə mbɛiŋ ma chǐŋniki bəh mi wə wi bɔɔŋki gwu yi a ŋgaiŋ kɔ waiŋnih wibukumbɛiŋ i Klistus wə, a chu num mi wi tɔkɔlini, nabə wə wi bukuki bəh dzákəh i biɛiŋ wə, nabə wə wi tsaki i bənyɔ bə kilələ wə, nabə wə wi tɔyiki bəni, nabə wə wi muki mbih mɔ kwa wi, nabə wə wi bwiŋki kidi dzɔ biɛiŋ bi bəni. Kiə mi ki môm kə na i dzî bəh wəmaka mi.

12 A kɔkə di bibuku i sakaki bəni bà bɔ kɔkə i kijuŋni ki bəni bə bumni kintəəŋ. Bəni bà bukumbɛiŋ kɔ i sakaki kɔ bà bɔ kɔ i kijuŋni kintəəŋ.

13 Akɔ i saka Nyɔ bəni bà bɔ kɔkə i kijuŋni wə. Kiŋwakti ki Nyɔ dzakaki a,

"Mbɛiŋ bwîli mi wə wi kaŋaki
nɔni kichu i mbɛiŋ
kintəəŋ."

6

Kiə mi wi bumni ki tsô kə i sômi widəkɔ i bəni bà bɔ kɔkə bəni bə bumni

1 Yi kɔkə chəŋ a mi i mbɛiŋ kintəəŋ kabə kaŋaki nsaka bəh waiŋnih wi, i wi i tsə sɔmi i bəni bà bɔ kɔ bə Nyɔ nshiŋ, wi tsə sə lɔ num i bəni bà bɔ fəki kə gia chəŋ nshiŋ.

2 Mbɛiŋ kiəki kə a bəni bà bɔ kɔ bə Nyɔ bi sakaki lə bəni i mbi wələ wə a? Ntə akɔ mbɛiŋ i bi saka bɔ, yaka mbɛiŋ kɔkə i saka gia i mbɛiŋ kintəəŋ a?

3 Mbɛiŋ kiəki kə a bukumbɛiŋ bi sakaki lə bəchinda bə Nyɔ a? Si yi kɔ yakadəiŋ, yaka kɔ a mbɛiŋ kaŋaki i kiə i saka ndzɔŋ gia yə yi kɔ i nɔni ki liə wə.

4 Gia ka yəmaka ka numki,
mbɛiŋ nyani dəiŋ na ka
mbɛiŋ dzɔki tsəki bəh yi i bəni
bà bɔ kaŋaki kə na di lə twɛsi
i kijuŋni ki bəni bə bumni
kintəəŋ nshiŋ a?
5 Mbɛiŋ gâmniki. Yaka kɔ a
mi kɔkə i mbɛiŋ kintəəŋ wə wi
kaŋaki mfi i təiŋ nsaka wi mi
bəh mi a?
6 Mbɛiŋ dzaki mi dzɔ lɔ
waiŋnih wi tsə səmi, səmi
num i bəni bà bɔ kɔkə bə
bumni.
7 I mbɛiŋ i numki chu
kaŋa bənsaka i mbɛiŋ kintəəŋ
chusiki a mbɛiŋ gbɔ lɔ. Mbɛiŋ
kɔkə i bee a, a fəki bəni bədɔkɔ
gia yichu i mbɛiŋ na? Ayaka
mbɛiŋ kɔkə i bee a bəni bədɔkɔ
dziki mbɛiŋ na?
8 Ayakalə, a yiŋni dzaki
mbɛiŋ mwi fə gia yichu chu
dzi, kighə a mbɛiŋ fəki yi
num i bwa bə nih bəmbɛiŋ bə
bumni.
9 Mbɛiŋ kiəki kə a bəni bà
bɔ fəki gia yichu bi kwati kə
di i kintəəŋ ki ŋkuŋ bi Nyɔ wə
a? Kiə mbɛiŋ ma fwɔkyiki
gwu yimbɛiŋ. Bəni bà bɔ fəki
kinyɛŋ ki tɔkɔlini, nabə i tsaki
i bənyɔ bə kilɔlɔ, nabə bà bɔ
biəliki bəkaŋa bə bəni bədɔkɔ,
nabə bənyuku bà bɔ fiəniki
dzɔki bədɔkɔ,
10 nabə bà bɔ chwɔki, nabə
bəni bà bɔ bukuki bəh dzákəh
i biɛiŋ wə, nabə bà bɔ muki
mbih mɔ kwa bɔ, nabə bà bɔ
tɔyiki bəni, nabə bà bɔ bwiŋki
kidi dzɔ biɛiŋ bi bəni, bi kwati
kə di i kintəəŋ ki ŋkuŋ bi Nyɔ
wə.
11 Gia yələ kɔ num mbɛiŋ
bədɔkɔ nǐ fəki lə i kikpu wə.
Ayakalə, Nyɔ ka bi dzə wɔkɔ
mbɛiŋ, sabibwili jiə mbɛiŋ
chi chi, mbɛiŋ bə́ num chəŋ
i wi nshiŋ. Wi nǐ fə gia
yələ i yɛli wi Bah Jisɔs Klis-
tus wə bəh wi Kiŋ'waka ki Nyɔ
wibukumbɛiŋ.

Gia yə mi kɔ i fəki bəh gwu yi

12 Mi kɔlə i dzakaki a ŋgaiŋ
kaŋaki lə ŋga i fə gia yichi yə
ŋgaiŋ kɔŋki. Ayakalə, mih ka
dzaka a, a kɔkə gia yichi yə yi
kɔ i gamti mi. Ayaka mi num
i dzakaki alə ŋgaiŋ kaŋaki lə
ŋga i fə gia yichi yə ŋgaiŋ kɔŋki.
Ayakalə, mih dzaka alə a, mih
kɔkə i bee a gia yidɔkɔ dzɔ
fiəni mih i numki mfa i yi wə.
13 Mi widɔkɔ tə kɔlə i dzaka
a, "Biɛiŋ bidzini kɔ kɔm tɔɔ,
tɔɔ num kɔm biɛiŋ bidzini."
Ayakalə, mbɛiŋ kǐəki a Nyɔ ni
bəkəli lə bi bichi. Gwu yi mi
kɔkə i fəki kinyɛŋ ki tɔkɔlini
bəh yi. Gwu yi mi kɔ i nɔmki
bəh yi i Bah, ayaka a kaŋa wi
Bah gwu yiwɔ.
14 Si Nyɔ nǐ dzasi Bah
wibukumbɛiŋ i kpi wə, yi kɔ a
liŋ si wi bi dzasiki bukumbɛiŋ
bəh ŋga bi biwɔ i kpi wə.
15 Mbɛiŋ kiəki kə a gwu
yimbɛiŋ kɔ bimbu bi gwu
bi Klistus a? Mi kɔ i chu
nyani dəiŋ i dzɔ bimbu bi
gwu bi Klistus i tsə chiŋni bəh
miŋkpaŋa wi tɔkɔlini a? Yi
kɔkə i numki yakadəiŋ.
16 Mbɛiŋ kiəki kə a mi ka
chiŋni gwu yi bəh miŋkpaŋa
wi tɔkɔlini yaka bɔ wi si num
lɔ gwu yimu a? Akɔ yaka si
bə nǐ nyaka a, "Miŋkpaŋa bəh
minyuku ka chiŋni, yaka bɔ
dzə chu lɔ i mi wimu."

17 Ayakalə, mi wə wi chiŋni
bəh Bah kɔ num bɔ wi num lə
i fiɛŋ fimu i kiŋ'waka wə.
18 Mbɛiŋ yôkɔ gêiŋ nɔni ki
tɔkəlini. Gia yichu yidɔkɔ yə
mi fəki wi fəki kə num i gwu
yi wə. Ayakalə, mi wə wi fəki
kinyɛŋ ki tɔkəlini wi fəki num
bəh gwu yi.
19 Mbɛiŋ kiəki kə a gwu
yimbɛiŋ kɔ juŋ yə Kiŋ'waka ki
Baiŋni kə Nyɔ nya a mbɛiŋ
nɔki yɛiŋ na? A kaŋaki kə
mbɛiŋ gwu yimbɛiŋ.
20 Bə nĭ taŋ mbɛiŋ taŋni gɔm
ntsu. Ayakadəiŋ, mbɛiŋ fêki
gia bəh gwu yimbɛiŋ num yə
yi ni dzəki bəh kiŋkɔkni i Nyɔ.

7

Gia kɔm miŋkpaŋa bəh minyuku

1 Mih ki nyaki lə kinchukuli
i liə kɔm gia yə mbɛiŋ nĭ nyaka
i mih. Yi kɔ ŋkɔŋ a yi ndzɔŋki
lə a mi ma kɔm miŋkpaŋa.*
2 Ayakalə, si kimɔmsi kɔm
ntɔkɔli kɔ i biŋ, yi ndzɔŋki
a minyuku kâŋaki ŋ'wi
miŋkpaŋa, miŋkpaŋa kâŋa
ŋ'wi minyuku.
3 Minyuku kaŋaki i fêki nɔm
wi wi minyuku i kpə wi i naŋ
bɛiŋ, miŋkpaŋa tə kaŋa i fêki
nɔm wi wi miŋkpaŋa i nyuwi
i naŋ bɛiŋ.
4 A chu kaŋaki kə miŋkpaŋa
ŋga i gwu yi bɛiŋ, a kaŋaki
num nyuwi. Yi kɔ a liŋ si a
chu kaŋaki kə minyuku ŋga i
gwu yi bɛiŋ, a kaŋaki num kpə
wi.
5 Kiə mi ki n'yôkɔ kə jum
i widɔkɔ a kɔbi a mbɛiŋ
bəchi kɛiŋsi yakadəiŋ ka bum,
ayaka mbɛiŋ kɔ i fə yakadəiŋ
a jɔbi wi juli wə, ka mbɛiŋ
nyâ gwu yimbɛiŋ i jɔbi wiwɔ
wə i ntsa wə. Mbɛiŋ ka fə
yakadəiŋ, mbɛiŋ fiəni dzô i
kijuŋni kimbɛiŋ wə asi mbɛiŋ
nĭ yisi kɔ, ka Satan ma ni dzə
mɔmsi mbɛiŋ kɔm mbɛiŋ kɔkə
kiə i tôkni bəh gwu yimbɛiŋ.
6 Mih dzakaki yələ ka
kintəfi, a kəbi nchi mih nyaki
i mbɛiŋ.
7 Asi kɔ a bə numki ka
mih, ma mih kəŋki a mi
wichi nûmki miŋkpaŋa kɔbi.
Ayakalə, bə kɔ fə dəiŋ mi
wichi kaŋa ŋki kinya kə Nyɔ
kɔ wi nya i wi. Mi widɔkɔ
kaŋaki kələ kinya widɔkɔ kaŋa
kəyaka.
8 I liə, i bəni bà bɔ kɛiŋki
maka bɔ dzɔ bəkaŋa bəh
bəkaŋa bà bɔ kɛiŋki maka bɔ
dzɔ bəŋkwu, mih dzakaki a,
yi ndzɔŋki lə a bɔ baaŋ a bɔ
mbɔŋ, asi mih kɔ.
9 Ayakalə, bɔ kabə num
kəbi i tɔkni gwu yibɔ, mi nəŋ
dzɔ miŋkpaŋa nabə minyuku
bɔ wi chiŋni num, kɔm yi
ndzɔŋki lə i chiŋni num
yakadəiŋ, kəbi i kpiki bəh
gwu yi shilini.
10 I bəni bà bɔ si num lɔ i júŋ
wə ka miŋkpaŋa bəh bənyuku,
mih dzakaki a miŋkpaŋa ki
gâali kə bəh nyuwi. Wələ kɔ
nchi num wi ka buku dəkə i
mih. Wi buku num i Bah.
11 Ayakalə, wi ka gaali,
wi kaŋaki i bâaŋ a nûmki
wi mbɔŋ. A kabə num kə
yakadəiŋ, wi fiəni tsô i nyuwi

* **7:1** Bəni bədɔkɔ i kɔlɛn nĭ yɛiŋki a yi ndzɔŋki kə a mi dzɔ miŋkpaŋa.

dzu bɔ wi bakti gia yiwɔ bɔ nûm. Akɔ tə a yi yə mih dzakaki i bənyuku a minyuku kaŋaki kə i kôŋŋ kpə wi.

12 I bəni bədəkɔ mih dzakaki i bɔ a, mi kabə num mi wi bumni wi kaŋa miŋkpaŋa, miŋkpaŋa wiwɔ num kə mi wi bumni, miŋkpaŋa wiwɔ kɔŋ a bɔ wi nûmki, kiə minyuku wiwɔ ki kôŋŋ kə wi. Yələ gia kɔ a dzaka mih. Aka dzaka dəkə Bah.

13 Miŋkpaŋa kabə kaŋa nyuwi minyuku wiwɔ num kə mi wi bumni, wi kɔŋ a bɔ wi numki, kiə miŋkpaŋa wiwɔ ma bûku tə wi.

14 Mih dzakaki yakadəiŋ, kɔm minyuku wə wi kɔkə mi wi bumni kabə kaŋa kpə wi num mi wi bumni, Nyɔ dzɔki wi ka mi wi kɔm kpə wi. Miŋkpaŋa tə kabə num kə mi wi bumni kabə kaŋa nyuwi num mi wi bumni, Nyɔ dzɔki wi ka mi wi kɔm nyuwi. A kɔbi yakadəiŋ, ma bwa bəbɔ ma ni baiŋki. Ayakalə, si yi kɔ, bɔ baiŋki lə.

15 Mi wə wi kɔkə mi wi bumni dza ka nəŋki i gaali, bə bêe wi. Yi ka num yakadəiŋ kiə minyuku nabə miŋkpaŋa wə wi kɔ mi wi bumni ma kwâkaki a ŋgaiŋ si kaŋaki lə i nûmki bəh wi. Nyɔ nĭ bɔɔŋ bukumbɛiŋ a bukumbɛiŋ nôki num i kimbɔiŋni wə.

16 Wɔ miŋkpaŋa, wɔ kiəki nə a wɔ kɔlə i bi bwili nyu wa? Ayaka wɔ minyuku wɔ kiəki nə tə a wɔ kɔlə i bi bwili kpə wa?

Mi bâaŋ asi Nyɔ nĭ bɔɔŋ wi wi num

17 Gia yə yi kɔ, yi kɔ a mi nôki nəni num kə Bah kɔ wi nya i wi. Wi nûm asi Nyɔ nĭ bɔɔŋ wi wi num. Yələ kɔ gia yə mih təfiki bijuŋni bi bəni bə bumni na faiŋ i di bichi wə.

18 Mi kabə num num bə nĭ bɔɔŋ wi num bə suuŋ wi. Wi ma nəŋki i nûmki ka wə bə nĭ bɔɔŋ wi maka bə suuŋ wi, mi kabə num num bə nĭ bɔɔŋ wi maka bə suuŋ wi, wi ma nəŋki a bə suuŋ wi i liə.

19 Mi kabə num num bə suuŋ wi ma bə ka suuŋ dəkə wi, yəmaka kaŋaki kə gia yidəkɔ i fə. Gia yiləkəli kɔ a mi ǰĭəki bənchi bə Nyɔ.

20 Mi wichi bâaŋ asi Nyɔ nĭ bɔɔŋ wi wi num.

21 A kabə num bə nĭ bɔɔŋ wɔ wɔ num mfa, kiə wɔ ma nyûfiki gwu. Ayakalə, wɔ kabə kaŋa dzəh i buku i mfa wə, wɔ bûku mfia.

22 Mbɛiŋ kĭəki a mi wə Bah nĭ bɔɔŋ wi wi num mfa, wi buku lɔ i mfa wə kɔm Bah. Ayaka yi num tə a liŋ si mi wə bə nĭ bɔɔŋ wi wi kɔbi mfa, wi kɔ lɔ i liə mfa kɔm Klistus.

23 Bə nĭ taŋ mbɛiŋ taŋni gɔm ntsu. Kiə mbɛiŋ ma nûmki mfá i bəni wə.

24 Ayakadəiŋ, bwa bə nih bəŋ, mi bâaŋ a nûmki bəh Nyɔ i dzəh yə wi nĭ bɔɔŋ wi wi num yɛiŋ.

Ntəfi i bəkpa bəh bəkaŋa bəŋkwu

25 I liə, kɔm bəkaŋa nabə bənyuku bà bɔ kɛiŋki bəkpa, Bah kɔ maka wi fuku mih bəh gia yə mih kɔ i dzaka. Ayakalə, mih ni nya lə kəŋŋ kiŋkwaka ka mi wə Bah kɔ wi

kwasi nshɛiŋ i wi, ayaka mi
num i bum gia yə mih dza-
kaki.
26 Mih kwakaki a kɔm
bəŋgəkə bà bɔ kɔ i liə, yi
ndzɔŋki lə a mi bâaŋ a nûmki
asi wi nǐ kɔ.
27 Mi kabə kaŋaki miŋkpaŋa,
kiə wi ki chu nân kə i kɔŋŋ
wi. Mi kabə num wi kaŋa kə
miŋkpaŋa, wi ma chu nâŋki
miŋkpaŋa.
28 Ayakalə, minyuku ka
yɛiŋ a ŋgaiŋ ki dzɔki lə
miŋkpaŋa a bɔ wi numki, wi
ka fə dəkə chu. Ŋgɔiŋ wi
wainkpaŋni ka tsə i minyuku,
wi ka fə tə chu. Ayakalə,
mbɛiŋ kǐə a bəni bà bɔ kɔ bɔ
dzɔ bəkaŋa nabə bənyuku ni
kaŋaki lə bəŋgəkə i mbi wələ
wə, i mih, mih nəŋki i kəŋki
mbɛiŋ i yələ wə.

29 Bwa bə nih bəŋ, gia yə
mih dzakaki kɔ a jɔbi juli lɔ
nalə. I yisi i liə i tsə buku, bəni
bà bɔ kaŋaki bəkaŋa nûmki ka
bɔ kaŋaki kə.
30 Bəni bà bɔ dəki nûmki ka
bɔ dəki kə, bəh bà bɔ laŋki
nûmki ka fiɛŋ fidɔkɔ ndzɔŋki
kə i bɔ, i bà bɔ taŋki biɛiŋ
nûmki ka bɔ kaŋaki kə fiɛŋ
fidɔkɔ.
31 Bəni bà bɔ fəki gia i fa mbi
wələ wə nûmki ka bɔ kaŋaki kə
gia yidɔkɔ i fâ bəh mbi wələ.
Mih dzakaki lə, kɔm si mbi
wələ kɔ i liə lə, wi tsəki num
tsəni.
32 Mih nəŋki a mbɛiŋ nûmki
gia yidɔkɔ fûmsi kə mbɛiŋ. Mi
wə wi kaŋaki kə miŋkpaŋa wi
si jiə lə mfi bi i gia wə kɔm Bah,
si wi kɔ i fəki a gia yə Bah ni
wəkəki ndzɔŋni bəh wi.
33 Mi wə wi kaŋaki
miŋkpaŋa wi si jiə mfi bi num
i biɛiŋ bi mbi wələ wə num i
fəki a gia yə gwu ni ndzɔŋki
kpə wi.
34 Wi ka numki num mfi
bi gaali. Yi kɔ a liŋ asi
yi miŋkpaŋa nabə waiŋkpaŋni
wə wi kaŋaki kə minyuku kɔ.
Wi si jiə mfi bi i gia wə kɔm
Bah wə wi nya gwu yi bəh
shɔm yi yichi i wi. Ayaka wə
wi kaŋaki minyuku si jiə mfi
bi num i gia yi mbi wələ si wi
kɔ i fâki gia yə gwu ni ndzɔŋki
nyu wi yɛiŋ.
35 Mih dzakaki lə i gamti
mbɛiŋ. A kɔbi a mih nəŋki i
kəŋ dzəh i mi widɔkɔ. Mih
nəŋki num a mi kiə gia yə yi
kɔ chəŋ, ka wi kɔlə i nɔmki i
Bah bəh shɔm yimu maka mfi
bi gaali.

36 Minyuku kabə laaki
waiŋkpaŋni, wi dza ka yɛiŋki
a kimfə ki ŋgaiŋ i waiŋkpaŋni
wiwɔ kɔkə chəŋ, gwu si shili
lə wi nalə, a bɔ wi numki, wi
ka fâ si wi nəŋki, chĭŋni bəh
miŋkpaŋa wiwɔ. Yaka wi ka fə
dəkə chu.
37 Ayakalə, minyuku wə wi
jiə lɔ i wi shɔm a ŋgaiŋ ni chu
dzɔ kə miŋkpaŋa wə wi laaki,
mi chini kə wi i dzɔ Miŋkpaŋa
wiwɔ wi kiə tə i lumsi gwu
yi num wi jiə lɔ i wi shɔm
a ŋgaiŋ nǐ dzɔ kə miŋkpaŋa
wiwɔ,† yaka wi fə chəŋ.
38 Yi kɔ a, mi wə wi kɔ wi dzɔ
kpə wi wə wi nǐ laaki wi, wi fə
a chəŋ. Ayakalə, mi wə wi ka

† **7:37** Yudɔkɔ a, "... I kaŋaki wi ka kpə wi wi wə wi laaki,"

dzɔ dəkə miŋkpaŋa wi fə chəŋ nalə.‡
39 Miŋkpaŋa si num kpə
mi a jəbi wə nyuwi kɛiŋki.
Ayakalə, nyuwi ka kpi, wi kələ
i dzɔ minyuku widəkɔ wə wi
kɔŋki, ayaka wəmaka kaŋaki i
nûmki mi wi Bah.
40 Ayakalə, si mih yɛiŋki i
yiŋ wə kɔ a miŋkpaŋa wiwɔ ka
baaŋ ayaka wi ni saŋliki nalə.
Mih dzakaki lə, mih kiə a mih
kaŋaki lə tə Kiŋ'waka ki Nyɔ.

8

Ntum kəm biɛiŋ bidzini biə
bə kɔ bə fə
gia yɛiŋ i bənyɔ

1 Mih dzakaki i liə kəm biɛiŋ
bidzini biə bəni kɔ num bɔ fə
gia yɛiŋ i bənyɔ. Akɔ ŋkɔŋ si bə
dzakaki a bukumbɛiŋ bəchi
kaŋaki lə mfi. Biəmaka mfi
dzəki bəh kiŋghaŋsi ki gwu.
Ayakalə, ŋkɔŋ si maa num
maani.
2 Mi ka dza bə́ kwaka a
ŋgaiŋ kiəki lə gia, wi kɬəki a wi
kɛiŋki ki kiə kə si wi kaŋaki i
kiəki.
3 Ayakalə, mi kabə kɔŋki
Nyɔ, Nyɔ ni kiəki wəmaka.
4 Ayakadəiŋ, yə kəm i dzi
biɛiŋ bidzini biə bə fə gia yɛiŋ
i bənyɔ, yi kɔ a, bukumbɛiŋ
kiəki lə a bənyɔ bələ kɔkə fiɛŋ
fidəkɔ fa mbi wələ wə. Nyɔ kɔ
a wimu shəŋ widəkɔ chu kɔbi.
5 Bəni bədəkɔ dzɔki a bənyɔ
bədəkɔ kɔlə i bɛiŋ yudəkɔ i fa
kuku. Ayaka yi kɔ ŋkɔŋ a bəni
dzɔki a bənyɔ kɔlə bəduli, bəh
bətikwili tə bəduli.
6 Si bə dzɔki yaka, i
bukumbɛiŋ kɔ a Nyɔ wimu
shəŋ. A num wi wə wi kɔ Tii
wibukumbɛiŋ wə wi nǐ maa
biɛiŋ bichi. Bukumbɛiŋ tə
nɔki kɔm wi. Ayaka Tikwili
kɔ tə shəŋ a wimu a num Jisɔs
Klistus. Akɔ wi wə bə nǐ maa
biɛiŋ bichi tsə i kaŋ yi wə,
bukumbɛiŋ kwatiki nɔni tə
tsə i wi wə.
7 Yələ gia kɔkə bəni bəchi i
bukumbɛiŋ kintəəŋ bɔ kiəki.
Bəni bədəkɔ bə̀ bɔ nǐ kɔ bɔ si
fə gia i bənyɔ bəwɔ, jəbi wə
bɔ si nəŋ i dzi biəmaka biɛiŋ
bidzini i liə bɔ ka kwakaki a
bɔ kɛiŋki bɔ dzi a biɛiŋ biə
bə kɔ bə fə gia yɛiŋ i bənyɔ
bəwɔ wə. Ayaka kiŋkwaka
kibɔ ki bɔhli ka sakaki bɔ a
biɛiŋ bidzini biwɔ bəkəli bɔ.
8 Ayakalə, Biɛiŋ bidzini
kɔkə i fə a bukumbɛiŋ numki
chi chi i Nyɔ nshiŋ. Ayaka
bukumbɛiŋ ka baaŋ ki dzi
kə gia yidəkɔ kɔkə i num.
Bukumbɛiŋ ka dzi a dzini, chi
chi mɔŋ.
9 Gia yə yi kɔ, kɔ a mbɛiŋ
bə̀ mbɛiŋ kiəki gia yələ mbɛiŋ
tôkniki a mi ma dzâ dzô ŋga
biə wi kaŋaki i fə gia yə wi
kɔŋki yɛiŋ, wi ma dzɔ ŋga biwɔ
i fə num gia yə waiŋnih wi wə
wi bɔhki ni gbɔ num gbəni.
10 Mi wə shɔm yi kabə kɛiŋki

‡ **7:38** 36 Yudəkɔ a, "Mi kabə kaŋa waiŋ wi, wi dza yɛiŋ a ŋgaiŋ fəki kə i dzəh yi chəŋ wə, waiŋ wiwɔ num wi kpɛiŋ lɔ wi yɛiŋ a ŋgaiŋ kələ i numki bəh minyuku, wi fə asi wi yɛiŋki, wi bêe a waiŋ wiwɔ dzô nyuwi, wi ka fə chu. 37 Ayakalə, mi wə wi fasi i shɔm yi wə a wi kɔkə i nya waiŋ wi i minyuku, mi chini kə wi a wi nya, wi kaŋa tə ŋga i fə gia yə wi nəŋki, num wi fasi i shɔm yi wə a wi kɔkə i nya waiŋ wi ŋgaiŋ i minyuku, yaka wi fə chəŋ. 38 Yi kabə num a, mi wə wi kɔ wi nya waiŋ wi i minyuku wi fə chəŋ. Ayaka, mi wə wi ka nya waiŋ wi i minyuku wi fə chəŋ nalə."

maka yi ləkə ndzəŋ ka yɛiŋ wə ŋkiə gia, dzi i di biə bə fəki gia yɛiŋ i bənyə, wi ma ni bəŋ kəŋ tə i dzi biɛiŋ bidzini biə bə fəki gia yɛiŋ i bənyə tə a?

11 Wi ka fə yakadəiŋ, yaka wə ŋkiə gia bəkəli waiŋnah wələ wi bəhki a num wə Klistus nĭ kpi kəm wi.

12 Gia yələ wə fə lə yi ni numki num chu, si wə fə i bəkəli shəm yi waiŋnah wələ wi bəhki, yaka wə fə chu biwə num i Klistus.

13 Ayakadəiŋ, yi kabə num a fiɛŋ fiə mih dziki, kabə fə waiŋnih wuŋ gbə i chu wə, yaka mih bi chu dzi kə nyam ka wi bi ma gbə.

9

Ŋga biə waiŋ ntum wi Jisəs kaŋaki

1 Yaka mih kəkə i fəki gia yə mih kəŋki a? Ntə mih kə waiŋ ntum wi Jisəs a? Ntə mih nĭ yɛiŋ Bah wibukumbɛiŋ Jisəs a? Ntə mbɛiŋ bələ kə mbee wuŋ wi nəm i Bah wə a?

2 Bəni bədəkə kabə waliki a mih kəkə waiŋ ntum wi Jisəs, mbɛiŋ tə kəkə i waliki. Mbɛiŋ kə nchəsi i chusi ŋkəŋ a mih kə waiŋ ntum wi Bah Jisəs.

3 Mih dzakaki yələ ka ki kəŋ i bəni bə bə biiki gvu yiŋ.

4 Ntə buku kaŋaki lə ŋga i dziki chu mu kəm bəh nəm wələ a?

5 Yaka buku tə kaŋaki kə ŋga i dzə bəkaŋa bəbuku bə bə kə bəni bə bumni i nyaniki bə bə asi Bita bəh bwa bə ntum bə Jisəs bədəkə bəh bwa bə nih bə Bah Jisəs a?

6 Yaka kə a buku Banabas shəŋ buku kaŋaki i nômki bəh kaŋ yibuku ka buku dziki a?

7 Akə winaiŋ mi wi jum, wə wi nəmki a təkni wi bəh gwu yi a? Mi ka nəmki khə wi mintam, wi ma ni dziki mintam mə mə bukuki yɛiŋ khə a? Mi kabə təkni bəh nyám, wi ma ni kamki mbɛiŋŋ wiwə i muki a?

8 Gia yələ mih dzakaki lə kə num i kiŋkwaka ki mi wiwəm wə shəŋ a? Ntə akə a yi yə yi kə i bənchi bə Muses wə a?

9 Muses nĭ kə wi nyaka i Kiŋwakti ki Bənchi wə a,

“Kiə wə ki bâŋ kə dzaka ki
nyam jəbi wə yi lwaki
gəŋ.”

Mbɛiŋ kwakaki a Nyə nĭ dzaka yakadəiŋ, num kəm nyam a? 10 Wi nĭ dzakaki kəm bukumbɛiŋ, bə nĭ nyaka yi i bukumbɛiŋ, kəm mi wə wi nəmki khə nabə wə wi kəhki kaŋaki i tsɛiŋki tsəki a ninshiŋ kiə a ŋgaiŋ bi kwati lə biɛiŋ yɛiŋ khə.

11 A kabə num a buku gbɛli ŋgəkə wi kiŋ'waka i shóm yimbɛiŋ wə, ma yi ni duki nalə i buku i kwatiki biɛiŋ bi mbi wələ i mbɛiŋ wə a?

12 Bəni bədəkə kabə kaŋaki ŋga i dzakaki a mbɛiŋ nyâki biɛiŋ i bə, ma buku ma ni kwatiki bi ŋga bi du tsə tsəni a?

Bəəl nĭ ka dzə dəkə ŋga bi ka waiŋ ntum wi Jisəs
i dzəki biɛiŋ yɛiŋ i bəni

Ayakalə, buku ka dzə dəkə ŋga biələ. Buku kaŋa shəm yibuku i gia yichi wə, kəbi i fə a gia yidəkə tasiki ntum wi

ndzəŋni wi Klistus i tsəki ninshiŋ.

13 Mbɛiŋ kiəki kə a bəni bà bɔ nɔmki i juŋ yi fəni yi gia mə biɛiŋ bibɔ bidzini si buku a fɛiŋ na? Mbɛiŋ kiəki tə a, bəni bà bɔ nɔmki i tɔŋ wi fəni wi gia wə si bɔŋ kwati tə biɛiŋ bibɔ i biə bə si dzə bəh bi fɛiŋ na?

14 Yi kɔ a liŋ si Bah dzaka a, bəni bà bɔ fukuki ntum wi ndzəŋni nɔki a yɛiŋ wə.

15 Na si yi kɔ yakadəiŋ, mih ka dzɔ dəkə biələ ŋga, ayaka mih nyakaki kə yələ tsɛiŋ a mbɛiŋ yisi i fâki gia yidɔkɔ i mih. Yi kabə num a mi widɔkɔ dzɔki a, kiŋghaŋsi ki gwu kələ mih ghaŋsiki lə kɔm ja yi Nyɔ yə mih fukuki kilɔlɔ, yi num a mih dzɔki lə biɛiŋ i bɔ, ma yi ndzəŋki a mih kpi num kpini.

16 Mih kaŋaki kə i ghaŋsiki gwu a mih fukuki ntum wi ndzəŋni kɔm Jisɔs Klistus. A fə Nyɔ a mih fûkuki. Mih ka nəiŋ i fukuki, ma Nyɔ ni lɔɔ ŋgəkə i gwu yiŋ wə.

17 Yi kabə num a mih fəki nɔm wələ num bəh kiŋkwaka kiŋ, mih ni kwati mmakti wuŋ. Ayakalə, a nĭ ka sisi dəkə mih. A nĭ sisi Nyɔ ka nya i kaŋ yiŋ wə.

18 Ayakadəiŋ, mmakti wə mih kwatiki kɔm nɔm wələ kɔ na nə a? Ntə mbee wuŋ kɔ a mih fûkuki ntum wi ndzəŋni wiwɔ a kilɔlɔ, num kə a mbɛiŋ gômki mih si mih fukuki ntum wiwɔ.

19 Mbɛiŋ kĭəki a mih kɔkə i mi widɔkɔ chɛiŋ. Ayakalə, mih fə gwu yiŋ a yi nûmki mfa i bəni bəchi ka mih ni kwati bɔ bəduli, ka bɔ nûmki bə Klistus.

20 Jɔbi wə mih kɔ buku Bəju, mih ka fəki asi bɔ si shi fə, ka mih kɔ i kwati bɔ ka bɔ numki bəni bə Klistus. Jɔbi wə mih kɔ buku bɔ, si bɔ biəliki bənchi bə Muses, mih ka fəki aka bɔ ka mih kwati bəni i bɔ kintəəŋ. Ayakalə, mih kɔbi i bənchi chɛiŋ.

21 Jɔbi wə buku bəni bà bɔ kɔkə i bənchi chɛiŋ kɔ, mih ka fəki tə aka mi wə wi kɔkə i bənchi chɛiŋ. Mih fəki yakadəiŋ, ka mih ni kwati tə bəmaka bəni, ka bɔ nûmki bə Klistus. Yi mɔŋ dəkə lɔ a mih kɔkə i nchi wi Nyɔ chɛiŋ. Mih kɔ i nchi wi Klistus chɛiŋ.

22 Jɔbi wə mih kɔ tə buku bəni bà bɔ bɔhki i kimbum kibɔ wə, mih fiəni chu aka bɔ ka mih ni kwati tə bɔ. Mih fiəni chu na finə i bəni bəchi, ka mih ni fô na finə fiə mih kɔ i fô ka bədɔkɔ i bɔ kintəəŋ bi bôiŋ.

23 Mih fəki gia yələ yichi lə kɔm ntum wi ndzəŋni kɔm Klistus, ka mih tə ni kwati ndzəŋni biə ntum wiwɔ nyaki i bəni.

24 Mbɛiŋ kiəki kə a i n'yɔkɔ wə bəni bəduli si yɔkɔ asi num a mi wimu wə wi si kwati mbee wiwɔ a? Ayakadəiŋ, mbɛiŋ tə yôkɔ i dzəh yə mbɛiŋ ni kwati mbee wiwɔ.

25 Bəni bəchi bà bɔ si sini, kɔŋ a numki nsini wi yɔkɔni, kɔŋ a numki na winaiŋ nsini, bə si lani lə na bindzɔŋ. Bə si shi lani yakadəiŋ, tsɛiŋ i bi kwati mmakti, ayaka mmakti wiwɔ num i bi tsə kaa. Ayakalə, mmakti wibukumbɛiŋ kɔbi i bi kaa.

26 Mih yɔkɔki n'yɔkɔ wuŋ
tsə chəŋ i di bi kwani wə. Mih
kɔkə ka mi wə wi lɔɔki biŋkɔɔ
bi i di biyəə wə na dəiŋ.
27 Mih twɛiŋki gwu yiŋ,
məmsi a yi bîəliki num gia yi
chəŋ, ka jɔbi wə mih fukuki
gia yi Nyɔ i bəni bədɔkɔ, ma
Nyɔ ma ni nəiŋ mih a mih
kpɛiŋniki kə.

10

Bukumbɛiŋ tôkniki a gia yə yi nǐ num bəh bəni bə Islae ma num bəh bukumbɛiŋ

1 Bwa bə nih bəŋ, mih nəŋki
a mbɛiŋ yǐŋti gia yə yi nǐ num
bəh bətii tii bəbukumbɛiŋ
jɔbi wə bɔ nǐ nyaniki i chwa.
Bɔ bəchi nǐ nyaniki i bikwu
chɛiŋ, tsə daŋ i kinchwɔ
kimbum wə i kuku wi wɔmni
wə.*
2 Asi yi nǐ num yakadəiŋ
yi ka num ka i bikwu biwɔ
kintəəŋ bəh i kinchwɔ kim-
bum kə, bɔ kwati njuli wi bɔkɔ
i numki bəni bə Muses.
3 Bɔ bəchi nǐ dziki biɛiŋ
bidzini num a nya Nyɔ,
4 mu tə mwi num a nya Nyɔ,
ka wi dzə fə a mɔ bukuki i
bianja mə. Bianja wiwɔ nǐ kɔ
Klistus wə wi nǐ nyaniki bəh
bɔ.
5 Na si bɔ nǐ yɛiŋki gia yələ,
bɔ bəduli nǐ fəki lə gia yə Nyɔ
nǐ saŋliki kə bəh bɔ, wi ka
wɔɔyiki bəni biwini bibɔ nɔyi
baaŋ i chwa.
6 Gia yələ nǐ num bəh
bɔ ka ki kəŋ i bukumbɛiŋ
ka bukumbɛiŋ ma kânjaki
kiŋkwaka i gia yichu wə si bɔ
nǐ kanjaki.
7 Kiə bukumbɛiŋ ma tsâki i
bənyɔ bə kilɔlɔ asi bɔ bədɔkɔ
nǐ tsaki. Bə kɔ num bə nyaka
kɔm bɔ a,
"Bəni bəwɔ nǐ shinum dzi,
mu,
dza bɛiŋ yisi bini bi kiyuŋ i
biŋki."
8 Kiə bukumbɛiŋ ki lîə kə i
nɔni kinyɛŋ ki tɔkɔlini wə asi
bɔ bədɔkɔ nǐ fəki, ayaka Nyɔ
fə bɔ kpiyi bənchuku mbanjfia
ntsɔ bətali (23,000) i kpaŋ
wimu wə.
9 Kiə bukumbɛiŋ ki mômsi kə
Bah, asi bɔ bədɔkɔ nǐ məmsiki,
ayaka Nyɔ fə júŋ nɔmyi bəni
bəwɔ bɔ kpiyi.
10 Kiə bukumbɛiŋ ki shûŋyi
kə asi bɔ bədɔkɔ nǐ shwiŋyiki,
ayaka Chinda wi kpi wɔɔyi bɔ.
11 Gia yələ yichi nǐ num
bəh bɔ lə, yi num ŋkəŋ i
bəni. Ayaka bə nǐ nyaka yələ
ka bukumbɛiŋ bələ bə kɛiŋki
bəwɔm i jɔbi wə mbi si kaa tsə,
dzɔki mfi.
12 Ayakadəiŋ, mi wə wi
kwakaki a ŋgaiŋ num ndzɔŋ,
wi tôŋniki a wi bi ma gbɔ.
13 Kimɔmsi kichi kə ki dzəki
i mbɛiŋ wə kɔ a kə ki si dzə
tə i bəni bədɔkɔ wə. Nyɔ
kɔ Nyɔ wə wi numki a ja yi
bɛiŋ, wi məŋ i bee a kimɔmsi
dzə i mbɛiŋ ki num i tsə ŋga
bimbɛiŋ. Jɔbi wə kimɔmsi
dzəki i mbɛiŋ, wi ni chusi
dzəh yə mbɛiŋ kɔ i tsə yɛiŋ i
tumdzi kimɔmsi kiwɔ.
14 Ayakadəiŋ, nsɛíŋ yiŋ yi
shɔm, mih dzakaki i mbɛiŋ

* **10:1** + Fa kɔ jɔbi wə Muses nǐ tsəki i bwili bɔ i Ijib. Kinchwɔ kimbum kələ kɔ kə bə bɔɔŋki a Bɔkɔ yi Bɔɔli (Kimbuuŋ 14:21-22).

a mbɛiŋ yôkɔ gêiŋ gia kɔm bənyɔ bə kilɔlɔ bələ.

15 Mih dzakaki i mbɛiŋ lə
ka i bəni bà bɔ kaŋaki mfi.
Mbɛiŋ kwâka ndzɔŋ a gia yə
mih dzakaki i mbɛiŋ lə kɔkə
ŋkɔŋ a?

16 Ntə bukumbɛiŋ si dzɔ
bwam wi kiyɔŋni nya kiyɔŋni
yɛiŋ i Nyɔ, mu chiŋni, yaka
bukumbɛiŋ chiŋni i mwa mi
Klistus wə a? Ntə bukumbɛiŋ
si dzɔ blɛd i jɔbi wiwɔ wə
gbɛyi dzi i kijuŋni wə, yaka
bukumbɛiŋ chiŋni num i gwu
yi Klistus wə a?

17 Si blɛd wələ kɔ a wimu,
ayaka bukumbɛiŋ bà bə
dziki du, yaka yi chusiki a
bukumbɛiŋ kɔ i gwu yimu wə,
kɔm bukumbɛiŋ dziki shəŋ a
blɛd wimu.

18 Mbɛiŋ dzɔ kinsini i bəni
bə Islae. Mi wichi wə wi dziki
biɛiŋ i təŋ wi fəni wi gia wə kɔ
num wi chiŋni lɔ bəh Nyɔ i mfə
gia wiwɔ wə.

19 Gia yə mih dzakaki yi kɔ
a nə a? Yaka kɔ a biɛiŋ biə bə
fəki bimfə gia yɛiŋ i bənyɔ wə
kaŋaki lə gia yidɔkɔ i fə, ma a
bənyɔ bà tə kaŋaki lə gia yidɔkɔ
i fə a?

20 Yi məŋ yaka. Gia yə mih
dzakaki kɔ a bimfə gia biə
bəni bà bɔ kiəki kə Nyɔ si fə, bɔ
si fə num i bəchinda bə ŋkpɛli.
Bɔ si fə kə num i Nyɔ. Mih
dzakaki a mbɛiŋ ma chîŋniki
bəh bəchinda bə ŋkpɛli.

21 Mbɛiŋ kɔkə i muki i
bwam wi kinchiŋni wə wi
kɔ wi Bah, chu mu i bwam
wi bəchinda bə ŋkpɛli. Yi
num tə a mbɛiŋ kɔkə i dziki
biɛiŋ bidzini bi Bah chu dzi
bi bəchinda wi ŋkpɛli.

22 Bukumbɛiŋ nəŋki i fəki
gia yə shɔm kɔ i bəkɔki Bah?
Bukumbɛiŋ ləkəki tsəki lə wi
a?

Mi fə̂ki gia num yə yi kɔ i
gamti tə waiŋnih

23 Bukumbɛiŋ bədɔkɔ si dza
dzaka a, bə kaŋaki lə ŋga i fə na
gia yichi. Ayakalə, bə kiə kə a,
a kɔkə gia yichi yə yi kɔ i gamti
mi. Bukumbɛiŋ bədɔkɔ si dza
dzaka, a bə kaŋaki lə ŋga i fə na
gia yichi. Ayakalə, a məŋ dəkə
tə gia yichi yə yi kɔ i fə a mi
num ndzɔŋ i kimbum ki wə.

24 Kiə mi ma fə̂ki gia kwaka
a gwu yi shəŋ. Wi kwâkaki tə
kɔm waiŋnih wi.

25 Mbɛiŋ dzîki nyam yichi
yə bə taŋniki i shi bɛiŋ bikə kə
kimbikə a yi nyə faiŋ na, ka
shóm yimbɛiŋ ma ni sâkaki
mbɛiŋ kɔm yəmaka.

26 Mih dzakaki lə, kɔm bə
nyaka i Kiŋwakti ki Nyɔ wə a,
"A kaŋaki Bah mbi wələ bəh
biɛiŋ bichi biə bi kɔ
yɛiŋ wə."

27 Mi kabə num wə wi kɔkə
mi wi bumni ka bɔɔŋ mbɛiŋ
a mbɛiŋ dzâ dzî, mbɛiŋ ka
bum i tsə, mbɛiŋ dzî biɛiŋ
bichi biə bə nya i mbɛiŋ bîkə
kə kimbikə kidɔkɔ, ka shóm
yimbɛiŋ ma ni sakaki mbɛiŋ
kɔm yəmaka.

28 Ayakalə, mi widɔkɔ ka
dza fuku i mbɛiŋ a biɛiŋ
bidzini biwɔ kɔ num bə fə
bimfə gia yɛiŋ i bənyɔ, kiə
mbɛiŋ ki dzî kə, kɔm mi wə wi
si fuku i mbɛiŋ ma ni yɛiŋki a
mbɛiŋ fəki num chu, bəh tə a
shɔm ma ni sakaki mi.

29 Mih dzakaki shɔm yələ a
num yi mi wə wi si fuku i
mbɛiŋ. Mih dzakaki kə kɔm
yimbɛiŋ. Ayakalə, mi widɔkɔ
kɔlə i bikə a ŋgaiŋ kɔ dəiŋ i bee
i fəki gia yə ŋgaiŋ kɔŋki kɔm yi
kɔ i sakaki shɔm yi mi widɔkɔ
wə a?
30 Mih kabə dzi fiɛŋ num
mih nya kiyɔŋni yɛiŋ i Nyɔ, mi
kɔ dəiŋ i chu sakaki mih kɔm
fi?
31 Ayakadəiŋ, gia yichi yə
mi fəki, kɔŋ wi dziki num
dzini, nabə i muki num muni,
wi fâki i dzəh yə kiŋkɔksi ni
tsəki i Nyɔ.
32 Kiə mbɛiŋ ma fâki gia yə
yi kɔ i bəkəliki shɔm yi bəni,
kɔŋ a numki Bəju, nabə bəni
bà bɔ kɔkə Bəju, nabə kijuŋni
ki bəni bə bumni bə Nyɔ.
33 Mih məmsiki mfiŋ tə i
fəki gia yichi yə mi wichi
kɔ i wɔkɔki ndzɔŋni. Mih
kwakaki kə a kɔm gwu yiŋ
shəŋ. Mih kwakaki kɔm bəni
bəchi a mih fâ ka bɔ bi bôiŋ.

11

Si mi kɔ i nûmki i jəbi wə wi tsaki

1 Mbɛiŋ bǐəliki nəni kiŋ asi
mih biəliki nəni ki Klistus.
2 Mih saiŋki mbɛiŋ kɔm
mbɛiŋ kwakaki mih i gia
yichi wə chu biəli nlani asi
mih nǐ lani mbɛiŋ.
3 Ayakalə, mih nəŋki a
mbɛiŋ kǐə na bindzɔŋ a fwu
wi na winaiŋ minyuku kɔ
Klistus, fwu wi miŋkpaŋa
num nyuwi, fwu wi Klistus
num Nyɔ.
4 Na winaiŋ minyuku wə wi
tsaki, nabə i fukuki ntum wi
Nyɔ num wi baŋ fwu wi, yaka
wi gəmsiki num Klistus wə wi
kɔ fwu wi.
5 Ayakalə, na winaiŋ
miŋkpaŋa kabə tsa, nabə i
fukuki ntum wi Nyɔ maka wi
baŋ fwu wi, wi gəmsiki num
nyuwi wə wi kɔ fwu wi. Chi
chi məŋ i wəmaka miŋkpaŋa
bəh wə wi kəə fwu wi.
6 Wi ka yɛiŋ a wi kɔkə i
baŋ fwu wi, wi lansi kəə wi
kəəni. Ayakalə, a kabə num
kiŋgəmni i miŋkpaŋa i numki
bəh fwu num bə kəə wi, wi
bâŋ fwu wiwɔ.
7 Minyuku kaŋaki kə i bâŋki
fwu wi jəbi wə wi tsaki, kɔm
wi kɔ kimbwɔsi ki Nyɔ chu
num ndzɔŋni bi Nyɔ. Ayakalə,
miŋkpaŋa num ndzɔŋni bi
nyuwi.
8 A nǐ ka buku dəkə
minyuku i miŋkpaŋa wə, A
nǐ buku num miŋkpaŋa i
minyuku wə.
9 Nyɔ nǐ ka maa dəkə tə
minyuku kɔm miŋkpaŋa. Wi
nǐ maa num miŋkpaŋa kɔm
minyuku.
10 Akɔ kɔm yəmaka bəh kɔm
bəchinda bə Nyɔ a miŋkpaŋa
kaŋaki i kâŋa fiɛŋ fidɔkɔ fi
baŋki fwu wi, fi chusi ŋga bi.
11 Na si yi kɔ yakadəiŋ,
i bukumbɛiŋ bà bə kɔ num
bə chiŋni lɔ bəh Bah, ayaka
miŋkpaŋa məŋ a wi bəh fwu
wi shəŋ, minyuku kɔbi tə a wi
bəh fwu wi shəŋ.
12 Yi kɔ yakadəiŋ, kɔm si
miŋkpaŋa nǐ buku i minyuku
wə, i liə a bwɔki miŋkpaŋa
minyuku. Ayaka gia yichi
nyəki i Nyɔ wə.
13 Mbɛiŋ tə tsêiŋ lâkə yêiŋ a

yi ndzɔŋki lə i miŋkpaŋa i tsaki Nyɔ maka wi baŋ fwu wi a?

14 Na si mbɛiŋ yɛiŋki biɛiŋ i mbi wə, mbɛiŋ kiəki lə a, i minyuku i yaksi fwu a wi lansi yaka, akɔ num kiŋgəmni i wi.

15 Ayakalə, miŋkpaŋa kabə kaŋaki juŋ yi fwu yi dəəŋ akɔ num kiŋghaŋsi ki gwu i wi. Nyɔ nĭ nya juŋ yi fwu yi dəəŋ i miŋkpaŋa, a yi baŋki fwu wi.

16 Mi kabə num wə wi nəŋki i gukuli gia yələ, wi kîəki a bukumbɛiŋ nabə bijuŋni bi bəni bə Nyɔ chu kaŋaki kə dzəh yidɔkɔ i fəki gia yɛiŋ.

Ŋkiŋ kɔm kinchiŋni (Matiə 26:26-29; Mak 14:22-25; Luk 22:14-20)

17 Ayakalə, gia yidɔkɔ kɔlə yə mih nəŋki i təfi mbɛiŋ yɛiŋ, a num yə mbɛiŋ fəki mih kɔbi i kɔksi mbɛiŋ yɛiŋ. Jɔbi wə mbɛiŋ si dzə i kijuŋni wə aka bukuki a gia yichu yindzɔŋni kɔbi.

18 Gia yə mih nəŋki i yisi dzaka kɔ a, mih wɔkɔki a jɔbi wə mbɛiŋ si juŋni ka kijuŋni ki bəni bə bumni, kiŋgaa gwu ka numki i mbɛiŋ kintəəŋ. Ayaka mih yɛiŋ a yi kɔlə numki ŋkɔŋ.

19 Yi ndzɔŋki lə a kiŋgaa gwu nûmki i mbɛiŋ kintəəŋ ka bə bi tɔksi kiə bəni bə chəŋ i mbɛiŋ kintəəŋ.

20 Mih yɛiŋ a jɔbi wə mbɛiŋ si dzə i kijuŋni wə i dzi biɛiŋ bidzini bi Bah, mbɛiŋ si dzi kə num bi.

21 Mih dzakaki lə kɔm jɔbi wə mbɛiŋ si dzi, mi widɔkɔ ka tsəki a ninshiŋ bəh dzini, bədɔkɔ baaŋ bəh dzɔŋ, bədɔkɔ mu mbih mə kwa bɔ.

22 Akɔ nə lə? Mbɛiŋ kaŋaki kə júŋ i dziki, mu yɛiŋ na? Ma yi kɔ a mbɛiŋ nəŋki i tsisiki kijuŋni ki bəni bə bumni bə Nyɔ, fə a bəni bə kifuu gəmniki a? Yi kɔ a mih ki dzakaki i mbɛiŋ a nə? A mih kɔlə i kɔksiki mbɛiŋ na? Yi məŋ i num yaka, mih məŋ i kɔksi mbɛiŋ.

23 Mih nĭ laniki mbɛiŋ num bəh gia yə Bah nĭ laniki mih yɛiŋ, a nĭ kɔ nchɔkɔ i chɔkɔ biə bà nĭ kɔ i taŋni Bah wibukumbɛiŋ Jisɔs, wi dzɔ blɛd,

24 nya kiyɔŋni yɛiŋ i Nyɔ, gbɛyi ka dzaka, a, “Yələ kɔ gwu yiŋ mih nyaki kɔm mbɛiŋ. Mbɛiŋ fâki yələ i kwakaki mih.”

25 Jɔbi wə bɔ nĭ dzi kaasi kichiŋni, wi dzɔ bwam fə a liŋ asi wi si yisi fə, ka dzaka a, “Bwam wələ kɔ miŋkaiŋ mimfiaŋ mə Nyɔ dzi bəh mwa məŋŋ. Mbɛiŋ fâki gia yələ jɔbi wichi mû i kwakaki mih.”

26 Yi kɔ a na yibwiŋ mbɛiŋ dziki blɛd wələ bəh i chu mu bwam wələ mbɛiŋ fuku kɔm kpi yi Bah i tsə buku i jɔbi wə wi bi fiəni dzəki.

27 Ayakadəiŋ, na ndə wə wi dzi blɛd wiwɔ nabə i mu bwam wi Bah wiwɔ i dzəh yə yi ndzɔŋki kə, wəmaka fəki num chu kɔm wi ka kɔksi dəkə gwu yi Bah bəh mwa mu.

28 Jɔbi wə mi kabə nəŋ i dzi blɛd wələ bəh i chu mu bwam wələ, wi kaŋaki i yîsi tsêiŋ ndzɔŋ gwu yi nalə, ka wi fə yakadəiŋ,

29 kɔm mi kabə dzi blɛd wələ, mu bwam wələ məŋni kə

fiɛŋ fiə akɔ gwu yi Bah, yaka wəmaka dziki chu mu, dzɔ num nsaka i gwu yi wə.
30 Akɔ gia yə bəni bəduli i mbɛiŋ kintəəŋ bəhyiki bədəkɔ gwɛiŋ, num bədəkɔ kpiyi.
31 Ayakalə, bukumbɛiŋ ka yisi tsɛiŋ gwu yibukumbɛiŋ bindzɔŋ na ka bə dziki chu mu, Bah ma ni chu saka bukumbɛiŋ.
32 Bah kabə saka bukumbɛiŋ, wi tsisiki bukumbɛiŋ tisini ka wi bi ma chiŋni bukumbɛiŋ bəh bəni bə mbi a bukumbɛiŋ gbɔ nsaka.
33 Bwa bə nih bəŋ, yi kɔ a jɔbi wə mbɛiŋ chiŋni juŋni dzə i dzi biɛiŋ bidzini bi Bah, mbɛiŋ wəkôli mi wichi dzâ.
34 Dzɔŋ kabə wɔɔ mi, wəmaka kaŋaki i yîsi dzî i wi dzu na ka wi dzəki, ka wi ma ni dzâ fâ gia yə wi kɔ i dzɔ num nsaka i gwu yi wə. Yə kɔm bə gia yidəkɔ, mih bi təfiki mbɛiŋ i jɔbi wə mih bi dzəki.

12

Binya biə Kiŋ'waka ki Baiŋni nyaki

1 Bwa bə nih bəŋ, mih ki dzakaki lə i liə kɔm bə binya biə Kiŋ'waka ki Nyɔ nyaki i bəni. Mih nəŋki kə a mbɛiŋ nûmki i kiyuŋ wə.
2 Mbɛiŋ kîəki a jɔbi wə mbɛiŋ nî kɛiŋki bəni bà bɔ kiəki kə Nyɔ, bə nî fwɔkyi mbɛiŋ mbɛiŋ ka njəŋki nnyaki, mbɛiŋ kɔksi bənyɔ bə kilələ bɔ kɔbi na i dzaka.
3 Mih kabə dzaka a mbɛiŋ kiəki bindzɔŋ a mi kabə kaŋa Kiŋ'waka ki Nyɔ i wi wə wi kɔkə i chu dzaka a, “Lɔiŋ kwâ Jisɔs.” Ayaka mi kɔbi i dzaka a, “Jisɔs kɔ Bah” a kɔbi i ŋgamti wi Kiŋ'waka ki Baiŋni wə.
4 I fiəni dzə i binya wə, bəni kaŋaki lə binya chi chi num bi nya a Kiŋ'waka kimu i bɔ.
5 Bəni nəmki lə bənɔm chi chi i kijuŋni ki bəni bə bumni kintəəŋ, ayakalə Bah wibɔ num a wimu.
6 Ayaka dzáh num chi chi yə bəni nəmki yɛiŋ, yi fə, a Nyɔ wimu a bəni fêki bənɔm bəwɔ bəchi i dzáh yiwɔ yichi.
7 Nyɔ nya na ndə bəh kinya ki tsə dzəh i Kiŋ'waka ki Baiŋni wə i nəmki gamti kijuŋni kichi yɛiŋ.
8 Wi nya kinya ki mi widəkɔ ki tsə dzəh i Kiŋ'waka ki Baiŋni wə a num i dzâkaki ka mi wə wi fifiki, ki mi widəkɔ num i dzâkaki ka mi wə wi kiəki gia. Ayaka bi bichi tsə dzəh a Kiŋ'waka kimu wə.
9 Wi nya kinya ki mi widəkɔ a num shɔm i jîə ndzɔŋ i Nyɔ, nya ki mi widəkɔ num i chûkuki jwéiŋ. Ayaka bi bichi tsə dzəh a Kiŋ'waka kimu wə.
10 Nyɔ nya kinya ki mi widəkɔ num i fêki gia yi dzaka ki wɔmni, nya ki mi widəkɔ num i lâka bəntum bə Nyɔ, nya ki mi widəkɔ num mfi i kiəki chi chi i gia yə yi nyəki i Kiŋ'waka ki Nyɔ wə bəh yə yi nyəki kə fɛiŋ, nya ki mi widəkɔ num ŋga i dzâkaki já yə bə wɔkɔki kiəki kə, nya ki mi widəkɔ num i tsôsi gia yə mi wiwɔ dzakaki i bəni.
11 Bɔ fəki gia yələ yichi lə num a nyaki a Kiŋ'waka kimu kinya kiwɔ i bɔ. Ki gaa i mi wichi asi ki kəŋki.

Kijuŋni ki bəni bə bumni kə aka gwu yi mi

12 Gwu yi mi kə a yimu,
ayakalə, yi kaŋa bimbu
biduli. Ayaka na si bimbu bi
gwu biwə kə biduli yaka bi
juŋni ka fə yimu. Akə ayaka tə
si Klistus bəh bəni bu kə.
13 Bukumbɛiŋ kə bəni chi
chi, bədəkə kə Bəju, bədəkə
num Bəglik, bədəkə num mfá,
ayaka bədəkə kəbi mfá. Akə i
Kiŋ'waka kimu mə bə nǐ juŋni
bukumbɛiŋ bəchi i num i gwu
yimu wə. Ayaka, a nǐ jiə
Nyə Kiŋ'waka kimu kələ i shóm
yibukumbɛiŋ wə.*
14 Gwu yi mi məŋ dəkə a
kimbu kimu. Yi kə i bimbu
biduli wə.
15 Kaka ka dza dzaka na
a, "Si mih kəkə kaŋ, yaka
mih chu kəkə kimbu ki gwu",
yəmaka məŋ i fə, a ki ma chu
numki kimbu ki gwu.
16 Kintuni ka dza tə ka
dzaka a, "Si mih kəkə dzəkəh,
yaka mih chu kəkə kimbu ki
gwu", yəmaka məŋ i fə, a ki
ma numki kimbu ki gwu.
17 Gwu yi mi yichi kabə
num a dzəkəh, ma wi ni
wəkəki gia bəh nə a? Ayaka
yi kabə num a bintuni, ma wi
ni wəkəki tsəŋə yi biɛiŋ bəh nə
a?
18 Gia yə yi kə, kə a Nyə nǐ
maa mi kɛiŋsi bimbu bi gwu
chi chi asi wi Nyə kəŋki.
19 Gwu yi mi kabə num a
kimbu kimu, ma gwu yiwə ni
numki dəiŋ a?
20 Si yi kə, bimbu bi gwu kə
biduli. Ayakalə, bi chiŋni ka
fə yaka gwu yimu.
21 Dzəkəh kəkə i dzaka i kaŋ
a, "Mih nəŋki kə wə." Ayaka
fwu kəbi i dzaka tə i gvu a,
"Mih nəŋki kə mbɛiŋ."
22 Gia yə yi yiŋni kə, kə a
bimbu bi gwu biə bi chusiki a
bi bəhyiki lə kə biə gwu yi mi
kəkə i numki bi kəbi.
23 Ayaka bimbu bi gwu
biə bukumbɛiŋ tsisiki akə bi,
bukumbɛiŋ təkniki ndzəŋki
bəh bi. Ayaka bimbu biə
bukumbɛiŋ si gəmni i chusiki
i bəni akə biə bukumbɛiŋ
shiki baŋki.
24 Bimbu biə bəni yɛiŋki a, a
kəkə biə bə si kə i təkniki bəh
bi yaka. Nyə nǐ kɛiŋsi gwu yi
mi i dzəh yə bə si kə i kôksiki
bimbu biə bə tsisiki bi nalə.
25 Wi nǐ fə yakadəiŋ ka
kiŋgaali ma numki i gwu wə,
a kimbu ki gwu tôbiki kidəkə,
kidəkə təbi kidəkə.
26 Kimbu ki gwu kidəkə
kabə wəkəki ləli, ma bimbu
biwə bichi ni wəkəki ləli tə.
Bə ka kəksi kimbu ki gwu
kimu, ma bi bichi ni numki
i ndzəŋni wə bəh wi.

27 I fiəni dzə i kimbu ki Klis-
tus wə mbɛiŋ bəchi kə gwu
yi Klistus, ayaka na ndə i
mbɛiŋ kintəəŋ kə kimbu ki
gwu kiwə.
28 Nyə kə wi jiə bəni bà bə
nômki bənəm chi chi i kijuŋni
ki bəni bə bumni wə. Bə
ninshiŋ kə bwa bə ntum bə
Jisəs, bà bə biəliki i bə wə
kə bəni bà bə tsəsiki bəntum
bə Nyə, bà bə biəliki i bə wə
num bəni bà bə laniki nnyaki

* **12:13** Nabə a... bədəkə kəbi mfá. "Akə i Kiŋ'waka kimu kələ mə bə nǐ juli bukumbɛiŋ bəchi i bəkə a bukumbɛiŋ numki gwu yimu a num kiŋ'waka kimu kiwə bə nǐ nya bukumbɛiŋ mu."

bəni. Ayaka jiə bədəkɔ a num bəni bà bɔ fâki gia yi dzaka kiwɔmni, bədəkɔ num bà bɔ chûkuki jwɛ́iŋ, bədəkɔ num bà bɔ gâmtiki bəni. Ayaka jiə bədəkɔ a num bà bɔ sísiki a bənɔm tsəki, bədəkɔ num bà bɔ kiəki i dzâkaki já yə bə kiəki kə yi.

29 A kɔkə bəni bəchi bà bɔ kɔ bwa bə ntum bə Jisɔs. A kɔbi bəchi bà bɔ fukuki bəntum bə Nyɔ. A kɔbi bəni bəchi bà bɔ laniki bəni, ayaka, a kɔbi bəchi bà bɔ fəki gia yi dzaka kiwɔmni.

30 A kɔkə bəni bəchi bà bɔ kaŋaki kinya i chukuki jwɛ́iŋ. A kɔbi bəchi bà bɔ kiəki i dzaka já yə bə wɔkɔki kiəki kə. Ayaka, a kɔkə tə bəni bəchi bà bɔ kɔ i tɔyi gia yə bəni dzakaki i já yidɔkɔ wə i bəni.

31 Si binya biələ bichi kɔ lə, mbɛiŋ nâŋki nalə i kwâtiki binya a num biə bi kɔkniki tsəki bichi. Ayakalə, mih ni chusi lə i mbɛiŋ gia yə yi tsəki gia yələ yichi.

13

Kiŋkəŋ tsəki lə gia yichi

1 Mih kabə kiə i dzakaki já yi tumi bichi na bəh já yi bəchinda bə Nyɔ, mih kaŋa kə kiŋkəŋ i bəni wə, yaka mih kɔmki a dzaka aka fiŋgɛm fiə bə kɔmki, nabə aka chwaka kə mi kɔmki.

2 Mih kabə kaŋa na ŋga i laka bəntum bə Nyɔ, kiə na gia yichi na bəh yə yi kɔ i nyumi wə, jiə shɔm i Nyɔ na bindzəŋ yi num na ka mih muku ŋkwúŋ, ayaka mih kaŋa kə kiŋkəŋ i bəni wə, yaka mih kɔ naka ki kilələ.

3 Mih ka dzɔ biɛiŋ biŋ bichi ka gaa i bəni, ka nya tə gwu yiŋ a bə kpâ* ayakalə, mih kaŋa kə kiŋkəŋ i bəni wə, yaka mbee widɔkɔ yɛiŋ məŋ.

4 Mi wə wi kaŋaki kiŋkəŋ i bəni wə si kaŋa lə shɔm yi, chu fə bimfə biə bi ndzəŋki i bəni. Wəmaka mi si kaŋa kə kiŋghəkə. Wi si ghaŋsi kə gwu nabə i kɔksi gwu.

5 Wi si kəŋkəŋ dzaka kə i bəni. Wi si kwaka kə a gwu yi shəŋ. Wi si kɔmsi bɔksi kə shɔm. Wi jiə kə mi i shɔm.

6 Wi si wɔkɔ kə ndzəŋni bəh gia yichu. Wi si saŋli num bəh gia yə yi kɔ ŋkəŋ.

7 Mi wə wi kaŋaki kiŋkəŋ si dzɔ lə biɛiŋ bichi, Wi si bum lə biɛiŋ bichi, wi tsɛiŋ tsə a ninshiŋ i biɛiŋ bichi, kaŋa shɔm i biɛiŋ bichi wə.

8 Kiŋkəŋ si kaa kə. Ayakalə, jɔbi num i dzə wə ŋga biə Nyɔ nǐ nya, a bəni lâkaki bəntum bu yɛiŋ bi kaa, já yə bəni dzakaki bɔ wɔkɔ kiə kə yi bi kaa, ŋga i kiəki gia bindzəŋ bi kaa tə.

9 Yi bi kaaki yaka kɔm bukumbɛiŋ kiəki gia i liə a kiŋka kiŋka, laka bəntum bə Nyɔ a kiŋka kiŋka.

10 Ayakalə, a bi dzəki jɔbi wə gia bi kpɛiŋ ndzəŋ i tsə bwili fwu, ma biɛiŋ biə bi kɔ biŋka biŋka bi kaa.

11 Jɔbi wə mih nǐ kɔ waiŋ wi bɔɔli, mih nǐ dzakaki aka waiŋ, kwaka gia aka waiŋ, yɛiŋ biɛiŋ aka waiŋ. Jɔbi wə

* **13:3** Biŋwakti bikpu bidəkɔ kaŋaki i di biəli wə a, “Mih nyâ tə gwu yiŋ, a mih ghaŋsi gwu.”

mih nǐ kɔ kpɛiŋ i mi, mih bee nəni ki bwa.
12 I liə bukumbɛiŋ yɛiŋki biɛiŋ bi libli baiŋ aka i mijwɔ wə. Ayakalə, a bi numki i jəbi wiwɔ wə bukumbɛiŋ bi yɛiŋni. I liə mih kiəki gia kiŋka kiŋka, ayaka a bi numki i jəbi wiwɔ wə, mih bi ka kiə kaasi gia yichi asi Nyɔ kiəki mih tsə bwili fwu.
13 Biɛiŋ kələ bitali biə bi bi numki baaŋki fɛiŋ. I biɛiŋ biwɔ kintəəŋ kɔ: njiə wi shɔm i Nyɔ, bəh i tsɛiŋki tsəki a ninshiŋ i kiŋkaka ki Nyɔ wə, bəh i kaŋaki kiŋkɔŋ. Ayakalə, kiŋkɔŋ num fiɛŋ fiə fi kɔ i bi kintəəŋ fi kpali tsə bi bichi.

14

I chu dzaka kɔm binya biə Kiŋ'waka ki Baiŋni nyaki

1 Mbɛiŋ jǐəki kiŋkɔŋ i ninshiŋ i gia yichi wə, ayakalə kaŋa tə i jǐəki kiŋkɔŋ nalə i binya biə Kiŋ'waka ki Nyɔ nyaki i bəni, kighə, kinya ki lakani ki bəntum bə Nyɔ.
2 Mi kabə dzakaki i já yə bəni wɔkɔki kiəki kə, wi dzakaki kə num i bəni, wi dzakaki num i Nyɔ, kɔm mi məŋ wə wi wɔkɔki gia yə wi dzakaki. Wi dzakaki num gia yə yi kɔ i nyumi wə i ŋga bi Kiŋ'waka ki Nyɔ wə.
3 Ayakalə, mi wə wi lakaki bəntum bə Nyɔ si laka num i bəni, fə bəni kɔɔ i kimbum wə, shili shóm yibɔ, fə tə shóm yi bəni də.
4 Mi wə wi dzakaki i já yə bəni kiəki kə, wi si gamti a gwu yi shəŋ. Ayakalə, mi wə wi lakaki bəntum bə Nyɔ, si gamti num kijuŋni ki bəni bə bumni kichi.
5 Mih kəŋki lə a mbɛiŋ bəchi dzâkaki já yə bəni kiəki kə. Ayakalə, gia yə mih kəŋki nalə kɔ a mbɛiŋ lâkaki num bəntum bə Nyɔ i bəni. Mi wə wi lakaki bəntum bə Nyɔ tsəki lə mi wə wi dzakaki i já yə bəni kiəki kə. A kɔbi a mi kɔlə wə wi kɔ i tsəsi já yiwɔ si kijuŋni ki bəni bə bumni kɔ i wɔkɔ ndzəŋ, yi gamti bɔ.
6 Bwa bə nih bəŋ, mih ka dza i liə dzə i mbɛiŋ, bá dzaka num i já yə bəni kiəki kə yi, yəmaka ni gamti mbɛiŋ bəh nə a? Gia yə yi kɔ i gamti mbɛiŋ kɔ a, jəbi wə mih dzə bəh gia yimfiaŋ yə Nyɔ kɔ wi chusi i mih, nabə yə wi nəŋki a mih fə a mbɛiŋ kiə, nabə ntum widɔkɔ a mih laka i mbɛiŋ, nabə gia yidɔkɔ a mih lani mbɛiŋ yɛiŋ.
7 Bə dzɔ fiɛŋ ka sɔŋ nabə chəŋŋ biə bi kaŋaki kə kiŋ'waka. Mi kɔ i fə na dəiŋ ka wi wɔkɔ kiə si biɛiŋ biwɔ dzakaki kɔbi a bə tɔŋ lə nabə i kwuŋ bi i dzəh yi chəŋ wə a?
8 Mi kabə nəŋ a ŋgaiŋ tɔŋ jəŋ wi jum, wi nəki tɔŋ kə i dzəh yi chəŋ wə, ma bəni ni fə na dəiŋ na ka bɔ kɛiŋsi gwu yi jum a?
9 Yi kɔ a liŋ si mbɛiŋ kabə dzakaki já i bəni bɔ kiə kə, bɔ ni fə na dəiŋ i kiə gia yə mbɛiŋ dzakaki a? Ntə ndzaka wimbɛiŋ ni laka a i fiəkə wə.
10 Ki məŋni kə a já yiduli chi chi kɔlə fa mbi wələ mə. Ayaka yidɔkɔ kɔbi yɛiŋ fwu kɔbi.
11 Ayakalə, mi ka dza bá dzaka i mih i já yə mih wɔkɔki

kə, yaka mih kɔ aka mi wi tumi i wi, ayaka wi num tə aka mi wi tumi i mih.

12 Ayakadəiŋ, akɔ yaka si yi kɔ i mbɛiŋ. Si mbɛiŋ nəŋki bəh ŋga i kwati kinya ki Kiŋ'waka ki Nyɔ i mbɛiŋ kintəəŋ, mbɛiŋ mômsi nalə i kwâtiki binya biə bi kɔ i fəki a kijuŋni ki bəni bə bumni kɔki num kɔni.

13 Yaka yi kɔ a, mi kabə dzakaki i já yə bəni kiəki kə, wi tsaki a ŋgaiŋ kiəki i tsəsi gia yə wi dzakaki i bəni.

14 Mih ka dza bə́ tsa i já yə bəni kiəki kə, yaka mih tsaki i kiŋ'waka kəŋŋ wə ayakalə, mih ma ni tsaki bəh mfi mbiŋ.

15 Si yi kɔ lə, mih ki fəki dəiŋ? Mih ni tsaki i kiŋ'waka kəŋŋ wə, tsa tə bəh mfi mbiŋ ayakalə, mih ni yəəŋki lə bəh kiŋ'waka kəŋŋ, yəəŋ tə bəh mfi mbiŋ.

16 A kɔbi yakadəiŋ, wɔ kabə nyaki kiŋkɔksi i Nyɔ i kiŋ'waka ka wə, mi widɔkɔ wə wi si kɔ fɛiŋ wi wɔkɔli ni fə dəiŋ ka wi bum a, “Yi nûm ayaka” i kiyɔŋni kə wɔ nyaki wi wɔkɔ kə gia yə wɔ dzakaki a?

17 Wɔ ka nyaki kiyɔŋni yaka, kɔŋ wɔ nya bindzɔŋ na dəiŋ, yi kɔkə i gamti mi widɔkɔ.

18 Mih nyaki kiyɔŋni i Nyɔ, a mih dzakaki lə i já yə bə kiəki kə tsə mbɛiŋ bəchi.

19 Ayakalə, na si mih dzakaki lə, jɔbi wə mih si num i kintəəŋ ki kijuŋni ki bəni bə bumni wə, mih ka kɔŋki i dzakaki num a gia yite yi kaŋa mfi, ka mih lani bəni bədɔkɔ, kɔbi i dzaka gia bənchuku jwɔfi (10,000) na bɔ kɔbi i kiə yi.

20 Bwa bə nih bəŋ, mbɛiŋ ma kâŋaki biŋkwaka bi bwa. Mbɛiŋ nûmki aka bwa bənchiŋ i kimbu kichu wə. Ayakalə, i biŋkwaka wə mbɛiŋ nûmki bəkukuli.

21 Bə nyaka i Kiŋwakti ki Bənchi wə a,

“Mih Bah Nyɔ dzakaki a,
mih ni dzakaki i bəni bələ,
i dzaka ki bəni bə tumi wə,
i já yə bɔ kiəki kə.
Ayakalə, yəmaka kɔkə i fə,
a bəni bələ wɔkɔki i mih.”

22 Yaka yi kɔ a, i dzakaki já yə bə kiəki kə, kɔ kinchəsi i bəni bà bɔ kɔkə bə bumni. A kɔkə kinchəsi i bà bɔ kɔ bə bumni. Ayakalə, kinya i lakaki ntum wi Nyɔ kɔ kinchəsi i bəni bà bɔ kɔ bə bumni, a num kə i bà bɔ kɔkə bə bumni.

23 Ayakadəiŋ, kijuŋni ki bəni bə bumni kichi ka dza ka dzə i kijuŋni wə, mi wichi yisi i dzakaki a já yə bə kiəki kə, nchiŋ bəni nabə bəni bà bɔ kɔkə bə bumni, dza liə dzə, ka wɔkɔ si mbɛiŋ dzakaki, bɔ ma ni kwakaki a mbɛiŋ yuŋsiki yuŋsini na?

24 Ayakalə, mi wichi kabə lakaki num a ntum wi Nyɔ, nchiŋ mi wə nabə wə wi ka bum dəkə liə dzə, ka wɔkɔ gia yə mbɛiŋ bəchi dzakaki, ma gia yiwɔ ni fə wi kîə a ŋgaiŋ kɔ mi wichu, yi ni sakaki wi i shɔm,

25 ma gia yə yi nyumiki i shɔm yi wə ni yəŋə. Ayakadəiŋ, wi ni tum binyu i kuku wi nya kiŋkɔksi kimbum i Nyɔ, wi dzaka a, “Nyɔ lansi kɔlə i mbɛiŋ kintəəŋ.”

Si kijuŋni ki bəni bə bumni kɔ i tsâki, fə̂ gia chəŋ

26 Bwa bə nih bəŋ, gia yichi yə mih ki dzakaki kɔ a nə? Yi kɔ a, jɔbi wə mbɛiŋ dzə i kijuŋni wə, mi wə wi kaŋaki njaŋ i yəəŋ wi yə̂əŋ, wə wi laniki wi lâni, wə wi kaŋaki gia yə Nyɔ chusiki i wi, wi chûsi, wə wi kiəki i dzaka já yə bəni kiəki kə yi wi dzâka, wə wi kiəki i tsəsiki gia yə já yiwɔ dzakaki ka bəni wɔkɔ kiə wi tsə̂si tə. Mbɛiŋ fə̂ki gia yichi i dzəh yə yi kɔ i gamtiki kijuŋni ki bəni bə bumni.

27 Bəni kabə num i dzaka já yə bəni kiəki kə, bɔ dzaka aka bəni bəfa nabə bətali shəŋ. Jɔbi wə bɔ bə́ dzaka, bɔ ka dzakaki wimu wimu, widɔkɔ wimu nûmki wə wi kɔ i tsəsiki gia yə bɔ dzakaki i bəni.

28 Mi kabə num kə wə wi kɔ i tsəsi gia yə bɔ dzakaki, bɔ ka nûmki məŋ i kijuŋni ki bəni bə bumni kintəəŋ, wəmaka mi ka dzakaki a shɔm shɔm i wi mə bəh Nyɔ.

29 Bəni bà bɔ lakaki bəntum bə Nyɔ kabə num fɛiŋ, bəfa nabə bətali bɔ dzâka i bəni. Jɔbi wə bɔ dzakaki bədɔkɔ tsɛiŋbaiŋsi gia yə bɔ dzakaki.

30 Nyɔ ka chusi gia i mi wə wi shi num fɛiŋ, wə wi si yisi dzakaki wi kpíchumi məŋ, wi nyâ dzəh i widɔkɔ wə i dzaka.

31 Mbɛiŋ kíəki a mbɛiŋ bəchi kɔlə i lakaki bəntum bə Nyɔ. Mbɛiŋ bə́ laka, mbɛiŋ ka lâkaki mi wimu wimu ka bəni bəchi lâni dzô gia i mbɛiŋ, mbɛiŋ chu fə shɔm yibɔ bəchi shîli.

32 Bəni bà Nyɔ kɔ wi nya kinya kibɔ i lakaki bəntum bu bɔ kaŋaki lə ŋga i kinya kiwɔ bɛiŋ,

33 kɔm Nyɔ kɔkə Nyɔ wi bəkəlini, Nyɔ kɔ Nyɔ wi kimbɔiŋni.

Asi yi kɔ i bijuŋni bi bəni bə bumni bà akɔ bə Nyɔ bəchi,

34 jɔbi wə bəkaŋa kɔ i kijuŋni ki bəni bə bumni kintəəŋ, bɔ ka nûmki məŋ. Bə ka nya dəkə bɔ bəh ŋga i dzâkaki. Bɔ kaŋaki i nûmki a bənyuku chɛiŋ, a num yakadəiŋ si nchi dzakaki.

35 Gia yidɔkɔ kabə num yə bɔ nəŋki i kiə, bɔ kaŋaki i bikə i bənyuku bəbɔ jɔbi wə bɔ fiəni kwɛ, kɔm akɔ kiŋgəmni i miŋkpaŋa i dzakaki i kijuŋni ki bəni bə bumni kintəəŋ.

36 Gia yi Nyɔ nǐ yisi a mbɛiŋ na? Ma a nǐ kɔ a i mbɛiŋ yi nǐ dzə buku a?

37 Mi wə wi kwakaki a ŋgaiŋ kɔ mi wi lakani ntum wi Nyɔ, nabə a ŋgaiŋ kiəki a Nyɔ nya ŋgaiŋ bəh kinya ki Kiŋ'waka ki Baiŋni, wi kaŋaki i bûm a gia yələ mih nyakaki i mbɛiŋ kɔ num a dzaka Bah i mih a mih nyâka.

38 Mi ka nəiŋ i bûm yi, yaka bə ni nâiŋ lə wi tə.

39 Bwa bə nih bəŋ, yaka yi kɔ a, mbɛiŋ kâŋaki kiŋkɔŋ nalə i lâkaki ntum wi Nyɔ. Ayakalə, kiə mbɛiŋ ki nâiŋ kə a bəni ma dzâkaki já yə bə kiəki kə.

40 Mbɛiŋ bə́ fə gia yələ yichi, mbɛiŋ ka sǐsiki yi bindzɔŋ, fə̂ yi i dzəh yindzɔŋni wə.

15

Nyɔ nǐ dzasi Jisɔs Klistus i kpi wə

1 Bwa bə nih bəŋ, mih nəŋki
i yiŋti mbɛiŋ i liə kɔm ntum wi
ndzɔŋni wə mih nǐ dzə fuku i
mbɛiŋ mbɛiŋ dzɔ, a num yi yə
mbɛiŋ kɔ yɛiŋ bɛiŋ i liə.
2 Akɔ ntum wiwɔ wə wi
bwiliki mbɛiŋ i jɔbi wə mbɛiŋ
ka kaŋa wi bindzɔŋ. A kɔbi
yakadəiŋ, a numki a mbɛiŋ nǐ
bum a kilɔlɔ.
3 Mbɛiŋ kiəki a mih nǐ nya
fiɛŋ i mbɛiŋ fi num fi ninshiŋ
i biɛiŋ bichi. Ayaka, a num a
fifiə bə nǐ nya i mih. Gia yiwɔ
num a Klistus nǐ kpi kɔm chu
bibukumbɛiŋ a liŋ asi bə nǐ
nyaka i Kiŋwakti ki Nyɔ wə,
4 bəh a bə nǐ ləə wi, a num
i kaŋ yitali wə Nyɔ dzasi wi i
kpi wə a liŋ asi bə nǐ nyaka i
Kiŋwakti ki Nyɔ wə,
5 bəh a wi nǐ chusi gwu yi i
Bita,* chu chusi tə i bwa bu bə
ntum bə jwɔfi ntsɔ bəfa.
6 Ayaka wi nǐ chusi tə gwu
yi i bəni bə bumni bɔ du tsə
gi yite ŋkpani wimu. Bəni
bəduli i mbaŋ wələ wə kɛiŋki
lə bidaiŋ bəwɔm, bədɔkɔ nǐ
kpiyi lɔ.
7 Ayaka wi nǐ chusi gwu yi
i Jɛm, chu chusi i bwa bu bə
ntum bəchi.
8 I kiŋgɔksi wə wi chusi tə
gwu yi i mih wələ, mih kɔ aka
waiŋ wə bə nǐ bwɔ maka jɔbi
kpɛiŋ.
9 Mih dzakaki yakadəiŋ
kɔm mih kɔ mi wi nchiŋ i bwa
bə ntum bə Jisɔs bəchi kintəəŋ.
Ayaka mi lansiki kpɛiŋniki kə
na ka bə bôɔŋki mih a waiŋ
ntum wi Jisɔs, kɔm mih nǐ
bwaŋki lə gvu i kijuŋni ki bəni
bə bumni bə Nyɔ chɛiŋ.
10 Ayakalə, akɔ ŋgamti wi
Nyɔ wi nǐ fə ka mih numki
fiɛŋ fiə mih kɔ fi i liə lə. Ŋgamti
wələ wi nǐ nya i mih nǐ ka
laka kilɔlɔ. Mih yiŋni nɔm tsə
bwa bə ntum bə Jisɔs bəchi.
Na, ayakalə yi kɔkə a, a nǐ
nɔmki mih bəh ŋga biŋ. A nǐ
kɔ shɔm yi Nyɔ yindzɔŋni yələ
yi nǐ nɔmki i mih wə.
11 Yaka yi kɔ a yudɔkɔ a nǐ
dzə mih ka fuku ntum wələ i
mbɛiŋ, yudɔkɔ a nǐ fuku bɔ, a
nǐ kɔ a gia yimu yə buku bɔ nǐ
fukuki, mbɛiŋ bum yi.

Nyɔ bi dzasiki lə tə bukumbɛiŋ i kpi wə

12 I liə si buku fukuki a
Nyɔ nǐ dzasi Klistus i kpi wə,
mbɛiŋ bədɔkɔ nyani dəiŋ na
ka mbɛiŋ dzakaki a bəni bà bɔ
kɔ bɔ kpiyi lɔ bi dzaki kə i kpi
wə a?
13 Asi kɔ a, a numki ŋkɔŋ a
bəni bà bɔ kɔ bɔ kpiyi lɔ bi dza
kə i kpi wə, ma yi numki a Nyɔ
nǐ ka dzasi Klistus tə i kpi wə.
14 Yi kabə num a Nyɔ nǐ ka
dzasi Klistus i kpi wə, yaka
gia yə buku fukuki ni numki
a kilɔlɔ, shɔm yə mbɛiŋ jiə i wi
kɔ tə a kilɔlɔ.
15 Yi kabə num yakadəiŋ,
yaka buku kɔ bəmbeeŋ nsaka
bə ntəkə bə Nyɔ, kɔm buku
nyaniki fukuki a wi nǐ dzasi
Klistus i kpi wə məŋni si wi nǐ
dzasi ŋkɔŋ, yi kabə num ŋkɔŋ
a bəni bə kpiyini bi dzayi kə i
kpi wə.
16 A kabə num a Nyɔ bi
dzasi kə bəni bà bɔ kpiyi, yaka
wi nǐ ka dzasi tə Klistus i kpi
wə.

* **15:5** Yɛli wi Bita wələ kɔ i já yi Glik wə a Sɛfas.

17 A kabə num a Nyɔ nǐ
ka dzasi Klistus i kpi wə,
yaka shɔm yə mbɛiŋ jiə kɔ a
kilɔlɔ, ma chu bimbɛiŋ kɛiŋki
a mbɛiŋ wə.
18 Ayakadəiŋ, yi ni numki tə
a bəni bà bɔ kɔ bɔ kpiyi lɔ num
bɔ nǐ chiŋni bəh Klistus laka
kilɔlɔ.
19 Bukumbɛiŋ ka tsɛiŋki
tsəki a i ninshiŋ i Klistus
a i nɔni kələ wə shəŋ, yaka
bukumbɛiŋ kɔ bəni bà nshɛiŋ
kwaki bəni bəh bɔ tsə bəni
bəchi.
20 Ayakalə, gia yi ŋkɔŋ yiwɔ
kɔ a Nyɔ nǐ dzasi Klistus i kpi
wə. Ayaka, akɔ Klistus mi wi
ninshiŋ i tɔ dzəh i bəni bà bɔ
kɔ bɔ kpiyi lɔ.
21 Si mi wimu nǐ fə kpi dzə
i bəni bəchi wə, kɔ a liŋ si mi
wimu fə a Nyɔ bi dzasi bəni i
kpi wə.
22 Yi kɔ a bəni bəchi nǐ kpi
kɔm bɔ nǐ buku i Adam wə, kɔ
a liŋ si Nyɔ bi fəki bəni bəchi
bi numki bəwɔm kɔm bɔ kɔ bɔ
chiŋni bəh Klistus.
23 Ayakalə, Nyɔ bi dzasiki
mi a i jɔbi wi mi wiwɔ wə.
Ayaka Klistus kɔ mi wə wi
nǐ yisi chusi dzəhh i buku.
Ayaka jɔbi wə wi bi fiəni dzə,
bəni bà bɔ kɔ mbu bi ka dza tə.
24 Jɔbi wə yi bi numki
yakadəiŋ, a bi ka numki jɔbi
wə mbi bi kaaki. Klistus
bi chiksi ntɔŋ bəh ŋga bəh
mbum bichi biə bi sakaki i liə,
wi ka bi nya daŋsi ntɔŋ biwɔ i
Nyɔ Ba wi.
25 Wi Klistus kaŋa i bi sâka
i tsâ bûku jɔbi wə Nyɔ bi jiəki
bəmbaiŋŋni bu bəchi i kuku
wi tɔmyi gvu yi i bɔ bɛiŋ.
26 Mbaiŋŋni wi gɔksini wə
wi bi bəkəli kaasi bi numki
kpi.
27 Akɔ gia yə bə nǐ nyaka i
Kiŋwakti ki Nyɔ wə a,
"Nyɔ kɔ wi jiə lɔ biɛiŋ bichi i wi
chɛiŋ."
Ayakalə, i dzaka a biɛiŋ
bichi kɔ i wi chɛiŋ a kɔkə a Nyɔ
wə wi jiə biɛiŋ bichi i wi chɛiŋ
kɔ tə i wi chɛiŋ.
28 Jɔbi wə biɛiŋ bichi bi
numki i Klistus chɛiŋ wi saka,
wi waiŋ Nyɔ bi ka jiə gwu yi i
kuku i Ba wi chɛiŋ wə wi nǐ jiə
biɛiŋ bichi i wi chɛiŋ, ka Nyɔ
ka bi num i biɛiŋ bichi bɛiŋ i
di bichi wə.
29 A kabə num a Nyɔ bi
dzasi kə bəni bà bɔ kɔ num bɔ
kpiyi lɔ i kpi wə, bə ka juliki
bəni i bɔkɔ i di bi bəni bà bɔ kɔ
bɔ kpiyi lɔ kɔm nə? Bə juliki
bɔ i bɔkɔ yaka, a mbee wiwɔ
bi numki nə?
30 Buku tə bə́ nyani wɔɔyi
gwu jɔbi wichi lə kɔm nə?
31 Bwa bə nih bəŋ, mih kɔ i
dzaka ki kpi wə chɔkɔ bichi.
Mih dzakaki gia yələ lə mih
kɔkni kɔm gia yə Klistus Jisɔs
wə Bah wibukumbɛiŋ kɔ wi fə
i mbɛiŋ tsə i kaŋ yiŋ wə.
32 Asi kɔkə a Nyɔ bi dzasi
lə bəni i kpi wə, na si bə si
dzaka gia, mih nǐ tsə nə i
Ɛfɛsus, ayaka bəni bà bɔ kɔ
aka nyam yi chwa bɔ bə́ jwɔ
bəh mih, a mbee wiwɔ kɔ nə?
Mih ma ni bee yaka i dzakaki
asi bə si dzaka a, "Bukumbɛiŋ
dzîki, bə mû kɔm kijiəli kɔ
bukumbɛiŋ num i bi buku
kpiyi" a?
33 Kiə mi ma fwôkyi mbɛiŋ.
Mbɛiŋ kîəki a, "Mi wə nɔni ki

ndzəŋki kabə nyani bə mbaŋ wichu, mbaŋ wiwə ni bəkəli wi.”
34 Mbɛiŋ bôəŋ mfi bimbɛiŋ i jum wə, mbɛiŋ bêe chu. Mih yɛiŋki a mbɛiŋ bədəkə kiəki kə Nyə. Ayaka mih dzakaki lə i fə a mbɛiŋ ŋgəmni.

Gwu yə bəni bi dzaki bəh yi i kpi wə

35 Mi widəkə kələ i dza i bikəki a Nyə bi dzasiki bəni i kpi wə dəiŋ na? Bə bi kaŋa num ŋkaiŋni winaiŋ gwu a?
36 Mi wə wi bikəki yakadəiŋ kə kiyuŋ. Wi kɬəki a jəbi wə bə gbɛli fiɛŋ a fi kələ i buku maka fi yisi kpi a?
37 Gwu yi fiɛŋ fiə bə si gbɛli kəkə yə yi si buku ka yi kəhki. Bə si gbɛli ŋgəkə a wi wi, kəŋ a numki ŋgəkə wi gəŋ, nabə winaiŋ,
38 Nyə ka nya ŋgəkə wiwə bəh gwu yiwə asi wi nəŋki. Ayaka wi si nya gwu chi chi i ŋgəkə asi ŋgəkə wiwə kə.
39 Biɛiŋ bichi kaŋaki kə nyam yi gwu liŋ. Bəni kaŋaki nyam yibə yi gwu chi, nyám kaŋa yibə, minyəni kaŋa yibə, bwəkə kaŋa tə yibə gwu.
40 Biɛiŋ bi bɛiŋ kə bəh yibə gwu, bi kuku num bəh yibə dzə. Biɛiŋ bi bɛiŋ kaŋa bibə ndzəŋni, bi kuku kaŋa bibə ndzəŋni.
41 Wəŋ kaŋa mbi ndzəŋni, fiəŋŋ kaŋa mbi ndzəŋni, bijəŋ kaŋa tə bibə ndzəŋni. Jəŋ widəkə bəh widəkə kaŋaki kə ndzəŋni liŋ.
42 Akə a liŋ si gwu yi bəni bi numki jəbi wə Nyə bi dzasiki bə i kpi wə. Bə si ləə mi gwu yi fəə, ayakalə gwu yə Nyə bi dzasiki i kpi wə bi chu fəə kə.
43 Bə si ləə mi gwu yi num kə yindzəŋni, yi kaŋa kə ŋga. Ayakalə, mi bi dzaki i kpi wə wi kaŋa gwu yə yi kə yi ndzəŋni yi kaŋa ŋga.
44 Bə ləəki mi gwu yi num yi mi wiwəm. Ayakalə, wi bi dzaki i kpi wə num bəh gwu yi kiŋ'waka. Gwu yi mi wiwəm kabə num, yaka gwu yi kiŋ'waka kələ tə.
45 Bə kə bə nyaka a, “Adam wi ninshiŋ nɬ kə mi wiwəm wi waka.” A dzə i Adam wi gəksini, wi nɬ kə mfih kiŋ'waka kə ki nyaki nəni i bəni wə.
46 Mi si yisi kaŋa kə gwu yə yi kə yi kiŋ'waka. Wi si yisi kaŋa num gwu yi mi wiwəm na ka wi kaŋaki yi kiŋ'waka.
47 Adam wi ninshiŋ kə bə nɬ maa bəh kwəŋə bi kuku. Ayakalə, Adam wi gəksini nɬ nyə mfih num i bɛiŋ.
48 Bəni bà bə kə bə fa kuku kə aka mi wi ninshiŋ wə bə nɬ maa bəh nshwaiŋ, bəni bə bɛiŋ kə aka mi wə wi nɬ buku dzə i bɛiŋ.
49 Si bukumbɛiŋ kə bə dzə kimbwəsi ki mi wə bə nɬ maa bəh nshwaiŋ, kə ayaka si bukumbɛiŋ bi dzəki kimbwəsi ki mi wə wi nɬ buku dzə i bɛiŋ.
50 Bwa bə nih bəŋ, mih nəŋki i fuku i mbɛiŋ a gwu yələ yə yi kə nyam bəh mwa bi kwati kə di i kintəəŋ ki ŋkuŋ bi Nyə wə. Ayaka yi num tə a fiɛŋ fiə fi kə i fəə fi kəkə tə i bi kwati di i di biə biɛiŋ fəəki kə fɛiŋ.
51 Mbɛiŋ wôkəli mih fuku mbɛiŋ bəh gia yə yi kə i

nyumi wə. Bukumbɛiŋ bəchi bi kpi kə. Ayakalə, gwu yibukumbɛiŋ yichi bi dza kwuni alə wɛɛɛs.

52 Jəbi wə bə bi numki i təŋ jəŋ wi gəksini, gwu yibukumbɛiŋ bi kwuni alə wɛɛɛs asi mi si kpəkə dzákəh. I jəbi wə jəŋ bi dzaka Nyɔ ka bi dzasi bəni bà bɔ kɔ bɔ kpiyi lɔ bɔ buku bəh gwu yə yi bi fɔɔ kə, bukumbɛiŋ bà bə kɔ bəwəm ka bi kwuni.

53 Gwu yələ yə yi kɔ i fɔɔ kaŋaki i bi kwuni i fiəni num yə yi kɔkə i fɔɔ. Ayaka gwu yə yi kɔ i kpi kaŋaki i kwuni i fiəni lɔ i yə yi kɔkə i kpi.

54 Jəbi wə gwu yə yi kɔ i kpi i chu fɔɔ, yi kwuni lɔ i yə yi kɔkə i kpi bəh chu fɔɔ, ma gia yichi ka bi kpɛiŋ asi bə nǐ nyaka i Kiŋwakti ki Nyɔ wə a,

“Bə tumdzi lɔ ŋga bi kpi bwiŋ
ŋga bi.

55 Ɔ kpi, ŋga bia naiŋ?

Ɔ kpi, jəŋ wa wə wɔ taaki bəni
yɛiŋ kɔ faiŋ na?”

56 Jəŋ wi kpi kɔ chu, ŋga bi chu kɔ nchi wi Nyɔ.

57 Ayakalə, bukumbɛiŋ nyâki kiyɔŋni i Nyɔ wə wi chiŋni bukumbɛiŋ bəh Bah wibukumbɛiŋ wə Jisɔs Klistus bukumbɛiŋ tumdzi chu bəh kpi.

58 Ayakadəiŋ, bwa bə nih bəŋ bə shɔm, mbɛiŋ nûm ndzɔŋ. Kiə fiɛŋ fidɔkɔ ma nâŋni mbɛiŋ lə kpaaa. Mbɛiŋ nômki nɔm wi Bah jəbi wichi, kiə a nɔm wə mi fəki kɔm Bah kɔkə bi laka kilələ.

16

Kinya i gamti bəni bə Nyɔ yɛiŋ

1 Mih ki dzakaki lə i liə kɔm kinya kə bə nyaki i gamti bəni bà bɔ kɔ bə Nyɔ yɛiŋ. Mbɛiŋ fâki a liŋ asi mih nǐ dzaka a bijuŋni ki bəni bə bumni i Galɛshia fâki.

2 Na yibwiŋ i chɔkɔ bi ninshiŋ i shi wə, na ndə i mbɛiŋ kintəəŋ bâbwili fiɛŋ wi kêiŋsi ǰîə. Jɔbi wə mi bwiliki wi ka bwíliki asi Nyɔ kɔ wi nya i wi. Ka jɔbi wə mih dzə, mbɛiŋ ma chu ntsûki ki kintsu.

3 Jɔbi wə mih dzə buku, mih ni ka nyaka kiŋwakti chiŋni bəh kinya kimbɛiŋ, ma bəni bà mbɛiŋ baayi ni dzɔ tsə bəh bi i Jɛlusalɛm.

4 Yi ka ni ndzɔŋki a mih tsê tə, ma buku bɔ ni chiŋni tsə.

Gia yə Bəəl nǐ kwakaki i bi dzə fə

5 Mih ni yisi tsə dzəh i Masedɔnia jɔbi wə mih dzəki i mbɛiŋ wə, kɔm mih nəŋki i tsə dzəh fɛiŋ.

6 Ayaka bukumbɛiŋ kɔlə i nɔ, i nɔ i tsə buku jɔbi wə fiəkə yiləkəli bi tsə kaaki, ka mbɛiŋ bi gamti mih i nyani wuŋ wə, ka mih tsəki i di biə mih tsəki.

7 Mih nəŋki kə a jɔbi wə mih ni dzə i mbɛiŋ i liə, ma bukumbɛiŋ ni yɛiŋni a bɛiŋ bɛiŋ. Mih nəŋki a, jɔbi wə mih bi dzə ma bukumbɛiŋ lansi nɔ dzɔ, jɔbi wə Bah ka bum.

8 Ayakalə, mih ni nɔ dzɔ lə fa i Ɛfɛsus i tsə buku i jɔbi wi Dzini bi Bɛntekɔs wə.

9 Dzaka kifiəŋə kimbum wɛli i mih fa i fəki nɔm

wimbum wi Nyɔ, na si bəni bədəkɔ bainŋki nɔm wələ lə.

10 Timəti ka ni dzə, mbɛiŋ yêiŋ a mbɛiŋ fə̂ wi wɔkɔ ndzɔŋni i mbɛiŋ kintəəŋ, kɔm wi fəki nɔm wi Nyɔ a liŋ ka mih.

11 Kiə mi ki sêiŋni kə wi. Mbɛiŋ ni gâmti wi i nyani i mbɔiŋni wə i fiəni dzə i mih wə, kɔm buku bəh bwa bə nih bəbukumbɛiŋ wɔkɔliki wi.

12 Yə kɔm wainŋnih wibukumbɛiŋ wə Abɔlɔs mih ni kɔ mih tsa wi nalə a wi lâa njikə i mbɛiŋ bəh bwa bə nih bəbukumbɛiŋ bədəkɔ bà, ayakalə wi lansiki kɔŋki kə i dzə i liə. Jɔbi wə wi kwati dzəh wi bi ka dzə.

Bəndzaka bəgɔksini bəh mbɔni

13 Jɔbi wə mbɛiŋ kɔ mbɛiŋ ka tɔ̂kniki. Mbɛiŋ lâkəki ndzɔŋki i kimbum kimbɛiŋ wə, mbɛiŋ nûmki bəni bà bɔ kaŋaki shóm. Mbɛiŋ nûmki ndzɔŋki.

14 Jɔbi wə mbɛiŋ fəki gia yimbɛiŋ yichi, mbɛiŋ ka fə̂ki bəh kiŋkɔŋ.

15 Mbɛiŋ kǐəki a, Stɛfanas bəh juŋ yi yichi nǐ kɔ bəni bə ninshiŋ i kimbu ki Akɛya wə bɔ nǐ yisi kwuni shɔm yibɔ i numki bəni bə Bah. Bɔ nya gwu yibɔ i gamtiki bəni bà bɔ kɔ bə Nyɔ. Bwa bə nih bəŋ, mih kwuŋki kaŋ i mbɛiŋ

16 a mbɛiŋ wɔ̂kɔki i bəni ka bələ, chu wɔ̂kɔ tə i bəni bà bɔ nɔmki mbɔŋŋ i fiɛŋ fimu wə bəh bɔ.

17 Mih wəkɔki lə ndzɔŋni si wi Stɛfanas bəh Fɔtunatus bəh Akaykus si bɔ dzə tsɛiŋ mih. Mih yɛiŋ bɔ a bə́ num aka mih yɛiŋ mbɛiŋ.

18 Bɔ dəsi shɔm yiŋ a liŋ asi bɔ si dəsi yimbɛiŋ. Bəni ka bələ kɔ a mbɛiŋ kɔ̂ksiki bɔ.

19 Bijuŋni bi bəni bə bumni fa Ɛsia bɔniki dzəki i mbɛiŋ. Akpwila bəh Blisilia bəh kijuŋni ki bəni bə bumni bà bɔ si juŋni i bɔ dzu bɔ̂niki dzəki i mbɛiŋ nalə i yɛli wi Bah wə.

20 Bwa bə nih bəbukumbɛiŋ bə mbumni chiŋsiki dzəki kimbɔni tə i mbɛiŋ. Mbɛiŋ bɔ̂ni i mi wichi bəh mmaŋyi ka bəni bə Nyɔ.

21 Mbɔni wələ nyaka mih Bɔɔl bəh kaŋ yiŋ.

22 Ma lɔiŋ kwâ mi wə wi kɔŋki kə Bah. Mintee Bah, fiəni dzɔ̂.

23 Ma Bah Jisɔs chûsi shɔm yi yindzɔŋni i mbɛiŋ jɔbi wichi.

24 Kiŋkɔŋ kiŋ nûm bəh mbɛiŋ bəchi asi bukumbɛiŋ kɔ bə chiŋni i Klistus Jisɔs wə. [Yi nûm ayaka.]*

* **16:24** Biŋwakti bikpu bidəkɔ kaŋaki kə gia yələ a, yi nûm ayaka.

Kiŋwakti ki kəmsini kə Bəəl nǐ nyaka i kijuŋni ki Kəlɛn Gia yə yi kə i Kiŋwakti ki Kəlɛn ki kəmsini kələ mə

Bəəl nǐ nyaka kiŋwakti ki kəmsini kələ i kijuŋni ki bəni bə bumni i Kəlɛn, a num i jəbi wə bəŋgəkə nǐ yisi ka dzəki i wi bəh kijuŋni kiwə. Bəni bədəkə i kijuŋni kələ wə nǐ kə bə dza ka gukuliki kəm Bəəl. Ayakalə, Bəəl nyaka i chusi a ŋgaiŋ kəŋki lə nalə a bəh bə nûmki i dzaka kimu.

Kiŋwakti kələ dzakaki tsəki i ninshiŋ si Bəəl nǐ tsaki kijuŋni kiwə a bə wêli kaŋ yibə i bəni bə Klistus bə Judea bà bə nǐ kə i ŋgəkə wə. I kimbu kigəksini ki kiŋwakti kələ mə Bəəl nyaka yɛiŋ kəm gia yə yi chusiki a ŋgaiŋ kə waiŋ faaŋni wi Jisəs Klistus wi ŋkəŋ. Wi ni dzakaki lə kəm bəni bədəkə twɛsi i Kəlɛn ni dza ka yaksi gwu yibə a, akə bə bwa bə ntum bə Jisəs bə ŋkəŋ, dzaka a Bəəl kəkə na waiŋ faaŋni wi Klistus wi ŋkəŋ.

Kifwu ki gia kə ki kə i kiŋwakti kələ mə

1:1-11 Kin'yisi
1:12–7:16 Bəəl bəh kijuŋni ki bəni bə bumni i Kəlɛn
8:1–9:15 Kinya i gamti bəni bə Klistus i Judea
10:1–13:10 Bəəl dzaka kəm gia yə yi chusiki a ŋgaiŋ kə waiŋ wi ntum wi Jisəs Klistus wi ŋkəŋ
13:11-14 Kiŋgəksi

1 Akə mih Bəəl, mih kə waiŋ ntum wi Klistus Jisəs i kiŋkəŋ ki Nyə wə. Akə buku waiŋnih wibukumbɛiŋ Timəti. Mih nyakaki kiŋwakti kələ i kijuŋni ki bəni bə Nyə i Kəlɛn, bəh i bəni bà akə bə Nyə bəchi bə kimbu ki Akɛya wə kichi.

2 Nyə Tii wibukumbɛiŋ bəh Bah Jisəs Klistus chûsi shəm yindzəŋni i mbɛiŋ, chu nya mbɛiŋ bəh kimbəiŋni.

Nyə wə wi dəsiki shóm

3 Kiŋkəksi nûmki i Nyə wə wi kə Nyə ayaka num Tii wi Bah wibukumbɛiŋ Jisəs Klistus. Wi num Tii nshɛiŋ, chu num Nyə wə wi dəsiki shóm yi bəni i gia yichi wə.

4 Akə wi wə wi si dəsi shóm yibukumbɛiŋ i bəŋgəkə bəbukumbɛiŋ wə bəchi ka bukumbɛiŋ kiəki tə i dəsiki shóm yi bəni bədəkə, jəbi wə bə kə i na bənaiŋ bəŋgəkə wə. Bukumbɛiŋ kələ i kiə i dəsiki yaka num bəh ndəsi wə Nyə kə wi dəsi lə shóm yibukumbɛiŋ yɛiŋ.

5 Buku kiəki lə a asi bəŋgəkə bə Klistus kə i buku wə nalə, akə yaka si Nyə tsəki dzəh i Klistus wə i dəsiki shóm yibuku tə nalə.

6 Buku kabə num i biluŋ wə, akə i dâsi shóm yimbɛiŋ bəh bwîli mbɛiŋ. Bə kabə dəsi shóm yibuku, yaka kə i fə a shóm yimbɛiŋ dəki. Yələ ni fə mbɛiŋ kaŋa shəm i numki i mbəiŋni wə, i kintəəŋ ki

bəŋgəkə bà mbɛiŋ yɛiŋki asi buku yɛiŋki.

7 Gia yə buku tsɛiŋki tsəki a ninshiŋ kiə kɔm mbɛiŋ gia yidəkɔ kəkə i bi lansi nəŋni buku. Buku kiəki lə asi mbɛiŋ yɛiŋki bəŋgəkə aka buku, mbɛiŋ tə ni kaŋa lə shɔ́m yi dəli asi buku kaŋaki.

8 Bwa bə nih bəbuku buku kɔŋki kə a mbɛiŋ nûmki mbɛiŋ kîə kə ŋkaiŋni wi ŋgəkə wə buku nǐ wɔkɔ i tumi ki Ɛsia wə. Ŋkaiŋni wi ŋgəkə wi ləkəki wə wi nǐ dzə i buku nǐ tsəki lə ŋga bibuku nalə i dzəh yə buku ni kiəki a yibuku kaa lɔ.

9 I yi ŋkɔŋ wə, buku nǐ kiəki a yi num a buku ki kpiyiki lə. Ayakalə, yələ nǐ num yaka i fə̂ a buku kîəki a buku kɔkə i yə̂kəli a yibuku wə, a buku yə̂kəli i Nyɔ wə. Akɔ wi mi wə wi dzasiki bəni i kpi wə.

10 Wi wə wi nǐ bwili buku i ŋkaiŋni wəmaka ŋgəkə wə, kpi nǐ kɔ yi si fwuli, wi bi baaŋki a bwiliki. Buku jiə mfi bibuku i wi a wi ni baaŋ kə i bwiliki buku jɔbi wichi,

11 asi mbɛiŋ kaŋaki ni gamtiki buku bəh ntsa wimbɛiŋ. Ayakadəiŋ, bəni bəduli ka bi nyaki kiyɔŋni i Nyɔ kɔm buku kɔm gia yindzɔŋni yə wi bɔiŋsi buku yɛiŋ, kɔm ntsa wi bəni bəduli.

Gia yə yi nǐ fə ka Bɔɔl kwuni kiŋkwaka ki ki nyani

12 Gia kɔlə yə buku ghaŋsiki gwu yɛiŋ, shɔm yibuku təbi buku kɔm yi. Yi num a, nəni kibuku i fa mbi wə, na i kighə i mbɛiŋ, kɔ ki baiŋni, bəh kiŋkɔŋ si Nyɔ nəŋki. Buku fəki kimfə biəli kə mfi bi mbi wələ. Buku fəki biəli num ŋga biə bi kɔ bi Nyɔ.

13 Akɔ gia yə buku kɔkə i nyakaki gia yidəkɔ i mbɛiŋ chi chi a kɔbi a yə mbɛiŋ kɔ i fa kiə yi. Mih kwakaki a mbɛiŋ bi fa kiə lə yi yichi,

14 asi mbɛiŋ kɔ mbɛiŋ kiə lɔ buku i liə twɛsi, ka jɔbi wə Bah wibukumbɛiŋ Jisɔs bi dzəki, mbɛiŋ ka bi ghaŋsiki gwu bəh buku asi buku bi ghaŋsiki gwu bəh mbɛiŋ.

15 Si mih nǐ kiə yələ yakadəiŋ məŋni kə, mih bə́ nəŋ i yisi dzə buku i mbɛiŋ wə, ka mbɛiŋ kwati mbee wuŋ wi dzəni wi kɔmsini.

16 Mih nǐ fasiki a, jɔbi wə mih nəŋki i tsə i Masedɔnia, mih ni tsə dzəh i mbɛiŋ wə, bəh a jɔbi wə mih fiəniki mih ni tsə dzəh i mbɛiŋ wə, mbɛiŋ ni gamti mih i nnyani wuŋ wə i tsə i Judea.

17 Mbɛiŋ kwâkaki asi mih nǐ fasiki yaka a mih ni dzə tsə lə dzəh i mbɛiŋ wə, mih na dzə a mih nǐ fasiki yaka mih fə num nəni a? Ma a jɔbi wə mih kakaki gia mih ka kakaki i dzəh yi mi wi fa kuku wə wi kɔ i bum gia a, “Aaŋ” i fiəni nəiŋ yi a fɛiŋ wə a, “Aayi” a?

18 I yi ŋkɔŋ wə, si Nyɔ kɔ wi ŋkɔŋ, gia yə buku dzakaki i mbɛiŋ si num kə yə buku kɔ i bum a, “Aaŋ” i fiəni nəiŋ a, “Aayi.”

19 Yi num yaka kɔm Jisɔs Klistus Waiŋ Nyɔ wə buku bə Silas bəh Timɔti nǐ fukuki kɔm wi i mbɛiŋ kintəəŋ kɔkə wə wi ka bum gia a, “Aaŋ” i fiəni nəiŋ a, “Aayi.” I wi wə si num a, “Aaŋ” jɔbi wichi.

20 Mbɛiŋ kiəki a, akɔ gia yə
Klistus fə yi chusi a Nyɔ bum
a “Aaŋ” i biŋkaka bi bichi. Akɔ
kɔm yələ buku si tsə dzəh i
Klistus wə i dzaka i Nyɔ a “Yi
nûm ayaka.” Akɔ lə si buku si
tumyi bikum bi.
21 A num Nyɔ wə wi
tɔm buku tɔm* tə mbɛiŋ,
bukumbɛiŋ ləkə i Klistus
wə. Wi kɔ wi sabibwili
bukumbɛiŋ ka jiə chi chi.
22 Wi jiə kinchəsi ki
i bukumbɛiŋ wə a num
Kiŋ'waka ki si wi jiə i shɔm
yibukumbɛiŋ mə ka njikəli
wi kpaŋ wi i biɛiŋ bichi biə
bukumbɛiŋ bi kwatiki.
23 Mih kələ i bɔɔŋ Nyɔ i num
mbeeŋ nsaka wuŋ a mih ni ka
chu dzə dəkə i Kəlɛn num kɔm
mih nǐ nəŋki i bee mbɛiŋ.
24 Yi kɔkə a buku bwaŋki
num bwaŋni i mbɛiŋ si
kimbum kimbɛiŋ kaŋaki i
numki. Buku yiŋniki nɔmki
num nɔmni i mbɛiŋ i dzə bəh
ndzɔŋni i mbɛiŋ. Buku kiə a
mbɛiŋ num ndzɔŋ i kimbum
kimbɛiŋ wə.

2

1 Ayakadəiŋ, mih jiə a mih
ni chu fiəni laa kə njikə i
mbɛiŋ, wə wi kɔ i ni dzə mbɛiŋ
bəh ləli.
2 Mih ka dza fə a mbɛiŋ
wɔkɔki ləli, a ni chu numki
bəndə bɔ kɔ i fə a mih wɔkɔki
ndzɔŋni a kɔbi a mbɛiŋ mih fə
a mbɛiŋ wɔkɔki ləli a?
3 Akɔ gia yə yi nǐ fə ka mih
nyaka kiŋwakti kə i dzəh yə
mih nyaka yɛiŋ. Yi nǐ num
yakadəiŋ ka jɔbi wə mih dzə
i mbɛiŋ, mih ma ni kwati
ləli bidɔkɔ num bi dzəki i
mbɛiŋ bà mbɛiŋ si kɔ i fə
a mih wɔkɔki num ndzɔŋni,
kɔm mih kiəki lə na bindzɔŋ
kɔm mbɛiŋ bəchi a ndzɔŋni
biŋ kɔ ndzɔŋni bimbɛiŋ bəchi.
4 Mbɛiŋ kǐəki a kiŋwakti kə
kɔ num mih nǐ nyaka ləli
num i mih wə nalə, shɔm
ji mih, num mindəm jikə i
dzákəh yiŋ chɛiŋ. Mih nǐ ka
nyaka yakadəiŋ i fə lɔ a mbɛiŋ
wôkɔki num ləli. A nǐ kɔ i fə
a mbɛiŋ kiə kiŋkɔŋ kiləkəli kə
mih kaŋaki i mbɛiŋ.

Bə dalinya mi wə wi gbɔ

5 A kabə num a mi widɔkɔ nǐ
dzə bəh ləli, yaka ləli biwɔ nǐ
kɔkə a mih shəŋ. I dzəh yidɔkɔ
wə yi nǐ kɔ tə i mbɛiŋ bəchi.
(Yələ məŋ gia yə mih kɔ i lɔ
tsəsi yɛiŋ bɛiŋ nalə).
6 Ŋgəkə wələ mbɛiŋ bəduli
nya i mi wiwɔ yaka wi kpɛiŋ
yaka.
7 I liə mbɛiŋ kələ i dâlinya
kiŋgbɔ ki, i fə ka shɔm yi dâki,
ka nshɛiŋ yiduli ma wɔ̂ɔ wi
wɔɔni.
8 Ayakadəiŋ, mih kwuŋki
kaŋ i mbɛiŋ a mbɛiŋ fə̂ wi kǐə
a mbɛiŋ kɔŋki lə wi.
9 Fa kɔ gia yə yi nǐ fə mih ka
mih nyaka kiŋwakti kə i mbɛiŋ
i məm wɔkɔ mbɛiŋ, a mbɛiŋ
wɔkɔki lə i mih i gia yichi wə
a.
10 Mbɛiŋ ka dalinya ŋgbɔ wi
mi, mih tə ni dalinya. Mih ka
dalinya gia, gia kabə num i
dalinya, mih dalinya i Klistus
nshiŋ kɔm mbɛiŋ.
11 Bukumbɛiŋ fəki
yakadəiŋ ka Satan ma ni

* **1:21** Yudɔkɔ a, “i fiaŋsi” bukumbɛiŋ.

dza liə yɛiŋ wə i kaŋa ŋga i bukumbɛiŋ bɛiŋ. Bukumbɛiŋ məŋniki kə si wi si wɛli.

Gia yi Nyə kəmyiki bəni i dzə́h dzə́h wə

12 A nǐ kə jəbi wə mih nǐ tsə buku i kwili wi Təwas wə i fuku ntum wi ndzəŋni kəm Klistus fɛiŋ, Bah wɛli dzaka ki juŋ i mih i nəm nnəm wi fɛiŋ.

13 Ayakalə, mih na kaŋa shəm yidəli, kəm mih nǐ ka yɛiŋ dəkə waiŋnih wuŋ Taytus fɛiŋ i wəkə kəm mbɛiŋ. Ayakadəiŋ, mih ka bəni i bə a bə bɛsi, ka dzə i Masedənia.

14 Ayakalə, kiyəŋni kə i Nyə wə wi si tsə i bukumbɛiŋ nshiŋ i Klistus wə jəbi wichi, nya mbɛɛtɛ buku biəli ka bəni bà wi tumdzi i di bi jum wə. Ayaka wi tsə təli i bukumbɛiŋ wə waŋ ntum wiwə kəm Klistus i di bichi wə ayaka bə kiə wi, tsəŋə yi fwuli ka tsəŋə yi njiəŋ bə kpa.

15 Buku kə aka tsəŋə yi njiəŋ yi Klistus i Nyə, i kintəəŋ ki bəni bà bə bwiliki bə bəh bà bə lakyi num lakyini.

16 I bəni bà bə kə bə laka tsəŋə yələ si dzə num bəh kpi i bə. Ayaka i bəni bà bə kə bə bəiŋ tsəŋə yələ dzəki num bəh nəni i bə. Si yi kə yaka, akə ndə wə wi kə wi kpɛiŋ i fə ŋkaiŋni wi nəm wələ a?

17 Buku kəkə ka bəni bəduli bà bə dzə gia yi Nyə yi fiəni chu gia yi shi, i nyaniki taŋniki taŋnini. Buku kə fibuku bəni num bə chiŋni i Klistus wə, fuku gia yi Nyə i wi Nyə nshiŋ bəh shəm yi baiŋni ka bəni bà wi faaŋ, bə num i wi nshiŋ.

3

Kimfəkə ki miŋkaiŋ mikpu bəh mimfiaŋ

1 Mih dzakaki yələ lə, yaka yi kə a mbɛiŋ nəŋki a buku chu fiəni chûsi gwu yibuku i mbɛiŋ chusini a? Ma a buku nəŋki biŋwakti si bəni bədəkə nəŋki ŋkaiŋni biŋwakti biə bi nyə i buku wə nabə i mbɛiŋ wə bi chusi bəni bə buku kə bə a?

2 Mbɛiŋ mwi kə biŋwakti bibuku biə bə nyaka i shəm yibuku wə ka mi wichi kələ i kiə bəh i fa.

3 Mbɛiŋ chûsiki a mbɛiŋ kə biŋwakti bi Klistus biə buku nyaka. Biŋwakti biələ kəkə biə bə nyaka num bə gaali ki kiŋwakti. Bə nyaka num bə Kiŋ'waka ki Nyə kə ki kaŋaki nəni. Bə ka nyaka dəkə num i baŋ bitəh wə. Bə nyaka num i baŋ wə num shóm yi bəni.

4 Gia yələ kə yə buku dzakaki buku məŋ kə i Nyə nshiŋ tsə dzəh i Klistus wə.

5 Yi məŋ a buku kpɛiŋ i numki a buku fə gia yidəkə yə buku kə i dza i dzakaki a yi bukuki i buku wə. A fə Nyə na ka buku kpɛiŋ.

6 Wi fə buku kpɛiŋ i nəmki i gia yi miŋkaiŋ mimfiaŋ wə. Miŋkaiŋ mələ məŋ mə mə biəliki num bənchi bà bə nǐ nyaka bəh kaŋ. Akə num bi Kiŋ'waka ki Baiŋni. Bənchi bà nǐ dzəki num bəh kpi. Ayakalə, Kiŋ'waka nya num nəni i bəni.

7 Dzəh yikpu yə bə nǐ fəki gia yɛiŋ kə num bə nǐ fa bənchi bəwə bəh kaŋ i kitəh wə. Jəbi wə Muses nǐ dzəki bəh bənchi bələ bəni bə Islae nǐ kəkə i

chu tsɛiŋ shi bi, kɔm baiŋni bi Nyɔ biə bi nǐ baiŋki i shi bi wə. A kabə num a dzəh yikpu yə nǐ dzəki num bəh kpi, dzə kaŋa baiŋni bi Nyɔ, baiŋni biələ num biə bi nǐ baiŋki laka tsə num lakani,

8 yaka kɔ a baiŋni biwɔ i dzəh yə bə fəki gia yɛiŋ, a num yi Kiŋ'waka ki Baiŋni ma baiŋni biwɔ ma ni tsəki baiŋni bidəkɔ biə tsəni a?

9 A kabə num a dzəh yə bə nǐ fəki gia yɛiŋ nǐ dzəki num bəh gia yə yi ləkəki lɔ bəni i ŋgəkə wə, yi nǐ dzəki bəh baiŋni bi Nyɔ, yaka kɔ a dzəh yə bə fəki gia yɛiŋ yi num dzəh yə Nyɔ dzɔki bəni yɛiŋ a bɔ kɔ chəŋ i wi nshiŋ, bi ma kaŋa baiŋni bi tsə biəmaka tsəni!

10 Ŋkɔŋ biwɔ kɔ a, fiɛŋ fiə fi nǐ dzəki fi kaŋa baiŋni bi Nyɔ laksi lɔ baiŋni bi kɔm baiŋni bimbum dzə tsə biəmaka.

11 A nǐ kɔ a fiɛŋ fiə fi nǐ laka dzə bəh baiŋni bi Nyɔ, yaka kɔ a baiŋni bi fiɛŋ fiə fi dzəki i baaŋ kpamu, bi duki tsəki biəmaka tsəni!

12 Si buku kiə yakadəiŋ məŋni kə yi, buku bá fuku chu lwa kə.

13 Buku kɔkə ka Muses wə wi nǐ baŋki shi bi bəh mbuŋ i fə a bəni bə Islae ma tsɛiŋki baiŋni biwɔ i shi bi wə si bi nyumiki kaaki tsəki.

14 Ayakalə, bəni bəwɔ kɔ num mfi bibɔ nǐ baŋ. Na i dzə buku bidaiŋ, bɔ si fa gia i Kiŋwakti ki Miŋkaiŋ Mikpu mə, jɔbi wə bɔ wɔkɔ fiɛŋ fidɔkɔ ka numki num fi baŋ mfi bibɔ. Akɔ a i Klistus wə bə kɔ i dzɔbwili fiɛŋ fiwɔ fi baŋki.

15 Na i dzə buku bidaiŋ, jɔbi wə bə faki gia i Kiŋwakti ki Muses mə, fiɛŋ fiwɔ ka numki fɛiŋ fi baŋ mfi bibɔ.

16 Ayakalə, jɔbi wə mi ka fiəni num i Bah wə, bə ka dzɔbwili fiɛŋ fiə fi baŋki shi bi.

17 Bah wələ kɔ Kiŋ'waka, na faiŋ Kiŋ'waka kələ kɔ, yaka bəni ni buku lə i mfa wə.

18 Yi kɔ a bukumbɛiŋ bəchi bà bə kɔ fiɛŋ fidɔkɔ chu baŋ kə shi bibukumbɛiŋ kɔ baiŋni bi Bah baiŋ i bukumbɛiŋ wə bi fəki bukumbɛiŋ kwuni tsə a ninshiŋ ninshiŋ, bwɔsi num wi. Ŋkwuni wələ fəki Bah wə wi kɔ Kiŋ'waka ki baiŋni.

4

Kiba ki ntum wi ndzɔŋni i kəŋə yi nshwaiŋ mə

1 Ayakadəiŋ, si buku kwati nɔm wələ lə num a kwasi Nyɔ nshɛiŋ ka nya i buku, shɔm kɔkə i dəki buku bəh wi.

2 Buku nyɔkɔ jum i gia yə bəni fəki i nyumi wə a num yi kiŋgəmni. Buku nəiŋma dzáh yi fwɔkyini. Buku jiəki kə ntəkə i gia yi Nyɔ wə. Buku si dzaka ŋkɔŋ i daiŋ wə, chusi gwu yibuku i mi wichi i Nyɔ nshiŋ, ka bɔ kələ i kwaka kiə bəni bà buku kɔ bɔ.

3 Yi kabə num na a ntum wi ndzɔŋni wələ buku fukuki kɔ gia yi nyumini, yaka yi nyumi shəŋ a bəni bà bɔ lakaki num lakani.

4 I bəmaka bəni bà bɔ ka bum dəkə gia yələ, kɔ num Satan wə wi kɔ nyɔ wi mbi wələ baŋ mfi bibɔ bi bá ji. Wi fə lə ka bɔ ma yêiŋki baiŋni bi ntum wi ndzɔŋni wə wi kɔ

kəm kiŋkəkni ki Klistus wə wi kə kimbwəsi ki Nyə mwi.

5 Mbɛiŋ kǐəki a buku fukuki kə kəm bə gwu yibuku. Buku fukuki num kəm Klistus Jisəs a wi kə Bah. Ayaka buku num fibuku a bəni bà bə nəmki i mbɛiŋ kəm Jisəs.

6 Nyə wə wi nǐ dzaka a,

“Baiŋni bâiŋki i jisi wə”,

a num a Nyə wiwə wə wi fə a baiŋni bi baiŋki i shóm yibuku mə i baiŋsi buku i fâ a buku kǐə kiŋkəkni ki Nyə kə ki kə i shi bi Jisəs Klistus wə.

7 Kiba ki biɛiŋ biələ kə i gwu yibuku wə, ayakalə buku num fibuku a kəŋə yi nshwaiŋ. Buku kə yakadəiŋ ka yi chusiki a ŋga biələ bi tsəki ŋga bichi i buku wə kə bi Nyə a num kə bibuku.

8 Bəŋgəkə jikəli buku bimbu bichi, ayakalə bə kəbi i bwiŋyi buku. Buku si dza mfi bibuku laka ayakalə shóm kpi kə buku.

9 Bə si bwaŋ gvu i buku chɛiŋ, ayakalə Nyə dali kə buku. Bə si kwu twɛiŋ lə buku ayaka buku gbəyi i kuku, ayakalə buku kpi kə.

10 Buku si nyani kpi ŋkaiŋni wi kpi yi Jisəs jəbi wichi, ka bə kələ i bi yêiŋki tə nəni ki Jisəs i gwu yibuku wə.

11 Si buku nəki, yi kə a buku shi kə a dzaka ki kpi wə jəbi wichi kəm Jisəs, ka nəni ki Jisəs kələ i chusiki i kiwini kibuku kələ wə.

12 Ayakadəiŋ, buku ka kpiki kpi, ayakalə kpi yibuku yələ dzə num bəh nəni i mbɛiŋ.

13 Buku jiə shəm i Nyə wə asi mi widəkə nǐ jiə si yi kə bə nyaka a,

“Mih bum ka mih dzakaki”,

buku tə kə buku bum ka buku dzakaki.

14 Buku kiəki lə a, wi wə wi nǐ dzasi Bah wibukumbɛiŋ Jisəs i kpi wə, bi dzasi lə tə bukumbɛiŋ bà bə kə bəh Jisəs i kpi wə, dzə buku bəh mbɛiŋ tə tsə jiə i wi nshiŋ.

15 Gia yələ yichi numki kəm mbɛiŋ, ka si kiŋkəŋ ki Nyə ni waŋki tsəki i bəni bəduli wə, fə a kiyəŋni kə bəni nyaki i Nyə ni kpɛiŋsiki, kiŋkəksi kiwə tsə i wi.

Biɛiŋ biə bukumbɛiŋ yɛiŋki yi tsəki num tsəni

16 Akə gia yə gwu kpiki buku. Na ayaka nyam yibuku yi gwu yələ səkəki tsəki a twɛsi twɛsi, shóm yibuku kwuni fiəni chu yimfiaŋ chəkə bichi.

17 Bəŋgəkə bənchiŋ bələ buku yɛiŋki i jəbi wi juli wələ wə, kə a bə kɛiŋsiki buku num i kinsaŋli kindzəŋni kimbum kə buku bi wəkəki jəbi wichi kə mi widəkə kəkə i bi sini.

18 Ayakadəiŋ, buku ka jiə dəkə mfi bibuku i biɛiŋ biə bə yɛiŋki. Buku jiə num i biɛiŋ biə bə yɛiŋki kə bi, kəm biɛiŋ biə bukumbɛiŋ yɛiŋki lə kə biə bi tsəki num tsəni, ayakalə i biə bukumbɛiŋ yɛiŋki kə bi, akə biə bi kaŋaki kə kiŋgəksi.

5

Gwu yimfiaŋ yə bə bi kwatiki i bɛiŋ

1 Bukumbɛiŋ kiəki a bə ka shakyi kintaŋ kə ki kə gwu yibukumbɛiŋ yə bukumbɛiŋ nəki yɛiŋ fa kuku, ma bukumbɛiŋ kaŋaki juŋ yi

Nyɔ maka bə maa bəh kaŋ. Yəmaka num juŋ yi bɛiŋ, yi num i bi numki kiŋgɔksi kɔbi.

2 Si bukumbɛiŋ kɔ fa i liə bukumbɛiŋ kwiŋki lə, kɔm bukumbɛiŋ nəŋki na bəh ŋga a bə lôh juŋ yi bɛiŋ yə i bukumbɛiŋ wə ka mbuŋ.

3 A bi numki jɔbi wə bə bi ləhki yi i bukumbɛiŋ wə, ma bukumbɛiŋ bi ma chu numki bəh gwu yi yəə.

4 Si bukumbɛiŋ kɛiŋki bə nɔ i kintaŋ kə mə, bəŋgəkə bà bukumbɛiŋ yɛiŋki bɔ fəki bukumbɛiŋ kwiŋ bəh ŋga. Yi məŋ a bukumbɛiŋ nəŋki a bə bâayi bəmbuŋ bà bɔ kɔ i gwu yibukumbɛiŋ wə. Bukumbɛiŋ nəŋki a bə lôh num bə bɛiŋ i bukumbɛiŋ wə ka nɔni kə ki bi kaŋaki kə kiŋgɔksi mâə gwu yə yi kɔ i kpi.

5 Nyɔ kɔ wə wi kɛiŋsi bukumbɛiŋ i kwati biɛiŋ biələ, wi nya bukumbɛiŋ bəh Kiŋ'waka ki Baiŋni ka njikəli wi kpaŋ i biɛiŋ bichi biə wi jiə i bukumbɛiŋ.

6 Ayakadəiŋ, buku ka numki jɔbi wichi kiə gia yələ na məŋni kə. Buku kiəki lə a si buku nɔki i gwu yələ wə i mbi wələ wə, buku kɔ na i dzəh yi dəəŋ i Bah wə.

7 Buku fəki gia num kɔm shɔm yə buku jiə i Nyɔ wə, a num kə kɔm buku yɛiŋki wi.

8 Buku kaŋaki kə məŋni i gia yələ wə, yi ndzəŋki lə a buku bee gwu yələ, i tsə numki buku bəh Bah i kwili wi wə.

9 Yi kɔ a kɔŋ buku numki bəh wi i kwili wi wə, nabə a buku kɛiŋki fa kuku, yaka kɔ a gia yə buku tsɛiŋki i yi wə, kɔ i fəki ka wi wəkɔki ndzəŋni.

10 Mbɛiŋ kîəki a bukumbɛiŋ bəchi kaŋaki i bi nûm i Klistus nshiŋ wi sâka bukumbɛiŋ, ka mi wimu wimu bi kwati ŋgɔm wi i gia yə wi nǐ fəki i gwu yələ wə, kɔŋ a numki yindzɔŋni nabə yichu.

Nəm i fəki ka bəni kɛiŋsiki gia chəŋ bəh Nyɔ

11 Si buku kiəki kɔm gia yə yi kɔ i lwaki Bah, buku məmsi i fə a bəni nûm i dzəh. Nyɔ lansiki kiəki lə bindzəŋ bəni bà buku kɔ bɔ. Mih kwakaki a mbɛiŋ tə kiəki lə na bindzəŋ i shóm yimbɛiŋ mə bəni bà buku kɔ bɔ.

12 Si buku dzakaki lə yi məŋ a buku nəŋki i chu jum wə i fukuki fiɛŋ fiə buku kɔ fi i mbɛiŋ. Buku nyaki a dzəh i mbɛiŋ i ghaŋsiki gwu kɔm buku. Ayakadəiŋ, mbɛiŋ ka ni kwati gia yə mbɛiŋ kɔ i chukuli bəni bà bɔ kɔksiki bəni bà bɔ yaksiki gwu i gia yə bɔ yɛiŋki i bəni wə bəh dzákəh, a kɔbi yə yi kɔ i shóm yibɔ mə.

13 A kabə num a kifwu kibuku nyaniki kə, yaka ki nyaniki kə kɔm Nyɔ. A kabə num a ki nɔmki lə, yaka ki nɔmki kɔm mbɛiŋ.

14 Gia yə yi fəki ka buku tsəki i ninshiŋ bəh gia yə buku fəki akɔ kiŋkɔŋ ki Klistus kə wi kaŋaki i bukumbɛiŋ. Buku fəki yaka kɔm buku lansi bum a mi wimu nǐ kpi i bəni bəchi bɛiŋ, ka yi bi numki a bəni bəchi kɔ num bɔ kpi tə.

15 Wi nǐ kpi i bəni bəchi bɛiŋ ka bà bɔ kɛiŋki bəwɔm, bɔ ma nôki i yibɔ wə. Ayakalə, ka bà

bɔ kɛiŋki bɔ nɔ nɔni bɔ ni nôki i wə wi nǐ kpi fiəni dza i kpi wə kɔm bɔ.

16 Ayakadəiŋ, i yisi i liə i tsə, buku chu tsɛiŋki kə mi i dzəh yi mi wiwɔm wə. Na yaka yi kabə num a buku nǐ num tsɛiŋ Klistus i dzəh yi mi wiwɔm wə, i liə buku chu tsɛiŋki kə wi i dzəh yiwɔ wə yaka.

17 Gia yə yi kɔ, kɔ a mi wə wi chiŋni bəh Klistus, wi si num lɔ mi wimfiaŋ. Gia yikpu yichi tsə lɔ, yimfiaŋ dzə.

18 Yələ lə yichi kɔ mfə wi Nyɔ wə wi fiəni dzɔ bukumbɛiŋ i wi wə asi wi nǐ kɛiŋsi gia bukumbɛiŋ bɔ tsə dzəh i Klistus wə. Ayaka wi nya buku bəh nɔm i fôki ka bəni kɛiŋsiki gia bəh Nyɔ.

19 Yi kɔ a, akɔ i Klistus wə Nyɔ nǐ kɛiŋsiki gia bəh bəni i mbi wələ wə ka bɔ fiəni chu bəh wi. Ayaka wi chu ŋgwuŋ kə kpaŋ i chu bibɔ wə. Asi wi nǐ fə yakadəiŋ ka nya ntum wi wi kɛiŋsini gia i buku kaŋ, a buku fûkuki i bəni.

20 Bə buku lə fa i di bi Klistus wə, ayaka Nyɔ tsə i buku wə tsa bəni. Ayaka buku kwuŋki kaŋ i mbɛiŋ i yɛli wi Klistus wə a mbɛiŋ fiəni kêiŋsiki gia yimbɛiŋ bəh Nyɔ.

21 Akɔ kɔm bukumbɛiŋ wi Nyɔ nǐ fə Klistus wə wi nǐ kiəki kə chu, i num chu, ka bukumbɛiŋ bi dzə num chəŋ i Nyɔ nshiŋ kɔm wi.

6

Bəŋgəkə bà Bɔɔl waiŋ ntum wi Jisɔs Klistus nǐ yɛiŋ

1 Si buku chiŋniki nɔmki bəh Nyɔ, buku bá kwuŋ tə kaŋ i mbɛiŋ a kiə mbɛiŋ ki dzô kə shɔm yindzɔŋni yə Nyɔ chusiki i mbɛiŋ a yi fiəni chu gia yi kilɔlɔ.

2 Nyɔ nǐ kɔ wi dzaka a,

“Jɔbi wə, jɔbi wiwɔ mwi nǐ dzə
kpɛiŋ, mih nya ntuni i
wɔ.
Chɔkɔ bi bwilini nǐ dzə kpɛiŋ
mih gamti wɔ.”

Mbɛiŋ wôkɔli, i liə kɔ jɔbi wi ndzɔŋni, wələ num chɔkɔ bi mbwili.

3 Buku fəki kə gia yə yi kɔ i kəŋki dzəh yi mi widɔkɔ. Buku fəki yakadəiŋ ka bɔ bi ma yɛiŋ ŋgbɔ widɔkɔ i nɔm wibuku wə.

4 Ayakalə, buku chusi gwu yibuku i dzə́h yichi wə a buku kɔ bəni bə nɔm bə Nyɔ. Buku chusi i dzəh yə buku kaŋaki shɔm yɛiŋ nalə i bəŋgəkə bəchi bà buku yɛiŋki, bəh i jɔbi wə gia ləkəki bəh jɔbi wə dzəh lansi məŋ.

5 Bəni si twɛiŋ lə buku, dza jɔbi widɔkɔ jiə buku i juŋ yi nsəŋ mə, bəni dza dzə nəŋ buku bəh ndani. Buku si chɔkɔ gwu i nɔm wə, buku dza nchɔkɔ nɔ bəh ntsəŋə, i jɔbi widɔkɔ wə buku kpi dzɔŋ.

6 Buku chusiki tə a buku kɔ bəni bə nɔm bə Nyɔ i dzəh yibuku yi nɔni yə yi baiŋki bəh si buku kiəki gia kɔm Nyɔ, bəh si buku kaŋaki shɔm, bəh si buku kaŋaki shóm yindzɔŋni i bəni wə. Buku nɔki biəli asi Kiŋ'waka ki Baiŋni chusiki, buku kɔŋ bəni bəh kiŋkɔŋ ki ŋkɔŋ.

7 Buku si dzaka shəŋ a
ndzaka wi ŋkɔŋ, fə gia i ŋga
bi Nyɔ wə. Buku si kaŋa nɔni
ki chəŋ ki num ka biɛiŋ bi jum
i tsɛiŋ yiləkəli wə bəh i tsɛiŋ yi
kimiəkə wə.
8 Buku si chusi lə bəni bà
buku kɔ, kɔŋ bəni kɔksiki
buku kɔŋ bɔ ma kɔksiki, kɔŋ
bɔ dzakaki gia yichu kɔm
buku nabə yindzɔŋni. Bəni
si dzɔ buku a buku kɔ bəni
bəntəkə, ayakalə buku num
bəni bə ŋkɔŋ.
9 Bəni si dza num ka bɔ kiəki
kə buku, ayakalə bəni kiəki
lə buku na bindzɔŋ. Buku
si dza yɛiŋ a buku kɔ biɛiŋ
bi kpili, ayakalə mbɛiŋ yɛiŋ
buku kɛiŋ bəwɔm. Bəni si dza
nya ŋgəkə i buku, ayakalə bɔ
wɔɔ kə buku.
10 Buku kɔ aka bəni bà bɔ
kɔ i nshɛiŋ wə, ayakalə buku
laŋ jɔbi wichi, num aka bəni
bə kifuu, ayakalə buku fə bəni
bəduli num bəni bə kpɔ. Buku
si num aka buku kaŋaki kə na
fiɛŋ fidɔkɔ, ayakalə buku kaŋa
biɛiŋ bichi.
11 Bəni bə Kɔlɛn, buku
dzaka lɔ i mbɛiŋ, na nyumi
gia yidɔkɔ. Buku wɛli shóm
yibuku yasi yi i mbɛiŋ.
12 A ka baŋ dəkə buku shóm
yibuku i mbɛiŋ. A baŋ mbɛiŋ
shóm yimbɛiŋ i buku.
13 Mih dzakaki i mbɛiŋ ka
bwa bəŋ a, mbɛiŋ fə̂ a liŋ
asi buku si fə i mbɛiŋ, wêli
tə shóm yimbɛiŋ i buku, asi
buku wɛliki i mbɛiŋ.

Kiə mi wi bumni ki chîŋni kə
bəh mi wə wi kɔkə mi wi bumni

14 Kiə mbɛiŋ ki chîŋni kə bəh
bəni bà bɔ ka bum dəkə. Yi
kɔ a gia yi chəŋ bəh yichu kɔ
nyani dəiŋ i numki fiɛŋ fimu
a? Baiŋni bəh jisi kɔ dəiŋ i
kaŋaki kichiŋni a?
15 Yi kɔ a Klistus bəh Bɛlial*
kɔ dəiŋ i numki dzaka kimu
a? Fiɛŋ fiə fi kɔ chiŋni mi
wi bumni bəh wə wi ka bum
dəkə kɔ na nə?
16 Juŋ yi mfə gia yi Nyɔ yi
kɔ kaŋaki nə i fə bəh mimɔsɔ
mi mbi wələ a? Mbɛiŋ kiəki
a bukumbɛiŋ kɔ juŋ yi fəni yi
gia yi Nyɔ yə yi kaŋaki nɔni.
Yələ lə num asi Nyɔ nǐ dzaka
a,
"Mih ni nɔki i bɔ wə,
nyani i bɔ kintəəŋ.
Mih kɔ Nyɔ wibɔ,
bɔ num bəni mbəŋ."
17 Ayakadəiŋ, Bah dzakaki a,
"Mbɛiŋ bûku i bɔ kintəəŋ,
mbɛiŋ nûmki chi chi i
bɔ wə.
Kiə mbɛiŋ ki kôm kə fiɛŋ fi
kinyɛŋ,
ayaka mih nǐ ka dzɔ mbɛiŋ.
18 Mih ni numki Ba wimbɛiŋ,
mbɛiŋ num bwa mbəŋ
bənyuku bəh bəkaŋa.
Yələ gia dzaka Bah wə wi
kaŋaki Ŋga Bichi."

7

1 Nsɛ́iŋ yiŋ yi shɔm, si Nyɔ
kɔ wi nya biŋkaka biələ i
bukumbɛiŋ lə, bukumbɛiŋ
wôkɔ bwíli biɛiŋ bichi biə bi
bəkəliki gwu yibukumbɛiŋ
bəh kiŋ'waka kibukumbɛiŋ.
Bukumbɛiŋ bâiŋki i tsô bûku
asi bukumbɛiŋ nɔki i nlwa wi
Nyɔ wə.

* **6:15** Yɛli wələ a Bɛlial kɔ yɛli wi Satan widɔkɔ.

Bəəl wəkə ndzəŋni a bəni bə Kəlɛn kwuni shóm yibə

2 Mbɛiŋ wêli shóm yimbɛiŋ i buku. Buku ka fə dəkə gia yichu yidəkə i mi widəkə. Buku ka sɛiŋsi dəkə fiɛŋ fi mi widəkə, na i dzi fiɛŋ fi mi widəkə.
3 Mih dzakaki kə lə a mih jiəki mbɛiŋ i ŋgəkə wə. Mih si dzaka lə i mbɛiŋ a mbɛiŋ kə shəm yibuku, kəŋ a numki i kpi nabə i baaŋ wiwəm, bukumbɛiŋ ni baaŋ a chiŋni wə.
4 Mih jiə shəm yiŋ i mbɛiŋ nalə. Mih kaŋaki lə kiŋghaŋsi ki gwu kimbum kəm mbɛiŋ. Shəm yiŋ dəki lə nalə kəm mbɛiŋ. I kintəəŋ ki bəŋgəkə bəchi bà buku yɛiŋki mih wəkəki num a ndzəŋni.
5 Na si buku nǐ liə i kwili wi Masedənia wə, buku nǐ ka waka. Buku nǐ kwatiki bəŋgəkə bimbu bichi. Bəni nǐ nəŋki lə buku bəh dzaka, buku kaŋa nlwa i shóm yibuku wə.
6 Ayakalə, Nyə wə wi dəsiki shəm yi bəni bà bə kə i nshɛiŋ wə dəsi shóm yibuku bəh ndzə wə Taytus nǐ dzə.
7 A nǐ kəkə a ndzə wi shəŋ wə wi nǐ dəsi shóm yibuku. A nǐ kə tə dzəh yə mbɛiŋ nǐ dəsi tə shəm yi yɛiŋ. Wi nǐ fuku i buku a mbɛiŋ nəŋki lə nalə i yɛiŋ mih, bəh si mbɛiŋ kə bəh nshɛiŋ i mbɛiŋ wə i gia yə yi nǐ num, bəh si mbɛiŋ kaŋaki kiŋkəŋ i mih. Si mih wəkə yakadəiŋ, mih bá wəkə ndzəŋni nalə.
8 A kabə num na a kiŋwakti kə mih nǐ nyaka i mbɛiŋ nǐ fə a mbɛiŋ numki nshɛiŋ nshɛiŋ, yaka yi nyaki kə mih bəh ŋgəkə. Ayakalə, yi nǐ nya mih bəh ŋgəkə, kəm mih yɛiŋki a kiŋwakti kiŋ kə nǐ fə mbɛiŋ bá num nshɛiŋ nshɛiŋ. Ayakalə, mbɛiŋ nǐ kə a nshɛiŋ nshɛiŋ a i jəbi wi juli wə.
9 Mih ka wəkəki ndzəŋni i liə, a num kə kəm mbɛiŋ nǐ kə bəh nshɛiŋ. Akə kəm nshɛiŋ yələ nǐ fə mbɛiŋ kwuni shóm yimbɛiŋ. Mbɛiŋ nǐ kaŋaki nshɛiŋ a num i dzəh yə Nyə nəŋki. Ayakadəiŋ, buku nǐ ka fə dəkə gia yichu yidəkə i mbɛiŋ.
10 Mi kabə kaŋaki nshɛiŋ i dzəh yə Nyə nəŋki, ma yi ni fə wi kwuni shəm yi. Ayaka yələ ni dzə num bəh mbəiŋ i wi, yi ni dzə kə bəh gia yə wi ni dəki gwu yɛiŋ. Ayakalə, mi kabə kaŋaki nshɛiŋ a num i dzəh yi bəni bə mbi wə, ma yi ni dzə num bəh kpi i wi.
11 Mbɛiŋ yêiŋ gia yə nshɛiŋ yə a num yə Nyə nəŋki dzə bəh yi i mbɛiŋ. Mbɛiŋ yêiŋ si mbɛiŋ dzə gia bəh shəm yi shilini. Mbɛiŋ yêiŋ tə si mbɛiŋ fə gia yichi i chusi a mbɛiŋ kaŋaki kə kaŋ i gia yichu wə. Mbɛiŋ yêiŋ si gia yiwə lə mbɛiŋ. Mbɛiŋ yêiŋ nlwa wə mbɛiŋ kaŋa. Mbɛiŋ yêiŋ shóm yimbum yə mbɛiŋ kaŋaki i yêiŋ i mih wə. Mbɛiŋ yêiŋ shóm yə mbɛiŋ kaŋaki i fə gia yi chəŋ. Mbɛiŋ yêiŋ tə ŋkaiŋni wi ŋgəkə wə mbɛiŋ nǐ nyaki i mi wə wi nǐ ŋgbə. I gia yichi wə mbɛiŋ chusi a mbɛiŋ kaŋaki kə kaŋ i gia yiwə wə nalə.
12 Ayakadəiŋ, namana yaka si mih nǐ nyaka kiŋwakti kə i

mbɛiŋ yi məŋ a mih nǐ nyaka kəm wə wi nǐ fə i fikpəŋ, nabə wə bə nǐ fə fikpəŋ i wi. Mih nǐ nyaka ka mbɛiŋ kɔ i chûsi gwu yimbɛiŋ i Nyɔ nshiŋ a mbɛiŋ nya gwu yimbɛiŋ i buku.
13 Ayakadəiŋ, yələ fə shɔm yibuku bə́ də.

I kpɛiŋsi i shɔm yi dəli yiwɔ wə, buku chu wɔkɔ ndzɔŋni nalə kəm kinsaŋli kə Taytus wɔkɔki kəm mbɛiŋ bəchi fə shɔm yi bə́ də.
14 Na si mih nǐ ghaŋsiki gwu kəm mbɛiŋ i Taytus, mbɛiŋ nǐ ka ŋgəmsi dəkə mih. Kiŋghaŋsi ki gwu kə buku nǐ shiki ghaŋsiki kəm mbɛiŋ i Taytus ki chusi a, akɔ kiŋkɔŋ. Yi num a liŋ si gia yichi yə buku nǐ shiki dzakaki i mbɛiŋ kɔ tə ŋkɔŋ.
15 Wi Taytus si yiŋti asi mbɛiŋ bəchi nǐ wɔkɔki i wi, bəh si mbɛiŋ nǐ dzɔ wi bəh nlwa nəŋni, wi ni chu kɔŋ lə mbɛiŋ tsə kaasi.
16 Mih tə wɔkɔki lə ndzɔŋni kəm mih jiə mfi mbiŋ i mbɛiŋ, tsə kaasi.

8

Ntəfi si bəni bə bumni kɔ i nyâki kinya i bəni bədɔkɔ

1 Bwa bə nih bəbuku, buku nəŋki a mbɛiŋ kǐə gia yə ŋgamti wi Nyɔ fə i bijuŋni bi bəni bə bumni bə̀ bɔ kɔ i kimbu ki Masedɔnia.
2 Bəŋgəkə bələkəli məmsi lɔ bɔ na bəh ŋga. Ayakalə, kinsaŋli kimbum kə bɔ kaŋaki fə bɔ wɛli kaŋ yibɔ yichi i bəni bədɔkɔ nalə, na si bɔ kɔ i kifuu kiləkəli kintəəŋ.
3 Gia yə mih kɔ i dzaka kɔ a, a nǐ kwaka bɔ a bɔ nyâ kinya asi ŋga bibɔ kɔ. Jɔbi wə bɔ nǐ nəŋki i nya bɔ nya bi dutsə si bɔ nǐ kɔ i nya.
4 Bɔ ni tsa i buku bəh shɔm yibɔ yichi a buku nyâ bɔ bəh dzəh i jiə kaŋ i nɔm wələ i tɔbi bəni bə̀ akɔ bə Nyɔ.
5 Bɔ nǐ fə gia i dzəh yə buku nǐ kwakaki kə a bɔ kɔlə i fə. Bɔ nǐ yisi nya num gwu yibɔ i Bah, ka nya tə i buku si Nyɔ nəŋki.
6 Ayakadəiŋ, buku ka tsa Taytus asi wi nǐ yisi nɔm wələ i mbɛiŋ kintəəŋ, a wi tsâki a ninshiŋ i gâmti mbɛiŋ i kaasi nɔm wi ŋgamti wələ.
7 Si mbɛiŋ tɔksiki kiəki i fə gia yichi na bindzɔŋ, gia yə yi kɔ i kimbu ki bumni wə, yə yi kɔ i kimbu ki dzakani wə, yə yi kɔ i kimbu ki mfi wə, yə yi kɔ i kimbu kiŋkɔŋ i fə gia, bəh yə i kimbu kiŋkɔŋ kimbɛiŋ i buku, buku bə́ nəŋ a mbɛiŋ lansi kiə tə i wɛli kaŋ yimbɛiŋ nalə i nɔm wi ŋgamti wələ.
8 Mih dzakaki kə yələ nya num nchi. Mih məmki i yɛiŋ tə a kiŋkɔŋ kimbɛiŋ kɔ tə ki ŋkɔŋ i sini bəh kiŋkɔŋ kə bəni bədɔkɔ kaŋaki i fəki gia yidɔkɔ yɛiŋ.
9 Mbɛiŋ si kiə lɔ shɔm yindzɔŋni yə Bah wibukumbɛiŋ Jisɔs Klistus nǐ kaŋaki. Na yaka si wi nǐ kɔ mi wimbum yi dza num a wi fiəni chu mi wi kifuu kəm mbɛiŋ, ka kifuu ki fə mbɛiŋ fiəni chu bəni bəmbum.
10 I gia yələ wə kəm kinya mih nəŋki i nya wuŋ ntəfi. Yi kɔ chəŋ a, akɔ mbɛiŋ bə̀ mbɛiŋ

nǐ yisi i jia yi tsəni wə i fə gia yidəkə, a kəbi shəŋ a fəki gia, mbɛiŋ tə kə bəni bə ninshiŋ i yisi kaŋa kiŋkəŋ i fə gia yidəkə.

11 Mbɛiŋ tsâki a bəh yi i ninshiŋ mbɛiŋ kaasi nəm wiwə, ka jəbi wə mbɛiŋ bi ka kaasi biəli fiɛŋ fiə mbɛiŋ kaŋaki, yi bi ka nyani gvu wimu bəh kiŋkəŋ kə mbɛiŋ kaŋaki i fə gia yidəkə.

12 Mbɛiŋ kǐəki a mi kabə kaŋa kiŋkəŋ i nya, ma Nyə ni dzə kinya kiwə biəli fiɛŋ fiə wəmaka si kaŋaki i nya, wi biəli kə biɛiŋ biə mi kaŋaki kə.

13 Mih dzakaki kə yələ a jəbi wə mbɛiŋ nyaki i gamti bəni bədəkə mbɛiŋ kpi lə kpini. Akə gia i fə bimbu bichi numki a liŋ.

14 Si mbɛiŋ kaŋaki biɛiŋ i liə bi shuku i kuku, ayaka bəni bədəkə dzaa, mbɛiŋ kələ i gâmti bə. Ka jəbi wə bə ni kwati tə bi dutsə, mbɛiŋ dzaa, bə ni gamti mbɛiŋ. Ayakadəiŋ, bimbu biwə bichi ni num liŋ.

15 Yi kə asi bə nyaka a,
“Mi wə wi nǐ juŋni bi dutsə,
nǐ ka kwati dəkə bi dutsəsi.
Ayaka mi wə wi juŋni twɛsi,
nǐ ka kwati dəkə bi sɛnitsə.”

Bəəl faaŋ Taytus i Kəlɛn

16 Mih nyaki kiyəŋni i Nyə wə wi jiə kiŋkəŋ kimbɛiŋ i shəm yi Taytus wə yi num a liŋ ka yə mih kaŋaki i mbɛiŋ.

17 Wi ka bum dəkə i dzə i mbɛiŋ kəm alə a buku tsa wi. Wi dzəki i mbɛiŋ i kiŋkwaka ki wə, asi wi nǐ kə wi si kaŋa lə kiŋkəŋ nalə i mbɛiŋ.

18 Buku faaŋki wi bəh wainŋnih wibuku wə bə kiəki wi nalə i kintəəŋ ki bijuŋni bi bəni bə bumni bichi kəm ntum wi ndzəŋni wə wi nyaniki fukuki.

19 A kəbi a yəmaka shəŋ kəm wi. Wi kə tə mi wə bijuŋni bi bəni bə bumni kə bə babwili a wi nyaniki buku bə si buku nyaniki fəki nəm kəm ŋgamti wələ. Nəm wələ kə i fə a bəni nyaki kiŋkəksi i Bah mwi, bəh i chusi a buku kaŋaki lə shəm i gamti bəni bədəkə.

20 Buku kəŋki kə a gia yidəkə numki yə mi widəkə dzakaki kəm buku kəm kinya kimbum kələ buku nəmki yɛiŋ lə.

21 Buku məmsi na bindzəŋ i fə num gia yə yi kə chəŋ a kəbi a i Bah nshiŋ shəŋ. Buku məmsiki i fə yi chəŋ tə i bəni nshiŋ.

22 Buku faaŋki tə wainŋnih wibuku widəkə bəh bə, num buku məmsi lə wi kiŋkani kiduli i dzə́h yiduli wə, ka yɛiŋ a wi kaŋaki lə shəm i fəki gia. I liə wi kaŋaki lə kiŋkəŋ nalə i mbɛiŋ, kəm wi jiə shəm i mbɛiŋ wə nalə.

23 Mi ka Taytus kə mi wə buku wi nyaniki gvu wimu wi chu num tə mi wə buku wi nəmki fiɛŋ fimu, i gamtiki mbɛiŋ. I kimbu ki bwa bə nih bəbuku bədəkə bələ, bə kə bəni bə ntum bə bijuŋni bi bəni bə bumni ayaka bə fə̂ ka kiŋkəkni tsəki i Klistus wə.

24 Ayakadəiŋ, mbɛiŋ chûsi kiŋkəŋ kimbɛiŋ i bə, ka bijuŋni bi bəni bə bumni yɛ̂iŋ a ŋghaŋsi wi gwu wə buku nǐ

ghaŋsiki kəm mbɛiŋ kə chəŋ.

9

Nyə kəŋki lə mi wə wi nyaki kinya ki bəh kinsaŋli

1 Yi si chu kəkə i mih i nyâka
i mbɛiŋ kəm nəm wələ i təbiki
bəni bà akə bə Nyə i Judea.

2 Mih kiəki lə a mbɛiŋ
kaŋaki lə kiŋkəŋ i təbi bə.
Ayaka akə gia yiwə yə mih
ghaŋsiki gwu i bəni bə
Masedənia kəm mbɛiŋ, dzaka
a mbɛiŋ i kimbu ki Akɛya wə
nǐ kə num mbɛiŋ nǐ kɛiŋsi lə i
təbi bə a kɛiŋ na i jia yi tsəni
wə. Kiŋkəŋ kə mbɛiŋ kaŋaki
i nyaki ki fê tə shóm yi bəni
bəduli i bə kintəəŋ dza bɛiŋ i
nya wə.

3 Ayakalə, mih faaŋki bwa
bə nih bəbukumbɛiŋ bələ i
mbɛiŋ ka kiŋghaŋsi ki gwu kə
buku kaŋaki kəm mbɛiŋ i gia
yələ wə ma ni numki gia yi
kilələ. Mih faaŋki bə i mbɛiŋ
ka mbɛiŋ numki num mbɛiŋ
kɛiŋsi gwu asi mih nǐ dzaka a
mbɛiŋ num.

4 Asi məŋ yaka, yi dzə num
a mih bəh bəni bə Masedənia
bədəkə ka nyə i dzə yɛiŋ mbɛiŋ
maka mbɛiŋ kɛiŋsi gwu, ma
kiŋgəmni kiwə ni num dəiŋ i
buku wə, i kighə i mbɛiŋ bà
buku jiəki fwu i mbɛiŋ a?

5 Akə gia yə yi fə a mih
kwaka a yi ndzəŋki lə a mih
tsa bwa bə nih bəbukumbɛiŋ
bələ a bə dzê i ninshiŋ i dzê
kêiŋsi kinya kələ jəbi kɛiŋ
wə mbɛiŋ nǐ kaka i nya.
Ayakadəiŋ, kinya kiwə ni
numki num mbɛiŋ kɛiŋsi lə
a, akə kinya kə mbɛiŋ nyaki
bəh kiŋkəŋ kimbɛiŋ, a kəbi a
bə chiniki mbɛiŋ chinini.

6 Mbɛiŋ kwâka gia yələ, mi
wə wi gbɛli twɛsi, wi bi kəh a
twɛsi, mi wə wi gbɛli biduli, bi
kəh tə biduli.

7 Mi wimu wimu i mbɛiŋ wə
kaŋaki i nyâ si wi kə wi kwaka
i shəm yi wə. Mi ma nyâki wi
gûku gwu nabə nyaki ka bə
chiniki wi chiŋni. Mbɛiŋ kǐəki
a Nyə kəŋki mi wə wi nyaki
bəh kinsaŋli.

8 Nyə kələ i duksi mbɛiŋ bəh
biɛiŋ bichi i fê a bi duki, ka
mbɛiŋ ni kwatiki biɛiŋ bichi
jəbi wichi bi kpɛiŋ i mbɛiŋ
bəchi, ka mbɛiŋ fəki bənəm bə
ndzəŋni bəchi yɛiŋ.

9 Yi kə asi bə nyaka a,
"Wi shuku kinya shukuni i
bəni bə kifuu,
mfə wi wi chəŋ bi baaŋ a
numki jəbi wichi."

10 Nyə wə wi nyaki ŋgəkə i
mi wi khə bəh biɛiŋ bidzini bə
dzi, wi ni nya tə wi chu kpɛiŋsi
bəŋgəkə bə biɛiŋ bimbɛiŋ, wi
ni fə nəni kimbɛiŋ ki chəŋ ni
dzə bəh ŋkəh widuli.

11 Nyə ni fə tə ma mbɛiŋ
numki bəni bəmbum i dzə́h
yichi wə, i fə a mbɛiŋ wɛli
kaŋ yimbɛiŋ i bəni ka bəni
ni nyaki kiyəŋni i Nyə jəbi wə
bə ni kwati kinya kələ i kaŋ
yibuku wə.

12 Nəm wimbɛiŋ wi ndzəŋni
wələ mbɛiŋ nəmki, lə dzəki kə
a bəh gia yə bəni bà bə kə bə
Nyə nəŋki shəŋ, wi fəki tə bəni
ka nyaki kiyəŋni i Nyə i dzə́h
yiduli wə.

13 Nəm wələ ni chusi lə bəni
bà mbɛiŋ kə bə, ayaka bəni
ni kəksiki Nyə tum bikum

bi i ŋ'wɔkɔ wə mbɛiŋ wɔkɔki ntum wi ndzɔŋni wələ kɔm Klistus wə mbɛiŋ tɔbiki wi. Bɔ num i bi tum tə bikum bi Nyɔ asi mbɛiŋ wɛli kaŋ i bɔ bəh i bəni bədɔkɔ wə bəchi.

14 Bɔ ni tsaki i mbɛiŋ, shóm yibɔ num i mbɛiŋ wə nalə kɔm ŋgamti wi Nyɔ wə wi kɔ i mbɛiŋ wə du ka tsəki tsəni.

15 Bukumbɛiŋ nyâki kiyɔŋni i Nyɔ i kinya ki kimbum kə wi kɔ wi nya mi kɔbi i fuku.

10

A saiŋbwili Nyɔ Bɔɔl a wi nûm waiŋ wi ntum wi Jisɔs Klistus

1 Mih Bɔɔl mwi, kwuŋki kaŋ i mbɛiŋ i kimbɔni wə bəh i dzəh yi bɔnini i Klistus wə. Akɔ mih wə bə dzakaki a jɔbi wə mih kɔ i dzəh yi dəəŋ mih ka dzakaki gia mih bwaŋ i mbɛiŋ, jɔbi wə mih dzə i mbɛiŋ nshiŋ, mih ka bɔniki.

2 Mih tsaki mbɛiŋ tsani a jɔbi wə mih ni dzə, kiə mbɛiŋ ma ni fə̂ a mih lɔki bəh mbɛiŋ, si mih kɔ i lɔki bəh bəni bə̀ bɔ kwakaki a bɔ fəki gia biəli num kiŋkwaka ki bəni bə mbi wələ.

3 Akɔ ŋkɔŋ a buku nɔki i mbi wələ wə, ayakalə buku jwɔki kə jum yibuku si bəni bə mbi wələ jwɔki.

4 Biɛiŋ biə buku jwɔki jum yibuku yɛiŋ a kɔkə bi mbi wələ. Biɛiŋ biə buku jwɔki jum yɛiŋ bi kaŋa ŋga bi nyə dzə i Nyɔ wə, i bwiŋyiki di kiləkəli yɛiŋ.

5 Buku si dzɔ biɛiŋ bi jum biələ bwiŋyi bəŋgukuli bə̀ bəni ŋgukuliki yɛiŋ, shisi na kinaiŋ kiŋghaŋsi ki gwu kə ki baŋki bəni i kiə Nyɔ, tum dzi biŋkwaka bi bəni fə bi wɔkɔ num i Klistus.

6 Jɔbi wə mbɛiŋ chusi a mbɛiŋ si wɔkɔ lɔ i Klistus bəh shóm yimbɛiŋ yichi, i jɔbi wiwɔ wə buku ka ni nya ŋgəkə i mi wichi wə wi kɛiŋki wi ləkə bəh fwu i Klistus.

7 Mbɛiŋ tsə̂iŋ gia yə yi kɔ i mbɛiŋ nshiŋ! Mi ka kiəki na ŋkɔŋ a ŋgaiŋ kɔ mi wi Klistus, wi kíəki a si wi kɔ mi wi Klistus, kɔ ayaka tə si buku kɔ.

8 Mih ka lansi dza kabə ghaŋsi gwu twɛsi kɔm ŋga biə buku kaŋaki a num biə Bah nya, mih ma ni numki bəh kiŋgəmni. Ŋga biələ kɔ i maa mbɛiŋ maani bəh bi a kɔbi i shakyi mbɛiŋ shakyini.

9 Mih nəŋki kə a, yi chû̂siki ka mih gumsiki mbɛiŋ bəh biŋwakti mbiŋ.

10 Mih dzakaki yələ kɔm bəni bədɔkɔ dzakaki kɔm mih a, “Wi si nyaka biŋwakti bi ləkə bi lɔ, ayakalə jɔbi wə wi dzə i bəni nshiŋ wi ka bɔniki, ayaka ndzaka wi si kpɛiŋni kə.”

11 Bəmaka bəni kíəki a gia yə buku dzakaki i biŋwakti wə jɔbi wə buku kɔkə fɛiŋ, akɔ a yi buku ni fə i jɔbi wə buku dzə.

12 Buku si sini kə bəh i fəkəniki gwu yibuku bəh bəni bədɔkɔ bə̀ bɔ dzakaki bəh dzaka kibɔ fiɛŋ fiə bɔ kɔ fi. Asi bɔ si sini gwu yibɔ a bɔ bɔ chu fəkəni gwu yibɔ a bɔ bɔ yi chusiki a bɔ kiəki kə gia yidɔkɔ.

13 Yi Buku kɔ buku ghaŋsiki kə gwu i daŋ ji. Buku ghaŋsiki

gɔksiki i ji biə Nyɔ nya i buku kaŋ i nɔm i dzə buku na i mbɛiŋ wə.

14 Buku si daŋ kə num ji si buku dzəki bukuki i mbɛiŋ wə. Buku nĭ kɔ bəni bə ninshiŋ bà bɔ nĭ nyani bəh ntum wi ndzɔŋni kɔm Klistus i dzə buku i mbɛiŋ wə.

15 Buku ghaŋsiki kə gwu tsə ji, yi num a buku ghaŋsiki kə i nɔm wə a fə bəni bədɔkɔ. Ayakalə, gia yə buku tsɛiŋki tsəki i ninshiŋ kiə si bumni bimbɛiŋ kɔki tsəki a ninshiŋ, kɔ a liŋ si kimbu kibuku ki nɔm i mbɛiŋ kintəəŋ ni kɔɔki tsəki tə i ninshiŋ bindzɔŋ.

16 Ayakadəiŋ, buku ka ni daŋsi tsə di bimbɛiŋ tsəni i fukuki tsəki ntum wi ndzɔŋni tsə i bimbu bidɔkɔ wə, yi chu num kə a buku ghaŋsiki gwu i bənɔm bà bə nɔm i di bi mi widɔkɔ wə.

17 Yi kɔ num asi bə nyaka a,
“Jɔbi wə mi chɔkɔki kijum,
wi chôkɔki num i gia yə a fə
Bah yi.”

18 A kɔkə mi wə wi chusiki gwu yi a ŋgaiŋ kɔ mi wi chəŋ wi kɔ mi wi chəŋ i Bah nshiŋ. Akɔ num mi wə Bah yɛiŋki a wi kɔ chəŋ i wi nshiŋ.

11

Bɔɔl bəh bəni bà bɔ nyiki ntəkə a bɔ kɔ bwa bə ntum bə Jisɔs

1 Mih tsaki a mbɛiŋ bêe mih ma mih dzaka ndzaka wi kiyuŋ lə twɛsi. Mntee mbɛiŋ bêe!

2 Mih kaŋaki lə dzákəh yi bukuni yi Nyɔ bəh mbɛiŋ. Mbɛiŋ kɔ i mih ka shu wi wainjkpaŋni wə wi kɛiŋki ayaka, wə mih kɔ mih kaka i nya wi i minyuku wimu wə wi kɔ Klistus.

3 Ayakalə, mih lwaki a liŋ asi juŋŋ nĭ wɛli fwɔkyi Iff, bə bi bɔŋ shakyiki lə mfi bimbɛiŋ i bee dzəh yə yi kɔ yi ŋkɔŋ num tə yi baiŋni yə mbɛiŋ biəliki Klistus yɛiŋ.

4 Mih dzakaki lə kɔm mbɛiŋ dzɔki a gia yichi dzɔni. Mi ka dza dzə kabə fukuki kɔm Jisɔs widɔkɔ chi a kɔbi wə buku nĭ fukuki i mbɛiŋ, nabə i kiŋ'waka kidɔkɔ chi a kɔbi kə mbɛiŋ nĭ dzɔ i Nyɔ, nabə ntum wi ndzɔŋni widɔkɔ chi a kɔbi wə mbɛiŋ nĭ dzɔ i buku, yaka mbɛiŋ ni dzɔki a dzɔni.

5 Mih kwakaki kə a bəni bà mbɛiŋ bɔɔŋki a bɔ kɔ bəkətu bə bwa bə ntum bə Jisɔs a bɔ tsəki lə mih.

6 Yi kabə num na a mih kiə kə ndzaka wə bəh lani num lanini, yəmaka məŋ a mih kiəki kə gia yidɔkɔ kɔm Nyɔ. Yələ kɔ gia num buku nĭ chusi lɔ yi i mbɛiŋ i dzɔ́h yichi wə bəh i gia yichi wə.

7 Si mih nĭ fukuki ntum wi ndzɔŋni wi Nyɔ i mbɛiŋ kilɔlɔ ŋgɔm widɔkɔ kɔbi, yaka kɔ a mih nĭ fə num chu i shisi gwu yiŋ yaka, ka mih dzasi mbɛiŋ i bɛiŋ na?

8 Mih kɔlə i dzaka a mih nĭ chwɔki num chwɔni i kijuŋni ki bəni bə bumni bədɔkɔ wə, si mih nĭ dzɔki ŋgamti i bɔ, nɔm num i mbɛiŋ.

9 Jɔbi wə mih nĭ kɔ bəh bukumbɛiŋ, mih nĭ ka jiə dəkə ntiə widɔkɔ i mi widɔkɔ i mbɛiŋ wə, jɔbi wə mih nĭ dzaki fiɛŋ. Bwa bə nih bəbuku bà bɔ nĭ nyə dzə

i Masedɔnia nĩ nyaki lə biɛiŋ bichi biə mih nĩ nəŋki. Ayakadəiŋ, i gia yichi wə mih nĩ nəiŋ i jiə ntiə i mbɛiŋ wə. Ayaka yi kɔ asi mih ni nəiŋki yaka.

10 Asi ŋkɔŋ wi Klistus kɔ i mih wə, mi widɔkɔ kɔkə i bimbu bimbɛiŋ wə i Akɛya wə wi kɔ i baŋ dzaka kəŋŋ i gia yə mih ghaŋsiki gwu yɛiŋ.

11 Mih nĩ nəiŋki ŋgamti i mbɛiŋ lə kɔm nə a? Yaka mih kɔŋki kə mbɛiŋ na? Mih kɔŋki lə mbɛiŋ nalə Nyɔ kiə yakadəiŋ.

12 Gia yə mih fəki mih ni baaŋ a fəki, ka mih təiŋki gvu yi bəni bà bɔ nəŋki i dzɔki a buku bɔ kɔ liŋ bəh mih i gia yə bɔ ghaŋsiki gwu yɛiŋ.

13 Bəmaka bəni kɔkə bwa bə faaŋni bə Klistus bə ŋkɔŋ. Bɔ kɔ bəni bə nɔm bə fwɔyini. Bɔ dzɔ Klistus kəŋ i shi chɛiŋ a bɔ kɔ bwa bu bə ntum.

14 Ayaka yələ chu mɔŋ gia yi kaŋyini. Na Satan mwi si kəŋ lə naka i shi chɛiŋ a ŋgaiŋ kɔ chinda wi mbaiŋ.

15 Ayakadəiŋ, a kɔkə gia yimfiaŋ jɔbi wə bəni bu bə nɔm kwuni gwu yibɔ i num ka bəni bà bɔ laniki bəni si nɔni ki chəŋ kɔ. Kiŋgɔksi kibɔ bi numki asi kimfə kibɔ kɔ.

Bɔɔl ghaŋsi gwu kɔm bəŋgəkə bà wi nĩ yɛiŋki

16 Mih chu chukuli a, kiə mi ki dzô kə mih a mih kɔ kiyuŋ. Ayakalə, mbɛiŋ ka dzɔ na mih ka kiyuŋ, mbɛiŋ dzɔ mih asi mbɛiŋ kɔ i dzɔ kiyuŋ, ka mih tə ni ghaŋsi gwu twɛsi ka kiyuŋ.

17 Gia yə mih dzakaki kɔm yi mih ghaŋsi gwu yɛiŋ bɛiŋ lwa kə, mih dzakaki kə bəh ŋga bi Bah. Mih dzakaki aka kiyuŋ.

18 Si bəni bəduli ghaŋsiki gwu i dzəh yi bəni bə mbi wələ, yaka mih tə ni ghaŋsiki lə yiŋ gwu.

19 Mih dzakaki yələ kɔm mbɛiŋ dzɔki biyuŋ bəh kinsaŋli dzaka a mbɛiŋ kaŋaki lə mfi!

20 Mbɛiŋ bee a bəni dzɔki mbɛiŋ mbɛiŋ fiəni chu mfá yibɔ, ka bɔ dziki i mbɛiŋ wə yaka i mbɛiŋ bɛiŋ, ghaŋsi gwu, twɛiŋ kaŋ i mbɛiŋ fuŋ.

21 Mih kaŋaki lə i dzaka a, kiŋgəmni kwaki lə mih a buku nĩ yiŋni kɔ fibuku bəni bə kikpəŋ fə kə yaka!

Ayakalə, gia yidɔkɔ kabə num yə mi məmsi i ghaŋsiki gwu yɛiŋ, yaka mih tə ni məmsi lə i ghaŋsi gwu i yəmaka wə.

22 Bəni bəwɔ kabə num bəni bə Hibulu, yaka mih tə kɔ widɔkɔ. Bɔ kabə num bəni bə Islae, yaka mih tə kɔ widɔkɔ. Bɔ kabə num bəni i chwɔŋkijuŋ ki Ablaham wə, yaka mih tə kɔ widɔkɔ.

23 Bɔ kabə num bəni bə nɔm bə Klistus, yaka mih tə tsəki lə bɔ tsəni i yəmaka wə. (Mih lansiki dzakaki yələ ka mi wi dzali). Mih nɔm lɔ tsə bɔ bəchi, mih tsə i nsəŋ mə tsə bɔ, bə twɛiŋ mih tsə bɔ, kpi tsə mih i ŋkaiŋni ŋkaiŋni wə.

24 Bəju twɛiŋ mih bəh miŋgaŋa num bəkwu kiŋkani kite, ntwɛiŋ wimu num a baaŋ a figbaŋa fimu i buku

miŋgaŋa mbaŋnyani. 25 Bəlum
twɛiŋ lɔ mih kiŋkani kitali bəh
bəmbəŋ, bəni bədɔkɔ tumyi
mih bəh kitəh ŋkpaŋni wimu.
Ŋgwuki shakyi kiŋkani kitali
bəh mih, mih nɔ i kinchwɔ
kimbum kintəəŋ nchɔkɔ buku
shi fɛiŋ.

26 I bənyani bəduli bà mih
nyani mih bɔiŋ i nləŋ wi bɔkɔ,
mih bɔiŋ i kpi i bəji kaŋ, mih
bɔiŋ i kpi i kintəəŋ ki bəni
mbeŋ bə kwili, bəh i kintəəŋ
ki bəni bə dzəni wə, mih bɔiŋ
i kpi i kintəəŋ ki kwili mə,
mih bɔiŋ i kpi i chwa, mih
bɔiŋ i kpi i kinchwɔ kimbum
kintəəŋ, mih bɔiŋ tə i kpi i bwa
bə nih bə ntəkə kintəəŋ.

27 Mih nɔm na bəh ŋga bɔŋŋ
ka wɔkɔ i gwu yiŋ wə. Mih
nɔ bəh ntsəŋə i kiŋkani kiduli
wə. Mih yɛiŋ fiɛŋ fiə bə bɔɔŋki
a dzɔŋ bəh kindɔŋ ki wɔmni.
Mih nɔ kaŋ yiduli dzi kə fiɛŋ,
nɔ i fiəkə wə mbuŋ kɔbi.

28 I chu kpɛiŋsi i yəmaka
bɛiŋ, mih kɔ i ntiə chɛiŋ chɔkɔ
bichi kɔm bə biŋkwaka biə mih
kaŋaki i bijuŋni bi bəni bə
bumni bəchi.

29 Jɔbi wə mi kabə bɔhyi,
mih tə ka bɔhyiki. Mi ka fə mi
widɔkɔ fə chu yi ka lɔki mih
nalə.

30 Yi kabə num a mih kaŋaki
lə i ghaŋsiki gwu, mih ni
ghaŋsiki i gia yə yi chusiki
mbɔhyi wuŋ.

31 Nyɔ kiəki lə a mih nyiki
kə ntəkə. Akɔ wi Nyɔ wi Ba wi
Bah Jisɔs. Kiŋkôksi nûm i wi
jɔbi wichi kiŋgɔksi kɔbi.

32 A nǐ kɔ i jɔbi wə mih nǐ kɔ
i Damaskus, mi wi nsaka wə
wi nǐ kɔ i ŋkuŋ Alɛtas chɛiŋ ni
dzaka a bəni gbô mih i dzaka
ki mbaiŋ kikwili wiwɔ i kwâ
mih.

33 Ayakalə, bəni dzɔ mih jiə
i kah mə, ka bwili shisi mih
i dzəŋə yi mbaiŋ wə, mih ka
tɔsi buku i wi kaŋ.

12

*Biɛiŋ ka ndəmsi bəh yə Bah
nǐ chusiki i Bɔɔl*

1 Mih kaŋaki lə i ghaŋsiki
gwu i tsəki a ninshiŋ na yaka
si mbee widɔkɔ kɔkə yɛiŋ.
Mih ki tsəki a ninshiŋ i dza-
kaki kɔm biɛiŋ ka ndəmsi bəh
biɛiŋ bi nyumini biə Bah nǐ
chusiki i mih.

2 Mih kiəki lə mi wi Klistus
widɔkɔ wə Nyɔ nǐ chufi dzɔ
wi ka yaka tsə bəh wi i bɛiŋ
i biyɔmti bitali wə.* Daiŋ kɔ
jía jwɔfi ntsɔ yina si gia yiwɔ
nǐ num. (Yuwidɔkɔ wi nǐ yaka
fɛiŋ bəh gwu yi, ma wi nǐ kɔkə
i gwu yi wə, mih kiəki kə. A
kiəki a Nyɔ shəŋ).

3 Mih nəŋki i chu kpɛiŋsi
a, mih kiəki lə mi wiwɔ,
(yuwidɔkɔ wi nǐ yaka i gwu
yi wə, ma wi nǐ ka yaka dəkə
i gwu yi wə, mih kiəki kə. A
kiəki a Nyɔ shəŋ).

4 Nyɔ nǐ chufi wi yaka tsə
bəh wi i di bi kinsaŋli bi Nyɔ
wə, wi wɔkɔ gia fɛiŋ a num yə
mi kɔkə i dzaka. Ayaka gia
yiwɔ num yə bə ka nya dəkə
ŋga i mi wiwɔm i dzaka.

5 Akɔ mi ka wəmaka mih kɔ
i ghaŋsiki gwu kɔm wi. Mih ni
ghaŋsiki kə gwu kɔm gwu yiŋ,

* **12:2** Bəju kaŋaki kimbum a bɛiŋ kɔ biyɔmti bitali.

a kɔbi a mih ni ghaŋsiki kɔm mbəhyi wuŋ.
6 Yi kabə num a mih nəŋki i ghaŋsiki gwu kɔm gwu yiŋ, mih ma ni num ka kiyuŋ, kɔm gia yə mih ni dzakaki kɔ ŋkɔŋ. Ayakalə, mih nəiŋ i fə yəmaka, ka mi widɔkɔ ma ni kaŋaki kiŋkwaka kidɔkɔ chi kɔm mih tsə yə wi yɛiŋki i mih bəh yə wi si wɔkɔ mih dzaka.
7 Ayakalə, i fə a mih ma dza ghânsiki gwu nalə kɔm gia yi kaŋyini yə Nyɔ nǐ chusi i mih, wi nǐ kɔ wi faaŋ ŋkaiŋni wi faka widɔkɔ bi dzə bwaŋyi nyam yiŋ yi gwu. Bifaka biələ nǐ kɔ chinda wi Satan si wi njiŋsiki mih, i fə ka mih ma dza ghâŋsiki gwu.
8 Mih dza tsa Bah kiŋkani kitali a wi dzô bwîli yi i mih wə.
9 Ayakalə, wi chukuli i mih a, “Ŋgamti wuŋ wə mih nya i wɔ wi kpɛiŋ, kɔm ŋga biŋ si nɔm i mi tsə bwili fwu i jɔbi wə wi bəhyiki.” Ayakadəiŋ, mih ni wɔkɔki lə kinsaŋli chu ghaŋsi gwu kɔm mbəhyi wuŋ tsə tsəni ka ŋga bi Klistus kɔlə i nɔmki i gwu yiŋ wə.
10 Yi kɔ a mih saŋliki lə bəh mbəhyi wuŋ bəh bəntɔyi bà bə tɔyiki mih yɛiŋ bəh bəŋgəkə bà mih yɛiŋki bəh gvu yə bəni bwaŋki i mih chɛiŋ bəh bəŋgəkə bà bɔ biəliki mih kɔm Klistus. Mih wôkɔki ndzɔŋni yaka kɔm jɔbi wə mih bɔhki, yaka i jɔbi wiwɔ wə mih ka ləkəki.

Kiŋkɔŋ kə Bɔɔl nǐ kaŋaki i kijuŋni ki bəni bə bumni bə Kɔlɛn

11 Mih kɔ mih dza fiəni kiyuŋ! Ayakalə, a fə mbɛiŋ mih ka mih numki yaka. Asi kaŋaki mbɛiŋ i chusi mi wə mih kɔ wi. Namana yaka si mih kɔkə fiɛŋ fidɔkɔ yi məŋ dəkə a bəni bà bɔ bɔɔŋki gwu yibɔ a bɔ kɔ bəkɔtu bə bwa bə ntum bə Jisɔs tsəki lə mih.
12 Bənchəsi bà bɔ chusiki ŋga bi Nyɔ bəh gia yi kaŋyini bəh gia yi dzaka ki wɔmni yi kɔ mih nǐ kaŋa shɔm bum ka fəki i mbɛiŋ kintəəŋ. Ayaka biələ kɔ binchəsi biə bi chusiki a mih kɔ ŋkɔŋ ŋkɔŋ wainŋ ntum wi Klistus.
13 Gia yə mih nǐ fəki i bijuŋni bi bəni bə bumni bədɔkɔ chi chi bee mbɛiŋ, akɔ nə? A kɔbi a mih nǐ ka jiə dəkə ntiə widɔkɔ i mbɛiŋ wə i gamtiki mih. Mbɛiŋ dâlinya kiŋgbɔ kəŋŋ!
14 Akɔ mih lə, mih kɛiŋsi lɔ i dzə i mbɛiŋ i kiŋkani kitali wə. Mih kɔŋki kə i dzə num ntiə widɔkɔ i mbɛiŋ kɔm mih nəŋki kə biɛiŋ bimbɛiŋ. Mih nəŋki num mbɛiŋ. Kɔm asi jiə kə bwa biɛiŋ i bətii bəbɔ bəh i bənih bəbɔ. Asi jiə bətii bwa bəh bənih bwa biɛiŋ i bwa bəbɔ.
15 Mih ni saŋliki nalə i bəkəli biɛiŋ bichi biə mih kaŋaki i mbɛiŋ bəh i nya tasi gwu yiŋ kɔm mbɛiŋ. Mih kɔŋki lə mbɛiŋ na bəh ŋga, mih kabə ŋkɔŋ mbɛiŋ nalə mbɛiŋ ni kɔŋki mih a twɛsi a?
16 Mbɛiŋ yɛiŋ ŋkɔŋ a mih nǐ ka jiə dəkə ntiə i mbɛiŋ wə. Ayakalə, bəni dzakaki a mih nǐ wɛli fwɔkyi mbɛiŋ bəh ntəkə.
17 Ma a mi widɔkɔ i bəni bà mih nǐ faaŋ i mbɛiŋ nǐ fwɔkyi mbɛiŋ i yɛli wuŋ wə a?

18 Mih nǐ tsa Taytus a wi
dzə i mbɛiŋ wə, mih faaŋ tə
waiŋnih wibukumbɛiŋ wə a
wi dzə bɔ wi. Taytus nǐ dzə
fwɔkyi lə mbɛiŋ i jɔbi wə wi
nǐ dzə a? Ntə buku wi nǐ fəki
kə gia a i kiŋkwaka kimu wə,
nyani i gvu wimu wə a?
19 Yuwidɔkɔ mbɛiŋ
kwakaki a, si buku baaŋ a
dzakaki lə buku baŋyiki gwu
yibuku i mbɛiŋ nshiŋ. Buku
dzakaki ka bəni bə Klistus i
Nyɔ nshiŋ. Nsɛ́iŋ yiŋ yi shɔm,
gia yichi yə buku fəki i mbɛiŋ
kɔ i fə ka mbɛiŋ kɔɔki.
20 Mih lwaki a mih kɔlə dza
dzə yɛiŋ mbɛiŋ, mbɛiŋ kɔbi
si mih nəŋki a mbɛiŋ numki,
mbɛiŋ tə yɛiŋ mih kɔbi si
mbɛiŋ nəŋki a mih numki.
Mih lwaki a mih kɔlə i dza
dzə yɛiŋ n'yɔli num, kiŋghəkə
num, shɔm yi bɔkɔli num, mi
kwaka a gwu yi wə, mbəkəli
wi yɛli num, kinyəni num,
kiŋghaŋsi ki gwu kilɔlɔ num,
kinshakyi num.
21 Mih lwaki a jɔbi wə mih
bi fiəni dzəki, Nyɔ wuŋ bi fə
kiŋgəmni kwa mih i mbɛiŋ
nshiŋ, bəh a mih bi numki
bəh nshɛiŋ kɔm bə bəni bà bɔ
nǐ fəki chu ka kinyɛŋ bəh nɔni
kinyɛŋ ki tɔkɔlini bəh ntɔkɔli,
bɔ num maka bɔ kwuni i gia
yələ wə.

13

Bɔɔl dzaka i bəni bà bɔ nǐ fəki chu a bɔ tôkniki

1 Fa kɔ kiŋkani kiŋ kitali si
mih dzəki i mbɛiŋ. Kiŋwakti ki
Nyɔ dzaka a,
Bɔ ka sɔmi na winaiŋ nsaka
wi mi, bə nâŋ bəni bəfa
yuwidɔkɔ bətali bà bɔ
bêɛŋki nsaka wiwɔ.
2 A nǐ kɔ jɔbi wə mih nǐ
dzə i mbɛiŋ, i ndzə wuŋ wi
kɔmsini wə, mih nǐ dzaka i
bəni bà bɔ nǐ nɔki nɔni kichu
a, bɔ tôkniki. I liə mih chu
dzakaki i bɔ bəh i bəni bəchi,
na si mih kɔkə i mbɛiŋ nshiŋ,
a mbɛiŋ tôkniki, kɔm jɔbi wə
mih ni fiəni dzə mih ma ni
kwasi nshɛiŋ i mi widɔkɔ.
3 Si mbɛiŋ nəŋki a mih fə gia
yə yi chusiki a dzakaki Klistus
i mbɛiŋ tsə dzəh i mih wə, ma
mih ni fə̂. A kɔkə a wi kpəsiki
lə i nya ŋgəkə i mbɛiŋ. Wi
kaŋaki lə ŋga i mbɛiŋ kintəəŋ.
4 Akɔ ŋkɔŋ a bə nǐ baŋŋ wi i
kintasi wə wi bɔhyi. Ayakalə,
i liə wi kɔ wiwɔm num i ŋga bi
Nyɔ wə. Buku tə bɔhyiki lə asi
wi nǐ bɔhyiki. Ayakalə, i ŋga bi
Nyɔ wə kɔ a buku bi nɔki bəh
wi, nɔm i mbɛiŋ.
5 Mbɛiŋ tsə̂iŋ gwu yimbɛiŋ
ma mbɛiŋ yɛiŋ a mbɛiŋ kɔlə
i kimbum wə. Mbɛiŋ mômsi
num gwu yimbɛiŋ. Mbɛiŋ
yɛiŋki kə a Jisɔs Klistus kɔlə i
mbɛiŋ wə a? Wi kɔlə i mbɛiŋ
wə, a kɔbi a mbɛiŋ məmsi lə
gwu yimbɛiŋ i yɛiŋ a mbɛiŋ
gbɔ.
6 Mih kiəki lə nalə a mbɛiŋ
yɛiŋ a buku ka gbɔ dəkə.
7 Buku tsaki Nyɔ a kiə
mbɛiŋ ki dza fə kə gia yidɔkɔ
a kɔbi gia yi chəŋ. Buku nəŋki
kə a bəni yɛiŋki a buku tsə
məmsi wiwɔ. Ayakalə, buku
tsaki a mbɛiŋ fəki num gia
yə yi kɔ yi chəŋ namana si yi
chusiki ka buku gbɔ lɔ məmsi
wiwɔ.

8 Buku kɔkə i chu fəki gia yə
yi waliki ŋkɔŋ. Buku kɔ a i fəki
a yə yi təbiki ŋkɔŋ.
9 Jəbi wə buku si bəhyi
mbɛiŋ ləkəki, ayaka buku ka
wəkɔki ndzɔŋni nalə. Ntsa
wibuku kɔ a mbɛiŋ kɔ tsə
kaasi.
10 Akɔ gia yə mih nyakaki
gia yələ i mbɛiŋ mih kɛiŋ
maka mih dzə, ka i jəbi wə
mih ni dzə, mih ma ni dzɔ ŋga
biə Bah nya i mih, i ləki num
ləni bəh bi i mbɛiŋ. Ŋga biələ
wi nya a mih maa mbɛiŋ num
maani bəh bi a kɔbi i shakyi
mbɛiŋ num shakyini.

Mbəni wi Bəəl wigəksini

11 I kaasi Bwa bə nih
bəŋ, mih bəniki mbɛiŋ a
bukumbɛiŋ bɛsi. Mbɛiŋ lûmsi
gwú yimbɛiŋ, ma mbɛiŋ wôkɔ
ntsa wuŋ ma mbɛiŋ nûmki
i dzaka kimu wə, i nəki a
nyiki, yakadəiŋ ka Nyɔ wi
kiŋkɔŋ bəh kimbɔiŋni num
bəh mbɛiŋ.
12 Mbɛiŋ bôni i gwu
yimbɛiŋ, mbɛiŋ mâŋni yâŋyi i
mbəni wi bəni bə Nyɔ wə.
13 Bəni bà bɔ kɔ bə Nyɔ bəchi
bəniki mbɛiŋ.
14 Ma shɔm yindzɔŋni yi
Bah Jisɔs Klistus, bəh kiŋkɔŋ
ki Nyɔ, bəh kijuŋni ki Kiŋ'waka
ki Baiŋni nûm bəh mbɛiŋ
bəchi.

Kiŋwakti kə Bəəl nĭ nyaka i kijuŋni ki Galɛshia

Gia yə yi kɔ i Kiŋwakti ki Galɛshia kələ mə

A nĭ kɔ i jəbi wə bə nĭ yisi i fukuki ntum wi ndzəŋni kəm Jisəs, bəni bà bɔ nĭ kəkə Bəju dzɔ lɔ gia yiwɔ, yə bəni bədəkɔ nĭ dza yisi i dzəki bəh nlani wə wi kɔ a bə kaŋaki i jĭəki bənchi bə Muses bəchi, kighə i sûuŋki bəni bà bɔ kəkə Bəju ka bɔ numki bəni bə Klistus bə ŋkəŋ.

Kiŋwakti kələ Bəəl nĭ nyaka i bəni bə Galɛshia, ki nĭ kɔ i bəəŋ mfi bibɔ a bɔ fĭəni dzê i gia yindzəŋni wə. Si wi kɔ waiŋ ntum wi Jisəs yakadəiŋ, wi ka nyaka tsə a ninshiŋ i chusi ndzəŋ a Nyɔ dzəki mi a wi kɔ chəŋ i wi nshiŋ num kəm shəm yə wi jiə i Klistus wə.

Kifwu ki gia i Kiŋwakti kələ mə

1:1-10 Kin'yisi
1:11–2:21 Ŋga bi Bəəl ka waiŋ ntum wi Jisəs Klistus
3:1–4:31 Bəəl dzaka kəm ntum wi ndzəŋni bəh bənchi
5:1–6:10 Bəni bà bɔ kɔ bə Klistus buku lɔ i mfa wə ka wəkəki num i Kiŋ'waka ki Baiŋni wə
6:11-18 Kiŋgəksi

1 Kiŋwakti kələ nyaka mih Bəəl, waiŋ ntum wi Jisəs Klistus. Mih kəkə waiŋ ntum num a faaŋ mi wiwəm nabə i nya ŋga i mih. A nĭ faaŋ Jisəs Klistus bəh Nyɔ Ba wi wə wi nĭ dzasi wi i kpi wə.

2 Mih bəh bwa bə nih bəmbɛiŋ bə bumni bəchi bà bɔ kɔ fa bəniki dzəki i mbɛiŋ bijuŋni bi bəni bə bumni i kwili wi Galɛshia wə.

3 Nyɔ Ba wibukumbɛiŋ bəh Bah Jisəs Klistus chûsi shəm yindzəŋni i mbɛiŋ chu nyâ mbɛiŋ bəh kimbəiŋni.

4 Jisəs Klistus kɔ wə wi nĭ nya gwu yi kəm chu bibukumbɛiŋ ka ŋgaiŋ bwili bukumbɛiŋ i kaŋ yi mbi wichu wələ i liə. Yələ kɔ asi Nyɔ wə wi kɔ Nyɔ chu num Ba wibukumbɛiŋ nĭ sisi.

5 Ma bukumbɛiŋ nyâki kiŋkəkni i wi jəbi wichi kiŋgəksi kəbi. Yi nûm ayaka.

Ntum wi ndzəŋni kəm Jisəs Klistus kɔ a wimu

6 Dzaka wəmki mih wəmni a, akisəkə mbɛiŋ dza ka bee lɔ Nyɔ wə wi nĭ bəəŋ mbɛiŋ kəm shəm yindzəŋni yə Klistus kaŋaki i mbɛiŋ, ka biəliki num ntum wi ndzəŋni widəkɔ chi chi.

7 Yi məŋ a, ntum wi ndzəŋni widəkɔ chu kələ chi chi. Yi kɔ alə a bəni bədəkɔ nəŋki i shakyi mfi bimbɛiŋ, nəŋ i bəkəli təkə ntum wi ndzəŋni wə kəm Klistus.

8 Mih dzakaki a, kəŋ a numki na buku yuwidəkɔ chinda wi Nyɔ widəkɔ i bɛiŋ ka dzə fukuki ntum widəkɔ chi chi i mbɛiŋ a kɔbi wə buku nĭ fuku i mbɛiŋ, yaka wəmaka mi ni giŋ lə lɔiŋ!

9 Asi buku nĭ kɔ buku fuku lɔ i mbɛiŋ, buku chu fukuki

i mbɛiŋ i liə a, mi widəkɔ ka bi dza ka fukuki ntum widəkɔ chi chi i mbɛiŋ a kəbi wə mbɛiŋ nǐ dzɔ, yaka wəmaka mi ni giŋ lə ləiŋ!

10 Mbɛiŋ kwakaki a mih nəŋki a bəni kôksiki mih ma a Nyɔ kôksiki mih a? Ma mbɛiŋ kwakaki a mih nəŋki i fəki a bəni wôkɔki ndzɔŋni a? Mih kabə nəŋ i fəki a bəni wɔkɔki ndzɔŋni, ma mih ma numki mi wi nɔm wi Klistus.

Ntum wi ndzɔŋni wə Bɔɔl nǐ fukuki a nǐ chusi Klistus i wi

11 Bwa bə nih bəŋ, mih nəŋki a mbɛiŋ kiə a ntum wi ndzɔŋni wi Nyɔ wə mih nǐ fukuki i mbɛiŋ nǐ kɔkə gia yi mi wiwɔm.

12 Mih nǐ ka wɔkɔ dəkə i dzaka ki mi widəkɔ wə, a nǐ ka lani dəkə mi widəkɔ mih yɛiŋ. A nǐ chusi Jisɔs Klistus i mih.

13 Mih dzakaki lə kɔm mbɛiŋ wɔkɔ lɔ asi nɔni kəŋŋ nǐ kɔ jɔbi wə mih nǐ kɛiŋki mih biəli kimbum kibuku ki Bəju. Mih nǐ bwaŋki lə gvu i bəni bə bumni bə Nyɔ chɛiŋ nya ŋgəkə i dzəh yichu wə nəŋ i kaasi bɔ kaasini.

14 Mih nǐ tsəki a ninshiŋ i kimbum kibuku ki Bəju wə tsə sumi yiŋ i bəni bəbuku kintəəŋ, lansi shili nalə i nɔni ki kwili ki bətii bəbuku wə.

15 Ayakalə, Nyɔ nǐ kɔ wi babwili lɔ mih ka jiə mih kɛiŋ i nih wuŋ shɔm. Shɔm yi yindzɔŋni yə wi ni chusi i mih bi fə wi bɔɔŋ mih.

16 Wi bi chusi Waiŋ wi i mih i kiŋkɔŋ ki wə, ka mih nyâniki fukuki kɔm wi i bəni bà bɔ kɔkə Bəju. Si wi nǐ chusi yakadəiŋ, mih nǐ kɔkə i chu bikə lə gia yidəkɔ i mi wiwɔm.

17 Mih ni ka yaka i Jɛlusalɛm i yɛiŋ bəni bà bɔ nǐ kɔ bɔ si num bwa bə ntum bə Jisɔs i mih nshiŋ. Mih dza tsə mfiŋ num i Alɛbia, ka nyə fɛiŋ fiəni dzə i jum wə i Damaskus.

18 Si jía yitali nǐ tsə, mih yaka tsə i Jɛlusalɛm ka buku Bita kǐəni gwu. Si mih nǐ yaka tsə, buku wi nɔ kaŋ jwɔfi ntsɔ yite.

19 Mih nǐ ka chu yɛiŋ dəkə mi widəkɔ i mbaŋ wi bwa bə ntum bə Jisɔs a kəbi a Jɛm wainɲih Bah wibukumbɛiŋ Jisɔs.

20 Gia yələ mih nyaka lə kɔ ŋkɔŋ, Nyɔ kiəki lə a mih nyiki kə num ntəkə.

21 A dzə num i jɔbi widəkɔ wə, mih dza tsə i bimbu bi Silia bəh bi Silishia wə.

22 Jɔbi wiwɔ nǐ kɔ bijuŋni bi bəni bə Klistus i kimbu ki Judea wə nǐ kiəki kə mih i shi wə.

23 Bɔ nǐ wɔkɔki a wɔkəni si bəni dzakaki a, “Mi wə wi ni shiki bwaŋki lɔ gvu i bukumbɛiŋ chɛiŋ nyaniki i liə fuku a bəni jiə shɔm i Klistus wə, num gia yə wi ni shiki nəŋki a ŋgaiŋ kaasi yi kaasini.”

24 Bɔ wɔkɔ yakadəiŋ ka tumyiki bikum bi Nyɔ i gia yə wi fə i mih.

2

Bwa bə ntum bə Jisɔs tôbi gia yi Nyɔ yə Bɔɔl nǐ fukuki

1 Jía jwɔfi ntsɔ yina tsə, mih chu yaka tsə i Jɛlusalɛm buku Banabas. Jɔbi wə mih nǐ yakaki mih dzɔ Taytus.

2 Mih nǐ yaka i jɔbi wɔlɔ wɔ
num a chusi Nyɔ a mih yâka.
Si mih yaka, ka yɛiŋ bɔni bɔ̀
bɔ nǐ kiɔki bɔ ka kifwu, buku
bɔ baka gwu, mih jiɔ ntum
wi ndzɔŋni wi Nyɔ wɔ mih nǐ
fukuki i bɔni bɔ̀ bɔ kɔkɔ Bɔju i
bɔ nshiŋ. Mih nǐ fɔ yakadɔiŋ
ka nɔm wɔ mih kɔ mih nɔm lɔ
bɔh wɔ mih kɛiŋki i nɔm ka wi
bi ma laka kilɔlɔ.
3 Bɔ wɔkɔ yakadɔiŋ, na
bwaŋki a bɔ suuŋ Taytus wɔ
buku wi nǐ kɔ, namana yaka
si wi nǐ kɔ mi wi Glik.
4 A nǐ mɔŋ kɔm bɔni bɔdɔkɔ
bɔ̀ bɔ nǐ nyiki ntɔkɔ a bɔ kɔ
bɔni bɔ bumni, bɔ̀ bɔ nǐ wɛɛli
liɔ i di biɔ buku nǐ kɔ, ma
bɔ nǐ ka dzaka i tsɔ liɔ i
yɔmaka wɔ. Bɔlɔ bɔni nǐ dzɔ
ka bɔni bɔ wɛɛlini i yɛiŋ dzɔ́h
yɔ buku si dɔŋsi fɔ gia yɛiŋ
kɔm buku chiŋni bɔh Klistus
Jisɔs. Ayaka bɔ bɔ́ nɔŋ i fiɔni
fiɔni buku i nɔm wi mfa wɔ.
5 Buku nɔkɔ bum kɔ na
twɛsi gia yɔ bɔ nǐ dzɔki bɔh
yi. Buku nǐ fɔki yakadɔiŋ
ka buku jiɔ ŋkɔŋ biɔ bi kɔ bi
ntum wi ndzɔŋni wi Nyɔ wɔlɔ
i mbɛiŋ.
6 Bɔni bɔ̀ bɔ nǐ kiɔki a bɔ kɔ
kifwu, nǐ ka kpɛiŋsi gia yidɔkɔ
i yɔ wɔ mih nǐ fukuki. (Kɔŋ bɔ
nǐ kɔ na finɔ, yɔmaka kaŋaki
kɔ gia yidɔkɔ i fɔ bɔh mih, kɔm
Nyɔ chusiki kɔ chi chi).
7 Ayakalɔ, bɔ yiŋni yɛiŋ lɔ a
bɔ nya ntum wi ndzɔŋni wi
Nyɔ i mih kaŋ i fûkuki i bɔni
bɔ̀ bɔ kɔkɔ Bɔju, a liŋ si bɔ nya
i Bita a wi fûkuki i Bɔju.
8 Yi kɔ a Nyɔ wɔ wi nǐ nya
ŋga i Bita a wi nômki ka waiŋ
ntum wi Jisɔs i Bɔju, kɔ a wi
wɔ wi nǐ nya tɔ i mih a mih
nômki ka waiŋ ntum wi Jisɔs
i bɔni bɔ̀ bɔ kɔkɔ Bɔju.
9 Jɔbi wɔ bɔ nǐ yɛiŋ dzɔh yɔ
Nyɔ duksi mih yɛiŋ, Jɛm bɔh
Bita bɔh Jɔn bɔ̀ bɔ nǐ kiɔki a
bɔ kɔ bintɔŋ bi bɔni bɔ bumni
ka nya kaŋ i buku Banabas i
chusi a buku bɔ nɔmki i fiɛŋ
fimu wɔ. Buku bɔ ka bum a
buku tsô nômki i bɔni bɔ̀ bɔ
kɔkɔ Bɔju, ayaka bɔ yiŋni nɔm
i Bɔju.
10 Gia yɔ bɔ nǐ dzaka nǐ kɔ
alɔ a buku kwâkaki Bɔju bɔ̀ bɔ
kɔ bɔ kifuu. Yɔlɔ num na gia
yɔ mih nǐ kɔŋki i fôki.

Bɔɔl yɔli i Bita i Antiɔk

11 A dzɔ num i jɔbi wiwɔ
wɔ, Bita dza dzɔ i Antiɔk, mih
yɔli i wi, i wi nshiŋ kɔm wi nǐ
ndzani nalɔ.
12 Yi kɔ a wi nǐ yisi dzɔ ka
dziki bɔh bɔni bɔ̀ bɔ kɔkɔ Bɔju,
chu sabi kɔ. Jɔbi wɔ bɔni
bɔdɔkɔ bɔ̀ Jɛm nǐ faaŋ nǐ dzɔ,
wi yisi i gukuki gwu i jum wɔ,
ka dza gaali buku, na chu dzi
bɔh bɔ. Wi nǐ gaali yakadɔiŋ
kɔm wi nǐ lwaki mbaŋ wɔ wi
nǐ shiki bwaŋki alɔ a bɔ kaŋaki
i sûuŋ mi wɔ wi kɔkɔ wi Ju ka
wɔmaka numki mi wi Klistus.
13 Si wi fɔ yakadɔiŋ bɔni bɔ
bumni bɔdɔkɔ bɔ̀ bɔ nǐ kɔ Bɔju
ka sini nɔni ki kiwɔ kɔ wi nǐ
laniki chi fɔ chi. Na Banabas
mwi ka ndzani tɔ biɔli tɔ nɔni
kiwɔ.
14 Jɔbi wɔ mih ni yɛiŋ a bɔ
fɔki fibɔ biɔli kɔ dzɔh yi ŋkɔŋ
asi ntum wi ndzɔŋni wɔ kɔm
Klistus nɔŋki, mih ka dzaka i
Bita i bɔ bɔchi nshiŋ a, “Wɔ kɔ
mi wi Ju, num wɔ si nɔ ka mi
wi tumi, kɔbi ka mi wi Ju, wɔ
nɔŋ i kaŋyiki bɔni bɔ̀ bɔ kɔ bɔni

bə tumi a bɔ nôki ka Bəju daiŋ a?”

15 Mih nĭ dzakaki i Bita yakadəiŋ num ŋkɔŋ a buku bɔ kɔ bwa bə kwili Bəju. Buku kɔbi bəni bə tumi bà bə yɛiŋki a bɔ kɔ bəni bəchu.

16 Ayakalə, buku kiə a Nyɔ dzɔki kə a mi kɔ ŋgbɔ widɔkɔ kɔbi i wi nshiŋ kɔm wi jiəki bənchi. Wi dzɔki kɔm wi jiə shɔm i Jisɔs Klistus wə. Na buku Bəju mwi jiə tə shɔm i Klistus Jisɔs wə ka buku numki ŋgbɔ widɔkɔ kɔbi i Nyɔ nshiŋ, a kɔbi kɔm buku jiəki bənchi. Yi kɔ a mi kabə jiəki bənchi, Nyɔ kɔkə i dzɔki wi a wi kɔ ŋgbɔ widɔkɔ kɔbi.

17 Buku kabə məmsiki i numki ŋgbɔ widɔkɔ kɔbi i Nyɔ nshiŋ kɔm buku kɔ bəni bə Klistus, ayaka bəni chu yɛiŋ a buku kɔ bəni bəchu kɔm buku jiəki kə bənchi bə Bəju, yaka kɔ a Klistus tɔbiki lə chu a? Yi môŋ num yakadəiŋ lə kpa!

18 Mih ka dza bá chu fiəni maaki dzə́h yi bənchi num yə mih nĭ shakyi, yəmaka chusiki a mih kɔ mi wə mih bwiŋki nchi bwiŋni.

19 Gia yə yi kɔ, kɔ a i kimbu ki bənchi wə mih kɔ num mih kpi lɔ, num a wɔɔ bənchi mih, mih kpi ka mih nɔki si Nyɔ nəŋki.

20 Mih kɔlə i dzaka a bə nĭ baŋŋ lɔ mih i kintasi wə mih kpi buku Klistus. Nəni kə mih kaŋaki i liə chu kɔkə kəŋŋ. A nɔki Klistus i mih wə. Nəni kə mih kaŋaki i liə i mih wə kɔ kɔm shɔm yə mih jiə i waiŋ Nyɔ wə wi nĭ chusi kiŋkɔŋ i mih ka nya gwu yi i kpi kɔm mih.

21 Mih məŋ i nəiŋki kinduksi ki Nyɔ. Asi kɔ a mi kɔlə i num chəŋ i Nyɔ nshiŋ kɔm wi jiəki bənchi, ma yi numki a kpi yi Klistus nĭ kɔ a kilɔlɔ.

3

Kɔm bənchi bəh njiə wi shɔm i Klistus

1 Ɔ ɔɔ bəni bə Galɛshia, mbɛiŋ kɔ biyuŋ! A liŋŋ ndə mbɛiŋ? A kɔkə a mbɛiŋ bà bə fuku baiŋsi i mbɛiŋ si bə nĭ baŋŋ Jisɔs Klistus i kintasi wə mbɛiŋ yɛiŋ baiŋsi a?

2 Mih ki bikəki lə gia yimu i mbɛiŋ. Kiŋ'waka ki Nyɔ nĭ dzə i mbɛiŋ wə kɔm mbɛiŋ nĭ fəki asi bənchi dzakaki, ma kɔm mbɛiŋ nĭ bum gia yə mbɛiŋ nĭ wɔkɔ a?

3 Mbɛiŋ kɔ biyuŋ kɔm nə lə? Mbɛiŋ yisi gia bəh Kiŋ'waka ki Nyɔ, mbɛiŋ bá num i liə a mbɛiŋ ki kaasiki num bəh ŋga bimbɛiŋ na?

4 Mbɛiŋ yêiŋ bəŋgəkə bəduli a kilɔlɔ a? Mih yɛiŋki kə a, akɔ kilɔlɔ.

5 Nyɔ nyaki Kiŋ'waka ki i mbɛiŋ chu fə gia yi kaŋyini i mbɛiŋ kintəəŋ kɔm nə a? Wi fəki yakadəiŋ kɔm mbɛiŋ jiəki bənchi ma kɔm mbɛiŋ wɔkɔ ntum wə kɔm Klistus ka bum wi a?

6 Yi kɔ asi bə nyaka kɔm Ablaham i Kiŋwakti ki Nyɔ wə a,

“Wi nĭ bum gia yə Nyɔ nĭ dzaka,
Nyɔ ka dzɔ wi a wi kɔ mi wi chəŋ.”

7 Mbɛiŋ yêiŋ alə a, akɔ bəni bà bɔ jiə shɔm i Nyɔ wə bɔ kɔ bwa bə Ablaham.

8 Kiŋwakti ki Nyɔ nĭ kɔ ki
dzaka a kɛiŋ i kikpu wə a Nyɔ
bi dzɔ bəni bà bɔ kɔkə Bəju bɔ
num ŋgbɔ kɔbi i wi nshiŋ kɔm
shɔm yə bɔ kɔ bɔ jiə i wi wə.
Kiŋwakti ki Nyɔ ka fuku ntum
wi ndzɔŋni wələ i Ablaham
kaŋ kɛiŋ, dzaka a,
"Nyɔ bi bɔiŋsi lə bitumi bichi i
nshwaiŋ wə kɔm wɔ."
9 Ayakadəiŋ, yi kɔ a bəni bà
bɔ kɔ num bɔ jiə shɔm i Nyɔ
wə kɔ Nyɔ bɔiŋsi tə bɔ asi wi nĭ
bɔiŋsi Ablaham wə wi nĭ kɔ wi
jiə shɔm i wi wə.
10 Bəni bəchi bà bə yɛiŋki
a bɔ kɔlə numki chəŋ i Nyɔ
nshiŋ kɔm bɔ jiəki bənchi kɔ
bɔ giŋki lɔiŋ i gwu yibɔ wə,
kɔm bə kɔ num bə nyaka a,
"Mi wichi wə wi nɔki kə si
bə nyaka i Kiŋwakti ki
Bənchi wə,
wi fə kə asi bənchi bəchi
nəŋki,
wi giŋki lɔiŋ i gwu yi wə."
11 Yi chusiki lə ndaiŋ a Nyɔ
dzɔki kə mi a wi kɔ ŋgbɔ kɔbi
kɔm wəmaka jiəki bənchi.
Akɔ gia yə bə kɔ bə nyaka a,
"Akɔ mi wə Nyɔ dzɔ a wi kɔ
chəŋ kɔm shɔm yə wi
jiə i wi wə,
wə wi bi kwati nɔni."
12 Bənchi kaŋaki kə gia
yidɔkɔ i fə bəh njiə wi shɔm
i Nyɔ. Yi yiŋni kɔ a, "Mi wə
wi jiəki bənchi wi ni nɔki biəli
num bɔ."
13 Klistus nĭ kɔ wi təiŋ
bukumbɛiŋ i kaŋ yi lɔiŋ yə
bənchi dzəki bəh yi. Wi nĭ giŋ
bəlɔiŋ bəbukumbɛiŋ i wi wə,
num asi bə kɔ bə nyaka a,
"Lɔiŋ kô i mi wə bə kô num bə
shânsi wi i kpɛiŋ wə."
14 Wi nĭ fə yakadəiŋ, ka
kimbɔiŋsi kə Nyɔ nĭ bɔiŋsi
Ablaham yɛiŋ, dzə tə i bəni bà
bɔ kɔkə Bəju kɔm Klistus Jisɔs,
ka bukumbɛiŋ bà bə jiə shɔm i
wi wə kwati tə Kiŋ'waka ki Nyɔ
kə wi nĭ kaka.

Bənchi kɔkə i nəŋni kiŋkaka ki Nyɔ

15 Bwa bə nih bəŋ,
bukumbɛiŋ sini dzɔ gia yə
bəni si fə chɔkɔ bichi. Bəni ka
kɛiŋsi gia dzi miŋkaiŋ, yaka
mi widɔkɔ kɔkə i chu nəŋni gia
yiwɔ nabə i kpɛiŋsi gia yɛiŋ
wə.
16 Kɔm bə biŋkaka bi Nyɔ, kɔ
num wi nĭ kaka i Ablaham
bəh waiŋ wə wi bi bukuki
i chwɔŋkijuŋ ki wə. Bə ka
nyaka dəkə a, "Akɔ i bwa bà
bɔ bi bukuki i chwɔŋkijuŋ ki
wə," yi chusi a yi məŋ dəkə
i bəni bəduli. Yi chusiki a,
ki dzakaki kɔm waiŋ wimu, a
num waiŋ wi wələ Klistus.
17 Gia yə mih nəŋki i dzaka
kɔ a, Nyɔ nĭ fə kiŋkaka kələ, jía
tsə gi yina bəh mbaŋtia (430)
ka wi dzə nya bənchi. Si yi kɔ
yakadəiŋ, bənchi bà bɔ nĭ dzə
i jum wə kɔkə chu dzə nəŋni
miŋkaiŋ mə Nyɔ nĭ dzi i kikpu
wə, ka gia yə wi ma nĭ kaka
laka kilɔlɔ.
18 Yi kabə num a mi kɔlə i
kwati kimbɔiŋsi kələ a num
a jɔbi wə wi jiəki bənchi,
yaka yəmaka chu məŋ a
Nyɔ nĭ kaka bəni kakani bəh
yi. Ayakalə, Nyɔ nĭ nya ki i
Ablaham biəli asi wi nĭ kaka
wi yɛiŋ.
19 Fwu wi gia wi bənchi kɔ
nə? Bə nĭ kpɛiŋsi bənchi i
chusiki gia yə bəni nĭ ndzani
yɛiŋ, i yisi i jɔbi wiwɔ wə i tsə

buku na i jɔbi wə wain wələ wə Nyɔ nĭ fə kiŋkaka kələ kɔm wi bi dzəki. Ayaka Nyɔ ka nya bənchi bələ, bəchinda bu ka nya i kaŋ yi mi widəkɔ a wi nyâ dâŋsi i bəni.

20 Ntə mbɛiŋ kiəki lə a bəni ka dza i kɛiŋsiki gia mi widəkɔ num i bɔ kintəəŋ, yaka wi kɔ i bɔ bəchi. Ayakalə, Nyɔ kɔ a wi mbəŋ.*

21 Si yi kɔ yakadəiŋ, yaka nchi chu kɔlə i nəiŋ gia yə wi nĭ kaka a? Yi kɔkə i num yakadəiŋ! A nĭ kɔ a nchi widəkɔ nĭ kɔlə fɛiŋ wə wi kɔ i nya nəni, ma mi kɔlə i num chəŋ i Nyɔ nshiŋ kɔm wi jiəki bənchi ŋkɔŋ.

22 Ayakalə, Kiŋwakti ki Nyɔ dzakaki a mi wichi kɔ mfá i chu chɛiŋ. Yaka kɔ a kiŋkaka kə Nyɔ nĭ kaka, i mi wə wi jiə shɔm i Jisɔs Klistus, akɔ a wəmaka wə wi jiə shɔm i wi bi kwatiki a.

Bənchi nĭ kɔ ka nshi wain

23 A nĭ kɔ i kikpu wə, maka Jisɔs dzə ka bəni ni jiəki shɔm i wi, bəni nĭ kɔ i bənchi chɛiŋ num bənchi kaŋa bɔ ka bəni bə nsəŋ ka chəniki, i tsə buku i jɔbi wə Nyɔ bi chusiki Jisɔs a bɔ jĭəki shɔm i wi.

24 Bənchi nĭ kɔ ka nshi wain wə wi shiki bəh bəni i lumsiki bəni i tsə buku i jɔbi wə Klistus bi dzə yɛiŋ ka bəni jiəki shɔm i wi wə ma Nyɔ ka bi dzɔ bɔ a bɔ kɔ ŋgbɔ kəbi i wi nshiŋ.

25 Si Klistus kɔ wi dzə lɔ bəni jiə shɔm i wi wə, bukumbɛiŋ chu kɔkə i kaŋ yi nshi wain wələ wə.

26 Mbɛiŋ bà mbɛiŋ kɔ num mbɛiŋ chiŋni mbɛiŋ bəh Klistus Jisɔs, mbɛiŋ bəchi si num lɔ bwa bə Nyɔ, kɔm shɔm yə mbɛiŋ jiə i Klistus wə.

27 Mbɛiŋ kĭəki a mi wichi wə bə kɔ bə juli wi i bɔkɔ, chiŋni bəh Klistus si num lɔ bəh Klistus i fiɛŋ fimu wə.

28 Mi widəkɔ chu kɔkə chi chi a wi kɔ mi wi Ju nabə a wi kɔkə mi wi Ju. Mi widəkɔ chu kɔbi chi chi a wi kɔ mfa nabə wain wi dzu, mi widəkɔ chu kɔbi chi chi a wi kɔ minyuku nabə miŋkpaŋa. Mbɛiŋ bəchi si num lɔ i fiɛŋ fimu wə i Klistus Jisɔs wə.

29 Si mbɛiŋ si num lɔ bəni bə Klistus yakadəiŋ, yaka mbɛiŋ si num lɔ bwa bə Ablaham, mbɛiŋ bi kwatiki lə biɛiŋ biə Nyɔ nĭ kaka Ablaham yɛiŋ.

4

1 Gia yə mih dzakaki kɔ a, mi kabə num i bi dzə dzi biɛiŋ bi ba wi, ayakalə wi kɛiŋ wain wi nchiŋ, yaka chi chi kɔkə bəh mfa wi ba wi, na yaka si a kaŋaki wi biɛiŋ biwɔ bichi.

2 Wi ni yisi num lə bəni bədəkɔ təkniki i wi, ayaka biɛiŋ biwɔ num i kaŋ yi bəni bədəkɔ wə bɔ təkni bəh bi, i tsə buku i jɔbi wə ba wi nĭ kɛiŋsi jiə.

3 Akɔ yakadəiŋ si yi kɔ i bukumbɛiŋ. I jɔbi wə bukumbɛiŋ nĭ kɔ bwa bənchiŋ, bukumbɛiŋ nĭ kɔ mfa i biɛiŋ biə bi sakaki i mbi wələ wə.*

* **3:20** Yi kɔ fa chəŋ a, Nyɔ kɔ a wimu. numki bənchi bəh biŋ'waka.

* **4:3** Biɛiŋ biə bi sakaki i mbi wələ wə kələ

4 Ayaka jɔbi wə, jɔbi nĭ dzə lansi kpɛiŋ, Nyɔ faaŋ Waiŋ wi, wi dzə miŋkpaŋa bwɔ wi, wi num tə i bənchi chɛiŋ.

5 Wi nĭ dzə ka ŋgaiŋ təiŋ bəni bè bɔ nĭ kɔ i bənchi chɛiŋ ka Nyɔ dzɔ bukumbɛiŋ ka bwa bu.

6 Si Nyɔ kɔ wi dzɔ lɔ bukumbɛiŋ ka bwa bu yakadəiŋ, wi ka chiŋsi Kiŋ'waka ki Waiŋ wi i shɔm yibukumbɛiŋ mə, ki bɔɔŋ wi a, “Abba, Ba wuŋ!”

7 Yi kɔ a Nyɔ kɔ wi fə lɔ mbɛiŋ na chu numki mfá. Mbɛiŋ si num lɔ bwa bu bə dzu. Si mbɛiŋ kɔ bwa bu, yaka yi kɔ a mbɛiŋ ni kwati lə biɛiŋ biə wi jiə i bwa bu.

Bɔɔl lwa a bəni bə Galɛshia ni dzani lə dzəh

8 A nĭ kɔ i kikpu wə, jɔbi wə mbɛiŋ nĭ kiəki kə Nyɔ, mbɛiŋ nĭ nɔmki mfá i ŋga bi biɛiŋ biə mbɛiŋ nĭ dzɔki akɔ bənyɔ a kɔbi bənyɔ.

9 Ayakalə, i liə si mbɛiŋ si kiə lɔ Nyɔ, nabə a i liə si Nyɔ si kiə lɔ mbɛiŋ asi mih ki dzakaki, mbɛiŋ chu nyani dəiŋ i nəŋki i fiəni chu i jum wə i bənyɔ bə kilɔlɔ bələ wə, bè bɔ kaŋaki kə ŋga. Mbɛiŋ nəŋki i chu num mfá i bənyɔ bəwɔ kɔm nə?

10 Mbɛiŋ shiki i chɔkɔ bidɔkɔ wə a bi kɔ bimbum bəh kifiəŋŋ kidɔkɔ bəh jɔbi widɔkɔ i jia wə bəh jía kɔm nə a?

11 Mbɛiŋ fəki lə mih ka lwaki bəh ŋga a nɔm wuŋ wə mih nĭ nɔm i mbɛiŋ kintəəŋ laka kilɔlɔ.

12 Bwa bə nih bəŋ, mih kwuŋki kaŋ i mbɛiŋ kwuŋni a mbɛiŋ kwûni mbɛiŋ nûmki asi mih kɔ kɔm bənchi, asi mih nĭ kwuni ka numki ka mbɛiŋ i jɔbi wə mbɛiŋ nĭ kɔ bənchi kɔbi. Mbɛiŋ ka num fə dəkə gia yichu yidɔkɔ i mih.

13 Mbɛiŋ kiəki a a nĭ kɔ i ninshiŋ si mih nĭ fukuki ntum wi ndzɔŋni wi Nyɔ i mbɛiŋ a nĭ kɔ kɔm mih nĭ kɔ bəh mbɛiŋ mih gwɛiŋ wə.

14 Namana yaka si mih nĭ kɔ i jwɛiŋ yələ wə lə, yi nĭ kɔ ka kimɔmsi si ki dzə i mbɛiŋ, mbɛiŋ nĭ ka yɔkɔ gɛiŋ dəkə mih, nabə i nyaaŋ mih. Ayaka mbɛiŋ nĭ dzɔ mih aka chinda wi Nyɔ widɔkɔ nabə ka Klistus Jisɔs wi mwi.

15 Mbɛiŋ nĭ wɔkɔki lə ndzɔŋni bəh mih i jɔbi wiwɔ wə, aka num nə i liə a? Mih kɔlə i dzaka a, asi kɔ a bə dzaka a mbɛiŋ bâayi dzákəh yimbɛiŋ mbɛiŋ nyâ i mih, ma mbɛiŋ si baayi jɔbi wə dzə si kɔ.

16 Mih fiəni chu lɔ mi wimbɛiŋ wi mbaiŋŋni si mih fukuki ŋkɔŋ i mbɛiŋ na?

17 Bəni bè bɔ nəŋki i chusiki a bɔ kaŋaki lə kiŋkɔŋ i mbɛiŋ nalə, ayakalə bɔ nəŋki mbɛiŋ i gia wə yi num kə yindzɔŋni. Bɔ kɔŋki a bukumbɛiŋ gaali ma mbɛiŋ jiə shɔm num i bɔ wə.

18 Yi ndzɔŋki a mi kâŋaki shɔm i mi wə i gia yindzɔŋni wə. Gia yələ kɔ chəŋ i jɔbi wichi wə a kɔbi a jɔbi wə mih kɔ bəh mbɛiŋ shəŋ.

19 Bwa bəŋ bè bɔ kɔ shɔm yiŋ, yi kɔ ka mih ni chu yisi yisini nnɔmh i bwɔ mbɛiŋ wɔkɔ lɔli, i tsə buku jɔbi wə nəni ki Klistus bi numki i mbɛiŋ wə!

20 Bə dzɔ̂ a mih si kɔ bəh
mbɛiŋ i liə, ka mih kwuni
dzəh yə mih dzakaki yɛiŋ i
mbɛiŋ. Gia yələ mbɛiŋ fə lə
mfi laka mih lakani.

Chi chi i bwa bə Ablaham wə

21 Mbɛiŋ bà mbɛiŋ nəŋki i
numki i bənchi chɛiŋ, mbɛiŋ
fûku mih, ntə mbɛiŋ wəkɔki lə
gia yə bənchi dzakaki a?

22 Bə kɔ bə nyaka a Abla-
ham nǐ kaŋaki bwa bənyuku
bəfa, wi nǐ bwɔ widɔkɔ bəh
miŋkpaŋa wə wi nǐ kɔ mfa,
bwɔ widɔkɔ bəh miŋkpaŋa wə
wi nǐ kɔkə mfa.

23 Mfa wələ nǐ bwɔ waiŋ
wi a num i dzəh yə bə si
bwɔ bwa bəchi yɛiŋ. Ayakalə,
miŋkpaŋa wə wi nǐ kɔkə mfa
bwɔ ŋ'wi biəli kiŋkaka kə Nyɔ
nǐ kaka.

24 Bukumbɛiŋ kɔlə i dzɔ gia
yələ ka kifəkəni ki gia. Bəkaŋa
bəfa bələ chusiki miŋkaiŋ
mifa. Aga wə wi nǐ kɔ mfa dzɔ
di bi miŋkaiŋ mə Nyɔ nǐ dzi
bəh bəni bə Islae i Ŋkwuŋ wi
Sina wə. Bəni bəchi bà bɔ kɔ i
miŋkaiŋ biwɔ chɛiŋ kɔ mfá.

25 Aga dzɔ di bi miŋkaiŋ mə
i Ŋkwuŋ wi Sina wə wi kɔ i
tumi ki Alɛbia wə, wi chu dzɔ
tə di bi kwili wi Jɛlusalɛm wə
i liə, kɔm bəni bà bɔ kɔ i kwili
wiwɔ wə bəchi kɔ mfá i bənchi
chɛiŋ.

26 Ayakalə, bəni bà bɔ kɔ
bə Jɛlusalɛm wi bɛiŋ kɔkə
mfá. Jɛlusalɛm wiwɔ num nih
wibukumbɛiŋ.

27 Akɔ gia yə bə nyaka a,

"Wɔ miŋkpaŋa wə wɔ kɔ
kaiŋni wɔ bwɔ kə, wɔ
lâŋki.
Wɔ wə wɔ nǐ ka num nnɔmh
lɔ waiŋ, wɔ kâka
kisuŋuni.
Wɔ kǐə a bwa bə miŋkpaŋa wə
bə kɔ, bə kɔŋŋ wi
bi kaŋaki bwa bəduli tsə bə
miŋkpaŋa wə wi kɔ a
bəh nyuwi."

28 Ayakadəiŋ, bwa bə nih
bəŋ, mbɛiŋ kɔ bwa bə Nyɔ,
biəli asi Nyɔ nǐ kaka a liŋ asi
Ablaham nǐ bwɔ Ayjik biəli si
Nyɔ nǐ kaka.

29 A nǐ kɔ i jɔbi wiwɔ wə
waiŋ wə bə nǐ bwɔ asi bə si
bwɔ bwa bəchi nǐ bwaŋ gvu i
wə bə nǐ bwɔ i ŋga bi Kiŋ'waka
kə Nyɔ nǐ fə ka bə bwɔ wi. Yi
kɔ tə a liŋ i gia yə yi kɔ i liə.

30 Bə nyaka i Kiŋwakti ki Nyɔ
wə kɔm bəh gia yələ a nə a? Bə
kɔ bə nyaka a,

"Kôŋŋ bwíli miŋkpaŋa wə wi
kɔ mfa bəh waiŋ wi
bəchi,
kɔm waiŋ mfa kɔkə bi
gaa biɛiŋ bəh waiŋ
miŋkpaŋa wə wi kɔkə
mfa."

31 Si yi kɔ yakadəiŋ bwa
bə nih bəŋ, gia yichi yə
mih dzakaki lə yi chusiki
a bukumbɛiŋ kɔkə bwa bə
miŋkpaŋa wə wi kɔ mfa.
Bukumbɛiŋ kɔ num bwa bə
miŋkpaŋa wə wi kɔkə mfa.

5

Klistus bwili lɔ bukumbɛiŋ i nɔm wi mfa wə

1 Klistus bwili lɔ bukumbɛiŋ
i nɔm wi mfa wə. Wi bwili
yakadəiŋ, ka bukumbɛiŋ
bəchi ma chu nûmki i nɔm
wi mfa wə i bənchi chɛiŋ.
Ayakadəiŋ, mbɛiŋ nûmki a

bindzɔŋ. Kiə mbɛiŋ bi ma chu bûm i líə i kimbuŋ ki nɔm wi mfa wə.

2 Mbɛiŋ wôkəli ndzɔŋ gia yə mih Bɔɔl dzakaki. Mbɛiŋ ka bum a bə sûuŋ mbɛiŋ ka mbɛiŋ numki chəŋ i Nyɔ nshiŋ, ma gia yə Klistus nǐ fə i mbɛiŋ yi ni num kiləlɔ.

3 Mih chu dzakaki mih chəsi a mi wichi wə wi bum a bə suuŋ wi, yaka wi kaŋaki i jíəki bənchi bə Bəju bəchi si bɔ kɔ.

4 Mbɛiŋ bəchi bà mbɛiŋ nəŋki i num ŋgbɔ kəbi i Nyɔ nshiŋ akɔ kɔm mbɛiŋ jiəki bənchi, mbɛiŋ kíəki a mbɛiŋ gaali lɔ gwu yimbɛiŋ bəh Klistus. Mbɛiŋ bwili lɔ gwu yimbɛiŋ i mbwili wə Nyɔ bwiliki bəni.

5 I bukumbɛiŋ gia yə bukumbɛiŋ tsɛiŋki tsəki a ninshiŋ i yi wə, kɔ a Nyɔ bi dzɔ bukumbɛiŋ ka bəni bà bɔ kɔ chəŋ i wi nshiŋ. Gia yələ kɔ yə Kiŋ'waka ki Nyɔ kə ki nɔmki i bukumbɛiŋ wə tsə dzəh i shɔm yə bukumbɛiŋ jiə i Klistus wə, ki fə a bukumbɛiŋ wôkəliki.

6 Mbɛiŋ kíəki a mi kabə num wə wi chiŋni lɔ bəh Klistus Jisɔs, wi num bə suuŋ wi nabə wə wi kɔ maka bə suuŋ wi, yəmaka kaŋaki kə gia yidəkɔ i fə. Fwu wi gia kɔ shɔm yə wi jiə i Klistus wə chusi i kiŋkɔŋ wə.

7 Mbɛiŋ ni yɔkɔki n'yɔkɔ wi ndzɔŋni, a ka fə ndə a mbɛiŋ bee i biəliki ŋkɔŋ a?

8 Ŋkaiŋni ntəfi wələ ka buku dəkə i Nyɔ wə wi nǐ bɔɔŋ mbɛiŋ i gia yələ wə.

9 Ntə mbɛiŋ yiŋtiki lə ndi wə bə si ti a, “Kimfəiŋ kimu bəkəliki lə nchwa a?”

10 Mih jiəki mfi i mbɛiŋ wə kɔm bə Bah a mbɛiŋ kɔkə i biəli gia yə bəni bədɔkɔ dzakaki a kɔbi a yə mih dzakaki. Ayaka mi wə wi bəkəli mfi bimbɛiŋ, a kɔŋ a numki na ndə, yi kɔ a Nyɔ ni lɔɔ lə ŋgəkə i wi wə.

11 Bwa bə nih bəŋ, asi kɔ a mih kɛiŋki mih fuku a bə suuŋki bəni ka bɔ numki chəŋ i Nyɔ nshiŋ, bəni bá chu bwaŋki gvu i mih chɛiŋ kɔm nə? Asi kɔ a yi numki yakadəiŋ, ma gia yələ mih fukuki kɔm a Klistus nǐ kpi i kintasi wə bəni wɔkɔ yi yi bəkəli lɔ shɔ́m yibɔ bəkəlini yi ma ni chu numki.

12 I bəmaka bəni bà bɔ fumsiki mfi bimbɛiŋ a bə sûuŋki bəni, mih nəŋki a bɔ tsô i ninshiŋ i bwíli kaasi gwú yibɔ.

13 Bwa bə nih bəŋ, Nyɔ nǐ bɔɔŋ lɔ mbɛiŋ a mbɛiŋ ma chu nûmki i mfá wə. Ayakalə, si mbɛiŋ chu kɛiŋki kə mfá, kiə mbɛiŋ ma dzô a mbɛiŋ kɔlə i fôki gia yichu si nyam yimbɛiŋ yi gwu nəŋki. Mbɛiŋ nôŋki num nɔmni i bwa bə nih bəmbɛiŋ i kiŋkɔŋ mə.

14 Mbɛiŋ fôki yakadəiŋ kɔm bənchi bəchi kɔ num bə chiŋni i wimu wələ wə a,

“Wɔ kôŋki mi wə wi kɔ kɔmsi i
wɔ wə asi wɔ kɔŋki gwu
ya.”

15 Ayakalə, mbɛiŋ ka dza ka wamyiki ka bíə, mi nəŋ i dzi waiŋnih wi, mbɛiŋ ka tôkniki kɔm mbɛiŋ kɔlə i dza bəkəli gwú yimbɛiŋ bəkəlini.

Mi wə wi nəki si Kiŋ'waka ki Nyɔ chusiki
chu fə kə asi nyam yi gwu nəŋki

16 Gia yə mih dzakaki lə kɔ a, mbɛiŋ nôki mbɛiŋ bîəli num asi Kiŋ'waka ki Nyɔ chusiki mbɛiŋ, yakadəiŋ mbɛiŋ ma chu fiəni i fêki num asi nyam yi gwu yimbɛiŋ nəŋki a mbɛiŋ fêki.

17 Mih dzakaki lə kɔm a gia yə nyam yi gwu nəŋki, a kɔkə yə yi si biəli yə Kiŋ'waka ki Nyɔ nəŋki. Ayaka yə Kiŋ'waka ki Nyɔ nəŋki a kɔkə yə nyam yi gwu biəliki. Biɛiŋ bifa biələ kɔkə i fiɛŋ fimu wə. Akɔ gia yə mbɛiŋ kɔkə i fêki gia yə mbɛiŋ nəŋki.

18 Mbɛiŋ ka nəki biəli num asi Kiŋ'waka ki Nyɔ chusiki i mbɛiŋ, mbɛiŋ ma ni chu fiəni i numki i bənchi chɛiŋ.

19 Gia yichu yə nyam yi gwu si nəŋ kɔ bəni məŋni kə. Akɔ ntəkəli bəh i kwakaki gia kɔm ntəkəli bəh nəki nəni kinyɛŋ ki təkəlini.

20 Ayaka yi chu num i tsaki i bənyɔ bə kilələ bəh i laki nyɛiŋ nabə i fiŋki nyɛiŋ. Yi chu num i baiŋŋniki, i yəliki, i ghəkəki bəh i kaŋaki shɔm yi bəkəli bəh i kwakaki shəŋ a i gwu yi wə. Yi chu num i gaaliki bəni bəh i mi i gaali buku i bəni wə i kwati ŋ'wi mbaŋ.

21 Ayaka yi num tə i chiniki kindəŋ, mu mbih mə kwa bəh i muki kɔm dzaka bəh i fəki gia yidəkɔ ka yələ. Mih dzakaki mih chəsi asi mih nǐ yisi dzaka lɔ i mbɛiŋ a, bəni bà bɔ fəki gia yələ bi kwati kə di i kintəəŋ ki ŋkuŋ bi Nyɔ wə.

22 Ayakalə, biɛiŋ biə bi bukuki i Kiŋ'waka ki Nyɔ wə kɔ biələ, kiŋkɔŋ, kinsanŋli, kimbəiŋni, shɔm yi kaŋani, nəni kindzɔŋni, ndzɔŋni, i numki i ŋkɔŋ wə,

23 i bəiŋniki i nəni wə, bəh i təkniki bəh gwu. Nchi widəkɔ kɔkə wə wi waliki gia yələ.

24 Bəni bà bɔ kɔ bə Klistus Jisɔs kɔ num bɔ baŋŋyi nyam yibɔ yi gwu bəh gia yichu yə gwu yibɔ yi fwuni nəŋki i kintasi ki Jisɔs wə.

25 Si bukumbɛiŋ nəki i liə i ŋga bi Kiŋ'waka ki Nyɔ wə, bukumbɛiŋ fêki gia bîəli asi Kiŋ'waka kiwɔ chusiki.

26 Kiə bukumbɛiŋ ma ghânŋsiki gwu. Kiə bukumbɛiŋ ma bâkəliki shóm yi bəni bədəkɔ. Kiə bukumbɛiŋ ma chiniki kindəŋ bəh bəni bədəkɔ.

6

Bəni bə Nyɔ gâmtiki bəni bəchi

1 Bwa bə nih bəŋ, mbɛiŋ ka dza yɛiŋ mi widəkɔ i mbɛiŋ kintəəŋ num wi gbɔ i chu wə, mbɛiŋ bà mbɛiŋ nəki asi Kiŋ'waka ki Nyɔ nəŋki, mbɛiŋ mômsi i têfi wi a wi bûku i chu biwɔ kintəəŋ. Ayakalə, jɔbi wə mi bə təfi mi, wi ka têfiki bəh kimbəiŋni tôkni i yêiŋ a wi tə ma gbô i mməmsi wə.

2 Mbɛiŋ gâmtiki bwa bə nih bəmbɛiŋ i bəŋgəkə bəbɔ wə. Mbɛiŋ ka fêki yakadəiŋ yaka mbɛiŋ jiəki lə nchi wi Klistus.

3 Mi kabə dzɔ gwu yi a ŋgaiŋ kɔ fiɛŋ fidəkɔ, wi kəbi na fiɛŋ fiwɔ, wi fwəkyiki gwu yi.

4 Mi wichi tsêiŋ kimfə ki i gia yə wi fəki, wi yɛiŋ a ŋgaiŋ

fəki lə chəŋ a. Wi kabə fəki chəŋ, wi ka kɔksiki gwu yi. Ayakalə, kiə wi ma fôkəniki gwu yi bəh mi widɔkɔ.

5 Mbɛiŋ kîəki a mi wichi kaŋaki i gîŋ ntiə wi.

6 Mi kabə lani mi bəh gia yi Nyɔ, mi wə bə laniki wi gâa biɛiŋ biə bi kɔ bindzɔŋni bichi wi nya mi wə wi laniki wi.

7 Kiə mbɛiŋ ma fwôkyiki gwú yimbɛiŋ. Nyɔ kɔkə kiyuŋ. Mbɛiŋ kîəki a fiɛŋ fiə mi gbɛli akɔ a fifiə wi bi kɔhki.

8 Mi ka gbɛli ŋgɔkɔ wi a num gia yə nyam yi yi gwu nəŋki, ma wi bi kɔh shəŋ gia yə nyam yi yi gwu nyaki a num kpi. Mi ka gbɛli ŋgɔkɔ num gia yə Kiŋ'waka ki Nyɔ nəŋki, ma wi bi kɔh nɔni kə ki bi tsə kaa kə a num kə Kiŋ'waka ki Nyɔ nyaki.

9 Ayakadəiŋ, kiə bukumbɛiŋ ki bôh kə i fəki gia yindzɔŋni, kɔm jɔbi bi dzə kpɛiŋki ma bukumbɛiŋ bi kwati ŋkɔh wiwɔ i jɔbi wə bukumbɛiŋ ka bəh dəkə.

10 Yaka yi kɔ a, na i winaiŋ jɔbi wə bukumbɛiŋ kwati dzəh, bukumbɛiŋ ka fəki gia yindzɔŋni i bəni bəchi, kighə i bà bɔ kɔ i chwɔŋkijuŋ ki bəni bə bumni wə.

Ndzaka wi gɔksini

11 Mbɛiŋ yêiŋ si dzákəh yi kiŋwakti yələ fa kɔ yimbum yimbum! A nyaka mih bəh kaŋ yiŋ!

12 Bəmaka bəni bà bɔ nyiniki a bə sûuŋki mbɛiŋ, akɔ bà bɔ nəŋki i chusiki gwu i gia yi nyam yi gwu. Bɔ fəki yakadəiŋ ka bəni bi ma bwaŋki gvu i bɔ chɛiŋ kɔm gia yə bɔ fukuki a Klistus nǐ kpi i kintasi wə.

13 Na bəni bà bɔ kɔ bə suuŋ lɔ bɔ jiəki kə bənchi bəchi. Ayakalə, bɔ nəŋki alə a jɔbi wə bɔ suuŋ mbɛiŋ ka bɔ chɔkɔki kijum a mbɛiŋ fə gia yə bɔ kɔŋki a yi num i gwu yimbɛiŋ wə.

14 Ayakalə, i mih, mih kɔkə i lansi num i chɔkɔki kijum i gia yidɔkɔ wə a kɔbi a i gia yə a Bah wibukumbɛiŋ Jisɔs Klistus nǐ kpi i kintasi wə. Akɔ i kintasi kələ wə biɛiŋ bi fa kuku kɔ num bi kpi bi gaali bəh mih, mih tə gaali bəh bi.

15 Mi ka num, num bə suuŋ wi nabə a bə ka suuŋ dəkə wi, yəmaka kaŋaki kə gia yidɔkɔ i fə. Fwu wi gia kɔ a, Nyɔ kɛiŋsi mi a wi numki wimfiaŋ.

16 Kimbɔiŋni ki Nyɔ bəh nshɛiŋ yi dzə i bəni bəchi bà bɔ biəli dzəh yələ, bà bɔ si num lɔ bəni bə Islae bə Nyɔ.

17 Ayaka i yisi i liə wə i tsəki, kiə mi ma chu nyâki ŋgəkə i mih, kɔm bali biə bi kɔ i mih wə chusiki a mih kɔ mi wi Jisɔs.

18 Bwa bə nih bəŋ, ma Bah wibukumbɛiŋ Jisɔs Klistus chûsi mbɛiŋ bəchi bəh shɔm yi yindzɔŋni i biŋ'waka bimbɛiŋ wə. Yi nûm ayaka.

Kiŋwakti kə Bəəl nǐ nyaka i kijuŋni ki Ɛfɛsus

Gia yə yi kɔ i Kiŋwakti ki Ɛfɛsus kələ mə

Kiŋwakti kələ nǐ nyaka Bəəl, waiŋ ntum wi Jisəs i bəni bə bumni i kwili wi Ɛfɛsus wə. Fwu wi gia wə wi kɔ i kiŋwakti kələ mə kɔ kimfasi kə Nyɔ nǐ fasi a ŋgaiŋ bi juŋniki lə biɛiŋ bichi biə bi kɔ i bɛiŋ bəh i kuku i jiə i Jisəs chɛiŋ. Bəəl fuku baiŋsi si yi nǐ nyani ka bəni chiŋni i fiɛŋ fimu wə bəh Nyɔ. Wi chusi si Bah Nyɔ nǐ sabi bəni bu, dalinya chu bibɔ tsə dzəh i Jisəs Klistus wə Waiŋ wi, bəh si wi nǐ fə kinchəsi ki i bɔ wə a num Kiŋ'waka ki Baiŋni. Wi təfi bəni bà wi nyaka i bɔ a bɔ nôki nəni kə ki chusiki a bɔ chǐŋni lɔ bəh Klistus. Bəəl chusi tə i dzə́h dzə́h wə i fəkəni si kijuŋni ki bəni bə bumni kɔ i mi wimu wə i Klistus wə.

Kifwu ki gia kə ki kɔ i Kiŋwakti kələ mə

1:1-2 Kin'yisi
1:3–3:21 Kimfasi kə Nyɔ nǐ kaŋaki i Klistus bəh i kijuŋni ki bəni bə bumni
4:1–6:20 Nəni ki bəni bə Klistus kifiaŋ
6:21-24 Kiŋgɔksi

1 Akɔ mih Bəəl, waiŋ ntum wi Klistus Jisəs i kiŋkɔŋ ki Nyɔ wə.

Mih nyakaki kiŋwakti kələ i bəni bà akɔ bə Nyɔ i Ɛfɛsus bà bɔ num ndzɔŋ i Klistus Jisəs wə.

2 Nyɔ Tii wibukumbɛiŋ bəh Bah Jisəs Klistus chûsi mbɛiŋ bəh shɔm yindzɔŋni chu nyâ mbɛiŋ bəh kimbɔiŋni.

Kimbɔiŋsi kə ki gamtiki biŋ'waka bi bəni bà bɔ chiŋni i Klistus wə

3 Ma kiŋkɔksi nûm i Nyɔ wə wi kɔ Nyɔ, chu num tii wi Bah wibukumbɛiŋ Jisəs Klistus. Wi bɔiŋsi bukumbɛiŋ bəh kimbɔiŋsi kichi i tumi ki bɛiŋ wə kə ki gamtiki biŋ'waka bibukumbɛiŋ si bukumbɛiŋ kɔ bə chiŋni i Klistus wə.

4 Na ka Nyɔ numki i maa mbi wələ wi nǐ kɔ wi sabibwili lɔ bukumbɛiŋ a bukumbɛiŋ bi chǐŋni bəh Klistus bə baiŋki, bə nûm kiŋgbɔ kidəkɔ kəbi i wi nshiŋ. I kiŋkɔŋ ki wə,

5 wi nǐ kɔ num wi kɛiŋsi lɔ i bi dzɔ bukumbɛiŋ i bwa bu tsə dzəh i Jisəs Klistus wə. Wi nǐ fə yakadəiŋ, biəli gia yə yi ndzɔŋki yə wi nəŋki a yi nûm.

6 Yi nǐ num yaka ka kiŋkɔkni tsâki i wi i kinya ki kimbum kə wi nǐ nya i bukumbɛiŋ kilɔlɔ tsə dzəh i Waiŋ wi wə wi kɔ shɔm yi.

7 Wi kɔ wi nǐ təiŋ bukumbɛiŋ i kaŋ yichu wə num bəh mwa mi Waiŋ wi wələ. Yi num a, wi dalinya chu bibukumbɛiŋ, biəli shɔm yi yindzɔŋni yə wi Nyɔ nǐ chusi i bukumbɛiŋ nalə.

8 Jəbi wə wi nǐ nəŋki i chusi wi shuku yi num shukuni i bukumbɛiŋ wə. Wi nǐ fə yakadəiŋ bəh mfi bichi bəh kiŋkwaka ki kichi.

9 Nyɔ kɔ wi fə lɔ bukumbɛiŋ
kiə gia yə wi nəŋki yə yi nĭ kɔ
i nyumi wə. Wi nĭ fə biəli gia
yə yi ndzɔŋki i wi asi wi nĭ kɔ
wi sisi lɔ a wi bi fə tsə dzəh i
Klistus wə.
10 Wi nĭ sisi a jɔbi wə jɔbi bi
dzə kpɛiŋki wi bi juŋni biɛiŋ
bichi nabə biə bi kɔ i bɛiŋ,
nabə biə bi kɔ i kuku, i jiə i
Jisɔs chɛiŋ.
11 Nyɔ nĭ babwili tə buku i
num bəni bu i Jisɔs wə. Wi nĭ
sabibwili asi wi nĭ kɔ wi sisi a
kɛiŋ i kikpu wə biəli kiŋkwaka
ki asi wi si fə biɛiŋ bi bichi
biəli kimfasi ki asi wi kɔŋki.
12 Yi nĭ num yakadəiŋ, ka
buku bà buku nĭ kɔ bəni bə
ninshiŋ i jiə mfi i Klistus
wə ka bə nôki nɔni kə ki
fôki ka mbum bi Nyɔ chusiki,
kiŋkɔksi tsəki i wi.
13 Mbɛiŋ tə kɔ num mbɛiŋ
chiŋni i Klistus wə jɔbi wə
mbɛiŋ nĭ wɔkɔ gia yi ŋkɔŋ yə
akɔ ntum wi ndzɔŋni wə wi nĭ
dzə bəh mbɔiŋ i mbɛiŋ wə. Si
mbɛiŋ nĭ wɔkɔ yakadəiŋ, ka
jiə shɔm i Klistus wə, Nyɔ fə
kinchəsi ki i mbɛiŋ wə a num
Kiŋ'waka ki Baiŋni kə wi nĭ
kaka bəni yɛiŋ.
14 Kiŋ'waka ki Baiŋni kələ
kɔ njikəli wi kpaŋ i ŋgɔm
wi biɛiŋ biə bukumbɛiŋ bi
kwatiki. Ayaka bukumbɛiŋ bi
kwatiki jɔbi wə Nyɔ bi təiŋki
kaasiki bəni bà akɔ bu i kaŋ
yichu wə. Ayakadəiŋ, mbum
bi bi ka chusiki, kiŋkɔksi tsə i
wi.

Bɔɔl tsa i bəni bə Ɛfɛsus

15 Mih kɔ mih wɔkɔ lɔ kɔm
shɔm yə mbɛiŋ jiə i Bah Jisɔs
wə, bəh kiŋkɔŋ kə mbɛiŋ
kaŋaki i bəni bəchi bà bɔ kɔ
bə Nyɔ. Akɔ gia yə yi fə,
16 jɔbi wə mih tsaki mih ka
kwakaki mbɛiŋ. Mih nĭ ka
num bee dəkə i nyaki kiyɔŋni i
Nyɔ kɔm mbɛiŋ i ntsa wuŋ wə.
17 Mih tsaki a Nyɔ wə wi
kɔ Nyɔ wi Bah wibukumbɛiŋ
Jisɔs Klistus, Nyɔ wə wi kɔ Ba
wi kiŋkəkni, nyâ mbɛiŋ bəh
Kiŋ'waka ma ki nyâ mbɛiŋ
bəh mfi bimbum, ki wêli
dzákəh yimbɛiŋ ka mbɛiŋ kĭə
wi bindzɔŋ.
18 Mih chu tsa a wi wêli mfi
bimbɛiŋ ka mbɛiŋ kĭə gia yə
mbɛiŋ tsɛiŋki tsəki i ninshiŋ
i yi wə, yə wi nĭ bɔɔŋ mbɛiŋ
yɛiŋ kɔm yi, chu kĭə kiŋkəkni
kə ki kɔ kimbum ki biɛiŋ biə bi
kɔ bi bəni bà akɔ bə Nyɔ.
19 Mih chu tsaki a Nyɔ wêli
mfi bimbɛiŋ ka mbɛiŋ kĭə ŋga
bi biə bi tsəki ŋga bichi. Akɔ
ŋga bimbum biələ wi nɔmki
bəh bi i bukumbɛiŋ bà bə kɔ bə
jiə shɔm i wi.
20 Akɔ ŋga biwɔ biə wi nĭ
nɔm bəh bi dzasi Klistus i kpi
wə, yaksi wi ka tɔm wi i tsɛiŋ
yi yiləkəli wə i tumi ki bɛiŋ wə.
21 Klistus kɔkniki nalə tsə
na biɛiŋ bichi biə bi sakaki
bəh bəŋkuŋ bəh ŋga bəh
kiŋkɔkni kichi. Wi chu kaŋa
yɛli wimbum wi tsə na kiyɛli
kichi kə bə bɔɔŋki bəni yɛiŋ.
Wi kɔkə yakadəiŋ a jɔbi
wələ wə shəŋ. Wi bi numki
yakadəiŋ i jɔbi wi dzəni wə.
22 Nyɔ kɔ wi jiə biɛiŋ bichi i
wi chɛiŋ, ka chu tɔm wi a wi
kɔ fwu wi biɛiŋ bichi i kijuŋni
ki bəni bə bumni wə.
23 Kijuŋni ki bəni bə bumni
kələ kɔ gwu yi Klistus. Klistus

ka numki num wi jikə kpɛiŋ kəm kijuŋni kələ, a num wi wə wi fəki ka biɛiŋ bichi bi jikə kpɛiŋ i dzə́h yichi wə.

2

Nyɔ nǐ chiŋni bukumbɛiŋ bəh Klistus dzasi i kpi wə

1 A nǐ kɔ i ninshiŋ, mbɛiŋ num bəni bà bɔ nǐ kɔ bɔ kpiyi lɔ i biŋ'waka wə kəm bə bənchi bə Nyɔ bà mbɛiŋ nǐ bwiŋki bəh chu bimbɛiŋ,

2 biə mbɛiŋ nǐ nəki mbɛiŋ fə. Mbɛiŋ nǐ nəki biəli num dzə́h yə bəni bə mbi bələ nəki yɛiŋ, chu biəli ŋkuŋ wi ŋga bi fiəkə yi bɛiŋ. Akɔ wi kiŋ'waka kiwɔ kə ki nəmki i liə i bəni bà bɔ ləkəki bəh kifwu i Nyɔ.

3 Akɔ ayaka tə si bukumbɛiŋ bəchi nǐ nəki. Bukumbɛiŋ nǐ nəki fə gia yə nyam yi gwu yi shilini nǐ kəŋki, biəli num gia yə nyam yi gwu bəh biŋkwaka bibukumbɛiŋ nəŋki a bukumbɛiŋ fə̂ki. Bukumbɛiŋ ka bəni bəwɔm nǐ kɔ bə si num lɔ bəni bà shəm kɔ i bɔkɔki Nyɔ bəh bɔ, yi num a liŋ si mi wiwɔm wichi kɔ.

4 Ayakalə, Nyɔ wə wi kɔ wi jikə bəh nshɛiŋ i bukumbɛiŋ wə wi nǐ kəŋ bukumbɛiŋ nalə,

5 chiŋni bwili bukumbɛiŋ bəh Klistus i kpi wə na si bukumbɛiŋ nǐ kɔ bə kpiyi lɔ kəm bə bənchi bə Nyɔ bà mbɛiŋ nǐ bwiŋki. Nyɔ nǐ bwili mbɛiŋ kəm shəm yi yindzəŋni.

6 Si wi nǐ chiŋni bukumbɛiŋ bəh Klistus Jisɔs dzasi i kpi wə yakadəiŋ, wi ka yakasi bukumbɛiŋ təm bukumbɛiŋ bəh wi i tumi ki bɛiŋ wə.

7 Wi nǐ fə yakadəiŋ ka a bi numki i jəbi wi dzəni wə, wi bi chusi shəm yi yindzəŋni nalə a num yə mi kəkə i bi fəkəni. Shəm yi yindzəŋni yələ kɔ num wi chusi lɔ i kiŋkəŋ ki wə tsə dzəh i Klistus Jisɔs wə.

8 Mbɛiŋ kî̀əki a Nyɔ nǐ bwili mbɛiŋ a num kəm shəm yi yindzəŋni yə wi nǐ chusi i mbɛiŋ tsə dzəh i shəm yə mbɛiŋ nǐ jiə i Klistus wə. A num kə i kimfə kimbɛiŋ wə. A num kinya ki Nyɔ.

9 A nǐ kəkə kəm nəm widəkɔ wə mi nǐ nəm na ka mi widəkɔ bi ma numki wə wi kɔ i dza ghaŋsiki gwu.

10 Gia yə yi kɔ, kɔ a bukumbɛiŋ kɔ si bukumbɛiŋ kɔ i liə lə a maa Nyɔ bəh kaŋ yi. Wi kɔ wi chiŋni bukumbɛiŋ bəh Klistus Jisɔs ka fə bukumbɛiŋ i nûmki bəni bə mfiaŋ, ka bukumbɛiŋ nômki bənəm bə ndzəŋni bà wi nǐ sisi a kɛiŋ i kin'yisi wə a, akɔ bà bukumbɛiŋ bi nəki bə nôm bɔ.

Chwəŋbijuŋ bifa si num lɔ i mi wimu i Klistus wə

11 Mbɛiŋ bəni bà mbɛiŋ kəkə i chwəŋkijuŋ ki Bəju wə, mbɛiŋ kwâka fiɛŋ fiə mbɛiŋ nǐ yisi kɔ fi i ninshiŋ. Bəju bà bɔ bɔəŋki gwu yibɔ a bɔ kɔ bəni bà bɔ kɔ bə suuŋ bɔ, bɔ nǐ bɔəŋki mbɛiŋ a mbɛiŋ kɔ bəni bà bɔ kɔ kinchək. Ayaka nsuuŋ wələ num fiɛŋ bə fəki i mi a bəh kaŋ.

12 Mbɛiŋ yiŋti a, a nǐ kɔ i jəbi wiwɔ wə, mbɛiŋ nǐ kaŋaki kə gia yidəkɔ i fə bəh Klistus. Mbɛiŋ nǐ kəkə i kintəəŋ ki ŋgəkɔ wi bəni bə Nyɔ bà bɔ

kɔ bə Islae. Mbɛiŋ nĭ kaŋaki kə gia yidəkɔ i fə bəh miŋkaiŋ mi kiŋkaka mə Nyɔ nĭ dzi bəh bɔ. Mbɛiŋ nĭ kɔ fimbɛiŋ i fa mbi wə kaŋa kə gia yidəkɔ yə mbɛiŋ tsɛiŋki tsəki i ninshiŋ i yi wə, chu kiə kə tə Nyɔ.

13 Ayakalə, i liə si mbɛiŋ kɔ num mbɛiŋ chiŋni lɔ bəh Klistus Jisɔs, mbɛiŋ bà mbɛiŋ nĭ yisi kɔ i dzə́h yi dəəŋ i Nyɔ, wi dzɔ mbɛiŋ kɔmsi dzə i wi wə tsə dzəh i mwa mi Klistus wə.

14 Akɔ wi Klistus mwi wə wi dzə bəh kimbɔiŋni i bukumbɛiŋ. Wi fə Bəju bəh bəni bà bɔ kɔkə Bəju num i mi wimu wə. Wi mukuyi kimbu ki kiŋgaali a num ki mbaiŋŋni kə ki nĭ yisi kɔ i bukumbɛiŋ kintəəŋ.

15 Wi nya gwu yi ka kpi i chiksi bənchi bəh gia yə bənchi dzakaki a, bə fə̂ki i numki bəni bə Nyɔ. Wi fə yakadəiŋ ka ŋgaiŋ chiŋni mi wichi i wi wə ka bɔ numki mi wimu wimfiaŋ i di bi bəni bəfa wə. Si wi fə yakadəiŋ, wi ka dzə bəh kimbɔiŋni.

16 Kpi yi i kintasi wə chiŋni chwɔŋbijuŋ bifa biələ dzə bəh bi i Nyɔ i gwu yimu wə, ka wɔɔ kimbaiŋŋni kibɔ i kintasi wə ki kaa.

17 Wi nĭ dzə ka fuku ntum wi ndzɔŋni wə wi dzəki bəh kimbɔiŋni i mbɛiŋ bà mbɛiŋ nĭ kɔ i dzəh yi dəəŋ wə, fuku tə i bà bɔ nĭ kɔ kɔmsi i wi wə.

18 A fə wi na ka bukumbɛiŋ bəchi kaŋa dzəh i dzə i Bah tsə dzəh i Kiŋ'waka kimu wə.

19 Ayakadəiŋ, mbɛiŋ chu kɔkə bəni bə dzəni nabə bəni bə kumini. Mbɛiŋ si num lɔ bwa bə kwili mbɛiŋ bəh bəni bà bɔ kɔ bə Nyɔ, num tə bəni i Nyɔ dzu.

20 Juŋ yələ kɔ num bə maa i chaka wə a num bwa bə ntum bə Jisɔs bəh bəni bà bɔ fukuki bəntum bə Nyɔ, Klistus Jisɔs mwi num təh wi bu wi juŋ wiwɔ.

21 Akɔ i wi wə juŋ yiwɔ yichi chiŋni bá kɔɔ i bi dzə num juŋ yi baiŋni i Bah.

22 Mbɛiŋ tə kɔ num bə chiŋni mbɛiŋ bá maa i Klistus wə, i bi dzə num di biə Nyɔ nɔki i Kiŋ'waka ki mə.

3

Bɔɔl kɔ mi wi fukuni i bəni bà bɔ kɔkə Bəju

1 Si Nyɔ kɔ wi fə lɔ biɛiŋ biələ i mbɛiŋ lə, mih bá tsa i mbɛiŋ. Mih Bɔɔl kɔ i nsəŋ mə kɔm ntum wə kɔm Klistus Jisɔs. Mih nɔmki nsəŋ wələ kɔm mbɛiŋ bəni bà bɔ kɔkə Bəju.

2 Mih kwakaki a mbɛiŋ wɔkɔ lɔ si Nyɔ nĭ baa mih ka nya nɔm i mih a mih chû̂siki shɔm yi yindzɔŋni i mbɛiŋ.

3 Gia yələ kɔ yə yi nĭ yisi kɔ i nyumi wə Nyɔ wɛli dzə́kəh yiŋ mih ka yɛiŋ. Mih nyaka lɔ kɔm yi i mbɛiŋ a yi juli.

4 A mbɛiŋ ka fa, mbɛiŋ ni yɛiŋ gia yə mih kiəki kɔm gia yi nyumini yə kɔm Klistus.

5 A nĭ kɔ i kikpu wə Nyɔ nĭ ka fə dəkə a ŋgɔkɔ wi bəni i jɔbi wiwɔ wə kiə gia yi nyumini yiwɔ. I liə Kiŋ'waka ki Baiŋni chusi lɔ yi i bwa bə ntum bə Jisɔs bə baiŋni bəh i bəni bà bɔ fukuki bəntum bə Nyɔ, bɔ kiə.

6 Gia yi nyumni yələ kɔ a bəni bà bɔ kɔkə Bəju kɔ num

Nyɔ nya tə bɔ bəh biɛiŋ biə wi jiə i bəni bu. Bɔ si num lɔ i gwu yimu wə bəh bɔ, kiŋkaka kə Nyɔ nĭ fə i Bəju kɔ tə i bɔ, si bɔ chiŋni bəh Klistus Jisɔs tsə dzəh i ntum wi ndzɔŋni wə bɔ bum.

7 Nyɔ nĭ fə a mih nûmki mi wi nɔm i ntum wi wi ndzɔŋni wələ. Nɔm wələ nĭ kɔ kinya kə wi nĭ nya i mih kɔm bəh shɔm yi yindzɔŋni. Wi nĭ dzɔ ŋga bi ka nɔm bəh bi, i mih i nya nɔm wələ a mih nômki.

8 Mih lansiki kpɛiŋniki kə i mi wi nchiŋ i bəni bəchi bà akɔ bə Nyɔ. Ayakalə, Nyɔ nĭ chusi shɔm yi yindzɔŋni i mih ka nya nɔm wələ a mih tsə fukuki ntum wi ndzɔŋni kɔm mbum bi Klistus biə bi kaŋaki kə kinsini num i bəni bà bɔ kɔkə Bəju.

9 Yi nĭ kɔ ka bəni bəchi kiə baiŋsi kimfasi ki gia yi nyumini yə Nyɔ wə wi maa biɛiŋ bichi si nyumi i wi mə i jía jía wə.

10 Kimfasi kələ nĭ kɔ a, a bi numki i jɔbi wi liə wə, ma Nyɔ bi tsə təli i kijuŋni ki bəni bə bumni wə, fə ka bəchinda bəh biŋ'waka biə bi kaŋaki ŋga, bi sakaki i di bi bɛiŋ wə, i yɛiŋki mfi bi Nyɔ biə bi kɔ i dzéh dzéh wə.

11 Wi nĭ fə lə biəli asi wi nĭ kɔ wi sisi jiə lɔ i kin'yisi wə. Wi fə lɔ gia yələ tsə dzəh i Klistus Jisɔs wə Bah wibukumbɛiŋ.

12 Akɔ kɔm wi, bukumbɛiŋ kwati dzəh i dzə kɔmsi i Nyɔ wə chu kaŋa kə nlwa nabə i numki bəh kimənjni kɔm shɔm yə bukumbɛiŋ jiə i wi.

13 Si yi kɔ yakadəiŋ, mih kwuŋki kaŋ kwuŋni a shɔm ma kpî mbɛiŋ kɔm ŋgəkə wə mih yɛiŋki i mbɛiŋ. Mbɛiŋ bi kwatiki lə ndzɔŋni biwɔ.

Bɔɔl chu tsa i bəni bə Ɛfɛsus

14 Akɔ kɔm gia yələ mih tumki binyu biŋ i Ba wibukumbɛiŋ nshiŋ,

15 wə yɛli bi chwɔŋbijuŋ bichi i bɛiŋ bəh i kuku buku i wi wə.

16 Mih tumki binyu tsa, biəli kiŋkɔkni ki kə ki kɔ kimbum, ma wi nyâ mbɛiŋ bəh ŋga tsə dzəh i Kiŋ'waka ki wə, ma bi fə shóm yimbɛiŋ ləkəki.

17 Ayakadəiŋ, ka Klistus ni nɔki i shóm yimbɛiŋ wə asi mbɛiŋ jiə shɔm i wi wə. Mih tsa tə a kiŋkɔŋ nûmki i mbɛiŋ wə, fâ gaaŋ yimbɛiŋ líəni i kuku ka kpɛiŋ bəh juŋ yə bə maa i chaka ki ləkəli bɛiŋ,

18 ka mbɛiŋ bəh bəni bəchi bà akɔ bə Nyɔ kaŋaki mfi, i fə a mbɛiŋ kiəki kiŋkɔŋ ki Klistus. Kiŋkɔŋ ki kələ kaŋaki n'yam nalə, kaŋa dəəŋ bəh ndəŋəyaka nalə, nliə wiwɔ i kuku liə tə nalə.

19 Mih tsa a mbɛiŋ kələ i kĺə kiŋkɔŋ ki kə ki gakaki bəni i kiə, ka mbɛiŋ kɔ i nûmki num mbɛiŋ jikə bəh gia yichi yə Nyɔ kɔ yi.

20 Bukumbɛiŋ nyâki kiŋkɔkni i Nyɔ. A num wi wə wi kɔ i fə gia yichi bəh ŋga bi biə bi nɔmki i bukumbɛiŋ mə. Ayaka wi kələ i fə na i tsə tsəni si bukumbɛiŋ bikəki nabə si bukumbɛiŋ kɔ i kwakaki.

21 Kiŋkɔkni nûm i wi wə kɔm kijuŋni ki bəni bə bumni bəh kɔm Klistus Jisɔs i jɔbi

wichi wə kiŋgəksi kəbi. Yi nûm ayaka.

4

Bəni bə Klistus nûmki i fiɛŋ fimu wə

1 Ayakadəiŋ, mih Bəəl wə mih kə mi wi nsəŋ kəm Bah Jisəs, mih tsaki mbɛiŋ a mbɛiŋ nôki nəni kə ki kə ki kpɛiŋ kə Nyə nĩ bəəŋ mbɛiŋ a mbɛiŋ nôki i ki wə.
2 Mbɛiŋ shîsi gwu yimbɛiŋ i kuku chu nûm lə nyiki. Mbɛiŋ kâŋaki shəm, dzô mi bəh mi asi wi kə i kiŋkəŋ wə.
3 Mbɛiŋ mômsiki nalə i nûmki i fiɛŋ fimu wə fiə Kiŋ'waka ki Baiŋni dzə bəh fi i mbɛiŋ si mbɛiŋ nəki i kimbəiŋni kə ki juŋniki bəni.
4 Gwu yi bəni bə bumni kə a yimu, Kiŋ'waka ki Baiŋni num a kimu. Yi kə a liŋ asi gia yə Nyə nĩ bəəŋ bukumbɛiŋ a bukumbɛiŋ tsɛiŋki tsəki a ninshiŋ i yi wə kə tə a yimu.
5 Bah kə a wimu mbum num a wimu, njuli wə bə juliki bəni i bəkə mə num a wimu.
6 Nyə kə a wimu wə wi kə Tii wibukumbɛiŋ bəchi. Wi kə i biɛiŋ bichi bɛiŋ, wi nəm wi tsə dzəh i bukumbɛiŋ bəchi wə, wi num tə i bukumbɛiŋ bəchi kintəəŋ.
7 Yi kə tə a Klistus kə wi nya kinya i mi wimu wimu i bukumbɛiŋ kintəəŋ biəli kimfəkə kinya ki i wəmaka mi.
8 Akə gia yə bə nyaka i Kiŋwakti ki Nyə wə a,
"Jəbi wə wi nĩ yaka tsə i bɛiŋ,
wi nĩ fə bəni bà wi nĩ tum dzi,
bə biəli wi.
Wi nĩ nya binya i bəni."
9 I dzaka a, "Wi nĩ dza yaka bɛiŋ" kə a nə? Yi chusiki a wi nĩ shi tsə tə i kuku i nshwaiŋ chɛiŋ.*
10 Ayakadəiŋ, wi wə wi nĩ shi tsə i nshwaŋ chɛiŋ kə tə a wi wə wi nĩ dza yaka i bɛiŋ tsə təli bəəli wichi ka tsə i bɛiŋ, ka di bichi kələ numki bi jikə bəh wi.
11 Akə a wi wə wi nĩ nya binya i bəni. Wi nĩ nya i bədəkə a bə nûmki bwa bu bə ntum, nya i bədəkə a bə fûkuki gia yə bə wəkəki si Nyə dzakaki, i bədəkə a bə nyâniki fûkuki ntum wi ndzəŋni wi Nyə, i bədəkə a bə tôkniki i bijuŋni bi bəni bə bumni chu lani bəni.
12 Wi nĩ nya binya biələ i kɛiŋsi bəni bà akə bə Nyə bəh bi a bə kpɛiŋ i bà bə kə i nômki nəm wi, i mâaki gwu yi Klistus yə yi kə kijuŋni ki bəni bə bumni,
13 i tsə buku i jəbi wə bukumbɛiŋ bəchi bi numki i mi wimu wə i kimbum kibukumbɛiŋ wə bəh i gia yə bukumbɛiŋ kiəki kəm Waiŋ Nyə. Bukumbɛiŋ kabə nəki yakadəiŋ, yi ni fə bukumbɛiŋ num bəni bà bə kə bə ta kpɛiŋ, ka bukumbɛiŋ kə i numki aka Klistus mwi.
14 Ayakadəiŋ, bukumbɛiŋ ma ni chu numki ka bwa bə nchiŋ, bà jəbi wə na winaiŋ nlani tsəki wi ka njəŋsiki bə, bə tsə i ninshiŋ fiəni dzə i jum wə ka fiɛŋ fiə fiəkə njəŋsiki nnyaki. Bukumbɛiŋ ma ni

* **4:9** Yudəkə a, wi nĩ shi dzə tə i fa kuku.

chu numki tə ka bəni bà bəni bà bə wɛɛliki nyaniki fwəkyiki bɔ bəh ntəkə biə bɔ kɔ bɔ kɛiŋsi jiə.
15 Bukumbɛiŋ kaŋaki i fukuki fibukumbɛiŋ num ŋkɔŋ i kiŋkɔŋ wə, ayaka kɔɔ i dzə́h yichi wə i numki ka Klistus wə wi kɔ fwu wibukumbɛiŋ.
16 Akɔ wi wə wi fə ka bimbu bi bi gwu bichi biə bi juŋni ka chiŋni i wi wə ka kɔɔki, maa gwu yi i kiŋkɔŋ wə, asi kimbu nəmki ŋ'wi nəm kimbu nəm ŋ'wi nəm na bindzɔŋ.

Nəni kikpu bəh kifiaŋ

17 I liə wə, i yɛli wi Bah wə mih nəŋki i dzaka chu kiŋ i mbɛiŋ a kiə mbɛiŋ ma nɔ̂ki ka bəni bà bɔ kiəki kə Nyɔ. Biŋkwaka bibɔ si num a bi kiləlɔ.
18 Mfi bibɔ kɔ bi fəkəli. Bɔ kɔ i dzəh yi dəəŋ i nəni kə Nyɔ chusiki, kəm bɔ kiəki kə Nyɔ, num kəm bɔ ləkəki bəh kifwu.
19 Bɔ wəmki bəh kifwu nalə. Bɔ jiə kifwu kibɔ i gia yi kinyɛŋ ki təkəlini wə, ayaka gwu yibɔ shili i fəki ŋkani nəni kinyɛŋ bichi.
20 Yələ kɔkə gia yə bə nǐ lani mbɛiŋ yɛiŋ kəm Klistus.
21 Mih kwakaki a mbɛiŋ wəkɔ lɔ kəm wi, a bə lani lɔ mbɛiŋ bà mbɛiŋ chiŋni bəh wi bəh ŋkɔŋ biə kəm Jisɔs.
22 Mbɛiŋ bâbwili gwu yimbɛiŋ yikpu yə mbɛiŋ nǐ nəki nəni kikpu yɛiŋ num yi bəkə lɔ kəm kinyɛŋ kə mbɛiŋ nǐ baaŋ ka fəki.
23 Mbɛiŋ kwûni biŋkwaka bimbɛiŋ bi numki bimfiaŋ.
24 Ma mbɛiŋ ləh num gwu yimfiaŋ i mbɛiŋ wə, yə Nyɔ fə yi bwəsi wi. Yələ kɔ gwu yi nəni kə ki lansi kɔ kiŋkɔŋ ki chəŋ bəh ki baiŋni.

25 Yi kɔ a, mbɛiŋ bêe ntəkə, mi dzakaki num ŋkɔŋ i waiŋnih wi kəm bukumbɛiŋ bəchi kɔ bimbu bi gwu i gwu yimu wə.
26 Mi ka bɔksi tɔɔ, wi ka tôkniki i dza fə chu. Kiə wi ki bêe kə a wəŋ liə wi kɛiŋ bɔksi tɔɔ.
27 Kiə wi ki nyâ kə dzəh i ŋkpɛli i lĭə yɛiŋ.
28 Mi wə wi chwəki ki chu chwô kə. Wi nômki num nəm wi ndzɔŋni bəh kaŋ yi, i dzəh yə wi kɔ i kwatiki biɛiŋ biə wi kɔ i gamtiki bəni bà bɔ dzaki tə.
29 Kiə ndzaka wichu ma bûkuki i dzaka bimbɛiŋ wə. Mi dzâkaki num gia yindzɔŋni yə yi kɔ maa bəni maani i biɛiŋ biə bɔ dzaki, ka ndzaka wiwɔ dzəki num bəh ŋgamti i bəni bà bɔ wɔkɔki.
30 Kiə mbɛiŋ ma fâki gia yə Kiŋ'waka ki Baiŋni ki Nyɔ kɔ i wɔkɔki chu. Kiŋ'waka kələ kɔ kinchəsi ki Nyɔ i mbɛiŋ wə kə ki chusiki a, a kaŋaki wi mbɛiŋ, a jɔbi bi kpɛiŋ lə ka ŋgaiŋ yɛlih kaasi mbɛiŋ i kaŋ yi ŋgəkə wə.
31 Mbɛiŋ lâŋ lôtəkɔ shóm yi ləli bəh shóm yi fuksini bəh shóm yi bəksini bəh n'yəli bəh i bəkəliki kiyɛli ki bəni bəh shóm yichu.
32 Mbɛiŋ kâŋaki num nəni kindzɔŋni bəh shɔm yindzɔŋni i mi mi. Mi ka fə chu i mi, wi dâlinya wi a liŋ asi Nyɔ nǐ tsə dzəh i Klistus wə ka dalinya chu bimbɛiŋ.

5

Bəni bə Klistus nôki ka bəni bə baiŋni

1 Asi mbɛiŋ kɔ bwa bə Nyɔ
bà wi kɔŋki nalə, ayaka mbɛiŋ
sîni dzô i wi.
2 Mbɛiŋ nôki i kiŋkɔŋ
wə a liŋ asi Klistus nǐ kɔŋ
bukumbɛiŋ ka nya gwu yi
i bukumbɛiŋ. Kinya ki kələ
nǐ kɔ mfə gia wə wi fwuliki
ndzɔŋki i Nyɔ.

3 Gia ka ntɔkəli bəh nəni
kinyɛŋ kichi bəh dzákəh yi
bukuni kɔkə yə bə kɔ i chu
məm i dzaka kɔm yi i mbɛiŋ
kintəəŋ, kɔm yələ kɔkə gia yə
yi kaŋaki i nûmki i kintəəŋ ki
bəni bà bɔ kɔ bə Nyɔ.

4 Yi kpɛiŋniki kə a ndzaka wi
kinyɛŋ bəh ndzaka wi kiyuŋ,
bəh nshəŋ yi kilələ bûkuki i
dzaka kimbɛiŋ wə. Mbɛiŋ
nyâki a kiyəŋni i Nyɔ.

5 Mbɛiŋ kǐəki ŋkɔŋ ŋkɔŋ a
mi wə wi təkliki, nabə wə
wi fəki kinyɛŋ, nabə wə wi
bukuki bəh dzákəh, wi kaŋaki
kə di i kintəəŋ ki ŋkuŋ bi
Klistus bəh Nyɔ wə. Mi wə
wi bukuki bəh dzákəh si dzɔ
biɛiŋ aka nyɔ wi.

6 Kiə mbɛiŋ ki bûm kə
a mi fwɔkyiki mbɛiŋ bəh
bəndzaka bə kilələ kɔm biɛiŋ
biələ. Mbɛiŋ kǐəki a biɛiŋ biələ
kɔ biə bi si fə ka shɔm yi Nyɔ
bɔkɔki i bəni bà bɔ wɔkɔki kə i
wi.

7 Ayakadəiŋ, kiə mbɛiŋ ma
chîŋniki mbaŋ bəh bəmaka
bəni.

8 A nǐ kɔ i ninshiŋ mbɛiŋ nǐ
kɔ bəni i jisi wə. Ayakalə, i liə
mbɛiŋ chiŋni lɔ bəh Bah, ka
numki bəni bə baiŋni. Mbɛiŋ
nôki ka bəni bə baiŋni.

9 Fiɛŋ fiə mbaiŋ si dzə bəh
fi si num num nəni kindzəŋni
bəh ki chəŋ bəh kə ki chusiki
ŋkɔŋ.

10 Mbɛiŋ mômsi i kǐə gia yə
yi ndzəŋki i Bah.

11 Kiə mbɛiŋ ma jǐəki kaŋ i
biɛiŋ bi kilələ bi jisi wə. Mbɛiŋ
kaŋaki i bwǐliki lɔ bi i baiŋni
wə.

12 Akɔ na gia yi ŋgəmnini i
dzakaki kɔm gia yələ bəmaka
bəni fəki i nyumi wə.

13 Ayakalə, na finaiŋ fiɛŋ
fiə baiŋni baiŋki yɛiŋ wə, fi si
yəŋə lə bə ka yɛiŋki,

14 kɔm biɛiŋ bichi biə bi si
yəŋə si num mbaiŋ. Akɔ gia yə
yi fə ka bə dzakaki gia yidɔkɔ
a,

“Wɔ wə wɔ nɔki, yômi!
Dzâ i kpi wə, ma mbaiŋ wi
Klistus ni bâiŋki i wɔ
wə.”

15 Ayakadəiŋ, mbɛiŋ tôkniki
si mbɛiŋ nyaniki. Kiə mbɛiŋ
ma nôki ka biyuŋ. Mbɛiŋ nɔki
ka bəni bə mfi.

16 Mbɛiŋ mômsiki i fâki gia
yindzəŋni i jɔbi wə mbɛiŋ
kwati dzəh. Kɔm kaŋ yi liə
yələ kɔ yichu.

17 Ayakadəiŋ, kiə mbɛiŋ ma
numki biyuŋ. Mbɛiŋ mômsiki
i kǐəki gia yə Bah kɔŋki a
mbɛiŋ fâki.

18 Kiə mbɛiŋ ma mûki mbih
mə kwa mbɛiŋ. Kɔm yəmaka
kɔ gia yə yi bəkəliki bəni lɔ
bəkəlini. Mbɛiŋ nûmki num
mbɛiŋ jikə lɔ bəh Kiŋ'waka ki
Baiŋni.

19 Mbɛiŋ dzâkaki i gwú
yimbɛiŋ i bənjaŋ wə, bà bɔ

bukuki i Kiŋwakti ki Ŋkɔksi wə,* bəh bənjaŋ bə kɔksini bədɔkɔ, bəh bà Kiŋ'waka ki Baiŋni nyaki i mbɛiŋ. Mbɛiŋ yâəŋki yaka kôksi Bah i shɔm yimbɛiŋ wə.

20 Mbɛiŋ nyâki kiyɔŋni i Nyɔ Ba jɔbi wichi i gia yichi wə tsə dzəh i yɛli wi Bah wibukumbɛiŋ Jisɔs Klistus.

Ntəfi i bəkaŋa bəh bənyuku bəbɔ

21 Mbɛiŋ nya gwu yimbɛiŋ i mi bəh i mi biəli kiŋkɔkni kə mbɛiŋ kwati i Klistus.

22 Bəkaŋa bə bəni, mbɛiŋ nyâ gwú yimbɛiŋ i bənyuku bəmbɛiŋ asi mbɛiŋ nya i Bah,

23 kɔm minyuku kɔ fwu i kpə wi, asi Klistus kɔ fwu i kijuŋni ki bəni bə bumni wə. Kijuŋni kiwɔ num gwu yi, wi mwi num Kimbwili kiwɔ.

24 Ayakadəiŋ, bəkaŋa bə bəni kaŋaki i nyâ gwú yibɔ i bənyuku bəbɔ i gia yichi wə a liŋ asi kijuŋni ki bəni bə bumni nya gwú yibɔ i Klistus.

25 Bənyuku, mbɛiŋ kôŋki bəkaŋa bəmbɛiŋ a liŋ asi Klistus kɔŋki kijuŋni ki bəni bə bumni ka nya gwu yi, ka kpi kɔm ki.

26 Wi nǐ nya gwu yi i fâ kijuŋni kiwɔ i baiŋki asi wi nǐ wɔkɔ ki bəh mwi bəh ja yi.

27 Wi nǐ sisi kijuŋni ki bəni bə bumni kiwɔ yaka ka wi ni dzɔ ki i wi wə ka miŋkpaŋa wə wi tsəki i dzákəh wə, wi kaŋa kə ndi widɔkɔ, wi tɔsi i gwu wə, wi kaŋa kə gia yidɔkɔ yə yi bəkəliki wi, ka wi baiŋki kaŋa kə kiŋgbɔ i wi wə.

28 Yi kɔ a liŋ asi bənyuku kaŋaki i kôŋki tə bəkaŋa bəbɔ asi bɔ kɔŋki gwú yibɔ. Mi kabə kɔŋki kpə wi, yaka wi kɔŋki num gwu yi.

29 Mi widɔkɔ kɔkə wə wi si baiŋŋ gwu yi. Wi si saŋsi lɔ yi saŋsini, tɔkni bəh yi na bindzɔŋ. Yi kɔ a liŋ asi Klistus fâki i bukumbɛiŋ bà bə kɔ kijuŋni ki bəni bə bumni,

30 kɔm bukumbɛiŋ kɔ bimbu bi bi gwu.

31 Akɔ gia yə bə nyaka i Kiŋwakti ki Nyɔ wə a,

"Akɔ kɔm yələ minyuku bi bêe
lə ba wi bəh nih wi,
wi chǐŋni bəh kpə wi,
ma bɔ bəfa bi nûm i mi wimu
wə."

32 Gia yidɔkɔ nyumiki lə i ndzaka wələ kintəəŋ yi kpali nalə, ayaka mih yɛiŋ yiŋ a, ndzaka wələ kɔ kɔm Klistus bəh kijuŋni ki bəni bə bumni.

33 Na ka mih lansi dzakaki lə, mi wimu wimu i mbɛiŋ wə kaŋaki i kôŋki kpə wi asi wi kɔŋki gwu yi, miŋkpaŋa tə kaŋa i yêiŋ a wi nyâki lə kiŋkɔksi i nyuwi.

6

Ntəfi i bwa bəh bətii bwa

1 Bwa, mbɛiŋ wôkɔki i bətii bəmbɛiŋ bəh i bənih bəmbɛiŋ i dzəh yi Bah wə, kɔm yələ kɔ gia yi chəŋ.

2 Nchi wi Nyɔ wə wi dzakaki a,
"Wɔ kôksi ba wa bəh nih wa",
kɔ nchi wi ninshiŋ wə wi kaŋaki kiŋkaka num bə kpɛiŋsi.

* **5:19** Kiŋwakti ki Ŋkɔksi kələ kɔ kə Ŋkuŋ Dɛbit nǐ nyaka.

3 Ayaka kiŋkaka kiwɔ num a,
“Mi wə wi jiəki nchi wələ wi bi
wəkɔki lə ndzɔŋni,
ayaka wi bi chu kwati nɔni ki
dəəŋ i fa nshwaiŋ wə.”
4 Bətii bwa, kiə mbɛiŋ ma fâki gia yə shóm kɔ i bɔkɔki bwa. Mbɛiŋ kûkuki bɔ num bəh nlani bəh ntəfi wi Bah.

Ntəfi i mfá bəh i bəni bà bɔ kaŋaki bɔ

5 Mfá, mbɛiŋ wôkɔki i bətikwili bà bɔ kaŋaki mbɛiŋ i fa nshwaiŋ wə, i lwâki bɔ chu kôksi bɔ. Mbɛiŋ wôkɔki i bɔ bəh shóm yimbɛiŋ yichi asi mbɛiŋ wəkɔki i Klistus.
6 Kiə mbɛiŋ ma nômki i bɔ a i jɔbi wə dzákəh yibɔ kɔ i mbɛiŋ wə, ka gwu ndzɔŋki bɔ bəh mbɛiŋ. Mbɛiŋ fâki aka mfá yi Klistus, yə bɔ fəki gia yə Nyɔ nəŋki bəh shóm yibɔ yichi.
7 Mbɛiŋ bá nɔm, mbɛiŋ ka nômki bəh kinsaŋli aka bəni bà bɔ nɔmki num i Bah, kɔbi i mi wiwɔm.
8 Mbɛiŋ kíəki a, gia yindzɔŋni yichi yə mi fəki, wi fəki i bi kwati tə mmakti wi ndzɔŋni i Bah, kɔŋ a numki mfa nabə wə wi kɔkə mfa.
9 Mbɛiŋ bəni bà bɔ kaŋaki mfá, mbɛiŋ kâŋaki bɔ tə i dzəh yindzɔŋni wə, kiə mbɛiŋ ma gûmsiki bɔ. Mbɛiŋ kíəki a mbɛiŋ bɔ bəchi kaŋaki Tikwili wimu i bɛiŋ, ayaka i wi chi chi kɔkə.

Biɛiŋ bi jum biə Nyɔ nya i bukumbɛiŋ

10 I kaasi, mih dzakaki i mbɛiŋ a mbɛiŋ nûm ndzɔŋ i Bah wə, yâkəli num i ŋga bi bimbum wə.
11 Mbɛiŋ lôh biɛiŋ bi jum bichi biə Nyɔ nya i mbɛiŋ i gwu wə, ka mbɛiŋ kɔlə i num i tum jum mbɛiŋ bəh ŋkpɛli i dzə́h yichi yə wi wɛɛliki nyaniki yɛiŋ.
12 Mbɛiŋ kíə a bukumbɛiŋ jwɔki kə num bəh bəni bəwɔm. Bukumbɛiŋ jwɔki num bəh biɛiŋ bichi biə bi kaŋaki ŋga bəh mbum, bi saka mbi wi jisi wələ. Biɛiŋ biə bi kɔ biŋ'waka bichu bichi biə bi kɔ i di bi bɛiŋ wə.
13 Ayakadəiŋ, mbɛiŋ lôh biɛiŋ bi jum bichi biə Nyɔ nya i mbɛiŋ, ka a bi numki i kaŋ yichu yə wə, mbɛiŋ bi num ndzɔŋ asi mbɛiŋ bi numki num mbɛiŋ fə lɔ gia yichi, i bi dzə num bindzɔŋ.
14 Ayakadəiŋ, mbɛiŋ nûm ndzɔŋ. Mbɛiŋ dzô ŋkɔŋ ki nûm ka chiŋni wə mbɛiŋ shu i bwɛli wə, mbɛiŋ dzô nɔni ki chəŋ i num ka chwaka kə mbɛiŋ lɔh ka baŋ bijum bimbɛiŋ yɛiŋ.
15 Mbɛiŋ nûmki num mbɛiŋ kɛiŋsi gwu i fûkuki ntum wi ndzɔŋni wə wi dzəki bəh kimbɔiŋni i bəni, yəmaka numki aka dzuyigvu yi jum mbɛiŋ ləkə i gvu wə.
16 I kpɛiŋsi i yələ wə, mbɛiŋ jîə shəŋ a shɔm i Klistus wə, yəmaka kɔ aka kəŋŋ wi gɔŋ mbɛiŋ kaŋa i kaŋ. A num ki kə mbɛiŋ kəŋki binsɔɔŋ biə mi wichu tumki gbuku bɛli yɛiŋ.
17 Mbɛiŋ dzô tə mbɔiŋ wə Nyɔ bɔiŋsi mbɛiŋ yɛiŋ wi nûm ka kifɔ kijum kə mbɛiŋ bwaŋ, dzô tə nywɔ wi jum

wə Kiŋ'waka ki Baiŋni nyaki a num gia yi Nyɔ.

18 I gia yichi wə, mbɛiŋ tsâki jɔbi wichi bǐəli asi Kiŋ'waka ki Baiŋni chusiki. Jɔbi wə mbɛiŋ bá tsa mbɛiŋ ka bikəki biɛiŋ bichi biə mbɛiŋ nəŋki i Nyɔ. I yəmaka wə mbɛiŋ tôkniki ndzəŋki, chu kaŋa shɔm jɔbi wichi i tsaki nywa Nyɔ i bəni bəchi bə akɔ mbu.

19 Mbɛiŋ tsâki tə i mih a jɔbi wə mih yasi dzaka kəŋŋ i dzaka, Nyɔ ni nyâ mih bəh gia yə mih ki dzâkaki, ka mih dzakaki lwâ kə kɔm gia yi nyumini yi ntum wi wi ndzəŋni wi Nyɔ.

20 Akɔ kɔm ntum wələ mih kɔ i nsəŋ wə kɔm mih kɔ dzəkəh wi Klistus. Mbɛiŋ tsâki a jɔbi wə mih nəŋki i dzakaki, mih ni dzâkaki si mih kaŋaki i dzâkaki lwa kə.

Ndzaka wi gɔksini

21 Tichikus wainŋnih wibukumbɛiŋ wi shɔm wə wi nɔmki tə i Bah bəh shɔm yi yichi, wi ni fuku lə gia yichi i mbɛiŋ kɔm mih, ka mbɛiŋ tə ni kiə si mih kɔ, bəh gia yə mih fəki.

22 Akɔ gia yə mih faaŋ wi i mbɛiŋ kɔm yi, ka wi dzə fə mbɛiŋ kǐə si buku kɔ, wi chu shîli shóm yimbɛiŋ.

23 Nyɔ Tii wibukumbɛiŋ bəh Bah Jisɔs Klistus nyâ mbɛiŋ kimbɔiŋni bəh kiŋkɔŋ bəh kimbum.

24 Nyɔ chûsi shɔm yi yindzəŋni i mi wichi wə wi kaŋaki kiŋkɔŋ kə ki kaaki kə i Bah wibukumbɛiŋ Jisɔs Klistus.

Kiŋwakti kə Bəəl nǐ nyaka i kijuŋni ki Filibi
Gia yə yi kə i Kiŋwakti ki Filibi kələ mə

Kiŋwakti kələ nǐ nyaka Bəəl i kijuŋni ki bəni bə bumni i Filibi. Ki num i mbaŋ wi biŋwakti biə wi nǐ nyaka i juŋ yi nsəŋ mə i Lum. Gia yə yi nǐ fə na ka Bəəl nyaka kiŋwakti kələ, a nǐ kə i chusi a ŋgaiŋ yɛiŋ kpə wə kijuŋni ki Filibi nǐ chiŋsi. Fwu wi gia wi Bəəl i kiŋwakti kələ mə kə a, “I yiŋ wə, mih kabə num wiwəm, yaka mih kə a i Klistus, mih ka kpi, a ni numki num mbee i mih.” Bəəl dzakaki kəm mbum bi Bah wibukumbɛiŋ Jisəs Klistus, si wi nǐ shisi gwu yi ka mfa, Nyə ka yaksi wi, wi jiə wi i di bimbum wə bi tsə bi mi wichi. Wi yiŋti bə a nəni kibə i Klistus kə kinya ki Nyə biəli shəm yi yindzəŋni yə wi kaŋaki i bə tsə dzəh i shəm yə bə jiə i Klistus wə, a kəbi a bə jiəki bənchi bə kwili bə Bəju. Kiŋwakti kələ dzaka nalə kəm kisaŋli bəh i jiəki mfi i gia yi Klistus wə kiməŋni kəbi bəh i numki i kijuŋni wə bəh i kaŋaki shəm i bumni wə bəh i nəni kələ wə.

Kifwu ki gia kə ki kə i Kiŋwakti kələ mə

1:1-11 Kin'yisi
1:12-26 Gia yə yi nǐ num bəh Bəəl
1:27–2:18 Nəni ki mi wə wi chiŋni bəh Klistus
2:19-30 Ndzaka kəm Timəti bəh Ɛbafləditus
3:1–4:9 Ntəfi kəm bəmbaiŋŋni bəh bəŋgəkə
4:10-20 Bəni bə Filibi kə nsɛ́iŋ yi Bəəl
4:21-23 Bimbəni

1 Kiŋwakti kələ nyaka mih Bəəl buku Timəti, bà bə kə bwa bə nəm bə Klistus Jisəs. Kiŋwakti kələ dzəki i mbɛiŋ bəni bəchi bà bə kə bə Klistus Jisəs i Filibi i tasi bəh kifwu ki bətii kijuŋni ki bəni bə bumni bəh bəni bà bə gamtiki i fəki bənəm i kijuŋni kintəəŋ.

2 Nyə Tii wibukumbɛiŋ bəh Bah Jisəs Klistus chûsi shəm yindzəŋni i mbɛiŋ chu nyâ mbɛiŋ bəh kimbaiŋni.

Bəəl nya kiyəŋni i Nyə kəm bəni bə Filibi

3 Jəbi wə mih kwakaki kəm mbɛiŋ na yibwiŋ, mih ka nyaki num a kiyəŋni i Nyə wuŋ shəŋ.

4 Jəbi wə mih tsaki i ntsa wuŋ wichi kəm mbɛiŋ bəchi, mih ka tsaki jəbi wichi bəh kinsaŋli,

5 kəm i yisi i chəkə bi ninshiŋ i dzə buku bidaiŋ, kə num mbɛiŋ chiŋni bəh mih i nəmki a ntum wi ndzəŋni wə kəm Jisəs Klistus tsâki a ninshiŋ.

6 Mih kiəki lə na bindzəŋ a Nyə wə wi nǐ yisi nəm wi ndzəŋni wələ i mbɛiŋ bi dzə tsə lə bəh wi i ninshiŋ i tsə kaasi i chəkə biə Jisəs Klistus bi fiəni dzə yɛiŋ.

7 Yi kə chəŋ a mih kwakaki kəm mbɛiŋ bəchi yakadəiŋ, kəm mbɛiŋ kə shəm yiŋ, bukumbɛiŋ num i fiɛŋ

fimu wə a num fiə Nyɔ kɔ wi duksi bukumbɛiŋ yɛiŋ. Bukumbɛiŋ num i fi wə i liə, asi bukumbɛiŋ si num kɔŋ a numki jɔbi wə mih kɔ i juŋ yi nsəŋ mə, kɔŋ a numki i jɔbi wə mih kɔ mih nyani kɔm nnya dzaka i kɔŋ bi ntum wi ndzɔŋni wiwɔ fə a wi ləkəki nalə.

8 Mih dzakaki lə Nyɔ kiə na bindzɔŋ a mih kaŋaki lə shɔm i mbɛiŋ nalə, kɔŋ mbɛiŋ bəchi bəh kiŋkɔŋ ki Klistus Jisɔs.

9 Mih tsaki a kiŋkɔŋ kimbɛiŋ tsəki a ninshiŋ ninshiŋ, ma mbɛiŋ ni kaŋa mfi, i nəŋki gia bindzɔŋ.

10 Jɔbi wə mbɛiŋ nəŋki yakadəiŋ, mbɛiŋ ni təksi sabi yə yi kɔ chəŋ. Ayakadəiŋ, a bi numki chɔkɔ biə Jisɔs Klistus bi fiəni dzə, mbɛiŋ bi baiŋki, ŋgbɔ kɔbi.

11 Mbɛiŋ bi numki yakadəiŋ num mbɛiŋ fwuli bəh kimfə ki chəŋ kə mbɛiŋ kaŋaki tsə dzəh i Jisɔs Klistus wə. Yələ ni fə kiŋkɔkni bəh kiŋkɔksi ni tsəki i Nyɔ wə.

Bɔɔl nɨ kɔ i juŋ yi nsəŋ mə, ntum wə kɔm Jisɔs tsə a ninshiŋ

12 Bwa bə nih bəŋ, mih nəŋki a mbɛiŋ kiəki a gia yichi yələ yi num bəh mih lə, yi lansi gamti i fə a ntum wi ndzɔŋni wələ kɔm Jisɔs kɔɔki tsəki a ninshiŋ.

13 Gia yiwɔ fə bəni bə jum bà bɔ chəniki ntɔŋ bəh bəni bəchi kiə a mih kɔ i juŋ yi nsəŋ mə lə, kɔm Klistus.

14 Nsəŋ wələ mih nɔmki lə, fə shɔm yi bwa bə nih bəbukumbɛiŋ bəduli i Bah shili i fukuki gia yi Nyɔ nalə, chu lwa kə.

15 Mih kiəki lə a bɔ bədɔkɔ fukuki lə kɔm Klistus nalə chini kindəŋ bəh mih, jwɔ tə i dzɔ di biŋ a bɔ tsə mih. Ayakalə, bədɔkɔ fuku fibɔ bəh biŋkwaka bindzɔŋni.

16 Bɔ bədɔkɔ bələ fukuki yakadəiŋ, kɔm bɔ kɔŋki mih, bɔ kiə a mih kɔ fa i juŋ yi nsəŋ wə lə num a jiə Nyɔ mih ka mih kɔmki dzaka i kɔŋ bi ntum wi ndzɔŋni wiwɔ.

17 Bɔ bədɔkɔ bəyaka fukuki kɔm Klistus a dzu yi dzaka wə nəŋ num yɛli i gwu yibɔ wə a bɔ fəki yakadəiŋ kpɛiŋsi num ŋgəkə i wə mih yɛiŋki i fa juŋ yi nsəŋ mə.

18 Yəmaka kaŋaki nə i fə a? Kɔŋ bɔ fukuki yakadəiŋ kwayi fə num kwayini ma bɔ fukuki yi ŋkɔŋ, mih saŋliki a saŋlini kɔm i gia yichi wə bɔ fukuki num a kɔm Klistus.

19 Akɔ a yakadəiŋ si mih ni saŋliki kɔm mih kiəki lə si mbɛiŋ tsaki i mih, Kiŋ'waka ki Jisɔs Klistus chu gamti mih, yi num a mih ni bɔiŋ lə.

20 Gia yə mih tsɛiŋki tsəki a ninshiŋ i yi wə mih lansi wɔkɔli nalə kɔ a mih bi ma lansi kwati kiŋgəmni nalə kpaaa. Mih ni kaŋa ndzɔŋ a shɔm yiŋ ka i gia yichi yə mih fəki bəh gwu yiŋ, ni yaksiki a Klistus i bɛiŋ i liə jɔbi wichi asi yi nɨ kɔ, kɔŋ mih numki wiwɔm, nabə a mih kpi.

21 Mih dzakaki lə kɔm, i yiŋ wə, mih kabə num wiwɔm, yaka mih kɔ a i Klistus, mih ka kpi, a ni numki num mbee i mih.

22 Ayakalə, a kabə num a
mih ni numki lə wiwəm, mih
ni fəki nəm wə wi kɔ i gamti
bəni bindzəŋ. Si gia yiwɔ kɔ
yakadəiŋ, mih kiəki kə a mih
ki baaki yinaiŋ na.
23 Mih kɔ mih fumni i
kintəəŋ ki gia yələ wə. Mih
lansiki nəŋki a, asi kɔ i yiŋ
wə ma mih nyə mfiŋ tsə
ka bá numki buku Klistus.
Yəmaka ndzəŋ nalə tsə i
numki wiwəm.
24 Ayakalə, yi kpɛiŋniki lə
nalə kɔm mbɛiŋ a mih numki
wiwəm.
25 Si yi kɔ yakadəiŋ, mih
təksiki kiəki lə məŋni kə a
mih ni numki lə wiwəm
bukumbɛiŋ bəchi ka mbɛiŋ
ni kɔɔki tsəki a ninshiŋ chu
num bəh kinsaŋli asi mbɛiŋ
jiə shɔm i Klistus wə.
26 Ayakadəiŋ, jɔbi wə mih
fiəni dzə num bəh mbɛiŋ,
mbɛiŋ ni ghaŋsiki gwu na
bindzəŋ kɔm Klistus Jisɔs kɔm
mih.

Mbɛiŋ nôki nəni kə Jisɔs Klistus nəŋki

27 Gia yə mih nəŋki i dzaka
kɔ a, mbɛiŋ nôki nəni kə ntum
wi ndzəŋni kɔm Klistus nəŋki.
Mbɛiŋ nôki yakadəiŋ, ka mih
bi fiəni dzə yɛiŋ mbɛiŋ, ma
mih bi dzə kə, mih ni wɔkɔki
alə a mbɛiŋ num ndzəŋ, kaŋa
shɔm yimu num i mi wimu,
jwɔ i fiɛŋ fimu wə, i kimbum
kɔm ntum wi ndzəŋni.
28 Kiə mbɛiŋ ma lwâki bəni
bà bɔ baiŋŋki mbɛiŋ i gia yələ
wə. Mbɛiŋ kabə lwaki kə bɔ,
ma yəmaka ni chusiki i bɔ a
Nyɔ ni bwili lə mbɛiŋ, ayakalə
yiŋni kaasi bɔ num kaasini.
29 Mbɛiŋ kǐəki a Nyɔ ka
duksi dəkə mbɛiŋ a mbɛiŋ
nûmki bəni bə Klistus shəŋ,
alə a mbɛiŋ bûm a wi shəŋ.
Wi kɔ wi duksi tə a mbɛiŋ
wôkɔki ŋgəkə kɔm Klistus.
30 Mbɛiŋ kɔ mbɛiŋ chiŋni lɔ
bəh mih, bukumbɛiŋ bəchi bá
jwɔ a i gia yələ wə mbɛiŋ nǐ
yɛiŋ mih jwɔ kɔm yi a num a
yi, mbɛiŋ wɔkɔki si mih kɛiŋki
a yi bɛiŋ i liə.

2

Mbɛiŋ sînî dzô i Jisɔs Klistus

1 Ntə mbɛiŋ kɔ num mbɛiŋ
chiŋni lɔ bəh Klistus wi fə
mbɛiŋ bá kaŋa shóm yi shili
a? Ntə kiŋkɔŋ ki fə lɔ shóm
yimbɛiŋ bá də a? Ntə mbɛiŋ
bəh Kiŋ'waka ki Baiŋni si num
lɔ i kinchiŋni wə a? Ntə mbɛiŋ
si kaŋa lɔ shóm yindzəŋni chu
kwasi nshɛiŋ i mbɛiŋ kintəəŋ
a?
2 Si yi kɔ yakadəiŋ, mbɛiŋ fô
a kinsaŋli kəŋŋ jikə kaasi. Mfi
bimbɛiŋ nûmki i fiɛŋ fimu wə,
kiŋkɔŋ kimbɛiŋ nûmki kimu,
mbɛiŋ kâŋaki shɔm yimu chu
kâŋa kiŋkwaka kimu.
3 Mi ma fâki fiɛŋ kwaka a
gwu yi shəŋ nabə i ghaŋsiki
gwu kilɔlɔ. Mi shîsi gwu yi, i
yɛiŋki a mi widɔkɔ tsəki lə wi.
4 Kiə mi ma fâki gia yə yi kɔ
i dzə bəh mbee a gwu yi shəŋ.
Wi fâki num yə yi kɔ i dzə bəh
mbee i bəni bədɔkɔ tə.
5 Kiŋkwaka kimbɛiŋ kaŋaki i
nûmki a liŋ ka ki Klistus Jisɔs,
6 wə wi nǐ kɔ na fiɛŋ fichi fiə
Nyɔ kɔ,
ayakalə, wi nǐ ka dzɔ dəkə gia
yiwɔ a bɔ Nyɔ kɔ liŋ,

a akɔ gia yə wi kɔ i baaŋni
baaŋ yɛiŋ wə,
7 wi bee di biwɔ yaka,
dzɔ num di bi mfa.
Ayaka bə nĭ bwɔ wi,
wi num a liŋ ka mi wiwɔm.
8 Jɔbi wə wi nĭ kɔ mi wiwɔm,
wi nĭ shisi gwu yi,
ka wɔkɔki i Nyɔ,
wi bi dzə bum i kpi,
na kpini i kintasi wə.
9 Si wi nĭ fə yakadəiŋ,
Nyɔ yakasi wi,
jiə i di biə bi tsəki bi mi wichi,
nya wi bəh yɛli wə wi tsəki
kiyɛli kichi,
10 ka mi wichi wə wi kɔ i tumi
ki bɛiŋ wə
bəh wə wi kɔ i kuku bəh wə wi
kɔ i kii,
jɔbi wə bɔ wɔkɔ yɛli wi Jisɔs
wələ,
bɔ tum binyu,
11 mi wichi ni dzakaki bəh
dzaka ki a,
Jisɔs Klistus kɔ Bah.
Jɔbi wə bɔ fə yakadəiŋ,
kiŋkɔkni ni tsəki i Nyɔ Ba.

Mbɛiŋ si baiŋ lɔ i mbi wə aka bijɔŋ

12 Ayakadəiŋ, nsɛ́iŋ yiŋ yi
shɔm, mbɛiŋ wôkɔki tə a Nyɔ
asi mbɛiŋ nĭ wɔkɔki i jɔbi wə
mih nĭ kɔ bəh mbɛiŋ. Kighə i
liə na si mih kɔkə bəh mbɛiŋ,
mbɛiŋ tsôki a ninshiŋ i nômki
kɔm mbɔiŋ wimbɛiŋ. Mbɛiŋ
fôki yakadəiŋ, lwa nyumyi.
13 Mbɛiŋ kĭəki a, a nɔmki
Nyɔ i mbɛiŋ wə, fə a mbɛiŋ
fôki gia yə wi kɔŋki. A nyaki
wi ŋga i fôki gia yiwɔ yɛiŋ.
14 Mbɛiŋ kabə fəki gia yichi
yə mbɛiŋ fəki, kiə mbɛiŋ ma
shûŋyiki, nabə i gûkuliki,
15 ka mbɛiŋ baiŋki, chu
kaŋa kə kiŋgbɔ kidɔkɔ.
Ayakadəiŋ, mbɛiŋ ni numki
bwa bə Nyɔ bà bɔ ka gbɔ dəkə
i gia yidɔkɔ wə i ŋgɔkɔ wələ
kintəəŋ wə wi kaŋaki shɔm
yichu mɔmyi gia yichu. I mbi
wələ wə mbɛiŋ si baiŋ lɔ aka
bijɔŋ,
16 asi mbɛiŋ kaŋa ndzɔŋ *
ntum wə wi nyaki nɔni kə ki
bi tsə kaa kə i bəni wə. Mbɛiŋ
kabə fəki yakadəiŋ, i bi tsə
buku i jɔbi wə Jisɔs Klistus
bi fiəni dzəki, mih bi numki
bəh kiŋghaŋsi ki gwu a mih
ka yɔkɔ dəkə n'yɔkɔ wi kilɔlɔ
nabə i nɔm nnɔm wi kilɔlɔ.
17 Si mbɛiŋ jiə shɔm i Nyɔ
yaka, akɔ mfə gia si mbɛiŋ fə
i wi. Kɔŋ a numki a bə ni
kwu kaasi lə mih ka mbih, i
kpɛiŋsi i mfə gia wimbɛiŋ wə,
mih ni wɔkɔki a ndzɔŋni, laŋ
laŋni bəh mbɛiŋ bəchi.
18 Ayakadəiŋ, mbɛiŋ tə
chiŋni bəh mih ka bukumbɛiŋ
wɔkɔki ndzɔŋni, laŋ laŋni.

Bəəl dzaka kɔm Timəti bəh Ɛbafləditus

19 Bah Jisɔs ka bum, mih
yɛiŋki a, baaŋ a twɛsi mih ni
faaŋ Timəti i mbɛiŋ. Jɔbi wə
wi ni dzə buku i mbɛiŋ wə wi
ni fiəni dzə, wi ni fuku mih si
mbɛiŋ kɔ, ka shɔm yiŋ dəki.
20 Mih kaŋaki kə mi widɔkɔ
ka wi, wə wi lansiki kaŋaki
shɔm tə i mbɛiŋ asi mih
kaŋaki.
21 Mih dzakaki yələ, kɔm na
ndə kaŋaki ŋki kiŋkɔŋ a gwu
yi wə, tsɛiŋ kə kɔm gia yə Jisɔs
Klistus nəŋki.

* **2:16** Nabə a, "Si mbɛiŋ fukuki."

22 Ayakalə, Timəti kɔ mbɛiŋ
si kiə lɔ a wi chusi mi wə wi kɔ,
si wi kɔ num wi nəm lɔ buku
wi, i fukuki ntum wi ndzəŋni.
Wi nəmki buku wi a liŋ asi
waiŋ si nəm bəh ba wi.
23 Akɔ gia yə mih yɛiŋki a, a
baaŋ a twɛsi mih ni faaŋ wi.
Gia yə mih kɛiŋki mih tsɛiŋ kɔ
i yɛiŋ a gia ni num dəiŋ i gwu
yiŋ wə a.
24 Mih jiəki mfi biŋ i Bah a,
a baaŋ twɛsi mih mwi ni dzə
yɛiŋ tə mbɛiŋ.
25 Mih yɛiŋki a yi ndzəŋki
lə a mih ni fiəni chiŋsi lə
Ɛbaflədítus i mbɛiŋ. Wi kɔ
waiŋnih wimbɛiŋ, buku wi
nəmki chu jwɔ i gia yi Nyɔ wə.
Akɔ mi wimbɛiŋ wi ntum wə
mbɛiŋ nǐ faaŋ a wi dzô tsêiŋki
mih.
26 Wi si nəŋki lə nalə i yɛiŋ
mbɛiŋ bəchi, shɔm shiliki lə
wi asi wi si wɔkɔ a mbɛiŋ
wɔkɔ a ŋgaiŋ gwɛiŋki lə.
27 Akɔ ŋkɔŋ, wi si kɔ num wi
gwɛiŋ ka baaŋ a twɛsi i kpi.
Ayakalə, Nyɔ si kwasi nshɛiŋ i
wi, a kɔbi a shəŋ wi mbɔŋ. Wi
si kɔ wi kwasi nshɛiŋ i mih tə a
wi ma kpi i chu kpɛiŋsi ŋgəkə
i wə mih kɔ mih si yɛiŋ lɔ.
28 Ayakadəiŋ, mih lansiki
nəŋki lə i chiŋsi wi, ka mbɛiŋ
chu yɛiŋ wi, mbɛiŋ wɔkɔ
ndzəŋni, shɔm yiŋ tə ma ni
chu nyaki ŋgəkə bəh ŋga.
29 Mbɛiŋ dzô jǐə wi ka bəni
bə Bah bəh kinsaŋli kichi.
Bəni ka wi kɔ bá mbɛiŋ kɔ i
kɔksiki.
30 Mih dzakaki yələ kɔm asi
baaŋ a twɛsi ma wi ni kpi
kɔm nɔm wi Klistus, si wi nǐ
nya gwu yi i təkniki i mih i di
bimbɛiŋ wə.

3

Gia yimbum kɔ i kiə Klistus

1 Bwa bə nih bəŋ, i kaasiki,
mbɛiŋ nûmki bəh kinsaŋli a
mbɛiŋ kɔ bəni bəh Bah. Mih
kɔ num mih nyaka lɔ gia yichi
i mbɛiŋ, na yaka lə mih ni bɔh
kə i nyaka chu fiəni chukuli
yi. Mih fəki yakadəiŋ i kəŋki
mbɛiŋ kəŋni.
2 Mbɛiŋ tôkniki bəh bəni
bà bɔ fəki gia yichu, num
i bwaŋki alə a bə kaŋaki i
sûuŋki* bəni. Bəni bəwɔ kɔ
bíə.
3 Akɔ bukumbɛiŋ bələ
bə kaŋaki nsuuŋ wi chəŋ,
bukumbɛiŋ bà bə tsaki Nyɔ
asi Kiŋ'waka ki chusiki,
ghaŋsi gwu kɔm Klistus Jisɔs.
Bukumbɛiŋ jiəki kə mfi i gia
yi nyam yi gwu wə.
4 Ayakalə, mih tə kɔlə i kaŋa
kiŋkɔŋ i jiəki mfi i yəmaka
gia wə. Mi ka num wə wi
kwakaki a wi kaŋaki lə kiŋkɔŋ
i jiəki mfi i gia yi nyam yi gwu
wə, mih jiəki lə tsə wəmaka
mi.
5 Mih nǐ buku kaŋ nyaŋ bə
suuŋ mih, mih num mi wi Is-
lae, i chwəŋkijuŋ ki Bɛnjamen
wə, mih num mi wi Hibulu,
kimbwɔ ki Hibulu. I bənchi
bə buku wə, mih kɔ mi wi
Falasi.
6 I dzəh yi kimbu i kaŋani
kiŋkɔŋ nalə i fəki gia i dzəh yi
Bəju, mih nǐ bwaŋki lə gvu i
bəni bə bumni chɛiŋ. I kimbu

* **3:2** I sɛɛ gwu yi mi kɔ i suuŋ mi, a nǐ kɔ nɔni ki Bəju a bə kaŋaki i suuŋ mi ka wi numki mi wi Nyɔ. Yɛiŋ Ɛfɛ 2:11

ki bənchi wə si mi kɔ i numki chəŋ, mih nǐ kaŋaki kə ŋgbɔ widəkɔ.
7 Ayakalə, gia yə mih nǐ yisiki yɛiŋki a yi kɔ mbee i mih, akɔ i liə mih yɛiŋki lɔ akɔ gia yi kilɔlɔ, kɔm gia yə Klistus fə i mih.
8 A kɔkə a yəmaka shəŋ, mih yɛiŋki gia yichi yi num gia yi kilɔlɔ i mih, kɔm gia yimbum yə yi tsəki gia yichi akɔ i kiə Bah wuŋ Klistus Jisɔs bindzɔŋ. Mih lətəkɔ gia yichi kɔm wi. Mih yɛiŋki lɔ yi ka gia yi kinyɛŋ, ka mbee wuŋ numki Klistus,
9 buku wi ni num kaasi i mi wimu. Mih ni chu numki kə a Nyɔ dzɔ mih a mih kɔ chəŋ i wi nshiŋ biəli yiŋ dzəh yə yi kɔ yi bənchi bəbuku. Wi dzɔ mih kɔm mih jiə shɔm i Klistus wə. I numki chəŋ i Nyɔ nshiŋ akɔ num i dzəh yə mi jiə shɔm i Klistus.
10 Gia yə mih nəŋki i liə kɔ a mih kiə Klistus bindzɔŋ, i kaŋaki ŋga biə wi nǐ kaŋaki si wi nǐ dza i kpi wə. Mih nəŋki tə i yɛiŋ bəŋgəkə bə wi nǐ yɛiŋ, bəh i num aka wi i kpi yi wə,
11 ka jɔbi widəkɔ Nyɔ bi dzasi tə mih i kpi wə.

Mih bwaŋki ŋga tsɛiŋ tsə a di biə mih tsəki

12 Mih dzakaki kə yələ a mih kɔ num mih kaŋa lɔ gia yiwɔ nabə a mih tsə buku lɔ. Mih kɛiŋki mih bwaŋ ŋga i yɛiŋ a mih ni nani lə tsɛiŋ yiŋ i kaŋa biɛiŋ biwɔ i mih kaŋ, kɔm Klistus Jisɔs kɔ wi dzɔ lɔ mih i mi wi.
13 Bwa bə nih bəŋ, mih dzɔki kə a mih kaŋa lɔ biɛiŋ biwɔ i mih kaŋ. Ayakalə, gia yimu yə mih fəki kɔ a mih daliki lə gia yə yi tsə lɔ, mih bwaŋ ŋga a mih kaŋa num a yə yi kɔ i ninshiŋ.
14 Mih bwaŋki ŋga i tsɛiŋki tsəki shəŋ a di biə mih tsəki, i kwati mmakti wuŋ a num mbɔɔŋ wə Nyɔ bɔɔŋ mih a mih yâka dzâ i bɛiŋ asi mih chiŋni i Klistus Jisɔs wə.
15 Bukumbɛiŋ bəchi bà bə kɔ num bə kpɛiŋ i kimbum wə kaŋaki lə i kwâkaki gia i dzəh yələ wə. Ayakalə, mbɛiŋ bədəkɔ ka kwakaki gia yidəkɔ chi chi, yaka kɔ a, a ni fuku baiŋsi Nyɔ yəmaka i mbɛiŋ.
16 Gia yimbum kɔ a bukumbɛiŋ kâŋa ndzəŋ gia yə bukumbɛiŋ kɔ bə lani lɔ yi.
17 Bwa bə nih bəŋ, mbɛiŋ dzôki kisini i mih, chu tsɛiŋ tə nəni kə bəni bədəkɔ nɔki num bɔ dzɔ kisini i buku.
18 Mih dzakaki yələ lə kɔm si mih nǐ dzəki chɔksi chɔksi mih dzaka i mbɛiŋ, mih chu dzakaki i liə na bəh mindəm i dzákəh yiŋ chɛiŋ a bəni duki lə bà bɔ nɔki nəni kə ki chusiki a bɔ kɔ bəmbaiŋni bə Klistus i gia yə a wi nǐ kpi i kintasi wə.
19 Bəmaka bəni kɔ bà bə bi bəkəliki bɔ bəkəlini. Wibɔ nyɔ kɔ num dzaka kidzini. Bɔ ghaŋsiki gwu i gia yə bɔ si kaŋaki i ŋgəmni i yɛiŋ wə. Kiŋkwaka kibɔ kɔ shəŋ i gia yi fa kuku.
20 Bukumbɛiŋ kɔ fibukumbɛiŋ bəni bə tumi ki bɛiŋ. Akɔ fɛiŋ wə bukumbɛiŋ təksiki wəkɔliki num Mbɔiŋsi wibukumbɛiŋ Bah Jisɔs Klistus i di biə wi bi dza dzə.
21 A bi num jɔbi wə wi bi dzə, wi bi kwuni gwu

yibukumbɛiŋ yələ yi chiŋ kɔ alə ma yi bi kwuni yi num ka gwu yi yə yi kaŋaki kiŋkɔkni. Wi bi kwuni num bəh ŋga bi biə wi bi juŋni biɛiŋ bichi yɛiŋ, wi num i yɛiŋ bɛiŋ.

4

Bɔɔl nya kintəfi i bəni bə bumni bə Filibi

1 Ayakadəiŋ, bwa bə nih bəŋ, mih kɔŋki lə mbɛiŋ nalə chu kaŋa kiŋkɔŋ i yɛiŋ mbɛiŋ. Akɔ mbɛiŋ bà mbɛiŋ fəki mih wəkɔ ndzɔŋni, mbɛiŋ chu num kifɔ kəŋŋ ki ŋkuŋ. Nsɛ́iŋ yiŋ, mbɛiŋ nûm ndzɔŋ i Bah wə.

2 Mih tsaki a Ɛwɔdia bəh Sintiki fiəni num dzaka kimu ka mi bəh wainɲih wi i Bah wə.

3 Mih dzaka tə i wɔ wə wɔ tɔksi kɔ na mi wuŋ wi mbaŋ i nɔm wə gâmti bəkaŋa bələ ma bɔ fiəni nûm i dzaka kimu wə. Akɔ bəni bɔ nɔm buku bɔ bəh ŋga i nɔm wi ntum wi ndzɔŋni wələ kɔm Jisɔs Klistus i tasi bəh Klɛmɛn bəh bəni bəchi bà buku bɔ nǐ nɔmki. Bəni bələ kɔ num kiyɛli kibɔ si num lɔ i kiŋwakti ki bəni bà bɔ kaŋaki nəni kə ki bi tsə kaa kə.

4 Mbɛiŋ nûmki bəh kinsaŋli i Bah wə jɔbi wichi. Si mih kɔ mih dzaka, mih fiəni dzaka chukuli a, mbɛiŋ nûmki bəh kinsaŋli.

5 Mbɛiŋ chûsiki nɔni ki bɔnini i mi wichi, kwâka a jɔbi wi Bah wi dzəni si num a kaŋ.

6 Kiə mbɛiŋ ki nyûfi kə gwu kɔm gia yidɔkɔ. Mbɛiŋ tsâki num tsani i gia yichi wə jǐə i Nyɔ nshiŋ. Mbɛiŋ bá tsa mbɛiŋ ka bǐkəki gia yə mbɛiŋ nəŋki i wi, nyâ kiyɔŋni i yə wi fəki.

7 Mbɛiŋ ka fəki yakadəiŋ, Nyɔ ka ni nyâ mbɛiŋ bəh kimbɔiŋni ki, ki ni tɔkniki bəh shɔ́m bəh mfi bimbɛiŋ asi mbɛiŋ kɔ i Klistus Jisɔs wə. Kimbɔiŋni kələ Nyɔ nyaki kɔ kə ki tsəki mfi bi mi wiwɔm bichi i kiə.

8 Bwa bə nih bəŋ i kaasi, gia yə mbɛiŋ kaŋaki i kwâkaki kɔ yə yi kɔ yi ŋkɔŋ bəh yə yi kaŋaki kiŋkɔksi, bəh yə yi kɔ chəŋ. Mbɛiŋ kwâkaki gia yə yi baiŋki bəh yə bəni kɔ i kɔŋki bəh yə shɔm kɔ i kpiki mi i yɛiŋ bɛiŋ. Gia kabə num yə yi tɔksiki ndzɔŋki tsə bwili fwu, na bəh yə bəni kɔksiki, mbɛiŋ ka kwâkaki a yəmaka.

9 Mbɛiŋ fâki gia bǐəli a nlani wə mih nǐ lani mbɛiŋ yɛiŋ kɔŋ a numki yə mbɛiŋ nǐ wəkɔ num wəkɔni i mih, nabə yə mbɛiŋ nǐ yɛiŋ num yɛiŋni. Jɔbi wə mbɛiŋ ni fəki yakadəiŋ, Nyɔ wi kimbɔiŋni ni numki bəh mbɛiŋ.

Bɔɔl num bəh kinsaŋli si bəni bə Filibi chusiki kiŋkɔŋ i wi

10 Bah fə mih bá num bəh kinsaŋli nalə si mbɛiŋ nǐ kɔ num mbɛiŋ chusi kiŋkɔŋ kimbɛiŋ i mih asi mbɛiŋ nǐ yisi chusi. Mih kiəki lə na bindzɔŋ a mbɛiŋ nǐ kaŋaki lə kiŋkɔŋ i mih, ayakalə dza num dzəh.

11 Mih dzakaki kə lə a mih dzaki lə fiɛŋ fidɔkɔ. Mih lani kiə lɔ i num bəh na finə fiə akɔ mfiŋ.

12 Mih kiəki lə jɔbi wə mi si dza fiɛŋ, mih kiə jɔbi wə wi si kaŋa biduli. Mih ka lani kiə

si mih kɔ i numki num mih fwuli bəh na finə, kɔŋ mih numki num mih dzi, nabə maka mih dzi nabə jɔbi wə mih kaŋaki biɛiŋ biduli bəh jɔbi wə mih dzaki.

13 Mih kiəki i fə gia yələ yichi lə num bəh ŋga bi Klistus biə wi nya i mih.

14 Ayakalə, na si mih lansiki dzakaki yələ lə, mbɛiŋ məmsi na bəh ŋga i gamti mih i bəŋgəkə bəŋ wə.

15 Mbɛiŋ bəni bə Filibi kiəki lə a, si mih nǐ buku i tumi kimbɛiŋ wə i Masedɔnia, jɔbi wə mih nǐ yisi fuku ntum wi ndzɔŋni wələ i mbɛiŋ, kaŋ yi kijuŋni ki bəni bə bumni bədɔkɔ nǐ ka baŋsi dəkə buku bɔ i nnya bəh i ndzɔ wə. A nǐ kɔ a mbɛiŋ shəŋ.

16 A nǐ kɔ i jɔbi wə mih nǐ kɔ i Tɛsalɔnika,* mbɛiŋ chiŋsi ŋgamti i mih, chu chiŋsi.

17 Mih dzakaki kə yakadəiŋ a mih tsɛiŋki a mbɛiŋ chiŋsi fiɛŋ fidɔkɔ i mih. Mih tsɛiŋki num mmakti wə Nyɔ bi nyaki i mbɛiŋ i gia yə mbɛiŋ fəki i mih.

18 Mbɛiŋ nǐ baaŋ faaŋ Ɛbaflɔditus bəh binya a wi dzə nya i mih. Mih kɔ i liə mih chu dza kə fiɛŋ fidɔkɔ. Mih nǐ dzɔ binya biwɔ bichi, yɛiŋ bidu tsə si mih nəŋki. Binya biələ kɔ mfə gia wə mbɛiŋ fə i Nyɔ, wi dzɔ bi, bi fwuli bəh tsɛŋə yindzɔŋni asi wi kɔŋki.

19 Nyɔ wuŋ kaŋaki lə biba bimbum bichi, wi num i ni nya mbɛiŋ bəh biɛiŋ bichi biə mbɛiŋ dzaki tsə dzəh i Klistus Jisɔs wə.

20 Kiŋkɔkni nûm i Nyɔ wibukumbɛiŋ wə wi kɔ tə Tii wibukumbɛiŋ i jɔbi wichi wə kiŋgɔksi kɔbi. Yi nûm ayaka.

Bimbəni

21 Mbɛiŋ bôni bəni bəchi bà bɔ baiŋki bɔ num bə Klistus Jisɔs i mih. Bwa bə nih bəbukumbɛiŋ bà bɔ kɔ i fa bəniki dzəki i mbɛiŋ.

22 Bəni bəchi bà bɔ kɔ bə Nyɔ fa bəniki dzəki i mbɛiŋ, kighə bəni bəchi bà bɔ kɔ i ntɔŋ wi Kaysa wə fa.

23 Ma Bah Jisɔs Klistus chûsi mbɛiŋ bəchi bəh shɔm yi yindzɔŋni i biŋ'waka bimbɛiŋ wə. Yi nûm ayaka.

* **4:16** Tɛsalɔnika nǐ kɔ kwili i tumi ki Masedɔnia wə.

Kiŋwakti kə Bəəl nĭ nyaka i kijuŋni ki Kələse
Gia yə yi kɔ i Kiŋwakti ki Kələse kələ mə

Bəəl nĭ nyaka kiŋwakti kələ i kijuŋni ki bəni bə bumni i kwili wi Kələse wə. Ɛbaflas nĭ dza dzə bəh ntum wichu widəkɔ kɔm kijuŋni kiwɔ. Bəəl ka nyaka kiŋwakti kələ si kijuŋni kiwɔ nĭ kɔ i kimbu kə wi nĭ yɛiŋ a ŋgaiŋ kələ i təkniki bəh ki. Wi nĭ nyaka i lumsi nlani wə wi kɔ wi ŋkɔŋ a num wə wi kɔ kɔm bəni bà bɔ kɔ bə Klistus.

Kifwu ki gia kə ki kɔ i Kiŋwakti kələ mə

1:1-8 Kin'yisi
1:9–2:19 Kɔm mi wə Klistus kɔ wi bəh nnɔm wi
2:20–4:6 Nəni kimfiaŋ kə ki kɔ i Klistus wə
4:7-18 Bəmbəni

1 Akɔ mih Bəəl, waiŋ ntum wi Klistus Jisəs i kiŋkɔŋ ki Nyɔ wə. Mih kɔ buku Timəti waiŋnih wibukumbɛiŋ.

2 Kiŋwakti kələ dzəki i mbɛiŋ bwa bə nih bəbuku bə Kələse, a num bəni bə Nyɔ bà bɔ num ndzɔŋ i Klistus. Nyɔ Tii wibukumbɛiŋ chûsi shɔm yindzɔŋni i mbɛiŋ chu nyâ mbɛiŋ bəh kimbɔiŋni.

Bəəl ka tsaki, nya kiyɔŋni i Nyɔ kɔm bəni bə Kələse

3 Jɔbi wichi wə buku tsaki i mbɛiŋ buku ka nyaki kiyɔŋni i Nyɔ shəŋ wə Tii Bah wibukumbɛiŋ Jisəs Klistus,

4 kɔm buku kɔ buku wɔkɔ lə kɔm shɔm yimbɛiŋ yə mbɛiŋ jiə i Klistus Jisəs wə, bəh kiŋkɔŋ kə mbɛiŋ kaŋaki i bəni bəchi bà bɔ kɔ bə Nyɔ.

5 Buku kiəki lə a mbɛiŋ fəki yakadəiŋ kɔm mbɛiŋ tsɛiŋki tsəki a ninshiŋ num i gia yə Nyɔ kɔ wi kɛiŋsi jiə i mbɛiŋ i bɛiŋ. Gia yələ kɔ yə mbɛiŋ nĭ kɔ mbɛiŋ wɔkɔ lɔ yi i gia yi Nyɔ wə yi num ŋkɔŋ, a num ntum wi ndzɔŋni.

6 Ntum wələ nĭ dzə i mbɛiŋ a liŋ asi wi dzəki i bəni i mbi wichi wə, ka kwuni nɔni ki bəni ka chu waŋ tsə a ninshiŋ ninshiŋ. Yi kɔ a liŋ asi yi nĭ num bəh mbɛiŋ i yisi i chɔkɔ biə mbɛiŋ nĭ wɔkɔ ntum wi ndzɔŋni chu kiə kɔŋ a Nyɔ chusi shɔm yi yindzɔŋni i bəni.

7 Mbɛiŋ nĭ wɔkɔ gia yələ i Ɛbaflas wə wi kɔ shɔm yibuku, buku bɔ nɔmki i fiɛŋ fimu wə. Wi kɔ mi wi nɔm wi Klistus, num wi dzɔ di bibuku ka nɔmki bəh shɔm yi yichi.

8 Wi fuku lɔ i buku kɔm kiŋkɔŋ kə Kiŋ'waka ki Nyɔ kɔ ki fə mbɛiŋ kaŋa i bəni.

9 I yisi i chɔkɔ biə buku nĭ wɔkɔ kɔm mbɛiŋ yakadəiŋ, buku nəki bee kə i tsaki i mbɛiŋ. Buku tsâki bikə a Nyɔ jiksi mbɛiŋ bəh mfi biə bi ni fə mbɛiŋ kiə gia yə wi nəŋki. Ayaka, yələ ni tsə lə mfi bimbum bichi bəh biɛiŋ biə Kiŋ'waka ki fə mbɛiŋ ka kiə.

10 Ayakadəiŋ, mbɛiŋ nôki nəni a num kə ki kɔɔ ki kpɛiŋni i Bah, a num kə wi lansiki kəŋki. Mbɛiŋ ka

nôki yakadəiŋ fə bənɔm bə ndzɔŋni i dzə́h dzə́h wə, kɔ tsə a ninshiŋ ninshiŋ i gia yə mbɛiŋ kiəki kɔm Nyɔ.

11 Buku tsa tə a, Nyɔ wə ŋga bimbum bichi kɔ mbi nyâ mbɛiŋ bəh ŋga bichi a mbɛiŋ lâkəki jɔbi wichi, kâŋa shɔm tsâ a ninshiŋ i gia yichi wə, lâŋ laŋni,

12 nyâ kiyɔŋni i Ba wibukumbɛiŋ. Akɔ wi wə wi fə ka bukumbɛiŋ kpɛiŋ i tsɛiŋki i bi kwati fiɛŋ fiə wi nǐ kɛiŋsi jiə i bəni bə akɔ mbu i ŋkuŋ bi bi baiŋni wə.

13 Wi bwili lɔ bukumbɛiŋ i kaŋ yi ŋga bi jisi wə, ka jiə i kintəəŋ ki ŋkuŋ bi Waiŋ wi wə wi kɔ shɔm yi.

14 Akɔ Waiŋ wi wələ wi tsə dzəh i wi wə ka təiŋ bukumbɛiŋ i kaŋ yi ŋgəkə wə, a num ndalinya wichu bibukumbɛiŋ.

Klistus kɔ fwu wi biɛiŋ bichi

15 Waiŋ wi wələ kɔ na kimbwɔsi ki Nyɔ mwi wə bukumbɛiŋ yɛiŋki kə. Wi kɔ kimbwɔ ki ninshiŋ wi biɛiŋ bichi biə bə nǐ maa.

16 Nyɔ nǐ maa biɛiŋ bichi tsə dzəh i kaŋ yi wə, biɛiŋ bi bɛiŋ bəh bi kuku, biə bə yɛiŋki, bəh biə bə yɛiŋki kə, nabə bəchinda bənaiŋ bà bɔ nyaniki i fiəkə wə, nabə bà bɔ kaŋaki ŋga, nabə bəmbum, nabə bà bɔ sakaki. Biɛiŋ biələ bichi kɔ Nyɔ nǐ maa bi tsə dzəh i kaŋ yi wə, ayaka bi num i wi.

17 Wi nǐ kələ na ka biɛiŋ bichi numki. Biɛiŋ bichi num i kaŋ yi wə, a kaŋa wi biɛiŋ bichi na ka bi chiŋniki numki si bi kɔ.

18 Wi kɔ fwu wi kijuŋni ki bəni bə bumni kə akɔ gwu yi. A num wi wə wi nǐ yisi kijuŋni kələ. Ayaka a num wi mi wi ninshiŋ i dza i kpi wə, wi chu kɔbi i bi kpi, ka i biɛiŋ bichi wə wi bi num ninshiŋ i bi wə.

19 Gia yələ num lə kɔm Nyɔ nǐ kɔŋ a fiɛŋ fichi fiə ŋgaiŋ kɔ fi, nûmki i Waiŋ wi.

20 Nyɔ ka fə tsə dzəh i Waiŋ wi wə a biɛiŋ bichi kɔŋ a numki bi bɛiŋ bəh bi kuku bi fiəni chiŋni bəh wi Nyɔ. Wi nǐ fə num kimaiŋ bəh mwa mi Waiŋ wi i dzə bəh kimbɔiŋni jɔbi wə wi nǐ kpi i kintasi wə.

21 I mbɛiŋ, mbɛiŋ nǐ kɔ num mbɛiŋ gaali bəh Nyɔ, ka kaŋaki biŋkwaka bichu kɔm wi, asi mbɛiŋ nǐ fəki chu.

22 Ayakalə, i liə Nyɔ kɔ wi fiəni chiŋni mbɛiŋ bɔ i gwu yi Waiŋ wi wə wi nǐ fiəni num mi wiwɔm. Ayaka wi nǐ fə yələ tsə dzəh i kpi yi wə, ka mbɛiŋ bi numki i wi Nyɔ nshiŋ baiŋ chu kaŋa kə ndi widəkɔ, num kiŋgbɔ kidəkɔ kəbi.

23 Mbɛiŋ ni numki lə a jɔbi wə mbɛiŋ kabə tsə a i ninshiŋ bəh shɔm yə mbɛiŋ jiə i wi, ləkəsi ŋga i num ndzɔŋ gia yidəkɔ nəŋni kə mbɛiŋ i gia yə mbɛiŋ tsɛiŋki tsəki i ninshiŋ i yi wə, yə mbɛiŋ nǐ wəkɔ i ntum wi ndzɔŋni wə. Ntum wi ndzɔŋni wələ kɔ wə bə kɔ bə fuku i mi wichi i fa kuku. Akɔ ntum wi ndzɔŋni wiwɔ mih Bɔɔl kɔ mi wi nɔm yɛiŋ.

Nɔm wə Nyɔ nǐ nya i Bɔɔl

24 I liə mih laŋki lə i bəŋgəkə bəŋ bà mih wɔkɔki kɔm mbɛiŋ. Ayaka mih giŋki bəŋgəkə bələ lə i kaasi bəŋgəkə bà Klistus nǐ wɔkɔ kɔm kijuŋni ki bəni bə bumni bà akɔ gwu yi.

25 Nyɔ jiə mih a mih nômki i kijuŋni ki bəni bə bumni, i fukuki ja yi i mbɛiŋ asi yi kɔ yichi.

26 Ja yələ kɔ yə bə nǐ kɔ bə nyumi i ŋgɔkɔ wi bəni bəchi i jía yə wə, i liə Nyɔ chusi yi i bəni bà akɔ mbu.

27 Nyɔ nǐ sainbwili i fə a bəni bu bələ kǐə a, bəni bà bɔ kɔkə Bəju bi kwati lə kiŋkɔkni kimbum i gia yələ bə nǐ kɔ bə nyumi. Ayaka gia yi nyumini yiwɔ num a Klistus kɔ i mbɛiŋ wə. Ayakadəiŋ, mbɛiŋ kabə tsɛiŋki tsəki i ninshiŋ i bi kwati mbum biwɔ.

28 Akɔ Klistus wələ buku fukuki kɔm wi i bəni bəchi. Buku lani bɔ i dzəh yi mfi bimbum bichi, chu kiŋ i bɔ, ka buku bi chusi bɔ i Nyɔ nshiŋ num bɔ ta kpɛiŋ si bəni bə Klistus kaŋaki i numki.

29 Akɔ gia yə mih bwaŋki ŋga, nɔm bəh ŋga bichi biə Klistus nɔmki bəh bi i mih wə.

2

1 Mih si nəŋki i fə a mbɛiŋ bəni bə Kəlɔse kiə si mih jwɔki nalə kɔm mbɛiŋ, bəh bəni bə Lawdɛsia bəh bəni bə bumni bəchi bà bɔ ka num yɛiŋ dəkə shi biŋ.

2 Mih fəki yakadəiŋ a shóm yi mbɛiŋ bɔ shiliki, a mbɛiŋ juŋniki nûmki i kiŋkɔŋ wə, i kɛiŋsi kǐə ndzəŋ gia yichi asi mi kaŋaki i kiəki, ka mbɛiŋ ni kiəki gia yi nyumini yi Nyɔ yə akɔ Klistus.

3 Nyɔ nyumi biba bi mfi bichi bəh gia yə bəni si kaŋaki i kiəki kɔm wi a num i Klistus wə.

4 Mih dzakaki yələ ka mi widɔkɔ ma bi nyə dzə bəh ndzaka wi njwɔŋni wi ntəkə i fwɔkyi mbɛiŋ yɛiŋ.

5 Mbɛiŋ kǐəki a na si mih kɔkə i mbɛiŋ kintəəŋ mih kɔlə bəh mbɛiŋ i kiŋ'waka wə. Mih laŋki lə kɔm mih yɛiŋki lə si mbɛiŋ fəki gia i dzəh yindzɔŋni wə, num mbɛiŋ jiə shɔm i Klistus wə yi ləkə ndzəŋ.

Bəni bə Klistus bəiŋ lɔ i kaŋ yi bənchi bə kilɔlɔ wə

6 Si mbɛiŋ kɔ mbɛiŋ dzɔ lɔ Klistus Jisɔs a wi kɔ Bah, mbɛiŋ nôki a i wi wə yakadəiŋ.

7 Mbɛiŋ lâkə gaaŋ mbɛiŋ kôɔ yaka i wi wə, mbɛiŋ nûmki bəh ŋga i kimbum kimbɛiŋ wə a liŋ si bə nǐ lani mbɛiŋ, nyâ kiyɔŋni i Nyɔ tsə na tsəni.

8 Mbɛiŋ tôkniki a mi bi ma dzô mfi bi fwɔkyini kilɔlɔ biələ fa kuku i lim mbɛiŋ yɛiŋ a mbɛiŋ fiəni numki mfá. Mfi biələ kɔ biə bi biəliki nɔni ki kwili ki mi wiwɔm bəh bi biŋ'waka biə bi sakaki mbi wələ.* A kɔkə biə bi biəliki si Klistus nəŋki.

9 Mbɛiŋ kǐəki a si Klistus nǐ fiəni num mi wiwɔm, fiɛŋ fiə Nyɔ kɔ fi fichi kɔlə i wi wə.

* **2:8** I já yi Glik wə yi kɔlə i numki a biɛiŋ bichi i mbi wələ bəni biəliki chəkɔ bichi. Yɛiŋ i kimbu 2:20

10 Mbɛiŋ kaŋa lɔ biɛiŋ bichi si mbɛiŋ kɔ mbɛiŋ chiŋni mbɛiŋ bəh Klistus. Akɔ wi Fwu wi Biɛiŋ Bichi biə bi kaŋaki ŋga bəh biə bi sakaki.

11 Si mbɛiŋ bɔ kɔ num mbɛiŋ chiŋni yakadəiŋ, wi suuŋ mbɛiŋ. Nsuuŋ wələ kɔkə wə bə si fə bəh kaŋ jɔbi wə bə təiŋ bwili dzu i gwu yi wə. Yələ kɔ yə a fəki Klistus, i təiŋ bwili nyam yi gwu yichu.

12 Jɔbi wə bə nǐ juli mbɛiŋ i bɔkɔ mə, kɔ a bə nǐ chiŋni mbɛiŋ bəh Klistus ka ləə. Ayaka Nyɔ fiəni dzasi tə mbɛiŋ kɔm shóm yə mbɛiŋ jiə i wi wə a wi kɔlə i dzasi tə mbɛiŋ i kpi wə bəh ŋga biə wi nǐ dzasi Klistus yɛiŋ i kpi wə.

13 Mbɛiŋ nǐ yisi kɔ num mbɛiŋ kpi lɔ i kiŋ'waka wə kɔm bənchi bə Nyɔ bà mbɛiŋ nǐ bwiŋki, maka bə suuŋ tə mbɛiŋ, i təiŋ bwili gia yə nyam yimbɛiŋ yi gwu nəŋki. I liə, Nyɔ kɔ wi fə lɔ mbɛiŋ fiəni chu bəwɔm, chiŋni mbɛiŋ bəh Klistus. Wi kɔ wi dalinya lɔ chu bibukumbɛiŋ bichi.

14 Wi kɔ wi chiksi lɔ gia yə yi nǐ kwaki bukumbɛiŋ i Kiŋwakti ki Bənchi wə, yə bə nǐ nyaka kɔm bukumbɛiŋ. Wi dzɔ biɛiŋ biələ bichi ka baŋŋ i kintasi wə.

15 Klistus ka bwiŋ ŋga bi biɛiŋ bichi biə bi kaŋaki ŋga bəh biə bi sakaki, ka bwili bi i yəŋə wə ŋgəmsi bi, tumdzi bi i kintasi wə.

Bəni bə Klistus wôkɔki num gia yə a dzakaki wi

16 Ayakadəiŋ, kiə mbɛiŋ ma chu bûm a mi widɔkɔ sâkaki mbɛiŋ kɔm biɛiŋ biə mbɛiŋ dziki nabə biə mbɛiŋ muki nabə a mbɛiŋ biŋki kə bini, nabə bini bi fiəŋŋ wimfiaŋ , nabə a mbɛiŋ shiki kə bim-bam.

17 Bə fəki gia yələ yi num a binjəŋŋjəŋ bi gia yə yi nǐ kɔ i bi dzə, gia yiwɔ mwi num Klistus.

18 Kiə mbɛiŋ ma bûm a bəni bədɔkɔ sakaki mbɛiŋ dzaka a mbɛiŋ gbɔ i dzəh yidɔkɔ wə. Bəni bələ kɔ bà bɔ dzakaki a mbɛiŋ dzɔki gwu yimbɛiŋ i kuku asi bɔ dzɔki a kɔbi i dzəh yi chəŋ wə, bɔ dzaka a mbɛiŋ kɔksiki tə bəchinda bə Nyɔ asi bɔ kɔksiki. Bɔ dzaka a bɔ kiəki lə gia, kɔm bɔ yɛiŋki lə gia i ndəmsi mə. Ayakalə, bɔ ghaŋsiki gwu num i gia yə yi dzəki i bɔ fuŋ ayaka fwu wi gia yiwɔ kɔbi.

19 Bəmaka bəni kɔ bɔ gaali lɔ bəh Fwu wə akɔ Klistus. Klistus kɔ wə wi nyaki ŋga i gwu yi ka yi kɔɔki si Nyɔ kɛiŋsi yi a yi kɔɔki. Bukumbɛiŋ kɔ bə chiŋni asi gwu yi mi kɔ yi chiŋni i bənyuŋ wə bəh i gaaŋ wə ka yi numki chəŋ.

20 Si mbɛiŋ kɔ mbɛiŋ kpi lɔ mbɛiŋ bəh Klistus i kimbu ki biŋ'waka biə bi sakaki mbi wələ, akɔ kɔm nə wə mbɛiŋ chu nɔki aka mbɛiŋ kɔ bəni bə mbi wələ a? Mbɛiŋ chu bum i biəliki bənchi bələ kɔm nə a?

21 Bə si laaŋ a, “Kiə mi ki kâŋa kə. Kiə mi ki môm kə i dzaka wə. Kiə mi ki kôm kə.”

22 Gia yələ yichi kɔ yə bəni fəki tsəki a ninshiŋ, kɔm bɔ biəliki bənchi num a jiə bəni biəli asi mfi bibə chusiki.

23 Bəni dza yɛiŋ a mfi kɔlə i bənchi bələ wə, si bɔ chusiki

dzəh yə bɔ nyiniki bəni i kɔksiki yɛiŋ, bəh i shisiki gwú yibɔ i kuku a kɔbi na i dzəh yi chəŋ wə nabə i nya bwili gwú yibɔ. Ayakalə, biɛiŋ biələ kɔbi i gamti i bwili mi i gia yichu yə nyam yi yi gwu nəŋki.

3

Bəni bə Klistus kaŋaki nəni kimfiaŋ

1 Si Nyɔ nǐ kɔ wi dzasi lɔ mbɛiŋ bəh Klistus i kpi wə, mbɛiŋ ǰĭə shɔm num i biɛiŋ bi bɛiŋ wə i di biə Klistus kɔ, a num i di biə Nyɔ kɔ wi tɔm wi i tsɛiŋ yi yiləkəli wə.

2 Mbɛiŋ ǰĭə mfi bimbɛiŋ i biɛiŋ bi bɛiŋ wə. Kiə mbɛiŋ ki ǰĭə kə i bi kuku wə,

3 kɔm mbɛiŋ kɔ num mbɛiŋ kpi lɔ, nəni kimbɛiŋ kɔ i liə num Nyɔ nyumi ki bəh Klistus i wi wə.

4 Jɔbi wə Klistus wə wi kɔ nəni kimbɛiŋ bi tumbuku, ma mbɛiŋ tə bi tumbuku bəh wi i kintəəŋ kimbum bi wə.

5 Yi kɔ a, mbɛiŋ lâksi laksini gia ka yələ i mbɛiŋ wə num gia yi mbi wələ. Num i fəki nəni ki tɔkɔlini bəh i kwakaki gia kɔm kinyɛŋ ki tɔkɔlini, bəh gwu yi shilini, bəh i kɔŋki i fəki gia yichu, bəh i bukuki bəh dzákəh i biɛiŋ wə. Mi wə wi bukuki bəh dzákəh i biɛiŋ wə, yaka biɛiŋ biwɔ si num ka nyɔ i wi.

6 Akɔ kɔm ŋkaiŋni wi biɛiŋ ka biələ Nyɔ bi chusiki shɔm yi yi bɔksini i bəni bà bɔ fəki yi.

7 A nǐ kɔ si mbɛiŋ nǐ yisi kɔ mbɛiŋ nǐ fəki lə ŋkaiŋni wi biɛiŋ biələ i jɔbi wə mbɛiŋ nǐ yisiki nyaniki i yəmaka dzəh wə.

8 Ayakalə, i liə, mbɛiŋ kaŋaki i bêe bi bichi. Mbɛiŋ bêe shóm yi bəkəli bəh shóm yi kwinini bəh shóm yichu. Kiə mi bi ma bâkəliki yɛli wi mi. Kiə ndzaka wichu ma bûkuki i dzaka ki mi wə.

9 Kiə mi ma fwɔ̂kyiki wainŋnih wi. Mbɛiŋ kiəki a mbɛiŋ babwili lɔ gwu yikpu bəh kimfə ki i mbɛiŋ wə,

10 ka lɔh num gwu yimfiaŋ. Yələ kɔ num Nyɔ kɛiŋsi yi ka fiəni kwuni jiə yi ka n'yi Kimaa, ka mbɛiŋ tɔksiki kiəki wi.

11 I fa kɔ mi widɔkɔ chu kɔbi chi chi. Mi widɔkɔ chu kɔbi i fɛiŋ wə a, akɔ mi wi Ju nabə a, akɔ mi wi Glik. Mi widɔkɔ kɔbi fɛiŋ a bə ka suuŋ dəkə wi, widɔkɔ kɔbi a bə suuŋ wi. Mi widɔkɔ chu kɔbi fɛiŋ wə wi kɔ wi chwa. Mi widɔkɔ kɔbi wə wi kɔ ka nyam yi chwa. Mi widɔkɔ kɔbi wə wi kɔ mfa, widɔkɔ kɔbi wə wi kɔkə mfa. Klistus kɔ biɛiŋ bichi i bɔ, wi num i bɔ wə bəchi.

12 Si Nyɔ kɔ wi sabibwili lɔ mbɛiŋ, mbɛiŋ baiŋ, wi kɔŋ mbɛiŋ, mbɛiŋ kwâsiki nshɛiŋ, fâ kimfə ki ndzəŋki, shĭsi gwú yimbɛiŋ, num i kimbɔiŋni wə, kâŋa shɔm.

13 Mbɛiŋ dzôki mi bəh mi asi wi kɔ. Mi ka fə na fi nə fi lɔ mi, wi dâlinya wi. Si Bah kɔ wi dalinya lɔ chu bimbɛiŋ, mbɛiŋ tə dâlikinyaki chu bi bəni bədɔkɔ.

14 Jɔbi wə mbɛiŋ ka fəki gia yələ yichi, mbɛiŋ ka ǰĭəki kiŋkɔŋ i ninshiŋ. Kiŋkɔŋ kɔ fiɛŋ fiə fi chiŋniki biɛiŋ bichi na ka bi numki i fiɛŋ fimu wə

tsə bwili fwu.
15 Mbɛiŋ bêe ma kimbɔiŋni ki Klistus nûmki i shóm yimbɛiŋ wə chûsi mbɛiŋ bəh dzəh. Kimbɔiŋni kələ num kə Nyɔ nĭ bɔɔŋ mbɛiŋ a mbɛiŋ kaŋaki si mbɛiŋ kɔ gwu yimu wə. Mbɛiŋ nyâki tə kiyɔŋni i Nyɔ.
16 Mbɛiŋ jĭəki ja yi Klistus ma yi nûmki i shóm yimbɛiŋ mə na bindzɔŋ, mbɛiŋ lâni chu tâfi gwu yimbɛiŋ bəh mfi bichi. Mbɛiŋ yâəŋki nyâ kiyɔŋni i Nyɔ i shóm yimbɛiŋ wə bəh bənjaŋ bà bɔ bukuki i Kiŋwakti ki Ŋkɔksi wə bəh bənjaŋ bə ŋkɔksini, bəh bà Kiŋ'waka ki Baiŋni nyaki i bəni.
17 Jɔbi wə mbɛiŋ fəki na yinaiŋ gia yə mbɛiŋ fəki, kɔŋ a numki yə mbɛiŋ dzakaki dzakani, nabə yə mbɛiŋ fəki num fəni, mbɛiŋ fâki yi i yɛli wi Bah Jisɔs wə, nyâ kiyɔŋni i Nyɔ Ba.

Si bəni bə Klistus kɔ i nɔki i júŋ yibɔ wə

18 Bəkaŋa bə bəni, mbɛiŋ nyâ gwú yimbɛiŋ i bənyuku bəmbɛiŋ. Akɔ gia yi chəŋ i bəni bə Bah Jisɔs i fâki.
19 Bənyuku, mbɛiŋ kôŋki bəkaŋa bəmbɛiŋ. Kiə mbɛiŋ ma châfiki i bɔ.
20 Bwa, mbɛiŋ wôkɔki i bətii bəmbɛiŋ i gia yichi wə. Mbɛiŋ ka fəki yakadəiŋ, ma yi ni ndzɔŋki i Bah.
21 Bətii bwa, kiə mbɛiŋ ma lôyiki bəh bwa mbɛiŋ. Mbɛiŋ ka fəki yaka, ma gwu ni kpiki bɔ.
22 Mfá mbɛiŋ wôkɔki i bətikwili bəmbɛiŋ bə fa kuku i gia yichi wə. Kiə mbɛiŋ ma nômki i bɔ a i jɔbi wə dzákəh yibɔ kɔ i mbɛiŋ wə i fəki a gwu ndzɔŋki bɔ bəh mbɛiŋ. Mbɛiŋ nômki bəh shɔm yimu, lwâ num Bah.
23 Mi ka nɔmki na finə fiə wi nɔmki, wi ka nômki bəh shɔm yi yichi a ŋgaiŋ nɔmki num i Bah a kɔbi i mi.
24 Mbɛiŋ kĭəki a mi bi kwatiki lə fiɛŋ fiə bə kɔ bə kɛiŋsi jiə fi a num mbee wi i Bah. A num i Bah Klistus wə si mbɛiŋ nɔmki.
25 Ayakalə, i bəni bà bɔ fəki chu, Nyɔ bi gɔmki lə bɔ i chu biə bɔ fəki. Nyɔ si chusi kə chi chi i bəni.

4

1 Mbɛiŋ bətikwili bà mbɛiŋ kaŋaki mfá, mbɛiŋ fâki gia i bɔ i dzəh yə yi kɔ chəŋ bəh yə yi ndzɔŋki, kĭə a mbɛiŋ kaŋaki lə tə Tikwili i bɛiŋ.

Ntəfi wi gɔksini

2 Mbɛiŋ bəchi tsâki tsâki a ninshiŋ bôh kə. Mbɛiŋ bə́ tsa mbɛiŋ ka jĭəki mfi i yi wə, nyâ kiyɔŋni i Nyɔ.
3 Mbɛiŋ tsâki i buku tə a Nyɔ wêli dzaka kifiəŋə i ja yi, a buku fûkuki ja yələ yə yi kɔ gia yi nyumini kɔm Klistus. Akɔ gia yə mih kɔ i juŋ yi nsəŋ mə kɔm yi.
4 Mbɛiŋ tsâki a mih fûkuki baiŋsiki yi bindzɔŋ si mih kaŋaki i fûkuki.
5 Jɔbi wə mbɛiŋ fəki gia mbɛiŋ bəh bəni bà bɔ kɔkə bəni bə bumni, mbɛiŋ ka fâki bəh mfi. Na winaiŋ jɔbi wə mbɛiŋ kwati dzəh i fə gia mbɛiŋ mômsi a jɔbi wiwɔ ma tsə kilələ.

6 Ndzaka wimbɛiŋ jəbi wichi nûmki wi bənini njwəŋ ka ŋkaka, ka mbɛiŋ ni kɬəki gia yə mbɛiŋ kɔ i chûkuli mi wichi yɛiŋ i dzəh yi chəŋ wə.

Bəmbəni

7 Tichikus ni fuku lə gia yichi kəm mih i mbɛiŋ. Wi kɔ wainɲnih wibukumbɛiŋ, wi num tə shəm yibukumbɛiŋ. Buku bɔ nəmki i Bah i mi wimu, wi num mi wi nəm wə wi nəmki bəh shəm yi yichi.

8 Akɔ gia yə mih faaŋ wi i mbɛiŋ kəm yi, ka wi dzə fə mbɛiŋ kiə si buku kɔ, wi chu shili shóm yimbɛiŋ.

9 Mih faaŋki bəh Ɔnesimus wə wi kɔ mi widəkɔ i mbɛiŋ wə, wi num tə wainɲnih wibukumbɛiŋ wə wi kɔ shəm yibukumbɛiŋ num wi num i gia yi Klistus wə nalə. Bɔ ni fuku lə i mbɛiŋ gia yichi yə yi num fa.

10 Alistakus wə buku wi kɔ fa i juŋ yi nsəŋ mə, bəniki dzəki i mbɛiŋ. Maak wainɲtii Banabas bəniki dzəki tə i mbɛiŋ. Akɔ wi wə mbɛiŋ kɔ mbɛiŋ kwati lɔ ntum kəm wi. Wi ka dzə, mbɛiŋ dzô wi.

11 Jisɔs wə bə bɔɔŋki a Justus bəniki dzəki tə i mbɛiŋ. A baaŋ a bəni bətali bələ bɔ kɔ Bəju, buku bɔ nəmki i fiɛŋ fimu wə i ŋkuŋ bi Nyɔ wə. Bɔ gamti mih nalə, fə shəm yiŋ də.

12 Ɛbaflas wə wi kɔ tə mi widəkɔ i mbɛiŋ wə, wi nəmki i Klistus Jisɔs bəniki dzəki tə i mbɛiŋ. Wi kwakaki lə mbɛiŋ i ntsa wi wə jəbi wichi, tsa a Nyɔ fô ma mbɛiŋ nûmki bəh ŋga, i təksiki kiəki gia yichi yə Nyɔ nəŋki.

13 Mih yɛiŋ lɔ bəh dzákəh yiŋ a wi nəmki i mbɛiŋ wə bəh ŋga bəh i bəni bə Lawdɛsia bəh bə Hilabɔlis wə.

14 Luk wə wi chukuki bəni, wə wi kɔ nsɛiŋ wibuku wi shəm bəh Dɛmas bəniki dzəki tə i mbɛiŋ.

15 Mbɛiŋ tsəsi kimbəni kəŋŋ i bwa bə nih bəbukumbɛiŋ bə bumni i Lawdɛsia, bəh i Nimfa bəh i kijuŋni ki bəni bə bumni kə ki juŋniki i wi dzu.

16 Mbɛiŋ ka fa kiŋwakti kələ i mbɛiŋ kintəəŋ mbɛiŋ chîŋsi ki i kijuŋni ki bəni bə bumni i Lawdɛsia ma bɔ fâ tə, mbɛiŋ yêiŋ tə a bɔ chîŋsi kiŋwakti kə ki kɔ i bɔ, mbɛiŋ fâ tə.

17 Mbɛiŋ dzâka i Alkibus a wi yêiŋ a wi kâasi nəm wi Bah wə wi nya i wi kaŋ.

18 Kimbəni kələ nyaka mih Bɔɔl bəh kaŋ yiŋ. Mbɛiŋ yîŋtiki a mih kɔ i juŋ yi nsəŋ mə. Ma Nyɔ chûsi shəm yi yindzəŋni i mbɛiŋ.

Kiŋwakti ki Bəəl ki ninshiŋ kə wi nǐ nyaka i kijuŋni ki Tɛsalənika

Gia yə yi kɔ i Kiŋwakti ki Tɛsalənika ki ninshiŋ kələ mə

Tɛsalənika nǐ kɔ kwili widəkɔ i kimbu ki tumi ki Masedənia wə a num di biə Bəəl nǐ yisi kijuŋni ki bəni bə bumni. Yi nǐ ka dzɔ dəkə jəbi wi dəəŋ si kijuŋni kələ nǐ yisi, Bəju ka yisi i baiŋŋki Bəəl kindəŋ fini bɔ kɔm wi. Bəəl ka nyaka kiŋwakti ki ninshiŋ kələ i bəni bə Klistus bà bɔ kɔ i Tɛsalənika i shíliki shóm yibə, fə̂ a bɔ nûm dzɔŋ bəh ŋga.

Kifwu ki gia kə ki kɔ i Kiŋwakti kələ mə

1:1 Kin'yisi
1:2–3:13 Bəəl wəkɔ ndzɔŋni chu kɔksi bəni bə bumni
4:1-12 Ntəfi kɔm nəni ki bəni bà bɔ kɔ bə Klistus
4:13–5:11 Ntəfi kɔm si Klistus bi fiəni dzəki
5:12-22 Ntəfi wi gɔksini
5:23-28 Kiŋgɔksi

1 Akɔ mih Bəəl, mih kɔ buku Silas bəh Timəti. Mih nyakaki kiŋwakti kələ i kijuŋni ki bəni bə bumni bə kwili wi Tɛsalənika bà bɔ chiŋni num bəh Nyɔ Ba bəh Bah Jisɔs Klistus.

Bɔ chûsi shɔm yindzɔŋni i mbɛiŋ chu nyâ mbɛiŋ bəh kimbɔiŋni.

Bəəl nya kiyəŋni i Nyɔ kɔm kijuŋni
ki bəni bə bumni bə Tɛsalənika

2 Buku si nya lə kiyəŋni i Nyɔ jəbi wichi kɔm mbɛiŋ bəchi, jiə mbɛiŋ jəbi wichi i ntsa wibuku wə.

3 Jəbi wə buku kɔ i Nyɔ Bah wibukumbɛiŋ nshiŋ, buku si kwaka lə nəni kimbɛiŋ kə ki bukuki dzəki i shɔm yə mbɛiŋ jiə i Klistus wə, bəh nɔm wimbɛiŋ wə wi bukuki dzəki i kiŋkɔŋ wə, bəh shɔm yə mbɛiŋ kaŋa, yi buku dzə i ntsɛiŋ wə mbɛiŋ tsɛiŋki tsəki a ninshiŋ i Bah wibukumbɛiŋ wə Jisɔs Klistus.

4 Bwa bə nih bəbuku bà Nyɔ kɔŋki, buku kiəki lə a Nyɔ sabibwili mbɛiŋ.

5 Buku kiəki lə yakadəiŋ kɔm ntum wi ndzɔŋni wə buku nǐ dzə bəh wi i mbɛiŋ wi nǐ ka dzə a ndzaka wə shəŋ. Wi nǐ dzə num bəh ŋga biə bi nyəki dzəki i Kiŋ'waka ki Baiŋni wə tə, buku təksi kiə a ntum wiwɔ kɔ ŋkɔŋ. Mbɛiŋ kiəki lə ŋkaiŋni bəni bə buku nǐ kɔ jəbi wə buku nǐ nɔki i mbɛiŋ kintəəŋ kɔm mbɛiŋ.

6 Mbɛiŋ nǐ dzɔ gvu yibuku bəh yi Bah kɔm mbɛiŋ nǐ dzɔ ntum wiwɔ bəh kilaŋ gwu kə ki nǐ bukuki dzəki i Kiŋ'waka ki Baiŋni na si mbɛiŋ nǐ kɔ i ŋgəkə wimbum wə.

7 Ayakadəiŋ, mbɛiŋ ka fiəni chu bəni bà bəni bə bumni bəchi i kimbu ki Masedənia wə bəh ki i Akɛya wə nǐ dzəki kinchəsi i bɔ.

8 Mih dzakaki kə lə kɔm a kəkə a gia yi Bah shəŋ yə yi buku i kimbu kimbɛiŋ wə, ka waŋ fiəli kimbu ki Masedənia

bəh ki Akɛya wə. Ntum wiwɔ kɔm shɔm yimbɛiŋ yə mbɛiŋ jiə i Nyɔ wə waŋ tsə tə i di bichi wə. Ayakadəiŋ, gia yidɔkɔ chu mɔŋ yə buku kɔ i chu dzaka kɔm yi.

9 Mbɛiŋ kĭə a bəni bəwɔ mwi fukuki lə kɔm si mbɛiŋ nĭ dzɔ buku i mbɛiŋ kintəəŋ, bəh si mbɛiŋ nĭ bee mimɔsɔ fiəni i Nyɔ i nɔmki i Nyɔ wi ŋkɔŋ wə wi kaŋaki nəni.

10 Bɔ fukuki lə tə si mbɛiŋ wɔkɔliki Waiŋ wi wə wi bi dza dzə i bɛiŋ. Waiŋ wi wələ kɔ wə wi nĭ dzasi i kpi wə, num Jisɔs wə wi bwiliki bukumbɛiŋ i shɔm yi Nyɔ yi bɔksini yə, wi bi chusiki i bəni.

2

Bəəl dzaka kɔm nəm wi i Tɛsalənika

1 Bwa bə nih bəbuku, mbɛiŋ mwi kiəki lə a njikə wə buku nĭ laa i mbɛiŋ nĭ kɔkə wi kiləlɔ.

2 Na si mbɛiŋ kiəki a bəni nĭ kɔ num bɔ nya ŋgəkə i buku chu chəbsi buku i kwili wi Filibi wə, buku nĭ kaŋaki a shɔm i ŋga bi Nyɔ wibuku wə i fukuki ntum wi ndzɔŋni wi Nyɔ wə i mbɛiŋ, na si bəni nĭ chiki buku nalə.

3 Ntum wi ndzɔŋni wə buku nĭ fukuki tsa mbɛiŋ bəh wi a nĭ kɔkə wə wi nĭ kɔ bəh ŋgbɔ widɔkɔ, buku nĭ fukuki kə bəh kiŋkwaka kichu kidɔkɔ, nabə i məmsiki i fwɔkyiki mbɛiŋ fwɔkyini.

4 Ayakalə, si Nyɔ yɛiŋ a buku kpɛiŋni i bəni bə wi kɔ i nya ntum wi ndzɔŋni wələ i kaŋ yibɔ wə, ayakadəiŋ buku ka fukuki. Buku fuku kə lɔ a yi ndzɔŋki i bəni. Buku nĭ fukuki a yi ndzɔŋki num i Nyɔ wə wi tsɛiŋki num shóm yibuku.

5 Si mbɛiŋ kiəki, buku nĭ ka num dzə dəkə lɔ bəh ndzaka wi njwɔni nabə i dzɔ gia yidɔkɔ kəŋ i ninshiŋ i dzi fiɛŋ i mbɛiŋ kaŋ. Yələ kɔ gia yə Nyɔ kɔ mbeeŋ nsaka wibuku.

6 Buku nĭ nəŋki kə i kaŋa kiŋkɔksi kidɔkɔ i mi nabə kə ki nyə i mbɛiŋ wə nabə i bəni bədɔkɔ wə, namana yaka si a nĭ kɔ di bibuku ka bwa bə faaŋni bə Klistus i bikəki a mbɛiŋ fəki gia i buku.

7 Buku nĭ kɔ fibuku i kimbɔiŋni wə i mbɛiŋ kintəəŋ tɔkni bəh mbɛiŋ asi nih waiŋ si tɔkni bəh bwa bu.

8 Ayakadəiŋ, buku ka dzɔ mbɛiŋ i gwu yibuku wə na bindzɔŋ bəh kiŋkɔŋ, buku nĭ ka nya dəkə mbɛiŋ bəh ntum wi ndzɔŋni wi Nyɔ wə shəŋ, ayakalə buku nĭ nya tə gwu yibuku i mbɛiŋ kɔm mbɛiŋ nĭ kɔ mbɛiŋ chu shóm yibuku nalə.

9 Bwa bə nih bəbuku, mbɛiŋ kwakaki alə nɔm wibuku bəh kiliəkə kibuku a? Buku nĭ nɔmki nchɔkɔ bəh nshi ka buku ma jiə ntiə widɔkɔ i mi wə i mbɛiŋ kintəəŋ, si buku nĭ fukuki ntum wi ndzɔŋni wi Nyɔ wələ i mbɛiŋ.

10 Mbɛiŋ mwi na bəh Nyɔ kɔlə i beeŋ nsaka wibuku a nɔni kibuku i mbɛiŋ bəni bə bumni nĭ kɔ ki baiŋni bəh ki chəŋ kaŋa kə ŋgbɔ widɔkɔ.

11 Mbɛiŋ kiə tə si buku nĭ fəki bəh mbɛiŋ, fə bəh mbɛiŋ asi tii waiŋ si fə bəh bwa bu.

12 Buku nĭ shiliki shóm

yimbɛiŋ, ləbti mbɛiŋ lumsi a mbɛiŋ nəki nəni num kə Nyɔ nəŋki. A num Nyɔ wə wi bɔɔŋ mbɛiŋ a mbɛiŋ liə i ŋkuŋ bi wə bəh mbum bi.

13 Buku baaŋ kə tə i nya kiyɔŋni i Nyɔ kɔm yələ a jɔbi wə buku nĭ dzə bəh gia yi Nyɔ i mbɛiŋ, mbɛiŋ nĭ dzɔ gia yiwɔ a akɔ na gia yi Nyɔ, a num kə gia yi mi. A num yi yə yi nɔmki i mbɛiŋ wə bəni bə bumni.

14 Bwa bə nih bəbuku, mbɛiŋ kĭə a, gia yə yi nĭ num bəh bijuŋni bi bəni bə bumni bə Nyɔ bə̀ bɔ nĭ kɔ bɔ bum i Klistus Jisɔs i kimbu ki Judea, yi nĭ num tə bəh mbɛiŋ. Mbɛiŋ nĭ kɔ mbɛiŋ yɛiŋ tə bəŋgəkə i kaŋ yi bəni bəmbɛiŋ bə kwili wə a liŋ asi bɔ nĭ yɛiŋ i kaŋ yi Bəju bəbɔ wə.

15 Bəju bələ kɔ bə̀ bɔ nĭ wɔɔ Bah Jisɔs. Ayaka a num bɔ bə̀ bɔ nĭ wɔɔyiki bəni bə ntum bə Nyɔ. A num bɔ bə̀ bɔ nĭ kɔŋŋ bwili buku i bɔ wə. Bɔ fəki yakadəiŋ Nyɔ wɔkɔ kə ndzɔŋni bəh bɔ. Bɔ baiŋŋyi lɔ bəni bəchi,

16 si bɔ baŋki dzəh i buku i dzakaki i bəni bə̀ bɔ kɔkə Bəju ka bɔ bɔiŋ. Bɔ fəki yaka jɔbi wichi chu bibɔ yaka. Shɔm yi Nyɔ yi bɔksini dzə lɔ i bɔ wə i liə.

Bɔɔl ka nəŋki i yɛiŋ bəni bə bumni bə Tɛsalənika

17 Bwa bə nih bəbuku, si bukumbɛiŋ ni gaali, buku mɔmsi na bəh ŋga a buku yɛiŋ mbɛiŋ shəŋ bəh dzəkəh, na si a mɔŋ dəkə i jɔbi wi dəəŋ wə, si bukumbɛiŋ ni gaali. Bukumbɛiŋ ni gaali shəŋ a i dzákəh chɛiŋ. Bukumbɛiŋ ni ka gaali dəkə i shɔm wə.

18 Buku nəŋki i fiəni dzə i mbɛiŋ. Mih Bɔɔl mwi kɔ num mih mɔmsi lɔ na i kiŋkani kiduli wə, ayakalə Satan baŋ a buku.

19 Buku kaŋaki kiŋkɔŋ lə kɔm gia yə buku tsɛiŋki tsəki i ninshiŋ kɔm yi, nabə ndzɔŋni bibukumbɛiŋ bəh kifɔ kibukumbɛiŋ kə buku bi ghaŋsiki gwu yɛiŋ i Bah wibukumbɛiŋ nshiŋ wə Jisɔs, jɔbi wə wi bi fiəniki dzəki kɔ nə? A mɔŋ mbɛiŋ na?

20 Akɔ na mbɛiŋ mbum bibuku bəh ndzɔŋni bibuku.

3

1 Ayakadəiŋ, jɔbi wə buku nĭ yɛiŋ a yi gaka buku, buku ka kɔŋki i baaŋ i jum wə i Atɛn a buku mbɔŋ,

2 buku ka faaŋ Timɔti wainŋnih wibukumbɛiŋ wə buku bɔ nɔmki i Nyɔ i fukuki ntum wi ndzɔŋni kɔm Klistus. Buku nĭ faaŋ wi a wi dzə̂ shíli bumni bimbɛiŋ, chu tə̂fi mbɛiŋ kɔm Klistus,

3 Buku fə lə ka mi i mbɛiŋ ma ni chu i jum wə kɔm bəŋgəkə bələ. Mbɛiŋ mwi kiəki lə a bəŋgəkə kɔ fiɛŋ fibukumbɛiŋ.

4 Mbɛiŋ kiəki lə a jɔbi wə buku nĭ kɔ bəh mbɛiŋ, buku nĭ fuku i mbɛiŋ jɔbi kɛiŋ a bukumbɛiŋ kaŋaki i ni yə̂iŋki bəŋgəkə. Ayaka yi num a liŋ asi yi kɔ asi mbɛiŋ kiəki.

5 Akɔ gia yə yi nĭ fə mih, mih ka faaŋ Timɔti. Yi nĭ kɔ yi gaka lɔ mih, yakadəiŋ mih

ka faaŋ wi i dzə tsɛiŋ kəm kimbum kimbɛiŋ si ki kə ka mih kiəki, kəm mih nĭ lwaki lə a, a kələ i numki mi wə wi si məmsi bəni məmsi lə mbɛiŋ wi fə nəm wichi wə buku nəm i mbɛiŋ laka kilələ.

Timəti fuku ntum kəm bə kimbum ki bəni bə Tɛsalənika

6 Ayakalə, i liə si Timəti fiəni dzə i buku wə, ka fuku ntum wi ndzəŋni kəm shəm yə mbɛiŋ jiə i Klistus wə bəh si mbɛiŋ chusiki kiŋkəŋ i bəni wə. Wi kə wi fuku tə si mbɛiŋ kwakaki buku nalə chu nəŋ i yɛiŋ buku asi buku tə kəŋki i yɛiŋ mbɛiŋ.

7 Kəm bə yələ, bwa bə nih bəbuku, i bəŋgəkə bəh ləli biə buku bəchi yɛiŋki shəm də buku kəm kimbum kimbɛiŋ bəh kəm shəm yə mbɛiŋ jiə i Klistus wə.

8 I liə buku waka kəm mbɛiŋ numki lə bindzəŋ mbɛiŋ bəh Ba.

9 Ayakadəiŋ, buku nyaki kiyəŋni i Nyə nalə kəm mbɛiŋ. Buku nyaki kiyəŋni i Nyə kəm ndzəŋni biə buku wəkəki i Nyə nshiŋ, bi num kəm mbɛiŋ.

10 Buku tsaki na bəh ŋga nchəkə bəh nshi nəŋ i chu yɛiŋni daŋsi gwu ka buku ni nya mbɛiŋ bəh fiɛŋ fiə fi kəbiki i bumni bimbɛiŋ wə.

11 Buku tsaki a Nyə Ba wibukumbɛiŋ mwi, bəh Bah wibukumbɛiŋ wə wi kə Jisəs wɛ̂li dzəh ka buku dzə yɛiŋ mbɛiŋ.

12 Buku tsa tə a Bah fə̂ ma kiŋkəŋ kimbɛiŋ kəəki tsəki a ninshiŋ i kəŋki gwu yimbɛiŋ bəh bəni bəchi a liŋ asi buku kəŋki mbɛiŋ.

13 Buku tsaki yakadəiŋ ka wi Bah fə̂ ma shə́m yimbɛiŋ ləkəki, ka mbɛiŋ bi nûmki kiŋgbə kidəkə kəbi, bâiŋ i Nyə wə wi kə Ba num Bah wibukumbɛiŋ nshiŋ i jəbi wə Bah wibukumbɛiŋ Jisəs Klistus bi dzəki bəh bəni bəchi bà akə mbu.

4

Nəni kə Nyə kəŋki

1 I kiŋgəksi wə, bwa bə nih bəbuku, buku tsaki mbɛiŋ kwuŋ kaŋ ka bəni bà bə chiŋni i Bah Jisəs wə, si mbɛiŋ nĭ lani i buku si mbɛiŋ kaŋaki i nə̂ki i dzəh yə Nyə kəŋki, asi mbɛiŋ nəki i liə, mbɛiŋ fə̂ki ayaka tsə̂ a bəh ki i ninshiŋ.

2 Mbɛiŋ kiəki lə bətəfi bə buku nĭ nya i mbɛiŋ i ŋga bi Bah Jisəs wə.

3 Gia yə Nyə kəŋki, kə a mbɛiŋ lansiki baiŋki. Mbɛiŋ ma ndzəniki i biŋ.

4 Mi wimu wimu i mbɛiŋ kintəəŋ kaŋaki i kɨ́əki si wi kə i kaŋaki gwu yi i dzəh yə yi baiŋki yi kaŋa kiŋkəkni.*

5 Gwu yi mi ma shiliki ka mi i tumi kə ki kiəki kə Nyə.

6 Kiə mi i mbɛiŋ ma məm i fə chu nabə i fə kimfikili i waiŋnih wi i gia yələ wə. Buku nĭ kiŋ lə gia yələ i mbɛiŋ a Bah bi faaŋ lə ŋgəkə i bəni bà bə fəki gia yələ yichi.

7 Mbɛiŋ kiəki a Nyə nĭ ka bəəŋ bukumbɛiŋ

* **4:4** Yudəkə a, “Mi wimu wimu i mbɛiŋ kintəəŋ kaŋaki i kɨ́əki si wi kə i kaŋaki kpə wi i dzəh yə yi baiŋki yi kaŋa kiŋkəkni.”

a bukumbɛiŋ nəki nəni ki kinyɛŋ. Wi nĭ bəəŋ bukumbɛiŋ a bə nəki nəni kə ki bâiŋki.

8 Ayaka kɔ a, na ndə wə wi nəiŋ i wəkɔ ntəfi wələ wi ka nəiŋ dəkə i wəkɔ num i mi wiwəm. Wi nəiŋ i wəkɔ num i Nyɔ wə wi nyaki Kiŋ'waka ki ki Baiŋni i mbɛiŋ.

9 Yə kɔm kiŋkɔŋ kə mbɛiŋ kaŋaki i kaŋaki i bwa bə nih bəmbɛiŋ mbɛiŋ kaŋaki kə i chu tsɛiŋki a buku nyaka kɔm yəmaka i mbɛiŋ. Gia yələ kɔ num mbɛiŋ mwi kɔ num Nyɔ nĭ lani lɔ mbɛiŋ yɛiŋ si mbɛiŋ kaŋaki i kɔŋki gwu yimbɛiŋ.

10 I yi ŋkɔŋ wə, mbɛiŋ si kɔŋ lə bwa bə nih bəmbɛiŋ bəchi i kimbu ki Masedənia wə. Ayakalə, bwa bə nih bəbuku, buku chu tsa a mbɛiŋ fâki ayaka tsâ a ninshiŋ ninshiŋ.

11 Fwu wi gia kɔ a mbɛiŋ mômsiki bəh ŋga i nôki i kimbəiŋni wə, mbɛiŋ tsêiŋki a gia yə yi tsɛiŋki mbɛiŋ. Mbɛiŋ nômki bəh kaŋ yimbɛiŋ asi buku nĭ lani mbɛiŋ.

12 Ayakadəiŋ, mbɛiŋ ni kwati kiŋkɔksi i bəni bə biŋ, mbɛiŋ ma ni tsɛiŋki mi i fiɛŋ fiə mbɛiŋ nəŋki.

Kɔm ndzə wi Bah

13 Bwa bə nih bəbuku, buku nəŋki i fə a mbɛiŋ kĭə ŋkɔŋ kɔm bə bəni bà bɔ kɔ num bɔ kpiyi lɔ. Buku nəŋki i fə a mbɛiŋ kĭə ka mbɛiŋ ma nûmki bəh nshɛiŋ nshɛiŋ ka bəni bà bɔ tsɛiŋki tsəki kə i ninshiŋ i fiɛŋ fidəkɔ.

14 Bukumbɛiŋ bum a Jisɔs nĭ kpi fiəni dza i kpi wə, yi num a liŋ asi Nyɔ bi fiəni dzə bəh Jisɔs bəh bəni bà bɔ nĭ kpiyi num bɔ chiŋni bəh wi.

15 Gia yə buku dzakaki i mbɛiŋ i liə lə yi biəliki ndzaka wi Bah a, bukumbɛiŋ bà bə baaŋ i jum wə bə num i bi kɛiŋki bəwəm i jɔbi wə Bah bi fiəni dzəki bukumbɛiŋ bi tsə kə i ninshiŋ i bəni bà bɔ kɔ num bɔ kpiyi lɔ.

16 Mbɛiŋ bi wəkɔki lə ja yi wamyini i bɛiŋ bəh ja yiləkəli, fwu wi bəchinda bə Nyɔ wili tə, jəŋ wi Nyɔ dzaka. Ayaka ka Ba wi mwi dza bɛiŋ wi shiki dzəki. Ma bəni bà bɔ nĭ kpiyi num bɔ chiŋni bəh Klistus yisi dzayi.

17 Ayakadəiŋ, bukumbɛiŋ bà bə bɛsi bà kɛiŋ bəwəm i jɔbi wiwɔ wə bukumbɛiŋ bi baŋsi bəh bɔ i bɛiŋ i bikwu wə i tsə baŋsi bəh Bah i bɔɔli wə. Ma bukumbɛiŋ numki bəh Bah i jɔbi wichi wə.

18 Ayakadəiŋ, mbɛiŋ bôiŋsiki tsâki shóm yi mi mi bəh ndzaka wələ.

5

Si mi kɔ i wəkəliki ndzə wi Bah

1 Bwa bə nih bəbuku, kɔm bə jɔbi bəh chəkɔ bi dzəni bi Bah, ŋgəkə widəkɔ chu məŋ wə mih kɔ i nyakaki gia yələ i mbɛiŋ.

2 Mbɛiŋ mwi kiəki lə na bindzəŋ a chəkɔ bi dzəni bi Bah bi numki asi ji si dzə nchəkɔ.

3 Jɔbi wə bəni ni dzakaki a, “Kimbəiŋni kələ, gia məŋ

yə mi kɔ i lwaki", ayaka
ŋgəkə ni dza gbɔ i bɔ wə asi
ləli bi nnɔmh si dzə jɔbi wə
miŋkpaŋa kɔ bəh tɔɔ, dzəh ma
ni chu num yə bɔ kɔ i yɔkɔ gɛiŋ
yɛiŋ.

4 Ayakalə, bwa bə nih
bəbuku, mbɛiŋ kɔkə dəkə
fimbɛiŋ i jisi wə, ka jɔbi wiwɔ
bi təkəli dzə i mbɛiŋ asi ji si
dzə.

5 Mih dzakaki lə kɔm mbɛiŋ
bəchi kɔ bəni bə bainɲi,
chu num bəni bə nshichuŋ.
Bukumbɛiŋ num kə bəni bə
nchɔkɔ nabə i jisi wə.

6 Ayakadəiŋ, kiə bukumbɛiŋ
ki nɔ̂ kə si bəni bədɔkɔ
nɔki. Bukumbɛiŋ nûmki bəh
ntsəŋə bəh mfi bibukumbɛiŋ
fɛiŋ.

7 Bəni bə̀ bɔ si nɔ bɔ si nɔ
num nchɔkɔ, ayaka bəni bə̀
mbih si kwa bɔ mɔ si kwa
num nchɔkɔ.

8 Ayakalə, si bukumbɛiŋ
kɔ fibukumbɛiŋ num bəni
bə nshichuŋ, bukumbɛiŋ
numki bəh ntsəŋə bəh
mfi bibukumbɛiŋ fɛiŋ.
Bukumbɛiŋ dzɔ̂ mbum bəh
kiŋkɔŋ aka chwaka ki ki-
jum kə bə ləh baŋ kijum
kibukumbɛiŋ yɛiŋ, bəh i
dzɔ̂ tə ntsɛiŋ wə bukumbɛiŋ
tsɛiŋki tsəki i ninshiŋ i bi
kwati mbɔiŋ a num wə
bukumbɛiŋ bwaŋ aka kifɔ ki
gɔŋ i bukumbɛiŋ fuŋ.

9 Mbɛiŋ kiəki a Nyɔ nǐ ka
sabibwili jiə bukumbɛiŋ a
wi bi chusi num shɔ́m yi yi
bɔkɔli yə. Wi nǐ sabibwili
a bukumbɛiŋ bi kwatiki
num mbɔiŋ tsə dzəh i Bah
wibukumbɛiŋ Jisɔs Klistus.

10 Jisɔs Klistus kɔ wə wi
nǐ kpi kɔm bukumbɛiŋ, kɔŋ
bukumbɛiŋ kɛiŋki bəwɔm
yudɔkɔ bə kpiyi bukumbɛiŋ
bi chiŋɲi numki a bəh wi.

11 Ayakadəiŋ, mbɛiŋ shǐliki
shɔ́m yi mi mi i mbɛiŋ kintəəŋ
mâa yaka tə mi mi asi mbɛiŋ
si fə lɔ.

Ntəfi wi gɔksini bəh mbəni

12 Buku tsaki mbɛiŋ bwa bə
nih bəbuku, a mbɛiŋ kôksiki
bəni bə̀ bɔ nɔmki i mbɛiŋ
kintəəŋ, bɔ təkni yaka bəh
mbɛiŋ i dzəh yi Ba wə, chu
lani mbɛiŋ.

13 Mbɛiŋ chûsiki kiŋkɔksi i
bɔ na bindzɔŋ i kiŋkɔŋ kɔm
bəh nɔm wə bɔ fəki. Mbɛiŋ
numki tə bəh nɔni ki bɔnini i
mbɛiŋ kintəəŋ.

14 Buku chu tsa tə mbɛiŋ
bwa bə nih bəbuku a mbɛiŋ
tâfi bəni bə̀ bɔ kɔŋki i numki
a kiləlɔ, lâkəsi shɔ́m yi bəni bə̀
bɔ kaŋaki ndzaŋ, gâmti tə bəni
bə̀ bɔ kɔ bəh ŋgbɛni. Mbɛiŋ
nûmki bəh ŋkaŋa wi shɔm i
bəni bəchi wə.

15 Mbɛiŋ tôkniki a mi ma
chûkuliki chu bəh chu. Mbɛiŋ
jwɔ̂ki jɔbi wichi i fâki num gia
yindzɔŋɲi i mbɛiŋ kintəəŋ bəh
i bəni bəchi wə.

16 Mbɛiŋ nûmki bəh kin-
saŋli i jɔbi wichi wə,

17 mbɛiŋ tsâki jɔbi wichi,

18 nyâ kiyɔŋɲi i Nyɔ i gia
yichi yə yi numki. Yələ kɔ gia
yə Nyɔ nəŋki i mbɛiŋ bə̀ mbɛiŋ
kɔ i Jisɔs Klistus wə.

19 Kiə mbɛiŋ ma chǐki nɔm
wi Kiŋ'waka ki Baiɲni.

20 Kiə mbɛiŋ ma châsiki
bəntum bə Nyɔ bə̀ bəni lakaki.

21 Mbɛiŋ tsêiŋki lâkəki i
gia yichi wə, dzô yə yi kɔ
yindzɔŋni nûm yɛiŋ bɛiŋ,
22 mbɛiŋ bwílì gwu yimbɛiŋ
i gia yichi yə yi kɔ yichu.
23 Mih tsaki a Nyɔ mwi wə
wi kɔ Nyɔ wi kimbɔiŋni, wə wi
kɔ Nyɔ fâ ma mbɛiŋ baiŋki i
gia yichi wə tsə bwili fwu. Wi
ǰĺə kiŋ'waka kimbɛiŋ bəh shóm
yimbɛiŋ bəh gwu yimbɛiŋ yi
bi numki kiŋgbɔ kɔbi i jɔbi wə
Bah wibukumbɛiŋ Jisɔs Klis-
tus bi dzəki.
24 Wi Nyɔ wə wi nǐ bɔɔŋ
mbɛiŋ wi si num a ndzaka wi
bɛiŋ, wi ni fə lə yaka.
25 Bwa bə nih bəbuku,
mbɛiŋ tsâki i buku.
26 Mbɛiŋ bôni i bwa bə nih
bəbukumbɛiŋ bəchi mbɛiŋ
yâŋyi mâŋni bɔ bəh mbɔni wi
bəni bə Nyɔ.
27 Mih dzakaki a mbɛiŋ
kaiŋ i Bah nshiŋ a mbɛiŋ ni
fâ lə kiŋwakti kələ i bwa bə nih
bəbukumbɛiŋ nshiŋ bəchi.
28 Ma kinduksi ki Bah
wibukumbɛiŋ Jisɔs Klistus
nûmki bəh mbɛiŋ.

Kiŋwakti ki Bəəl ki kəmsini kə wi nǐ nyaka i kijuŋni ki Tɛsaləɲika

Gia yə yi kɔ i Kiŋwakti ki kəmsini ki Tɛsaləɲika kələ mə

Na si Bəəl nǐ nyaka kiŋwakti kininshiŋ i bəni bə bumni i Tɛsaləɲika a bɔ nûmki alə nyiki kəm bə jəbi wə Jisəs bi fiəni dzəki yɛiŋ, mfi bibə nǐ baaŋ ka shakyiki kəm gia yiwə. Bəəl ka nyaka kiŋwakti kikəmsini kələ i dzaka kəm si bəni bədəkɔ kwakaki a chəkɔ bi Bah bi dzəni dzə lɔ. Wi nǐ nani kiŋkwaka kələ chusi a, ka ndzə wi Klistus bi dzəki di, num gia yichu bəh yi gumini bi du tsə num duni.

Kifwu ki gia kə ki kɔ i Kiŋwakti kələ mə

1:1-2 Kin'yisi
1:3-12 Bəəl kəksi ka chu təbi kijuŋni ki bəni bə bumni
2:1-17 Ntəfi kəm ndzə wi Klistus
3:1-15 Ntəfi kəm nəni ki bəni bà bɔ kɔ bə Klistus
3:16-18 Kiŋgəksi

1 Akɔ mih Bəəl, mih kɔ buku Silas bəh Timəti. Mih nyakaki kiŋwakti kələ i kijuŋni ki bəni bə bumni i kwili wi Tɛsaləɲika bà bɔ chiŋni num bəh Nyɔ wə wi kɔ Tii wibukumbɛiŋ bəh Bah Jisəs Klistus.

2 Ma shəm yindzəŋni bəh kimbəiŋni ki Nyɔ Tii wibukumbɛiŋ bəh Bah Jisəs Klistus nûmki bəh mbɛiŋ.

Nsaka wə wi bi numki i jəbi wə Klistus bi fiəni dzəki

3 Bwa bə nih bəbuku, buku kaŋaki i nyâki kiyəŋni i Nyɔ jəbi wichi kəm mbɛiŋ. Yi kɔ chəŋ yakadəiŋ, kəm kimbum kimbɛiŋ kɔəki tsəki a ninshiŋ ninshiŋ, kiŋkəŋ kə mi kaŋaki i mi mi kɔəki tsəki tə a ninshiŋ ninshiŋ.

4 Ayakadəiŋ, buku mwi si ghaŋsi lə gwu kəm mbɛiŋ i bijuŋni bi bəni bə bumni bə Nyɔ bədəkɔ kintəəŋ. Buku si ghaŋsi kəm nnum wimbɛiŋ wi ndzəŋni, bəh si bəni bwaŋki gvu i mbɛiŋ chɛiŋ, ayaka mbɛiŋ num a i kimbum kimbɛiŋ wə, bəh si mbɛiŋ kaŋaki shóm i bəŋgəkə bà mbɛiŋ yɛiŋki.

5 Yələ kɔ gia yə yi chusiki a Nyɔ bi sakaki bəni i dzəh yi chəŋ wə, ka mbɛiŋ bi numki bəni num mbɛiŋ kpɛiŋ i ŋkuŋ bi Nyɔ wə num mbɛiŋ yɛiŋ bəŋgəkə bələ kəm bi.

6 Si Nyɔ kɔ mi wi chəŋ, wi ni chukuli lə ŋgəkə wə bəni nyaki i mbɛiŋ bəh ŋgəkə,

7 wi ni nya lə jəbi wi wakani i mbɛiŋ bà mbɛiŋ yɛiŋki ŋgəkə bəh i buku tə. Yələ gia bi numki i jəbi wə Bah Jisəs bi chusiki gwu yi i bɛiŋ, wi dzə i ləm wi gbuku wi ghəkəni wə. Wi bi dzəki yakadəiŋ bəh bəchinda bu bə ləkəli.

8 Wi bi chukuliki bəni bà bɔ nəiŋma Nyɔ bəh ŋgəkə, bəh bà bɔ ka bum dəkə ntum wi ndzəŋni kəm Bah wibukumbɛiŋ Jisəs.

9 Bə bi kaasiki lə bɔ, ma bɔ bi
kaŋa ŋgəkə wə wi bi gɔksi kə,
bə bi gaali bɔ i Bah wə a bɔ ma
dzə i wi ninshiŋ bəh i kiŋkɔkni
ki kimbum wə.
10 Yələ bi numki i chɔkɔ biə
wi bi dzəki ka bəni bà bɔ kɔ
mbu, bi tumyi bikum i wi,
ayaka bəni bəchi bà bɔ jiə
shɔm i wi bi numki bəh dzaka
ki wɔmni bəh wi. Ayaka
mbɛiŋ tə bi numki lə bəh bɔ
kɔm mbɛiŋ nǐ bum gia yə
buku nǐ fukuki i mbɛiŋ.
11 Akɔ gia yə buku tsaki
i mbɛiŋ jɔbi wichi a Nyɔ
wibuku fə̂ ma mbɛiŋ nûmki
mbɛiŋ kpɛiŋ i ŋkaiŋni bəni
bà wi bɔɔŋ a mbɛiŋ numki.
Buku tsaki tə a wi gâmti
mbɛiŋ bəh ŋga bi, a mbɛiŋ
fə̂ gia yindzɔŋni yichi yə
mbɛiŋ nəiŋki bəh nɔm wichi
wə mbɛiŋ fəki kɔm shɔm yə
mbɛiŋ jiə i Klistus wə.
12 Buku tsaki yakadəiŋ tə
ka yɛli wi Bah wibukumbɛiŋ
wə Jisɔs, kâŋaki kiŋkɔksi i
mbɛiŋ kintəəŋ, mbɛiŋ tə kaŋa
kiŋkɔksi i wi wə. Yələ kɔ
kɔm shɔm yindzɔŋni yə Nyɔ
wibukumbɛiŋ bəh Bah Jisɔs
Klistus kaŋaki i mbɛiŋ wə.

2

*Kɔm mi wə wi bwiŋki bənchi
bə Nyɔ*

1 Bwa bə nih bəbuku, yə
yi kɔ kɔm bə ndzə wi Bah
wibukumbɛiŋ wə Jisɔs Klistus
bəh si bukumbɛiŋ bi chiŋni
juŋni tsə num bəh wi, buku
tsaki mbɛiŋ a,
2 kiə mfi ma chiŋ dzâ
shâkyi mbɛiŋ nabə a mbɛiŋ
i fûmniki,* a mbɛiŋ wɔkɔ
ndzaka widɔkɔ i Kiŋ'waka
kidɔkɔ, nabə a, ndzaka, nabə
a buku nyaka kiŋwakti a ndzə
wi Bah dzɔ lɔ di.
3 Kiə mbɛiŋ bi ma bêe a mi
widɔkɔ bi fwɔkyi mbɛiŋ kɔŋ a
numki na i yi naiŋ dzəh wə.
Mbɛiŋ kîəki a chɔkɔ bi Bah bi
dzəni biə bi dzɔ kə di, maka
bəni yisi i ləkəki bəh fwu i Nyɔ.
Ayaka maka mi wə wi bwiŋki
bənchi bəh Nyɔ dzə tumbuku.
Akɔ wi wə bə bi kaasiki wi
kaasini.
4 A num wi wə wi bi kɔksiki
gwu yi wali na finə fiə bə dzɔki
a, akɔ Nyɔ nabə fiə bə tsaki.
Ayakadəiŋ, wi bi tsə liə shi
num i juŋ yi fəni yi gia yi Nyɔ
wə ka bi bɔɔŋki gwu yi a ŋgaiŋ
kɔ Nyɔ.
5 Mbɛiŋ dali lə a jɔbi wə
bukumbɛiŋ nǐ kɔ, mih nǐ
fukuki lə gia yələ i mbɛiŋ a?

6 Mbɛiŋ si kiə lɔ gia yə yi
kaŋaki wi i liə, ka wi dza tum-
buku i jɔbi wə bə jiə i wi.
7 Wi si nɔm i liə bəh ŋga bi i
nyumi wə i fəki a bəni waliki
bənchi bə Nyɔ, yi num alə a
mi wə wi kəŋki wi kaŋaki i bi
kəŋki i tsə buku i jɔbi wə bə bi
dzɔ bwili wi i dzəh.
8 Jɔbi wə bə bi dzɔ bwiliki
wi, mi wə wi bwiŋki bənchi
bə Nyɔ bi ka tumbuku, Bah
Jisɔs bi ka fəkə wi bəh fiəkə yi
dzaka, chiksi wi bəh baiŋni bi
biə wi bi dzəki bəh bi.
9 Mi wə wi bwiŋki bənchi
bi dzəki i ŋga bi Satan wə,
wi kaŋa ŋga bichi, fə̂ bənchəsi
bà bɔ chusiki ŋga bi bəh gia
yi dzaka ki wɔmni a num yi

* **2:2** Nabə a, təkəli i mfi mbɛiŋ,

ntəkə yichi.

10 Ayaka wi bi dzəki tə bəh na bə binaiŋ chu i fwəkyi bəni bà bɔ lakaki. Bɔ lakaki kɔm bɔ nəiŋma i kɔŋki ŋkɔŋ ka bɔ bi bɔiŋ.

11 Si bɔ kɔŋki kə ŋkɔŋ yakadəiŋ, Nyɔ chiŋsi ŋga bidəkɔ bi fwəkyi bɔ, ka bɔ bum i gia yə yi kɔ yi ntəkə.

12 Nyɔ fə yakadəiŋ ka bɔ bəchi bi gbɔ nsaka bà bɔ ka bum dəkə gia yi ŋkɔŋ, bɔ saŋli a fəki fibɔ gia yə yi kɔkə chəŋ.

Nyɔ nĭ sabibwili mbɛiŋ i bɔiŋsi mbɛiŋ

13 Ayakalə, bwa bə nih bəbuku bà Bah kɔŋki na bindzɔŋ, buku kaŋaki a nyaki kiyɔŋni i Nyɔ jəbi wichi kɔm mbɛiŋ, kɔm Nyɔ nĭ kɔ wi sabibwili lɔ mbɛiŋ i kin'yisi wə i bi bɔiŋsi mbɛiŋ tsə dzəh i nɔm wə Kiŋ'waka ki Baiŋni fə a mbɛiŋ bainki, bəh i kimbum kə mbɛiŋ bum gia yi ŋkɔŋ.

14 Wi nĭ bɔɔŋ mbɛiŋ yaka tsə dzəh i ntum wi ndzɔŋni wə buku nĭ fuku, ka mbɛiŋ bi dzə kwati i mbum bi Bah wibukumbɛiŋ wə Jisɔs Klistus.

15 Ayakadəiŋ, bwa bə nih bəbuku, mbɛiŋ nûm ndzɔŋ, kwâti nɔni kə buku nĭ lani mbɛiŋ yɛiŋ, kɔŋ a numki yə buku nĭ lani mbɛiŋ yɛiŋ i ndzaka wə, nabə yə buku nĭ nyaka num nyakani i mbɛiŋ.

16 Ma Bah wibukumbɛiŋ wə Jisɔs Klistus mwi bəh Nyɔ Tii wibukumbɛiŋ wə wi nĭ kɔŋki bukumbɛiŋ shiliki shɔ́m yibukumbɛiŋ jəbi wichi, chu nya bukumbɛiŋ bəh gia yindzɔŋni yə bukumbɛiŋ tsɛiŋki tsəki a ninshiŋ kɔm shɔm yi yindzɔŋni.

17 Ma wi shĭli shɔ́m yimbɛiŋ, fə yi ləkəki i nɔm wi ndzɔŋni wichi wə mbɛiŋ fəki bəh i gia yichi yə mbɛiŋ dzakaki.

3

Bɔəl tsa a bəni bə bumni tsâki i bɔ

1 I ŋkaasi wə, bwa bə nih bəbuku, mbɛiŋ tsâki i buku. Mbɛiŋ tsâki a gia yi Bah kɔmsiki wâŋki tsâki i ninshiŋ ka bəni kɔksiki gia yiwɔ asi mbɛiŋ nĭ fəki.

2 Mbɛiŋ tsâki tə a buku ma gbɔyi i kaŋ yi bəni bà bɔ kaŋaki shɔ́m yichu fə gia yichu, kɔm a kɔkə bəni bəchi bà bɔ kaŋaki kimbum.

3 Ayakalə, Bah si shi num a ja yi wə. Wi ni nya lə mbɛiŋ bəh ŋga, chu kəŋ mbɛiŋ ka mbɛiŋ ma ni gbɔ i kaŋ yi mi wichu wə.

4 Bah fə buku jiə mfi bi buku i mbɛiŋ a mbɛiŋ si fə lɔ gia yə buku dzakaki i mbɛiŋ, mbɛiŋ num i ni baaŋ a fəki.

5 Ayakadəiŋ, buku tsaki a Bah jĭə shɔ́m yimbɛiŋ a yi numki bəh kiŋkɔŋ ki Nyɔ, chu fə̂ a mbɛiŋ nûmki bəh ŋkâŋa wi shɔm asi Klistus nĭ kaŋaki.

Mi kaŋaki i nɔ̂mki ka wi dziki

6 Bwa bə nih bəbuku, buku dzakaki yələ i mbɛiŋ i yɛli wi Bah wibukumbɛiŋ wə Jisɔs Klistus, a mbɛiŋ ma kɔ̂msiki i bwa bə nih bəbukumbɛiŋ bà bɔ shi kɔ a kilələ ayaka chu biəli kə nɔni kə buku nĭ lani mbɛiŋ yɛiŋ.

7 Mih dzakaki yələ, kɔm
mbɛiŋ mwi kiəki lə dzəh yə
mbɛiŋ kaŋaki i bîəliki nɔni
kibuku yɛiŋ. Buku nǐ ka
chiŋ num dəkə kilɔlɔ i jɔbi wə
bukumbɛiŋ nǐ kɔ.
8 Buku nǐ ka dzi dəkə fiɛŋ fi
mi maka buku gɔm. Buku nǐ
nɔmki bɔŋ nchɔkɔ bəh nshi ka
buku ma ni jiə ntiə widɔkɔ i
mbɛiŋ wə.
9 Buku nǐ fəki kə yaka, a
mɔŋ dəkə di bi buku, i bikəki
fiɛŋ fidɔkɔ i mbɛiŋ. A nǐ kɔ i
chusi mfə wibuku i mbɛiŋ ka
mbɛiŋ biəliki.
10 Mbɛiŋ kiəki lə jɔbi wə
bukumbɛiŋ nǐ kɔ buku nǐ nya
nchi wələ i mbɛiŋ a, “Mi ka
nəiŋ a ŋgaiŋ nɔmki kə, mbɛiŋ
ma nyâ wi bəh fiɛŋ fidzini.”
11 Mih dzakaki yələ lə kɔm
buku wɔkɔki a mbɛiŋ bədɔkɔ
shiki a kilɔlɔ nɔm kə, nyani
ləkə n'ya dzaka i gia yi bəni
bədɔkɔ wə.
12 Bəmaka bəni kɔ buku
dzakaki num dzakani i bɔ chu
tsa i yɛli wi Bah Jisɔs Klistus
wə a bɔ nûm kuku bɔ nômki i
kwati fiɛŋ fiə bɔ kɔ i dziki.
13 I mbɛiŋ, kiə mbɛiŋ ki bôh
kə bwa bə nih bəbuku, i fâki
gia yindzɔŋni.
14 Mi ka nəiŋ i wɔkɔ gia
yə buku dzaka i kiŋwakti kələ
mə, mbɛiŋ kɛiŋsi tsêiŋ ndzɔŋ
wi. Kiə mbɛiŋ ki kâŋaki kə gia
yidɔkɔ i fâ bəh wəmaka, ka wi
numki bəh kiŋgəmni.
15 Ayakalə, kiə mbɛiŋ ki dzô
kə wi ka mbaiŋŋni wimbɛiŋ.
Mbɛiŋ kaŋaki i tâfiki wi təfini
ka waiŋnih wimbɛiŋ.

Kimbəni kigəksini

16 Bah wə wi kɔ wi
kimbəiŋni nyâ mbɛiŋ bəh
kimbəiŋni i jəbi wichi wə bəh i
dzáh yichi wə. Ma Bah nûmki
bəh mbɛiŋ bəchi.
17 Mih Bɔɔl nyakaki
kimbəni kələ bəh kaŋ yiŋ.
Kələ kɔ kinchəsi kəŋŋ i
biŋwakti biŋ bichi. A num
ayaka si mih si nyaka.
18 Ma shɔm yindzɔŋni yi
Bah wibukumbɛiŋ Jisɔs Klis-
tus nûmki bəh mbɛiŋ bəchi.

Kiŋwakti ki ninshiŋ kə Bəəl nǐ nyaka i Timəti Gia yə yi kɔ i Kiŋwakti ki Timəti ki ninshiŋ kələ mə

Kiŋwakti kələ kɔ ki ninshiŋ kə Bəəl nǐ nyaka i sumi yidəkɔ yɛli wi num Timəti. Timəti nǐ kɔ mi wi Klistus, wi nǐ kɔ mi wi tumi ki Ɛsia kinchiŋ.

Gia yə Bəəl nyaka kɔm yi i kiŋwakti ki ki ninshiŋ kələ mə kɔ yitali. Gia yi ninshiŋ yə wi nǐ dzaka yɛiŋ təfi a bɔ təkniki kɔm nlani wə wi kɔkə wi chəŋ i kintəəŋ ki bəni bə bumni wə. Nlani wələ nǐ kɔ a, mbi wələ bukumbɛiŋ yɛiŋki lə kɔ mbi wichu, mi kələ i kwati mbəiŋ a jəbi wə wi kiə biɛiŋ bidəkɔ biə bi kɔ i nyumi wə bəh jəbi wə mi nəki ŋkaiŋni wi nəni kidəkɔ ka i nəiŋki biɛiŋ bi dzini bidəkɔ bəh i numki miŋkpaŋa kəbi nabə minyuku.

Kiŋwakti kiwɔ dzakaki tə kɔm si Timəti kɔ i fəki nɔm wi i kijuŋni ki bəni bə bumni kintəəŋ, bəh si bəni kɔ i tsaki Nyɔ. Ki chu dzaka ŋkaiŋni wi kinəni kə kifwu ki bijuŋni bi bəni bə bumni bəh bəni bà bɔ gamtiki i fəki bənɔm i kijuŋni wə kaŋaki i nôki. I kaasi, wi təfi Timəti si wi kɔ i nûmki ka waiŋ wi nɔm wi Jisɔs Klistus wi ndzɔŋni.

Kifwu ki gia i Kiŋwakti kələ mə

1:1-2 Kin'yisi

1:3–3:16 Bəntəfi si bɔ kɔ i fâki gia i kijuŋni wə bəh kɔm bətii kifwu bi kijuŋni

4:1–6:21 Bəntəfi si Timəti kɔ i fâki nɔm wi

1 Akɔ mih Bəəl, mih kɔ waiŋ ntum wi Klistus Jisɔs si Nyɔ wə wi kɔ Mbwili wibukumbɛiŋ bəh Klistus Jisɔs wə bukumbɛiŋ jiəki mfi i wi, nǐ dzaka a mih nûmki.

2 Mih nyakaki kiŋwakti kələ i wɔ Timəti wə wɔ kɔ waiŋ wuŋ wi ŋkɔŋ i bumni wə.

Nyɔ Ba bəh Klistus Jisɔs wə Bah wibukumbɛiŋ chûsi shɔm yindzɔŋni i wɔ, kwâsi nshɛiŋ i wɔ, nyâ wɔ bəh kimbɔiŋni.

A Timəti chîki bənlani bə ntəkə

3 Si mih nǐ tsa wɔ i jɔbi wə mih nǐ tsəki i Masedɔnia a wɔ bâaŋ nûmki i Ɛfɛsus, mih chu tsaki a wɔ bâaŋ a fɛiŋ ka wɔ chîki bəni bà bɔ laniki ŋkaiŋni wi nlani widəkɔ chi.

4 Chî tə a kiə bɔ ma dzôki jəbi wibɔ i bəkəliki i bichum wə bəh i kiyɛli ki bətii kwili ki chwɔŋəkijuŋ ki bəni kə bə si fa tsə a ninshiŋ kiŋgəksi kəbi. Yələ kɔ gia yə yi dzəki a bəh bəŋgukuli, a kɔbi yə yi kɔ i mfasi wi Nyɔ wə yi biəli bumni.

5 Fwu wi gia wi ntəfi wələ kɔ i fə a bəni kâŋaki kiŋkɔŋ kə ki nyəki dzəki i shɔm yi baiŋni wə bəh yə yi nyəki dzəki i shɔm yi mi wə wi fəki gia yə shɔm yi kɔkə i sakaki wi bəh yə yi nyəki dzəki i shɔm yi ŋkɔŋ yə mi jiə i Nyɔ wə.

6 Bəni bədəkɔ bee lɔ dzəh
yələ ka njəŋki tsəki lɔ num i
bəndzaka bə kilɔlɔ wə.
7 Bɔ nəŋki i numki bəni bà bɔ
laniki bəni bəh bənchi bə Nyɔ,
ayakalə bɔ kiə kə na gia yə bɔ
dzakaki kɔm yi nabə fwu wi
gia yə bɔ numki i yɛiŋ bɛiŋ
məŋni kə i shóm yibɔ wə.
8 Bukumbɛiŋ kiəki lə a nchi
wi Nyɔ kɔ gia yindzɔŋni i jɔbi
wə mi ka dzɔ nchi wiwɔ i dzəh
yi chəŋ wə si wi kaŋaki i dzôki.
9 Bukumbɛiŋ kiəki lə tə a bə
nǐ ka jiə dəkə nchi i bəni bà bɔ
kɔ chəŋ. Bə nǐ jiə num i bəni
bà bɔ bwiŋki bənchi, bəh bà
bɔ ləkəki bəh kifwu, bəh bà bɔ
nəŋki Nyɔ, bəh bà bɔ fəki chu,
bəh bà bɔ baiŋki kə, bəh bà bɔ
chasiki gia yi Nyɔ, bəh bà bɔ
wɔɔyiki bətii bəbɔ nabə bənih
bəbɔ, bəh bà bɔ wɔɔyiki bəni
bədəkɔ.
10 Yi num tə i bəkaŋa bəh
bənyuku bà bɔ nyaniki tɔkliki,
bəh i bənyuku bà bɔ nɔki bəh
bədəkɔ. Yi num tə i bəni bà bɔ
chwɔki bəni nyə bəh bɔ, bəh
bà bɔ nyiki ntəkə bəh bà bɔ
kaiŋki i dzaka ŋkɔŋ, ayakalə
nyi num ntəkə. Yi num tə i bà
bɔ fəki na finə fiə fi biəliki kə tə
nlani wi chəŋ.
11 Nlani wələ biəliki ntum
wi ndzɔŋni wimbum wə akɔ
wi Nyɔ wə bə kɔksiki, ntum
wiwɔ num wə bə nǐ nya i mih
kaŋ.

Bɔɔl nya kiyɔŋni i Bah i nshɛiŋ yə wi nǐ kwasi i wi

12 Mih nyaki kiyɔŋni i Klis-
tus Jisɔs Bah wibukumbɛiŋ
wə wi nya ŋga i mih i nɔmki
nɔm wi. Wi nǐ tsɛiŋ ka yɛiŋ a
mih kpɛiŋ ka saiŋbwili mih a
mih nômki.
13 Namana yaka si mih nǐ
kɔ i ninshiŋ mih dzaka já
yichu kɔm wi, bwaŋ gvu i
bəni bu chɛiŋ, tɔyi bɔ, ayakalə
wi chusi shɔm yi yindzɔŋni i
mih, kɔm mih nǐ fəki yi i jisi
wə mih kɛiŋ maka mih bum.
14 Bah wibukumbɛiŋ nǐ
chusi shɔm yi yindzɔŋni i mih
tsə na tsəni, wi fə mih ka
kaŋaki kimbum bəh kiŋkɔŋ
ka mi wə wi kɔ wi chiŋni bəh
Klistus Jisɔs si kaŋa.
15 Ndzaka wələ a Klistus
Jisɔs nǐ dzə i nshwaiŋ wə i
bwili bəni bəchu kɔ na ŋkɔŋ.
Akɔ ndzaka wə wi kɔ wi kpɛiŋ,
wə mi kɔ i bûm wi wichi
kimaŋni kɔbi. Mih mwi nǐ kɔ
na ŋkuŋ wichu.
16 Ayakalə, Nyɔ kwasi
nshɛiŋ yi i mih, ka Jisɔs
Klistus ni chusiki i mih shɔm
yi yi kaŋani yə wi si kaŋa i
bəni tsə kaasi, mih wə mih
kɔ ŋkuŋ wichu. Ayaka mih
kɔ yakadəiŋ ka kinchəsi i bəni
bà bɔ bi bumki i wi, bɔ bi ka
kwati nɔni kə ki bi tsə kaa kə.
17 Nyɔ kɔ Ŋkuŋ wi kpamu,
wi kɔbi i kpi, bə kɔbi i yɛiŋ
i wi wə. Akɔ a wi shəŋ wə
wi kɔ Nyɔ. Bukumbɛiŋ nyâki
kiŋkɔksi i wi tûmyi bikum bi
jɔbi wichi kiŋgɔksi kɔbi. Yi
nûm ayaka.

Nəm wə Timəti ni nômki

18 Timəti waiŋ wuŋ, mih
nyaki ndzaka wələ i wɔ kaŋ,
ayaka yi biəli num gia yə bəni
nǐ dzakaki kɔm wɔ, bɔ nǐ
dzakaki ka bəni bà bɔ lakaki
bəntum bə Nyɔ, ka yi bi gamti
wɔ a wɔ tum jum yindzɔŋni.

19 Nûm a i kimbum ka wə, wə wôkəli gia chəŋ yə shəm ya dzakaki i wɔ. Bəni bədəkɔ kɔ bɔ bee lɔ i wəkəliki gia yə shəm yibɔ dzakaki i bɔ, ka gbɔ i kimbum kibɔ wə ka ŋgwuki jɔbi wə wi shakyi.

20 I mbaŋ wibɔ wə kɔ Imenayus bəh Alɛksanda. Mih kɔ mih nya lɔ bələ i kaŋ yi Satan wə, ka bɔ kwati mfi, i bêe yɛli wi Nyɔ wə bɔ bəkəliki.

2

Ntəfi kəm ntsa

1 Gia yi ninshiŋ yə mih tsaki kɔ a, bəni bə Nyɔ tsâki i bəni bəchi. Bɔ tsâki dâ i Nyɔ chu tsâ tə Nyɔ i bəni bədəkɔ, nyâ tə kiyəŋni i wi.

2 Bɔ tsâki i bəŋkuŋ bəh i bəni bəchi bà bɔ kɔ i biŋgbəkɔ bimbum wə. Bɔ tsâki yakadəiŋ ka bukumbɛiŋ nôki nəni kə ki kɔ ki bənini bəh kimbəiŋni bəh kə ki kaŋaki kiŋkəksi kə bəni bə Nyɔ kaŋaki i kôksiki i dzə́h yichi wə.

3 I tsaki yakadəiŋ kɔ gia yindzəŋni num yi kpɛiŋni i Nyɔ Mbwili wibukumbɛiŋ nshiŋ,

4 wə wi nəŋki a mi wichi bi bəiŋ bəh a mi wichi kiə ŋkɔŋ.

5 Nyɔ kɔ a wimu shəŋ, ayaka mi wə wi kɔ i fintəŋ fintəŋ wi Nyɔ bəh bəni kɔ tə a wimu. Ayaka mi wiwɔ num Klistus Jisɔs.

6 Akɔ wi wə wi nǐ nya gwu yi i yɛlih bəni bəchi i ŋgəkə wə. Yələ kɔ gia yə Nyɔ nǐ chusi, jɔbi wə jɔbi wiwɔ nǐ dzə kpɛiŋ.

7 Akɔ gia yə Nyɔ nǐ babwili mih a mih nûmki mi wi fukuni bəh waiŋ ntum wi Jisɔs bəh a mih nûmki mi wə wi laniki bəni bà bɔ kɔkə Bəju. A nǐ kɔ i lani bɔ a bɔ jîə shəm i Klistus, i lani tə bɔ bəh ŋkɔŋ. Gia yələ mih dzakaki lə mih nyiki kə ntəkə. Mih dzakaki num ŋkɔŋ.

8 Mih bə́ nəŋ a bənyuku tsâki i bidi bichi wə, dzâsi num kaŋ yə yi baiŋki i bɛiŋ bôksi kə shəm nabə i yôliki.

9 Mih bə́ nəŋ tə a bəkaŋa lôəhki bəmbuŋ i dzəh yindzəŋni yə yi chusiki kiŋkɔkni, bəh yə bəni ni yɛiŋki a, akɔ dzəh yi chəŋ. Kiə bɔ ma lôəki kifwu nabə i ləkəki biɛiŋ biə bə kɛiŋsi bəh chwaka ki kpɔ ki bɔkəli nabə bəŋgɔɔ, nabə bəmbuŋ bə kpɔ.

10 Bɔ lâfiki gwú yibɔ num bəh nəni kindzəŋni ka bəkaŋa bà bɔ yɛiŋki a bɔ kɔksiki lə Nyɔ.

11 Miŋkpaŋa kaŋaki i nyâ gwu yi yichi i wôkəliki nlani, num bəh dzaka ki məŋ.

12 Mih ka nya dəkə dzəh i miŋkpaŋa i lâniki bənyuku nabə i kâŋaki ŋga i bənyuku bɛiŋ. Wi kaŋaki i nûmki bəh dzaka ki məŋ.

13 Yi num yaka kəm akɔ Adam wə Nyɔ nǐ yisi maa, na ka wi maa Iff.

14 Ayaka a nǐ məŋ dəkə Adam Satan nǐ fwɔkyi. Akɔ miŋkpaŋa wə bə nǐ fwɔkyi wi bwiŋ nchi wi Nyɔ.

15 Na si yi kɔ yakadəiŋ, Nyɔ bi bwiliki miŋkpaŋa tsə dzəh i mbwɔ wə, jɔbi wə wi ka num baaŋ a shəm yə wi jiə i Nyɔ, kaŋa kiŋkɔŋ, nɔ nəni ki baiŋni bəh kə ki kaŋaki kiŋkəkni.

3

Si nəni ki bətii kijuŋni ki bəni bə bumni kaŋaki i nûmki

1 Ndzaka widəkə kələ wə wi lansi kə wi ŋkoŋ. Ndzaka wələ kə a: Mi kabə lansi nəŋ kiŋgbəkə i numki fwu wi tii kijuŋni, yaka wi nəŋki num nəm wə wi kaŋaki kiŋkəkni.

2 Fwu wi tii kijuŋni ki bəni bə bumni kaŋaki i nûmki mi wə wi kaŋaki kə ŋgbə widəkə wə bə kə i dzakaki gia yichu kəm wi. Wi kaŋaki i nûmki nyum miŋkpaŋa wimu, fê tsêsi kə gia a yaka yaka, kwâka gia bindzəŋ, kâŋa kiŋkəkni, dzô bəni bə nyanini, kĺə i lâni bəni.

3 Wi kaŋaki i nûmki mi wə wi mûki kə mbih mə kwa wi. Wi kâŋaki i nûmki i kimbəiŋni wə bəh bəni lôyi kə ləyini, yôli kə yəlini, jĺə kə shəm i kpə wə.

4 Wi kaŋaki i nûmki mi wə wi kiəki i tôkniki bəh juŋ yi na bindzəŋ, fê bwa bu wôkə i wi i gia yichi wə, kôksi wi.

5 Mi kabə num wi kiə kə i təkniki i juŋ yi na bindzəŋ, wi ni nyani dəiŋ ka wi təkniki i kijuŋni ki bəni bə Nyə a?

6 Wi kaŋaki kə i nûmki mi wə wi kukti fiəni ka bum i Klistus. A kabə num wəmaka mi, ma wi ni dza i jəbi widəkə wi ghaŋsiki gwu, wi ni dza liə i ŋgəkə wə ka wi ŋkpɛli wə.

7 Wi kaŋaki tə i nûmki mi wə bəni bə biŋ yɛiŋki tə a, akə mi wi chəŋ, a kəbi yakadəiŋ wi ni dza ŋgəmsi gwu yi wi gbə tə i kintaŋ ki ŋkpɛli wə.

Si nəni ki bəni bà bə gamtiki i fəki bənəm i kijuŋni

8 Bəni bà bə gamtiki i fəki bənəm i kijuŋni ki bəni bə bumni kintəəŋ kaŋaki tə i nûmki bà bə kaŋaki nəni ki chəŋ. Bə kaŋa kə bəndzaka bəfa, nyâ kə gwú yibə i mbih miduli wə, nûm kə bəni bà bə yəkəki nnyaki i mbee wi kilələ chɛiŋ.

9 Bə kaŋaki i kâŋa gia yi nyumini yə Nyə kə wi chusi lə i bukumbɛiŋ kəm kimbum, nûm yɛiŋ bɛiŋ gia yidəkə saka kə bə i shəm.

10 Ka bə jiə bə i nəm wə, kə bə kaŋa i yîsi mômsi bə. Jəbi wə bə məmsi, bə chusi a bə kaŋaki kə ŋgbə, bə ka ni jiə bə a bə nûmki ka bəni bà bə gamtiki i fəki bənəm i kijuŋni ki bəni bə bumni kintəəŋ.

11 Bəkaŋa bəbə kaŋaki tə i nûmki bəh nəni ki chəŋ, bə dzâka kə bəndzaka bə kinyəni. Bə kaŋaki kə i fâki tsəsiki gia a yaka yaka. Bə kaŋaki tə i nûmki i ŋkoŋ wə i gia yichi wə.

12 Mi wə wi gamtiki i nəmki nəm i kijuŋni ki bəni bə bumni kintəəŋ kaŋaki i nûmki nyum miŋkpaŋa wimu. Wi kaŋaki tə i kiə i tôkni i bwa bu bəh juŋ yi bindzəŋ.

13 Bəni bà bə gamtiki i nəmki i kijuŋni kintəəŋ ka nəm ndzəŋ, bə ni kaŋa yɛli wi ndzəŋni i gwu yibə wə, bə ni numki tə nalə kimaŋni kəbi i shəm yə bə jiə i Klistus Jisəs wə.

Gia yə yi kə yimbum yi kimbum kibukumbɛiŋ

14 Mih yɛiŋki a baaŋ a twɛsi
mih dzə yɛiŋ wɔ. Ayakalə,
15 mih ka dza ka ndəmiki i
dzə, wɔ ni kiəki si bəni kaŋaki
i fə̂ki gia i kintəəŋ ki juŋ yi Nyɔ
yə yi kɔ kijuŋni ki bəni bə Nyɔ
wə wi kaŋaki nɔni. Kijuŋni
kələ kɔ kintɔŋ bəh chaka kə ki
kaŋaki ŋkɔŋ.
16 Gia yidɔkɔ kələ yə yi kɔ
yimbum nalə. Gia yələ kɔ
yə yi nǐ yisi kɔ i nyumi wə
kɔm bumni bibukumbɛiŋ biə
bukumbɛiŋ dzakaki, num
Nyɔ fə lɔ bukumbɛiŋ kiə. Gia
yiwɔ num a:

Wi nǐ kɔ wi chusi gwu yi
i nyam yi gwu yi mi
wiwɔm wə.
Kiŋ'waka ki Baiŋni chusi mi
wə wi kɔ.
Bəchinda bə Nyɔ nǐ yɛiŋ wi.
Bə nǐ kɔ bə fuku kɔm wi i bi-
tumi wə.
Bəni jiə shɔm i wi wə mbi
wichi.
Bə nǐ dzɔ wi yaka i bɛiŋ liə i di
bi kiŋkɔkni wə.

4

Kɔm bəni bə lanini bəntəkə

1 Kiŋ'waka ki Baiŋni dza-
kaki chəŋ a, a bi numki i jɔbi
widɔkɔ wə, bəni bədɔkɔ bi bee
lə kimbum kibɔ bɔ bi wɔkɔki
lɔ gia num i biŋ'waka biə bi
fwɔkyiki bəni bəh bənlani bə
bəchinda bə ŋkpɛli.
2 Bənlani bələ bi dzəki num
i kaŋ yi bəni bà bɔ nyaniki
kwayiki fəki fwɔkyiki bəni
nyi nnya ntəkə, num shɔm
yibɔ kpi lɔ ka bə kpa num bəh
kintɔ.
3 Bɔ bi nəiŋki a bəni ma
dzô̂ki bəkaŋa, bəh a kiə mi
ma dzíki ŋkaiŋni biɛiŋ bidɔkɔ.
Biɛiŋ biələ num Nyɔ nǐ maa a
bəni dzíki, bəni bà bɔ kaŋaki
kimbum chu kiə ŋkɔŋ jɔbi wə
bɔ dziki bɔ ka nyaki kiyɔŋni
yɛiŋ i Nyɔ.
4 Biɛiŋ bichi biə Nyɔ nǐ maa
kɔ bindzɔŋni, bidɔkɔ kɔbi biə
mi widɔkɔ kɔ wə wi kɔ i nəiŋ
jɔbi wə wi ka dzɔ bəh kiyɔŋni i
Nyɔ,
5 kɔm ndzaka wi Nyɔ bəh
ntsa fə lɔ bi bá baiŋ.

Waiŋ wi nɔm wi Klistus
Jisɔs wi ndzɔŋni

6 Wɔ kabə chusi gia yələ i
bwa bə nih bəbukumbɛiŋ, wɔ
ni numki mi wi nɔm wi Klis-
tus Jisɔs wi ndzɔŋni wə wi
ləəki yakaki gwu yi bəh gia yi
Nyɔ yə yi kɔ kɔm bumni bəh
nlani wi ndzɔŋni wə wɔ biəli.
7 Ma kaŋaki na gia yidɔkɔ lɔ i
fə̂ bəh bichum bi kilələ bidɔkɔ
biə bi kɔ na bi kaŋa kə gia i fə
bəh Nyɔ. Lâni gwu ya i nô̂ki
nô̂ni num kə Nyɔ nəŋki.
8 I nəniki nnəni wi yaŋsini
wi gwu kaŋaki alə mbee i mi
wə. Ayakalə, i nɔki nɔni kə
Nyɔ nəŋki kaŋaki lə mbee i mi
wə i dzə́h wə yichi, kɔm yələ
kaŋaki mbee i nɔni ki liə wə,
chu kaŋa i nɔni ki dzəni wə.
9 Wələ ndzaka kɔ na wi
ŋkɔŋ, num ndzaka wi kpɛiŋni
i mi i bum wi məŋni kə.
10 Akɔ gia yə buku fasi jəŋ
i nɔm wələ wə kɔm buku jiə
mfi bibuku bichi i Nyɔ wə wi
kaŋaki nɔni. Nyɔ kɔ Mbwili wi
bəni bəchi, kighə i bəni bà bɔ
kɔ num bɔ bum wi.
11 Lâni bəni bəh gia yələ
dzâka a bɔ fə̂ki yi.

12 Ki bêe kə a mi dzôki wɔ
i kuku kɔm wɔ kɛiŋki waiŋ
sumi. Wɔ nûm kinchəsi i bəni
bə bumni i dzəh yə wɔ dza-
kaki yɛiŋ, bəh i nɔni ka wə,
bəh i kiŋkɔŋ kə wɔ kaŋaki, bəh
i shɔm yə wɔ jiə i Nyɔ, bəh i
dzəh yə wɔ jiəki gwu ya yɛiŋ i
baiŋni wə.

13 Nyâ gwu ya i fâki
Kiŋwakti ki Nyɔ i bəni bə
bumni nshiŋ, chu fuku gia yi
Nyɔ, lani tə bɔ i tsə buku jɔbi
wə mih bi dzəki yɛiŋ.

14 Kiə wɔ ki tsîsi kə kinya ka.
Kinya kələ kɔ kə bə nǐ nya i wɔ
jɔbi wə mbaŋ wi bətii kifwu
kijuŋni ki bəni bə bumni nǐ
jiə kaŋ yibɔ i wɔ wə, ntum wi
bəni bə ntum bə Nyɔ dzə i wɔ
wə.

15 Jîə fwu wa i gia yələ
wə, wɔ fâki yi yichi ka bəni
bəchi yêiŋki si wɔ kôɔki tsâki i
nishiŋ.

16 Tôkni bəh gwu ya bəh
nlani wa. Kâŋa ndzɔŋ wi, wɔ
ka fəki yakadəiŋ, ma wɔ ni
bwili gwu ya, wɔ bwili tə bəni
bà bɔ wɔkɔki gia yə wɔ dza-
kaki.

5

Ntəfi si Timəti kɔ i fəki bəh bəni bə bumni

1 Jɔbi wə wɔ nəŋki i lumsi
kukuli wa i gia yə wi gbɔ
yɛiŋ ma wâmyiki lɔ wamyini
i wi. Ayakalə, tâfi wi təfini
ka ba wa. Wɔ dzôki súmi yi
bənyuku aka bwa bə nah.

2 Wɔ dzôki tə bəkaŋa
bəkukuli aka bənih wa, wɔ
dzôki bəkaŋa bà bɔ kɔ súmi yi
bəkaŋa aka jémi ya, wɔ tsêiŋki
bɔ i dzəh yi baiŋni wə i gia
yichi wə.

Si kijuŋni kɔ i tɔkniki i bəkaŋa bəŋkwu

3 Wɔ tôkniki i bəkaŋa
bəŋkwu bà bɔ lansiki kaŋaki
kə mi wə wi kɔ i tôkniki bəh
bɔ.

4 Ayakalə, kpə ŋkwu kabə
kaŋaki bwa, nabə bwa bə bwa
bu, bɔ yisi lâni i fâki nɔm wibɔ
wi bumni, i tôkniki tə i bənih
bəbɔ si bɔ nǐ tɔkniki i bɔ. Yələ
kɔ gia yə yi kpɛiŋniki i Nyɔ
nshiŋ.

5 Miŋkpaŋa wə wi lansi kɔ
kpə ŋkwu, wi kaŋa kə mi wə
wi tɔkniki i wi, kaŋaki i tsêiŋki
tsâki a i ninshiŋ i Nyɔ wə, tsâ
jɔbi wichi dâ i Nyɔ nchɔkɔ bəh
nshi.

6 Ayakalə, kpə ŋkwu wə wi
nyaniki dzi kidəəŋ ki yaka wi
kpi lɔ, kɔŋ wi nyaniki nnyaki
i bɛiŋ.

7 Wɔ dzâka gia yələ i bɔ, ka
bəni bi ma dza jiəki gia i bɔ
fuŋ.

8 Mi kabə num wi kɔbi i
tɔkni i chwɔŋkijuŋ ki, kighə i
wi dzu, yaka wi nəiŋ lɔ nɔni ki
bəni bə bumni. Wəmaka mi
kɔ nɔni ki kɔ num ki bəkə tsə
lɔ ki mi wə wi kɔkə wi bumni.

9 Kpə ŋkwu wə bə kɔ i jiə yɛli
wi i mbaŋ wi bəkaŋa bəŋkwu
kintəəŋ bà bə kɔ i gamtiki bɔ,
yaka wi kaŋaki i nûmki num
wi buku jía mbaŋbisɔ, num wi
nǐ dzɔ a minyuku wimu,

10 ayaka a num wə bə kiəki
bindzɔŋ a wi kaŋaki lə kimfə
kindzɔŋni. Yi num a: Wi
ləəki yakaki bwa bu i dzəh
yindzɔŋni wə, dzɔ bəni bətumi
i wi dzu, wi wɔkɔ tə gvú yi

bəni bà bɔ kɔ bə Nyɔ, gamti bəni bə ŋgəkə, nya gwu yi i fəki nɔm wi ndzɔŋni i dzəh yichi wə.

11 Ayakalə, kiə wɔ ki bûm kə i chiŋni bəkaŋa bəŋkwu bà bɔ kɛiŋki súmi i mbaŋ wi bà bə ni gâmtiki bɔ, kɔm gwu yibɔ kɔlə dza yisi i fwuki yi nya ŋgəkə, bɔ ni dali kiŋkaka kə bɔ nǐ fə i Klistus, bɔ ni nəŋki i fiəni tsə dzɔ bənyuku bədɔkɔ.

12 Bɔ ka fə yakadəiŋ, yaka bɔ dzɔ lɔ ŋgəkə i gwu yibɔ wə kɔm bɔ bwiŋ lɔ kiŋkaka kibɔ ki ninshiŋ.

13 I chu kpɛiŋsi i yɛiŋ wə, wɔ ka chiŋni bɔ i mbaŋ wə, bɔ ni dza numki bəni bà bɔ chiŋki shiki a kilɔlə, nyani liə nnya i juŋ yi bəni wə. A mɔŋ a yəmaka bɔ ka chiŋki shiki a kilɔlə, bɔ ni nyaniki bəh kinyəni, jiə dzaka i gia yi bəni wə, dzaka gia yə bɔ si kaŋaki kə i dzakaki.

14 Ayakadəiŋ, mih təfiki bəkaŋa bəŋkwu bà bɔ kɛiŋki bwa bəsumi a bɔ tsə̂ fiəni dzə̂ bənyuku, bɔ bwə̂ bwa, ka bɔ ni tə̂kniki bəh juŋ yibɔ, ka mi wə wi baiŋŋki buku bi ma dza tsə dzəh i yəmaka chɛiŋ i təyiki kiyɛli kibuku.

15 Mih dzakaki lə kɔm bɔ bədɔkɔ dza dali dzəh ka fiəni chu lɔ i kimbu ki Satan wə.

16 Miŋkpaŋa kabə num mi wi bumni wə wi kaŋa bəkaŋa bəŋkwu i chwɔŋkijuŋ kibɔ wə wi ka gamtiki bɔ, ka kijuŋni ki bəni bə bumni ma giŋki ntiə. Ayaka ka yi ni gamtiki bəkaŋa bəŋkwu bà bɔ lansiki kaŋaki kə.

Gia yə bəni bə bumni kaŋaki i fə̂ki i bətii kijuŋni

17 Bətii kijuŋni ki bəni bə bumni bà bɔ nɔmki ndzɔŋki, bə kaŋaki i nyâki kiŋkɔksi bəh mmakti i bɔ kighə bà bɔ fukuki tə gia yi Nyɔ chu lani bəni.

18 Bə kaŋaki i nyâki yakadəiŋ kɔm Kiŋwakti ki Nyɔ dzakaki a,

“Kiə wɔ ki bâŋ kə dzaka ki
nyam jɔbi wə yi lwaki
gəŋ.”

Yi chu num tə a, “Mi wi nɔm kaŋaki lə i kwâti ŋgɔm wi.”

19 Kiə mi bi lansi sə̂mi kə fwu wi kijuŋni widɔkɔ i wɔ a wɔ bum, a kɔbi a bəni num lə bəfa nabə bətali bà bɔ beeŋki nsaka wiwɔ.

20 A kabə num bà bɔ baaŋ a fəki chu, wɔ yə̂li bɔ i gia yə bɔ gbɔ yɛiŋ i bəni bəchi nshiŋ, ka kiŋka ki bəni bədɔkɔ bà ni lwaki.

21 Mih dzakaki yələ i wɔ i Nyɔ bəh i Klistus Jisɔs bəh bəchinda bə Nyɔ nshiŋ bà wi kɔ wi babwili a, wɔ fə̂ki gia yə mih dzakaki, tsə̂ kə jum yi mi widɔkɔ, fə̂ gia yə yi chusiki kə chi chi.

22 Kiə wɔ ma fə̂bliki i jǐəki kaŋ i mi wə a wi num fwu i kijuŋni ki bəni bə bumni wə. Kiə wɔ ki jǐə kə kaŋ i chu bi mi widɔkɔ wə. Jǐə gwu ya i baiŋni wə.

23 Kiə wɔ ma chu mûki a mwi shəŋ. Wɔ mû tə fimbihni twɛsi kɔm bəh tɔɔ wa bəh si wɔ kɔmsiki gwɛiŋki.

24 Chu bi bəni bədɔkɔ si yəŋə na bəh ŋga chusi a bɔ kɔ bɔ gbɔ lə nsaka, bi bəni bədɔkɔ bi dzɔ na jɔbi ka bə yɛiŋ.

25 Yi kɔ a liŋ si kimfə kindzɔŋni si yəŋə. Kɔŋ kimfə kiwɔ ma kɔmsi chusi, ki bi baaŋ kə i nyumi wə.

6

Ŋkaiŋni kimfə ki mfa wə wi kɔ mi wi bumni si ki kɔ i nûmki

1 Bəni bəchi bà bɔ kɔ i kimbuŋ kimfa chɛiŋ kaŋaki i nyâki kiŋkɔksi i dzáh yichi wə i bəni bà bɔ kaŋaki bɔ. Bɔ fâki yakadəiŋ, ka bəni ma dzakaki já yichu kɔm yɛli wi Nyɔ bəh nlani wibukumbɛiŋ.

2 Ma mfá yə yi kaŋaki bətikwili bà bɔ kɔ bəni bə bumni ma sɛ̂iŋsiki bɔ kɔm bɔ bəchi kɔ bwa bə nih i Klistus wə. Bɔ kaŋaki i nômki i bɔ nalə, kɔm bəni bà bɔ kwatiki mbee i nɔm wibɔ wə kɔ num bəni bə bumni ayaka bɔ kɔŋ bɔ nalə.

Bəni bɔ lanini bə ntəkə bəh mbum bi ŋkɔŋ

Wɔ lâni bəni bəh gia yələ, wɔ tâfiki bɔ a bɔ fâki yi.

3 Mi kabə laniki nlani widɔkɔ chi chi wi bum kə nlani wi ŋkɔŋ wi Bah wibukumbɛiŋ Jisɔs Klistus bəh nlani wə wi kpɛiŋniki bəh nɔni kə Nyɔ nəŋki,

4 yaka wəmaka ghaŋsiki gwu a kilələ kiə kə gia yidɔkɔ. Wəmaka mi gwɛiŋki bəh jwɛiŋ yi kiŋgukuli bəh n'yəli wi gia yə yi dzəki bəh kindɔŋ ki chinini bəh ŋ'wali bəh bətəyi bəh i biəliki gvu yi mi kaŋa kiŋkwaka kichu,

5 bəh i kɔmki dzaka i kintəəŋ ki bəni bà mfi bibɔ kɔ num bi təŋsi num bɔ laksi ŋkɔŋ. Bɔ fəki yakadəiŋ kwaka a gia yi Nyɔ kɔ dzəh yə bɔ kɔ i kpali yɛiŋ.

6 Ayakalə, mi kabə nɔki nɔni kə Nyɔ nəŋki chu wɔkɔ ndzɔŋni bəh biɛiŋ biə wi kaŋaki, yaka yəmaka kɔ na mbee wimbum,

7 kɔm bukumbɛiŋ nǐ dzə i mbi wə bəh kaŋ yiyəə, ayaka bukumbɛiŋ num i bi nyə bəh kaŋ yiyəə.

8 Ayakadəiŋ, bukumbɛiŋ kabə kaŋaki biɛiŋ bidzini bəh bəmbuŋ, ntə yəmaka kpɛiŋ lɔ i bukumbɛiŋ.

9 Ayakalə, bəni bà bɔ nəŋki mbum si liə lə i kimɔmsi wə, dzɔ kintaŋ liə i gia yi kiyuŋ yiduli wə, yə yi dzəki bəh bəŋgəkə. Ayaka gia yələ num yə yi chiŋsiki bəni i bəŋgəkə wə a num bà bɔ kɔ i kaasi mi kaasini.

10 Ŋkaiŋni wi gia yichu yichi yələ bukuki i kiŋkɔŋ ki kpɔ wə. Akɔ kɔm kiŋkɔŋ kimbum kə bəni kaŋaki i kpɔ wə, kə bəni bədɔkɔ dzani lɔ dzəh yibɔ i mbum wibɔ wə, bwaŋyi shɔ́m yibɔ bəh gia yi ləli yiduli.

11 I wɔ Timəti, wɔ kɔ mfia mi wi Nyɔ. Yôkɔ gɛ̂iŋ mfia gia yələ yichi. Wɔ tsɛ̂iŋ num i kwâti nɔni ki chəŋ bəh nɔni kə Nyɔ nəŋki, kimbum, kiŋkɔŋ, ŋkaŋa shɔm, bəh nɔni ki bɔnini.

12 Jwô njwɔ bi kimbum kə akɔ kindzɔŋni. Ma wɔ kaŋa ndzɔŋ nɔni kə ki bi tsə kaa kə, kə bə nǐ bɔɔŋ wɔ i liə yɛiŋ ayaka wɔ num i bəni bəduli nshiŋ bɔ beeŋ nsaka wa, wɔ dzaka bəh dzaka ka, kɔm bumni bia.

13 Mih dzakaki i wɔ i Nyɔ nshiŋ wə wi nyaki nɔni i biɛiŋ

bichi, bəh i Klistus Jisəs nshiŋ wə wi nǐ num i Bəntiu Baylɛ nshiŋ ka dzaka gia yi chəŋ bəh dzaka ki kəm gwu yi,

14 mih dzakaki a wə jǐəki bəndzaka bələ, num ndi widəkə kəbi bəh gia yichu yidəkə yə mi kə i jiə i wə fuŋ i tsə buku i jəbi wə Bah wibukumbɛiŋ Jisəs Klistus bi dzəki.

15 Wi bi dzəki num i jəbi wi ndzəŋni wə, a num wə Nyə wi kimbəiŋsi bi chusiki a num a wi wə wi sakaki biɛiŋ bichi, num ŋkuŋ wi bəŋkuŋ bəh Bah wi bəbah bəchi.

16 Akə a wi shəŋ wə wi kəkə i kpi, wi nəki i baiŋni biə mi kəkə i kini tsə fɛiŋ. Mi ka num yɛiŋ dəkə wi, ayaka mi kəbi i yɛiŋ i wi wə. Kiŋkəkni bəh ŋga num i wi jəbi wichi. Yi nûm ayaka.

17 I kimbu ki bəni bəmbum i fa mbi wələ wə, wə dzâka i bə a kiə bə ma ghâŋsiki gwu. Kiə bə ki jǐə kə mfi bibə i mbum wə, bi num i dza kaa. Bə jǐə mfi num i Nyə wə wi shukuki biɛiŋ bichi a bukumbɛiŋ wəkəki ndzəŋni yɛiŋ.

18 Bə fêki num gia yə yi ndzəŋki, mbum bibə numki gia yindzəŋni yə bə fəki. Bə wêli kaŋ yibə i nyaki binya tsɛiŋ kə.

19 Yələ kə dzəh yə bə kə i jiəki biba bi biɛiŋ bibə bi kijiəli i gwu yibə wə, ka chaka ki juŋ ki ləkəli, bə bi ka kaŋa nəni kə a lansi kə nəni.

20 Timəti, wə tôkni bəh gia yə bə kə bə nya i wə kaŋ. Wə gêiŋ bəndzaka bà bə kaŋaki kə gia i fə bəh Nyə, bəndzaka bəgukuli bà bəni kwakaki a akə mfi.

21 Bəni bədəkə kə num bə dza lə ka biəliki gia yələ ka gbə i dzəh yi bumni yibə wə. Ma kiŋkəŋ ki Bah nûmki bəh mbɛiŋ bəchi.

Kiŋwakti ki kəmsini kə Bəəl nǐ nyaka i Timəti

Gia yə yi kə i Kiŋwakti ki Timəti ki kəmsini kələ mə

Kiŋwakti kələ kə ki kəmsini kə Bəəl nǐ nyaka i Timəti. I kiŋwakti kələ mə a duki tsəki bəntəfi bà Bəəl nǐ nyaki i Timəti ka mi wə bə wi nəmki, wi gamti wi. Wi dzaka tsəsi kəm bəh ŋkaŋa wi shəm. Wi təfi Timəti a wi tsâki a ninshiŋ bəh nəm wə wi nəmki i Jisəs Klistus bəh shəm yi yimu, bəh a wi kâŋa ndzəŋ nlani wi chəŋ wə wi kə wi ntum wi ndzəŋni bəh wi miŋkaiŋ mikpu na bindzəŋ. Wi təfi tə wi, a wi fâki nəm wi ka mi wi lanini bəh ka mi wə wi nyaniki fukuki gia yi Nyə bindzəŋ kəŋ wi yɛiŋki bəŋgəkə na dəiŋ, nabə a, kəŋ bəni waliki wi na dəiŋ.

Bəəl kiŋ tə i Timəti a wi dzâki jəbi i bi ma jǐə kaŋ yi i “Bəŋgukuli bə kiyuŋ bə kilələ” (2:23). I gia yələ yichi wə wi nǐ yiŋtiki Timəti a wi sini dzə nəni i ŋgaiŋ.

Kifwu ki gia kə ki kə i Kiŋwakti kələ mə

1:1-2 Kin'yisi
1:3–2:13 Bəəl nya kiyəŋni i Nyə kəm Timəti chu shili shəm yi
2:14–4:5 Bəəl təfi Timəti
4:6-18 Bəəl dzaka kəm gwu yi
4:19-22 Kiŋgəksi

1 Akə mih Bəəl, mih kə waiŋ ntum wi Klistus Jisəs i kiŋkəŋ ki Nyə wə. Yələ biəli kiŋkaka kə ki kə kəm nəni kə ki bi tsə kaa kə, ki kə i Klistus Jisəs wə.

2 Mih nyakaki kiŋwakti kələ i wə Timəti waiŋ wuŋ. Wə kə shəm yiŋ.

Nyə Ba bəh Klistus Jisəs wə Bah wibukumbɛiŋ chûsi shəm yindzəŋni i wə, kwâsi nshɛiŋ i wə, nyâ wə bəh kimbəiŋni.

Bəəl nya kiyəŋni i Nyə kəm Timəti chu shili shəm yi

3 Jəbi wə mih si kwaka wə jəbi wichi nchəkə bəh nshi i ntsa wuŋ wə mih ka nyaki kiyəŋni i Nyə wə mih nəmki i wi gia yidəkə saka kə shəm yiŋ, a num ayaka si bəba nǐ nəmki.

4 Jəbi wə mih si kwaka tə mindəm mə wə nǐ shisiki jəbi wə buku wə nǐ gaaliki, dzəŋ ya ka wəəki mih a mih yɛiŋ wə, ka shəm yiŋ jikə bəh kinsaŋli.

5 Mih si kwaka lə tə kimbum ka ki ŋkəŋ kə wə kaŋaki. Kimbum kələ nǐ yisi kaŋaki nih nih wa Ləys bəh nih wa Yunis, mih kiəki lə məŋni kə a, akə ki wə kaŋaki i liə.

6 Akə gia yə mih nəŋki i yiŋti wə a wə fǐəni yômi i kinya ki Nyə kə ki kə i wə mə, wə fliki yɛiŋ bɛiŋ aka gbuku. Kinya kələ kə kə wə nǐ kwati i jəbi wə mih nǐ jiə kaŋ yiŋ i wə wə.

7 Wə kǐəki a Nyə nǐ ka nya kiŋ'waka i bukumbɛiŋ a num kə ki fəki a bukumbɛiŋ kaŋaki nlwa. Wi nǐ nya num kiŋ'waka ki ŋga bəh

ki ŋkɔŋ bəh kə ki fəki bukumbɛiŋ kiə i təkniki bəh gwu yibukumbɛiŋ.

8 Ayakadəiŋ, ma gâmniki i dzâkaki i bəni bədɔkɔ kɔm Bah wibukumbɛiŋ nabə kɔm mih wə mih nɔmki nsəŋ kɔm bə wi. Ayakalə, wɔ wôkɔ tə ŋ'wa ŋgəkə i ntum wi ndzɔŋni wələ bəh ŋga biə Nyɔ nya i wɔ.

9 Nyɔ kɔ wə wi nǐ bwili bukumbɛiŋ, bɔɔŋ bukumbɛiŋ a bukumbɛiŋ nɔki nɔni ki bəni bə bɔ kɔ mbu. Wi nǐ ka fə dəkə yələ num kɔm nɔm widɔkɔ bukumbɛiŋ nǐ fə. A nǐ kɔ kɔm kinsisi ki si wi nǐ fə i bukumbɛiŋ, bəh shɔm yi yindzɔŋni yə wi nǐ kaŋaki i bukumbɛiŋ tsə dzəh i Klistus Jisɔs wə, na ka mbi yisi.

10 I liə shɔm yi Nyɔ yindzɔŋni yə kɔ bə chusi lɔ i bukumbɛiŋ si Mbwili wibukumbɛiŋ wə Klistus Jisɔs kɔ wi dzə lɔ. Wi kɔ wi bwiŋ ŋga bi kpi, wi chusi nɔni ki ndaiŋ a mi bi chu kpi kə. Ayaka wi fə yi yəŋə ndaiŋ num bəh ntum wi wi ndzɔŋni.

11 Akɔ ntum wi ndzɔŋni wələ Nyɔ babwili mih a mih numki mi wi fukuni bəh waiŋ ntum wi Klistus bəh mi wi lanini.

12 Akɔ kɔm yələ mih yɛiŋki ŋgəkə si mih yɛiŋki lə. Ayakalə, mih ŋgəmniki kə, kɔm mih kiəki lə mi wə mih jiə shɔm i wi. Ayaka mih kiə na məŋni kə a wi kɔlə i təkniki bəh gia yə mih nya i wi kaŋ lə,* i tsə buku i chɔkɔ bigɔksini.

13 Wɔ bǐəli a juu wi lanini wə wi kɔ wi chəŋ wə mih nǐ lani wɔ yɛiŋ. Si wɔ biəliki yakadəiŋ wɔ jǐə shɔm a i Klistus, kaŋa tə kiŋkɔŋ i bəni, yichi num i dzəh yi bəni bə bɔ kɔ bə Klistus Jisɔs.

14 Wɔ tôkni bəh nlani wi ŋkɔŋ wə bə nǐ nya i kaŋ ya wə. Wɔ tôkni bəh ŋga bi Kiŋ'waka ki Baiŋni kə ki kɔ i bukumbɛiŋ wə.

15 Wɔ kiəki lə a bəni bəchi bə bɔ kɔ i kimbu ki Ɛsia wə nǐ lɔ bee lɔɔ mih. I mbaŋ wibɔ wə kɔ Figelus bəh Ɛməgenes.

16 Mih tsâki a Bah kwâsi nshɛiŋ i juŋ yi Ɔnesifəlus wə. Wi nǐ kɔmsiki fəki lə a fɛiŋfɛiŋ, bəiŋsi shɔm yiŋ yi də. Wi nǐ gəmniki kə kɔm nsəŋ wə mih kɔ yɛiŋ wə.

17 Akɔ jəbi wə wi nǐ dzə buku i fa Lum, wi lansi nəŋ mih i tsə buku jəbi wə wi nǐ yɛiŋ mih.

18 Mih tsâki a Bah fâ ma a bi numki i chəkɔ bi bi gəksini wə, ma Bah bi kwâsi nshɛiŋ i wi. Wɔ təksiki kiəki lə nalə nɔm wichi wə wi nǐ nɔm i mih i kwili wi Ɛfɛsus wə.

2

Si Timəti kɔ i jwôki i gia yi Nyɔ wə

1 Timəti waiŋ wuŋ, i kimbu ka wə, nûm ndzɔŋ ayaka i shɔm yindzɔŋni yə Klistus Jisɔs chusi i bəni bə bɔ chiŋni bəh wi.

2 Wɔ dzô gia yə wɔ si wɔkɔ mih dzaka i bəni bəduli nshiŋ, nyâ i kaŋ yi bəni bə bɔ kɔ chəŋ num bɔ kpɛiŋni i lani tə bəni bədɔkɔ yɛiŋ.

* **1:12** Yudɔkɔ a, "...Wi kɔlə i təkniki bəh gia yə wi kɔ wi nya i mih kaŋ",

3 Wɔ dzɔ̂ tə ŋ'wa ŋgəkə ka mi
wi jum wi ndzɔŋni wi Klistus
Jisɔs.
4 Jəbi wə mi wi jum kɔ i nɔm
wi wə, wi kɔkə i chu jiəki fwu
i gia yi nchiŋ bəni wə, kɔm gia
yə wi tsɛiŋki i yi wə kɔ i fə̂ gia
yə tikwili wi nəŋki a wi fəki.
5 Yi kɔ a liŋ ka yi mi wə
wi yɔkɔki n'yɔkɔ kɔ, wi kɔkə
i yɔkɔ dzi, jɔbi wə wi yɔkɔki
biəli kə bənchi bə n'yɔkɔ.
6 Mi wi khə wə wi nɔmki tə
bindzɔŋ, akɔ wi wə wi kaŋaki
i yisi mɔm fiɛŋ fi ninshiŋ i biə
wi nǐ gbɛli.
7 Kwâka kɔm gia yə mih
dzakaki lə, ma Bah ni fə wɔ kiə
yichi.
8 Yĭŋti Jisɔs Klistus. Wi nǐ
dza i kpi wə. Wi nǐ kɔ mi i
chwəŋkijuŋ ki Ŋkuŋ Dɛbit wə.
Akɔ yi yə mih fukuki i ntum
wuŋ wi ndzɔŋni kintəəŋ.
9 Akɔ kɔm ntum wi ndzɔŋni
wələ mih yɛiŋki ŋgəkə, mih
num i bənsəŋ wə ka mi wə wi
bwiŋki bənchi. Ayakalə, na si
mih kɔ na i bənsəŋ wə lə, gia yi
Nyɔ kɔkə i bənsəŋ wə.
10 Si yi kɔ yakadəiŋ, mih bə́
kaŋa shɔm i gia yichi wə kɔm
bəni bə̀ Nyɔ kɔ wi sabibwili,
ka bɔ tə bi kwati mbɔiŋ i Klis-
tus Jisɔs bəh mbum biə bi bi
kaa kə.
11 Ndzaka wələ kɔ na wi
ŋkɔŋ, wi num a:
Bukumbɛiŋ ka chiŋni kpi
bukumbɛiŋ bɔ,
ma bukumbɛiŋ bi numki i
nɔki tə bukumbɛiŋ bɔ.
12 Bukumbɛiŋ ka kaŋa shɔm,
ma bukumbɛiŋ bi numki
i sakaki ntɔŋ tə
bukumbɛiŋ bɔ.
Bukumbɛiŋ ka məŋni wi,
ma wi tə bi məŋni bukumbɛiŋ.
13 Bukumbɛiŋ ka baaŋ i num
ndzɔŋ,
wi ni num ndzɔŋ a numni,
kɔm wi kɔkə i nəiŋ gwu yi.

Mi wi nɔm wə Nyɔ bum

14 Yĭŋti bɔ bəh gia yələ, ma
wɔ chu dzâka i bɔ i Nyɔ nshiŋ
a bɔ gə̂iŋki gɛiŋni bəŋgukuli bə̀
kɔm já. Yəmaka gamtiki kə
mi. Yi bəkəliki lə bəni bə̀ bɔ
wɔkɔliki yi.
15 Mə̂msi na bindzɔŋ i
chusiki gwu ya i Nyɔ nshiŋ ka
mi wə Nyɔ yɛiŋki a wi kɔ chəŋ.
Nûm mi wi nɔm wə wi kaŋaki
kə gia yə wi kɔ i gəmniki yɛiŋ,
bəh wə wi kaŋaki ŋkɔŋ bi gia
yi Nyɔ i dzəh yi chəŋ wə.
16 Wɔ gə̂iŋki bəndzaka bə̀ bɔ
kaŋaki kə gia yidɔkɔ i fə bəh
Nyɔ, kɔm bəndzaka bəwɔ ni fə
bəni nɔki nɔni kə Nyɔ kɔŋki kə
tsə bəh ki i ninshiŋ.
17 Bənlani bəbɔ bəwɔ kɔ aka
biəkə yə yi dziki gwu yi mi
yi yamtsə a tsəni. I mbaŋ
wi bəni bəwɔ kintəəŋ, bə̀ bɔ
laniki bənlani bəwɔ kɔ Ime-
nayus bəh Filitus.
18 Bɔ bee lɔ dzəh yi ŋkɔŋ,
asi bɔ bwaŋki alə ndza wi
kpi dzɔ lɔ di. Si bɔ fəki
yakadəiŋ, bɔ bəkəli kimbum
ki bəni bədɔkɔ.
19 Ayakalə, chaka kə a chɔkɔ
Nyɔ ki, ki kɔ kiləkəli, ki num
fɛiŋ. Chaka kələ kɔ num Nyɔ
nyaka kinchəsi ki i yɛiŋ wə yi
num a, “Bah kiəki lə bəni bə̀ bɔ
kɔ mbu,” bəh a, “Mi wichi wə
wi bɔɔŋki yɛli wi Bah kaŋaki i
bêe kimfə kichu.”
20 Juŋ yimbum si num
bətasa bəh káh bəh bibwam

biə bi kɔ i yɛiŋ dzu, asi num kə a biɛiŋ biə bə kɛiŋsi bəh chwaka ki kpɔ ki bɔkɔli nabə ki fukuli. Bidɔkɔ si num tə biə bə kɛiŋsi bəh kɛiŋ, bidɔkɔ num bə kɛiŋsi bəh fiəŋ. Biɛiŋ biələ si num biə bi kaŋaki nɔm wimbum, bidɔkɔ num biə bi kaŋaki nchiŋ nɔm.

21 Ayakadəiŋ, mi ka bwili kaŋ i biɛiŋ biə bi kaŋaki nɔm wi kilɔlɔ, yaka wi ni numki aka fiɛŋ fi dzu fiə bə kɔ dzɔ i fəki nɔm wimbum yɛiŋ. Wi ni fiəni num ka mi wə Nyɔ kɔ wi fə a, akɔ mi wi ŋgaiŋ. Wi kɔ mi wə wi wɔkɔliki tikwili wi a wi dzô wi i fâki na winaiŋ nɔm wi ndzɔŋni yɛiŋ.

22 Ayakadəiŋ, yôkɔ gêiŋ mfia yɔkɔni nɔni kinyɛŋ kə sumi si kɔŋ. Wɔ mômsi mfia i nôki num nɔni ki chəŋ bəh i kaŋaki bumni bəh kiŋkɔŋ bəh kimbəiŋni. Wɔ fô ayakadəiŋ asi bəni bà bɔ bɔɔŋki tə yɛli wi Bah bəh shɔm yibɔ yi baiŋni fəki.

23 Kiə wɔ ma kâŋaki gia yidɔkɔ i fô bəh bəŋgukuli bə kiyuŋ bəh bə kilɔlɔ, kɔm yi si dzə a bəh n'yɔli.

24 Ayaka mi wi nɔm wə wi kɔ wi Bah kaŋaki kə i yôliki bəh bəni. Wi kaŋaki i kâŋaki num shɔm yindzɔŋni i mi wichi, a num mi wə wi kǐəki i lâni bəni, kǐə tə i kâŋaki shɔm bəh bəni.

25 Wi si lumsi gia i kimbəiŋni wə bəh bəni bà bɔ gukuliki bəh wi. Wi si lumsi yaka bəh kiŋkwaka a yuwidɔkɔ Nyɔ kɔlə i gâmti bɔ ma bɔ kwuni shóm yibɔ i kǐə gia yə yi kɔ yi ŋkɔŋ,

26 ka bə bɔɔŋ mfi bibɔ, i gɛiŋ buku i kintaŋ ki ŋkpɛli kə wi kɔ wi kwa bɔ yɛiŋ ka bɔ fəki a gia yə wi kɔŋki.

3

Gia yi gumini bi numki lə i chəkɔ bi gɔksini wə

1 Kǐə a, a bi numki i kaŋ yi gɔksini wə, gia yi gumini yimbum bi numki lə.

2 Bəni bi dza bɔ kɔŋki num a gwu yibɔ, kɔŋ kpɔ, ghaŋsi gwu, chusi gwu, dzaka ja yichu kɔm bəni bədɔkɔ. Bɔ bi chu wɔkɔ kə i bətii bəh bənih bəbɔ, chu nya kə kiyɔŋni i gia yidɔkɔ wə, chu kaŋa kə nɔni ki baiŋni.

3 Bɔ bi kwasiki kə nshɛiŋ i bəni, chu dalinya kə tə kiŋgbɔ ki bəni bədɔkɔ. Bɔ bi bəkəliki kiyɛli ki bəni, chu kiə kə i təkniki bəh gwu yibɔ. Bɔ bi kaŋaki nɔni ki gumini, chu kɔŋ kə gia yindzɔŋni.

4 Bɔ bi numki dzi minaŋ kɔm bəni, nɔ nɔni ki dzali, num bɔ jikə bəh kiŋghaŋsi ki gwu. Bɔ bi kɔŋki a i dziki kidəəŋ kibɔ yiŋni kɔŋ kə lɔ Nyɔ.

5 Bɔ bi chusiki a bɔ numki lə i gia yi Nyɔ wə, ayakalə chu nəiŋ ŋga bi gia yi Nyɔ yiwɔ. Wɔ gêiŋ bəmaka bəni.

6 Bəni bədɔkɔ bələ kɔ bà bɔ nyaniki liəki i júŋ yi bəni wə kaŋa ŋga i bəkaŋa bà bɔ bɔhki num chu jikəli bɔ, bɔ njəŋ biəli kiŋkɔŋ ki biɛiŋ chi chi.

7 Bələ bəkaŋa kɔ bà bɔ shi kɔ a wɔkɔliki nlani jɔbi wichi, ayakalə kɔbi i lansi kiə gia yə yi kɔ yi ŋkɔŋ.

8 Si Janis bəh Jambles nĭ waliki Muses, yi kɔ a liŋ si bəni bələ waliki ŋkɔŋ bi Nyɔ. Akɔ bəni mfi bibɔ təŋsi lɔ, shóm yibɔ yə bɔ dzakaki a bɔ jiə i Klistus wə kɔ a ntəkə.
9 Ayakalə, bɔ ni fə kə yakadəiŋ i tsə buku i dzəh yi dəəŋ, kɔm kiyuŋ kibɔ bi yəŋəki lə tə i bəni bəchi wə asi bi Janis bəh Jambles nĭ yəŋə.

Bəəl təfi Timəti a wi nûm a i gia yə bə lani wi yɛiŋ

10 Timəti i wɔ, wɔ si kiə lə kɔm nlani wuŋ bəh nɔni kəŋŋ bəh gia yə mih nəŋki i nɔni kəŋŋ wə. Kiə tə kɔm shɔm yə mih jiə i Nyɔ bəh shɔm yi kaŋani yə mih kaŋaki, bəh kiŋkɔŋ kə mih kaŋaki i bəni, bəh si mih si məmsi i gia yichi wə tsə a ninshiŋ.
11 Wɔ kiəki lə tə mbwaŋ gvu wə bəni bwaŋki i mih chɛiŋ bəh bəŋgəkə mbəŋ. Wɔ kiə gia yə yi nĭ num bəh mih i Antiɔk bəh Ikɔnium bəh i Lista. Wɔ kiə ŋkaiŋni wi mbwaŋ gvu wə bəni nĭ bwaŋki i mih chɛiŋ. Ayakalə, i bəŋgəkə bələ wə bəchi kɔ num Bah nĭ bwili mih.
12 Yi kɔ ŋkɔŋ a mi wichi wə wi nəŋki i nɔki nɔni kə Nyɔ nəŋki ka mi wə wi kɔ wi chiŋni lɔ bəh Klistus Jisɔs kɔ bà bə bi bwaŋki gvu i bɔ chɛiŋ.
13 Bəni bà bɔ məmyiki gia yichu bəh bəni bə fwɔkyini, kɔ num nɔni kibɔ ni fɔki tsəki a tsəni si bɔ fwɔkyi bəni bədɔkɔ, fwɔkyi tə gwu yibɔ.
14 Ayakalə, i kimbu ka wə, nûm mfia a gia yə bə lani wɔ yɛiŋ wɔ bum yi bəh shɔm ya yichi. Nûm a yi wə kɔm wɔ kiəki lə bəni bà bɔ nĭ lani wɔ bəh yi.
15 Wɔ nĭ yisi i kiəki gia yələ bə nyaka i Kiŋwakti ki Nyɔ wə, wɔ kɛiŋ waiŋ wi nchiŋ. Gia yələ kɔ yə yi kɔ i təfi wɔ a wɔ kwati mbəiŋ yɛiŋ tsə dzəh i shɔm yə wɔ jiə i Klistus Jisɔs wə.
16 Gia yichi yə bə nyaka i Kiŋwakti ki Nyɔ wə kɔ num mfi biwɔ buku i Nyɔ wə. Ayaka yi gamti i laniki bəni yɛiŋ, chûsi kiŋgbɔ, lûmsi bəni, lâni bəni bəh nɔni ki chəŋ,
17 ka mi wə wi kɔ mi wi Nyɔ numki num wi kpɛiŋni, kaŋa biɛiŋ bichi i fəki nɔm wi ndzɔŋni wichi yɛiŋ.

4

Bəəl təfi Timəti a wi fɔ̂ki nɔm wi bindzɔŋ

1 Mih dzakaki yələ i wɔ i Nyɔ nshiŋ bəh i Klistus Jisɔs wə wi bi sakaki bəni bà bɔ kɔ bəwɔm bəh bà bɔ kɔ num bɔ kpiyi lɔ. Mih dzakaki lə kɔm bə ntumbuku wə wi bi tumbuku bəh kɔm ŋkuŋ bi, mih dzakaki a,
2 wɔ fûkuki gia yi Nyɔ. Fûku tsô a bəh yi i ninshiŋ, kɔŋ a numki i jɔbi wi ndzɔŋni wə nabə i jɔbi wichu wə. Wɔ chûsi kiŋgbɔ ki bəni, lûmsi bɔ, shĺli shóm yibɔ bəh shɔm yi kaŋani bəh nlani ŋ'wa.
3 Kĭə a jɔbi dzəki lə wə bəni bi chu num kə i nlani wi chəŋ wə. Bintuni bibɔ bi fwuki lə i wɔkɔ num gia yidɔkɔ chi chi. Bɔ bi ka nəŋ bəni bə lanini bəduli bà bɔ laniki num gia yə bɔ kɔŋki i wɔkɔki.
4 Bɔ bi bee lə i wɔkɔki gia yi ŋkɔŋ, yôkɔ nnyâ num i bichum bi ntəkə chɛiŋ.

5 Ayakalə, i wɔ, lûmsi fwu
wa chəŋ jɔbi wichi, kâŋa
shɔm i bəŋgəkə ba wə, fê nɔm
wi mi wə wi nyaniki fukuki
nnyaki gia yi Nyɔ. Fê nɔm wa
wichi wə bə nya i wɔ.
6 I mih, mih si num lɔ i liə
aka mbih, ayaka jɔbi kpɛiŋ lɔ
ka bə ni dzɔ mih bə fə bəh mih
ka mbih mə bə si kwuŋ. Jɔbi
kpɛiŋ wə mih kɔ i kwɛ yɛiŋ.
7 Mih jwɔ lɔ njwɔ wi ndzɔŋni
i gia yi Nyɔ wə, ka kaasi n'yɔkɔ
wuŋ, kaŋa baaŋ a bumni biŋ
wə.
8 I yisi i liə kɔ num bə jiə
lɔ kifɔ kəŋŋ ki ŋkuŋ kə akɔ ki
nɔni ki chəŋ. Kifɔ kələ num kə
Bah wə wi kɔ mi wə wi sakaki
bənsaka chəŋ bi bwaŋ i fwu
wuŋ wə i chɔkɔ bi gɔksini wə.
Wi bi bwaŋ kə a ŋkəŋŋ shəŋ.
Wi bi bwaŋ tə ki bəni bəchi
bà bɔ wɔkɔliki bəh kiŋkɔŋ a wi
fini dzô.

Bɔɔlfuku si gia kɔ i kimbu ki wə

9 Timɔti, mômsi na bəh ŋga i
dzô bûku i mih wə wakli.
10 Kîə a Dɛmas kɔ num wi
kɔŋ lɔ mbi wələ i liə, ka lɔɔ
bee mih ka tsə i Tɛsalɔnika.
Klesɛns num wi tsə i Galɛshia,
Taytus tsə i Dalmatia.
11 Akɔ a Luk shəŋ wimbɔŋ
wə wi kɔ buku wi. Jɔbi wə wɔ
bá dzə, wɔ dzô Maak mbɛiŋ wi
dzô. Wi kɔlə i gamtiki mih i
nɔm wə nalə.
12 Tichikus kɔ num mih
faaŋ wi i Ɛfɛsus.
13 Jɔbi wə wɔ bá dzə, wɔ dzô
mbuŋ wuŋ wimbum wə mih
nî jiə i Kabus dzu i kwili wi
Tɔwas wə. Ayaka wɔ dzô tâsi
tə bəh biŋwakti mbiŋ, kighə
biə bə kɛiŋsi bəh dzú yi nyam.
14 Alɛksanda wə wi biəŋki
biɛiŋ, wi fə mih bəh ŋgəkə wi
ləkəli wi kɔbi wi twɛsi. Bah bi
gɔm lə wi i kimfə ki wə.
15 Wɔ tə tôkniki bəh wi. Kɔm
wi waliki lə na bəh ŋga, gia yə
bukumbɛiŋ fukuki.
16 I nsaka wuŋ wə, a nî kɔ
i chɔkɔ bi ninshiŋ biə mih nî
num i kintaiŋntaiŋ ki sakani
mə mi widɔkɔ nî ka num dəkə
i mih chɛiŋ. Bəni bəchi nî kɔ
bɔ yɔkɔ gɛiŋ mih. Kiə Nyɔ bi
ma sâka bɔ i gia yiwɔ wə.
17 Ayakalə, Bah nî kɔ wi
num i mih chɛiŋ, nya mih bəh
ŋga i fuku ntum windzɔŋni
nalə ka bəni bəchi bà bɔ
kɔkə Bəju wɔkɔ ntum wiwɔ.
Ayakadəiŋ, wi nî bwili mih i
dzaka ki bikɛm wə.
18 Bah ni bwiliki lə mih na
i yinaiŋ gia yichu wə, i tsə
buku jɔbi wə wi bi bɔiŋsiki
dzɔki mih i ŋkuŋ bi bi bɛiŋ wə
i kimbɔiŋni wə. Bukumbɛiŋ
tûmki bikum bi jɔbi wichi
kiŋgɔksi kɔbi. Yi nûm ayaka.

Bəmbəni

19 Bôni Blisilia bəh Akpwila
i mih. Bôni tə juŋ yi Ɔnesifɔlus.
20 Ɛlastus nî baaŋ i Kɔlɛn,
ayaka Tɔfimus num mih nî
bêe wi i Miletus wi gwɛiŋ.
21 Mômsi na bəh ŋga i dzô
na ka jɔbi wi fiəkə yiləkəli
ni yisiki. Yubulus faaŋki
kimbəni i wɔ. Budens bəh
Linus bəh Klawdia bəh bwa
bə nih bəbukumbɛiŋ bəchi i
Klistus wə faaŋki tə kimbəni.
22 Mih tsâki a Bah nûmki
bəh kiŋ'waka ka. Ma kiŋkɔŋ ki
Bah nûmki bəh mbɛiŋ bəchi.

Kiŋwakti kə Bəəl nɨ nyaka i Taytus

Gia yə yi kɔ i Kiŋwakti ki Taytus kələ mə

Kiŋwakti kələ nɨ nyaka Bəəl i sumi yi nyukuni yidəkɔ bə bəəŋ a Taytus. Taytus wələ nɨ kɔ mi i tumi kidəkɔ wə a kəbi ki Bəju, wi nɨ bee nəni kitumi kibə ka fiəni num mi wi bumni wi Klistus. Wi nɨ nəmki bəh Bəəl, wi num mi wə wi gamtiki wi i nəm wi wi gia yi Nyɔ wə. Bəəl nɨ nyaka kiŋwakti kələ i sumi yiwɔ wi num i tumi ki Klɛt wə. Wi nɨ kɔ fɛiŋ num Bəəl bee wi a wi baaŋ wi gamtiki fɛiŋ, tsɛiŋ si nəm wi kijuŋni ki bəni bə bumni nyaniki.

Bəəl ka təfi Taytus kɔm bə kimfə ki bəni bà bɔ kɔ kifwu i kijuŋni ki bəni bə bumni wə si bɔ kaŋaki i numki. Wi nɨ dzakaki lə si wi ni yɛiŋki bəni bə Klɛt bəduli kwati nəni kə ki kɔ kichu. Wi chu təfi Taytus si wi kɔ i laniki bəni chi chi i kijuŋni ki bəni bə bumni wə.

Kifwu ki gia kə ki kɔ i Kiŋwakti kələ mə

1:1-4 Kin'yisi
1:5-16 Kɔm kifwu kijuŋni ki bəni bə bumni
2:1-15 Kɔm kimfə kə bəni kaŋaki chi chi i kintəəŋ kijuŋni ki bəni bə bumni wə
3:1-11 Bəəl fûku i Taytus gia yə wi kɔ i laniki bəni bə bumni bəchi yɛiŋ
3:12-15 Kiŋgɔksi

1 Akɔ mih Bəəl, mih kɔ waiŋ wi nəm wi Nyɔ bəh waiŋ wi ntum wi Jisɔs Klistus. Nəm wuŋ kɔ i fâki kimbum ki bəni bà Nyɔ kɔ wi babwili a ki tsâki a ninshiŋ, bəh a bɔ kɨəki gia yi ŋkɔŋ yə yi biəliki nəni num ki Nyɔ,

2 a bɔ tsɛiŋki tsəki a ninshiŋ i nəni kə ki bi tsə kaa kə. Nəni kələ kɔ kə Nyɔ wə wi kɔkə nyiki ntəkə nɨ kaka na ka mbi wələ yisi.

3 Jəbi wə jəbi wi chəŋ nɨ kpɛiŋ, wi ka chusi ndzaka wi ndaiŋ tsə dzəh i gia yi yə mih fukuki. A nyâ Nyɔ Kimbwili wibukumbɛiŋ ŋga biwɔ i mih a mih fûkuki.

4 Mih nyakaki kiŋwakti kələ i wɔ Taytus. Wɔ kɔ waiŋ wuŋ wi ŋkɔŋ i kimbum kibukumbɛiŋ wə kichi. Ma Nyɔ Ba bəh Bah Klistus Jisɔs Kimbwili wibukumbɛiŋ, chûsi shɔm yindzɔŋni i wɔ, wi nyâ wɔ bəh Kimbɔiŋni.

Nəm wə Taytus nɨ baaŋ i Klɛt i fə̂

5 Fwu wi gia wə mih nɨ bêe wɔ i Klɛt nɨ kɔ a wɔ bâaŋ lûmsi gia yə yi nɨ kɛiŋki kintəŋsi ma yi num chəŋ, i chu jɨ̂ə bətii bə bijuŋni bi bəni bə bumni i kikwili kichi wə i dzəh yə mih nɨ chusi i wɔ.

6 Mi i numki tii wi kijuŋni, wi kaŋaki i nûmki mi wə wi kaŋaki kə gia yichu yidəkɔ yə bə kɔ i dzakaki kɔm wi. Wi kaŋa a miŋkpaŋa wimu, bwa bu num bəni bə bumni, a num kə bà bəni yɛiŋki a bɔ mwayiki lə nabə i ləkəki bəh kifwu.

7 Asi fwu wi tii kijuŋni kɔ mi wi nəm wi Nyɔ, wi kaŋaki

kə i kâŋaki gia yichu yidəkɔ yə bə kɔ i dzakaki kɔm wi. Wi kaŋaki kə i nûmki mi wə wi bwaŋki a n'yi wə nabə i kɔmsiki bəkɔsiki shɔm nabə wə wi muki mbih mɔ kwa wi. A kɔbi wə wi yɔliki i bəni nabə wə wi yəkəki nnyaki i mbee wi bə kilɔlɔ chɛiŋ.

8 Wi kaŋaki i numki wə wi dzɔki bəni bə nyanini, wi kɔŋ gia yə yi kɔ yindzɔŋni, wi fə gia bəh mfi, kaŋa nɔni ki chəŋ, kaŋa nɔni ki baiŋni, wi kiə i təkni bəh gwu yi.

9 Wi kaŋaki i nûmki wə wi kiə nlani wə wi kɔ wi chəŋ num bə lani ndzɔŋ wi yɛiŋ. Ayakadəiŋ, wi ni ka kiə i nyaki ntəfi i bəni biəli num nlani wə wi kɔ wi chəŋ, chu təyi tə chwɔŋ ki bəni bà bɔ waliki nlani wiwɔ.

Bə chîki nlani wi bəni bə ntəkə

10 Mih dzakaki yələ kɔm bəni bəduli kɔlə fɛiŋ bəh kifwu kiləkəli, bɔ dzaka ja yi kilɔlɔ, fwɔkyi bəni, kighə mbaŋ wi bəni bà bɔ bwaŋki a bə kâŋaki i sûuŋki bəni.

11 Bələ kɔ bəni bà bə kaŋaki i bâŋ lɔ dzaka kibɔ baŋni, kɔm bɔ nyaniki bəkəliki juŋ yi bəni bəchi si bɔ laniki gia yə bɔ kaŋaki kə i laniki. Bɔ fəki yakadəiŋ num kɔm bɔ yəkəki nnyaki i mbee wi bə kilɔlɔ chɛiŋ.

12 Bəni bələ kɔ num mi wibɔ widəkɔ mwi wə bɔ dzakaki a, akɔ mi wi ntum wi Nyɔ wibɔ, widəkɔ nì dzaka lɔ kɔm bɔ a, “Bəni bə Klɛt si num a bəni bəntəkə jɔbi wichi. Bɔ num nyám yi chwa yichu, bəni bə ŋgbɛni məyi dzi a dzɛiŋ məyini.”

13 Ndzaka wələ kɔm bɔ kɔ na ŋkɔŋ. Ayakadəiŋ, lânsi tôyi chwɔŋ kibɔ nalə i dzaka kibɔ wə, ka bɔ kâŋa kimbum a num ki chəŋ,

14 a kɔbi yaka bɔ ni nya gwu yibɔ i wɔkɔki num bichum bi Bəju, nabə gia yə bəni bà bɔ nəiŋ gia yi ŋkɔŋ yə Nyɔ dzakaki a bəni bîəli yi.

15 Bəni bà bɔ kaŋaki shɔm yi baiŋni, gia yichi ni baiŋki lə i bɔ. Ayakalə, jɔbi wə bɔ kaŋaki shɔm yichu , bɔ kaŋa kə kimbum, gia bi lansi baiŋ kə kɔm biŋkwaka bibɔ bəh dzəh yə shɔ́m yibɔ kɔ yɛiŋ, kɔ yi bəkə lɔ.

16 Bəmaka bəni dzakaki a bɔ kiəki lə Nyɔ, ayakalə kimfə kibɔ chusi a bɔ məŋni lɔ Nyɔ. Nɔni kibɔ nyɛŋ nalə, bɔ ləkə bəh kifwu. Bɔ num kə bəni, bɔ kɔbi i fə na gia yindzɔŋni lə kpaaa.

2

Bənlani kɔm nɔni kindzɔŋni

1 Ayakalə, i wə Taytus, wɔ kaŋaki i lâniki bəni num bəh gia yə yi kpɛiŋniki i nlani wi chəŋ wə.

2 Wɔ tâfiki bənyuku bà bɔ si num lɔ bəkukuli a bɔ tôkniki bəh gwu yibɔ i gia yichi wə, kâŋa kiŋkɔksi i gwu yibɔ wə, fô gia ka bəni bà bɔ kaŋaki mfi, kâŋa kimbum num ki chəŋ, kâŋa kiŋkɔŋ num ki chəŋ , kâŋa shɔm i bəŋgəkə bəchi wə.

3 Wɔ tâfiki tə bəkaŋa bà bɔ si num lɔ bəkukuli a bɔ kâŋaki kimfə num kə ki chusiki kiŋkɔksi i Nyɔ. Kiə bɔ ma

bâkəliki kiyɛli ki bəni. Kiə bɔ ki nûm kə mfá i mbih wə. Bɔ lâniki bəni num bəh gia yindzɔŋni.

4 Ayakadəiŋ, ka bɔ bi tâfiki sumi yi bəkaŋa si bɔ kɔ i kɔŋki bənyuku bəbɔ bəh bwa bəbɔ,

5 i chu fâki gia ka bəni bà bɔ tɔkniki bəh gwu yibɔ, nô nəni ki baiŋni, ghâbli i juŋ yibɔ wə, kâŋa shóm yindzɔŋni i bəni wə, wôkɔ i bənyuku bəbɔ. Ayakadəiŋ, mi ma ni chu num wə wi kɔ i dzakaki ja yichu kɔm gia yi Nyɔ.

6 Yi kɔ a liŋ si wɔ kɔ i dzakaki tə i sumi yi bənyuku a bɔ kaŋaki i kîə si bɔ kɔ i tôkniki bəh gwú yibɔ.

7 Wɔ chûsiki kimfə ki ndzɔŋni i gia yichi yə wɔ fəki, ka bəni yêiŋki biəli yi. Jɔbi wə wɔ laniki bəni bəh gia, wɔ jîə shɔm ya yichi i yɛiŋ wə, ayaka i laniki bəh kiŋkɔŋ,

8 ndzaka wa nûmki wi chəŋ wə mi widɔkɔ kɔkə i chu dzaka gia yichu yɛiŋ kintəəŋ. Ayakadəiŋ, ka bəni bà bɔ waliki wɔ ni gəmniki kɔm bɔ kaŋaki kə gia yichu i dzaka kɔm bukumbɛiŋ.

9 Wɔ tâfi mfá a bɔ nyâ gwú yibɔ i bəni bà bɔ kaŋaki bɔ, i fâki gia yichi si bɔ nəŋki a bɔ fâki. Kiə bɔ ki chûkuli kə gia i dzaka kibɔ wə.

10 Kiə bɔ ki chwô kə biɛiŋ bibɔ. Bɔ kaŋaki i chûsiki i dzáh yichi wə a bɔ kɔ bəni bə ndzɔŋni. Bɔ ka fəki yakadəiŋ i gia yichi wə, ma bəni ni yɛiŋ nlani wə kɔm Nyɔ Mbɔiŋsi wibukumbɛiŋ, a, akɔ gia yə yi kaŋaki ndzɔŋni.

11 Wɔ lâniki bɔ yakadəiŋ, kɔm kiŋkɔŋ ki Nyɔ dzə lɔ ka bəni bəchi kɔlə bi bɔiŋ.

12 Ki laniki bukumbɛiŋ a bukumbɛiŋ bêe nəni kə Nyɔ kɔŋki kə, ayaka a, kiə bukumbɛiŋ ma kâŋaki kîŋkɔŋ kimbum i biɛiŋ bi mbi wələ wə, bəh a bukumbɛiŋ nôki bəh mfi bibukumbɛiŋ fɛiŋ bichi, nô nəni ki chəŋ bəh nəni kə Nyɔ nəŋki i mbi wələ wə.

13 Bukumbɛiŋ nôki yakadəiŋ, wəkəli kinsaŋli kə bukumbɛiŋ tsɛiŋki tsəki i ninshiŋ i kə ki bi tumbukuki, a num kiŋkəkni ki Nyɔ wimbum wibukumbɛiŋ wə wi kɔ Mbwili wibukumbɛiŋ Jisɔs Klistus.

14 Wi nǐ nya gwu yi kɔm bukumbɛiŋ i yɛlih bukumbɛiŋ i chu bichi wə, i fə ka bukumbɛiŋ baiŋki, i num bəni bu bà bɔ jiə shɔm nalə i fəki kimfə kindzɔŋni.

15 Yələ kɔ gia yə wɔ kaŋaki i lâniki bəni yɛiŋ. Wɔ shîli shɔm yibɔ, wɔ lûmsi bɔ i gia yə bɔ gbɔ yɛiŋ bəh ŋga bichi biə wɔ kaŋaki. Kiə wɔ ki bûm kə a mi sêiŋsiki wɔ.

3

Si bəni bə bumni kɔ i fəki bəh bəni bədɔkɔ

1 Wɔ yîŋtiki bəni bə bumni a bɔ wôkɔki i bəni bà bɔ sakaki kwili bəh bà bɔ kaŋaki ŋga i bɔ bɛiŋ. Bɔ fâki gia yə bɔ dzâkaki nûm bəh ŋkɛiŋsi wi gwu i fəki gia yichi yə yi kɔ yi chəŋ.

2 Kiə bɔ ma dzâkaki gia yichu kɔm mi widɔkɔ. Kiə bɔ ma yôliki. Bɔ nûm alə i

kimbəiŋni wə, dzô gwu yibɔ i kuku i bəni bəchi nshiŋ.

3 Wɔ yíŋti a bukumbɛiŋ mwi nǐ fəki lə tə kiyuŋ kiwɔ, ləkə bəh kifwu, bəni fwɔkyi bukumbɛiŋ bukumbɛiŋ ndzani dzə́h. Bukumbɛiŋ nǐ kɔ mfá i gia wə chi chi yə gwu yibukumbɛiŋ nǐ kɔŋki, chu dzi kidəəŋ kibukumbɛiŋ. Bukumbɛiŋ nǐ nɔki nɔni kibukumbɛiŋ kaŋa shɔm yichu bəh kindɔŋ kifinini, bəni baiŋŋ bukumbɛiŋ, bukumbɛiŋ baiŋŋ tə bəni.

4 Ayakalə, jɔbi wə Nyɔ Mbwili wibukumbɛiŋ nǐ chusi ndzɔŋni bi bəh kiŋkɔŋ ki i bukumbɛiŋ,

5 wi bwili bukumbɛiŋ. Wi nǐ ka bwili dəkə bukumbɛiŋ kɔm bə gia yindzɔŋni yidɔkɔ yə bukumbɛiŋ nǐ fə. Wi nǐ bwili bukumbɛiŋ kɔm bəh nshɛiŋ yi yi kwasini tsə dzəh i ŋ'wɔkɔ wə wi nǐ wɔkɔ bukumbɛiŋ ayaka bukumbɛiŋ kaŋa mbwɔ wimfiaŋ, Kiŋ'waka ki Baiŋni kwuni bukumbɛiŋ ayaka bukumbɛiŋ num bəni bəmfiaŋ kaŋa nɔni kimfiaŋ.

6 Kiŋ'waka ki Baiŋni kələ kɔ num Nyɔ nǐ shuku ki shukuni i bukumbɛiŋ wə tsə dzəh i Jisɔs Klistus Mbwili wibukumbɛiŋ wə.

7 Wi nǐ fə yakadəiŋ ka ŋgaiŋ dzɔ bukumbɛiŋ a bukumbɛiŋ kaŋaki kə kiŋgbɔ kidɔkɔ kɔm bə kiŋkɔŋ ki i bukumbɛiŋ. Ayakadəiŋ, ka bukumbɛiŋ bi numki bəndzi kwili bu tsɛiŋ tsə a ninshiŋ i kwati nɔni kə ki bi tsə kaa kə.

8 Ndzaka wələ mih dzakaki lə kɔ na ŋkɔŋ.

Mih lansiki nəŋki a wɔ dzâkaki gia yələ i bəni dzaka chukuli nalə, ka bəni bə̀ bɔ bum i Nyɔ ni yɛiŋ a bɔ nyâ gwu yibɔ i fə̂ki bimfə bindzɔŋni. Yələ kɔ na gia yi ndzɔŋ nalə, ayaka yi dzə bəh mbee i bəni bəchi wə.

9 Ayakalə, wɔ gə̂iŋ bəŋgukuli bə kiyuŋ, bəh kiyɛli ki bətikwili bə chwɔŋbijuŋ biə bəni si shi fa. Wɔ gɛiŋ tə bəŋgukuli bəh n'yɔli kɔm bə bənchi bə Bəju. Ŋkaiŋni biɛiŋ biələ kaŋaki kə mbee lə kpaaa. Akɔ gia yi kilələ.

10 Mi kabə num wə wi dzəki bəh kiŋgaali, wɔ dzâka i wi. Wɔ ka dzaka i wi ŋkpaŋni wimu nabə i buku kiŋkani kifa wi kɔbi i bee, wɔ bêe dzəh yi.

11 Wɔ kǐə a wəmaka mi kɔ num wi bee lɔ dzəh yi chəŋ ka njəŋki nnyaki, nɔni ki kɔ kichu, wi jiə lɔ gwu yi i ŋgəkə wə.

Ndzaka wi gɔksini bəh kimbɔni

12 Mih ni faaŋ lə Atɛmas yuwidɔkɔ Tichikus i wɔ. Wi ka dzə, wɔ mô̂msi nalə i dzâ buku i mih wə i fa Nikɔbɔlis. Akɔ fɛiŋ di biə mih kɛiŋsi a mih ni numki i fɛiŋ i jɔbi wi fiəkə yiləkəli wə.

13 Mô̂msi na bəh ŋga i gâmti Senas wə wi tô̂ksiki kiəki bənchi, bəh Abɔlɔs i nyani wibɔ wə. Mô̂msi i yê̂iŋ a bɔ kwâti biɛiŋ bichi biə bɔ nəŋki.

14 Bəni bəbukumbɛiŋ məmsi tə i lâni a bɔ kɔlə i nyâ gwu yibɔ i fə̂ki bənɔm bə ndzɔŋni, ka bɔ kɔ i gâmtiki

bəh biɛiŋ biə bi nəŋki ŋgamti.
Bɔ ma nûmki a kilələ.
15 Bəni bəchi bà buku bɔ
kɔ fa chiŋsiki dzəki kimbɔni i
wə. Bôni i bəni bəchi bà bɔ
kəŋki bukumbɛiŋ i bumni wə.
Ma kiŋkɔŋ ki Nyɔ nûmki bəh
mbɛiŋ bəchi.

Kiŋwakti kə Bəəl nĩ nyaka i Filimun Gia yə yi kɔ i Kiŋwakti ki Filimun kələ mə

Filimun nĩ kɔ mi wi Klistus, ayaka yuwidəkɔ wi nĩ kələ mi i kijuŋni ki bəni bə bumni bə Kələse. Wi nĩ kaŋaki lə mfa wi bə bəəŋ a Ɔnesimus. Ayaka mfa wiwɔ nĩ dza gɛiŋ tikwili wi tsə liə i Bəəl kaŋ i juŋ yi nsəŋ mə. Bəəl bi fiəni Ɔnesimus wi num mi wi Klistus.

Kiŋwakti kələ nĩ kɔ num Bəəl nĩ nyaka i Filimun i tsâ wi a wi fiəni dzô Ɔnesimus ma wi nômki i wi asi wi nĩ yisi nəmki. Bəəl ka faaŋ Ɔnesimus i wi tsa a wi dâlinya gia yə wi nĩ fə i wi, ma wi dzô wi ka wainŋnih wi i Klistus wə.

Kifwu ki gia i Kiŋwakti kələ mə

1-3 Kin'yisi
4-7 Bəəl kəksi Filimun
8-22 Bəəl tsa a Filimun dzô Ɔnesimus
23-25 Kimbəni kigəksini

1 Akɔ mih Bəəl, mih kɔ i nsəŋ mə kɔm mih kɔ mi wi Klistus Jisəs. Mih kɔ buku wainŋnih wibukumbɛiŋ Timəti. Mih nyakaki kiŋwakti kələ i wɔ Filimun nsɛiŋ wibuku wi ləkəli wə bukumbɛiŋ nəmki i fiɛŋ fimu wə.

2 Mih nyakaki tə i Afia jɛmi yibukumbɛiŋ, bəh Alkibus wə bukumbɛiŋ bɔ jwəki i fiɛŋ fimu ka bəni bə jum, bəh i kijuŋni ki bəni bə bumni kə ki juŋniki i wɔ dzu.

3 Ma Nyɔ Tii wibukumbɛiŋ bəh Bah Jisəs Klistus chûsi mbɛiŋ shɔm yindzəŋni, chu nyâ mbɛiŋ bəh kimbəiŋni.

Bəəl nya kiyəŋni i Nyɔ kɔm Filimun

4 Filimun, i jəbi wə mih tsaki jəbi wichi mih kwaka wɔ, mih ka nyaki a kiyəŋni i Nyɔ wuŋ kɔm wɔ,

5 kɔm mih wəkəki lə kɔm shɔm yə wɔ jiə i Bah Jisəs wə, bəh si wɔ kəŋki bəni bà bɔ kɔ bə Nyɔ bəchi.

6 Mih tsaki a, si wɔ kɔ wɔ nya lɔ shɔm ya i Jisəs wə, mbɛiŋ bəh bəni bə Nyɔ num i kijuŋni wə, yələ ni fə lə wɔ kiə kaasi gia yindzəŋni yichi yə yi kɔ yibukumbɛiŋ bà bə chiŋni bəh Klistus.

7 Waiŋnih wuŋ, ŋkaiŋni kiŋkəŋ kə wɔ chusiki, ki fə mih bá wəkɔ ndzəŋni nalə shɔm yiŋ də, kɔm wɔ fəki shóm yi bəni bə Nyɔ də.

Bəəl tsa Filimun kɔm Ɔnesimus

8 Ayakadəiŋ, gia yidəkɔ kələ yə mih nəŋki a wɔ fê, mih si kələ i dzaka dzakani bəh ŋga biə mih kaŋaki ka mi wi Klistus, a wɔ fê.

9 Ayakalə, kɔm bəh kiŋkəŋ, mih ni kwuŋki kaŋ kwuŋni i wɔ. Mih Bəəl si num lɔ kukuli, mih chu num i nsəŋ mə i liə kɔm mih kɔ mi wi Klistus Jisəs.

10 Mih kwuŋki kaŋ i wɔ kɔm waiŋ wuŋ Ɔnesimus wə mih nĩ dzɔ wi i waiŋ wuŋ wi wi kimbum mih num i juŋ yi nsəŋ mə fa.

11 I ninshiŋ wi nĩ kɔ mi wi kilɔlɔ i wɔ, ayakalə i liə wi si
num lɔ na mi i buku wɔ bəchi.
12 Mih fiəniki chĩŋsiki dzâki
wi i wɔ i liə. Wi lansi num
shɔm yiŋ.
13 Mih si kɔŋki a wi numki
fa i mih kpəŋ ka wi tɔkniki
bəh mih i di bia wə si mih
kɔ i nsəŋ mə fa kɔm ntum wi
ndzɔŋni wə kɔm Jisɔs.
14 Ayakalə, mih yɛiŋki a mih
kɔkə i fə gia ka yələ wɔ kiə kə
yɛiŋ, kɔm mih nəŋki kə a nɔm
wa wi ndzɔŋni wə wɔ fəki i
mih, ni numki ka mih chiniki
wɔ chinini. Mih nəŋki a yi
nûmki asi shɔm ya kɔŋki.
15 Yuwidɔkɔ Ɔnesimus nĩ nyə
i wɔ kpəŋ i jɔbi wi juli wə lə,
a jɔbi wə wi bi fiəni dzə ma
mbɛiŋ wi bi baaŋ kpamu,
16 ayaka wi chu kɔkə mfa,
wi tsə lɔ mfa kɔm wi si num lɔ
waiŋnih wa wi shɔm i Klistus
wə, wi num tə i mih nalə na
bəh i wɔ, si wi kɔ mi wiwɔm
chu num tə mi wi Bah.
17 Ayakadəiŋ, wɔ ka yɛiŋ a
buku wɔ nɔmki i fiɛŋ fimu wə,
wɔ dzô wi asi wɔ kɔ i dzô mih.
18 A kabə num a wi gbɔ i wɔ
i gia yidɔkɔ wə, yuwidɔkɔ a wi
kaŋaki lə fwa yidɔkɔ mbɛiŋ wi,
wɔ jĩə i yɛli wuŋ wə.
19 Mih nyakaki yələ num
bəh kaŋ yiŋ a, “Mih Bɔɔl ni
gɔm lə.” Mih dzakaki lə gia
yidɔkɔ kɔbi yə mih ni dza-
kaki dzakani a, wɔ tə kaŋaki lə
fwa buku wɔ, kɔm nɔni kə wɔ
kaŋaki i liə akɔ kɔm mih.
20 Ayakadəiŋ, waiŋnih,
gâmti shəŋ a mih i gia yələ wə
i yɛli wi Bah. Fâ yakadəiŋ kɔm
kijuŋni ki buku wɔ i Klistus
wə, ka gwu ni ndzɔŋki mih.
21 Mih nyakaki i wɔ lə, kiə
na bindzɔŋ məŋni kə a wɔ ni
bum lə i fə gia yə mih dzakaki,
ayaka jɔbi wə wɔ ni nəŋki i fə,
wɔ ni fə lə tsə na tsəni.
22 I chu kpɛiŋsi yɛiŋ, kêiŋsi
di bi nəni i mih, kɔm mih
tsɛiŋki a ninshiŋ kiə a Nyɔ
ni wɔkɔ lə ntsa wimbɛiŋ wi
chiŋsi mih i mbɛiŋ.

Kimbəni

23 Ɛbaflas wə buku wi kɔ
i nsəŋ mə fa kɔm bə ntum
wi ndzɔŋni wi Klistus Jisɔs,
chiŋsiki kimbəni i wɔ.
24 Maak, Alistakus, Dɛmas
bəh Luk bà buku bɔ nɔmki i
kijuŋni wə, chiŋsiki tə kimbəni
i wə.
25 Ma kiŋkɔŋ ki Bah Jisɔs
Klistus nûmki bəh biŋ'waka
bimbɛiŋ.

Kiŋwakti kə bə nǐ nyaka i Bəhibulu Gia yə yi kɔ i Kiŋwakti ki Hibulu kələ mə

Bukumbɛiŋ təksiki kiəki kə mi wə wi nǐ nyaka kiŋwakti kələ, ayakalə bukumbɛiŋ kiə a bə nǐ nyaka i bəni bə Klistus bà bɔ kɔ Bəhibulu. Hibulu kɔ yɛli wi Ju widɔkɔ. Bə nǐ nyaka i fə̂ a Bəju bà bɔ nǐ kɔ bɔ jiə lɔ shɔm i Klistus wə bâaŋ a nûmki a yi wə, na si bəŋgəkə nǐ dzəki i bɔ i dzəh yiduli wə. A nǐ kɔ tə i fə̂ a bɔ kiə̂ a miŋkaiŋ mimfiaŋ mə Jisɔs dzə bəh mɔ kaŋaki lə ŋga tsə mikpu. Bə nǐ nyaka tə i tə̂fi a bɔ kɨəki a gia yə Nyɔ kɔ wi kaka bəni yɛiŋ bi tsə kə i kuku. Bə kɔ bə chusi lɔ a gia yə Klistus Waiŋ Nyɔ dzə bəh yi tsəki lə yi bəni bə ntum bə Nyɔ bə kikpu, kɔm yibɔ nǐ kɔ a binjəŋnjəŋ, yi Klistus num gia yə yi kɔ yi ŋkɔŋ.

Kifwu ki gia kə ki kɔ i kiŋwakti kələ mə

1:1-3 Klistus təksi kɔ kimbwɔsi ki Nyɔ mwi
1:4–2:18 Klistus tsəki lə bəchinda bə Nyɔ
3:1–4:13 Klistus tsəki lə Muses bəh Jɔshua
4:14–7:28 Klistus kɔ tii mfə gia wə wi tsəki bətii mfə gia bəchi
8:1–9:28 Miŋkaiŋ mə Klistus dzə bəh mɔ tsəki lə mikpu
10:1-39 Mfə gia wə Klistus nǐ fə tsəki lə bimfə gia bichi
11:1–12:29 Kɔm njiə wi shɔm i Nyɔ
13:1-25 Kintəfi kigɔksini

Nyɔ kɔ wi dzaka lɔ i bukumbɛiŋ i Waiŋ wi wə

1 A nǐ kɔ i kikpu wə,
Nyɔ nǐ dzakaki i bətii tii bəbukumbɛiŋ tsə dzəh i bəni
bu bə ntum wə i jɔbi widuli wə bəh i dzə́h wə chi chi.
2 Ayakalə, i chɔkɔ bi gɔksini biələ wə,
wi dzakaki lə i bukumbɛiŋ i waiŋ wi wə.
Akɔ waiŋ wi wələ wi kɔ wi sainbwili wi, jiə a wi ni numki
ndzi kwili i biɛiŋ bichi wə.
Ayaka a num wi wə Nyɔ nǐ maa mbi wələ bəh biɛiŋ bichi tsə i wi kaŋ.
3 Baiŋni bi Nyɔ mwayi i waiŋ wi wə,
wi num kimbwɔsi ki Nyɔ mwi.
A fəki wi ka bɔɔli bəh nshwaiŋ numki.
Ayaka wi fəki a bəh ja yi yə yi kaŋaki ŋga.
Wi nǐ maiŋ chu bibukumbɛiŋ.
Jɔbi wə wi nǐ maiŋ ka yaka i bɛiŋ shinum i tsɛiŋ yiləkəli yi Nyɔ wi Kiŋkɔkni wə.

Waiŋ Nyɔ kɔkniki tsəki lə bəchinda bə Nyɔ

4 Yaka yi kɔ a, Nyɔ nǐ fə waiŋ wi kɔkni nalə tsə bəchinda bə Nyɔ,
a liŋ asi yɛli wə Nyɔ du wi yɛiŋ kɔkniki nalə tsə kibɔ.
5 Bukumbɛiŋ kiəki lə a wi kɔkniki tsəki lə kɔm chinda wi Nyɔ
widɔkɔ kɔkə wə Nyɔ nǐ num dzaka i wi a,
“Wɔ kɔ Waiŋ wuŋ,
Ndaiŋ mih dzaka lɔ a mih kɔ Ba wa.”
Ayaka widɔkɔ kɔbi wə wi nǐ num dzaka kɔm wi a,
“Mih ni numki Ba wa,

wɔ num Waiŋ wuŋ.”
6 A nǐ kɔ jɔbi wə Nyɔ nǐ kɔ
i faaŋ Waiŋ wi wi ninshiŋ i
mbi wələ wə, wi dzaka a,
“Bəchinda bə Nyɔ bəchi
kôksiki wi.”
7 Ayaka gia yə Nyɔ nǐ dzaka
kɔm bəchinda bu kɔ yələ a,
“Nyɔ si fə bɔ ka numki ka
fiəkə,
fə tə a bà bɔ kɔ bəni bu bə nɔm
numki aka lɔm wi gbuku.”
8 I fiəni dzə i Waiŋ wi, wi ka
dzaka a,
“Ɔ Nyɔ, wɔ ni numki lə i kiŋkii
ka wə saka jɔbi wichi
kiŋgɔksi kɔbi.
Nɔni ki chəŋ bi numki mbəŋ
wi ŋkuŋ wi ntɔŋ bia.
9 Wɔ kɔŋki num gia yi chəŋ,
baiŋŋ yichu.
Ayakadəiŋ, mih Nyɔ wə mih
kɔ Nyɔ wa
mih ka yaksi wɔ tsə bəni ba bə
mbaŋ,
si mih fianʃsi wɔ bəh kwɔkɔ ki
kinsanʃli.”
10 Ayaka wi chu dzaka tə i
Waiŋ wi a,
“Bah, akɔ wɔ wə wɔ nǐ maa
mbi i kin'yisi wə,
biɛiŋ bichi biə bi kɔ i bɛiŋ bi kɔ
nɔm wa wi kaŋ.
11 Biɛiŋ biələ bi kaaki lə, wɔ bi
baaŋ.
Bi bi jwiŋki aka mbuŋ.
12 Wɔ bi kii bi aka dala.
Wɔ bi kwuni bi aka mbuŋ jɔbi
wə wi jwiŋ.
Ayakalə, wɔ bi baaŋki asi wɔ
kɔ.
Jía ya bi kaa kə.”
13 Akɔ i winaiŋ chinda wi Nyɔ
wə Nyɔ num dzaka i wi a,
“Shînum i tsɛiŋ yiŋ yiləkəli
wə,
i tsâ bûku jɔbi wə mih bi
nəsiki
bəni ba bà bɔ baiŋŋki wɔ i wɔ
nshiŋ
ka kiŋgbəkɔ ka ki gvu,
wɔ tɔmyi gvu ya i bɔ bɛiŋ?”
14 Ntə bəchinda bə Nyɔ bələ kɔ
a biŋ'waka biə bi nɔmki i Nyɔ,
wi faaŋ bɔ, bɔ nyani gamti
bəni bà bɔ bi kwatiki mbɔiŋ a?

2

Kiə bukumbɛiŋ ki lətəkɔ kə mbɔiŋ wə Jisɔs nǐ nyaniki fukuki kɔm wi

1 Yaka yi kɔ a bukumbɛiŋ
kaŋaki i jǐə mfi na bindzɔŋ i
gia yə bukumbɛiŋ nǐ wəkɔ, ka
bukumbɛiŋ bi ma dza njəŋki
nnyaki njəŋni.
2 Bəntum bà bəchinda bə
Nyɔ nǐ lakaki i kikpu wə nǐ kɔ
gia yiləkə nalə a jɔbi wə mi ka
bwiŋ nchi widəkɔ nabə i nəiŋ i
fə asi wi dzakaki, ma wəmaka
kaŋaki ŋgɔm wi a liŋ.
3 Asi kɔ a yi numki yaka, a
bi fə nə ka bukumbɛiŋ bi ma
yɛiŋ ŋgəkə jɔbi wə bukumbɛiŋ
lətəkɔ mbɔiŋ wimbum wələ a
wi kɔ fiɛŋ fi kilələ a? Mbɔiŋ
wələ nǐ yisi Bah Jisɔs ka
fukuki kɔm wi, bəni bà bɔ nǐ
wəkɔ si wi fukuki ka təbi tə
ŋkɔŋ biwɔ si bɔ nǐ fukuki i
bukumbɛiŋ.
4 Nyɔ tə nǐ kɔ wi təbi yi bəh
bənchəsi bà bɔ chusiki ŋga bi
bəh yi kaiŋyini bəh yi dzaka ki
wɔmni yə yi nǐ numki. Ayaka
wi chu gaa binya bi Kiŋ'waka
ki Baiŋni asi wi nǐ kɔŋki i təbi
yi yɛiŋ.

Jisɔs kɔ mi wə wi tə dzəh yi mbɔiŋ i bukumbɛiŋ

5 Nyɔ nǐ ka jiə dəkə mbi
wi dzəni wələ, wə bukumbɛiŋ
dzakaki kɔm wi a, a bi sâkaki
bəchinda bu.
6 Bə nyaka i di bidəkɔ wə
i Kiŋwakti ki Nyɔ wə kɔm gia
yələ a,
"Mi wiwɔm kɔ na finə wə wɔ
kwakaki kɔm wi a?
Waiŋ mi wiwɔm kɔ na finə wə
wɔ kaŋaki jəbi wi a?
7 I jəbi wi juli wə lə wɔ nǐ fə a
wi numki i di wə
bi num di i bəchinda ba chɛiŋ.
Ayaka wɔ ka bi tɔm wi a
wi kaŋaki mbum bəh
kiŋkɔksi.
8 Wɔ jiə lɔ biɛiŋ bichi i mi
wiwɔm chɛiŋ, wi bá
saka."
Asi Nyɔ nǐ jiə biɛiŋ bichi i mi
wiwɔm chɛiŋ, fiɛŋ fidəkɔ kəbi
fiə fi mɔŋ i wi kaŋ. Na si yi kɔ
yakadəiŋ, bukumbɛiŋ kɛiŋki
ki yɛiŋ kə a biɛiŋ bichi kɔ i mi
wiwɔm chɛiŋ.
9 Bukumbɛiŋ yɛiŋki a Nyɔ nǐ
fə Jisɔs, wi num i bəchinda
bu chɛiŋ i jəbi wi juli wə.
Ayakalə, Nyɔ bi yaksi wi, wi
kaŋa mbum bəh kiŋkɔksi kɔm
wi nǐ yɛiŋ ŋgəkə ka wi kpi, kpi
yi mi wichi kɔm shɔm yi Nyɔ
yindzɔŋni i bəni wə.
10 Akɔ Nyɔ wə wi nǐ fə biɛiŋ
bichi, ayaka biɛiŋ bichi num
mbi. Si wi nǐ nəŋki a ŋgaiŋ ni
dzɔ bəni bəduli bà akɔ bwa bu
a bɔ bi liə i mbum bi wə, yi ka
num chəŋ a wi fə a Jisɔs yɛiŋ
ŋgəkə ka wi ni numki mi wə
wi kpɛiŋniki tsə bwili fwu i tɔ
dzəh yi mbɔiŋ i bɔ.
11 Wi Jisɔs wə wi fəki ka bəni
baiŋki i Nyɔ nshiŋ, yi num a
wi bəh bəni bà wi fəki a bɔ
baiŋki, kaŋaki Ti wimu. Akɔ
gia yə yi fə a wi ma gəmniki
i bɔɔŋki bɔ a bwa bə nih bə
ŋgaiŋ.
12 Wi nǐ kɔ wi dzaka i Nyɔ i jəbi
widəkɔ wə a,
"Mih bi dzasiki lə yɛli wa i
bwa bə nih bəŋ kintəəŋ.
Mih bi yâəŋ kôksi lə wɔ i ki-
juŋni kibɔ kintəəŋ."
13 Ayaka wi chu dzaka a,
"Mih ni jǐə lə mfi mbiŋ i Nyɔ
wə."
Ka chu dzaka a,
"Bə mih lə buku bwa bà Nyɔ kɔ
wi nya i mih."
14 Si bwa bələ wi dzakaki lə,
akɔ bəni bɔ kaŋa nyam yi gwu
bəh mwa, wi Jisɔs ka dzɔ tə
nyam yi gwu yi mi wiwɔm, ka
wi kɔlə i kpi i bwiŋ ŋkpɛli wə
wi kaŋaki ŋga bi kpi.
15 Wi ni fə yakadəiŋ ka
bwili bəni bà bɔ nǐ nɔki i mfá
wə i nɔni kibɔ wə kichi kɔm bɔ
nǐ lwaki kpi.
16 Yi lansiki chusiki lə a wi
nǐ kaŋaki kə jəbi i bəchinda bə
Nyɔ wə. Wi nǐ kaŋaki num i
chwɔŋkijuŋ ki Ablaham wə.
17 Akɔ gia yə yi nǐ fə a Jisɔs
fiəni num ka bwa bə nih wi
i gia yichi wə, ka wi bi num
fwu wi bətii mfə gia wibɔ
wə wi kwasiki nshɛiŋ i bɔ,
num wi jiə tə shɔm i nɔm wi
Nyɔ wə i fə kimaiŋ ka Nyɔ bi
dalinyaki chu bibɔ.
18 Si wi nǐ yɛiŋ ŋgəkə,
kimɔmsi dzə i wi, wi ka kiə
si wi kɔ i gamtiki tə bəni bà
kimɔmsi dzəki i bɔ.

3

Jisɔs kəkniki tsəki lə Muses

1 Ayakadəiŋ, bwa bə nih
bəŋ bà akɔ bəni bə baiŋni,
bà bə bɔɔŋ tə a bɔ bi liə lə i

tumi ki bɛiŋ wə, mbɛiŋ jîə mfi
bimbɛiŋ i Jisɔs wə. Wi kɔ waiŋ
ntum wi Nyɔ chu num fwu
wi bətii mfə gia i mbum wə
bukumbɛiŋ si fuku i bəni a,
akɔ wibukumbɛiŋ.
2 Wi nǐ nɔmki bəh shɔm yi
yichi i Nyɔ wə wi nǐ jiə wi a
wi nɔmki i wi asi Muses tə nǐ
nɔmki bəh shɔm yi yichi i júŋ
yi Nyɔ mə.
3 Ayakalə, Jisɔs kɔ mi wə
bə kaŋaki i kôksiki nalə tsə
Muses, yi num a liŋ asi mi si
maa juŋ ma bə ni kɔksiki wi
tsə juŋ yiwɔ.
4 Juŋ yidɔkɔ kɔkə yə a ka
maa dəkə mi yi. Ayakalə, mi
wə wi maa biɛiŋ bichi kɔ Nyɔ.
5 Muses nǐ nɔmki na
bindzɔŋ bəh shɔm yi yichi i
juŋ yi Nyɔ wə ka waiŋ wi nɔm.
Ayaka gia yichi yə wi nǐ fəki
yi nǐ təbiki num gia yə Nyɔ bi
dzakaki.
6 Ayakalə, Klistus tə bi
dzə num i juŋ yi Nyɔ yiwɔ
wə bəh shɔm yi yichi aka
waiŋ wi dzu. Juŋ yi Nyɔ
yələ kɔ bukumbɛiŋ i jɔbi wə
bukumbɛiŋ ka num ndzɔŋ i
gia yə bukumbɛiŋ kɔ bə kaŋa
shɔm yɛiŋ ka tsɛiŋki tsəki a
ninshiŋ kiə a bə bi kwatiki lə,
bəh kiŋghaŋsi ki gwu.

Kiə mi ki châsi kə gia yi Nyɔ

7 Ayakadəiŋ, bukumbɛiŋ
wôkɔ gia yə Kiŋ'waka ki Baiŋni
nǐ dzaka. Ki nǐ dzaka a,
"Mbɛiŋ ka wɔkɔ Nyɔ dzaka i
mbɛiŋ daiŋ,
8 kiə mbɛiŋ ki ləkə kə bəh fwu
asi bətii tii bəmbɛiŋ nǐ
siniki bəh Nyɔ
jɔbi wə bɔ nǐ mɔmsiki Nyɔ i
chwa.
9 Akɔ fɛiŋ wə bətii bəmbɛiŋ nǐ
mɔmsi mih Nyɔ,
bɔ yɛiŋ gia yi kaiŋni yə mih nǐ
fə i jía mbaŋnyani wə.
10 Ayakadəiŋ, mih nǐ bɔksi
shɔm bəh wəmaka
ŋgɔkɔ wi bəni, ka dzaka
a,
'Shóm yibɔ si num kə i mih wə.
Bɔ kiəki kə dzáh yiŋ.'
11 Ayaka shɔm nǐ kɔ yi bɔkɔ
mih, mih dzi ŋkaiŋ a,
'Bɔ bi lansi liə kə i di mbiŋ bi
wakani wə.' "
12 Bwa bə nih bəŋ, mbɛiŋ
tôkniki a mi widɔkɔ i mbɛiŋ
kintəəŋ ma nûmki wə wi
kaŋaki shɔm yichu, yə yi
nəiŋki wi i bum i Nyɔ, yə yi
kɔ i fə a mbɛiŋ dza fiəni nyɔkɔ
jum i Nyɔ wə wi kaŋaki nɔni.
13 Gia yə mbɛiŋ kaŋaki i fəki kɔ
a mbɛiŋ shîliki shɔm yi mi i
mi chɔkɔ bichi, si yi kɔ a chɔkɔ
biwɔ kɔ, "Daiŋ." Mbɛiŋ fêki
yaka ka gia yichu yidɔkɔ bi
ma fwôkyi mi a wi dza yisi i
ləkəki bəh fwu.
14 Mbɛiŋ kîəki a bukumbɛiŋ si
num i fiɛŋ fimu wə bəh Klistus
a i jɔbi wə bukumbɛiŋ ka kaŋa
a gia yə bukumbɛiŋ ni num i
yɛiŋ bɛiŋ i kikpu wə i tsə gɔksi.
15 Mbɛiŋ kwâkaki gia yə a,
"Mbɛiŋ ka wɔkɔ Nyɔ dzaka i
mbɛiŋ daiŋ,
kiə mbɛiŋ ki ləkə kə bəh fwu
asi bətii tii bəmbɛiŋ nǐ
siniki bəh Nyɔ."
16 Akɔ bəndə bà bɔ nǐ wɔkɔ si
Nyɔ dzakaki i bɔ bá sini bəh
wi a? Ntə akɔ bəni bəchi bà
Muses nǐ dzɔ bwili i Ijib buku
bəh bɔ a?
17 Ayaka akɔ bəndə bà Nyɔ nǐ
bɔksi shɔm bəh bɔ i jía wə
mbaŋnyani a? Ntə akɔ a bɔ bà

bɔ nǐ fə chu, ka bi kpiyi i chwa a?
18 Ntə a chu kɔ bɔ bà Nyɔ nǐ
ŋkaiŋ a bɔ bi lansi liə kə i di bi
bi wakani wə a? Ntə akɔ a bɔ
bà bɔ nǐ ləkəki bəh kifwu i wi
a?
19 Ayakadəiŋ, bukumbɛiŋ
yêiŋ a bəni bələ nǐ kɔkə i bi
liə i di biwɔ wə, kɔm bɔ nǐ ka
jiə dəkə shɔm i Nyɔ.

4

Kɔm nliə i ŋ'waka wi Nyɔ wə

1 Yaka yi kɔ a kiŋkaka kə Nyɔ
nǐ kaka a bəni bi liə lə i ŋ'waka
wə kɛiŋki a fɛiŋ. Ayakadəiŋ,
bukumbɛiŋ tôkniki ka jɔbi wə
bə bi tsɛiŋki, bə bi ma yɛiŋ mi
widɔkɔ i mbɛiŋ wə, maka wi
kpɛiŋ i liə fɛiŋ.
2 Mih dzakaki lə kɔm ntum
wi ndzɔŋni wələ dzə lɔ i
bukumbɛiŋ a liŋ asi wi nǐ dzə
i bɔ. Ayakalə, ntum wiwɔ bɔ
nǐ wɔkɔki nǐ ka gamti dəkə
bɔ, kɔm wi nǐ dzə i bə, bɔ nəki
bum kə.
3 I bukumbɛiŋ bà bə kɔ bə
bum, bi liəki lə i ŋ'waka wiwɔ
wə. Ayaka i bəni bədɔkɔ bà
Nyɔ nǐ dzaka a,
"Shɔm nǐ kɔ yi bɔkɔ mih, mih
dzi ŋkaiŋ a,
'Bɔ bi lansi liə kə i di mbiŋ bi
wakani wə.' "
Nyɔ nǐ dzakaki yakadəiŋ, a
kɔbi a di bi wakani nǐ mɔŋ,
kɔm nɔm wi nǐ kɔ wi kaa lɔ i
chɔkɔ biə wi nǐ maa mbi.
4 Bukumbɛiŋ kíəki a bə kɔ bə
nyaka i Kiŋwakti ki Nyɔ wə i di
bidɔkɔ wə kɔm kaŋ yi nanitaŋ
i dzəh yələ wə a,
"Nyɔ nǐ nɔm bənɔm bu bəchi,
i buku kaŋ nanitaŋ wə wi
waka."
5 Ayaka kɔm di biwɔ biə
bukumbɛiŋ si dzakaki kɔm bi,
wi chu dzaka a, "Bɔ bi lansi liə
kə i di mbiŋ bi wakani wə."
6 Yi kɛiŋki yi num alə a bəni
bədɔkɔ bi liə lə i ŋ'waka wiwɔ
wə. Ayaka bəni bà bɔ nǐ yisi
wɔkɔ ntum wi ndzɔŋni wələ
nǐ ka liə dəkə kɔm bɔ nǐ wɔkɔ,
ayakalə ka nəiŋ i fə asi Nyɔ nǐ
dzaka.
7 Ayakadəiŋ, Nyɔ ka fiəni jiə
chɔkɔ bidɔkɔ biə wi bɔɔŋki a,
"Daiŋ." Si wi nǐ jiə yaka ka
dzaka gia yidɔkɔ tsə dzəh i
Ŋkuŋ Dɛbit wə num jía tsə lɔ
yiduli si bukumbɛiŋ kɔ bə si
wɔkɔ lɔ a,
"Mbɛiŋ ka wɔkɔ ja yi Nyɔ daiŋ,
kiə mbɛiŋ ki lâkə kə bəh fwu."
8 Yi kabə num a di biə Jɔshua
nǐ dzɔ bəni tsə liə bəh bɔ i fɛiŋ
wə a a nǐ kɔ asi num di bi
wakani biə, yaka Nyɔ nǐ kɔkə
i chu dzaka kɔm chɔkɔ bidɔkɔ
a, akɔ chɔkɔ bi wakani.
9 Yaka yi kɔ a chɔkɔ bi wakani
kɛiŋki lə i ninshiŋ i bəni bə
Nyɔ a liŋ aka biə Nyɔ nǐ waka
yɛiŋ.
10 Yi num a, mi ka liə i ŋ'waka
wələ wə, yaka wəmaka waka
lɔ i nɔm wi wichi wə a liŋ asi
Nyɔ nǐ waka i chɔkɔ bi bi nɔm
wə.
11 Ayakadəiŋ, bukumbɛiŋ
mômsiki nalə i bi liə i ŋ'waka
wələ wə, ka mi widɔkɔ bi ma
gbô a lɔɔ fwu wi wi ləkəli, ka
bəni bə ninshiŋ bà.
12 Mbɛiŋ kiəki a ja yi Nyɔ
kaŋaki lə nɔni, ayaka yi nɔm.
Yi kwa tsə nywɔ wi jum wə
wi kwaki bimbu bichi. Yi si
liə tsə buku i di biə nɔni bəh
kiŋ'waka ki mi chiŋniki, liə tsə
buku tə i di biə bənyuŋ bəh

bimɔŋ bi mi si chiŋni. Yi tɔyiki lə biŋkwaka bəh gia yə yi kɔ i wi shɔm.
13 Fiɛŋ fidɔkɔ kɔkə fiə Nyɔ nĭ maa fi nyumi i dzə́kəh yi wə. Biɛiŋ bichi chusiki lə ndaiŋ i dzə́kəh yi wə. Ayaka a num i wi, bukumbɛiŋ kaŋaki i bi nômyi dzaka kibukumbɛiŋ i wi nshiŋ.

Jisɔs kɔ fwu wi bətii mfə gia wimbum

14 Ayakadəiŋ, si bukumbɛiŋ kɔ num bə dzaka lɔ a bukumbɛiŋ kaŋaki lə fwu wi bətii mfə gia wimbum, a num Jisɔs wə waiŋ Nyɔ, num wi yaka lɔ tɔli bɔɔli yaka tsə i bɛiŋ, bukumbɛiŋ kâŋa ndzɔŋ mbum wə bukumbɛiŋ si fuku i bəni. 15 Fwu wibukumbɛiŋ wi tii mfə gia wələ kɔkə numki wi kwasi kə nshɛiŋ i bukumbɛiŋ i di biə bukumbɛiŋ bəhyiki yɛiŋ. Akɔ mi wə bimɔmsi tə nĭ dzə i wi i dzəh yiduli wə asi bi dzəki i bukumbɛiŋ, ayakalə wi nəki fə kə chu.
16 Ayakadəiŋ, bukumbɛiŋ kĭniki tsəki məŋni kə i kiŋkii ki Nyɔ wə i di biə wi chusiki shɔm yi yindzɔŋni, ka wi kwasiki nshɛiŋ i bukumbɛiŋ, ka jɔbi wə gia gaka bukumbɛiŋ wi ni chusi shɔm yindzɔŋni i bukumbɛiŋ wi gamti bukumbɛiŋ.

5

1 Bukumbɛiŋ kĭəki lə a bə si babwili fwu wi bətii mfə gia i bəni kintəəŋ jiə a wi nɔmki i Nyɔ kɔm bəni, wi ka dzɔki binya bi bəni nya i Nyɔ, fə tə bimfə gia i chu bi bəni wə.
2 Si wi fwu wi bətii mfə gia kɔ tə wi bɔhyi i dzə́h yiduli wə tə, wi kiə i num i kimbɔiŋni wə bəh bəni bà bɔ kiəki kə gia yidɔkɔ chu fə bəndzani.
3 Kɔm mbɔhyi wi wələ, wi kaŋaki i fəki bəmfə gia i chu bi wə a liŋ asi wi fəki i bi bəni bədɔkɔ wə.
4 Mi si yaksi kə gwu yi a ŋgaiŋ kɔ fwu wi bətii mfə gia. Asi babwili Nyɔ wəmaka a liŋ asi wi nĭ babwili Ɛlɔŋ.
5 Yi kɔ a liŋ asi Klistus nĭ ka yaksi dəkə gwu yi a ŋgaiŋ numki fwu wi bətii mfə gia. A nĭ jiə Nyɔ wi ka dzaka a,
“Wɔ kô Waiŋ wuŋ,
daiŋ mih dzaka a mih kɔ Ba wa.”
6 Ayaka wi chu dzaka i di bidɔkɔ wə tə a,
“Wɔ kô tii mfə gia wi kpamu i dzəh yə Mɛlkisɛdɛk kɔ yɛiŋ.”
7 A nĭ kɔ jɔbi wə Jisɔs nĭ kɔ i fa kuku, wi nĭ shiki tsaki lə i Nyɔ, də ja yaka bɛiŋ shisi mindəm i wi Nyɔ wə wi kɔ i bwili wi i kaŋ yi kpi wə. Si wi nĭ kɔ mi wi lwa Nyɔ chu kɔksi wi, Nyɔ ka wɔkɔ ntsa wi.
8 Na si Jisɔs nĭ kɔ waiŋ Nyɔ yakadəiŋ, bəŋgəkə bà wi nĭ yɛiŋki bɔ nĭ fə wi lani i wɔkɔki a i Nyɔ shəŋ.
9 Yəmaka nĭ fə wi num mi num wi kpɛiŋ tsə bwili fwu, ka wi num dzəh yi mbɔiŋ i bəni bà bɔ wɔkɔki i wi. Ayaka mbɔiŋ wələ num wi kpamu.
10 Nyɔ nĭ babwili Jisɔs a wi nûmki fwu wi bətii mfə gia asi Mɛlkisɛdɛk kɔ.

Kiə mi wi Klistus ki chu gûku kə gvu i jum wə

11 Gia kɛiŋki lə yiduli yə buku kɛiŋki i dzaka kɔm gia yələ. Ayakalə, yi ləkəki lə i lumsi a yi baiŋki i mbɛiŋ, kɔm mbɛiŋ kpəsiki lə i wɔkɔ gia.

12 Asi kɔ i numki i liə mbɛiŋ laniki bəni lanini. Mbɛiŋ yiŋni dza bá num lɔ a bə chu laniki mbɛiŋ bəh gia kɔm gia yi Nyɔ, a num yə bə si yisi yɛiŋ. Mbɛiŋ kɛiŋki a ka bwa bənchiŋ bà bɔ mahki mbɛiŋŋ i gia yi Nyɔ wə, bɔ dzi kə biɛiŋ bidzini biləkəli.

13 Mi wə wi kɛiŋki wi mah mbɛiŋŋ wi kɔkə i numki num wi takpɛiŋ i gia yi chəŋ i gia yi Nyɔ wə. Wi kɔ aka fiaŋ fi bɔɔli fiə fi kɛiŋki fi mah num mbɛiŋŋ.

14 Biɛiŋ bidzini bi ləkəli si dzi num bəni bà bɔ takpɛiŋ. Bələ kɔ bəni bà bɔ kɔ bɔ lani lɔ i tsɛiŋ i kiə chi chi i biɛiŋ bindzɔŋni bəh bichu.

6

1 Si yi kɔ yakadəiŋ, bukumbɛiŋ bêe nlani kɔm Klistus, wə bukumbɛiŋ nǐ yisi kəə lani, i tsəki i ninshiŋ i yi bəni bà bɔ kɔ bɔ takpɛiŋ lɔ. Bukumbɛiŋ ma chu yisi i chɔkɔki chaka ki nlani wə wi kɔ a bəni kwûni shɔm yibɔ i bimfə bibɔ biə bi dzəki bəh kpi, bəh nlani wə wi kɔ a bəni kɔ i jiə shɔm i Nyɔ.

2 Yi kɔ tə a bukumbɛiŋ kɔkə i fiəni yisi i laniki kɔm ŋ'wɔkɔ wi bəni,* bəh i jiəki kaŋ i bəni wə. Ayaka bukumbɛiŋ kɔkə i fiəni yisi i laniki kɔm mbuku wi kpi bəh kɔm nsaka wi gɔksini wə ntəiŋ wiwɔ kɔ wi kpamu.

3 Biɛiŋ biələ kɔ bukumbɛiŋ kɔlə i bêe bi i tsâki ninshiŋ, jɔbi wə Nyɔ ka beeka.

4 Bukumbɛiŋ bêe, kɔm bəni ka numki num bə nǐ fuku baiŋsi lɔ gia yi Klistus i bɔ, num bɔ mɔm lɔ kinya kə ki dzəki i bɛiŋ, bɔ kaŋa tə Kiŋ'waka ki Baiŋni, bɔ dza fiəni chu gbɔ buku i yi wə, dzəh lansi mɔŋ na ka bə fə bɔ kwuni shóm yibɔ i fiəni dzə num.

5 Bəni bələ mɔm wɔkɔ lɔ ndzɔŋni bi gia yi Nyɔ, chu kiə ŋga bi nɔni kə ki dzəki i ninshiŋ.

6 Bɔ ka liə i gia yələ wə, fiəni chu gbɔ buku i yi wə, yaka dzəh mɔŋ yə bə kɔ i fə a bɔ fiəni kwuni shóm yibɔ i fiəni dzə, kɔm gia yə bɔ fə kɔ a bɔ fiəni dzɔ waiŋ Nyɔ ka baŋŋ i kintasi wə bəh kaŋ yibɔ, ŋgəmsi wi i ndaiŋ wə.

7 Khə wə dzaŋ dzəki yɛiŋ jɔbi wichi liə i kuku, ayaka wi nya biɛiŋ i bəni bà bɔ nɔm khə wiwɔ kɔm bɔ, a bɔ bɔiŋki yɛiŋ, wi si kwati lə kimbɔiŋsi ki Nyɔ.

8 Ayakalə, a kabə kɔɔ num bifaka bəh bəmbwaŋyi i khə wiwɔ wə, yaka wi ni fiəni chu wi kilɔlɔ. A kabə num yaka ləiŋ ni kwa wi, bə ni kpa wi kpaŋni.

9 Nsɛ́iŋ yiŋ yi shɔm, namana yaka si buku dzakaki lə, buku kiəki lə a mbɛiŋ num fimbɛiŋ i gia yə yi ndzɔŋki tsə yibɔ, a num yi, yi dzəki bəh

* **6:2** Ŋ'wɔkɔ wi bəni wələ kɔ si Bəju nǐ shiki fəki, ayaka yi num tə i njuliki bəni bə Klistus i bɔkɔ.

mbɔiŋ i mbɛiŋ.
10 Nyɔ kɔkə Nyɔ wi kiŋlɔ, wə
wi kɔ i bi dali nɔm wimbɛiŋ
wə mbɛiŋ nɔmki bəh kiŋkɔŋ
kimbɛiŋ kə mbɛiŋ nĭ chusiki
i kin'yisi wə i dzə buku i liə i
bəni bà bɔ kɔ mbu kɔm wi.
11 Buku nəŋki a mi bəh fwu
wi nûmki i gia wə i tsə buku
i kiŋgɔksi wə, ka mbɛiŋ bi
kwati gia yə mbɛiŋ jiə mfi
bichi yɛiŋ tsɛiŋ tsə a ninshiŋ i
yi wə,
12 mbɛiŋ ma fəki kikpəŋ.
Mbɛiŋ sĭniki i bəni bà bɔ nĭ
jiə shɔm i Nyɔ, ka kaŋa shɔm
kwati fiɛŋ fiə Nyɔ nĭ kaka.

Nyɔ si kwuni kə kiŋkaka ki

13 Mbɛiŋ yĭŋti jɔbi wə Nyɔ
nĭ fə kiŋkaka i Ablaham. Jɔbi
wə wi nĭ fəki wi kaiŋ num yɛli
wi mwi kɔm mi nĭ məŋ wə wi
nĭ kɔkniki tsəki wi, wə wi kɔ i
kaiŋ yɛli wi.
14 Jɔbi wə wi nĭ kaiŋ wi
dzaka a, “I yi ŋkɔŋ wə, mih ni
bɔiŋsi lə wɔ mih fə bwa ba du
bɔ ləŋki ləŋni.”
15 Si Ablaham nĭ wɔkɔ
yakadəiŋ, kaŋa shɔm ka
wɔkɔliki, ka bi nyani dzə
kwati fiɛŋ fiə Nyɔ nĭ kaka i wi.
16 Akɔ ŋkɔŋ a jɔbi wə mi ka
dzi ŋkaiŋ wi kaiŋ yɛli wi mi
wə wi kɔkniki tsəki wi, yaka
ŋkaiŋ biwɔ kɔlə i təiŋ nsaka.
17 Yi kɔ a liŋ asi Nyɔ nĭ nəŋki
fə kiŋkaka, wi ka nəŋki i fə a
bəni bà bɔ nəŋki i kwati fiɛŋ fiə
wi nĭ kaka, kiə na bindzɔŋ a
ŋgaiŋ bi kwuni kə gia yə ŋgaiŋ
nəŋki. Ayaka jɔbi wə wi nĭ
kaka wi ka dzi ŋkaiŋ.
18 Si Nyɔ nĭ kaka ka chu
dzi kaiŋ yakadəiŋ, gia yələ
dzə buku yifa yə bə kɔkə i
kwuni, kɔm yi nĭ buku num
i dzaka ki Nyɔ, wə wi kɔkə i
bi lansi nyi ntəkə. Ayakadəiŋ,
ma bukumbɛiŋ bà bə kɔ bə
yɔkɔ kumi i wi chɛiŋ ka kaŋaki
shóm yi ləkəli i lɔkɔli dzɔ fiɛŋ
fiə bə jiə, bukumbɛiŋ tsɛiŋ tsə
i ninshiŋ i fi wə.
19 Gia yələ bukumbɛiŋ
tsɛiŋki tsəki i ninshiŋ i yi
wə akɔ yə yi kaŋa shóm
yibukumbɛiŋ ŋkɔŋ ŋkɔŋ
ləkə aka kintukpa ka shɔm
yibukumbɛiŋ ma nəŋniki. Akɔ
yi yə yi fə ka bukumbɛiŋ
numki i tsə liə tsə i nɔni ki Nyɔ
wə i mbuŋ jum num bə shəŋsi
baŋ di biwɔ yɛiŋ.
20 Akɔ fɛiŋ Jisɔs nĭ liə ka
mi wibukumbɛiŋ wi ninshiŋ
i kɛiŋsi di i bukumbɛiŋ. Wi
kɔ fwu wi bətii mfə gia, wə
wi bi baaŋ a kpamu aka
Mɛlkisɛdɛk.

7

Kɔm tii mfə gia wə Mɛlkisɛdɛk

1 Mɛlkisɛdɛk wələ nĭ kɔ ŋkuŋ
wi Salɛm, chu num tii mfə
gia wi Nyɔ wə wi kɔ Fwu wi
Biɛiŋ Bichi wə. Ayaka a bi dzə
num i jɔbi widɔkɔ wə, Abla-
ham laa jum* tumdzi bəŋkuŋ
bədɔkɔ. Mɛlkisɛdɛk baŋsi bəh
wi i jɔbi wə wi nĭ kwɛki, ka lɔɔ
kimbɔiŋsi i wi wə.
2 Ablaham gaa biɛiŋ biə
wi nĭ tumdzi i di bi jum
wə bimbu jwɔfi nya kimbu
kimu i biɛiŋ bichi i kintəəŋ

* **7:1** Ablaham nĭ tsə i yɛlih Lɔt i kaŋ yi bəŋkuŋ bà wə

i Mɛlkisɛdɛk. Fwu wi gia yə a Mɛlkisɛdɛk kɔ a, “Ŋkuŋ wi Chəŋ.” Ayaka yɛli wi widɔkɔ num a, “Ŋkuŋ wi kimbɔiŋni” kɔm wi kɔ ŋkuŋ wi Salɛm.†

3 Wi kaŋaki kə ba wi bəh nih wi nabə chwɔŋkijuŋ. Nɔni ki kaŋaki kə kin'yisi nabə kiŋgɔksi. Wi kɔ tii mfə gia wi kpamu aka Waiŋ Nyɔ.

4 Mbɛiŋ tsêiŋ ŋkaiŋni wi mi wə Mɛlkisɛdɛk nĭ kɔ wi! Wi nĭ kɔ mi wi kɔkni nalə. Na Ablaham wə wi nĭ kɔ tikwili i chwɔŋkijuŋ ki bəni bə Islae nĭ dzɔ biɛiŋ biə wi nĭ tumdzi i di bi jum wə gaa i bimbu jwɔfi, ka nya kimbu kimu i jwɔfi kintəəŋ i wi.

5 Yə kɔm bwa bə Lɛwi bà bɔ si nɔm nnɔm wi bətii mfə gia, num di bidɔkɔ dzaka i bənchi bə Muses wə a, a bə dzôki biɛiŋ i bəni bə Islae kimbu kimu i jwɔfi kintəəŋ. Ayaka bəni bələ nĭ kɔ bwa bə nih bəbɔ, bɔ bəchi num bwa bə Ablaham.

6 Mɛlkisɛdɛk wələ nĭ kɔkə mi i chwɔŋkijuŋ ki Lɛwi wə. Ayakalə, akɔ wi wə wi nĭ dzɔki biɛiŋ i Ablaham kimbu kimu i jwɔfi kintəəŋ, lɔɔ kimbɔiŋsi i wi wə, ayaka Ablaham num mi wə Nyɔ nĭ fə kiŋkaka i wi.

7 Bə məŋniki kə a mi wə wi jiəki kimbɔiŋsi i mi widɔkɔ wə kɔkniki tsəki lə wə wi jiəki kimbɔiŋsi i wi wə.

8 Bətii mfə gia bələ i chwɔŋkijuŋ ki Lɛwi dzɔki biɛiŋ i bəni kimbu kimu i jwɔfi kintəəŋ, ayaka bà bɔ dzɔki kɔ bəni bà bɔ kpiyi. Ayakalə, Mɛlkisɛdɛk dzɔ biɛiŋ kimbu kimu i jwɔfi kintəəŋ, i Ablaham, yi num Kiŋwakti ki Nyɔ dzaka i bukumbɛiŋ a, akɔ mi wi num i bi fiəli.

9 Bə kɔlə i dzaka a Lɛwi mwi wə chwɔŋkijuŋ ki dzɔki biɛiŋ i bəni kimbu kimu i jwɔfi kintəəŋ wi nĭ nya mbi biɛiŋ i Mɛlkisɛdɛk i kaŋ yi Ablaham wə.

10 Bə kɔlə dzaka yakadəiŋ kɔm jɔbi wə Mɛlkisɛdɛk nĭ baŋsi bəh Ablaham a nĭ kɔ Lɛwi kɛiŋ i Ablaham shɔm, wə wi nĭ kɔ tii wi bətii tii wibɔ.

11 Asi kɔ a, nɔm wə chwɔŋkijuŋ ki Lɛwi fəki ka bətii mfə gia kpɛiŋniki i fəki a bəni numki chəŋ i Nyɔ nshiŋ tsə bwili fwu, ma ŋgəkə wi tii mfə gia widɔkɔ ni chu numki nə? Bukumbɛiŋ kiəki a Nyɔ nya bənchi i bəni bə Islae biəli nɔm wə bətii mfə gia i chwɔŋkijuŋ ki Lɛwi fəki. Yi ka numki yakadəiŋ, bə ka yiŋni dzakaki a wəmaka tii mfə gia kaŋaki i númki i dzəh yə Mɛlkisɛdɛk kɔ, tsə dzəh yə tii mfə gia wi chwɔŋkijuŋ ki Ɛlɔŋ nĭ kɔ yɛiŋ a?

12 Akɔ ŋkɔŋ a bə ka kwuni chwɔŋkijuŋ ki bətii mfə gia, yaka kɔ a bə kaŋaki lə tə i kwuni bənchi.

13 Mi wələ bə dzakaki kɔm wi, akɔ wə wi nĭ buku i chwɔŋkijuŋ kidɔkɔ wə chi, maka mi num buku i chwɔŋkijuŋ kiwɔ wə i nɔmki i tɔŋ wi mfə gia wə.

14 Mi wələ kɔ Bah wibukumbɛiŋ. Ayaka yi num ŋkɔŋ a wi nĭ buku i chwɔŋkijuŋ ki Juda wə. Ayaka Muses nĭ ka num dzaka dəkə

† **7:2** Salɛm kɔ a, “Kimbɔiŋni” a num yɛli wi Jɛlusalɛm, num bə təiŋ a wi juli.

gia yidɔkɔ kɔm chwɔŋkijuŋ kələ i jɔbi wə wi nǐ dzakaki kɔm bətii mfə gia.

Jisɔs kɔ tii mfə gia i dzəh yi Mɛlkisɛdɛk wə

15 Gia yələ bə dzakaki kɔm yi lə, yi lansi chusi gwu yi mwi asi tii mfə gia widɔkɔ buku aka Mɛlkisɛdɛk.

16 Wi dza fiəni chu tii mfə gia a num kə i dzəh yə nchi dzakaki a mi kaŋaki i nûmki i chwɔŋkijuŋ ki bətii mfə gia wə. Wi kɔ tii mfə gia a num i ŋga bi nɔni kə ki bi tsə kaa kə.

17 Akɔ gia yə bə nyaka kɔm yi a,

“Wɔ kɔ tii mfə gia wə wi
kɔ kpamu i dzəh yi
Mɛlkisɛdɛk wə.”

18 Yi bə́ num a, dzəh yikpu yə bə nǐ fəki gia yɛiŋ kɔ num bə jikli bee yi, kɔm yi kaŋaki kə ŋga nabə nɔm.

19 Bənchi bə Muses nǐ ka lansi fə gia yi ndzɔŋ tsə bwili fwu. Ayakalə, i liə Nyɔ chusi lɔ dzəh yə yi ndzɔŋki nalə i bukumbɛiŋ i jiəki mfi yɛiŋ a num yə yi tsəki yəmaka. Akɔ yi yə bukumbɛiŋ tsəki yɛiŋ na ka bə kɔmsi i Nyɔ wə.

20 I chu kpɛiŋsi yɛiŋ wə kɔ a jɔbi wə Nyɔ nǐ jiəki tii mfə gia i dzəh yimfiaŋ yələ wə, wi dzi ŋkaiŋ, məŋni si wi nǐ dzi ŋkaiŋ jɔbi wə wi nǐ jiəki bədɔkɔ bà.

21 Ayakalə, jɔbi wə wi nǐ jiəki wələ, wi dzi ŋkaiŋ kɔm wi, ka dzaka a,

“Mih Bah dzi ŋkaiŋ,
mih kɔbi i bi kwuni ja yiŋ,
‘Wɔ kɔ tii mfə gia wə wi
kpamu.’ ”

22 Miŋkaiŋ mələ Nyɔ nǐ dzi yi chusiki a Jisɔs kɔ mi wə wi fə miŋkaiŋ mimfiaŋ mələ num mɔ num ndzɔŋ tsə mikpu.

23 Bətii mfə gia bə ninshiŋ nǐ kɔ bəduli, kɔm kpi nǐ kɔkə i bee a mi baaŋ a i fəki nɔm wi bəmfə gia.

24 Ayakalə, Jisɔs kɔ mfih tii mfə gia wi jɔbi wichi kɔm nɔni ki kaŋaki kə kiŋgɔksi.

25 Ayakadəiŋ, wi kələ bwiliki bəni jɔbi wichi bà bɔ kɔmsiki tsəki i Nyɔ wə tsə dzəh i wi wə. Wi bwiliki yakadəiŋ, kɔm wi kələ jɔbi wichi tsa Nyɔ kɔm bɔ.

26 Yi kɔ chəŋ a bukumbɛiŋ kâŋaki ŋkaiŋni wi fwu wi bətii mfə gia wələ. Wi kɔ mfih mi wə wi baiŋki, wi kaŋaki kə ŋgəkə widɔkɔ nabə ndi widɔkɔ i wi wə. Wi kɔ num wi num mfih chi chi i bəni bəchu wə. Nyɔ yakasi lɔ wi, wi tsə təli bɔɔli ka tsə i bɛiŋ.

27 Wi kaŋaki kə mfih jɔbi i fəki bimfə gia asi kifwu ki bətii mfə gia si shi fə bimfə gia chɔkɔ bichi. Bɔ si bə́ fə bɔ yisi fə i gwu yibɔ wə, i maiŋ chu bibɔ, na ka bɔ fəki bi bəni. Wi fə ŋ'wi mfə gia a kpamu si wi nǐ nya gwu yi i təiŋ bəni yɛiŋ.

28 I jɔbi wi bənchi bə Muses wə nǐ kɔ bə sabi bətii mfə gia a num bəni bà bɔ bɔɔyiki i nyam yi gwu wə a bɔ numki kifwu. Ayakalə, i bənchi bələ jum, Nyɔ fə kiŋkaka ki ka dzi ŋkaiŋ, ka saiŋbwili num Waiŋ wi wə wi fə wi kpɛiŋ kpamu kiŋgɔksi kɔbi.

8

Jisɔs kɔ fwu wi bətii mfə gia wi miŋkaiŋ mimfiaŋ

1 Fwu wi gia wə bukumbɛiŋ
dzakaki kəm wi kə a,
bukumbɛiŋ kaŋaki lə ŋkaiŋni
wi fwu wi bətii mfə gia widəkə
a num mi wə wi shinum i
tsɛiŋ yiləkəli yi kiŋkii ki Nyə
wi Kiŋkəkni i bɛiŋ.

2 Wi kə mi wi nəm i di biə
Nyə kə, wi nəm i nəni ki Nyə kə
ki kə na kintaŋ ki ŋkəŋ ki Nyə,
maka a kɛiŋsi bəni. A kɛiŋsi
Bah Nyə kintaŋ kiwə.

3 Na winaiŋ fwu wi bətii
mfə gia kə num Nyə si ba jiə, a
wi nyâki binya chu fê tə bimfə
gia i Nyə. Ayakadəiŋ, yi ndzəŋ
tə a tii mfə gia wələ kâŋaki lə tə
fiɛŋ fiə wi kə i nya i Nyə.

4 Asi kə a wi numki fa kuku,
ma wi kəkə na tii mfə gia, kəm
bətii mfə gia si num lə fɛiŋ bà
bə nyaki binya biəli si nchi wi
Muses nəŋki.

5 Nəm wə bə nəmki fa kuku
kə a kimbwəsi bəh kinjəŋnjəŋ
ki nəm wə wi kə i nəni ki Nyə
wə i bɛiŋ. Akə gia yə yi nǐ kə
jəbi wə Muses nǐ nəŋki i maa
kintaŋ ki Nyə i fa kuku, wi
Nyə nǐ təfi wi dzaka a təkni,

"Yêiŋ a wə fê biɛiŋ bichi bi
num a liŋ,

ka biə mih nǐ chusi i wə i
ŋkwuŋ bɛiŋ."

6 Ayakalə, Jisəs kə num bə
nya nəm i wi, wi kəkni tsə
wi bətii mfə gia bə ninshiŋ a
liŋ si miŋkaiŋ mə wi num i
fintəŋ fintəŋ i Nyə nshiŋ bəh
mi wiwəm, mə kəkniki lə tə
tsə mikpu. Mə tsəki kəm mə
biəliki biŋkaka biə bi tsəki bi
ninshiŋ.

7 A kabə num a miŋkaiŋ mi
ninshiŋ mələ nǐ kaŋaki kə
ŋgəkə widəkə, ma ŋgəkə chu
məŋ i nəŋki bidəkə.

8 Nyə nǐ kə wi yɛiŋ a ŋgəkə kələ
bəh bəni, wi ka dzaka a,

"Mih Bah dzakaki a chəkə
dzəki lə
biə mih bi dzi Miŋkaiŋ Mim-
fiaŋ,
bəh juŋ yi Islae bəh yi Juda.

9 Ayaka miŋkaiŋ mələ kəkə ka
mə mih nǐ dzi
buku bətii tii bəbə,
chəkə biə mih nǐ kaŋa bə i
tsɛiŋ wə,
dzə buku bəh bə i tumi ki Ijib
wə.
Bə nǐ ka num baaŋ dəkə a
miŋkaiŋ mələ bɛiŋ.
Ayakadəiŋ, mih ka nyəkə jum
yiŋ i bə. Yələ dzakaki
mih Bah.

10 Bah Nyə dzakaki a, akə
miŋkaiŋ mələ,
mih bi dzi buku bə i kaŋ yiwə
jum,
mih bi jiə bənchi bəŋ i shóm
yibə mə,
mih chu nyaka yi i biŋkwaka
bibə wə.
Mih bi numki Nyə wibə, bə
num bəni mbəŋ.

11 Mi bi chu lani kə mi wi wi
kwili widəkə lanini
nabə waiŋnih wi, dzaka a wi
kîə Bah Nyə,
kəm mi wichi bi kiə lə mih
i yisi i mi wi nchiŋ i tsə buku i
wimbum.

12 Mih ni kwasi lə nshɛiŋ i bə,
mih dalinya gia yibə yichu.
Mih bi chu kwaka kə chu
bibə."

13 Si Nyə nǐ dzaka a miŋkaiŋ
mimfiaŋ bi numki lə, yaka
wi nǐ kə wi yɛiŋ lə a miŋkaiŋ
mi ninshiŋ mə kə fiɛŋ fikpu.
Ayaka fiɛŋ ka numki fikpu

nabə a fi jwiŋ, yaka fi baaŋ a twɛsi i laka i bəni nshiŋ.

9

Dzəh yi kəksini yikpu bəh yifiaŋ

1 Yi kɔ a, miŋkaiŋ mi ninshiŋ nĭ kaŋaki bənchi bɔ chusi dzəh yə bəni kəksiki Nyɔ yɛiŋ, chu kaŋa di biə bɔ nĭ kɛiŋsi a, akɔ kintaŋ ki Nyɔ i fa kuku.

2 Bə nĭ kɔ bə maa kintaŋ bəh mbuŋ ka təiŋni bimbu bifa, kimbu kininshiŋ i fintəŋ nĭ kɔ di biə bə nĭ bɔɔŋki a Di bi Baiŋni. Di biələ kɔ num fiɛŋ fiə bə nĭ təmki naka ki baiŋsini yɛiŋ bəh kibaŋ kə bə si jiə blɛd wə bə baa jiə akɔ wi Nyɔ.

3 Ayaka kimbu ki kɔmsini num kə bə nĭ bɔɔŋki a Di biə bi Lansiki Baiŋki nalə. Di biələ nĭ kɔ i mbuŋ widəkɔ jum num bə nĭ təiŋni kintaŋ kiwɔ yɛiŋ i fintəŋ.

4 Di biələ kɔ biə təŋ wi njiəŋ nĭ kɔ, num bə kɛiŋsi təŋ wiwɔ bəh chwaka ki kpɔ kibəkəli. Ayaka kintaiŋntaiŋ ki miŋkaiŋ mə Nyɔ nĭ dzi bəh bəni num tə fɛiŋ, num bə kɛiŋsi ka laa baŋ gwu yiwɔ yichi bəh chwaka ki kpɔ kibəkəli. I kintaiŋntaiŋ kələ mə kilɛti ki mana nĭ kələ yɛiŋ, num bə kɛiŋsi tə bəh chwaka ki kpɔ kibəkəli. Ayaka mbəŋ wi Ɛləŋ wə bidzɛni nĭ təki yɛiŋ num tə i kintaiŋntaiŋ kiwɔ mə. Ayaka baŋ bitəh biə bə nĭ nyaka bənchi bəh miŋkaiŋ yɛiŋ num tə i kintaiŋntaiŋ kiwɔ mə.

5 I kintaiŋntaiŋ kələ bɛiŋ nĭ kɔ num bə təm biɛiŋ bidəkɔ bi num aka bəchinda bə Nyɔ bə mbaiŋ, num bi nĭ kɔ bi yasi gwu yibɔ i bɛiŋ i kiŋkii ki Nyɔ ki ndalinya chu. Biɛiŋ biələ kɔ bukumbɛiŋ kəbi i dzaka tsəsi kəm bi i liə.

6 Si bə nĭ sisi biɛiŋ biələ i dzəh yələ wə lə, bətii mfə gia bə́ liə i kimbu kininshiŋ kiwɔ wə chəkɔ bichi fə nəm wibɔ fɛiŋ.

7 Ayakalə, mi wə wi nĭ kɔ i shiki liəki i kimbu ki kɔmsini kiwɔ wə nĭ kɔ a fwu wi bətii mfə gia shəŋ. Wi nĭ shiki liəki fɛiŋ a ŋkpani wimu i jia wə. Ayaka wi nĭ liəki kə fɛiŋ mwa mi nyam kəbi mə wi kɔ i fə mfə gia yɛiŋ i gwu yi bəh i chu biə bəni fəki kiə kə.

8 Ayakadəiŋ, yələ kɔ dzəh yə Kiŋ'waka ki Baiŋni chusiki i bəni a, dzəh yə mi nĭ kɔ i liə tsə i Di biə bi Lansiki Baiŋki nalə, bi nĭ ka wɛli dəkə gwu yi, si kintaŋ ki Nyɔ ki ninshiŋ kə nĭ kɛiŋki ki num fɛiŋ.

9 Biɛiŋ biələ bichi kɔ kinchəsi i gia yə yi dzɔki di i jɔbi wi liə wələ wə. Ayaka yələ chusiki a biɛiŋ biə bə nĭ nyaki i Nyɔ bəh bimfə gia biə bə nĭ fəki i Nyɔ nĭ kɔkə i fə a shɔ́m yi bəni bə́ bɔ kəksiki Nyɔ baiŋki tsə bwili fwu.

10 Biɛiŋ biwɔ kaŋaki shəŋ gia i fə a bəh biɛiŋ bidzini bəh bi muni, bəh dzəh yə bəni wəkɔki gwu yibɔ yɛiŋ i baiŋki i Nyɔ nshiŋ. Ayaka biɛiŋ biələ kɔ biɛiŋ biə bi kɔmki a nyam yi gwu shəŋ, biə bɔ nĭ kaŋaki i fəki i tsə buku i jɔbi wə ŋkwuni bi dzəki.

11 Ayakalə, si Klistus fwu wi bətii mfə gia kɔ num wi dzə lə, a num wi wə wi dzə bəh

biɛiŋ bi bindzɔŋni, wi ka liə i kintaŋ mə, a num kimbum kə ki baiŋki tsə bwili fwu. Kələ kɔkə kə a maa bəni. Yi num a a kɔkə kintaŋ ki fa kuku.

12 Di biə wi nĭ liə, akɔ di bi Lansi Baiŋ Nalə. Ayaka wi nĭ liə fɛiŋ a ŋkpani wimu yi kaa yakadəiŋ. Wi nĭ ka liə dəkə fɛiŋ bəh mwa mi bíi nabə mi bwa bə na'. Wi nĭ liə fɛiŋ num bəh mwa mu. Asi wi nĭ fə yakadəiŋ, yələ ka təiŋ bukumbɛiŋ i chu wə, ntəiŋ wələ kɔ wi kpamu.

13 Jɔbi wə mi kɔ bəh chi i gwu yi wə, bə dzɔ mwa mi bíi bəh mi bwa bəna', bəh kibwu ki dɔmi ki na' yə bə kpa yi fii, mikə tsə i wəmaka wə, ka wi fiəni numki wi baiŋ.

14 Yi kabə num yakadəiŋ, yaka mwa mi Klistus kɔkə i fə gia yi tsə yəmaka a? Wi nya gwu yi ndi widɔkɔ kɔbi i Nyɔ nshiŋ tsə dzəh i Kiŋ'waka kə ki kɔ ki kpamu. Wi nĭ fə yakadəiŋ, ka wɔkɔ shóm yibukumbɛiŋ i gia yə yi dzəki bəh kpi, ka bukumbɛiŋ nômki i Nyɔ wə wi kaŋaki nɔni.

15 Akɔ gia yə Klistus kɔ mi wə wi num i ninshiŋ i miŋkaiŋ mimfiaŋ mələ wə i fintəŋ i Nyɔ bəh mi wiwɔm. Ayaka wi num ka bəni bà Nyɔ bɔɔŋ a, akɔ mbu bi kwati di i kinsaŋli kə ki kɔ ki kpamu kə Nyɔ kaka bɔ yɛiŋ. Bɔ bi kwatiki lə kɔm wi kɔ wi kpi lɔ, ayaka kpi yiwɔ təiŋ bɔ i ŋgəkə wə wi nĭ kɔ i dzə kɔm chu bibɔ biə bɔ nĭ shiki fəki i ninshiŋ i miŋkaiŋ mikpu wə.

16 Bukumbɛiŋ kĭəki a mi ka nya kichumi ki kpi,* mi kɔkə i biəli kichumi kiwɔ maka bə yɛiŋ a mi wiwɔ kpi lɔ.

17 Yi kɔ yakadəiŋ, kɔm kichumi ki kpi kaŋaki kə ŋga maka mi wiwɔ kpi. Bə kɔbi i biəli kichumi ki kpi mi wə wi təfi kɛiŋ wiwɔm.

18 Akɔ gia yə na miŋkaiŋ mi ninshiŋ nĭ kɔkə i num maka bə kum nyam a mwa miwɔ buku.

19 A nĭ kɔ jɔbi wə Muses nĭ kɔ wi fa kaasi gia yichi i Kiŋwakti ki Bənchi wə i bəni bəchi, wi ka dzɔ cha yi kpɛiŋ yi yisɔb num bə lim biluli bi shwaŋ yɛiŋ num bə fiaŋsi bi bɔkɔ. Asi wi dzɔ yakadəiŋ ka juli i mwa mi bwa bəna' wə, bəh mi bíi, bəh i mwi mə, ka mikə i Kiŋwakti ki Bənchi kiwɔ wə, mikə tə i bəni bəchi wə.

20 Asi wi nĭ mikəki yakadəiŋ dzaka a, "Mwa mələ kɔ mi miŋkaiŋ mə Nyɔ ntəiŋ bəh mbɛiŋ, dzaka a mbɛiŋ nûmki a mɔ wə."

21 Wi mikə tə mwa miwɔ i kintaŋ ki Nyɔ kə wə bəh biɛiŋ bichi i kintaŋ kiwɔ mə biə bə fəki n'yaksi yɛiŋ.

22 Yi kɔ na ŋkɔŋ a, biɛiŋ biduli nĭ yisi kɔ nchi chusi a bə kaŋaki i fə a bəh mwa ka bi baiŋki. Ayaka bə nĭ kɔkə i dalinya chu bi mi maka bə kum fiɛŋ a mwa miwɔ buku.

Mfə gia wə Jisəs nĭ fə a kpamu wɔkəki lə chu bi bəni

23 Yi nĭ kpɛiŋniki lə a bə wɔkɔ biɛiŋ biələ bi kɔ a bimbwəsi bi biɛiŋ bi bɛiŋ i dzəh yələ wə. Ayakalə, wɔkɔ biə bi lansi kɔ

* **9:16** Kichumi ki kpi bəh miŋkaiŋ kɔ gia yimu i já yi Glik wə.

bi bɛiŋ num bəh bimfə gia biə bi tsəki biəmaka.
24 Yi kɔ a Klistus nǐ liə i nɔni ki Nyɔ wə, maka a fə kaŋ yi mi wiwɔm, kə ki kɔ a kimbwɔsi ki nɔni ki Nyɔ ki ŋkɔŋ ŋkɔŋ. Wi nǐ liə num i bɛiŋ mwi. Ayaka a num fɛiŋ wi kɔ i liə i Nyɔ nshiŋ tsa Nyɔ i bukumbɛiŋ.
25 Wi nǐ kɔkə fɛiŋ yakadəiŋ i chu fəki bimfə gia bəh gwu yi i Nyɔ i kiŋkani wə kiŋkani wə, ka si fwu wi bətii mfə gia nǐ shiki liəki i Di biə bi Lansiki Baiŋki Nalə i jia jia wə, i fə bimfə gia bəh mwa mə mɔ kɔkə na mmi.
26 A kabə num a yəmaka nǐ kɔ yi ŋkɔŋ, ma Klistus nǐ kaŋaki i kpiki fiəni dza, i fiəni kpiki i yisi na si bə nǐ maa mbi. Ayakalə, si yi kɔ, wi dzə a kpamu yi kaa yakadəiŋ. Wi dzə i jɔbi wələ wə i jɔbi wə mbi si kaa tsə i dzɔ gwu yi i fə mfə gia yɛiŋ, kpi i wɔkɔ bwili chu.
27 Yi kɔ a liŋ si yi kɔ a mi kaŋaki i kpî a ŋkpani wimu ayaka i yəmaka chɛiŋ wi ni wɔkɔliki a nsaka,
28 yi num asi Klistus nǐ nya gwu yi ka kpi i bəni bɛiŋ kpamu i giŋ chu bi bəni bəduli. Ayaka wi num i bi fiəni dzə i ndzə wi kɔmsini wə, wi chu kɔbi i bi fə gia bəh chu. Wi bi dzə a i bwili bəni bè bɔ lansiki wɔkɔliki wi.

10

Mfə gia wə Jisɔs nǐ fə dzɔ di bi bimfə gia bichi

1 Bənchi bè Nyɔ nǐ nya i Muses kɔ a kinjəŋŋjəŋ ki gia yindzɔŋni yə yi nǐ kaŋaki i bi dzə num. Bɔ kɔbi gia yi ŋkɔŋ yə yi nǐ kaŋaki i bi dzə num. Bɔ shiki a fəki bimfə gia i jia jia wə, na bi kaŋa kə gia yidɔkɔ i fə a bəni bè bɔ kɔmsiki dzəki i Nyɔ wə baiŋki tsə bwili fwu.
2 Asi kɔ a bimfə gia biələ kɔlə i fə a bɔ baiŋki yakadəiŋ, ma bɔ ka baaŋ dəkə a fəki bimfə gia biduli, kɔm bəni bè bɔ kɔksiki Nyɔ ni numki num bɔ wɔkɔ lɔ chu bibɔ kpamu, ayaka shɔm yibɔ ma ni chu sakaki bɔ i chu bibɔ wə.
3 Ayakalə, bimfə gia biələ bə fəki bi yiŋniki fəki bəni yiŋni kwaka num chu bibɔ i jia jia wə.
4 Yi num yakadəiŋ, kɔm mwa mi bəna'* bəh mi bíi nǐ kɔkə i wɔkɔ bwili chu bi mi.
5 Akɔ gia yə yi nǐ fə Klistus jɔbi wə wi nǐ dzə i fa kuku, dzaka i Nyɔ a,
"Wɔ kaŋaki kə kiŋkɔŋ i bimfə
gia biə bə fəki bəh
nyám,
bəh i bɛiŋ biə bə nyaki i wɔ.
Wɔ kɛiŋsi num gwu yi mi
wiwɔm i mih.
6 Nyám yə bə nyaki bə kpa fə
bimfə gia yɛiŋ i wɔ,
bəh bɛiŋ biə bə nyaki a bə fə
bimfə gia yɛiŋ
i wɔkɔ bwili chu bi bəni, bi
ka lansi fə dəkə a wɔ
saŋliki.
7 Mih ka dzaka a,
'Ɔ Nyɔ tsêiŋ, mih dzə i fə gia yə
wɔ kɔŋki,
asi bə nyaka kɔm mih i
Kiŋwakti ka wə.' "
8 Wi nǐ yisi dzaka i Nyɔ a,
"Wɔ kaŋaki kə kiŋkɔŋ nabə
i wɔkɔki ndzɔŋni bəh
bimfə gia,

* **10:4** Bəna' bələ ni shi kɔ a bəna' bənyuku.

bəh binya biə bə nyaki i wɔ
bəh nyám yə bə nyaki
i wɔ bəh biɛiŋ biə bə fəki gia
yɛiŋ i wɔ,
bəh biɛiŋ biə bə nyaki a bə fəki
bimfə gia yɛiŋ
i wɔkɔ bwili chu i bəni wə."
Ayaka biɛiŋ biələ bə fəki biəli
asi nchi nəŋki.
9 Si wi dzaka yakadəiŋ, ka
dzaka kpɛiŋsi i Nyɔ a,
"Tsêiŋ, mih dzə i fə gia yə wɔ
kɔŋki."
Wi nǐ dzaka yakadəiŋ, ka
chiksi bimfə gia bikpu biə i jiə
kimfiaŋ.
10 Si Jisɔs Klistus nǐ fə gia yə
Nyɔ nǐ kɔŋki a wi fə, gwu yi
yə wi nǐ nya a kpamu yi kaa
yakadəiŋ, wi fə bukumbɛiŋ
ka baiŋki.
11 Na winaiŋ tii mfə gia si
tʂə num i di bi bi nɔm wə
chɔksi chɔksi fə bimfə gia fiəni
chukuli kiŋkani bəh kiŋkani,
na bimfə gia biwɔ kɔbi i dzɔ
bwili chu bi bəni.
12 Ayakalə, Klistus nǐ fə ŋ'wi
mfə gia a ŋkpani wimu yi
kpɛiŋ yaka i wɔkɔ bwili chu
bi bəni kpamu. Si wi fə
yakadəiŋ ka shinum i tsɛiŋ yi
Nyɔ yiləkəli wə.
13 Wi kɔ fɛiŋ i yisi i jɔbi wiwɔ
wə, wɔkəli i tsə buku jɔbi wə
Nyɔ bi nɔsiki bəmbaiŋŋni bu
i kuku ka kiŋgbɔkɔ ki kigvu,
ayaka wi tɔmyi gvu yi i bɔ
bɛiŋ.
14 Mfə gia wi wimu wələ fə,
bəni bə wi fəki bɔ baiŋ, bɔ bə́
baiŋ tə i Nyɔ nshiŋ jɔbi wichi
tsə bwili fwu.
15 Kiŋ'waka ki Baiŋni dza-
kaki tə i bukumbɛiŋ təbi gia
yələ. Ki nǐ kɔ ki yisi dzaka a,
16 "Bah Nyɔ dzakaki a, akɔ
miŋkaiŋ mələ
mih bi dzi buku bɔ i kaŋ yiwɔ
jum:
Mih bi jiə bənchi bəŋ i shóm
yibɔ mə,
mih chu nyaka yi i biŋkwaka
bibɔ wə."
17 Si wi dzaka yakadəiŋ ka
chu kpɛiŋsi a,
"Mih bi chu kwaka kə chu
bibɔ nabə bimfə bibɔ
bichu"
18 Yi kabə num a, bə dalinya
chu bi bəni, yaka ŋgəkə chu
mɔŋ wə bə kɔ i nəŋki biɛiŋ biə
bə fəki bimfə gia yɛiŋ i wɔkɔ
bwili chu i bəni wə.

Bukumbɛiŋ kǐniki kômsi tsâ
i Nyɔ wə

19 Bwa bə nih bəŋ, yi bə́
num a mwa mi Jisɔs wɛli lɔ
dzəh yə bukumbɛiŋ kɔ i liə,
chu lwa kə i liə tsə i Di biə bi
Lansiki Baiŋki Nalə.
20 Bukumbɛiŋ kɔlə i tsə i
dzəh yimfiaŋ yə yi nyaki nəni
yə Jisɔs nǐ wɛli i bukumbɛiŋ.
Wi nǐ wɛli dzəh yələ bəh gwu
yi, yi bə́ num a wi baa bwili
num mbuŋ wə bə nǐ təiŋni
baŋ di biwɔ yɛiŋ.
21 Bukumbɛiŋ si kaŋa tii
mfə gia wimbum wə wi
kaŋaki ŋga i juŋ yi Nyɔ wə.
22 Si yi kɔ yakadəiŋ,
bukumbɛiŋ kǐniki kômsiki
tsâki i Nyɔ kpəŋ bəh shɔm
yimu, ayaka num bukumbɛiŋ
jiə shɔm yichi i wi wə kimɔŋni
kidɔkɔ kɔbi nalə. Bukumbɛiŋ
kiniki tsəki kɔm bə mikə lɔ
shɔm yibukumbɛiŋ bəh mwa
mi Klistus yi bə́ baiŋ, yi kɔbi
i chu sakaki bukumbɛiŋ i gia
yidɔkɔ wə. Ayaka bukumbɛiŋ

chu num bə wəkɔ lɔ gwu yibukumbɛiŋ bəh mwi mi baiŋni tə.

23 Bukumbɛiŋ numki ndzɔŋki i gia yə bukumbɛiŋ tsɛiŋki tsəki i ninshiŋ i yi wə, a num yə bukumbɛiŋ si dzaka i bəni kɔm yi. Kiə bukumbɛiŋ ma fûmniki, kɔm mi wə wi nǐ kaka bukumbɛiŋ si num a i ja yi wə.

24 Bukumbɛiŋ tsɛiŋki tə dzəh i shíliki shɔ́m yi mi bəh mi i kɔŋniki bəh i fâki gia yə yi ndzɔŋki.

25 Kiə bukumbɛiŋ ki bêe kə i dzəki i kijuŋni wə asi bəni bədɔkɔ dza ka fəki. Bukumbɛiŋ shíliki shɔ́m yibukumbɛiŋ, tsə si bukumbɛiŋ si yɛiŋ a chɔkɔ bi Bah wibukumbɛiŋ bi dzəni si juli dzə.

26 Bukumbɛiŋ kîəki a bukumbɛiŋ ka chu dzâ bə́ fə chu, fə yakadəiŋ kiə, num bukumbɛiŋ nǐ dzɔ lɔ dzəh yi ŋkɔŋ yiwɔ, ma bukumbɛiŋ kiəki a kimfə gia kidɔkɔ chu məŋ kə bə kɔ i chu fə i chu bibukumbɛiŋ wə.

27 Mi ka fə yakadəiŋ, wi wəkɔliki a wəkɔlini bəh nlwa num nsaka wi Nyɔ bəh gbuku wichu wə wi bi yaŋaki bəni bà bɔ kɔ bəmbaiŋŋni bə Nyɔ.

28 Jɔbi wə mi bwiŋ nchi wi Muses, bəni num bəfa nabə bətali i tɔbi a bɔ yɛiŋ gia yə wi fə, yaka nsaka kwa wəmaka, bə wɔɔ wi wɔɔni kwasi kə nshɛiŋ.

29 Yi kabə nûm yakadəiŋ, ma mbɛiŋ kwakaki a mi wə wi sɛiŋsiki waiŋ Nyɔ, dzɔ mwa mi miŋkaiŋ mə Nyɔ ni təiŋ i wəkɔ wi yɛiŋ a wi baiŋki a, akɔ fiɛŋ fikilələ, tɔyi tə Kiŋ'waka ki Baiŋni kə ki dzəki bəh ŋgamti wi Nyɔ i bəni, yaka ŋgəkə wə wəmaka mi bi kwati bi numki dəiŋ a?

30 Ŋgəkə wi bi gumiki lə kɔm bukumbɛiŋ kiəki lə mi wə wi nǐ dzaka a,

“Akɔ mih wə mih kɔ i chukuli kinchukuli,
a num mih wə mih bi nyaki ŋgɔm wibɔ.”

Ayaka wi chu dzaka a,

“Akɔ mih Bah wə wi bi sakaki bəni bəŋ.”

31 Akɔ gia yi gumini yimbum i gbɔ i kaŋ yi Nyɔ wə wi kaŋaki nɔni.

32 Mbɛiŋ kwâka i kaŋ yi tsəni wə si bə nǐ baiŋsi fwu wimbɛiŋ kɔm gia yi Nyɔ. Mbɛiŋ nǐ kaŋa shɔm bə́ jwɔ bəh bəŋgəkə bà bɔ nǐ dzəki i mbɛiŋ.

33 Jɔbi widɔkɔ nǐ kɔlə, bəni nǐ shiki tɔyiki mbɛiŋ chu chəbsi mbɛiŋ i ndaiŋ wə. Jɔbi widɔkɔ, mbɛiŋ nǐ chiŋni i mbaŋ wi bəni bà bə nǐ nyaki tə ŋgəkə i bɔ i dzə́h yiwɔ wə.

34 Mbɛiŋ nǐ shiki kwasiki nshɛiŋ bəh bəni bà bɔ kɔ i juŋ yi nsəŋ wə gamti bɔ. Bə nǐ shiki lɔkɔki biɛiŋ bimbɛiŋ, mbɛiŋ bee a beeni num lɔ bəh kinsaŋli, kɔm mbɛiŋ kiəki lə a mbɛiŋ kaŋaki lə bidɔkɔ bi tsə biəmaka ayaka a num biə bi bi numki jɔbi wichi.

35 Ayakadəiŋ, kiə mbɛiŋ ki bêe kə gia yə mbɛiŋ si num i yɛiŋ bɛiŋ məŋni kə, kɔm akɔ gia yə yi kaŋaki ŋgɔm wimbum.

36 Gia yimbum yə mbɛiŋ nəŋki i liə kɔ i kâŋaki shɔm ka mbɛiŋ fâki num gia yə Nyɔ nəŋki, ma mbɛiŋ ka bi kwati biɛiŋ biə wi kaka bukumbɛiŋ yɛiŋ.
37 Bə nyaka a,
“A baaŋ a twɛsi mi wə wi
kaŋaki i dzə, ni dzə
buku lə.
Wi ni mɔti kə.
38 Mi wuŋ wi chəŋ bi kwatiki lə nɔni
kɔm shɔm yə wi jiə i mih.
Ayakalə, wi ka fiəni chu bəh kijum,
shɔm yiŋ ma ni ndzɔŋki bəh wi.”
39 Ayakalə, bukumbɛiŋ kɔkə fibukumbɛiŋ ka bəmaka bà bɔ fiəni gbɔyi i jum wə num i bi laka. Bukumbɛiŋ kɔ num fibukumbɛiŋ bəni bà bɔ jiə shɔm i Nyɔ num biŋ'waka bibɔ num i bi bɔiŋ.

11

Kɔm njiə shɔm i Nyɔ

1 I jiə shɔm i Nyɔ kɔ i tsɛiŋki tsəki a ninshiŋ i fiɛŋ fiə Nyɔ kɔ wi kaka mi yɛiŋ, wi kiə na bindzɔŋ a wi bi kwati lə fi, kiə tə na bindzɔŋ a fi kɔlə fɛiŋ maka wi yisi yɛiŋ.
2 Nyɔ nǐ saiŋki bəni bə ninshiŋ kɔm bɔ nǐ jiə shɔm i wi.
3 Akɔ tə shɔm yə bukumbɛiŋ jiə i Nyɔ yi fə bukumbɛiŋ kiə ndzɔŋ a Nyɔ nǐ maa mbi wələ a bəh ja, biɛiŋ biə bukumbɛiŋ yɛiŋki nǐ buku i biə bə kɔkə i yɛiŋ.

Abɛl

4 Akɔ shɔm yə Abɛl nǐ jiə i Nyɔ yi fə ka wi fə mfə gia wi chəŋ wi tsə wi Kɛɛn. Ayaka Nyɔ ka dzɔ wi a wi kɔ mi wi wi chəŋ, ka dzɔ kinya ki i təbi a wi kɔ mi wi chəŋ. Abɛl nǐ kɔ wi kpi, ayakalə shɔm yə wi nǐ jiə i Nyɔ yi fə bukumbɛiŋ bá wɔkɔ wi kɛiŋ dzaka i bukumbɛiŋ i dzə buku bidaiŋ.

Ɛnɔk

5 Akɔ tə a shɔm yə Ɛnɔk nǐ jiə i Nyɔ ka Nyɔ bi dzɔ tsə bəh wi i bɛiŋ wiwɔm maka wi musi kpi. Bə nǐ dza na chu yɛiŋ i wi wə, kɔm Nyɔ nǐ kɔ wi dzɔ lɔ wi i bɛiŋ. Na ka Nyɔ dzɔ Ɛnɔk i bɛiŋ Kiŋwakti ki Nyɔ dzaka a wi nǐ fəki Nyɔ wɔkɔ ndzɔŋni.
6 Ayakadəiŋ, mi kabə num wə wi ka jiə dəkə shɔm i Nyɔ, yaka wi kɔkə i fə a Nyɔ wɔkɔki ndzɔŋni bəh wi nalə, kɔm mi kabə nəŋ i kɔmsiki tsəki i Nyɔ kpəŋ, yaka wi kaŋaki lə i bum a Nyɔ kɔlə, bəh a wi maktiki lə mi wichi wə wi lansiki nəŋki wi.

Nɔa

7 Akɔ tə a shɔm yə Nɔa nǐ jiə i Nyɔ jɔbi wə Nyɔ nǐ təfiki wi kɔm biɛiŋ biə bi nǐ kɛiŋki i bi dzə maka wi num yɛiŋ, wi wɔkɔ i Nyɔ ka kɛiŋsi ŋgwuki wimbum i gamti juŋ yi yɛiŋ. Si wi nǐ jiə shɔm yakadəiŋ yi ka chusi a bəni bədɔkɔ i mbi wələ wə kɔ bə chu i Nyɔ nshiŋ. A num a wi wə Nyɔ nǐ nya di bi mi wi chəŋ i wi, biə wi si nya mi wə wi jiə shɔm i wi.

Ablaham bəh Sɛla

8 Akɔ tə a shɔm yə Ablaham nǐ jiə i Nyɔ ka wi wɔkɔ i Nyɔ i jɔbi wə Nyɔ nǐ bɔɔŋ wi a wi buku bee tumi kibɔ wi tsə i kidɔkɔ wə wi num i ni kwati tumi kiwɔ ka ŋki. Si Ablaham

wəkɔ yakadəiŋ buku, ka bá tsə a tsəni kiə kə di biə wi tsəki.
9 Akɔ shɔm yə wi nĭ jiə i Nyɔ na ka wi tsə nɔki i tumi kə Nyɔ nĭ kaka i wi, wi tsə ka numki ka mi wi tumi. Wi nĭ kɔ fɛiŋ nyani nɔ nnya i bintaŋ mə bəh Ayjik bəh Yakɔb bà Nyɔ nĭ kaka bɔ bəchi a tumi kiwɔ bi numki kibɔ.
10 Wi nĭ nɔki i bintaŋ mə yakadəiŋ kɔm wi nĭ tsɛiŋki tsəki a ninshiŋ i liə i kwili wə chaka kiwɔ nĭ chɔkɔ Nyɔ ki asi kwili wiwɔ bi numki, ka maa.
11 Akɔ tə a shɔm yə Ablaham nĭ jiə i Nyɔ ka wi bwɔ waiŋ num wi jwiŋ tsə lɔ, Sɛla tə kɔbi i chu bwɔ. Yi nĭ num yaka kɔm Ablaham nĭ kɔ wi bum a kiŋkaka ki Nyɔ si tsə kə i kuku.*
12 Yi ka bə num a mi wimu wə Ablaham wə wi nĭ kɔ wi jwiŋ nalə, num a dzaka ki kpi wə, ŋgɔkɔ wi mi nĭ buku i gwu yi wə bɔ du aka bijɔŋ i bɛiŋ bəh aka mishambu i kpa wi kinchwɔ kimbum wə mɔ kɔbi ka mi fa kaasi.
13 Bəni bələ bəchi nyani lə na chu kwati fiɛŋ fiə Nyɔ nĭ kaka, bɔ nyani lə dzə kpiyi jiə a shɔm i Nyɔ wə. Bɔ nĭ yɛiŋ i fi wə a kɛiŋ i dzəh yi dəəŋ, ka dzɔ fi bəh kinsaŋli, dzaka bəh dzaka kibɔ a, bɔ ŋgaiŋni kɔ bəni bə dzəni, bɔ kumi i nshwaiŋ yələ wə.
14 Bəni kabə dzaka yakadəiŋ, yi chusi na bindzɔŋ a bɔ kɛiŋki bɔ nəŋ tumi kə akɔ kibɔ.
15 A nĭ kɔ a bɔ chu kwakaki kɔm tumi kə bɔ nĭ buku dzə yɛiŋ, ma bɔ nĭ nəŋ dzəh i fəni chu fɛiŋ.
16 Ayakalə, si yi kɔ, bɔ nĭ nəŋki num tumi kə ki tsəki kəmaka, a num tumi ki bɛiŋ. Ayakadəiŋ, Nyɔ si gəmni kə i jɔbi wə bə bɔɔŋki wi a Nyɔ wibɔ, kɔm wi kɔ wi kɛiŋsi jiə kwili i bɔ.
17 Akɔ shɔm yə Ablaham nĭ jiə i Nyɔ a jɔbi wə Nyɔ mɔmsi wi, wi bum i dzɔ waiŋ wi wə Ayjik i fə mfə gia yɛiŋ i Nyɔ. Ayaka Ablaham kɔ wə Nyɔ nĭ kaka a ŋgɔkɔ wi mi bi bukuki i wi wə. Wi bum ka dzɔ waiŋ wi a num a kaa a wi, a ŋgaiŋ fə mfə gia yɛiŋ.
18 Waiŋ wi wələ kɔ wə Nyɔ nĭ dzaka i Ablaham a,
"Akɔ i Ayjik wə, bwa bà
bɔ bi duki yɛli wa bi
bukuki."
19 Ablaham nĭ kiəki lə a mi ka kpi na kpini, Nyɔ kɔlə i fə a wi fiəni wiwɔm. Ayakadəiŋ, i dzəh yidɔkɔ wə bə kɔlə i dzɔ a Ayjik nĭ kɔ wi kpi ka Nyɔ fiəni nya wi i Ablaham wiwɔm.

Ayjik

20 Akɔ shɔm yə Ayjik nĭ jiə tə i Nyɔ ka wi bi chubi Yakɔb bəh Ɛsau ka dzaka i bɔ kɔm kimbəiŋsi ki Nyɔ kə ki bi dzəki i bɔ wə.

Yakɔb

21 Akɔ tə shɔm yə Yakɔb nĭ jiə i Nyɔ ka jɔbi wə wi nĭ kpiki, wi chubi bwa bə waiŋwi Yɔsɛf. Si wi nĭ chubi yakadəiŋ num wi ŋgwuŋ i mbəŋ wi bɛiŋ nya kiŋkɔksi i Nyɔ.

* **11:11** Biŋwakti bikpu bidəkɔ kaŋaki lə tə di biələ a, "Akɔ tə a shɔm yə Sɛla nĭ jiə i Nyɔ yi fə ka wi kaŋa ŋga i num bəh tɔə num wi jwiŋ wi kɔbi i chu bwɔ. Yi nĭ num yakadəiŋ kɔm Sɛla nĭ kɔ wi bum a..."

Yəsɛf

22 Akɔ tə shɔm yə Yɔsɛf nǐ jiə
i Nyɔ ka jɔbi wə wi nǐ kɔ a kpi
ka təfi kpi yi chusi a bəni bə
Islae bi baaŋ bukuki lə i tumi
ki Ijib wə. Ka chu dzaka i bɔ a
jɔbi wə bɔ bi nəŋki i buku fɛiŋ
bɔ dzɔ bikɔŋɔ bi ŋgaiŋ.

Tii Muses bəh nih Muses

23 Akɔ shɔm yə tii Muses
bəh nih Muses nǐ jiə i Nyɔ ka
bɔ nyumi Muses i kifiəŋŋ ki-
tali wə a bə ma wɔɔ jɔbi wə
bɔ nǐ bwɔ wi. Bɔ nǐ nyumi
yakadəiŋ kɔm bɔ nǐ yɛiŋ a wi
kɔ waiŋ nyukuni wi ndzɔŋ
nalə. Ayaka bɔ nəki lwa kə i
bwiŋ nchi wə ŋkuŋ nǐ bwili.

Muses

24 Akɔ shɔm yə Muses nǐ jiə
tə i Nyɔ yi fə, jɔbi wə wi nǐ kɔɔ
yaka yi fə a wi nəiŋma a bə
ma bɔɔŋki ŋgaiŋ a waiŋ waiŋ
ŋkuŋ Fɛlɔ.

25 Wi nǐ saiŋ n'yi num i
yɛiŋki num ŋgəkə bəh bəni bə̀
bɔ kɔ bə Nyɔ, kəbi i wɔkɔki
ndzɔŋni i biɛiŋ bichu wə bi
num a jɔbi wi juli wə.

26 Wi nǐ kɔ wi dzɔ a bə ka
ŋgəmsi ŋgaiŋ kɔm ŋgaiŋ kɔ mi
wi Mbɔiŋsi wə Nyɔ nǐ kaka,
tsə a ŋgaiŋ kwatiki kpɔ wi Ijib
wichi. Wi nǐ dzɔ yakadəiŋ
kɔm wi nǐ tsɛiŋki tsəki a nin-
shiŋ i mbee wə wi kɔ i bi dzə i
wi.

27 Akɔ shɔm yə wi nǐ jiə i
Nyɔ ka wi dza buku i Ijib lwa
kə shɔm yi ŋkuŋ yi bɔkɔli a
wi kɔlə i fə gia yidɔkɔ bəh wi.
Wi nǐ kɔ wi kaŋa shɔm dza ka
tsəki kɔm wi nǐ tsɛiŋki num a
ninshiŋ ka wi yɛiŋki lə Nyɔ wə
bə si yɛiŋ kə bəh dzə́kəh.

28 Akɔ tə shɔm yə wi nǐ jiə
i Nyɔ yi nǐ fə ka wi jiə Dzini
bi Ntsədaŋ, wi fə bə dzɔ mwa
fianʃsi i dzaka bibɔ bifiəŋə wə,
ka Chinda wi Kpi wə wi nǐ
wɔɔyiki bwa bənyuku bə nin-
shiŋ i chwɔŋɔkijuŋ wə ma ni
wɔɔyi bwa bəbɔ bənyuku i
jɔbi wə wi dzə buku i dzaka
bifiəŋə bi bəni bə Islae wə wi
ni tsə daŋsi.

Bəni bə Islae

29 Akɔ tə shɔm yə bəni bə
Islae nǐ jiə i Nyɔ ka bɔ tsə daŋ
Bəkɔ Yimbum yi Bəkɔli i kuku,
aka bɔ tsəki num i nshwaiŋ yi
wɔmni wə. Ayaka bəni bə Ijib
nǐ dzə buku tə i bɔkɔ yiwɔ wə
bə́ mɔmsi i daŋ tə, yi kɔ nyə
bəh bɔ bəchi.

30 Akɔ tə shɔm yə bəni bəwɔ
nǐ jiə, yi nǐ fə bɔ i jɔbi wə
bɔ nǐ tsə buku i Jɛliku, nyani
tali kwili wiwɔ, jɔbi wə bɔ nǐ
nyani tali yaka i buku kaŋ
nanitaŋ bimbu bi kwili biwɔ
bichi mukuyi.

Lahab

31 Akɔ tə shɔm yə Lahab
miŋkpaŋa wi təkɔlini nǐ jiə i
Nyɔ ka wi bɔiŋ wi na kpi i
mbaŋ wi bəni bəbɔ bə tumi bə̀
bɔ nǐ ləkəki bəh kifwu i Nyɔ.
Wi nǐ ka kpi dəkə, kɔm bəni
bə Islae nǐ kɔ bɔ faaŋ bəni a
bɔ dzə wɛli tsɛiŋ tumi kiwɔ,
miŋkpaŋa wiwɔ ka dzɔ bɔ i wi
dzu.

Gidiən, Balak, Samsen,
Jɛfta, Dɛbit bəh Samwɛl
bəh bəni bə ntum bə Nyɔ bədəkɔ

32 Asi kɔ a mih faaki bəni
bə̀ bɔ nǐ jiə shɔm i Nyɔ, ma
mih ni fa i tsə buku faiŋ? Jɔbi
mɔŋ wə mih kɔ i yisi i fukuki

gia yi bəni ka Gidiɔn, Balak, Samsen, Jɛfta nabə Dɛbit bəh Samwɛl bəh bəni bə ntum bə Nyɔ bədɔkɔ.

33 Bəni bələ bəchi kɔ bà bɔ nǐ jiə shɔm i Nyɔ. Bədɔkɔ tumdzi jum, bədɔkɔ saka i dzəh yi chəŋ wə, bədɔkɔ kaŋa gia yə Nyɔ nǐ kaka bɔ bəh yi, bədɔkɔ kaŋa ŋga i baŋ dzaka bi júm a yi ma bwiŋyi dzi bɔ.

34 Bədɔkɔ nǐ kaŋaki lə ŋga i fə a gbuku wə wi nǐ bɛliki wi gumi, nyummi. Ayaka bədɔkɔ kaŋa ŋga i buku i kaŋ yi bəni bà bɔ nǐ nəŋki i gbayi bɔ bəh bənywɔ bə jum. Ayaka bədɔkɔ bà bɔ nǐ chusiki a bɔ kɔ bə kikpəŋ, bɔ dza fiəni bəŋga. Ayaka bədɔkɔ fiəni chu bəni bə jum bələkəli, ayaka bədɔkɔ kɔŋŋ bəni bə jum bə tumi kidɔkɔ bɔ fuli fulini.

35 Bədɔkɔ nǐ kɔ bəkaŋa bà bɔ nǐ jiə tə shɔm i Nyɔ. Ayaka Nyɔ fə bəni bəbɔ bədɔkɔ bà bɔ nǐ kɔ bɔ kpiyi lɔ fiəni bəwɔm dzə num bəh bɔ. Bəni bədɔkɔ kɔ bə nǐ kwaki bə chəbsi bɔ, ayaka bɔ nǐ kɔŋki kə a bə bee bɔ, kɔm bɔ nǐ yɛiŋ a bɔ ka kpi, bɔ nǐ fiəni dza i kpi wə i kwati nɔni kə ki ndzɔŋki tsəki kələ.

36 Bədɔkɔ kɔ num bə nǐ nyiksi bɔ, twɛiŋ bəh ŋgaŋa gwu yibɔ kpɔkyi, ka kaŋaki bədɔkɔ bəh bənsəŋ fa i juŋ yi nsəŋ mə.

37 Bədɔkɔ kɔ bə nǐ tumyi bəh kitəh bɔ kpiyi, chu baka bədɔkɔ bəh bənywɔ bà bə bakaki kɛiŋ yɛiŋ bɔ buku bimbu bifa bifa, gbayi bədɔkɔ bəh bənywɔ bə jum bɔ kpiyi. Bədɔkɔ nǐ nyaniki nnyaki lɔh num dzú yi shwaŋ bəh yi bíi. Bɔ nǐ kɔ bəni bə kifuu, bəni njəŋsi bɔ chu chəbsi bɔ.

38 Bɔ nǐ nyaniki nɔki i bichwali wə bəh i ŋkwúŋ wə bəh i bitaa wə bəh i dzáŋə wə. A nǐ kɔ bəni mbi wələ num maka wi kpɛiŋ i bɔ i nɔki i yɛiŋ wə.

39 Bəni bələ bəchi lə kɔ num bɔ nǐ jiə shɔm i Nyɔ, ayaka Nyɔ saiŋ bɔ nalə. Ayakalə, mi widɔkɔ i bɔ wə nəki kwati kə fiɛŋ fiə Nyɔ nǐ kaka.

40 Bɔ nǐ ka kwati dəkə kɔm Nyɔ nǐ kaŋaki lə kimfasi kindzɔŋni i bukumbɛiŋ ki tsə kibɔ, ka yi numki a jɔbi wə bɔ bi chiŋni bukumbɛiŋ bəh bɔ, ka bɔ bi numki tə num bɔ kpɛiŋ i Nyɔ nshiŋ tsə bwili fwu.

12

Nyɔ lumsiki lə bwa bà bɔ kɔ mbu

1 Si bukumbɛiŋ si num num mbaŋ wi bəni bà bɔ nǐ jiə shɔm i Nyɔ fiəli tali bukumbɛiŋ ka kinchəsi, bukumbɛiŋ bûku i bəntiə bəchi bà bɔ tasiki bukumbɛiŋ, bəh chu biə bi si kɔmsi lim bukumbɛiŋ, bə kâŋa shɔm i yôkəki n'yɔkɔ wə Nyɔ kɔ wi jiə i bukumbɛiŋ nshiŋ.

2 Bukumbɛiŋ bá yɔkɔ bə bwâŋ dzákəh a Jisɔs wə. Akɔ wi wə wi nǐ wɛli dzəh i bukumbɛiŋ i jiə shɔm i Nyɔ, a num wi wə wi fəki shɔm yə bukumbɛiŋ jiə i Nyɔ kpɛiŋniki tsə bwili fwu. Wi nǐ kaŋa shɔm bum i kpi i kintasi wə. Wi nǐ ka tsɛiŋ dəkə ŋkaiŋni kpi yi ŋgəmni yiwɔ, kɔm wi nǐ tsɛiŋki tsəki a ninshiŋ a ndzɔŋni biə bi kɔ i wi nshiŋ. I liə wi si num num wi shinum

i tsɛiŋ yiləkəli yi ki kiŋkii ki Nyɔ wə.

3 Mbɛiŋ kwâkaki kɔm mi wə wi nĭ dzɔ ŋkaiŋni ŋgəkə wə bəni bəchu nĭ nyaki i wi, ka yəmaka ni fə shóm yibukumbɛiŋ ma ni dəki, i bi dzə bɔh i dzəh.

4 Jum yə mbɛiŋ tumki bəh chu mbɛiŋ kɛiŋki maka mbɛiŋ tum i tsə buku i yə wini wi mi ki nɔki i kuku.

5 Mbɛiŋ dali lə ntəfi wə Nyɔ nyaki i mbɛiŋ ka bwa bu a? Wi dzakaki a,

“Waiŋ wuŋ, jɔbi wə Bah lumsiki wɔ, kiə wɔ ki dzô kə yi ka gia yikilɔlɔ.

Jɔbi wə wi yɔliki wɔ i gia wə, kiə shɔm ki kpîni kə wɔ.

6 Kĭə a Bah si lûmsi num mi wə wi kɔŋki,

wi twɛiŋ num na winaiŋ waiŋ wə wi dzɔki a akɔ ŋ'wi.”

7 Mbɛiŋ kâŋaki shɔm i bəŋgəkə bà mbɛiŋ yɛiŋki, mbɛiŋ kiəki a Nyɔ lumsiki lə mbɛiŋ ka bwa bu. Waiŋ widɔkɔ kɔlə wə ba wi si lumsi kə wi a?

8 Nyɔ ka bee i lumsiki mbɛiŋ asi wi si lumsiki bwa bu bəchi, yaka mbɛiŋ mɔŋ dəkə bwa bu, yaka mbɛiŋ kɔ bwa bə kuku.

9 Bukumbɛiŋ kaŋaki lə tə bətii bəbukumbɛiŋ fa kuku bà bɔ nĭ shiki lumsiki bukumbɛiŋ ayaka bukumbɛiŋ kɔksi bɔ. Asi kɔ a bukumbɛiŋ kɔksiki bɔ yakadəiŋ, yaka bukumbɛiŋ mɔŋ i nya gwu yibukumbɛiŋ i Tii wi biŋ'waka bibukumbɛiŋ i tsə yakadəiŋ, i bi kwati nɔni ki kpamu a?

10 Bətii bəbukumbɛiŋ bà lumsiki bukumbɛiŋ a jɔbi wi juli wə asi bɔ yɛiŋki a yi kɔ chəŋ i bɔ. Ayakalə, Nyɔ lumsi bukumbɛiŋ mbee wiwɔ num wibukumbɛiŋ ka bukumbɛiŋ baiŋki asi wi baiŋki.

11 Jɔbi wə bə si twɛiŋ mi i lumsi wi, wi ka wɔkɔki lɔli i jɔbi wiwɔ wə, wi saŋli kə. Ayaka jɔbi wə wəmaka jɔbi tsə, gia yiwɔ dzə num bəh kimbɔiŋni bəh nɔni ki chəŋ i wəmaka mi wə bə lani wi i dzəh yələ wə.

12 Ayakadəiŋ, mbɛiŋ fô tsɛ́iŋ yimbɛiŋ yə yi kɔ num yi bɔh lɔ fiəni ləkə, ma mbɛiŋ fə tə binyu bimbɛiŋ biə bi nyumiki fiəni ləkə.

13 Mbɛiŋ fə dzə́h ma yi num chəŋ i gvu yimbɛiŋ yə mbɛiŋ səŋki yɛiŋ ma yi bwiŋ kaasi, bi ləkəki num ləkəni.

Ntəfi kɔm i wɔkɔki i Nyɔ bindzɔŋ

14 Mbɛiŋ mômsiki nalə i nôki i kimbɔiŋni wə mbɛiŋ bəh bəni bəchi, chu mômsi tə i nɔki nɔni ki baiŋni. Mi kabə num wi nɔ kə nɔni ki baiŋni, yaka wi bi yɛiŋ kə Bah.

15 Mbɛiŋ tôkniki, a mi widɔkɔ bi ma baaŋ i kwati ŋgamti wi Nyɔ, chu tôkniki tə ka ŋgɔkɔ wichu widɔkɔ bi ma buku i mbɛiŋ kintəəŋ wə wi kɔ i dzə bəh ŋgəkə wi num i bəkəli bəni bəduli.

16 Mbɛiŋ tôkniki tə a mi widɔkɔ i mbɛiŋ kintəəŋ ki kâŋa kə nɔni kinyɛŋ ki təkəlini. Kiə mi tə ki nâiŋ kə gia yi Nyɔ ka Ɛsau wə wi nĭ taŋni di bi ka kukuli i dzini bi kpaŋni wimu wə.

17 Ntə mbɛiŋ kiəki lə si
yəmaka nĭ tsə wi dza bá chu
nəŋ i kwati kimbəiŋsi kələ i ba
wi kaŋ, ba wi məŋni məŋnini
a? Namana yaka si wi nĭ
nəiŋki bəh mindəm i dzákəh
yi wə i kwati kimbəiŋsi kələ,
dzəh yi ŋkwuni nĭ chu məŋ.
18 Mbɛiŋ kîəki a di biə
mbɛiŋ numki yɛiŋ i liə kəkə
ka bi fa kuku biə bəni bə Islae
nĭ numki yɛiŋ bə num i kəm
bi. Bə nĭ num yaka,* gbuku
yaka lə wumwumwum, biŋ
ji, ji lə maaa, fiəkə yiləkəli tsə
tə lə kukuku.
19 Bə nĭ wəkəki lə tə si səŋ
shakyiki di, ayaka ja yidəkə
dzaka. Gia yə ja yiwə nĭ dza-
kaki nĭ gumsi bə, bə ka tsa a
ja yiwə ma chu dzâka i bə.
20 Bə nĭ tsaki yakadəiŋ kəm
gia yə ja yiwə nĭ dzakaki nĭ
tsəki lə ŋga bibə. Ja yiwə nĭ
dzakaki kiŋ i bə a,

“Kiə fiɛŋ ki kîni dzâ kə i ŋkwuŋ
wələ wə.
A kabə num na nyam, bə
tûmyi bəh kitəh yi kpi.”

21 I yi ŋkəŋ wə, biɛiŋ biə bə nĭ
yɛiŋki fɛiŋ nĭ gumiki na bəh
ŋga. Ayaka Muses mwi dzaka
a, “Nlwa wi gumini fə gwu
dza bá nyum mih.”

22 Mbɛiŋ kə fimbɛiŋ num
mbɛiŋ num i Ŋkwuŋ wi Sayəŋ
wə, a num kwili wi Nyə wə
wi kaŋaki nəni, wi num tə
Jɛlusalɛm wi bɛiŋ. A num i
fɛiŋ wə bəchinda bə Nyə bà mi
kəkə i fa kə num bə chiŋni bá
laŋ i juŋ yiwə wə.
23 Mbɛiŋ dzə lə i juŋ yi bəni
bə Nyə wə bà bə kə bwa bu bə
ninshiŋ, bə nyaka kiyɛli kibə i
kiŋwakti wə i bɛiŋ. Mbɛiŋ dzə
lə i Nyə nshiŋ wə wi təiŋyiki
bənsaka bə bəni bəchi. Mbɛiŋ
dzə lə tə i biŋ'waka bi bəni bà bə
kə chəŋ num Nyə fə bə bá baiŋ
tsə bwili fwu.
24 Mbɛiŋ dzə lə tə i Jisəs wə
wi numki i ninshiŋ miŋkaiŋ
mimfiaŋ i fintəŋ fintəŋ i Nyə
bəh bəni, dzə tə i mwa mi
Jisəs nshiŋ mə bə nĭ mikəki
i bukumbɛiŋ wə. Mwa mələ
dzakaki gia yi ndzəŋ tsə yi
mwa mi Abɛl.
25 Mbɛiŋ tôkniki i nəiŋki i
bûm i mi wə wi dzakaki i
mbɛiŋ. Mbɛiŋ kwakaki a bəni
bə Islae nĭ ka buku dəkə i kaŋ
yi ŋgəkə wə wi nĭ dzə i bə kəm
bə nĭ nəiŋ i bum yi mi wə Nyə
nĭ saiŋbwili wi ni dzakaki i
bə fa nshwaiŋ wə tsə dzəh i
wi wə, yaka kə a dzəh kəkə i
bukumbɛiŋ i bi buku i kaŋ yi
ŋgəkə wə jəbi wə bukumbɛiŋ
ka nəiŋ i bûm mi wə wi dza-
kaki i bukumbɛiŋ num i bɛiŋ
na?
26 A nĭ kə jəbi wiwə wə wi
nĭ dzaka kuku nəŋni. I liə wi
kaka a,

“Jəbi wə mih ni chu nəŋni,
a ni nəŋni kə a nshwaiŋ shəŋ.
Bəəli tə ni nəŋni lə.”

27 Ndzaka wə a, “Jəbi wə
mih ni chu nəŋni”, chusiki a
Nyə bi dzə bwili lə biɛiŋ bichi
biə wi nĭ maa biə bə kə i nəŋni,
a bi baaŋ a biɛiŋ biə bə kəkə i
nəŋni.
28 Yi bá num a bukumbɛiŋ
nyâki kiyəŋni i Nyə a ŋkuŋ biə
bukumbɛiŋ dzəki akə biə bə
kəkə i chu nəŋni. Ayakadəiŋ,

* **12:18** Di biə bə nĭ numki a nĭ kə i ŋkwuŋ wi Sina chɛiŋ.

bukumbɛiŋ yaksiki Nyɔ i
dzəh yə wə wi bum, nyâ
kiŋkôksi i wi, lwa wi.
29 Bukumbɛiŋ nyâki
yakadəiŋ kɔm,
“Nyɔ wibukumbɛiŋ kɔ ka
gbuku wə wi kɔ i fiisiki
biɛiŋ fisini.”

13

Ntəfi wi gɔksini

1 Mbɛiŋ bâaŋ a kôŋniki gwu
yimbɛiŋ ka bwa bə nih.
2 Kiə mbɛiŋ ki bêe kə i dzôki
bəni bətumi i júŋ yimbɛiŋ
wə. Mbɛiŋ kíəki a bəni bədɔkɔ
dzô lɔ yakadəiŋ bɔ dzɔ num
bəchinda bə Nyɔ kiə kə.
3 Mbɛiŋ kwâkaki bəni bà bɔ
kɔ i júŋ yi nsəŋ mə, num aka
mbɛiŋ bɔ bəchi kɔ i juŋ yi nsəŋ
mə. Mbɛiŋ kwâkaki tə bəni bà
bə chəbsiki bɔ, a kabə chəbsiki
tə num mbɛiŋ.
4 Mi wichi nyâki kiŋkɔksi
i ndzɔ wi miŋkpaŋa bəh
minyuku. Mi ki bəkəli kə naŋ
ki miŋkpaŋa bəh minyuku.
Mbɛiŋ kíəki a Nyɔ bi sakaki
lə bəni bəchi bà bɔ nɔki nɔni
kinyɛŋ bəh bà bɔ kɔ bɔ dzɔ
bəkaŋa bəh bənyuku bɔ buku
biŋ.
5 Kiə mbɛiŋ ki jîə kə mfi
bimbɛiŋ i kpɔ wə i nɔni
kimbɛiŋ wə. Mi wôkɔki
ndzɔŋni i biɛiŋ biə wi kaŋaki,
kɔm Nyɔ kɔ wi dzaka a,
“Mih bi lansi bee kə wɔ,
mih kɔbi i bi lansi dali wɔ.”
6 Yələ gia ka fə bukumbɛiŋ
bá dzaka na kimənŋni kɔbi asi
mi widɔkɔ nǐ dzaka a,
“Bah kɔ ŋgamti wuŋ.
Mih kɔbi i lwaki gia yidɔkɔ.
Mi kɔ i fə nə bəh mih?”
7 Mbɛiŋ yíŋtiki bəni bà bɔ
nǐ kɔ kifwu kimbɛiŋ bà bɔ
nǐ fukuki gia yi Nyɔ i mbɛiŋ.
Mbɛiŋ yíŋti si bɔ nǐ nɔki nɔni
kibɔ i tsə gɔksi, ma mbɛiŋ sǐni
dzô dzəh yə bɔ nǐ jiə shɔm yɛiŋ
i Nyɔ.
8 Jisɔs Klistus si kwuni kə. Si
wi ni kɔ i ŋgbu, wi kɔ ayaka
daiŋ, a nûm ayaka si wi bi
numki jəbi wichi.
9 Kiə mbɛiŋ ki bêe kə a bəni
dzəki bəh bəŋkani bənlani
bədɔkɔ bà mi kiəki kə di biə
bənlani bəwɔ buku, dzə ləŋti
mbɛiŋ yɛiŋ. Yi ndzɔŋki a shóm
yibukumbɛiŋ ləkəki kɔm
ŋgamti wi Nyɔ i bukumbɛiŋ,
a kɔbi i numki kɔm bənchi
bə biɛiŋ bidzini. Bənchi bələ
lansiki gamtiki kə na bəni bà
bɔ biəliki bɔ.
10 Bukumbɛiŋ kaŋaki lə tɔŋ
wi fəni wi gia, ayaka bətii mfə
gia bà bɔ nɔmki i kintaŋ ki Nyɔ
kə ki kɔ fa kuku kaŋaki kə na
ŋga i dzi fiɛŋ num fi buku i tɔŋ
wələ wə.
11 Mbɛiŋ kíəki a, bə si dzɔ
nyám yə fwu wi bətii mfə gia
si fə gia yɛiŋ bəh mwa miwɔ,
i Di biə bi Lansiki Baiŋki kɔm
chu bi bəni, buku bəh yi i
kwili kintəəŋ bə kpa yi fii.
12 Jisɔs tə nǐ kpi i kwili biŋ
ka ŋgaiŋ wɔkɔ bwili chu bi
bəni bəh mwa mu.
13 Ayakadəiŋ, bukumbɛiŋ tə
bûku i kwili kintəəŋ bə biəli
wi fɛiŋ i kwati tə bəntɔyi bà wi
mwi nǐ kwati fɛiŋ.
14 Bukumbɛiŋ kiəki lə a
kwili wələ bukumbɛiŋ kɔ yɛiŋ
lə kɔkə di biə bukumbɛiŋ
bi baaŋki yɛiŋ jɔbi wichi.
Bukumbɛiŋ tsɛiŋki tsəki i

ninshiŋ i kwili wə wi kɛiŋki wi dzə.
15 Ayakadəiŋ, bukumbɛiŋ tsâki dzəh i Jisɔs chɛiŋ i fəki mfə gia wi ŋkɔksi i Nyɔ jɔbi wichi a num yə yi bukuki i dzaka kibukumbɛiŋ wə fuku kɔm mi wə wi kɔ wi.
16 Kiə mbɛiŋ ki dâli kə i fəki kimfə kindzɔŋni bəh i gaaki biɛiŋ bimbɛiŋ biə mbɛiŋ kaŋaki bəh bəni bədɔkɔ. Mbɛiŋ kabə fə yakadəiŋ, ma yəmaka ni numki mfə gia wə Nyɔ wɔkɔki ndzɔŋni yɛiŋ.
17 Mbɛiŋ wôkɔki i bəni bà bɔ kɔ kifwu kimbɛiŋ, fô gia yə bɔ nəŋki, kɔm bɔ tɔkniki i biŋ'waka bimbɛiŋ ka bəni bà bɔ bi kɔmyiki dzaka kɔm nɔm wibɔ i Nyɔ. Mbɛiŋ fâki yakadəiŋ ka bɔ fəki nɔm bəbɔ bəh kinsaŋli, num kə i nshɛiŋ nshɛiŋ wə. Bɔ kabə fəki bəh nshɛiŋ, yəmaka ma ni gamti mbɛiŋ.
18 Mbɛiŋ tsâki i buku. Buku kiəki lə na ŋkɔŋ a shóm yibuku sakaki kə buku i gia yidɔkɔ wə, kɔm buku si kɔŋ lə i fəki gia yichi bəh kiŋkɔksi.
19 Mih lansiki tsaki mbɛiŋ a mbɛiŋ tsâki nalə, ka mih kɔ i kɔmsi fiəni dzə i mbɛiŋ wə.

Ntsa bəh kimbəni

20 Nyɔ wə wi kɔ Nyɔ wi kimbɔiŋni num wə wi nǐ fiəni dzasi Jisɔs wə Bah wibukumbɛiŋ wə wi kɔ Ntɔkni Shwáŋ wimbum i kpi wə. Wi nǐ bwili tsə dzəh i ŋga bi mwa miŋkaiŋ mə mɔ kɔ mi kpamu.
21 Mih tsaki a wi nya mbɛiŋ bəh biɛiŋ bindzɔŋni bichi, ka mbɛiŋ fəki gia yichi yə wi nəŋki. Mih tsa tə a wi nɔmki gia yichi i bukumbɛiŋ tsə dzəh i kaŋ yi Jisɔs Klistus wə yə wi yɛiŋki a yi ndzɔŋki lə i wi. Bukumbɛiŋ tûmyiki bikum i Jisɔs Klistus wələ jɔbi wichi na kiŋgɔksi kɔbi. Yi nûm ayaka.
22 Bwa bə nih bəŋ, mih tsaki a mbɛiŋ kâŋa shɔm yimbɛiŋ i wɔkɔ ja yiŋ yi ntəfini yələ mih nyakaki i mbɛiŋ lə. Gia yə mih nyakaki kɔ alə kpuuuk.
23 Mih nəŋki a mbɛiŋ kǐə a wainɲnih wibukumbɛiŋ wə Timɔti kɔ num bə bwili lɔ wi i juŋ yi nsəŋ mə. Wi ka kɔmsi dzə liə, ma buku wi ni nyani gvu wimu i dzə yɛiŋ mbɛiŋ.
24 Mbɛiŋ bôni i bəni bà bɔ kɔ kifwu kimbɛiŋ kichi bəh bəni bà akɔ bə Nyɔ bəchi i mih. Bwa bə nih bəbukumbɛiŋ bə Itali chiŋsiki tə kimbɔni i mbɛiŋ.
25 Ma kiŋkɔŋ ki Nyɔ nûmki bəh mbɛiŋ bəchi.

Kiŋwakti ki Jɛm Gia yə yi kɔ i Kiŋwakti ki Jɛm kələ mə

Kiŋwakti kələ nǐ nyaka Jɛm i bəni bə Nyɔ bəchi bà bɔ kɔ bɔ waŋ tsə tumi kichi. Kiŋwakti ki Jɛm kələ nyaki bəntəfi bəduli si mi wi Klistus kɔ i nôki i bəni kintəəŋ. Gia yə mi wə wi nyaka kiŋwakti kələ num yɛiŋ bɛiŋ bəh ŋga kɔ a mi wə wi kɔ wi Klistus fâki gia num yə yi chusiki a wi jiə shɔm yi i Nyɔ.

Kifwu ki gia i Kiŋwakti kələ mə

1:1 Kin'yisi
1:2-8 I jiə shɔm i Nyɔ bəh mfii biə bi dzəki i Nyɔ wə
1:9-11 Kifuu bəh mbum
1:12-18 Kimɔmsi bəh gia yə yi taŋki bəni
1:19-27 I wɔkɔki bəh i fəki
2:1-13 Kiə mi ki chusi kə chi chi
2:14-26 I jiə shɔm i Nyɔ bəh kimfə ki chəŋ
3:1-18 Mi wi Klistus bəh lɔm wi
4:1–5:6 Mi wi Klistus bəh mbi wələ
5:7-20 Bəntəfi chi chi

1 Kiŋwakti kələ nyaka mih Jɛm, waiŋ wi nɔm wi Nyɔ bəh Bah Jisɔs Klistus. Mih nyaka i chwɔŋbijuŋ* biə jwɔfi ntsɔ bəfa bɔ kɔ bəni bə Nyɔ bà bɔ waŋ tsə tumi kichi. Mih bəniki mbɛiŋ.

I jiə shɔm i Nyɔ bəh i fifiki

2 Bwa bə nih bəŋ, jɔbi wə bimɔmsi dzəki i mbɛiŋ i dzə́h dzə́h wə, mbɛiŋ dzô ka kidəəŋ.

3 Mih dzakaki lə kɔm mbɛiŋ kiəki a si mbɛiŋ tsəki təliki i bəmɔmsi kintəəŋ, jiə a shɔm i Nyɔ wə, yi ni fə mbɛiŋ kiə i kaŋaki shɔm bindzəŋ.

4 Mbɛiŋ kâŋaki a shɔm yiwɔ yaka i tsô kâasi, ka mbɛiŋ ni numki bəni bà bɔ kɔ num bɔ ta kpɛiŋ, chu dza kə fiɛŋ fidɔkɔ.

5 Mi widɔkɔ i mbɛiŋ kintəəŋ kabə dza mfi biə bi kɔ bi Nyɔ, wi nywâ num i Nyɔ ma Nyɔ ni nya. Nyɔ kɔ wə wi nyaki mi wichi bəh shɔm yi yichi yəli kə mi.

6 Ayakalə, jɔbi wə wi nywâki i Nyɔ wi nywaki bəh shɔm yi yimu, məŋni kə. Mbɛiŋ kiəki a mi wə wi məŋniki wi kɔ aka bəwaa bə kinchwɔ kimbum kə fiəkə nəŋniki bɔ biəli di biə yi fiəkə tsəki.

7 Kiə wəmaka mi ma kwakaki a ŋgaiŋ bi nywaki kwatiki lə fiɛŋ fidɔkɔ i Bah.

8 Wəmaka mi kɔ wə wi kaŋaki shóm yifa wi jibli i gia yichi yə wi fəki.

Bəni bə kifuu bəh bə mbum

9 Mi wi bumni wi kifuu wôkɔki ndzəŋni a Nyɔ kɔ wi dzasi wi i bɛiŋ,

10 ayaka mi wi mbum wôkɔki ndzəŋni a Nyɔ shishi wi i kuku, kɔm wi bi nyə bee lə mbum bi a liŋ aka fluwa wə wi si bwusi i mfwaŋ wə i chwa wi dza sɛkyi.

* **1:1** Chwɔŋbijuŋ bi bəni bə Nyɔ, bəni bədɔkɔ kwakaki a, akɔ Bəju bà bɔ jiə shɔm i Jisɔs Klistus wə, a num bɔ bà bɔ gali ka nɔki i bitumi bidɔkɔ chi chi wə.

11 Si wɔŋ si buku yaka wi ka baiŋki wi shili mfwaŋ kpiyi, bəfluwa bà yɛiŋ sɛkyi, ndzɔŋni biwɔ kaa, yi kɔ a liŋ ka mi wə wi nyaniki yɔkɔki nnyaki biəli mbum bi.

Mmɔmsi bəh gia yə yi taaŋki bəni

12 Ndzɔŋni bimbum kɔ bi mi wə wi kaŋa shɔm i jɔbi wə mmɔmsi dzə i wi, kɔm jɔbi wə wi gaka mɔmsi wiwɔ, wi bi kwati kifɔ a num nɔni kə ki bi tsə kaa kə, kə Nyɔ kaka i mi wichi wə wi kɔŋki Nyɔ bəh ki.

13 Jɔbi wə fiɛŋ taaŋki mi a wi fə̂ chu, wi ma dzâkaki a taaŋki Nyɔ ŋgaiŋ, kɔm fiɛŋ fidɔkɔ kɔkə i taaŋ Nyɔ a wi fə chu. Ayaka Nyɔ si taaŋ kə mi mfih.

14 Fiɛŋ fiə fi si taaŋ mi yakadəiŋ, akɔ biɛiŋ bichu biə wi kaŋaki kiŋkɔŋ yɛiŋ, jɔbi wə bi ləŋti wi bi kwa kaŋa wi,

15 ayaka jɔbi wə kiŋkɔŋ kiwɔ fiəkə, ki dzə bəh chu, jɔbi wə chu biwɔ kɔɔ kpɛiŋ, bi dzə bəh kpi.

16 Bwa bə nih bəŋ bə shɔm, kiə mbɛiŋ ma fwôkyiki gwu yimbɛiŋ.

17 Gia yichi yə yi ndzɔŋki bəh kinya kə ki ndzɔŋki tsə bwili fwu, yi nyəki dzəki num i bɛiŋ i Nyɔ wə Tii Kimaa biɛiŋ bichi biə bi kɔ i bɛiŋ nya baiŋni. Nyɔ si kwuni kə si kinjəŋnjəŋ si kwuni di bi.

18 Akɔ wi wə wi nǐ sabibwili bukumbɛiŋ ka nya bukumbɛiŋ bəh ja yə yi kɔ ŋkɔŋ yi nya nɔni kimfiaŋ i bukumbɛiŋ, ka bukumbɛiŋ numki fiɛŋ fi ninshiŋ fiə wi nǐ sabibwili a, akɔ mfih i maa wi biɛiŋ bichi wə.

I wɔkɔki gia yi Nyɔ fə si yi nəŋki

19 Bwa bə nih bəŋ bə shɔm, mbɛiŋ kǐə a mi wichi kaŋaki i kɔmsiki nyâki ntuni bi i gia wə kɔmsi dzaka kə, kɔmsi bɔkɔsi kə shɔm,

20 kɔm mi wə wi si bɔkɔsi shɔm, si fə kə gia yi chəŋ yə Nyɔ kɔŋki.

21 Yi kɔ a, mbɛiŋ bêe nɔni kinyɛŋ bəh nɔni kiləkəli, mbɛiŋ shisiki gwu yimbɛiŋ, dzɔ gia yi Nyɔ yə bə kɔ bə gbɛli i shóm yimbɛiŋ wə. Gia yələ kɔlə i gamti biŋ'waka bimbɛiŋ.

22 Kiə mbɛiŋ ma fwôkyiki gwu yimbɛiŋ i wɔkɔki a gia yi Nyɔ shəŋ. Mbɛiŋ fə̂ki asi yi dzakaki.

23 Na ndə wə wi kabə wɔkɔliki gia yi Nyɔ a wɔkɔlini fə kə si yi dzakaki, wi kɔ aka mi wə wi tsɛiŋki shi bi i mijwɔ wə,

24 si wi tsɛiŋ yakadəiŋ, wi nyɔkɔ jum yi akisəkə wi dali si wi tsəŋəki.

25 Ayakalə, mi wə wi kɛiŋsiki tsɛiŋki i nchi wə wi kaŋaki bənchi bəchi bwili bəni i mfa wə, wi num yɛiŋ bɛiŋ jɔbi wichi, dali kə gia yə wi wɔkɔki wi dzaka, fə asi yi dzakaki, Nyɔ bi faaŋ lə kimbɔiŋsi i gia yichi yə wi fəki.

26 Na ndə wə wi kabə bɔɔŋki gwu yi a ŋgaiŋ kɔ na mi wi bumni, kaŋa kə lɔm wi, yaka wi fwɔkyiki gwu yi, gia yə wi bɔɔŋki gwu yi a ŋgaiŋ kɔ mi wi bumni kɔ kiləlɔ.

27 Bumni biə Nyɔ Tii wibukumbɛiŋ kɔ wi bum a

bi kɔ bindzɔŋni chu num bi baiŋni i wi nshiŋ, kɔ bi mi wə wi tɔkniki i bwa bəŋkwu bəh bəkaŋa bəŋkwu i bəŋgəkə bəbɔ wə. Ayaka chu num tə i wə wi tɔkniki bəh gwu yi a biɛiŋ bi fa kuku ma jisi wi.

2

Kiə mbɛiŋ ki chûsiki chi chi

1 Bwa bə nih bəŋ, si mbɛiŋ jiə shɔm i Bah wibukumbɛiŋ Jisɔs Klistus wə wi kɔ Bah wimbum, kiə mbɛiŋ ki chûsiki chi chi.

2 Mih dzakaki lə, kɔm bəni bəfa ka dzə liə i juŋ yimbɛiŋ yi ki juŋnini wə, num widɔkɔ lɔh bəmbuŋ bə ndzɔŋni, ka ləkə finsəŋ fi kpɔ fi ləkəli, widɔkɔ wə num mi wi kifuu, num wi lɔh bəmbuŋ bə shakayini.

3 Mbɛiŋ ka nya mfi bimbɛiŋ num i mi wə wi si lafi ndzɔŋ gwu yi, ka dzaka i wi a “Dzô nûm fa.” Mbɛiŋ dzaka i mi wi kifuu wə a “Nûm i bɛiŋ fi,” yudɔkɔ a, “Tsô nûm shî i kuku i nshwaiŋ wə.”

4 Mbɛiŋ ka fə yakadəiŋ, ntə mbɛiŋ fiəni chu lɔ bəni bə bɔ təiŋyiki bənsaka bəh shɔm yichu a? Ntə yələ chusiki a mbɛiŋ si chusi chi chi i mbɛiŋ kintəəŋ a?

5 Bwa bə nih bəŋ bə shɔm, mbɛiŋ wəkɔli, ntə akɔ bəni bə kifuu fa kuku bà Nyɔ kɔ wi sabibwili a bɔ kaŋaki kimbum kə ki kɔ num ki jikə a? Ntə a chu kɔ a bɔ bà Nyɔ bi nya bɔ bəh di i ŋkuŋ bi bi bɛiŋ wə a num biə wi nǐ kaka i mi wichi wə wi kɔŋki wi a?

6 Ayakalə, mbɛiŋ si dza fimbɛiŋ ŋgəmsi num ŋgəmsini mi wi kifuu. Bəni bà bɔ yaka num i mbɛiŋ fuŋ guku tsə bəh mbɛiŋ i juŋ yi bənsaka wə kɔ la bə ndə a? Ntə akɔ bəni bə kpɔ bələ a?

7 Ntə kɔ a bɔ bà bɔ dzakaki já yichu kɔm yɛli wi kɔknini wə bə du i mbɛiŋ wə a?

8 Mbɛiŋ kêiŋsiki jîəki nchi wi Ŋkuŋ Nyɔ asi wi kɔ i Kiŋwakti ki mə. Nchi wələ kɔ a,

“Wɔ kôŋki mi wə wi kɔ kɔmsi i
wɔ wə asi wɔ kɔŋki gwu ya.”

Mbɛiŋ ka fəki yakadəiŋ, yaka mbɛiŋ fəki gia yindzɔŋni.

9 Ayakalə, mbɛiŋ kabə chusiki chi chi, yaka kɔ chu si mbɛiŋ fəki, yaka mbɛiŋ bwiŋ nchi wə wi kwa mbɛiŋ.

10 Mbɛiŋ kiəki a, na ndə wə wi jiəki bənchi bə Nyɔ bəchi, ka bwiŋ wimu, yaka wi bwiŋ lɔ bɔ bəchi.

11 Yi num yakadəiŋ, kɔm Nyɔ wə wi nǐ dzaka a,

“Kiə nyum mi bəh kpə mi ma
nô bəh mi widɔkɔ”,

a chu num tə wi wə wi nǐ dzaka a,

“Kiə wɔ ki wôɔ kə mi”.

Wɔ kabə num maka wɔ nɔ bəh kpə mi nabə nyum mi, ayakalə num wɔ num wɔɔ mi, yaka wɔ bwiŋ lɔ nchi wi Nyɔ.

12 Ayakadəiŋ, mbɛiŋ dzâkaki chu fê gia ka bəni bə Nyɔ bi saka bɔ biəli num nchi wə wi bwiliki bəni i mfa wə.

13 Mbɛiŋ kîəki a jɔbi wə Nyɔ bi sakaki nsaka, wi bi kwasi kə nshɛiŋ i mi wə wi nǐ ka kwasi dəkə nshɛiŋ i widɔkɔ. Ayakalə, mi wə wi kwasiki nshɛiŋ i widɔkɔ bi bɔiŋ lə i nsaka wə.

Gia yə yi chusiki a mi jiə shəm i Nyɔ, akɔ kimfə ki

14 Bwa bə nih bəŋ, mi ka dza dzaka a ŋgaiŋ jiə shəm i Nyɔ, kimfə kiwɔ chusi kə yakadəiŋ, yəmaka ni gamti wi i nə wə a? Shəm yə wi jiə kɔlə i bwili wi a?

15 Bə dzɔ a, wainŋnah wi nyukuni yudɔkɔ jɛmi ya kabə dzaa bəmbuŋ bəh dzɛiŋ biə wi kɔ i dzi i chɔkɔ,

16 wi dzə i wɔ, wɔ dzaka i wi a, “Ma Nyɔ bôiŋsi wɔ i kwati bəmbuŋ bəh dzɛiŋ.” Wɔ ka dzaka yakadəiŋ, maka wɔ nya wi bəh biɛiŋ biə wi nəŋki, yəmaka ni gamti wi bəh nə a?

17 Mbɛiŋ ka yɛiŋ dəkə a, mi kabə dzaka a ŋgaiŋ jiə shəm i Nyɔ, kimfə kiwɔ chusi kə yakadəiŋ, yaka shəm yə wi jiə a yiyi kɔ a kiŋkpili ki fiɛŋ a?

18 Mi widɔkɔ kɔlə i dza dzaka a, mi widɔkɔ kɔ n'yi num a i jiə shəm i Nyɔ, ayaka widɔkɔ kaŋa num kimfə kindzɔŋni. Mih ka ni dzaka n'yiŋ a, chûsi mih si mi kɔ i jiə shəm i Nyɔ kimfə kindzɔŋni kɔbi, ma mih ka ni chûsi i wɔ njiə wuŋ wi shəm i Nyɔ num i kimfə kindzɔŋni wə.

19 Mi ka bum a Nyɔ kɔ wimu, yaka akɔ ŋkɔŋ. Ayakalə, na bəchinda bə ŋkpɛli bumki lə yaka tə nyumyi bəh nlwa.

20 Wəmaka mi kɔ kiyuŋ. Wi nəŋki a mih chûsi a, mi ka jiə shəm i Nyɔ kimfə kindzɔŋni kɔbi, yaka yəmaka kɔ a kilɔlɔ a?

21 Ntə gia yə yi nǐ fə a Nyɔ yɛiŋ Ablaham tii wibukumbɛiŋ a wi kpɛiŋ i mi wi, a nǐ kɔ kɔm kimfə ki ki chəŋ a? Wi nǐ dzɔ waiŋ wi Ayjik nɔsi i tɔŋ wi mfə gia wə i fə gia yɛiŋ i Nyɔ.

22 Mbɛiŋ yɛiŋ a shɔm yə wi nǐ jiə i Nyɔ bəh kimfə ki ki chəŋ nǐ nyaniki gvu wimu a? Kimfə ki ki chəŋ nǐ chusiki a shɔm yə wi nǐ jiə i Nyɔ nǐ kɔ yi jikə.

23 Ayaka yi ka dzə kpɛiŋ asi bə nǐ nyaka i Kiŋwakti ki Nyɔ mə a,

“Ablaham nǐ jiə shɔm i Nyɔ,
kɔm yaka, Nyɔ ka yɛiŋ a wi kɔ
mi wi chəŋ.”

Bə ka bɔɔŋki wi a nsɛiŋ Nyɔ.

24 Mbɛiŋ chu yɛiŋ a fiɛŋ fiə fi fəki a Nyɔ yɛiŋ a mi kɔ wi kpɛiŋ i mi wi kɔ kɔm kimfə ki ki chəŋ , a kɔbi a shɔm yə wi jiə i Nyɔ wə shəŋ a?

25 Yi kɔ a liŋ si yi Lahab miŋkpaŋa wi tɔkɔlini wə nǐ kɔ. Gia yə yi nǐ fə a Nyɔ yɛiŋ a wi kpɛiŋ i mi wi a nǐ kɔ kɔm kimfə ki ki chəŋ. Wi nǐ dzɔ bəni bà bɔ nǐ kɔ dzákəh wi Islae i wi dzu, ka bi chusi dzəh yidɔkɔ chi chi i bɔ, i nyam tsə yɛiŋ.

26 Yi kɔ a liŋ asi kiŋ'waka ka bee nchaŋa ki gwu ma gwu yiwɔ numki kiŋkpili ki fiɛŋ, yi num a liŋ tə asi mi wə wi jiə shɔm i Nyɔ na fəki kimfə ki ki chəŋ yaka yəmaka kɔ a kiŋkpili ki fiɛŋ.

3

Mi tôkniki bəh lɔm wi

1 Bwa bə nih bəŋ, kiə mbɛiŋ bəduli ma nəŋki i nûmki bəni bə lanini. Ntə mbɛiŋ kiəki lə bindzɔŋ a bəni bà bɔ laniki,

nsaka wibɔ bi numki wi gumini a?

2 Bukumbɛiŋ bəchi gbɔyiki lə i dzə́h yiduli wə. Ayakalə, mi kabə num maka wi gbɔ i ndzaka wi wə, yaka wi kɔ mi wi ndzɔŋ tsə bwili fwu, chu kiə tə i tɔkni bəh gwu yi yichi.

3 Bukumbɛiŋ si dzɔ nsəŋ ləkə i dzaka ki kikum wə i fə a ki wɔkɔki i bukumbɛiŋ. Ayaka bukumbɛiŋ ka lumsiki nyam yiwɔ yi tsə i di biə bukumbɛiŋ nəŋki. 4 Mbɛiŋ yɛiŋ tə si bəŋgwuki bəmbum kɔ i bɔkɔ. Bɔ num bəmbum bəmbum, ayaka fiəkə yi ləkəki shi chini. Ayakalə, fiɛŋ fiə mi wi gukuni wi ŋgwuki fəki a ŋgwuki wiwɔ tsəki i di biə wi nəŋki, fi kɔ a finchiŋ.

5 Yi kɔ a liŋ si lɔm kɔ. Wi kɔ na fiɛŋ fi nchiŋ i mi mə. Ayakalə, wi si shi dzaka a gia yi ghaŋsini yi gwu.

Ntə mbɛiŋ kiəki lə si gbuku winchiŋ kɔ i bumi kwa shisi kɔəbi kimbum i kuku a?

6 Lɔm kɔ tə aka gbuku. Lɔm kɔ kimbu i gwu yi mi wə i kintəəŋ ki bimbu biwɔ bichi biə wə biɛiŋ bichu bichi i fa mbi wələ wə kɔ num bi juŋni yɛiŋ bɛiŋ ka waŋki tsəki, bəkəli gwu yi mi wiwɔ yichi. Lɔm wiwɔ si kpa gbuku wi bəkəli nɔni ki mi kichi. Ayaka gbuku wələ kɔ num lɔm si dzɔ wi i gbuku wimbum wə.

7 Bəni kələ i lani ŋkaiŋni wi nyám yichi yi wɔkɔ i bɔ. Bɔ kɔ bɔ lani lɔ nyám yi chwa bəh minyəni bəh nyám yə yi sɛiŋki bəh tɔɔ bəh yi bɔkɔ.

8 Ayakalə, mi widəkɔ kɔkə wə wi kɔ i lani bəh lɔm. Lɔm si waka kə i dzakaki gia yichu wi si num wi jikə bəh chu a num biə bi kɔ i wɔɔ mi ka kiləfi.

9 Akɔ lɔm wələ wə bukumbɛiŋ si kɔksi Ba Tii wibukumbɛiŋ yɛiŋ, a chu num a wi wə bukumbɛiŋ si nya lɔiŋ yɛiŋ i bəni, bəni bələ num a maa Nyɔ bɔ bɔ bwɔsi wi.

10 I dzaka kələ wə kimu bukuki kiŋkɔksi chu buku lɔiŋ. Bwa bə nih bəŋ, yələ kɔkə i numki yakadəiŋ.

11 Yaka mwi mi baiŋni bəh mi jili kɔlə i bukuki i dzaka kimu wə a?

12 Bwa bə nih bəŋ, kpɛiŋ wi fimbi kɔlə wum mitam mi kpɛiŋ wi njiəŋ a? Ma kpɛiŋ wi bimfəŋ kɔlə wum fimbi a? Yi bəŋ num a dzəŋə yi mwi mi jili kɔkə i bwiliki tə mwi mi baiŋni.

Mfi biə bi buku i bɛiŋ

13 Akɔ ndə i mbɛiŋ kintəəŋ wə wi dzakaki a ŋgaiŋ fifiki lə chu num ŋkiə gia? Wəmaka mi chusi la gwu yi i nɔni ki kindzɔŋni wə bəh kimfə ki ki chəŋ kə wi fəki ghaŋsi kə gwu, ka mi wə wi fifiki si num.

14 Ayakalə, mi kabə fɛyiki bəh kiŋghəkə bəh dzə́kəh yi bukuni i shɔm yi mə, kiə wi ki ghaŋsi kə gwu a ŋgaiŋ fifiki lə. Wi ka fə yakadəiŋ, yaka wi nəiŋki lə gia yi ŋkɔŋ.

15 Biəmaka ŋkaiŋni mfi kɔkə bi bɛiŋ. Akɔ bi fa kuku, a num bi mi wiwɔm, a num bi ŋkpɛli.

16 Mbɛiŋ kiəki a na faiŋ bəni kaŋaki kiŋghəkə bəh dzə́kəh yi bukuni, gia si nyani kə fɛiŋ i

dzəh yindzəŋni wə. Bɔ ni fəki ŋkaiŋni yi gia yichu yichi fɛiŋ.
17 Ayakalə, mi wə wi kaŋaki mfi biə bi dzəki i bɛiŋ si kaŋaki lə i yisi baiŋki kaŋa kimbɔiŋni, chu bɔni, nya tə kituni i mi widəkɔ, num wi jikə bəh nshɛiŋ bəh kimfə kindzəŋni, chu chusi kə chi chi, chu kaŋa kə já yifa.
18 Ayakadəiŋ, bəni bà bɔ jiəki kimbɔiŋni bɔ si gbɛli ŋgəkɔ a num kimbɔiŋni kəh num nəni ki chəŋ.

4

Bukumbɛiŋ ma kwâ nsɛiŋ bəh biɛiŋ bi mbi

1 Gia yə yi si dza dzə bəh jum bəh njwɔ i mbɛiŋ kintəəŋ kɔ nə? A kɔkə kiŋkɔŋ ki biɛiŋ biə gwu yimbɛiŋ nəŋki bi jumki i shɔm yimbɛiŋ wə a?
2 Jɔbi wə mbɛiŋ nəŋki fiɛŋ mbɛiŋ na kwati, ayakadəiŋ mbɛiŋ ka nəŋki i wɔɔ mi ka mbɛiŋ kwati. Jɔbi wə mbɛiŋ bukuki dzákəh i biɛiŋ wə, ayaka mbɛiŋ kɔbi i kwati, mbɛiŋ ka yɔliki mbɛiŋ jwɔ. Gia yə yi fəki ka mbɛiŋ ma kwati kɔ kɔm mbɛiŋ si nywa kə i Nyɔ.
3 Na jɔbi wə mbɛiŋ si bikə mbɛiŋ si kwati kə num si mbɛiŋ bikəki bəh biŋkwaka bi kpɛiŋni kə. Mbɛiŋ nywaki biɛiŋ num i fə gia yə gwu yimbɛiŋ nəŋki bəh bi.
4 Mbɛiŋ lansi kɔ aka bəkaŋa bəh bənyuku bà bɔ lɔɔ bee bəkaŋa bəbɔ bəh bənyuku bəbɔ ka fəki num nəni ki tɔkɔlini. Mbɛiŋ kiəki kə a mi wə wi kwa nsɛiŋ bəh mbi wələ, wi kɔ lɔ mbaiŋŋni wi Nyɔ a? Ayakadəiŋ, mbɛiŋ kiəki a kɔŋ a numki na ndə wi saiŋbwili i kwa nsɛiŋ bəh mbi wələ, wəmaka chu mbaiŋŋni wi Nyɔ.
5 Yi kɔ a mbɛiŋ nyani dəiŋ i kwakaki a gia yə bə nǐ nyaka i Kiŋwakti ki Nyɔ wə kɔ kilɔlɔ a? Bə nǐ kɔ bə nyaka a, “Nyɔ kaŋaki kiŋkɔŋ, də bəh ŋga i kiŋ'waka kə wi nǐ jiə a ki numki i bukumbɛiŋ wə.”*
6 Nyɔ gamtiki lə bukumbɛiŋ nalə. Akɔ gia yə bə nyaka i Kiŋwakti ki Nyɔ wə a,

“Nyɔ shisi bəni bà bɔ ghaŋsiki
gwu yibɔ,
ayakalə wi duksi bəni bà bɔ
shisiki gwu yibɔ.”

7 Ayakadəiŋ, mbɛiŋ nyâ gwu yimbɛiŋ i Nyɔ, mbɛiŋ bwâŋ ŋga bəh wi ni gɛiŋ i mbɛiŋ chɛiŋ.
8 Mbɛiŋ dzâ kɔmsi i Nyɔ wə, ayaka wi ni dzə kɔmsi tə i mbɛiŋ wə. Mbɛiŋ bəni bəchu, mbɛiŋ bwǐli kaŋ i gia yichu wə, mbɛiŋ wôkɔ shóm yimbɛiŋ, mbɛiŋ bà mbɛiŋ kaŋaki biŋkwaka bifa bəh Nyɔ.
9 Mbɛiŋ nûm bəh nshɛiŋ, mbɛiŋ dâki shîsi mindəm lə wɔkwɔkwɔk. Mbɛiŋ bêe kisuŋuni, mbɛiŋ dâki num dəni, mbɛiŋ bêe ndzəŋni biə mbɛiŋ wɔkɔki, mbɛiŋ chûŋsi kifwu kimbɛiŋ.
10 Mbɛiŋ shîsi gwú yimbɛiŋ i Nyɔ nshiŋ, ayaka wi ni dzasi mbɛiŋ i bɛiŋ.

* **4:5** Nabə a “Kiŋ'waka ki Baiŋni kə Nyɔ nǐ nya i bukumbɛiŋ, ki kaŋa kiŋkɔŋ, ki lansi dəki a bukumbɛiŋ nûm ndzəŋ bəh Nyɔ.”

Kiə mi ki sâka kə kimfə ki waiŋnih wi

11 Bwa bə nih bəŋ, kiə mi ma
dzâkaki já yichu kɔm waiŋnih
wi. Mi kabə dzakaki ja yichu
kɔm waiŋnih wi nabə i sakaki
kimfə ki waiŋnih wi, ma yi
numki a wi dzakaki ja yichu
num kɔm nchi wi Nyɔ chu
saka nchi wiwɔ. Mi kabə
sakaki nchi wi Nyɔ, ma yi
numki a wi kɔ mi wə wi chu
jiəki kə nchi. Mi wiwɔ fiəni
chu lɔ mi wə wi sakaki nchi
sakani.†

12 Mi wə wi nyaki nchi chu
təiŋyi bənsaka bə bəni akɔ
shəŋ mi wimu. Akɔ a wi wə
wi kɔ i bwili nabə i kaasi mi.
Wɔ kɔ ndə wə wɔ sakaki mi
widəkɔ a?

Kiə mbɛiŋ ma chôkɔki kijum

13 Mbɛiŋ wôkɔ, mbɛiŋ bà
mbɛiŋ dzəki mbɛiŋ ka dza-
kaki a, “Daiŋ nabə kijiəli buku
ni buku tsə lə i kwili wələ wə
nabə kə yaka wə, buku nɔ fɛiŋ
jia, i fəki shi i kwati mbee.”

14 Mbɛiŋ si dzaka yaka kiə
gia yə yi kɔ i buku num kijiəli
a? Mbɛiŋ kiəki alə fiɛŋ fiə nəni
kimbɛiŋ kɔ fi a? Nəni kimbɛiŋ
kɔ ka bikwu biə bə yɛiŋki, bi
mɔti a twɛsi fiəni samni.

15 Gia yə mbɛiŋ kɔ i dzakaki
kɔ a, “Bah ka bum a buku
numki bəwɔm, buku ni fâ yələ
nabə yə yaka.”

16 Ayakalə, mbɛiŋ dzəki
mbɛiŋ ka ghaŋsi lɔ gwu, chɔkɔ
kijum. Mbɛiŋ kîə a kəmaka
kiŋghaŋsi ki gwu kɔ chu.

17 Ayakadəiŋ, mi kabə kiəki
gia yindzɔŋni yə wi kaŋaki i fə,
wi fə kə, yi numki a wi fə chu.

5

Bəni bə mbum tôkniki

1 Bəni bə mbum, mbɛiŋ
wɔkɔ gia yə mih dzakaki.
Mbɛiŋ dâki, wili kɔm ŋgəkə
wə wi dzəki i mbɛiŋ wə.

2 Mbum bimbɛiŋ kɔ bi fɔɔ lɔ,
shákə num yi mɛni bəmbuŋ
bəmbɛiŋ.

3 Biɛiŋ bimbɛiŋ bi kpɔ kɔ
num bi chami lɔ. Nchami
wiwɔ ni numki kinchəsi i nəni
kimbɛiŋ wə, wi num i dzi
tə nyam yimbɛiŋ yi gwu aka
gbuku. Biələ si num chɔkɔ
bi gɔksini mbɛiŋ juŋni jiə a
mbum.

4 Mbɛiŋ yêiŋ, mbɛiŋ fwɔkyi
bəni bà bɔ nɔmki i mbɛiŋ khə.
Bɔ kɔh biɛiŋ bi mbɛiŋ, mbɛiŋ
nəiŋ i gɔm bɔ, bɔ ka dəki. Bɔ də
lɔ Bah Nyɔ wə wi kaŋaki Ŋga
Bichi wɔkɔ ndə wibɔ.

5 Mbɛiŋ nɔki fa mbi wə
dzi kidəəŋ kimbɛiŋ asi gwu
yimbɛiŋ kɔŋki. Mbɛiŋ dzi ka
kpali ka numki aka nyám yi
bwilini, yi wɔkɔli jɔbi wə bə bi
təiŋyi yi yɛiŋ.

6 Mbɛiŋ bwaŋ gvu i bəni
chɛiŋ bɔ liə i ŋgəkə wə. Mbɛiŋ
wɔɔyi bəni bà bɔ ka fə dəkə
gia yidəkɔ, a chu num bəni bɔ
kɔbi i bwaŋ ŋga bəh mbɛiŋ.

Bəni bə Nyɔ nûmki bəh ŋkaŋa wi shɔm

7 Bwa bə nih bəŋ, yi kɔ a
mbɛiŋ nûmki bəh ŋkaŋa wi
shɔm i tsə bûku jɔbi wə Bah
bi fiəniki dzəki yɛiŋ. Mbɛiŋ
yêiŋ si bəni bà bɔ nɔmki khə si
kaŋa shɔm i tsə buku jɔbi wə
bɔ si kɔh biɛiŋ bindzɔŋni i khə
wibɔ wə. Bɔ si wɔkɔli dzaŋ dzə

† **4:11** Nchi wələ kɔlə i numki wə wi dzakaki a, “Wɔ kôŋki mi wə wi kɔ kɔmsi i wɔ
wə asi wɔ kɔŋki gwu ya.”

ka bɔ gbɛli biɛiŋ, bɔ wɔkɔli bi kpɛiŋ i ŋkɔh wə.

8 Mbɛiŋ tə kâŋaki shɔm ayakadəiŋ. Mbɛiŋ nûmki bəh ŋga kɔm jɔbi wi Bah si num kɔmsi dzə.

9 Bwa bə nih bəŋ, kiə mi ma shwîŋyiki waiŋnih wi. Mi wə wi shwiŋyiki waiŋnih wi bi kaŋaki lə nsaka. Mi wə wi bi təiŋki bənsaka wi si num lɔ i dzaka kifiəŋə wə.

10 Bwa bə nih bəŋ, mbɛiŋ sîni dzô i bəni bə ntum bə Nyɔ bà bɔ si dzaka i bəni i yɛli wi Bah wə. Bɔ ni yɛiŋki lə bəŋgakə, ka kaŋaki a shɔm wɔkɔli.

11 Bukumbɛiŋ yɛiŋ a bəni bəchi bà bɔ nǐ kɔ bɔ kaŋa shɔm tsə kaasi, kɔ num Bah nǐ lɔɔ kimbɔiŋsi i bɔ wə. Mbɛiŋ kɔ mbɛiŋ wɔkɔ lɔ kɔm Jɔb si wi nǐ kaŋa shɔm i tsə kaasi, chu wɔkɔ tə si Bah nǐ tsə beeŋsi ŋgəkə wi, wi fiəni chu bindzɔŋ. Bah nǐ fə yakadəiŋ, kɔm wi si cham lə i bəni, kwasi nshɛiŋ i bɔ.

12 Bwa bə nih bəŋ, gia yə yi tsəki gia yichi kɔ a, mi ka dzaka gia kiə wi ki kaiŋ kə. Kɔŋ wi kaiŋki num i bɔɔli, nabə a wi kaiŋ i nshwaiŋ, nabə i yɛli winaiŋ fiɛŋ. Mi ka bum gia a, “Aaŋ”, yi ka numki asi yi kɔ. Wi ka nəiŋ a, “Aayi”, yi ka numki asi yi kɔ. Mbɛiŋ fəki yaka, ka Nyɔ bi ma chu jiə mi i ŋgəkə wə.

Ntsa bəh njiə shɔm gamtiki lə

13 Mi widɔkɔ i mbɛiŋ wə kabə yɛiŋ ŋgəkə, wi ka tsâki. Mi ka wɔkɔki ndzɔŋni, wi ka yêəŋki kôksi Nyɔ.

14 Mi widɔkɔ i mbɛiŋ wə kabə gwɛiŋki, wi bôɔŋ bətii kijuŋni ki bəni bə bumni, bɔ dzô tsâ i wi bɛiŋ, fiaŋsi wi bəh miə i yɛli wi Bah wə,

15 ntsa wiwɔ wə bɔ tsa lə num bɔ jiə shɔm i Bah wə, ni gamti mi wiwɔ wi ni bɔnih, Nyɔ ni dzasi wi i bɛiŋ. A kabə num a mi wiwɔ fə chu, Nyɔ ni dalinya wi.

16 Ayakadəiŋ, yi kɔ a, mi ka fə gia yichu, wi fûku i waiŋnih, bɔ wi tsâ i gwú yibɔ, ka Nyɔ ni chuku mbɛiŋ. Ntsa wi mi wi chəŋ kaŋaki lə ŋga nalə fə gia yiduli.

17 Mbɛiŋ sîni dzô gia i Ɛlaja wə. Wi nǐ kɔ mi wiwɔm ka bukumbɛiŋ. Wi nǐ tsa jiə ŋga a dzaŋ ma dzə i fa kuku. Dzaŋ baaŋ i bɛiŋ yakadəiŋ i jía yitali wə bəh kiŋka.

18 Wi bi fiəni tsa, Nyɔ faaŋ shi dzaŋ, biɛiŋ fiəni kɔ i nshwaiŋ wə.

19 Bwa bə nih bəŋ, mi widɔkɔ i mbɛiŋ ka bee dzəh yi ŋkɔŋ ka njəŋki, mi widɔkɔ fiəni dzə bəh wi i jum wə,

20 mi wə wi dzə bəh wi i jum wə wi kǐə a mi ka fiəni mi wə wi fəki gia yichu, wi bêe dzəh yi yi kilɔlɔ, yaka wi bwili wəmaka i kaŋ yi kpi wə, Nyɔ dalinya chu bi biduli.

Kiŋwakti ki ninshiŋ ki Bita Gia yə yi kɔ i Kiŋwakti ki Bita ki ninshiŋ kələ mə

Kiŋwakti ki Bita ki ninshiŋ kələ kɔ num wi nǐ nyaka i bəni bə Klistus bà bɔ nǐ waŋ tsə ka nɔki i kidi wə chi chi (1:1). Gia yiləkəli yə yi nǐ fə ka wi nyaka kiŋwakti kələ a nǐ kɔ i dâsi shóm yi bəni bələ si bəni nǐ bwaŋki gvu i bɔ chɛiŋ, bɔ yɛiŋ bəŋgəkə kəm shɔm yə bɔ jiə i Klistus wə. I dəsi yi yakadəiŋ, Bita ka yiŋti bɔ kɔm ntum wi ndzɔŋni kəm Jisɔs Klistus wə kpi yi bəh ndza wi kpi bəh kiŋkaka kə a ŋgaiŋ bi fiəni dzə lə, a num gia yə bə tsɛ̂iŋki tsâki ninshiŋ bə jǐə mfi i yɛiŋ wə.

Kifwu ki gia i Kiŋwakti kələ mə

1:1-2 Kin'yisi
1:3-12 I kwaka si Nyɔ bwiliki bəni
1:13–2:10 Ntəfi kəm i nɔki nɔni ki baiŋni
2:11–4:19 Si mi wi Klistus kɔ i dzɔ̂ki bəŋgəkə bà wi yɛiŋki
5:1-11 Si mi wi Klistus kɔ i shǐsi gwu yi bəh i nɔ̂mki tə i bəni
5:12-14 Kiŋgɔksi

1 Kiŋwakti kələ nyaka mih Bita waiŋ ntum wi Jisɔs Klistus. Mih nyaka i bəni bə Nyɔ bà wi sabibwili a akɔ mbu num bɔ waŋ tsə bɔ num bəni bə dzəni i bimbu bi Bɔntus bəh Galɛshia bəh Kafadɔsia bəh Ɛsia bəh ki Bitinia wə.

2 Nyɔ Tii wibukumbɛiŋ nǐ sabibwili mbɛiŋ asi wi nǐ kiəki yi kɛiŋ i bi dzə num. Kiŋ'waka ki ka kɛiŋsi jiə mbɛiŋ chi chi ka mbɛiŋ bi wɔkɔ i Jisɔs Klistus, a bə mikə mbɛiŋ bəh mwa mu. Ma Nyɔ chûsi mbɛiŋ shɔm yi yindzɔŋni nalə, wi nyâ mbɛiŋ bəh shɔm yi dəli nalə.

Bukumbɛiŋ nɔ̂ki bə tsɛ̂iŋ a ninshiŋ

3 Kiŋkɔksi nûm i Nyɔ wə wi kɔ Nyɔ chu num Ba wi Bah wibukumbɛiŋ Jisɔs Klistus. Wi bwɔ bukumbɛiŋ i mbwɔ wimfiaŋ wə asi Jisɔs Klistus nǐ dza i kpi wə num a fə ŋkwasi wi winshɛiŋ wimbum i bukumbɛiŋ. Gia yələ fə a bukumbɛiŋ numki i liə bə tsɛiŋ tsə a ninshiŋ,

4 tsɛiŋ i dzi biɛiŋ num biə wi jiə i mbɛiŋ i tumi ki bɛiŋ wə. Biɛiŋ biələ kɔ bi kɔbi i fɔɔ, nabə i bəkə, nabə i jwiŋ.

5 I tsə dzəh i shɔm yə mbɛiŋ jiə i Nyɔ wə, wi chəniki mbɛiŋ bəh ŋga bi i tsə buku i mbɔiŋ wə wi kɛiŋsi jiə a wi bi yəŋəki i kiŋgɔksi wə.

6 Si mbɛiŋ kiəki yakadəiŋ, mbɛiŋ wɔkɔki ndzɔŋni. Ayakalə, mbɛiŋ kaŋa i ni wɔkɔ lɔli i jɔbi wi twɛsi wə kɔm bə bəmɔmsi bà bɔ dzəki i mbɛiŋ i dzə́h dzə́h wə.

7 Bɔ dzəki i məmsi a shɔm yə mbɛiŋ jiə i Nyɔ a, akɔ yi ŋkɔŋ. Namana yaka chwaka ki kpɔ ki bɔkɔli si num num bə məm bəh gbuku, ayaka chwaka kiwɔ num fiɛŋ fi num i bi bəkə. Si yi kɔ yakadəiŋ,

yaka kɔ a bə kɔlə i məm tə shɔm yə mbɛiŋ jiə i Nyɔ, kɔm yi kɔ fiɛŋ fi tsə chwaka ki kpɔ ki bəkɔli. Ayakadəiŋ, jəbi wə Jisɔs Klistus bi buku dzə, bə bi kɔksiki mbɛiŋ, tumyi bikum bimbɛiŋ, yaksi mbɛiŋ.

8 Mbɛiŋ kɔŋki Jisɔs Klistus maka mbɛiŋ num yɛiŋ i wi wə, num mbɛiŋ bum i wi, na yaka si mbɛiŋ yɛiŋki kə i wi wə i liə. Mbɛiŋ bá wɔkɔ ndzɔŋni nalə a num biə mi kɔkə i dzaka,

9 kɔm mbɛiŋ kiəki a, si mbɛiŋ jiə shɔm i wi wə, gia yə yi dzəki i yɛiŋ chɛiŋ kɔ mbɔiŋ wi biŋ'waka bimbɛiŋ.

10 Bəni bə ntum bə Nyɔ bà bɔ nǐ dzakaki kɔm kinduksi ki Nyɔ kə wi nǐ kɔ i duksi mbɛiŋ yɛiŋ, bɔ nǐ kɛiŋsi nəŋ, məmsi i kiə kɔm mbɔiŋ wələ.

11 Kiŋ'waka ki Klistus nǐ kɔ i bɔ wə si bɔ nǐ dzakaki a Klistus bi yɛiŋ lə ŋgəkə ayaka i yəmaka jum, wi bi ka kwati kiŋkɔkni. Ayaka bɔ ka nəŋki i kiə jəbi wə gia yiwɔ bi numki, bəh dzəh yə yi bi tsəki ka yi numki.

12 Nyɔ ka fə bɔ kiə a gia yələ bɔ nǐ dzakaki a bɔ nǐ dzakaki kə num i gwu yibɔ wə, yi nǐ kɔ, num i mbɛiŋ. Akɔ yi mbɛiŋ nǐ wɔkɔ i dzaka ki bəni bà bɔ nǐ fukuki ntum wi ndzɔŋni kɔm Klistus i mbɛiŋ i ŋga bi Kiŋ'waka ki Baiŋni kə Nyɔ nǐ chiŋsi ki dzə i bɛiŋ. Yələ kɔ gia na bəchinda bə Nyɔ də i kiə yi.

Bəni bə Nyɔ bâiŋki i nəni kibɔ wə

13 Si yi kɔ yakadəiŋ, mbɛiŋ lûmsi mfi bimbɛiŋ, mbɛiŋ kêiŋsi gwu yimbɛiŋ. Mbɛiŋ tôkni bəh gwu yimbɛiŋ, mbɛiŋ tsêiŋki ndzɔŋki tsəki a ninshiŋ i kinduksi ki Nyɔ kə ki bi dzə i mbɛiŋ jəbi wə Jisɔs Klistus bi fiəni chusiki gwu yi.

14 Mbɛiŋ wôkɔki i Nyɔ ka bwa bu. Kiə mbɛiŋ ma chu fâki gia bǐəli si nyam yimbɛiŋ yi gwu nəŋki asi mbɛiŋ nǐ fəki jəbi wə mbɛiŋ nǐ kɛiŋki i jisi wə.

15 Asi wi wə wi nǐ bɔɔŋ mbɛiŋ wi kɔ wi baiŋni, mbɛiŋ tə bâiŋki i kimfə kimbɛiŋ kichi wə,

16 asi bə nyaka a,

“Mbɛiŋ bâiŋki kɔm mih baiŋki lə.”

17 Si mbɛiŋ bɔɔŋki Nyɔ a Ba wimbɛiŋ, akɔ wə wi sakaki mi wichi i kimfə ki wə chusi kə chi chi, mbɛiŋ kaŋa i nôki nəni kimbɛiŋ lwâ Nyɔ i jəbi wichi wə mbɛiŋ kɔ i mbi wələ wə ka bəni bədzəni.

18 Ntə mbɛiŋ kiəki lə a Nyɔ nǐ təiŋ lɔ mbɛiŋ i nəni kiyəə kə bətii bəmbɛiŋ nǐ kuku yaka mbɛiŋ yɛiŋ, wi nǐ ka təiŋ dəkə num bəh fiɛŋ ka kpɔ wi num i bəkə.

19 Wi nǐ təiŋ num bəh mwa mi Klistus mə kɔbi fiɛŋ fi kilələ, mə mɔ kɔ ka mi waiŋ jaka wi mfə gia wə wi kaŋaki kə chu bidɔkɔ nabə gia yi kiŋgbɔ yidɔkɔ.

20 Nyɔ nǐ saiŋbwili wi na ka mbi yisi, ka chusi wi i chɔkɔ bi gɔksini biələ wə kɔm mbɛiŋ.

21 A fə Klistus na ka mbɛiŋ bum i Nyɔ wə wi nǐ dzasi wi i kpi wə nya wi bəh mbum. Si wi nǐ fə yakadəiŋ, shóm yimbɛiŋ bəh kiŋkwaka kimbɛiŋ ka numki num mbɛiŋ jiə i Nyɔ.

22 Si mbɛiŋ kɔ mbɛiŋ wɔkɔ
lə ŋkɔŋ, bi fə biŋ'waka bimbɛiŋ
baiŋ ka mbɛiŋ kaŋaki kiŋkɔŋ
i bwa bə nih bəmbɛiŋ a num
kiŋkɔŋ ki ŋkɔŋ, mbɛiŋ kôŋniki
a yakadəiŋ bəh shɔm yimbɛiŋ
yichi.
23 Mbɛiŋ kîəki a bə fiəni bwɔ
mbɛiŋ i mbwɔ wimfiaŋ wə.
Wi wələ wi bwɔ mbɛiŋ lə a
kɔkə wə wi kɔ i kpi. Ayaka a
num Nyɔ mwi wə wi bi kpi kə.
Wi bwɔ mbɛiŋ num a bəh ja yə
yi nyaki nɔni. Ja yələ bi baaŋ
a numki fɛiŋ.
24 Yi kɔ asi bə nyaka i
Kiŋwakti ki Nyɔ wə a,
"Mi wiwɔm wichi kɔ aka
mfwaŋ,
ndzɔŋni bi kɔ aka bəfluwa bə
chwa.
Mfwaŋ si kpiyi lə, bəfluwa bə
chwa tə səkyi,
25 ayakalə ja yi Bah bi num a
fɛiŋ jɔbi wichi."
Ja yələ num ntum wi ndzɔŋni
kɔm Klistus wə bə nǐ fukuki i
mbɛiŋ.

2

Kɔm Təh wə wi kaŋaki nɔni bəh tumi ki baiŋni

1 Yi kɔ a, mbɛiŋ bêe shɔm
yichu yichi, bəh mfwɔkyi
wichi bəh i dzakaki bəndzaka
bəfa, bəh kiŋghəkə bəh i
dzakaki bəndzaka bəchu
bəchi kɔm bəni.
2 Mbɛiŋ kâŋaki kiŋkɔŋ nalə
i mahki mbɛiŋŋ wi baiŋni wi
kiŋ'waka a wi wi, a liŋ asi
bwa bə bəhli si kaŋa kiŋkɔŋ i
mbɛiŋŋ wə, ka wi fəki mbɛiŋ
kɔɔki tsəki a ninshiŋ i bi dzə
kwati mbɔiŋ wimbɛiŋ.
3 Mbɛiŋ fêki yakadəiŋ si
mbɛiŋ məm wɔkɔ lɔ ka yɛiŋ a
Bah ndzɔŋki lə.
4 Mbɛiŋ dzəki i Klistus wə
wi kɔ Təh wə wi kaŋaki nɔni,
a num wə bəni nǐ nəiŋma a
wi ndzɔŋki kə, ayakalə Nyɔ
saiŋbwili n'yi a, akɔ shɔm yi
ŋgaiŋ.
5 Mbɛiŋ tə kɔ aka kitəh kə
ki kaŋaki nɔni kə Nyɔ maaki
juŋ yi kiŋ'waka yɛiŋ a mbɛiŋ ni
nûmki mbaŋ wi bətii mfə gia
bu bə baiŋni, i fəki bimfə gia
biə wi kɔŋki i kiŋ'waka wə tsə
dzəh i Jisɔs Klistus wə.
6 Yi kɔ i Kiŋwakti ki Nyɔ wə
a,
"Mbɛiŋ tsêiŋ, mih jiəki təh i
kwili wi Sayɔŋ wə,*
a num təh wi bu wi juŋ.
A num təh wə mih saiŋbwili, a
num shɔm yiŋ nalə.
Təh wələ kɔ wə, mi ka jiə mfi
bi i wi wə wi bi ma də
gwu."
7 I mbɛiŋ bà mbɛiŋ bum i wi,
təh wiwɔ kɔ shɔm yimbɛiŋ.
Ayakalə, i bəni bà bɔ ka jiə
dəkə shɔm i wi, wi kɔ i bɔ asi
bə nyaka i Kiŋwakti ki Nyɔ mə
a,
"Təh wə bəni bə maani nǐ
nəiŋ,
wi dza ka fiəni num,
təh wə bə maa bu wi juŋ yɛiŋ."
8 Ayaka yi chu num bə nyaka
a,
"Təh wələ ni fəki bəni bənliki i
wi wə.
A num biaŋa wə wi ni fəki
bəni gbɔyi."
Bɔ bənliki i yɛiŋ wə kɔm bɔ
nəiŋ i bum gia yi Nyɔ, num asi
Nyɔ nǐ sisi jiə a yi kaŋaki i bi
numki.

* **2:6** Sayɔŋ kɔ yɛli wi Jɛlusalɛm widəkɔ.

9 Ayakalə, mbɛiŋ kɔ fimbɛiŋ ŋgɔkɔ wə a sabibwili Nyɔ mbɛiŋ. Mbɛiŋ num mbaŋ wi bətii mfə gia bà bɔ nɔmki i ŋkuŋ. Mbɛiŋ num tumi ki baiŋni, mbɛiŋ num bəni bà Nyɔ fə a bɔ numki mbu mwi i fukuki gia yindzɔŋni yə wi fəki. Akɔ wi wə wi bɔɔŋ mbɛiŋ mbɛiŋ buku i jisi mə, ka liə i baiŋni bi bimbum wə.
10 A nǐ kɔ i kikpu wə mbɛiŋ nǐ kɔkə bəni, ayakalə i liə mbɛiŋ si num lɔ bəni bə Nyɔ. I ninshiŋ mbɛiŋ nǐ ka dzɔ dəkə nshɛiŋ yi Nyɔ, ayakalə i liə mbɛiŋ dzɔ lɔ nshɛiŋ yi.

Bəni bə Nyɔ chûsiki nɔni kindzɔŋni i bəni bəchi kintəəŋ

11 Nsɛ́iŋ yiŋ yi shɔm, si mbɛiŋ kɔ bəni bə dzəni i mbi wələ wə num mbɛiŋ kwumi num kwumini i mbi wələ, mih bá kwuŋ kaŋ kwuŋni i mbɛiŋ a mbɛiŋ ma fâki gia yichu yə nyam yimbɛiŋ yi gwu kɔŋki, kɔm gia yələ jwɔki bəh biŋ'waka bimbɛiŋ.
12 Mbɛiŋ chûsiki nɔni kindzɔŋni i kintəəŋ ki bəni bà bɔ kiəki kə Nyɔ ka jɔbi wə bɔ jiəki gia i mbɛiŋ fuŋ a mbɛiŋ kɔ bəni bəchu, bɔ ni yɛiŋki nɔni kimbɛiŋ kindzɔŋni, ka a bi numki chɔkɔ biə Nyɔ bi dzə, bɔ bi tumyiki bikum bi.

13 Mbɛiŋ nyâ gwú yimbɛiŋ kɔm bə Bah i mi wichi wə wi sakaki bəni. Mbɛiŋ nyâ gwú yimbɛiŋ kɔŋ a numki i ŋkuŋ wi Lum wimbum,
14 nabə i bəni bà wi jiə a bɔ sakaki bimbu bi mbi, bɔ jiə bəni bà bɔ fəki gia yichu i ŋgəkə wə kɔksi bà bɔ fəki gia yindzɔŋni.

15 Nyɔ nəŋki a mbɛiŋ fâki gia yindzɔŋni, ayaka baŋ dzaka ki bəni bə kiyuŋ bà bɔ dzakaki gia kiə kə gia yə bɔ dzakaki.

16 Mbɛiŋ nôki ka bəni bà gia yidəkɔ kaŋaki kə bɔ, ayakalə kiə mbɛiŋ ki dzô kə yi i kəŋ i shi chɛiŋ i fâki chu. Mbɛiŋ nôki num ka mfá yi Nyɔ.
17 Mbɛiŋ kôksiki bəni bəchi, kôŋ bwa bə nih bəmbɛiŋ bə bumni bəchi, lwâ Nyɔ, kôksi ŋkuŋ wimbum wi Lum.

Bəni bə Nyɔ dzô kinchəsi i ŋgəkə wi Klistus wə

18 Mfá, mbɛiŋ nyâki gwú yimbɛiŋ i bəni bà mbɛiŋ kɔ i bɔ chɛiŋ, kôksi bɔ na bindzɔŋ. Mbɛiŋ ma nyâki a bà bɔ kaŋaki nɔni kindzɔŋni bɔ tɔkni i mbɛiŋ. Mbɛiŋ nyâki tə i bà bɔ chəfiki.
19 Mih dzakaki lə kɔm Nyɔ si wɔkɔ lə ndzɔŋni i mi wə bə chəbsiki wi wi wɔkɔ lɔli maka wi gbɔ i gia yidəkɔ wə, ayakalə kaŋa a shɔm kɔm wi jiə mfi bi i Nyɔ.
20 Bə ka twɛiŋki mbɛiŋ num mbɛiŋ gbɔ i gia wə, mbɛiŋ kaŋa shɔm, mbee wiwɔ kɔ na nə? Ayakalə, mbɛiŋ ka yɛiŋki ŋgəkə num i gia yindzɔŋni yə mbɛiŋ fə, mbɛiŋ kaŋa a shɔm, Nyɔ ni wɔkɔki ndzɔŋni bəh mbɛiŋ.
21 Akɔ di bimbɛiŋ i yɛiŋki ŋgəkə yakadəiŋ, kɔm Klistus tə nǐ yɛiŋ ŋgəkə kɔm mbɛiŋ, chusi kinchəsi i mbɛiŋ a mbɛiŋ dzô gvu yi.

22 Wi nǐ ka num fə dəkə chu
nalə, já yifa nǐ ka num buku
dəkə i dzaka ki wə.
23 Jɔbi wə bə nǐ tɔyiki wi, wi
nǐ ka chukuli dəkə bəh ntɔyi.
Jɔbi wə bə nǐ njəŋsiki wi, wi nǐ
ka fasi dəkə i nya ŋgəkə i bɔ,
ayakalə wi nya gia yichi i Nyɔ
kaŋ wə wi kiəki i saka ndzɔŋ
bənsaka.
24 Wi mwi nǐ giŋ chu
bibukumbɛiŋ i gwu yi wə i
kintasi wə. Wi nǐ fə yakadəiŋ,
ka bukumbɛiŋ kpi i gaali bəh
chu, i nôki nɔni ki chəŋ. Bíəkə
yə wi nǐ kaŋaki yi fə mbɛiŋ
bɔnih.
25 Mbɛiŋ nǐ kɔ aka shwáŋ
njəŋ nnya, ayakalə i liə mbɛiŋ
fiəni lɔ ka dzə i Nchəni, wi
chu num Ntɔkni wi biŋ'waka
bimbɛiŋ.

3

Si bəkaŋa bəh bənyuku bəbɔ kɔ i nôki

1 Mbɛiŋ bəkaŋa bə bəni,
mbɛiŋ tə nyâki gwú yimbɛiŋ
i bənyuku bəmbɛiŋ. Mbɛiŋ
kabə fəki yakadəiŋ, ma mi
wimu i bɔ kintəəŋ wə wi
nəiŋki i bum gia yi Nyɔ, ni dza
bum maka mi chu dzaka gia i
wi, num a fə nɔni ki kpə wi,
2 si bənyuku bəmbɛiŋ yɛiŋki
si mbɛiŋ nɔki nɔni ki baiŋni,
chusi kiŋkɔksi.
3 Gia yə yi chusiki ndzɔŋni
bimbɛiŋ ma nûmki biɛiŋ bi
lɔɔni i gwu wə, ka i kɛiŋsiki
juŋyifwu a yi ndzɔŋki, bəh i
ləkəki misiŋ, bəh i kaŋa gwu
bəh bəmbuŋ bəh ndzɔŋni.
4 Gia yə yi ni chûsiki
ndzɔŋni bi mi ni numki fiɛŋ
fiə mi wiwɔ kɔ fi i shɔm yi mə.
Ŋkaiŋni ndzɔŋni biələ si jwiŋ
kə, a num bi shɔm yə yi bəniki
num lə nyiki. Biələ kɔ biə Nyɔ
yɛiŋki akɔ bi shɔm yi.
5 Akɔ lə si bəkaŋa bə baiŋni
bà i kikpu wə nǐ jiə mfi bibɔ
i Nyɔ wə ní shiki chusiki
ndzɔŋni bibɔ. Bɔ nǐ nya tə gwú
yibɔ i bənyuku bəbɔ.
6 Miŋkpaŋa ka Sɛla nǐ
wəkɔki lə i Ablaham bɔɔŋ wi
a bah wi ŋgaiŋ. Mbɛiŋ tə kɔ i
liə bwa bə Sɛla jɔbi wə mbɛiŋ
fəki gia yi chəŋ chu lwa kə gia
yidɔkɔ.
7 Bənyuku, mbɛiŋ tə kîə
dzəh yə mbɛiŋ kaŋaki i nôki
bəh bəkaŋa bəmbɛiŋ. Mbɛiŋ
nyâki kiŋkɔksi i bɔ si bɔ kaŋaki
kə ŋga ka mbɛiŋ, ayaka si Nyɔ
kɔ wi duksi mbɛiŋ bɔ bəchi
bəh nɔni kə ki bi tsə kaa kə.
Mbɛiŋ nôki yakadəiŋ, ka fiɛŋ
fidɔkɔ ma kəŋki ntsa wimbɛiŋ.

I yɛiŋki ŋgəkə kɔm gia yindzɔŋni tsə i yichu wə

8 I gɔksiki, mih təfiki mbɛiŋ
bəchi a, mbɛiŋ kâŋaki shɔm
yimu, kâŋa nshɛiŋ yi kwasini,
kâŋa kiŋkɔŋ ki bəni bə bumni,
kâŋa shɔm yi bɔnini, shîsi
gwu yimbɛiŋ i kuku.
9 Mi ka fə chu i mi kiə wi ki
chûkuli kə bəh chu. Mi ka tɔyi
mi, kiə wi ki chûkuli kə bəh
ntɔyi, wi lɔɔ num kimbɔiŋsi i
wi wə. Yələ kɔ gia yə Nyɔ bɔɔŋ
mbɛiŋ kɔm yi a mbɛiŋ fâki ka
wi bi lɔɔ kimbɔiŋsi i mbɛiŋ wə.
10 Akɔ yaka si bə nyaka a,
“Mi ka kɔŋki i wɔkɔki ndzɔŋni
i nɔni ki wə,
bəh i yɛiŋ kaŋ yindzɔŋni,
wi tôkniki bəh lɔm wi kɔm
chu,

ayaka ma já yifa ma bûkuki i
dzaka ki wə.
11 Wi kaŋaki i nyôkɔ jum yi i
gia yichu wə,
fê num yindzɔŋni, yôkɔ i
kimbɔiŋni chɛiŋ bîəli
ki,
12 kɔm Bah si yɛiŋ lə bəni bə
chəŋ,
wi wɔkɔ ntsa wibɔ.
Ayakalə, wi nya kə shi i bəni
bà bɔ fəki chu."
13 Mbɛiŋ kabə kaŋa kiŋkɔŋ
kimbum i fəki gia yindzɔŋni
ka yəmaka, na mi wə wi kɔ i fə
mbɛiŋ bəh gia yichu kɔ na ndə
a?
14 Ayakalə, bəni kabə nya
ŋgəkə i mbɛiŋ kɔm mbɛiŋ fəki
gia yi chəŋ, ma Nyɔ ni bɔiŋsi
mbɛiŋ. Kiə mbɛiŋ ma lwâki
bɔ, nabə a shóm nyûmyiki
mbɛiŋ.
15 Mbɛiŋ kɔksiki Klistus
i shóm yimbɛiŋ wə ka Bah
wimbɛiŋ. Mbɛiŋ kɛiŋsi gwu
yimbɛiŋ, jɔbi wichi i wɔkɔliki
i chukuli mi wə wi ni bikə
gia yə mbɛiŋ tsɛiŋki tsəki i
ninshiŋ kɔm yi. Ayakalə, jɔbi
wə mbɛiŋ chukuliki, mbɛiŋ
chûkuliki i kimbɔiŋni wə bəh
kiŋkɔksi.
16 Mbɛiŋ ma fâki gia yə yi kɔ
i sakaki mbɛiŋ i shóm mə, ka
jɔbi wə bə tɔyiki mbɛiŋ, dzaka
já yichu kɔm nəni kimbɛiŋ
kindzɔŋni kɔm mbɛiŋ kɔ bəni
bə Klistus, bɔ ni gəmniki.
17 Mbɛiŋ kîə a yi ndzɔŋki lə i
yɛiŋ ŋgəkə kɔm gia yindzɔŋni
yə mbɛiŋ fə yi, a kabə num
a Nyɔ kɔŋki lə a yi nûmki
yakadəiŋ, tsə i yɛiŋki ŋgəkə
kɔm gia yichu yə mbɛiŋ fə.
18 Yi kɔ asi Klistus nǐ yɛiŋ
ŋgəkə ka kpi. Wi nǐ kpi kɔm
chu bi bəni kpamu yi kaa
yakadəiŋ. Wi wə wi nǐ kɔ mi
wi chəŋ nǐ kpi i bəni bà bɔ kɔkə
bə chəŋ i dzə bəh bukumbɛiŋ
i Nyɔ wə. Bə nǐ wɔɔ wi, wi
kpi num i nyam yi gwu wə,
ayakalə Nyɔ fə a wi numki
wiwɔm i kiŋ'waka wə.
19 Akɔ i kiŋ'waka kələ wə
wi nǐ tsə fuku gia yi Nyɔ i
biŋ'waka biə bi nǐ kɔ i juŋ yi
nsəŋ mə.
20 Biŋ'waka biələ kɔ biə bi nǐ
nəiŋ i bum i Nyɔ i jɔbi wi Nɔa
wə. Nyɔ nǐ kaŋa shɔm bəh bi,
wɔkɔli jɔbi wə Nɔa nǐ kɛiŋsi
kaasi ŋgwuki. Ŋgwuki wələ kɔ
wə bəni nǐ liə yɛiŋ a bəni nyaŋ
shəŋ, a num bɔ bà bɔkɔ nǐ fə bɔ
bɔiŋ.
21 Bɔkɔ yələ kɔ ka bɔkɔ yə
bə juliki mbɛiŋ yɛiŋ i liə yi
bwili mbɛiŋ. Bə juliki kə mi
i bɔkɔ yələ mə a bə wɔkɔki
num chii i gwu yi wə. Akɔ i
fə kiŋkaka i Nyɔ bəh kiŋkwaka
kibaiŋni. Njuli wi bɔkɔ wələ
bwiliki mbɛiŋ bəh ŋga bi Jisɔs
Klistus biə wi nǐ buku yɛiŋ i
kpi wə.
22 Jisɔs Klistus wələ yaka
lɔ i bɛiŋ ka shinum i tsɛiŋ
yiləkəli yi Nyɔ wə, wi num fɛiŋ
bəchinda bə Nyɔ bəh biŋ'waka
biə bi kaŋaki ŋga bəh biŋ'waka
bichi biə bi sakaki num i wi
chɛiŋ.

4

*Nəni ki bəni bə Nyɔ kɔ kim-
fiaŋ*

1 Si Klistus nǐ yɛiŋ ŋgəkə
i nyam yi gwu wə, mbɛiŋ
tə kaŋaki i kâŋaki ŋkaiŋni wi

shɔm yə wi nǐ kaŋaki i yɛiŋ tə ŋgəkə, kǐə a mi wə wi kɔ wi yɛiŋ lɔ ŋgəkə i nyam yi gwu wə kɔ wi gaali lɔ bəh chu,

2 ka wi ma chu nôki nɔni ki fa mbi wələ wə biəli gia yichu yə nyam yi gwu nəŋki. Wi nôki biəli num gia yə Nyɔ nəŋki.

3 Mbɛiŋ kiəki a jɔbi wə mbɛiŋ nǐ kɛiŋki mbɛiŋ fə gia yi bəni bà bɔ kiəki kə Nyɔ si shi fə yi kpɛiŋ. Mbɛiŋ nǐ nɔki nɔni ki kinyɛŋ ki tɔkɔlini, biəli nyam yimbɛiŋ yi gwu yi shilini, mu mbih mɔ kwa mbɛiŋ, fə bini, dzi i kiyuŋ wə, mu fii fɛiŋ fə ka bíə. Ayaka mbɛiŋ chu tsa, kɔksi bənyɔ bə kilɔlɔ a num gia yi gumini.

4 I liə dzaka wɔmki bəni bà bɔ kiəki kə Nyɔ si mbɛiŋ chu chiŋniki kə i mbaŋ wibɔ wi nɔni kə ki kɔ ka ki nyám, bɔ ka fiəni gwu tɔyi mbɛiŋ.

5 Ayakalə, bɔ num i bi num i nɔmyi dzaka i Nyɔ nshiŋ wə wi kɔ wi kɛiŋsi gwu i sakaki bəŋkwu bəh bəwɔm.

6 Akɔ gia yə yi nǐ fə ka bə fuku tə ntum wi ndzɔŋni i bəni bà bɔ kɔ bɔ kpiyi. Bə nǐ fuku yakadəiŋ asi yi kɔ num bə saka lɔ bɔ i nyam yi gwu wə ka bəni bəwɔm, bɔ ni nôki nɔni i kiŋ'waka wə ayaka ki num asi Nyɔ nɔki.

Mi nômki bəh kinya ki i dzəh yindzɔŋni wə

7 Jɔbi wə gia yichi bi kaaki si num kɔmsi dzə lɔ. Ayakadəiŋ, mbɛiŋ nûmki bəh mfi bimbɛiŋ fɛiŋ, tôkni bəh gwú yimbɛiŋ, ka mbɛiŋ kɔ i tsâki.

8 Gia yə yi tsəki gia yichi kɔ a mi kôŋki waiŋnih wi bəh shɔm yi yichi, kɔm kiŋkɔŋ si baŋ lə chu biduli.

9 Waiŋnih mi ka laa njikə i wi, wi dzô wi, wi tôkni i wi shwiŋyiki kə.

10 Si mbɛiŋ kɔ num Nyɔ duksi mbɛiŋ bəh binya chi chi, mi dzôki kinya ki nôm i bəni bədɔkɔ. Mbɛiŋ nômki bəh kinya kələ Nyɔ nya i mbɛiŋ i dzáh dzáh wə ka bəni bə ndzɔŋni bà Nyɔ nya nɔm wi i bɔ kaŋ.

11 Mi kabə dzaka gia yi Nyɔ, wi ka dzâkaki a gia yə yi bukuki i dzaka ki Nyɔ wə mwi. Mi ka nɔmki i bəni bədɔkɔ, wi ka nômki a bəh ŋga biə Nyɔ nya i wi. Mbɛiŋ fâki yakadəiŋ i gia yichi yələ mbɛiŋ fəki lə, ka kiŋkɔksi tsəki i Nyɔ tsə dzəh i Jisɔs Klistus wə. Mbum bəh ŋga bichi kɔ a kaŋa wi jɔbi wichi na tsə kaa kə. Yi nûm ayaka.

I yɛiŋki ŋgəkə ka bəni bə Klistus

12 Nsɛ́iŋ yiŋ yi shɔm, kiə mbɛiŋ ma nûmki bəh ŋkaiŋyi i nshili wə mbɛiŋ wɔkɔki i gwu wə, wə wi dzəki i mbɛiŋ i mɔmsi mbɛiŋ. Kiə yi ma nûmki ka akɔ gia yidɔkɔ yimfiaŋ yə yi numki bəh mbɛiŋ.

13 Mbɛiŋ lâŋki num laŋni lɔ a mbɛiŋ yɛiŋki lə ŋgəkə si Klistus nǐ yɛiŋ ka jɔbi wə wi bi tumbuku bəh mbum bi, mbɛiŋ bi chu laŋki, wɔkɔ ndzɔŋni.

14 Bəni kabə tɔyiki mbɛiŋ kɔm yɛli wi Klistus, yaka ndzɔŋni bimbum kɔ bimbɛiŋ. Yələ chusiki a Kiŋ'waka ki

kiŋkɔksi kə ki kɔ ki Nyɔ kɔ i mbɛiŋ wə.
15 Mi ka yɛiŋki ŋgəkə, wi ma yêiŋki kɔm wi kɔ wi wɔɔ mi, nabə a wi kɔ wi chwɔ fiɛŋ nabə a wi fə gia yichu yidɔkɔ, nabə a wi kɔ wi ləkə dzaka i gia yi bəni bədɔkɔ wə.
16 Ayakalə, mi kabə yɛiŋki ŋgəkə kɔm wi kɔ mi wi Klistus, wi ma ŋgâmniki. Ayaka wi ka kôksiki Nyɔ a wi kaŋaki lə wəmaka yɛli.
17 Mbɛiŋ fâki yakadəiŋ kɔm jɔbi dzə lɔ ka Nyɔ saka bəni, ayaka wi ni yisi num bəh juŋ yi. Wi ka yisi bəh bukumbɛiŋ yakadəiŋ, yi kɔ i num dəiŋ bəh bəni bà bɔ nəiŋma i bum ntum wi ndzɔŋni wi Nyɔ a?
18 Bə nyaka i Kiŋwakti ki Nyɔ mə a,
"Yi kabə ləkə i bəni bə chəŋ i bɔiŋ,
ma yi bi numki dəiŋ bəh bəni bà bɔ nəiŋ Nyɔ ka fəki a chu a?"
19 Ayakadəiŋ, bəni bà bɔ yɛiŋki ŋgəkə si Nyɔ nəŋki a bɔ yɛiŋki, bɔ fəki gia num yi chəŋ, jiə gwu yibɔ i kaŋ yi Nyɔ Kimaa mbi wə wi kɔ a kiŋkaka ki bɛiŋ.

5

Kɔm shwáŋ yi Nyɔ

1 Mih kabə nəŋ i təfi bətii kijuŋni ki bəni bə bumni i mbɛiŋ kintəəŋ. Mih ka mi i mbaŋ wi bətii kijuŋni wə, mih nǐ yɛiŋ bəh dzákəh yiŋ si Klistus nǐ yɛiŋki ŋgəkə, ayaka mih num tə mi wə mih bi kwati i kiŋkɔkni kə wi bi dzə bəh ki.
2 Mih təfiki a, mbɛiŋ tôkniki ndzɔŋki bəh shwáŋ yi Nyɔ yə wi jiə i mbɛiŋ kaŋ. Jɔbi wə mbɛiŋ bá tɔkni bəh yi, mbɛiŋ ma tôkniki ka bə chiniki mbɛiŋ chinini. Mbɛiŋ tôkniki bəh kiŋkɔŋ asi Nyɔ nəŋki. Mbɛiŋ ma tôkniki kaŋa kiŋkɔŋ i mbee wi ŋgəmnini wə. Mbɛiŋ kâŋaki kiŋkɔŋ num i nɔm wiwɔ wə.
3 Kiə mbɛiŋ ma yaka num i shwáŋ yi Nyɔ yə bɛiŋ wi jiə i mbɛiŋ kaŋ. Mbɛiŋ chûsiki num nəni kindzɔŋni kə yi ni yɛiŋki yi sini.
4 Mbɛiŋ kabə fə yakadəiŋ, jɔbi wə Tikwili wi Bəntɔkni Shwáŋ bi tumbuku, mbɛiŋ ka bi kwati kifɔ ki kɔknini kə ki bi jwiŋ kə.
5 Mih dzakaki tə i sumi a, mbɛiŋ nyâki gwú yimbɛiŋ i bətii kijuŋni ki bəni bə bumni bindzɔŋ. Ma mbɛiŋ bəchi shîsiki gwú yimbɛiŋ i mi bəh mi nshiŋ. Mbɛiŋ kîəki a, "Nyɔ si n'yɔkɔ lə jum i mi wə wi ghaŋsiki gwu, ayakalə wi chusiki num shɔm yindzɔŋni i mi wə wi shisi gwu yi."
6 Mbɛiŋ shîsi gwú yimbɛiŋ ayaka num i ŋga bi Nyɔ chɛiŋ, jɔbi wə jɔbi bi kpɛiŋ, wi bi ka kɔksi mbɛiŋ.
7 Mbɛiŋ jǐə gia yichi yə yi fumsiki mbɛiŋ i kaŋ yi wə, kɔm wi kaŋaki lə kiŋkɔŋ i mbɛiŋ wə.
8 Mbɛiŋ tôkniki bəh gwú yimbɛiŋ, mbɛiŋ tsêiŋ ndzɔŋ kɔm mbaiŋŋni wimbɛiŋ wə ŋkpɛli wɛɛliki nyaniki aka jum yə yi jumki, nəŋ mi i bwiŋyi dzi.
9 Mbɛiŋ bwaŋ ŋga bəh wi, mbɛiŋ jǐə a shɔm i Nyɔ yi ləkə, yǐŋti a bwa bə nih bəmbɛiŋ yɛiŋki lə tə ŋkaiŋni bəmaka

bəŋgəkə yakadəiŋ i mbi wichi wə.
10 Ŋgəkə wələ kɔ a i jɔbi wi juli wə, ayaka Nyɔ num i bi fiəni mbɛiŋ a mbɛiŋ fiəni num asi mbɛiŋ ni kɔ, wi bi nya mbɛiŋ bəh ŋga, fə gaaŋ yimbɛiŋ liəni ndzɔŋ. Nyɔ kɔ wə wi nyaki kinduksi kichi i bəni. Wi bɔɔŋ mbɛiŋ i liə i kiŋkɔksi ki wə kə ki kɔ jɔbi wichi, kɔm mbɛiŋ kɔ bəni bə Klistus.
11 Ma ŋga bichi baaŋ a numki mbii jɔbi wichi kiŋgɔksi kɔbi. Yi nûm ayaka.

Bimbəni
12 Mih nyaka kiŋwakti kijuli kələ i mbɛiŋ num a gamti Silas* mih, wə wi kɔ waiŋnih wibukumbɛiŋ. Si mih yɛiŋ a wi kɔ mi wə mi kɔ i jiə mfi i wi wə. Mih nyaka i shili shóm yimbɛiŋ, i chu fə a mbɛiŋ kiə gia yichi yə mih nyaka yi chusi kiŋkɔŋ kɔm ŋgamti wi Nyɔ. Mbɛiŋ nûm ndzɔŋ i yi bɛiŋ nalə.
13 Kijuŋni ki bwa bə nih bəbukumbɛiŋ ki Babilən kə Nyɔ kɔ wi sabibwili tə chiŋsi dzəki kimbəni i mbɛiŋ. Maak wə wi kɔ waiŋ wuŋ i mbum wə bəniki tə i mbɛiŋ.
14 Mbɛiŋ bô̂ni i gwu yimbɛiŋ, mbɛiŋ yâŋyiki i kiŋkɔŋ wə. Kimbəiŋni nûm i mbɛiŋ bəchi bà mbɛiŋ kɔ mbɛiŋ chiŋni i Klistus wə.

* **5:12** Yɛli wələ kɔ tə a “Sifanus.”

Kiŋwakti kikəmsini ki Bita Gia yə yi kə i Kiŋwakti ki Bita ki kəmsini kələ mə

Kiŋwakti ki Bita ki kəmsini kələ kə num wi nǐ nyaka i bəni bə bumni bə ninshiŋ, num bə waaŋ fiəli tali mbi wichi. Fwu wi gia wimbum i kiŋwakti kələ mə kə i jwə nəm wə bəni bə lanini bə ntəkə nǐ nyaniki fəki, bəh i jwə tə nəni kinyɛŋ ki təkəlini kə nlani wə bəni bələ nǐ dzəki bəh wi, a wi kaa. Bita nyaka kiŋwakti kələ nalə tsɛiŋ num gia yə bəni bə lanini bə ntəkə bələ nǐ dzakaki a Jisəs bi chu fiəni dzə kə. Wi dzaka a gia yə yi fə ka Jisəs mətsəsi i dzə akə kəm Nyə nəŋki a mi widəkə ma laka (3:9).

Kifwu ki gia kə ki kə i Kiŋwakti kələ mə

1:1-2 Kin'yisi
1:3-21 Nəni ki bəni bə Klistus
2:1-22 Kəm nəni ki bəni bə bə laniki ntəkə, bəh ŋgəkə wə wi kaŋaki i bi dzə i bə wə
3:1-18 Chəkə biə Klistus kaŋaki i bi fiəni dzə

1 Akə mih Samən Bita, waiŋ wi nəm wi Jisəs Klistus chu num waiŋ wi wi ntum. Mih nyakaki kiŋwakti kələ i mbɛiŋ bə mbɛiŋ dzə kimbum ki kəknini kə ki kə aka kibuku, yələ kə kəm nəni ki chəŋ ki Jisəs Klistus wə wi kə Nyə wibukumbɛiŋ chu num Kimbwili.

2 Nyə chusi mbɛiŋ bəh shəm yi yindzəŋni nalə wi chu nya mbɛiŋ bəh kimbəiŋni nalə, tsə dzəh i ŋkiə wə mbɛiŋ kiəki Nyə bəh Jisəs Bah wibukumbɛiŋ yɛiŋ.

Nəni ki bəni bə Nyə kə wi bəəŋ ka sabibwili

3 Ŋga bi biə bi kə bi Nyə, bi nya lə bukumbɛiŋ biɛiŋ bichi biə bukumbɛiŋ nəŋki i nəni kələ wə bəh i nəki nəni kə Nyə nəŋki. Bi fə yakadəiŋ tsə dzəh i ŋkiə wə bukumbɛiŋ kiəki Nyə wə wi bəəŋ bukumbɛiŋ i liə i mbum bəh ndzəŋni biə akə mbi.

4 Akə i dzəh yələ wi nyani ka wi nya bukumbɛiŋ biɛiŋ bi kəkni nalə chu ndzəŋ tsə biɛiŋ bichi a num biə wi nǐ kaka. Biɛiŋ biələ kə i fə ka mbɛiŋ yəkə gɛiŋ biɛiŋ bichu i mbi wə a num biə nyam yi gwu kəŋki bi bəkəli bəni. Ayakadəiŋ, mbɛiŋ ka ni numki i dzəh yə Nyə kə yɛiŋ.

5 Si yi kə yakadəiŋ, mbɛiŋ mômsi nalə i kpêiŋsi nəni kindzəŋni i shəm yə mbɛiŋ jiə i Klistus wə. I nəni kindzəŋni wə, mbɛiŋ kpêiŋsi i ŋkiə gia yɛiŋ.

6 I ŋkiə gia wə, mbɛiŋ kpêiŋsi kintəkni ki gwu. I kintəkni ki gwu wə, mbɛiŋ kpêiŋsi shəm yi kaŋani. I shəm yi kaŋani wə, mbɛiŋ kpêiŋsi nəni kə Nyə nəŋki.

7 I nəni kə Nyə nəŋki, mi kâŋaki shəm yindzəŋni i waiŋnih wi. I shəm yindzəŋni yə mi kaŋaki i waiŋnih wi, mbɛiŋ kpêiŋsi kiŋkəŋ.

8 Mih dzakaki lə kɔm,
mbɛiŋ kabə kaŋaki nɔni kələ
tsə a bəh ki i ninshiŋ, ma ki
ni fə mbɛiŋ ma ni chiŋ numki
alə, nabə i numki ka bəni bà
bɔ kɔkə i fə gia ka bà bɔ kiəki
gia kɔm Bah wibukumbɛiŋ
wə Jisɔs Klistus.
9 Mbɛiŋ kîəki a mi kabə
kaŋaki ŋkaiŋni ki nɔni kələ
yaka wi fəkə lɔ i gia yi Nyɔ
wə, wi kɔbi i yɛiŋ di i dzəh yi
dəəŋ. Wi kɔ wi dali lɔ a Nyɔ
wɔkɔ bwili lɔ chu biə wi nǐ fəki
i kikpu wə.
10 Bwa bə nih bəŋ, yi kɔ a
mbɛiŋ mô̂msiki na bəh ŋga i
fəki gia yə yi chusiki a mbɔɔŋ
wə Nyɔ bɔɔŋ mbɛiŋ, bəh nsaiŋ
wə wi saiŋbwili mbɛiŋ akɔ gia
fiɛŋ kɔbi i nəŋni. Mbɛiŋ ka
fəki yakadəiŋ ma mbɛiŋ bi
ma chu lansi gbɔ i bumni
bimbɛiŋ wə.
11 Ayakadəiŋ, bə bi dzə wɛli
lə dzəh yimbum i mbɛiŋ lə
gbuuu, ka mbɛiŋ liə i ŋkuŋ biə
bi bi kaaki kə a num bi Bah
wibukumbɛiŋ Jisɔs Klistus wə
wi kɔ Mbwili.
12 Mih kiəki lə a mbɛiŋ si kiə
lɔ gia yələ, mbɛiŋ num ndzɔŋ
tə i ŋkɔŋ biə mbɛiŋ nǐ wɔkɔ,
ayakalə na si mbɛiŋ kiəki yi
yakadəiŋ mih nəŋki i yiŋtiki
mbɛiŋ kɔm yi jɔbi wichi.
13 Mih kwakaki a, yi kɔ
chəŋ yakadəiŋ a mih yô̂msiki
mbɛiŋ kɔm gia yələ, si mih
kɛiŋki wiwɔm mih waka ka
mbɛiŋ ni kwakaki,
14 kɔm mih kiəki lə a, yi
baaŋ a twɛsi ka kiŋ'waka
bee nyam yi gwu si Bah
wibukumbɛiŋ Jisɔs Klistus fə
a mih kiə.
15 Mih nəŋki i məmsi na bəh
ŋga a jɔbi wə mih nyə mbɛiŋ ni
numki mbɛiŋ kwâka gia yələ
jɔbi wichi.

Dzə́kəh yə yi nǐ yɛiŋ kiŋkɔkni ki Klistus

16 Mbɛiŋ kîəki a, gia yə
buku nǐ dzakaki i mbɛiŋ
kɔm ŋga bəh ndzə wə Bah
wibukumbɛiŋ Jisɔs Klistus bi
fiəni dzə, a nǐ kɔkə bichum biə
bəni nǐ dzɔ jɔbi ka kɛiŋsi biə
buku fukuki i mbɛiŋ. Buku
nǐ yɛiŋ na kiŋkɔkni kiwɔ bəh
dzə́kəh yibuku.
17 A nǐ kɔ jɔbi wə Nyɔ Ba
nǐ duksi wi bəh kiŋkɔkni bəh
mbum, ja nǐ buku dzə i wə wi
kɔ Kiŋkɔkni Kimbum dzaka
a, "Wələ kɔ Waiŋ wuŋ, wə wi
kɔ shɔm yiŋ. Mih wɔkɔki lə
ndzɔŋni nalə kɔm wi."
18 Buku mwi nǐ wɔkɔ ja
yələ si yi nǐ shiki dzəki i bɛiŋ
jɔbi wə buku bəh Jisɔs nǐ kɔ i
ŋkwuŋ wi baiŋni wə.
19 Si buku nǐ wɔkɔ
yakadəiŋ, buku ka fiəni yiŋti
ŋkɔŋ bi gia yə bəni bə ntum bə
Nyɔ nǐ dzakaki a kɛiŋ i kikpu
wə. Ayaka yi ndzɔŋki a mbɛiŋ
jîə mfi i gia yiwɔ wə bindzɔŋ,
kɔm yi kɔ aka baiŋni biə bi
baiŋki i di bi jisi wə i tsə buku
i jɔbi wə biŋ bi baiŋki, Jisɔs bi
baiŋki i shóm yimbɛiŋ mə ka
jɔŋ wi kinchəŋɔchəŋɔ.
20 Gia yə yi kɔkniki tsəki gia
yichi i fa kɔ a mbɛiŋ kaŋaki
i kiə a, ntum wi Nyɔ widɔkɔ
kɔkə i Kiŋwakti ki Nyɔ mə,* wə

* **1:20** nabə a, "Mi kələ i fuku baiŋsi fwu wi gia wiwɔ bəh kiŋkwaka ki."

mi wi ntum wi Nyɔ widɔkɔ nĭ fukuki bəh kiŋkwaka ki.

21 Yi kɔ a ntum wi Nyɔ widɔkɔ kɔkə wə wi nĭ dzəki si mi wiwɔm nəŋki a yi numki. Bəni bə ntum bə Nyɔ nĭ dzakaki gia a fə Kiŋ'waka ki Baiŋni ka bɔ dzâkaki i ja yə yi bukuki i Nyɔ wə.

2

Bəni bə lanini bə ntəkə

1 A liŋ asi bəni bədɔkɔ nĭ dza tumbuku i bəni kintəəŋ i kikpu wə nyi ntəkə a bɔ kɔ bəni bə ntum bə Nyɔ, yi num tə a liŋ asi bəni bə lanini bə ntəkə ni numki lə i mbɛiŋ kintəəŋ. Bɔ bi wɛɛliki dzəki bəh nlani widɔkɔ wə wi kɔ i bəkəli bəni, nəiŋma Tikwili wə wi nĭ kpi i yɛlih bɔ. Bɔ ni fəki yakadəiŋ akisəkə bɔɔŋ num ŋgəkə i gwu yibɔ wə.

2 Bəni bəduli ni sini nəni kibɔ kinyɛŋ kiwɔ, yəmaka ni fə bəni ka dzakaki ja yichu kɔm Dzəh yi ŋkɔŋ.

3 Dzákəh yi bukuni i biɛiŋ wə bi fə lə ma bɔ sɛiŋki biɛiŋ i kaŋ yimbɛiŋ wə bəh bichum biə bə kɛiŋsi. Bəni bələ kɔ num Nyɔ nĭ kɛiŋsi jiə lɔ ŋgəkə wibɔ a kɛiŋ i kikpu wə, ayaka ŋgəkə wiwɔ kɛiŋ a fɛiŋ wɔkɔli bɔ.

4 Mbɛiŋ kiəki a, Nyɔ nĭ ka bee dəkə bəchinda bà bɔ nĭ fə chu. Wi nĭ lɔɔ shi bɔ, a bɔ tsə i di bi ŋgəkə wə, jiə bɔ i bənsəŋ wə i dzáŋə yə yi jiki lə maaa, i di biə bɔ bi numki fɛiŋ i tsə buku i chɔkɔ bi nsaka wə.

5 Wi nĭ ka bee dəkə tə mbi wi kikpu i jɔbi wə wi nĭ faaŋ mwi i mbi wələ wə i bəni bà bɔ nĭ nɔki kə nɔni kə Nyɔ nəŋki. Wi nĭ bee shəŋ a Nɔa wə wi nĭ fukuki a bəni nôki nɔni ki chəŋ i Nyɔ nshiŋ, bəh bəni bədɔkɔ nanitaŋ.

6 Wi nĭ kpa kwili wi Sədɔm bəh wi Gəmɔla bəh gbuku bi fii fiəni i bibwuŋ wə, chiksi bi chiksini, fə a yələ numki ka kinchəsi ki gia yə yi bi numki bəh bəni bà bɔ nɔki kə nɔni kə Nyɔ nəŋki.

7 Ayakalə, wi bwili Lɔt wə wi nĭ nɔki nɔni ki chəŋ gwu kpi wi kɔm nɔni kinyɛŋ kə bəni bəchu nĭ kaŋaki.

8 Gia yə mi wi chəŋ wələ nĭ yɛiŋki chu wɔkɔ i jɔbi wə wi nĭ nɔki i bɔ kintəəŋ nĭ fə a shɔm yi yə yi baiŋki wɛsiki wi chɔkɔ bichi kɔm kimfə kibɔ kichu.

9 Gia yiwɔ kabə num yakadəiŋ, yaka yi chusiki a Bah kiəki lə i bwili bəni bà bɔ nɔki nɔni kə wi nəŋki i ŋgəkə wə, chu kiə tə i jiə bəni bà bɔ nɔki nɔni kichu num kə ki chəŋ i ŋgəkə wə, i tsə buku i chɔkɔ bi nsaka wə.

10 Ŋgəkə wələ kɔ num wi bəni bədɔkɔ bi lansi tsəki tsəni wi mi wichi. Bəmaka bəni kɔ bà bɔ kɔŋki i biəliki a gia yə gwu yibɔ si shili bɔ kɔm yi, a num a yə yi si bəkəli mi. Ayaka a chu num a bɔ bà bɔ dzɔki mi wə wi sakaki bəni i kuku.

Nyɔ bi kaasi lə bəni bə lanini bə ntəkə

Bəni bə lanini bə ntəkə bələ wɔmki lə bəh fwu, ghaŋsi gwu nalə, chu lwa kə i təyiki biŋ'waka bi bɔɔli biə bi kaŋaki ŋga.

11 Na bəchinda bə Nyɔ bà bɔ kaŋaki ŋga chu ləkə tsə bɔ si lansi məm kə i təyi biŋ'waka biələ i Bah nshiŋ.

12 Ayakalə, bəni bələ fəki gia
num yə mwa mibə kəŋki i fəki
asi nyám yi chwa si fə gia
kwaka kə, ayaka yi num ka
bəni bi kwayi bɔ bə kum. Bəni
bələ kɔ bà bɔ suŋuki gia bɔ
kiəki kə yi. Nyɔ bi kaasiki bɔ
aka nyam yi chwa,
13 Ŋgɔm wibɔ bi numki
ŋgəkə wə bɔ bi yɛiŋki kɔm
ŋgəkə wə bɔ nǐ dzəki bəh
wi. Bɔ si kwaka a, i dziki
bəh i muki nalə nshifɔkɔ akɔ
kilaŋ gwu kidɔkɔ i bɔ. Bɔ
kɔ chi i mbɛiŋ kintəəŋ jisi
mbɛiŋ. Jɔbi wə bɔ dziki bəh
mbɛiŋ, bɔ ka wɔkɔki ndzɔŋni i
fwɔkyiki mbɛiŋ bəh nəni kibɔ
kiŋgəmnini.
14 Dzákəh yibɔ si shi num
a yi nəni ki tɔkɔlini, bɔ fwuli
kə i fəki chu. Bɔ si leŋti bəni
bà bɔ bɔɔki i kimbum kibɔ wə
ka bəh bɔ fəki chu. Dzákəh yi
bukuni liəni lɔ i mwa mi bɔ
mə. Bɔ num bɔ dzɔ lɔ lɔiŋ!
15 Bɔ bee lɔ dzəh yi chəŋ
ka dzɔ num yi kilɔlɔ. Bɔ dzɔ
gvu yi Balaam waiŋ Bɛwu wə
wi nǐ bum i fə gia yə yi nǐ
kpɛiŋniki kə kɔm wi nǐ kɔŋki
kpɔ.
16 Ayaka njakas kaŋyi wi i
gia yichu yələ wə. Njakas kɔ
məŋni si yi si dzaka, yi dzaka
aka mi wiwɔm, ka chi nəni
kidzali kə mi wi ntum wi Nyɔ
wələ nǐ fəki.
17 Bəni bə lanini bələ kɔ aka
dzəŋə yi mwi yə mwi chu
bukuki kə yɛiŋ, chu num aka
bikwu biə bi gbɔ i biŋ fuŋni
kiləkəli tsə giŋ. Nyɔ nǐ kɛiŋsi lɔ
di bi ji lə maaa, jiə i bɔ.
18 Bɔ kɔmki dzaka nalə
ghaŋsi gwu yi kilɔlɔ. Bɔ leŋtiki
bəni bà bɔ kuti buku dzə i bəni
kintəəŋ bà bɔ kiəki kə gia yi
chəŋ. Bɔ leŋtiki bəh bənlani
bà bɔ kɔ a bɔ kɔlə i fiəni fəki
gia yə gwu yi shili nəŋki.
19 Bɔ si dza kaka bəni
a bɔ bwili lɔ bɔ i mfá wə,
ayakalə bɔ mwi bà bɔ dzakaki
yakadəiŋ num mfá i biɛiŋ biə
bi bəkəliki gwu yi mi. Bɔ kɔ
mfá kɔm mi ka nya gwu yi
i fiɛŋ wə, yaka wi kɔ mfa wi
fiɛŋ fiwɔ.
20 Mbɛiŋ kǐəki a, bəni kabə
yɔkɔ gɛiŋ gia yə yi bəkəliki
bəni i mbi wələ wə kɔm bɔ si
kiə lɔ Bah wibukumbɛiŋ wə
wi kɔ Jisɔs Klistus wi num Mb-
wili, ka chu fiəni tsə liə i gia
yiwɔ wə, ma yi shu kaŋa bɔ,
ma yi gia ni fɔɔ fɔəni i gwu
yibɔ wə tsə si yi nǐ kɔ i kin'yisi
wə.
21 Bəni ka fə yakadəiŋ,
yəmaka ni ndzəŋki a bɔ nǐ
kaŋaki kə i yisi kiə dzəh yi
chəŋ yələ, i chu fiəni bee nchi
wi baiŋni wə bə nya i bɔ.
22 Ŋkaiŋni bəmaka bəni bələ
fəki gia yə yi kɔ i ndi wə, yi
ka numki ŋkɔŋ a, "Jɔbi wə biə
yaiŋ yaiŋni ki yi fiəni chu fɛiŋ
i dzi." Ayaka ndi widɔkɔ chu
num a, "Jɔbi wə bə si wɔkɔ kifii
ki chu fiəni tsə biŋli i ntsaŋa
wə."

3

Chɔkɔ bi Bah bi fiəni dzəni

1 Nsɛ́iŋ yiŋ yi shɔm, kiŋwakti
kələ i liə si num lɔ ki kɔmsini
mih nyakaki i mbɛiŋ. I
biŋwakti biə bichi mih nyaka
ka yiŋti i yɔmsi mbɛiŋ i kâŋaki
biŋkwaka bi chəŋ.
2 Mih nəŋki a mbɛiŋ
kwâkaki gia yə bəni bə ntum
bə Nyɔ bə baiŋni nǐ dzaka

i ninshiŋ a yi bi numki lə, chu kwâka tə gia yə bwa bəmbɛiŋ bə faaŋni bə Jisɔs nǐ dzaka i mbɛiŋ a Bah wə wi kɔ Kimbwili dzaka a mbɛiŋ fâki.

3 Gia yimbum kɔ a mbɛiŋ kǐə a, jɔbi wə a bi numki i chəkɔ bi gɔksini wə, bəni bə nyiksini, bi dza dzə nyiksi fə gia yichu yə nyam yibɔ yi gwu nəŋki.

4 Bɔ bi nyiksiki dzaka a, “Ntə wi nǐ kaka a ŋgaiŋ bi fiəni dzəki lə, wi kɔ faiŋ i liə a? Jiakɔbi si bətii bəbukumbɛiŋ nǐ kpiyi, gia yichi kɛiŋki a gvu wə asi yi nǐ kɔ i kikpu wə i yisi si Nyɔ nǐ maa mbi.”

5 Bɔ dzakaki yakadəiŋ kiə na bindzəŋ na ka bɔ nəiŋki nəiŋni a Nyɔ nǐ ka dzaka shəŋ a bəh ja yi i kikpu wə ka bɔəli numki. Ka dzaka nshwaiŋ buku i bɔkɔ, ayaka wi nǐ fə nshwaiŋ yiwɔ bəh mwi.

6 Akɔ a mwi miwɔ mə mɔ nǐ buku baŋ nshwaiŋ, ka kaasi mbi wikpu wə.

7 Akɔ tə a ja yi yiwɔ yə yi jiə bɔəli bəh nshwaiŋ i liə, wɔkɔli gbuku. Wi wɔkɔli chəkɔ biə wi bi sakaki bəni bà bɔ nɔki kə nɔni kə wi nəŋki.

8 Ayakalə, nsɛ́iŋ yiŋ yi shɔm, kiə mbɛiŋ ki dâli kə gia yimu a, i Bah chəkɔ bimu kɔ a liŋ aka jía nchuku, jía nchuku num a liŋ aka chəkɔ bimu i wi.

9 Bah gukuki kə gwu gukuni asi bəni bədəkɔ kwakaki, i fə asi wi nǐ kaka. Wi kaŋaki num shɔm bəh mbɛiŋ, kɔm wi kɔŋki kə a mi widəkɔ bi laka, wi nəŋki a bəni bəchi kwûni shóm yibɔ.

10 Chəkɔ biə Bah bi fiəni dzə bi numki aka bi ji. I biəmaka chəkɔ bɔəli bi jumiki lə bəh ŋga tsə laka, gbuku bi fiisiki biɛiŋ biə bi kɔ i bɔəli wə, nshwaiŋ bəh biɛiŋ bichi biə bi kɔ yɛiŋ bi fii kaasi.

11 Si gbuku bi fiisiki biɛiŋ bichi i dzəh yələ wə, mbɛiŋ kwakaki a mbɛiŋ kaŋaki i nûmki ŋkaiŋni wi bəni bənaiŋ i nɔni kimbɛiŋ wə a? Mbɛiŋ kaŋaki i nûmki bəni bà bɔ nɔki nɔni ki baiŋni mbɛiŋ nya gwu yimbɛiŋ i Nyɔ,

12 i wɔkɔliki Chəkɔ bi Nyɔ biələ, mômsi i fâki a bi dzâ wakli. Akɔ chəkɔ biə gbuku bi fiisiki bɔəli, ayaka juuŋ yi gbuku bi jɔkɔ biɛiŋ biə bi kɔ i bɛiŋ.

13 Ayakalə, bukumbɛiŋ wɔkɔliki num bɔəli wimfiaŋ bəh nshwaiŋ yimfiaŋ biə Nyɔ nǐ kaka, ayaka ŋkaiŋni wi kwili wələ kɔ wə a bi numki a nɔni ki chəŋ yɛiŋ.

14 Ayakadəiŋ, nsɛ́iŋ yiŋ yi shɔm, si mbɛiŋ wɔkɔliki gia yiwɔ yakadəiŋ, mbɛiŋ mômsiki nalə i nûmki ndi widəkɔ kɔbi nabə kiŋgbɔ kidəkɔ i Nyɔ nshiŋ, bəh i num i kimbɔiŋni wə bəh wi.

15 Mbɛiŋ yǐŋtiki a Bah wibukumbɛiŋ kaŋaki shɔm yakadəiŋ, wi nya num jɔbi i bəni a bɔ bi bɔiŋ. Gia yələ kɔ a yə waiŋnih wibukumbɛiŋ Bɔɔl wə wi kɔ shɔm yibukumbɛiŋ nǐ nyaka i mbɛiŋ bəh mfi biə Nyɔ nya i wi.

16 I biŋwakti bichi kintəəŋ biə wi nyaka, wi dzakaki yɛiŋ a kɔm gia yələ. Wi nyaka gia yidəkɔ yi ləkə i bəni i kiə, ayakadəiŋ bəni bà bɔ kiəki kə

gia bɔ kiə kə di biə bɔ kɔ ka finiki bəh fwu wi gia yiwɔ, yi num a liŋ si bɔ finiki tə bəh di bidəkɔ i Kiŋwakti ki Nyɔ wə. Bɔ fə yakadəiŋ, bɔɔŋ num ŋgəkə i gwu yibɔ mə.

17 Nsɛ́iŋ yiŋ yi shɔm, asi mbɛiŋ si kiə lɔ gia yələ lə, mbɛiŋ tôkniki a bəni bà bɔ jiəki kə nchi wi Nyɔ bi ma gûku mbɛiŋ bəh bimfə bibɔ bichu ka mbɛiŋ bi dzâ i di biə mbɛiŋ num, fiɛŋ nâŋni kə mbɛiŋ, a mbɛiŋ fiəni gbô lɔ gbɔni.

18 Ayakalə, mbɛiŋ kɔ̂ɔki i ŋgamti wə wi kɔ wi Bah wibukumbɛiŋ Jisɔs Klistus wə wi kɔ Mbwili dûksi mbɛiŋ, mbɛiŋ chu kǐə wi tsə a ninshiŋ ninshiŋ. Kiŋkɔksi nûm i wi i liə bəh i jɔbi wichi na kiŋgɔksi kɔbi. Yi nûm ayaka.

Kiŋwakti ki ninshiŋ ki Jən

Gia yə yi kɔ i Kiŋwakti ki Jən ki ninshiŋ kələ mə

Kiŋwakti ki ninshiŋ kələ Jən nĩ nyaka i bijuŋni bi bəni bə bumni, kaŋaki kifwu ki gia kifa. Kɔ i shili shóm yi bəni bà wi nĩ nyakaki i bɔ, a bɔ nôki i kinchiŋni wə bəh Nyɔ na bəh Waiŋ wi wə Jisɔs Klistus. Yi num tə i təfi bɔ, a bɔ tôŋniki bɔ ma bîələliki bənlani bəntəkə. Mi wə wi nyaka kiŋwakti kələ kɔ num wi lansi kiŋ a, mi wə wi nɔki i baiŋni kintəəŋ, wi chu kaŋaki kə i fâki kimfə ki jisi. Wi chu nyaka tə a Jisɔs Klistus nĩ kɔ na mi wiwɔm, ayaka mi wichi wə wi kɔ wi jiə shɔm i wi wə wi ŋkɔŋ Nyɔ, kaŋaki lə tə i kôŋki waiŋnih wi.

Kifwu ki gia i Kiŋwakti kələ mə

1:1-4 Kin'yisi
1:5; 2:29 Ntum kɔm baiŋni bəh jisi
3:1-24 Bwa bà bɔ kɔ bwa bə Nyɔ bəh bà bɔ kɔ bə ŋkpɛli
4:1-6 Gia yə yi kɔ yi ŋkɔŋ bəh yə yi kɔ yi ntəkə
4:7-21 Kɔm kiŋkɔŋ
5:1-21 Shɔm yə mi jiə i Klistus tumdzi lə gia yichi

Ja yə yi nyaki nəni

1 Gia yələ buku nyakaki lə kɔ kɔm Ja yə yi nyaki nɔni yi nĩ kɔ yi si num lɔ i kin'yisi wə. Ja yələ yi kɔ num buku nĩ wɔkɔ gia yə yi nĩ dzaka, yɛiŋ yi bəh dzákəh yibuku, tsɛiŋ yi si yi nĩ kɔ, kɔm yi bəh kaŋ yibuku.

2 Nəni kələ kɔ num ki nĩ yəŋə i buku, buku yɛiŋ i ki wə buku bá dzaka kɔm ki, fuku i mbɛiŋ kɔm nəni kələ ki bi kaa kə, ki nĩ kɔ bəh Ba wi ayaka ki bi dzə yəŋə i buku.

3 Yəmaka yə buku nĩ yɛiŋ chu wɔkɔ, kɔ yə buku fukuki tə i mbɛiŋ ka mbɛiŋ kâŋaki kijuŋni kibukumbɛiŋ. Kijuŋni kibukumbɛiŋ kɔ bəh Ba bəh Waiŋ wi Jisɔs Klistus.

4 Buku ka nyaka yələ ka kinsaŋli kibukumbɛiŋ ni nûmki num ki jikə ndzɔŋ.

Bukumbɛiŋ nôki i baiŋni kintəəŋ

5 Fa kɔ ntum wə buku nĩ wɔkɔ i wi, buku bá fuku i mbɛiŋ a, Nyɔ kɔ baiŋni ayaka jisi num kə i wi mə lə kpaaa.

6 Ayakadəiŋ, bukumbɛiŋ kabə dzaka a bukumbɛiŋ kɔ i kijuŋni wə bəh wi, ayaka nyani num i jisi wə, yaka bukumbɛiŋ nyiki num ntəkə, chu nɔ biəli kə ŋkɔŋ biwɔ.

7 Ayakalə, bukumbɛiŋ kabə nyaniki i kintəəŋ ki baiŋni wə asi wi kɔ i baiŋni wə, ma bukumbɛiŋ ni numki i kijuŋni wə mi bəh mi, ma mwa mi Jisɔs Waiŋ wi ni wɔkɔ bukumbɛiŋ a bukumbɛiŋ baiŋ i kintəəŋ kichu bibukumbɛiŋ wə bichi.

8 Bukumbɛiŋ ka dzaka a bukumbɛiŋ kaŋaki kə chu, yaka bukumbɛiŋ fwɔkyiki gwu yibukumbɛiŋ, ŋkɔŋ kɔkə i bukumbɛiŋ wə.

9 Ayakalə, bukumbɛiŋ kabə fuku chu bibukumbɛiŋ i wi, si wi kɔ mi wə wi si shi num i ja yi wə chu fə gia chəŋ, yaka wi ni dalinya lə chu bibukumbɛiŋ wi wɔkɔ bukumbɛiŋ, bukumbɛiŋ baiŋki i kimfə kibukumbɛiŋ kichi kə ki kɔkə chəŋ.

10 Bukumbɛiŋ kabə dzakaki a bukumbɛiŋ ka fə dəkə chu, yaka bukumbɛiŋ dzɔki wi a wi kɔ mi wi ntəkə, ja yi kaŋa kə di i bukumbɛiŋ wə.

2

Jisɔs kɔ kimaiŋ ki ndalinya

1 Bwa bəŋ, mih nyakaki gia yələ i mbɛiŋ ka mbɛiŋ ma ni dza fə̂ chu. Ayakalə, mi ka dza fə chu, bukumbɛiŋ kaŋaki lə mi wə wi kwuŋki kaŋ i Ba i bukumbɛiŋ, mi wələ kɔ Jisɔs Klistus wə wi kɔ mi wi chəŋ.

2 Akɔ wi kimaiŋ kə ki dalinyaki chu bibukumbɛiŋ, kimaiŋ kələ kɔkə a ki kɔ a kibukumbɛiŋ shəŋ, ki kɔ tə ki bəni bəchi i mbi wələ wə.

3 Bukumbɛiŋ kabə jiəki bənchi bə Nyɔ, ma yələ ni chusiki mməŋni kɔbi a bukumbɛiŋ kiəki lə wi.

4 Mi wə wi dzakaki a ŋgaiŋ kiəki lə Nyɔ, wi jiə kə bənchi bu, kɔ mi wi ntəkə, ŋkɔŋ kɔkə i wi wə.

5 Ayakalə, mi wə wi jiəki ndzaka wi Nyɔ kɔ wəmaka mi wə wi kɔŋki wi tsə kaasi ŋkɔŋ. Gia yə yi kɔ i chusi mməŋni kɔbi a bukumbɛiŋ chiŋni bəh Nyɔ kɔ yələ yi kɔ a:

6 Mi wə wi dzakaki a ŋgaiŋ kɔ jɔbi wichi i Nyɔ wə, wi kaŋaki i nɔ̂ki a liŋ i dzəh yə Klistus nǐ nəki yɛiŋ.

Nchi wimfiaŋ

7 Nsɛ́iŋ yiŋ yi shɔm, nchi wə mih nyakaki i mbɛiŋ a kɔkə wimfiaŋ. Akɔ nchi wikpu wə mbɛiŋ nǐ kaŋaki i yisi i kin'yisi wə. Ayaka nchi wikpu wələ kɔ gia num mbɛiŋ wɔkɔ lɔ.

8 Ayakalə, nchi wə mih nyakaki i mbɛiŋ akɔ nchi wimfiaŋ. Ŋkɔŋ wi nchi wələ chusiki i Klistus bəh i mbɛiŋ. Nchi wiwɔ kɔ ka wi kɔ wimfiaŋ kɔm jisi si kaa tsə lɔ ayaka baiŋni bi ŋkɔŋ yisi i baiŋki.

9 Mi wə wi dzakaki a ŋgaiŋ kɔ i kintəəŋ ki baiŋni wə ayakalə wi chu baiŋŋ waiŋnih wi, ma yi numki a wi kɛiŋki i kintəəŋ ki jisi wə.

10 Mi wə wi kɔŋki waiŋnih wi kɔ wə wi kɔ jɔbi wichi i kintəəŋ ki baiŋni wə gia yiwɔ num i wi mə, gia yidɔkɔ kɔbi i fə a wi nyaniki wi bənli.

11 Ayakalə, mi wə wi baiŋŋki waiŋnih wi, kɔ wə wi kɔ i jisi wə wi nyani i bi wə, ayaka wi kiə kə di biə wi tsəki, kɔm jisi biwɔ fə wi fəkə.

12 Bwa bəŋ, mih nyakaki i mbɛiŋ kɔm bə kɔ bə dalinya lɔ chu bimbɛiŋ kɔm Klistus.

13 Bəba, mih nyakaki i mbɛiŋ kɔm mbɛiŋ kiə wi wə wi nǐ kɔ i kin'yisi wə. Sumi, mih nyakaki i mbɛiŋ kɔm mbɛiŋ tsə lɔ mi wichu wə. Bwa bəŋ, mih nyakaki i mbɛiŋ kɔm mbɛiŋ kiəki lə Ba Nyɔ.

14 Bəba, mih nyakaki i mbɛiŋ kɔm mbɛiŋ kiə wi wə

wi nĭ kɔ i kin'yisi wə. Sumi, mih nyakaki i mbɛiŋ kɔm mbɛiŋ ləkəki lə, gia yi Nyɔ num i mbɛiŋ wə jɔbi wichi, ayaka num mbɛiŋ tumdzi lɔ mi wichu wə.

15 Mih bá təfi mbɛiŋ a, kiə mbɛiŋ ma kɔ̂ŋki mbi wələ nabə biɛiŋ bi mbi wələ. Mi kabə kɔŋ mbi wələ, wi ma ni kɔŋki Ba Nyɔ wi.

16 Mbɛiŋ kĭəki a biɛiŋ bichi i fa mbi wələ mə biə nyam yi gwu jiəki kiŋkɔŋ yɛiŋ bəh biə dzə́kəh yɛiŋki kɔŋ bi, bəh biə bəni ghaŋsi gwu yɛiŋ wə i nɔni kələ wə, kɔkə biə bi nyəki dzəki i Ba Nyɔ wə. Akɔ bi mbi wələ.

17 Mbi wələ bi kaa lə, ma biɛiŋ bi mbi biə bəni jiəki kiŋkɔŋ yɛiŋ wə bi kaa tə. Ayakalə, mi wə wi fəki num gia yə Nyɔ kɔŋki bi baaŋ lə i numki jɔbi wichi.

Bəmbaiŋŋni bə Klistus

18 Bwa bəŋ, jɔbi wələ si num wi gɔksini. Si mbɛiŋ nĭ wɔkɔ a bəmbaiŋŋni bə Klistus bi dzə lə, na i liə bəmbaiŋŋni bə Klistus dzə lɔ bəduli. Akɔ gia yə yi fə buku ka kiə a wələ si num lɔ jɔbi wi gɔksini.

19 Bəni bələ nĭ buku i bukumbɛiŋ wə, ayakalə bɔ nĭ kɔkə bəni bəbukumbɛiŋ. A nĭ kɔ a bɔ numki bəni bəbukumbɛiŋ, ma bɔ nĭ baaŋ i numki bəh bukumbɛiŋ. Ayakadəiŋ, bɔ ka buku i chusi i ndaiŋ wə a mi i bɔ wə kɔkə mi i bəbukumbɛiŋ wə.

20 Mbɛiŋ kɔ fimbɛiŋ num Wi wə wi Baiŋki fiaŋsi* lɔ mbɛiŋ, mbɛiŋ bəchi bá kiə gia yi ŋkɔŋ.

21 Mih nyakaki kə i mbɛiŋ kɔm a mbɛiŋ məŋniki lə ŋkɔŋ. Mih nyakaki kɔm mbɛiŋ kiəki lə ŋkɔŋ, ayaka mbɛiŋ kiə tə a ntəkə kɔkə i buku i ŋkɔŋ wə.

22 Mi wi ntəkə kɔ winaiŋ? Ntə akɔ mi wə wi nəiŋki a Jisɔs kɔkə Mbwili wə Nyɔ nĭ kaka? Mi wə wi nəiŋki Tii bəh Waiŋ wi kɔ mbaiŋŋni wi Klistus.

23 Mi wə wi nəiŋki Waiŋ kaŋaki kə kinchiŋni bəh Tii Waiŋ. Mi wə wi dzaka bəh dzaka ki a ŋgaiŋ bum i Waiŋ, akɔ wə wi kaŋaki kinchiŋni bəh Tii Waiŋ tə.

24 Mbɛiŋ jĭə gia yə mbɛiŋ nĭ wɔkɔ i kin'yisi wə ma yi numki jɔbi wichi i mbɛiŋ wə. Mbɛiŋ kabə jiə gia yə mbɛiŋ nĭ wɔkɔ i kin'yisi wə yi num jɔbi wichi i mbɛiŋ wə, yaka mbɛiŋ tə ni numki lə jɔbi wichi i Waiŋ wə bəh Tii.

25 Ayaka gia yə Klistus kɔ wi kaka bukumbɛiŋ yɛiŋ kɔ nɔni kə ki bi tsə kaa kə.

26 Mih nyakaki gia yələ i mbɛiŋ lə num kɔm bəni bà bɔ nəŋki i fwɔkyiki mbɛiŋ.

27 Ayakalə, mfiaŋsi wə mbɛiŋ nĭ kwati i Klistus kɔ jɔbi wichi i mbɛiŋ wə, mbɛiŋ məŋ chu i nəŋki mi widɔkɔ i laniki mbɛiŋ. Si mfiaŋsi wi wələ si lani lɔ mbɛiŋ kɔm gia yichi, mfiaŋsi wiwɔ kɔ wi ŋkɔŋ, a kɔkə wi ntəkə, mbɛiŋ nûmki jɔbi wichi i Klistus wə a liŋ asi mfiaŋsi wələ kɔ wi lani mbɛiŋ.

28 I liə bwa bəŋ, mbɛiŋ nûm

* **2:20** Mfiaŋsi wələ kɔ Kiŋ'waka ki Baiŋni kə bə nya i bɔ.

bâaŋ jɔbi wichi i wi wə ka jɔbi wə wi dzə buku, bukumbɛiŋ bi kaŋaki shɔm i yɛiŋ wi a kɔbi i bi nyumi lɔ nyumini i kiŋgəmni wə.

29 Mbɛiŋ kĺəki a wi kɔ mi wə wi fəki gia yi chəŋ, mbɛiŋ kaŋaki i kĺəki tə a mi wichi wə wi fəki gia yi chəŋ kɔ num mbwɔ wi.

3

Bukumbɛiŋ kɔ bwa bə Nyɔ

1 Mbɛiŋ yɛiŋ ŋkaiŋni kiŋkɔŋ kimbum kə Ba chusi i bukumbɛiŋ, wi fə a bə bɔ̂ɔŋki bukumbɛiŋ a bwa bə Nyɔ, ayaka bukumbɛiŋ num bwa bə Nyɔ ŋkɔŋ. Gia yə bəni bà akɔ bə mbi wələ kiəki kə bukumbɛiŋ kɔ kɔm bɔ kiəki kə tə wi.

2 Nsɛ́iŋ yiŋ yi shɔm, i liə bukumbɛiŋ si num lɔ bwa bə Nyɔ, ayakalə bukumbɛiŋ kiəki kə si bukumbɛiŋ bi numki. Gia yə bukumbɛiŋ kiəki kɔ a, a bi numki jɔbi wə wi bi dzə buku, ma bukumbɛiŋ bi numki aka wi kɔm bukumbɛiŋ bi yɛiŋki lə wi si wi kɔ.

3 Yaka kɔ a mi wichi wə wi tsɛiŋki tsəki a ninshiŋ i wi yakadəiŋ wi kaŋaki i wɔ̂kɔ gwu yi jɔbi wichi i baiŋki asi wi Klistus baiŋki.

4 Mi wichi wə wi fəki chu yaka wi bwiŋki num nchi wi Nyɔ, kɔm chu kɔ nchi wi Nyɔ si mi bwiŋ.

5 Mbɛiŋ kiəki lə a Klistus nǐ dzə i dzɔ bwili chu i bəni wə. Ayaka wi Klistus kaŋaki kə chu.

6 Mi wə wi kɔ wi chiŋni bəh Klistus si baaŋ kə a fəki chu. Mi wə wi baaŋ a fəki chu wi kɛiŋki maka wi num yɛiŋ wi nabə i kiə wi.

7 Bwa bəŋ, kiə mi ki fwɔ̂kyi kə mbɛiŋ. Mi wə wi fəki gia yi chəŋ wi si num lɔ mi wi chəŋ si Klistus kɔ mi wi chəŋ.

8 Mi wə wi baaŋ a fəki chu wi kɔ mi wi ŋkpɛli, kɔm ŋkpɛli wələ nǐ fə lɔ chu na i kin'yisi wə. Akɔ fwu wi gia yə Waiŋ Nyɔ nǐ dzə yɛiŋ, i chiksi bənɔm bə ŋkpɛli wələ.

9 Mi wə wi kɔ mbwɔ wi Nyɔ si baaŋ kə a fəki chu, kɔm fiɛŋ fichi fiə Nyɔ kɔ fi, kɔ i wi wə jɔbi wichi, wi kɔkə i chu baaŋ a fəki chu, kɔm wi kɔ mbwɔ wi Nyɔ.

10 Gia yə yi kɔ i fə a bukumbɛiŋ yɛiŋki bəni bà bɔ kɔ bwa bə Nyɔ bəh bà bɔ kɔ bwa bə ŋkpɛli kɔ yələ: Mi wichi wə wi fəki kə gia yi chəŋ nabə wə wi kɔŋki kə waiŋnih wi, kɔkə waiŋ Nyɔ.

Bukumbɛiŋ kɔ̂ŋniki

11 Ntum wə mbɛiŋ nǐ wɔkɔ i kin'yisi wə kɔ a wələ a, bukumbɛiŋ kɔŋniki.

12 Kiə bukumbɛiŋ ma numki ka Kɛɛn. Wi nǐ kɔ waiŋ ŋkpɛli mi wichu wə, wi ka bi dza wɔɔ waiŋnih. Wi nǐ wɔɔ wi kɔm nə? Wi nǐ wɔɔ wi kɔm kimfə ki nǐ kɔ kichu, ki waiŋnih wi num ki chəŋ.

13 Bwa bə nih bəŋ, kiə mbɛiŋ ma numki bəh dzaka kiwɔmni a bəni bà bɔ kɔ bə mbi wələ baiŋŋki lə mbɛiŋ.

14 Bukumbɛiŋ si kiə lɔ a bukumbɛiŋ buku lɔ i kaŋ yi kpi wə ka liə i nɔni wə, kɔm bukumbɛiŋ kɔŋki lə bwa bə nih bəbukumbɛiŋ. Mi wə wi

kɔŋki kə waiŋnih wi, wi kɛiŋki i kaŋ yi kpi wə.
15 Na ndə wə wi baiŋŋki waiŋnih wi, yaka wəmaka kɔ mi wə wi wɔɔki bəni. Ayaka mbɛiŋ kiəki a mi wə wi wɔɔki bəni kaŋaki kə nɔni kə ki bi tsə kaa kə i wi wə.
16 Fiɛŋ fiə fi chusiki i bukumbɛiŋ kiŋkɔŋ kə ki kɔ kiŋkɔŋ akɔ yələ Klistus nǐ fə: Wi nǐ nya nɔni ki i kpi kɔm bukumbɛiŋ. Bukumbɛiŋ tə kaŋaki i nyâ nɔni kibukumbɛiŋ kɔm bwa bə nih bəbukumbɛiŋ.
17 Mi kabə kaŋaki biɛiŋ bi fa mbi wələ wə, ka yɛiŋ waiŋnih wi kaŋa kə, wi nəki wɛli kə kaŋ yi i wi, yaka kiŋkɔŋ ki Nyɔ kɔ i wəmaka dəiŋ?
18 Bwa bəŋ, kiə bukumbɛiŋ ma kôŋniki a ja wə nabə i ndzaka wə. Bukumbɛiŋ kôŋniki i kiŋkɔŋ wə, chûsi i kimfə wə.

19 Akɔ gia yə yi bi fəki ka bukumbɛiŋ kiə a bukumbɛiŋ kɔ bəni bə ŋkɔŋ, yi chu fə a shɔm yibukumbɛiŋ dəki i Nyɔ nshiŋ,
20 na yibwiŋ shɔm yibukumbɛiŋ bá saka bukumbɛiŋ. Bukumbɛiŋ kiəki a Nyɔ kpaliki tsəki lə shóm yibukumbɛiŋ, wi kiə gia yichi.
21 Nsɛ́iŋ yiŋ yi shɔm, shóm yibukumbɛiŋ kabə sakaki kə bukumbɛiŋ, bukumbɛiŋ ma ni kaŋaki nlwa widɔkɔ i Nyɔ nshiŋ.
22 Bukumbɛiŋ nywâ na finə i wi, wi ni nyâ i bukumbɛiŋ, kɔm bukumbɛiŋ jiəki lə bənchi bu fə gia yindzɔŋni i wi.
23 Ayaka nchi wi kɔ wələ a, bukumbɛiŋ jǐə shɔm i Waiŋ wi Jisɔs Klistus, bəh i kɔŋniki gwú yibukumbɛiŋ asi Klistus nǐ dzaka i bukumbɛiŋ.
24 Bəni bəchi bà bɔ jiəki bənchi bə Nyɔ bɔ kɔ i wi mə jɔbi wichi, wi num tə i bɔ mə. Gia yə yi fəki na ka bukumbɛiŋ kiəki a wi kɔ i bukumbɛiŋ mə jɔbi wichi, kɔ Kiŋ'waka ki kə wi nya i bukumbɛiŋ.

4

Mi wə wi kaŋaki Kiŋ'waka ki Nyɔ bəh wə wi kaŋaki kə

1 Nsɛ́iŋ yiŋ yi shɔm, jɔbi wə mi dzaka a gia yə ŋgaiŋ dzakaki buku i kiŋ'waka ki Nyɔ wə, kiə mbɛiŋ ki bûm kə a bumni. Mbɛiŋ mômsi kiŋ'waka kiwɔ i yêiŋ a, akɔ ki Nyɔ a. Mih dzakaki yələ kɔm bəni bà bɔ nyiki ntəkə a bɔ kɔ bəni bə ntum bə Nyɔ bɔ buku tsə lɔ i mbi wələ wə bəduli.
2 Gia yə yi kɔ i fə a mbɛiŋ kiə Kiŋ'waka kə ki kɔ ki Nyɔ i mi wə, kɔ yələ: Mi wichi wə wi dzakaki bəh dzaka ki a Jisɔs Klistus nǐ dzə i fa kuku ka mi wiwɔm, kɔ num wəmaka wə wi kaŋaki Kiŋ'waka ki Nyɔ.
3 Mi wichi wə wi dzakaki kə lə kɔm Jisɔs, akɔ wə wi kaŋaki kiŋ'waka a kɔbi ki Nyɔ. Kiŋ'waka kələ kɔ ki mbaiŋŋni wi Klistus wə mbɛiŋ nǐ kɔ mbɛiŋ wɔkɔ lɔ a wi bi dzə lə, ayaka i liə wi dzə lɔ i fa mbi wə.
4 Bwa bəŋ, mbɛiŋ kɔ bəni bə Nyɔ, mbɛiŋ gaka lɔ bəni bəwɔ.

Mbɛiŋ gaka kɔm Kiŋ'waka kə ki kɔ i mbɛiŋ wə tsəki lə kə ki kɔ i fa mbi wələ wə.
5 Bəmaka bəni kɔ bə mbi wələ. Ayakadəiŋ, gia yə bɔ dzakaki kɔ yi mbi wələ, bəni bà bɔ kɔ bə mbi wələ wəkɔ i bɔ.
6 Bukumbɛiŋ kɔ fibukumbɛiŋ bəni bə Nyɔ. Mi wichi wə wi kiəki Nyɔ wi wəkɔki lə i bukumbɛiŋ, wə wi kɔkə mi wi Nyɔ wi wɔkɔki kə i bukumbɛiŋ. Yələ kɔ gia yə yi fəki ka bukumbɛiŋ kiəki kiŋ'waka kə ki kɔ ki ŋkɔŋ bəh kə ki kɔ ki ntəkə.

Nyɔ kɔ Nyɔ wi kiŋkɔŋ

7 Nsɛ́iŋ yiŋ yi shɔm, bukumbɛiŋ kôŋniki, kɔm kiŋkɔŋ kɔ gia yi Nyɔ. Mi wə wi kaŋaki kiŋkɔŋ, wi kɔ mbwɔ wi Nyɔ, wi kiə Nyɔ.
8 Mi wə wi kɔŋki kə mi widɔkɔ wi kiəki kə Nyɔ. Yi kɔ yakadəiŋ kɔm Nyɔ kɔ Nyɔ wi kiŋkɔŋ.
9 Yələ lə kɔ dzəh yə Nyɔ nǐ chusi kiŋkɔŋ ki yɛiŋ i bukumbɛiŋ lə: Wi nǐ faaŋ Waiŋ wi wimu wələ shəŋ i mbi wələ mə ka bukumbɛiŋ bi kwati nɔni tsə dzəh i wi wə.
10 Kiŋkɔŋ kə ki kɔ ki ŋkɔŋ kɔ kələ a a nǐ ka kɔŋ dəkə bukumbɛiŋ Nyɔ, a nǐ kɔŋ wi bukumbɛiŋ, ka faaŋ Waiŋ wi a wi dzô mâiŋ chu bibukumbɛiŋ.

11 Nsɛ́iŋ yiŋ yi shɔm, si Nyɔ nǐ kɔŋ bukumbɛiŋ i dzəh yələ wə lə, bukumbɛiŋ tə kaŋaki lə i kôŋniki.
12 Mi mɔŋ wə wi num yɛiŋ i Nyɔ wə. Bukumbɛiŋ ka kɔŋniki, Nyɔ ni numki jəbi wichi i bukumbɛiŋ wə, kɔŋ bukumbɛiŋ tsə kaasi.
13 Bukumbɛiŋ kǐə a bukumbɛiŋ kɔ i wi wə jəbi wichi wi num i bukumbɛiŋ wə, kɔm wi kɔ wi nya bukumbɛiŋ bəh Kiŋ'waka a num ŋki.
14 Buku nǐ yɛiŋ ka fukuki i bəni a Ba wibukumbɛiŋ nǐ faaŋ Waiŋ wi a wi dzô nûmki Kimbwili ki mbi wələ.
15 A kabə num a na ndə wə wi dzakaki bəh dzaka ki a Jisɔs kɔ Waiŋ Nyɔ, yaka Nyɔ kɔlə i wəmaka wə wi num tə i Nyɔ wə.
16 Si yi kɔ yakadəiŋ, bukumbɛiŋ kiə, ka chu bum kiŋkɔŋ ki Nyɔ kə wi kaŋaki i bukumbɛiŋ wə.

Nyɔ kɔ Nyɔ wi kiŋkɔŋ, mi wə wi nɔki i kiŋkɔŋ wə jəbi wichi, wi nɔki i Nyɔ wə, Nyɔ tə nɔ i wi wə.
17 Gia yə yi chusiki a kiŋkɔŋ kɔlə i bukumbɛiŋ mə num ki jikə tsə kaasi kɔ yələ yi kɔ a, bukumbɛiŋ kaŋaki kə i lwâki kɔm chəkɔ bi nsaka wi gɔksini biə. Bukumbɛiŋ kaŋaki kə nlwa kɔm bukumbɛiŋ nɔki i mbi wələ wə ka Klistus.
18 Nlwa si num kə i kintəəŋ ki kiŋkɔŋ wə. Kiŋkɔŋ kə ki kɔ ki liəni lə tsə kaasi si bwili lə nlwa, kɔm nlwa kaŋaki gia i fə num a bəh ŋgəkə wə bə kɔ i nya i mi. Mi wə wi kaŋaki nlwa kɔ wə wi ka liə dəkə i kintəəŋ ki kiŋkɔŋ wə i tsə kaasi.
19 Bukumbɛiŋ kôŋniki kɔm a nǐ yisi Nyɔ i kɔŋki bukumbɛiŋ.
20 Mi ka dzaka a ŋgaiŋ kɔŋki lə Nyɔ, ayakalə wi yiŋni baiŋŋ waiŋnih wi, yaka wi kɔ mi wi

ntəkə, kɔm mi kabə num wə wi kɔŋki kə wainɲnih wi wə wi yɛiŋki wi, wi kɔkə i kɔŋ Nyɔ wə wi yɛiŋki kə i wi wə.
21 Nchi wə bukumbɛiŋ nǐ kwati i wi kɔ wələ a, mi wə wi kɔŋki Nyɔ kaŋaki lə i kɔ̂ŋki wainɲnih wi tə.

5

Mi wə wi tumdzi mbi wələ kɔ wə wi bum i Jisɔs

1 Mi wichi wə wi bum a Jisɔs kɔ Kimbwili wə Nyɔ nǐ kaka wi kɔ mbwɔ wi Nyɔ, mi wichi wə wi kɔŋki mi, wi kɔŋki lə tə kimbwɔ ki wəmaka.
2 Gia yə yi fəki ka bukumbɛiŋ kiəki a bukumbɛiŋ kɔŋki lə bwa bə Nyɔ akɔ jɔbi wə bukumbɛiŋ kɔŋki Nyɔ jiə gia yə nchi wi dzakaki.
3 Mbɛiŋ kǐəki a i kɔŋki Nyɔ kɔ i jiəki bənchi bu, bənchi bu kɔkə ntiə,
4 kɔm mi wichi wə wi kɔ mbwɔ wi Nyɔ, wi tumdzi lɔ mbi wələ. Bukumbɛiŋ tumdzi mbi wələ num bəh kimbum kibukumbɛiŋ.
5 Mi wə wi tumdzi mbi wələ kɔ winaiŋ? Kɔ wə wi bum a Jisɔs kɔ Waiŋ Nyɔ.

Gia yə yi beeŋki nsaka wi Jisɔs

6 Jisɔs Klistus nǐ dzə i mbi wələ wə, tsə dzəh i mwi wə bəh i mwa wə. Wi nǐ ka tsə dəkə shəŋ a mwi wə. Wi nǐ tsə dzəh i mwi wə bəh i mwa wə. Ayaka Kiŋ'waka ki Baiɲni num mbeeŋ nsaka i gia yələ wə kɔm Kiŋ'waka dzakaki ŋkɔŋ.
7 Gia kɔlə yitali yə yi beeŋki nsaka wiwɔ.
8 Biɛiŋ biələ kɔ Kiŋ'waka ki Baiɲni, mwi bəh mwa. Biɛiŋ biələ bitali bichi kɔ i fiɛŋ fimu wə.*
9 Bukumbɛiŋ si bum lə gia yə a dzaka mi wiwɔm i bukumbɛiŋ. Ayakalə, gia yə a dzakaki Nyɔ yi jiki tsəki lə yə mi wiwɔm dzakaki. Mbɛiŋ kiəki a yələ kɔ gia yə a dzakaki Nyɔ i bukumbɛiŋ, wi num mbeeŋ nsaka i Waiŋ wi.
10 Mi wə wi bum i Waiŋ Nyɔ, wi kaŋaki lə gia yələ Nyɔ dzaka i wi wə. Mi wə wi ka bum Nyɔ wi fəki Nyɔ num mi wi ntəkə, kɔm wi ka bum dəkə i gia yə a dzakaki Nyɔ i bukumbɛiŋ kɔm Waiŋ wi.
11 Ndzaka wələ kɔ a Nyɔ nya lɔ bukumbɛiŋ bəh nɔni kə ki bi tsə kaa kə, nɔni kələ nyəki dzəki i Waiŋ wi wə.
12 Mi wə wi kaŋaki Waiŋ Nyɔ i wi wə kaŋaki lə nɔni kiwɔ, mi wə wi kaŋaki kə Waiŋ Nyɔ i wi wə wi kaŋaki kə nɔni kiwɔ.

Bəni bə̀ bɔ si kaŋa lɔ nɔni kə ki bi tsə kaa kə

13 Mih nyakaki gia yələ i mbɛiŋ bə̀ mbɛiŋ bum i Waiŋ Nyɔ, a mbɛiŋ kɔlə i kiə a mbɛiŋ si kaŋa lɔ nɔni kə ki bi tsə kaa kə.
14 Bukumbɛiŋ chu kaŋaki kə nlwa i kɔmsi tsə i Nyɔ nshiŋ i nywa fiɛŋ fidɔkɔ i wi, kɔm bukumbɛiŋ ka nywa fiɛŋ fidɔkɔ i wi biəli asi wi nəŋki,

* **5:8** Biŋwakti bikpu bidəkɔ kaŋaki i bibɔ bimbu biələ a, "Bəni kɔlə bətali bɔ beeŋki nsaka wiwɔ i bɛiŋ. Bəni bələ kɔ Nyɔ Ba wi bəh Ja bəh Kiŋ'waka ki Baiɲni. Bəni bətali bələ kɔ i fiɛŋ fimu wə."

wi ni wɔkɔ gia yə bukumbɛiŋ dzakaki.
15 Bukumbɛiŋ kabə kiə a wi si wɔkɔ lə gia yə bukumbɛiŋ dzakaki jɔbi wə bukumbɛiŋ nywaki na finə i wi, bukumbɛiŋ kiəki tə a bukumbɛiŋ kwati lɔ fiɛŋ fiə bukumbɛiŋ nywaki i wi.
16 Mi ka yɛiŋ wainɲih wi fə chu biə bi kɔkə i fə a wi kpi, wi tsâ a Nyɔ nya nɔni i wəmaka. Yələ kɔ num i mi wə mbi chu kɔkə i fə a wi kpi num kpini. Chu bidɔkɔ kɔlə biə bi kɔ i fə a mi kpi num kpini. Mih dzakaki kə a mi tsâki i biəmaka wə.
17 Mfə wichu wichi kɔ chu, ayakalə chu bidɔkɔ kɔlə biə bi kɔkə i fə a mi kpi num kpini.
18 Bukumbɛiŋ kiəki lə a mi wə wi kɔ mbwɔ wi Nyɔ, wi kɔkə i chu baaŋ a fəki chu, kɔm wə wi kɔ Mbwɔ wi Nyɔ tɔkniki lə bəh wi, mi wichu wə kɔbi i chu kɔm i wi wə.
19 Bukumbɛiŋ kiəki lə tə a bukumbɛiŋ kɔ bəni bə Nyɔ, bəni bə̀ bɔ kɔ bə mbi wələ bəchi kɔ num i kaŋ yi mi wichu wə.
20 Bukumbɛiŋ kiəki lə a Waiŋ Nyɔ dzə lɔ ka wɛli mfi bibukumbɛiŋ i kiəki Nyɔ wi ŋkɔŋ. Ayaka bukumbɛiŋ kɔ i wə wi kɔ ŋkɔŋ asi bukumbɛiŋ kɔ i Waiŋ wi wə Jisɔs Klistus. Akɔ wi Nyɔ wi ŋkɔŋ bəh nɔni kə ki bi tsə kaa kə.
21 Bwa bəŋ, mbɛiŋ tôkniki kɔm mimɔsɔ.

Kiŋwakti ki kəmsini ki Jən

Gia yə yi kə i Kiŋwakti ki Jən ki kəmsini kələ mə

Jən nĭ nyaka kiŋwakti ki kəmsini kələ, wi bəəŋ gwu yi a, “Tikwili wi fwu wi kijuŋni ki bəni bə bumni.” (1:1) Wi nĭ nyaka i kpaŋa widəkə wə Nyə saiŋbwili wi bəh bwa bu. Kpaŋa wələ kələ i numki kijuŋni ki bəni bə bumni kidəkə, bwa bu bələ num bəni i kijuŋni kiwə wə. Gia yə wi nĭ nyaka i kiŋwakti kələ mə, kə alə kpuuuk. Wi nĭ nyaka, tsa a bə kôŋniki, chu təfi bə a bə tôkniki kəm bəni bà bə laniki nnyaki ntəkə.

Kifwu ki gia kə ki kə i Kiŋwakti kələ mə

1-3 Kin'yisi
4-6 Kiŋkəŋ kə fwu i gia yichi wə
7-11 Ntəfi i tôkniki kəm nlani wi ntəkə
12-13 Kiŋgəksi

1 Akə mih tikwili wi fwu wi kijuŋni ki bəni bə bumni. Mih nyakaki kiŋwakti kələ i wə miŋkpaŋa wə Nyə saiŋbwili bəh i bwa bu. Mih kəŋki lə mbɛiŋ ŋkəŋ ŋkəŋ. A kəkə a mih mbəŋ wə mih kəŋki mbɛiŋ. Bəni bəchi bà bə kiəki ŋkəŋ, kəŋki lə tə mbɛiŋ.

2 Buku kəŋki mbɛiŋ kəm kiŋkəŋ kə ki kə i bukumbɛiŋ wə, ki bi baaŋ a i numki i bukumbɛiŋ wə jəbi wichi.

3 Shəm yindzəŋni bəh nshɛiŋ bəh kimbəiŋni biə bi nyəki dzəki i Nyə Ba bəh i Jisəs Klistus wə Waiŋ Ba, ni numki i bukumbɛiŋ wə asi bukumbɛiŋ kə i ŋkəŋ wə bəh kiŋkəŋ.

Mbɛiŋ numki i ŋkəŋ wə bəh i kiŋkəŋ wə

4 Mih laŋki nalə si mih yɛiŋ bwa ba bədəkə biəli ŋkəŋ, yi num asi Ba wibukumbɛiŋ nĭ dzaka a bukumbɛiŋ fəki.

5 I liə lə nih wi bəni, mih lansiki tsaki wə dzaka a bukumbɛiŋ kôŋniki. Wələ kəkə nchi wimfiaŋ widəkə mih nyakaki i wə. Akə nchi wə bukumbɛiŋ nĭ kaŋaki i kin'yisi wə.

6 Kiŋkəŋ kə kələ a, bukumbɛiŋ bĭəliki nchi wi. Ayaka nchi wiwə num a wə mbɛiŋ nĭ wəkəki a kɛiŋ i kin'yisi wə a mbɛiŋ nôki i kiŋkəŋ wə.

7 Bəni bə ntəkə bəduli kələ i mbi wə, num bəni bà bə bumki kə a Jisəs Klistus nĭ dzə i mbi wələ wə ka mi wiwəm. Wəmaka mi kə mi wi fwəkyini a num tə mbaiŋŋni wi Klistus.

8 Mbɛiŋ tôkniki bəh gwú yimbɛiŋ ka mbɛiŋ ma lâksi fiɛŋ fiə mbɛiŋ kə mbɛiŋ nəm lə fi. Mbɛiŋ mômsiki i bi kwati ŋgəm wimbɛiŋ wichi.

9 Mi wichi wə wi tsɛiŋki tsəki i ninshiŋ num kə i nlani wi Klistus wə, wəmaka mi kaŋaki kə Nyə i wi wə. Mi wə wi biəliki nlani wi Klistus jəbi wichi, wəmaka mi kaŋaki lə Tii bəh Waiŋ i wi wə.

10 Mi ka dzə i mbɛiŋ maka
wi dzə bəh nlani wələ, kiə
mbɛiŋ ki dzɔ̂ kə wi i júŋ
yimbɛiŋ wə nabə i bɔ̂ni i wi.
11 Mi ka bɔni i wəmaka mi,
yaka wi chiŋni lɔ bəh wi i nɔm
wi wichu wə.

Ndzaka wi gɔksini

12 Mih kaŋaki lə na gia
yiduli i nyaka i mbɛiŋ
ayakalə, mih kɔbi i nyaka
lɔ yi i kiŋwakti wə. Mih
yɛiŋ a mih ni dzə yɛiŋ lə
mbɛiŋ ma bukumbɛiŋ dzaka
daŋsi shi bəh shi, ka kinsaŋli
kibukumbɛiŋ ni numki num
ki jikə.
13 Bwa bə jɛmi ya bà Nyɔ kɔ
wi saiŋbwili tə, bɔ bəniki i wɔ.

Kiŋwakti kitali ki Jən Gia yə yi kɔ i Kiŋwakti ki Jən kitali kələ mə

Jən wə wi nǐ bɔɔŋki gwu yi a fwu wi kijuŋni ki bəni bə bumni, wi nǐ nyaka kiŋwakti kitali kələ i mi widəkɔ wi num fwu i kijuŋni ki bəni bə bumni wə yɛli wi nǐ kɔ num Gayus. Wi nyaka saiŋ Gayus i ŋgamti wə wi nyaki i bəni bə bumni. Wi təfi tə Gayus a wi tôkniki bəh mi widəkɔ wə bə bɔɔŋki a Diɔtefɛs kɔm wi nǐ nəiŋ i wəkɔli ja yi ŋgaiŋ.

Kifwu ki gia kə ki kɔ i Kiŋwakti kələ mə

1-4 Kin'yisi
5-8 Jən saiŋ Gayus
9-10 Jən tɔyi kimfə ki Diɔtefɛs
11-12 Jən saiŋ kimfə ki Dɛmitiyus
13-15 Kiŋgɔksi

1 Akɔ mih tikwili wi fwu wi kijuŋni ki bəni bə bumni. Mih nyakaki kiŋwakti kələ i wɔ Gayus nsɛiŋ wuŋ wi shɔm. Mih kɔŋki lə wɔ i ŋkɔŋ wə.

Jən saiŋ Gayus

2 Nsɛiŋ wuŋ wi shɔm, mih tsaki a gia yichi tsâki bindzɔŋ i kimbu ka wə, wɔ nûmki bəh gwu yiləkəli asi mih kiəki a wɔ ləkəki lə i mfiənə wə.

3 Mih nǐ wəkɔ ndzɔŋni na bəh ŋga jɔbi wə bwa bə nih bəbukumbɛiŋ bədəkɔ nǐ dzə buku fa fuku si wɔ num i gia yi ŋkɔŋ wə bəh shɔm ya yichi. Ayaka yi num ŋkɔŋ a wɔ biəliki lə ŋkɔŋ.

4 Gia yidəkɔ kəkə yə yi kɔ i fə mih i wəkɔki ndzɔŋni tsə yələ a bwa bəŋ biəliki lə ŋkɔŋ.

5 Nsɛiŋ wuŋ wi shɔm, nɔm wə wɔ nɔmki i bwa bə nih bəbukumbɛiŋ wə, kighə na i bəni bə tumi, yaka wɔ nɔmki lə bindzɔŋ.

6 Bə nǐ kɔ bə fuku i kijuŋni ki bəni bə bumni fa kɔm kiŋkɔŋ ka. Wɔ mômsi ayaka i gâmtiki bəmaka bəni i dzəh yə Nyɔ nəŋki i nyani wibɔ wə.

7 Kiə a bɔ buku biŋ num kɔm yɛli wi Klistus, bɔ tsɛiŋ kə ŋgamti widəkɔ i bəni bà bɔ kəkə bə Nyɔ.

8 Ayakadəiŋ, bukumbɛiŋ kaŋaki i təbiki bəmaka bəni ka bukumbɛiŋ bəh bɔ numki bəni bà bɔ nɔmki i fiɛŋ fimu wə kɔm ŋkɔŋ.

Kɔm Diɔtefɛs bəh Dɛmitiyus

9 Mih nǐ nyaka gia yidəkɔ i kijuŋni ki bəni bə bumni kimbɛiŋ wə, ayakalə Diɔtefɛs wə wi si kɔŋ i jiə gwu a ninshiŋ, nǐ ka wəkɔli dəkə i mi wə mih kɔ wi.

10 Ayakadəiŋ, mih ka ni dzə, mih ni jiə gia yə wi fəki i kuku, si wi nyaniki bəh kinyəni, dzaka já yichu kɔm mih. Si wi fəki yakadəiŋ, wi kɛiŋki ki fwuli kə bəh yəmaka. Wi nəiŋ tə i dzɔki bwa bə nih bəbukumbɛiŋ, nəiŋ tə a kiə bəni bà bɔ kɔŋki i dzɔki bɔ ma dzôki. Bɔ ka nəŋki i dzə, wi kɔŋŋ bəni bà bɔ nəŋki i dzɔki bɔ i kijuŋni ki bəni bə bumni kintəəŋ.

11 Nsɛiŋ wuŋ wi shɔm, kiə
wɔ ki sîni kə gia yichu. Sîni
num yindzəŋni. Mi wə wi fəki
gia yə yi ndzəŋki kɔ mi wi Nyɔ,
wə wi fəki gia yichu kɔ wə wi
ka kiə dəkə lɔ Nyɔ.
12 Dɛmitiyus kɔ mfih mi
wə bəni bəchi dzakaki gia
yindzəŋni kɔm wi, nəni ki
kindzəŋni dzaka tə kɔm wi.
Buku tə dzaka kɔm wi. Ayaka
wɔ kiəki lə a gia yə buku dza-
kaki kɔm wi kɔ ŋkɔŋ.

Kimbəni

13 Mih kɛiŋki mih kaŋa gia
yiduli i nyaka i wɔ ayakalə,
mih kɔŋ kə i nyaka num bəh
kiŋgaali ki kiŋwakti.
14 Mih yɛiŋki a, i jəbi wi juli
wə mih ni dzə yɛiŋ lə wɔ, ma
buku wɔ dzaka daŋsi shi bəh
shi.
15 Kimbəiŋni nûm i wɔ.
Nsɛ́iŋ yibuku wɔ bəniki i wɔ.
Bəni nnya nsɛ́iŋ yibuku wɔ
yichi i mih wimu wimu i bɔ
wə.

Kiŋwakti ki Jut Gia yə yi kɔ i Kiŋwakti ki Jut kələ mə

Jut nǐ nyaka kiŋwakti kələ i təfi bəni a bɔ tôkniki kɔm bəni bà bɔ nǐ dzakaki a bɔ kɔ bəni bə bumni fwɔkyi bəni bəh bənlani bəntəkə. Wi nyaka gia yidɔkɔ yi num a liŋ aka yə yi kɔ i kiŋwakti ki Bita ki kɔmsini mə. Wi nyaka i təfi bəni bà wi nyaka i bɔ, a bɔ jwôki i təbiki kimbum kiŋkɔŋ kə bə nǐ nya i bəni bà bɔ kɔ bə Nyɔ, a kimbum kələ kɔ num fiɛŋ bə nǐ nya kpamu fidɔkɔ kɔbi (1-3).

Kifwu ki gia kə ki kɔ i Kiŋwakti kələ mə

1-2 Kin'yisi
3-16 Kimfə, bəh nlani, bəh bəŋgəkə bà bəni bə nlani bə ntəkə
17-23 Ntəfi a bəni nûm ndzəŋ i bumni wibɔ wə
24-25 Ntsa wi kiŋkɔksi

1 Akɔ mih Jut waiŋ wi nɔm wi Jisɔs Klistus, mih num waiŋnih Jɛm. Mih nyakaki kiŋwakti kələ i bəni bà Ba Nyɔ bɔɔŋ, bɔ nɔ i kiŋkɔŋ ki wə num i Jisɔs Klistus kaŋ.

2 Ma nshɛiŋ yi Nyɔ bəh kimbɔiŋni bəh kiŋkɔŋ ki nûmki i mbɛiŋ wə kôɔ tsâ a ninshiŋ ninshiŋ.

Bəni bə lanini bə ntəkə

3 Nsɛ́iŋ yiŋ yi shɔm, mih si kwakaki na bəh ŋga a mih ni nyaka lə i mbɛiŋ kɔm mbɔiŋ wə bukumbɛiŋ bəchi kɔ bə kwati lɔ, mih ka yɛiŋ a yi ndzəŋki lə i nyaka i tsa mbɛiŋ a mbɛiŋ jwôki i kâŋ mbɔiŋ wə bə nǐ nya i bukumbɛiŋ bà bɔ kɔ bəni bə Nyɔ. Akɔ gia yə bə nǐ kɔ bə nya lɔ i bukumbɛiŋ a kpamu yi kaa yaka.

4 Mih dzakaki lə kɔm bəni bədɔkɔ kɔ bɔ wɛɛli liə lɔ i mbɛiŋ kintəəŋ, a num bɔ bà bə nǐ nyaka lɔ kɔm bɔ i kikpu wə, a Nyɔ nǐ kɔ wi jiə lɔ ŋgəkə wibɔ. Bələ kɔ bəni num bɔ nəiŋ Nyɔ, bɔ dzɔ kiŋkɔŋ ki Nyɔ fiəni i gia yə bɔ ni nyumiki yɛiŋ chɛiŋ i fəki kinyɛŋ, chu nəiŋ Tikwili wibukumbɛiŋ Bah Jisɔs Klistus wə akɔ a wi shəŋ.

5 I liə mih nəŋki i fiəni yiŋti mbɛiŋ kɔm gia yidɔkɔ, namana yaka si mbɛiŋ kɔ mbɛiŋ si kiə lɔ yi nalə. Bah nǐ kɔ wi bwili bəni bu i tumi ki Ijib wə, bɔ buku i ŋgəkə wə, ayakalə wi bi fiəni kaasi bəni bà bɔ nǐ ka jiə dəkə shɔm i wi.

6 Akɔ a liŋ si bəchinda bu bà nǐ ka baaŋ dəkə i di biə wi nǐ jiə bɔ, bɔ bee bidi bibɔ bi nəni bi chəŋ, bɔ num wi jiə bɔ i bənsəŋ bà bɔ bi baaŋ a kpamu, i di biə bi jiki lə maaa, i di biə bɔ bi numki fɛiŋ i tsə buku i Chɔkɔ bi nsaka bimbum wə.

7 Ayaka yi chu num a liŋ asi wi nǐ kpa kwili wi Sədɔm bəh wi Gɔmɔla bəh gbuku wə wi bi kaa kə, bəh bikwili biə bi nǐ kɔ kɔmsi i bi wə, biə bi nǐ nɔki tə nəni ki kinyɛŋ ki təkɔlini, bəkaŋa bəh bənyuku dzɔ tə gwú yibɔ fə bəh yi a kɔbi i dzəh yə Nyɔ nǐ maa mi i fəki yaka. Gia yələ kɔ kinchəsi ki

gia yə yi bi numki bəh bəni bà bɔ nɔki ŋkaiŋni wi nɔni kələ.

8 Na si yi kɔ yakadəiŋ, bəni
bələ dzɔ a nɔni kiwɔ. Bɔ
bəkəli gwú yibɔ, nəiŋ mi wə
wi sakaki bɔ, tɔyi biŋ'waka bi
bɛiŋ. Bɔ fəki yakadəiŋ dzaka
a, akɔ kɔm bɔ yɛiŋki gia i
dəmsi mə.
9 Jɔbi wə Maikɛl wə wi kɔ
fwu wi bəchinda bə Nyɔ nĭ
yɔli i wini wi Muses bɛiŋ bəh
ŋkpɛli, wi nĭ ka mɔm dəkə na i
bwili ja yichu i dzaka i ŋkpɛli,
wi chukuli shəŋ wi a, “A ni
saka Bah wɔ”.*
10 Bəni bələ tɔyiki num
tɔyini biɛiŋ bichi biə bɔ kiəki
kə si bi kɔ. Bɔ fəki biɛiŋ a num
biə mwa mibɔ kɔŋki aka nyám
yi chwa. A num biɛiŋ biələ biə
bi bəkəli bɔ.
11 Ŋgəkə wimbum kɔ i bɔ!
Bɔ biəli gvu yi Kɛɛn. Bɔ dza ka
biəliki kpɔ ka liə i chu wə aka
bi Balaam. Bɔ ləkəki bəh fwu
a liŋ asi Kɔɔla nĭ ləkəki, bɔ bi
kpiyiki asi Kɔɔla nĭ kpi.
12 Bəni bələ kɔ chi chi i
mbɛiŋ kintəəŋ, jɔbi wə mbɛiŋ
dziki bini bi kiŋkɔŋ bimbɛiŋ.
Bɔ si fə aka bíə i jɔbi wi dzini
wələ wə, mi tsɛiŋ shəŋ a gwu
yi gəmni kə. Bɔ kɔ aka bikwu
biə bi juŋni bi na nya dzaŋ,
fiəkə fiəni shakyi bi. Bɔ kɔ tə
aka kpɛiŋ wə wi ka wum dəkə
mintam i tsə buku i jɔbi wə
nyum yisi i baiŋki dzəki. Bɔ kɔ
tə aka kɛiŋ yə bə baayi. Bɔ kpi
ka chu kpi.
13 Bɔ kɔ aka kinchwɔ kim-
bum kə fuŋni kiləkəli tsəki
dzasi i bɛiŋ, bimfə bibɔ bi
ŋgəmnini num aka bifuu biə
fiəkə yiləkəli si tsə dzasi i bɔkɔ
bɛiŋ. Bɔ kɔ aka bijɔŋ biə bi
njəŋki nnyaki i bɛiŋ na dəiŋ.
Nyɔ kɔ wi kɛiŋsi lɔ di bi ji lə
maaa jiə i bɔ kpamu.
14 Ɛnɔk wə ŋgɔkɔ wi nĭ kɔ
wi nanitaŋ i yisi i Adam wə,
wi nĭ kɔ wi dzaka aka mi wi
ntum wi Nyɔ kɔm bəni bələ,
dzaka a, “Mbɛiŋ tsɛ̂iŋ, Bah bi
dzə bəh mbaŋ wi bəchinda bu
bə baiŋni bɔ num bənchuku
bənchuku,
15 i saka mi wichi. Wi bi
dzə i chusi kimfə kichu kichi
kə bəni bəchi bà bɔ nĭ kiəki kə
Nyɔ nĭ fəki asi bɔ nĭ nəiŋ wi,
bəh ja yi lɔɔli yichi yə bɔ nĭ
dzakaki kɔm Nyɔ.”
16 Bəni bələ kɔ bà bɔ si
shuŋyi jɔbi wichi, jiə gia i
bəni bədɔkɔ fuŋ, biəli a gia yə
gwu yibɔ yi shilini kɔŋki i fəki,
ghaŋsi gwu a kilɔlɔ, fwɔkyi
bəni bəh bəndzaka bə njwɔŋni
i kwati biɛiŋ biə bɔ nəŋki.

Ntəfi kɔm gia yə yi bi numki

17 Ayakalə, nsɛ́iŋ yiŋ
yi shɔm, mbɛiŋ yĭŋti gia
yə bwa bə faaŋni bə Bah
wibukumbɛiŋ Jisɔs Klistus nĭ
dzakaki i mbɛiŋ a yi bi numki
lə.
18 Bɔ nĭ dzaka i mbɛiŋ a, “A
bi numki i chɔkɔ bi gɔksini
wə, bəni bə nyiksini bi numki
lə bɔ nɔ kə nɔni kə Nyɔ nəŋki,
fə gia yichu yə gwu yibɔ yi
shilini kɔŋki.”
19 Bəni bələ kɔ bà bɔ dzəki
bəh kiŋgaali i bəni kintəəŋ,
biəli num biŋkwaka biə bi
bukuki i fwu wibɔ wə, kaŋa
kə Kiŋ'waka ki Nyɔ i bɔ wə.

* **1:9** Kichum kələ kɔ a i di biə wə, ki buku i biŋwakti bi Bəju bidɔkɔ wə.

20 Ayakalə, nsέiŋ yiŋ yi shɔm, mbɛiŋ mâa yâka gwú yi mbɛiŋ i nûmki a i kimbum kimbɛiŋ kə ki kɔ kibaiŋni, tsâ jəbi wichi i ŋga bi Kiŋ'waka ki Baiŋni wə.
21 Mbɛiŋ bâaŋ a i kiŋkɔŋ kə ki kɔ ki Nyɔ, wɔ̂kɔli Bah wibukumbɛiŋ Jisɔs Klistus wə wi bi kwasiki nshɛiŋ, fə a mbɛiŋ liə i nɔni kə ki bi tsə kaa kə.
22 Mbɛiŋ kwâsiki nshɛiŋ i bəni bə̀ bɔ kɛiŋki i jisi kintəəŋ.
23 Mbɛiŋ chufiki bwi̋liki bəni bə̀ bɔ kɔ i gbuku mə i bwi̋li bɔ. Mbɛiŋ kwâsiki nshɛiŋ i bəni bədɔkɔ wə, ayakalə jəbi wə mbɛiŋ kwasiki nshɛiŋ mbɛiŋ ka tɔ̂kniki. Mbɛiŋ bâiŋŋki na bəh bəmbuŋ bəbɔ bə̀ bɔ kɔ bɔ jisi bəh nɔni kichu.

Ntsa wi kɔksini

24 Kiŋkɔksi nûmki i Nyɔ! Akɔ wi wə wi kɔ i tɔkniki i mbɛiŋ ka mbɛiŋ ma gbɔ, wi bi dzə bəh mbɛiŋ i kiŋkɔkni ki nshiŋ mbɛiŋ num ŋgbɔ widɔkɔ kɔbi num bəh kinsaŋli.
25 Bukumbɛiŋ nyâ kiŋkɔksi i Nyɔ wə wi kɔ Mbwili wibukumbɛiŋ a num a wi shəŋ, tsə dzəh i Jisɔs Klistus wə Bah wibukumbɛiŋ. Mbum bəh kiŋkɔkni bəh ŋga bəh nsaka kâŋaki wɔ Nyɔ i yisi si mbi nĭ yisi i dzə buku bidaiŋ jəbi wichi kiŋgɔksi kɔbi. Yi nûm ayaka.

Kiŋwakti ki Gia yə Jisəs nǐ chusiki i Jən

Gia yə yi kɔ i Kiŋwakti kələ mə

Kiŋwakti kələ kɔ kɔm gia yə Jisəs Klistus nǐ chusiki i Jən waiŋ wi wi ntum. Jən nǐ nyaka kiŋwakti kələ i jəbi wə bə nǐ bwili wi tsə jiə i tumi ki bəkɔ kintəəŋ ki Batməs. Wi nǐ nyaka i bijuŋni bi bəni bə bumni biə nanitaŋ. Wi nǐ yisi nnyaka, yisi bəh gia yə Jisəs mwi nǐ chusiki i wi a wi nyaka chiŋsi i bijuŋni biwɔ biə nanitaŋ. Gia yə yi biəliki yi kɔ mbaŋ wi gia yiduli yə wi nǐ yɛiŋki i fiɛŋ wə ka ndəmsi, yi num asi Nyɔ bəiŋsiki bəni bà bɔ kɔ mbu, jiə bəchu bà i ŋgəkə wə.

Kifwu ki gia kə ki kɔ i Kiŋwakti kələ mə

1:1-8 Kin'yisi
1:9–3:22 Ndəmsi bi ninshiŋ bəh biŋwakti biə bi tsəki i bijuŋni bi bəni bə bumni biə nanitaŋ
4:1–8:1 Kiŋwakti kə bə nǐ laa baŋ bəh nyanti i kidi wə nanitaŋ
8:2–11:19 Kijəŋ nanitaŋ
12:1–13:18 Kiŋkum ki nyam yə yi bwəsiki kətə bəh nyám yi gumini yifa
14:1–15:8 Bindəmsi bidəkɔ chi chi
16:1-21 Biŋkuŋɔ biə nanitaŋ kɔ shɔm yi Nyɔ yi jumini
17:1–20:10 Bə laksi Babilən bəh nyam yi gumini bəh bəni bà bɔ nyiki ntəkə a bɔ kɔ bəni bə ntum bə Nyɔ bəh ŋkpɛli
20:11-15 Nsaka wi gəksini
21:1–22:5 Mbi wi bɛiŋ wimfiaŋ bəh kuku wimfiaŋ bəh Jɛlusalɛm wimfiaŋ
22:6-21 Kiŋkɔsi

Kin'yisi

1 Kiŋwakti kələ kɔ kɔm gia yə Nyɔ nǐ nya i Jisəs Klistus a wi chusi i bəni bu, a num gia yə yi kaŋaki i dzɔ di i jəbi wi juli wə. Jisəs Klistus ka faaŋ chinda wi i mi wi wi nɔm Jən i fə a bɔ kiə gia yiwɔ.

2 Wi ka nyaka gia yichi yə wi nǐ yɛiŋ, yi num gia yi Nyɔ yələ bəh gia yə Jisəs Klistus nǐ dzaka i wi.

3 Kimbəiŋsi kimbum bi numki i mi wə wi bi faaki ntum wi Nyɔ wələ. Kimbəiŋsi kimbum bi num tə i bəni bà bɔ bi wəkəki gia yə bə nyaka i kiŋwakti kələ mə jiə, kɔm jəbi wi gia yiwɔ si num kɔmsi dzə lɔ.

Jən bəni i bijuŋni bi bəni bə bumni nanitaŋ

4 Akɔ mih Jən, mih nyakaki kiŋwakti kələ i bijuŋni bi bəni bə bumni bà nanitaŋ bɔ kɔ i kimbu ki mbi wi Ɛsia wə. Ma shɔm yi yindzəŋni bəh kimbəiŋni num i mbɛiŋ, ki dzə i Nyɔ wə wi kɔ, a num wə wi nǐ kɔ, a num wə wi kɔ i bi dzə. Ma kinduksi ki Nyɔ bəh kimbəiŋni numki bəh mbɛiŋ, ki dzə tə i biŋ'waka biə nanitaŋ bi kɔ i kiŋkii ki nshiŋ, 5 bəh i Jisəs Klistus a num wi wə wi si chusi gia yi ŋkəŋ kɔm Nyɔ i bəni. A nǐ kɔ wi mi wi

ninshiŋ i fiəni dza i kpi wə. Ayaka akɔ wi wə wi sakaki bəŋkuŋ bəchi fa kuku. Akɔ wi wə wi kɔŋki bukumbɛiŋ, wi bwili bukumbɛiŋ i chu bibukumbɛiŋ wə bəh mwa mu.

6 Wi kɔ wi fə̂ bukumbɛiŋ num bəni bə ŋkuŋ bi Nyɔ, fə̂ bukumbɛiŋ num bətii mfə gia bə Nyɔ wə wi kɔ Nyɔ wi num Ba wi. Mbum bəh ŋga numki i wi jɔbi wichi kiŋgɔksi kiwɔ kɔbi. Yi nûm ayaka.

7 Mbɛiŋ tsə̂iŋ, Jisəs dzəki lə, wi bi dzəki i bikwu wə. Bəni bəchi num i bi yɛiŋ i wi wə na bəh bəni bà bɔ nǐ bwaŋ wi bəh gɔŋ. Kitumi ki fa kuku kichi num i bi fiki bəh mindəm kɔm wi. Lə yi bi numki yaka. Yi nûm ayaka.

8 Bah Nyɔ dzakaki a ŋgaiŋ kɔ Alfa bəh Ɔmega. A num wə wi kɔ a num wə wi nǐ kɔ, a num wə wi kɔ bi dzə. A num wi Ŋga Bichi.

Jɔn yɛiŋ Jisəs

9 Akɔ mih Jɔn, waiŋnih wimbɛiŋ i Jisəs wə, bukumbɛiŋ bəchi yɛiŋki ŋgəkə kɔm wi, num i ŋkuŋ bi kintəəŋ, kaŋa shɔm i gia yichi wə. Mih nǐ kɔ i Batməs tumi ki bɔkɔ kintəəŋ num bə nǐ bwili mih num bwilini kɔm gia yi Nyɔ yə mih nǐ fukuki chu dzaka kɔm Jisəs.

10 A dzə num i chɔkɔ bi Bah wə mih nǐ kɔ i Kiŋ'waka ki Nyɔ wə, mih ka dza wɔkɔ ja yi dzaka i mih jum bəh ŋga aka jəŋ.

11 Yi nǐ dzakaki a, “Nyâka gia yələ wɔ yɛiŋki lə i kiŋwakti mə wɔ chǐŋsi i bijuŋni bi bəni bə bumni nanitaŋ bɔ kɔ i tumi ki Ɛfɛsus, Similna, Bɛgamum, Tayatila, Saldis, Filadɛlfia bəh Lawdɛsia wə.”

12 Mih kabə fiəni gwu i yɛiŋ mi wə wi dzakaki i mih. Ayaka jəbi wə mih nǐ tsɛiŋ tali, ka yɛiŋ biɛiŋ biə bə təmki naka bi baiŋsini yɛiŋ wə nanitaŋ num bə kɛiŋsi bəh chwaka ki kpɔ ki bɔkəli. 13 Mi widəkɔ num i biɛiŋ biə bə təmki naka bi baiŋsini yɛiŋ kintəəŋ aka mi wə yɛli wi kɔ Waiŋmi, num wi ləh mbuŋ wi dəəŋ ka wafi daŋsi kiŋ'wafi i ki jum ki wə.

14 Juŋ yi fwu i fwu wi wə nǐ fukuki lə buuu aka ndaŋ wi fukuli, chu num aka kitəh ki dzaŋ.

15 Gvu yi nǐ təksiki aka chwaka ki bɔkəli kə bə kpa ki ŋwaŋyi, ja yi jumi aka bɔkɔ yi gbɔni.

16 Wi nǐ kaŋaki bijɔŋ nanitaŋ i tsɛiŋ yi yiləkəli wə, nywɔ wi jum wə wi kwaki bimbu bichi buku i dzaka ki wə, shi bi baiŋ aka wɔŋ wi nshichuŋ.

17 Si mih yɛiŋ wi, ka gbɔ i wi nshiŋ ka numki aka kiŋkpili ki mi. Wi jiə tsɛiŋ yi yiləkəli i mih wə dzaka a, “Kiə wɔ ki lwâki kə. Akɔ mih Ninshiŋ a num mih Kiŋgɔksi.

18 Akɔ mih wə mih kɔ wiwɔm. Mih nǐ kɔ mih kpi, ayakalə tsə̂iŋ, mih fiəni chu wiwɔm, mih num i ni numki jɔbi wichi. A kaŋaki mih biŋ'wɛli bi kpi bəh bi tumi bi bəni bə kpili.

19 Ayakadəiŋ, nyâka gia yə wɔ yɛiŋ, yə yi kɔ i liə bəh yə yi ni dzə i jum wə.

20 Gia yi nyumini yə bijəŋ biə nanitaŋ wə si yɛiŋ i tsɛiŋ yiŋ yiləkəli wə bəh biɛiŋ biə nanitaŋ bə kɛiŋsi bəh chwaka ki kpə ki bəkəli kə bə təmki naka bi baiŋsini yɛiŋ chusiki yələ: Bijəŋ biələ nanitaŋ kə bəchinda bə Nyə bà bə kə bijuŋni bi bəni bə bumni biə nanitaŋ, biɛiŋ biə bə təmki naka ki baiŋsini yɛiŋ a num bijuŋni bi bəni bə bumni nanitaŋ biwə.”

2

Ntum wi Jisəs wə wi tsəki i kijuŋni
ki bəni bə bumni i Ɛfɛsus

1 Mi wə mih nǐ yɛiŋ, wi dzaka i mih a, “Nyâka kiŋwakti i chinda wi Nyə wə wi kə wi kijuŋni ki bəni bə bumni i Ɛfɛsus a, ‘Wələ kə ndzaka wi wəmaka wə, wi kaŋaki bijəŋ biə nanitaŋ i tsɛiŋ yi yiləkəli wə, wi nyani i kintəəŋ ki biɛiŋ biə nanitaŋ biə bə nǐ kɛiŋsi bəh chwaka ki kpə ki bəkəli kə bə nǐ təmki naka bi baiŋsini yɛiŋ wə:

2 Mih kiəki lə kimfə kimbɛiŋ bəh si mbɛiŋ nəmki bəŋŋ, kiə tə shəm yimbɛiŋ yi kaŋani bəh si mbɛiŋ kəkə i bum gia yə bəni bəchu dzəki bəh yi. Mbɛiŋ kə num mbɛiŋ məm yɛiŋ lə bəni bà bə bəəŋki gwu yibə a bə ŋgaiŋni kə bwa bə ntum bə Jisəs bə kəbi, ka yɛiŋ a bə kə bəni bə ntəkə.

3 Mih kiəki lə si mbɛiŋ kɛiŋsiki kaŋaki shəm i gia yichi wə kəm mih bəh kə.

4 Ayakalə, gia yidəkə kələ yə mih kaŋaki kəm mbɛiŋ yi ndzəŋ kə i mih. Mbɛiŋ chu kaŋaki kə kiŋkəŋ kə mbɛiŋ nǐ kaŋaki i ninshiŋ.

5 Mbɛiŋ kwâka na di biə mbɛiŋ nǐ yisi kə ka mbɛiŋ gbəyi. Mbɛiŋ kwûni shóm yimbɛiŋ, mbɛiŋ fǐəni fâki asi mbɛiŋ nǐ fəki i ninshiŋ. Mbɛiŋ ka baaŋ i kwûni, mih ni dzə dzə bwili naka kimbɛiŋ kə mbɛiŋ təmki naka ki baiŋsini yɛiŋ i di biə ki si num.

6 Ayakalə, gia yindzəŋni yə mbɛiŋ fəki kə a mbɛiŋ baiŋŋki lə nəni ki bəni bə Nikəlaus, a num gia yə mih baiŋŋki tə.

7 Mi wə wi kaŋaki bintuni, wi wôkə gia yə Kiŋ'waka ki Nyə dzakaki i binjuŋni bi bəni bə bumni. Mi wə wi ni tumdzi mih ni nya dzəh i wi i dzi mintam mi kpɛiŋ wə wi nyaki nəni kə ki kə i di bi kinsaŋli ki Nyə wə.’ ”

Ntum wi Jisəs wə wi tsəki i kijuŋni
ki bəni bə bumni i Similna wə

8 Mi wiwə chu dzaka i mih a, “Nyâka kiŋwakti i chinda wi Nyə wə wi kə wi kijuŋni ki bəni bə bumni i Similna a, ‘Wələ kə ndzaka wi wəmaka wə wi kə wi Ninshiŋ a num wi Kiŋgəksi. Akə wi wə wi nǐ kpi fiəni chu wiwəm.

9 Mih kiəki lə bəŋgəkə bà mbɛiŋ yɛiŋki bəh kifuu kimbɛiŋ, ayakalə mbɛiŋ kə bəni bə kiŋkəkni. Mih kiəki lə ja yichu yə bəni dzakaki kəm mbɛiŋ. Bə bəəŋki gwu yibə a bə ŋgaiŋni kə Bəju, bə kəbi kə Bəju. Bə num i mbaŋ wi Satan wə.

10 Mbɛiŋ ma lwâki bəŋgəkə bà mbɛiŋ kə i ni yɛiŋ. Mbɛiŋ wôkə, ŋkpɛli si num a i jiə

mbɛiŋ bədəkɔ i juŋ yi nsəŋ mə a bə məmsi mbɛiŋ. Mbɛiŋ num i ni yɛiŋ ŋgəkə i kaŋ wə jwəfi. Kəŋ mbɛiŋ numki na i tsə kpi mbɛiŋ num ndzəŋ, ayakadəiŋ mih ni nya mbɛiŋ bəh kifɔ ki ŋkuŋ kə ki kɔ nəni kə ki bi tsə kaa kə.

11 Mi wə wi kaŋaki bintuni, wi wôkɔ gia yə Kiŋ'waka ki Nyɔ dzaka i binjuŋni bi bəni bə bumni. Mi wə wi ni tumdzi, kpi yi kɔmsini bi kɔm kə wi.' "

Ntum wi Jisəs wə wi tsəki i kijuŋni
ki bəni bə bumni i Bɛgamum

12 Ayaka wi chu dzaka i mih a, "Nyâka kiŋwakti i chinda wi Nyɔ wə wi kɔ wi kijuŋni ki bəni bə bumni i Bɛgamum a, 'Wələ kɔ ndzaka wi wəmaka wə wi kaŋaki nywɔ wi jum wə wi kwaki bimbu bichi:

13 Mih kiəki lə di biə mbɛiŋ nɔki. Mbɛiŋ nɔki na i di biə wə kiŋkii ki Satan kɔ. Ayakalə, mbɛiŋ num a i yɛli wuŋ wə bəh ŋga. Mbɛiŋ nǐ ka nəiŋma i jiəki shɔm i mih na i chɔkɔ bi Antibas wə mi wuŋ wi ŋkɔŋ wə. Wi nǐ dzakaki kɔm mih, bə wɔɔ wi i mbɛiŋ kintəəŋ fɛiŋ, i di biə Satan nɔki.

14 Ayakalə, mih kaŋaki lə gia yidəkɔ twɛsi kɔm mbɛiŋ, yi ndzəŋki kə i mih. Bəni bədəkɔ kɔlə i mbaŋ wimbɛiŋ wə bɔ biəli nlani wi Balaam, wə wi nǐ lani Balak i fə gia yə bwa bə Islae bi ndamti gbɔyi yɛiŋ. Wi nǐ fə bɔ ka dziki biɛiŋ bidzini biə bə nǐ fə gia yɛiŋ i bənyɔ, chu fə bɔ ka nɔki nəni ki kinyɛŋ num ki təkɔlini.

15 Ayaka yi kɔ a liŋ si mbɛiŋ kaŋaki bəni bədəkɔ tə i mbaŋ wimbɛiŋ wə bɔ biəli nlani wi bəni bə Nikɔlaus.

16 Ayakadəiŋ, mbɛiŋ kwûni shɔm yimbɛiŋ. Mbɛiŋ ka bâaŋ i kwûni, mih ni fiəni dzə i mbɛiŋ wə i jɔbi wi juli wə, i jwɔ bəni bəwɔ bəh nywɔ wi jum wə wi bukuki i dzaka kəŋŋ wə.

17 Mi wə wi kaŋaki bintuni, wi wôkɔ gia yə Kiŋ'waka ki Nyɔ dzakaki i bijuŋni bi bəni bə bumni. Mi wə wi ni tumdzi, mih ni dzɔ nya mana i bəmana* bà wə, bə nǐ nyumi, mih chu nya wi bəh təh wi fukuli num bə nyaka yɛli wimfiaŋ yɛiŋ i təh wiwɔ wə, mi widəkɔ kiə kə a kɔbi a wi wə wi dzɔ təh wiwɔ.' "

Ntum wi Jisəs wə wi tsəki i kijuŋni
ki bəni bə bumni i Tayatila

18 Mi wiwɔ chu dzaka i mih a, "Nyâka kiŋwakti i chinda wi Nyɔ wə wi kijuŋni ki bəni bə bumni i Tayatila a, 'Wələ kɔ ndzaka wi Waiŋ Nyɔ. Akɔ wi wə dzákəh yi bɛliki aka lɔɔm wi gbuku, gvu yi təsi aka chwaka ki bəkɔli bə kpa:

19 Mih kiəki lə kimfə kimbɛiŋ, kiə si mbɛiŋ kaŋaki kiŋkɔŋ, kiə tə shɔm yə mbɛiŋ jiə i mih wə bəh nɔm wə mbɛiŋ nɔmki bəh si mbɛiŋ kaŋaki shɔm. Mih kiəki lə tə a kimfə kimbɛiŋ ki liə ki ndzəŋki tsəki lə kə mbɛiŋ nǐ kaŋaki i ninshiŋ.

20 Ayakalə, gia yidəkɔ kɔlə yə mih kaŋaki kɔm mbɛiŋ yə

* **2:17** Mana kɔ biɛiŋ bi dzini biə Nyɔ nǐ nyaki i bəni bə Islae i chwa i jía mbaŋnyani

yi ndzəŋki kə i mih. Mbɛiŋ kɔ mbɛiŋ bee miŋkpaŋa wə Jɛsɛbɛl, wi ka fəki gia yə wi fəki. Wi bəəŋki gwu yi a ŋgaiŋ kɔ mi wi ntum wi Nyɔ, fwəkyi bəni bəŋ bəh nlani wi, fə a bɔ fəki nəni kinyɛŋ ki təkəlini, chu dzi biɛiŋ bindzini biə bə kɔ bə fə gia yɛiŋ i bənyɔ.

21 Mih kɔ mih nya wi jəbi i kwuni shəm yi, ayakalə wi nəiŋma i kwuni i nəni ki ki təkəlini kiwɔ wə.

22 Mbɛiŋ wôkɔ, mih ni faaŋ lə jwɛiŋ i wi mə yi nəsi wi i naŋ bɛiŋ, wi bəh bəni bu bà bɔ fəki kinyɛŋ ki təkəlini nǐ numki i ŋgəkə wə a kɔbi wi nchiŋ, a kɔbi a bɔ kwuni lə na chu biəliki kimfə ki miŋkpaŋa wələ.

23 Mih ni wôɔyi lə bwa bu bə mbaŋ. Ayakadəiŋ, bijuŋni bi bəni bə bumni bəchi bi kiə a, akɔ mih wə mih kiəki gia yə yi kɔ i kiŋkwaka ki bəni wə bəh yə yi kɔ i shɔ́m yibɔ wə. Mih ni gəm lə mi wichi biələ asi nəm wi kɔ.

24 Ayakalə, i mbɛiŋ bədəkɔ bà i Tayatila bà bɔ numki kə i nlani wələ wə, num bɔ ka lani tə gia yə bəni bədəkɔ bəəŋki a gia yi Satan yi nyumini, mih nǐ dzaka a mih ni chu jiə kə ntiə widəkɔ i mbɛiŋ wə.

25 Yi kɔ a, mbɛiŋ kaŋaki gia yə mbɛiŋ kaŋa bəh ŋga, i tsə buku na i jəbi wə mih bi dzəki.

26 Mi wə wi ni tumdzi, wə wi fəki gia yə mih nəŋki tsə kaasi, mih ni nya wi bəh ŋga i numki i bitumi bɛiŋ.

27 A liŋ si Ba wuŋ kɔ wi nya ŋga i mih, mih ni nya ŋga ma wi ni sâkaki bi bəh mbəŋ wi chwaka wi ŋkuŋ, bwuyiki bɔ yɛiŋ aka kəŋə yi nshwaiŋ yə bə bwuyi i biŋka biŋka wə.

28 Mih ni nya lə wi tə bəh jɔŋ wi kinchəŋɔchəŋɔ.

29 Mi wə wi kaŋaki bintuni, wi wôkɔ gia yə Kiŋ'waka ki Nyɔ dzakaki i bijuŋni bi bəni bə bumni.' ”

3

Ntum wi Jisəs wə wi tsəki i kijuŋni
ki bəni bə bumni i Saldis

1 Mi wə mih nǐ yɛiŋ ka chu dzaka i mih a, “Nyâka kiŋwakti i chinda wi Nyɔ wə wi kɔ wi kijuŋni ki bəni bə bumni i Saldis a, ‘Wələ kɔ ndzaka wi wəmaka wə wi kaŋaki biŋ'waka bi Nyɔ nanitaŋ bəh bijɔŋ nanitaŋ: Mih kiəki lə kimfə kimbɛiŋ. Mbɛiŋ chusiki i bəni a mbɛiŋ kɛiŋki bəwɔm ayakalə num mbɛiŋ kpiyi lɔ.

2 Mbɛiŋ yômi, mbɛiŋ kpêiŋsi ŋga i gia yə yi baaŋ num yi si num tə a dzaka ki kpi wə. Mbɛiŋ kiəki a mih ka yɛiŋ dəkə si kimfə kimbɛiŋ ndzɔŋ tsə bwili i Nyɔ wuŋ nshiŋ.

3 Mbɛiŋ yîŋti gia yə mbɛiŋ nǐ ləkəli dzɔ a num yə mbɛiŋ nǐ wɔkɔ. Mbɛiŋ kâŋaki num yəmaka, ma mbɛiŋ kwûni shɔ́m yimbɛiŋ. Mbɛiŋ ka bâaŋ ki yômi kə, ma mih bi dza dzə i mbɛiŋ aka ji, ayaka mbɛiŋ kiə kə jəbi wiwɔ.

4 Ayakalə, mbɛiŋ kaŋaki a bəni twɛsi i Saldis maka bɔ jisi bəmbuŋ bəbɔ. Bəmaka bi nyaniki bəh mih num bɔ ləh bəmbuŋ bə fukuli, kɔm bɔ kɔ bəni num bɔ kpɛiŋ.

5 Mi wə wi ni tumdzi bi
ləh lə tə bəmbuŋ bə fukuli.
Wəmaka mi mih bi chiksi kə
yɛli wi i kiŋwakti ki bəni bə
bɔ kaŋaki nəni kə ki bi tsə kaa
kə. Mih bi dzakaki bəh dzaka
kəŋŋ kɔm wi i Ba wuŋ nshiŋ
bə i bəchinda bu a mih kiəki
lə wi.
6 Mi wə wi kaŋaki bintuni,
wi wôkɔ gia yə Kiŋ'waka ki Nyɔ
dzakaki i bijuŋni bi bəni bə
bumni.' "

Ntum wi Jisəs wə wi tsəki i kijuŋni
ki bəni bə bumni i Filadɛlfia

7 Mi wiwɔ ka chu dzaka
i mih a, "Nyâka kiŋwakti i
chinda wi Nyɔ wə wi kɔ wi
kijuŋni ki bəni bə bumni i
Filadɛlfia a, 'Wələ kɔ ndzaka
wi wəmaka wə wi baiŋki, chu
num wi ŋkɔŋ. Akɔ wi wə
wi kaŋaki kiŋwɛli ki ntɔŋ wi
Dɛbit. Jəbi wə wi si wɛli, mi
widɔkɔ bi ma numki wə wi bi
fahki, wi si fah, mi widɔkɔ na
numki wə wi kɔ i wɛli:
8 Mih kiəki lə kimfə
kimbɛiŋ. Mbɛiŋ wôkɔ, mih
kɔ mih wɛli jiə dzaka kijuŋ i
mbɛiŋ kiyəə, mi widɔkɔ kɔkə
wə wi kɔ i baŋ. Mih kiəki lə a
mbɛiŋ kaŋaki kə ŋga bindzɔŋ,
ayakalə mbɛiŋ jiə a ndzaka
wuŋ. Mbɛiŋ na nəiŋ mih.
9 Mbɛiŋ wôkɔ, bəni bə bɔ kɔ
i mbaŋ wi Satan wə bə bɔ dza-
kaki a bɔ kɔ Bəju bɔ nyi num
ntəkə bɔ kɔbi Bəju, kɔ bəmaka
mih bi fə bɔ dzə gbɔyi i gvu
yimbɛiŋ wə ka bɔ bi kiə a mih
kɔŋki lə mbɛiŋ.
10 Si mbɛiŋ kɔ mbɛiŋ jiə
ndzaka wuŋ, kɔm kaŋa wi
shɔm, mih tə bi təkni lə bəh
mbɛiŋ i jɔbi wə mmɔmsi
bi dzəki i mbi wələ wichi i
mɔmsi bəni bəchi bə bɔ kɔ fa
kuku.
11 Mih dzəki lə i jɔbi wi-
juli wə. Mbɛiŋ kâŋa ndzɔŋ
biɛiŋ biə mbɛiŋ kaŋaki, ka
mi widɔkɔ bi ma lôkɔ kifɔ
kimbɛiŋ ki ŋkuŋ.
12 Mi wə wi ni tumdzi, mih
bi fə wi ka kintɔŋ ki juŋ yi
fəni yi gia yi Nyɔ wuŋ. Ayaka
wi kəbi i bi chu lansi buku
fɛiŋ. Mih bi nyaka lə yɛli wi
Nyɔ wuŋ i wi wə, bəh yɛli
wi kwili wi Nyɔ wuŋ wi num
a Jɛlusalɛm num wi bukuki
dzəki i Nyɔ wuŋ wə wi kɔ i
bɛiŋ. Mih tə num i bi nyaka
yɛli wuŋ wimfiaŋ i wi wə.
13 Mi wə wi kaŋaki bintuni
wi wôkɔ gia yə Kiŋ'waka ki Nyɔ
dzakaki i bijuŋni bi bəni bə
bumni wə.' "

Ntum wi Jisəs wə wi tsəki i kijuŋni
ki bəni bə bumni i Lawdɛsia

14 Wi chu dzaka i mih a,
"Nyâka kiŋwakti i chinda wi
Nyɔ wə wi kɔ wi kijuŋni ki
bəni bə bumni i Lawdɛsia a,
'Wələ kɔ ndzaka wi wəmaka
wə yɛli wi chu kɔ a, Yi nûm
ayaka. Akɔ wəmaka wi si shi
num a ja yi wə, a num wi wə
wi fukuki ŋkɔŋ kɔm Nyɔ. A
num wi kin'yisi ki gia yichi yə
Nyɔ nǐ maa:
15 Mih kiəki lə kimfə
kimbɛiŋ. Mbɛiŋ shi kɔ alə!
Mbɛiŋ də kə, mbɛiŋ shili kə.
Mih kəŋki a mbɛiŋ si kaŋaki i
dâki yudɔkɔ i shíliki!
16 Ayakadəiŋ, si mbɛiŋ chiŋ
kɔ fimbɛiŋ i fintəŋ də kə, shili
kə, mih ni chuh bwili lə mbɛiŋ
i dzaka kiŋ wə.

17 Mbɛiŋ dzakaki a mbɛiŋ kɔ bəni bə kpɔ bəh a mbɛiŋ kpali lɔ chu nəŋ kə fiɛŋ fidəkɔ. Mbɛiŋ dzakaki yakadəiŋ yɛiŋ kə a yimbɛiŋ fɔɔ num fɔɔni a? Mbɛiŋ kɔ bəni bà nshɛiŋ kɔ i kwaki bəni bəh bɔ, chu num bəni bə kifuu, chu num bimfəkə bəh bəni bà bɔ nyaniki bəh chwɔŋ biyəə!

18 Mih nəŋki i təfi mbɛiŋ a, mbɛiŋ tâŋ chwaka ki kpɔ ki bəkɔli i mih num bə kpa i gbuku wə wi baiŋ, ka mbɛiŋ numki bəni bə kpɔ. Mbɛiŋ tâŋ bəmbuŋ bə fukuli bà mbɛiŋ ki baŋki chwɔŋ bimbɛiŋ biyəə yɛiŋ, ka bəni ma yɛiŋki bi mbɛiŋ gəmni. Mbɛiŋ tâŋ tə tsa yi dzákə i mih, mbɛiŋ fiaŋsi dzákə yimbɛiŋ yɛiŋ, ka mbɛiŋ yɛiŋki.

19 Bəni bà mih kəŋki mih si yəli lə bɔ i kimfə kibɔ wə, nya ŋgəkə i bɔ i təfi bɔ. Ayakadəiŋ, mbɛiŋ chûsi kiŋkɔŋ i kwûni shɔm yimbɛiŋ.

20 Mbɛiŋ wôkɔ, mih kɔ i dzaka kifiəŋə wə kɔmyi. Mi ka wôkɔ ja yiŋ ka wêli dzaka kifiəŋə, mih ni liə tsə buku wi ni dziki i fiɛŋ fimu wə.

21 Mi wə wi ni tumdzi, mih bi nyâ lə wi bəh di i shinum buku wi i kiŋkii kəŋŋ wə, asi mih nǐ tumdzi ka shinum buku Ba wuŋ i kiŋkii ki wə.

22 Mi wə wi kaŋaki bintuni i wɔkɔ, wi wôkɔ gia yə Kiŋ'waka ki Nyɔ dzakaki i bijuŋni bi bəni bə bumni.' "

4

Jɔn yɛiŋ si bə nyaki kiŋkɔksi i Nyɔ i bɛiŋ

1 I yəmaka jum, mih chu tsɛiŋ ka yɛiŋ dzaka kifiəŋə kiyəə i bɛiŋ. Ayaka ja yə mih nǐ yisi wɔkɔ yi dzaka i mih aka sɔŋ, yi chu dzaka i mih a, "Yâka dzâ fa, mih chusi i wɔ gia yə yi kaŋaki ni dzɔ di i jɔbi wə jɔbi ni wələ tsə."

2 Akisəkə, mih dza num i kaŋ yi Kiŋ'waka ki Nyɔ wə, mih ka yɛiŋ kiŋkii kə bɛiŋ, num mi widəkɔ shinum yɛiŋ wə.

3 Mi wiwɔ nǐ ŋ'waŋyiki aka ŋkaiŋni wi kitəh kə ki ləkəki i kpɔ wə bə bɔɔŋ a jasba bəh kə bə bɔɔŋki a kanilian, num kikpa ki dzaŋ daa ka fiəli tali kiŋkii kiwɔ ki ŋ'waŋyi tə aka təh wə bə bɔɔŋki a ɛmelat.

4 Biŋkii bidəkɔ mbaŋfia ntsɔ bənaa nǐ kɔ bi fiəli tali kiŋkii kiwɔ, bəchə' bədəkɔ mbaŋfia ntsɔ bənaa numyi yɛiŋ bɛiŋ num bɔ lɔh bəmbuŋ bə fukuli, bwaŋ bifɔ bi ŋkuŋ num bə kɛiŋsi bəh chwaka ki kpɔ ki bəkɔli.

5 Dzaŋ yi mwayini buku dzə i kiŋkii kiwɔ wə, wamyi, jumi, naka bi baiŋsini nanitaŋ bɛli i kiŋkii kiwɔ nshiŋ a num biŋ'waka bi Nyɔ nanitaŋ.

6 Fiɛŋ fidəkɔ nǐ kɔ tə i kiŋkii kiwɔ nshiŋ ki bwɔsi kinchwɔ kimbum, kidəkɔ kə ki baiŋki lə ghaiŋ aka mijwɔ.

Biɛiŋ biwɔm bidəkɔ binaa nǐ kɔ num bi fiəli tali kiŋkii kiwɔ bimbu bichi, num dzákəh jikə i bi wə nalə i ninshiŋ bəh i jum wə.

7 Fiɛŋ fiwɔm fi ninshiŋ nǐ bwɔsiki bikɛm, fi kɔmsini bwɔsi na' yi nyukuni, ki kɔmsini i kifa wə kaŋa shi aka

bi mi wiwəm, kigəksini bwəsi
mfaa ki fuli.
8 Biɛiŋ biwəm biwə binaa nĭ
kə bi kaŋa mbəkəli bisə bisə,
num bi jikə bəh dzákəh i bɛiŋ
bəh i nichɛiŋ. Biɛiŋ biwə nĭ
shiki yəəŋki nchəkə bəh nshiŋ
bəh kə. Bi nĭ yəŋəki a,
"Nyə baiŋki lə! Nyə baiŋki lə!
Nyə baiŋki lə!
Akə wi Bah Nyə wə wi Kaŋaki
Ŋga Bichi.
Akə wi wə wi nĭ kə wi si num
lə, a num wi wə wi kə,
ayaka wi num i ni dzə."
9 Na yibwiŋ biɛiŋ biwəm
biwə si tum lə bikum bi Nyə
nya kiŋkəksi bəh kiyəŋni i wi
wə wi kə wi shinum i kiŋkii wə
a num wə wi kə wiwəm jəbi
wichi kiŋgəksi kəbi,
10 bəchə' bəni bà mbaŋfia
ntsə bənaa ka gbə tsə i wi
nshiŋ, wə wi kə wi shinum
i kiŋkii wə, nya kiŋkəksi
kimbum i wə wi kə fɛiŋ
wi num wiwəm jəbi wichi
kiŋgəksi kəbi. Jəbi wə bə ni
fəki yakadəiŋ bə ka ni baayi
bifə bibə bi ŋkuŋ, nəsi i kiŋkii
kiwə nshiŋ yəəŋ a,
11 "Wə kə Bah, num Nyə
wibuku,
wə kpɛiŋ, ka bə tumki bikum
bia nya kiŋkəkni i wə,
kəksi ŋga bia, kəm a nĭ maa wə
biɛiŋ bichi,
a num i kiŋkəŋ ka wə wə nĭ
maa bi, na ka bi numki
biwəm."

5

Waiŋ Jaka kə wi kpɛiŋ i wɛli nyanti yə nanitaŋ

1 Mih chu dza yɛiŋ kiŋwakti
kidəkə i tsɛiŋ yi yiləkəli yi mi
wə wi ni shinum i kiŋkii kə wə
num bə nyaka i kintəəŋ bəh i
jum wə ka kii, laa baŋ i kidi
nanitaŋ bəh nyanti.
2 Ayaka mih dza yɛiŋ tə
chinda wi Nyə wi ləkəli
widəkə wi wili bəh ŋga bikəyi
a, "Akə ndə wə wi kə wi kpɛiŋ
i wɛli nyanti yiwə bəh i shwa
kiŋwakti kələ a?"
3 Mi nĭ məŋ i bɛiŋ nabə i
fa kuku nabə i fikuku chɛiŋ,
wə wi kə i shwa kiŋwakti kiwə
nabə i tsɛiŋ ləkə i kiŋwakti
kiwə kintəəŋ.
4 Mih də na bəh ŋga kəm mi
nĭ məŋ wə wi kə wi kpɛiŋ i
wɛli kiŋwakti kiwə nabə tsɛiŋ
ləkə yɛiŋ kintəəŋ.
5 Ayaka mi widəkə i mbaŋ
wi bəchə' bà wə, dzaka i mih
a, "Kiə wə ki dâ kə. Wôkəli,
mi wə bə bəəŋki a Bikɛm wi
chwəŋkijuŋ ki Juda, bə chu
bəəŋ tə a Fintəŋ fi bwaŋni
i chwəŋkijuŋ ki Ŋkuŋ Dɛbit
wə tumdzi, a num wi wə wi
kə wi kpɛiŋ i bwiŋyi nyanti
yiwə nanitaŋ i wɛli kiŋwakti
kiwə."*
6 Mih dza yɛiŋ Waiŋ Jaka,
num wi num i fintəŋ fintəŋ
kiŋkii wə, bəh biɛiŋ biwəm
binaa bəh bəchə', wi num a
bə kum. Wi nĭ kaŋaki bitiə
nanitaŋ bəh dzákə nanitaŋ.
Dzákəh yiwə num biŋ'waka bi
Nyə nanitaŋ biə wi faaŋ bi
waŋ mbi wichi.
7 Waiŋ Jaka wiwə ka tsə dzə
kiŋwakti kiwə i tsɛiŋ yiləkəli yi

* **5:5** Mi wə bə bəəŋki a Bikɛm i chwəŋkijuŋ ki Juda, bə chu bəəŋ tə a Fintəŋ fi bwaŋni i chwəŋkijuŋ ki Ŋkuŋ Dɛbit, akə Mbwili wə Nyə nĭ kaka.

mi wə wi nǐ kɔ wi shinum i kiŋkii wə.

8 Si wi nǐ dzɔ kiŋwakti kiwɔ
yakadəiŋ, biɛiŋ biə binaa bi
ni kɔ biwɔm tasi bəh bəchə'
bəni bà mbaŋfia ntsɔ bənaa
ka buku tsə gbɔyi i Waiŋ Jaka
wə nshiŋ. Mi wimu wimu i
bɔ wə kaŋa chəŋŋ wi kwuŋni
bəh bilɛti bi chwaka ki kpɔ
bibəkɔli num bi jikə bəh njiəŋ.
Ayaka njiəŋ wələ num ntsa wi
bəni bà bɔ kɔ bə Nyɔ.

9 Biɛiŋ biə bəh bəchə' bəni
bà ka yəəŋ njaŋ wimfiaŋ
widəkɔ wi dzaka a,
"Akɔ wɔ wə wɔ kpɛiŋniki i dzɔ
kiŋwakti kiwɔ,
i wɛli nyanti yiwɔ,
kɔm bə nǐ kɔ bə kum wɔ,
mwa ma yɛlih bəni i chu wə
nya bɔ i Nyɔ.
Ayaka bəni bələ buku i
chwɔŋkijuŋ kichi bəh
já yichi,
bəh ŋkaiŋni wi bəni bəchi, bəh
bitumi bichi.
10 Wɔ nya bɔ bəh bəŋkuŋ,
fə bɔ num bətii mfə gia bə Nyɔ
wibuku.
Ayaka bɔ num i bi sakaki nsh-
waiŋ yələ."

11 Si mih nǐ tsɛiŋki, ka chu
wəkɔ ja yi bəchinda bə Nyɔ
bɔ num i bənchuku bənchuku
wə bəh i bəmalam bəmalam
wə. Bɔ nǐ kɔ num bɔ num i
bɛiŋ fiəli tali i kiŋkii wə bəh
biɛiŋ biə bi kɔ biwɔm tasi bəh
bəchə' bà.

12 Bɔ ni yəəŋki bəh ŋga
dzaka a,
"Waiŋ Jaka wə bə nǐ kum,
akɔ wi wə wi kpɛiŋni i kaŋaki
ŋga,
bəh mbum bəh mfi bimbum
bəh yɛli wimbum bəh
kiŋkəkni bəh kimbəiŋsi."

13 Mih ka dza wəkɔ biɛiŋ bichi
biə Nyɔ nǐ maa, biə bi kɔ bɛiŋ
bəh biə bi kɔ i kuku bəh i
fikuku chɛiŋ bəh i kinchwɔ
kimbum wə, na bəh biɛiŋ
bichi biə bi nǐ kɔ i bi di biələ
wə, bi yəəŋ a,
"Kimbəiŋsi bəh kiŋkəkni bəh
mbum bəh ŋga
a kaŋaki wi wə wi shinum i
kiŋkii wə,
bəh i Waiŋ Jaka wələ jəbi
wichi kiŋgəksi kəbi!"

14 Si bi ni yəəŋki yakadəiŋ,
biɛiŋ binaa biə bi nǐ kɔ biwɔm
bum a, "Yi nûm ayaka!"
Bəchə' bəwɔ gbɔyi i kuku
yaksi na bəh ŋga.

6

Waiŋ Jaka ka wɛli nyánti nanitaŋ

1 Mih ka tsɛiŋki si Waiŋ Jaka
wə wɛli nyanti yi ninshiŋ i yə
nanitaŋ kintəəŋ, mih ka wəkɔ
fiɛŋ fidəkɔ fimu i mbaŋ wi
biɛiŋ biə binaa biwɔm dzaka
bəh ja aka dzaŋ yi wamni,
dzaka a, "Dzâ!"

2 Mih dzaka a mih tsɛiŋ, ka
yɛiŋ kikum kifukuli kidəkɔ i
mih nshiŋ, mi wi yəkɔni wiwɔ
kaŋa kisɔɔ i kaŋ. Ayaka bə ka
bwaŋ kifɔ ki ŋkuŋ i wi fwuŋ,
wi buku tsə aka mi wə wi nǐ
tumki dziki gə́ŋ.

3 Waiŋ Jaka dzə wɛli nyanti
yi kɔmsini yə, mih ka wəkɔ
fiɛŋ fi kɔmsini fiə i biɛiŋ
biwɔm biə kintəəŋ, fi dzaka
a, "Dzâ!"

4 Ayaka kikum kidəkɔ buku
dzə, ki bəkɔ lə kaaaŋ, bə ka
nya nywɔ wi jum wimbum

i mi wə wi yɔkɔki yɛiŋ bɛiŋ, ka nya tə wi bəh ŋga i dzô bwîli kimbɔiŋni fa kuku ka bəni wɔɔyiki bədɔkɔ.

5 Waiŋ Jaka dzə wɛli nyanti yi kikɔmsi kitali yə, mih ka wɔkɔ fiɛŋ fi kikɔmsi kitali i biɛiŋ biwɔm binaa biə kintəəŋ, fi dzaka a, “Dzô!” Mih ka dzaka a mih tsɛiŋ, ka yɛiŋ kikum kijisi kidɔkɔ i mih nshiŋ, ayaka mi wə wi nǐ yɔkɔki yɛiŋ bɛiŋ kaŋa fiɛŋ fiə bə fəkəki biɛiŋ yɛiŋ wə i wi kaŋ.

6 Ayaka mih ka dza wɔkɔ aka ja yidɔkɔ yi dzaka i kintəəŋ ki biɛiŋ biwɔm binaa biə a, “Mi ni dzɔ lə ŋgɔm wi chɔkɔ bichili ka wi taŋ ŋkwani wi gəŋkpaiŋ yɛiŋ, nabə i dzɔ ŋgɔm wi chɔkɔ bichili ka wi taŋ miŋkwani mi gəŋ mitali yɛiŋ. Ayakalə, kiə wɔ ki nâŋni kə miə bəh mbih!”

7 Waiŋ Jaka dzə wɛli nyanti yina yə, mih ka wɔkɔ kikɔmsi kinaa i biɛiŋ biwɔm binaa biə kintəəŋ, fi dzaka a, “Dzô!”

8 Mih ka dzaka a mih tsɛiŋ, ka yɛiŋ kikum num ki ju, yɛli wi mi wə wi nǐ yɔkɔki yɛiŋ bɛiŋ num a kpi, Tumi ki Bəŋkwu biəli wi i jum wə. Bə ka nya bɔ bəh ŋga a bɔ dzô bəni i kimbu kimu i kinaa kə kintəəŋ fa kuku bə kâasi bɔ bəh bənywɔ bə jum bəh dzɔŋ bəh jwɛ́iŋ bəh nyám yi chwa yi fa kuku.

9 Waiŋ Jaka dzə wɛli nyanti yi kikɔmsi kite yə, mih ka yɛiŋ biŋ'waka bi bəni i tɔŋ wi fəni gia chɛiŋ. Biŋ'waka biələ kɔ bi bəni bà bɔ nǐ wɔɔyi kɔm gia yi Nyɔ bəh gia yə bɔ nǐ dzakaki num a yi bɛiŋ.

10 Bi wili bəh ŋga a, “Ɔ Bah Nyɔ wə wi kɔ i Biɛiŋ Bichi Bɛiŋ, wɔ wə wɔ baiŋki num ŋkɔŋ. Wɔ bi wəkəli i tsə buku dəiŋ ka wɔ təiŋ nsaka wibuku i chukuli chu bi bəni bà bɔ nǐ wɔɔyi buku, bɔ num i mbi wə a?”

11 Bə ka nya na ndə i bɔ kintəəŋ bəh mbuŋ wi fukuli, ka dzaka a bɔ wâka dzô twɛsi, i tsə buku i jɔbi wə bə bi wɔɔyi kaasi bwa bə nih bəbɔ bà bɔ kɔ tə bəni bə nɔm bə Nyɔ num bə nǐ kɔ i wɔɔyi bɔ asi bə nǐ wɔɔyi bɔ.

12 Waiŋ Jaka dzə wɛli nyanti yi kikɔmsi kisɔɔ yə, mih tsɛiŋ ka yɛiŋ si nshwaiŋ nəŋniki na bəh ŋga, wɔŋ fiəni ka jiki lə tiktiktik ka mbuŋ wi kpi, fiəŋŋ wi chili fiəni ka bəkəki lə buuu aka mwa.

13 Bijɔŋ ka bukuki i bɛiŋ gbɔyi i kuku aka mintam mi kɛiŋ mə mɔ kɛiŋki minchiŋ fiəkə yiləkəli tsə səkəsi mɔ.

14 Bɔɔli dza kii gwu ka ndzɛni wi kiŋwakti ka laka. Ŋkwúŋ bəh tumi ki bəkɔ kintəəŋ kichi dza nyə i kidi kə ki nǐ kɔ.

15 Bəŋkuŋ bə fa kuku, bəh bəni bəmbum bəmbum bəchi, bəh kifwu ki bəni bə jum, bəh bəni bə kpɔ bəmbum bəmbum, bəh bəni bə ŋga, bəh na bəni bənchi, nabə mfá, nabə bəh bà bɔ kɔkə mfá, ka nyumiki i bita mə bəh i biaŋa chɛiŋ i ŋkwuŋ wə.

16 Bɔ nǐ nyumiki yakadəiŋ, wili bɔɔŋ ŋkwúŋ bəh kibiaŋa dzaka a, “Mbɛiŋ gbôyi i buku wə bâŋ buku ka mi wə wi

shinum i kiŋkii wə ma yêiŋki buku, bəh tə a Waiŋ Jaka wə ma chusi shəm yi yi bəkəli yə i buku.
17 Chəkə biə bə bi chusiki shəm yibə yi bəksini dzə kpɛiŋ lə, mi kəkə wə wi kə i num i bə nshiŋ."

7

Bə fə bənchəsi i bəni bə Islae bənchuku gbi mbaŋnyani ntsə bənaa a (144,000).

1 Si yəmaka nǐ tsə, mih yɛiŋ bəchinda bə Nyə bənaa num bə numyi i bɛiŋ i bimbu bi mbi binaa, kəŋ fiəkə yə yi bukuki dzəki i bimbu biwə wə, a yi ma tsəki i kuku nabə i kinchwə kimbum wə, nabə i kɛiŋ wə.
2 Mih ka chu yɛiŋ chinda wi Nyə widəkə, wi buku dzə i kimbu kə wəŋ bukuki yɛiŋ, wi kaŋa fiɛŋ fi Nyə wə wi kaŋaki nəni, fiə wi chəsiki bəni bu yɛiŋ. Wi ka bəəŋ bəchinda bə Nyə bà bənaa bəh ja yiləkəli. Bəchinda bələ kə bà bə nǐ nya ŋga i bə, a bə bəkəli nshwaiŋ bəh kinchwə kimbum.
3 Wi bəəŋ ka dzaka a, "Kiə mbɛiŋ ki bâkəli kə nshwaiŋ nabə kinchwə kimbum nabə kɛiŋ, maka buku jiə bənchəsi i shi bi bəni bə nəm bə Nyə wi buku wə."
4 Ayaka mih ka wəkə a bəni bà bə nǐ chəsi nǐ kə bənchuku gbi bəh mbaŋnyani ntsə bənaa a (144,000), num bə buku i chwəŋbijuŋ bichi wə i Islae.
5 Bə nǐ chəsi bəni i chwəŋkijuŋ ki Juda wə, bənchuku jwəfi ntsə bəfa, i chwəŋkijuŋ ki Leubɛŋ wə, bənchuku jwəfi ntsə bəfa, i chwəŋkijuŋ ki Gad wə, bənchuku jwəfi ntsə bəfa,
6 i chwəŋkijuŋ ki Ashɛl wə, bənchuku jwəfi ntsə bəfa, i chwəŋkijuŋ ki Naftali wə, bənchuku jwəfi ntsə bəfa, i chwəŋkijuŋ ki Manase wə, bənchuku jwəfi ntsə bəfa,
7 i chwəŋkijuŋ ki Semeən wə, bənchuku jwəfi ntsə bəfa, i chwəŋkijuŋ ki Lɛwi wə, bənchuku jwəfi ntsə bəfa, i chwəŋkijuŋ ki Isaka wə, bənchuku jwəfi ntsə bəfa
8 i chwəŋkijuŋ ki Sɛbulun wə, bənchuku jwəfi ntsə bəfa i chwəŋkijuŋ ki Yəsɛf wə, bənchuku jwəfi ntsə bəfa i chwəŋkijuŋ ki Bɛnjamen wə, bə chəsi bənchuku jwəfi ntsə bəfa.

Mbaŋ wi bəni wə wi kə lə maaa

9 Si yəmaka nǐ tsə, mih tsɛiŋ ka yɛiŋ mbaŋ wi bəni lə maaa a num wə mi kəkə i fa. Num bə buku i bitumi wə bichi, bəh i chwəŋbijuŋ wə bichi, bəh bəni bəchi, bəh já yichi, num bə numbɛiŋ i kiŋkii ki ŋkuŋ nshiŋ bəh i Waiŋ Jaka nshiŋ, num bə ləh bəmbuŋ bə fukuli bəh biali yi səm i kaŋ yibə wə.
10 Bə nǐ wiliki bə ja yiləkəli dzaka a, "Mbəiŋ dzəki num i Nyə wibuku wə wi kə wi shinum i kiŋkii wə bəh i Waiŋ Jaka wə."
11 Bəchinda bə Nyə bəchi numyi i bɛiŋ fiəli baŋsi kiŋkii, bəh bəchə' bà bəh biɛiŋ biwəm binaa biə, ka gbəyiki tumkwusi shi bibə i kiŋkii nshiŋ, ka nyaki kiŋkəksi kimbum i Nyə.

12 Bɔ nǐ fəki yakadəiŋ, dzakayi a, “Yi nûm ayaka! Kiŋkɔksi bəh mbum bəh mfi bi kɔ num a kaŋaki Nyɔ wibuku. Bukumbɛiŋ nyâki kiyɔŋni i wi. A num wi wə wi kaŋaki kiŋkɔkni bəh ŋga bi ləkəli i jɔbi wichi wə kiŋgɔksi kɔbi! Yi nûm ayaka.”

13 Ayaka chə’ widɔkɔ i bəchə’ bà kintəəŋ, bikə i mih a, “A fa kɔ bəndə, num bɔ lɔh bəmbuŋ bə fukuli a? Bɔ buku faiŋ?”

14 Mih ka chukuli i wi a, “Tikwili, a kiəki a wɔ.” Ayaka wi dzaka i mih a, “A fa kɔ bəni bà bɔ buku i ŋgəkə wimbum wə. Bɔ kɔ bɔ wɔkɔ bəmbuŋ bəbɔ i mwa mi Waiŋ Jaka wə, bɔ bá fuku.

15 Ayakadəiŋ bɔ ka numki i kiŋkii ki Nyɔ nshiŋ, ka nɔmki i wi nchɔkɔ bəh nshi i juŋ yi fəni yi gia mə. Wi wə wi kɔ wi num i kiŋkii wə wi ni numki bəh bɔ, wi num kinjəŋnjəŋ kibɔ.

16 Dzɔŋ bi chu lansi wɔɔ kə bɔ, kindɔŋ kɔbi bi chu wɔmki bɔ. Wɔŋ bi chu twɛiŋ kə bɔ, di bishili bi chu tumtiki kə bɔ.

17 Yi bi numki yaka, kɔm Waiŋ Jaka wə wi kɔ i kintəəŋ kiŋkii wə bi tɔkniki bəh bɔ aka ntɔkni shwáŋ, wi dzɔ bɔ tsə chiŋsi i di biə mwi mə mɔ shiki jɔbi wichi bukuki. Nyɔ bi yaŋa bwili lə midɛm michi i dzákəh yibɔ wə.”

8

Waiŋ Jaka wɛli nyanti yi gəksini

1 Waiŋ Jaka dzə wɛli nyanti yi nanitaŋ i kiŋwakti kiwɔ wə, di kpichumi i bɛiŋ lə mɔɔɔŋ i tsə buku i kiŋka ki mbiəŋə wə.

2 Ayaka mih ka yɛiŋ bəchinda bə Nyɔ nanitaŋ bà bɔ si numbɛiŋ i Nyɔ nshiŋ. Bə nya kijəŋ nanitaŋ i bɔ. 3 Chinda wi Nyɔ widɔkɔ dza dzə numbɛiŋ i di biə tɔŋ wi fəni wi gia nǐ kɔ, wi kaŋa finshwali fiə bə kpaki njiəŋ yɛiŋ, num bə kɛiŋsi bəh chwaka ki kpɔ ki bɔkɔli. Bə nya njiəŋ widuli i wi i chiŋni i tɔŋ wi fəni wi gia wə, bəh ntsa wi bəni bəchi bà bɔ kɔ bə Nyɔ. Ayaka tɔŋ wiwɔ num bə kɛiŋsi bəh chwaka ki kpɔ ki bɔkɔli, wi num i kiŋkii nshiŋ.

4 Ayaka wi kpa, miəkə mi njiəŋ miwɔ bəh ntsa wi bəni bà bɔ kɔ bə Nyɔ buku i kaŋ yi chinda wə, yaka tsə i Nyɔ nshiŋ.

5 Chinda wi Nyɔ wiwɔ ka dza dzɔ finshwali fiə bə kpaki njiəŋ yɛiŋ, dzɔ gbuku i tɔŋ wi fəni wi gia wə, jiə jiksi yɛiŋ, ka lɔɔ i nshwaiŋ wə. Si wi lɔɔ yakadəiŋ, dzaŋ yisi i mwayiki yi wamyi jumi, nshwaiŋ nəŋni.

Bəchinda bə Nyɔ yisi i tɔŋki kijəŋ kinaa

6 Bəchinda bə Nyɔ nanitaŋ bà bɔ nǐ kaŋaki kijəŋ nanitaŋ ka kɛiŋsi gwu i tɔŋki kijəŋ kiwɔ.

7 Chinda wi Nyɔ wi ninshiŋ ka tɔŋ ŋ'wi jəŋ, kitəh kidzaŋ bəh gbuku num bə fwɛŋni bəh mwa shuku i nshwaiŋ wə. Ayaka kimbu ki nshwaiŋ kimu i bitali biə kintəəŋ fii, kimbu ki kɛiŋ kimu i bitali

biə kintəəŋ fii, mfwaŋ biə bi təkəki bichi fii tə.

8 Chinda wi Nyɔ wi kɔmsini tɔŋ ŋ'wi jəŋ, ayaka bə ləɔ fiɛŋ fidəkɔ gbuku bɛli yɛiŋ fi num ka ŋkwuŋ wimbum widəkɔ. Fiɛŋ fiwɔ gbɔ shi i kinchwɔ kimbum wə. Ayaka kimbu ki bəkɔ yimbum kimu i kintəəŋ bitali wə fiəni chu mwa.

9 Ayaka kimbu kimu i kintəəŋ bitali wə i biɛiŋ biwɔm wə i kinchwɔ kimbum mə kpiyi. Ayaka kimbu kimu i kintəəŋ bitali wə i bəŋgwuki wimbum i bəkɔ shakyi.

10 Chinda wi Nyɔ wi tali tɔŋ ŋ'wi jəŋ, jɔŋ wimbum widəkɔ nyə i bɛiŋ bɛli aka naka ki baiŋsini gbɔ baŋ kimbu kimu i kintəəŋ bitali wə i binchwɔ wə bəh dzáŋə yi mwi yə mwi bukuki yɛiŋ.

11 Yɛli wi jɔŋ wiwɔ kɔ a Nlə. Si wi gbɔ yaka, kimbu kimu i kintəəŋ bitali wə i binchwɔ wə fiəni ka ləki. Bəni bəduli kpiyi kɔm bɔ nǐ mu mwi miwɔ, kɔm jɔŋ wiwɔ nǐ kɔ wi fə bəkɔ yiwɔ ka ləki.

12 Chinda wi Nyɔ wi ki kɔmsini kinaa tɔŋ ŋ'wi jəŋ, ayaka fiɛŋ fidəkɔ chəkɔ chafi kimbu kimu i kintəəŋ bitali ki wɔŋ wə. Chafi kimbu kimu i kintəəŋ bitali ki fiəŋŋ wə ayaka chafi tə kimbu kimu i kintəəŋ bitali bijɔŋ wə. Ayaka bimbu bibɔ kimu kimu ka jiki. Baiŋni na chu baiŋki i kimbu ki nshiŋ kimu wə bəh ki nchəkɔ i kintəəŋ bitali wə.

13 Mih ka tsɛiŋki, ka wɔkɔ mfaa də bəh ja yiləkəli si wi nǐ fuliki i kintəəŋ ki bɔɔli wə dzakayi a, “Ŋgəkə əy, ŋgəkə əy, ŋgəkə əy, i bəni bà bɔ kɔ i fa kuku i jəbi wə bə ni tɔŋki kiŋka kijəŋ kə ki bɛsi kə bəchinda bətali kɔ i tɔŋ.”

9

Bə tɔŋ jəŋ wi kiŋkani kite

1 Chinda wi Nyɔ wi kiŋkani kite tɔŋ jəŋ wi, mih yɛiŋ jɔŋ widəkɔ wə wi nǐ nyə bɛiŋ gbɔ i kuku. Ayaka bə nya kiŋwɛli i jəŋ wiwɔ kə ki wɛliki fəŋ kə ki shiki lə ŋɔɔɔŋ.

2 Jɔŋ wiwɔ ka wɛli dzaka ki fəŋ kiwɔ, fimiəkə buku fɛiŋ lə maaa ka fiki buku, aka biɛiŋ wə jɔbi wə bə juŋni ka kpa. Fimiəkə fiə fi nǐ buku i fəŋ kiwɔ wə nǐ fə wɔŋ bəh bɔɔli nyə ka jiki num jini.

3 Chumi buku i fimiəkə fiwɔ mə shi dzə i nshwaiŋ wə. Ayaka bə nya chumi yiwɔ bəh ŋga i taaki ka nyɛiŋ yi nshwaiŋ,

4 bə nəiŋ a kiə yi ki bâkəli kə na finə fi kɔɔki, i nshwaiŋ wə kɔŋ a numki mfwaŋ nabə kpɛiŋ, a bə nya a ŋgəkə i ŋkaiŋni wi bəni bà bɔ kaŋaki kə ki chəsi ki Nyɔ i shi bibɔ chɛiŋ.

5 Bə nǐ bee a bə chəbsi bɔ i kifiəŋŋ kite wə. Ayakalə, a bə ma i wɔ̂ɔyi lɔ bɔ. Ŋgəkə wibɔ nǐ kɔ aka ŋgəkə wi nyɛiŋ i jəbi wə yi ta mi.

6 I kifiəŋŋ kite kələ wə bəni bi nəŋki kpi bɔ yɛiŋ kə i yi wə. Bɔ bi dəki lə i kpi, kpi gɛiŋ lɔ bɔ.

7 Chúmi yələ nǐ kɔ aka bikum biə bi kɛiŋsi gwu i buku tsə i di bi jum wə. Biɛiŋ bidəkɔ nǐ kɔ i kifwu kibɔ wə aka bifɔ bi bəŋkuŋ biə bə kɛiŋsi bəh chwaka ki kpɔ ki

bəkəli, bishi bibɔ nǐ kɔ aka shi bi bəni.
8 Kiluli kibɔ kifwu nǐ kɔ aka ki bəkaŋa, jəŋ yibɔ num aka yi bikɛm.
9 Yi nǐ kaŋaki mbami bi num aka chwaka ki bəni bə jum kə bɔ si baaŋ kijum yɛiŋ wə. Jəbi wə yi si fuli bibəkəli bibɔ ka kɔmki aka bəkɔdɔk bəduli biə bikum si guku jəbi wə bi yəkɔki tsəki i di bi jum wə. 10 Yi kaŋa kiwini bəh fiəli aka nyɛ́iŋ. Ayaka ŋga bibɔ biə bɔ nyaki ŋgəkə yɛiŋ i bəni wə i kifiəŋŋ kite wə nǐ kɔ i kiwini kibɔ wə.
11 Bɔ nǐ kaŋaki ŋkuŋ wibɔ num chinda wə wi tsɛiŋki fəŋ kə ki shiki lə ŋɔɔɔŋ, yɛli wi i já yi Hibulu wə kɔ a Abadɔn, ayaka num i já yi Glik wə a, Abɔliɔn (yɛli wələ kɔ a mi wə wi bəkəliki num bəkəlini).
12 Yələ yi tsə lə kɛiŋki ŋgəkə wi ninshiŋ. Ayakalə, mbɛiŋ wôkəli, bəŋgəkə bədɔkɔ kɛiŋki bɔ biəli bəfa bələ jum.

Bə təŋ jəŋ wi sɔɔ

13 Chinda wi Nyɔ wi sɔɔ təŋ ŋ'wi jəŋ, mih wɔkɔ ja yidɔkɔ buku dzə i kitiə kinaa kiwɔ wə bi num i təŋ wi fəni wi gia wə bə kɛiŋsi bəh chwaka ki kpɔ ki bəkəli, wi num i Nyɔ nshiŋ,
14 dzakayi i chinda wi Nyɔ wə, wi kikɔmsi ki sɔɔ wə wi nǐ kaŋaki jəŋ a, “Shwali bəchinda bənaa bə bɔ kɔ bə kaŋa kɔmsi tsə i kinchwɔ kimbum yi Yuflɛtis wə.”
15 Ayakadəiŋ, chinda wi Nyɔ ka shwa bənaa bə. Bəchinda bəwɔ num bə nǐ kɛiŋsi jiə bɔ ka wɔkɔliki jəbi bəh chɔkɔ bəh fiəŋŋ bəh jia yə bə bi shwali bɔ, bə wɔɔ kimbu kimu i kintəəŋ bitali bi bəni wə.
16 Mih nǐ wɔkɔ si mbaŋ wi bəni bə jum bə bikum nǐ kɔ. Bɔ nǐ kɔ bəmalam gi yifa (200,000,000).
17 Bikum biə mih nǐ yɛiŋ i fiɛŋ wə ka ndəmsi, bəni bə bɔ nǐ yaka yɛiŋ bɛiŋ nǐ kɔ i dzəh yələ wə lə: bəni bəwɔ nǐ lɔh chwaka bidɔkɔ baaŋ bijum bibɔ yɛiŋ, ntsəŋə wiwɔ nǐ bɔkɔki ka gbuku chu num aka bɔɔli, chu num tə lə ŋaaa. Kifwu ki bikum biwɔ nǐ bwɔsiki bi bəbikɛm, gbuku bəh fimiəkə bəh fiɛŋ fidɔkɔ ka mikaiŋ mi gbuku mə mɔ bɛliki, buku i dzaka kibɔ wə.
18 Biɛiŋ bi bəŋgəkə biələ biə bi nǐ kɔ, gbuku bəh fimiəkə bəh fiɛŋ ka mikaiŋ mi gbuku mə mɔ bɛliki, bi nǐ bukuki i bikum biwɔ dzəkə wɔɔyi bəni i kimbu kimu i kintəəŋ bitali wə.
19 Ŋga bi bikum biwɔ kɔ num i dzaka kibɔ wə bəh i biwini bibɔ wə. Biwini bibɔ num aka júŋŋ, kaŋa kifwu, a num fiɛŋ fiə bɔ bɛiŋsiki bəni yɛiŋ.

20 Na si yi nǐ num yakadəiŋ, kiŋka ki bəni bəh biɛiŋ bi bəŋgəkə biələ nǐ ka wɔɔyi bɔ, bɔ nǐ ka kwuni na shɔ́m yibɔ i gia yə bɔ nǐ fəki bəh kaŋ yibɔ. Bɔ nǐ ka kwuni i bee i tsaki i bəchinda bə ŋkpɛli bəh mimɔsɔ nabə fiə bə kɛiŋsi bəh chwaka ki kpɔ ki bɔkɔli nabə ki fukuli nabə kinaiŋ, nabə kitəh, nabə kpɛiŋ. Mimɔsɔ mələ kɔbi na i yɛiŋ biɛiŋ nabə i wɔkɔ nabə i nyani.
21 Bɔ nǐ ka kwuni tə shɔ́m i wɔɔyiki bəni nabə i fiiŋki nabə

i nəki nəni kinyɛŋ ki təkəlini nabə ji.

10

Chinda wi Nyə wə wi nǐ kaŋaki fiŋwakti num bə wɛli

1 Mih chu yɛiŋ chinda wi Nyə widəkə wi ləkəli wə wi shi dzə i bɛiŋ, num bikwu lim wi ka mbuŋ, num kikpa kidzaŋ daa i fwu wi bɛiŋ. Shi bi nǐ kə aka wəŋ, gvu yi num asi kiləəm ki gbuku si yaka.

2 Wi nǐ kaŋaki fiŋwakti fidəkə i wi kaŋ bə wɛli. Wi shi dzə təm gbu wi, wi tsɛiŋ yiləkəli i kinchwə kimbum mə, təm wi tsɛiŋ yi kiməkə i nshwaiŋ wə.

3 Si wi təm yakadəiŋ, wam bəh ŋga asi bikɛm si wam. Asi wi wam yakadəiŋ, dzaŋ yə yi si wamyi kiŋkani nanitaŋ ka dzaka.

4 Si dzaŋ yə yi si wamyi kiŋkani nanitaŋ yiwə dzaka yakadəiŋ, mih bə́ nəŋ i nyaka gia yiwə ja, yə dzaka i bɛiŋ a, "Jîə gia yə dzaŋ yə yi si wamyi kiŋkani nanitaŋ dzaka i shəm. Kîə wə ki nyâka kə i kiŋwakti mə."

5 Chinda wə mih nǐ yɛiŋ wi num i kinchwə kimbum bəh i nshwaiŋ wə dzasi tsɛiŋ yi yiləkəli i bɛiŋ,

6 kaiŋ i yɛli wi mi wə wi kə jəbi wichi kiŋgəksi kəbi, a num wi wə wi nǐ maa bəəli bəh biɛiŋ bichi biə bi kə i yɛiŋ wə, bəh nshwaiŋ bəh biɛiŋ bichi biə bi kə i yɛiŋ wə, bəh kinchwə kimbum bəh biɛiŋ bichi biə bi kə fɛiŋ wə. Wi kaiŋ dzaka a, "Nyə ni chu môti kə i fə gia yə wi nəŋki!

7 A bi numki i chəkə bi chinda wi Nyə wi kiŋkani nanitaŋ bi təŋ ŋ'wi jəŋ, Nyə bi fə gia yə wi nǐ nyumiki yi dzə kpɛiŋ si wi nǐ kə wi dzaka lə i bəni bu bə nəm bà bə kə bəni bu bəntum."

8 Ja yə mih nǐ wəkəki i bɛiŋ chu dzaka i mih a, "Tsâ dzô kiŋwakti kə bə wɛli i chinda wi Nyə wə kaŋ wə wi num i kinchwə kimbum bɛiŋ bəh i nshwaiŋ wə."

9 Ayakadəiŋ, mih ka tsə i chinda wi Nyə wiwə dzaka i wi a wi nya fiŋwakti fiwə i mih. Wi dzaka i mih a, "Kôə dzî. Jəbi wə ki ni shi i tə wa mə ki nǐ ləki. Ayakalə, ki ni njwəŋki i dzaka ka wə aka nyu."

10 Mih ka dzə fiŋwakti fiwə i chinda wi Nyə wiwə kaŋ, ka dzi. Si mih nǐ dziki ki njwəŋ i dzaka kəŋŋ wə aka nyu, Ayakalə, jəbi wə ki nǐ shi i təə mə ki lə.

11 Si mih nǐ dzi, bə ka dzaka i mih a, "Wə kaŋaki chu dzâka ntum wi Nyə i bəni. Ntum wələ kə kəm chwəŋkijuŋ ki bəni bəh kitumi bəh bəni bà bə dzakaki ŋkaiŋni yi já bəh bəŋkuŋ."

11

Bəni bə ntum bə Nyə bəfa

1 Bə dza nya kimfəkə i mih ki num aka mbəŋ, dzaka i mih a, "Tsâ fâkə juŋ yi fəni gia yi Nyə bəh təŋ wi fəni gia, wə fa tə bəni bà bə tsaki yɛiŋ,

2 ayakalə kîə wə ki fâkə kə təkə wi biŋ. Bêe biəmaka di kəm bi kə num bə nya i bəni bà bə kəkə Bəju. Bə bi yaka i kwili wi baiŋni fuŋ, chəbsi

kwili wiwə i tsə buku i kifiəŋŋ wə mbaŋnyani ntsə bəfa.

3 Mih bi nya lə ŋga i bəni bəŋ bəfa bà bə dzakaki kəm mih, bə bi laka ntum wuŋ i bəni i kaŋ wə nchuku gi yifa bəh mbaŋ bisə (1,260). Bə bi lakaki yaka num bə ləh bəmbuŋ bə kpi."

4 Bəni bəfa bələ kə kɛiŋ yi Ɔlif yifa bəh naka bifa biə bə təmki naka ki baiŋsini yɛiŋ ki si shi num i Bah nshiŋ wə wi kaŋaki nshwaiŋ.

5 Ayaka mi kabə nəŋ i bi fə gia yichu bəh bə, gbuku bi buku i dzaka kibə wə wi dzi mbaiŋŋŋni wibə. Yələ kə dzəh yə na ndə wə wi nəŋki i fə gia yichu bəh bə bi kpiki ayaka.

6 Bə kaŋaki lə ŋga biə bə kə i baŋ bəəli ka dzaŋ ma məm na i təkə i nshwaiŋ wə, i kaŋ yə wə bə ni lakaki ntum wi Nyə yɛiŋ. Bə kaŋa tə ŋga biə bə kə i fiəni mwi michi a mə fiəni chu mwa bəh ŋga biə bə kə i faaŋ ŋkaiŋŋni bifum bichi i nshwaiŋ wə na yibwiŋ bə kəŋki.

7 Jəbi wə bə bi kaasi i dzaka gia yə bə kaŋaki i dzaka, kiŋkum ki nyam yə bi buku i fəŋ kə ki shiki lə ŋəəəŋ, yi bi tum jum bəh bə, yi tumdzi bə, ka yi bi wəəyi bə,

8 kiwini kibə bi nəyi baaŋki dzəh yi kwili wə. Kikwili kələ kə kə bə bəəŋki i já yi ndi wə a Sədəm nabə a Ijib, a num fɛiŋ di biə bə nǐ baŋŋ Bah wibə i kintasi wə.

9 I kaŋ wə yitali bəh kiŋka ŋgəkə wi bəni, na i kinaiŋ kintəŋ wə, na bà bə dzakaki na yinaiŋ já, nabə kikwili kinaiŋ, bə bi tsɛiŋki si kiwini kibə nəyi bə bi nəiŋ a bə ma ləə.

10 Bəni bà bə kə fa kuku bi laŋki a kpiyi bəni bələ lə a. Bə bi ka saŋliki, mi chiŋsi kinya i mi, mi chiŋsi i mi. Bə bi fəki yaka kəm bəni bə ntum bə Nyə bəfa bələ dzə bəh ŋgəkə wimbum i bəni wə fa kuku.

11 Yi dzə num si kaŋ yitali bəh kiŋka yələ dzə tsə, kiŋ'waka kə ki nyaki nəni dza dzə i Nyə wə, liə i bə mə, bə fiəni dzayi. Bəni yɛiŋ yaka ndzaŋ kwa bə.

12 Bəni bələ bəfa ka wəkə ja yi dzaka i bɛiŋ na bəh ŋga dzaka i bə a, "Mbɛiŋ yâka dzâ fa!" Ayaka bə ka yakaki tsəki i bɛiŋ i bikwu wə, bəmbaiŋŋni bəbə tsɛiŋ.

13 A jəbi wiwə wə, nshwaiŋ dza nəŋni na bəh ŋga bəh ŋga, kimbu ki kwili kimu i jwəfi kintəəŋ muku. Bəni bənchuku nanitaŋ (7,000) kpiyi si nshwaiŋ yiwə ni nəŋniki. Kiŋka ki bəni bà bə nǐ baaŋ, num bəh ndzaŋ na bəh ŋga, ka tumyiki bikum bi Nyə wə wi kə bɛiŋ.

14 Yələ yi tsə lə, kə ŋgəkə wi kəmsini. Ayakalə, mbɛiŋ wôkəli, ŋgəkə wi ŋkaiŋni kitali ni dzə lə i jəbi wi juli wə.

Bə təŋ jəŋ wi nanitaŋ

15 Chinda wi Nyə wi nanitaŋ təŋ ŋ'wi jəŋ, mih wəkə já yi dzaka i bɛiŋ bəh ŋga dzakayi a, "Ŋkuŋ bi fa kuku fiəni chu bi Bah wibukumbɛiŋ bəh Kimbwili wə wi nǐ kaka, wi num i bi sakaki jəbi wichi kiŋgəksi kəbi."

16 Ayaka bəchə' bəni bà mbaŋfia ntsə bənaa bà bə

nǐ shinum i biŋkii bibə
wə i Nyɔ nshiŋ ka gbɔyiki
tumkwusi bishi bibə i kuku,
nya kiŋkɔksi kimbum i Nyɔ.
17 Bɔ ni fəki yakadəiŋ, dza-
kayi a,
"Buku nyâki kiyɔŋni i wɔ,
Bah Nyɔ wə wi Kaŋaki Ŋga
Bichi,
akɔ wɔ wə wɔ kɔ i liə, a num wɔ
wə wɔ nǐ kɔ wɔ si num.
Buku nyâki kiyɔŋni kɔm wɔ kɔ
wɔ dzɔ lɔ
ŋga bia bimbum ka yisi i
sakaki.
18 Bəni bà bɔ kiəki kə wɔ* nǐ
bɔksi shɔm,
ayaka jɔbi wə wɔ kɔ i chusi
shɔm ya yi bɔksini
kpɛiŋ lɔ.
A num jɔbi wə wɔ kɔ i sakaki
bəni bà bɔ kɔ bɔ kpiyi.
A chu num tə jɔbi wə wɔ kɔ i
makti bəni ba bə nɔm
bà bɔ kɔ
bəni ba bə ntum,
i chu makti bəni bà bɔ kɔ bəh
Nyɔ,
i makti tə bəni bəchi bà bɔ
kɔksiki yɛli wa,
nabə bənchiŋ bənchiŋ nabə
bəmbum bəmbum.
A num tə i jɔbi wə wɔ kɔ i kaasi
bəni
bà bɔ bəkəliki di bichi fa
kuku."
19 Bə ka dza wɛli dzaka ki
fiəŋə ki juŋ yi fəni gia yi Nyɔ i
bɛiŋ. Kintaiŋntaiŋ ki miŋkaiŋ
mi Nyɔ kə ki nǐ kɔ i juŋ yi
fəni yi gia yiwɔ mə kiyəŋə.
Ayaka dzaŋ dza ka mwayiki,
wamyi, jumi, nshwaiŋ nəŋni,
kitəh kidzaŋ kimbum kim-
bum shuku.

12

Miŋkpaŋa widəkɔ bəh kiŋkum ki nyam kidəkɔ ki bwəsi kətə

1 Mih dza yɛiŋ gia yi dzaka
kiwəmni yidəkɔ i bɛiŋ. A nǐ kɔ
miŋkpaŋa widəkɔ wi ləh wɔŋ i
gwu wə ka mbuŋ, fiəŋŋ num
i gvu yi chɛiŋ, num wi bwaŋ
kifɔ ki ŋkuŋ bijɔŋ num yɛiŋ wə
jwəfi ntsɔ bəfa.
2 Wi nǐ kɔ bəh tɔɔ wi nəmh i
bwɔ, wi wəkɔ ləli bi nɔm də.
3 Mih dza chu yɛiŋ gia
yi dzaka ki wəmni yidəkɔ
i bɛiŋ. A nǐ kɔ kiŋkum ki
nyam kibəkəli kidəkɔ, ki
bwəsi nyam yi kətə. Ayaka yi
kaŋa kifwu nanitaŋ bəh bitiə
jwəfi, bəh bifɔ bi ŋkuŋ binchiŋ
binchiŋ nanitaŋ i kifwu kiwɔ
wə.
4 Wi tum wini wi yaŋa dzɔ
kimbu kimu i kintəəŋ ki bitali
bijɔŋ wə i bɛiŋ lɔɔ shi i kuku.
Ayaka kiŋkum ki nyam kiwɔ
dza tsə num i miŋkpaŋa wə wi
nǐ kɔ a bwɔ nshiŋ, ka jɔbi wə
miŋkpaŋa wiwɔ bwɔ ŋgaiŋ nǐ
bwiŋyi dzi waiŋ wiwɔ a dzini.
5 Wi bwɔ waiŋ nyukuni, a
num wə wi bi sakaki bitumi
bichi bəh mbeŋ wi ŋkuŋ wi
chwaka. Ayakalə, asi wi nǐ
bwɔ, bə chufi dzɔ waiŋ wiwɔ
tsə bəh wi i bɛiŋ i Nyɔ, wi num
kɔmsi i kiŋkii ki wə.
6 Miŋkpaŋa wiwɔ ka gɛiŋ tsə
num i chwa i di biə Nyɔ nǐ
kɔ wi sisi jiə lɔ i wi. I di biə
bə bi təkniki bəh wi i kaŋ wə
nchuku bəh gi yifa bəh mbaŋ
bisɔ (1,260).
7 Ayaka jum dza yisi i
tumi ki Nyɔ wə, chinda wi

* **11:18** Bəni bələ kɔ bə bɔɔŋ bɔ chəŋ a, "Tumi"

Nyɔ wə Maikɛl bəh mbaŋ wi
bəchinda ka jwəki bɔ bəh
kiŋkum ki nyam yə yi bwəsiki
kətə. Ayaka nyam yiwɔ bəh
bəchinda bu bɔŋ jwɔ chukuli,
8 ayakalə bə tumdzi kiŋkum
ki nyam kiwɔ bəh mbaŋ wi, bɔ
na chu kwati di i tumi ki Nyɔ
wə.
9 Bə bwili kiŋkum ki nyam
kiwɔ ki bwəsi kətə ka laaŋ ki
bəh bəchinda bu, bɔ shi gbɔ
i kuku. Kiŋkum ki nyam kələ
kɔ num Juŋŋ yi kikpu yə yi
kɔ ŋkpɛli, chu num Satan. A
num wi wə wi fwəkyiki bəni i
mbi wələ wə wichi. Bə nǐ laaŋ
wi tasi bəh bəchinda bu bɔ shi
gbɔ i kuku.
10 Mih dza wɔkɔ ja yi dzaka
na bəh ŋga i tumi ki Nyɔ wə a,
"Akɔ i liə Nyɔ ki bwiliki bəni
bu,
i chusiki ŋga bi bi nɔm,
i sakaki ŋkuŋ bi,
Kimbwili wi wə wi nǐ kaka ni
chusi tə ŋga bi i nsaka
wi wə.
Yi nûm yaka i liə kɔm bə kɔ
bə laaŋ shi mi wiwɔ i
kuku
wə wi ni shi kɔ i Nyɔ
wibukumbɛiŋ nshiŋ,
a num wə wi jiəki gia i bwa bə
nih bəbukumbɛiŋ fuŋ
nshiŋ bəh nchəkɔ.
11 Ayakalə, bə tum dzi lɔ wi
kɔm mwa mi Waiŋ Jaka bəh
gia yi Nyɔ yə bɔ beeŋki
nsaka wiwɔ.
Ayaka bɔ nǐ kɔŋki kə nɔni kibɔ
na i dzəh yə bɔ kɔ i lwaki kpi.
12 Ayakadəiŋ, ma tumi ki Nyɔ
laŋki,
bəh bəni bəchi bà bɔ kɔ yɛiŋ,
laŋki tə.

Ayakalə, ŋgəkə wimbum kɔ
i mbɛiŋ i kuku bəh
kinchwɔ kimbum,

kɔm ŋkpɛli kɔ wi shi dzə i
mbɛiŋ wə.

Wi jikə bəh shɔm yi bɔkɔli
nalə,

kɔm wi kiəki lə a jɔbi wi ŋgaiŋ
baaŋ a twɛsi."

13 Jɔbi wə kiŋkum ki nyam
kə ki bwɔsiki kətə nǐ yɛiŋ a bə
laaŋ bwili ŋgaiŋ, wi shi gbɔ
i kuku, wi ka daa n'yɔkɔ i
miŋkpaŋa wə chɛiŋ, wə wi nǐ
bwɔ waiŋ nyukuni.
14 Ayakalə, bə nǐ nya
bibəkəli bi mfaa wimbum
bifa i miŋkpaŋa wiwɔ a wi fuli
bəh bi i yɔkɔ gɛiŋ juŋŋ yiwɔ
i tsə numki i chwa i jía yitali
wə bəh kiŋka bə təkni i wi.
15 Ayaka juŋŋ yiwɔ ka bwi-
liki mwi i dzaka ki wə, mɔ
shi aka bɔkɔ, i miŋkpaŋa wiwɔ
chɛiŋ a ŋgaiŋ dzɔ nyə bəh wi.
16 Ayakalə, nshwaiŋ gamti
miŋkpaŋa wiwɔ, wɛli dzaka
ki ka məə bɔkɔ yə kiŋkum ki
nyam kiwɔ nǐ bwiliki i dzaka
ki wə.
17 Nyam yiwɔ ka bɔksi shɔm
bəh miŋkpaŋa wiwɔ, ka nyə
tsə fasi jum i jwɔ kiŋka ki bwa
bə kpaŋa wiwɔ, a num bà bɔ
jiəki bənchi bə Nyɔ chu beeŋ
nsaka wi Jisəs.
18 Ayaka wi* ka tsə ka
numki i kinchwɔ kimbum
kpəŋ.

* **12:18** Biŋwakti bikpu bidəkɔ kaŋaki i di biələ wə a, "Ayaka mih ka tsə..."

13

Nyam yi gumini yə nǐ buku i kinchwə kimbum wə

1 Mih ka chu dza yɛiŋ nyam yi gumini yi buku dzə i bəkə, yi kaŋa kifwu nanitaŋ bəh bitiə jwəfi bəh bifə bi ŋkuŋ i fwu wi bitiə biwə wə jwəfi, kiyɛli kə ki nǐ bəkəliki yɛli wi Nyə nǐ kə i bifwu biwə wə.

2 Nyam yiwə yə mih nǐ yɛiŋ yi nǐ bwəsiki jum, gvu yi num aka yi nyam yidəkə bə bəəŋki a bɛɛ, dzaka ki num aka ki kibaba. Kiŋkum ki nyam kə ki bwəsiki kətə, ki ka nya nyam yiwə bəh ŋga bi bəh kiŋkii ki a wi sakaki bəh ŋga bimbum.

3 Fwu wi nyam yiwə widəkə nǐ kaŋaki lə ŋkaiŋni wi biəkə yidəkə num yi nǐ kələ i wəə wi wəəni, ayakalə num yi nǐ bənih lə. Ayaka dzaka wəm bəni bəchi fa kuku, bə ka gbəyiki i nyam yiwə chɛiŋ.

4 Ayaka bəni ka nyaki kiŋkəksi kimbum i kiŋkum ki nyam kə ki nǐ bwəsiki kətə, kəm ki nǐ kə ki nya nyam yi gumini yiwə bəh ŋga bi. Ayaka bə ka nyaki tə kiŋkəksi kimbum i kiŋkum ki nyam kiwə dzaka a, “Akə ndə ka nyam yi gumini, a num ndə i jwə yi a?”

5 Bə nǐ bee nyam yiwə yi ka kaŋaki dzaka, yi num i dzakaki já yi ghaŋsini gwu, yi chu bəkəli yɛli wi Nyə, num bəh chu bee tə a yi sakaki i kifiəŋŋ wə mbaŋnyani ntsə bəfa.

6 Yi ka yisi ka dzakaki já yichu kəm Nyə, bəkəli yɛli wi bəh di biə Nyə kə fɛiŋ bəh bəni bà bə kə i tumi ki Nyə wə.

7 Bə nǐ kə bə bee tə a yi laa jum i bəni bà bə kə bə Nyə, i tumdzi bə, bee tə a yi kaŋaki ŋga i di bichi bəh i bəni bəchi bəh i bəni bə já yichi, bəh i bitumi bichi.

8 Bəni bəchi i fa mbi wə bi nyaki lə kiŋkəksi kimbum i wi. Bəni bələ kə mi wichi wə bə nǐ ka nyaka dəkə yɛli wibə i kiŋwakti wə na ka mbi yisi. Kiŋwakti kələ kə kə kiyɛli ki bəni bà bə kaŋaki nəni kə yɛiŋ mə, num kiŋwakti ki Waiŋ Jaka wə bə nǐ kum.

9 Mi wə wi kaŋaki bintuni, wi wə̂kə.

10 A kabə num a mi kə a bə ni kwa wi kwani, ma bə nǐ kwa. Mi kabə num a bə ni wəə wi bəh nywə wi jum, ma bə ni wə̂ə wi bəh nywə wi jum wiwə. Yələ gia tsəki i bəni bà bə kə bə Nyə a bə kâŋa shəm, bə jǐəki shəm i wi.

Nyam yi gumini yə nǐ buku i kuku

11 Mih chu dza yɛiŋ nyam yi gumini yidəkə num yi buku i kuku, yi kaŋa bitiə bifa aka waiŋ shwaŋ, wi dzaka aka kiŋkum ki nyam yə yi bwəsiki kətə.

12 Yi nǐ chusiki ŋga bi nyam yi gumini yi ninshiŋ yə yichi, i yɛli wi nyam yiwə wə. Ayaka yi fə kuku wichi bəh bəni bəchi i mbi wə ka nyaki kiŋkəksi kimbum i wi bəh ŋga bi nyam yi ninshiŋ yə biəkə yi nǐ kə i wəə wi wəəni num biəkə yiwə bənih lə.

13 Yi nǐ fəki kinchəsi kə ki chusiki ŋga bi fə na gbuku nyə shi dzə i bɛiŋ bəni yɛiŋ.

14 Si bə nǐ bee a yi fə kinchəsi kə ki chusiki ŋga i

yɛli wi nyam yi ninshiŋ yə wə yi ni gumiki yaka, yi ka fwɔkyiki bəni bà bɔ kɔ i mbi wələ wə bəh bi. Ayaka yi ka dzaka bə fə kimbwɔsi ki nyam yə bə nǐ bɛiŋsi bəh nywɔ wi jum ayaka yi kɛiŋ yi wɔm.

15 Bə nǐ bee a yi nya kiŋ'waka i kimbwɔsi ki kiŋkum ki nyam yə, ka yi kɔ i dzakaki, yi fə̂ bə wɔɔyi bəni bəchi bà bɔ nəiŋki i nyaki kiŋkɔksi kimbum i kimbwɔsi kə.

16 Yi nǐ dzaka a bə fə kinchəsi i bəni bəchi i tsɛiŋ yiləkəli wə nabə shi chɛiŋ, a bə fə i na ndə wə kɔŋ wi numki winchiŋ nabə wimbum, nabə i bəni bə kpɔ nabə i bəni bə kifuu, nabə mfá nabə bà bɔ kɔkə mfá,

17 ka mi ma taŋ nabə i taŋni wi kaŋaki kə kinchəsi kiwɔ. Kinchəsi kələ kɔ yɛli wi kiŋkum ki nyam kə, nabə nyaka wi yɛli wi kiŋkum ki nyam kə.

18 Yələ kɔ gia yi nəŋ mfi bimbum. Mi wə wi kaŋaki mfi wi fâ nyaka wələ wi kɔ yɛli wi nyam yələ wi wɔ̂kɔ. Nyaka wələ num yɛli wi mi wiwɔm, nyaka wiwɔ num a, (666).

14

Waiŋ Jaka bəh bəni 144,000

1 Mbɛiŋ wɔ̂kɔ, si mih ni chu tsɛiŋ, mih dza yɛiŋ Waiŋ Jaka num wi num i ŋkwuŋ wi Sayɔŋ wə, bəni bənchuku gbi bəh mbaŋnyani ntsɔ bənaa (144,000) num bəh wi. Bəni bələ nǐ kɔ bà bɔ nǐ kaŋaki kinchəsi ki yɛli wi bəh wi Ba wi i shi chɛiŋ.

2 Mih wɔkɔ ja yi dzə i bɛiŋ yi jumi aka mwi mə mɔ gbɔki i fəŋ wə, yi jumi tə aka dzaŋ yə yi wamyiki. Ja yə mih nǐ wɔkɔ yi nǐ dzakaki aka kichəŋŋ bəni kɔmyiki.

3 Bɔ nǐ yəəŋki njaŋ wimfiaŋ widɔkɔ i kiŋkii ki ŋkuŋ nshiŋ bəh i biɛiŋ biwɔm binaa nshiŋ bəh i bəchə' nshiŋ. Mi widɔkɔ nǐ ka kiə dəkə njaŋ wiwɔ a kɔbi a bəni bà bənchuku gbi bəh mbaŋnyani ntsɔ bənaa a. A num bà bə nǐ yɛlih bɔ i chu wə i fa kuku.

4 Bələ kɔ bəni bà bɔ nǐ ka bəkəli dəkə gwu yibɔ bəh bəkaŋa, kɔm bɔ nǐ ka kiə dəkə bəkaŋa. Akɔ bɔ bà bɔ si biəli Waiŋ Jaka i na faiŋ wə wi tsəki. Bəni bələ kɔ bà bə nǐ yɛlih i ŋgɔkɔ wi bəni bəwɔm bəchi kintəəŋ a bɔ num ka mintam mi Nyɔ mi ninshiŋ bəh mi Waiŋ Jaka.

5 Gia yi ntəkə yidɔkɔ nǐ ka num buku dəkə i dzaka kibɔ wə. Bɔ num ŋgbɔ widɔkɔ kɔbi.

Ndzaka wi bəchinda bətali bə Nyɔ

6 Ayaka mih chu dza yɛiŋ chinda wi Nyɔ widɔkɔ wi fuli i kintəəŋ ki bɔəli wə. Wi nǐ kaŋaki ntum wi ndzɔŋni wə wi kɔ i jɔbi wichi i fukuki i bəni bəchi bà bɔ kɔ i mbi wələ wə. Wi nǐ kɔ i fukuki i bitumi bichi, bəh i bəŋkuŋ bəchi, bəh bəni bà bɔ dzakaki na yi naiŋ já nabə winaiŋ ŋkaiŋni wi bəni bəchi.

7 Chinda wiwɔ wam na bəh ŋga a, "Mbɛiŋ lwâki Nyɔ tûmyi bikum bi, kɔm jɔbi wi, wi nsaka dzə kpɛiŋ lɔ. Mbɛiŋ nyâ kiŋkɔksi kimbum i wi

kəm wi maa bəəli bəh nshwaiŋ bəh kinchwə kimbum bəh bidi biə mwi bukuki fɛiŋ i kuku."

8 Chinda wi Nyə widəkə wi kəmsini, ka biəliki wi dzakayi a, "Babilən wimbum kə wi gbə lə, wi gbə lə. Akə wi wə wi fə bitumi bichi mu nəni ki təkəlini ka mbih."

9 Chinda wi Nyə widəkə wi kiŋkəmsi kitali ka biəliki tə bə, wili na bəh ŋga a, "Na ndə wə wi ka məmsi i nya kiŋkəksi kimbum i nyam yi gumini yə bəh kimbwəsi ki nyam yiwə, kaŋa tə kinchəsi i shi chɛiŋ nabə i tsɛiŋ yi wə,

10 yaka wi bi mu lə shəm yi Nyə yi bəksini asi mi si mu mbih. Shəm yi bəksini yiwə kə num wi shuku i bwam wi, wi bəksini shəm maka wi kpɛiŋni. Wəmaka mi kə bə bi ləəki wi i fiɛŋ wə fi fii aka mikaiŋmigbuku, wi yɛiŋ ŋgəkə fɛiŋ. Yələ gia bi numki num i bəchinda bə Nyə bə baiŋni nshiŋ bəh Waiŋ Jaka.

11 Fimiəkə bi yakaki jəbi wichi kiŋgəksi kəbi i di biə bə ləə bə i ŋgəkə wə. Bəni bələ bə nyaki kiŋkəksi kimbum i nyam yi gumini bəh kimbwəsi ki nyam yiwə bəh bəni bà bə kaŋaki kinchəsi ki yɛli wi, bə bi kaŋaki kə ŋ'waka i ŋgəkə wibə wə nshi nabə nchəkə."

12 Yələ gia tsəki i bəni bà bə kə bə Nyə num bə bà bə jiəki bənchi bə Nyə, bə jiə shəm i Jisəs wə, a bə kaŋaki i kaŋaki shəm.

13 Mih dza wəkə ja yi dzaka i tumi ki Nyə wə yi dzaka i mih a, "Nyâka yələ: I yisi i liə tsəki səki ndzəŋni bimbum kə i bəni bà bə kpiyiki num bə chiŋni bəh Bah." Kiŋ'waka ki Nyə bum a, "Ndzəŋni bimbum kə i bə ŋkəŋ, bə ni waka lə i biluŋ bibə wə, kəm mfə wibə wi ndzəŋni ni biəli lə bə."

Ŋkəh wə wi kə nsaka wi Nyə

14 Mbɛiŋ wâkəli, mih dza tsɛiŋ mih yɛiŋ bikwu bi fuku fukuni, num mi num i bikwu biwə wə wi bwəsi mi wə yɛli wi kə Waiŋmi, num wi bwaŋ kifə ki ŋkuŋ num bə kɛiŋsi bəh chwaka ki kpə ki bəkəli, wi kaŋa fiŋkəfi i wi kaŋ fi num aka kintə ki juŋ ki kwa.

15 Chinda wi Nyə widəkə dza buku dzə i juŋ yi fəni yi gia mə, wam i mi wə wi ni shinum i bikwu wə bəh ŋga, dzaka a, "Kwâ fiŋkəfi fia fi kəhni ma wə kôh ŋkəh bəh fi. Jəbi wi kəhni kpɛiŋ lə, ayaka mbi wələ kpɛiŋ lə i ŋkəh wə."

16 Ayakadəiŋ, mi wə wi nǐ shinum i bikwu wə ka ləə fiŋkəfi fi i nshwaiŋ wə, fə ŋkəh i nshwaiŋ wə.

17 Chinda wi Nyə widəkə chu buku dzə i juŋ yi fəni yi gia wə i bɛiŋ, wi kaŋa tə fiŋkəfi i wi kaŋ fi num aka kintə ki juŋ ki kwa.

18 Chinda wi Nyə widəkə ka buku i təŋ wi fəni wi gia wə, num wə wi kaŋaki ŋga i gbuku bɛiŋ. Wi wam bəh ŋga i widəkə wə wi nǐ kaŋaki fintə fi kwani fiə a, "Ləô fiŋkəfi fiwə ma wə təiŋyi kaka ki mintam

* **14:18** Mintam mələ kə i já yi ŋkali wə a, "grapes."

mi mbih i nshwaiŋ wə, kəm
mintam miwə bəkə lə."*
19 Ayakadəiŋ, chinda wi
Nyə wiwə ka lôə fiŋkəfi fi i
nshwaiŋ wə, kôəyi mintam
mi mbih miwə i nshwaiŋ wə,
juŋni, bakti i kishwa kimbum
kə bə fəki mbih yɛiŋ, yələ
chusiki gia yə shəm yi Nyə yi
bəkəli bi fəki bəh bəni.
20 Bə ka dəŋyi mintam mi
mbih miwə bəh gvu i kwili wə
i biŋ, a buku num mwa, mə
jikə i yaka tsə aka i dzaka ki
kikum, dza ləŋ tsə buku ka
bəmay gi yifa.

15

Bəŋgəkə nanitaŋ bà bə kə i kiŋgəksi wə

1 Mih chu dza yɛiŋ ŋkaiŋni
fiɛŋ fi dzaka ki wəmni fidəkə
i bɛiŋ, a num na fiɛŋ fi dzaka
ki wəmni fi mbum. A nǐ kə
bəchinda bə Nyə nanitaŋ bə
kaŋa bəŋgəkə nanitaŋ bà akə
kiŋgəksi i nya i bəni, kəm bələ
kə bà Nyə nǐ chusi kaasi shəm
yi yi bəksini yɛiŋ.

2 Mih chu dza yɛiŋ fiɛŋ
fidəkə fi bwəsi kinchwə
kimbum kidəkə ki num ka bə
si fwɛŋni bəh gbuku, ki baiŋ
aka mijwə. Bəni bədəkə num
kəmsi i kinchwə kimbum
kiwə kpəŋ, a num bà bə
tumdzi nyam yi gumini yiwə
bəh kimbwəsi ki bəh nyaka
wə wi kə yɛli wi nyam yiwə.
Bə nǐ num fɛiŋ yakadəiŋ kaŋa
kichəŋŋ ki Nyə i káŋ yibə wə,

3 yəəŋ njaŋ wi Muses wə mi
wi nəm wi Nyə bəh njaŋ wi
Waiŋ Jaka. Bə nǐ yəəŋki a,
"Ɔ Bah Nyə wə Wi Kaŋaki Ŋga
Bichi,
biɛiŋ biə wə fə kə na bimbum
bəh bi kaŋyini.
Ɔ wə kə Ŋkuŋ i bitumi bichi,*
ayaka dzəh yə wə fəki gia yɛiŋ
kə yi chəŋ bəh yi ŋkəŋ.
4 Ɔ Bah, mi wə wi kəkə i lwaki
wə, tumyi bikum bia kə
ndə?
Num a wə shəŋ wi baiŋni.
Bitumi bichi bi dzəki nya
kiŋkəksi kimbum i wə,
kəm bə yɛiŋ gia yə wə fəki
num chəŋ."

5 Si yəmaka nǐ tsə, mih dza
tsɛiŋ, ka yɛiŋ num bə wɛli juŋ
yi fəni yi gia i bɛiŋ yə yi kə
kintaŋ ki chusi a Nyə kələ bəh
bəni.
6 Ayaka bəchinda bə Nyə bà
nanitaŋ bə nǐ kaŋaki bəŋgəkə
nanitaŋ bə ka buku i juŋ yi
fəni yi gia yiwə wə. Bə nǐ kə
bə tum bəmbuŋ bə mwaŋyi
nalə, wafi bichumni bimbuŋ
i bijum bibə wə num bə kɛiŋsi
bəh chwaka ki kpə ki bəkəli.

7 Ayaka fiɛŋ fimu fidəkə i
mbaŋ wi biɛiŋ biwəm biə bi-
naa ka nya bilɛti nanitaŋ i
bəchinda bà nanitaŋ num bə
kɛiŋsi bəh chwaka ki kpə ki
bəkəli. Bilɛti biwə nǐ kə num
bi jikə bəh shəm yi bəkəli
yi Nyə wə wi kə jəbi wichi
kiŋgəksi kəbi.

8 Juŋ yi fəni yi gia dza jikə
bəh fimiəkə fiə fi nyəki dzəki i
baiŋni bi Nyə wə, bəh i ŋga bi
wə. Ayaka yi ka numki a mi
nǐ kəkə i chu liə i juŋ yi fəni
yi gia yi Nyə wə, i tsə buku si
bəŋgəkə nanitaŋ bà bəchinda

* **15:3** Biŋwakti bikpu bidəkə kaŋaki a, "Ŋkuŋ wi jəbi wichi", bidəkə a, "Ŋkuŋ wi bəni bà akə bə Nyə."

bə Nyɔ bə̀ nanitaŋ nǐ kaŋaki i nya i bəni nǐ dzə kaa.

16

Bilɛti nanitaŋ bi shəm yi Nyɔ yi bəksini

1 Mih ka dza wəkɔ ja yi dzaka bəh ŋga i juŋ yi fəni yi gia wə yi dzaka i bəchinda bə Nyɔ bə̀ nanitaŋ a, “Mbɛiŋ tsə̂ shuku shəm yi Nyɔ yi bəksini yə i bilɛti biə wə nanitaŋ i nshwaiŋ wə.”

2 Ayaka chinda wi Nyɔ wi ninshiŋ ka tsə shuku ŋki kilɛti ki shəm yi Nyɔ yi bəksini yə i nshwaiŋ wə. Ayaka biəkə yi gumini yi ləli dza kwa bəni bə̀ bɔ nǐ kaŋaki kinchəsi ki nyam yi gumini yələ nya kiŋkɔksi kimbum i kimbwɔsi ki nyam yiwɔ.

3 Chinda wi Nyɔ wi kɔmsini shuku ŋki kilɛti i kinchwɔ kimbum wə, bəkɔ yiwɔ fiəni chu aka mwa mi kiŋkpili ki mi. Ayaka biɛiŋ bichi biə bi nǐ nəki i bəkɔ yiwɔ wə kpiyi.

4 Chinda wi Nyɔ wi kiŋkɔmsi kitali shuku ŋki kilɛti i binchwɔ wə bəh i bidi biə mwi bukuki yɛiŋ, ayaka bi ka fiəni chu mwa.

5 Ayaka mih wəkɔ si chinda wi Nyɔ wə wi təkniki bəh bəkɔ yiwɔ dzakaki a,

“Nyɔ, wɔ kɔ Nyɔ wi chəŋ i dzəh
yə wɔ təiŋyiki bənsaka
bələ yɛiŋ.
Wɔ wə wɔ kɔ i liə, num wɔ nǐ
kɔlə.
Ɔ Nyɔ, wɔ wə wɔ kɔ wi baiŋni.
6 Bəni bələ kɔ bə̀ mwa mi bəni
bə̀ bɔ kɔ mba
bəh bəni ba bə ntum kɔ i kaŋ
yibɔ wə.
Wɔ ka nya mwa i bɔ, bɔ mu.
Wələ kɔ na ŋgɔm wibɔ.”

7 Ayaka mih dza wəkɔ ja yidəkɔ buku i təŋ wi fəni wi gia wə təbi a,

“Aaŋ, Bah Nyɔ wə Wi Kaŋaki
Ŋga Bichi,
wɔ təiŋyiki bənsaka ba biəli
dzəh yi ŋkɔŋ bəh yi
chəŋ!”

8 Chinda wi Nyɔ wi kiŋkɔmsi kinaa shuku ŋki kilɛti num i wəŋ wə, ayaka wəŋ wiwɔ kaŋa dzəh i ŋghiŋyi kpayi bəni aka gbuku.

9 Ayaka nshili wi ləkəli ka bukuki i wəŋ wiwɔ wə kpayi bəni. Ayakalə, bɔ nəki kwuni kə shóm yibɔ, i tumyiki bikum bi Nyɔ. Bɔ bəkəli lɔ yɛli wi Nyɔ wə wi kaŋaki ŋga i bəŋgəkə bələ wə.

10 Chinda wi Nyɔ wi kiŋkɔmsi kite shuku ŋki kilɛti num i kiŋkii ki nyam yi gumini yə wə, kwili wə nyam yiwɔ nǐ sakaki nǐ dza bə́ ji num jini. Ayaka bəni num i nshili wə nəmyi kiləm kibɔ.

11 Bɔ dza ka təyiki lɔ Nyɔ wə wi kɔ bɛiŋ kəm ləli bəh biəkə yibɔ. Ayakalə, nəki kwuni kə i kimfə kibɔ wə.

12 Chinda wi Nyɔ wi kiŋkɔmsi kisɔɔ shuku ŋki kilɛti num i kinchwɔ kimbum ki Yuflɛts wə, mwi miwɔ ka wəm, i kɛiŋsi dzəh ka bəŋkuŋ bə̀ bɔ kɔ i kimbu kə wəŋ bukuki ni tsə yɛiŋ.

13 Mih ka dza yɛiŋ biŋ'waka bi jisi bidəkɔ bitali bi bwəsi bikwɔ. Bi buku i dzaka kiŋkum ki nyam yə yi bwɔsiki kətə, bəh i dzaka ki nyam yi gumini yə wə, bəh i dzaka ki

mi wə wi nyiki ntəkə a ŋgaiŋ kɔ mi wi ntum wi Nyɔ.

14 Biŋ'waka biələ kɔ num bəchinda bə ŋkpɛli. Ayaka a num bɔ bà bɔ fəki bənchəsi bà bɔ chusiki ŋga bibɔ. Bɔ nyaniki tsəki i bəŋkuŋ bətumi wə bəchi, fa kuku juŋni bɔ a bɔ sisi jum yə yi bi numki i chɔkɔ bimbum bi Nyɔ wə wi Kaŋaki Ŋga Bichi.

15 Jisəs nǐ kɔ wi dzaka a, "Mbɛiŋ wôkəli, mih bi dzəki ka ji. Ndzəŋni bimbum kɔ mi wə wi tsəŋəki, wə wi kaŋa bəmbuŋ bu i gwu wə ka wi bi ma tumbuku bəh chwəŋ kiyəə ka bəni ma yɛiŋki gwu yi wi ŋgəmni."

16 Biŋ'waka biwɔ bi ka juŋni bəŋkuŋ bəwɔ i di biə bə bɔɔŋki i já yi Hibulu mə a Amagedən.

17 Chinda wi Nyɔ wi kiŋkɔmsi kinanitaŋ shuku ŋki kilɛti i bɛiŋ i fiəkə wə. Ayaka ja yiləkəli buku dzə i juŋ yi fəni gia wə i kiŋkii ki ŋkuŋ wə dzaka bəh ŋga a, "Yi nûm lɔ!"

18 Ayaka dzaŋ dza ka mwayiki, waŋyi, jumi nshwaiŋ nəŋni bəh ŋga bəh ŋga. Wəmaka nnəŋni wə nshwaiŋ nǐ nəŋni bəh ŋga bəh ŋga lə, nǐ ka num num dəkə i yisi na si mi nǐ yisi i numki i nshwaiŋ wə. Wəmaka nnəŋni nǐ kɔ wi gumini.

19 Kwili wimbum gaali i fintəŋ i bimbu bitali wə. Ayaka bikwili bimbum biə bi kɔ i bitumi wə ka sɛiŋki. Nyɔ kwaka kwili wələ Babilən, ka nya bwam wi wi shɔm yi bəksini yə a wi kuŋsi.

20 Bitumi bichi biə bi kɔ i bəkɔ kintəəŋ gɛiŋ, ŋkwuŋ tə bəŋ laka.

21 Ayaka kitəh kidzaŋ kimbum kimbum ka gbəyiki i bɛiŋ nji wimu num aka bəkilu mbaŋnyani. Ayaka kitəh kidzaŋ kiwɔ nǐ gbəyiki i bəni wə. Bɔ ka təyiki lɔ Nyɔ, kɔm wi chiŋsi ŋgəkə wi kitəh kidzaŋ i bɔ wə. Ŋgəkə wiwɔ nǐ gumiki nalə.

17

Miŋkpaŋa wi təkəlini wi chuchu bəh nyam yi gumini

1 Chinda wi Nyɔ widəkɔ i kintəəŋ ki bəchinda bə Nyɔ bà nanitaŋ bɔ nǐ kaŋaki bilɛti nanitaŋ dza dzə dzaka i mih a, "Dzô ma mih chûsi wɔ ŋgəkə wə bə kɔ i bi nya i miŋkpaŋa wi təkəlini wi chuchu wələ wi kɔ wi shinum i bɔ́kɔ yiduli wə.

2 Miŋkpaŋa wələ kɔ wə bəŋkuŋ bə fa nshwaiŋ wə nǐ ndzəniki bəh wi, nɔni ki ki təkəlini kwa lɔ bəni bə fa nshwaiŋ wə ka mbih."

3 Ayaka chinda wi Nyɔ wiwɔ dza dzɔ mih, mih num i kaŋ yi Kiŋ'waka ki Nyɔ wə, ka tsə i chwa. Mih ka yɛiŋ miŋkpaŋa widəkɔ num wi shinum i nyam yi gumini wə yi bəkɔ lə bɛli num gwu yi yichi jikə bə kiyɛli ki bəkəli yɛli wi Nyɔ. Nyam yiwɔ nǐ kaŋaki kifwu nanitaŋ bəh bitiə jwɔfi.

4 Miŋkpaŋa wiwɔ nǐ kɔ num wi lafi gwu bəh bəmbuŋ bə bəni bəmbum bə bɔkɔli, wi mwayi i gwu wə bəh minchiŋ num bə kɛiŋsi bəh chwaka ki kpɔ kibɔkəli bəh ŋkaiŋni wi kitəh ki kpɔ wi ləkəli bəh ki

kpɔ ki fukuli. Wi nǐ kaŋaki bwam i wi kaŋ num bə kɛiŋsi bəh chwaka ki kpɔ ki bɔkɔli num wi jikə bəh biɛiŋ bigumini bəh kinyɛŋ ki tɔkɔlini.

5 Bə nǐ kɔ bə nyaka yɛli i shi bi chɛiŋ num wi nyumini a, “Babilən wimbum wə nih miŋkpaŋa wi tɔkɔlini bəh wi gia yi gumini i nshwaiŋ wə.”

6 Mih ka yɛiŋ miŋkpaŋa wiwɔ num wi mu mwa mi bəni bə bɔ kɔ bə Nyɔ, bəh bə bə nǐ wɔɔyi kɔm Jisəs, num mwa miwɔ kwa wi ka mbih.

Si mih yɛiŋ miŋkpaŋa wiwɔ yakadəiŋ, dzaka wɔm mih na bəh ŋga.

7 Ayaka chinda wi Nyɔ wiwɔ bikə i mih a, “Dzaka wɔmki wɔ kɔm nə? Mih ni fuku lə i wɔ gia yi nyumini yə yi kɔ kɔm miŋkpaŋa wələ bəh nyam yi gumini yələ yi kaŋaki kifwu nanitaŋ bəh bitiə jwɔfi, yə yi giŋ wi.

8 Nyam yi gumini yə wɔ yɛiŋ lə, yi nǐ kɔlə yi wɔm, ayakalə i liə yi chu məŋ. Yi kɔ a buku yaka dzə i fəŋ kə ki shiki lə ŋɔɔɔŋ, yi tsə sə num i di biə bə ni kaasi bəh yi fɛiŋ. Dzaka bi wɔmki lə bəni bə bɔ kɔ i fa mbi wələ wə, maka bə nyaka kiyɛli kibɔ i kiŋwakti ki bəni bə bɔ kaŋaki nəni i yisi si mbi nǐ yisi. Dzaka bi wɔmki lə bɔ si bɔ bi yɛiŋki nyam yələ, kɔm nyam yiwɔ nǐ kɔlə yi wɔm, ayakalə i liə yi chu məŋ, yi num i bi fiəni chu dzə.

9 Yələ gia kɔ yə yi nəŋki fwu wə wi kaŋaki mfi bimbum. Kifwu ki nyam kə nanitaŋ kɔ ŋkwúŋ nanitaŋ yə miŋkpaŋa wiwɔ numki yɛiŋ wə. Kifwu kiwɔ num tə bəŋkuŋ nanitaŋ.

10 Bəŋkuŋ bəte num bɔ gbɔyi lə, wi mu num, widəkɔ kɛiŋ ki dzə kə. Jəbi wə wəmaka ni dzə, wi ni num a fijəbi wə twɛsi.

11 Yə yi kɔ kɔm nyam yi gumini yə yi nǐ kɔ, ayaka i liə yi chu məŋ, yi num tə ŋkuŋ, ŋkuŋ wələ num wi kiŋkɔmsi ki nyaŋ, ayakalə wi num i mbaŋ wi bəŋkuŋ bə nanitaŋ wə. Jəbi wə wəmaka ni dzə tə wi ka ni tsə i di biə bə ni kaasi bəh wi.

12 Bitiə biələ jwɔfi wɔ yɛiŋ lə kɔ num bəŋkuŋ jwɔfi bə bɔ kɛiŋki maka bə nya bɔ bəh ŋga bi sakani. Jəbi wə bə bi tɔmki bɔ, ma bɔ ka bi kaŋa ŋga i sakaki bəh nyam yi gumini yə. Ayakalə, bɔ bi saka a mbiəŋə wimu wə.

13 Bələ bəchi kaŋaki kiŋkwaka kimu. Ayaka bɔ bi nya ŋga bibɔ bi sakani bichi i nyam yi gumini yə.

14 Bɔ bi chiŋni tumki jum bəh Waiŋ Jaka, ayakalə Waiŋ Jaka bi gaka bɔ, kɔm wi kɔ Bah wi bəbah bəchi, bəh Ŋkuŋ wi bəŋkuŋ bəchi. Wi bi tumdzi bəh bəni bu bə wi bɔɔŋ ka sabibwili ayaka bɔ təbi wi jəbi wichi.”

15 Ayaka chinda wi Nyɔ wə dzaka i mih a, “Bókɔ yə wɔ si yɛiŋ miŋkpaŋa wi tɔkɔlini wə shinum yɛiŋ wə, akɔ bəni bəh mbaŋ wi bəni bəh kitumi bəh bəni bə bɔ dzakaki na yinaiŋ já.

16 Bitiə jwɔfi biə wɔ si yɛiŋ yaka, bɔ bəh nyam yi gumini yə bi chiŋni baiŋŋki lə miŋkpaŋa wi tɔkɔlini wə. Bə bi lɔkɔki biɛiŋ bi bichi ma wi baaŋ a bəh chwɔŋ kiyəə, bə bi

ŋəŋki nyam yi yi gwu, bə kpa
kaasi wi bəh gbuku.
17 Yələ gia kɔ a jiə Nyɔ i
shəm yibɔ wə a bɔ fə̂ gia yə
wi kɔŋki, ka fə̂ a bɔ kâŋaki
kiŋkwaka kimu i nya ŋga bibɔ
bi sakani i nyam yi gumini yə
i tsə buku si gia yi Nyɔ bi dzə
kpɛiŋki.
18 Ayaka miŋkpaŋa wə wɔ si
yɛiŋ yakadəiŋ, kɔ kwili wə wi
kaŋaki ŋga i bəŋkuŋ bəchi bɛiŋ
i nshwaiŋ wə."

18

Si kwili wi Babilən bi gbəki

1 Si yəmaka nǐ tsə, mih
yɛiŋ chinda wi Nyɔ widɔkɔ shi
dzə i bɛiŋ kaŋa ŋga bimbum,
ayaka baiŋni bi baiŋ i kuku
wichi.
2 Wi ka wam bəh ja yiləkəli
a, "Babilən wimbum kɔ wi
gbɔ lɔ! Wi gbɔ lɔ! Wi fiəni
chu lɔ di biə bəchinda bə
ŋkpɛli nəki fɛiŋ. Wi kɔ taa wi
biŋ'waka bəchu bichi. Wi kɔ
taa wi minyəni mə mɔ nyɛŋki
bəh mə bə baiŋki michi.
3 Wi gbɔ kɔm bitumi bichi
mu nəni ki kinyɛŋ ki təkɔlini
ki kwa bɔ ka mbih, bəŋkuŋ bə
fa nshwaiŋ wə kɔ num bɔ fə lɔ
nəni kinyɛŋ ki təkɔlini bəh wi.
Bəni bə shi bəchi fa nshwaiŋ
wə kɔ num bɔ kpali lɔ i gwu yi
wə, kɔm kpɔ wi nəni kichu wi
bakti jiə."
4 Ayaka mih chu wɔkɔ ja
yidɔkɔ si yi wiliki i tumi ki
bɛiŋ wə dzaka a,
"Bəni bəŋ, mbɛiŋ bûku nyə̂
fɛiŋ,
ka mbɛiŋ ma bi liə i chu bi wə,
bəh a, mbɛiŋ ma bi liə tə i
ŋgəkə wə wi dzəki i wi.
5 Chu bi kɔ bə tum bi jikə yaka
tsə buku i bɛiŋ,
Nyɔ kɔ wi kwaka wi i gia yi
yichu wə.
6 Bə fə̂ bəh wi, asi wi fə bəh
bəni bədɔkɔ.
Bə fiəni gə̂m wi i kimfə ki wə
kiŋkani kifa.
Bə chwâli mbih mə akɔ ŋgəkə
i bwam wə kiŋkani kifa
i bwam wə wi si chwali yɛiŋ,
bə nyâ wi mu.
7 Bə fə̂kə ŋgəkə bəh ləli bə nyâ
i wi
a num a liŋ si wi nǐ ghaŋsiki
gwu i mbum kintəəŋ
dzi kidəəŋ ki.
Wi si fə wi shinum ka chɔkɔki
kijum dzaka a,
'Mih kɔ Yaa i kiŋkii wə,
mih kɔkə kpə ŋkwu,
mih bi lansi də kə chuŋsi fwu.'
8 Si wi dzakaki yakadəiŋ, akɔ
ayaka si ŋgəkə bi dzə,
i gwu yi wə kpaŋ wimu.
Jwɛiŋ bi gbɔ i gwu yi wə, wi bi
dəki wi chuŋsi fwu.
Ayaka dzɔŋ bi kwa tə wi.
Bə bi kpa wi bəh gbuku,
kɔm Bah Nyɔ wə wi bi saka wi
kɔ wə wi kaŋaki ŋga.

Bəni bə fa nshwaiŋ wə bi
dəki lə Babilən

9 Bəŋkuŋ bə fa nshwaiŋ wə
bà bɔ nǐ fəki kinyɛŋ ki təkɔlini
bəh wi, num i kidəəŋ wə bəh
wi, bi dəki fii bəh mindəm
jɔbi wə bɔ bi yɛiŋki si fimiəkə
yakaki i gwu yi wə si wi fiiki.
10 Bɔ bi numki i dzəh yi
dəəŋ bəh lwa si bɔ yɛiŋki bə
chəbsiki wi. Bɔ bi chamyiki
dzakayi a, 'Ɛy mih! Ɛy mih!
Babilən, wɔ kwili! Wɔ kwili
wi ŋga! Ŋgəkə dzə i wɔ wə a
mbiəŋə wimu wə lə a?'

11 Bəni bə shi fa nshwaiŋ wə
bi dəki lə wi chuŋsi kifwu kəm
mi chu məŋ wə wi kɔ i taŋki
biɛiŋ bibɔ.
12 Mi chu məŋ wə wi kɔ
i taŋki biɛiŋ bibɔ ka biə bə
kɛiŋsi bəh chwaka ki kpɔ ki
bɔkɔli nabə bi fukuli, nabə wə
bə kɛiŋsi bəh ŋkaiŋni wi kitəh
ki kpɔ wi ləkəli nabə ki kpɔ wi
fukuli. Mi chu kɔbi wə wi kɔ
i taŋki bəmbuŋ bəbɔ bətɔsini
nabə bà bɔ libliki bɔkɔki, nabə
bə bɔnini nabə bà bɔ bɔkɔki
lə gbuu. Ayaka mi chu kɔbi
wə wi kɔ i taŋki kɛiŋ yibɔ
yi tsəŋə yindzɔŋni, nabə biɛiŋ
bibɔ bichi biə bə kɛiŋsi bəh jəŋ
yi dzəkə bəh biɛiŋ bichi biə bə
kɛiŋsi bəh kɛiŋ yi kpɔ yiləkəli
bəh chwaka ki bɔiŋnini nabə
kitəh ki mwayini. 13 Mi chu
məŋ wə wi kɔ i taŋki kɛiŋ
yibɔ yə bə kɛiŋsiki fiaŋsi bi
tsəŋə yindzɔŋni yɛiŋ bəh biɛiŋ
bi tsɛŋə yindzɔŋni biə bə jiəki
biɛiŋ bidzini yɛiŋ bəh njiəŋ
bəh ŋkaiŋni bi fiaŋsi bi tsɛŋə
yindzɔŋni yidəkɔ, bəh ŋkaiŋni
njiəŋ widɔkɔ,* bəh mbih bəh
miə bəh muku mi gəŋ bəh gəŋ
yibɔ. Mi chu məŋ wə wi kɔ i
bi taŋki bəna' bəbɔ bəh shwáŋ
bəh bikum bəh bəkɔtɔ bəbɔ bà
a gukuki nyám. Ayaka mi chu
kɔbi wə wi kɔ i taŋki tə bəni
bəwɔm bəbɔ bà bɔ taŋniki a,
akɔ mfá.
14 Bɔ bi dzakaki lə i wi a,
'Biɛiŋ bichi biə shɔm ya ni kɔ
yɛiŋ bi dza nyə, kpɔ wa bə
mbum bia bichi kaa lɔ, wɔ
kɔbi i bi chu lansi yɛiŋ bi.'
15 Bəni bə shi bà bɔ nĭ taŋniki
biɛiŋ biələ kwati kpɔ i wi
kaŋ, bi numki i dzəh yi dəəŋ
bəh ndzaŋ si bɔ yɛiŋki wi wi
yɛiŋ ŋgəkə. Bɔ bi jumki bəh
mindəm, chuŋsi kifwu təm
gia i gwu yibɔ wə dzakayi a,
16 'Ɛy mih! Ɛy mih! Nshɛiŋ
yimbum i kwili wələ wi nĭ
kɔ wi lafi gwu bəh bəmbuŋ
bə təsini bɔ libliki bɔkɔki bəh
bà bɔ bɔkɔki lə gbuuu, mwayi
i gwu wə bəh biɛiŋ num bə
kɛiŋsi bəh chwaka ki kpɔ ki
bɔkəli bəh ŋkaiŋni wi kitəh ki
kpɔ kiləkəli bəh kpɔ wi fukuli
wi ləkəli.
17 Bə yaŋa mbum bi a
mbiəŋə wimu wə lə a?'
Ayaka bətii kwili bəŋgwuki
bəchi bəh bəni bà bɔ nĭ
nyaniki i bəŋgwuki wə bəh
bà bɔ nĭ nəmki yɛiŋ bəh bəni
bəchi bà bɔ nĭ nyaniki i bɔkɔ fə
shi, bi numki tə i dzəh yi dəəŋ
wə.
18 Bɔ bi yɛiŋki fimiəkə fi
yaka si wi fiiki bɔ bi nya ja yi
mindəm dzaka a, 'Kwili wə wi
si kɔ i num ka kwili wələ chu
kɔ winaiŋ a?'
19 Bɔ bi chum kwɔŋə fukuh
i kifwu kibɔ wə, si bɔ dəki
chuŋsi kifwu, nya ja yi
mindəm dzaka a, 'Ɛy mih! Ɛy
mih! Nshɛiŋ yimbum i kwili
wələ, bəni bəchi bà bɔ kaŋaki
bəŋgwuki i bɔkɔ kwati mbum
i mbum bi wə! Yaka bə kaasi
wi a mbiəŋə wimu wə a?'
20 Mbɛiŋ bà mbɛiŋ kɔ i
tumi ki Nyɔ wə, mbɛiŋ lâŋki
fimbɛiŋ i gia yə yi num i wi.
Mbɛiŋ bəchi bà mbɛiŋ kɔ bəni
bə Nyɔ bəh bwa bə ntum bə
Jisəs bəh bəni bə ntum bə Nyɔ

* **18:13** Ŋkaiŋni wi njiəŋ wələ i já yi ŋkali wə kɔ a, "frankincense", ŋkaiŋni bi fiaŋsi bi tsɛŋə yindzɔŋni yələ num a, "myrrh".

bəchi, lâŋki kəm Nyə kə wi təiŋ
lə nsaka i gia yə wi fə i mbɛiŋ!"
21 Ayaka chinda wi Nyə wi
ləkəli widəkə ka dza giŋ ki-
faŋ kitəh wi num aka nəkə wi
gəkəni wimbum, ləə shi wi i
kinchwə kimbum wə lə gbu-
uum. Si wi ləə shi yakadəiŋ ka
dzaka a, "Akə ayaka si bə bi
ləə shiki wə kwili wi Babilən,
wə bi shi bəh ŋga ayakadəiŋ,
bə kəbi i bi chu yɛiŋ wə wə.
22 Bə kəbi i bi chu wəkə
kichəŋŋ na twɛsi nabə júm
nabə kisəŋ nabə kijəŋ i wə wə.
Bə kəbi i bi chu yɛiŋ na mi wi
nəm, fiɛŋ fidəkə kəŋ a numki
na finaiŋ i wə wə. Bə kəbi i bi
chu wəkə na ŋkəm wi naka i
wə wə.
23 Naka ki bainsini bi chu
baiŋ kə i wə wə. Bə bi chu
wəkə kə ja yi nyum miŋkpaŋa
na twɛsi nabə yi miŋkpaŋa
wimfiaŋ dzaka i wə wə. Yi
bi numki yakadəiŋ kəm bəni
bə shi bà i wə wə nǐ kə bəni
bəmbum fa kuku, wə nǐ
fwəkyi kitumi kichi bəh mfim
bia.
24 Akə i kwili wələ wə mwa
mi bəni bə ntum bə Nyə bəh
bəni bà akə bə Nyə kə i wi kaŋ.
Ayaka a num wi wə bəni bəchi
bà bə wəəyiki i fa kuku kə i wi
kaŋ."

19

Bə nya kiŋkəksi i Nyə

1 Si yəmaka nǐ tsə, mih dza
wəkə fiɛŋ fii i tumi ki bɛiŋ wə
aka mbaŋ wi bəni wimbum,
wili a,
"Kiŋkəksi nûm i Nyə wibuku
wə.
Akə wi wə wi bwiliki bəni,
a kaŋaki wi mbum bəh
ŋga.
2 Wi təiŋyiki bənsaka bu biəli
ŋkoŋ bəh dzəh yi chəŋ.
Wi faaŋ lə ŋgəkə i miŋkpaŋa
wi təkəlini wə
wi nǐ bəkəli nshwaiŋ yichi
bəh nəni ki ki təkəlini.
Wi kə wi chukuli i miŋkpaŋa
wiwə gia yi
bəni bu bə nəm bà wi ni
wəəyiki."
3 Ayaka bə chu fiəni wili a,
"Kiŋkəksi nûm i Nyə wə.
Miəkə mə mə yakaki i kwili
wələ wə bi yakaki jəbi
wichi kiŋgəksi kiwə
kəbi."
4 Bəchə' bəni bà mbaŋfia ntsə
bənaa bəh biɛiŋ biwəm biə bi-
naa gbə i kuku nya kiŋkəksi
kimbum i Nyə wə, wi shinum
i kiŋkii ki wə. Ayaka bə
bá dzaka a, "Yi nûm ayaka.
Kiŋkəksi nûm i Nyə wə."
5 Ja yidəkə ka buku dzə i
kiŋkii kiwə wə dzaka a,
"Mbɛiŋ bəchi bà mbɛiŋ kə
bəni bə nəm bə Nyə,
mbɛiŋ kôksi Nyə wibukumbɛiŋ,
mbɛiŋ bəchi bà mbɛiŋ lwaki
wi, nabə bənchiŋ
bənchiŋ bəh bəmbum
bəmbum,
mbɛiŋ nyâki kiŋkəksi i wi."

Dzini bi ndzə wi miŋkpaŋa
wi Waiŋ Jaka

6 Mih dza wəkə fiɛŋ fi num
aka ja yi mbaŋ wi bəni wim-
bum, yi fii aka ja yi bókə yə
yi shiki i kaŋŋ wə, wam aka
dzaŋ yə yi wamyiki bəh ŋga a,
"Kiŋkəksi nûm i Nyə wə,
kəm Bah wibukumbɛiŋ wə
Nyə

wə wi Kaŋaki Ŋga Bichi si saka lɔ.
7 Bukumbɛiŋ sâŋliki, bə lâŋ, nyâ kiŋkɔksi i wi,
kɔm jɔbi wi ndzɔni wi miŋkpaŋa wi Waiŋ Jaka dzə lɔ,
Kpə wi num wi kɛiŋsi lɔ gwu yi.
8 Bə nya lɔ wi bəh mbuŋ wi num lə lwɛslwɛslwɛs
baiŋ mwayi, wi lɔh."
(Mbuŋ wələ kɔ kimfə ki chəŋ ki bəni bà bɔ kɔ bə Nyɔ).

9 Ayaka chinda wi Nyɔ wə ka chu dzaka i mih a, "Nyâka shi yələ a, 'Ndzɔŋni bimbum kɔ i bəni bà bə kɔ num bə laka bɔ a bɔ dzə i dzini bi ndzɔ wi miŋkpaŋa wimfiaŋ wi Waiŋ Jaka wə.' " Ayaka wi chu dzaka i mih a, "Bəndzaka bələ kɔ na bəndzaka bə ŋkɔŋ bə Nyɔ."

10 Mih ka dza gbɔ i gvu yi wə i nyâ kiŋkɔ̂ksi kimbum i chinda wi Nyɔ wiwɔ. Wi ka dzaka i mih a, "Kiə wɔ ki fə̂ kə yaka. Mih kɔ tə a mi wi nɔm ka wɔ bəh bwa bə nah bà bɔ kɔ bɔ kaŋa gia yə bɔ dzakaki kɔm Jisəs. Nyâ kiŋkɔksi kimbum num i Nyɔ wə. Gia yələ bə dzakaki kɔm Jisəs * akɔ na yi mwi yə bəni bə ntum bə Nyɔ nǐ dzakaki."

Waiŋ Nyɔ tumdzi bəmbaiŋŋni bu

11 Mih dza yɛiŋ si bɛiŋ wɛli, kikum ki fukuli kidəkɔ num fɛiŋ. Mi wə wi yɔkɔki i ki bɛiŋ bə bɔɔŋ a Mi wə Wi kɔ Wi num a Ja yi wə bəh a Mi wi Ŋkɔŋ, wi si təiŋyi bənsaka bu nabə i tum jum yi chəŋ.

12 Dzákəh yi kɔ aka lɔm wi gbuku, bifɔ bi ŋkuŋ biduli num i fwu wi wə. Wi nǐ kaŋaki yɛli num bə nyaka i wi wə mi widəkɔ kiə kə wi a kɔbi a wi.

13 Wi nǐ kɔ num bə tum dala wi dəəŋ i gwu yi wə num bə juli i mwa mə. Yɛli wə bə nǐ bɔɔŋki wi yɛiŋ kɔ a Gia yi Nyɔ.

14 Ayaka bəni bə jum bə tumi ki bɛiŋ biəli wi i jum wə bɔ num i bikum bi fukuli bɛiŋ num bɔ lɔh bəmbuŋ bɔ num lə lwɛslwɛslwɛs, baiŋ fuku lə buuu.

15 Nywɔ wi kwani wi jum nǐ bukuki i dzaka ki wə, a num wə wi bi tumdzi bitumi yɛiŋ wə, saka bɔ bəh ŋga bimbum. Wi bi bwili shɔm yi bəkəli yi Nyɔ wə wi Kaŋaki Ŋga Bichi chusi i bəni. Shɔm yi Nyɔ yələ kɔ yə yi fukusiki na bəh ŋga asi bə si dəiŋyi mitam mbih ləŋ buku.

16 I mbuŋ wi wə bəh i jəŋ yi wə kɔ num bə nyaka yɛli wələ yɛiŋ a, "Ŋkuŋ wi bəŋkuŋ, bəh Bah wi bəbah."

17 Ayaka mih chu yɛiŋ chinda wi Nyɔ widəkɔ wi numbɛiŋ i kintəəŋ ki wɔŋ wə. Wi nǐ numki yaka wi wili bɔɔŋ minyəni michi mə mɔ fuliki bɛiŋ wi dzaka a, "Mbɛiŋ dzə juŋni i bini bimbum biə Nyɔ fə.

18 Mbɛiŋ ni dzi lə biwini bi bəŋkuŋ, bəh kifwu ki bəni bə jum, bəh bəni bà bɔ kaŋaki ŋga, bəh bikum bəh bəni bà bɔ yɔkɔki bi, bəh bi bəni bəchi bà bɔ kɔ mfá, bəh bà bɔ kɔkə mfá, bəh bà bɔ kɔ bənchiŋ bənchiŋ bəh bəmbum bəmbum."

* **19:10** Nabə a, "...Gia yələ Jisəs dzakaki..."

19 Mih ka yɛiŋ nyam yi gumini bəh bəŋkuŋ bə kuku bəh bəni bəbɔ bə jum bɔ juŋni i tum jum bəh mi wə wi num i kikum wə, bəh mbu bəni bə jum.

20 Ayaka jum yisi, bə ka kwa nyam yi gumini yiwɔ, bəh mi wə wi nyiki ntəkə a ŋgaiŋ kɔ mi wi ntum wi Nyɔ. Mi wələ kɔ wə wi si dzə i nyam yiwɔ nshiŋ, fə gia yi dzaka ki wɔmni. Gia yiwɔ num yə yi nǐ fwɔkyiki bəni bɔ kaŋa bənchəsi bə nyam yi gumini yiwɔ i gwu yibɔ wə, nya kiŋkɔksi kimbum i kimbwɔsi ki nyam yi gumini yiwɔ. Wi nǐ lɔɔ bɔ bəfa bələ bɔ kɛiŋki bəwɔm i limi ki di bimu wə a num gbuku bəh mikaiŋ migbuku mɔ fiiki fɛiŋ.

21 Ayaka wi wə wi shinum i kikum kə bɛiŋ ka gbayiki kiŋka ki bəni bà bəh nywɔ wi jum wə wi nǐ bukuki i dzaka ki wə, minyəni michi ka dziki gwu yi bəni bəwɔ a kidəŋ kibɔ wə.

20

I sakaki i tsə buku jia nchuku

1 Ayaka mih ka dza yɛiŋ chinda wi Nyɔ widɔkɔ si wi shiki dzəki i bɛiŋ kaŋa kiŋ'wɛli ki fəŋ kə ki shiki lə ŋɔɔɔŋ, bəh nsəŋ wimbum i tsɛiŋ yi wə.

2 Ayaka wi kwa kiŋkum ki nyam yə yi bwɔsiki kətə a num juŋŋ yi kikpu yə yi kɔ ŋkpɛli chu num Satan, ka kaŋa yi bəh nsəŋ a wi nûm fɛiŋ i tsâ bûku jía nchuku.

3 Si wi kaŋa yakadəiŋ, wi ka lɔɔ shi i fəŋ kə ki shiki lə ŋɔɔɔŋ, ka fah, laa baŋ dzaka kiwɔ a wi nûmki i yɛiŋ kintəəŋ, ka wi bi ma chu nyaniki fwɔkyi bəni i bitumi wə, i tsə buku na ka jía nchuku yə bi tsə. I yəmaka chɛiŋ bə bi ka chu shwa wi wi ghani i fijɔbi wi twɛsi wə.

4 Mih ka chu yɛiŋ biŋkii bi bəŋkuŋ, ayaka bəni bà bɔ nǐ shinum i yɛiŋ wə akɔ bà bə nya ŋga bi sakani bənsaka i kaŋ yibɔ wə. Ayaka mih ka yɛiŋ tə biŋ'waka bi bəni bà bə nǐ wɔɔyi təiŋyi kifwu kibɔ kɔm bɔ nǐ fukuki kɔm Jisəs bəh kɔm gia yi Nyɔ. Bəni bələ kɔ bà bɔ nǐ ka nya dəkə kiŋkɔksi kimbum i nyam yi gumini yə bəh i kimbwɔsi ki ayaka bɔ nǐ ka fə dəkə kinchəsi ki nyam yi gumini yiwɔ i shi bibɔ wə nabə i tsɛiŋ yibɔ wə. Bələ kɔ bà bɔ nǐ fiəni dzə bəwɔm i sakaki bɔ bəh Klistus i jía nchuku wə.

5 Bəni bələ bɔ nǐ fiəni dzə bəwɔm lə akɔ num ndza wi ninshiŋ. Kiŋkaa ki bəni bà bɔ nǐ kpiyi nǐ ka fiəni dzayi dəkə bəwɔm, i tsə buku na si jía nchuku nǐ tsə.

6 Bəni bà bɔ kɔ bəh ndzɔŋni bimbum bəh baiŋni, kɔ bà bɔ bi kaŋaki di i ndza wi kpi wi ninshiŋ wələ wə. Kpi yi kɔmsini chu kaŋaki kə ŋga i bɔ fuŋ. Bɔ bi numki num bətii mfə gia bə Nyɔ bəh mbwili wə Nyɔ nǐ kaka, bɔ bəh bɔ bi numki i sakaki i tsə buku i jía nchuku wə.

Bə bi kaasi lə Satan

7 Jɔbi wə jía yələ nchuku bi tsəki, ma bə bi ka shwa yatɔkɔ Satan i juŋ yi nsəŋ wə,

8 wi bi buku dzə i nyaniki fwəkyiki bitumi bichi biə bi kɔ i bimbu bi mbi wə binaa. Bitumi biwɔ num Gəg bəh Magəg. Wi bi juŋniki bɔ, bɔ sisi i tum jum. Bɔ bi ləŋki aka mishambu i kinchwɔ kimbum wə.
9 Bɔ bi buku waŋ tsə mbi wələ wichi fiəlibaŋ di bi bəni bà akɔ bə Nyɔ bəh kwili wə wi kɔ i wi shɔm. Ayakalə, gbuku bi nyə dzə i bɛiŋ wi kaasi bɔ bəchi.
10 Bə bi ka kwa ŋkpɛli wə wi nyaniki fwəkyiki bɔ, bə lɔɔ i limi ki di bimu, biə gbuku bəh miŋkaiŋ mi gbuku fiiki yɛiŋ, i di biə nyam yi gumini yə bəh mi wə wi nyiki ntəkə a ŋgaiŋ kɔ mi wi ntum wi Nyɔ kɔ. Bɔ bi numki fɛiŋ yɛiŋ ŋgəkə nchəkɔ bəh nshi jɔbi wichi na kiŋgɔksi kɔbi.

Nsaka wi gɔksini

11 Ayaka mih ka dza yɛiŋ kiŋkii kimbum kifukuli, chu yɛiŋ mi wə wi nǐ shinum i ki wə. Ayaka bɔɔli bəh nshwaiŋ dza nyə i wi nshiŋ ka laka, bə nəki chu yɛiŋ kə bɔ i di bidɔkɔ wə.
12 Mih yɛiŋ tə bəni bəchi bà bɔ nǐ kɔ bɔ kpiyi lɔ bəmbum bəh bənchiŋ bənchiŋ, num bɔ numbɛiŋ i kiŋkii nshiŋ. Ayaka bə wêli biŋwakti, wɛli chuku kidɔkɔ num ki kiyɛli ki bəni bà bɔ kaŋaki nɔni. Bɔ ka yisi i təiŋyiki bənsaka wi bəni bà bɔ nǐ kɔ bɔ kpiyi lɔ, biəli asi kimfə ki mi nǐ kɔ a num asi bə nyaka i biŋwakti biwɔ wə.
13 Bɔkɔ yimbum yə bwili bəni bà bɔ nǐ kɔ bɔ kpiyi lɔ yɛiŋ bɔ dzə. Ayaka kpi bəh tumi ki bəni bə kpiyini kə bwili tə bəni bà bɔ nǐ kɔ bɔ kpiyi lɔ yɛiŋ bɔ dzə. Bɔ ka təiŋyiki bənsaka bəh mi biəli gia yə wi nǐ kɔ wi fə lɔ.
14 Ayaka bə ka lɔɔ kpi bəh tumi ki bəni bəkpili i limi ki di bimu, biə gbuku fiiki yɛiŋ. Limi kələ gbuku fiiki yɛiŋ akɔ kpi yi kɔmsini.
15 Yɛli wi mi kabə num maka bə nyaka wi i kiŋwakti ki bəni bà bɔ kaŋaki nɔni, yaka bə bi lɔɔ lə wi i limi kə gbuku fiiki yɛiŋ.

21

Bəəli wimfiaŋ bəh kuku wimfiaŋ

1 Mih dza ka yɛiŋ lɔ bəəli wimfiaŋ bəh kuku wimfiaŋ, kɔm bəəli wikpu bəh kuku wikpu nǐ kɔ num wi dza laka lɔ, kinchwɔ kimbum tə chu kɔbi.
2 Mih ka yɛiŋ kwili wi baiŋni, a num Jɛlusalɛm wimfiaŋ wi buku dzə i bɛiŋ i Nyɔ ka shiki dzəki aka miŋkpaŋa wimfiaŋ wə bə lafi i tsə nya i nyuwi.
3 Ayaka mih ka wɔkɔ ja yi dzaka i kiŋkii kə bɛiŋ na bəh ŋga a, “Mbɛiŋ tsêiŋ, di biə Nyɔ ni nəki si num lɔ bəh bəni. Wi ni nəki bəh bɔ. Bɔ ni numki bəni bu, wi Nyɔ mwi num bəh bɔ, wi num Nyɔ wibɔ.
4 Wi ni yaŋa mindəm michi i dzákəh yibɔ wə. Ayaka bəni kɔbi i bi chu kpiyiki, gia yidɔkɔ bi num kə a bəni chuŋsiki kifwu nabə də nabə i wɔkɔki ləli bidɔkɔ, kɔm gia yə yi nǐ yisi kɔ yi tsə lɔ.”

5 Ayaka wi wə wi num i
kiŋkii wə ka dzaka a, “Mbɛiŋ
tsɛ̂iŋ, mih ni fə gia yichi i liə
yi fiəni chu yimfiaŋ.” Wi chu
dzaka i mih a, “Nyâka gia yələ
i kiŋwakti wə, kɔm bəndzaka
bələ kɔ bə ŋkɔŋ a num bà bəni
kɔ i jǐəki mfi yɛiŋ wə.”

6 Wi chu fiəni dzaka i mih
a, “Yi num lɔ. Akɔ mih Alfa,
a num mih Ɔmega. Akɔ mih
kin'yisi, a num mih Kiŋgɔksi.
Mi wə kindɔŋ wɔmki wi mih
ni nya lə wi bəh mwi mi
dzəŋə mə mɔ nyaki nɔni wi
mu maka wi gɔm fiɛŋ fidɔkɔ.

7 Mi wə wi bi tumdzi, wi bi
kwati biɛiŋ biələ bichi i mih.
Mih bi numki Nyɔ wi, wi num
waiŋ wuŋ.

8 Ayakalə, bəni bà bɔ kaŋaki
kə shɔm bəh bà bɔ kɔ maka
bɔ bum i Nyɔ, bəh bà bɔ fəki
gia yichu bəh bà bɔ wɔɔyiki
bəni bəh bà bɔ fəki kinyɛŋ ki
təkɔlini bəh bà bɔ kɔ bəmfim
bəh bà bɔ tsaki bənyɔ bədɔkɔ
bəh bəni bəchi bà bɔ nyiki
ntəkə, di bibɔ bi numki num i
limi ki di bimu biə gbuku bəh
miŋkaiŋ mi gbuku fiiki yɛiŋ.
Ayaka yələ kɔ kpi yi kɔmsini.”

Jɛlusalɛm wimfiaŋ

9 Ayaka chinda wi Nyɔ
widɔkɔ i mbaŋ wi bəchinda
bə Nyɔ bà nanitaŋ nǐ kaŋaki
bilɛti nanitaŋ num bi jikə bəh
bəŋgəkə bəgɔksini nanitaŋ bə,
dza dzə dzaka i mih a, “Dzâ
mih chûsi Miŋkpaŋa wimfiaŋ
wə akɔ kpə Waiŋ Jaka i wɔ.”

10 Wi ka giŋ mih, mih num
i Kiŋ'waka ki Nyɔ wə, buku
wi tsə i ŋkwuŋ wimbum wi
dəəŋ widɔkɔ wə. Wi chusi mih
bəh kwili wi baiŋni wə akɔ
Jɛlusalɛm, num wi buku i bɛiŋ
i Nyɔ wə ka shiki dzəki.

11 Wi nǐ shiki yakadəiŋ,
baiŋni bi Nyɔ baiŋ i wi wə
mwayi aka tə widɔkɔ wi
mwayiki bə bɔɔŋ a Jasba, baiŋ
lə saksak aka mijwɔ.

12 Kwili wiwɔ nǐ kaŋaki
lə mbaiŋ wimbum wi
ndəŋəyaka, kidzaka num i
mbaiŋ wiwɔ wə jwɔfi ntsɔ
bəfa, bəchinda bə Nyɔ jwɔfi
ntsɔ bəfa num i dzaka biwɔ
wə. Bə nǐ kɔ bə nyaka biyɛli bi
chwɔŋbijuŋ bi Islae jwɔfi ntsɔ
bəfa i dzaka bi mbaiŋ biwɔ
wə.

13 Dzaka biələ nǐ kɔ i kimbu
kə wɔŋ bukuki yɛiŋ bitali,
num i kimbu ki dzəgwuŋ wə
bitali, num i kimbu kishɛiŋ
wə bitali, num i kimbu kə wɔŋ
liəki bitali.

14 Kitə ki chaka ki mbaiŋ
kiwɔ nǐ kɔ jwɔfi ntsɔ bəfa num
bə nyaka biyɛli bi bwa bə
faaŋni bə Waiŋ Jaka bà jwɔfi
ntsɔ bəfa i bi wə.

15 Chinda wi Nyɔ wə wi
nǐ dzakaki i mih nǐ kaŋaki
kimfəkə num mbəŋ num bə
kɛiŋsi bə chwaka ki kpɔ ki
bɔkɔli. Kimfəkə kiwɔ nǐ kɔ i
fəkə kwili wiwɔ bəh dzaka bi
mbaiŋ bəh bimbu bi mbaiŋ.

16 Kwili wiwɔ nǐ kɔ bimbu
binaa bi num a liŋ bichi,
dəəŋ biwɔ bəh yamni biwɔ nǐ
kɔ a liŋ. Ayaka wi ka fəkə
kwili wiwɔ bəh mbəŋ wi wə,
wi buku bəmay nchuku bəh
giyite (1,500). Asi wi si fəkə
yamni biwɔ bəh dəəŋ biwɔ
bəh ndəŋəyaka wiwɔ wi buku
a liŋ.

* **21:17** Nabə ndəŋəyaka wiwɔ.

17 Wi fəkə tə nchumi* wi
kimbu kiwə wi num bəntəm
mbaŋtia ntsə bəsə (36) i kifəkə
wə. Ayaka chinda wi Nyə wə
nǐ fəkəki bəh kimfəkə a num
ki mi wiwəm si wi fəkəki yɛiŋ.
18 Bə nǐ maa bimbu biwə
bəh kitəh ki kpə kiləkəli
kidəkə bə bəəŋ a Jasba, kwili
wiwə mwi num bə maa bəh
chwaka ki kpə ki bəkəli a kiki,
ki baiŋ lə saksak aka mijwə.
19 Bə nǐ lafi chaka ki mbaiŋ
kikwili kiwə bəh ŋkaiŋni kitəh
ki ntsuŋ kiləkəli kidəkə chi
chi. Ki ninshiŋ nǐ kə bə bəəŋ
a Jasba, ki kəmsini num a
Safiya, ki kiŋkəmsi kitali num
a Agɛt, ki kiŋkəmsi ki naa
num a Ɛmelal,
20 ki kiŋkəmsi kitəh kiwə
num a Ɔniks, ki kiŋkəmsi kisəə
num a Kanilian, ki kiŋkəmsi
ki nanitaŋ num a Klisəlit, ki
kiŋkəmsi ki nyaŋ num a Bɛlil,
ki kiŋkəmsi ki bwukə num
a Təbas, ki kiŋkəmsi ki jwəfi
num a Klisəblɛs, ki kiŋkəmsi
ki jwəfi ntsə mu num a Jasint,
ki kiŋkəmsi ki jwəfi ntsə bəfa
num a Ɛmelal.
21 Dzaka bi mbaiŋ biələ
jwəfi ntsə bəfa nǐ kə num bə
kɛiŋsi bəh kpə wi fukuli jwəfi
ntsə bəfa, i dzaka ki mbaiŋ
kimu wə num bə nǐ kɛiŋsi bəh
kpə wi fukuli wimu. Dzəh yi
kwili yiwə nǐ kə num bə kɛiŋsi
bəh chwaka ki kpə ki bəkəli
a kiki, dzəh yiwə baiŋtəli aka
mijwə.

22 Mih nǐ ka yɛiŋ dəkə juŋ
yi fəni yi gia i kwili wələ wə,
kəm Bah Nyə wə wi Kaŋaki
Ŋga Bichi bəh Waiŋ Jaka nǐ kə
num juŋ yi fəni yi gia fɛiŋ.
23 Ayaka kwili wiwə nǐ
nəŋki kə wəŋ nabə fiəŋŋ i
baiŋki fɛiŋ, kəm baiŋni bi Nyə
nǐ kə baiŋni fɛiŋ, ayaka Waiŋ
Jaka num naka ki baiŋsini
kiwə fɛiŋ.
24 Bitumi bichi bi nyaniki
num i baiŋni bi kwili wiwə
wə, bəŋkuŋ bə fa kuku bi dzəki
bəh mbum bibə i kwili wələ
wə.
25 Bə bi baŋ kə dzaka bi
mbaiŋ bi kwili wələ na i chəkə
bimu wə, kəm biŋ bi lansi ji kə
fɛiŋ.
26 Bə bi dzəki bəh mbum
bəh kiŋkəkni ki bitumi bichi i
kwili wələ wə.
27 Ayakalə, fiɛŋ fiə fi kə fi
baiŋ kə bi lansi liə kə i kwili
wələ wə. Mi wə wi fəki gia
yi gumini nabə wə wi nyiki
ntəkə bi liə kə yɛiŋ. A bi liə a
bəni bə bə kə bə nyaka kiyɛli
kibə i kiŋwakti ki Waiŋ Jaka kə
ki kə num bə nyaka kiyɛli kə ki
kaŋaki nəni yɛiŋ.

22

Bəkə yə yi nyaki nəni

1 Chinda wi Nyə wə chusi
mih bəkə yə yi nyaki nəni yi
buku dzə i kiŋkii ki Nyə bəh
Waiŋ Jaka chɛiŋ, yi shiki yi
baiŋ alə saksak aka mijwə.
2 Yi nǐ shiki yakadəiŋ tsə i
kintəəŋ ki dzəh ki kwili kiwə
wə. Kpɛiŋ wə wi nyaki nəni
nǐ kəəki lə i kikpa ki bəkə
kiwə kichi wə. Kpɛiŋ wələ nǐ
wumki mintam ŋkaiŋni jwəfi
ntsə bəfa i jia wə, wum i na
winaiŋ fiəŋŋ wə.* Dzɛŋni wi

* **22:2** Nabə a, "...wum mintam jwəfi ntsə bəfa chi chi i jia wə."

kpɛiŋ wələ nǐ kɔ tsa bə chuku mi wichi yɛiŋ.

3 Fiɛŋ fiə Nyɔ kɔ wi faaŋ lɔiŋ yɛiŋ bi lansi numki kə i kwili wələ wə. A bi numki num kiŋkii ki Nyɔ bəh ki Waiŋ Jaka fɛiŋ. Bəni bu bə nɔm bi nyaki kiŋkɔksi kimbum i wi.

4 Bɔ bi yɛiŋki lə shi bi, yɛli wi bi numki num bə nyaka i shi bibɔ chɛiŋ.

5 Biŋ bi chu ji kə fɛiŋ, bɔ bi chu nəŋ kə baiŋni biə a nyaki naka ki baiŋsini nabə wɔŋ, kɔm Bah Nyɔ bi numki baiŋni bibɔ. Bɔ bi sakaki aka bəŋkuŋ jɔbi wichi kiŋgɔksi kɔbi.

Jisəs dzəki lə i fijəbi wə twɛsi

6 Ayaka chinda wi Nyɔ wə ka dzaka i mih a, “Bəndzaka bələ kɔ bə ŋkɔŋ a num bà bəni kɔ i jiəki mfi yɛiŋ. Bah wə wi kɔ Nyɔ wi biŋ'waka bi bəni bu bə ntum, wi faaŋ chinda wi a wi dzâ fûku i bəni bu bə nɔm, gia yə yi kaŋaki i ni dzɔ̂ di i jɔbi wijuli wə.”

7 Jisəs dzakaki a, “Mbɛiŋ wôkɔli, mih dzəki lə i jɔbi wə twɛsi.” Ndzɔŋni bimbum kɔ bi mi wə wi jiə ntum wi Nyɔ wələ wi kɔ bəndzaka bà bɔ kɔ i kiŋwakti kələ mə.

8 Mih Jən kɔ num mih nǐ wɔkɔ chu yɛiŋ gia yələ yichi. Ayaka jɔbi wə mih nǐ wɔkɔ ka chu yɛiŋ yi gia yakadəiŋ, ka gbɔ i gvu yi chinda wi Nyɔ wə wi nǐ chusiki gia yiwɔ i mih, i nya kiŋkɔksi kimbum i wi.

9 Ayakalə, wi dzaka i mih a, “Kiə wɔ ki mɔ̂m kə. Mih kɔ tə a mi wi nɔm aka wɔ bəh bwa bə nah bà bɔ kɔ bəni bə ntum bə Nyɔ bəh bəni bà bɔ jiəki bəndzaka bà bɔ kɔ i kiŋwakti kələ mə. Nyâ kiŋkɔksi kimbum num i Nyɔ.”

10 Ayaka chinda wi Nyɔ wə chu dzaka i mih a, “Kiə wɔ ki nyûmi kə ntum wi Nyɔ wələ wə wi kɔ bəndzaka bà bɔ kɔ i kiŋwakti kələ mə, kɔm jɔbi wə yi bi numki si num kɔmsi dzə lə.

11 Mi wə wi fəki gia yichu fâki gia yichu, mi wə wi fəki kinyɛŋ wi baaŋ a fâki kinyɛŋ. Mi wə wi fəki gia yindzɔŋni fâki gia yindzɔŋni, mi wə wi baiŋŋki wi baaŋ a bâiŋŋki.”

12 Jisəs dzaka a, “Mbɛiŋ wôkɔli, mih dzəki lə i jɔbi wə twɛsi. Ayaka mih dzəki bəh ŋgɔm i gɔm mi wichi biəli kimfə ki.

13 Akɔ mih Alfa, a num mih Ɔmega. Akɔ mih ninshiŋ, a num mih jum wə. Akɔ mih Kin'yisi, a num mih Kiŋgɔksi.”

14 Dzɔŋni bimbum kɔ i bəni bà bɔ wɔkɔ bəmbuŋ bəbɔ, ka bɔ liə i dzaka ki mbaiŋ wə i liə tsə i kwili wiwɔ wə, ka bɔ bi kwati di i dzi i kpɛiŋ wə wi nyaki nɔni.

15 Bəni bà bɔ num baaŋ biŋ i dzaka ki mbaiŋ wə kɔ bà bɔ fəki aka bíə, bəh bà bɔ fakaki, bəh bà bɔ fəki kinyɛŋ ki təkɔlini, bəh bà bɔ wɔɔyiki bəni, bəh bà bɔ tsaki bənyɔ bədəkɔ, na bəh bəni bà bɔ kɔŋki ntəkə, nyi ntəkə.

16 “Mih Jisəs fâaŋ chinda wuŋ i mbɛiŋ i dzaka gia yə yi tsəki i bijuŋni bi bəni bə bumni wə. Mih kɔ Waiŋ bəh Fintəəŋ fiə fi tumbuku i chwɔŋkijuŋ ki

Ŋkuŋ Dɛbit wə, num mih Jɔŋ wi kinchəŋəchəŋə.”

17 Kiŋ'waka ki Nyɔ bəh Miŋkpaŋa wi Mfiaŋ dzaka a, “Dzâ!” Na ndə wə wi wəkəki, dzaka tə a “Dzâ!” Mi wə kindəŋ wəmki wi dzâ, mi wə wi nəŋki i dzə, wi dzâ, kəm wi ni kwati lə mwi mə mə nyaki nəni maka wi gəm fiɛŋ fidəkə.

Ntəfi wi gəksini

18 Mih kiŋki mi wichi wə wi wəkəki ntum wi Nyɔ wələ wə wi kə bəndzaka bà bɔ bukuki i kiŋwakti kələ mə a, mi ka məm i kpɛiŋsi gia i yɛiŋ wə, ma Nyɔ tə bi kpɛiŋsi i gwu yi wə bəŋgəkə bà bə dzaka i kiŋwakti kələ mə.

19 Mi ka məm i dzə bwili gia i bəndzaka bà bɔ bukuki i kiŋwakti kələ mə bà akɔ ntum wi Nyɔ, ma Nyɔ tə bi ma bee a wi kwati ŋki kimbu i kpɛiŋ wə wi nyaki nəni bəh mbi di i kwili wi baiŋni wə a num yə bə nyaka i kiŋwakti kələ mə.

20 Mi wə wi dzaka kəm gia yələ dzakaki a, “I yi ŋkəŋ wə, mih dzəki lə i jɔbi wə twɛsi.” Yi nûm ayaka. Bah Jisəs, dzâ!

21 Ma Bah Jisəs chûsi mbɛiŋ bəchi bà bɔ kɔ bəni bə Nyɔ bəh shəm yi yindzəŋni. Yi nûm ayaka.